

New Testament

Sanumá Language

Sanumá - Bible - New Testament

Mateus	3	
Marcos	111	
Lucas	177	
João	286	
Atos	363	
Romanos	460	
1 Coríntios	506	
2 Coríntios	549	
Gálatas	576	
Efésios	594	
Filipenses	610	
Colossenses	621	
1 Tessalonicenses	632	
2 Tessalonicenses	641	
1 Timóteo	646	
2 Timóteo	659	
Tito	668	
Filemom	674	
Hebreus	677	
Tiago	711	
1 Pedro	723	
2 Pedro	735	
1 João	743	
2 João	753	
3 João	755	
Jude	757	
Apocalipse	761	

Sanumá - Bible - New Testament

Mateus

Mateus 1

Jesus Cristo a hai ĩ kolo töpö a hilo noai ĩ ta

Lucas 3.23-38

- 1 Jesus Cristo a hai ĩ kolo töpö kuo noai, ĩ na töpö a hilo kua wi töpö kuoma. Jesus Cristo a hai ĩ kolo Davi kaikana tä kuoma. Davi a hai ĩ kolo Abraão a pata kuoma.
- 2 Abraão a pata hai ĩ pelupö a hai, Isaki a hilo kuama. Isaki a hai ĩ pelupö a hai, Jacó a hilo kuama. Jacó anö, Jutá a hai ĩ pepala töpö, Jutá a, kama hai ĩ poose töpö, ĩ na töpö kui töpö thaköma.
- 3 Tamaasoma a na Jutá anö Petesö a, Seta a, ĩ na kili töpö thaköma. Petesö a hai ĩ pelupö a hai, Esöhö a hilo kuama. Esöhö a hai ĩ pelupö a hai, Atão a hilo kuama.
- 4 Atão a hai ĩ pelupö a hai, Aminatapi a hilo kuama. Aminatapi a hai ĩ pelupö a hai, Nasö a hilo kuama. Nasö a hai ĩ pelupö a hai, Saumö a hilo kuama.
- 5 Haapisoma a na Saumö anö Poasö a thaköma. Husi a na Poasö anö Opesi a thaköma. Opesi a hai ĩ pelupö a hai, Jesé a hilo kuama.
- 6 Jesé anö Davi kaikana tä a thaköma. Utiasö a hai ĩ pusopö a kuo soma noai, Davi anö ĩ suö täa nömönö noai, ĩ na Davi anö Salomão a thaköma.
- 7 Salomão a hai ĩ pelupö a hai, Hopoão a hilo kuama. Hopoão a hai ĩ pelupö a hai, Apiasö a hilo kuama. Apiasö a hai ĩ pelupö a hai, Asa a hilo kuama.
- 8 Asa a hai ĩ pelupö a hai, Josapá a hilo kuama. Josapá a hai ĩ pelupö a hai, Jotão a hilo kuama. Jotão a hai ĩ pelupö a hai, Usiasö a hilo kuama.
- 9 Usiasö a hai ĩ pelupö a hai, Jotão a hilo kuama. Jotão a hai ĩ pelupö a hai, Akasö a hilo kuama. Akasö a hai ĩ pelupö a hai, Esekiasö a hilo kuama.
- 10 Esekiasö a hai ĩ pelupö a hai, Manasésö a hilo kuama. Manasésö a hai ĩ pelupö a hai, Amö a hilo kuama. Amö a hai ĩ pelupö a hai, Josiasö a hilo kuama.
- 11 Josiasö anö Jekoniasö a, Jekoniasö a hai ĩ poose töpö, ĩ na töpö kui töpö thaköma. ĩ tä, Papilônia tä uli hamö wasu töpönö isöhaeu töpö tälölöma.
- 12 Papilônia tä uli na wasu töpönö isöhaeu töpö tälölö noai ha, Jekoniasö anö Salasieu a thaköma. Salasieu a hai ĩ pelupö a hai, Sotopapeu a hilo kuama.

13 Sotopapeu a hai ɿ pelupö a hai, Apiusi a hilo kuama. Apiusi a hai ɿ pelupö a hai, Eliakĩ a hilo kuama. Eliakĩ a hai ɿ pelupö a hai, Asoo a hilo kuama.

14 Asoo a hai ɿ pelupö a hai, Satoki a hilo kuama. Satoki a hai ɿ pelupö a hai, Akĩ a hilo kuama. Akĩ a hai ɿ pelupö a hai, Eliusi a hilo kuama.

15 Eliusi a hai ɿ pelupö a hai, Eleasaa a hilo kuama. Eleasaa a hai ɿ pelupö a hai, Matã a hilo kuama. Matã a hai ɿ pelupö a hai, Jacó a hilo kuama.

16 Jacó anö Maria a hai ɿ peanopö José a thaköma. ɿ Maria anö Jesus a, Cristo a hilo kua naine, ɿ a thapalöma.

17 Abraão a pata, Abraão a hai ɿ ola töpö toleaalo wi ɿ töpö, ɿ na töpö kui, 14 töpö kuoma. ɿ tä noa ha, Davi a, Davi a hai ɿ ola töpö tolea nömöönö wi ɿ töpö, ɿ na töpö kui, 14 töpö kuo nömöoma. ɿ tä noa ha, Papilônia tä uli na wasu töpönö isöhaeu töpö tälolöma. ɿ hamö isöhaeu töpö tälolö noai ha, ai 14 ola töpö kuo nömöo köoma. ɿ tä noa ha Cristo a kua nömöpasoma.

Jesus Cristo a kupaso noai ɿ ta

Lucas 2.1-7

18 Jesus a kupaso noai, ɿ na pili tä kuama. Pöpönö Maria a lö kui, ɿ na a kua paioma. José a na a totoa waikiköma maaki, a höpöa mai ha, a sipinapia pälasoma. Teusö a ösi kua tolele, ɿ anö a sipinapimanöma.

19 A sipinapia pälasoma maaki, José a toita apö kutenö, Maria a kateha wanisala maama. <Maria a wanisala apawöö!> ɿ na ai töpö pi thama wani ipö salo, a wäo mai ha, Maria a hosa pi topa häto päoma.

20 <Maria sa hosa häto pia kuleö!> ɿ na José a pi kuu tä, Teusö anö kama hai ɿ töpö simöta sinomo wi, ɿ äju töpö a hilo wi, ɿ ai äju tä mani waloiki nö, <José ai. Maria a po kili tihöö! A hosa tihöö! Teusö a ösi kua tolele, ɿ anö a sipinapimanömaö!> ɿ na a kuuma.

21 ɿ na a kuu nö, <Maria anö wano tä ose thapali kitä. A thapali wi, ɿ anö kama hai ɿ sanöma töpö täapa köa läli kitä! Kama hai ɿ töpönö hiopö tä thaa wi, ɿ tä na töpö täapa köa läli kitä kutenö, Jesus ma wai a hila thaköö!> ɿ na José a na, ɿ na äju tä mani kuuma.

22-23 Sutu upa Jesus a kupo paio mi tä, Teusö a kai wäsä sinomoti wi, ɿ a na Teusö a hapaloma. A hapalo nö, <Waiha moko tä mamö tai mi ipii maaki, a sipinapilo nö, wano tä ose thapali kitä. “Emanueu” ma hila thaköpököö!> ɿ na Teusö a kuuma. <Emanueu> kuu pole, <Kamakö na Teusö a kua kule> ta kuu alu kule. <“Emanueu” ma hila thaköpököö!> ɿ na Teusö a kuu noai, ɿ tä kua tolea totiatalo opapö, ai wano tänö Maria a nö thaa paia mane maaki, a sipinapia pälasoma.

24 ɿ na tä kua tä, José a naa kotalo nö, <Maria a po kili tihöö!> ɿ na äju tä mani kuuma ha, José anö Maria a sua totilöma.

²⁵ A sua totilöma maaki, Maria anö wano tä ose thapa paio mi tä, a höpöa totio mai ha, José a pi motii kuo totio päoma. Í na tä kua tä, wano tä ose thapali ha, José anö Jesus a hilaköma.

Mateus 2

Sitikali pö möö sinomo noai í töpö

¹ Etoosisö a pata kaikanamo tä, Jutéia tä uli pata na Pelëi tä uli kule, í tä uli na Jesus a thapalöma. A thapalö noai ha, ki hamö, motokö huumö kua wi hamö tä uli kulati, í tä uli ha sitikali pö möö sinomo wi, í töpö kuoma, Jetusalëi tä uli hamö töpö walokö tasoma.

² Töpö waloikitö nö, <Ulu tä thapalö noai, juteu töpö na a kaikanamo piale, witi ha í a wai kua? Motokö huumö kua wi hamö tä uli kulati, í tä uli ha samakö kua tä, sitikali a aipö öpii sitikali ma talali salo, “Ä äi. Ki sitikali a kuki ha, juteu töpö na a kaikanamo piale, í a thaa hätopalöma” í na samakö pi kuu nö, í ulu sama wai möö pia salo, hisimö samakö walokö solö ke. Sama wai möö nö, í ulu a wai na samakö hapalo nö, “Wa kaikanamo piale, í wa topa apa kuleö!” í na samakö kuu pia salo> í na töpö kuuma.

³ Í na töpö kuu ha, Etoosisö a kaikana pi pata honipo opama. Jetusalëi tili töpö pi honipo opa naioma.

⁴ Í na tä kua tä, Teusö a täpä sinomo wi í pata töpö, Moisés a kai a wäsä sinomo wi í töpö, í na töpö kui, Etoosisö a patanö í töpö pewö nakalö nö, töpö kokamomanö nö, <Witi tä uli ha Cristo a thapali?> í na a pata kuu ha,

⁵ <Jutéia tä uli pata hakö. Pelëi tä uli na a thapali kitä> töpö kuu hötöoma. Töpö kuu hötöo nö, <Pi naka. Sutu upa, Teusö a kai wäsä sinomo wi, í anö tä säököpalö nö,

⁶ “Jutéia tä uli pata na pelëi tili makö pilile, í pö! Ai töpönö au Pelëi tä uli komopama pasio mai kitä. Jutá tä uli na ai sai pö satehe epii sai pö hökökö öpii sai pö kua kule maaki, au tä uli na kaikana tä thapali kitä. A thapali wi, í anö ipa ai isöhaeu töpö nokapalama nö, í töpö noama sinomo pia salo” í na sutu ha, í na tä kuu wi, tä säököpalöma> í na Etoosisö a pata na, í na juteu pata töpö kuu hötöoma.

⁷ Í na töpö kuu hötöoö ha, sitikali pö möö sinomo wi, Etoosisö a patanö í töpö hama naka hätolö nö, <Sitikali a aipö öpii sitikali a kukö noai, í tä, wi na pilipoma kökö kua waikia kule?> a pata kuu ha, <Í na pilipoma kökö kua waikia kule> töpö kuu hötöoö ha,

⁸ Pelëi tä uli hamö Etoosisö a patanö í töpö simönö nö, <Makö hulolö nö, ulu ma tä kai tae nö, ma kai talali salo, lope epii makö waloa kōa haitakiso nö, ma ta wäsä kōosoö! Í hamö sa hua nömönö nö, í ulu a wai na, “Wa kaikanapo piale, í wa topa apa kuleö!” í na sa kuu nömöo tasopöo!> í na Etoosisö a pata kuuma.

9-10 Etoosisö a kaikana kuu pole, hama töpönö ĩ ta hininö nö, töpö hua soatasolöma. Töpö huu soalö tä, kama töpö sai pö na sitikali a tapa noai, ĩ a sitikali taa konanöma. ĩ a sitikali taa konanö nö, töpö pi mönaha apa kopasoma. Piliso hamö töpö huulö pamö ĩ a sitikali huu paluapalo lätiolöma. HUU paluapalo lätiolö nö, ulu tä kule, ĩ tä hētu sai na sitikali a opitaköma.

11 Sitikali a kua opitaki wi, ĩ a sai ha töpö lisipasoma. Töpö lisipalo nö, pöpönö Maria anö kama hai ulu a kai loa lätile, ĩ tä talalö nö, töpö loiki nö, pili töpö maekonö töpö hĭta thaiki nö, töpö māi poiki nö, <Wa kaikanapo piale, ĩ wa topa apa kuleö!> ulu tä na töpö kuu nö, wani tä pi hākopalö nö, ulu tä na wani tä totoköma. Oto tä, hii ti hösösöpö nisamö toita apii hii ti hösösöpö, ai ti hösösöpö toita apii ti hösösöpö, ĩ na tä totoa thaköma.

12 ĩ na tä kua tä, sitikali pö möö wi, ĩ hama töpö manimo tä, <Etoosisö a pata na pö huu koonö tihöö!> Teusö a mani kuu nö kiliaö ha, tiko tiso hamö töpö hua konasolöma.

Esitu tä uli hamö a kai wai tokösolö noai ĩ ta

13 Töpö konasolö noai ha, José a na Teusö a hai ĩ āju tä mani waloa haiki nö, <A hoköpaloö! Pöpönö a, ulu a, ĩ na kilii, Esitu tä uli pata hamö kawanö ĩ töpö kai tokölolö! Wa töpö kai tokölolö nö, Esitu tä uli pata ha makö kutiki nö, tiko hamö kamisanö makö simöa paio mi tä, ĩ ha makö kutiopö! Etoosisö a patanö au ulu a säpali pia salo, a tae kitäö!> ĩ na José a na ĩ na āju tä mani kuuma.

14 ĩ na a mani kuu ha, José a hoköa soatalo nö, Esitu tä uli pata hamö pöpönö a, ulu a, ĩ na töpö kai toköa kua halusolöma.

15 Etoosisö a pata noma paio mai ha, ĩ ha töpö kutioma. <Esitu tä uli pata ha ipa ulu a kua tä, ĩ sa naka koni kitä> Teusö a kuu noai, Teusö a kai wäsä sinomo wi, ĩ anö ĩ a kai säököpalöma. Sutu ha ĩ na Teusö a kuu soatama kutenö, Esitu tä uli pata ha Jesus a kai pilioma.

Ulu töpö säpamanö noai ĩ ta

16 ĩ na tä kua tä, Etoosisö a pata aiki, <Hama töpönö sa mönaha hĭsua apa saio noai nököö!> a pi pata kuu nö, a pata hĭso opa haioma. A hĭso opa haio nö, Pelĕi tä uli na ulu töpö kai pilile ĩ töpö, Pelĕi tä uli kotö ha ulu töpö kai pililati ĩ töpö, ĩ na wano töpö ose wai kui töpö pewö namo wai simökö nö, töpö wai säpamanöma. <Sitikali aipö öpii sitikali a kukö noai, ĩ na pilipoma kökö kua waikia kuleö!> ĩ na hama töpö kuuma ha, ĩ ulu töpö na polakapi inama tökö kua waikia wi, ĩ wano töpö ose pewö wai säpamanöma.

17 Teusö a kai wäsä sinomo wi, ĩ Jetemiasö aiki, <Waiha ulu töpö satehe epii töpö wai säpamani kitäö!> sutu ha a kuu noai, ĩ pitili ta kuo totioma.

18 <Hamá tä uli ha ökö lalupalö opa wi, ĩ ta hini kulaa. Kama ai ulu töpö na Hakeusoma a, suö töpö pewö, ĩ na töpö kui töpö ököti kule. A ulu pö nomaso

salö, “Päla o” a kuuto päo mai, a wani ököti kule> ĩ na tä kuu wi, Jetemiasö anö ĩ ta wäsä paioma.

Nasaté tä uli na a kai pilia nömökö noai ĩ ta

19 ĩ na tä kua tä, Etoosisö a pata nomasoö ha, Esitu tä uli pata ha José a na Teusö anö kama hai ĩ äju tä mani waloa haia kōkō tasoma.

20 A mani waloa haia kōkitö nö, <A huso kōö! Isöhaeu tä uli hamö pöpönö a, kama hai ulu a, ĩ na kilii töpö kai kononö! Au ulu a säpama pi topa noai, ĩ töpö noma waikisomaö!> ĩ na a kuu ha,

21 Isöhaeu tä uli hamö pöpönö a, kama hai ulu a, ĩ na töpö kai kōa kulasolöma.

22 Töpö kai konasolöma maaki, <Jutéia tä uli pata ha Etoosisö a pata hai ĩ pelupö Akelau a kaikanamo nömöa kuleö!> ai töpö kuu ha, ĩ hamö José a pilio kili ipama. ĩ hamö a pilio kili ipaö ha, Teusö a mani hapalo kōö ha, Kaliléia tä uli pata hamö José a hua nömösolöma.

23 A hulolö nö, Nasaté tä uli ha a talalo nö, ĩ ha a pilia nömököma. Nasaté tä uli ha a pilio wi, Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ töpönö ĩ ta wäsä paioma. <“Nasaté tili tä” töpö kuu kitä> ĩ na töpö kuu paioma.

Mateus 3

João anö töpö mäi öma sinomo wi, ĩ João Pasisöta a

Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; João 1.19-28

1 ĩ na tä kua tä, Jutéia tä uli pata na ai töpö satehe epii töpö pilio taso maa pamö João anö töpö mäi öma sinomo wi, ĩ João Pasisöta a hilo kua naine, ĩ hamö ĩ a kukitö nö, Teusö ta wäsä kuköma.

2 Ta wäsä nö, <Teusö anö sanöma makö simöa totio pia kuleö! Makö simöa pia manu kule, makö wanisala sinomo wi ĩ ma tä hosalöö!> ĩ na João Pasisöta a kuuma.

3 Sutu upa Isaías anö Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ anö João a katehama. A kateha nö, ĩ na a kuuma: <“Pata tä walo pia tä, pili ma tiso makokama kua wi na, ĩ na pata tä sai pata walo pia manu kule, ĩ na pö pi makokoa topa kua läikiö!” ĩ na ai töpö pilia taso mai ĩ tä uli na ta kuu taso> ĩ na Isaías a kuuma.

4 João a hai haloi ösö hai, kamelu a kōikö hai, ĩ haloi ösö kuoma. Salo ösö hai, sita a kuoma. Kusuma a kui na, ĩ na a kui a oaö, puu oaö, ĩ na a kuatima.

5 ĩ na tä kua tä, Jetusalēi tä uli ha töpö pilile ĩ töpö, Jutéia tä uli pata pewö ha töpö pilile ĩ töpö, Johotão u pata ha tä uli kule, ĩ tä uli pewö ha töpö pilile ĩ töpö, ĩ na töpö kui, João a kuo pamö ĩ töpö asulöma.

6 Töpö alulö nö, töpö wanisala sinomo wi, ĩ ta wäsätimae. Ta wäsätihe nö, <Sa tomöpalo pasitio mi ipöö! Wanisala sa tä tha apatiwöö!> ĩ na tä kuu wi tä hasulupamanömae. ĩ tä hasulupamani ha, João anö töpö mäi ömatima.

7 Töpö mäi õmati tä, patiseu töpö, satuseu töpö, ĩ na töpö kui töpö satehe epii töpö mäi õmamomö huimi, ĩ töpö na João a hapalo nö, <Olö kökö wasu kui na, ĩ na makö kuö. Kamakö na ai tä aiki, “Makö mäi õmamo saimo päköma, wanisala ma tä thaa noai, waiha ĩ tä noa na Teusö anö makö peama pasio mai kitäö!” ĩ na ai tä holisi wani a kuuma thali?

8 Wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä na makö pi tapomo sapao waikio köoma kutenö, toitai tä thaa totioheö!

9 “Abraão a hai, kamisamakö hai ĩ kolo tä kutenö, samakö topa waikia kuleö!” ĩ na pö pi kuu tihöö! “Hi maa mapö hilale, Teusö anö ĩ maa mapö tälö nö, Abraão a hai ĩ ola tolewö töpö thaa taö öpa kitäö!” kamakö na ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na João a kuuma.

10 ĩ na João a kuu nö, <Hanoko anö pili tiki kolo sai tusä kua piale na, Teusö anö ĩ na makö peama kua pialeö! ĩ ti mo lalo pasio mi ha, ĩ tiki pewö tusälö nö, koa taka na ĩ tiki pewö ĩsima pasio pia kuleö!

11 “Wanisala sa tä tha apa kua noai na, ĩ na sa kua kota wani ipö saiö!” ĩ na makö pi kuu manu kule, kamisanö maa tuu na makö mäi õmati nö, makö saluti kule. Kamisanö makö saluti kule maaki, pata sa sai mai kitä. ĩ pata tä sai huu noa haia soa kulatiö! ĩ a hai, ĩ pata tä sai kutenö, ĩ a na sa pakä kili ipaö. Pata sa pasi mi kutenö. A ami halole, ĩ sa tä kusöpa kili ipa naio soataö! ĩ a patanö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a na makö mäi õmamonö nö, makö ösi salua totipali kitäö! Koa takanö söpala ösö ausipama kua wi na, ĩ na pata tänö makö ösi sami ipii, koa takanö ĩ tä pewö maa totipamani kitäö!

12 ĩ na tä kua tä, wanisala ma tä thaa pi topa satimo opa wi, pi na pata tänö tä thama totio pasio kitäö! Tötiiku mo hiki wi, ai tänö ĩ tä kai waloiki nö, tötiiku mopö hila pa a kalipalo nö, sai a ösimö ha tötiiku mo titia soka ösimöki, koa taka na säko säko tä ĩsia soka pasimani, ĩ na tä thama kua wi na, ĩ na pata tä sai walököma, ĩ na ĩ a patanö tä thama tolea kuki kitäö! Ai töpö noama asaö, koa taka hili mapo mai, ĩ taka ha ai töpö kea tolea totia pasimapi, ĩ na pata tänö tä thama kitäö!> ĩ na João a kuuma.

Jesus a mäi õmamo noai ĩ ta

Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22

13 ĩ na tä kua tä, Kaliléia tä uli pata ha Jesus a husosoma. A husolo nö, João a na a mäi õmamo pia salo, Johotão u pata hamö a hulolö nö, João a kuo pa, ĩ ha a walökö tasoma.

14 A waloikitö nö, João a na, <Sa mäi õmanöö!> ĩ na a kuu ha, João aiki, <Naiö! “Kamisanö João sa mäi õmanöpöö” wa pi kuu totio mai, kamisa na, “Sa mäi õmanöö!” ĩ na wa kuu pikile> ĩ na João a kuuma.

15 ĩ na João a kuu ha, Jesus aiki hõtöwö, <“Naiö!” a kuu ti! Teusö anö tä pii pole, ĩ ma tä thama hõtöo nököö! Sa mäi õmamonaso wi, Teusö anö ĩ tä pii

salu, sa m̄i õmanöö!> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na Jesus a kuu ha, <Awai> João a kuu hõtõoma.

16 ĩ na João a kuu nõ, Jesus a m̄i õa soatamanõma. A m̄i õa soatamani ha, Jesus a sõposõa kõa soatasoma. A sõposõa kõa soatasõõ ha, hutu mosõkõ pata kaka soataso lasoma. ĩ tõkõ soatawõ, Jesus a mamõ tetea soata tä, holeto a kui na, ĩ na Teusõ a õsi kua tolele ĩ a ukutupõ kui, Jesus a na a ithopakõma.

17 A ithopakõma, hi tä hẽtu ha ta pata hapalo nõ, <Ipa ulu wa. Wa pi ipawõõ! Kawa na sa pi mõnaha apa kuleõ!> ĩ na Teusõ a kuuma.

Mateus 4

Sai tä sai patanõ wanisala tä na Jesus a wapa noai ĩ ta

Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13

1 ĩ na tä kua tä, sanõma tõpõ pilia mai tä uli ha Teusõ a õsi kua tolele, ĩ anõ Jesus a hilakõ tasoma. <Sai tä sai patanõ Jesus a wapapõõ!> Teusõ a õsi kua tolele, ĩ a pi kuu salu, Jesus a hilakõ tasoma.

2 A hilakõ tasoma, ĩ tä, Jesus a ia mai ha, 40 tä mumi hasua kua waikipasoma kutenõ, a oio opama.

3 A oi ipõ tä, Sai tä sai patanõ wanisala tä na tõpõ wapa sinomo wi, ĩ a waloiki nõ, <Teusõ ulupõ wa kutenõ, hi maa mapõ na wa hapalo nõ, “Īsa ãi kupaloõ!” a kuu!> ĩ na Sai tä sai pata kuuma.

4 A kuuma maaki, Jesus aiki, <“Nii tänõ wa temõo totio mai kitä. Teusõ a kainõ wa temõo totio sisa kitä” ĩ na Teusõ a hai waheta tä kuu> Jesus a kuuma.

5 ĩ na tä kua tä, Jetusalẽi tä uli pata hamõ Sai tä sai patanõ Jesus a hila nõmõkõ tasoma. A hila nõmõkõtõ nõ, Teusõmo wi a sai hõsõka ha, õsõo opa laso pa Jesus a õpamakõ lasoma.

6 A õpamakõ nõ, <Pei. Teusõ ulupõ wa kutenõ, a sutukiõ! Wa sutuiki nõ, wa keelõ tä, Teusõ anõ wa noama kitäõ! “Teusõ anõ kama hai ĩ ãju tõpõ simõpalõ nõ, wa noama kitäõ! Wa noama salu, maa mapõ na wa ami hami mai kitäõ!” ĩ na Teusõ a hai waheta tä kuu kule ta pi kuu mai> Sai tä sai pata kuuma.

7 ĩ na Sai tä sai pata kuu ha, <“Au Teusõ pata tä wapa tihõõ! Wanisala tä na a wapa tihõõ!” ĩ na Teusõ tä waheta kuu hõtõõõ> Jesus a kuuma.

8 ĩ na Jesus a kuu ha, õsõ hamõ, maa makõ hõsõka pata ha Sai tä sai patanõ Jesus a hila nõmõkõ lasoma. A hilakõlõ nõ, masita tä uli pewõ hamõ tõpõ pilipai, ĩ tõpõ na kaikana tõpõ simõo wi, Jesus a na ĩ tõpõ pewõ mõmama. Tõpõ uli toita apii, tõpõ uli mõma naioma.

9 Töpö uli pewö möma nö, <Wa mäi poiki nö, “Sai wa pata lotete epö asawöö! Wa totiatalo opawöö!” wa kuu ha, ki wa tä uli pewö tapa pole, kamisanö ĩ sa tä uli pewö totoki kitäö!> ĩ na Jesus a na ĩ na Sai tä sai pata kuuma.

10 ĩ na a kuu ha, <Mi hamököö! A läapalo tihöö!> Jesus anö Sai tä noa pata thaa nö, <“Teusö wa lotete asawöö! Teusö wa totiatalo opa asawöö!” ĩ na a kuu sisaaö!” ĩ na Teusö a hai waheta tä kuu kuleö!> Jesus a kuuma.

11 ĩ na a kuu ha, Sai tä sai pata konasolöma. A konasolö noai ha, Jesus a na äju töpö waloa haiki nö, Jesus a pasilipoma.

Kaliléia tä uli ha Jesus a konasolö noai ĩ ta

Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15

12 ĩ na tä kua tä, <Titita wi a sai ha João a titiköma thaliö!> ĩ na ta kuu noai, Jesus anö ĩ ta hininö nö, Kaliléia tä uli pata hamö a hua soasolöma.

13 Kaliléia tä uli pata hamö a hulolö nö, Nasaté tä uli ha a konasolöma maaki, ĩ tä uli takölö nö, Sepulö tä uli, Napötalii tä uli, ĩ na tökö uli kui tökö uli ha kosoto tuu kasö pata ha Kapahanaü tä uli kule, ĩ tä uli ha Jesus a pilia nömökö tasoma.

14 ĩ ha Jesus a piliköma kutenö, sutu ha Isaías anö Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ anö ta wäsä noai, ĩ pitili tä sai a kuoma.

15 <Kosoto tuu pata kule, ĩ hamö Johotão u pökatö pata hamö Kaliléia tä uli pata kulali, ĩ tä uli ha juteu töpö kua sisa mai ha, ĩ ha ai tiko töpö satehe epii töpö pilia nainani, ĩ tä uli pata ha Sepulö tä uli, Napötalii tä uli, ĩ na tökö uli kui, ĩ tökö uli kulali ha töpö pililali,

16 mumi mumi tä na töpö pilile, waiha ĩ töpönö wakala tä pe epii tä wakala talali kitäö! Teusö a na töpö pi moti ipö kutenö, töpö ösi mumi ipö salo, töpö ösi nomapo sinomoti wi, Teusö anö ĩ töpö wakalapamani kitäö!> ĩ na Isaías a kuuma. ĩ na Isaías a kuu noai, ĩ na ĩ tä kua tolea totio opama.

17 Kapahanaü tä uli ha Jesus a pilia nömöiki nö, ĩ tä, Teusö ta wäsä kuköma. Ta wäsä nö, <Teusö a kaikanamo totio wi ĩ tä atea waikia manu kule, makö pi tapomo sapamo kōo nö, wanisala ma tä thati noai, ĩ tä hosalöheö!> ĩ na Jesus a kuu kuköma.

<Kamisa na pö nokapaloö!> ĩ na Jesus a kuti noai ĩ ta

Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11

18 ĩ na tä kua tä, Kaliléia tä uli pata ha kosoto u pata kule, ĩ u kasö pata hamö Jesus a huu tä, polakapi töpö talalöma. Simão a, Pedro a hilo kua naine ĩ a, poose André a, ĩ na kilii töpönö salaka hiki sinomoti wi, kosoto u pata hamö ĩ töpönö wahi tökö pata säsäha lätioma. Tökö pata säsäha lätiä tä, Jesus anö töpö talalö nö,

19 <Hapo. Kamisa na pö nokapaloö! Salaka ma hiki kua wi na, ĩ na sanöma ma töpö thama kuköpö! Salaka ma hiki sinomotima maaki, kamisa na makö

nokapasoma, kamisanö makö pi hatukupamanöma, sanöma töpö na Teusö ma kai a wäsä sinomo kuki kitäö! “Jesus a na pö nokapaloö!” ai töpö na makö kuu sinomo kuki kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

20 A kuu ha, wahi tökö pata hula soa pätakölö nö, Jesus a na töpö noka soatasolöma.

21 ĩ na tä kua tä, thapi hamö Jesus a huulö pamö, Sepeteu a pelupö Tiago, poose João, ĩ na kilii töpö taa nömönanöma. Kutiatä õsimö ha pö Sepeteu a na pelupö töpö titia naitiki nö, wahi tökö tomöa kötia tä, Jesus anö ĩ töpö talalö nö, töpö naka soatama.

22 Töpö nakaö ha, ĩ tökö soatawö, kutiatä ha pö a titia taa soatakölöhe nö, Jesus a na pelupö töpö noka soasolöma.

Jesus anö töpö satehe epii töpö ononopama koo noai ĩ ta

Lucas 6.17-19

23 ĩ na tä kua tä, Kaliléia tä uli pata pewö hamö Jesus a huti nö, juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ sai pö ha Jesus a lisio hätäpoti nö, töpö pi hatukupamatii, ĩ na tä kua tä, Teusö a kaikanamo totio piale, ĩ ta topa apöle ĩ ta wäsätii, töpö salia apati wi ĩ töpö, ai töpö aulumoö, ai töpö kamakalimoö, ai töpö thoko thokomoö, ai töpö amukumoö, ĩ na töpö kua wi, ĩ töpö ononopama koo, ĩ na Jesus a kuatima.

24 ĩ na Jesus a kuati noai, Sítia tä uli pewö hamö ĩ töpö pewönö ĩ ta hini palaalömae. ĩ ta hini palaalöhe nö, ĩ töpönö ai töpö salia apa wi, Jesus a na ĩ töpö kai hulamolöma. Ai töpö na sai töpö sapäko opati wi ĩ töpö, ai töpö isi waniho sinomo wi ĩ töpö, ai töpö köhetio wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö pea apati pole, Jesus a na ĩ töpö kai hua naisolöma. Jesus a na ĩ töpö pewö kai walokö tasoma, Jesus anö ĩ töpö pewö ononoa kopalöma.

25 ĩ na tä kua tä, kaliléia tili töpö, tekápolisö tili töpö, jetusaléi tili töpö, jutéia tili töpö, Johotão u pökatö pata hamö töpö kulali ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Jesus a na ĩ töpö satehe epii töpö nokasolöma.

Mateus 5

Ĩ na wa kua nö, wa pi topa totio opa asa kitä

Lucas 6.20-23

1 ĩ na tä kua tä, Jesus a na töpö satehe epii töpö nokapalo opöle, Jesus anö ĩ töpö taa nö, heuma tä pata hamö a hua soatasolöma. A hua soatalolö nö, ĩ hamö a loa soatakö lasoö ha, ĩ ha kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö loa naiki ha,

2 ĩ töpö na Jesus anö Teusö ta wäsätima.

3 Teusö ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <“Teusö a na sa häwäha totia kutenö, Teusö a na sa pi wasiso opa kule” ĩ na wa pi kuu tä, wa pi topa apaö. Teusö

anö sanöma töpö simöa sinomo nö, ĩ töpö totiapala apa wi, ĩ ai wa kutenö, wa pi topa apaö.

⁴ Wa ököti wi maaki, Teusö anö wa ökö mapamani pia salo, wa pi topapalo opa hötöa.

⁵ “Samakö lotete epii, ĩ samakö” makö kuu mi tä, Teusö anö makö totiapala apa kitä. “Masita sa tä uli thapo wi, ĩ ma tä uli thapo naiopököö!” ĩ na Teusö a kuu kitä! ĩ na tä kuaö ha, makö pi topa apa wi ĩ makö.

⁶ Wa oi ipö tä nii tä na wa pi wasiso opaö, wa amisi ipö tä, maa tuu na wa pi wasiso opaö, ĩ na wa kua kua wi na, ĩ na toitai tä thaa sinomo wi, ĩ tä na ĩ na wa pi wasiso kua hötöoö ha, toitai wa tä thaa sinomo wi, Teusö anö ĩ tä totoa kulaha satia apöki kitä. Önö kutenö, wa pi topa apa wi ĩ wa.

⁷ Ai tä peati ha, ĩ wa totiapala apati ha, Teusö anö wa totiapala apa hötöo kitä. Önö kutenö, wa pi topa apa wi ĩ wa.

⁸ Teusö wa kai a hini pi topa apaö, toitai wa tä thaa pi topa apaö, ĩ na wa kua apati ha, Teusö wa talali kitä. Teusö wa tapa pia salo, wa pi topa apa.

⁹ Töpö höla wi, ĩ wa töpö wasu, ai wa töpö noimaö, ĩ na wa kuaö ha, “Ipa ulu wa” ĩ na kawa na ĩ na Teusö a kuu kuki kitä. Önö kutenö, wa pi topa apaö.

¹⁰ Teusö wa kai a hini kutenö, ai töpönö wa peama kule maaki, wa pi topa apaö. Teusö anö töpö simöa sinomo nö, töpö totiapala apati wi, ĩ ai wa kutenö, wa pi topa apa wi ĩ wa.

¹¹ Kawanö Jesus sa thapo wi ĩ wa kutenö, kawa na ai töpö hapalo pi wasöa apaö, ĩ töpönö wa kateha holisimo opaö, ĩ na töpö kua kule maaki, wa pi topapalo satia apa kitä.

¹² Ai töpönö wa peama kua wi na, ĩ na sutu ha pata töpönö Teusö a kai wäsä sinomoti noai, ĩ na ĩ töpö peama kua hötötioma. Teusö a hai ĩ tä uli ha wa konasolöma, wa pepalo opa noai, kawa na Teusö anö ĩ tä noa totoki kitä. Önö kutenö, wa pi mönaha apatipöö!> ĩ na Jesus a kuu totiataloma.

Mötati tä kui na, ĩ na makö kuö hötöwö

Marcos 9.50; Lucas 14.34-35

¹³ ĩ na Jesus a kuu nö, <Nii tä na mötati tä toita kui na, ĩ na sanöma töpö na makö kua naine, ĩ na ĩ makö toita kuö hötöwö. Mötati tä mötatio opama maaki, tä okitipasoma, tä mötati sati soa mai kitä. Tä mötati soa mi kutenö, tä hosali. Tä hosalöma, ai töpö hasuo pole, ĩ töpönö ĩ mötati tä katiki katikima kuki kitä.

Wakala tä kui na, ĩ na makö kuö

¹⁴ Makö ösi wakala apa kutenö, mumi mumi tä na koa taka sii hili kua wi na, ĩ na sanöma töpö na makö kua kua hötöoö. Heuma tä hösökä ha sai pö pata thakö noai, ĩ sai pö hatuka apaö. ĩ wa pö sai paimimani wi tä kua mai kitä.

15 Koa wa taka sii hilimanö nö, wöö anö ĩ wa taka sii pi soha mai kitä. Sai a ösimö ha töpö kule, ĩ taka siinö ĩ töpö pewö wakalapö, hoka pa wa taka sii pi hĩta totiki.

16 Hoka pa taka sii hili kua wi na, ĩ na makö ösi wakala apii, ĩ na ĩ tä tapamoma kua totihoö! Toitai ma tä thaa sinomo wi, ai sanöma töpönö ĩ tä taa nö, hi tä hētu hamö Teusö a kulali, ĩ a na, “Wa totiatalo opawöö!” ĩ na ĩ töpö kuupöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

<Nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ta peama pikio tihöö!>

17 ĩ na a kuu nö, <“Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ta hini tihöö! Sutu upa Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ ta hini naio tihöö!” ĩ na Jesus a kuumö humaö!” ĩ na pö pi kuu tihöö! Moisés a kai, Teusö a kai wäsä sinomo naio noai ĩ töpö kai, ĩ na töpö kai kui, ĩ sa töpö kai hosamö huu maama. “Ĩ na ĩ töpö kuu noai, ĩ na ĩ töpö kuu totiomaö!” ĩ na sa kuumö huu pasioma. ĩ sa ta wäsä makokapö, kamakö na sa waloköma> ĩ na Jesus a kuuma.

18 ĩ na a kuu nö, <“Hutu mosökö pata, hi masita tä uli pata, ĩ na tökö uli kui tökö uli mapo koo paio mi tä, Moisés a, Teusö a kai wäsä naio sinomo noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö kuu noai, ĩ ta hosa mai kitä. Ai tänö ĩ tä säökama wai husisipa koo mai kitä. ĩ ha ĩ tä säökama kuo pasio soatio päöö. ĩ na tä kuu noai, ĩ na tä kua tolea totio kitä” ĩ na sa kuu totia kuleö! Sa holisimo mai kitä!> ĩ na Jesus a kuuma.

19 <Önö kutenö, hototi ipii nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ta maaki, ai tänö ĩ ta hini mi, ai töpö na, “Ĩ ta hini maikiö!” ĩ na ĩ a kuu läataloö, ĩ na ĩ ai a kuationa, ĩ a hai, pata tä kupo mai kitä. Teusö anö sanöma töpö simöa totio wi, ĩ ha ĩ a kua tä, “Ĩ a hai, ĩ pata tä mai kitä. ĩ a hai, a kua päta tä wani päwö” ĩ na tä kuu wi tä kupaso kitä. ĩ na tä kua tä, nö patapö töpö noa thaa noai, ai tänö ĩ ta hinia totili, ai töpö na, “Ĩ ta hinia totilöö!” ĩ na a kuu, ĩ na ai tä kuationa, Teusö anö töpö simöa totio wi, ĩ ha ĩ a patamo totio wi a kupaso kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

20 ĩ na a kuu nö, <“Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpönö toitai tä thaa wi, ĩ tä na kamakönö toitai ma tä thaa satia apa mi tä, Teusö anö töpö simöa totio wi, ĩ hamö makö lisipo mai kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Ai tä na wa hĩso opa wi ĩ ta

21 ĩ na Jesus a kuu nö, <“Ai sanöma tä säpa tihöö! Ai sanöma wa tä säpalöma, pata töpönö wa peama hõtöo kitäö!” ĩ na kolo töpö noa thaa noai, ĩ ma ta hini totio waikioma.

22 Kamisa aiki, “Ai wa tä hĩsu thaö ha, wa peama hõtöo kitäö!” kamakö na ĩ na sa kuu kule. Ai tä na kawa aiki, “Wa osemu opatiwö” ĩ na wa kuu ha, pata töpönö wa peama hõtöo kitä. ĩ na tä kua tä, ai tä na, “Pi moti ipii ĩ wa” ĩ na wa kuu ha, koa taka hili mapo mai, ĩ taka ha wa kea hätomapi kitä.

23 Önö kutenö, salo a, nii tä, ĩ na tökö kui, Teusö a na ĩ wa tökö totoki pia salo, Teusö a na ĩ nasimö tökö nii totota wi ĩ söpala ösökö matakali kule, ĩ ha wa tökö kai walo tä, wa pi tapoiki nö, “Ä äi. Ki a wani aiki, ‘Wanisala wa tä thaa kipiliö!’ kamisa na ĩ na ĩ a kuu thaliö!” ĩ na wa pi kuu salo,

24 ĩ söpala ösökö matakali kotö ha salo a, nii tökö, ĩ na tökö kui wa tökö paa soatakölö nö, wa hua kōa soatalölö nö, “Wanisala wa tä thaa kipiliö!” a kuu wi, ĩ wa noima kōo soatapököö! ĩ wa noima waikio kōo noai ha, Teusömo wi a sai ha wa hua kononö nö, Teusö a na wa tökö nii totoa pi topa noai, ĩ wa tökö nii totokötö!> ĩ na Jesus a kuuma.

25 ĩ na a kuu nö, <Ai tänö wa wanipo nö, kawa na, “Hapo. Pata töpö na makö huutöö! Kamisa na wanisala wa tä thaa noai, pata töpönö ĩ ta hinipöö!” ĩ na a kuu ha, pata töpö na makö walo paio mi tä, a noima paio kōo! Pata töpö na makö waloa totiköma, pata töpönö pata tä sai na wa namo simöa totiköma, pata tä sainö poliisia töpö na wa totokö matimö. Poliisia töpö na wa totoköma, titita wi, ĩ a sai ha wa titikö matimö.

26 “ĩ a sai ha wa tititia tä, wanisala wa tä thaa noai, ĩ sitipa wa kökö noa thapa totia paia mi tä, wa lisipama haio kōo mai kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö! Sa holisi mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Ai tiko tä suö na wa mamö pi topa wi ĩ ta

27 ĩ na Jesus a kuu nö, <“Ai tiko tä suö na a mamö tihöö!” ta kuu noa thali, ĩ makö pewönö ĩ ma tä taö waikile kitä.

28 ĩ na ĩ ta kuuma thali maaki, kamisa aiki pasiwö, “Ai suö wa tä möö nö, ‘Hi a na sa mamöa tolo nö alu kuikö ö’ ĩ na wa pi kuu päa kule maaki, pili wa pinö ai tiko wa tä suö nö thaa waikioma. Pili wa pinö ai tiko wa tä suö nö thaa wi, ĩ tä wanisala apa naiaö!” ĩ na sa kuu kule.

29 Önö kutenö, ai wa mamö hētu huu topa satia apöle, ĩ wa mamönö ai wa tä tapa salo, wanisala wa tä thaa kuköma, ĩ wa mamö uköpalö nö, a mamö hosaloö! Pili wa mamö kaiki pokea apa kule maaki, ĩ tä wanisala apa mai kitä. Wa nomasoma, pili wa mamö pewö kua soa kule maaki, koa taka hili mapo mai, ĩ taka ha wa kemapi wi, pe epii ĩ tä wanisala satia apa sisaa.

30 Kate wa ami maaki, ĩ wa aminö wanisala wa tä thaa salo, kama wa ami hanöa kopalo nö, a ami hosaloö! Wa poko hemathale, pe epii ĩ tä wanisala mai kitä. Wa pewö somi ipöi ha, wa nomasoma, koa taka hili mapo mi ipii, ĩ taka ha wa huu wi, pe epii ĩ tä wanisala satia apaö> ĩ na Jesus a kuuma.

<Au husopö a hosa tihöö!>

Mateus 19.1-9; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18

31 ĩ na Jesus a kuu nö, <Nö patapö Moisés aiki, “Au husopö wa hosali salo, waheta wa tä säököpalöö! Wa tä säököpalö nö, ‘Hi ipa husopö sa hosali keö!’ ĩ na tä säökama kuu wi, au husopö a na ĩ wa tä waheta totoköö!” ĩ na Moisés a pata kuuma maaki,

32 kamisa aiki, “Tiko tä wano na au husopö a sapäkoatalo mai ha, ĩ wa hosalöma, au husopö wa hosali wi ĩ tä wanisala” ĩ na sa kuu kule. “Au husopö wa hosalöma, ĩ a suönö ai tiko tä wano täa nömönö matimöö!” wa pi kuu mai. Ai tiko tä wano täli wi ĩ tä wanisala, ai tiko tä wanonö au husopö a täa nömöni wi ĩ tä wanisala naia, ĩ na tä kuaö> ĩ na Jesus a kuuma.

<Pitili ta> ĩ na wa töpö pi thama pi topale maaki, a hapalo lapea apa tihöö!

33 ĩ na Jesus a kuu nö, <Nö patapö töpö na, ĩ na ta kuuma. “Teusö a na wa hapalo nö, ‘ĩ na sa kua totio kitäö! Pitili sa. Sa holisimo mai kitäö! Sa holisimoatalo opati tä, sa peamaö!’ ĩ na wa kuu totio tä, ĩ na wa kuu noai, ĩ pitili wa sai kua tolea totisolöpöö!” ĩ na ta kuu noai, ĩ ma ta hini waikioma.

34 ĩ na ĩ ta kuuma maaki, kamisa aiki, “‘Pitili ta’ ĩ na ai wa töpö pi thama pi topa kule maaki, ‘Pitili ta. Sa holisimoatalo opati tä, Teusö anö sa peamapököö!’ ĩ na a kuu säläho tihöö! Ai tiko ta kateha sätäapalo tihöö! ‘Pitili ta’ ĩ na ai wa töpö pi thama pi topa apa tä, Teusö wa kateha kili kutenö, hutu mosökö a katehea päö. ĩ na kuno mai. Hutu mosökö a kateha naio tihöö! ‘Teusö a hai ĩ hutu mosökö ha a loa kupoli’ wa pi kuu mai.

35 Hi masita tä uli a kateha naio ti! Teusö a konona ami makeo wi, ĩ masita tä uli. Jetusalēi tä uli ha kaikana ta pata kaikanamo kutenö, ĩ tä uli pata kateha sätäa naio tihöö!

36 Pili wa he a katehe säläho naio tihöö! Samii pili wa tä hunuku wai ausipama tai mi, samii ai wa tä hunuku wai usipa tai mi, ĩ na wa hunuku thama tai mi kitä. Teusö anö ĩ na tä kua wi, ĩ tä thama taö öpa sisa kitä.

37 Önö kutenö, ‘Pitili ta’ ĩ na ai wa tä pi thama pi topale maaki, ‘Awai. ĩ na sa kua kitäö!’ ĩ na wa kuu sisapökö. ĩ na tä kua tä, ‘Ma. ĩ na sa kua mai kitä’ ĩ na wa kuu sisapökö. Ai ta kateha sätäa tihöö! Ai wa ta kateha sätäa pole, Sai tä sai patanö ĩ wa hapalama päa kule” ĩ na sa kuu totia kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

<A nö suo tihöö!> Jesus a kuu noai ĩ ta

38 ĩ na Jesus a kuu nö, <“Ai tänö pili wa mamö waniapali ha, ĩ tä noa na kama wa mamö wania hõtöpalöö! Ai tänö pili wa nakö waniapali ha, kama wa nakö wania hõtöa soapalöö!” ĩ na ta kuu noai ĩ ma ta hinima.

39 ĩ na ta kuuma maaki, kamisa aiki, “Ai tänö kawa na wanisala tä thaa kule maaki, ĩ a na wanisala tä thaa hõtöo tihöö!” ĩ na sa kuu pasio wi, hi ĩ kamisa. Ai tänö pili wa nakö tökö pai ha, wa suo pola nö kuno mai, ai wa nakö tökö hētu totoa soatalöö!

40 Ai tänö au haloi ösö täli pia salo, tä makokama läapalo sinomo wi, ĩ a pata na wa kai waloki ha, kawa aiki, “Ipa haloi sa ösö totoa mai kitäö!” wa kuu mai, “Sa pomo wi, ĩ ipa ösö täa nainöö!” ĩ na wa kuu!

41 Ī na tä kua tä, kawa na ai sotatu tä waloiki nö, “Ö! Hi solai sa sihipo pole, pi pasökö tömö, sami kilômetötu tä na ipa solai wa sipo nömöta mi salo!” Ī na a kuu ha, sami kilômetötu tä na kuno mai, polakapi kilômetötu tä na a solai sia nömöa soatalölöö!

42 Kawa na ai tä nakoö ha, tä totoa soataköö! “Hi wa tä pio paita mi salo” Ī na ai tä kuu ha, “Pälaö!” a kuu hãto tihöö!> Ī na Jesus a kuuma.

<Ai töpönö wa wanipo päla tä maaki, ĩ töpö na a noimo satia apaö!> Jesus a kuu noai ĩ ta

43 Ī na a kuu nö, <“Au ai wa tä noimaö, wa wanipo wi, ĩ wa hĩsu thaö, ĩ na wa kuapököö!” sutu ha ta kuu noai, ĩ ma ta hinima.

44 Ī na ta kuuma maaki, kamisa aiki, “Makö wanipo wi, ĩ ma töpö noimaö!” Ī na sa kuu kule. Teusö a na makö hapalo nö, “Hapa. Samakö peamati pole, ĩ töpö totiapalaö!” Ī na makö kuu!

45 Ī na makö kuuma, hi tä hētu ha kamakö hai ĩ pö a kulali, ĩ a kua wi na ĩ na ulu makö kua naipaso kitä. Töpö topai, töpö wanisala apatii, ĩ na töpö kuati wi, ĩ töpö na Teusö anö pili motokö sii hilima ösöhöa soatia. Ī na tä kua tä, toitai tä thaa wi ĩ töpö, wanisala tä thaa pasio wi ĩ töpö, ĩ na töpö kua wi ĩ töpö na Teusö anö maa tä hãläma ösöhöa naia.

46 Makö noima sinomo wi, ĩ töpö na makö noimo sisaö ha, Teusö a na noa wa tä täli kitä ta o? Ma. Ī wa töpö noima sisa wi, ĩ tä noa kua mai kitä. “Homa tili tä kaikana pata na sitipa kökö totoköpö, kamakö na sitipa kökö sua sinomo wi, ĩ töpö wanisala apawö” makö kuu wi maaki, ĩ na ĩ töpö kua hõttöö. Töpö wanisala apati wi, ĩ töpönö kama hai ĩ noi töpö noima hõttöö.

47 Ī na tä kua tä, kawa na ai töpö noimo sinomo wi, ĩ töpö na makö noimo sisaö ha, pe epii wa totiatalo opa asa mai kitä. Teusö a thapo mai ĩ töpö na ai töpö noimo hõttö wi, ĩ töpö na Teusö a thapo mai ĩ töpö noimo hõttö wi, ĩ tä kua hõttöa.

48 Önö kutenö, hi tä hētu ha kamakö hai ĩ pö Teusö a kulali, ĩ anö toitai tä thaa sinomo kua wi na, ĩ na kamakönö toitai tä thaa sinomo naiopököö!> Ī na Jesus a kuuma.

Mateus 6

1 Ī na Jesus a kuu nö, <Toitai ma tä thaa tä, “Toitai sa tä thaa wi, ai töpönö ĩ tä taa nö, kamisa na, ‘A totiatalo opatiwö’ ĩ na sa töpö pi thamapö” ĩ na pö pi kuu tihöö! Ī na makö pi kuu ha, hi tä hētu ha kamakö hai ĩ pö a kulali, toitai wa tä thaa wi, ĩ kamakö hai ĩ pö anö ĩ tä noa totoa mai kitä. “A totiatalo opatiwö” kawa na ĩ na ai töpö kuu wi, ĩ au noa tä waikiwö. Wani tä na ai tä honimopaloti wi, ĩ wa pasilipo wi ĩ ta

2 Wani tä na ai tä peati wi, ĩ a na wani wa tä totoa tä, wani wa tä totoki wi, ai tä na ĩ ta wäsä tihöö! Töpö holisimoti wi, ĩ töpö kua kua wi na, ĩ na a kua naio ti!

Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ sai pö ha ĩ töpö kua tä, “Ai sa tä pasilipalihe, hi töpönö ĩ tä taapököö! ‘Wa totiatalo opatiwöö!’ ĩ na kamisa na ĩ na ĩ töpö kuupököö!” ĩ na töpö holisimo wi, ĩ na ĩ töpö pi kuu sinomoö. Sai pö sika hamö ĩ töpö hupaloti nö, ĩ na ĩ töpö pi kupalo naio sinomoö. Pi naka. “Ī töpönö toитай tä thaa noai, ĩ tä noa täa waikilöma. ‘Wa totiatalo opatiwö’ ai töpö kuu noai, kama hai ĩ noa tä waikiwö. Waiha Teusö anö ai noa tä totoa satia mai kitä” ĩ na sa kuu kuleö! Sa holisi mai kitäö!

³ Önö kutenö, a honimo opati wi, ĩ wa pasiliapalati wi, ai tä na ĩ ta wäsä häto tihöö! Kawa na a noimo totio wi, ĩ a maaki, ĩ a na ta wäsä tihöö!

⁴ Ai wa tä pasilipo noai, ai tänö ĩ tä tai mia apa pasia kule maaki, au hao Teusö anö ĩ tä taö asale, kawa na ĩ anö noa tä totoki kitä.

Teusö a na wa hapalo wi ĩ ta

Lucas 11.2-4

⁵ Ī na tä kua tä, Teusö a na makö hapalo salo, töpö holisimo wi ĩ töpö hapalo kua wi na, ĩ na pö hapalo kua naio ti! Töpö holisimo wi, Teusö a na ĩ töpö hapalo pole, sanöma töpö na ĩ töpö mömo pi topa paa salo, juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ sai a ha töpö holisimo wi ĩ töpö öpaiki nö, Teusö a na ĩ töpö hapaloö, sai pö atu ha töpö satehe epii töpö hupaloti pole, ĩ ha töpö holisimo wi ĩ töpö öpaiki nö, Teusö a na ĩ töpö hapaloö, ĩ na ĩ töpö hapalo kua sinomo päö. “Ī töpönö kama hai ĩ noa tä täa waikilöma” ĩ na sa kuu kuleö! Sa holisi mai kitäö!

⁶ Kawa lö kui, Teusö a na wa hapalo pi topa tä, kawa na ai töpö mamö tetehe läo mai ha, wa lisipalo nö, Teusö a na a hapaloö! Wa hapaloö ha, kawa na au hao Teusö a mamö tetehe sisale, kawa na ĩ anö noa tä totoki kitäö!

⁷ Teusö a na wa kuu pole, ĩ wa ta wäsä sapa köataloti maikiö! Ai tiko töpönö Teusö a thapo pasio manai, Teusö a na ĩ töpö hapalo sapa kuatalo köo pätio kua wi na, ĩ na pö kua naio tihöö! Teusö a thapo mai ĩ töpö aiki, “Teusö a na pe epii sa hapalo sapa köatalo opaö ha, Teusö anö sa hini kitäö!” ĩ na ĩ töpö pi kuu päö.

⁸ Ī na pö kua naio tihöö! Makö nako paia mane maaki, wa tä naka piale, kamakö hai ĩ pö Teusö anö ĩ tä taö waikia kule.

<Teusö a na ĩ na makö kuu!> Jesus a kuu noai ĩ ta

⁹ Önö kutenö, Teusö a na makö hapalo nö, ĩ na makö kuu! “Hi tä hētu ha kamisamakö hai ĩ hao Teusö wa kulali, ĩ wa na samakö hapalo pia kuleö! Hapa. Sanöma samakö pewö aiki, ‘Teusö wa hilo wi ĩ wa pata totiatalo opa asawöö!’ ĩ na samakö pewö pi thamaö!

¹⁰ Kamisamakö na wa kaikanamo totio wi, ĩ tä waloa haitamaköö! Kawanö wa tä pii wi, hi tä hētu ha töpö kupoli, ĩ töpö pewönö ĩ tä thama kua wi na, hi tä uli ha ĩ na ĩ sama tä thama naiopö tä totopaö!

11 Ī tā wakala pewö hamö nii wa tā totoma sinomo wi, huki hi tā wakala na ĩ ai nii tā totoa kopaö!

12 Kamisamakö na ai töpönö wanisala tā thaa pole, ĩ tā noa na samakö hīso hōtöla tā kuno mai, samakö hīso wi, ĩ tā maa soa pätaoö. Kamisamakönö hīso wi ĩ sama tā mapamanö nö, ĩ na samakö kuati kutenö, wanisala sama tā thaa wi, ĩ tā na a hīso mapaloö!

13 Sai tā sai patanö wanisala tā na samakö simöa pi topa salo, samakö wapa pole, ĩ tā na samakö poko tutuapala tihöö! Wanisala sama tā thaa wi, ĩ tā na samakö noamaö! [Wa kaikana lotete sati ipö asawö, wa totiatalo opa asai, ĩ na wa kua wi, ĩ tā mapo mai kitäö! Ī na wa kuaö ha, kawa na samakö nako kule. Ī naköö!]

Ī na Teusö a na pö kuu!

14 Kamakö na ai töpönö wanisala tā thaa wi, ĩ ma tā hīsuwö mapamanöma, kamakönö wanisala ma tā thaa wi, hi tā hētu ha kamakö hai ĩ pö a kulali, ĩ anö ĩ tā hīsuwö maa hōtöpamani kitäö!

15 Ī na tā kua tā, kamakö na ai töpönö wanisala tā thaa wi, ĩ ma tā hīsuwö mapama kōo mi tā, wanisala ma tā thaa wi, kamakö hai ĩ pö Teusö anö ĩ tā hīsuwö mapama hōttöo kōo mai kitäö!

Makö Teusömo totiopö, wa ia mai ĩ ta

16 Makö Teusömo totio pia salo, makö ia paio mai ha, ĩ na makö kuati tā, töpö holisimo opa wi ĩ töpö mömomö pi wanitalo kui na, ĩ na pö mömomö pi wanitalo kupo naio ti! “Ki töpö Teusömo taö öpawö. Töpö Teusömo totio pia salo, töpö ia paia maa kule ta o. Ī töpö ia paia mi kutenö, töpö möamö pi wanitaloa apa kule ta o” ĩ na ai töpö pi thama pia salo, töpö holisimo wi ĩ töpö möamö pi wanitalo pätioö. Ī töpönö kama hai ĩ noa tā taa waikilöma. “Ki töpö Teusömo taö öpawö’ ĩ na ai töpö kuu wi, ĩ kama hai ĩ noa tā pasiwö” ĩ na sa kuu kuleö! Pitili sahaö!

17-18 Önö kutenö, makö Teusömo totio pia salo, makö ia paio mai ha, ĩ na makö kuati tā, ai töpö aiki, “Huki makö ta ia maa noa” ĩ na ai töpö pi thama tihöö! A mömomö pi wanitaloa ti! Pili wa moikömö sanumoö, wa hunuku tikikipaso, ĩ na wa kuapököö! Ī na wa kua totiö ha, ai töpönö ĩ na tā kua wi ĩ tā taö pasila tā kuno mai, wa ia paio mai, Teusö anö ĩ tā taö sisa kitä. Teusö anö ĩ tā taö sisa wi, ĩ anö kawa na noa tā totoki kitä.

<Hi tā hētu ha au wani tökö uni simomanöö!>

Lucas 12.33-34

19 Hi masita tā uli ha au wani tökö pata simoma ti! Hi masita tā uli ha watata ösö wötö wi ĩ töpö wainö au watata ösö wanianani, tösö tösö tänö au wani tökö wania nainani, töpö thomömo sinomo wi, au sai a ha ĩ töpö lisipalo nö, au wani tökö thomöni, ĩ na tā kuaö.

20 Önö kutenö, hi tä hētu ha tä uli kupoli, ĩ tä uli ha au wani tökö uni simomanö! ĩ tä uli ha tholopo a, tösö tösö tä, ĩ na tökö kui tökönö au wani tä waniapa mai kitä. Au wani tökö na ai tä thomömo mai kitä.

21 Wani wa tökö thapo pi topa apa wi, ĩ tökö na wa pi lulua apa sisa kitä. ĩ na tä kua tä, Teusö wa thapo pi topa satio opa wi, ĩ a na wa pi lulua satia apa sisaki kitä!> ĩ na ĩ töpö na ĩ na Jesus a kuuma.

Ösi wakala apa wi ĩ ta

Lucas 11.34-36

22 ĩ na Jesus a kuu nö, <Koa taka sii wakala kui na, ĩ na pili wa mamö kuö hötöwö. Pili wa mamönö toita apii wa tä möö pi topa tä, pili wa ösi wakala apöpasö.

23 ĩ na tä kua tä, pili wa mamönö wanisala wa tä möö pi topa tä, wa ösi mumia apöpasö. Önö kutenö, wa ösi wakala apa noai, ĩ nasimö taka sii lupalo nö, pe epii wa ösi mumia satia apöpasö kitä.

Wani wa tökö pii sisa wi ĩ ta

Lucas 16.13; 12.22-31

24 Polakapi pata töpö na wa kalipalo ösöha wi tä kua mai kitä. Polakapi pata töpönö wa kalipalamati tä, kawanö ai pata wa tä pi ipa asaö, ai wa tä pii pasia mii, ĩ na wa kua kitä. Ai pata wa tä kai hini pi topa satia apa, wani ipii ai pata wa tä kai hini pasio päö, ĩ na wa kua kitä. ĩ na ĩ pata töpö na wa kalipalo ösöhapalo mi kui na, ĩ wani tökö na pe epii makö kalipalo pi topa apaö, Teusö a na makö kalipalo pi topa naioö, ĩ na makö kua wi tä kua mai kitä.

25 Önö kutenö, ĩ na sa kuu pia kule. “Nii tä, tuu koamo wi ĩ tuu, ĩ nasimö tä na pö pi tapomo tihö! ‘Samakö oi lua pätakö matimö!’ ĩ na makö pi kupaloti maiki. Haloi ösö na pö pi tapomo naio tihö!” kamakö na sa kuu kule. Nii tänö makö temöapalama sisa mai kitä! Haloi ösönö pili makö pewö totipama sisa mai kitä.

26 Ösö hamö salo pö ose wai katäpalo wi, ĩ pö wai hikalimo mi, nii tä täatala pasio mi, ĩ tä nii titiatala pasio mi, ĩ na ĩ pö wai kua mi sai maaki, Teusö anö ĩ pö wai iapalama päö. Teusö anö salo pö wai katäpalo wi ĩ pö wai pi ipa hötöo maaki, sanöma makö pii satia apaö.

27 Ai makö pi honipoti kule maaki, makö temöo lapa apatio kitä ta o?

28 Kamakö hai ĩ haloi ösö na pö pi honipoti ti! Hole hole tökö toita apii ĩ tökö hole hole na makö pi tapotiopökö! ĩ hole hole tökö kalipalo tai mi, ĩ tökönö watata ösö tiäpa tai mi, ĩ na ĩ tökö kua sai maaki, tökö möamö toita apö päwö.

29 “Salomão kaikana tä patanö haloi ösökö toita apii ösökö thapo sinomo noai, ĩ haloi ösökö na hole hole tökö möamö toita satio opaö” ĩ na sa kuu kule.

30 Pölösö hamö sĭsi tökö, hole hole tökö, ĩ na tökö kui, huki ĩ tökö liähäa apa kule maaki, ai tä hena tä ĩ tökö pewö silikipasoma, sanöma töpönö ĩ tökö

wakö umömani. Ī na tökö kua haitaso kitä maaki, sīsi tökö, hole hole tökö, ĩ na tökö kui tökö mapo paio mi tä, Teusö anö ĩ tökö totiapala apatii. Teusö anö sīsi tä, hole hole tökö, ĩ na tökö kui tökö totiapala apa manu kule, sanöma makö totiapala satia apa asa kuki kitä. “Teusö a pitili” ĩ na makö pi kuu totio mi salo.

31 Önö kutenö, pö pi wi na takömopaloti tihöö! “Ka pi tä nii na samakö ösö potehepasopö taka?” ĩ na pö pi kupaloti ti! “Ka pi sama tuu koalöpö taka?” pö pi kuu naio tihöö! “Ka pi tä ösökö na samakö halököpö taka?” pö pi kuu naio ti!

32 Teusö a thapo mai, nii tä, haloï ösö, ĩ na tä kui tä na ĩ töpö pi wasiso opaö. Nii tä, wani tä, ĩ na tökö kui tökö na makö honimo wi, Teusö anö ĩ tä taö öpa kitä.

33 Kamakö na Teusö a kaikanamo totio wi, ĩ tä na makö pi wasiso satia apa sisaö, “Toitai tä thaa totioö!” Teusö a kuu wi, ĩ ma ta hini totio opa wi, ĩ tä na makö pi wasiso satia apa sisaö, ĩ na makö kuati ha, kamakö na Teusö anö nii tä, wani tä, ĩ na tökö kui tökö totoma hōtöo kitä.

34 Önö kutenö, hena tä, tä kua piale, huki ĩ tä na pö pi honipo tihöö! Hena tä makö pi honihapalama apa piale, ĩ tä läle kitä. Ī tä wakala pewö hamö makö peama wi, ĩ nasimö tä kule kitä. Önö kutenö, hena tä makö peama piale, ĩ tä na pö pi honipo paio tihöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 7

<Wa wanisala apawö> ĩ na ai tä na wa kuu soato maikiö!

Lucas 6.37-38, 41-42

1 Ī na Jesus a kuu nö, <“Hi töpö hiopöa apatiwö” ĩ na ai töpö noa thati maiki. Ī na ai ma töpö noa thaa mi tä, Teusö aiki, “Makö hiopöa apa hōtötiowö!” ĩ na makö noa thaa mai kitä.

2 Ai töpö na makö hapalo wanisala kua wi na, kamakö na ĩ na Teusö a hapalo wanisala kua hōtöo kitä. Ai töpönö wani ipii wanisala tä thaö ha, “Makö wanisala apawö” ĩ na makö kuu soatalo opaö ha, wani ipii kamakönö wanisala ma tä thaa hōtöoö ha, “Makö wanisala apawö” ĩ na Teusö a kuu soatalo opa hōtöo kitä.

3 Wi na wa pi kuu salo, ai tä mamö ha lipö lipö tä kâne, ĩ wa tä tapa asa kule maaki, kawa mamö ha hii ti asawösö pata kâne, ĩ wa ti pata kãa tapa naio soata mai ha?

4 Pili wa mamö ha hii ti asawösö pata kätia tä, au ai tä na kawa aiki, “Pili wa mamö ha lipö lipö tä wai kâne, ĩ sa tä wai hikipa kōoö!” ĩ na wa kuu kitä ta o?

5 Wa holisimo opawö a! Pi naka. Pili wa mamö ha hii ti asawösö pata kâne, ĩ wa ti pata hosa paia kotalöo! Ī wa ti pata hosa kōtalöma, wa tä möö wakala totia apa kōa kutenö, ai tä mamö ha lipö lipö tä wai kâne, ĩ wa tä wai hikia totia kotali kitäo!> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö a na töpö waio wi, ĩ töpö na Teusö ta wäsä sinomo tihöö!

6 ĩ na Jesus a kuu nö, <Teusö anö sanöma makö na tä totoma sinomo wi, pole kökö na tä totoa maikiö! Ma tä totoköma, ĩ kökö waitiliapalo nö, kökö iotoa sapa kopalo nö, makö namo kusö kitäö! Teusö a na sanöma töpö waio wi, ĩ töpö na Teusö ta totoa tihöö! ĩ na tä kua tä, masulu kökö noa apii kökö kui na ĩ na petola kökö kui, kusi kökö na ĩ nasimö kökö säsäa tihöö! Ma kökö wai säsäköma, kusi kökönö ĩ kökö wai katikili kitä. Teusö na töpö waio wi, ĩ töpö na Teusö wa ta wäsäo ha, ĩ töpönö ĩ ta hāsīama kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö a na wa tä naka wi, ĩ wa tä tāli kitä

Lucas 11.9-13

7 ĩ na a kuu nö, <Teusö a na wa tä nakaö ha, ĩ wa tä tāli kitä. Wa tä tae totio kuköma, wa tä talali kitä. Thaka taka laa kule maaki, “Sa lisipamanöö!” ĩ na wa ku upaö ha, ĩ taka hākoa hōtöpali kitä.

8 Teusö a na ai makö nakopalo wi ĩ makö pewönö ĩ ma tä sualali kitä. Ma tä taepalati wi, ĩ makö pewönö ma tä talali kitä. Taka laa lototole, ĩ taka kule ha ai makö öpaiki nö, “Taka hākopaloö!” makö kuu wi, ĩ makö na ĩ taka hākoa hōtöpali kitä.

9 Au ulu a wainö ĩsa āi naka tä, ĩ a wai na maa wa ma totoki kitä ta o?

10 Salaka a naka tä, olö wa kö totoki kitä ta o?

11 Pata makö wanisala apa wi maaki, au ulu töpö na tökö toita apii ma tökö totoa taö öpaö. Hi tä hētu hamö kamakö hai ĩ pō Teusö a kupoli, ĩ anö tökö toita apii tökö totoa satiki kitä pi kuu mai. Teusö a na töpö nakopaloti wi, ĩ töpö täpäli kitä.

12 Ai töpö na, “Sa totiapalaö!” ĩ na wa pi kuu kua wi na, kawanö ĩ na wa töpö totiapala thama hōtöö! ĩ na Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai ĩ a, Teusö a kai wäsä sinomo noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö kuti noai, huki ĩ na ĩ ta kuu tolea totia hōtöa.

Polakapi piliso kua

Lucas 13.24

13 Ōsi töpö pea mapo mai, ĩ tä uli ha taka holea wi taka kule, ĩ taka pe epö. ĩ tä uli ha piliso walolati, ĩ tiso pe epö naiwö. ĩ tiso hamö sanöma töpö satehe epii töpö huulö nö, ĩ taka pe epii taka ha ĩ töpö hole holemo opatii. Ōnö kutenö, taka alukusi ipii ĩ taka ha pili a holea totipaloö!

14 Ōsi töpö pea mai, töpö temöo soatio wi, ĩ tä uli ha taka holeto wi taka kule, ĩ taka alukusi ipö pasiwö. ĩ tä uli ha piliso waloa asalati, ĩ piliso wani ipö. Töpö satehe epii töpönö ĩ tiso tapa mai kitä. Polakapi töpönö ĩ tiso taa sisalali kitä.

Teusö a kai a wäsä holisimo opa wi ĩ töpö

Lucas 6.43-44

15 Teusö a kai a wäsä holisimo opa wi ĩ töpö na pö pi mosawikiö! Oweha a noi kui na, ĩ na ĩ töpö möamö kua hõtöa kule maaki, pole kökö kui na, ĩ na lopu kökö kui, ĩ kökö pata waitili kui na ĩ na ĩ pili töpö ösi waitili kua hõtöwö.

16 ĩ töpö kuati wi, ĩ ma tä möö kuköma, ĩ ma töpö taö öpa kuki kitä. Amo mösököpö öpii ĩ amo ha upa mo lalo mai kitä. Amo mösököpö öpii ĩ amo ha piku mo lalo naio mai kitä.

17 ĩ na tä kua kua wi na, ĩ na hii ti toita apii ĩ ti ha thomo thomo toita apii thomo lalo sinomoö, ĩ na tä kua tä, hii ti wanisala apii ĩ ti ha mo wanisala apii mo lalo sinomo pasia, ĩ na tä kuaö.

18 Hii ti toita apii ĩ ti ha thomo thomo wanisalai mo lalo mai kitä. ĩ na tä kua tä, hii ti wanisala apii ĩ ti ha mo toita apii mo lalo mai kitä.

19 Hii tiki ha thomo thomo toitai thomo lalo pasio mai, ai tänö ĩ tiki tusäpakö nö, koa taka ha ĩ tiki pewö ĩsimani kitä.

20 Önö kutenö, töpö kuati wi, ĩ ma tä möö kuköma, ĩ ma töpö taö öpa kuki kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

<Jesus sa thapo wi ĩ sa> töpö holisi kuu wi ĩ töpö

Lucas 13.25-27

21 ĩ na Jesus a kuu nö, <Kamisa na ai töpö aiki, “Ipa pata täö!” töpö kuuto wi, Teusö a kaikanamo totio piale, ĩ ha ĩ töpö pewö lisipo mai kitä. Hi tä hētu ha ipa hao a kulali, ĩ aiki, “ĩ na wa kua totiopökö!” ĩ na a kuu wi, ai tänö ĩ ta hini totiatalo asa wi, Teusö a kaikanamo totio piale, ĩ ha ĩ a lisia asapaso kitä.

22 Sanöma makö na Teusö a kaikanamo totio wi, ĩ tä, ai töpö aiki, “Ipa pata täö! Kamisanö wa kai a wäsä sinomotii, ai töpö na sai töpö sapäkoti noai, ĩ sa töpö sasupali, au lotete tänö sa tä aipöamatii, ĩ na sa kuati kipili nökö” ĩ na ai töpö satehe epii töpö kuu kitä maaki,

23 kamisa aiki hõtöwö, “Ma. Kamakö na, ‘Ipa ai töpö’ sa pi kuu maapili. ‘Hi töpönö sa thapo wi ĩ töpö’ sa pi kuu maapili. Önö kutenö, kamakönö wanisala ma tä tha apati pole, tiko hamö ĩ pö huoikiö! Kamisa na pö kuo tihöö!” ĩ na sa kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Ai sai a kuo lototoa apa, ai sai a kua haolea apa, ĩ na sai kökö kua kua wi kökö sai

Lucas 6.46-49

24 ĩ na a kuu nö, Jesus a hapalo kōo nö, <Sa kuu pole, ai tänö ĩ ta hini nö, “Awai. ĩ na sa kua totio kitäö!” ĩ na a pi kuu. ĩ anö sa kai a hini totiatalo opa wi, ĩ tä topa. Ai sanöma tä pi hatukua apöle, ĩ anö kama hai ĩ sai a lototoa thaa totia apökö noai na, ĩ na sa kai a hini totile, ĩ na ĩ a kua hõtöoö. A pi hatukua apöle, ĩ anö sai a thaki pia salo, sai a kolo thaa piale, ĩ ha thaka taka thaa paiki nö, maa makö pata kupokili, ĩ ma hösöka pata ha sai a kolo thakö nö, sai a sai thaa totiki.

25 Sai a thakö noai ha, maa tä pata hälä äpa nö, pata tuu pata õkimoa apölo nö, sai a öpalali ha ĩ ha tuu pata kaläpo nö, pe epii ĩ ha ta pata ipokomo nö, ĩ na tä kuama maaki, maa makö pata na a sai tikäa kutenö, a sai wäkäpa maama.

26 ĩ na tä kua tä, sa kuu pole, ai tänö ĩ ta hini naia soata kule maaki, “Pälaö! ĩ na sa kua pasio mai kitäö!” ĩ na a pi kuu pasioö. ĩ anö sa kai a peama wi, ĩ tä topa mi. Ai sanöma tä pi hatukua mi ipii, ĩ anö maka maka tä paa soa päta pa sai a thaa thakö noai na, ĩ na sa kai a hini wanio opati wi, ĩ na ĩ a kua hõtöoö.

27 A pi moti ipii ĩ anö maka maka tä paa pa a sai thaköma tä, maa tä pata hälä äpa nö, pata tuu pata õkimoa apölo nö, sai a öpalali ha ĩ ha tuu pata kaläpoö, ta pata ipokomo opaö, ĩ na tä kua nö, ĩ a sai a lototoa mi kutenö, lope epii a sai wäkäa soapaköma. A sai maa totipasoma> ĩ na Jesus a kuuma.

<Jesus a hapalo loteteapalo opatiwö>

28 ĩ na Jesus a hapalo matasoö ha, töpö satehe epii töpö loa sototole, ĩ töpö aiki, <Jesus a haa totiatalo opa nö kiliawö> ĩ na ĩ töpö kutima.

29 Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö hapalo kuu wi na, ĩ a Jesus a hapalo kuu mai ha, Jesus a hapalo loteteapalo satia apa asama kutenö, <Jesus a haa totiatalo opa nö kiliawö> ĩ na töpö kutima.

Mateus 8

Wasu wasu tänö pili a ösö hiopöo noai, ĩ a wani ononoa kopamanö noai ĩ ta

Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16

1 ĩ na tä kua tä, Jesus a timöa kopasoma tä, Jesus a na satehe epii töpö nokapasolöma.

2 Töpö nokaalö tä, wasu wasu tänö pili a ösö hiopöo noai, Jesus a na ĩ a wani paalo nö, <Jesus a hai, ĩ kaikana täö!> a pi kuu salo, masita tä ha pili a maeko hĭta thaiki nö, a mäi poiki nö, <Jesus Kaikana ai! Kawanö sa toma pi topa kōa tä, sa toa totia komani kitäö!> ĩ na a kuuma.

3 ĩ na a kuu ha, Jesus apoko totokö nö, pili a aminö a apapö wani hōpöa kuköma, <Awai. Wa toma pi topa kōa kuleö! A toa konoö!> Jesus anö a noa thama. A noa thaö ha, a ösö hiopö öpii ösö topa kōa soatasoma.

4 A toa kōa soatasoö ha, Jesus aiki, <Ai töpö na wa toa konohe, ĩ ta wäsä tihöö! Teusö a täpä sinomo wi, ĩ a na a mömo kōo sisatöö! Wa mömo kōo tasoö ha, “Awai. Wa toa kōa totiso noaö!” ĩ a kuupökö. A kuu ha, ĩ a na salo a totokötöö! Wa toa konaso noai, ĩ a na ĩ tä noa na salo wa totokö nö, ĩ anö Teusö a na ĩ salo a totoa nömököpököö! Sutu upa, “ĩ na makö kuaö!” Moisés a patanö nö patapö töpö noa thama. ĩ na nö patapö töpö noa thama ha, salo a totoa haitaköö! Ai töpönö ĩ salo a tapa salo, “Ä äi. ĩ a wani hole toa totia konasomakö ta o!” ai töpö kuupöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Kaikana tänö hĭsa tä kalipalama sinomo noai, Jesus anö ĩ a toa komanö noai ĩ ta

Lucas 7.1-10

- 5 Ī na tä kua tä, Kapahanaũ tä uli ha Jesus a talasoma, sotatu töpö na homa tili tä kaikanamo sinomo wi, Jesus a na ĩ a pata waloa läiki nö,
- 6 <Pata täö! Kamisa na a kalipalo sinomo wi, ĩ a halilimo kai paa totia kulai. Pili a wakö, pili a poko, ĩ na tökö lototoa kua apa kulai. A hoköpo koo mi, pe epii a nini ipö, ĩ na a kua salo, a paa soatia kulai> ĩ na a pata kuuma.
- 7 Ī na a kuu ha, <Pei. Ī sa toa komanö tasopö, ĩ hamö sa huu taso pia kule> ĩ na Jesus a kuuma.
- 8 Ī na a kuu ha, sotatu töpö simöa sinomoti wi ĩ aiki, <Kawa hai, pata wa saiö! Wa totiatalo opawöö! Kamisa totiatalo pasio mai kitäö! Önö kutenö ipa sai a na wa huu mai ha, hisa ha wa kuiki nö, a hapalo päö! Wa huu mai, wa tä simöa päköma, ipa hīsa tä toa konaso kitäö!
- 9 Ai pata tänö sa simöa sinomoö. Ī na tä kua tä, kamisanö sotatu sa töpö simöa sinomo hōtöoö. Sa töpö simöa nö, “Ki hamö a hua kononö!” ai sa tä noa thaö ha, a hua konasolöö. Ai tä na, “Hapo. A huoki solöö!” sa kuu ha, ĩ a walo hōtökö solöö. Ipa hīsa sa tä kalipalama sinomo wi, ĩ a na, “Ī nasimö tä na a kalipalöö!” ĩ na sa noa thaö ha, ĩ nasimö tä na a kalipalo totio hōtöo sinomoö> ĩ na a pata kuuma.
- 10 Ī na a pata kuu ha, <Kilatiha> Jesus a pi kuu nö, Jesus a na töpö nokapaloti pole, ĩ töpö na, <“Hi kaikana tä aiki, ‘Jesus a pitili. Teusö anö a simönö noai ĩ a’ ĩ na ĩ a pi kuu kua pole na, ĩ na isöhaeu töpö pewö lö kui, ĩ na ĩ ai tä pi kuu wi, ai tä kua mane” ĩ na sa kuu pitilimo opa kuleö!
- 11 “Teusö a kaikanamo totio piale, ĩ tä töpö iapalo pia salo töpö kokamo tä, hi masita tä uli pewö hamö juteu töpö pasi mai ĩ töpö pilipai, ĩ töpö waloikiso nö, töpö kokamo naio nö, juteu makö hai ĩ nö patapö töpö Abraão, Isaki, Jacó, ĩ na töpö kui töpö na juteu töpö pasi mai ĩ töpö loo naio kitä.
- 12 Ī na tä kua tä, kamakö aiki, ‘Teusö a kaikanamo totio piale, ĩ tä, juteu ola makö kokamo nö, makö puko opa asa kitäö!’ ĩ na makö pi kupalo kule maaki, mumi mumi tä pata na Teusö anö juteu ola makö satehe epii makö säsäa pasiki kitäö! Ī mumi mumi tä na töpö kuo pasio piale, ĩ töpö ököpalo opa kuki kitä. Töpö nini ipö salo, töpö nakö pewö äö äömopalo opa kuki kitäö” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.
- 13 Ī na Jesus a kuu nö, sotatu töpö simöa sinomo wi, ĩ a na, <A kononö! “Jesus a pitili. A lotete epö” ĩ na wa pi kuu totioma kutenö, “Ī tä thama mi salo” wa kuu ha, ĩ sa tä thama kitä. “Jesus a lotete epö salo, ipa hīsa tä toa komani kitäö!” wa pi kuu pole, ĩ na pitili tä sai a kua totio kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma. Ī na Jesus a kuuma, ĩ tökö soatawö, ĩ hīsa tä toa komanöma.

Jesus anö töpö satehe epii töpö toa komanö noai ĩ ta*Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41*

14 Ī na tä kua tä, Jesus a hua kononö nö, Pedro a sai pö ha a waloikitö nö, a lisia soatalo nö, Pedro a hai ĩ pösösö a kamakalipö wani pilitile, Jesus anö ĩ a talalöma.

15 A talalö nö, pili a ami ha a ami waliköma, a kamakalimo maa kōa soatasoma. A kamakalimo maa kōa soatalo nö, a hokōa kōa soatalo nö, Jesus a ösö potehepalama kōa soatama.

16 Ī na tä kua tä, wisa täi ha, ai töpö na sai töpö sapäkopalo sinomo wi, Jesus a na satehe epii ĩ töpö kai walopasolömae. Ī töpö kai waloki ha, Jesus a hapalo päo nö, ĩ töpö na sai töpö kule, ĩ sai töpö holea kopamanöma. Sai töpö holea kopamanö nö, ai töpö salia apa naine, ĩ töpö pewö toa kōo naia soamananöma.

17 Sutu ha Teusö a kai wäsä sinomo noai ĩ Isafas anö tä säökökö nö, <Makö saliaö, makö aulumö, ĩ na tä kua wi, ĩ anö ĩ tä tälölö nö, tä hosalöma> ĩ na tä kuu wi tä säökököma. Tä säökökö noai, ĩ tä kua tolea toitoolö ha, Jesus anö töpö toapama kotioma.

Jesus a na wa noka pi topa totio kitä?

Lucas 9.57-62

18 Ī na tä kua tä, Jesus a kotö ha töpö satehe epii töpö sototole, Jesus anö ĩ töpö taa nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na, <Kosoto u pata ha makö pökatökö lasopököö!> ĩ na a kuuma.

19 Ī na tä kua tä, Moisés a kai wäsä sinomo wi, Jesus a na ĩ ai tä waloiki nö, <Pata täö! Wa huu hätäpoti pamö kawa na sa nokapalo pi topa naitia kuleö!> ĩ na a kuuma.

20 Ī na a kuu ha, Jesus aiki hōtōwö, <Haposa kökö mita wi ĩ tä kua, salo pö katä wi, ĩ pö sapuku kua, ĩ na tä kua kule maaki, sanöma sa kupaso noai, ĩ sa kuta wi, ĩ a sai kua totia pasia mi. Kamisa na wa noka tä, ĩ na wa kua hātoa naitia kitä> ĩ na a kuuma.

21 Ī na Jesus a kuu tä, Jesus a kai a hini sinomo wi, ĩ ai tä aiki, <Pata täö! Kawa na sa nokapalo pia kule maaki, ipa hao a noma pikilohe, ĩ sa patilia paio pia kuleö! “Awai” wa kuu kitä?> ĩ na a kuuma.

22 Ī na a kuu ha, Jesus aiki, <Kamisa na a nokapalo soatalö! Nomawö tä kui na, ĩ na ai töpö kui, ĩ töpönö nomawö tä patilia pasia haiköpöheö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus anö ipoko ta pata wasulö noai ĩ ta

Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25

23 Ī na Jesus a kuu nö, kutiata a na Jesus a titiki ha, kama kai a hua sinomo wi, ĩ töpö titia naiköma.

24 Ī na tä kua tä, töpö pi huulö pamö, ipoko ta pata hululua läpalo nö, kutiata õsimö ha pola a pata kea soataköma. Pola a pata kea soataköma maaki, Jesus a mitioma.

25 A mitia tä, kama kai a hua sinomo wi, Jesus a kotö ha ĩ töpö pewö ekua soataiki nö, ĩ ha a naa soatamanö nö, <Pata tä! Samakö noamaö! Samakö nasi tupo pialeö!> ĩ na töpö kupaloma.

26 Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Wi na tä kuaö ha, makö kili kule? “Teusö anö makö noama kitä” makö pi kuu mai> ĩ na a kuuma. Ī na a kuu nö, a hoköa kōa soatalo nö, ipoko ta pata simöa kōoö ha, ipoko tä maa kōa soatakölöma. Kosoto u pata na, <Ī na pätaöö! Kalipalo mai a kuikiö!> ĩ na Jesus anö kosoto u noa thaö ha, kalipalo mai, tuu kua kōa soataköma.

27 Ī na tä kuaö ha, Jesus a na töpö nokapalo pole, ĩ töpö aiki, <Kilatiha. Ai sanöma töpö kua kua wi na, ĩ na hi a kua pasio mi. Hi witi pili a sai totiwö kuno mai? Ipoko ta patanö a hapalo hinii, maa tuu supa supamo wi ĩ tänö a hapalo hinii, ĩ na tä kua apati nö kiliawö> ĩ na töpö kupalo opatima.

Kusi kökö na sai töpö lisipamanö noai ĩ ta

Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39

28 Ī na tä kua tä, Kaliléia tä uli pata ha kosoto tuu pata kule, ĩ tuu pökatö pata hamö Jesus a pi pökatöa soakiilö nö, Kataata tä uli kulali, ĩ tä uli hamö a hua soatasolöma. Ī tä uli ha a walokö lasoma, ai polakapi töpö õsi na sai töpö titile, ĩ sai töpönö ĩ töpö wani peama sinomo wi, nomawö töpö titita wi, ĩ ha ĩ töpö pilio noai, Jesus a na ĩ töpö walöa läköma. Ī töpö waitilimo sinomo opaö ha, ĩ töpö huu wi ĩ piliso hamö ai tä huatalo maama.

29 Jesus a na ĩ töpö walöa läiki nö, töpö lalupalo pola nö, <Teusö a hai ĩ pelupö waö! Ī ka pi wa tä thaamö huu ke? Waiha Teusö anö sai samakö pewö peama pia salo. Huki kawanö samakö peama paio häto pia kule?> ĩ na ĩ töpö kuuma.

30 Ī na töpö kuu tä, atepa apölali ha kusi kökö satehe epii kökö ia kai holepalotima.

31 Ī kusi kökö ia kai holepaloti pole, ĩ tä talalö nö, <Kawanö samakö holea kopama pia manu kule, ki kusi kökö holepalo polali, ĩ kökö õsi ha samakö thaa nömököö!> ĩ na ĩ sai töpö kuuma.

32 Ī na sai töpö kuu ha, <Awai. Ī hamö pö kua nömöikiö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama. Ī na töpö noa thaö ha, ĩ polakapi sanöma töpö na ĩ sai töpö lisia kopalo nö, kusi kökö na töpö titia nömöa soatakö lasoma. Töpö titia nömöa soaki ha, kusi kökö pewö läläa timöa soapalo nö, kosoto u pata ha kökö pewö kea soapalo nö, kökö nasi pewö tua soapasoma.

33 Kökö nasi pewö tua soapasoö ha, ĩ kökö na töpö kalipalo sinomo wi, ĩ töpö läläa soalö nö, Kataata tä uli ha lope epii ĩ töpö hulolö nö, kataata tili töpö na

tä pewö a wäsäma. Ta wäsä nö, <Sai töpönö ki töpö saliamä sinomopili, ĩ töpö toa konaso keheö!> ĩ na töpö kuuma.

34 ĩ na töpö kuu ha, Jesus a möö pi topa salo, ĩ kataata tili töpö pewö hua soatasolöma. Töpö hulölö nö, Jesus a na töpö walöa soataiki nö, <Ipa tä uli ha a kuo tihöö! Tiko hamö a hua kononöö!> ĩ na töpö pewö kuuma.

Mateus 9

A köhetio wi ĩ a wani toa komanö noai ĩ ta

Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26

1 ĩ na tä kua tä, kutiata a na Jesus a titia koiki nö, a pi pökatölölö nö, kama sai pö na a kopölöma.

2 A kopo nö, ĩ na tä kua tä, ai töpönö a wani köhetio wi, ĩ a pi wani salukulölö nö, a kai walököma. A kai waloki ha, Jesus aiki, <“Jesus a lotete epö salo, a toa komani kitäö!” ĩ na töpö pi kuu hätoa kule> ĩ na Jesus a pi kuu nö, a köhetile, ĩ a wani na a hapalo nö, <A pi topaikiö! Wanisala wa tä thaa noai, ĩ tä na Teusö a hĭso pole, ĩ sa tä maa kopamani keheö!> Jesus a kuuma.

3 ĩ na Jesus a kuu ha, Moisés a kai wäsä sinomoti wi ĩ ai töpö aiki, <Häö. Jesus anö Teusö a kateha wanisala apawö> ĩ na töpö kuu hētupasoma.

4 ĩ na töpö kuu hētupasoö ha, ĩ töpö pi kuti pole, ĩ tä na Jesus a pi hatuka apa salo, ĩ töpö na a hapalo nö, <Wi na makö pi kuti salo, makö pi tapomo wanisala apatiwö?

5 “Hapalo päo wi, sanöma töpö pewönö ĩ tä thaa sinomoö. ĩ na tä kua tä, Teusö anö ai sanöma tä lotetepama wi, ĩ anö a wani köhetio wi, ĩ a wani toama kōo sisaö. Wanisala wa tä tha apati noai, ĩ tä na Teusö a hĭso pole, ĩ sa tä maa kopamani keö!” ĩ na sa kuu alu kule maaki, kamakö aiki, “ĩ na wa kuu päa kule. Wa holisi” makö pi kuu kule. ĩ na tä kua tä, a wani köhetile, ĩ a wani na, “Wa hoköa kopalo nö, a hua kononöö!” sa kuu ha, “Jesus a pitilimo opaö. A lotete epö. Sanöma makönö wanisala ma tä tha apati wi ĩ tä na Teusö a hĭso pole, Jesus anö ĩ tä mapama taö öpawö” ĩ na makö pi kuupö> ĩ na Jesus a kuuma.

6 ĩ na a kuu nö, <Teusö aiki, “Masita tä uli pewö hamö sanöma töpö pilipai, ĩ töpönö wanisala tä thaa sinomoti wi, ĩ tä na sa hĭso pole, sanöma wa kupaso noai, kawanö ĩ wa tä maa kopamanöö!” kamisa na Teusö a kuu noai, ĩ tä na makö pi hatukama pia kule> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nö, a köhetile, ĩ a wani na, <Au sii wa totokö kai öpa kopalo nö, a hua kononöö!> ĩ na a noa thama.

7 ĩ na a noa thaö ha, kama hai sii totokö kai öpa kopalo nö, a konasolöma.

8 A wani öpa kopaso wi, töpö mamö tetetio noai, ĩ töpönö ĩ tä taa nö, ĩ töpö kilia apölo nö, <Kilatiha. Teusö a totiatalo opatiwöö! Teusö anö sanöma makö

simöa nö, “Ai tänö wanisala tä thaa noai, ĩ tä na sa hĩso pole, ĩ wa tä maa kopamanöpöö!” ĩ na Teusö a kuu noa> ĩ na ĩ töpö kuuma.

Jesus anö Mateus a naka noai ĩ ta

Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32

⁹ ĩ na tä kua tä, Jesus a hulamolöma. A huulö pa kaikana ta pata na sitipa totoki pia salo, sitipa kökö täta wi ĩ a sai ha Jesus a waloikitö nö, sitipa sua sinomo wi, ĩ Mateus a hilo wi, Jesus anö ĩ a loa talalö nö, <Hapo. Kamisa na a nokapalo sinomoö!> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na Jesus a kuu ha, Mateus a öpa läa soatalo nö, Jesus a na a noka soasolöma.

¹⁰ ĩ na tä kua tä, Mateus a sai pö na Jesus a, kama kai hua sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö ia kai lotasoma. Töpö iapaloti tä, ai töpö lisia nömöpasoma. Sitipa kökö sua sinomoti wi ĩ töpö, ai töpönö wanisala tä thaa sinomo naio wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö satehe epii töpö lisipasoma. Töpö lisipalo nö, Jesus a, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na ĩ töpö loa naiki nö, töpö iapalo naioma.

¹¹ Jesus a na ĩ töpö iapalo naia pole, patiseu töpönö ĩ tä taa nö, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö na, <Makö nokapalama sinomo wi, wi na ĩ a pi kuu salo, hi töpö na a iapalo naia kule? Sitipa kökö sua sinomo wi ĩ töpö, wanisala tä thati wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na a ia naitile> ĩ na patiseu töpö kuuma.

¹² ĩ na töpö kuu pole, Jesus anö ĩ ta hininö nö, ĩ patiseu töpö na a hapalo hõtöo nö, <Wa temö öpö tä, kawa na makö ononopama koo sinomo wi, ĩ a walo paio mai kitä. Waiha wa salia apa tä, a waloa sisakö solöö.

¹³ ĩ na Teusö tä waheta kuu: “Kamisa na sanöma töpönö salo a totoma sinomo wi ĩ sa tä pii mi. Ai töpö na makö pi honipo opa nö, ma töpö totiapala apati wi, ĩ sa tä pii sisaa’ ĩ na Teusö a kuu kuleö!” ĩ na tä waheta kuu. Makö hulolö nö, ĩ na ĩ tä waheta kuu wi, ĩ tä na makö pi hatukua totipasopököö! Töpö ononopama koo sinomo wi, ĩ töpö salia wi ĩ töpö na ĩ a waloa kuki wi na, ĩ na sa kua hõtöoo. Kamakö aiki, “Wanisala sa tä thaa mi. Sa ösi toita apö waiki. Sa totiatalo opa asaö” makö kuu ha, kamakö na sa walo mai kitä. Wa naka mai kitä. Wa ösi topama mai kitä. ĩ na tä kua tä, “Wanisala sa tä tha apati wi ĩ saö!” ĩ na makö kuu ha, kamakö na sa waloa sisaki kitäö! Kamakö na sa waloa sisaiki nö, “Wanisala sama tä thaa noai, ĩ tä na samakö pi tapomo paio koo nö, ĩ sama tä hosa pi topa apa kuleö!” ĩ na makö pi kuupö, kamisanö makö naka kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Töpö Teusömo totia pi topa apa salo, töpö iapalo paio maa noai ĩ ta

Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39

¹⁴ ĩ na tä kua tä, João a kai a hua sinomo wi, Jesus a na ĩ töpö waloiki nö, <Wi na tä kuaö ha, kamisamakö, patiseu töpö, ĩ na samakö kui samakö Teusömo totio pi topa tä samakö iapalo paio maa thali maaki, kawa kai a hua sinomo wi, ĩ töpö aiki, “Huki sa Teusömo totio pia salo, nii sa tä oa paio mai kitäö!” ĩ na ĩ töpö kuu mi ipö?> ĩ na ĩ töpö kuuma.

15 Ī na tōpō kuu ha, Jesus aiki hōtōwō, <Tōpō supaso pia tä, satehe epii ai tōpō naka noai, ĩ tōpō kai kokamo pola nö, kama hai pusopō a sua piale, ĩ tōpō na ĩ a tikiapalo kutenō, ĩ tōpō pi ota kitä ta o? Tōpō kokamo nö, kama hai pusopō a sua piale, ĩ a tikiliapalo naina tä, “Päla. Nii sa tä pii mi” tōpō kuu mai kitä. Tōpō iapalo opa kitä. Ī na tōpō kua kua wi na, kamisa kai a hua sinomoti wi, ĩ na ĩ tōpō kua hōtōoö. Kama hai pusopō a sua piale, tiko hamö ĩ a hua lälasolöma tä, sai a na tōpō kua haile, ĩ tōpönö nii tä oa wani kui na, ĩ na ipa tōpō kua kitä. Waiha tiko hamö sa hua konasolöma tä, wa Teusömo totio pia salo, nii wa tä oa paio mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

16 Ī na a kuu nö, <Hāiwöi haloi ösö na ai tute wa ösö asawösö wai hēha sätäama mai kitä. Tute wa ösö wai hēha sätäamaköma, haloi wa ösö salupalöma, tute ösö hēha sätäle, ĩ ösö wai alukusia apöpasoma, ösö hāiwöi, ĩ ösö kaka pea apöpasolö kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

17 Ī na a kuu nö, <Salo ösö holokoto hotei, ĩ a holokoto ha upa mo puu tutei wa tuu löa mai kitä. Tute tute wa tuu lököma, tuu hölö nö, ĩ tuunö ösö holokoto hotei, ösö homopaso kitä. Ī ösö holokoto waniapasoma, tuu waniapasoö, salo ösö holokoto waniapasoö, ĩ na tä kua kitäö! Ī na tä kuaö ha, tute tute salo ösö holokoto ha tutei upa mo puu löa sisaki. Tute tute wa tuu läa sisaköma, salo ösö holokoto waniapo mi, upa mo puu wanio mi, ĩ na tä kuaö> ĩ na Jesus a kuuma. Tute tute tuu kui na, Jesus anö ta wäsä wi, ĩ na ĩ ta tutei, ĩ na ĩ ta kuo hōtōoma.

Ai kaikana tänö Jesus a naka noai ĩ ta

Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56

18 Ī na tä kua tä, ĩ tōpō na Jesus a hapalo tä, ai pata tä waloa haiki nö, <Kaikana sa maaki, hi Jesus a hai, kaikana tä sai> a pi kuu salo, Jesus a lole, ĩ tä kotö ha a mäi poa läköma. A mäi poa läiki nö, <Jesus ai. Ipa thäwö a nomanoheö! Hapo. Ipa wai nomaso ke maaki, ĩ a na wa ami waliköma, ipa wai temöa konaso kitäö!> ĩ na a pata kuuma.

19 Ī na a pata kuu ha, Jesus a, kama kai a hua sinomo wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, ĩ kaikana tä na ĩ tōpō noka soatasolöma.

Suö tänö Jesus a hōpöpalöma, a toa kōo soataso noai ĩ ta

20-21 Ī tōpō nokaalö tä, satehe epii, 12 tä inama ha ai suö tä wani kupo mapo maa noai, Jesus a na ĩ a hua hailolö nö, <Jesus a hai ĩ haloi sa ösö hōpöa pätaö ha, sa toa konaso kitäö!> a pi wani kuu nö, haloi ösö kasö hōpöama.

22 Jesus a hai ĩ haloi ösö hōpöpalöma kutenö, Jesus a nomöhöpalo nö, ĩ tä suö talalö nö, <Naka ai. A pi topapaloö! “Jesus a lotete epö salo, kama hai ĩ haloi sa ösö hōpöpalöma, sa toa konaso kitäö!” ĩ na wa pi kuuhe, ĩ tänö wa toa konaso keö!> ĩ na Jesus a kuuma. Ī na Jesus a kuu noai, ĩ tökö soatawö ĩ suö a toa konasoma.

Jesus anö kaikana tä hai ĩ pete a temöa komanö noai ĩ ta

23 Ī na tä kua tä, kaikana tä sai pö ha Jesus a waloikitö nö, moko tä nomasoö ha, töpö lalupaloti pole, Jesus anö ĩ töpö talalöma. Ī ai töpönö thola ösö holapali, ai töpö satehe epii töpö ökö lalupalalo opatii, ĩ na töpö kuationa kutenö, ĩ töpö na Jesus aiki,

24 <Pö atua kopaloö! Moko tä nasi tuo maaheö! A mia paa alu kuleö!> ĩ na a kuuma. Ī na a kuu ha, Jesus a na töpö hapalo pi wasäama.

25 Töpö hapalo pi wasöama maaki, Jesus anö ĩ töpö pewö pata atua kopamanö nö, moko tä paale, ĩ ha a lisipalo nö, moko tä ami ha Jesus a ami walia soataki ha, a hoköa koo soatasoma.

26 Ī moko tä temöa konaso noai, ĩ tä uli pewö hamö ĩ ta wäsä setekotimae.

Polakapi töpönö tä tapa mai, Jesus anö ĩ töpö mamu huu topa komakö noai ĩ ta

27 Ī na tä kua tä, Jesus a huu koonö tä, Jesus a na polakapi töpönö tä tapa mai, ĩ töpö nokaalo nö, lope epii töpö komö nö, <Kaikana tä Davi a hai ĩ ola tolewö ai! Kamisamakö na a pi honipoö! Samakö pasilipalöö!> ĩ na töpö kuu lalupalalo opatima.

28 Ī na töpö kuti nö, sai a ösimö ha Jesus a lisipaso noai, ĩ hamö ĩ töpö lisia haipasoö ha, Jesus aiki, <“Jesus anö samakö mamu huu topama koo taö öpa kitäö!” ĩ na makö pi kuti kule?> ĩ na a kuuma. Ī na a kuu ha, <Pata waö! Awai. “Jesus wanö samakö mamu huu topa komaki kitäö!” samakö pi kuu kuleö!> ĩ na töpö kuu hötöoma.

29 Ī na töpö kuu ha, ĩ töpö mamu ha Jesus a ami waliki nö, <“Jesus a lotete epö kutenö, samakö mamu topa komaki kitäö!” ĩ na makö pi kuu pole, makö mamu huu topa koki kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

30 Ī na a kuu ha, ĩ töpö mamu huu topa koo soatapöma. Töpö mamu huu koo soatapi ha, Jesus anö ĩ töpö noa thaa nö, <“Jesus anö samakö mamu topa komapömaö!” ĩ na ai tä na ĩ na pö kuu tihöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

31 Ī na Jesus anö ĩ töpö noa thaa kule maaki, töpö hua kononö nö, ĩ tä uli pewö hamö Jesus a wäsä hätäpotimae.

A wani äkasöpö öpii a toa komanö noai ĩ ta

32 Ī na tä kua tä, tä tapa maa noai, ĩ töpö huu koonö tä, ai tä na sai tä sapäko opati nö, a wani äkasöpöpamanö noai, Jesus a na ĩ a kai waloa läköma.

33 A kai waloa läki ha, Jesus anö ĩ sai tä sasua soapalöma. Sai tä sasua soapali ha, a wani äkasöpö opa noai maaki, a äkasöpö maa soa kotasoma. A wani äkasöpö maa soa kotasoo ha, töpö satehe epii töpö sototole, ĩ töpö kilia apölo nö, <Kilatilha. Ī sama tä tapahe, ĩ tä kua kuahe na, ĩ na hi isöhaeu tä uli ha ĩ na ĩ nasimö tä kuo maama> ĩ na töpö kupalo opatima.

34 Ī na ĩ töpö kupalotima maaki, patiseu töpö aiki pasiwö, <Sai tä sai patanö ai sai töpö pewö simöa sinomo wi, Jesus anö ĩ a pata thapo salo, sai töpö sasua

sinomotii. Sai tä sai patanö Jesus a lotetepama sinomoti salo> ĩ na patiseu töpö kuuma.

Töpö satehe epii töpö na Jesus a pi honipo opa noai ĩ ta

35 ĩ na tä kua tä, ĩ tä uli ha sai pö kua sototopai, ĩ tä uli hamö Jesus a huu hätäpotima. A huu hätäpoti pamö juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ sai pö pewö pata hamö a huu hätäpoti nö, töpö pi hatukupamatii, Teusö a kaikanamo totio piale, ĩ ta topa apöle ĩ ta wäsäö, töpö aulumoö, töpö saliaö, töpö kamakalimoö, töpö amukumoö, töpö toko tokomoö, ĩ na töpö salia kua wi, Jesus anö ĩ töpö pewö temöapama kotioma.

36 ĩ na Jesus a kuati tä, töpö satehe epii töpö hupaloti pole, ĩ töpö möö nö, ĩ töpö na a pi honipo opatima. Oweha kökö thapo sinomo wi, ĩ a patanö oweha kökö kai huu sinomo wi, ĩ a pata kua mi tä kökö pi wi na takömoö, kökö pi honipoö, ĩ na ĩ kökö pea kua wi na, ĩ na ĩ sanöma töpö pi wi na takömoö, töpö pi honipoö, ĩ na ĩ töpö pea kua hõtöa kutenö, ĩ töpö na Jesus a pi honipotima.

37 Jesus a pi honipo salo, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na, <Hikali a pe epii a hikali ha nii tä pata patasipöa kule maaki, ĩ nii tä sua wi ĩ töpö polakapi kua wi na, ĩ na sanöma töpö satehe epii töpö na Teusö ta wäsä wi, ĩ na ĩ tökö polakapi kuö hõtöwö.

38 Önö kutenö, Teusö pata tänö sanöma töpö satehe epii töpö thapo pi topa wi, ĩ a na makö hapalo nö, “Teusö ai. Sanöma töpö satehe epii töpö sulöpö, wa töpö kalipalamati wi, sanöma töpö satehe epii töpö na ĩ töpö simöa totilöö!” ĩ na pö kuu!> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 10

Jesus a hai ĩ 12 töpö simönö noai ĩ ta

Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16

1 ĩ na tä kua tä, Jesus anö kama kai a hua sinomo wi, ĩ 12 töpö nakalö nö, <Sai ma töpö sasupalöö! Kamakalimo wi ĩ tä, toko tokomo wi ĩ tä, amukumo wi ĩ tä, töpö isi waniho wi ĩ tä, töpö kōhetio wi ĩ tä, ĩ na tä pewö kua wi tä maa kopamanöö!> ĩ na Jesus anö kama hai ĩ 12 töpö noa thama.

2 Töpö nakalö nö, töpö simönö noai, ĩ na ĩ töpö a hilo kuama. Simão a, Pedro a hilo kua naine, Jesus anö ĩ a naka somanöma. A naka nömötalö noai ĩ na ĩ töpö a hilo kuama. Pedro a poose André a, Sepeteu a pelupö Tiago a, poose João a,

3 Filipe a, Patolomeu a, Tomé a, Mateus anö homa tili tä kaikana na sitipa kökö totoköpö, sitipa kökö sua sinomo wi ĩ Mateus a, Aupeu a hai ĩ pelupö Tiago a, Tateu a,

4 Simão a hapalo lotete epii ĩ a, Jutasö Isökatisisö anö Jesus a monima piale ĩ a, ĩ na töpö kui, Jesus anö ĩ töpö simöa asalöma.

- 5 Jesus anö ÿ 12 töpö simönö nö, ÿ na töpö noa thama: <Isöhaeu töpö na makö huu sisapököö! Ai tiko töpö pilipai, ÿ töpö na pö huu pikio tihöö! Samatia tili töpö sai pö na pö lisipo tihöö!
- 6 Oweha kökö monöopo kua wi na, ÿ na isöhaeu töpö monöopo kua höttö wi, ÿ ma töpö taepala kotio sisapököö!
- 7 Makö huulö pamö, “Teusö a kaikanamo totio pia wi ÿ tä atea waikia kuleö!” ÿ na makö kuu!
- 8 Ai töpö salia apa wi ÿ töpö toa komanöö! Wasu wasu tänö töpö ösö hiopölaso wi, ÿ töpö toa totia komanöö! Ai töpö nomaso noai, ÿ töpö temöa totia kopamanöö! Ai töpö na sai töpö sapäko sinomoti wi ÿ sai töpö sasupalöö! Teusö anö noa mi makö pasilipalöma. Önö kutenö, noa mi ai ma töpö pasilia naipalöö!
- 9-10 Ai töpö na wa kalipaloti wi, ÿ töpönö wa iapalama kitä. Önö kutenö, oto tä, pötaata tä, kopöti tä, ÿ na sitipa kökö kui kökö sitipa pi poolö tihöö! Solai a sipoolö tihöö! Polakapi haloï ösökö poolö maikiö! Sami ösö haloa hätähäa päaköheö! Pili makö ami halole, ÿ tökö thaa sisalölöheö! Ai tökö titiaalö maikiö! Pasihimo wi ÿ tiki poolö maikiö!
- 11 Sano tili töpö sai pö na makö lisipalo nö, kamakö na ai tä noimo pi topa wi, ÿ ma taepalo nö, ma talalöma, “Hisa ha pö pökö kuikiö!” ÿ na a kuu ha, ÿ a sai ha makö pökö kuo totiatalöö! ÿ ha makö hama pewö pökö kua soa tä, ai tiko tä sai ha pö pökö kuo hätäpo tihöö!
- 12 Ai tä sai ha makö lisipalo nö, “Hi a sai ha makö kule, Teusö anö ÿ makö pi topapalama apa kitä” ÿ na makö kuu totioö!
- 13 ÿ a sai ha töpö kule, kamakö na ÿ töpö noimo nö, “Hisa ha pö kuikiö!” ÿ na töpö kuu ha, “Teusö anö makö pi topapalama apa kuki kitäö!” ÿ na makö kuu höttöpököö! Ai töpönö makö noima pasia mane, ÿ töpö na, “Teusö anö makö pi topapalama apa kitäö!” ÿ töpö na ÿ na pö kuu häto tihöö!
- 14 ÿ makö hama huu soaalö pamö ÿ hama makö na ai töpö noimo mi tä, “Hisa ha pö kuikiö!” töpö kuu mi tä, “Makö möö wani ipö saiö!” töpö kuu ha, makö huu koonö pia salo, “Makö möö wani ipö saiö!” töpö kuu pole, ÿ tä noa na ÿ töpö mamö tetela tä, pö ami sami hosapalöö! Makö ami sami hosapaso wi, kama töpönö ÿ tä taa nö, “Kamakö na Teusö a hïso hätoa kuleö!” ÿ na töpö pi kuupö.
- 15 “Waiha sanöma töpönö wanisala tä thaa noai, ÿ tä noa na Teusö anö töpö peama pia wi, ÿ tä wakala ha sotoma tili töpö, komoha tili töpö, ÿ na töpö kui, Teusö anö ÿ töpö peama apa kitä maaki, ‘Teusö makö möö wani ipö saiö!’ töpö kuu noai, pe epïi ÿ töpö peama satia apa pia salo” ÿ na sa kuu totia kuleö! Sa holisi mai kitäö!> ÿ na Jesus a kuuma.

Ai töpönö ÿ na makö peama thama kitä

Marcos 13.9-13; Lucas 21.12-19

16 Ī na Jesus a kuu nö, <Ai töpö na kamisanö makö simöni wi, kamakö na ĩ töpö noimo mai kitä. Öla anö oweha kökö namo keo pi topa kua wi na, ĩ na ĩ töpönö makö namo keo pi topa kua hõtöo kitä. Önö kutenö pö pi mosawikiö! Olö kökö pi mosawi kui na, ĩ na pö pi mosawia kua hõtököo! Ī na tä kua tä, holeto a wai waitilimo mi kui na, ĩ na pö waitilimo mi kuaö!

17 Sanöma töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa na pata töpönö töpö peama sinomo wi, ĩ pata töpö na ai töpönö makö hilakö tasopö, makö tälölö kitäo! Juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ sai pö hamö makö hila naiakötö nö, thoo totonö makö soamanani kitäo! Önö kutenö pö pi mosawia totikiö!

18 Makö peama totio pia salo, kaikana töpö sai na makö hila nömökö taso kitäo! Kaikana töpönö makö hini nömöopö, makö hila nömökö tasoma, ĩ kaikana töpö aiki, “Wanisala ma tä thaa hätoö, toitai ma tä thaa hätoö” ĩ na töpö pi kuu salo, makö hini kuki kitäo! Makö hini ha, Teusö ta topa apöle, ĩ töpö na ĩ ma ta wäsäo! Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na ĩ ma ta wäsä naioö!

19 Ī pata töpö na ai töpönö makö hilakö tasoö ha, “Wi na sa hapalo kuu pätaköo!” ĩ na pö pi kuu tihöo! Ī tökö soatawö, “Ī na pö kuu!” kamakö na ĩ na Teusö a kuu soata kitä.

20 Kama makö sai hapalo mai ha, kamakö ösi na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a titile, ĩ a hapalo läo kitä.

21 Ī na tä kua tä, kama hai pepala a sai maaki, poosa a namo simöki, kama hai poosa a sai maaki, pepala a sai namo simöa hõtöki, pö a sai maaki, kama hai ĩ ulu a namo simöki, pö a sai na maaki, ulu töpö sai waitilimo nö, pö a säpamani, pöpönö a säpamani, ĩ na töpö kupaso kitä.

22 Kamakönö sa thapo kutenö, ai töpö pewönö makö wanipo kuki kitäo! Makö wanipo opa kitä maaki, makö kasiapalo mapo mai, Teusö anö ĩ makö noama nö, makö täapa kōa läli kitäo!

23 Ai töpö sai pö na makö peamaö ha, ai tiko tä uli hamö makö tokōa haitalölö! “Isöhaeu tili töpö sai pö pewö pata kua hätähäa sälähäa apölati, ĩ töpö sai pö pewö pata hamö makö wäo hõtötöpo paio taso mi tä, sanöma sa kupaso noai, ĩ sa waloa kökö solö kitäo!” ĩ na sa kuu pitilimo opa kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

24 Ī na a kuu nö, <Ai tänö wa taöma sinomo wi, ĩ a na pata wa toti mai kitä. Ai tänö wa kalipalama sinomo wi, ĩ a na pata wa toti mai kitä.

25 Önö kutenö, “Sa taöma sinomo wi, ĩ a kua kua wi na, ĩ na sa kua naio päoö” ĩ na wa kuupö. “Sa kalipalama sinomo wi, ĩ a kua kua wi na, ĩ na sa kua naio päoö” ĩ na wa kuu naiopö. Pata sanö ipa sa töpö simöa sinomo wi, ai töpönö ĩ sa kateha wanisala apa nö, “Ī a pata hai, Sai tä sai pata hai, ĩ Peusepuu a hilo kua naine, ĩ a pata päwöo!” ĩ na ai töpönö sa noa thama kutenö, ĩ töpönö makö a kateha wanisala satia apa kuki kitä.

Ai sanöma töpö na pö kilipalo tihöo!

Lucas 12.2-7

26 Önö kutenö, ĩ töpö na pö kili tihöö! Huki tä sosale, waiha ĩ tä pewö hatukua kuki kitä. Ma tä tai mia apöle, waiha ĩ ma tä pewö taö kuki kitä.

27 Mumi mumi tä na kamakö na sa kuu kule maaki, sa kuu pole, waiha wakala tä na ĩ ma ta wäsöpö! Kamakö sömöka na ta kuu hätomonoai, hoka pa ĩ ma ta wäsä nömöopökö!

28 Ai töpönö makö säpali kitä maaki, ĩ töpönö makö ösi thama tai mi ipii, ĩ töpö na pö kili tihöö! Ösi töpö pea sinomo wi ĩ hamö pili makö sai nomamani, pili makö ösi noma naimani, ĩ na Teusö anö makö thama taö öpa wi, ĩ a na makö kili sisapökö!

29 Polakapi salo kökö ose noa wai na, sami sitipa pili kökö mano wai kua päta maaki, ĩ salo kökö ose wai na pö Teusö a mamö läapalo sinomoö. “Masita tä uli ha ĩ a salo ose wai kea päloö!” ĩ na Teusö a pi kuu mi tä, a wai ke päta mai kitä.

30 Pili makö hunuku sikoapa kule maaki, kamakö na Teusö a mamö läapalo totia apa kutenö, “Ī na kilii makö hunuku kua” ĩ na Teusö a pi kuu tao opaö.

31 Önö kutenö, pö kilipalo tihöö! Satehe epii salo kökö ose wai kua kule maaki, ĩ salo kökö ose noa wai kui na, ĩ na sanöma makö noa kuö mai kitä. Makö noa sati ipö> ĩ na Jesus a kuuma.

<Jesus sa thapo wi ĩ sa> a kuu kili tihöö!*Lucas 12.8-9*

32 Ī na Jesus a kuu nö, <Ai sanöma töpö na, “Jesus sa thapo wi ĩ sa” ĩ na wa kuu hoka apaö ha, hi tä hētu ha ipa hao a kulali, ĩ a na kamisa aiki, “Jesus sa thapo wi ĩ sa’ a kuu noai, ĩ pitili ta. Ī anö sa thapo wi ĩ a totiwo” ĩ na sa kuu hötöo kitäö!

33 Ī na tä kua tä, ai sanöma töpö na, “Jesus sa thapo wi sa mai kitäö!” ĩ na wa kuu ha, hi tä hētu ha ipa hao a kulali, ĩ a na, “Ī anö sa thapo wi ĩ a mai kitäö!” ipa hao na ĩ na sa kuu tolea kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus wa thapo salo, au ai töpönö wa wanipo kuki kitä*Lucas 12.51-53; 14.26-27*

34 Ī na Jesus a kuu nö, <“Hi tä uli ha Jesus a huma kutenö, sanöma töpö pewö noipaso totio kitäö!” ĩ na pö pi kuu ti! Sa huma kutenö, töpö hölapalo opati kitä.

35 Sa huma kutenö, pelupö töpönö kama hai ĩ pö töpö wanipoö, pete töpönö pöpönö töpö wanipoö, kama hai sösomi töpönö pösösö töpö wanipoö, ĩ na töpö kuati kitä.

36 “Ai tänö ĩ a wani wanipo waikia alu kuleö!” wa pi kuu kule maaki, kama ai töpönö a wanipo satia apa kuki kitä.

37 Kawanö sa pii kule maaki, au hao a, au nao a, ĩ na kilii wa töpö pii hanoa satia apa tä, kawanö sa kai a hua sinomo wi ĩ wa sai kupo totio mai kitä. Kawanö sa pii kule maaki, au ulu a, au thäwö a, ĩ na kilii wa töpö pii hanoa satia apa tä, sa kai a hua sinomo wi, ĩ wa sai kupo mai kitä.

38 Hii ti pakalai ti ha wa peamamo wani ipö tä, kamisa na wa nokapalo mai kitä. Wa nokapalo mi tä, sa kai a hua sinomo wi ĩ wa sai kupo mai kitä.

39 “Jesus sa kai a hini wani ipö saiö! Sa pea päo matimöö!” wa pi kuu tä, waiha ola wa pea totio kitä. ĩ na tä kua tä, “Huki sa pea totia kule maaki, Jesus sa kai a hini pi topa satia apa kuleö!” wa pi kuu tä, waiha ola wa pea totio mai kitä. Wa pi topapalo soatio kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö anö noa tä totoa pia wi ĩ ta

Marcos 9.41

40 ĩ na a kuu nö, <Kamakö na ai tä noimo kutenö, kamisa na a noimo naio wi, ĩ a. Kamisa na ai tä noimo tä, Teusö anö sa simöpalö laso noai, ĩ Teusö a na ĩ a noimo naio soata wi, ĩ a.

41 Teusö a kai wäsä sinomo wi, ĩ anö Teusö a kai wäsä salo, ĩ a na ai tä noimo kuköma, Teusö a na ĩ anö noa tä täli kitä. Teusö a kai wäsä sinomo wi, ĩ a na Teusö anö noa tä totota kua wi na, ĩ na Teusö a kai wäsä sinomo wi, ĩ a na ai tä noimo wi, ĩ na ĩ a na Teusö anö noa tä totoa thaa naiki kitä. ĩ na tä kua tä, ai tä totiatalo opati wi, ĩ a na ai tä noimo kuköma, Teusö a na ĩ anö noa tä täli kitä. A totiatalo opati wi, ĩ anö noa tä täa kua wi na, ĩ a na ai tä noimo pole, ĩ anö ĩ na noa tä täa kua naiki kitä.

42 “Ai tä hai, pata tä sai mai kitä maaki, ĩ anö kamisa kai a hua sinomo salo, kawanö ĩ wa wai pasilipalö nö, mokota ha maa wa tuu pi totoköma, Teusö anö au noa tä totoa hötöki kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö! Sa holisi mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 11

Jesus a na João Pasisöta anö töpö simönö noai ĩ ta

Lucas 7.18-35

1 ĩ na tä kua tä, Jesus anö kama kai a hua sinomo wi, ĩ töpö noa thaa noai ha, ĩ tä uli ha ai töpö sai pö kulati, ĩ hamö a hua kononö nö, Teusö ta wäsäö, Teusö a kai na töpö pi hatukupamani, ĩ na Jesus a kua hätäpotima.

2-3 ĩ na tä kua tä, titita wi a sai ha João Pasisöta a titila tä, <ĩ na Jesus a kuati kulaliö!> ĩ na tä kuu hininö nö, kama kai a hua sinomo wi, ĩ töpö na, <Jesus a na makö huulö nö, “Kamisamakö na Teusö anö a simöpa pia wi, ĩ kaikana tä walo piale, ĩ kawa hätowö?” ĩ na makö kuutöö!> ĩ na João Pasisöta anö töpö noa thaö ha, töpö hua soatasolöma. Töpö hua soatalolö nö, Jesus a na töpö waloikitö nö, <Jesus ai. Kamisamakö na Teusö anö a simöpa pia wi, ĩ kaikana tä walo piale, ĩ wa hätowö? A simöpa koo pia wi, ĩ ai tä na samakö mamö läo koo hätöpökö?> ĩ na töpö kuu ha,

4 Jesus aiki, <Pö hua kononö! Ma tä tatihe, ma ta hinitihe, João a na ĩ ta wäsä kötö!>

5 “Tä tapa mi ipii, ĩ töpö mamu huu topa komapi, töpö konona köhetio wi ĩ töpö konona topa komaki, wasu wasu tänö töpö ösö hiopöpasu wi, ĩ töpö ösö topa totia komaki, töpö sömöka komi ipii ĩ töpö sömöka wakala komaki, ai töpö noma totia apösoma maaki, Jesus anö ĩ töpö temöa komani, wani tä na töpö honimo opa wi ĩ töpö na Teusö ta topa apöle ĩ ta wäsä, ĩ na tä kua kulaliö!” ĩ na João a na ĩ na pö kuu kötö!> ĩ na Jesus a kuuma.

6 ĩ na a kuu nö, <“Jesus a pitili häto mi. Teusö anö a simöpa häto maama” ĩ na wa pi kuu pasio mai, ĩ wa pi topa apa asaö> ĩ na Jesus a kuuma.

7 ĩ na Jesus a kuu ha, João anö töpö simönö noai, ĩ töpö hua konasolö ha, töpö sototoa haile, ĩ töpö na Jesus anö João a kateha haioma. A kateha haio nö, <Witi ma möö pia salo, sai a maa taso pamö makö huu tasoma? Ipoko tänö silaka äko hemosili salä salämo kua wi na, ĩ na a wani kua wi, ĩ ma möömö huma?>

8 Witi ma möömö huu totioma? “Sama möö pialati, haloi ösö toita apii ösönö a haloa hätole kitä!” ĩ na makö pi kuu hätoma? Haloi ösö toita apii ösö na töpö haloiki nö, töpö puko opa sinomo wi, sai pö maa pamö ĩ töpö huu pasio mai kitä. Kaikana töpö sai pö pe epii sai pö toita apii töpö sai pö na töpö puko opa sinomo wi, ĩ töpö sai pö na ĩ töpö kuo sinomo sisatioö.

9 Ma möömö huu taso noai, witi ĩ a pasiwö? Teusö a kai wäsä sinomo wi ĩ a hätowö? Awai. João anö Teusö a kai wäsä wi ĩ a maaki, ĩ a päwö mai kitä.

10 Teusö anö João a kateha noai, ĩ tä säökama kua. ĩ na tä säökama kuu: “Kamisanö a simöa sinomo wi, Cristo a palu hamö ĩ sa simöa tolehapala pia salo. Cristo a palu hamö ĩ anö piliso saliliana totio pia salo” ĩ na tä säökama kuu> ĩ na Jesus a kuuma.

11 ĩ na a kuu nö, <“João Pasisöta a kua kua wi na, ĩ na ai sanöma pata tä kua wi tä kua mai kitä. ĩ na ai pata tä kua mai kitä maaki, waiha sanöma makö na Teusö a kaikanamo totiköma tä, makö simöa wi, ĩ ai wa patamo pasio mai maaki, João Pasisöta a na ĩ pata wa toleha satia apöle kitä!” ĩ na sa kuu pitilimo opa kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

12 ĩ na a kuu nö, <João anö Teusö ta wäsä soma tä, töpö waitilimo wi ĩ töpönö ai töpö sai pö täa pi topa kua wi na, ĩ na ai töpö kasiapalo opa nö, sanöma töpö na Teusö a kaikanamo totio piale, ĩ na ĩ tä täa pi topa kua hötöoma. Huki ĩ töpö kasiapalo opa nö, ĩ tä sua soa kule.>

13 João anö Teusö ta wäsä paio mi tä, Teusö a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö pewönö Teusö a kaikanamo totio pia wi, ĩ ta wäsä paioma. Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ anö ĩ ta wäsä naioma.

14 Sutu ha Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ töpö aiki, “Waiha kaikana tä sai walo pia tä, Elias a pata huu kitäö!” ĩ na ĩ töpö kuuma. “Ĩ na ta kuu noai, huki ĩ pitili ta kuo totio noa” ĩ na makö pi kuu kuköma, João a hai ĩ Elias totiwöö! “Elias a pata huu kitäö!” töpö kuu noai, ĩ töpönö João a kateha totioma.

15 Sa kai a hua pi topa totilai, ĩ pö sömöka taa totikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

16 ĩ na a kuu nö, <Ka pi tä kua wi na, ĩ na makö kuatii? Witi töpö kuati wi na, ĩ na makö kua hõtötioö? Saponö a na ulu töpö unumoti nö, töpö wai lopaloti nö, töpö kuati wi na, ĩ na makö kuati hätoö. Ai ulu töpö lole, ĩ töpö na ai ulu töpö hapalo lalupalö opa nö,

17 “Thola sama ösö holapali ke maaki, makö paöa mane. Ökö wi ĩ ama sama ta thapali ke maaki, makö ökö hõtöo mi ipö” ĩ na ulu töpö kuu. ĩ ulu töpö kua kua wi na, ĩ na pata makö kua hõtöoö.

18 João Pasisöta a Teusömo sinomo pi topa salo, ai tä wakala ha ĩ anö nii tä oatala mi, ĩ tä wakala pewö hamö tuu wasui tuu koatalati mi, ĩ na João a kuati ha, “João a na sai tä sapäko opati salo” ĩ na makö kuuma.

19 ĩ na tä kua tä, sanöma sa kupaso noai, ĩ sanö nii sa tä oaö, ĩ sa tuu koaö, ĩ na kamisa kua kutenö, “Pe epii Jesus anö nii tä oa apaö, ĩ nasimö tuu koa apaö, ĩ na Jesus a kua silia apatiwö. Kaikana tä na sitipa totoköpö, ai töpö na ĩ sitipa sua sinomo wi ĩ töpö, ai töpönö wanisala tä thaa sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kua wi, ĩ töpö na Jesus a noimotiwö” ĩ na makö kuu. Ai tä pi hatukua apöle, ĩ anö ta wäsä makokoa apöle, ai töpönö ĩ ta hini totio opa salo, töpö totiatalo opa kuki kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Ai töpönö Teusö a kai hini wani ipii ĩ töpö

Lucas 10.13-15

20 ĩ na tä kua tä, ai töpö sai pö ha Jesus anö tä aipöamatima maaki, <Sa kuati pole, ĩ tä na huki sa pi wasiso sapao kota mai kitäö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu maama kutenö, Jesus anö ĩ töpö päsäpa kuköma.

21 Töpö päsäpa nö, <Kotasĩ tili pö. Makö pepalo opa kuki kitäö! Petösaita tili pö. Makö pepalo opa naio kitäö! Kamakö sai pö ha sa kua tä, sa tä aipöama kuatipili na, ĩ na situ tili töpö, sitö tili töpö, ĩ na töpö kui töpö sai pö ha sa kutiki nö, ĩ na sa tä aipöama thama naioma aköna, “Wanisala sa tä tha apati noai, ĩ sa tä hosa pi topa kuleö!” ĩ na ĩ töpö kuu noa kipi. ĩ töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä na töpö pi honipo opa salo, haloi ösö sĩti ipii ösö na töpö haloiki nö, töpö lotiki nö, senoma tänö kama töpö huluko noa kipi. ĩ na ĩ ösö sĩti ipii ösö na ĩ töpö haloköma aköna, “Ĩ töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä hosa pi topa apa noa” ĩ na ai töpö pi thama noa kipi.

22 “Waiha Teusö anö sanöma töpö peama tä, situ tili töpö, sitö tili töpö, ĩ na töpö kui töpö peama kitä maaki, kamakö peama satia apa kitäö!” ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

23 Ī na a kuu nö, <Kaphanaũ tili pö. Kamakö aiki, “Hi tä hētu hamö Teusö a kulali, ĩ hamö makö hua konasolö kitäö!” ĩ na makö pi kuu kule maaki, ösi töpö pepalo opa soatio wi, ĩ tä uli hamö Teusö anö makö pewö kemaki kitäö! Kamakö na sa kua tä, sa tä aipöama thamapili na, ĩ na sotoma tili töpö mamo tetela tä, ĩ na Teusö anö tä aipöama thama naioma aköna, ĩ töpönö wanisala tä thaa noai ĩ tä hosalö noa kipi. Önö kutenö Teusö anö ĩ töpö sai pö wania maa noa kipi. ĩ töpö sai pö kua soala pi.

24 “Waiha Teusö anö sanöma töpö peama tä, sitö tili töpö peama kitä maaki, makö peama satia apa kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

<Ī makö na ipa hao sa möma kitäö!> Jesus a kuu noai ĩ ta

Lucas 10.21-22

25-26 Ī na tä kua tä, Jesus aiki, <Hapa. Hi tä hētu hamö töpö kulali ĩ töpö, hi masita tä uli ha töpö kule ĩ töpö, ĩ na töpö kui wa töpö pewö simöa sinomo wi ĩ wa. Sa kuu pole, ĩ tä na ai töpö pi tao opa wi ĩ wa töpö pi hatukupama mai, ulu töpö kui na ĩ na töpö kui, ĩ wa töpö pi hatukua asapamanöma. Kawa pi aiki, “Ī na sa töpö thama pi topa apa kutenö, ĩ na sa töpö thama kitäö!” ĩ na wa pi kuu nö, wa töpö thamatima. Önö kutenö, “Aitaköö! Kawa na sa pi mönaha apa kuleö” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

27 Ī na a kuu nö, <Ipa hao anö kamisa na tä pewö totoköma. Ai sanöma wanö Teusö pelupö sa taö pasio mai kitä. Ipa hao anö sa taö öpa sisaö. Ai sanöma wanö ipa hao wa taö naio mai kitä. Pelupö sanö ĩ ipa hao sa taö sisaö. Pelupö sanö ai sanöma makö na ipa hao sa möma pi topa wi ĩ makönö ipa hao ma taö naia asaki kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

<Makö ösi mota mapamani kitäö!>

28 Ī na Jesus a kuu nö, <Hute hute ma tä uni sipo salo, makö mota apa wi, ĩ pö! Hapo. Kamisa na makö huoki solöma, makö mota mapamani kitäö!

29 Sa höla mi, sa nohi, ĩ na sa kuöö! Makö päsäpa soa päatalo mai kitä. Önö kutenö, makö pi hatukupalöpö, sa kuu sinomo wi, ĩ ta hinia totilöheö! ĩ ma ta hinia totilöma, makö motai, ĩ tä mataso kitäö!

30 Kamisanö makö noa thaa sinomo wi, ĩ tä na, “Häö” makö pi kuu mai kitäö! Kamakö na hute hute sa tä siapalama mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 12

Mota mato wi ĩ tä wakala

Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5

1 Ī na tä kua tä, mota mato wi ĩ tä wakala ha, hikali a ha tötiiku pili mosö kuo pa, Jesus anö kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö kai hasuoma. Töpö kai hasuo pamö töpö oi ipö salo, tötiiku mopö kaaalalö nö, mopö oa kai hutuilöma.

2 Mopö kaaalali wi, patiseu töpönö ĩ tä taa nö, <“Mota mato wi ĩ tä wakala ha pö kalipalo häto tihöö!” Moisés a patanö nö patapö töpö noa thama maaki, kawa

kai a hua sinomo wi ĩ tōpō ta kalipalo noa> ĩ na Jesus a na ĩ na patiseu tōpō kuuma.

³ ĩ na tōpō kuu ha, Jesus aiki hōtōwō, <Davi a, kamanō tōpō nokapalamati wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō oio opa noai, ĩ ma tā waheta sāōkama möö totio mi salo.

⁴ Teusōmo wi a sai ha Davi a lisipalo nō, Teusō a tāpā sinomo wi ĩ tōpōnō Teusō a na ĩsa āi totoma sinomo wi, Davi anō ĩ āi tälō nō, kama hai ĩ tōpō solo ĩ tōpōnō ĩ āi oalalōmae. “Teusō a tāpā sinomo wi ĩ tōpōnō ĩ āi oa sisalōō!” ĩ na Moisés anō nō patapō tōpō noa thama maaki, Davi a, kama hai ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpōnō ĩ āi oalalōmae.

⁵ ĩ na tā kua tā, “Mota mato wi, ĩ tā wakala ha pō kalipalo tihōō!” ĩ na Moisés a patanō nō patapō tōpō noa thama maaki, Teusō a tāpā sinomo wi, mota mato wi ĩ tā wakala ha Teusōmo wi a sai hamō ĩ tōpō kalipalo sinomotii. ĩ na ĩ tōpō kuati wi maaki, “Wanisala ma tā thama” ĩ na Teusō a pi kuu mi. ĩ ma tā waheta sāōkama möö hāto maama?

⁶ “Teusōmo wi a sai ha tōpō Teusōmo sinomo wi ĩ tā topa apa kutenō, kalipalo mai ĩ tā wakala ha ĩ a sai ha tōpō kalipalo kule maaki, ‘Wanisala’ Teusō a kuu mi. ĩ na tā kua tā, Jesus sanō sa tōpō simōa wi ĩ tā topa satia apa kutenō, kalipalo mai ĩ tā wakala ha kamisanō sa tōpō simōkōma, tōpō kalipaloō ha, ‘ĩ tā wanisala mai kitā’ makō pi kuu mai” ĩ na sa kuu kule.

⁷ Huki mota mato wi ĩ tā wakala ha hi tōpōnō tōtiiku mokō suaō ha, ĩ tā wanisala mi. Teusō aiki, “Makō Teusōmo nō, salo ma pō ĩsima sinomo wi ĩ sa tā pii mi. Ai tōpō na makō pi honipo salo, ĩ ma tōpō totiapala wi ĩ sa tā pii sisa kule” ĩ na Teusō a kuu noai, ĩ ma ta hini totio akōna, “Jesus a kai a hua sinomo wi, huki ĩ tōpōnō tōtiiku mokō tälōma kutenō, wanisala tā thama” ĩ na makō kupalo mana pi.

⁸ Sanōma sa kupaso noai, ĩ kaikana sa kutenō, mota mato wi ĩ tā wakala maaki, “Pō kalipaloō!” ĩ na sa kuu ha, ĩ tā wanisala mai kitāō!> ĩ na Jesus a kuuma.

A ami wani humōtio noai ĩ a wani

Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11

⁹ ĩ na tā kua tā, Jesus a hua kononō nō, juteu tōpō kokamota wi ĩ a sai pata ha Jesus a lisipasoma.

¹⁰ ĩ ha ai tā kule, ĩ a poko ami ösō tao mio opama. A ami ösō tao mi ipō ha, <Jesus anō a toa kōo hātomani kitāō! “Mota mato wi ĩ tā wakala na pō kalipalo tihōō!” ĩ na Moisés anō juteu makō noa thama maaki, huki Jesus a kalipalowō> ĩ na ĩ tōpō kuu pi topa apama. ĩ na tōpō kuu pi topa salo, <Jesus ai. “Mota mato wi ĩ tā wakala na tōpō toa komanōō!” ĩ na Moisés anō makō noa thama ta o?> ĩ na tōpō kuuma.

11 Ī na tōpō kuu ha, Jesus aiki hōtōwō, <Ai wanō oweha wa thapo tā, mota mato wi ĩ tā wakala ha thaka taka ha ĩ oweha a kekōma, kalipalo mai ĩ tā wakala na maaki, wa kasiapalo opa nō, au oweha wa thaa kopali ta pi kuu mai.

12 “Oweha a noa apa waikia alu kuleö!” makö pi kuu kule maaki, sanōma tā lö kui, ĩ tā noa sati ipō. Önō kutenō, mota mato wi ĩ tā wakala päla tā maaki, ai ma tōpō totiapala apa wi ĩ tā topa satia apa> ĩ na Jesus a kuuma.

13 Ī na a kuu nō, a poko ami ösö pata apöle, ĩ a na, <A ami totoköö!> a kuuma. Ī na a kuu ha, a ami totokōma, ai a ami topa kule na, ĩ na ĩ a ami topa kua kōo soatakōma.

14 A ami topa kōkōma ha, patiseu tōpō hulolö nō, <Jesus ma säpalöpököö! Wi na makö kua nō, Jesus ma säpalöpö?> ĩ na tōpō kuuma.

Teusö anö a saipalö noai ĩ a simönö noai ĩ a

15 <Jesus ma säpalöpököö!> ĩ na tōpō kuu noai, Jesus anö ĩ ta hininö nō, tiko hamö a hua konasolōma. A hua koonö pamö tōpō satehe epii tōpō nokaalö noai, ĩ ai tōpō salia apa noai, Jesus anö ĩ tōpō pewö toa komanōma.

16 Tōpō toa komanö noai, Jesus anö ĩ tōpō noa thaa nō, <Ai tōpō na sa wäsä tihöö!> a kuuma.

17 Sutu upa Isaías anö Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ anö tā säökökö noai, ĩ na ĩ tā kua tolea totisolöpö, <Ai tōpō na sa wäsä tihöö!> ĩ na Jesus a kuuma. Isaías anö tā säökökö noai ĩ na ĩ tā kuuma:

18 <Ī na Teusö a kuu kuleö! “Kamisanö sa saipalö noai, kamisanö ĩ sa simöaö ha, ĩ anö sa hini sinomo wi, hi ĩ a. Ī sa pi ipawö. Ī anö sa pi mönahapalamatii. Ī a ösi na sa ösi kua tolele, ĩ sa simöki pia salo. Ī sa simöki ha, sanōma tōpō pewö na ĩ anö sa kai a wäsä kitäö! ‘Ī tā topa kuleö!’ sa kuu sinomo wi ĩ anö ĩ ta wäsä tolea totio kuki kitäö!

19 Ī a hōla mi, a hapalo lalupalö soatalo mi, piliso hauhu upii tiso ha tōpō satehe epii tōpō hupaloti pa a hasuo pola nō, ĩ na ĩ a kua kitäö!

20 Silaka äko käsoma, ĩ wa äko wania kua mi kui na, ĩ na ĩ anö tōpō utiti ipii tōpō peama kua hōtōo mai kitä. Wani ipii koa taka sii wai hiliti ha, ĩ wa taka sii wai luama thama mi kui na, ĩ na tōpō utitia apati wi, ĩ anö ĩ na ĩ tōpō peama thama hōtōo mai kitäö! Tä toita apii, ĩ tā kua sinomo paio mi tā, ĩ a kasiapalo opati nō, ai tōpō totiapala apa paitio kitäö!

21 Ī a na sanōma tōpō pewö mamo tetekōma, ‘Ī anö makö täapa kōa läo kitä’ ĩ na tōpō pewö pi kuu kitä” ĩ na Teusö a kuu kuleö!> ĩ na Isaías anö ĩ na tā säökama kuu wi, tā säökama thakōma.

Sai tä sai pata hai, ĩ Peusepuu a ĩ hilo kua naine ĩ a

Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23

22 Ī na tä kua tä, ai tä na sai tä sapäko sinomo noai, ĩ anö tä tapa mi ipii, a ākasöpö öpii, ĩ na a wani kuati wi, Jesus a na ai töpönö ĩ a kai waloköma. A kai waloki ha, Jesus anö a wani toa komanöma, a hapalo makoka apaö, a mammo wani huu topa apa kopi, ĩ na ĩ a wani kua kopasoma.

23 Ī na a wani kua kupasoö ha, töpö satehe epii töpö sototoa apöle, ĩ töpö aiki, <Kilatiha!> töpö kupalo nö, <Juteu makö na Davi a hai ĩ ola tolewö tä kaikanamo piale, ĩ Jesus a hätowö?> ĩ na töpö kuuma.

24 Ī na töpö kuu noai, patiseu töpönö ĩ ta hini nö, <Peusepuu, Sai tä sai pata, ĩ a hilo polakaa soatale, sai töpö pewö na ĩ a pata kaikanamo wi, ĩ a patanö Jesus a lotetepamanöma salo, Jesus anö sai töpö sasu taö öpa päoö> ĩ na ĩ töpö kuuma.

25 Ī töpö pi kupaloti pole, Jesus anö ĩ tä taö öpa kutenö, ĩ töpö na a hapalo nö, <Tä uli pe epii tä uli pata ha töpö pilipai, ĩ töpö noimaso mai, töpö hölapalo nö, töpö selekepasoma, kaikana tänö ĩ töpö simöa wi, ĩ tä mapaso kitä. Sai pö pata ha töpö kule, ĩ töpö hölapalo kuköma, ĩ töpö pewö kuo sototo satio mai kitä. Au ai töpö sai höla kuköma, au ai töpö na makö pilio sototo satio naio mai kitä.

26 Ī tä kua kua wi na, ĩ na Sai tä sai pata kua höttöö. Sai töpö na Sai tä sai pata kaikanamo sinomo wi ĩ sai töpö hölapalo nö, ĩ töpönö ai sai töpö sasupali aköna, töpö selekepalalo pi. Töpö selekepasö aköna, ĩ töpö na Sai tä sai pata kaikanamo maa hötötaso pi.

27 “Peusepuu anö Jesus a lotetepamanöma kutenö, sai töpö sasupa sinomoö” ĩ na makö kuuwö. Ī na makö kuu manu kule, kamakö kai a hua sinomo wi, witi pili anö ĩ töpö lotetepalöma kutenö, ĩ töpönö sai töpö sasu? Kamakö aiki, “Kamisamakö kai a hua sinomo wi, Sai tä sai patanö ĩ töpö lotetea naipalöma, ĩ töpönö sai töpö sasua naipali” ĩ na makö kuu kitä ta o? Ī na makö kuu aköna, ĩ töpönö sai töpö sasua naipali wi, ĩ töpö aiki, “Makö holisimo opawö” kamakö na ĩ na ĩ töpö kuu pi.

28 Sai tä sai patanö kuno mai. Teusö anö sa lotetepamanöma. Sa lotetepamanöma kutenö, sai sa töpö sasutii. Sai sa töpö sasuti manu kule, “Sanöma makö na Teusö a kaikanamo wi, kamakö na ĩ tä kua waikia kuleö!” ĩ na makö kuupököö!

29 Ai tä sanöma lotete epii, ĩ a hai wani tä na wa thomömo pia salo, kama wa öka paio mai ha, ĩ a sai pö ha wa thomömo mai kitä. A lotete epii ĩ wa öka paipalö nö, kama hai ĩ wani wa tä thomöni. Ī tä kua wi na, ĩ na sa kua naioö. Sai tä sai pata lotete epö ha, kamisanö sa wani utitipama paio mai ha, sai sa töpö sasupa mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

30 Ī na a kuu nö, <Kamisana wa pi lulua mi kutenö, kawanö sa wanipo wi ĩ wa. Kawanö kamisa na ai wa töpö pi luluama mi tä, kamisa na ĩ wa töpö waloama mai, ĩ wa töpö sasua pasili.

31 Önö kutenö, kamakö na ĩ na sa kuu kule: “Sanöma töpönö wanisala tä thaa wi ĩ tä, ai tä kateha wanisala wi ĩ tä, ĩ na tä kui tä pewö na Teusö a hĩso mapo koo taö öpa kitä maaki, ai sanöma töpönö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kateha wanisala wi, ĩ tä na Teusö a hĩso mapo mai kitäö!”

32 Sanöma sa kupaso noai, ai tänö ĩ sa kateha wanisala kule maaki, ĩ tä na Teusö a hĩso mapo koo taö öpa kitä. ĩ na Teusö a kua kitä maaki, ai tänö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kateha wanisala wi, ĩ tä na Teusö a hĩso mapo mai kitäö! Ai tänö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kateha wanisala wi, hi masita tä uli na ĩ a kuati tä, ĩ a na Teusö a hĩsoö, waiha ĩ a nomaso noai ha, ĩ a ösi na a hĩso soatioö, ĩ na Teusö a hĩso kuati kukiö!” ĩ na sa kuu kule> ĩ na Jesus a kuuma.

<Pö hapalo wanisala apati tihöö!>

Lucas 6.43-45

33 <Au hii tiki toita apö tä, ĩ tiki ha thomo thomo toita apii mo lalo hõtöo kitä. ĩ na tä kua tä, au hii tiki wanisala apö tä, ĩ tiki ha thomo thomo wanisala apii mo lalo pasio kitä. Pili wa tate möö taö öpaö, pili wa tiki möö taö öpa naia soataö, ĩ na wa kuaö.

34 Olö kökö wasu kui na, ĩ na makö kuö. Makö wanisala apa salo, makö hapalo toita mai kitä. Sanöma makö ösinö makö pi tapomo kua kua päo wi na, ĩ na pili makö kainö makö hapalo kua naio päo kitä.

35 Wa toita apö kutenö, pili wa ösi na toitai tä na wa pi tapomo salo, wa hapalo toita apa kuki kitä. ĩ na tä kua tä, wa wanisala apö kutenö, hiopö tä na wa ösi pi tapomo kutenö, wa hapalo hiopöa apa kuki kitä.

36 “Sanöma töpö kuati noai, waiha Teusö anö ĩ tä noa totoma hätäpo tä, toitai tä na wa hapalo totio mai, wa hapalo saimo päo noai, kawa na Teusö anö ĩ ta kateha hasulua apa kitäö!”

37 Huki toitai tä na wa hapalo toita apöle, waiha ĩ tä noa na Teusö aiki, ‘Wa hapalo toita apama kutenö, wa peama mai kitäö!’ ĩ na a kuu kitä. ĩ na tä kua tä, wa hapalo wanisala apati wi, ĩ tä noa na Teusö aiki, ‘Wa hapalo wanisala apatima kutenö, wa peama kuki kitäö!’ ĩ na Teusö anö wa noa thaa kuki kitäö!” ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

<Suli a ösi pata na Jonas a titio kua noai na, ĩ na masita taka na sa titio kua hõtöo kitä> Jesus a kuu noai ĩ ta

Lucas 11.29-32

38 ĩ na tä kua tä, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ ai töpö, ai patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, <Jesus ai. Wa tä aipöama wi, ĩ sama tä möö pi topa apa kule> ĩ na töpö kuuma.

39 ĩ na töpö kuu ha, <Huki ola makö kule, ĩ makö wanisala apatiwö. Teusö ma hosalö noai ĩ makö pasiwö. Teusö ma thapo mane maaki, aipöa wi ma tä möö pi topa päo nö kiliawö. Pälaö! Sa tä aipöamati wi, kamakö na ĩ sa tä möma

mai kitäö! Teusö anö Jonas a na tä aipöama kua noai na, ĩ na Teusö anö tä aipöama kua kōo piäle, kamakö na Teusö anö ĩ tä möma sisa kitä.

40 Suli a ösi pata ha Jonas a titia tä, 3 tökö mumi kui tökö mumi hasua thapamanö noai na, ĩ na masita taka na sanöma sa kupaso noai, ĩ ha ĩ sa titia tä, 3 tökö mumi kui sa tökö mumi hasua thaa hōtöpamani pia salo> Jesus a kuuma.

<Pata sa sai maaki, kamakönö sa kai a hini wani ipö nö kiliwö> Jesus a kuu noai ĩ ta

41 ĩ na Jesus a kuu nö, <Sanöma töpönö wanisala tä tha apati noai, Teusö anö ĩ tä noa totoma hätäpo tä, ĩ tä, ninipi tili töpö öpapalo nö, makö namo simöki kitä. Ninipi tili töpö na Jonas anö Teusö ta wäsäö ha, ĩ töpönö ĩ ta hiniä totilö nö, kama töpö pi tapomo sapamo asa kōoma. “Häö. Samakö wanisala apatiwö. Wanisala sama tä thaa kota wani ipöö!” ĩ na ĩ töpö kuuma kutenö, waiha kamakö na, ĩ ninipi tili töpö aiki, “Teusö ma ta hini maapa wi. Makö wanisala apawö” ĩ na ĩ töpö kuu kitäö!> ĩ na Jesus a kuu nö, <“Jonas a hai, ĩ pata tä maaki, kamisa hai, pata sa sati ipöwö. Jonas anö Teusö ta wäsä makokoa taö öpama maaki, kamisanö Teusö sa ta wäsä makokoa taö satia apa asa kuleö! Sa ta wäsä makokoa taö satia apa kule maaki, makö pi tapomo sapamo totio mai ha, wanisala ma tä tha apatiwö” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

42 ĩ na a kuu nö, <Sapá tili töpö na suö tä kaikanamo sinomo noai, ĩ anö Salomão a hapalo mosawi ipii, ĩ ta hini pi topa apa salo, Sapá tä uli pã apa päla tä maaki, Salomão a kule hamö ĩ hamö ĩ a suö hulaselöma. Önö kutenö, sanöma töpönö wanisala tä thaa noai, waiha Teusö anö ĩ tä noa totoa tä, ĩ kaikanasoma tä öpaiki nö, kamakö na a hapalo nö, “Makö wanisala apatiwö. Wi na makö pi kuu salo, Teusö ma ta hini maama?” ĩ na ĩ suö a kuu kitä. “Salomão a pi hatukuo opa waikioma maaki, ĩ a na sa pi hatukua satia apa kule. Sa pi hatukua satia apa kule maaki, kamakönö sa kai a hini wani ipö pasi nö kiliwö” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

<Ola makö pea satia apa kitäö!>

Lucas 11.24-26

43 ĩ na Jesus a kuu nö, <Ai sanöma tä ösimö ha sai tä kutio noai, ĩ sai tä lisia kopaselöma, a mota mapo pi topa salo, sanöma töpö pilio maa pa, tä uli hāsitiö opa pa a wani hutii. A huti kule maaki, a mota mapasopö tä tapa mi salo,

44 “ĩ sanöma tä ösimö ha ipa sai a kuopili, ĩ ha sa lisipasopili, ĩ a sai na sa huu kōo pätalökö o!” ĩ na a pi wani kulasoö. ĩ na a pi wani kulo nö, a kōa sapalölö nö, a kutio noai, ĩ a sai na a walöa kōkōma. A walöa koiki nö, ĩ sāko sāko tä kua mi, a sai toita apii, ĩ a sai taa konanöma.

45 ĩ a sai taa konanö nö, ai sai töpö wanisala satia apa wi, ĩ 7 töpö nakalö nö, ĩ sanöma tä ösimö ha ĩ sai töpö kai pilia nömöki. ĩ sanöma tä pea waikitioma

maaki, ĩ a õsimõ ha sai töpö satehe epii töpö pilia nömöa kōkōma kutenö, a pea satia apa nömöa kōki. Pi naka. ĩ sanõma tä pea satia apa nömöa kōo kua wi na, ĩ na huki ola makö kule, waiha ĩ na ĩ makö ola pea tolea satia apa kuki kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a hai ĩ töpö

Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21

46 ĩ na tä kua tä, ĩ töpö na Jesus a hapalo soala tä, Jesus a hai ĩ pöpönö a, kama hai ĩ poose töpö, ĩ na töpö kui töpö waloa läkö solöma. Töpö waloa läiki nö, sai a atu ha töpö öpaiki nö, ai töpö na ĩ töpö aiki, <Jesus a na samakö hapalo pi topa kuleö!> ĩ na töpö kuuma.

47 ĩ na töpö kuu ha, Jesus a na ai tä aiki, <Sai a atu ha au nao a, au hoose töpö, ĩ na töpö kui töpö öpa kuleö! Töpö öpaiki nö, kawa na ĩ au ai töpö hapalo pi topa kuleö!> ĩ na a kuuma.

48 A kuu ha, <Witi ipa nao a? Witi ipa hoose töpö?> a kuu nö,

49 kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö himöpalö nö, <Hi töpö hai, ĩ ipa nao a, ipa hoose töpö.

50 Hi tä hētu ha ipa hao a kulali, ai töpönö ĩ a kai hini totiatalo opati wi, ĩ töpö na, “Ipa hoosa a. Ipa sao a. Ipa nao a” ĩ na ĩ töpö na sa kuu naio sisaö> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 13

Thomo thomo säsäha sinomoti wi ĩ a

Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8

1 ĩ tä wakala na Jesus a hulolö nö, kosoto u kasö pata ha a waloikitö nö, a loiki nö, ai töpö pi hatukupamanöpö, Teusö ta wäsä kuköma.

2 Teusö ta wäsäti tä, kama kotö ha töpö satehe epii töpö kokamo kutenö, kosoto u pata ha kutiata a käne, ĩ ösö ha a titiki nö, a loköma. Kosoto u kasö pata ha maka maka tä kule, ĩ ha töpö satehe epii töpö öpahama.

3 ĩ töpö na Teusö ta wäsä nö, töpö pi hatukupali pia salo, uni tökö sino a wäsätima. Ai uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Thomo thomo säsäha sinomo wi, hikali a hamö ĩ anö mo säsähamö hulaselöma.

4 Mo säsähati pamö, piliso kasö hamö ai mo kelasoma, salo pö katä wi ĩ pönö ĩ mo oa soatalöma.

5 ĩ na tä kua tä, tä uli maa mapöo opa pa ai mo keköma, masita tä uli ösö patete epö salo, mo haa soatasoma maaki,

6 motokö pi ösöhötasoma, pili moto sii sopinö mosö wai silikia soatasoma. Mosö nasökili wai wani ipö kutenö, mosö wai silikilasoma.

7 Ī na tä kua tä, tä uli mösököpöo opa pa ai mo keköma, mösököpölemö tiki patasoma, tä uli paimia apösoma kutenö, mösököpölemö tikinö mosö wai häwämanöma.

8 Ī na tä kua tä, tä uli topa apa pa ai mo kea asaköma, mo äkelo nö, mo sätäa haia asataköma. Ai mo wai kea pasia pälaso noai, ĩ mo wai äkelo nö, 100 mokö kui mokö sätäköma. Ī na tä kua tä, ai mo wai kea hõtöso noai, ĩ mo wai äkelo nö, 60 mokö kui mokö sätäköma. Ī na tä kua tä, ai mo wai kea pasilo nö, mo wai äkeso noai, ĩ mosö wai na pasiwö, 30 mokö wai sätäo pasioma> ĩ na Jesus a kuuma.

9 Ī na a kuu nö, <Sa kai a hua pi topa totilai, ĩ pö sömöka taa totikiö!> ĩ na a kuuma.

<Ī na pili tä kua totioma> Jesus a kuu noai ĩ ta

Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10

10 Ī na Jesus a kuu ha, Jesus a kai a hua sinomoti wi, Jesus a na ĩ töpö ekua atea totiki nö, <Jesus ai. Hi wa töpö pi hatukamati tä, wi na wa pi kuu salo, hi töpö na uni wa ta wäsä sinomoti kule?> ĩ na ĩ töpö kuuma.

11 Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Sanöma makö na Teusö a kaikanamo totio wi, sutu ha ĩ ta wäsä totio maama maaki, huki kamakö na ĩ sa ta wäsä totia apa asa kule. Teusö a kaikanamo wi, hi töpö na ĩ sa ta wäsä totio mai kitä. Hi töpö na uni sa ta wäsä päoö.

12 Ai töpönö Teusö a kai a hinia totia waikio noai, ĩ töpö na pe epii Teusö anö ai ta hinimoma nömöo kitä. Ī na tä kua tä, ai töpönö Teusö a kai a hini totio pasio maa noai, wani ipii ĩ töpönö Teusö a kai hini waikia kule maaki, ĩ töpönö Teusö a kai hini maa kōo haiatalo opa kitä.

13 Önö kutenö, hi töpö na uni sa ta wäsä päa kule. ĩ töpö pi wi na takömo nö, töpö mamö tetea hõtöa kule maaki, tä tapa totio mi. Ta hini kule maaki, ĩ tä sai a hini totio mi. Önö kutenö, uni sa ta wäsä päa kule.

14 Ī na hi töpö kuati ha, Isaías anö Teusö a kai wäsä sinomoti noai, ĩ a kuu noai, huki ĩ tä sai a kuo totio ke. Pi naka. Ī na Isaías a kuuma: “Makö sömöka taa kitä maaki, ma ta hini totio mai kitä. Makö mamö tetea kule maaki, ĩ tä na makö pi hatukupö mai kitä.

15 Teusö sa na hi töpö ösi walole mi ipö pasi kutenö, kamisa na pili töpö sömöka komi, pili töpö mamö kasö mia, ĩ na töpö kuatii. Ī na töpö kua mi aköna, pili töpö mamö tetea, pili töpö sömöka wakala, ĩ na töpö kula pi. Töpö pi hatukupalo nö, kamisa na ĩ töpö pi tapomo sapa kōo aköna, kamisa na töpö pi lulua kona pi. Kamisa na töpö pi lulua kōa aköna, sa töpö pi ononopali pi’ ĩ na Teusö a kuu kuleö!” ĩ na Isaías a kuuma> ĩ na Jesus a kuuma.

16 Ī na Jesus a kuu nö, <Kamakö lö kui, makö mamö huu, makö sömöka wakala, ĩ na makö kua kutenö, makö pi mönaha apaö.

17 “Sutu ha Teusö a kai wäsä sinomoti noai ĩ töpö, Teusö a thapo noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui, kamakönö ma tä tapa pole, satehe epii ĩ töpönö ĩ tä tapa pi topa naioma maaki, tä tapa maama. Ma ta hiniti pole, ĩ töpönö ĩ ta hini pi topa apa naioma maaki, ta hini maama. Pitili sa” kamakö na ĩ na sa kuu kule.

18 Önö kutenö, sa kuu pole, ĩ ta hinia totilöheö! Uni sa ta wäsähe, ĩ na ĩ ta kuu totia kule:

19 Sanöma makö na Teusö a kaikanamo wi, ai töpönö ĩ ta hini kule maaki, ta hini totio mi ipö. Piliso kasö ha ai mo kea kua pasia pälaso kua noai na, ĩ na Teusö ta hini päo wi, ĩ na ĩ töpö kuaö. ĩ töpö na Teusö ta wäsä kule maaki, Sai tä sai pata kea haiki nö, ĩ töpö ösi ha Teusö ta titile, ĩ tä naka, plökö, ĩ na Sai tä sai pata kuaö ha, “Sa tä hini maa haiatalo opaö. Päla. Sa ta hini wani ipö kota sai” ĩ na ĩ töpö kuu soatoö.

20 ĩ na tä kua tä, tä uli maa mapöo opa pa ai mo kea kukö noai na, ĩ na Teusö ta hini wi, ĩ na ai töpö kuaö. ĩ töpönö Teusö a kai a hini pola nö, töpö pi topa apa soata kitä maaki,

21 pili mosö nasökili wai maa kuo noai na, ĩ na ĩ pili töpö ösi ha Teusö ta hini mi kutenö, ĩ töpönö Teusö tä kai a hula soaki. ĩ töpö pea kuiki nö, Teusö tä kai a hula soaki. Teusö ta hini pi topa salo, ai töpönö ĩ töpö wanipoö. Töpö wanipoö ha, “Hö. Teusö sa ta hini pi topa tä, ai töpönö sa wanipo salo, Teusö sa tä kai a hini wania hötöle” ĩ na ĩ töpö pi kuu. Töpö pi kuu nö, Teusö tä kai a hula soaki. ĩ na ĩ töpö kuaö.

22 Mösököpöo opa pamö ai mo kea kukö noai na, ĩ na ai töpö kuaö. ĩ töpönö Teusö ta hini soata kule maaki, waiha, “Ipa kalipalo wi ĩ tä kua apa pikia saile taköö!” ĩ na töpö pi kuu sinomoö ha, Teusö ta hini pi topa wi ĩ tä pewö matasoö. “Satehe epii ipa wani tökö kuo nö toa sö ö” ĩ na töpö pi kuu sinomoti kutenö, ĩ töpönö Teusö tä kai a hini wanipasoö. ĩ na ĩ töpö kuaö.

23 ĩ na ai töpö kua pasia kule maaki, ai töpönö Teusö tä kai a täa totia asali. Masita tä topa apa pa, mo kea kua asakö noai na, ĩ na ĩ töpö kua asaö. ĩ mo äkelo nö, ĩ mosö na pili mo lalo nö, pili mo pala kua kulaso wi na, ĩ na ĩ töpö uni kua kua hötöpasö. ĩ töpönö Teusö tä kai a täa asalö nö, toitai tä tha apati asa kuki. Ai töpönö toitai tä thaö, ai töpönö lapaha apii toitai tä thaö, ai töpönö lape epö sati ipii toitai tä thaö, ĩ na ĩ töpö kua kua asaö> ĩ na Jesus a kuuma.

Öka tänö pili mo wanisala apii mo tösa halu noai ĩ ta

24 ĩ na tä kua tä, Jesus anö ai uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Hikali a ha ai tänö mokö toita apii mokö tösa kua noai na, ĩ na Teusö a kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä kua hötöoö.

25 Mumai ha töpö mitia tä, öka tä lisia halupalo nö, tötiiku mokö toita apii mokö töo waikio pa, mo wanisala apii mo töa tikilia haluköma. ĩ mokö töa halukölö nö, a kōa halua soasölöma.

26 Ī na tä kua tä, mokö toita apii mokö ākelo nö, mosö wai halo nö, mokö sätää tä, mokö wanisala apii mokö ākea naino nö, ĩ mosö wai haa naisoma.

27 Ī mosö wanisala apii mosö haa naiso noai, pata tänö töpö kalipalama sinomo wi ĩ töpönö ĩ tä talalö nö, pata tä na töpö hapalo nö, “Toita apii wa mokö tököma maaki, wi na tä kua nö, ai mosö wanisala wani ākea naisoma thai?” töpö kuu ha,

28 “Ōka tänö ĩ mo hiopö wani töa hātoa pasikömaö!” pata tä kuu hōtöoma. Ī na a pata kuu ha, “Mosö wanisala apii ĩ sama mosö wani uköpalötö?” töpö kuu ha,

29 “Naiö! Ī mosö wani uköpa paio maikiö! Ī ma mosö wani uköa pa, mosö toitai mosö uköa naia hātopaso matimöö!

30 Waiha ĩ mosö pewö patasipö tä, ipa mokö täa sinomo wi, ĩ sa töpö simökö nö, ‘Ki mosö wanisala apii ĩ ma mosö uköa paipalö nö, ma mosö kāpalö nö, ma mosö ōkapalö nö, mosö ĩsimanöö! Ma mosö ĩsimanö nö, tötiiku mokö toita apii ĩ ma mokö täalalö nö, sai a ōsimö ha ĩ mosö thaa soataköö!’ ĩ na sa kuu kitäö!” ĩ na pata tänö töpö noa thama> ĩ na Jesus a kuuma.

Mosötahata mosö wai pea apöpasö wi ĩ uni ta

Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19

31 Ī na Jesus a kuu nö, ai uni ta wäsä nö, <“Ai mo wai alukusi ipö waikikiö!” wa pi kuu kule maai, mosötahata mo wai alukusi sati ipö. Ī mo wai āke kua wi na, ĩ na Teusö a kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä kuö. Ai tänö mosötahata mokö tälö nö, hikali a ha mokö somösöakö nö,

32 mokö wai alukusi ipii maaki, mosö wai patasoma, mosö pea apöpasö. Ai tiko mosö na mosötahata mosö pea satia apa asapasoö. Hii tiki kui na, ĩ na ĩ mosö pata kupasoma, ĩ pili ösö poko hamö salo pö ose wainö pili pö sapuku wai thaki. Ī na ĩ tä kua kua wi na, Teusö a kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä pala kua hōtösoö> ĩ na Jesus a kuuma.

Īsa āi hōlöma wi ĩ uni ta

Lucas 13.20-21

33 Ī na Jesus a kuu nö, ai uni ta wäsä nö, <Suö tänö pe epii ĩsa āi pata thapamani pia salo, ĩsa āi hōlöma wi ĩ nasimö tä wai alukusia apa kule maaki, suö tänö ĩ tä wai kemakö nö, tä tikolemaö ha, ĩsa āi pewö hōlöa soatasö. Īsa āi hōlöma wi ĩ tänö āi pepo kua wi na, ĩ na Teusö a kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä kua hōtöoö> ĩ na Jesus a kuuma.

Ī na Jesus a pi kuu salo, uni ta wäsäti noai ĩ ta

Marcos 4.33-34

34 Satehe epii töpö na Jesus anö Teusö ta wäsä nö, uni ta wäsätima. Uni ta wäsä mi tä, Teusö ta wäsä maama.

35 Önö kutenö, sutu upa Teusö a kai wäsä sinomo noai ĩ a kuti noai, ĩ tä kua toleo totio opama. Sutu upa tä kuu noai, waiha Jesus a kua tä, ĩ tä kua toleo

totio opama. Ī na Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ na ĩ a kuuma: <Sa hapalo nö, uni sa ta wäsä kitä. Somi tä sai tä, ta wäsä paio maa noai, nö patapö töpö na ta wäsä naio maa noai, huki ĩ sa ta wäsä hasulupa pia kuleö!> ĩ na ta kuuma.

<Öka tänö mokö töa halu päkö noai, ĩ na pili tä uni a kua totia kuleö!> Jesus a kuu noai ĩ ta

36 Ī na Jesus a kuu nö, satehe epii töpö pata kokamo pole, ĩ töpö pewö pata taa kōkölö nö, a konasolöma. A konasolöma tä, Jesus a kai a hua sinomo wi, Jesus a na ĩ töpö waloa haikitö nö, <Jesus ai. Öka tänö mo wanisala apii mo töa tikilia halukö noa thali, ĩ uni wa ta wäsä noa thali, wi na ĩ ta kua totia kule?> ĩ na töpö kuuma.

37 Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Ai tänö mo toita apii mo töa asakö noai, ĩ sanöma sa kupaso noai hi ĩ kamisa.

38 Hikali a lö kui, hi masita tä uli pewö. Mopö toita apii, mopö töahale, ĩ mopö lö kui, Teusö Kaikana tänö töpö thapo wi ĩ töpö. Mopö wanisala apö pasii, Sai tä sai patanö töpö thapo wi ĩ töpö pasiwö.

39 Öka tänö mokö wanisala apii mokö töa halukö noai, ĩ öka tä hai, ĩ Sai tä sai pata. Hi masita tä uli mapo pia tä, hikalimo sinomo wi ĩ töpönö mosö wai uköa thalalö noai na, ĩ na Teusö a hai ĩ äju töpönö sanöma makö uköa thaa hōtöalali kitä.

40 Mosö wanisala apii ĩ mosö ukölö nö, mosö ĩsia thama wi na, ĩ na hi masita tä uli mapo pia tä, ĩ na sanöma makö thama hōtöo kitäo!

41 Sanöma sa kupaso noai, ĩ sanö ipa äju sa töpö simökö nö, sanöma töpö na sa kaikanamo wi, ĩ ha sa töpö simököma, ai töpönö wanisala tä thaa sinomo wi, ipa äju töpönö ĩ töpö uköpali kitäo! Ai töpö waninö wanisala tä thaa tamomaö ha, ai töpönö wanisala tä thaa pala naioolö kuköma, ai töpö waninö wanisala tä thaa tamoma noai, ipa äju töpönö ĩ töpö wani uköa naipali kitäo!

42 Ī töpö pewö uköpalö nö, koa taka pata hili wi ĩ taka pata ha ĩ töpö säsäki kitäo! Ī taka pata ha töpö säsäki wi, ĩ ha ĩ töpö ököpalo opaö, töpö halilimo opaö, ĩ na ĩ töpö kua kuki kitäo!

43 Ī tä, Teusö a thapo wi ĩ töpö toita asai, ĩ töpö mömomö toita apö asa kitäo! Kama töpö hai ĩ pö Teusö a kaikanamo polali hamö, ĩ ha ĩ töpö wakala apii töpö kua asakö laso kitäo! Pili motokö sii wakala kui na, ĩ na ĩ töpö wakala kua hōtöo kuki kitäo!> ĩ na Jesus a kuu nö, <Sa kai a hua pi topa totilai, ĩ pö sömöka taa totiki nö, ta hini totioheö!> ĩ na a kuuma.

Oto tä na wa pi wasiso kua wi na, ĩ na Teusö a na wa pi wasiso kua naiopöö!

44 Ī na a kuu nö, <Pölösö hamö oto tä patilia tä, ai tänö ĩ oto tä talali wi ĩ tä topa kule na, ĩ na Teusö a kaikanamo wi, ai tänö ĩ tä talalöma, ĩ na ĩ tä topa kua hōtöa. Ai tänö ĩ oto tä talalö nö, a pi mönaha apa salo, ĩ oto tä patilia kōa

soataiki nö, a hua kōa soatalolö nö, ai töpö na kama hai ī wani tökö pewö totoki. Ī wani tökö noa na sitipa pewö pata tälö nö, ī sitipa kökö na oto tā patilile, ī tā uli tää nömōa soatali.

Masulu a noa sati ipii ī masulu a talalö noai ī ta

45-46 Ī na tā kua tā, masulu pö tää sinomo wi ī anö masulu a noa sati ipii, ī masulu petola a hilo wi, ī masulu a talalö nö, ī masulu a pi ipa salo, a hua kōo soatalolö nö, kama hai ī wani tökö pewö totokö nö, ī wani tökö noa na ī masulu a noa apii ī a masulu tää soatalöma. Masulu a noa sati ipii, ai tänö ī tā pi ipa kua wi na, ī na sanöma töpö na Teusö a kaikanamo wi, ī na ī wa tā pii kua naiopökö!> ī na Jesus a kuuma.

Salaka kökö wanisalai kökö hosa pasilö noai ī uni ta

47 Ī na Jesus a kuu nö, <Kosoto u pata ha wahi tökö pata säsäha nö, salaka kökö hiki kua wi na, ī na sanöma töpö na Teusö a kaikanamo kuki wi ī na ī tā kua hōtöoö. Sanöma töpönö wahi tökö patanö salaka kökö hiki tā, ai salaka kökö toitai a hikii, ai salaka kökö wanisalai kökö hiki naioö, ī na tā kuaö.

48 Wahi tökö pata matia apa ha, kosoto u kasö hamö salaka kökö pi läkälölö nö, töpö loiki nö, ī salaka pö hilapa seleko soataö. Solai a ha salaka pö toita apii ī pö, tolo, salaka pö wanisala pasii pö hosa pasia soa päтали, ī na salaka pö thamaö.

49 Ī na salaka pö sokapa thama wi na, waiha hi masita tā uli mapo pia tā, ī na sanöma töpö thaa soka hōtöpali kitä. Waiha äju töpö hulolö nö, sanöma töpö toitai ī töpö kule, ī ha töpö wanisala apii ī töpö kua tikilia naine, ī töpö thaa sokakö nö,

50 koa taka sopi pata hili pole ha, ī taka pata ha töpö wanisala apii ī töpö säsäa pasiki kitäo! Ī ha ī töpö ököpalo opatii, töpö halilimopalo opatii, ī na ī töpö kua kuki kitäo!> ī na Jesus a kuuma.

Huki tute ta wäsä naio wi ī ta

51 Ī na Jesus a kuu nö, <Sa ta wäsätihe, ī ma ta hinini ke?> ī na kama kai a hua sinomo wi ī töpö na Jesus a kuu ha, <Awai. Sama ta hinini keheö!> ī na töpö kuu hōtöoma.

52 Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Önö kutenö, Moisés a kai wäsä sinomo wi ī a waninö kamisa kai a hua sinomo kuiki nö, Teusö a kaikanamo wi, ī tā pi ipa kuköma, pata tänö wani tā thapo opa wi ī pata tā kui na ī na ī a wani kua hōtöpasoö. Pata tā hai, satehe epii kama hai ī wani tökö pata titile, ī ha pata tänö ai wani tā tutei tā koni, ai wani tā hote epii tā kōa naini, ī na tā kuaö. Ī na tā kua kua wi na, Moisés a kai wäsä sinomo wi ī anö Jesus sa thapo wi ī na ī a kua hōtöoö. Sutu upa Moisés a kuu noai ī ta wäsäo, huki Jesus sanö tute sa ta wäsä nömōne, ī ta wäsä naioö, ī na ī a kuaö> ī na Jesus a kuuma.

Kama hai ī töpönö Jesus a hini wani ipii ī ta

Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30

53 Ī na tā kua tā, Jesus anö uni ta wäsä matalo nö, a kopölöma.

54 A kopolö nö, juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai pata ha juteu töpö pi hatukamatima. Ī töpö pi hatukamati ha, ĩ töpö aiki, <Kilatiha. Jesus a hapalo totiatalo opatiwö. Witi hamö Jesus anö ta hinimö kua tasoma? Wi na a kuati nö, a pi hatukua totia asapasoma? Salia wi ĩ tā matamani, sai töpö wasuli, ĩ na Jesus a kua asatio nö kiliawö. Wi na a kuati nö, tā aipöama taö öpaö?

55 Jesus a hai, hii ti na a kalipalo sinomoti wi, ĩ pelupö a päwö. Kama pöpönö a hai, ĩ Maria a. Tiago, José, Simão, Jutasö, ĩ na töpö kui, ĩ töpö kule, Jesus a hai ĩ poose töpö päwö.

56 Kamakö na ai suö töpö kua naine, Jesus a hai ĩ pese töpö päwö. Witi hamö Jesus a kutiki nö, tā aipöama taö öpa kuköma?> ĩ na töpö kupalotima.

57 Ī na töpö kupaloti nö, Jesus a hini wanio opama. A hini wanio opaö ha, Jesus aiki, <Teusö a kai wäsä sinomo wi, tiko hamö a wäo tā, ĩ tiko töpönö ta hini pi topa apa asa kitä. Kama hai ĩ tā uli ha töpö pilile, ĩ töpö, kama ai töpö sai, ĩ na killii töpönö ĩ a kai a hini wani ipö pasi kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

58 Ī na a kuu ha, Jesus a sai pö ha töpö kuo noai, ĩ töpönö Jesus a hini wani ipii, ĩ töpö aiki, <Jesus a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu totio mi ha, ĩ tā uli ha Jesus anö tā aipöama totio pasio maama.

Mateus 14

João Pasisöta a olai wani päpalö noai ĩ ta

Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9

1 Ī na tā kua tā, Jesus a kuati noai, Etoosisö kaikana tänö ĩ ta hini nö,

2 kama hai ĩ töpö kalipalama wi ĩ töpö na, <Jesus a hai, ĩ João Pasisöta sa säpamanö noai, ĩ aiki. A nomawö maaki, a temöa koo hätosomakö. Önö kutenö, Jesus a lotete epö salo, tā aipöamatiwö> ĩ na Etoosisö a pata kuuma.

3-4 João a säpalö noai, ĩ na ĩ tā kuuma: Etoosisö a patanö poose Filipe a hai ĩ pusopö Etoosisösoma a täa lälöma. A täa läli ha, João Pasisöta aiki, <Wanisala. Au hoose hai ĩ pusopö a täa läli wi, ĩ tā wanisala. “Hoose hai ĩ pusopö a thama läo tihöö!” ĩ na Moisés anö nö patapö töpö noa thamaö!> ĩ na João a kuu totiatalotima. Ī na a kuu ha, Etoosisö a pata hīsolo nö, João a ökapamanö nö, a titiköma.

5 A säpama pi topa apama maaki, juteu töpö aiki, <João anö Teusö a kai wäsä sinomo wi ĩ a. A totiatalo opawöö!> ĩ na ĩ töpö kupalotima kutenö, ĩ töpö na Etoosisö a pata kili ipama.

6 Ī na tā kua tā, Etoosisö a pata thapalö noai, ĩ tā wakala ha köwö, Etoosisö a patanö töpö kai iapaloti pole, ĩ töpö pewö lole, ĩ ha Etoosisösoma a hai ĩ pete a paöatima. A paöati nö, Etoosisö a pi pata mönahapalama apatima.

7 A pi mönahapalo opa salo, ĩ moko tä na Etoosisö a pata aiki, <Kamisa na a nako läö! “Wa nakoö ha, sa tä totoa hõttöki kitäö! Pitili sa” ĩ na sa kuu totia kuleö!> ĩ na a pata kuuma.

8 ĩ na a pata kuu ha, pete a na pöpönö aiki, <João Pasisöta a he wani nakalöö!> a kuu ha, Etoosisö a pata na ĩ moko tä aiki, <Huki pötaatua na João Pasisöta a he wani titiki nö, a he pi wani piho soataö!> ĩ na a kuuma.

9 ĩ na moko tä kuu ha, Etoosisö a pi ota apöpasoma maaki, töpö lole, ĩ töpö sömöka pewö tala tä, <Wa tä naka wi, ĩ sa tä totoa totia hõttöki kitäö!> ĩ na a kuu waikioma kutenö, ĩ moko tä na, <Ökö. Awai> a kuu nö,

10 <Titita wi a sai ha João a titilati, ĩ a olai päpalötöö!> ai töpö noa thaö ha,

11 João a titio pa a olai wani päa soapalöma. A olai wani päa soapalö nö, pötaatu a na a he wani titiki nö, a he kai wani walöa kõikiso nö, moko tä na a he pi wani totoköma. A totoki ha, moko tänö pöpönö a wani na a he pi wani totoa toleköma.

12 João a säpali ha, João a kai a hua sinomoti noai, ĩ töpönö ta hini nö, töpö hulölö nö, pili a sai wani konötö nö, thaka taka hamö pili a sai titia pasiköma. Pili a sai titia pasiki nö, töpö kopolö nö, Jesus a na ĩ ta wäsäma.

Īsa āi, salaka kōkō, ĩ na tōkō pala thamanō noai ĩ ta

Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; João 6.1-14

13 Jesus anö ĩ ta hini nö, kutiata a na a titia soataiki nö, sanöma töpö pilio maa pamö a pi hua soasolöma. A pi huulö tä, <Kosoto u pata ha Jesus a pi pökatö kimani> ĩ na tä kuu wi, sai pö selekei sai pö ha töpö satehe epii töpö kulati, ĩ töpönö ĩ ta hini nö, töpö hua soalölö nö, Jesus a na piliso hamö ĩ töpö hua haia soasolöma.

14 ĩ na tä kua tä, Jesus a söposöpalo nö, satehe epii töpö hila läo pa töpö möö nö, ĩ töpö na a pi honipoma. A pi honipo salo, töpö salia apa wi ĩ töpö toa komanöma.

15 ĩ töpö toa komanö nö, tä wisasoö ha, Jesus a na kama kai a hua sinomo wi, ĩ töpö ekuiki nö, <Tä wisa waikileö! Hisa ha ai töpö pilia maneö! Hi töpö satehe epii töpö oi salo, ki hamö sai pö kuo sololo kulali hamö töpö simönöö! Töpö simönöma, sitipa kōkō ha kama töpö hai ĩ nii tä tälöpöö!> ĩ na Jesus a na töpö kuuma.

16 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki hõtöwö, <Naiö! Hi sa töpö simöa mai kitäö! Hi töpö na kamakönö nii ma tä totoaköpököö!> ĩ na Jesus a kuu hõtöoma.

17 ĩ na Jesus a kuu ha, <Hö. 5 ĩsa sama āi po sisa kule. Polaka apii salaka sama kö po naia kule> ĩ na töpö kuuma.

18 ĩ na töpö kuu ha, <Īsa āi, salaka kōkō, ĩ na tōkō kui tōkō pihoö!> ĩ na Jesus a kuu nö,

19 töpö satehe epii töpö sototole, ĩ töpö na, <Sĩsi tä na pö loikiö!> ĩ na a kuu nö, ĩ 5 ĩsa āi, polakapi salaka kökö, ĩ na tökö täa thalö nö, hi tä hētu hamö a mamö teteiki nö, ĩ nii tä wai na, <Aitaköö! Teusö wanö hi nii wa tä totopi keö!> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nö, ĩsa āi, salaka kökö, ĩ na tökö kui tökö nakasima soatama. Tökö nakasia soatalalö nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na ĩ tä pewö totoköma. Totoki ha, ĩ töpönö, töpö satehe epii töpö löle, ĩ töpö na ĩ tä totoa tolea soatakömae.

20 ĩ tä totoa tolea soataki ha, töpö iapalo nö, töpö ösö pewö potehepalo nö, töpö pewö pötöa apölasoma. Töpö pewö pötöa waikilasoö ha, 12 wöö kökö na ĩsa āi see, salaka kö see, ĩ na tä see titia thaköma, ĩ wöö kökö pewö lahoa totiköma.

21 ĩ nii tä oa noai, satehe epii töpö kuoma. 5.000 wano töpö, suö töpö, ulu töpö, ĩ na töpö kui töpö sateo opama.

Maa tuu hösöka hamö pili a konona aminö Jesus a huu noai ĩ ta

Marcos 6.45-52; João 6.15-21

22 ĩ na tä kua tä, Jesus anö, <Pökatö hamö kutiata hamö pö pi huulöö! Hi töpö satehe epii töpö kule, ĩ töpö na, “Pö kōa pasia hailolöö!” ĩ na sa kuu pasio pia kuleö!> ĩ na kama kai a hua sinomo wi, ĩ na ĩ töpö noa thama.

23 ĩ na töpö noa thaa nö, töpö kua sototoa haile, ĩ töpö na, <Pö kononöö!> a kuu nö, samii Teusö a na a hapalo pia salo, heuma tä hamö a hulamolöma. A hulolö tä, tä wisasoma, heuma tä ha samii Jesus a kuoma.

24 ĩ tökö soatawö, pai hamö kosoto u mötali pata ha kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö pi kaläa pasisolöma. ĩ hamö ipoko ta pata lotete epö salo, tuu pata supa supamo opaö ha, töpö pi huu tomöpo maama.

25 Töpö pi huu tomöpo mi tä, mötali tä mumi ha maa tuu hösöka hamö ĩ töpö na Jesus a huu haiolöma.

26 Maa tuu hösöka ha Jesus a huu pole, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpönö ĩ tä taa nö, töpö pi honipo opa nö, <Sai tä hätowöö!> ĩ na lope epii töpö kuu lalupalö opama.

27 ĩ na töpö kuu lalupalö opaö ha, Jesus aiki, <Pö pi honipo opati tihöö! Kamisaö! Pö pi topaikiö!> ĩ na a kuuma.

28 ĩ na Jesus a kuu ha, Pedro aiki, <Jesus ai. Kawa pasi kutenö, “Maa tuu hösöka na a hutaki solöö!” ĩ na kamisa na ĩ na a kuu!> ĩ na Pedro a kuuma.

29 ĩ na a kuu ha, <Hapo> Jesus a kuu hõtöoma. ĩ na a kuu ha, Pedro a ithotalö nö, maa tuu hösöka na Jesus a na a hua soatasolöma.

30 A huulö tä, <Ipoko ta pata kua nö kilia saiö!> ĩ na Pedro a pi kuu nö, a kilia apölo nö, a mäi õho pia tä, <Jesus a pata! Sa kōa haitalöö!> a kuuma.

31 Ī na a kuu ha, Jesus a poko totoa soatalo nö, Pedro a hua kōa soatalōma. Ī na tä kua tä, <Kamisa na wa mamō teteo totio mi salo. “Jesus a lotete epō salo, sa māi ōho mai kitāö!” wi na wa pi kuu salo, ĩ na wa pi kuu mi?> ĩ na Jesus a kuuma.

32 Ī na tä kua tä, kutiata a na Jesus a, Pedro a, ĩ na kilii tōpō titia kōkōma, ĩ ha ipoko ta pata maa kōa soatasoma.

33 Ipoko ta pata maa kōa soatasoō ha, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ tōpō aiki, <Jesus ai. Teusō ulupō wa totiwöö!> ĩ na tōpō kupalotima.

Sienesaté tä uli ha tōpō toa komanō noai ĩ ta

Marcos 6.53-56

34 Ī na tä kua tä, tōpō pōkatōlolō nö, Sienesaté tä uli hamō tōpō waloki ha,

35 Jesus a taa konani salo, ĩ tä uli pewō hamō tōpō salia apa wi ĩ tōpō pewō na, <Jesus a huu kulaliö!> ĩ na ai tōpō kuu hātāpotima. Ī na tōpō kuu ha, Jesus a na tōpō satehe epii tōpōnō tōpō salia apa wi ĩ tōpō kai hulāsolōma.

36 Tōpō kai hulolō nö, Jesus a na tōpō kai waloikitō nö, <Jesus ai. Hi tōpō salia apa wi, ĩ tōpōnō au haloī ösō kasō hōpōa päopō?> ĩ na tōpō kupalotima. Tōpō kupalotima, tōpō salia wi ĩ tōpōnō Jesus a hai ĩ haloī ösō hōpōa noai, ĩ tōpō toa kōo soatalasoma.

Mateus 15

Tōpō holisi Teusōmo päo wi ĩ ta

Marcos 7.1-13

1 Ī na tä kua tä, patiseu tōpō, Moisés a kai a wäsā sinomo wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, Jetusalēi tä uli hamō tōpō kuoma, Jesus a na ĩ tōpō walokō tasoma.

2 Tōpō waloikitō nö, Jesus a na tōpō wāo nö, ĩ na tōpō kuuma: <Pata tōpō aiki, “Makō ami sanumo paio mai ha, pō ia soa päatalo tihöö!” sutu upa ĩ na pata tōpō kuu sinomoma kutenō, ola samakō ami sanumo paio mai ha samakō ia soa päatalo mai kitā maaki, kawa kai a hua sinomoti wi ĩ tōpōnō pata tōpō kai a hini mi ipō. Tōpō ami sanumo paio mai ha tōpō ia soa päatalotiwö> ĩ na tōpō kuuma.

3 Ī na tōpō kuu ha, Jesus aiki hōtōwō, <Teusō anō makō noa thaa noai, ĩ ma ta hini totio mai, pata tōpōnō makō noa thaa tolea nōmōa päle, wi na makō pi kuu salo, ĩ ma ta hini pasio päoö?>

4 Pi naka. Ī na Teusō a kuuma. “Au hao a, au nao a, ĩ na tōpō kui tōpō a hini totioö! Wa tōpō pi ipa nö, wa tōpō pasilipopököö!” ĩ na a kuu nö, “Au hao a, au nao a, ĩ na tōpō kui tōpō na wa hapalo wanisala apaö ha, ai tōpōnō wa säpalöpököö!” ĩ na Teusō anō sanōma makō noa thama.

5-6 Ī na makō noa thama maaki, kamakō aiki, “Au hao a, au nao a, ĩ na tōpō kui, wani tä na ĩ tōpō honimo kule maaki, kawa aiki, ‘Hapa. Napa. Hi ipa wani

tä kule, Teusö a na ĩ sa tä totoa waikiköma kutenö, wani tä na makö pasilipo mai kitäö! ĩ na wa kuu wi, ĩ tä topa” ĩ na pata makö kuu wanisala apawö. ĩ na makö kuu ha, Teusö ma kai a hini totio mai, kama makönö ai ma töpö noa thaa päo wi, ĩ ma ta hini sapa pi topa apa päoö.

⁷ Makö holisimo opatiwö. Sutu ha Isaías a patanö makö a kateha totioma. Kateha noai, ĩ ta pitilia apa. ĩ ta kateha noai ĩ tä säököpalö nö,

⁸ “ĩ töpö aiki, ‘Teusö a toita apö. Teusö sa pi ipaö’ ĩ na pili töpö kainö töpö ku upa sai maaki, pili töpö ösinö Teusö a pii totio mi.

⁹ Holisii töpö Teusömopalo päoö. Teusö a kuu wi ĩ ta wäsä totio mai ha, ai sanöma töpö pi saimo nö, töpö kuu päo wi ĩ ta wäsä pasio päoöe” ĩ na tä kuu wi, Isaías a patanö tä säököpalöma> ĩ na Jesus a kuuma.

Nii tänö wa saliamai mai kitä

Marcos 7.14-23

¹⁰ ĩ na Jesus a kuu nö, töpö satehe epii töpö nakalö nö, uni ta wäsä nö, <ĩ makö pewönö sa hini totioheö! Pö pi hatukuikiö!

¹¹ Wa ia tä, pili wa kai ha nii tä keo wi, ĩ tä niinö wa saliamai mai kitä. Pili wa kainö wa hapalo wanisala wi, ĩ tänö wa saliamai päoö> ĩ na Jesus a kuuma.

¹² ĩ na Jesus a kuu ha, Jesus a kai a hua sinomo wi, Jesus a na ĩ töpö ekua ateiki nö, <Jesus ai. Wa kuuhe, hi patiseu töpönö ĩ ta hininö nö, töpö hĩsoso ke. ĩ wa tä taö kule?> ĩ na töpö kuuma.

¹³ Töpö kuu ha, Jesus anö ai uni ta wäsä kota nö, <Hi tä hētu hamö ipa hao a kulali, ĩ anö ösö töa maa noai, ĩ ösö uköpalö nö, ösö hosali kitä> ĩ na a kuuma. <ĩ ösö uköa thapali wi na, ĩ na patiseu töpö thapali kitäö!> ĩ na Jesus a pi kuu salo, ĩ na a kuuma.

¹⁴ ĩ na a kuu nö, <ĩ töpö na pö pi honipo tihöö! ĩ töpönö tä tapa mi ipö sai maaki, ĩ töpönö ai töpö poko tutuapala sinomotii. Tä tapa mi ipii ĩ anö ai tänö tä tapa mi nai soatai, ĩ a poko tutuapalaö ha, thaka taka na polakapi ĩ töpö pewö kea soataki kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

¹⁵ ĩ na Jesus a kuu ha, Pedro aiki, <Uni wa ta thaa somahe, wi na ĩ ta kuu totio ke?> ĩ na a kuuma.

¹⁶ ĩ na a kuu ha, <Ai töpö pi hatuku mi kui na, ĩ na makö pi hatuku mi kuö naiwö> ĩ na Jesus a kuu nö,

¹⁷ <Pili wa kai ha nii tä keo wi, pili wa pösömö ha ĩ nii tä kuiki nö, tä hasua tolea soataiki nö, sii tä kupasoö.

¹⁸ ĩ na tä kua tä, pili wa ösinö wa pi kutipole, waiha pili wa kainö ĩ wa ta kateha pole, ĩ tänö wa saliamai.

¹⁹ Hiopö tä na pili wa ösi sai pi tapoa paiki nö, waiha pili wa sainö hiopö wa tä thaa nömöki. Ai wa tä säpali, tiko wa tä suö nö thaö, wa tä suö thapo mane

maaki, ĩ wa suö nö thaö, wani tä na wa thomömoö, wa hapalo holisimo opaö, ai wa tä kateha wanisala apaö, pili wa ösi pi tapomo paio noai, waiha ĩ wanisala wa tä thaa totihoö, ĩ na wa kua pasitio wi, ĩ wa sai wani kua pasipasoö.

20 Wa ösi pi tapopalo opati wi, ĩ tänö wa salياما opimo totiki. Pili wa ami sanumo paio mai ha, nii wa tä oa wi, ĩ tänö wa salياما pasio mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Kanaã tilisoma tä

Marcos 7.24-30

21 ĩ na tä kua tä, Situ tä uli, Sitö tä uli, ĩ na tökö uli kui tökö uli na Jesus a hua konasolöma.

22 A waloikitö nö, ĩ tä uli ha ai kanaã tilisoma tä kule, Jesus a na ĩ a suö ekuiki nö, lope epii a hapalo nö, <Pata täö! Kawa hai, Davi wa ola. Kamisa na wa pi honipo mi salo! Sa pasilipalöö! Ipa thäwö na pe epii sai tä sapäko opa pasitia saileö!> ĩ na ĩ suö tä kuuma. ĩ suö tä hai, isöhaeusoma tä mai kitä maaki, ĩ na Jesus a na ĩ na ĩ a suö kuuma.

23 ĩ na a kuu kule maaki, Jesus a huo maama. ĩ na tä kua tä, Jesus a kai a hua sinomo wi, Jesus a na ĩ töpö ekua hõtöiki nö, <Jesus ai. Kamisamakö na hi suö tä nokapalo pole, ĩ a wani lalupalö opatii. A wani pasilipalö nö, “A kopolöö!” a noa thaö!> ĩ na töpö kuuma.

24 Töpö kuu ha, <Isöhaeu töpö pasi mai ĩ töpö na Teusö anö sa simöpa maama. Oweha kökö monöso noai, ĩ kökö kua kua wi na, ĩ na isöhaeu töpö kua hõtöo wi, ĩ töpö na sa simöa sisapalöma> ĩ na ĩ suö tä na ĩ na Jesus a kuuma.

25 ĩ na a kuu ha, Jesus a kotö ha pili a maekonö ĩ suö tä hĭta thaiki nö, a mäi poiki nö, <Pata täö! Sa pasilipalöö!> a kuuma.

26 A kuu ha, <Pole kökö wani na nii wa tä totoa soma mai kitä. Ulu töpö na wa tä totoa somaki. ĩ na sa kuaö. Tiko sa töpö toma kōo paio mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

27 A kuu ha, suö tä aiki hõtöwö, <Pata täö! Awai. Pitili wa maaki, ulu töpö hai ĩ nii tä nakasi paa pa pole a wani honimo nö, ĩ nii tä oa hõtöali kitä. Pole kökö thapo wi ĩ töpö hai ĩ nii tä nakasi hila pa pole a wani honimo kua wi na, ĩ na sa kuaö. Tiko sa maaki, sa pasilipalöö! Ipa thäwö a wai toa kōo hõtömanöö!> ĩ na suö tä kuuma.

28 ĩ na a kuu ha, ĩ suö tä na Jesus aiki, <“Jesus a lotete epö salo, kamisa na a pi honipo opa nö, ipa thäwö a toa komani kitä” ĩ na wa pi kuu totio opawö. Önö kutenö, “Ipa thäwö a toa komanöö!” wa kuuhe, ĩ sa tä thama pia kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na Jesus a kuu pole, ĩ tökö soatawö, ĩ suö tä hai ĩ pete a toa soa kōtasoma.

Töpö satehe epii töpö toa komanö noai ĩ ta

29 Ī na tä kua tä, Kaliléia tä kosoto pata hamö Jesus a hua kononö nö, ĩ tuu kasö pata ha heuma tä kule, ĩ ha a hemopasolöma. A hemopalolö nö, a loköma.

30 A lotio pa töpö satehe epii töpönö ai töpö huu mi ĩ töpö, ai töpö konona wanisala apii ĩ töpö, ai töpö höpöpöi ĩ töpö, ai töpö ākasöpö öpii ĩ töpö, ai töpö satehe epii töpö salia apa wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö hilakölö nö, Jesus a lotio pa ĩ töpö paköma. Ī töpö pakö noai, Jesus anö ĩ töpö pewö toa komanöma.

31 Töpö ākasöpö öpii ĩ töpö hapalo kōo, töpö konona toa kōa soatasoö, töpö huu mi ipii ĩ töpö huu kōa soataloö, tä tapa mi ipii, ĩ töpö mamö huu kōo, ĩ na töpö kuati wi, ai töpö satehe epii töpönö ĩ tä taa nö, <Kilatiha! Isöhaeu töpö hai ĩ pata tä Teusö a lotete epö. A totiatalo opawö> ĩ na ĩ töpö kutima.

Jesus anö 4.000 töpö iama noai ĩ ta

Marcos 8.1-10

32 Ī na tä kua tä, Jesus anö kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö nakalö nö, <Polakapi, 3 tökö mumi ha kamisa na hi töpö huu naia waikia kule. Nii tä maa waikio noaö! Ī na tä kuaö ha, töpö oi ipö salo, ĩ töpö na sa pi honipo kuleö! Nii sa tä totoa paio mai ha, “Pö pewö kopolöö!” sa kuu ha, piliso hamö ĩ töpö huulö pa töpö utitia apöpasö kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

33 A kuu ha, <Hö. Hi tä uli ha hi töpö satehe epii ma töpö ösö potehepama mai kitä. Tä uli pokea apöle ta pi kuu mai> ĩ na Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ na ĩ töpö kuuma.

34 Ī na töpö kuu ha, <Wi na kilii ĩsa āi kua kule?> Jesus a kuu ha, <7 āi kua päta kuleö! Polakapi salaka kökö kua naia kuleö!> ĩ na töpö kuuma.

35 Ī na töpö kuu ha, töpö satehe epii töpö sototole, ĩ töpö na, <Masita ha pö loikiö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

36 Töpö noa thaa nö, 7 ĩsa āi, salaka kökö, ĩ na tökö kui tökö tälö nö, Teusö a na, <Hapa. Hii nii wa tä totopi keö!> ĩ na a kuu nö, ĩsa āi nakasilalö nö, salaka kökö nakasia nainanö nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na ĩ tä nakasi totoaköma. Tä totoaki ha, töpö satehe epii töpö lole, ĩ töpö na tä nakasi totoa tolea soataköma.

37 Ī nii tä totoakö noai, ĩ tä nii na ĩ töpö satehe epii töpö ösö poteha totipasoma. Töpö pötöa waikisoö ha, satehe epii, 7 wöö kökö ha ĩsa āi see, salaka kökö see, ĩ na tä kasö pata manöka kula tä, ĩ wöö kökö konönömae.

38 Töpö ösö potehepaso noai, 4.000 wano töpö kuoma. Suö töpö, ulu töpö, ĩ na töpö kui töpö satehe epii töpö ösö potehea naipasoma.

39 Ī töpö pewö ösö potehea waikipaso noai ha, <Pö hua kononöö!> ĩ töpö pewö na ĩ na Jesus a kuuma. Ī na a kuu nö, kutiata a na a titiki nö, Makatä tä uli ha a hulasolöma.

Mateus 16

<Kamakö na sa tä aipöama mai kitäö!> Jesus a kuu noai ĩ ta

Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56

1 ĩ na tä kua tä, Jesus a na patiseu töpö, satuseu töpö, ĩ na töpö kui töpö waloikitö nö, Jesus a wapa pia salo, ĩ na töpö kuuma: <Wa tä aipöama mi salo. Teusö anö tä thama taö asa wi, ĩ nasimö tä thamaö! Wa tä thamaö ha, “Teusö anö Jesus a lotetepamanöma salo” ĩ na samakö pewö kuupököö!> ĩ na töpö kuuma.

2 ĩ na töpö kuu ha, <Wisa täi ha hi tä hētu ha ma tä möö nö, “Hutu mosökö pata hanaha apö ha, maa tä hälä mai kitäö!” ĩ na makö kuu.

3 ĩ hena tä sai tä wa tä möö kotai ha, “Tä luöa apa manu kule, huki maa tä häläso kitäö!” ĩ na makö kuu. Hi tä hētu ha ma tä möö nö, “Waiha ĩ na tä kua kitäö!” ĩ na makö kuu taö öpa sai maaki, sanöma makö na tä kuati pole, ĩ ma tä möö kule maaki, “Waiha sanöma makö na ĩ na tä kua kitäö!” ĩ na makö kuu tai mi ipö.

4 Huki ola makö kule, ĩ makö wanisala apatiwö. Teusö ma hosati wi, ĩ makö. Sa tä aipöama wi, kamakö na ĩ sa tä möma pasio mai kitäö! Teusö anö Jonas a aipöama noai, kamakö na ĩ nasimö sa tä möma sisa kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nö, ĩ töpö taa kökölö nö, a hua kōa pasisolöma.

<Patiseu töpönö ta wäsä wanisala apaö>

Marcos 8.14-21

5 ĩ na tä kua tä, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö pökatökö lasoma. Töpö pi motöpalo nö, ĩsa äi täaalö maama.

6 ĩ na tä kua tä, Jesus anö uni ta wäsä nö, <Patiseu töpö, satuseu töpö, ĩ na töpö kui töpönö ĩsa äi hölöma wi, ĩ nasimö tä thapo wi, ĩ tä na pö pi mosawia totikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

7 ĩ na a kuu ha, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö hapalo nomöhöpasso nö, <ĩsa ma äi po mi ha a kuu ke> ĩ na ĩ töpö kupalotima.

8 Töpö kupaloti pole, Jesus anö ĩ ta hininö nö, <Wi na makö pi kuu salo, ĩsa ma äi po maa noai, ĩ ma ta katehati kule? “Jesus a lotete epö salo, nii tä totoma wi ĩ tä taö öpa kitäö!” makö pi kuu mi salo.

9 Makö pi hatukupö haia mane. Satehe epii sa töpö kai kokamotipili, 5.000 töpö kua tä, töpö oi ipö tä, 5 ĩsa sa äi nakasilalipili, ĩ ma tä taö maa hätoa waikitasoma? ĩsa äi seenö wi na kilii wöö kökö matia konaso kipili?

10 4.000 töpö kuopili, ĩ töpö oi ipö ha, 7 ĩsa sa äi nakasilalipili, ĩ äi seenö wi na kilii wöö kökö matia konaso kipili?

11 “ĩsa sa äi sai a kateha mane” makö pi kuu mai. “ĩsa äi hölöma wi, patiseu töpö, satuseu töpö, ĩ na töpö kui töpönö ĩ tä thapo wi, ĩ tä na pö pi mosawia totikiö!” ĩ na sa kuu alu kuleö!> ĩ na Jesus a kuu totioma.

12 Ī na Jesus a kuu totioö ha, <Ā ãi. Jesus anö uni tä holea thaa päo ke ta o! Īsa ãi hólöma wi ĩ nasimö tä sai na Jesus a hapalo maa kule. Patiseu töpö, satuseu töpö, ĩ na töpö kui töpö wão wanisala sinomo wi, ĩ tä na a hapalo totio keö!> ĩ na töpö pi kupaloma.

<Teusö anö wa kaikanapalö noai ĩ waö!> Jesus a na Pedro a kuu noai ĩ ta

Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21

13 Ī na tä kua tä, Sesatéia Filipe tä uli ha Jesus a hulaselöma. Ī hamö a waloikitö nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na, <Sanöma sa kupaso noai, ĩ sa na wi na ai töpö kuu kule?> ĩ na a kuuma.

14 Ī na Jesus a kuu ha, <“João Pasisöta a nomaso noa thali, Jesus a hai, ĩ João Pasisöta a hãto soa päwö” ĩ na ai töpö kuu thaliö! Ai töpö aiki naiwö, “Elias a pata kuo noai, Jesus a hai, ĩ Elias a pata hãto päwö” ĩ na ai töpö kuu naio thali. Ai töpö aiki, “Jetemiasö a kuo noai, Jesus a hai, ĩ Jetemiasö a hãto päwö” ai töpö kuu thali. Ai töpö aiki, “Teusö a kai wäsä sinomoti noai, samii ĩ ai tä temöa konasoma, ĩ a hãtowöö!” ĩ na ai töpö kuu naio thaliö!> ĩ na Jesus a kai a hua sinomo noai, ĩ na ĩ töpö kuuma.

15 Ī na töpö kuu ha, <Kamakö hai kini? Wi na makö kuu pasia kule?> Jesus a kuu ha,

16 Simão Pedro aiki, <Teusö anö wa simönö nö, sanöma samakö na wa kaikanapalö noai ĩ wa. Teusö a temöo soatio wi, ĩ a hai ĩ pelupö wa> ĩ na a kuuma.

17 Ī na a kuu ha, <Jonas a hai ĩ pelupö Simão ai! Wa kuuhe, ĩ pitili ta. Wa kuuhe, kawa na ai sanöma tänö ĩ ta wäsä maama. Hi tä hētu ha ipa hao a kupoli, ĩ anö kawa ösi na ĩ ta wäsäma. Önö kutenö, wa pi topa apa kule> ĩ na Jesus a kuuma.

18 Ī na a kuu nö, <“Kawa hai, Pedro wa hilo. Maa ma lotete kui na, ĩ na wa lotete kuö hõtöwö. Ī maa makö na sa thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo piale, ĩ sa töpö palamani pia salo. Sai a thaa kua wi na, ĩ na ĩ sa töpö thama kua hõtöo kitä. Sa thapo wi, Sai tä sai patanö ĩ töpö nomama pi topa kitä maaki, ipa töpö utitipama mai kitä. Ipa töpö pala totiso kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

19 Ī na a kuu nö, Pedro a na a hapalo kota nö, <Sa kaikanamo pole ha, ĩ ha taka holele, ĩ tä uni hãkota sinomo wi, kawa na ĩ sa tä totoki kitä. Ī taka uni lotototama kōo wi, kawa na ĩ sa tä uni totoa naia soaki kitä. Hi masita tä uli na sanöma töpö kule, ĩ wa töpö noa thaa nö, “Ī tä thama tihöö!” wa kuu tä, hi tä hētu ha Teusö a kupoli, ĩ aiki, “Awai. Wa kuuhe, ĩ na sa pi kuu naio waikioma” ĩ na Teusö a kuu kitä. Ī na tä kua tä, “Ī ma tä thaapököö!” sanöma töpö na wa kuu tä, “Awai. Sanöma töpönö ĩ tä thaapököö!” ĩ na sa pi kuu waikioma” ĩ na Teusö a kuu kitäö!> ĩ na Pedro a na, ĩ na Jesus a kuuma.

20 Ī na a kuu nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö pewö na, <“Teusö anö Jesus a simönö nö, a kaikana totipalö noai, ĩ Jesus a” ĩ na huki ai töpö na ĩ na pö kuu häto paio tihöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a säpalöpö ta kateha noai ĩ ta

Marcos 8.31--9.1; Lucas 9.22-27

21 Ī tä, ai töpönö Jesus a säpa pialai, Jesus anö ĩ ta wäsä kuköma. <Jetusalēi tä uli ha sa hulasolöma, ĩ tä uli ha juteu pata töpö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö sa pepalama apa kitä. Sa pepalama apa nö, sa säpamani kitä. Sa säpamanö noai ha, ai tä mumi, ai tä mumi, ĩ ai tä hena tä sa temöa konaso kitä!> ĩ na Jesus a kuuma.

22 Ī na Jesus a kuu ha, pasökö tömö Pedro anö a nokatamanönö nö, a päsäpa nö, <Naiö! Wa säpamotaso maapököö!> ĩ na Pedro a kuu soatasoma.

23 Ī na Pedro a kuu ha, Jesus a öpa nomöhötalo nö, Pedro a na, <Mi hamököö! Sai tä sai pata kua wi na, ĩ na wa kua naia kule. Kamisa na Teusö aiki, “Ī na wa kua kitä!” ĩ na Teusö a kuu waikioma maaki, “Ī na wa kua maikiö!” ĩ na wa kuu pikile. Teusö a pi tapomo kua wi na, ĩ na wa pi tapomo kua mane. Sanöma töpö pi tapomo kua päo kua wi na, ĩ na wa kua kule> ĩ na Pedro a na Jesus a kuuma.

Jesus a na wa nokapalo pi topa tä, ĩ na wa kuapökö

24 Ī na Jesus a kuu nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na, ĩ na a kuuma: <Kamisa na wa nokapalo pi topa salo, “Jesus anö sa simöa wi ĩ sa tä pii mi” ĩ na a pi kuu tihöö! “Kama sa pi saimo nö, sa kua pi topa päo wi, ĩ sa tä pii mi” ĩ na wa pi kuapökö. “Sa puko pi topa kule maaki, ‘Ī na wa kua maikiö!’ ĩ na Teusö anö sa noa thaö ha, ‘Awai’ sa kuu höttö kitä” ĩ na a pi kuu totioö! “Jesus a na sa noka tä, ai töpönö hii ti pakalai ti ha sa peama pi topa kitä maaki, sa noka satia apa kitä” ĩ na a pi kuu totioö! Kamisa na wa nokapalo totia tä, ĩ na wa kuapököö!

25 “Jesus sa kai a hini wani ipö saiö! Sa pea päo matimöö!” wa pi kuu kuköma, waiha wa pea totio kitä. Ī na tä kua tä, “Huki sa pea kitä maaki, Jesus sa hini pi topa satia apa kitä!” wa pi kuu kuköma, waiha wa pea mai kitä. Wa pi topapalo soatio kitä!> ĩ na Jesus a kuuma.

26 Ī na a kuu nö, <Hi tä uli pewö hamö wani tökö kupai, ĩ wani wa tökö pewö tälöma maaki, wani wa tökö pewö tälö nö, wa nomasoö. Wa nomano nö, töpö pea mapo mai, ĩ tä uli ha wa ösi hulolö nö, wa pea soatioö. Ī na wa kua salo, “Aitaköö!” ĩ na wa kuu kitä ta o? Teusö tä uli ha wa konasolö wi, ĩ tä noa na ĩ ka pi tä totoköpö takö? Au wani tökö kua apa kule maaki, ĩ wani wa tökö pewö totoki kitä maaki, ĩ wani tökö noa na Teusö tä uli ha wa koonö mai kitä!> ĩ na Jesus a kuuma.

27 Ī na Jesus a kuu nö, <Sanöma sa kupaso noai, ipa hao na ĩ sa kōa paipolö nö, Teusö anö kama hai ĩ töpö simöta wi, waiha ĩ äju sa töpö kai huu kōo kitä.

Sa huu kōa tā, ipa hao a toita apö, a lotete epö, a wakala apö, ĩ na ipa hao a kui na, ĩ na sa kuö! Sa huu kōa tā, sanöma töpö pewö kuati noai, ĩ töpö na ĩ sa tā noa totoma kitä!> ĩ na Jesus a kuuma.

28 ĩ na a kuu nö, <“Sanöma sa kupaso noai, sanöma makö na ĩ sa kaikanamo totio kitä. Ai makö noma paio mai ha, sa huu kōo nö, sa kaikanamo totio wi, ĩ ai makönö ĩ ma tā tapa kuki kitä!” ĩ na kamakö na sa kuu pitilimo opa kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 17

Moisés, Elias, ĩ na kilii töpö na Jesus a noimo noai ĩ ta

Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36

1 ĩ na tā kua tā, 6 tökö mumi kui tökö mumi hasua kutalo nö, maa makö ösöa apöpoli, ĩ makö pata hamö Jesus anö Pedro a, Tiago a, Tiago a hai ĩ poose João a, ĩ na kilii töpö kai hemoa asapasolöma.

2 Töpö kai hemoa asapalölö nö, Jesus a aipöa apöpasolöma. Pili motokö sii wakala kui na, ĩ na pili a moikömö wakala kupaso lasoma. Sii hili wi ĩ tā ausi kui na, ĩ na kama hai ĩ haloi ösö ausi kupasoma.

3 ĩ ha polakapi töpö tapamonaso lasoma. Moisés a pata, Elias a pata, ĩ na kilii, sutu upa ĩ töpö nomasoma maaki, ĩ hamö töpö tapamonaso lasoma. ĩ töpö tapamonaso laso noai, Jesus a na ĩ töpö hapalotima.

4 Töpö hapaloti tā, Pedro aiki, <Jesus a pata! Hisa ha makö huu pole, ĩ tā topa apa kuleö! Au sai sa pakita thaki, Moisés a hai ĩ sa sai pakita thaki, Elias a hai ĩ sa sai pakita thaa naiki, ĩ na sai kökö pakita kui sa kö sai thakö? “Awai. Kökö sai thakö” wa kuu ha, ĩ sa kö sai thaki kitä!> ĩ na Pedro a kuuma.

5 ĩ na Pedro a kuu soala tā, töpö öpale, ĩ ha ilasi tā pata wakala apii tā pata kea totia soatakö solöma. Ilasi tā pata kekö noai, ĩ tā mötali ha ta hapalo nö, <Mi a öpale, ipa ulu sa pi ipa wi ĩ a. ĩ a na sa pi mönaha apa. ĩ ipa ulu a hiniheö!> ĩ na ta pata kuuma.

6 ĩ na ta pata kuu ha, Pedro a, Tiago a, João a, ĩ na töpö kui töpönö ĩ ta hininö nö, töpö kilia apölo nö, töpö kea soatalo nö, masita tā uli ha töpö paa mõi popaköma.

7 Töpö kili ipa pola nö, töpö paa pa Jesus a ekuiki nö, töpö höpöa nö, <Pö öpa kopaloö! Pö kilipalo tihöö!> ĩ na a kuuma.

8 ĩ na a kuu ha, töpö paa noai, ĩ töpö mamö huu nonoa kotasoma maaki, Moisés a pata, Elias a pata, ĩ na kilii töpö tapa kota maama. Samii Jesus a öpa tapa sisama.

9 ĩ na tā kua tā, töpö timö koonö tā, Jesus aiki, <Sa aipöpasopi, ĩ ma tā tapapi, ĩ ta wäsä maikiö! Sanöma sa kupaso noai ĩ sa nomaso kitä maaki, sa temöa konaso kitä. Sa temö kōo paio mi tā, ma tā tapapi, ai töpö na ĩ ta wäsä tihöö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

10 Ī na Jesus anö töpö noa thaö ha, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö aiki, <Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö aiki, “Teusö anö a simöpa piale, ĩ a kaikanamo paio mai ha, Elias a pata waloa somakö solö kitäö!” ĩ na töpö kuu kule. Wi na töpö pi kuu salo, ĩ na töpö kuu kule?> ĩ na töpö kuuma.

11 Ī na töpö kuu ha, <Awai. Elias a pata waloa somakö solö kitä. A pata waloa somakiso nö, tä pewö totimani kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

12 Ī na a kuu nö, <“Elias a pata waloa waikikömaö!” kamakö na ĩ na sa kuu kule. A waloa waikiköma maaki, ai töpönö a tai mio opama. Ī töpönö ĩ a na wanisala tä thaa pi topa apa noai, ĩ wanisala tä thamae. Ī a na wanisala tä thaa kua noai na, ĩ na sanöma sa kupaso noai, ĩ na ĩ töpönö ĩ na ĩ sa peama thama höttö kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

13 Ī na a kuu ha, Jesus a kai a hua sinomo noai ĩ töpö aiki, <Ã äi. Jesus anö João Pasisöta a kateha totia kule ta o. Elias a pata kua kua noai na, ĩ na João Pasisöta a kua höttöma> ĩ na töpö pi kuuma.

Ulu tä saliamä sinomo noai, Jesus anö ĩ sai tä hosa konö noai ĩ ta

Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43

14 Ī na tä kua tä, töpö timöpalo nö, satehe epii töpö kokamo polakili, ĩ töpö na Jesus anö töpö kai waloa kōkō kōlöma. Töpö kai waloköma, ĩ tä, Jesus a na ai tä waloa läiki nö, <Jesus a hai ĩ kaikana tä sai> ĩ na a pi kuu salo, masita tä ha pili a maeko hīta thaiki nö, a mäi poiki nö,

15 <Jesus Kaikana ai. Ipa ulu a na wa pi honipo nö, a wai pasilipalöö! A wai polemoö, waiha a polemo kotaö, waiha a polemo kotaö, ĩ na a wai kua sinomoö. Pe epii a polemo kutenö, koa taka na a kepi, maa u ha a kepasö, ĩ na a wai kua sinomoti saiö!

16 Kawa kai a hua sinomo wi ĩ töpö na sa wai möma waikio kipii maaki, ĩ töpönö ipa wai toma kōo tai mioma> ĩ na pō a kuuma.

17 Ī na pō a kuu ha, Jesus aiki, <“Jesus a lotete epö” ĩ na makö pi kuti mi salo. Makö tomöpo mai ĩ makö. Kamakö na sa kupaloti naio kōna, “Jesus a lotete mai kitäö!” makö pi kupalo satia apati pola pi> ĩ na Jesus a kuuma. Ī na a kuu nö, <Au ulu a hilapasoö!> ĩ na a kuuma.

18 Ī na a kuu ha, pō anö kama hai ĩ ulu a hila höttötakö solöma. Jesus a na a hilatakö solö ha, ĩ ulu a wai na sai tä sapäkoti pole, Jesus anö ĩ a noa thama. A noa thaö ha, ĩ sai tä kōa soatasolöma. Sai tä konasolö wi, ĩ tökö soatawö ĩ ulu a toa kōo soatasoma.

19 Ī na tä kua tä, waiha ai töpö kua mai ha, Jesus a na kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö hapalo nö, <Wi na samakö pi kuu salo, sai sama tä hosa tai mio kipii?> ĩ na töpö kuuma.

20 Ī na töpö kuu ha, <“Teusö anö makö pasilipali kitäö!” ĩ na makö pi kuu mosai mi kutenö. “Mosötahata mo wani ipii kui na, ĩ na wani ipii makö pi kuu

kua nö, ‘Teusö anö makö pasilipali kitäö!’ ĩ na makö pi kuu tä, hi maa makö öpale, ĩ makö na makö hapalo nö, ‘Tiko hamö a öpa nömökötö!’ ĩ na makö kuu ha, tiko hamö hi maa makö öpaamö kua nömökö taso kitäö! ‘Teusö anö makö pasilipali kitäö!’ makö pi kuu totia tä, ‘Ĩ nasimö sa tä thama tai mi ipö’ ĩ na makö kuu wi tä kua mai kitäö!’ ĩ na kamakö na sa kuu kuleö! Sa holisi mai kitäö!> Jesus a kuuma.

21 [Ĩ na a kuu nö, <Nii ma tä oa paio mai ha, Teusö a na makö hapalo paio mai ha, ĩ na makö kua mi tä, ĩ nasimö sai ma tä hosa mai kitäö!> Jesus a kuuma.]

<Ai töpönö sa säpali pia salo> Jesus a kuu koo wi ĩ ta

Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45

22 ĩ na tä kua tä, Kaliléia tä uli pata hamö Jesus a, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö kokamo tä, Jesus aiki, <Sanöma sa kupaso noai, ai tänö ĩ sa namo simököma,

23 sa säpali kitä. Sa säpali kitä maaki, 3 tökö mumi kuto tä sa temöa konaso kitä> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu ha, kama kai huati wi ĩ töpö pi honiha apölasoma.

Salaka a kai ha sitipa talalö noai ĩ ta

24 ĩ na tä kua tä, Kapahanaũ tä uli ha ĩ töpö kopölöma. Töpö kopölöma, Teusömo wi a sai ha sitipa kökö titita wi, ĩ tä inama pewö hamö juteu töpö na ai töpönö ĩ kökö sitipa naka sinomo noai, Pedro a na ĩ töpö waloiki nö, töpö hapalo nö, <Teusömo wi a sai ha sitipa kökö titita wi, au Jesus pata tänö ĩ ai kökö totoa naia hätoki kitä?> ĩ na töpö kuu ha,

25 <Awai> ĩ na Pedro a kuu hõtöoma. ĩ na Pedro a kuu nö, sai a na a lisitasö ha, Pedro a na Jesus aiki, <Simão ai. Wi na wa pi kuu kule? Hi masita tä uli pewö hamö kaikana töpö kua hätäha kulai, witi pili töpö na ĩ töpö patanö sitipa kökö naka sinomoö? Kama töpö hai ĩ töpö hätowö? Ai tiko töpö na hätowö?> ĩ na Jesus a kuuma.

26 ĩ na a kuu ha, <Ai tiko töpö nakö> Pedro a kuu hõtöoma. A kuu ha, <Awai. Pitili ta. Kaikana tä hai ĩ töpönö sitipa kökö totoma pasio mai kitä. ĩ na ĩ töpö kua kua wi na, ĩ na sa kua hõtöoö. Teusö a hai ĩ ulu sa kutenö, kamisa na Teusö anö sitipa kökö naka mai kitä. “Teusömo wi a sai ha sitipa kökö titita wi, ĩ ai kökö totokö!” kamisa na Teusö a kuu mai kitäö!

27 ĩ na Teusö a kuu mai kitä maaki, sitipa sa kö totoa mi ha, “Wanisala” ĩ töpö pi kuu matimö. Önö kutenö, kosoto u pata ha wa hulolö nö, salaka unanö salaka wa läkäa somatali wi, ĩ a kai na sitipa wa talali kitä. Teusömo wi a sai ha pata töpö kalipalo sinomo wi ĩ töpö na kamisa, kawa, ĩ na makö kui makönö sitipa ma totoköpö, salaka a kai na ĩ wa sitipa talali kitäö! Wa talalö nö, pata töpö na ĩ wa sitipa totoköpö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 18

Pata wa kupo pi topa salo, ĩ na wa kua paiopökö!

Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48

- 1** Ī tōkō soatawō, Jesus a na kama kai a hua sinomo wi ĩ tōpō waloikiso nö, <Jesus ai. Sanōma makō pewō na Teusō a kaikanamo totio wi, ĩ ha ai sanōma tōpō na witi pili a hai ĩ pata tā kua satia apōpasoö?> ĩ na tōpō kuuma.
- 2** Ī na tōpō kuu ha, Jesus anō ulu tā wai nakalō nö, kama tōpō kule, ĩ mötali ha ĩ ulu a wai öpamakōma.
- 3** A wai öpamakō nö, <“Makō pi tapomo sapa kopalo nö, ulu tōpō kua kua wi na, ĩ na makō kua naiopökōö! Ī na makō kupo mi tā, Teusō a kaikanamo totio wi ĩ ha makō lisipo pasio mai kitäö! Pitili sa” kamakō na ĩ na sa kuu kuleö!
- 4** Hi ulu a wai öpale, ĩ aiki, “Pata sa asawō mai kitäö!” ĩ na a pi kuu kua wi na, ĩ na wa pi kuu naio wi, ĩ wa hai, pata wa kua asapaso kitä. Teusō a kaikanamo totio wi ĩ ha wa kukōma, ai sanōma tōpō na pata wa kua satia apōpaso kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.
- 5** Ī na a kuu nö, <Kawanō sa thapo kutenō, hi ulu tā kui na, ĩ na ai tā kui wa tā tälö nö, wa wai pasilipoö ha, kawanō sa pasilipo wi ĩ wa hōtōwō> ĩ na Jesus a kuuma.

Koa taka hiliti pa wa pea soatio wi, ĩ tā wanisala apawöö!

Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2

- 6** Ī na Jesus a kuu nö, <Hi ulu tōpō lö kui, ĩ ai tā ulu aiki, “Jesus sa pi ipaö. Jesus a pitili” ĩ na ĩ ulu tā kuu ha, “Ī na kuno maiö! Jesus a hosalöö!” ĩ ai ulu tā na wa kuu ha, sa hosapamanōma, wa wanisala apa kuki kitä. Sa hosapama paio mi tā, pili wa olai ha ai tōpönö maa ma pata saumakō nö, kosoto u pata hamö wa kepamani akōna, ĩ tā topa apala pi. Wa nasi tupasoö akōna, ĩ ulu tā na sa hosapama kōa mana pi.
- 7** Wanisala tā thaa wi, ĩ tā na sanōma wa tōpō lululōma, wa pepalo tolea apa kitä. Wanisala tā thaa wi, ĩ nasimö tā na sanōma tōpō luluo kitä maaki, kawanō ai tā luluapala tihöö! Wanisala tā thaa wi, ĩ tā na kawanō ai sanōma wa tā luluapala kukōma, wa pea apa kuki kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.
- 8** Ī na a kuu nö, <Önö kutenō, pili wa aminö wanisala wa tā thaa sinomo salo, wa ami wani päpalo nö, wa ami hosaloö! Wa poko wani hematha, wa konona hematha, ĩ na wa kua päla tā maaki, samii wa ami kua kule maaki, Teusō a uli pa wa huu ha, ĩ tā topa apa. Pili wa poko ami, pili wa konona ami, ĩ na tōkō kui, tōkō pewō kua soa kule maaki, ĩ tōkō pewönö wanisala tā thaa sinomo kutenō, koa taka hili soatio pamö wa pea soatio wi, ĩ hamö wa kemaki wi, ĩ tā wanisala satia apa.
- 9** Pili wa mamonö wanisala wa tā thaa sinomo salo, ĩ a mamō wani hoköpaloö! Wa mamō asawösö päla nö maaki, Teusō tā uli hamö wa huu ha, ĩ tā topa apa. Polakapi wa mamō kua soale maaki, pea soatio wi ĩ hamö wa kemaki wi ĩ tā wanisala satia apa> ĩ na Jesus a kuuma.

Oweha a wai konö noai, ĩ uni ta

Lucas 15.3-7

10 Ī na Jesus a kuu nö, <“Hi pata töpö pasi mai ĩ töpö na āju töpö mamō läapalo sinomo wi, ipa hao Teusö a na ĩ āju töpö kuo naio soatioö. Hi tä hētu ha ipa hao a kulali, ĩ a na ĩ āju töpö kua naitia kulali” ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu kule. Önö kutenö, “Ulu wa wai pasi pätawö” makö kuu mai ha, a wai häsiapa maikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

11 [Ī na a kuu nö, <Sanöma sa kupaso noai, ĩ sanö, töpö monöopoti pole, ĩ sa töpö kōananöpö, sa waloki kipili> Jesus a kuuma.]

12 Ī na a kuu nö, <Wi na makö pi kuu kule? Ai tänö oweha kökö satehe epii, 100 kökö oweha thapo kule maaki, ĩ ai oweha a wai motösoma, a wai thapo wi, wi na ĩ a kua kitä? Heuma tä ha satehe epii kökö iapalotipole, ĩ kökö pewö huu taa soa pätakölö nö, oweha a wai monöso noai, ĩ a wai tae kötioö.

13 A wai taa konani salo, a pi mönaha apöpasō kitä. “Satehe epii oweha kökö monöatalo pasio mai, ĩ kökö na a pi mönaha kule maaki, oweha a monöwö wai konö noai, ĩ a wai na a pi mönaha satio opa asa kitä” ĩ na sa kuu pitilimo opa kule.

14 Oweha kökö thapo wi ĩ anö oweha kökö monöso wi, ĩ tä taa wani kui na, ĩ na hi tä hētu ha kamakö hai ĩ pö Teusö a kulali, ĩ na ĩ anö pata töpö pasi mai ĩ töpö monöso wi, ĩ na ĩ tä taa wani kuö hötöwö> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a thapo wi ĩ anö kawa na wanisala tä thaö ha, wi na wa kuapö?

15 Ī na Jesus a kuu nö, <Ai tänö Jesus a thapo hötöle, ĩ anö kawa na wanisala tä thaö ha, ĩ a na wa hapalo nö, “Kamisa na wanisala wa tä thaa kipili” ĩ na wa kuupökö. Ai töpö sömöka taa mai hakö. ĩ a na ĩ na wa kuu ha, ĩ anö wa hini nö, “Awai. Pitili wa. ĩ na sa kua kota mai kitä!” ĩ na a kuu hötöoö ha, “Makö noimaso kööpökö!” ĩ na kawanö ĩ wa pi thama kitä.

16 Ī na tä kua tä, ĩ anö wa hini maa nö, “Wanisala sa tä thaa pasio maapili” ĩ na a kuu ha, ai wa tä nakalö nö, kawa na wanisala tä thaa noai ĩ a na ĩ ai wa tä kai huu nö, wa hapalo kotapö. Polakapi wa töpö naka pi topa tä, polakapi wa töpö kai huu nö, ĩ töpö sömöka tala tä, wanisala tä thaa noai, ĩ a na wa hapaloö! ĩ na Teusö tä waheta kuu: “Ki a waninö wanisala tä thaa kipili’ ĩ na samii a kuu tihöo! ĩ na polakapi makö kuu totio sisapököo! Polakapi makö pewö kuu ösohöo ha, ‘Pitili ta’ ĩ na ai töpö pi kuu kitä” ĩ na Teusö tä waheta kuu.

17 Ī na tä kua tä, kawa na wanisala tä thaa noai, ĩ a na polakapi wa töpö kai huu nö, ĩ a na makö hapalo kule maaki, makö kai a hini mi ha, Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö pewö na tä pewö a wäsä nömöo! ĩ töpö na ma ta wäsä kule maaki, wanisala tä thaa noai, ĩ anö ĩ töpö a hini mi ipö ha, “Pälaö!” makö kuupö. “Juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Teusö a thapo mai, ĩ töpö kui na ĩ na hi a wani kuö naiwö. Kaikana ta pata na sitipa kökö totoköpö, ai

töpö na sitipa kökö sua sinomo wi, ĩ a wanisala kui na, ĩ na hi a wani wanisala kuö naiwö” ĩ na makö pi kuupö> ĩ na Jesus a kuuma.

18 ĩ na a kuu nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na a hapalo kōo nö, <“Hi masita tä uli na sanöma töpö kule, ĩ ma töpö noa thaa nö, ‘Ī tä thama tihöö!’ makö kuu ha, hi tä hētu ha Teusö a kulali, ĩ aiki, ‘Awai. Sanöma töpönö ĩ tä thama maapököö!’ ĩ na Teusö a kuu naio kitäö! ĩ na tä kua tä, ‘Ī ma tä thaapököö!’ ai sanöma töpö na makö kuu ha, ‘Awai. Sanöma töpönö ĩ tä thaapököö!’ ĩ na Teusö a kuu naio kitäö!” ĩ na sa kuu pitilimo opa kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

19-20 ĩ na a kuu nö, <“Ai töpönö sa thapo pole, ĩ polakapi ipii ĩ töpö kokamo tä, ĩ töpö na sa kokamo naia kuleö! Önö kutenö, hi masita tä uli na polakapi sanöma makö kule, Teusö a na ĩ makö pewö nako ösöhöa tä, hi tä hētu ha ipa hao a kupoli, ĩ anö makö a hinia hōtöli kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö! Sa holisimo mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

<Kamisanö wa hĩsu thaa mai kitäö!> satehe epii wa kuu pi kupasopökö

21 ĩ na tä kua tä, Jesus a na Pedro a ekuiki nö, <Jesus Kaikana ai. Kamisa na ai tänö wanisala tä tha apati ha, kamisa aiki, “Kamisanö wa hĩsu thaa mai kitäö!” wi na kilii sa kuu pi kupasopökö? 7 sa kuu pi kua hätopasopökö?> ĩ na Pedro a kuuma.

22 ĩ na a kuu ha, <Ma. 7 pätawö kuno mai. “77” sa kuu kule. Kawa na ai tänö wanisala tä tha apatii tä, ĩ a na kawa aiki, “Kamisanö wa hĩsu thaa mai kitä” ĩ na satehe epii, ĩ 77 wa kuu pi kupasopökö> ĩ na Jesus a kuuma.

Kaikana tä na a kalipalo sinomo noai, ĩ a wanisala apa noai ĩ ta

23 ĩ na Jesus a kuu nö, <Önö kutenö, ai kaikana tä kua kua noai na, ĩ na sanöma makö na Teusö a kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä kua hōtöoö. Ai kaikana tänö noa tä täli pia salo, kamanö töpö kalipalama wi ĩ töpö nakalöma.

24 ĩ töpö nakali ha, ai töpönö ĩ ai tä kai waloköma. Satehe epii, 10.000 sitipa kökö noa kui, ĩ a waninö kaikana tä na kökö sitipa totoa kōo mai ha, tä kuo soama.

25 Kaikana tä na ĩ a wani waloiki ha, kaikana tänö noa tä nakama maaki, “Kaikana ai. Huki ipa sitipa kökö kua maneö!” ĩ na ĩ a wani kuu ha, ai tä na kaikana tä aiki, “Pei. Kamisanö a kalipalama sinomo wi hi ĩ a wani, kama hai ĩ pusopö a, kama hai ĩ ulu kökö, kamanö wani tökö thapo wi ĩ tökö pewö, ĩ na töpö kui, ai tä na ĩ töpö pewö pata totoköö! Wa töpö pewö pata totoa piale, ĩ tä noa na sitipa wa kökö täa soalö nö, kamisa na wa kökö sitipa totopöpököö! ĩ na wa tä thamaö ha, hi a waninö kamisa na noa tä totoa kōo mai, ĩ tä noa thapali kitäö!” ĩ na ĩ kaikana tä kuuma.

26 ĩ na kaikana tä kuu ha, pili a maekonö a wani hĩta thaiki nö, a mäi poiki nö, “Kaikana ai. Kamisa na noa tä na a nako silimo tihöö! Waiha kawa na ĩ noa sa tä pewö totoki kitäö!” ĩ na a wani kuuma.

27 Ì na a kuu ha, Ì a wani na kaikana tä pi honipo opa nö, “Pei. Sitipa kökö na wa honimo kutenö, Ì sa tä noa naka kota mai kitäö! Ì na pätawöö! A kononöö!” Ì na a kuuma.

28 “A kononöö!” Ì na kaikana tä kuu ha, a wani konasolöma. Ì a konasolö noai, Ì a na ai tänö noa alukusii, Ì 100 sitipa kökö noa kuö pätaö, Ì tä noa totoa kōo mai ha, tä kuo naioma. Ì tä noa totoa kōo naio maa noai, kaikana tä na Ì a kalipalo naio sinomoma. Ì na tä kua tä, “Kawa na ipa noa sa tä naka kota mai kitäö!” Ì a na kaikana tä kuu noai, Ì a kononö nö, kaikana tä na ai tä kalipalo naio noai, Ì a talalö nö, a hĩso salo, pili a olai hua totilö nö, “Ipa noa tä toto haitapa!” Ì na a kuuma.

29 Ì na a kuu ha, masita tä ha pili a maeko hĩta thaiki nö, a mäi poiki nö, “A silimo tihöö! Waiha kawa na Ì noa sa tä pewö totoki kitäö!” Ì na a kuu kule maaki,

30 “Naiö!” a kuu hōtöo nö, “Ipa noa wa tä totoa paio mi tä, titita wi a sai ha wa titio paitiopököö!” Ì na a kuu ha, tititio wi a sai ha a titia soataköma.

31 Ì a sai ha a titikö noai, kaikana tä na ai töpö kalipalo naio sinomoti wi Ì töpönö Ì tä taa nö, töpö pi ota apama. Töpö pi ota apa salo, kaikana tä na Ì töpö alulö nö, kaikana tä na tä pewö a wäsäma.

32 Ì tä pewö a wäsä noai, kaikana tänö Ì ta hininö nö, “Kawa na noa sa tä naka kota mai kitäö!” a kalipalama noai, Ì a na a kuu waikio noai, Ì a wani naka kota nö, Ì a wani na a hapalo kōo nö, “Wa wanisala apawöö! Kawa aiki, ‘Waihaö! Au noa sa tä kōoma mane, huki Ì tä naka tihöö!’ Ì na wa kuuma kutenö, ‘Pei. Ì sa tä noa naka kota mai kitäö! Ì tä noa pewö mataso keö!’ Ì na sa kuu kipili.

33 Kawa na sa pi honipo opa salo, Ì na sa kuu kupili. Ì na sa kuu kuapili na, Ì na sa wani kalipalama naio wi, Ì a wani na Ì na wa kuu naio maama salo. Ì a na wa pi ta honipo maa noa” Ì na kaikana tä kuuma.

34 Ì na a kuu nö, a kalipalama wi, Ì a na, “Kawa na Ì noa sa tä naka kota mai kitäö!” Ì na a kuu noai, Ì a na a hĩsolo nö, “Tititio wi a sai ha hi a titikötöo! Kamisa na ipa noa tä totoa paio mi tä, a peama paitioö!” Ì na kaikana tä kuuma> Ì na Jesus a kuuma.

35 Ì na a kuu nö, <Kamakö na au ai töpönö wanisala tä thaa wi Ì ma töpö hĩsu thaa soatio nö, “Kamakö na sa noimo kota mai kitäö!” Ì na makö kuu ha, kaikana tänö Ì a wani peama thama noai na, Ì na ipa hao Teusö anö makö peama thama hōtöo kitäö!> Ì na Jesus a kuuma.

Mateus 19

<Au husopö a hosa tihöö!> Jesus a kuu

Mateus 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18

1 Ì na Jesus a kuu matalo nö, Kaliléia tä uli pata ha a kuoma, Johotão u pökatö hamö Jutéia tä uli pata kule, Ì tä uli hamö a hua konasolöma.

2 A hua koonö pamö satehe epii töpö nokaalöma. Töpö nokaalö tä, ĩ hamö töpö salia wi, Jesus anö ĩ töpö toa komanöma.

3 ĩ na tä kua tä, ai patiseu töpö waloiki nö, Jesus a wapa pia salo, a huamama. <Hiki. Jesus a hapalo wanisala apawö> ĩ töpö kuu pia salo, a wapama. A wapa nö, ĩ na töpö kuuma: <Jesus ai. Wi na Moisés anö nö patapö töpö noa thama? “Peanopö anö kama hai ĩ pusopö a hosa pi topa päa tä, a hosalöpö” a kuu hätoma? Pusopö anö ka pi tä thaö ha, peanopö anö a hosalöpö?> ĩ na töpö kuuma.

4 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Teusö tä wahetanö ta kateha wi, ĩ ma tä möö häto maama? ĩ na ĩ tä waheta kuu: “Somi tä sai tä, Teusö anö sanöma makö thapalö noai, ĩ tä, wano tä, suö tä, ĩ na tökö kui tökö thapalöma” ĩ na tä kuu.

5 ĩ tä, Teusö aiki, “Önö kutenö, wano tänö pö a, pöpönö a, ĩ na killi töpö takölö nö, kama hai ĩ pusopö a täa soali kitä. Pusopö a tälöma, ĩ töpö kokapalo nö, ĩ töpö polakapaloti maaki, sami tä kui na, ĩ na ĩ töpö kua hõtöpasoo” ĩ na Teusö a kuuma.

6 Polakapi ĩ töpö mai kitä. Samii ĩ töpö kupasoo. Önö kutenö, Teusö anö töpö kokapalö noai, ĩ töpö na, “Makö selekepasopoo!” ĩ na pö kuu tihöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

7 ĩ na Jesus a kuu ha, patiseu töpö aiki, <Önö kutenö, wi na Moisés a pi kuu salo, ĩ na a kuuma? “Au husopö wa hosa pi topa tä, ‘Wa hosali ke’ ĩ na wa kuu wi, au husopö a na ĩ waheta wa tä totokö nö, wa hosalöpö” ĩ na Moisés a kuuma> ĩ na patiseu töpö kuuma.

8 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki hõtöwö, <Kamakönö Teusö ma kai hini wani ipö ha, ĩ na Moisés a kuu päoma. “Au husopö wa hosalöpö” ĩ na somi tä sai tä, ĩ na Teusö a kuu pasio maama.

9 Önö kutenö, “Ai tiko tä wano na pusopö a mamö mi ipö päla tä maaki, peanopö anö ĩ pusopö a hosali, ai tiko tä suö täli, ĩ na peanopö a kua kuköma, ĩ wanisala tä. Ai tiko tä suö na a mamopaloti wi, ĩ a” kamakö na ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

10 ĩ na Jesus a kuu ha, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö aiki, <“Au husopö a hosa tihöö!” ĩ na wa kuu manu kule, suö tä po mai a, sinoi töpö kupaloti wi, ĩ tä topa satia apa hätoö?> ĩ na töpö kuuma.

11 ĩ na töpö kuu ha, <“Sinoi wa kutikiö!” ĩ na sanöma töpö pewö na Teusö a kuu mai kitä. Ai töpö na ĩ na Teusö a kuu asa wi, sinoi ĩ töpö kutioö ha, ĩ tä topa sisaa.

12 Ai wano töpö ose wai kupo soata tä, ĩ tökö soatawö pili töpö wathe mokö wai wanisala kutenö, töpö wai patasoma maaki, ĩ töpönö suö tä täa mai, ĩ tä kua. Ai wano töpö wathe mokö hanöpalöma kutenö, ĩ töpönö suö töpö po mi. Ai wano töpönö Teusö ta wäsä pi topa sinomo sisa salo, ĩ töpönö suö töpö po

naio mi. Teusö a kaikanamo totio wi, ĩ tä pii satia apa salo, sinoi ĩ töpö hupalo soatitii. Sinoi wano wa hupalo taö öpa asa wi, ĩ wanö sa kuuhe, ĩ wa ta hini totiopököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Ulu töpö na Jesus a ami walikö noai ĩ ta

Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17

13 ĩ na tä kua tä, <Ipa ulu töpö na Jesus a ami waliki nö, Teusö a na a hapalopököö!> ĩ na ĩ pata töpö pi kuu salo, Jesus a na kama töpö hai ĩ ulu töpö hilakö tasoma. Ulu töpö hilakölö ha, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö aiki, <Jesus a na au ulu ma töpö hila maikiö!> ĩ na töpö kuuma.

14 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Ĩ na pö kuu tihöö! Kamisa na ulu töpö waloköpököö! “Au ulu ma töpö hila maikiö!” pö kuu tihöö! Ulu töpö aiki, “Sa simöaö! Wa kai a hini pi topa apa kuleö!” ĩ na kamisa na ĩ na ulu töpö wai kuu kua wi na, ĩ na Teusö a kaikanamo totio wi, ĩ hamö ĩ na sanöma töpö pewö kuu kua hõtöo kitä ta pi kuu mai> ĩ na Jesus a kuuma.

15 ĩ na a kuu nö, ĩ ulu töpö na Jesus a ami walio hätäpo nö, a hua konasolöma.

Hĭsa tänö wani tä thapo opa wi ĩ a

Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30

16 ĩ na tä kua tä, Jesus a na ai tä waloiki nö, <Jesus ai. Sa ösi palimopo pi topa apa salo, wi na sa kua nö, toitai sa tä thaa kuköpö?> ĩ na a kuuma.

17 ĩ na a kuu ha, <Wi na wa pi kuu salo, kamisa na toitai wa ta hini kule? A toita apii, samii ĩ a kua sisaa. Wa ösi palimipo pi topa apa salo, Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ta hinia totilöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

18 ĩ na a kuu ha, <Moisés a kuu noai, wi na ĩ sa ta hinia thaa totilöpö?> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu ha, Jesus aiki hõtöwö, <“Ai sanöma tä säpa hāto tihöö! Wa po mai, ĩ a nö thaa hāto tihöö! A thomömo hāto tihöö! A hapalo holisimo hāto tihöö!”>

19 Hao a, nao a, ĩ na kilii töpö kai a hini totihoö! Kama wa pio sapao kua kōo wi na, ĩ na ai sanöma töpö pii kua totihoö!” ĩ na Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ta hinia totilöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

20 ĩ na Jesus a kuu ha, ĩ hĭsa tä aiki, <Ĩ na Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ sa ta hinia totia waikilöma. Wi na sa kua satia totiopökö?> ĩ na a kuu ha,

21 <Toitai wa tä thaa pi topa satia apa salo, au wani wa tökö thapo pole, ĩ wani wa tökö pewö totokö nö, sitipa wa kökö tälö nö, wani tä na ai töpö honimopalo opa pasitile, ĩ töpö na ĩ sitipa kökö totoaköö! ĩ na wa kuaö ha, hi tä hĕtu hamö au wani tä kua apa hõtöa waikia lasoa. Au wani wa tökö pewö totokö nö, kamisa na a noka soapalöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

22 Ī na Jesus a kuu pole, ĩ hĩsa tãnõ ĩ ta hininõ nõ, kama hai ĩ wani tõkõ kua apa salo, a pi wanitalo opii a kõa soatasolõma.

23 Ī na tä kuaõ ha, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ tõpõ na Jesus a hapalo nõ, <“Wani tõkõ thapo opõle, ĩ a hai, Teusõ ulupõ tä kupaso wi, ĩ tä makoka mai kitã. Teusõ a kaikanamo wi, ĩ hamõ wani tõkõ thapo opa wi, ĩ ha ĩ a holepaso wi tä makoka pasia mai kitã” ĩ na sa kuu kule. Pitili sa.

24 “Makusa tä päka na kamelu a pata holepaso wi, ĩ tä isi waniha apa waikia alu kuleõ!” wa pi kuu kule maaki, wani tõkõ thapo opõle, Teusõ a kaikanamo wi, ĩ hamõ ĩ a holepaso wi, ĩ tä isi waniha totia satia apa. Wani tõkõ thapo opõle, ĩ aiki, ‘Teusõ ai. Sa simõa totihoõ!’ ĩ na ĩ a kuu wi, ĩ tä makokoa totia mi” ĩ na sa kuu kule> ĩ na Jesus a kuuma.

25 Ī na Jesus a kuu noai, a kai a hua sinomo wi ĩ tõpõnõ ĩ ta hininõ nõ, <Kilatilha!> tõpõ kuu nõ, <Teusõ anõ ĩ witi pili a sai tãa koni?> ĩ na ĩ tõpõ kuu ha,

26 ĩ tõpõ na Jesus a mamõ teteiki nõ, <Sanõma tõpõnõ tä thama tai mi ipii, Teusõ anõ ĩ tä pewõ thama taõ sisaõ. Teusõ a kaikanamo wi, ĩ ha sanõma kama tõpõ lisipo taõ mai kitã maaki, Teusõ anõ tõpõ lisipama taõ õpa sisaõ> ĩ na Jesus a kuuma.

27 Ī na Jesus a kuu ha, Pedro aiki, <Kamisamakõnõ sama põ pewõ takõlõ nõ, kawa na samakõ nokapasoma. Õnõ kutenõ, wi na samakõ kua kitã?> ĩ na a kuuma.

28 Ī na Pedro a kuu ha, Jesus aiki, <“Hi masita tä uli mataso noai ha, Teusõ anõ tute tä uli thapalõma tä, sanõma sa kupaso noai, ĩ sa kaikanamopõ, lotami ti toita apii ti ha sa loo pa, ĩ ha lotami ti toita apii ti ha makõ loa naiki nõ, makõ kaikanamo naiõ kitã. Isõhaeu a hai ĩ 12 pelupõ tõpõ hai ĩ tolewõ tõpõ na makõ kaikanamo nõ, ĩ tõpõ na ma tä makokama läapalo wi, ĩ makõ kupaso kitã” ĩ na sa kuu kule. Sa holisi mai kitãõ!> ĩ na Jesus a kuuma.

29 Ī na a kuu nõ, <Kawanõ sa thalõ nõ, kamisa na wa nokapalo pi topa salo, au sai a, au tä uli, ĩ na tõkõ kui wa tõkõ takõlõõ, au hepala tõpõ, au hoose tõpõ, au sao tõpõ, au hao a, au nao a, au ulu tõpõ, ĩ na tõpõ kui wa tõpõ takõlõõ, ĩ na tõpõ kui wa tõpõ takõlõõma, ai wa tõpõ tãa satia apõlali kitã. Wa õsi palimipa totipaso wi ĩ wa tä tãa naini kitã.

30 Huki hi tä uli ha satehe epii pata tõpõ kule, waiha ĩ tõpõ hai, satehe epii pata tõpõ kupo mai kitã. Ī na tä kua tä, huki pata tõpõ pasi mai, waiha ĩ tõpõ hai, satehe epii pata tõpõ kua asapaso kitã> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 20

Hikali a na tõpõ kalipalama noai ĩ uni ta

1 Ī na Jesus a kuu nõ, ai uni ta wäsã nõ, <Sanõma makõ na Teusõ a kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä kuaõ> ĩ na a kuuma. Ī na a kuu nõ, <Hikali a ha upa

mokö pata kule, ĩ a hikali thapo pole, hikali a na ĩ anö töpö kalipalama pia salo, hena tä sai tä ai töpö nakamö hulasolöma.

2 ĩ töpö naka tä, “Huki ipa hikali a ha makö kalipalo piale, sami tä wakala na noa tä totota wi, ĩ nasimö tä na makö kalipalo pia kule” ĩ na a pata kuuma. ĩ na a pata kuu ha, “Awai. Tä topa waikia kuleö!” ĩ na ĩ töpö kuu höttöö ha, “Pei. Hikali a na pö kalipalo soatatöö!” ĩ na a pata kuuma.

3 ĩ na a pata kuu nö, motokö hētupo paio mai ha, motokö kaöha soa tä, ai töpö nakamö hua konasolöma. A hua kononö nö, wani tä täta wi ĩ tiso hamö a huulö nö, ai töpö kalipalo mane, ĩ töpö huu talalöma.

4 Töpö huu talalö nö, “Ipa hikali a na pö kalipalosoö! Noa tä toita apii sa tä noa totoki kitäö!” ĩ na a pata kuuma.

5 ĩ na a pata kuu ha, töpö kalipalomö hua soatasolöma. ĩ na tä kua tä, motokö hētuto tä, ĩ pata tänö ai töpö taemö hua konasolöma. ĩ töpö talalö nö, ĩ töpö kalipalama nömöo nö, motokö akäto tä, ai töpö nakamö hua kotasolöma.

6 ĩ töpö kalipalama nömöo nö, wisa tei a, wani tä täta wi ĩ hamö a hua kononö nö, ai töpö kalipalo mane, ĩ ai töpö talalö nö, “Wi na tä kuaö ha huki makö kalipalo mai a, huki makö kua soa kule?” ĩ na a pata kuu ha,

7 “Ai tänö samakö naka mi ha, samakö kua soa pätia kule” ĩ na töpö kuuma. ĩ na töpö kuu ha, “Ipa hikali a ha pö kalipalo naiosö!” ĩ na a kuuma.

8 ĩ na tä kua tä, motokö sii ilomo tä, töpö kalipalo mapo piale, ai pata tänö ĩ töpö simöa läatalo wi, ĩ a na pata tä hapalo nö, “Töpö kalipalo polati, ĩ wa töpö naka kotalötö nö, ĩ töpö na noa tä totoaköö! Sa töpö kalipalama nömötahe, ĩ töpö täpää somatalöö! ĩ wa töpö täpää somatali, ai wa töpö täpää nömötali, ĩ tä noa ha sa töpö kalipalama somatahe, waikii, ĩ töpö täpää nömönöö!” ĩ na a pata kuuma.

9 ĩ na a pata kuu ha, wisa tei a, wani ipii töpö kalipalo päo noai, ĩ töpö na sami sitipa mano “toto,” ai tä na sami sitipa mano “toto,” ĩ na tä thaa hätähaköma.

10 ĩ töpönö ĩ sitipa mano täalali ha, hena tä sai tä töpö kalipalo soma noai, ĩ töpö aiki, “Pe epii sitipa ma kökö täa pia kuleö!” ĩ na töpö pi kuuma maaki, ĩ töpönö naiwö sami sitipa mano täa naiananömae.

11 ĩ na tä kuaö ha, ĩ tä noa tälö nö, pata tä na ĩ töpö aiki, “Häö. Wi na taköö!” ĩ na töpö hīso opa nö, ĩ na töpö kuu nö,

12 “Huki ipii hi wa töpö naka nömötalöhe, wani ipii ĩ 1 ota tä na töpö kalipalo päta ke. Kamisamakö asa lö kui, hena tä sai tä samakö kalipalo kuki wi, ĩ samakö kalipalo soa tä, motokö hētupasoö, ĩ na tä kua tä, pili motokö sii wākenö samakö pepalo opaö, ĩ na Kamisamakö kuati kipii ta pi kuu mai. ĩ na samakö kuati kipii maaki, ĩ töpö hai noa tä kui na ĩ na Kamisamakö hai noa tä kua naia kule” ĩ na ĩ töpö kupalo opama.

13 Ī na tōpō kuu ha, tōpō hapalo pole, ĩ ai tā na pata tā aiki, “Ipa noi tā. A sōmōka taikō. Kawa na ĩ sa tā noa totoa makoka apa waikiki ke. Hena tā sai tā kamisa na kawa aiki, ‘Awai. Huki sa kalipalo piale, ĩ tā noa na samii ipa sa mano tälöpöö!’ ĩ na wa kuu waikio kipii.

14 Ī na wa kuu waikioma kutenō, au noa wa tā tälō nō, a kononōō! Kawa na noa sa tā totokōhe, ĩ tā noa kui na, wisa tei a kamisanō ai sa tā naka nōmōtalōhe, ĩ a na ĩ na tā noa kuō hōtōi, sa tā noa totoa pi topa ke.

15 Ipa sitipa sa kōkō totoa pi topa tā, sa kōkō totoki wi, ĩ tā wanisala mai kitā. Huki ipii ai sa tā naka nōmōtalō nō, wani ipii sa kalipalama nōmōtae, ĩ sa totiapala apaō ha, ĩ a na wa hīso kule? A hīsu thaa tihōō!” ĩ na a pata kuuma> ĩ na Jesus a kuuma.

16 Ī na Jesus a kuu nō, <Ōnō kutenō, huki tōpō palupo wi, waiha ĩ tōpō nohapaso kitāō! Huki tōpō nohapaloti wi, waiha ĩ tōpō palua nōmōpaso kitāō! Ī tōpō hai, pata tōpō toti pasi mai kitā maaki, Teusō a kaikanamo totia tā, ĩ tōpō hai, ĩ pata tōpō kua totipaso kitāō!> ĩ na Jesus a kuuma.

<Sa sǎpali kitā maaki, sa temōa konaso kitāō!> Jesus a kuu kōo noai ĩ ta

Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34

17 Ī na tā kua tā, Jetusalēi tā uli ha Jesus a hemopoolō tā, kama kai a hua sinomo wi ĩ tōpō naka asalō nō, tōpō kai huulō pamō, ĩ tōpō na a hapalotima.

18 A hapaloti nō, <Jetusalēi tā uli ha makō huu kimani, ĩ tā uli pata ha makō walokō lasoma, sanōma sa kupaso noai, ai tǎnō ĩ sa namo simōki kitā. Sa namo simōkō nō, Teusō a tǎpǎ sinomo wi ĩ pata tōpō, Moisés a kai wǎsǎ sinomo wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō na sa totoki kitāō! Sa totoki ha, ĩ pata tōpō aiki, “Jesus ma sǎpamanōpōō!” ĩ na ĩ tōpō kuu nō,

19 juteu tōpō pasi mai ĩ tōpō na sa totoa tolea nōmōki kitā. Sa totoa nōmōkōma, juteu tōpō pasi mai, kamisa na ĩ tōpō hapalo pi wasǎa apa nō, sa sǎ nō, hii ti pakalai ti ha sa sǎa totipali kitā. Sa sǎa totipali kitā maaki, polakapi tā mumi matalo nō, ĩ hena tā sa temōa konaso kitā> ĩ na Jesus a kuuma.

<Ai ma tōpō pasilipo sinomopōkōō!>

Marcos 10.35-45

20 Ī na tā kua tā, Sepeteu a hai ĩ pelupō tōpō hai ĩ pōpōnō anō Jesus a na ĩ pelupō tōpō kai waloiki nō, Jesus a na a nako pia salo, pili a maekonō a hīta thakōma.

21 Pili a maekonō a hīta thaki ha, Jesus aiki, <Ka pi wa tā pii kule?> a kuu ha, <Waiha wa kaikanamo totia tā, wa kaikanamo wi ĩ lotami tā na wa loa tā, kate wa poko kuamō kule hamō ipa ai ulu wa lomaki, hai wa poko kuamō kule hamō ipa ai ulu wa lomaki, ĩ na ipa ulu wa tōpō loa thamakōpōkōō!> ĩ na pōpōnō a kuuma.

22 Ī na pōpōnō a kuu ha, pelupō tōpō na Jesus aiki, <Makō kuuhe, ĩ tā na makō pi hatuku totio mi ipō. Sa pea kua piale na, ĩ na makō pea kua taō ōpa

naio kitä ta o?> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu ha, <Awai. ĩ na samakö pea kua taö öpa naio kitä> ĩ na töpö kuu hõtöoma.

23 ĩ na töpö kuu hõtöoö ha, <ĩ na makö pea kua taö öpa naio kitä maaki, kamisa aiki, “Makö kaikanamo naiopö, kate sa poko kuamö kule ha, ĩ ha ai a loikiö! ĩ na tä kua tä, hai sa poko kuamö kule ha, ĩ ha ai a loikiö!” ĩ na kamisa kuu mai kitä. “Makö kaikanamo naiopö, ĩ hamö pö loikiö!” ĩ na ipa hao a kuu sisaöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

24 ĩ na Jesus a kuu ha, Jesus a kai a hua sinomo wi, ĩ ai 10 töpönö ĩ ta hininö nö, Sepeteu a hai ĩ pelupö töpö na ĩ töpö pi hĩsuhua apöpasoma.

25 ĩ tä, Jesus anö ĩ töpö nakaki solö nö, <Pata töpönö ai töpö simöa sinomoö. ĩ pata töpönö ai töpö noa thaa sinomoö. ĩ ma tä taö kule.

26 ĩ na ai pata töpö kua kuati wi na, ĩ na kamakö kua tihöö! Wa patamo pi topa salo, ai ma töpö pasiliapala sinomopököö!

27 Kaikana wa kupo pi topa salo, ai töpö na wa noa mi kalipalotipököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

28 ĩ na Jesus a kuu nö, <Sanöma sa kupaso noai, hi masita tä uli na sa waloiki nö, “Ai sa töpö simöaö ha, ĩ töpönö sa pasiliapalatipöö!” ĩ na sa pi kuu maama. “Ai sa töpö pasiliapalatipököö! Sanöma töpö satehe epii ĩ sa töpö täapa kōo läöpö, ĩ tä noa na sa säpamonasopököö!” ĩ na sa pi kuu salo, sa huma> ĩ na Jesus a kuuma.

Tä tapa mai, ĩ töpö toa komanö noai ĩ ta

Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43

29 ĩ na tä kua tä, Jetikó tä uli ha ĩ töpö kuoma, töpö huu koonö tä, Jesus a na töpö satehe epii töpö nokaalöma.

30 Töpö satehe epii töpö nokaalö tä, piliso kasö ha tä tapa mai ĩ polakapi töpö loo lätioma. Töpö loa lätia tä, <Jesus a hasuo kulatiö!> ĩ na ĩ polakapi töpönö ĩ ta kuu hininö nö, <Kaikana ai! Davi a hai ĩ pelupö tolewö ai! Kamisamakö na a pi honipoö!> ĩ na töpö kuu lalupalö opama.

31 ĩ na töpö kuu lalupalö opaö ha, <Pö lalupalö tihöö!> satehe epii töpönö ĩ na ĩ töpö noa thama maaki, ĩ polakapi töpö lalupalö satia apama. <Kaikana ai! Davi a hai ĩ tolewö ai! Kamisamakö na wa pi honipo mi salo> ĩ na töpö kuu lalupalö opatima.

32 ĩ na töpö kuu lalupalö opati ha, Jesus a öpa opitakö nö, tä tapa mai ĩ töpö nakalö nö, <Ka pi ma tä pii kule? Ka pi sa tä thaapökö?> ĩ na Jesus a kuuma.

33 ĩ na Jesus a kuu ha, <Samakö mamö huu topama kōo mi salo> ĩ na töpö kuu hõtöoma.

34 ĩ na töpö kuu ha, ĩ töpö na Jesus a pi honipo opa nö, ĩ töpö mamö höpöa soatama. Töpö mamö höpöaö ha, ĩ tökö soatawö, ĩ töpö mamö huu topa kōa

soataköma. Töpö mamö huu topa kōa soataki ha, Jesus a na ĩ töpö noka soatasolöma.

Mateus 21

Jetusalēi tä uli ha Jesus a lisipaso noai ĩ ta

Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19

- 1 ĩ na tä kua tä, Jetusalēi tä uli ha Jesus anö töpö kai atetalo nö, Petöpasié tä uli ha töpö kai walokö tasoma. Töpö kai waloikitö nö, Olipa tä heuma kolo hamö töpö kai sokeaalö tä, Jesus anö kama kai a hua sinomo wi, ĩ ai polakapi töpö simöa tolehelöma. Töpö simönö nö,
- 2 <Ki ha sai pö kulali, ĩ hamö makö lisipalo nö, jumētu a suö pata, jumētu a okalo, ĩ na kökö kui kökö ökale, ĩ ma kökö pata taa soatalali kitäö! ĩ ma kökö pata kusöpalö nö, ma kökö pata täaki solöö!
- 3 Ma kökö pata täaö ha, ai tä aiki, “Wi na makö pi kuu salo, ma kökö kusöa kule?” a kuu ha, “Ipa kaikana tänö kökö naka kulaiö!” makö kuu! ĩ na makö kuu ha, “Awai. Kökö tälölöö!” töpö kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 4 Sutu upa Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ anö tä säökökö noai, ĩ tä kua tolea totiopö, ĩ jumētu kökö täa piama. ĩ na ĩ tä säökama kuuma:
- 5 <Siäo tä uli pata ha töpö kule, ĩ töpö na ĩ na makö kuu! “Kamakö hai ĩ kaikana tä huu kimi. Jumētu a okalo hõo ha a tikäiki nö, a huu kule” ĩ na makö kuu!> ĩ na sutu upa ĩ na tä kuuma.
- 6 ĩ na tä kua tä, Jesus anö ĩ polakapi töpö simöni ha, ĩ töpö hulolö nö, ĩ sai pö ha töpö waloikitö nö, jumētu kökö kusöpalömae.
- 7 Kökö kusöpalö nö, Jesus a na ĩ kökö tälölömae. Kökö tälölöhe nö, ĩ kökö hõo na kama töpönö haloi ösö halopo wi, ĩ kökö hõo pata na ĩ ösökö lukököma tä, ĩ ösökö ha Jesus a tikäa soataköma.
- 8 A tikäa soataiki nö, Jetusalēi tä uli ha a walokö tasopö, a kai huulö pamö töpö satehe epii töpö aiki, <Kaikana tä sai pata huu polatiö!> töpö pi kuu salo, kama töpö hai ĩ haloi ösö halopo wi, ĩ ösökö paa toleha läatalalöma. Ai töpönö koanata amösö hena kui na, ĩ na ösö hena kui ösö hena päatalalö nö, piliso hamö ĩ ösö hena hila paa naionöma. Kaikana tä sai pata huu ha, ĩ na tä thamatima.
- 9 Tä thamati nö, Jesus a na ai töpö palule ĩ töpö, Jesus a noa ha ai töpö kule ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Teusö a na ĩ töpö pewö aiki, <Davi a hai ĩ ola tolewö a totiatalo opawöö! Kawanö wa simöpalö noai, ĩ a totiapala apa totihoö! Teusö wa totiatalo opawöö!> ĩ na lope epii ĩ na töpö kupalo opatima.
- 10 ĩ na tä kua tä, Jetusalēi tä uli ha Jesus a walokö tasoma. A waloikitö nö, Jetusalēi tä uli ha a lisipasoö ha, jetusalēi tili töpö pewö lalupalö opama. Töpö lalupalö opa nö, <A huu pole, ĩ witi ĩ a?> ĩ na töpö kuu ha,

11 Jesus a na töpö huu naine ĩ töpö aiki, <Hi a hai, Teusö a kai wäsä sinomo wi, ĩ Jesus a. Kaliléia tä uli pata ha Nasaté tä uli kule, ĩ tä uli ha Jesus a kua wi, ĩ a> ĩ na ĩ töpö kuu hõtöoma.

Teusömo wi a sai ha töpö kule, Jesus anö ĩ töpö sasupalö noai ĩ ta

Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; João 2.13-22

12 ĩ na tä kua tä, Teusömo wi a sai ha Jesus a lisipasoma. A lisipalo nö, sitipa kökö ha wani tä totoma sinomo wi ĩ töpö, sitipa kökö ha wani tä täalali wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Jesus anö ĩ töpö pewö sasua kopalöma. Sitipa kökö totoa nomöhöa hõtöo soatalo sinomo wi, ĩ töpö hai ĩ hii tiki ha sitipa kökö maketa wi, Jesus anö ĩ tiki pata nomöhöpamani, Teusö a na holetö kökö wai totoköpö, sitipa kökö noa ha ĩ holetö kökö wai totoa sinomo wi ĩ töpö hai ĩ lotami tiki nomöhöpamani, ĩ na tiki nomöhöa thapamanöma.

13 ĩ na tiki nomöhöa thapamanö nö, Jesus aiki, <Teusö a kuu noai, Teusö tä waheta na ĩ tä säökama kua. “Ipa sai a hai, Teusö sa na sanöma töpö hapalo sinomo wi ĩ a sai” ĩ na tä säökama kua kule maaki, hi a sai hai, thomömo wi ĩ töpö hai ĩ sai ma thama pikia kule> ĩ na Jesus a kuuma.

14 ĩ na Jesus a kuu nö, ĩ na tä kua tä, Teusömo wi a sai ha Jesus a kua soa tä, tä tapa mai ĩ töpö, töpö huu mi ĩ töpö, Jesus a na ĩ töpö kai walopatima. Töpö kai walopati noai, Jesus anö ĩ töpö toapama kotioma.

15 ĩ töpö toapama kotioö ha, ulu töpö aiki, <Davi a hai ĩ ola tolewö Jesus a na, “Wa totiatalo opawöö!” ĩ na makö pewö kuupököö!> ĩ na ulu töpö lalupalö opa nö, ĩ na töpö wai kuuma. ĩ na tä kua tä, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö Jesus anö tä aipöamati pole, ĩ tä taa nö, Teusömo wi a sai ha ulu töpö a lalupalö hapalo pole, ĩ ta hininö nö, töpö hĩsosoma.

16 Töpö hĩsolo nö, Jesus a na, <Ulu töpö kuu pole, ĩ wa ta hini kule?> ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki hõtöwö, <Awai ta pi kuu mi sai. Teusö tä waheta aiki, “Teusö anö ulu töpö pi wai hatukupamani ha, Teusö a na, ‘Wa totiatalo opawö’ ĩ na ulu töpö kuu makoka apaö” ĩ na Teusö tä waheta kuu. ĩ tä waheta kuu wi, ĩ ma ta hini hãto maama?> ĩ na Jesus a kuuma.

17 ĩ na Jesus a kuu nö, Jetusalēi tä uli ha a husolo nö, Petânia tä uli ha a hulasolöma. Petânia tä uli hamö a waloikitö nö, ĩ ha a kuköma.

Jesus anö piku ti hãwãmanö noai ĩ ta

Marcos 11.12-14, 20-25

18 ĩ hena tä, Jetusalēi tä uli ha a kōo sapa koonö tä, a oio opama.

19 A oi ipö salo, piliso kasö ha piku tiki öpale, ĩ tiki öpa talalö nö, a ekua soataköma. A ekua soataköma maaki, hii ti mo mai ha, pili nakö hena sino kuo sisama. Pili tiki henakö sino kuo sisa ha, ĩ ti na Jesus a hapalo nö, <Waiha au pili mo lalo kota mai kitäö!> Jesus anö ĩ na piku tiki noa wani thama. ĩ na ĩ tiki noa wani thalöma, ĩ piku tiki hãwãa soasoma.

20 Tiki häwää soaso noai, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpönö ĩ tä taa nö, <Kilatiha! Hi tiki häwää soa nö kilitalohe> ĩ na töpö kuuma.

21 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki, <“Teusö a lotete epö’ makö pi kuu tä, ‘Teusö a lotete häto mai kitäö!’ ĩ na makö pi kuu mi tä, hi piku sa tiki thama kuahe na, kamakönö ĩ na ma tä thama hõtöo kitä. ‘Teusö a lotete epö’ ĩ na makö pi kuu totio nö, hi heu tä öpale, ĩ heu tä ha makö hapalo nö, ‘A hoköpalo nö, kosoto u pata ha a keikiö!’ makö kuu ha, heu tä pata maaki, kosoto u pata ha tä pata kepaso kitä” ĩ na sa kuu kule. Sa holisi mai kitäö!

22 “Teusö a lotete epii ĩ anö sa hini kitäö!” ĩ na makö pi kuu totioö ha, Teusö a na makö hapalo nö, ma tä naka wi ĩ ma tä täa hõtöli kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

<Witi pili anö wa simököma?> pata töpö kuu noai ĩ ta

Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8

23 ĩ na Jesus a kuu nö, Teusömo wi a sai ha a hua konasolöma. A hua kononö nö, ĩ ha a waloikitö nö, töpö pi hatukamati tä, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, juteu pata töpö, ĩ na töpö kui, Jesus a na ĩ töpö ekua ateiki nö, <Witi pili anö wa simöaö ha hi wa tä aipöamatii?> ĩ na töpö kuuma.

24 ĩ na töpö kuu ha, <Kamakö na sa tä hini hõtöo pia kule. Kamakö na sa ta hini ha, kamakö hõtöwö, “ĩ naköö!” makö kuu hõtöoö ha, “Witi pili anö wa simöaö ha hi wa tä aipöamatii?” makö kuuhe, ĩ tä na, “ĩ anököö!” sa kuu hõtöo kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

25 ĩ na a kuu nö, <Witi pili anö João a simöaö ha, ĩ anö töpö mäi ömatima? Teusö anökö hätowö? Sanöma töpönökö hätowö? Wi na makö pi kuu kule?> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu ha, kama töpö hapalo nomöhöpasö nö, <“Teusö anö João a simököma” ĩ na makö kuu ha, Jesus aiki hõtöwö, “ĩ na makö kuu manu kule, wi na makö pi kuu salo, João ma kai a hini totio maama?” ĩ na Jesus a kuu hõtöo kitä.

26 ĩ na tä kua tä, “Sanöma töpönö päwö João a simökömaö!” makö kuu ha, ai töpö pewönö makö wanipo matimöö!> ĩ na töpö kuuma. <“João a patanö Teusö a kai wäsä totio wi, ĩ a sai kuo totioma” ĩ na ai töpö pewö kupaloti saiö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu salo, <Sanöma töpönö päwö João a simököma> ĩ na ĩ töpö kuu kili ipama.

27 Töpö kuu kili ipa salo, <Kui. Sama tä tai mi> Jesus a na ĩ na ĩ töpö kuuma. ĩ na töpö kuu ha, <“Witi pili anö wa simöaö ha, hi wa tä aipöamatii?” makö kuu kule maaki, kamakö na sa kuu hõtöo mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Polakapi pelupö töpö kua noai ĩ ta

28 ĩ na Jesus a kuu nö, <Sa ta wäsä piale, ĩ tä na wi na makö pi kuu kule?> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu nö, <Pö a hai ĩ polakapi pelupö kökö kuoma. A thaa somakö noai ĩ a na, “Pösai. Huki upa mokö kulati, ĩ a hikali ha wa kalipalo pia kulatiö!” ĩ na pö a kuu ha,

29 “Ī ha sa kalipalo wani ipöö!” ĩ na pelupö pata a kuu hõttöoma. Ī na a kuu hõttöa kule maaki, waiha a pi tapoiki nö, a kalipalomö hulaselöma.

30 Ī na tä kua tä, a kalipalomö hulaselö noai ĩ a hai ĩ poosa a na pöö aiki, “Pösai. Upa mokö kulati ha a kalipalotöö!” ĩ na pöö a kuu ha, “Awai. Sa hulaselö kitäö!” ĩ na poose a kuu hõttöoma. Ī na poose a kuu hõttöa kule maaki, a huu maama> ĩ na Jesus a kuuma.

31 Ī na a kuu nö, <Witi anö pöö a kai a hinia totilöma?> Jesus a kuu ha, <Pepala anökö> ĩ na töpö kuu hõttöoma. Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki, <“Pata töpö na sitipa totoköpö, ĩ sitipa täta sinomo wi ĩ töpö, sitipa noa na suö töpönö wano töpö sapäkama hätäpo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Teusö a kaikanamo wi ĩ ha ĩ töpö lisia somataso kitä. Sitipa täa sinomoti wi ĩ töpö, suö töpönö wano töpö sapäkama sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö wanisala apa wi maaki, kamakö hai, Teusö ulupö makö kupo paio mai ha, ĩ töpö hai, Teusö ulupö töpö kua somapaso kitä” ĩ na sa kuu kule. Sa holisi mai kitäö!

32 João Pasisöta anö piliso salili ipii ĩ tiso mömamö huu noai, ĩ a na, “Pitili wa” makö pi kuu maama. Sitipa täa sinomoti wi ĩ töpö, wano töpö sapäkama hätäpo wi ĩ suö töpö, ĩ na töpö kui töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ töpö aiki, “João Pasisöta anö Teusö ta wäsä wi ĩ ta pitili” ĩ na töpö pi kuu nö, ĩ ta hinia totilöma. “João Pasisöta a kai a pitili” ĩ na töpö kuu noai, ĩ ma ta hinima maaki, “Häö. Wanisala sa tä thaa kota wani ipö” ĩ na makö kuu naio maama. “Wanisala sa tä thaa wani” ĩ na makö kuu nö, makö pi tapomo sapamo kōoma akōna, “Teusö ta pitili” ĩ na makö kuu naio noa kipi> ĩ na Jesus a kuuma.

Töpö kalipalo haitio noai ĩ töpönö kaikana tä hai ĩ pelupö a säpalö noai ĩ ta

Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19

33 Ī na Jesus a kuu nö, <Ai uni sa ta wäsä pia kule. Ī ta hiniheö! Pata tänö upa totokö satehe epii totokö tösama. Mositimö a kui na, ĩ na upa mokö kui, upa totokö ha mokö salolo wi, ĩ mokö tösatima. Ī mokö tösa nö, ĩ totokö kuo pamö tä hokoloköma. Tä hokolokö nö, upa mokö kopekeama pia salo, maa ma pata thaköma. Maa ma pata thakö nö, ösö ha tikio wi tiki matakali thaa nömököma. Matakali tiki thaa nömökö nö, ai töpö na, “Hi ipa hikali a ha pö kalipalo hisaö! Waiha au noa sa tä totoki kitäö!” ĩ na a pata kuuma. Ī na a pata kuu nö, a hama hulaselöma.

34 A hama pata hulölö nö, tiko tä uli ha a pata kutio tasoma. A kutio wi, ĩ tä tetea apöpasö noai ha, kama hai hikali a na upa mokö patasipö öpö tä, polakapi kama hai ĩ upa mokö suli pia salo, ĩ pata tänö töpö nokapalamati wi ĩ polakapi ai töpö simöa konöma.

35 Ī töpö kopi ha, töpö hikalimo haio wi ĩ töpönö töpö huölö nö, ai tä soalali, ai tä säpali, maa manö ai a säsä pamö, ai tä säpali, ĩ na töpö thamama.

36 Ī na töpö thamaö ha, pata tänö satehe epii ai töpö simöa nömönöma. Töpö simöa somanö noai, ĩ töpö peama thama noai na, ĩ na ĩ töpö peama thama nömöo tasoma.

- 37 Ī na ĩ tōpō peama thama nōmōo tasoma ha, pata tänō kama hai ĩ pelupō a simōa nōmōnōma. “Ī tōpōnō ipa ulu a peama mai kitäö!” ĩ na a pi pata kuu nö, kama hai ĩ ulu a simōa nōmōpalō tasoma.
- 38 A simōa nōmōa kopalō taso wi, tōpō hikalimo haitio wi ĩ tōpō na a waloa nōmōa kōkō tasoma. A walo tasoä tä, tōpō hikalimo haitio wi ĩ tōpōnō a talalō nö, “Pata tä hai ĩ pelupō a huu kulatiö! Ma säpalöpōö! Ma säpalō nö, hi hikali ma pata sua asalöpōö!” ĩ na tōpō kuuma.
- 39 Ī na tōpō kuu nö, pata tä hai ĩ pelupō a huölō nö, hikali a kasō ha a läkälölō nö, a säpalōmae> ĩ na Jesus a kuuma.
- 40 Ī na Jesus a kuu nö, <Önō kutenö, pata tä kopo nö, tōpō hikalimomati noai, ĩ tōpō na wi na pata tä kua kitä?> ĩ na a kuuma.
- 41 Ī na a kuu ha, <A pata kopo nö, tōpō hikalimoma ti noai ĩ tōpō säa hōtōpali kitä. Tōpō säa hōtōpalō nö, ai tiko tōpō na, “Ipa hikali a ha pō kalipaloö! Waiha noa sa tä totoki kitäö!” a pata kuu kitä. A pata kuu ha, “Awai” tōpō kuu nö, tōpō hikalimo nö, nii tä patasipō öpō tä, pata tänō nii tä nakaö ha, ĩ tōpōnō wani ipii nii tä simōa totiatala apa asa kuki kitäö!> ĩ na tōpō kuuma.
- 42 Ī na tōpō kuu ha, Jesus aiki, <Teusö tä waheta kuu noai, ĩ ma tä säökama möö häto maama? “Maa ma sai thaa wi ĩ tōpōnō ai ma hosalō noai, ĩ ma toita satio opama. Ī manö sai a lototoama totio wi, ĩ ma. Ī na tä kua wi, Teusö anö ĩ tä thama. Teusö anö tä thaa wi ĩ tä totiatalo opaö” ĩ na Teusö tä waheta kuu> ĩ na Jesus a kuuma.
- 43 Ī na Jesus a kuu nö, <“Kamakö na Teusö a kaikanamo pasio mai kitä. Teusö a kai a hini totiatalo opa asa wi ĩ tōpō na Teusö a kaikanamo asa kitä” ĩ na sa kuu kule.
- 44 Maa sa ma katehahe, Teusö anö a kaikanamoma wi ĩ a uni hai, ĩ maa ma. Ī maa ma na ai tä kaepaköma, a pewö saokipasö. Ai tä na ĩ maa ma keköma, ĩ a nakasia totipasoö> ĩ na Jesus anö uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma.
- 45 Ī na Jesus a kuu ha, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata tōpō, patiseu tōpō, ĩ na tōpō kui tōpōnō ĩ uni tä pewö a hininö nö, <Jesus anö makö a kateha nö, ĩ uni tä pewö a thaa nö, ta wäsä kule ta o> ĩ na tōpō pi kuuma.
- 46 Önö kutenö, Jesus a peama pia salo, a hua pi topa apama. A hua pi topa apama maaki, ai juteu tōpō satehe epii tōpō na ĩ juteu pata tōpō kili ipa salo, Jesus a hua maama. Juteu tōpō satehe epii tōpō aiki, <Jesus anö Teusö a kai wäsä totio wi ĩ a> ĩ na ĩ tōpō pi kuuma kutenö, pata tōpōnō Jesus a hua maama.

Mateus 22

Teusö a kai a peama wi, ĩ tōpō peama hōtōo piale ĩ ta

Lucas 14.15-24

- 1 Ī na tä kua tä, Jesus anö uni ta wäsä kōo nö, ĩ na a kuuma:
- 2 <Ai kaikana tä hai ĩ pelupö anö suö tä täa pia tä, ĩ kaikana tänö ai töpö iapalama kua piale na, ĩ na Teusö a kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä kua hōtōö.
- 3 Kaikana tänö ai töpö iapalama pia salo, kama hai ĩ töpö kalipalama sinomo wi ĩ töpö na, “Sa töpö naka waikilö noai, ĩ töpö na makö hulolö nö, ‘Pei. Huki makö kokamo nö, makö iapalopö!’ ĩ na makö kuutö!” ĩ na kaikana tänö töpö noa thama. ĩ na töpö noa thaö ha, töpö hulolö nö, töpö nakama maaki, “Pälaö. Samakö iapalo wani ipö. Samakö huu mai kitäö!” ĩ na töpö kuuma.
- 4 Ī na töpö kuu ha, kaikana tänö töpö kalipalama sinomo wi ĩ ai töpö simönö nö, “Sa töpö naka waikilö noai, ĩ töpö na ĩ na makö kuu! ‘Nii tä pata kua waikia kulatiö! Paka kökö okalo, paka kökö pata tapu upii, ĩ na kökö kui, kaikana tänö ĩ kökö säa waikipali kipiliö! Pei. Pö iapalosoö!’ ĩ na makö kuutö!” ĩ na ĩ kaikana tänö töpö noa thama.
- 5 Ī na töpö noa thaö ha, ĩ töpö hulolö nö, ai töpö naka nömönöma maaki, ĩ töpö naka nömönö noai ĩ töpö huu mai ha, kama hai ĩ hikali a ha ai tä huu, wani tä suta wi ĩ a sai ha ai tä huu,
- 6 kaikana tänö töpö simönö noai, ai töpönö ĩ töpö soapalö nö, töpö säa läpali, ĩ na töpö naka noai, ĩ na ĩ töpö kuuma.
- 7 Ī na ĩ töpö kuaö ha, kaikana tä hīso opa nö, ai töpö na, “Ipa kalipalama wi töpö säpalö noai, ĩ töpö säa hōtöpalötöö! Ma töpö säpalö nö, ĩ ma töpö sai pö pewö ĩsia soamanö!” ĩ na kaikana a kuuma.
- 8 Ī na kaikana a kuu nö, ai töpö kalipalama wi ĩ töpö na, “Makö pewö iapalo pia kule maaki, sa töpö naka soma noai ĩ töpö topa maama.
- 9 Önö kutenö, piliso pewö pata kulati hamö makö hulolö nö, ĩ na tä kua tä, ai töpö huu läle, ĩ töpö pewö nakalötöö!” ĩ na kaikana anö töpö noa thama.
- 10 Ī na kaikana tänö töpö noa thaö ha, ĩ piliso pewö pata hamö töpö hulolö nö, töpö huu läle, ĩ töpö pewö nakalöma. Ai töpö topa apai ĩ töpö, ai töpö wanisala apai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö pewö nakalöma. ĩ töpö pewö nakali ha, kaikana tänö töpö iapalama wi ĩ a sai pewö pata matihia totiköma. ĩ a sai matihia apa waikila tä,
- 11 kaikana tänö ĩ töpö möö pia salo, ĩ a sai ha a pata lisipalo nö, haloi ösö toita apii ösö na ai tä haloa mai, ĩ a wani talalöma. Töpö iapalo tä, haloi ösö toita apii ösö halopo wi, ĩ töpö na kaikana tänö ĩ nasimö ösö totoma sinomo wi ĩ nasimö ösö na ĩ a wani halo pasio maama.
- 12 Haloi ösö toitali ösö na a wani haloa pasia mane, kaikana tänö ĩ a wani talalö nö, ĩ a wani na, “Ipa noi tä! Iapalo tä, haloi ösö toita apii ösö na wa halo mai a. Wi na wa pi kuu salo?” ĩ na kaikana a kuu kule maaki, a wani huo hōtöo maama.

13 Önö kutenö, töpö kalipalama wi ï töpö na kaikana tä aiki, “Pili a ami pewö wani ökapalö nö, atu ha mumi mumi tä pata kule ha ï ha a wani hosalötö! ï ha a wani pepalopö! A wani halilimo opa nö, a nakö pata äö äömo opatipö! A ököpalotipö!” ï na kaikana a pata kuuma> ï na Jesus a kuuma.

14 ï na a kuu nö, <Önö kutenö, sanöma töpö na Teusö a kaikanamo pia salo, satehe epii töpö naka kule maaki, Teusö anö töpö saia asali wi ï töpö polakapi ipö> ï na Jesus anö uni ta thaa nö, ï na ta kui ta wäsäma.

<Kaikana tänö kama hai ï tä naka wi ï tä totoköö!> Jesus a kuu noai ï ta

Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26

15 ï na tä kua tä, patiseu töpö hua kononö nö, Jesus a namo simökö pia salo, ï na töpö kuu hētupasoma: <Jesus ma hapalama apaö ha, a hapalo wanisala apapököö! A hapalo wanisala apaö ha, “Jesus a peamaö!” ï na makö kuupö> ï na ï patiseu töpö kuuma.

16 ï na töpö kuu nö, ï patiseu töpö kai a hua sinomo wi ï ai töpö, ai etoosisö töpö, ï na töpö kui, Jesus a na ï töpö simönöma. Töpö simöni wi, Jesus a na ï töpö waloiki nö, <Sanöma wa töpö pi hatukama sinomo wi ï waö! Wa pitilimo opaö. Sanöma makö na, “ï na makö kuapököö!” ï na Teusö a kuu wi, ï wa ta wäsä pitilimo opaö. ï sama tä taö öpaö. Teusö a kai a pitili ipii, ï wa ta wäsä ha, ai töpönö wa hïsu thaa kule maaki, ï wa ta wäsä kili mi ipö.

17 Önö kutenö, wa hini pia kule. Wi na wa pi kuu kule? Homa tili tä Sesa kaikana tänö sitipa kökö naka sinomo wi, juteu makönö ï sitipa ma kö totoköpökö? ï tä na wi na Teusö a kuu?> ï na töpö kuuma.

18 ï na töpö kuu ha, <Jesus a hapalo isi wanihopö!> ï na töpö pi kuu wi, Jesus anö ï tä taö öpa salo, ï na a kuu hõtöoma: <Makö holisimo opawö. Wi na makö pi kuu salo, sa hapalo isi wanihipama pi topa kule?

19 Sesa a pata na sitipa kökö totoma sinomo wi ï ai a wai suaki solö> ï na a kuu ha, ï sitipa a kai wai waloki ha,

20 Jesus aiki, <Hi sitipa kotopö wai na, ï witi pili a ukutupö sätää? ï witi pili a hilo wi tä säökama sätää kule?> ï na Jesus a kuuma.

21 ï na Jesus a kuu ha, <Sesa a kaikana aiki> ï na töpö kuu hõtöoma. ï na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Kamakö na Sesa kaikana tänö kama hai ï tä naka wi, ï Sesa kaikana tä na ï tä totoa pasikiö! ï na tä kua tä, kamakö na Teusö Kaikana tänö kama hai ï tä naka pasio wi, Teusö a na ï tä totoa pasikiö!> ï na Jesus a kuuma.

22 ï na Jesus a kuu noai, ï töpönö ï ta hininö nö, <Kilatiha! Jesus a hapalo pi hatuka apawö> ï na töpö pi kuu nö, Jesus a na töpö hapalo kota mai ha, töpö konasolöma.

<Teusö tä waheta na makö pi hatukupö mi ipö> Jesus a kuu noai ï ta

Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40

23 Ī tōkō soatawō, <Nomawō tōpō temōpo kōo mai kitāō!> satuseu tōpō kuu sinomo wi, Jesus a na ĩ satuseu tōpō walokōma.

24 Jesus a kule ha ĩ tōpō waloiki nō, <Jesus a pata! Ī na Moisés a patanō nō patapō tōpō noa thama: “Au hepala a hai ĩ ulu tōpō kuo mai ha, au hepala a nomasoō ha, ĩ a hai ĩ pusopō a kuo noai ĩ wa sua nōmōnōō! Wa sua nōmōnō nō, au ulu wa tōpō thakōō! Au ulu tōpō sai maaki, ‘Pepala a hai ĩ ulu tōpō pāwō’ ai tōpō kuupō” ĩ na sutu upa ha ĩ na Moisés anō tā sāōkōa thakōma> ĩ na Jesus a na tōpō kuuma.

25 Ī na tōpō kuu nō, <Pi naka. Kamisamakō kule ha poose tōpō satehe epīi, ĩ 6 poose tōpō kui tōpō kuoma. Pepala a kuo soma noai ĩ anō suō tā tälōma. A tälōma maaki, a ulu pō kuo mai ha, a nomasoma. Pepala a nomasoō ha, poosa anō kama hai ĩ pepala hai ĩ pusopō a kuo noai, ĩ a taa nōmōa hailōma.

26 A taa nōmōa hailōma maaki, ĩ a ulu pō kuo hōtōla tā kuno mai, ĩ a noma nōmōa pālasoma. Ī tā noa ha, ĩ a hai ai poosa anō ĩ suō a taa nōmōa haia konōma maaki, ĩ a ulu pō kuo hōtōla tā kuno mai, ĩ a noma nōmōa kōa pālasoma. Ī na ĩ poose tōpō pewō kuama. Poose tōpō pewōnō ĩ suō a taa nōmōatala kule maaki, tōpō ulu pō kuola tā kuno mai, tōpō pewō noma pālasoma.

27 Ī wano tōpō pewō nomaso noai ha, suō a noma nōmōa pālasoma. Ī na tā kuama.

28 Ī na tā kuama kutenō, waiha sanōma tōpō nomapo noai, ĩ tōpō temōa konasoma tā, ĩ 7 tōpōnō ĩ suō a po hātāhatalo noai, ĩ suō a hai, witi pili a hai ĩ pusopō a sai kupasoō?> ĩ na tōpō kuuma.

29 Ī na tōpō kuu ha, Jesus aiki, <Teusō ma tā waheta tai mi ipō, Teusō a lotetea apōle, ĩ ma tā tai mi ipō, ĩ na ma tā tai mi kuō kutenō, makō pi tapomo makokoa mane.

30 Waiha sanōma makō nomaso noai, ĩ makō pewō temōa konasoma tā, āju tōpō kua wi na ĩ na sanōma makō kua naio kuki kitā. Suō ma tōpō po mai kitā.

31 Sanōma makō temōa konaso wi ĩ tā na Teusō a kuu noai, ĩ ma tā sāōkama mōō hāto maama?

32 Abraão a, Isaki a, Jacó a, ĩ na kilii tōpō noma waikiso noai ha, Teusō aiki, “Abraão a, Isaki a, Jacó a, ĩ na kilii tōpō aiki, ‘Teusō a hai, ipa pata tā’ ĩ na ĩ tōpō kuu soatioō” ĩ na Teusō a kuuma. “Teusō a hai, ipa pata tā” ĩ na nomawō tōpō kuu mai kitā. Tōpō temō opīi, ĩ na ĩ tōpō kuu sisaō. Ōnō kutenō, Abraão a, Isaki a, Jacó a, ĩ na kilii tōpō nomasoma maaki, ĩ tōpō temōa konasoma> ĩ na Jesus a kuuma.

33 Ī na Jesus a kuu noai, satehe epīi tōpō kokamo sotota pole, ĩ tōpōnō ĩ ta hininō nō, <Jesus anō ta wāsā wi ĩ ta topa apa nō kilile> ĩ na tōpō pi kupalotima.

<Ī pili wa ta hinia totilöpököö!>

Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28

- 34 Ī na tä kua tä, <Jesus a hapalo taö öpa asaö ha, satuseu töpö hapalo hõtöo maama> ĩ na patiseu töpönö ĩ ta kuu hininö nö, ĩ patiseu töpö kokamoma.
- 35 Töpö kokamo nö, ai tä hai, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ anö Jesus a wapa pia salo, Jesus a na ĩ na a kuuma:
- 36 <Jesus a pata! Moisés a patanö töpö noa thatiilö noai, ĩ witi pili ta topa satia apöle ĩ sa ta hinia totilöpökö?> ĩ na a kuuma.
- 37 Ī na a kuu ha, Jesus aiki, <“Teusö pata wa tä pii totio opatipököö! Ī a pata na wa pi kuo totio opatipököö! Pe epii a pata pii totihoö! Ī a na wa pi tapomo sinomoti nö, pe epii a pii totihoö!”
- 38 ĩ na Moisés anö töpö noa thaa noai, ĩ pili wa ta hinia totilöpököö!
- 39 Ī wa ta hinia totia apölö nö, “Kama wa pio sapao kua kōo wi na, ĩ na au töpö pii kuaö!” ĩ na Moisés anö töpö noa thaa naio noai, ĩ wa ta hinia nömönöpököö!
- 40 “Teusö a pii totihoö! Ai töpö pii totio naioö!” ĩ na Moisés anö töpö noa thaa noai, ĩ wa ta hinia totilöma, Moisés anö satehe epii ai töpö noa thaa pi kupaso noai, ĩ wa tä pewö a hini naio soata kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Cristo a hai, witi pili a?

Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44

- 41 Ī na Jesus a kuu nö, patiseu töpö kokamo soala tä, Jesus aiki,
- 42 <Juteu makö täapa kōo läöpö, Teusö anö ai tä simöpa pialali, ĩ Cristo a hilo wi, ĩ a na wi na makö pi kuu kule? Ī a hai, witi pili a ola tolewö?> ĩ na a kuu ha, <Davi a ola hai, Cristo a> ĩ na töpö kuuma. Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki hõtöwö,
- 43 <Önö kutenö, Davi a kuu noai, ĩ tä na wi na makö pi kuu kule? Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö Davi a pi hatukua waikipamanöma kutenö, ĩ na a kuuma: “Waiha Teusö anö a simöpa piale, ĩ ipa pata tä” ĩ na Davi a kuuma.
- 44 Ī na Davi a pata kuu totioma: “Ipa pata tä na Teusö pata tä aiki, ‘Ai töpönö wa wanipo wi ĩ sa töpö peama totio kitäö! Sa töpö peama noai ha, ĩ töpö na wa kaikanamo toitio kitäö! Ī töpö na wa kaikanamo totio paio mai ha, kamisa na wa kua paitiki nö, kawa solo makö kaikanamo paitiopököö!’ ĩ na Teusö pata tä kuuma” ĩ na Davi a pata kuuma.
- 45 Önö kutenö, Davi anö Cristo a kateha nö, “Ipa pata tä” ĩ na a kuuma kutenö, Davi a hai pelupö tolewö Cristo a päwö ta o? Ma. Davi a kua paia mai ha, Cristo sa kuo somatioma> ĩ na Jesus a kuuma.
- 46 Ī na Jesus a kuu ha, ĩ töpö pewö hapalo hõtöo wi tä kuo maama. Önö kutenö, ĩ töpönö Jesus a na tä hini kota maama.

Mateus 23

<Pata sa asawö> töpö kuu wi ĩ töpö na Jesus a hapalo noai ĩ ta

Marcos 12.38-39; Lucas 11.43, 46; 20.45-46

- 1 ĩ na tä kua tä, satehe epii töpö sototole ĩ töpö, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na Jesus a hapalo kōoma.
- 2 A hapalo nö, <Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpö hai, juteu pata töpö kutenö, Moisés a kai säökama kule, ĩ töpönö ĩ tä taōma sinomoö.
- 3 Önö kutenö, ĩ töpönö ta wäsä wi ĩ tä pewö a hini totioheö! ĩ ma ta hini kule maaki, ĩ töpönö tä thatala apati wi, ĩ tä thaa naio tihöö! ĩ töpönö ta wäsäti kule maaki, ĩ töpönö ĩ ta hini totio mi ipö. Önö kutenö, ĩ töpö kuati wi, ĩ ma tä uōma maapököo!
- 4 Wani tä hute epii tä ōkama sihipo wi, ĩ tä kui na, ĩ töpönö ai töpö noa tha apati wi, ĩ na ĩ tä kuö. Wani tä ōkapalö nö, ai tä na ĩ wani tä hute epii tä sihiama thama wi na, ĩ na ĩ töpönö ai töpö noa thaa nö, ĩ na ĩ töpö peama kua hōtōoö. ĩ töpönö ai töpö noa thaa nö, töpö peamati wi, ĩ töpönö töpö pepalo opa wi, ĩ töpö pasilipa mi ipö.
- 5 ĩ töpö mömo pi topa apa päoö. ĩ töpönö toitali tä thaa wi, ai töpö na ĩ tä möma pi topa päo salo, toitali tä holisi thaa sinomo päoö. Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpönö pi na ai töpö pi thama sinomo pi topa apaö: “Kamakönö Moisés ma kai a hini totiatalo opawö” ĩ na ai töpö pi thama pia salo, kama töpö hūko ha Teusö tä waheta säökama pi ōkaki, pili töpö poko ha ai tä säökama pi ōkaki, haloi ösö kolo kasö lapemaki, ĩ na ĩ töpönö tä thama sinomoö.
- 6 Töpö iapalopö, töpö kokamo pa Moisés a kai wäsä wi ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui, pata töpö loo wi ĩ ha ĩ töpö loo pi topa naio sinomoö. Juteu töpönö Moisés a kai hinipö, töpö kokamo sinomo wi, ĩ ha pata töpö loo sinomo pa, ĩ ha ĩ töpö loo pi topa naio asaö.
- 7 Wani tä suta wi, ĩ ha satehe epii töpö kuo pa ĩ töpö hupalö naitio nö, “Pata! Wa huu kule?” ĩ na ai töpö pewö thama pi topa apaö. “Pata wanö samakö pi hatukama sinomo wi ĩ waö!” ĩ na töpö pi thama pi topa apa naio päoö.
- 8 Kamakö na, “Pata wanö samakö pi hatukama sinomo wi ĩ waö!” tä kuu wi tä kuo maapököo! Makö pi hatukama sinomo wi, ĩ sami pata tä kua sisaa. Kamakö hai, poose makö pewö pasiwö.
- 9 Kamakö hai ĩ pō a hai, sami a kua sisaa. Hi tä hētu ha kamakö hai ĩ pō a kulali, ĩ a. Önö kutenö, hi masita tä uli kule ha au ai tä pasi mai tä na, “Hapa” makö kuu maikiö!
- 10 Ai tä na, “Ipa pata tä” pö kuu ti! Kamakö hai samii ĩ pata sa kua. Cristo sa hai, ĩ kamakö hai ĩ pata sa sai.

11 Kamakö na a kalipalo sinomo nö, makö pasilipo wi, ĩ a hai, ĩ pata tä sati ipö.

12 “Pata sa asawöö!” ai tä kuu wi, ĩ a na, “Pata wa pasi mai kitä!” ĩ na ai töpö kuu kitä. ĩ na tä kua tä, “Pata sa pasi mai kitä” ai a kuu pasio wi, ĩ a na, “Pata wa waikiwö” ĩ na töpö kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

<Makö Teusömo wi maaki, makö holisimo opaö> Jesus a kuu noai ĩ ta

Marcos 12.40; Lucas 11.39-42, 44, 52; 20.47

13 ĩ na Jesus a kuu nö, <Moisés ma kai wäsä sinomo wi ĩ makö, patiseu makö, ĩ na makö kui makö holisimo opati wi, ĩ makö pepalo opa kuki kitä. Teusö anö sanöma makö na a kaikanamo totio wi, ĩ ha ai töpö lisipo pi topa kule maaki, makö läapalo läoö ha, ai ma töpö lisipama mi. ĩ ha makö lisipo mi, ĩ ha ai ma töpö lisipama mi, ĩ na tä kuaö. Ai töpö aiki, “Teusö ai. Kamisamakö na a kaikanamo totihoö!” ĩ na ĩ töpö kuu pi topa kule maaki, makö holisimo opa salo, Teusö a kaikanamo wi, ĩ ha ĩ ma töpö lisipama maa kule.

14 [Moisés ma kai wäsä wi ĩ makö, patiseu makö, ĩ na makö kui makö holisimo opati wi, ĩ makö pepalo opa kuki kitä. Suö töpö hai ĩ peanopö töpö nomaso noai, ĩ töpö hai ĩ wani ma tökö pewö täalali. ĩ wani ma tökö pewö täalalö nö, ai ma töpö mönama pia salo, makö Teusömo soata nö, Teusö a na makö hapalo lapahapalo opatii. Önö kutenö, Teusö anö makö pepalama satia apa kitä.]

15 Moisés ma kai wäsä wi ĩ makö, patiseu makö, ĩ na makö kui makö holisimo opati wi, ĩ makö pepalo opa kuki kitä. Mötati tuu pökatö pata hamö makö huu, hi masita tä uli pewö hamö makö huu hätäpoö, ĩ na makö kuaö. Makö hulolö nö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na, “Juteu makö kupo mi salo” ĩ na makö ku upaö. Ma ta wäsäö ha, ĩ töpönö makö kai a hini nö, makö holisimo kua wi na, ĩ na ĩ töpö holisimo kua naioö. ĩ töpö holisimo kua satia apaö. ĩ töpö holisimo satia apa kutenö, ösi töpö pepalo opa soatio wi, ĩ tä uli ha makö huu kua piale na, ĩ na ĩ tä uli ha ĩ töpö huu kua naio totio kitä.

16 Kamakö mamö höpöpöi maaki, ai ma töpö poko tutuapala apatiwö. Makö pi hatuku mai maaki, ai ma töpö pi hatukama pi topa apa nö kiliawö. Makö pepalo opa kuki kitä. Ai ma töpö pi hatukama pi topa tä, pi na makö kutiwö: “ĩ na sa kua totio kitäö!” ĩ na wa kuu nö, ‘Teusömo wi, kamisa na ĩ a sai patanö sa hini manu kule, sa holisimo mane’ ĩ na wa kuu kule maaki, Teusömo wi ĩ wa sai a kateha paa manu kule, wa holisimo kuköma, wa holisimo wi, ĩ tä wanisala mai kitä. ĩ na tä kua tä, ‘ĩ na sa kua totio kitäö!’ ĩ na wa kuu nö, ‘Teusömo wi a sai ha oto tä kule, ĩ oto tänö sa hini manu kule, sa holisimo mane’ ĩ na wa kuu tä, ĩ oto wa ta kateha manu kule, wa holisimo kuköma, wa holisimo wi, ĩ tä wanisala apa kitä” ĩ na ma ta wäsä nö, ĩ na makö kutiwö.

17 Makö osemö opatiwö. Makö pi hatuku mi ipöö! Teusömo wi ĩ a sai kutenö, Teusö anö ĩ a sai totipali. Teusömo wi ĩ a sai ha oto tä kua kutenö, Teusö anö ĩ oto tä totia naipali. Önö kutenö ĩ oto tä toita apö, Teusömo wi ĩ a sai toita sati ipö, ĩ na tä kuö.

18 Ī na tä kua tä, ai ma töpö pi hatukama pi topa tä, ma ta wäsä nö, ĩ na makö kuu naioö. “Ī na sa kua totio kitäö!” ĩ na wa kuu nö, ‘Teusö a na salo pö totoköpö matakali tiki hĩtale, ĩ tikinö sa hini manu kule, sa holisimo mane’ ĩ na wa kuu kule maaki, ĩ wa tiki a kateha päa manu kule, wa holisimo kuköma, tä wanisala mai kitä. Ī na tä kua tä, ‘Ī na sa kua totio kitäö!’ ĩ na wa kuu nö, ‘Teusö a na salo sa toto pole, ĩ salo anö sa hini manu kule, sa holisimo mane’ ĩ na wa kuu nö, wa holisimo kuköma, ĩ tä wanisala apa kitä” ĩ na makö kutiwö.

19 Makö pi hatuku mi ipö. Teusö a na salo pö totoköpö matakali tiki hĩtale, Teusö anö ĩ tiki totipali, ĩ tiki hösöka ha salo pö makea kutenö, ĩ salo a totia naipali, ĩ na tä kuaö.

20 Önö kutenö, “Ī na sa kua totio kitäö!” ĩ na ai tä kuu nö, “Teusö a na salo pö totoköpö tiki hĩtale, ĩ tikinö sa hini manu kule, sa holisimo mane” ĩ na a kuu tä, “Ī tiki, ĩ tiki na salo a makele, ĩ na tökö kui tökö pewönö sa hini manu kule, sa holisimo mane” ĩ na a kuu totia kule.

21 “Ī na sa kua totio kitäö!” ai tä kuu nö, “Teusömo wi ĩ a sai patanö sa hini manu kule, sa holisimo mane” ĩ na a kuu tä, “Teusömo wi ĩ a sai patanö sa hini, Teusömo wi a sai ösimö ha Teusö a kule, ĩ a patanö sa hini naioö, ĩ na tä kua kutenö, sa holisimo mane” ĩ na ĩ a kuu totia kule.

22 “Ī na sa kua totio kitäö!” ai tä kuu nö, “Hutu mosökö patanö sa hini manu kule, sa holisimo mane” ĩ na a kuu tä, “Hi tä hētu hamö kaikana tä hai ĩ lotami ti na Teusö a lole, ĩ tinö sa hini, ĩ ti na Teusö a lole, ĩ a patanö sa hini, ĩ na tä kua manu kule, sa holisimo mane” ĩ na ĩ a kuu totia kule> ĩ na Jesus a kuuma.

23 Ī na a kuu nö, <Moisés ma kai wäsä wi ĩ makö, patiseu makö, ĩ na makö kui makö holisimo opati wi, ĩ makö pepalo opa kuki kitä. Wani ma tökö thapo pole, Teusö a na ĩ ai ma tökö ose wai totoma sinomoö. Ma tä thapo pole, ĩ tä wani ipii maaki, ĩ na ma tä thamaö. Nii tä oamö totipamanöpö, nii tä na saa nakö wai ketama sinonomo wi ĩ ma nakö wai thapo pole, Teusö a na ĩ ma nakö ose wai totoma sinomo naioö. 10 nakö wai kua tä, sami ma nakö wai totoma sinomoö. Ī na Moisés anö nö patapö töpö noa thama kutenö, ĩ na makö kuatii. Ī tä topa kule maaki, pe epii Moisés anö nö patapö töpö noa tha apa noai, ĩ ma ta hini mi ipö. “Toitai tä thaa totioheö! Ai töpö na makö pi honipo opa nö, töpö totiapala sinomoö! Makö pitilimopököö!” ĩ na Moisés anö pe epii nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ma ta hini totio mi ipö.

24 Makö pi hatukupu mi. Makö amisio pia tä, ukisili a wai käne, ĩ ma wai hosalö nö, maa ma tuu koa kule maaki, kamelu ma uni pata, klutu. Ī na makö kuaö. Wani ipii wanisala ma tä thaa kuköma, makö pi honipo kitä maaki, pe epii wanisala ma tä thaa tä, “Päla. Ī na makö kua päö” ĩ makö kuu> ĩ na Jesus a kuuma.

25 Ī na a kuu nö, <Moisés ma kai wäsä wi ĩ makö, patiseu makö, ĩ na makö kui makö holisimo opati wi, ĩ makö pepalo opa kuki kitä. Kaukösö ma salupali, mokota ma salua naipali, ĩ na ma tökö salu thama kule maaki, ĩ tökö ösimö ha

wanisala ma tä titiki. Kaukösö a ausii kaukösö a na maa tuu samii tuu titio kuo wi na, ĩ na makö kuaö. Makö möamö toita apö maaki, pili makö ösi sami ipö. Makö thomömo opaö, wani tä na makö pi wasiso opaö, ĩ na makö kuaö.

26 Patiseu makö pi hatuku mi ipö. Kaukösö a ösimö ha tä titile, ĩ ma tä ausia paipamanöma, kaukösö a ausia naipaso kitä. Pili makö ösi ausi waikia tä, toitai ma tä tha apa hõtöo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

27 ĩ na a kuu nö, <Moisés ma kai wäsä wi ĩ makö, patiseu makö, ĩ na makö kui makö holisimo opati wi, ĩ makö pepalo opa kuki kitä. Nomawö töpö pi titita wi, ĩ a sai wai kui na, ĩ na makö kuö hõtöwö. Nomawö töpö pi titia wi, ai töpönö ĩ a sai wai hönöma nö, sai a wai ausipama kule maaki, ĩ a sai ösimö ha thuu tu, säi säi tä hote hĩthani, ĩ na tä titia kua.

28 Makö möamö toita apö maaki, pili makö ösi wanisala apö. Makö holisimo opati wi ĩ tä na makö pi tapomo opatii, wanisala ma tä thaa piale, ĩ tä na makö pi tapomo opatii, ĩ na pili makö ösi kuaö> ĩ na Jesus a kuuma.

<Töpö holisimo opa wi ĩ töpö pepalo opa kitä>

Lucas 11.47-51

29 ĩ na a kuu nö, <Moisés ma kai wäsä wi ĩ makö, patiseu makö, ĩ na makö kui makö holisimo opati wi, ĩ makö pepalo opa kuki kitä. Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ nomawö töpö titile, ĩ ma sai thaö, toitai tä thaa sinomo noai, ĩ nomawö töpö titile, ĩ ma sai totia kopali, ĩ na ma pö sai thatala apatii.

30 Ma pö sai thaa nö, “Sutu ha Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ töpö na makö kuo naio soatama aköna, kamakö hai ĩ nö patapö töpönö ĩ töpö sä thama noai na, ĩ na ma töpö sä thama naio maa noa kipi” ĩ na makö kuu.

31 ĩ na makö kuu manu kui, “Sutu ha kolo töpönö Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ töpö sälalö noai, ĩ kolo töpö hai ĩ ola samakö” ĩ na makö kuu kule.

32 Önö kutenö, kamakö hai ĩ nö patapö töpönö wanisala pili tä kolo thama kua noai na, ĩ na ma tä thama hõtöto totiopököo!

33 Olö kökö wasui kökö kui na, ĩ na makö kuaö. Ai töpö na wanisala ma tä thaa sinomoö. Ösi töpö pepalo soatio wi, ĩ tä uli ha Teusö anö makö simöpa piale, ĩ tä na makö tokö mai kitä.

34 Hiki. Teusö a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, töpö pi hatuku upii ĩ töpö, makö pi hatukama wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, kamakö na ĩ sa töpö simöpali kitä. ĩ sa töpö simöpalöma tä, ai ma töpö säpali, hii ti pakalai ti ha ai ma töpö sätämaki, ĩ na ma töpö säa thapali kitä. ĩ na tä kua tä, juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ sai pö ha töpö kokamone, ĩ ai ma töpö soalalö nö, sai pö kua setekelati, ĩ sai pö pewö hamö ma töpö sasupalö nö, ma töpö peama hätäpo opa kuki kitä.

35 Önö kutenö, wanisala tä thaa pasio maa noai ĩ ma töpö sälalö noai, ĩ tä noa na Teusö anö makö peama kitä. Apeu anö wanisala tä thaa pasio maa noai, ĩ a säa somapalö nö, waiha opii ai töpö satehe epii töpö säa nömönanöma.

Töpö säa nömönanö nö, ĩ na tä kua tä, waiki totii, Patakiäsö a hai ĩ pelupö Sakatiasö a säa nömöpalöma. Teusömo wi a sai atu ha salo pö ĩsima sinomo noai ĩ ti hĩtale, ĩ ti kotö ha juteu makönö Sakatiasö a säma.

36 “Ĩ töpö pewö sälalö noai, ĩ tä noa na Teusö anö makö peama kitäö!” ĩ na sa kuu kule. Sa holisi mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Jetusalēi tä uli na Jesus a pi honipo opama

Lucas 13.34-35

37 ĩ na Jesus a kuu nö, ĩ na a kuu nömöoma: <Jetusalēi tili pö! Teusö a kai wäsä sinomo wi ĩ ma töpö sä sinomo opawö. Teusö anö ĩ töpö simöpalö noai, maa manö ĩ ma töpö sä sinomoö. Kalaka pöpönö anö kalaka kökö ose wai noama salo, pili a maisökö komo ha kökö ose sosamapo kua wi na, kamisanö ĩ na makö noama kua wi, ĩ sa tä pi ipa sinomo thali maaki, ĩ ma tä pii pasio maa thaliö!

38 Kamakö hai ĩ sai a pata na sa mamö läo soatio mai kitä. Makö noama mi kutenö, sami ipii makö heipaso kitä.

39 “Kamakö aiki, ‘Kamisamakö na Teusö anö a simöpalö noai, ĩ a waloa köki keheö! Teusö ai. ĩ wa totiapalapökö!’ ĩ na makö kuu paio mi tä, kamakönö sa tapa koo paio mai kitäö! Pitili sahaö!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 24

<Teusömo wi a sai waniapali kitä> Jesus a kuu noai ĩ ta

Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6

1 ĩ na tä kua tä, Teusömo wi a sai ha Jesus a kuoma, a atupalo nö, a huu koonö pamö, Jesus a na kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö ekua hökköiki nö, Jesus a na ĩ töpönö Teusömo wi a sai pata möpalamatimae.

2 Sai a pata möpalamati ha, Jesus aiki, <Hi sai ma pata möpalati pole, ĩ a sai ha maa makö pewö tipöle, ai töpönö ĩ maa makö pewö pata huitipalö nö, maa makö pewö kemani kitä. “Ai ma tipöo satio soa mai kitä. ĩ a sai pewö pata waniapaso kitä” ĩ na sa kuu kule. Sa holisi mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

<Pe epii töpö pea kuki kitä> Jesus a kuuma

Marcos 13.3-13; Lucas 21.7-19

3 ĩ na Jesus a kuu nö, a hua kononö nö, Olipa tä heu ha a walokö lasoma. A waloikilö nö, a loköma. A lotia tä, ai töpö mai ha, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö waloikiso nö, <Jesus ai. Wi na tä kuto tä ai töpönö Teusömo wi a sai pata waniapali pia salo? Wa huu koo paio mi tä, wi na tä kua paio pia salo? Hi tä uli mapo pia tä, wi na tä kua pia salo?> ĩ na töpö kuuma.

4 ĩ na töpö kuu ha, <Makö pi mosawia mi tä, ai töpönö makö mönama apa kitäö! Önö kutenö, pö mosawia totikiö!

⁵ Ai töpö satehe epii töpö waloiki nö, ĩ töpö aiki, “Teusö anö sa simöpalö nö, sanöma makö na ĩ sa kaikanamoma wi ĩ sa” ĩ na töpö holisi kuu nö, ĩ töpönö ai töpö satehe epii töpö mönama kitä.

⁶ ĩ na tä kua tä, “Hi atepale ha töpö säpaso kulaliö!” ai töpö kuu, “Ki hamö töpö a säpaso kulaliö!” ai töpö kuu, ĩ na ma tä kuu hini kitä. ĩ ma tä kuu hini tä, pö pi honipo tihöö! Töpö säpaso wi tä kua totio kitä maaki, hi masita tä uli mapo soata mai kitä.

⁷ Ai tiko töpö kai hapalo wi, ĩ töpö na töpö satehe epii töpö wasu ekupa sinomoti kitä. ĩ na tä kua tä, ai töpö na pata tä kaikanamo wi, ĩ töpö satehe epii töpö kokamo nö, ai tiko töpö satehe epö hõtöi, ĩ töpö na ĩ töpö wasu ekupa sinomo kuki kitä. Tä uli pata lakö lakömo häkikio opa kitä. Hi masita tä uli oi häkikio opa kitä.

⁸ ĩ na tä uli kua kuki kitä maaki, waiha pe epii töpö pea tolea totio opa kuki kitä. Suö tä na ulu a wasu kuo pia wi na, ĩ na tä kua kitä. Wani ipii töpö pea paio nö, waiha pe epii töpö pea satia apa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

⁹ ĩ na Jesus a kuu nö, <Ai töpönö makö wanipo wi ĩ töpönö makö huölö nö, makö peama pia salo, makö läkälölö nö, pata töpö na makö totokö nö, makö namo simöki kitä. Makö namo simöki ha, makö sälali kitä. Kamakönö sa thapo salo, hi tä uli pewö hamö töpö kule, ĩ töpönö makö hĩsu tha apa kitä.

¹⁰ ĩ tä, “Jesus sa thapo wi ĩ sa” töpö kuu wi ĩ töpö satehe epii töpönö sa hosali kitä. ĩ töpö hĩsu thaso hētupaso nö, ĩ töpö monimo hētupaso kitä.

¹¹ ĩ na tä kua tä, Teusö a kai wäsä holisimo sinomo wi ĩ töpö satehe epii töpö kuiki nö, ai töpö satehe epii töpö mönama apa kuki kitä.

¹² Wanisala tä thaa wi ĩ tä pala apa kuki kitä. Wanisala tä pala apa nö, ai töpö satehe epii töpö noimaso wi tä mataso kitä.

¹³ ĩ na tä kua kitä maaki, kawanö Jesus sa thapo soatioö ha, Teusö anö wa täa koni kitä.

¹⁴ Sanöma makö ösi ha Teusö a kaikanamo totio wi ĩ ta topa apöle, hi masita tä uli pewö hamö ĩ ta wäsä kuki kitä. Ta wäsäö ha, hi masita tä uli pewö hamö töpö kule, ĩ töpö pewö na ĩ ta hini seteko kuki kitä. ĩ töpö pewö na ĩ ta hinimomanö noai ha, hi masita tä uli mataso kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Töpö pepalo opa piale ĩ ta

Marcos 13.14-23; Lucas 21.20-24

¹⁵ ĩ na Jesus a kuu nö, <Daniel anö Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ aiki, “Teusömo wi a sai ha wasu tä hiopö öpii tä wani kuki kitä” ĩ na Daniel a kuu noai ĩ ma tä waheta möö nö, pö pi hatukuikiö!

¹⁶ Waiha ai töpönö ĩ tä wani hiopö öpii tä wani talalöma, ĩ töpö na ĩ na sa kuu kule: “Maa makö pata hamö jutéia tili pö toköa haitalölö!”

- 17 Teusömo wi a sai ha wasu tä hiopö öpii tä wani kua kutenö, sai a atu ha makö kule, sai ösimö hamö pö lisipo kōo tihöö! Pokei, pö tokö haimoonöö!
- 18 Hikali a ha makö kalipalo pole, soho wi ĩ haloi wa ösö sua pi topa kōa kule maaki, sai hamö pö koonö tihöö! Lope epii pö tokölölöö!” ĩ na sa kuu kule.
- 19 ĩ tä, suö töpö sipinapii ĩ töpö, ulu töpö halepo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, pe epii töpö pea kitä.
- 20 ĩ tä, Teusö a na makö hapalo nö, “Maa tä hălä pola tä kuno mai, inama tä na samakö toköa totisolöpöö! Mota mato wi ĩ tä wakala kua mai ha samakö toköa totisolöpöö!” ĩ na Teusö a na ĩ na pö kuu!
- 21 Pe epii sanöma makö pea kuki kitä. ĩ na makö pea kua piale na, somi tä sai tä, Teusö anö hi masita tä uli thapalö noai, ĩ tä töpö kuo noai, ĩ na ĩ töpö pea kua maama. ĩ na nö patapö töpö pewö pea kua maama. Waiha pe epii makö pea kua piale na, ĩ na ai töpö pea kua kōo mai kitä.
- 22 Pe epii sanöma makö pea piale, ĩ tä, “ĩ nakö pätawöö!” ĩ na Teusö a kuu mi tä, waiha sanöma makö pewö nomasoö. Teusö anö makö naka makokoa asa noai, ĩ Jesus ma thapo wi, ĩ makö peati ha, “ĩ nakö pätawöö!” ĩ na Teusö a kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 23 ĩ na a kuu nö, <ĩ na tä kua tä, “Möö nökö. Hi Cristo a” ĩ na ai a wani kuu, “Ki Cristo a” ai a wani kuu, ĩ na ai töpö kuu ha, “Pitili ta” pö pi kuu häto tihöö!
- 24 “Teusö anö sa simönö noai, ĩ Cristo sa hilo wi ĩ sa” ai töpö holisi kuu kitä. “Teusö sa kai wäsä sinomo wi ĩ sa” ai töpö holisi kuu kitä. Töpö kuu wi ĩ töpönö, Teusö anö töpö naka makokoa asa noai, ĩ töpö mönama pia salo, töpö kilima wi ĩ nasimö tä thamati kitä. “ĩ a waninö Teusö a taö öpa hätoakö” ĩ na Jesus a thapo wi ĩ töpö pi thama pia salo, tä aipöamati kuki kitä.
- 25 ĩ tä kua paia mai ha, kamakö na sa ta wäsä kule. Önö kutenö pö pi mosawia totikiö!
- 26 Kamakö na ai töpö aiki, “Hiki. Sanöma töpö pilia tasoa mai, ĩ tä uli ha Cristo a huu polatiö!” töpö kuu ha, ĩ ha pö huulö tihöö! ĩ na tä kua tä, “Hiki. Hisa ha Cristo a sosa kulaiö!” töpö kuu ha, ta hini tihöö!
- 27 Hi tä hētu ha tä pata sami samimo tä, sanöma makö pewönö ĩ ma tä pata tapa kua wi na, ĩ na sanöma sa kupaso noai ĩ sa huu kōa tä, sanöma makö pewönö ĩ na sa tapa kua kuki kitäö!
- 28 Pi naka. ĩ na makö kuu sinomoö: “Nomawö tä paale, ĩ ha watupa kökö walopa totio kitä” ĩ na makö kuu. Watupa kökö walopa kua totio wi na, ĩ na kamisa waloa kua kōa totiki kitä. Watupa kökö hatuka apa kua wi na, ĩ na sa hatuka apa kua hõtöo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a huu kōo kitä

Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-28

29 Ī na Jesus a kuu nö, <Töpö pea mataso noai ha, motokö sii lupasoö, pilipoma a sii lupasoö, sitikali pö kelasoö, hutu mosökö pata huöpo sinomoti wi ĩ tä matasoö, ĩ na tä kua kitä.

30 Ī tä, sanöma sa kupaso noai ĩ sa huu kōo wi, sanöma töpönö ĩ tä tapa kitä. Hi masita tä uli pewö hamö sanöma töpö kupai, ĩ töpönö ĩ tä tapa nö, töpö kilipalo opa salo, töpö ököpalo opa kitä. Ī töpö pewö mamö tetela tä, sanöma sa kupaso noai ĩ Jesus sa hai, sa lotete epii, sa wakala apii sa toita apii, ilasi tä hösöka ha ĩ sa itho laso kitä.

31 Sa itho tä, hola wi ta pata hola kuköma, hi masita tä uli pewö pata hamö ipa äju sa töpö simöa setekeli kitä. Sa töpö simönöma, Teusö anö sanöma töpö saia waikipalö noai, ĩ äju töpönö ĩ töpö kōa asalali kitä. Hi masita tä uli pewö hamö sanöma töpö pilipai, Teusö anö ĩ ai töpö saia asa waikipalö noai, ĩ töpö kōa asalalö nö, töpö kokamoma läo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

32 Ī na a kuu nö, ai uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Piku tiki na makö pi tapoiki nö, pö pi hatukuikiö! Piku tiki poko liäa kopasoö, tiki poko äkea konasoö, ĩ na piku tiki pokokö kuaö ha, “Inama tä ateo waikia kuleö!” ĩ na makö pi kuu kua wi na,

33 sa kuti pole, ĩ tä kua kuköma, “Jesus a huu kōo wi, ĩ tä ateo waikia kuleö!” ĩ na makö pi kuu kua höttöpököö!

34 “Sa kuuhe, ĩ kolo tä tapa pasio piale, ĩ töpö noma paio mai ha, sa kuu pole, ĩ tä pewö kupaso kitä!” ĩ na sa kuu kuleö! Pitili sa.

35 Hutu mosökö pata matasoö, hi masita tä uli matasoö, ĩ na tä kua kitä maaki, kamisa kai a mapo pasio mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a huu kōo pia manu kule, pö pi mosawia totikiö!

Marcos 13.32-37; Lucas 17.20-37

36 Ī na Jesus a kuu nö, <“Ī tä wakala ha masita tä mataso kitä” ĩ na ai sanöma tä pi kuu tao mai kitä. “Ki hamö motokö kuto tä, Jesus a huu kōo kitä” ai sanöma tä pi kuu tao mai kitä. Äju töpönö ĩ tä wakala taö naio mai kitä. Kamisa hai, Teusö sa ulupö maaki, ĩ wakala sa tä tai mi naiwö. Ipa hao anö tä taö sisaö.

37 Sutu upa ha Noé a kua tä, Teusö a thapo pasio mai, ĩ töpö kuati kua noai na, ĩ na sanöma sa kupaso noai ĩ sa huu kōa tä, ĩ na töpö kuati kua höttö kitä.

38 Tuu ökimo paio mai ha, kutiata a pata na Noé a titio paio mi tä, Teusö a thapo mai ĩ töpö pi moti ipii töpö iapaloö, tuu toita apii tuu kopalaö, töpö supasotii, ĩ na töpö kuatima.

39 Töpö pi moti ipii töpö kua tä, tuu ökimo kulaso noai na, ĩ na waiha ĩ na töpö pi moti ipii töpö kua tä, sanöma sa kupaso noai, ĩ sa huu kōo kitä.

40 Sa huu kōo tä, polakapi töpö hikalimo pole, ai sami sa tä tää asa koni, ai sami sa tä takölöö,

41 polakapi suö töpönö sini mo kopekeamati tä, ai sami sa tä täa asa koni, ai sami sa tä takölöö, ĩ na sa töpö thama kuki kitä.

42 Önö kutenö, pö mosawikiö! Kamakö hai ĩ pata sa waloa kōki wi, ĩ ma tä wakala tai mi ipö kutenö, pö mamö läa totikiö!

43 Sa hiniheö! Sai a thapo wi ĩ a pata aiki, “Ipa sai a na wani tökö titile, ĩ tökö na ai tä thomömo pia salo, huki ĩ a wani walo pia kuleö!” ĩ na pata tä pi kuu aköna, “Sa mio mai, sa läapalo halu soatiokö o! Ipa sai a ha a thomömo piale, ĩ a wani lisipaso matimöö!” ĩ na a pi pata kuu pi.

44 Önö kutenö, pö mamö läapalo totihoö! “Huki Jesus a waloa hätoa kōki kitä” ĩ na makö pi kuu mi tä, ĩ tä, sanöma sa kupaso noai ĩ sa waloa kōa hätoa pätakö solö kitäö! Önö kutenö makö natalo nö, pö mamö läapalo totihoö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Pata tä na a kalipalo makokoa mai, ĩ a wani pepalama wi ĩ ta

Lucas 12.41-48

45 ĩ na Jesus a kuu nö, <Sa hiniheö!> a kuu nö, ai uni ta wäsä nö, <Pata tä na ai tä kalipalo sinomo wi, ĩ anö tä taö öpaö, a kalipalo makoka apatii, wi na ĩ a kuatii? ĩ na ĩ a kuati kitä: A pi hatuku upö kutenö, ĩ a na pata tä aiki, “Kamisä na töpö kalipalo wi ĩ töpö na a mamö läa haikiö! ĩ tä wakala pewö na ĩ töpö na nii tä totoa haikiö!” ĩ na pata tänö a noa thaö.

46 ĩ na pata tänö a noa thaö ha, ĩ anö ai töpö na a mamö läa haiki nö, ĩ tä wakala pewö na nii tä totoma haio sinomoö. ĩ töpö na nii tä totoma soatio pamö, pata tä waloa kōki. Nii tä totoma sinomo haio noai, ĩ anö pata tä hinia totiatala apatima kutenö, pata tä walo tä, a pi mönahapalo opaö.

47 “Pata tä waloiki nö, ‘Ipa sa tökö pewö thapo pole, ĩ wa tökö huöpo sinomoö!’ ĩ na pata tä kuu kitä” ĩ na sa kuu pitili mo opa kule.

48 ĩ na tä kua tä, pata tänö ai tä noa thaa wi ĩ a kalipalo makokoa mi tä, ĩ aiki, “Ipa pata tä kōo mai ha, a kua soa kule. Tä tetepo waikia kuleö!” ĩ na a pi kuu salo,

49 a kalipalo makokoa mai a, töpö kalipalo naio wi ĩ ai töpö soapali, töpö polemo sinomo wi ĩ töpö na a iapalo nö, tuu wasui tuu kopalatii, ĩ na a kua haitia.

50 ĩ na a pi moti kua haitia tä, “Huki ipa pata tä kōa hätopi” a pi kuu mi tä, ĩ tökö pata tä waloa kōki.

51 A pata waloa koiki nö, a noa thaa noai ĩ a kalipalo makokoa mi ipö kutenö, pata tänö a peama apa kitä. Töpö holisimo opa sinomo wi ĩ töpö peama thama wi na ĩ na ĩ a wani peama thama naio kitä. ĩ töpö pepalo opati wi, ĩ ha töpö halilimo opa salo töpö nakö äö äömo opati nö, töpö ököpalo opatii> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 25

Moko töpö pi mosawi mi ipii ĩ töpö

1 ĩ na tä kua tä, Jesus anö Teusö ta wäsä kōo nö, <Moko sa töpö a kateha piaie, ĩ töpö kua noai na, ĩ na Teusö anö sanöma töpö simöa totio pia tä, ĩ na töpö kua hōtōo kitä> ĩ na Jesus a kuu nö, <Pi naka. Moko tä heanopö tolaso pia salo, töpö kokamo tä, ai moko töpönö ĩ hīsa tä pama läo halu tasoö ha, koa taka sii kai hua halua lälasolöma. Moko töpö hua halusolö noai, 10 töpö moko kui töpö hua halusolöma.

2 5 töpö moko pi motii, 5 ai töpö moko pi mosawi asawö, töpö kuoma.

3 Töpö pi moti ipii, ĩ töpönö taka sii kai hulasolöma maaki, koa taka sii hili wi, ĩ ai tuu pi täapala pasio maama.

4 Töpö pi mosawi asai, ĩ töpönö ai tuu pi täapala asamae.

5 ĩ na tä kua tä, hīsa tä walo tati kule maaki, hīsa tä walo haio mi ha, moko töpö mia päkölöma.

6 Töpö mitia tä, mötali tä mumi na ai tä komö nö, “A huu waikia kulatiö! A walo taakisoö!” ĩ na ta komö kuu ha,

7 moko töpö naa soatalo nö, taka sii hilia lätemanöma.

8 Taka sii hilia lätemanö nö, moko töpö pi motii, ĩ töpö aiki, “Ai tuu pita. Ipa taka sii luo pia saile” ĩ na ĩ töpö moko kuu ha,

9 moko töpö pi mosawi asai ĩ töpö aiki hōtöwö, “Pälaö! Ipa ai sa tuu pi totoköma tä, ipa taka sii lua hōtöpasö matimöö! Tuu totota sinomo wi, ĩ töpö na tuu naka pasilötöo!” ĩ na ĩ ai moko töpö kuuma.

10 ĩ na ĩ ai moko töpö kuu ha, moko töpö pi motii, ĩ töpönö ai tuu nakamö hua soatasolöma. Töpö huu soalö tä, hīsa tä waloa haitaköma. A waloa haitaki ha, töpö pewö ösö potehepalo pia salo, moko töpö pi mosawi asai, hīsa tä na ĩ töpö lisia naia soatasoma. Töpö lisia naia soatasoö ha, sai a päka holele, ĩ taka pata laa soataköma.

11 ĩ taka pata laa waikikö noai ha, moko töpö pi motii, ĩ töpö waloa kotaiki nö, “Kaikana ai! Samakö lisia naipamanöö!” ĩ na lope epii ĩ na töpö kuu kule maaki,

12 “Pälaö! Makö taö pasio mi’ ĩ na sa kuu pitilimo opa kuleö!” ĩ na a kuu hōtöoma> ĩ na Jesus anö ta wäsä nö, a hapalo kuu totiatalotima.

13 ĩ na a hapalo kuu nö, <Kaikana tä kōo piaie, ĩ ma tä wakala tai mi ipö salo, pö pi mosawia totikiö!> ĩ na Jesus a kuu makokoa totio opatima.

<Wa tä thapo pole, ĩ tä palamanöö!>

Lucas 19.11-27

14 Ī na Jesus a kuu nö, ai uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Sanöma töpö na Teusö a kaikanamo totio wi ĩ na ĩ tä kuaö. Ai pata tä hama huu kua piale na, ĩ na ĩ tä kuaö. Ī pata tänö kama hai ĩ töpö kalipalama wi ĩ töpö nakalö nö, “Sa hama huu tä, ipa tä uli na pö mamö läa haikiö! Makö mamö läapalo totio haiö! Ipa tökö pewö noama totio haiö!” ĩ na töpö noa thama.

15 Ī na töpö noa thaa nö, ai tänö pe epii tä thama taö öpa asa wi ĩ a na pe epii sitipa kökö totoki, ai tänö wani ipii tä thama taö pasile, ĩ a na wani ipii sitipa kökö totoki, ĩ na sitipa kökö totoa thaköma. Ai tänö tä thama taö öpa asa wi, ĩ a na 5.000 kökö totoa somaki, ai tä na 2.000 kökö totoa nömöa pasiki, ai tä na 1.000 kökö totoa pasiki, ĩ na kökö totoa thaköma. Ī na kökö totoa thakö nö, a hama asulöma.

16 A hama asulö noai ha, 5.000 kökö tälö noai ĩ anö ĩ kökö palamanöma. Ī 5.000 kökö na wani tökö tälö nö, ai töpö na ĩ wani tökö totokö nö, 10.000 kökö täa nömönöma.

17 Ī na tä kua tä, 2.000 kökö tälö noai ĩ anö ĩ kökö pala hõtömanöma. Wani tökö na ĩ 2.000 kökö totokö nö, waiha ai töpö na ĩ wani tökö totokö nö, 4.000 kökö täa nömönöma.

18 Ī na tä kua tä, 1.000 kökö tälö noai ĩ anö ĩ kökö palama pasio maama. Masita tä ha thaka taka thakö nö, ĩ taka na pata tä hai ĩ sitipa kökö titia soatakö nö, kökö patiliköma.

19 Tä tetepaso noai ha, pata tä kopi. A kopo nö, töpö kalipalama sinomo noai ĩ töpö na, “Kamakö na sitipa sa kökö totokö noai, ĩ kökö na wi na makö kuuma?” ĩ na a kuuma.

20 Ī na a kuu ha, 5.000 sitipa kökö tälö noai, ĩ anö ai 5.000 kökö sätämanö noai, ĩ aiki, “Kamisa na 5.000 wa kökö totoki kipili. Möö nökö. Ī sa kökö palamanö nö, hi ai 5.000 sa kökö tälö kipili” ĩ na a kuuma.

21 Ī na a kuu ha, “Ī tä topa. Wa kalipalo makoka apa wi ĩ wa. Wa totiatalo opawö. Wani ipii sitipa wa kökö tälö noai, ĩ tä na wa kalipalo makoka apa nö, wa kökö palama taö öpama kutenö, ipa wani tökö kua apöle, ĩ tökö na wa kalipalo nömöopö! Hapo. Kamisa na a iapalo naiö! Kawa solo makö pi mönahapökö!” ĩ na pata tä kuuma.

22 Ī na tä kua tä, 2.000 sitipa kökö tälö noai, ĩ anö ai 2.000 kökö sätäa makekö noai, ĩ a waloa nömöiki nö, pata tä na ĩ aiki, “Kamisa na 2.000 wa kökö totoki kipili. Möö nökö. Ī sa kökö simomanö nö, hi ai 2.000 sa kökö tälö kipili” ĩ na a kuuma.

23 Ī na a kuu ha, pata tä aiki, “Topa. Wa kalipalo makokoa opa wi ĩ wa. Wa totiatalo opawö. Wani ipii sitipa wa kökö tälö noai, ĩ tä na wa kalipalo makoko opa nö, wa kökö simoma taö öpama kutenö, ipa wani tökö kua apa, ĩ wa tökö huölö nö, ĩ kökö na wa kalipalo nömöopö! Hapo. Kawa solo makö pi mönahapökö!” ĩ na pata tä kuuma.

24 Ī na tä kua tä, 1.000 kökö tälö noai ĩ a waloikiso nö, pata tä na ĩ aiki, “Ai töpö na wa kili mi ipö. Hikali a ha wa mo tösa mane maaki, hikali a ha nii tä kule, ĩ wa tä nii sua sinomo opaö. Noa wa tä totoa mi päla tä maaki, wani wa tä sua sinomoö.

25 Ī na wa kuaö ha, sa kili salo, kawa hai ĩ sitipa sa kökö patiliköma. Pei. Hi au sitipa kökö täa konöö!” ĩ na a kuuma.

26 Ī na a kuu ha, pata tä aiki hõtöwö, “Wa kalipalo tomöpo mi ipii ĩ wa. Wa wanisala wani moi ipö. Hikali a ha sa mo tösa mane maaki, hikali a ha nii tä kule, ĩ sa tä nii sua sinomoö, noa sa tä totoa mi päla tä maaki, wani sa tä sua sinomoö, ĩ na sa kuati wi ĩ wa tä taö waikia kule.

27 Wi na wa pi kuu salo, masita tä ha ipa sitipa wa kökö patiliköma? Sitipa kökö titita wi a sai ha ipa sitipa wa kökö titiköma aköna, ĩ kökö palaso noa kipi. Kökö palaso noai ha, ĩ tökö sa kopo nö, ĩ kökö noa apii sa kökö täa konö noa kipi” ĩ na pata tä kuuma. Ī na a kuu nö, töpö kalipalama wi ĩ ai töpö na,

28 “Ī anö 1.000 sitipa kökö po pole, ĩ kökö tälöheö! Ma kökö tälö nö, 10.000 kökö po pole, ĩ a na ĩ 1.000 kökö totoa soataköö!

29 Pi naka. Ai tänö pe epii tä thapo pole, ĩ a na ai tä totoa satia apa köki kitä. Ī na tä kua tä, ai tänö wani ipii tä thapo pole, ĩ tökö pewö wai tälö kitä.

30 Pei. Hi a wani kalipalo tomöpo maa noai, atu ha mumi mumi tä pata kule, ĩ ha ĩ a wani hosalöheö! Ī ha a wani halilimo opa salo, a nakö äö äömo opati nö, a ököpalo opatipököö!” ĩ na ĩ pata tänö ĩ na töpö noa thama> ĩ na Jesus a kuuma.

Ai töpö ösi palimipo asaö, ai töpö pepalo mapo pasio mi, ĩ na töpö kuati wi ĩ ta

31 Ī na a Jesus a kuu nö, <Hi masita tä uli ha sanöma sa kupaso noai, hisa ha sa huu kōa tä, ĩ tä, äju sa töpö kai huu tä, sanöma töpö pewö na sa kaikanamo kuki kitä. Kaikana sa kutenö, lotami ti na kaikana töpö loo sinomo wi, ĩ nasimö ti na sa loki kitä.

32 Sa lotia tä, hi masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, kamisa na ĩ töpö pewö waloikiso nö, kamisa kotö na ĩ töpö sototapaloti kitä. Töpö sotota wi, ĩ sa töpö selekepamani kitä. Hiima pö thapo wi ĩ anö oweha kökö sokamaki, posi kökö sokamaki, ĩ na hiima kökö sokapama kua wi na, ĩ na sanöma sa töpö soka thaa hõtömaki kitä.

33 Oweha kökö hai, ĩ sanöma töpö toita apii ĩ töpö uni. Posi kökö hai, ĩ sanöma töpö wanisala apii ĩ töpö uni. Kate sa poko kuamö kule hamö oweha sa kökö sokamaki, hai sa poko kule hamö posi sa kökö sokamaki, ĩ na sa kö soka thamaki kitä.

34 Ī na sa kö soka thamakö nö, kate sa poko kuamö kule hamö kökö kule, ĩ kökö na kaikana sa aiki, “Ipa hao anö makö totiapala apa wi ĩ makö. Hapo. Hisa ha sa kaikanamo wi, ĩ ha pö lisipaloö! Makö lisipalo nö, makö pi mönaha

apa kitäö! Kamakö na sa kaikanamo totio piale, kamisa na ipa hao anö ĩ tä totoa waikipöma. Somi tä sai tä, hi masita tä uli thapa tute tä, ĩ tökö soatawö kamakö na sa kaikanamo kuköpö, ipa hao anö ĩ tä totoa soatapöma.

35 Sa oi ipö tä, kamisa na nii ma tä totopöma. Sa amisi ipö tä, kamisa na maa ma tuu koamanöma. Tiko sa maaki, kamakö aiki, ‘Hapo. Ipa sai ha a kuikiö!’ ĩ na makö kuuma.

36 Ipa haloi ösö mi ha, haloi ma ösö totopöma. Sa salia tä, sa totiapala apatima. Titita wi a sai ha sa titikönö, sa peati tä, makö waloiki nö, kamisa na makö noimo sinomotima. ĩ na makö kuaö ha, kamisa na pö kuikiö!” ĩ na waiha sanöma sa töpö sokama tä, kate sa poko kuamö kule hamö töpö kule, ĩ töpö na ĩ na sa kuu kitä.

37 ĩ na sa kuu ha, töpö toita apii ĩ töpö aiki, “Jesus ai. ‘Häö. Jesus a oi ipö sai taköö!’ ĩ na samakö pi kuu maapili. Kawa na nii sama tä totoa maapili. ‘Jesus a amisi ipö sai ta’ ĩ na samakö pi kuu maapili. Kawa na maa sama tuu koama maapili.

38 ‘Jesus a hai, tiko tä maaki, ma nakalö nö, <Ipa sai a ha a kuikiö!> makö kuupököö!’ ĩ na samakö kuu maapili. ‘Jesus a hai ĩ haloi ösö mi kutenö, haloi ma ösö totokö nököö!’ samakö kuu maapili.

39 ‘Häö. Jesus a salia apö sai taköö! ĩ ma totiapala apapököö!’ ĩ na samakö kuu maapili. ‘Titita wi a sai ha Jesus a peati kulaiö! ĩ a na samakö noimopököö!’ ĩ na samakö kuu maapili nökö” ĩ na kamisa na ĩ na töpö toita apii töpö kuu kitä.

40 ĩ na töpö kuu ha, kaikana sa aiki, “‘Sa thapo wi ĩ töpö na <Ipa töpö> sa kuuto wi, ĩ töpö hai, pata töpö pasi mai maaki, ĩ ma töpö totiapala apatima. ĩ ma töpö totiapala apati noai, ĩ kamisa uni totiapala apatima’ ĩ na sa kuu kule. Pitili sa” ĩ na kaikana sa kuu kitä.

41 ĩ na sa kuu nö, hai sa poko kuamö kule hamö sa töpö sokapalö noai, ĩ töpö na ĩ na sa kuu nömöo pia salo: “Teusö anö makö peama piale, ĩ makö pasiwö. Kamisa na makö kuo mai kitäö! Tiko hamö pö alulöö! Sai tä sai pata na äju töpö nokapalo sinomo noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö peamapö, koa taka hili mapo mi ipii, Teusö anö ĩ taka thapalö noai, ĩ taka hamö pö hua nainonöo!

42 Sa oi ipö tä, kamisa na nii ma tä totoa pasio maama. Sa amisi ipö tä, kamakönö kamisa na maa ma tuu totoa pasio maama.

43 Tiko sa päla tä maaki, kamakö aiki, ‘Hapo. Ipa sai a ha a kuikiö!’ ĩ na makö kuu maama. Ipa haloi ösö mi ha, haloi ma ösö totoa maama. Sa salia tä, sa totiapala maama. Titita wi a sai ha sa titikönö, sa peati tä, kamakönö sa totiapala pasio maama” ĩ na sa kuu kitä.

44 ĩ na sa kuu ha, “Jesus ai. Wa oi, wa amisi, tiko wa hama huu, au haloi ösö mi, wa salia apaö, titita wi a sai ha wa titiki, witi tä ĩ na wa kua hätotia tä,

kamisamakönö wa tapa hõtoa kule maaki, wa pasilipa maama?” ĩ na töpö kuu kitä.

45 ĩ na töpö kuu ha, kaikana sa aiki, “Pata töpö pasi mai, ĩ ai ma tä pasilipo maa noai, ĩ tä kamakönö sa pasilipo maama’ ĩ na sa kuu kule. Pitili sa” ĩ na kaikana sa kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

46 ĩ na Jesus a kuu nö, <Önö kutenö, ĩ töpö wanisala apii, töpö pepalama mapo mi ipii ĩ tä uli hamö ĩ töpö huu pasioö, töpö toita apii ĩ töpö temöo soatioö, ĩ na töpö kuati kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Mateus 26

Jesus a säpali pia salo

Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; João 11.45-57

1 ĩ na tä kua tä, Jesus anö ĩ ta wäsä matalo nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na,

2 <Polakapi tä mumi matalo nö, juteu töpö na Teusö a hasukö noai ĩ pásökoa tä wakala kuki pia salo. ĩ ma tä taö waikia kule. ĩ tä, sanöma sa kupaso noai, hii ti pakalai ti ha ĩ sa sätämaköpö, ai töpönö sa namo simöki pia salo> ĩ na Jesus a kuuma.

3 ĩ na tä kua tä, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, ai juteu pata töpö, ĩ na töpö kui, Kaipasö a sai pata ha ĩ töpö kokamo tasoma. Kaipasö a hai, Teusö a täpä totio wi, ĩ pata tä sai kuoma.

4 ĩ a hai ĩ sai a pata na juteu pata töpö kokamo nö, <Ai töpö mamö tetea mai ha, Jesus ma huölö nö, ma säpalöpöö!> ĩ na töpö kuuma.

5 ĩ na töpö kuu nö, <Pásökoa tä wakala na töpö iapalo tä ma säpa maapöö! Töpö pásökoamo tä, Jesus ma säpalöma, töpö höla apö matimö> töpö kuuma.

Jesus a na tuu noa apii tuu lökö noai ĩ ta

Marcos 14.3-9; João 12.1-8

6 ĩ na tä kua tä, wasu wasu tänö Simão a ösö hiopöo opa noai, ĩ a toa komanö noai, Petânia tä uli ha ĩ a hai ĩ sai a kule ha, ĩ ha Jesus a kua tä,

7 Jesus a kuo pa suö tänö holokoto ose kai wai waloköma. Maa ma holokoto noni ipii a holokoto ose wai ha tuu hălälä äpii, tuu noa apii, ĩ na tuu kui tuu titile, ĩ suö tänö ĩ tuu pi kai waloköma. ĩ tuu pi kai waloiki nö, Jesus a iati tä, Jesus a he ha tuu hălälä äpii tuu lököma.

8 Tuu löki ha, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpönö ĩ tä taa nö, töpö pi hĩsuhupalo nö, <Wi na hi suö tä pi kuu salo, tuu noa apii tuu wania kule?

9 Hi tuu noa apii tuu na sitipa kökö satehe epii kökö tälö nö, wani tä na töpö honimo opöle, ĩ töpö na ĩ kökö sitipa totoköpö ta pi kuu mai> ĩ na töpö kuuma.

10 Ī na tōpō kuu pole, ĩ tā na Jesus a pi hatuka apa salo, <Wi na makō pi kuu salo, hi suō ma pāsāpati kule? Ī anō kamisa na tuu lōkōhe, ĩ tā topa apa.

11 Wani tā na tōpō honimo wi, kamakō na ĩ tōpō kua soatio kitā. Kamakō na kamisa kuo soatio mai kitā.

12 Nomawō tōpō hulukupā kua wi na, sa temō soa pāla tā maaki, ĩ na hi suō tănō ĩ na sa hulukupā thapali ke> ĩ na Jesus a kuuma.

13 Ī na a kuu nō, <“Hi masita tā uli pewō hamō ai tōpōnō sa wāsā wi ĩ ta topa apōle ta wāsā pamō, hi suō tănō tuu lōkō noai, ai tōpō satehe epīi tōpōnō ĩ ta wāsā kitā. ‘Ī suō tănō Jesus na tuu noa apīi tuu lōkōmaō!’ ĩ na tōpō kuu kuki kitā” ĩ na kamakō na sa kuu pitilimo opa kule> ĩ na Jesus a kuuma.

Jutasō anō Jesus a monima piale ĩ ta

Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6

14 Ī na tā kua tā, 12 tōpōnō Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ ai tā hai, Jutasō Isōkatiosisō a hilo wi, ĩ a wani hulāsolōma. Teusō a tāpā sinomo wi ĩ pata tōpō na a hapalo pi topa salo, ĩ tōpō na a waloikitō nō,

15 <Kamakō na Jesus sa totokōma, wi na sitipa kōkō kui ma kō totopi?> ĩ na a wani kuu ha, ĩ tōpōnō 30 pōtaata kōkō wapa totipalō nō, kōkō totokōma.

16 Jutasō a wani na ĩ kōkō totoki ha, ĩ anō Jesus a monima pia salo, a läapalo soatama.

Jesus anō kama hai ĩ 12 tōpō kai pāsōkoamo wi ĩ ta

Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-13; João 13.21-30

17 Ī na tā kua tā, ĩsa āi hōlō mai ĩ ĩsa āi na juteu tōpō iapalo wi, ĩ kolo pili tā kupasoma. Sutu upa ha Esitu tā uli pata ha Teusō anō juteu tōpō noama noai, ĩ tā taō soa salo, tōpō kokamo nō, tōpō iapalo sinomoma. Tōpō kokamo nō, ĩsa āi hōlō mai, ĩ āi opala apama. ĩ āi opala noai, ĩ kolo pili tā wakala ha oweha kōkō tiha sinomotima. ĩ pāsōkoa tā wakala kuki ha, Jesus a na kama kai a hua sinomoti wi ĩ tōpō waloiki nō, <Makō pāsōkoamo pia manu kule, witi ha nii sama tā makekōpō?> ĩ na tōpō kuuma.

18 Ī na tōpō kuu ha, Jesus aiki, <Sai pō hōkōkō opīi sai pō kule, ĩ hamō makō waloikitō nō, ai wano ma tā talalō nō, ĩ a na ĩ na makō kuu! “Pata tā aiki, ‘Sa sāpamo piale, ĩ tā kua waikia kuleō! Ōnō kutenō, au sai a ha kamisa kai a hua sinomo wi ĩ sa tōpō kai pāsōkoamo nō, makō iapalo pia kuleō!’ ĩ na pata tā kuu keheō!” ĩ na makō kuu!> ĩ na Jesus anō tōpō noa thama.

19 Ī na tōpō noa thaō ha, ĩ tōpō hulolō nō, ĩ a sai ha tōpō waloikitō nō, pāsōkoa tā na tōpō iapalopō, ĩ nii tā makekōma.

20 Ī na tā kua tā, tā mumataso noai ha, Jesus anō tōpō kai loiki nō, tōpō iapaloma.

21 Tōpō iapaloti tā, Jesus aiki, <“Kamisa na makō iapalo naine, waiha ĩ ai wanō sa monima pia salo” sa kuu pitilimo opa kule> ĩ na Jesus a kuuma.

22 Ī na Jesus a kuu ha, ĩ tōpō pi otatalo nō, <Kaikana ai. Kamisa na, “Kawanököö!” a pi kuu tihöö!> ĩ na ĩ tōpō pewō kuu nōmōatalotima.

23 Ī na tōpō pewō kuu nōmataloti ha, Jesus aiki, <Hi kaukösō a ha ĩsa āinō sa tā hāa pole, ĩ ha ĩsa āinō wa tā hāa naine, ĩ wanō sa monima pia salo.

24 Sanōma sa kupaso noai ĩ sa nomaso kitā. Sa nomaso wi, Teusō tā waheta na ĩ ta wāsā waikioma. Sa nomaso kitā maaki, sa monima wi ĩ a pea apati kitā. Kama hai ĩ pōpōnō anō ĩ a wani thapa maama akōna, tā topa apōla pi. A wani pea pia mana pi> ĩ na Jesus a kuuma.

25 Ī na Jesus a kuu ha, Jutasō anō a monima piale, ĩ aiki, <Jesus a pata! Kamisa na, “Kawanököö!” ĩ na wa pi kuu kule?> a kuu ha, <Awai. Wa kuuhe, ĩ pitili ta> Jesus a kuu hōtōoma.

Jesus a uni na tōpō iapalo wi ĩ ta

Marcos 14.22-26; Lucas 22.14-23; 1 Coríntios 11.23-25

26 Ī na tā kua tā, Jesus anō tōpō kai iapaloti tā, Jesus anō ĩsa āi tälō nō, Teusō a na, <Hapa. Hi wa āi totoa waikipi ke. Wa totiatalo opawō> a kuu nō, ĩsa āi nakasipalō nō, kama kai a hua sinomo wi ĩ tōpō na ĩsa āi asawösō totoa soatakōma. Tā totoa soatakō nō, <lka. Au tā tälō. Hi āi hai, ĩ kamisa sai> ĩ na Jesus a kuuma.

27 Ī na a kuu nō, kaukösō a tälō nō, Teusō a na, <Hapa. Hi upa wa mo puu totoa waikipi ke> ĩ na a kuu nō, kaukösō a totoa soatakō nō, <Kamakō pewōnō hi tuu koalalöö!

28 Hi tuu hai, kamisa iā. Teusō aiki, “Kamisanō sanōma tōpō satehe epii sa tōpō tāapa kōa lāli kitā” Teusō a kuu totioma kutenō, kamisa iā kupaso kitā. Wanisala ma tā thaa noai, ĩ sa tā noa mapamanöpō, sa iā pō kupaso kitā. Sa iā pō kupalo nō, makō tāapa kōa lāli kitā> ĩ na Jesus a kuu nō,

29 <“Hi upa sa mo puu koa kōo hai mai kitā. Ipa hao a kaikanamo totio wi ĩ hamō kamakō pewō solo ma tuu koa kōo sisa kitā” kamakō na ĩ na sa kuu kule> ĩ na a kuuma.

30 Ī na a kuuma, ĩ tōpō pewōnō Teusō tā ama thaa nō, Olipa tā heuma ha tōpō hua soatasolōma.

<Makō tokōsolō kitäö!> Jesus a kuu noai ĩ ta

Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34; João 13.36-38

31 Ī na tā kua tā, Jesus aiki, <Kamisa na makō pewō noka kili ipa kitā. ĩ na Teusō tā waheta kuu: “Oweha pō na a kalipalo sinomo wi Teusō sanō ĩ sa säpali ha, oweha kōkō hua soatalolō nō, kōkō selekeeki kitā” Teusō tā waheta kuu. ĩ na ta kua kutenō, hi tā mumi ha, kamakōnō sa takölō nō, makō tokölolō nō, makō selekeeki kitäö!

32 Sa säpali kitä maaki, sa temöa kono nö, Kaliléia tä uli pata hamö sa hulasolö kitä. Sa hulasolö noai hamö makö huu haiopöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

33 ĩ na Jesus a kuu ha, Pedro aiki, <Kamisa tokö pasio mai kitäö! Kawa na töpö pewö noka kili ipa kitä maaki, kawa na sa noka kili mai kitäö!> a kuuma.

34 ĩ na a kuu ha, <“Hi tä mumi ha kalaka a komö halu kōo paio mai ha, kawa aiki, ‘Naiö! Jesus sa tai mi’ wa kuu nö, ‘Naiö! Jesus sa tai mi ipöö!’ waiha ĩ na wa kuu kotaö, ‘Naiö! Jesus sa taö pasia mane’ waiha ĩ na wa kuu kotasoö, ĩ na ai töpö na wa kuu hātāpo halu kitäö!” ĩ na kawa na sa kuu pitilimo opa kule> ĩ na Pedro a na ĩ na Jesus a kuuma.

35 ĩ na Jesus a kuu ha, Pedro aiki hōtōwō, <Naiö! Sa wani sāa naia hātōpali kitä maaki, “Jesus sa tai mi” ĩ na sa kuu mai kitäö!> ĩ na Pedro a ku upama. ĩ na ĩ töpö pewö kupalo naioma.

Ketösêmani tä uli ha Teusö a na Jesus a hapalo noai ĩ ta

Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46

36 ĩ na tä kua tä, Jesus anö töpö kai hua kononö nö, Ketösêmani tä uli a hilo wi ĩ hamö ĩ töpö walokö lasoma. Töpö waloikilö nö, Jesus aiki, <Hisa ha pö loa haikiö! Teusö a na sa hapalo tasoö!> ĩ na a kuuma.

37 ĩ na a kuu nö, Pedro a, Sepeteu a hai ĩ polakapi pelupö töpö, ĩ na töpö kui töpö kai hulolö nö, Jesus a pi ota apötasoma.

38 A pi ota apötalo nö, <Pe epii sa ôsi wanisala apa kutenö, sa ôsi tao mia apaimati. Pö kua haikiö! Pö mamō läa haikiö! Makö pewö pi mosawio haiopököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

39 ĩ na a kuu nö, pasökö tömō a hulolö nö, masita ha a mõi poikitö nö, Teusö a na a hapalo tasoma. A hapalo nö, <Hapa. “Sa noma piale kawanö ĩ sa noama pi topa tä, sa noamaö!” ĩ na sa kuu kule. Sa noma pasilo nö, sa hoteso wi, ĩ sa tä pii mi. Sa noma wani ipö maaki, “Wa noma päloö!” wa kuu ha, “Ökö. Awai” ĩ na sa kuu hōtōa pätaloi> ĩ na Jesus a kuuma.

40 ĩ na a kuu nö, <Pö mamō läa haikiö!> polakapi töpö na Jesus a kuu noai, töpö mia kai hila pa Jesus a waloa kōkōma. A waloa koiki nö, Pedro a na, <Pedro ai. Wani ipii wa mamō läo haio mai, makö mitiomakö ta o.

41 Makö mamō läikiö! Teusö a na pö hapaloö! Makö mamō läiki nö, Teusö a na makö hapalo nö, ĩ na makö kuaö ha, wanisala tä na Sai tä sai patanö makö simöa kule maaki, wanisala ma tä thaa mai kitä. Pili makö ôsinö Teusö ma ta hini pi topa kule maaki, pili makö sai utiti ipö. Utiti salo, wanisala wa tä thaa sinomo sai> ĩ na Jesus a kuuma.

42 ĩ na a kuu nö, ĩ hamö a hua sapa kononö nö, <Hapa. Wa lotete epö salo, sa noma piale, ĩ tä na sa noamaö! Sa nomano nö, sa hoteso wi, ĩ tä na sa

noamaö! Sa noma wani ipö sai maaki, “Í na a kuaö!” wa kuu ha, “Ökö” sa kuu hõtöo kitä> Í na Jesus a kuu kotama.

43 Í na a kuu kota nö, <Pö mamö läa haikiö!> kama hai Í töpö na Jesus a kuu noai, Í töpö na Jesus a waloa kököma, töpö mia kai hila köo läutama. Í töpö manisio ipö salo, töpö mamö läa haio mai, töpö mia kai hila pätioma.

44 Í hamö töpö mia kai hila pa Jesus a hua sapa koonö nö, Teusö a na a hapalo kua noai na, Í na a hapalo kua kotama.

45 A hapalo matalo nö, kama hai Í töpö na a waloa koiki nö, <Makö wani manisio opapa wi. Makö wani mipalo haitiowö. Pei. Hukikiö! Töpö wanisala apa wi, Í töpönö sa wanipoti wi Í töpö na sanöma sa kupaso noai Í sa totoa pia kuleö! Sa monima wi, Í anö sa totoa pia kuleö!

46 Pö öpapaloö! Makö huu koonö! Möö nökö. Sa monima wi Í a wani huu waikia kulatiö!> Í na Jesus a kuuma.

Jutasö anö Jesus a monima noai Í ta

Marcos 14.43-52; Lucas 22.47-53; João 18.3-12

47 Jesus a hapalo soa tä, 12 töpönö Jesus a kai a hua sinomo wi, Í ai tä Jutasö anö töpö satehe epii töpö kai waloa läköma. Teusö a täpä sinomo wi Í pata töpö, juteu pata töpö, Í na töpö kui töpönö Jesus a namo simöa pi topa salo, töpö waitili ipii Í töpö simököma. Töpö simökö noai, Jutasö a waninö Í töpö kai walököma. Poo kökö, hii tiki, Í na tökö kai waloa kuköma.

48 Walo paia mi tä, Jutasö anö Jesus a monima wi, Í aiki, <Makö walo pola nö, kamisanö ai sa hũko ususa pole, Í a. Í ma huölö nö, ma läkälölpöö!> Í na töpö waitili ipii, Í töpö na Í na a kuu hätomoma.

49 Í na a kuu nö, Jutasö a kuu hätomo nö, a waloiki nö, Jesus a na a ekua soataiki nö, <Jesus ai. Wa topa kule?> a kuu nö, noi töpönö ai töpö hũko ususa kua wi na, Í na Jutasö anö Jesus a hũko ususa thama läoma.

50 A hũko ususa thama läoö ha, Jesus aiki, <Ipa ai. Wa tä thama piale, Í tä thama soataaö!> Í na a kuuma. Í na a kuu ha, töpö waitili ipii Í töpö ekua soataiki nö, Jesus a huöa soatalömae.

51 A huöa soatali ha, Í töpö kotö ha Jesus töpö öpale, Í ai tänö poo a läkälöma. Poo a läkälö nö, ai tä tusälöma. Pili a sömöka wani pasopalöma. Teusö a täpä totio wi Í pata tä sainö töpö kalipalama sinomo wi, Í ai a sömöka wani pasopalöma.

52 A sömöka wani pasopali ha, Jesus aiki, <Au poo a titia koköo! Poo anö ai wa tä säpa pi topa wi, poo anö ai tänö Í wa säa hõtöpali kitä.

53 Ipa hao a na, kamisa aiki, “Hapa. Sa pasilipalöö!” Í na sa kuu aköna, sa noamapö, hisa ha satehe epii, Í 72.000 äju töpö simöa soatali pi ta makö pi kuu mai.

54 “Sa noamaö!” ipa hao a na sa kuu aköna, sa noama hõtöla pi maaki, ĩ na sa kuu mai kitä. Sutu upa ha Teusö tä waheta aiki, “Waiha ĩ na tä kua kitä” ĩ na tä waheta kuu waikioma kutenö, huki ĩ na tä kua totio pia kule. Önö kutenö, “Sa säpa pia wi, ĩ tä na sa noamaö” ipa hao a na sa kuu mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

55 ĩ na Jesus a kuu nö, töpö waitili ipii ĩ töpö na, <Sa läkäli pia salo, kamisa na poo kökö, hii tiki, ĩ na ma tä kai huu kua noa. Töpö waitili ipii töpö thomömo sinomoti wi, ĩ ai sa mai kitä ta pi kuu mai. ĩ tä wakala pewö hamö Teusömo wi a sai ha kamakö na Teusö sa ta wäsä sinomo kipili maaki, sa läkäpo maapili.

56 Sutu upa Teusö a kai wäsä sinomoti noai, Teusö tä waheta na ĩ töpönö ĩ tä säökökö noai, huki ĩ tä kua tolea totia kule. Önö kutenö, kamakönö sa läkälölö pia salo> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na Jesus a kuu ha, kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö pewönö Jesus a takölö nö, töpö pewö tokösolöma.

Juteu pata töpö kuo taso pamö Jesus a tällölö noai ĩ ta

Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.12-14, 19-24

57 ĩ na tä kua tä, Jesus a huölö noai ĩ töpönö Jesus a läkälölö nö, Kaipasö a pata hai ĩ sai a hamö Jesus a kai hua soatasolöma. Kaipasö a pata hai, Teusö a täpä totio wi, ĩ pata tä sai kuoma. Kaipásö a pata kuo pa Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpö sotota läo waikioma.

58 Pai hamö Pedro a huu haioma. A huu haio nö, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä sai hai ĩ sai pö ha saponö a kule, ĩ ha Pedro a waloa haikö solöma. <Wi na Jesus a thama pia kule?> a pi kuu nö, Teusömo wi a sai ha töpö lämo sinomo wi ĩ töpö na Pedro a loa naiköma.

59 ĩ na tä kua tä, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, juteu pata töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, töpö aiki, <“Jesus anö wanisala tä thaa kipiliö!” ĩ na ĩ töpö holisi kuu kule maaki, ĩ na ĩ töpö kuu ha, kamakö aiki hõtöwö, “Pei. Jesus anö wanisala tä thaa noai, ĩ tä noa na Jesus ma säpalöpö!” ĩ na makö kuupököö!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

60 ĩ na töpö kuu ha, <Awai. Jesus anö wanisala tä thaa kipiliö!> ai töpö satehe epii töpö kuuma maaki, pe epii wanisala ta kateha maama kutenö, <Jesus ma säpalöö!> pata töpö kuu kili ipama. Töpö kuu kili ipa tä, ai polakapi töpö hapalo nö,

61 ĩ na töpö kuuma: <Jesus aiki, “Hi Teusömo wi ĩ sa sai waniapa taö öpa kitä. Sa sai waniapalö nö, polakapi tökö mumi matalo nö, ĩ hena tä sa sai thaa taö öpa koo kitäö!” ĩ na Jesus a kuu kipiliö!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

62 ĩ na ĩ töpö kuu ha, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä sai öpaiki nö, Jesus a na, <Wa hapalo hõtöa maa kule? Hi töpö kuuhe, ĩ pitili ta hätowö?> ĩ na a pata kuuma.

63 ĩ na a pata kuu kule maaki, Jesus a huo maama. Jesus a huo mi ha, ĩ pata tä aiki, <Teusö a noma mi ipii, ĩ anö wa ta apa manu kule, pitili ta wäsä

totihoö! Teusö anö wa simöa totipalö noai ī wa? Teusö a hai ī pelupö wa totiwo?> ī na a pata kuu kōoma.

64 Ī na a pata kuu ha, <Awai. Wa kuuhe, ī pitili ta. “Teusö a lotete epii ī a kotö ha sanöma sa kupaso noai ī sa loa tä, kamakö pewönö sa tapa kuki kitäö! Hutu mosökö ha ilasi tä kule, ī ilasi tä hösöka ha sa öpa tikiliki nö, sa itho kōa tä, sa tapa kitä” kamakö na ī na sa kuu kuleö!> ī na Jesus a kuuma.

65 Ī na Jesus a kuu ha, Teusö a täpä totio wi ī a pata hīso nö, kama hai ī haloī ösö kakapalö nö, <Jesus anö Teusö a kateha wanisala apa kule. “Kamisa hai, Teusö sa totiwo” ī na a kuu alu keö! Ai töpö na ma ta hini kota maapöo! “Kamisa hai, Teusö sa” Jesus a kuuhe, ī ma ta hinia waikili ke.

66 Önö kutenö, wi na makö pi kuu kule?> ī na pata tä kuu ha, <Jesus anö wanisala tä thama kutenö, ma säpamanöpököo!> ī na töpö kuu soatama.

67 Ī na töpö kuu soata nö, Jesus a wanipo opa salo, Jesus a moikimö nakipömamae. A moikimö nakipöma nö, Jesus a sä soatamae. A sä soatahe nö,

68 <Teusö anö wa simöpalö noai ī waö! Witi pili anö wa sä ke? Ta katehepalöö!> ī na töpö kuu pi wasöa apama.

<Naiö! Jesus sa tai mi ipöö!> Pedro a kuu kōpa noai ī ta

Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27

69 Ī na tä kua tä, saponö a ha Pedro a lotia tä, ī a sai ha moko töpö kalipalo sinomo noai, Pedro a na ī ai moko tä ekuiki nö, <Kaliléia tili tä Jesus na wa huu naio sinomo noai ī wa ta o> ī na ī moko tä kuuma.

70 A kuu ha, ai töpö pewö sömöka tala tä, <Naiö! Wa kuu pole, ī sa tä tai mi> Pedro a kuu hōtöoma.

71 Ī na a kuu nö, saponö a kasö ha taka holele, ī taka ha Pedro a ekuköma. Ī ha a loo pa, pata tä na ai moko tä kalipalo sinomo wi ī moko tä ekuiki nö, wano töpö sototole, ī töpö na ī moko tä aiki, <Nasaté tili tä Jesus na a hupalö naio sinomo noai hi ī a> ī na a kuuma.

72 Ī na a kuu ha, Pedro aiki, <Naiö!> ī na a kuu kōo nö, <Ī sa tai mi ipö. Sa holisimo mai kitäö!> ī na a kuuma.

73 Ī na a kuu noai ha, tä tetepo mai ha, töpö sototole, Pedro a na ī töpö öpa hōkōkö nö, <Jesus a kai a hua sinomo wi ī töpö hapalo kui na, ī na wa hapalo kuö totiwo. Jesus a kai a hua sinomo wi, ī ai wa hätowö?> ī na töpö kuuma.

74 Ī na töpö kuu ha, <Ī sa tai mi ipö. Pitili sa. “Sa holisimoö ha, Teusö anö sa peama matimöö!” sa pi ku upawö. Sa holisimo pasio mai kitäö!> ī na Pedro a ku upama. Ī na a kuu soala tä, kalaka a komöa soatasoma.

75 Kalaka a komöa soatasöo ha, Pedro aiki, <Ā äi. Jesus aiki, “Kalaka a komö halu paio mai ha, ‘Jesus sa tai mi ipö’ ī na satehei, 3 wa kuu pi kupaso kitäö!” ī

na Jesus a kuu kipiliö!> ĩ na Pedro a pi kuuma. ĩ na a pi kuu nö, a hua kononö nö, a pi ota apa nö, pe epii a õkö öpama.

Mateus 27

Pilatosö kaikana tä na Jesus a hilakö noai ĩ ta

Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; João 18.28-32

1 ĩ na tä kua tä, tä halusoö ha, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö pewö, juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpö kokamo nö, töpö hapalo hētupaso nö, <Jesus ma säpamanö nököö!> ĩ na töpö kupalotima.

2 ĩ na töpö kupaloti nö, Jesus a õkapalö nö, Pilatosö kaikana tä pata na Jesus a kai hulolö nö, ĩ a pata na Jesus a totoköma.

Jutasö a wani säa sapa kōa päpaso noai ĩ ta

3 ĩ na tä kua tä, Jutasö anö Jesus a monima noai, ĩ anö, <Jesus ma säpamanö nököö!> tä kuu wi, ĩ ta hininö nö, <Häö. Wanisala sa tä thaa kipiliö!> a pi kuu nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpö na Jutasö anö 30 sitipa kökö komaki pia salo, ĩ töpö na ĩ kökö kai waloa kököma. Kökö kai waloa koiki nö,

4 <Wanisala sa tä thaa kipiliö! Jesus anö wanisala tä thaa pasio mai, ĩ sa namo simökömaö!> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu ha, <ĩ nakö päla. Kama wa kuu saimo päoö. Önö kutenö, kamisamakö na a wäo tihöö!> töpö kuu hōtöoma.

5 ĩ na töpö kuu ha, Teusömo wi a sai õsimö ha Jutasö anö ĩ sitipa kökö säsäkö nö, a hua kōa soatasolöma. A hua kōa soatalolö nö, waiha thoo totonö kama olai õka sapa koiki nö, hii ti poko ha a sauwa sapa kökö tasoma. A sauwa sapa koikitö nö, a nasi tua soataköma.

6 ĩ na tä kua tä, Jutasö anö sitipa kökö säsäkö noai, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpönö ĩ sitipa kökö täa konö nö, <Hi sitipa kökö hai, sanöma tä säpaso wi ĩ tä noa. Önö kutenö, Teusömo wi a sai ha sitipa kökö titita wi ĩ ha hi sitipa ma kökö titio maapököö! “Sanöma tä säpaso wi, Teusömo wi a sai õsimö ha ĩ sitipa kökö titia tihöö!” ĩ na juteu makö hai ĩ nö patapö töpönö makö noa thama> ĩ na töpö kuuma.

7 ĩ na töpö kuu nö, <Hi sitipa kökö na hapokasi hapoka thaa sinomo wi ĩ ma tä uli tälö nököö! ĩ ma tä uli tälö nö, ĩ ha tiko töpö nomawö patilita sinomopököö! Hisa ha tiko töpö nomasoma, ĩ tä uli ha ĩ töpö patiliköpöö!> ĩ na töpö kuu ösoho nö, ĩ sitipa kökö totokö nö, ĩ tä uli tälömae.

8 Önö kutenö, sanöma tä säpaso noai ĩ kökö sitipa na ĩ tä uli tälöma kutenö, <Tä uli iä äpii, ĩ tä uli> ĩ na tä kuu wi ta kua soa.

9 Sutu upa Jutasö a kua paia mai ha, Jetemiasö anö ĩ ta wäsäma. ĩ na a kuuma: <“Ai töpö na hi ma wani täa piale, ĩ tä noa na 30 sitipa ma kökö totokö nököö!” isöhaeu töpö kuu ösoho noai, ĩ ai töpönö ĩ 30 kökö tälölö nö,

10 hapokasi hapoka thaa sinomo wi ĩ tä uli tälöma. ĩ na Teusö pata tänö sa noa thaa waikioma> ĩ na Jetemiasö a kuuma. Sutu upa Jetemiasö anö tä wäsä noai, ĩ tä kua toleo totioma.

Jesus a na Pilatosö anö tä hini noai ĩ ta

Marcos 15.2-5; Lucas 23.1-5; João 18.33-38

11 ĩ na tä kua tä, Pilatosö a pata na Jesus a hilaköma tä, Pilatosö aiki, <Juteu töpö na wa kaikanamo wi ĩ wa?> ĩ na a pata kuu ha, Jesus aiki hõtöwö, <Awai. Wa kuuhe, ĩ pitili ta> ĩ na a kuuma.

12 ĩ na tä kua tä, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, <Jesus anö wanisala tä thama> ĩ na ĩ töpö kuu kule maaki, Jesus a huo maama.

13 Jesus a huo mi ha, <“Jesus anö wanisala tä tha apama” töpö kuu wi, ĩ wa ta hini mi ipö?> Pilatosö a kuuma maaki,

14 Jesus a hapalo kōo mai, a kutioma. A hapalo kōo mi ha, <Kilatiha!> ĩ na Pilatosö a pi pata kuuma.

Pahapásö a atua kopamanö noai ĩ ta

Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; João 18.38

15 ĩ tä inama pewö hamö ĩsa äi hölö mai, ĩ äi na juteu töpö iapalo tä, titita wi a sai ha töpö titile, Pilatosö a patanö ĩ ai tä atupama sinomo kōoma. <ĩ a wani lisia kopamanöö!> Pilatosö a pata na ĩ na juteu töpö kuu ha, ĩ ai tä atupama sinomo kōoma.

16 Juteu töpö iapaloti tä, titita wi a sai ha ai tä, Pahapásö a hilo wi, ĩ a wani tititioma. Juteu töpö pewönö ĩ a wani taö öpama.

17 ĩ na tä kua tä, juteu töpö satehe epii töpö kokamo pole, ĩ töpö na Pilatosö aiki, <Wi na sa tä thamapö ma tä pii kule? Pahapásö sa atua kōo hãtopamani, Jesus a hai, ĩ Cristo a hilo wi, ĩ sa hula kōo hãtopamani, wi na sa tä thama wi ma tä pii kule?> ĩ na a pata kuuma.

18 <“Jesus a totiatalo opa sai” ai töpö satehe epii töpö kuu sinomo wi, hi juteu töpö kokamo pole, ĩ na ĩ töpönö ĩ ta hini wani hãtokö. Jesus a totiatalo opa kule maaki, hi töpönö a wanipo päa hãtoa kule> ĩ na Pilatosö a pi pata kuuma.

19 ĩ na tä kua tä, a pi tapomo kai loiki nö, lotami ti na pata tä loiki nö, tä makokama läto sinomo wi, ĩ lotami ti na Pilatosö a lotia tä, ĩ ha Pilatosö a hai ĩ pusopö anö ai tä simöpalö noai ĩ a waloiki nö, <“ĩ a waninö wanisala tä thaa maa noai, ĩ a thama pasio tihöö! ĩ sa mani talalö nö, pe epii sa pi honipo opa halu keö!” ĩ na au husopö a kuu keö!> ĩ na a kuuma.

20 ĩ na a kuuma maaki, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, <“Pahapásö a wani atua kōa pasipamanöö! Jesus a säpamanöö!” ĩ na pö kuu totiataloö!> ĩ na töpö satehe epii töpö na ĩ na ĩ pata töpö kuu ha,

21 Pilatosö aiki, <Wi na sa tä thamapö ma tä pii kule? Pahapásö sa atua kõo hãtopamani, Jesus sa hula kõo hãtopamani, wi na sa tä thama wi ma tä pii kule?> ĩ na a pata kuu kõoö ha, <Pahapásö a atua kopamanöö!> ĩ na töpö kupaloma.

22 ĩ na töpö kupaloö ha, <Jesus a hai, Cristo a hilo naine, wi na ĩ sa thamapökö?> Pilatosö a kuu ha, <Hii ti pakalai ti ha a säpalöö!> ĩ na töpö pewö kuuma.

23 ĩ na töpö kuu ha, <Ĩ ka tä noa hakö? Wanisala tä thaa maa noai kitä ta pi kuu mai> ĩ na a pata kuuma maaki, pe epii töpö lalupalo kuiki nö, <A säpalöö! Ti pakalai ti ha a säpalöö!> töpö lalupalo kutima.

24 ĩ na töpö lalupalo kuti ha, <Häö. Hi sa töpö wasu mai kitä! Töpö waitilimo totio pia saileö!> ĩ na Pilatosö a pi pata kuu nö, maa tuu pi nakalö nö, <Pilatosö anö Jesus a namo simöo wani ipöö!> ĩ na töpö pi thama pia salo, ĩ töpö pewö mamö tetela tä, pili a ami pewö sanumoma. Pili a ami sanumo nö, <Möö nökö. Pili sa ami ausi ipö. “Pilatosö anö Jesus a säpamanöma” tä kuu wi tä kua mai kitä. Kamakönö ma säpamani wi ĩ kamakö pasiwö> ĩ na Pilatosö a pata kuuma.

25 ĩ na a pata kuu ha, <Awai. “Pilatosö anö Jesus a säpamanöma” tä kuu wi tä kua mai kitä. Kamisamakö, kamisamakö hai ĩ tolewö töpö, ĩ na samakö kui samakö na ai töpö aiki, “Juteu makönö Jesus ma säpamanöma” ai töpö kuupököö!> ĩ na töpö pewö kupalo opaö ha,

26 Pilatosö a patanö Pahapásö a atua kõa soatamanöma. Pahapásö a atua kõa soatamanö nö, thoo totonö Jesus a soapamanö nö, <Pei. Hii ti pakalai ti ha Jesus a säpalötöö!> ĩ na Pilatosö a patanö töpö noa thama.

Sotatu töpönö Jesus a peama noai ĩ ta

Marcos 15.16-20; João 19.2-3

27 ĩ na töpö noa thaö ha, kaikana tä kaikanamo sinomo wi ĩ a sai pö pata hamö sotatu töpönö Jesus a tãlölömae. A tãlölöhe nö, Jesus a öpale ha, ĩ sotatu töpönö ai sotatu töpö pewö kokamomanöma.

28 Ai sotatu töpö kokamomanö nö, Jesus a hai ĩ haloi ösö hasutalö nö, kaikana töpö soho wi ĩ haloi ösö hanaha apii, Jesus a na ĩ ösö haloa soatamaköma.

29 Ösö haloa soatamakö nö, kaikana töpönö hesowa a sohopo sinomo wi ĩ a hesowa kui na, ĩ na a hesowa kui, a hesowa thapalöma. Hesowa a mösököpö öpii a hesowa thapalöma. Thapalö nö, Jesus a he ha a hesowa sohoköma. Sohokö nö, Jesus kate a poko ami hamö hii ti wai lapei ti wai hõimäkömae. Ti hõimäköhe nö, pili töpö maekonö töpö hĩta thaiki nö, töpö mäi poiki nö, Jesus a na töpö hapalo pi wasöama. <Kaikana waö! Juteu töpö na wa kaikanamo sinomo wi ĩ waö!> ĩ na sotatu töpö pi wasöwö kuutoma. ĩ na töpö pi wasäwö kuuto nö,

30 Jesus a komoapalama pi topa salo, a nakipömanöma. A nakipömanö nö, Jesus anö hii ti po pole, i ti tälö nö, Jesus a he säpöma.

31 A he säpa nö, töpö hapalo pi wasöa noai ha, haloi ösö hanaha apii ösö hasua kotalö nö, Jesus kama hai i ösö kuo noai, i ösö na a haloa komakö nö, ti pakalai ti ha a säpali pia salo, a tälölömae.

Hii ti pakalai ti ha Jesus a sätämakö noai i ta

Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; João 19.17-27

32 Sotatu töpönö Jesus a kai huulö tä, Siteni tä uli ha Simão a kua wi, i a pao läoma. A pao läö ha, <Hi anö ti pakalai ti sipo pole, i ti sia nömötälölöö!> i na sotatu töpönö Simão a noa wani thama.

33 A noa wani thaa nö, töpö hua kononö nö, Kókota makö ha töpö walokö tasoma. Kókota makö hai, wa tä möö ha sanöma he manokosi wani kui na, i na i maa makö kuö ha, <He manokosi makö> i na töpö kuutoma.

34 I ha töpö waloikitö nö, nini ipa wi i tä matamanöpö, upa mo puu ha tä koami ipii i tä tikiliki nö, <Tuu koalöö!> Jesus a na töpö kuuma. Töpö kuuma maaki, Jesus anö i tuu tepotalö nö, <Pälaö!> a kuuma.

35 I na tä kua tä, hii ti pakalai ti ha Jesus a sätämakömae. A sätämaköhe nö, maa makö ose wai na tä säököle, i tä säökama pi wai säsäköma. Säökama pi wai säsäkö nö, Jesus a hai i haloi ösökö täälalömae. Ai tänö ai haloi ösö täa asali, ai tänö ai haloi ösö täa asali, i na i sotatu töpönö haloi ösökö täa thalömae.

36 I na Jesus a hai i haloi ösökö täa thalö nö, töpö loiki nö, Jesus a pi hĩtale, i ha i sotatu töpö lätioma.

37 I na tä kua tä, <Ai töpö hasuo pole i töpö aiki, “I ka pi tä noa na a säpalöma?” i na töpö kuu kitä> i na Pilatosö a pi kuu salo, hii ti patete na tä säökököma. Tä säökökö nö, hii ti pakalai ti ha Jesus a pi hĩtale, Jesus a hösöka na hii ti ola tolehele, i ha, Hi a hai, juteu töpö na a kaikanamo totio wi i a i na tä kuu wi tä säökama pi sätämaköma.

38 I na tä kua tä, ai tiki pakalai tiki ha, töpö thomömo sinomoti wi, i ai polakapi töpö thaa naiköma. Jesus a pi hĩtale, i tä tutakö ha ai tä thaa naia soaki, ai tä tutakö hētu ha i ai tä thaa naia soaki, i na tä thakömae.

Jesus a na töpö ikapalo noai i ta

39 I na tä kua tä, Jesus a möö nö, töpö ikapalo kai hasusotima. Töpö ikapalo kai hasusoti nö, töpö hapalo pi wasöa nö,

40 <“Teusömo wi i sa sai waniapalö nö, 3 tökö mumi kui tökö mumi ha i sa sai thaa köki kitäö!” wa wani kuupili maaki. Kama noao sapao köö! Teusö ulupö wa kutenö, i ti ha a ithoa konoö!> i na töpö kutima.

41 Ī na Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomoti wi ĩ töpö, juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpö kuu naioma.

42 <Jesus anö ai töpö noama läo sinomopili maaki, kama noao sapao kōo mai a. “Isöhaeu makö na sa kaikanamo wi ĩ sa” a kuu kipili maaki. Hii ti pakalai ti ha a ithoa konaso aköna, “Awai. Jesus a pitili” makö pewö kuu pi.

43 “Teusö anö sa noama nö, sa täa kōa läli kitäö!” ĩ na a pi kutima. “Teusö a hai ĩ pelupö sa” ĩ na a kutima. Önö kutenö, huki Teusö anö a täa kōa lälopököo!> ĩ na töpö kuu pi wasöatima.

44 Ī na töpö kuu pi wasöa tä, Jesus a kotö ha ai polakapi tiki pakalai tiki ha töpö pi sätäa naine, Jesus a na ĩ töpö hapalo pi wasäa naioma.

Jesus a nasi tukö noai ĩ ta

Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; João 19.28-30

45 Ī na tä kua tä, motokö hētuto totia tä, mumi mumi tä pata waloa soa pätaköma. Mumi mumi tä pata waloa soa pätaiki nö, motokö kaöpo paio mai ha, masita tä uli pewö mumio opama.

46 Tä uli mumio opa nö, motokö kaöto tä, Jesus a komöma.<Eloi. Eloi. Lemá sapakötani?> a kuuma. Kamakö kai sai ha, <Ipa Teusö ai. Ipa Teusö ai. Wi na tä kuaö ha sa hosalöma?> ĩ na Jesus a komö kuutoma.

47 Ī na a komö kuutoö ha, ĩ kotö ha töpö öpahale, ĩ ai töpönö ĩ ta hini nö, <Pasa. Elias a pata naka hätoa kuleö!> ĩ na ta hini tomöpo mi salo, ĩ na töpö kuuma.

48 Ī na töpö kuu tä, <Jesus a amisi ipö hätoköo!> ai tä pi kuu nö, a läläalö nö, tuu nasii tuu ha tä kauko opii, ĩ tä kápamanö nö, hii ti ola ha tä tikimakö nö, tuu pi himakö nö, <Ika. Tuu koalöo!> ĩ na Jesus a na a kuuma.

49 Ī na tä kua tä, töpö öpahale, ĩ ai töpö aiki, <Waihaköo! Elias a pata a walokiso nö, a täa kōa hätoa läli kitäö!> ĩ na töpö kuuma.

50 Ī tä, Jesus a komö nö, a nasi tuköma.

51 Ī na tä kua tä, Teusömo wi a sai mötali ha watata ösö pata katöo mötaliö läo wi ĩ ösö pata, kletiti. Sanöma tänö ösö kakapa mai ha, hösöka ha kama ösö pata kaka pätalö nö, ösö pata kaka totipasoma. Ī na tä kua tä, masita tä uli lakö lakömo opa nö, maa makö pata kalopasoma.

52 Ī na tä kua tä, nomawö töpö titita wi, ĩ sai pö wai häkoa soa pätasoma. Ī sai pö wai häkoa soa pätalaso noai ĩ sai pö wai ösimö ha Teusö a thapo noai ĩ nomawö töpö titihile, ĩ ai töpö satehe epii töpö temöa konasoma.

53 Töpö temöa kono nö, töpö atua kopalo nö, Jesus a temöa konasoma tä, Jetusalēi tä uli ha ĩ töpö lisipasoma. Töpö temöa konaso noai, satehe epii töpönö ĩ töpö tapama.

54 Ī na tä kua tä, ti pakalai ti ha Jesus a nomawö sätäa soa tä, sotatu pata tä, ai sotatu töpö, ĩ na töpö kui, Jesus a na töpö lätio noai, ĩ töpönö masita tä uli lakö lakömo wi ĩ tä taa nö, Jesus a kuati noai ĩ tä pewö taa nö, töpö kilia apösoma. Töpö kilia apölo nö, <Jesus a hai, Teusö a ulupö kuo totioma> ĩ na töpö kupaloma.

55 Ī tä, Jesus a nasi tuo tä, Kaliléia tä uli pata ha Jesus a na suö töpö nokapalo soma noai, ĩ töpönö Jesus a pasilipoti noai, tole tömö ĩ suö töpö öpaiki nö, Jesus a na ĩ suö töpö mamö tetetioma.

56 Ī suö töpö mamö tetetio noai, ĩ ai töpö hai, Maria Matalena a, Tiago a, José a, ĩ na töpö kui töpö hai ĩ pöpönö Maria a, Sepeteu a hai ĩ pelupö töpö hai ĩ pöpönö a, ĩ na töpö kui töpö mamö tetetioma.

Thaka taka ha Jesus a nomawö titikö noai ĩ ta

Marcos 15.42; Lucas 23.50-56; João 19.38-42

57 Ī na tä kua tä, tä wisa tä, atimatéia tili tä José anö wani tökö thapo opa wi, Jesus a na ĩ a nokapalo sinomoti noai ĩ a waloikiso nö,

58 Pilatosö a na a ekuiki nö, Pilatosö a na Jesus a nomawö nakalö nö, <Jesus pili sa tä tälölököö!> Pilatosö a pata na ĩ na a kuuma. Ī na a kuu ha, <Hi a na Jesus a nomawö totoköö!> ĩ na ai töpö noa thama.

59 Ī na töpö noa thaö ha, José anö Jesus a nomawö tälölö nö, watata ösökö ausi ipii ösökönö Jesus a haloa kolilipalö nö,

60 maa makö ha kama hai ĩ thaka taka thakö noai, ĩ taka tutei taka ha Jesus a titiköma. Jesus a titiki nö, ai maa ma pata sapuluama kupotö nö, taka kasököma. Taka kasökö nö, José a hua konasolöma.

61 Thaka taka na Jesus a titikö noai, ĩ taka kotö ha Maria Matalena a, ai Maria a, ĩ na töpö kui, töpö lotioma.

Jesus a nomawö titio noai, ĩ taka na ai töpö lätio noai ĩ ta

62 Ī tä hena tä, ĩ mota mapo wi ĩ tä wakala kuiki nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui, Pilatosö a pata na ĩ töpö kokamo nö,

63 <Kaikana ai. Jesus a holisimo noai ĩ a temö soa tä, ĩ na a kuuma: “Polakapi tökö mumi matalo nö, ĩ hena tä sa temöa konaso kitäö!” ĩ na a kuuma.

64 Ī na a kuuma salo, kama kai a hua sinomo noai, ĩ töpönö Jesus a nomawö thomönö matimöö! A thomönö nö, ai töpö satehe epii töpö na, “Jesus a temöa konasomaö!” ĩ na töpö kuu matimöö! Ī na töpö kuu kuköma, “Sa temöa konaso kitäö!” Jesus a holisi kuu noai, ĩ ta wanisala maaki, “Jesus a temöa koo waikilasomaö!” tä holisi kuu wi, ĩ ta wanisala satia apa kitä. Önö kutenö ai töpö simönö nö, “Jesus a nomawö titile, ĩ taka na pö läa totikiö! 3 tökö wakala kui tökö wakala na ĩ taka na pö läa totikiö!” ĩ na wa kuu!> ĩ na ĩ juteu pata töpö kuuma.

65 Ī na juteu pata tōpō kuu ha, Pilatosō aiki, <Pei. Hi tōpō läo kitäö! Ī tōpō kai hulolö nö, Jesus a nomawö titile, ĩ taka na ĩ tōpō läa totimaköö!> ĩ na a pata kuuma.

66 Ī na a pata kuu ha, tōpō läo wi ĩ tōpō kai hulolö nö, maa ma patanö taka kasöle, ĩ ma kasö ha hösösöpö tä sutimakömae. <Ai tōpönö Jesus a nomawö tälölö pia salo, hi ma pata pulua komanöma, hi hösösöpö tä waniapaso kitä. Hösösöpö tä waniapasoma ha, “Jesus a temö kōo maa noai kitäö! Ai tōpönö Jesus a nomawö thomöa pälölömaköö!” makö kuupö> ĩ na tōpō pi kuu nö, ĩ ma kasö ha hösösöpö tä sutimakömae. Hösösöpö tä sutimakö nö, tōpō läo sinomo wi ĩ tōpō na, <Pei. Samakö huu kōo nököö! Hi maa ma na pö mamö läa totia haikiö!> ĩ na tōpō kuuma.

Mateus 28

Jesus a temöa konaso noai ĩ ta

Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10

1 Ī na tä kua tä, mota mapo wi tä wakala hasutasö ha, ĩ hena tä, tomĩku tä wakala kuki ha, ĩ hena tä sai tä, Maria Matalena a, ai Maria a, ĩ na tōpō kui tōpönö Jesus a titikö noai ĩ taka möömö hulaselöma.

2 Ī taka ha tōpō walo pia tä, masita tä uli lakö lakömo opa läo soatama. Ī tä, Teusö pata tä hai ĩ äju tä ithopalolö nö, maa manö thaka taka kasöle, pasökö tömö ĩ ma pata thaa soataiki nö, ĩ ma hōo ha a loa soataköma.

3 Tä sami samimo opa wi ĩ tä möamö kui na, ĩ na ĩ äju tä möamö kuoma. Kama hai ĩ haloi ösö ausio opama.

4 Ī na tä kuaö ha, ĩ taka na tōpō läapalo haluti noai ĩ tōpō kilia apölasoma. Pe epii tōpō kilia apölasoma kutenö, tōpō satitimo opa nö, tōpō kelo nö, nomawö tōpō kuö toti ipii tōpō paama.

5 Ī na tä kua soa tä, suö tōpō na ĩ äju tä aiki, <Pö kilipalo tihöö! Hii ti pakalai ti ha a säpalipili, ĩ ma möömö huu ke maaki,

6 ĩ a titia soa maneö! A temöa kōa waikiloheö! “Sa temöa konaso kitäö!” a kuu waikioma kutenö, a temöa totia konaso keö! Hapo. A pakö noai, ĩ ha ma tä mööso nökö. Hiki. A paa maneki.

7 Önö kutenö, pö hua kononöö! Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ tōpō na makö wäo nö, “Jesus a temöa konasoma thai. Kaliléia tä uli pata ha a huu pia kuleö! Ī tä uli ha Jesus ma taa konanö taso kitäö!” ĩ na makö kuu! Sa kuu pole, ĩ tä na pö pi motöpo koonö tihöö!> ĩ na ĩ äju tä kuuma.

8 Ī na ĩ äju tä kuu ha, ĩ suö tōpō pi mönahapalo opaö, tōpō ösi pi kilihapalo opaö, ĩ na ĩ suö tōpō pi kuapaloma. Ī na ĩ suö tōpō pi kuapaloma kutenö, ĩ ha tōpō hua kōa soatalolö nö, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ tōpō na ta wäsä pi topa apa salo, tōpō läläa koonöma.

9 Töpö lälälö pamö, Jesus a paa lälo nö, <Makö topa kule? Toitai pö kuikiö!> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu ha, Jesus a na ĩ suö töpö ekua soataiki nö, Jesus a pi ipa salo, pili a konona ami pewö hāsokapala soata nö, <Jesus ai. Kaikana wa waikiwö. Teusö wa ulupöö!> ĩ na töpö kupalotima.

10 ĩ na töpö kupaloti ha, Jesus aiki, <Pö kilipalo tihöö! Pö hua kononöö! Kamisa kai a hua sinomo wi, ĩ töpö na, “Ipa hoose töpö” sa kuu wi, ĩ töpö na makö hapalo nö, “Kaliléia tä uli pata ha pö hua kononöö! ĩ ha Jesus ma taa konani kitäö!” ĩ na makö kuu!> ĩ na Jesus anö ĩ suö töpö noa thama.

<Jesus a nomawö thomönömaö!> töpö holisi kuu noai ĩ ta

11 ĩ na tä kua tä, suö töpö huu koonö tä, thaka taka na töpö läapalo haluti noai, ĩ ai töpö kononö nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö na tä pewö a wäsäma.

12 Ta wäsäo ha, ĩ pata töpö, juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpö kokamo nö, <Ĩ na makö kuapöö!> töpö kuu nö, töpö läapalo noai ĩ töpö na sitipa kökö totoköma. Sitipa kökö totokö nö,

13 <“Mumai ha samakö mitia tä, ĩ thaka taka ha Jesus a kai a hua sinomo noai, ĩ töpö waloa halukiso nö, Jesus a nomawö thomöa halulölöma thaliö!” ĩ na ai töpö na, ĩ na makö kuu!

14 ĩ na makö kuu pole, kaikana tänö ĩ tä hininöma, ĩ a pata na kamisamakö aiki, “Jesus a nomawö thomöa halulölöma thaliö!” tä kuu pole, ĩ pitili ta” ĩ na samakö kuu ha, a pata hīso mataso kitä. A pata hīso matalo nö, “Häu. Ökö ta o” a kuu kitä. Önö kutenö, makö peama mai kitäö!> ĩ na töpö läapalo noai, ĩ töpö na ĩ na ĩ pata töpö kuuma.

15 ĩ na pata töpö kuu ha, töpö läo noai ĩ töpönö ĩ sitipa kökö tälölö nö, <Ĩ na makö kuu!> ĩ na Teusö a täpä sinomo wi, ĩ pata töpö kuu noai, töpö läo noai ĩ töpönö ĩ tä holisi a wäsätimae. ĩ tä holisi a wäsäti ha, juteu töpö na ĩ ta pala soatasoma. Huki ĩ tä holisi a wäsä wi, huki ĩ nasimö tä kua soa.

Kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na Jesus a tapamoa konaso noai ĩ ta

Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8

16 ĩ na tä kua tä, Jesus a kai a hua sinomo wi, Kaliléia tä uli pata ha ĩ 11 töpö kui töpö hua kononö nö, <Ĩ maa makö ha makö hulolöö!> Jesus a kuu noai, ĩ makö ha töpö walokö tasoma.

17 Töpö waloikitö nö, Jesus a taa konanö nö, töpö mäi poiki nö, <Jesus ai. Kaikana wa. Teusö ulupö wa> ĩ na ai töpö pi kuuma maaki, ai töpö aiki, <Hi a hai, Jesus a hāto mai kitäö!> ĩ na ai töpö pi kupalo pasioma.

18 Önö kutenö, ĩ töpö pewö na Jesus a ekuiki nö, ĩ na a kuuma: <Hi tä hētu hamö töpö kupoli, ĩ töpö pewö na sa kaikanamoö, hi masita tä uli ha sanöma töpö kule, ĩ töpö pewö na sa kaikanamoö, ĩ na Teusö anö sa kaikanamoma thama waikioma.

19 Ī tōpō pewō na sa kaikana waikipalōma kutenō, kamsanō ĩ makō noa thaa kule. Sanōma tōpō pewō na makō huu hātāpo nō, sa kai hua totiatalo wi, ai tōpō thalalōō! Ī na ma tōpō thalō nō, ĩ ma tōpō māi ōmananōō! Kamakō hai ĩ pō Teusō a, Teusō ulupō sa, Teusō a ōsi kua tolele ĩ a, ĩ na samakō a hilo kua wi, ĩ tōpōnō ĩ samakō thapo kutenō, tōpō māi ōmananōō!

20 Ma tōpō māi ōmananō nō, kamsanō makō noa thaa noai, ĩ tōpō na ĩ tā pewō a wäsā nō, “Ī ma ta hini totiatalopökōō!” ĩ na pō kuu totihoō!> ĩ na Jesus anō tōpō noa thama. Ī na tōpō noa thaa nō, <Pei. Hi masita tā uli mapo paio mi tā, ĩ tā wakala pewō hamō kamakō na sa kuo naio soatio kitāō!> Jesus a kuuma.

Marcos

Marcos 1

João anö töpö mõi õma sinomo noai ĩ a

Mateus 3.1-12; Lucas 3.1-20; João 1.19-28

- 1 Teusö a hai ĩ pelupö Jesus Cristo ta topa apöle, ĩ sa tä kolo a wäsä pia kule.
- 2 Sutu upa Jesus Cristo a hai, ĩ sanöma tä kuo paio maa noai ha, Teusö a kai a wäsä sinomoti wi, ĩ Isaiás a pata hilo wi, ĩ a patanö tä säököpalöma. Tä säököpalö nö, ĩ na Teusö a kuuma: <Kawa simöa paio mai ha, sa kai a wäsä wi, ĩ ai sa tä simöa paipali kitä. ĩ sa simöa paipalö nö, ĩ anö wa wäsä kitä. Wa wäsä nö, “Kaikana tä pata huu ateo opa pialeö! A huu ateo opa pia salo, Teusö a na makö tomöpo maa wi, ĩ tä hosalöö! Piliso paimö tä, ma tiso paimö hosa kua wi na, makö tomöpo maa wi, ĩ na ĩ tä hosa thalöheö! Ösi wanisala apati wi, ĩ tä hosalöheö!” ĩ na sa kai a wäsä wi, ĩ na a kuu kitä.
- 3 Ai töpö kuo taso maa pamö ĩ hamö a komö kukö taso kitä. A komö kutakitö nö, “Pata tä hama huima tä, ai töpönö piliso makokopama kua wi na, ĩ na pata tä sai pata huimaö ha, pö pi makokoa topaikiö!” ĩ na sa kai a wäsä wi, ĩ na a kuu kitä!” ĩ na Teusö a kuuma. ĩ na a kuu noai, sutu upa Isaiás a patanö ĩ tä säököpalöma.
- 4 Isaiás a patanö tä säököa kua noai na, ĩ na João anö töpö mõi õma sinomo noai, ĩ João Pasisöta a hilo noai, ĩ na ĩ a kua tolea totiatalo opatima. Ai töpö kuo taso maa pamö João Pasisöta a alulö nö, a wäotima. <Teusö a na makö tomöpo mi ipii, ĩ tä hosalöheö! Tä hosalö nö, pö mõi õmamoö! ĩ na makö kuaö ha, makö tomöpo maa noai, ĩ tä na Teusö a hïso maa kopasoma, ĩ a na makö taamö toita apöpasso kitäö!> ĩ na João Pasisöta a kutima.
- 5 ĩ na tä kua tä, Jutéia tä uli ha töpö pewö pilile ĩ töpö, Jetusalëi tä uli ha töpö pilile ĩ töpö, ĩ na ĩ töpö kui, João a kuo pamö ĩ töpö hulaselöma. Töpö hulaselö noai, ĩ töpö wanisala sinomoti wi, João a na ĩ töpönö ĩ ta wäsätimae. Ta wäsäti nö, <Samakö tomöpo mi ipö pasiwöö!> ĩ na töpö kutima. ĩ töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä kateha hokapalöma. ĩ ta kateha hokapali ha, Johotão u pata hamö João anö ĩ töpö mõi õmatima.
- 6 João a hai ĩ haloi ösö hai, kamelu köiki ösö kuoma. Salo ösö hai, sita a kuoma. Siki sikimö a kui na, ĩ na a kui a oaö, pu ola oaö, ĩ na a kuatima.
- 7 ĩ na a kuati nö, <Kamisa na a pata noane, pata tä sai asawö. ĩ a hai, pata tä sai kutenö, “Kamisanö ĩ sa pasilipopököö!” ĩ na sa pi kuu kili ipawöö.
- 8 Kamisanö maa tuu na makö mõi õma pätio nö, makö salupali kipili maaki, kamanö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a na makö ösi salupamani kitä> ĩ na João a kutima.

Jesus a mõi õmamo noai ĩ ta

Mateus 3.13-17; Lucas 3.21-22

9 Ī na tä kua tä, Jesus a kui, Kaliléia tä uli ha Nasaté tä uli wai kulati, ĩ tä uli ha Jesus a hususoma. A husolo nö, Johotão u pata ha a waloköma tä, João anö a mõi öma läoma.

10 A mõi öma läoma, Jesus a söposöa kopalo nö, hutu mosökö pata häkopo läle, Jesus anö ĩ tä taa soatalalö nö, a mamö tetea soatia tä, holeto a kui na, ĩ na Teusö a ösi kua tolele, Jesus a na ĩ a ithopaköma.

11 A ithopaköma, Teusö aiki, <Kamisanö ipa ulu wa pi ipa wi, ĩ waö! Kawa na sa pi mönaha apa kuleö!> ĩ na pö a kuu haio lasoma.

Sai tä sai patanö wanisala tä na Jesus a wapa noai ĩ ta

Mateus 4.1-11; Lucas 4.1-13

12 Ī na a kuu haio nö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö, ai töpö kuo taso maa pa Jesus a simöa soatalöma.

13 A simöa soatali ha, ĩ tä uli hamö Jesus a kutio tasoma. A kutia tä, ai pilipoma patasipö maa waikipalo nö, ai a pilipoma ose kuo nömöo köoma. 40 tä mumi hasupasoma. ĩ tä uli ha Jesus a kutia tä, wanisala tä thaa wi, ĩ tä na Sai tä sai patanö Jesus a simöatima. <“Teusö a hini tihöö! Teusö a hini tihöö!” ĩ na Jesus a na sa ku upaö ha, Jesus anö Teusö a kai hini hätoa mane kitä> ĩ na Sai tä pi pata kuu salo, a pata kua läapalo naitioma. ĩ tä uli ha Jesus a kuo noai ha, ĩ tä uli ha salo pö waitili kuo opa naioma maaki, hi tä hētu pata ha Teusö anö kama hai ĩ töpö simöta sinomo wi, ĩ äju töpönö Jesus a noama läapalo opama.

Kaliléia tä uli ha Jesus anö Teusö a wäsä soatiolö noai ĩ ta

Mateus 4.12-22; Lucas 4.14-15; 5.1-11

14 Ī na tä kua tä, sai a päka lototoa apöle, ĩ a sai ha ai töpönö João a titiköma. A titikö noai ha, ki hamö, Kaliléia tä uli hamö Jesus a hua soasolöma. A hua soalolö nö, ta topa apöle, Jesus anö ĩ ta wäsätiilöma.

15 Ta wäsätiilö nö, <Tä tetea apa waikia saileö! Teusö anö huki sanöma makö simöa wi ĩ tä atea waikia kuleö! Makö simöa pia manu kule, makö wanisala sinomo wi, ĩ ma tä hosalöö! Ta topa apöle, ĩ ma ta hini totiopöö!> ĩ na Jesus a kutima.

<Kamisa na pö nokapaloö!> ĩ na Jesus a kuti noai ĩ ta

16 Ki hamö, Kaliléia tä uli ha kosoto u pata kule, ĩ u kasö pata hamö Jesus a hasuo köa tä, polakapi töpö talalöma. Simão, poose André, ĩ na killii töpönö salaka hiki sinomoti wi, ĩ töpönö kosoto u pata hamö wahi tökö pata pe epii tökö pata keama lätioma. Tökö pata keamati tä, Jesus anö töpö talalöma.

17 Töpö talalö nö, <Hapo. Kamisa na pö nokapaloö! Salaka ma hiki thama kua wi na, ĩ na sanöma ma töpö thama kuköpöö! Salaka ma hiki sinomotima maaki, kamisa na makö nokapasoma, kamisanö makö pi hatukupamanöma, sanöma töpö na Teusö ma kai a wäsä sinomo kuki kitäö! “Jesus a na pö

nokapalo sinomoö!” ai töpö na makö kuu sinomo kuki kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

18 A kuu ha, wahi tökö pata hula soa pätakölö nö, Jesus a na ĩ töpö noka soa pätasolöma.

19 Töpö noka soasolöma, thapi hamö Jesus a huulö pamö, Sepeteu a pelupö Tiago, poose João, ĩ na killi töpönö wahi tökö totima kötia tä, Jesus anö ĩ töpö talalöma.

20 Töpö talalö nö, töpö naka soatama. Töpö nakaö ha, pö a, pö anö töpö kalipalama wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, kutiata a hamö ĩ töpö titia taa soa pätakölö nö, Jesus a na pelupö töpö noka soatasolöma.

Jesus anö sai tä lisia kopamanö noai ĩ ta

Lucas 4.31-37

21 Töpö nokapalo soa tä, Kapahanaü tä uli hamö Jesus anö töpö kai taa soatalaso tasoma. Töpö taa soalalotö nö, mota mato wi, ĩ tä wakala ha, juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ a sai ha Jesus a lisia soapalotö nö, Teusö a wäsä soata tasoma.

22 Ta wäsä soatatö nö, töpö pi hatukupamani ha, <Jesus a haö totiatalo opawö. Moisés a kai a wäsä sinomo wi, ĩ töpö haö kui na kuno mai, Jesus a hapalo loteteapalo opatiwö> ĩ na ĩ töpö kutima.

23 ĩ na tä kua soa tä, kokamo sinomo wi, ĩ a sai na sai tänö a wani saliama sinomo wi, ĩ a wani lisipalo nö,

24 <Jesus ai! Nasaté tili ai! Wi na tä kuaö ha samakö thama pia salo? Samakö maa kopamani pia salo wa huu ke? Kamisanö wa taö waikileö! Teusö a na wa totiatalo opa wi, Teusö anö ĩ wa simöpalö noai, ĩ waö!> ĩ na a lalupalö pola nö, ĩ na a wani kuuma.

25 A kuu ha, <A wani hapaloti ti! A lisia kopaloö!> ĩ na Jesus anö ĩ na sai tä noa thaö ha,

26 sai tänö a wani polemomanö nö, a lalupalö nö, a lisia kopasoma.

27 A lisia kopasoö ha, töpö mamö tetea pasile, ĩ töpö aiki, <Wi na ta kua kule? Jesus a hapalo loteteapalo kiliatiwö. Jesus anö sai töpö noa thaö ha, Jesus a hini hōtōopa wi. Jesus anö Teusö ta wäsä wi, ĩ ta makokoa topa apa asale> ĩ na töpö kuuma.

28 Töpö kuu nö, Kaliléia tä uli pewö hamö ĩ töpönö Jesus a wäsä soaköma.

Jesus anö töpö satehe epii töpö toa komanö noai ĩ ta

Mateus 8.14-17; Lucas 4.41

29 ĩ na tä kua tä, juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ a sai ha Jesus a, Tiago a, João a, ĩ na töpö kui töpö lisia kopalo nö, Simão a, André a, ĩ na killi töpö sai pö ha ĩ töpö hulaselöma.

30 Ī töpö walokötasoma, Simão a hai ĩ pösösö a kamakalipö kuo lätioma. Ī na a kua lätiä tä, <A kamakalimo opa kuleö!> Jesus a na ai töpö kuuma.

31 Ī na ai töpö kuu ha, Jesus a huo soataki solö nö, pili a ami hīsola na a ami waliki nö, a söpötalöma, a kamakalipö maa soatasoma. A kamakalipö maa kōa soatalo nö, ĩ a suönö ĩ töpö ösö potehepalama soatama.

32 Ī tä wakala ha soatawö, tä mumahapalo opa tä, töpö salia wi ĩ töpö pewö, ai töpö na sai töpö sapäko sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Jesus a na ĩ töpö kai pewö waloköma.

33 Kapahanaū tä uli ha töpö pilile, Jesus a kuta wi ĩ a sai päka na ĩ töpö pewö kokamoma.

34 Töpö salia wi, Jesus anö ĩ töpö satehe epii töpö toa komananöma. Ai töpö kamakalipö, ai töpö thoko thokopö, ai töpö hasili, ai töpö amukumo, ĩ na töpö kuuma maaki, ĩ töpö pewö toa komananöma. Jesus anö satehe epii sai töpö hosa konöma. Sai töpö aiki, <Teusö anö wa simöni wi, ĩ waö!> sai töpö kuu ha, <Pö hapalo ti! Teusö a thapo wi ĩ töpönö sa wäsä asapöö!> ĩ na Jesus anö ĩ na sai töpö noa wani thalöma.

<Teusö sa tä kai a wäsämö huu kipili> Jesus a kuu noai ĩ ta

Lucas 4.42-44

35 Ī na tä kua tä, tä halu äwäho tä, Jesus a natalo nö, sanöma töpö kuo maa pa a hua halulölö nö, Teusö a na a hapalo tasoma.

36 Teusö a na a hapalo tasoa tä, Simão anö töpö kai hua hailölö nö, Jesus a tae haio tasoma.

37 A talalö nö, <Ai töpö pewönö wa tae hailaiö!> töpö kuu haio tasoma.

38 Töpö kuu haia kulati maaki, Jesus aiki, <Päla. Thapi hamö, ai töpö sai pö satehe epii sai pö hōkōkōo opa pamö makö huulöö! Makö hulölö nö, Teusö sa kai a wäsä nömöopököö! Teusö sa kai a wäsäpö, sa huu kipili> ĩ na töpö waloa haiki ha, ĩ töpö na Jesus a kuu läoma.

39 Ī na a kuu nö, Kaliléia tä uli pewö hamö a hutu pa, juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ kōkō sai ha Teusö a kai a wäsä hätäpotii, sai töpö hosa koni, ĩ na Jesus a kuatima.

Wasu wasu tänö pili a ösö hiopöo noai, ĩ a wani toa komanö noai ĩ ta

Mateus 8.1-4; Lucas 5.12-16

40 Ī na tä kua tä, wasu wasu tänö pili a ösö hiopöo noai, Jesus a na ĩ a wani waloa läiki nö, <Kaikana wa pata> a pi wani kuu salo, pili a maekonö a hīta thaiki nö, a māi poiki nö, <Kawanö sa toma pi topa kōa tä, kawanö sa toama taö öpa kitäö!> a ösö hiopö öpii ĩ na ĩ a wani kuuma.

41 A kuu ha, ĩ a wani na Jesus a pi honipoma. A pi honipo nö, <Häö! A salia pasitioti tihöö!> ĩ na Jesus a pi honi kuuma. A pi kuu nö, a ami totokö nö, a

ösö hiopö öpii ĩ a wani hōpōa nö, <Awai. Wa toma kōo pi topa kule. A toa konöö!> Jesus anö a noa wani thama.

42 A noa thaö ha, a ösö hiopö öpii ösö maa kōa soatalo nö, a ösö topa kōa soatakōma.

43-44 A ösö topa kōa soataki ha, <Pei. Ai tōpö na wa toa konohe, ĩ ta wäsä tihöö! Teusö a täpä sinomo wi, ĩ a wani na a mömo kōo sisatöö! Wa mömo kōo tasoö ha, “Awai. Wa toa kōo waikiso keö!” ĩ a wani kuu kitä. A kuu ha, ĩ a wani na salo a totoköö! Wa toa konaso salo, ĩ salo a totoköpököö! Sutu ha, “Ĩ na makö kuaö!” ĩ na Moisés a patanö nö pata tōpö noa thama. ĩ na pata tōpö noa thama ha, salo a totoa haitaköö! Ai tōpönö ĩ salo a tapa salo, “Hiki. A wani toa kōo waikiloheö!” ai tōpö kuupököö!> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nö, <A huu konöö! Wa toa kotaso noai, ai tōpö na ĩ ta wäsä tihöö!> ĩ na Jesus anö a ösö hiopöo noai, ĩ a noa wani thama.

45 ĩ na a noa wani thama maaki, a wani hua kononö nö, ai tōpö na a wani wäo kōo soata tasoma. <Jesus anö sa toa totia komani kipiliö!> a wani kuu soatasoma. ĩ na a kuu hätäpoti ha, ĩ tä uli pewö na tōpö kupai, ĩ ai tōpönö Jesus a tae hisatima. A tae hisama ha, sai pö hōkōkōi sai pö kule hamö Jesus a lisipo maama. Somai hamö, sai pö polakapi wai kuo pa, ĩ ha Jesus a kuo päoma. A kuo päoma maaki, tä uli pewö ha tōpö kuoma, Jesus a na tōpö waloa haikö tasoma.

Marcos 2

A kōheo wi, ĩ a wani toa lämanö noai ĩ ta

Mateus 9.1-8; Lucas 5.17-26

1 ĩ na tä kua tä, waiha Kapahanaü tä uli hamö Jesus a kotapi ha, <Jesus a kotapōma thaiö!> ĩ na ai tōpö kuu hätäpotima.

2 ĩ na tōpö kuu hätäpoti ha, Jesus a na tōpö satehe epii tōpö kokamo opama. Tōpö kokamo opaö ha, sai ösi pewö matia apökōma. Sai a matia apa waiki ha, sai a päka holeo pa, tōpö öpahapama. Sai a matia apa tä, Jesus anö Teusö ta wäsäma.

3 Teusö ta wäsäti tä, Jesus a na a wani kōheo wi, ĩ a kai wani walokōma. Ai tä hētu manana, ai tä hētu manana, ĩ na tōpö kui tōpönö a pi wani saluku poimamae.

4 Sai a matia apa waiki ha, a kai wani lisipo mi salo, sai a hōo hamö ĩ a kai wani tua soata pätapolö nö, Jesus a lole, ĩ tä hētu na sai a päka thakö nö, a wani kōheo wi, ĩ a pi wani ithomanōmae.

5 A pi ithomani ha, <“Jesus a lotete epö salo, a wani toa komani kitä” ĩ na ĩ tōpö pi kuu hātoakö> ĩ na Jesus a pi kuu nö, a wani kōheo wi, ĩ a wani na a hapaloma. A hapalo nö, <Wanisala wa tä thati noai, ĩ tä na Teusö a hīso wi, ĩ sa tä maa kōo waikipamani keheö!> ĩ na Jesus a kuuma.

6-7 Ī na Jesus a kuu ha, Moisés a kai a wäsä sinomoti wi, ĩ töpö lole, ĩ töpö aiki, <Wi na taköö? Jesus a hai, sanöma tä päwö maaki, “Teusö sa” Jesus a pi wani kuu hĩsua apawö> ĩ na töpö pi kuu nö, <Wanisala tä thati wi, ĩ tä na Teusö a hĩso wi, Teusö anö ĩ tä maa kōo sisapamani kitä pi kuu mai> ĩ na töpö pi kutima.

8 Ī na töpö pi kuti wi, ĩ tä na Jesus a pi hatuku upö salo, <Wi na tä kuaö ha, makö pi kuu kule?> Jesus a kuuma.

9 <“Wanisala wa tä thati noai, ĩ tä na Teusö a hĩsopole, ĩ sa tä maa kōa waikipamani keheö!” ai sanöma tä kuu taö mai kitä. Teusö a kuu taö öpa sisaö. Ī na tä kua tä, a wani kōheo wi, ĩ a wani na, “Wa öpa kopalo nö, au sii totokö kai hua kononöö!” ai sanöma tä kuu taö mai kitä. Teusö a kuu taö sisaö> ĩ na Jesus a kuuma.

10 A kuu nö, <Ī na ai sanöma tä kuu taö mai kitä maaki, kamisa na Teusö aiki, “Masita tä uli pewö hamö sanöma töpö pilipai, ĩ töpönö wanisala tä thaa sinomoti wi, ĩ tä na sa hĩso opa wi, kawanö ĩ tä maa kopamanöö!” ĩ na kamisa na Teusö a kuu waikio kipili. “Jesus a pitilimo opaö. A lotete epö. Teusö anö Jesus a simönöma kutenö, sanöma makönö wanisala ma tä thaa wi, ĩ tä na Teusö a hĩso pole, Jesus anö ĩ tä mapama taö öpaö” kamisanö ĩ na makö pi thama pia salo, hi a wani kōheo wi, sa wani toma kōo pia kuleö!> ĩ na Jesus a kuu nö, a wani kōheo wi, ĩ a wani na,

11 <“Wa öpa kopalo nö, au totokö kai hua kononöö!” kawa na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

12 A kuu ha, totokö täa konö nö, ai töpö mamö tetela tä, a wani kōhetioma maaki, a wani hua kōo soasolöma. A wani hua kōa hōtösölö ha, <Kilatiha. A kōheo wi, ĩ a temöma kōa nö kilimane a! Jesus a aipa apa nö kilia sai. Teusö a totiatalo opawö. Ī nasimö sama tä tapa paio maa noai, huki ĩ sama tä talali ke> ĩ na töpö kupalo opama.

<“Sa wanisala apa saiö!” wa kuu tä, wa ösi topa kopali>

Mateus 9.9-13; Lucas 5.27-32

13 Ī na tä kua tä, kosoto u kasö pata hamö Jesus a hua kononö nö, ĩ hamö a walokö tasoma tä, töpö satehe epii töpö waloa läköma. Töpö waloa läki ha, Jesus anö Teusö ta wäsä nö, töpö pi hatukumanöma.

14 Töpö pi hatukumanö nö, Jesus a hulasolöma. A huulö pa, Aupeu a hai ĩ pelupö Lepii a loa talalöma. Kaikana tä pata na noa tä totoköpö, sitipa suta wi, ĩ a sai ha Lepii a lotioma. A lotia tä, <Hapo. Kamisa na a nokapalo sinomoö!> ĩ na Jesus a kuuma. A kuu ha, Lepii a hoköpalo nö, a noka soasolöma.

15 Ī na tä kua tä, Lepii a sai pö na Jesus a, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö, ĩ na killi töpö ia kai lotasoma. Töpö iapaloti tä, sitipa täa sinomoti wi ĩ töpö, <Töpö wanisala apati wi ĩ töpö> ai töpö pi kuu noai ĩ töpö, Jesus a na ĩ töpö nokapalo naio noai, ĩ töpö satehe epii töpö iapalo naitioma.

16 Ī töpö iapalo naia tä, patiseu töpönö Moisés a kai a wäsä sinomo wi, ĩ töpö kōa haipōma. Töpö kōa haipo nö, Jesus a ia talalōma. Töpö wanisala apati wi ĩ töpö, sitipa täa sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui ĩ töpö na Jesus a ia naia tä, a loa talalōma. A loa talalö nö, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ töpö na, <Häö! Hi töpö wanisala apati wi, ĩ töpö na Jesus a ia naio silia apawö> ĩ na patiseu töpö kuuma.

17 Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki hōtōwō <Wa temö öpö tä, töpö ononopama sinomo wi, kawa na ĩ a walo kōo paio mai kitä. Wa salia apa tä, ĩ a waloa kōo sisaki. Ī tä kua kua wi na, ĩ na sa kua hōtōoö. Kawa aiki, “Wanisala sa tä thaa mi. Sa ösi toita apö waiki. Sa totiatalo opaö” wa kuu ha, kawa na sa walo mai kitä. Wa ösi topama mai kitä> ĩ na Jesus a kuu nö, <“Wanisala sa tä tha apati wi ĩ saö!” ĩ na wa kuu ha, kawa na sa waloa asaki kitäö! Kawa na sa waloa asaiki nö, “Wanisala tä na sa pi tapomo sapao kōo nö, ĩ sa tä hosa pi topa kuleö!” ĩ na wa pi kuupö, kamisanö wa naka kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusōmo totio pia salo, nii tä oa maa noai ĩ ta

Mateus 9.14-17; Lucas 5.33-39

18 Ī na tä kua tä, João Pasisöta a kai a hua sinomo wi ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui, ĩ töpö Teusōmo totio pia salo, töpö ia paio mai töpö kuo paioma. Ī na töpö kuati ha, Jesus a na ai töpö waloiki nö, <Wi na taköö? João a kai a hua sinomo wi ĩ töpö, patiseu töpö kai a hua sinomo wi, ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Teusōmo totio pia salo, ĩ töpö ia paio mai maaki, kawa kai a hua sinomo wi, ĩ töpö aiki, “Huki sa Teusōmo totio pia salo, nii sa tä oa paio mai kitäö!” ĩ na ĩ töpö kuu maa saio noa> ĩ na Jesus a na ĩ na töpö kuuma.

19 Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki hōtōwō, <Töpö täpaso pia tä, satehe epii ai töpö naka noai, ĩ töpö kai kokamo pola nö, kama hai pusopö a täa piale, ĩ töpö na ĩ a tikiliapalo kutenö, “Päla. Nii sa tä pii mi” töpö kuu mai kitä. Töpö iapalo opa kitä.

20 Ī na töpö kua kua wi na, kamisa kai a hua sinomoti wi, ĩ na ĩ töpö kua hōtōoö. Kama hai pusopö a täa piale, tiko hamö ĩ a hua lälasolōma tä, sai a na töpö kua haile, ĩ töpönö nii tä oa wani kui na, ĩ na ipa töpö kua kitä. Waiha tiko hamö sa hua konasolōma tä, wa Teusōmo totio pia salo, nii wa tä oa paio mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

21 Ī na a kuu nö, <Haloi ösö hotei ösö na ai tute wa ösö asawösö wai hēha sätāama mai kitä. Tute wa ösö wai hēha sätāamakōma, haloi wa ösö salupalōma, tute ösö hēha sätāle, ĩ ösö wai alukusia apöpasoma, ösö hotei, ĩ ösö kaka pea apöpasolö kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

22 Ī na a kuu nö, <Salo ösö holokoto hotei, ĩ a holokoto ha upa mo puu tutei wa tuu löa mai kitä. Tute tute wa tuu lökōma, tuu hölö nö, upa mo puunö ösö holokoto hotei, a holokoto homopaso kitä. Holokoto a homopasoma, tuu waniapasoö, holokoto a waniapasoö, ĩ na tä kua kitäö! Ī na tä kuaö ha, tute tute salo ösö holokoto ha tutei upa mo puu läa sisaki. Tute tute wa tuu läa

sisaköma, salo ösö holokoto waniapo mi, upa mo puu wanio mi, ĩ na tä kuaö> ĩ na Jesus a kuuma. <Jesus a kai tutei, ĩ sa kai a hinia sisalöpököö!> ĩ na Jesus anö töpö pi thama pia salo, a kuuma.

Mota mato wi, ĩ tä wakala

Mateus 12.1-8; Lucas 6.1-5

23 ĩ na tä kua tä, mota mato wi ĩ tä wakala ha, hikali a ha tötiiku pili mosö kuo pa, Jesus anö kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö kai hasuoma. Töpö kai hasuo pamö töpö oi ipö salo, tötiiku mopö käalalö nö, mopö oa kai hutilöma.

24 Mopö käalali ha, patiseu töpö aiki, <“Mota mato wi ĩ tä wakala ha pö kalipalo häto tihöö!” Moisés a patanö nö patapö töpö noa thama maaki, kawa kai a hua sinomo wi ĩ töpö kalipalo silia apawö> ĩ na Jesus a na ĩ na patiseu töpö kuuma.

25 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Davi a, kamanö töpö nokapalamati wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö hai ĩ nii tä kua mi ha, töpö oi ipö tä, Davi a kuati noai, ĩ ma tä säökama hini maapa noai.

26 Teusömo wi ĩ a sai ha Teusö a täpä totio wi, ĩ pata tä Apiataa a patamo tä, ĩ Teusömo wi a sai ha Davi a lisipalo nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ töpönö Teusö a na ĩsa äi totoma sinomo wi, Davi anö ĩ äi tälö nö, kama hai ĩ töpö solo äi oalalömae. “Teusö a täpä sinomo wi ĩ töpönö ĩ ĩsa äi oa sisalöö!” ĩ na Moisés anö nö patapö töpö noa thama maaki, Davi a, kama hai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö ĩ äi oalalömae. ĩ äi oalalöma maaki, “Wanisala” ĩ na Teusö a kuu maama> ĩ na Jesus a kuuma.

27 ĩ na a kuu nö, <Teusö aiki, “Mota mapo wi ĩ sa tä wakala selekeama pi topa apa salo, sanöma sa töpö thaa nömöa päpali kitäö!” ĩ na Teusö a pi kuu maama. ĩ na Teusö a pi kuu pasioma: “Sanöma sa töpö pasilipo pi topa salo, ĩ töpö mota mapo sinomopö, ĩ sa tä wakala thaa nömöa päpali kitäö!” a pi kuu pasioma.

28 Önö kutenö, sanöma sa kupaso noai, ĩ kaikana sa kutenö, mota mato wi ĩ tä wakala maaki, “Pö kalipalöö!” ĩ na sa kuu ha, ĩ tä wanisala mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Marcos 3

Ami wani humöo wi, ĩ a toa komanö noai ĩ ta

Mateus 12.9-14; Lucas 6.6-11

1 ĩ na tä kua tä, juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai ha a ami humöo noai, ĩ a wani lotia tä, Jesus a lisipasoma.

2 ĩ a sai na töpö lole, Jesus a na ĩ ai töpö mamö teteiki nö, <Taa nökö. Huki mota mato wi ĩ tä wakala maaki, Jesus anö ĩ a wani toma pi topa hätoa kōa kule. A wani toa komani ha, “Jesus a wanisala. Moisés a kai a hini häto mikö” ĩ na samakö kuupö> ĩ na töpö pi kuuma.

3 Ī na tōpō pi kuu tā, Jesus hai, a ami humōo wi ĩ a wani na, <Hi mōtali ha a hutaiki solō> a kuuma.

4 A kuu nō, tōpō lole, ĩ tōpō na Jesus a hapaloma. <Mota mato wi, ĩ tā wakala na wi na kamakō pewō kuationō? Wi na Moisés a pata kuuma? “Ai tā na hiopō tā thaō! A sǎpalōō!” ĩ na Moisés a pata kuu maama. “Ai tā totiapalaō! A noama totihoō!” ĩ na Moisés a pata kuu pasioma> ĩ na Jesus a kuuma. A kuu ha, tōpō lole, ĩ tōpō hapalo hōtōo maama.

5 Tōpō hapalo hōtōo mi tā, ĩ tōpō na Jesus a mamo läapalo nō, a hīsoma. <A ami humōne, ĩ a toa kōo haitamanōō!> ĩ na tōpō kuu mi ha, Jesus a hīsoma. Kama kai na ĩ tōpō waio satia apama kutenō, Jesus a pi ota apama. A pi ota apa nō, a ami humōne, ĩ a wani na, <A poko totokōō!> a kuuma. A kuu ha, a poko totoa tā, a ami topa kōkōma.

6 A ami topa kōkōma ha, patiseu tōpōnō Jesus a sǎpamanōpō, tōpō hulamolōma. Mota mato wi, ĩ tā wakala na Jesus a kalipalo hīsuaō ha, a ami humōo noai, Jesus anō ĩ a wani toa komani ha, ĩ tōpōnō Jesus a sǎpama piama. A sǎpamani pia salo, Etoosisō tōpō na tōpō ekuiki nō, <Jesus sama sǎpama pia kuleō!> tōpō kuuma.

Ai tōpō toa komanō noai ĩ ta

7 Ī na tā kua tā, kosoto u pata hamō Jesus anō, kama kai a huati wi, ĩ tōpō kai asulōma. Tōpō kai hulolō nō, kaliléia tili tōpō satehe epii tōpō hua naisolōma.

8 Ī hamō Jesus a wāsā hātāpo tā, <Ī na Jesus a kua thaliō!> ĩ na tā kuu hini nō, Jesus a na ai tōpō satehe epii tōpō walokō tasoma. Jutéia tā uli ha tōpō pilile ĩ tōpō, jetusalēi tili tōpō, Ituméia tā uli ha tōpō pililati ĩ tōpō, Johotāo u pōkatō pata hamō tōpō pililati ĩ tōpō, Situ tā uli, Sitō tā uli, ĩ na tōkō uli kui tōkō uli ha tōpō pililati ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, Jesus a na ĩ tōpō satehe epii tōpō walokō tasoma.

9-10 Jesus anō ai tōpō satehe epii tōpō topa kōa waikipamanōma ha, tōpō salia apa soatile, ĩ tōpō aiki, <Jesus sa hōpōpalōma, sa toa kōa hātosō kitāō!> ĩ na tōpō pi kuu nō, Jesus a na tōpō pakāho opama. Tōpō pakāho opaō ha, kama kai a hua sinomoti wi, ĩ tōpō na Jesus aiki, <Tōpō satehe epō salo, sa hutikipaso matimō. Kutiatā a kākōlōō! Ī kutiatā ōsimō ha sa loo pia kuleō!> ĩ na Jesus a kuuma.

11 Ī na tā kua tā, sai tōpōnō Jesus a talalōma, Jesus a kotō na ĩ tōpō kelo nō, tōpō lalupalō nō, <Kawa hai, Teusō ulupō wa!> ĩ na Jesus a na sai tōpō kuuma.

12 Tōpō kuu ha, <“Teusō ulupō wa” makō kuu maikiō! Sa wāsā ti! Ipa sanōma tōpōnō sa wāsā sisapōkōō!> ĩ na Jesus anō sai tōpō noa wani thama.

Jesus anō 12 tōpō saipalō noai ĩ ta

Mateus 10.1-4; Lucas 6.12-16

13 Ī na tä kua tä, heuma tä pata kulati hamö Jesus a hemopaso lasoma. A hemopalolö nö, töpö naka pi topa noai, ĩ töpö nakali ha, Jesus a na ĩ töpö huu läoimama.

14-15 Ī töpö huu läoima wi, ĩ ai 12 töpö saia asapalöma. Ī töpö naka asalö nö, ĩ töpö na Jesus a hapalo nö, <Kamisa na makö kuo naio paiopö, makö saia asapali ke. Kamisa na makö kuo naio paioma, makö simönö nö, “Teusö anö Jesus sa simönö noai, ĩ ma ta wäsä hätäpotipököö! Ī ma ta wäsäti pamö, sai ma töpö hosa hätäpotipöö!” ĩ na kamisanö makö noa thaapököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

16 Ī na töpö kui töpö saia asapalöma: Simão a hilo soma noai, Pedro a, Jesus anö a hila thaa nömökö noai ĩ a,

17 Sepeteu a pelupö Tiago a, poose João a, ĩ töpö a hilo kua soma noai, Poanehesisö, ĩ sanö ta pata kui na, ĩ na tökö kui, Jesus anö ĩ töpö hila nömökö noai ĩ töpö,

18 André a, Filipe a, Patolomeu a, Mateus a, Tomé a, Aupeu a pelupö Tiago a, Tateu a, Simão a hapalo lotete epii ĩ a,

19 Jutasö Isökatisisö anö Jesus a monima piale ĩ a, ĩ na töpö kui töpö saia asalöma.

Sai tä sai pata hai, Peusepuu a hilo naine, ĩ a

Mateus 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10

20 Töpö saia asapalö nö, Jesus a kopölöma. A kopi ha, Jesus a möö pia salo, töpö satehe epii töpö kokamoa lälasoma. Töpö satehe epö kutenö, Jesus anö kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö kai ia maama.

21 Ī na tä kuaö ha, ki hamö Jesus a hai ĩ töpö na ai töpö hapalo nö, <Jesus a na töpö satehe epii töpö kokamo kulatiö!> ĩ na töpö kuu ha, <Jesus a isi wani wanio opa häto noa> ĩ na Jesus a hai ĩ kama ai töpö pi kuu nö, a koamö asulöma.

22 Ī na tä kua tä, Moisés a kai a wäsä sinomo wi, Jetusalēi tä uli hamö ĩ töpö kuoma, Jesus a na töpö timösolöma. Töpö timöpalolö nö, töpö hapalo nö, <Sai töpö pewö na Sai tä sai pata simöo sinomoti wi, ĩ a patanö Jesus a thapoö. A thapo kutenö, Jesus a lotetepamani ha, Jesus anö sai töpö sasu hõtöo sinomotii> ĩ na töpö kuu päoma.

23 Ī na töpö kuu ha, töpö nakalö nö, Jesus anö uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Ai töpö na Sai tä sai pata simöoti wi, ĩ a patanö ĩ töpö sasu mai kitä> ĩ na Jesus a kuu hõtöoma.

24 A kuu hõtöo nö, <Pi naka. Ai töpö na kaikana tä simöo sinomo wi, ĩ töpö pewö koka tä, töpö höla kuköma, töpö selekepasö.

25 Au töpö hölaö ha, makö pewö kuo sototo soatio mai kitä. Ī tökö soawö, makö selekea soapasoö.

26 Ī na tä kua kua wi na, ĩ na kama ai töpö na ĩ na Sai tä sai pata höla kuaö aköna, ĩ töpö pewö selekepalö nö, töpö kua sototoa soa mana pi. Ī töpö na Sai tä sai pata simöo soa mana pi> ĩ na Jesus a kuuma.

27 A kuu nö, <Ai sanöma tä lotete epii ĩ wa ökapa paio mai ha, ĩ sanöma lotete epii, ĩ a sai pö ha wa thomömo mai kitä. Kama hai ĩ wani wa tä sua mai kitä. Wa wani öka paipalö nö, kama hai ĩ wani wa tä thomöni. Ī tä kua kua wi na, ĩ na sa kua höttöo. Sai tä sai pata lotete epö salo, kamisanö sa wani utitipama paio mai ha, sai sa töpö sasu mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

28 Ī na a kuu nö, <“Sanöma töpönö wanisala tä thaa wi ĩ tä, ai tä kateha wanisala wi ĩ tä, ĩ na tä kui tä pewö na Teusö a hīso maa kopaso kitä maaki,

29 ai tänö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kateha wanisala wi, ĩ tä na Teusö a hīso mapo mai kitäö! Ai tänö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kateha wanisala wi, hi masita tä uli na ĩ a kuati tä, ĩ a na Teusö a hīso thaa soatioö, waiha ĩ a nomaso noai ha, ĩ a ösi na a hīso soatioö, ĩ na Teusö a hīso kua kitäö!” ĩ na sa kuu kule. Sa kuu pole, ĩ pitili ta. Sa holisi mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

30 <Teusö a ösi kua tolele, ĩ a hai kuno mai, Jesus anö sai tä sai pata thapo pasioö> ĩ na töpö kuuma ha, ĩ na Jesus a kuu höttöoma.

Jesus a hai, ĩ kama hai ĩ ai töpö

Mateus 12.46-50; Lucas 8.19-21

31 Ī na tä kua tä, Jesus a hai ĩ pöpönö a, poose töpö solo, töpö huu läölöma. Sai a kasö ha töpö öpa paiki nö, <Jesus a nakalösoö!> ai töpö na ĩ töpö kuuma.

32 Töpö kuu ha, Jesus a kotö ha töpö satehe epii töpö lotia tä, <Jesus ai! Sai a kasö ha au nao a, au hoose töpö, ĩ na töpö kui, ĩ töpönö wa naka polaiö!> ĩ na ai töpö kuuma.

33 A kuu ha, <Witi ipa nao a? Witi ipa hoose töpö?> a kuu nö,

34 kama kotö ha töpö lole, ĩ töpö na mamö läapalo nö, <Sai a kasö ha töpö öpale, ĩ ipa ai töpö maaki, ai makö na, “Ipa nao töpö. Ipa hoose töpö” sa kuu höttö kitä.

35 Teusö a kai a hini wi, ĩ töpö na, “Ipa hoosa a. Ipa sao a. Ipa nao a” ĩ na ĩ töpö na sa kuu höttö päo kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Marcos 4

Thomo thomo säsäha sinomoti wi, ĩ a

Mateus 13.1-9; Lucas 8.4-8

1 Ī na tä kua tä, kosoto u kasö pata hamö Jesus a huu tä, ai töpö pi hatukupamanöpö, Teusö ta wäsä köoma. Teusö ta wäsäti tä, kama kotö ha töpö satehe epii töpö kokamo opaö ha, kosoto u pata ha kutiata käne, ĩ ösö ha a titiki nö, a loköma. Kosoto u kasö pata ha töpö satehe epii töpö hilatioma.

- 2 Ī tōpō na Teusō ta wäsä tä, tōpō pi hatukupamani pia salo, uni ta wäsäma. Jesus anō tōpō pi hatukamapō, uni ta wäsä sinomoma. <Ī tä kua wi na, ĩ na ĩ tä kuaō> ĩ na Jesus a kuu sinomotima.
- 3 Ī na tä kua tä, uni ta wäsä nö, <Pi naka. Thomo thomo säsäha sinomoti wi, hikali a na ĩ anō thomo thomo säsähamō hulaselöma.
- 4 Mo säsäha tä, piliso hamō ai mo kelaso noai, salo pō katä wi, ĩ pönō ĩ mo oalöma.
- 5 Ī na tä kua tä, tä uli maa mapō öpō ha, ĩ masita tä ösō patete epō ha, ai mo kelo nö, masita tä ösō patete epō salo, mo ākea soatasoma.
- 6 Mo ākea soatasoma maaki, motokō ösoto tä, motokō sii lotete epō kutenō, mosō wai nokoa pasipasoma. Mosō nasikili wai wani ipii kutenō, mosō wai hāwāsoma.
- 7 Ki ha, tä uli mōsōköpōo opa pa, ai mo wai kelaso noai, mōsōkö tipō mōtali ha mosō wai haa hōtōsoma maaki, pe epii mōsōköpōlemō tiki kua apa kutenō, ĩ mosō ha pili mokō sätāo mai ha, mosō wai hāwāa pālasoma.
- 8 Ī na tä kua tä, tä uli topa apa pa ai mo kea asakōma, mo ākelo nö, mo sätāa haia asatakōma. Ai mo wai kea pasia pālaso noai, ĩ mo wai ākelo nö, 100 mokō kui mokō sätākōma. Ī na tä kua tä, ai mo wai kea hōtōa naia pālaso noai, ĩ mo wai ākelo nö, 60 mokō kui mokō sätākōma. Ī na tä kua tä, ai mo wai kea pasilo nö, mo wai ākeso noai, ĩ mosō wai na pasiwō, 30 mokō wai sätāa pasikōma> ĩ na Jesus a kuuma.
- 9 Ī na a kuu nö, <Sa kai a hini pi topa totile, ĩ pō sōmōka taa totikiō!> ĩ na a kuuma.
- 10 Ī na a kuu ha, waiha tōpō satehe epii tōpō kua mai ha, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ 12 tōpō, Jesus a kotō ha ai tōpō kuo naine ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, <Wi na ta kuu wi ĩ uni wa ta wäsä ke?> ĩ na tōpō kuuma.
- 11 Ī na ĩ tōpō kuu ha, Jesus a hapalo hōtōoma. A hapalo hōtōo nö, <Pi naka. Sanōma makō na Teusō a simōo wi, sutu ha ĩ tä na nö patapō tōpō pi motio opama maaki, huki kamakō na ĩ sa ta wäsä makoka apa asa kule. Kamisa kai hini wani ipii, ĩ tōpō na ĩ sa ta wäsä makoka mai kitā. Ī tōpō na uni sa tä wäsä pāa kule. Teusō a simōo wi, ĩ sa ta wäsä makoka totio mai kitā.
- 12 Ī tōpō na uni sa ta wäsä pāo nö, “Wi na ta kui wa ta kateha kule? Sa ta hini tomōpo mane” ĩ na ĩ sa tōpō thamati kule. Ī na ĩ tōpō thama salo, ĩ tōpō pi wi na takōmo nö, tōpō mamō tetea hōtōa kule maaki, tä tapa totio mi. Ta hini kule maaki, ĩ tä sai a hini totio mi. Ta hini totio kōna, tōpō wanisala apati wi, ĩ tä na Teusō a hīso maa kopaso pi> ĩ na Jesus a kuuma.
- 13 Ī na a kuu nö, <Mo säsäha wi, ĩ sa ta katehahe, ĩ uni ma ta hini maa ke? Ī ma ta hini mi tä, ai tiko uni ma ta hini hāto mai kitā> Jesus a kuu nö,

14-15 <Pi naka. Mo säsäha kua wi na, ĩ na Teusö ta wäsä kua kua hõttöö. Piliso ha mo kea kulaso noai na, ĩ na Teusö tä kai a hini päo wi, ĩ na ĩ töpö kua päoö. ĩ töpö na Teusö ta wäsäma maaki, Sai tä sai pata kea haikösolöma, “Sa ta hini maa haiatalo opawö. Päla. Sa ta hini wani ipö sai” ĩ na ĩ töpö kuu soatasö.

16 Tä uli maa mapöo opa pa ai mo kea kulaso noai na, ĩ na Teusö ta hini wi, ĩ na ai töpö kuaö. ĩ töpönö Teusö a kai a hini nö, töpö pi topa haiatalo opaö.

17 Töpö pi topa haiatalo opaö maaki, mo nasökili wai kuo maa kuo noai na, ĩ na ĩ pili töpö ösi na ĩ na Teusö ta hinipo mi kuö ha, ĩ töpönö Teusö tä kai a hosa soali kitä. ĩ töpö pea kuiki nö, Teusö tä kai a hula soaki. ĩ töpönö Teusö ta hini pi topa apa kuki ha, ai töpönö ĩ töpö wanipoö. ĩ töpö wanipoö ha, “Hö. Teusö sa ta hini pi topa tä, ai töpönö sa wanipo kutenö, Teusö sa tä kai a hini wania hõtöa kuleö!” ĩ na ĩ töpö pi kuu. Töpö pi kuu nö, Teusö tä kai a hula soaki. ĩ na ĩ töpö kuaö.

18 ĩ na tä kua tä, mösököpöo opa pa mo kea kulaso noai na, ĩ na ai töpö kuaö. ĩ töpönö Teusö ta hini soata kule maaki,

19 waiha, “Ipa kalipalo wi ĩ tä kua apa pikia saile taköö!” ĩ na töpö pi kuu sinomoö ha, Teusö ta hini pi topa wi, ĩ tä hini matasoö. “Ipa wani tökö satehe epö ipa tökö kuo nö toa sö ö” ĩ na töpö pi kuu sinomoti salo, ĩ töpönö Teusö tä kai a hini wanipasoö. ĩ na ĩ töpö kuaö.

20 ĩ na ĩ ai töpö kua pasia kule maaki, ai töpönö Teusö tä kai a sua totia asali. Masita tä topa apa pa, mo kea kua asakö noai na, ĩ na ĩ töpö kua asaö. ĩ mo äkelo nö, ĩ mosö na pili mo lalo nö, pili mo pala kua kulaso wi na, ĩ na ĩ töpö uni kua kua hõtöpasö. ĩ töpönö Teusö tä kai a sua asalö nö, toitai tä tha apati asa kuki. Ai töpönö toitai tä thaö, ai töpönö lapaha apii toitai tä thaö, ai töpönö lape epö sati ipii toitai tä thaö, ĩ na ĩ töpö kua kua asaö> ĩ na Jesus a kuuma.

Hoka apa pa koa wa taka sii hĩta pasioö

Lucas 8.16-18

21 ĩ na Jesus a kuu nö, <Koa wa taka sii hilimanö nö, wöo a ösimö ha wa taka sii titia mai kitä. Mita wi ĩ ti komo ha wa taka sii hĩta mai kitä. Hoka apa pa koa wa taka sii hĩtata pasioö.

22 Koa taka sii hĩtata hatuka kule na, ĩ na Teusö a kai na sanöma töpö pi hatuka kupaso kitä. Huki töpö pi moti ipö maaki, waiha töpö pi hatukupaso kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

23 ĩ na a kuu nö, <Sa kai a hini pi topa totile, ĩ pö sömöka taa totikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

24 A kuu nö, <Teusö a kai ha wa sömöka taa totiköma, kawa na Teusö anö ta hinimoma hõtöo kitä. Wani ipii Teusö a kai ha wa sömöka taö ha, wani ipii Teusö anö ta hinimoma hõtöo kitä. Pe epii wa sömöka taö ha, pe epii wa ta hinimoma hõtöo kitä.

25 Wani ipii Teusö a kai ha wa sömöka taa pi topa tä, wani ipii wa kai a hini kule maaki, waiha pe epii Teusö anö wa ta hinimoma asa kitä. Í na tä kua tä, Teusö a kai ha wa sömöka taa wani tä, wani ipii Teusö wa kai a hini waikia maaki, Teusö anö wa hinimoma mi kutenö, Teusö wa kai a hini maa haiatalo opa kitä> Í na Jesus a kuuma.

<Teusö a thapo wi í töpö palaso kitä>

26-27 Í na Jesus a kuu nö, <Sanöma tänö pili mo wai tököma, mo pala kulaso wi na, í na sanöma töpö na Teusö a simöo sinomoti wi, í töpö pala kua hõtösoö. Wa mo tököma, ai tä mumi ha wa mio kōo, ai tä mumi ha wa mio kōo, ai tä mumi ha wa mio kōo, í na wa kuati pi motöati pola tä, mo wai ákea totia hãtoa pasilo nö, mo patasoö. Mo patasoö ha, “Í ka pi tänö mo pata hõtöa nö kilisoma?” wa pi kuu.

28 Masita tänö mo pata sinomoö. Mosö wai ákea pailo nö, mo wai sätãa opia nömöiki nö, mokö patasipöa apösoö. Í na tä kuaö.

29 Í na tä kuaö ha, í mokö pewö patasipöa totiso noai ha, hikali a na sanöma tänö poo a kai hua soasolöo. Í na tä kua wi na, sanöma töpö na Teusö a simöo sinomoti wi, í na í töpö kua hõtöoö. Teusö a kai a hini totio wi, í a sami ipö maaki, waiha í anö Teusö ta wäsã kuköma, ai töpö satehe epii töpönö Teusö a tãa hõtöli kitä> Í na Jesus a kuuma.

30 Í na Jesus a kuu nö, <“Töpö satehe epii töpö na Teusö a simöo kitä” í na sa kuu pia manu kule, ai uni sa ta wäsã kōo pia kule> í na Jesus a kuuma.

31 Í na a kuu nö, <“Ai mo wai wani ipö” wa pi kuu kule maaki, mosötaahata mo wai wani sati ipö. Í mo wai áke kua wi na, í na Teusö a kaikanamo wi, í na í tä kua hõtöoö.

32 Ai tänö mosötaahata mokö wai tãlö nö, hikali a na mokö wai somösöa hãtähalö nö, mokö wai wani ipii maaki, mosö wai ákelo nö, mosö pata totisoma, mosö pea apöpasoö. Ai tiko mosö na mosötaahata mosö pea satia apa asapasoö. Í mosö patasoma, í mosö pata pe epö salo, í pili ösökö poko pewö hamö salo pö ose sapuku pö wai kuo opaki. Í na í tä kua kua wi na, Teusö a kaikanamo wi, í na í tä pala kua hõtöoö> í na Jesus a kuuma.

33 Jesus a na töpö satehe epii töpö sömöka tati noai, í töpönö ta hini totia soala tä, Jesus anö Teusö ta wäsã nö, uni ta wäsätima.

34 Í satehe epii töpö na uni ta wäsã mi tä, Teusö ta wäsã maama maaki, kama kai a hua pasitio wi, í töpö na, <Uni sa ta wäsãhe, í na í ta kuu totia kuleö!> í na í töpö na Jesus a kuu asatio nö, í töpö pi hatuka asapamanöma.

Jesus anö ipoko tä wasulö noai í ta

Mateus 8.23-27; Lucas 8.22-25

35-36 Í tä wakala na soatawö tä wisasoö ha, kama kai a huati wi, í töpö na, <Makö pökatökö lasopököo!> í na Jesus a kuuma. Í na a kuu ha, söposö ha ai

töpö satehe epii töpö takölö nö, Jesus a kai a huati wi, ĩ töpönö Jesus a kai hulasolöma. A kai hulasolöma, ai töpö pi huu haio lasoma.

37 Jesus a kai huu soala tä, ipoko ta pata hululua läpalo nö, kutiata ösimö ha pola pata keo soataki nö, maa tuu kasö pata manököa waikitaalöma.

38 Maa tuu kasö manöka waikia tä, kutiata kolo ha Jesus a mia kai makeo pikitioma. Watata ösö kauko na a nakö tökö maketioma. A mia kai maketia tä, ai töpönö a namanö nö, <Jesus ai! Makö nasi tuo pia kule maaki, kawa aiki, “Ĩ na tä kua päö” ĩ na wa pi kuu häto alu kule> ĩ na Jesus a na, töpö kili ipa salo, ĩ na töpö kuuma.

39 Töpö kuu ha, Jesus a natalo nö, ipoko ta pata wasulöma. <Kua tihöö!> a kuuma. A kuu nö, kosoto u pata na, <Ĩ na pätaöö! Kalipalo tihöö!> ĩ na kosoto u noa thama. Noa thali ha, ipoko ta pata maa kōa soatasoma.

40 Kosoto u pata kalio mai, tuu pata kua kōo soatasoma. Tuu pata kua kotaköma, Jesus aiki, <Wi na tä kuaö ha makö kili ipaö? “Teusö anö makö noama kitä” makö pi kuu mai> ĩ na ĩ töpö na Jesus a kuuma.

41 ĩ na a kuu ha, töpö kili ipa nö, <Hi Jesus a hai, ĩ witi a pasiwö? ĩ na ipoko tä noa thaö ha, ĩ ipoko tä maaki, Jesus a hini hōtōopa wi. Kosoto u noa thaö ha, ĩ kosoto u patanö Jesus a hini hōtōopa wi, kalio mai tuu pata kua kōo soataki ke> ĩ na kama töpö noa thasoma.

Marcos 5

Kusi kökö na sai töpö lisipamanö noai ĩ ta

Mateus 8.28-34; Lucas 8.26-39

1 ĩ na tä kua tä, kosoto u pökatö ha sietasa tili töpö pililali, ĩ hamö töpö pökatöa soatakö lasoma.

2 Töpö pökatöa soatakilö nö, töpö söposöpalo nö, nomawö töpö titio sinomoti pa a wani kuoma, Jesus a na a wani ekua läköma.

3 A wani ekua läle, sai tänö ĩ a wani saliama sinomotima. Nomawö töpö titiomö kuo sinomo wi hamö, ĩ hamö a wani piliomö kuoma. Ai töpönö söpala ösö totokönö a wani ökatima maaki, a wani öka tomöpoti maama.

4 Söpala ösökö pata ha a konona a wani tititioma maaki, ĩ a waninö söpala ösökö wania kotioma. Söpala ösö totonö a poko wani ökatioma maaki, totokö huitia konanöma. A wani lotete epö salo, ai töpönö a wani utitipama maama.

5 A wani utitipama mi ha, nomawö töpö titio pamö a lalupalo kai wani hutii, ki hamö, maa makö pata hamö a lalupalo kai wani hutii, mumai ha a hutii, wakalai ha a hutii, ĩ na ĩ a wani kuatima. Maa ma namo patanö kama ösö wani hikiko pätioma.

6 ĩ na a wani kuati tä, pai hamö Jesus a huu talalö nö, a wani läläa läiki nö, <Kaikana wa pata> a pi wani kuu nö, a mäi wani poa läköma.

7-8 A mǎi wani poa läki ha, <Sai wa wani! A lisia kopaloö!> ĩ na sai tä wani na, ĩ na Jesus a kuuma. Jesus a kuu ha, a mǎi wani pole, ĩ a wani lalupalo nö, <Jesus ai! Ösö hamö Teusö a kule, ĩ pelupö waö! ĩ ka pi wa tä thaamö huu ke? Teusö a na kawa aiki, “Hi sa wani peama pasipa mai kitäö!” ĩ na a kuu totihoö!> ĩ na a wani lalupalo pola nö, ĩ na a wani kuuma.

9 A wani lalupalo kuu ha, <Wi na wa hilo kuaö?> Jesus a kuu ha, <Sai samakö satehe epö salo, Satehei tili samakö hiloö!> a wani kuu nö,

10 <Tiko tä uli hamö hi sai töpö simöpa tihöö!> a wani ku upama.

11-12 <Ki hamö, heu tä palökö ha kusi kökö satehe epii kökö iapolali, ĩ kökö ösimö ha samakö thaa nömököö!> ĩ na sai töpö ku upatima.

13 Töpö ku upati ha, <Awai. Kusi kökö na pö kuikiö!> Jesus anö töpö noa thaö ha, sai töpö ekua hõtöiki nö, ki hamö, kusi kökö ösimö ha töpö lisia nömöpasoma. Töpö lisia nömöpalo nö, satehe epii kökö, 2.000 kökö, ĩ na kökö kui kökö läläa timöpalo nö, kosoto u pata ha kökö kea soapasoma. Kökö kea soapalo nö, kökö nasi pewö tua soapasoma.

14 Kökö nasi pewö tua soapasoö ha, kusi kökö na töpö kalipalo sinomo wi, ĩ töpö läläa soalö nö, ai töpö na, <Ki hamö Jesus a waninö sai töpö thaki ha, kusi kökö nasi pewö tupaso keheö!> ĩ na ĩ töpö kupalotima. Sai pö satehe epii, sai pö hõkõka apöle, ĩ pö sai ha ta wäsä naio soatama. Ki hamö sai pö kuo sololo opa pa tä wäsä naio soatama. Kusi kökö wanisalama wi, ĩ ta wäsä hätäpoö ha, ai töpö hulasolö wi, <Kamisa solo. Sa tä möö! Kusi kökö isi waniama noai, ĩ sa tä möpöö!> töpö kuu kai hua soasolöma.

15 Jesus a na töpö hua soalolö nö, sai töpönö a wani saliama sinomo noai, ĩ a wani talalömae. A polemo mai ha, a wani temö öpii, kama hai ĩ haloi ösö na a wani haloa soaiki nö, a wani lotioma. A wani lotia tä, ai töpönö a wani talalö nö, töpö kilia apösoma.

16 Töpö kili ipa tä, Jesus anö a wani toa komanö noai, ai töpönö ĩ tä taa totio noai, ĩ töpönö ĩ ta wäsäö, kusi kökö isi waniho taa totio noai ĩ ta wäsäö, ĩ na tä pewö a wäsä kua läoma.

17 Ta wäsä läo nö, Jesus a na, <Ipa tä uli ha a kuo tihöö! Tiko hamö a hua kononöö!> ĩ na töpö pewö kuuma.

18 Töpö kuu ha, kutiata a na Jesus a titio pia tä, sai töpönö a wani saliama sinomo noai, ĩ a wani aiki, <Kamisa solo. Kawa na sa huu naiopököö!> ĩ na Jesus a na a wani ku upama.

19 A ku upa kule maaki, <Naiö! Au ai töpö na a kõa pasilolöö! Au ai töpö na, “Sai töpönö sa saliama sinomo kipili maaki, Teusö Kaikana ta patanö töpö hosali kipiliö! A totiatalo opa thaliö!” wa kuupököö!> ĩ na Jesus anö a noa wani thama.

20 A noa wani thaö ha, a wani konasolöma. A kononö nö, Tekápolisö tä uli pewö hamö a wäo nö, <Sai töpönö sa saliana sinomo kipili maaki, Jesus anö töpö hosali kipiliö!> ĩ na a wani kutima. ĩ na a wani kuu wi, ai töpönö ĩ ta hininö nö, <Kilatiha! A isi wani waniho opama maaki, a wani toa totia kotasö noa> ĩ na ai töpö pewö kuuma.

Jaitu a pata walöa haikö noai ĩ ta

Mateus 9.18-19; Lucas 8.40-42

21 ĩ na tä kua tä, kutiata a na Jesus a pökatöa konasolöma. A pökatöa kononö nö, kosoto u kasö pata ha a huu soa tä, Jesus a na töpö satehe epii töpö walöa läköma.

22 Töpö walöa läiki nö, Jaitu a pata walöa haiköma. Kaikana tä kutenö, juteu töpö kokamo sinomoti wi, ĩ a sai pö ha Jaitu a pata simöo sinomotima. Jesus a huu soa tä, Jaitu a pata walöa haiki nö, Jesus a talalö nö, <Kaikana sa maaki, hi a pata hai ĩ kaikana tä sai pata> a pi kuu salo, Jesus a kotö ha a mäi poa läköma.

23 A mäi poa läiki nö, Jesus a na, <Ipa thäwö a wai noma pia sailaliö!> a kuu nö, <Hapo. Ipa wai na a ami walikiö! Wa ami waliköma, ipa wai temöa kōa soatasopököö!> ĩ na a pata ku upaö ha,

24 ĩ a pata na Jesus a nokasolöma.

Jesus hai ĩ haloi ösö höpöa hätopalö noai ĩ ta

A kai huu soatioima tä, Jesus a na töpö satehe epii töpö hua nainonö nö, Jesus a na töpö pakäho opama.

Suö tä salia apa noai ĩ a

Mateus 9.20-22; Lucas 8.43-48

25 ĩ hamö suö a huu naionöma. Satehe epii, 12 tä inama kua waikia kule maaki, suö tä iä mapo haio maama.

26 Töpö ononotama wi ĩ töpö satehe epii töpönö a timö wani pima maaki, a wani salia satimo opatima. ĩ töpönö a wani peama apama. A salia apa soa päla nö maaki, töpö ononotama wi ĩ töpö na kama hai wani tä pewö totoa asa päköma. Kama hai wani tä pewö totoa asakö noai ha maaki, a toö kōa maama. A salia sipa soasolöma.

27-28 A salia sipa soa tä, töpö satehe epii töpö huulö pamö a wani huu naionö nö, Jesus a na a wani hua hailölö nö, Jesus a na a nasö wani hulua haiköma. A nasö wani hulua haiki nö, <Jesus hai ĩ haloi sa ösö höpöa päutama, sa toa konaso kitä> a pi wani kuu salo, haloi ösö höpöa höttöma.

29 Haloi ösö höpöa päpalöma maaki, a kupo maa kotasoma. <Sa kupo maa kōa nö topaloe> ĩ na a pi wani kuu soatasoma.

30 Suö tä pi wani kuu soa tä, Jesus aiki, <Sa lotetea apöle, ĩ tänö ai tä toa kōa hätopaso ke> ĩ na Jesus a pi kuu nö, satehe epii töpö mötali ha a öpa

nomöhöpalo nö, <Witinö ipa haloï ösökö höpöa hätopali ke?> ĩ na Jesus a kuuma.

31 ĩ na a kuu ha, kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö aiki, <Kawa na satehe epii samakö pakäho opa wi maaki, “Witinö ipa haloï ösökö höpöa hätopali ke?” wa ta kuuwö> ĩ na Jesus a na ĩ töpö kuuma.

32 ĩ na ĩ töpö kuuma maaki, Jesus a mamonö tä tae hõtöoma.

33 A mamonö tä tae tä, suö tä aiki, <Jesus anö sa toa kōa waikipali ke> ĩ a pi wani kuu nö, a kili ipa salo, a satitimo nö, Jesus a kotopö ha a mõi poa soataköma. A mõi poa soataiki nö, Jesus a na, <Kamisanökö. Sa salia apa salo, kamisanö au sa ösö höpöpali ke> ĩ na a wani kuti nö, tä pewö a wäsä totioma.

34 Ta wäsä totioö ha, <“Jesus anö sa toa komani kitä” wa pi kuuma salo, wa toa konaso ke. A kili mai, a kopolöö! Wa salia maneö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Jaitu a pete a temöa komanö noai ĩ ta

Mateus 9.23-26; Lucas 8.49-56

35 ĩ na Jesus a kuu pola tä, Jaitu a kaikana sai pö ha töpö kuo noai, ĩ töpö walöa läköma. Töpö walöa läiki nö, Jaitu a pata na, <Au thäwö a noma totia apa hisaloheö! Jesus a naka tihöö!> ĩ na töpö kuuma.

36 Töpö kuuma maaki, Jesus anö ĩ ta hini nö, Jaitu a pata na, <A pi honipo tihöö! A pi topaikiö! “Jesus a lotete epö kitä” a pi kuu totihoö!> ĩ na Jesus a kuuma.

37 A kuu nö, <Ai pö noka tihöö!> ai töpö na a kuu nö, Pedro, Tiago, Tiago a poose João, ĩ na töpö kui töpö na a hapalo asa nö, <Makö huu pätaö!> ĩ na Jesus anö ĩ töpö noa thama.

38 Töpö noa thalö nö, kaikana sai pö hamö töpö taa soalalotö nö, Jesus anö töpö satehe epii töpö ökö lalupalö hininö tasoma.

39 Töpö ökö lalupalö hininötö nö, a lisipalo nö, <Wi na tä kuaö ha makö ökö lalupalö opati kule? Moko tä nasi tuo maahe. Tä mia pätia alu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

40 ĩ na a kuu ha, <Hö. Pi moti wani kuti ti! Tä nasi tua totiki alu ke pi kuu mai> ĩ na töpö kuuma. ĩ na töpö kuu ha, Jesus anö ĩ töpö pewö atupamanöma. Moko tä hai ĩ pö a, pöpönö a, Jesus a na töpö huu naine ĩ töpö, ĩ na töpö kui, moko tä kuo pa ĩ töpö lisia asapasoma.

41 Töpö lisia asapalo nö, moko tä ami ha Jesus a ami walia soataiki nö, <Talitä kumi> ĩ na Jesus a kuuma. Kamakö kai sai ha a hapaloma aköna, <Naka ai! A öpa kopaloö!> ĩ na a kuu noa kipi.

42-43 ĩ na a kuu ha, moko a hïso ukua kono nö, a öpa kōa soatalo nö, a huu kōo soatama. A huu kōo soataö ha, <Tä aipa apa nö kiliawö> töpö pi kuuma. ĩ

na tä kua tä, Jesus aiki, <Hi moko tä na nii tä totoköö!> a kuuma. A kuu nö, <Pö wão tihöö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thaa totilöma. <Hi töpö wão ha, “Jesus anö sa toa komani kitä” ai töpö pi kuu nö, Teusö ta hini wani ipö maaki, kamisa na ĩ töpö satehe epii töpö walokö matimöö!> ĩ na Jesus a pi kuu nö, <Pö wão tihöö!> töpö noa thaa totilöma. ĩ moko tä temöa konaso noai, ĩ tä na 12 inama tä kuo waikioma.

Marcos 6

Kama hai ĩ tä uli ha Jesus a kotapölö noai ĩ ta

Mateus 13.53-58; Lucas 4.16-30

1 ĩ na tä kua tä, kama hai ĩ tä uli hamö Jesus anö kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö kai kōa soapölöma.

2 Töpö kai kōa soapölö nö, mota mato wi ĩ tä wakala ha juteu töpö kokamo sinomoti wi, ĩ a sai ha Jesus anö Teusö a kai ha töpö pi hatukuma kuköma. ĩ töpö satehe epii töpönö Jesus a kai a hini nö, <Jesus a haö aipö öpö kiliwö> ĩ na töpö kuuma. Töpö kuu nö, <Witi hamö hinö ta hinimö kua tasoma? Wi na kua nö, a pi hatukua اساسoma?> töpö kuu nö, <Jesus anö tä aipöma apa nö kiliawö. Wi na kuati nö, a lotetea apöpasoma?> töpö kuuma.

3 Töpö kuu nö, <Hii ti na a kalipalo sinomoti wi, ĩ a ta pi kuu mi sai. Maria a hai ĩ pelupö a matatä. Tiago, José, Jutasö, Simão, ĩ töpö hai ĩ pepala a matatä. Kamakö na pese töpö kua naine, ĩ pese a pasiwö> ĩ na kama hai ĩ töpö pewö hätomo nö, töpö kuuma. ĩ na töpö kuuma, ĩ töpönö Jesus a hini wanio opama.

4 A hini wani ipö ha, Jesus a hapalo hõtöo nö, <Teusö a kai a wäsä sinomo wi, tiko hamö ĩ a wää tä, tiko töpönö ta hini pi topa apa asa kitä. Kama hai ĩ tä uli ha töpö pilio wi, ĩ töpö, kama hai töpö sai, ĩ na killi töpönö ĩ a kai a hini wani ipö pasi kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

5 ĩ na a kuuma, ĩ töpönö Jesus a hini wani ipö salo, ĩ hamö Jesus anö tä aipöama totio pasio maama. Polakapi töpö höpöa sisa nö, töpö toa kōa asamanöma.

6 Polakapi töpö toa kōa asamanö nö, <Häö! Hi töpö aiki, “Jesus a pitili. A lotete epö” hi töpö kuu mi salo> ĩ na Jesus a pi kuuma. A pi kuu nö, ĩ tä uli kotö ha sai pö kua sototopai, ĩ tä uli hamö Jesus a huu hätäpotima. A huu hätäpoti pamö, Teusö a kai a wäsä nö, Jesus anö töpö pi hatukupamatima.

Jesus anö kama hai 12 töpö simönö noai ĩ ta

Mateus 10.5-15; Lucas 9.1-6

7 ĩ na tä kua tä, kama kai a hua sinomoti wi, 12 töpö, ĩ töpö nakalö nö, töpö simöa soalöma. Ki hamö ai polakapi tökö hama simöni, ki hamö ai polakapi tökö hama simöni, ki hamö ai polakapi tökö hama simöni, ĩ na töpö hama simöa setekea thaköma. Töpö hama simöa setekea thama pia tä, <Kamisanö sai sa töpö hosa kua wi na, ĩ na makö kua hõtöopököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

8-9 A kuu nö, <Makö hama huu pa, ĩsa ĩi poolö tihöö! Solai a sipoolö tihöö! Sitipa ma kökö pi poolö tihöö! Hitihimo wi ĩ tiki po sisalölöö! Pili makö ami huu wi, ĩ makö ami halole, ĩ tökö thaa sisalölöheö! Polakapi haloi ösökö poolö maikiö! Sami ösö haloa hätähäa päaköheö! ĩ na poke epii pö alulöö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

10 Töpö noa thaa nö, <Ai töpö sai pö na makö hamamo salo, sami a sai ha makö pökö kuo totiatalöö! Pö pökö kuo hätäpo tihöö!

11 Ai töpö sai pö hamö makö hama huu pa, “Hisa ha pö kuikiö!” töpö kuu mai ha, “Makö a hini wani saiö!” töpö kuu ha, makö sapa kōa soapaloö! Makö sapa kōo soapalo nö, “Makö a hini wani saiö!” töpö kuu wi, ĩ tä noa na makö ami koasipö honöpaloö! Makö ami koasipö honöpasoö ha, kama töpö aiki, “Kamisamakö na Teusö a ĩsso hätoa kuleö!” ĩ na töpö pi kuupö> ĩ na Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ na ĩ töpö noa thama.

12 Töpö noa thaö ha, töpö hama selekepo tasoma. Töpö selekepalotö nö, Teusö ta wäsätima. <Makö wanisala apati wi, ĩ tä ha makö pi otatalöö! Wanisala ma tä thaa wi, ĩ tä hosalöö! Thama kota ti!> ĩ na ĩ töpö kutima.

13 Töpö kuti tä, ĩ töpönö satehe epii sai töpö hosalöma. Töpö satehe epii töpö salia wi, hii ti mo tapunö ĩ töpö huluka nö, töpö toa komanöma.

João Pasisöta a olai wani päpalö noai ĩ ta

Mateus 14.1-12; Lucas 9.7-9

14 ĩ na tä kua tä, ĩ tä uli pewö hamö töpö pilipai ĩ töpö aiki, <ĩ na Jesus a kua thaliö!> ĩ na töpö kupalotima. Töpö kupaloti ha, Jesus a kuati noai, Etoosisö kaikana tänö ĩ ta hini hōtöoma. Ai töpö aiki, <Jesus a hai, ĩ João Pasisöta a säpalö noai, ĩ aiki. A nomawö maaki, a temöa kōo hätosomakö. Önö kutenö, Jesus a lotete epö salo, tä aipöamatiwö> ĩ na ai töpö kuuma.

15 Ai töpö aiki hōtöwö, <Jesus hai, ĩ Elias a pata pasiwö! Sutu upa Elias a pata kuo noai, Jesus a hai, ĩ Elias a pata pasiwö!> ai töpö kuu hōtöoma. ĩ na tä kua tä, ai töpö aiki hōtöwö, <Sutu ha Teusö a kai wäsäti noai, ĩ töpö kuo noai na, ĩ na Jesus a kua hōtöö> ĩ na ai töpö kuu pasioma.

16 Kuu pasioö ha, Etoosisö a pata aiki, <Naiö! Kamisanö pili sa olai wani päpamanipili, João Pasisöta a hilo wi, ĩ a toa konasomaö!> ĩ na Etoosisö a pata kuuma.

17-20 João a olai päpalö noai, ĩ na ĩ tä kuuma: Etoosisö a patanö poose Filipe a hai ĩ pusopö Etoosisösoma a wani sua lälöma. A sua läli ha, João aiki, <Wanisala. Au hoosa hai ĩ pusopö a sua läli wi, ĩ tä wanisala. “Hoosa hai ĩ pusopö thama läo ti!” ĩ na Teusö a kuu> ĩ na João a kuuma. ĩ na a kuu ha, Etoosisösoma a waninö a wanipo hōtöoma. A wanipo hōtöö ha, Etoosisö a patanö ai töpö simönö nö, João a ökapamanö nö, a titiköma. Etoosisösoma a wani aiki, <João a säpamanöö! A säpamanöö!> ĩ na a wani kutima maaki, Etoosisö a patanö a noama apa läöma. <João a topa apaö. Teusö a na a

mamo teteo sisaö> ĩ na Etoosisö a pi pata kuu salo, João a na a kilitima. A kili ipati ha, sai a ha a titia soama maaki, a noama apa lätioma. A noama apa lätia tä, João a hiniti nö, <Wi na taköö! Sa wanisala waikiwö! Ka pi sa tä thaa pätaköö!> ĩ na Etoosisö a pi pata kutima maaki, João a hini pi topa soatioma.

21 ĩ na tä kua soa tä, Etoosisö a pata thapali wi, ĩ tä wakala ha kōwö, ai tōpö nakalöma. Kamanö tōpö simöati wi ĩ tōpö, pata tōpönö sotatu tōpö simöa sinomoti wi ĩ pata tōpö, Kaliléia tä uli ha pata tōpö kuo wi ĩ tōpö, ĩ na tōpö kui, tōpö nakalö nö, tōpö liamama.

22 Tōpö iapalo tä, moko tä hai, ĩ Etoosisösoma a wani hai ĩ pete a hai, ĩ a lisipalo nö, Etoosisö a patanö tōpö kai iapaloti pole, ĩ tōpö pewö lole, ĩ ha Etoosisösoma a hai ĩ pete a paöatima. A paöati nö, Etoosisö a pi pata mönahapalama apatima. Tōpö pi mönahapalama apaö ha, <“Kamisa na a nako läö! Wa tä pi ipa wi, ĩ wa tä nakali ha, sa tä totoa hōtöki kitä.

23 Sa simöoti wi, ĩ tä uli ha ipa wani tä kua apa wi, ĩ wa tä see pata naka kitä maaki, sa tä totoa totia apa hōtöki kitä. Kamisanö wani sa tä thapo kua wi na, ĩ na kawanö wani wa tä thapo kua ösöhopöö! Pitili sa” ĩ na sa kuu totia kuleö!> ĩ na a pata kuuma. ĩ na Etoosisösoma hai ĩ pete a na a pata kuu ha,

24 pöpönö a na a ekua soaköma. A ekua soaiki nö, <Ĩ ka pi sa tä nakalöpö?> a kuuma. A kuu ha, <Huki ipa salo sa oaö!> a pi kuunö, <João Pasisöta he wani nakalöö!> ĩ na pöpönö a kuu hōtöoma.

25 A kuu hōtöö ha, kaikana a pata na pete a lälää koonö nö, <Pötaatu tä na João Pasisöta a he wani titikö nö, a he pi wani piho kōo haitaö!> ĩ na Etoosisö a pata na a kuu hōtöo tasoma.

26 ĩ na a kuu hōtöo tasoö ha, Etoosisö a pi pata ota apöpasoma maaki, hama tōpö hini pola tä, <Sa tä totoa totia hōtöki kitä> a pata kuu waikioma ha, <Päla. A he pi wani piho mai kitä> a kuu kili ipama.

27 <Päla> a kuu kili salo, <Pili a he wani sua kōaki solöö!> ĩ na ai sotatu tä noa thaa soatama. A noa wani thaa soataö ha, a hulolö nö, João a titio pa, ĩ a sai ösimö ha, olai wani päa soapalöma.

28 A olai wani päa soapalö nö, pötaatu tä na a he wani titikö nö, a he kai wani waloa kōkō solöma. Moko tä na a he pi wani totoköma. Tä totoki ha, moko tänö pöpönö a wani na a he pi wani totoa nömököma.

29 A he pi wani totoa nömököma, João a kai a hua sinomoti wi, ĩ tōpönö ta hininö nö, tōpö hulolönö, pili a sai wani konötö nö, thaka taka hamö pili a sai wani titia pasia kōköma.

Ĩsa äi, salaka kōkō, ĩ na tōkō pala thamanö noai ĩ ta

Mateus 14.13-21; Lucas 9.10-17; João 6.1-14

30 ĩ na tä kua tä, Jesus anö kama hai 12 tōpö simönö noai, Jesus a na ĩ tōpö waloa koiki nö, ĩ tōpö kuati taso noai, ĩ tä pewö a wäsä kōsolöma. Tä pewö a

wäsä nö, <Wa kuu noai, ĩ tä pewö na sama töpö pi hatukupamati kipiliö!> ĩ na töpö kuuma.

31 ĩ na tä kua tä, Jesus a kule ha, ĩ ha ai töpö satehe epii töpö huta hutamo läapalo opati ha, Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö kai ia pi topama maaki, töpö kai ia maama. Töpö kai ia mi ha, Jesus aiki, <Ki hamö, töpö maa pa, makö hulolö nököö! Pö mota maa paitaloö!> ĩ na Jesus a kuuma.

32 ĩ na Jesus a kuu nö, kutiata a na, a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö kai titia soa asataiki nö, töpö hua soa asasolöma.

33 Töpö pi hua soa asasolöma maaki, töpö satehe epii töpönö ĩ töpö pi huu taa hailalö nö, <Ki Jesus a piö! Kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö kai pökatö kimani> ĩ na töpö kuu haioma. Töpö kuu haio nö, piliso hamö töpö läläa tolehepasoma. Ai sai pö pewö hamö töpö kulati, ĩ ai töpö satehe epii töpö solo, kosoto u kasö pata hamö töpö läläa sokea tolehepalo nö, Jesus a pi katöo paita mai ha, töpö läläa tolehepo pole, ĩ töpö waloa paitaköma.

34 ĩ na tä kua tä, Jesus a söposöpalo nö, satehe epii töpö hila läo pa, töpö möö nö, ĩ töpö na Jesus a pi honipoma. Oweha pö na ai töpö mamö läapalo sinomoti wi, ĩ töpö mai ha oweha pö pea kua wi na, ĩ na ĩ töpö pea kua hõtötioma. ĩ na ĩ töpö pea kua hõtötioö ha, ĩ töpö na Jesus a pi honipo opama. A pi honipo opa nö, töpö pi hatukupamani pia salo, pe epii Teusö ta wäsä soatama.

35-36 Teusö ta wäsä tä, tä wisa pälasö ha, Jesus a kai a hua sinomoti wi, Jesus a na ĩ töpö ekuiki nö, <Tä wisa waikileö! Hisa ha nii tä maneö! Hisa ha ai töpö pilia maa saileö!> ĩ na ĩ töpö kuu nö, <Hi töpö oi sai. "Pö huu koonöö!" a kuu! Polakapi sai kuo sololo kulali ĩ sai pö, ai sai pö satehei sai pö kuo laso wi ĩ sai pö, ĩ na sai pö kui sai pö hamö hi töpönö sitipa kökö ha kama töpö hai ĩ nii tä tälöpököö!> ĩ na Jesus a na töpö kuuma.

37 ĩ na töpö kuuma maaki, Jesus aiki, <Kamakönököö! Hi töpö na kamakönö nii ma tä totoaköö!> ĩ na Jesus a kuu hõtöoma. ĩ na a kuu hõtöoö ha, <Ka pi tänö sama töpö iamapö takö? Hi töpö satehe epö manu kule, ĩsa äi noa apö kitä ta pi kuu mai. 8 pilipoma kökö ha sanöma tä kalipalo pi kua wi, ĩ tä noa kui na, ĩ na ĩsa äi noa kuö hõtö kitä> ĩ na ĩ töpö kuuma.

38 ĩ na töpö kuu ha, <Wi na kilii ĩsa äi kua waikia kule? Ma tä mötatöö!> a kuuma. A kuu ha, ĩsa äi talalö nö, <5 ĩsa äi, polakapi salaka kökö, ĩ na kökö kui tökö kua päa kuleö!> ĩ na töpö kuuma.

39-40 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Sĩsi tä manönö öpii sĩsi tä kule ha pö loo sokamopotöö!> ĩ na Jesus a kuu ha, ĩ töpö loo sokaköma. Ki ha ai töpö satehe epii, ĩ 100 töpö loo sokaa, ki ha ai töpö satehei, ĩ 50 töpö loo sokaa, ki ha ai 100 töpö loo sokaa, ki ha ai 50 töpö loo sokaa, ĩ na töpö loo sokaa kuoma.

41 Töpö loa soka tä, Jesus anö 5 ĩsa āi, polakapi salaka kōkō, ĩ na kōkō sua thalō nō, hi tä hētu pata hamō a mamō teteiki nō, Teusō a na, <Hapa. Hi nii wa tä totopi keheö! Wa toita apō> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na Jesus a kuu nō, ĩsa āi nakasilalō nō, kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö na, <lka. Hi töpö na ĩsa āi totoaköö!> Jesus a kuuma. A kuu nō, polakapi ĩsa āi kuoma maaki, ĩ āiki pala soamanōma. Salaka a wai polakapi maaki, salaka pala hōtōmanōma. Önō kutenō, ĩ töpö pewö na, ĩsa āi, salaka kōkō, ĩ na tökö totoa thaa soakōma.

42 Tä totoa thaki ha, ĩ töpö pewö iapalo nō, töpö pewö pötōa soasoma.

43 Töpö pewö pötōa waikilaso noai ha, wöö kōkō, 12 kōkō wöö ha ĩsa āi nakasi, salaka nakasi, ĩ na tä kasō pata manōka kula tä, satehe epii wöö kōkō konōnōma.

44 ĩsa āi oalalō noai, satehe epii töpö kuoma. 5.000 wano töpö, suö töpö, ulu töpö, ĩ na töpö kui töpö sateho opama.

Maa tuu hösōka hamō Jesus a huu noai ĩ ta

Mateus 14.22-33; João 6.15-21

45 ĩ na tä kua tä, Jesus aiki, <Kutiata a na pō titikiö! Pōkatō hamō, Petōsaita tä uli hamō pō pi huu paiolöö! Hi töpö satehe epii töpö kule, ĩ töpö na, “Pō kōa pasia hailolöö!” ĩ na sa kuu pasio pia kuleö!> ĩ na Jesus anō kama kai a hua sinomoti wi, ĩ na ĩ töpö noa thama.

46 <Pō kononöö! Ki hamō sa huu pasiolököö!> ĩ töpö na Jesus a kuu nō, heuma tä hamō Teusō a na a hapalopö, a hulaselōma.

47 Teusō a na a hapaloti tä, tä mumasoö ha, ki hamō, kosoto u mötali pata ha kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö pi kalāma. Söposō ha sami Jesus a öpa haitioma.

48 ĩ tökö soatawö, kosoto u mötali pata ha, ipoko ta patanö ösö saläälö ha, ĩ töpönö lope epii ösö saka hōtōma. Lope epii ösö saka pola tä, Jesus anō töpö tapa haioma. Töpö tapa haiō nō, halu äwāho tä, maa tuu hösōka hamō ĩ töpö na Jesus a huu haiolōma. ĩ töpö na a hasuo pia tä,

49-50 maa tuu hösōka ha a huulö ha, töpö pi honipo opa nō, <Sai tä wani hätowöö!> ĩ töpö pi kuu nō, lope epii töpö lalupaloma. Töpö lalupaloo ha, <Pō pi honipo opati ti! Kamisaö! Pō pi topaikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

51 A kuu nō, kutiata a na a titia naikōma, ĩ ha ipoko ta pata maa kōa soatasoma. Ipoko ta pata maa kōa soatasoö ha, töpö pi wi na takōmoa pälasoma.

52 <Jesus anō ĩsa āi palamanipili, ĩ a lotete epö. A aipö öpö> ĩ na töpö pi kuu pola nō kuno mai, töpö pi hatukupō mi ipö salo, töpö wi na takōmo opama.

Siensatē tä uli ha, töpö toa komanō noai ĩ ta

Mateus 14.34-36

53 Ī na tä kua tä, töpö pökatölölö nö, Sienesaté tä uli hamö töpö waloiki nö, kutiata a saipalö nö,

54 töpö söpopasoma, ai töpönö Jesus a taa soatalalöma.

55 A taa soatalalöma kutenö, ĩ tä uli pewö hamö töpö lälälö nö, <Ki hamö Jesus a kua kulaliö!> töpö kuu hätäpo nö, Jesus a kuo pamö mia kai pata wi, ĩ ti na töpö salia apa wi, ĩ töpö pi salukulölöma.

56 Ki sai satehe epii, sai hõkõkö öpii sai a kule ha Jesus a lisipasoö, ki ai a sai polakapi sai hõkõköi sai a kule ha a lisipasoö, ki ai a sai polakapii sai sololo kule ha a lisipasoö, ĩ ha Jesus a lisipo pa saponno ha töpö salia apa wi, ai töpönö ĩ töpö paköma. Töpö pakö nö, Jesus a na töpö hapalo nö, <Hi töpö salia apa wi, ĩ töpönö au haloĩ ösö kasö hõpõa päopõköö!> Jesus a na ĩ na töpö kuuma. Ī na töpö kuuma, töpö salia wi ĩ töpönö Jesus a hai ĩ haloĩ ösö hõpõa nö, ĩ töpö toa kõa soatasoma.

Marcos 7

Töpö holisi Teusömo päo wi ĩ töpö

Mateus 15.1-9

1 Ī na tä kua tä, patiseu töpö, Moisés a kai a wäsä sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Jetusalēi tä uli hamö töpö kuoma, Jesus a na ĩ ai töpö kokamoma.

2 Töpö kokamo nö, ĩ töpö mamõ lätia tä, Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö ami sanumo paio mai, töpö iapaloma. Patiseu töpö ami sanumo totio mai ha, töpö ia maa noai kitä.

3 <Makö ami sanumo totio mai ha, pö ia soa päatalo ti!> sutu upa ĩ na pata töpö kuu sinomoma kutenö, ami sanumo paio mai ha, patiseu töpö, juteu töpö pewö, ĩ na töpö kui töpö ia mai kitä. Pata töpö kua kua sinomoti noai na, ĩ na patiseu töpö, juteu töpö pewö, ĩ na kilii töpö kua toleatii.

4 Wani tä suta wi, ĩ hamö ĩ töpönö wani tä sulö nö, wani tä kai kopo nö, <Ipa wani tä na wasu wasu tä kua hãtole kitãö!> ĩ na töpö pi kuu nö, tä salupa paio mai ha, ĩ töpö ia mai kitä. Tä salupali pia salo, mokota a salupali, hapoka a salupali, tasa tä salupali, ĩ na töpö kua sinomotii.

5 Ī na töpö kua sinomoti ha, patiseu töpö, Moisés a kai a wäsä sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Jesus a na ĩ töpö hapaloma. Töpö hapalo nö, <“Wa ami sanumo paio mai ha, a ia tihõõ!” ĩ na pata töpö kuu thali maaki, kawa kai a hua sinomo wi, wi na ĩ töpö pi kuu salo, töpö ami sanumo mai ha töpö ia soa päatalo opatii?> ĩ na töpö kuuma.

6 Ī na töpö kuu ha, <Kamakö holisimo opatiwö. Sutu upa Isaías a patanö kamakö a kateha totioma. Kateha noai, ĩ ta pitilia apa. Ī ta kateha noai, ĩ tä säökõpalö nö, “Ī töpö aiki, ‘Teusö a toita apö. Teusö sa pii’ ĩ na pili kai ha töpö ku upa wi maaki, pili töpö õsinö Teusö a pii totio mi. Ī töpö holisi Teusömo päoö.

7 'Teusö a kuu wi, ĩ sa tä wäsä sinomoö!' töpö pi kuti kule maaki, sanöma töpö pi saimo wi, ĩ ta wäsä pasio päoö" ĩ na tä kuu wi, Isaías a patanö tä säököpalöma.

8 Teusö a kuu wi, ĩ ma ta hini wani ipö kutenö, pata töpö kuu noai, ĩ ma ta hini sisaö> ĩ na Jesus a kuuma.

9 ĩ na Jesus a kuu nö, <Pata töpönö makö noa thaa sinomoti noai, ĩ ma ta hini totiopö, Teusö anö makö noa thaa wi, ĩ ma ta hini wani ipö saiö!

10 Sutu upa, Moisés a pata aiki, "Au hao a, au nao a, ĩ na töpö kui töpö a hini totoö! Wa töpö pi ipa nö, wa töpö pasilipopököö!" ĩ na a kuu nö, "Au hao a, au nao a, ĩ na töpö kui töpö na wa hapalo wanisala apaö ha, ai töpönö wa säpalöpököö!" ĩ na Moisés anö sanöma makö noa thama.

11 ĩ na makö noa thama maaki, kamakö aiki, "Au hao a, au nao a, ĩ na töpö kui, wani tä na ĩ töpö honimo kule maaki, 'Hapa. Napa. Hi ipa wani tä kule, Teusö a na ĩ sa tä totoa waikiköma kutenö, wani tä na makö pasilipo mai kitäö!' ĩ na ai wa kuu ha,

12 'Teusö a na ĩ wani sa tä totoa waikiköma' ĩ na wa kuu waikioma kutenö, 'ĩ wani tä na au hao a, au nao a, ĩ na wa töpö makö pasilipopököö!' kawa na ĩ na samakö kuu mai kitäö!" ĩ na makö kuu sila apawö.

13 ĩ na makö kuu tä, Teusö ma kai a hini totio mai, kama makönö ai ma töpö noa thaa päo wi, ĩ ma ta hini sapa pi topa apa koo päoö. ĩ na makö kua sinomotii. Teusö ma kai a hini totio mai, pata töpönö makö noa thaa sinomo pätio noai, ĩ na au ulu ma töpö noa thaa tolea päatalo opatiwö> ĩ na Jesus a kuuma.

Nii tänö wa saliamo mai kitä

Mateus 15.10-20

14 ĩ na Jesus a kuu nö, ĩ töpö satehe epii töpö nakalö nö, a hapalo koo nö, <ĩ makö pewönö sa hiniö! Pö pi hatukukiö!> a kuuma.

15 A kuu nö, <Wa tä oa wi, pili wa nipiki hamö tä keki wi, ĩ tänö wa salia mai kitä. Pili wa ösi sai ha tä titile, ĩ tä kupo wi, ĩ tänö wa salia pasioö> ĩ na Jesus a kuuma.

16 [ĩ na a kuu nö, <Sa kai a hua pi topa salo, sa tä wäsä pole, ĩ tä na a sömöka taa totikiö!> Jesus a kuuma.]

17 ĩ na Jesus a kuu nö, ĩ töpö satehe epii töpö takölö nö, sai a ösimö hamö a lisipasolö ha, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö aiki, <Wi na ta kui wa ta wäsä ke? "Pili wa ösi sai ha tä titile, ĩ tä kupo wi, ĩ tänö wa salia pasioö" wa kuuhe, ĩ sama ta hini tomöpo maahe> ĩ na töpö kuuma.

18-19 ĩ na töpö kuu ha, <Makö pi moti ipö hötöwö?> Jesus a kuu nö, <Pi naka. Nii wa tä oa wi, pili wa ösi sai ha ĩ nii tä kuo mai kitä. Pili wa pösömö ha nii tä kuo pasioö. Pili wa pösömö ha nii tä kuiki nö, tä hasuta pasioö. ĩ na tä kuaö

ha, nii wa tä oa wi, ĩ tänö wa salia mai kitä ta pi kuu mai. Nii tä pewö wasu mai kitä> ĩ na Jesus a kuu nö,

20 <Pili wa ösi pi tapotiki nö, wa hapalo wanisala apaö, wanisala wa tä thaö, ĩ na wa kuati wi, ĩ tänö wa salia pasioö.

21 Wanisala tä thaa wi, ĩ tä na wa pi tapoa paiki nö, wanisala wa tä thaa totiki> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nö, <Au husopö a na kuno mai, tiko tä suö na wa mamö wi ĩ tä, thomömo wi ĩ tä, sanöma tä nomamani wi ĩ tä, ĩ na tökö kui tökö na wa pi tapoa paitiki nö, wa tä thama totio kitä.

22 Ai tä hai ĩ pusopö wa nö thaa pi topa wi ĩ tä, “Ipa tä kuo nö toa sö ö” wa pi ku upa wi ĩ tä, wanisala tä pewö thati wi ĩ tä, töpö mönama wi ĩ tä, hatuka apöle maaki, wanisala tä thaa sinomoti wi ĩ tä, ĩ tä na wa pi tapoa paiki nö, wa tä thama totiki kitä. Ai wa tä hĩsu thaa wi ĩ tä, ai tä kateha wanisala wi ĩ tä, “Kamisa aipöa topa apa asawöö!” wa pi kuu wi ĩ tä, osemö sinomoti wi ĩ tä, ĩ tä na wa pi tapoa paiki nö, wa tä thama totiki kitä.

23 Pili wa ösi sai ha ĩ nasimö tä pewö na wa pi tapoa paiki nö, wa tä thama totiki ha, wa salia pasioö. Wanisala tänö wa pi tapomapo pasio wi, ĩ tänö wa salia pasioö> ĩ na Jesus a kuuma.

Situpenísia tilisoma tä

Mateus 15.21-28

24 ĩ na tä kua tä, Situ tä uli hamö Jesus a huläsolöma. A hulölö nö, ai a sai ha a kukö tasoma. ĩ a sai ha a kuiki nö, a hamamo pia hätoa kule maaki, ai töpönö Jesus a taa lälalöma.

25 Jesus a taa lälali ha, <Jesus a kua kulaliö!> töpö kuu ha, sai tänö a wai saliamä wi, ĩ a hai ĩ pöpönö a wani ekuköma. A ekuiki nö, Jesus a na a kili salo, Jesus a kotö na a mäi poma.

26 A mäi pole, ĩ juteu tä pasi mai, ĩ tiko tä pasiwö. Situpenísia tilisoma tä pasiwö. Jesus a na ĩ a wani aiki, <Ipa thäwö a na sai tä kule, ĩ tä hosa konöö!> ĩ na a wani ku upama.

27 ĩ na a wani kuu ha, <Naiö! Juteu wa mai kitä. Ipa ai juteu sa töpö toa soma kōa paimani kitäö!> ĩ na Jesus a kuu nö, <Pole kökö wani na nii wa tä totoa paio mai kitä. Au ulu töpö na nii wa tä totoa somaki. ĩ na sa kuaö. Tiko sa töpö toma kōo paio mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

28 ĩ na Jesus a kuuma maaki, suö tä aiki, <Awai. ĩ na tä kua kule maaki, ulu töpö hai ĩ nii tä nakasi paa pa pole a honimo nö, ĩ nii tä oa hōtöli kitä. Ulu pö hai ĩ nii tä nakasi hila pa pole a wani honimo kua wi na, ĩ na sa kua hōtöoö. Tiko sa maaki, kawa na sa nako kule. Au juteu wa töpö toa kōa paimananö nö, ipa thäwö a wai toa naia komanöö!> ĩ na suö tä kuuma.

29 Ī na suö tä kuu ha, <Ī na wa kuu salo, wa hua konasolöpököö! Au thäwö a ösi na sai tä kule, ĩ sa lisia waikia kopamani keö!> ĩ na suö tä na Jesus a kuuma.

30 Ī na Jesus a kuu ha, suö tä hua konasolöma. A hua kononö nö, tä möö ha, sai tä lisia kōa waikipasoma kutenö, pete a pilitioma.

A sömöka komii, āka a ākasöpii, ĩ a

31 Ī na tä kua tä, Situ tä uli hamö Jesus a kuoma, a huu koonö tä, Sitö tä uli hamö a hasua paiki nö, Tekápolisö tä uli hamö a hasua nömöiki nö, Kaliléia tä uli ha, kosotu u pata hamö Jesus a waloa kōkō tasoma.

32 A waloa kōkitö nö, Jesus a na ai töpönö, a sömöka komii, a ākasöpii, ĩ a hilakö tasoma. Ī a hilakötö nö, <Hi a na a ami walikiö!> töpö ku upama.

33 Töpö ku upaö ha, töpö satehe epii töpö kule, ĩ töpö atu na Jesus anö a wani tälölö nö, pili a sömöka pewö ha Jesus a ami hīsola hīkama. A ami hīkaiki nö, a nakipö keiki nö, a ākasöpii ĩ a āka na a nakipö keköma.

34 A nakipö keiki nö, hi tä hētu pata hamö Jesus anö tä möö nö, a ākasöpii, ĩ a wani na Jesus a pi honipo opa salo, a henekepasoma. A henekepalo nö, kama kai ha, <Epatá> Jesus a kuuma. Kamakö kai ha, <A sömöka wakala kopalöö!> ĩ na a kuuma.

35 Ī na Jesus a kuu ha, a sömöka wakala kopalöma. A ākasöpö maa kopamanöma. Ī na a wani kuaö ha, a wani hapalo makokoa kopasoma.

36 Ī na tä kua tä, <Ai töpö na pö wäo tihöö!> ĩ na Jesus anö ĩ töpö noa tha apatima. Ī töpö noa tha apatima maaki, ĩ töpönö ta wäsä satimo opatima.

37 Ta wäsä wi, ĩ ta hini pole, ĩ töpö pewö aiki, <Kilatiha! Jesus anö töpö topama totio kotio asawö. Töpö sömöka komi ipii maaki, ĩ töpö sömöka wakalapama kōo asawö. Töpö ākasöpöo opama maaki, ĩ töpö ākasöpö mapama totio kotio asawö> ĩ na ĩ töpö kuuma.

Marcos 8

Jesus anö 4.000 töpö iama noai ĩ ta

Mateus 15.32-39

1 Ī na tä kua tä, Jesus a na töpö satehe epii töpö kokamoma. Töpö kokamo tä, nii tä mapasoö ha, Jesus anö kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö nakalö nö,

2 ĩ na a kuuma: <3 tökö mumi kui tökö mumi ha kamisa na hi töpö satehe epii töpö huu naia waikia kule. Nii tä maa waikio noaö! Ī na tä kuaö ha, töpö oi ipö salo, ĩ töpö na sa pi honipo kuleö!

3 Nii tä totoa paio mai ha, “Pö pewö kopolöö!” sa kuu ha, piliso hamö ĩ töpö huu koonö pa töpö utitia apöpalo nö, töpö kelasö kitä. Pai ipö hamö ĩ ai töpö kuamö kua> ĩ na Jesus a kuuma.

4 A kuu ha, <Hö. Hi tä uli ha, hi ma töpö ösö potehepama mai kitä. Tä uli pokea apöle ta pi kuu mai> ĩ na töpö kuu hõttöoma.

5 Töpö kuu hõttöoö ha, <Wi na kili ĩsa āi kua kule?> Jesus a kuu ha, <7 āi kua päta kuleö!> töpö kuuma.

6 ĩ na töpö kuu ha, töpö satehe epii töpö öpa sototole, ĩ töpö na, <Masita ha pö loikiö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama. Töpö noa thaa nö, 7 ĩsa āi tälö nö, Teusö a na, <Hapa. Hi ĩsa wa āi totopi keö! Wa totiatalo opawö> ĩ na a kuu nö, ĩ āi nakasilalö nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na ĩ āi nakasi totoaköma. Tä totoaki ha, töpö satehe epii töpö lole, ĩ töpö na āi nakasi totoa soataköma.

7 ĩ na tä kua tä, polakapi salaka kökö wai kuo hõttöoma. Jesus anö ĩ salaka kökö tälö nö, Teusö a na, <Hapa. Hi salaka wa kökö wai totopi ke. Wa totiatalo opawö> a kuu nö, salaka kökö polakapi maaki, kökö pala soatamanöma. Kökö pala soatamanö nö, Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö na, <Peiö! Hi töpö na hi salaka kökö totoaköö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thaö ha,

8 töpö pewö ösö potehepalo nö, ĩ töpö pewö pötösoma. Töpö pewö pötöa waikisoö ha, 7 wöö kökö ha ĩsa āi nakasi, salaka nakasi, ĩ na tä kasö pata manöka kula tä, ĩ 7 wöö kökö konönöma.

9 Töpö satehe epii töpö, ĩ 4.000 töpö ösö potehepasoma. ĩ töpö ösö potehepasoö ha, <Pö hua kononöö!> Jesus a kuu nö,

10 kutiata a na Jesus anö kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö kai titiki nö, Taumanuta tä uli hamö ĩ töpö kai hulaselöma.

Patiseu töpö na, <Päla> Jesus a kuu noai ĩ ta

Mateus 12.38-42; 16.1-4; Lucas 11.29-32

11 ĩ töpö kai waloköma, ĩ na tä kua tä, patiseu töpö waloa läiki nö, Jesus a huamatimae. A huamati pola nö, a wapa pia salo, patiseu töpö aiki, <Wa tä aipöama mi salo. Teusö anö tä thama taö öpa asa wi, ĩ nasimö tä thamaö! Wa tä thamaö ha, “Hiki. Teusö anököö! Teusö anö Jesus a lotetepama waikileö!” ĩ na samakö pewö pi kuupököö!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

12 ĩ na töpö kuu ha, <Jesus a pitili mai kitä> töpö pi kuu ha, Jesus a pi otatasoma. Jesus a pi ota salo, a kotopö henekepalo nö, <“Päla. Huki ola makö kule, Teusö anö tä thama taö asa wi, ĩ nasimö ĩ ma tä naka sinomowö. Teusö anö tä thama taö asa wi, kamakö pewö na ĩ nasimö tä möma mai kitäö!” kamakö na sa kuu pitilimo opa kule> ĩ na Jesus a kuu nö,

13 töpö takölöma. Töpö takölö nö, kutiata a na Jesus a kai a hua sinomo wi, ĩ töpö kai titia koiki nö, töpö kai pökatölasolöma.

<Patiseu töpönö ta wäsä wanisala apö> Jesus a kuu noai ĩ ta

Mateus 16.5-12

14 Ī na tä kua tä, töpö pi motöpalo nö, ĩsa āi täaalö maama. Kutiaata a na sami āi titio sisama.

15 Ī na tä kua tä, Jesus anö uni tä wäsä nö, <Patiseu töpö, Etoosisö a pata, ĩ na töpö kui töpönö ĩsa āi hölöma wi, ĩ nasimö tä thapo wi, ĩ tä na pö pi mosaia totikiö!> ĩ na Jesus a kuuma. ĩsa āi hölöma wi, ĩ tä sai a kateha maama. Patiseu töpö, Etoosisö a pata, ĩ na kilii töpö kai wanisala sinomo wi, Jesus anö ĩ ta kateha pasioma.

16 Ī na a kuu ha, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö hapalo nomöhöpasso nö, <Wi na a pi kuu salo, a kuu ke? ĩsa sama āi po mi ha, a kuu ke> ĩ na ĩ töpö kupalotima.

17 Töpö kupaloti pole, Jesus anö ĩ ta hiniö nö, <Wi na makö pi kuu salo, ĩsa ma āi po maa noai, ĩ ma ta katehati kule? Sa kuuhe, ĩ ma ta hini totia mane. ĩ tä na makö pi hatukupu totio mai.

18-19 Pili makö mamö wani kua kule maaki, ma tä tai mio opapa wi. Pili makö sömöka kua kule maaki, ma tä hini totio mi ipö. Sa lotete epö salo, ĩsa sa āi palamanipili, ĩ tä na makö pi motio opapa wi> ĩ na Jesus a kuu nö, <Töpö satehe epii töpö kuopili, ĩ 5.000 töpö, ĩ töpö oi ipö salo, 5 ĩsa sa āi nakasilalipili, ĩ tä na makö pi motio opapa wi. Wöö kökö ha ĩsa āi nakasi kasö pata manököla tä, wi na kilii ĩsa ma āi nakasi pi täa thaa konönöma?> Jesus a kuu ha, <Ī na kilii, ĩ 12 wöö sama kö konönö kipili> töpö kuu höttöoma.

20 Töpö kuu höttöö ha, <Ī 4.000 töpö kuopili, ĩ töpö oi ipö salo, 7 ĩsa sa āi nakasilalipili, wöö a na ĩ āi nakasi kasö pata manököla tä, ĩ wi na kilii wöö ma kö konönö kipili?> Jesus a kuu ha, <7 wöö sama kö konönö kipili> ĩ na töpö kuu höttöoma.

21 Töpö kuu höttöö ha, <“Patiseu töpö, Etoosisö a pata, ĩ na töpö kui töpönö ĩsa āi hölöma wi, ĩ nasimö tä thapo wi, ĩ tä na pö pi mosaia totikiö!” sa kuuhe, ĩ tä na makö pi hatukupu maa soa kule?> ĩ na kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö na ĩ na Jesus a kuuma.

A mamö höpöpö öpii, ĩ a wani

22 Ī na tä kua tä, Petösaita tä uli ha Jesus töpö walökö tasoma. Töpö waloki ha, ai töpönö a mamö höpöpii, Jesus a na ĩ a wani hilakö tasoma. A wani hilakötö nö, <Tä wani höpöa haitaö!> Jesus a na ĩ töpö ku upama.

23 Töpö ku upaö ha, Jesus anö a ami tälö nö, sai pö satehei sai pö kuo wi, ĩ atu hamö Jesus anö a wani tutulölöma. A wani tutulölö nö, pili a mamö ha a nakipö keiki nö, a wani höpöa nö, <Wa tä tapa kule?> Jesus a kuuma.

24 Jesus a kuu ha, ĩ a waninö tä möö nö, <Awai. Sanöma sa töpö huu tapa kule. Hii tiki kui na, ĩ na töpö kuökö> ĩ na a wani kuuma.

25 Ī na a wani kuu ha, Jesus anö pili mamö ha a ami papähäköma. ĩ ha a mamö höpöpii, ĩ a mamö teteiki nö, a mamö topa kōa soataköma.

26 Ì tā pewö tapa totia kōki ha, <A kōa haitapolöö! Sai pö satehei kulati hamö a huu paio tihöö!> Ì na Jesus anö a noa wani thama.

<Teusö anö kamisamakö na wa simönö noai, Ì wa> Pedro a kuu noai Ì ta

Mateus 16.13-20; Lucas 9.18-21

27 Ì na tā kua tā, Sesatéia Filipe tā uli ha sai satehei sai hōkōkōi sai a kule hamö Jesus a kai a hua sinomoti wi, Ì tōpö kai hua konasolöma. Tōpö kai huu soaalö tā, Jesus anö tōpö huamama. Tōpö huama nö, <Ai tōpönö kamisa kateha tā, wi na tōpö kuu? “Jesus a hai, Ì witi pili a pasiwö?” ai tōpö kuu ha, ai tōpö hai, Ì wi na Ì tōpö kuu hōtöö?> Ì na Jesus a kuu ha,

28 <“João Pasisöta a nomaso noai, Ì a hai, Jesus a kua nömöa hātopasoma” Ì na ai tōpö kuu hōtöö thaliö! Ai tōpö aiki, “Naiö! Elias a pata nomaso noai, Ì a pata hai, Jesus a kua nömöa hātopasoma” Ì na ai tōpö kuu hōtöö thaliö! Ai tōpö aiki, “Naiö! Sutu upa Teusö a kai wäsä sinomoti noai, sami Ì ai tā temöa konasoma, Ì a hātowöö!” Ì na ai tōpö kuu hōtöö thaliö!> Ì na Jesus a na tōpö kuuma.

29 Ì na tōpö kuu ha, <Kamakö hai kini, wi na makö kuu?> Jesus a kuu ha, Pedro aiki, <Teusö anö wa simönö nö, sanöma samakö na wa kaikanapalö noai Ì wa! Cristo wa hiloö> Ì na Pedro a kuuma.

30 Pedro a kuu ha, <Ì na hi a kuuhe, ai tōpö na Ì ta wäsä tihöö!> Ì na Jesus anö tōpö noa thama.

Jesus a säpa pialai, Jesus anö Ì ta wäsä noai Ì ta

Mateus 16.21-28; Lucas 9.22-27

31 Ì na tā kua tā, ai tōpönö Jesus a säpa pialai, Jesus anö Ì ta wäsä kuköma. <Sanöma sa kupaso noai Ì sa wani pea apa kitä. Pata tōpö, Teusö a täpä sinomo wi Ì pata tōpö, Moisés a kai a wäsä sinomoti wi Ì tōpö, Ì na tōpö kui, Ì tōpönö sa hosali kitä. Sa hosalö nö, sa säpamani kitä! Sa säpamani kitä maaki, hi tā mumi, hi ai tā mumi, Ì ai tā hena tā sa temöa konaso kitä>

32 Ì na Jesus a kuu makoka apama. Ì na Jesus a kuu ha, Jesus a kai a hua sinomoti wi Ì tōpö lole, Ì tā atu ha Pedro anö Jesus a nakalölö nö, a päsäpa tasoma. <“Sa säpali kitä” kuu tihöö!> Ì na Pedro a kuu soatasoma.

33 Ì na Pedro a kuu soatalö ha, Jesus a öpa nomöhötalo nö, kama kai a huati wi Ì tōpö möö nö, Pedro a na, <Kua tihöö! Sai tā sai pata kua wi na, Ì na wa kua hōtöa. Sanöma tōpö pewö na sa säpamoa läpaso wi, Sai tā sai patanö Ì tā pii mi. Teusö a pi tapomo kua wi na, Ì na wa pi tapomo kua mane. Sanöma tōpö pi tapomo kua pasio päo kua wi na, Ì na wa kua pasio päoö> Ì na Pedro a na Jesus a kuuma.

Jesus a na wa nokapaloti pi topa tā, Ì na wa kuapököö!

34 Ì na Jesus a kuu nö, ai tōpö satehe epii tōpö, Jesus a kai a huati wi Ì tōpö, Ì na tōpö kui, Ì tōpö pewö nakalö nö, Ì na a kuuma: <Kamisa na wa nokapaloti pi topa tā, “Kamisa na Jesus a simöo wi, Ì sa tā pii mi” Ì na a pi kuu ti! “Sa

saimo nö, sa kua pi topa päo wi, ĩ sa tä pii mi” ĩ na wa pi kuupökö. “Sa puko pi topa kule maaki, ‘Ī na wa kua maikiö!’ ĩ na Teusö anö sa noa thaö ha, ‘Awai’ sa kuu hõttö kitä” ĩ na a pi kuu totioö! “Jesus a na sa noka tä, ai töpönö hii ti pakalai ti ha sa peama pi topa kitä maaki, sa noka satia apa kitä” ĩ na a pi kuu totioö! Kamisa na wa nokapalo totia tä, ĩ na wa kuapököo!

35 “Jesus sa kai a hini wani ipö saiö! Sa pea päo matimöö!” wa pi kuu kuköma, waiha wa pea totio kitä. Ī na tä kua tä, “Jesus sa thapo wi ĩ sanö Jesus sa ta wäsäti ha, ai töpönö sa peama kitä maaki, Jesus sa kai a hini pi topa satia apa kitä” wa pi kuu kuköma, waiha wa pea mai kitä. Wa pi topa soatio kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

36 A kuu nö, <Hi tä uli pewö hamö wani tä kuo opa wi, ĩ wani wa tä pewö tälöma maaki, wani wa tä pewö tälö nö, wa nomasoö. Wa nomano nö, töpö pea mapo mai ĩ tä uli ha wa ösi hulolö nö, wa pea soatitii. Ī na wa kuaö ha, “Aitaköö!” wa pi kuu kitä ta o? Teusö tä uli ha wa konasolö wi, ĩ tä noa ha ĩ ka pi wa tä totoköpö?

37 Au wani tä kua apöle maaki, ĩ wani tä pewö totoki kitä maaki, ĩ wani tä noa na Teusö tä uli ha wa koonö mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

38 Jesus a kuu nö, <Sanöma sa kupaso noai ĩ sa. Ipa hao a na sa kōo paipolö nö, waiha sa huu kōo kitä. Teusö a hai ĩ āju sa töpö kai huu kōo kitä. Sa huu kōa tä, “Põ a toita apö kui na, ĩ na pelupö Jesus a kuö. Põ a lotete epö kui na, ĩ na Jesus a kuö” ĩ na sanöma töpö kuu kitä. Töpö kuu kitä maaki, huki Teusö a hosa sinomo wi ĩ töpö, wanisala apa sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, ĩ töpö na wa kua naia tä, “Jesus sa thapo wi ĩ sa. Jesus sa kai a hini pi topa kule” ĩ na wa kuu kili ipaö ha, kawa na, “Hapo. Ipa wa kutenö, hapo” sa kuu kili hõttö kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Marcos 9

Elias a, Moisés a, ĩ na töpö kui töpö tapamoa kulaso noai ĩ ta

Mateus 17.1-13; Lucas 9.28-36

1 Ī na tä kua tä, Jesus a hapalo nö, <“Sanöma töpö na Teusö a kaikanamo totio kitä. Kamakö kule, ĩ ai makö kua soa tä, pe epii Teusö a kaikanamo totio wi, ĩ ma tä tapa kuki kitä. Ī tä tapa paio mai ha, ĩ makö noma paio mai kitä” ĩ na kamakö na sa kuu pitilimo opaö> ĩ na Jesus a kuuma.

2 Ī na a kuuma, polakapi, ĩ 6 tökö mumi kuto tä, Jesus anö Pedro, Tiago, João, maa makö ösöa apöpoli, ĩ makö pata hamö ĩ töpö kai hua asasalöma. Töpö kai hua asalolö nö, töpö kai hemoa asapasolöma. Töpö kai hemoa asapalolö nö, Jesus a mömomö aipöa apöpasoma.

3 Sanöma töpönö haloi ösö salupali wi, ĩ ösö ausi waikia kui na kuno mai, Jesus a hai ĩ ösö ausio totio opama. Jesus a hai ĩ ösö ausio satio opa asama. Jesus a hai ĩ ösö ausia totia apöpalo nö, ösö wakala apii ösö kupasoma.

4 Ī ha Moisés a pata, Elias a pata ĩ na killi töpö waloiki nö, töpö tapamonasoma. Sutu upa ĩ töpö nomasoma maaki, ĩ töpö tapamonasoma. Ī töpö tapamo pole, ĩ töpönö Jesus a huamatima.

5 Jesus a huamati tä, Pedro aiki, <Pata täö! Hisa ha kamakö kua nö tole. Au sai sama pakita thaki, Moisés a pata hai ĩ sai sama pakita thaki, Elias a hai ĩ sai sama pakita thaki, ĩ na sama sai pakita thaa thaköpököö!> ĩ na Jesus a na ĩ na Pedro a kuuma.

6 Töpö kilia apölo nö, <Wi na sa kuu päta?> Pedro a pi kuu salo, <Sai sama kökö pakita thaköpököö!> ĩ na a wani hole kuu päoma.

7 Ī na a wani hole kuu päoma, ĩ töpö kuo pa ilasi tä pata kea totia soatakö solöma. Ilasi tä pata kekö noai, ĩ tä mötali ha ta hapalo nö, <Mi a öpale, ipa ulu sa pi ipa wi ĩ a. Ī ipa ulu a hiniheö!> ĩ na ta pata kuuma.

8 Ī na ta pata kuu ha, töpö mamö tetea haia soa tä, Elias a pata, Moisés a pata, ĩ na töpö kui töpö tapa kōo maama. Jesus a tapa sisama.

9 Ī na tä kua tä, töpö timöo kōa tä, <Huki ma tä tapapi, ĩ ta wäsä ti! Sanöma sa sai kupaso noai, ĩ sa nomaso kitä maaki, sa temöa konaso kitä. Sa temö kōo paio mi tä, ma tä tapapi, ai töpö na ĩ ta wäsä ti!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

10 Ī na Jesus anö töpö noa thaö ha, töpö wäo maama. Ai töpö na ta wäsä maama maaki, töpö hapalo hētupaso nö, <“Sa temöa konaso kitä” ĩ na Jesus a kuuhe, wi na a pi kuu salo, a kuu ke?> ĩ na töpö kuuma.

11 Ī na töpö kuu nö, Jesus a na, <“Elias a pata waloa paiki kitä. Ī tä noa ha Cristo a waloa haiki solö kitä” ĩ na Moisés a kai a wäsä sinomoti wi, ĩ na ĩ töpö kuu thali. Wi na ĩ töpö pi kuu salo, ĩ na ĩ töpö kuu?> ĩ na töpö kuuma.

12 Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Awai. Elias a pata waloa paiki kitä. A pata waloa paiki nö, “Teusö anö a simönö nö, a kaikanapalö noai, ĩ Cristo a hilo wi, ĩ a huu ateo waikileö! Makö wanisala apati wi, ĩ tä ha pö pi otataloö! Teusö a na makö tomöpo mi ipii, ĩ tä hosalöheö!” ĩ na a pata kuti pia salo, ĩ na Elias a pata waloa paiki kitä. Ī na a pata waloa paiki kitä maaki, “Sanöma tä kupaso wi, pe epii ai töpönö ĩ a peamati nö, ‘Päla. Pii mi. Hini wani ipö saiö!’ ĩ na ai töpö kuu kitä” ĩ na sutu upa ĩ na tä säöka thamama. Wi na tä kuaö ha tä säököpalöma? Wi na makö pi kuu kule?> ĩ na Jesus a kuu nö,

13 <“Elias a pata peama kitä” sutu upa ta säököpalö nö, ĩ ta kuu noai, huki ĩ tä kua tolea hōtöoma. “Elias a pata kui na, ĩ na ĩ a kui, ĩ a waloa waikiki kipili nökö. A waloa waikiki kipili maaki, ai töpönö ĩ a peama pikio kipili nökö” ĩ na kamakö na sa kuu> ĩ na Jesus a kuuma.

Ulu tä saliamä sinomo wi, ĩ sai tä maa komanö noai ĩ ta

Mateus 17.14-20; Lucas 9.37-43

- 14 Ī na tä kua tä, töpö timösolöma, ĩ tä, komo hamö Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ ai töpö kuo haio noai, ĩ töpö kuo pa töpö satehe epii töpö kokamoma. Töpö kokamo tä, Moisés a kai a wäsä sinomoti wi, ĩ ai töpönö, Jesus a kai a huati wi, ĩ töpö huama apama. Töpö huama soa tä, Jesus a huu läoma.
- 15 Ī töpö satehe epii töpönö Jesus a huu talalö nö, <Kilatiha. Jesus a huu kulaliö!> töpö pi kuu nö, töpö läläa lätaiki nö, <Wa huu ke?> ĩ na töpö kuuma.
- 16 Ī na töpö kuu ha, <Ī ka pi tä na makö hapalo opa kule?> Jesus a kuuma.
- 17 A kuu ha, ĩ töpö satehe epii töpö kokamo kule, ĩ ai tä ekuiki nö, <Pata täö! Ipa ulu a na sai tä sapäko sinomoti salo, kawa na ipa ulu sa kai huu kipii. Ī sai tänö ipa a wai ākasöpöma sinomotii.>
- 18 Ipa a namo wai kusöpati pamö a säsäpatii. A säsäpati tä, ipa ulu a kaupö mosi pata posakatii. Nakö pata äö äömotii. A wai utitia apöpasö. Ī na ipa a wai kua sinomo thaliö! Ī na tä kuaö ha, kawa na ipa sa wai mömapö, ipa sa kai wai waloki kipii. Sa kai wai waloiki nö, kawa mai ha, kawa kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö na, “Sai tä wani hosalöö!” sa kuu kipii maaki, tä wani hosa tomöpo maapi> ĩ na a kuuma.
- 19 Ī na a kuu ha, ĩ töpö na, <Sutu upa kamakö na sa kuo waikitio kipili maaki, “Awai. Teusö a lotete epö ta” makö pi kuti mi sai. Satehe epii tä inama ha kamakö na sa kuo naio aköna, “Teusö a lotete kitä” makö pi kuu mana pi> ĩ na Jesus a kuuma. Ī na a kuu nö, <Ī ulu a hilapasö!> a kuuma.
- 20 Ī na a kuu ha, Jesus a na ĩ ulu a wai hila hõtökö solöma. A wai hilakö solö ha, sai tänö Jesus a tapa nö, ĩ a waninö ĩ ulu a wai polemoma soataköma. A wai polemoma soata nö, masita tä na a wai kelo nö, a pulu upama. A pulu upa nö, a kaupö mosi pata posakatima. A polemo opama.
- 21 A polemo opa tä, <Au ulu a na sai tä sapäko opati wi, ĩ tä tetea apa hātoa waikia kule?> Jesus a kuu ha, <Ī na ipa ulu a ose tä, ĩ na ipa a wai kua soatasoma.>
- 22 Ī sai tänö ipa a wai säpali pia salo, koa taka ha ipa a säsäa sinomoti thaliö! Maa tuu na ipa a keama sinomo thali. Ī na a kua thali maaki, wa lotete epö salo, samakö pi ota apaö ha, wa pi honipo nö, samakö pasilipalöö! “Ī na makö kua päö” a pi kuu tihöö! Sai tä hosalöö! Wa lotete epö kitä?> ĩ na pö a kuuma.
- 23 Ī na pö a kuu ha, <Awai. “Jesus a lotete epö kitä” ĩ na wa pi kuu totia tä, sa tä pewö thama hõtöo kitä!> ĩ na Jesus a kuuma.
- 24 Ī na Jesus a kuu ha, pö aiki, <“Wa lotete epö” sa pi kuu kule maaki, “Jesus a lotete hāto mai kitä” sa pi kuu hõtöa tä, sa pi hatukua soatamanöö! “Jesus a lotete hāto mai kitä” sa pi kuu wi, ĩ tä matamanöö!> ĩ na pö a ku upama.
- 25 Pö a ku upa tä, satehe epii töpö kokamo soatasoma. Töpö kokamoö ha, ākasöpöma sinomo wi, sömöka komiamati wi, ĩ sai tä na, <“A atua kopaloö!

Wa atua kopalo nö, hi ulu tä na a sapäko kota tihöö!” kamisanö ĩ na wa noa wani thaa kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

26 ĩ na Jesus a kuu ha, lope epii ĩ sai tä wani lalupalo nö, a wai polemoma toitaiki nö, a wani hua hõtöa konasolöma. A wani hua konasolö noai ha, ulu tä nomawö wai patioma. A patioma salo, <Tä wai noma waikiso alu keheö!> ĩ na töpö satehe epii töpö kuuma.

27 ĩ na töpö kuuma maaki, pili ami ha Jesus a ami walitaköma, ulu a wai hoköa kopalo nö, a wai öpa kōa soatasoma.

28 ĩ na tä kua tä, sai a na Jesus a lisia kotalo nö, ai töpö satehe kua mai ha, Jesus a na, <Wi na tä kuaö ha kamisamakönö sai sama tä hosa tai mio opa kipii?> ĩ na Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ na ĩ töpö kuuma.

29 ĩ na töpö kuu ha, <Teusö a na wa hapalo paio mai ha, ĩ nasimö sai wa tä wani hosa mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

<Sa säpali kitä maaki, sa temöa konaso kitä> Jesus a kuu kōo noai ĩ ta

Mateus 17.22-23; Lucas 9.43-45

30 ĩ na tä kua tä, Jesus anö, kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö kai hulaselöma. Töpö kai hulölö nö, Kaliléia tä uli hamö Jesus anö töpö kai hasua soa hätokö tasoma.

31 A hasuo hätoa tä, Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö pi hatukamatima. Töpö pi hatukamati pola nö, ĩ na a kuuma: <Sanöma sa sai kupaso noai, ai töpö na ĩ sa totoki kitä. Sa totokö nö, sa säpali kitä. Sa säpali kitä maaki, polakapi mumi kuto tä, sa temöa konaso kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

32 ĩ na Jesus a kuuma maaki, <O. Wi na a kuiki nö, ĩ na a kuu ke?> ĩ na töpö pi kuuma. ĩ na töpö pi kuuma maaki, <Ī ta kateha totiataloö!> ĩ na töpö kuu kōo kili ipama.

<Kamakö kule, ĩ witi pili a hai ĩ pata tä sai?>

Mateus 18.1-5; Lucas 9.46-48

33 ĩ na tä kua tä, ki hamö, Kapahanaü tä uli hamö töpö kōa soapölöma.

34 Töpö huu soaimatö tä, <Kamakö kule, ĩ witi pili a hai ĩ pata tä sai?> ĩ na Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ na ĩ töpö pewö kuti pamö, Kapahanaü tä uli hamö töpö kōa soapölöma. Töpö kōa soapölö nö, sai a ösimö ha töpö kua kōki ha, Jesus aiki, <Piliso hamö ĩ ka pi ma tä katehati ke?> Jesus a kuuma. A kuuma maaki, töpö kuu kili salo, töpö hino maa asaköma.

35 Töpö hino maa asaki ha, Jesus a loiki nö, kama hai ĩ 12 töpö na, <Hapo. Pö loa naikiö! Pö sömöka taa kotakiö!> ĩ na Jesus a kuu nö, <Pata wa kupo pi topa tä, pi uluhutawö a kua paikiö! Ai töpö na wa simöo pi topa tä, ai wa töpö a hini paio nököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

36 ĩ na a kuu nö, Jesus anö ulu tä tälö nö, ĩ töpö mötali ha a wai hilakö nö, a wai häsokotilö nö,

37 ĩ tōpō na, <Hi ulu tā kui na, ĩ na tā kui wa tā tāli ha, kawanō kamisa tāa hōtōli. Kamisa tāli ha, sa simōnipili, ĩ ipa hao a lö kui, ĩ wa tāa hōtōli> ĩ na Jesus a kuuma.

Ai tänō makō wanipo mai, ĩ kamakō pewō

Lucas 9.49-50

38 ĩ na tā kua tā, Jesus a na João a hapalo soata nö, <Jesus ai. Ai tā aiki, “Jesus sa thapo salo, sa lotetea hōtōpamani kipili” ĩ na a wani kuu nö, sai tōpō hosalali kipili. Tōpō hosalali ha, “Thama ti!” ĩ na samakō kuu kipili. Kamisamakō na a wani noka naio sinomo mi ha, ĩ na samakō kuu kipili> ĩ na João a kuuma.

39 ĩ na João a kuuma ha, <Naiō! “Thama ti!” pō kuu hāto tihōō!> Jesus a kuu nö, <“Teusō a lotete sisawō. Jesus sa thapo salo, sa lotetepamani kitā” ĩ na ai tā kuu tā, Teusō anō tā thama taō asa wi, ĩ ai tänō ĩ nasimō tā thama hōtōo kitā. Tā aipama hōtōo kitā. Tā aipama hōtōo wi, ĩ anō sa kateha wanisala soata mai kitā.

40 Makō wanipo mai, ĩ tā wani hai, ĩ makō pewō hōtōwō> ĩ na Jesus a kuuma.

41 ĩ na a kuu nö, <Pi naka. “Kawanō Cristo sa thapo salo, kawa na mokota ha maa tuu totoki wi, ĩ a wani na noa tā totoa hōtōki kitā” ĩ na sa kuu pitilimo opa kuleō!> ĩ na Jesus a kuuma.

Koa taka hili soatio pamō wa pea soatio wi, ĩ tā wanisala apawōō!

Mateus 18.6-9; Lucas 17.1-2

42 ĩ na Jesus a kuu nö, <Hi ulu tōpō lö kui, ĩ ai ulu tā aiki, “Jesus sa pi ipaō. Jesus a pitili” ĩ na ĩ ulu tā kuu kule maaki, “Pālaō. Jesus sa hosali kitāō!” ĩ na ĩ ulu ma tā pi thamaō ha, wa wanisala apa kuki kitā. ĩ ulu tänō sa hosapama paio mi tā, pili wa olai ha maa ma pata saumakō nö, kosoto u pata hamō wa kepamani akōna, kawa na ĩ tā topa apala pi. Wa nasi tupasoō akōna, ĩ ulu tā na sa hosapama kōa mana pi> ĩ na Jesus a kuuma.

43 A kuu nö, <Pili wa poko aminō wanisala wa tā thaa sinomoō ha, ami wani päpalōō! Poko wani hematha päla tā maaki, sami ami kua päla tā maaki, Teusō tā uli hamō wa huu wi, ĩ tā topa apa hōtōa. Polakapi wa ami kua kule maaki, pili aminō wanisala tā thaa sinomoti kutenō, koa taka hili soatio pamō wa pea soatioō ha, ĩ tā wanisala apawōō!

44 [ĩ ha mosa tōpō noma mai kitā. Koa taka hili mapo mai kitā.]

45 Pili wa konona aminō wanisala wa tā thaa sinomoō ha, ĩ ami wani päpalōō! Konona hematha päla tā maaki, Teusō tā uli hamō wa huu wi, ĩ tā topa apa. Polakapi wa ami kua soale maaki, peati wi, ĩ hamō wa kepamani wi, ĩ tā wanisala apa.

46 [ĩ ha mosa tōpōnō noma mai kitā. Koa taka hili mapo mai kitā.]

47 Pili wa mamono wanisala wa ta thaa sinomo ha, i ta mamono wani hokopalo! Mamono asawoso pala ta maaki, Teuso a simo totio wi, i hamo wa kupaso laso wi, i ta topa apa. Polakapi mamono kua soale maaki, peati wi, i hamo wa kepamani wi, i ta wanisala apa.

48 Topo pea soatio pa i topo pea mapo pasio mai kita. I hamo topo pewo hotepo soatia. I hamo koa taka pata luo kota mai kita> i na Jesus a kuuma.

49 I na a kuu no, <Sutu upa Teuso a na salo a totoki pia salo, salo a sapalo no, motati ta kemako no, salo a nokopalö no, i na ta kua sinomoma. I na ta kua sinomo wi, i ta totiatalo opama. I ta kua sinomo kua wi na, i na wa kuaö kita. Motati tano i salo a sai totipama kua wi na, sanoma makö pea apati wi, i na i tano makö totia kua hotopaso kita> i na Jesus a kuuma.

50 A kuu no, <Motati ta toita apii maaki, motati ta okitipaso ha, ka pi ta kea nomomako no, ta motatia kopaso taka? Ai tano motati ta motatia kopamani wi ta kua mai kita. Wa peamati ta, motati ta toita kua wi na, i na Teuso ano i na wa totia thapali kita. Wa totia apopali ha, ai topo na wa hola mai, wa noimopokoo!> i na Jesus a kuuma.

Marcos 10

<Au husopo a hosa tihoo!>

Mateus 5.31-32; 19.1-12; Lucas 16.18

1 I na ta kua ta, Juteia ta uli hamo a hulolo no, Johotao u pokato hamo a hua soasoloma. I hamo Jesus a na satehe epii topo kokamo ko soa tasoma. I topo kokamo ko soataloto no, Jesus ano topo pi hatukama sinomoma kuteno, i topo pi hatukama kotasoma.

2 I na ta kua ta, Jesus a na ai patiseu topo ekuiki no, Jesus a wapa pia salo, a huamama. <Hiki. Jesus a hapalo wanisala> topo kuu pia salo, Jesus a wapama. <Pusopo a hosali wi, i ta wanisala mai kita? "I na ta kua paoo" Teuso a kuu kita?> i na i topo kuuma.

3 I na i topo kuu ha, <Wi na Moises a patano kamako hai i no patapo topo noa thama?> i na Jesus a kuu hotooma.

4 A kuu hotoo ha, <Moises a pata aiki, "Au husopo wa hosa ko pia ta, waheta wa ta saoka paio nokoo! 'Ipa husopo sa wani hosa ko waakilolo keo!' wa kuu wi, i ta saokaö! Wa ta saoka paio no, au husopo a hosa konopo" i na Moises a patano i topo noa thama> i na i topo kuuma.

5 I na i topo kuu ha, <Makö pi hatukamo wani ipö kuteno, "Okö. Au husopo a hosa konö" i na Moises ano topo noa thaa noai, i ta saoka thama paoma.

6 I na Moises a patano ta saoka thama paoma maaki, somi sai ta, Teuso ano sanoma topo thapalo no, hi wano ta, hi suo ta, i na kilii topo kua somakoma.

7-8 Ī na tä kuaö ha, au hao a, au nao a, ĩ na kilii wa töpö takölö nö, au husopö wa täa soalö tasoö. Ī nakö. Makö polakapaloti noai maaki, sami tä kua wi na, ĩ na makö kua hõtöa.

9 Ī na makö kua hõtöoö ha, Teusö anö makö koka kua waikimakö noai ha, “Au husopö a hosa tihöö!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

10 A kuu nö, a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö kai kotapölöma. Töpö kai kotapolö nö, <Patiseu töpö na wa ta katehapi, ĩ ta kateha kōo totiataloö!> ĩ na Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö kuuma.

11 Töpö kuu ha, <Pi naka. Au husopö wa sai wani hosa konö nö, ai tiko wa tä suö täa nömönö nö, wa kua tä, au husopö wa hosa somanö noai ĩ wa peamaö, Teusö wa kai peamaö, ĩ na wa kua kitä.

12 Au heano wa sai wani hosa konö nö, ai tiko wa tä wano täa nömöo kuköma, au heano wa hosa somanö noai, ĩ wa peamaö, Teusö wa kai a peamaö, ĩ na wa kua kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus anö ulu töpö totiapala noai ĩ ta

Mateus 19.13-15; Lucas 18.15-17

13 Ī na tä kua tä, Jesus a na ai töpönö ulu töpö kai waloköma. <Hi ipa ulu töpö wai na Jesus a ami waliköma, Teusö anö ĩ töpö wai totiapala apa kitäö!> töpö kuu pia salo, töpö kai wai waloköma. Töpö kai waloki ha, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ töpö aiki, <Au ulu töpö kai walo tihöö!> töpö kuu nö, ulu töpö solo töpö simöa sapa konöma.

14 Töpö simöa sapa konö noai, Jesus anö tä talalö nö, a hīsoma. <Kamisa na ulu töpö walo tä, töpö simöa sapa kōa läatalo tihöö! Teusö a na ulu töpö hapalo nö, “Sa simöaö! Kawa kai hini pi topa apa kuleö!” ĩ na Teusö a na ĩ na ulu töpö wai kuu kua wi na, ĩ na Teusö a simöo totio wi, ĩ hamö ĩ na sanöma töpö pewö kuu kua hõtöo kitä ta pi kuu mai.

15 “Sa simöa totiataloö!” Teusö a na ĩ na ulu töpö wai kuu kua wi na, ĩ na wa kuu kua hõtöo mi tä, Teusö a simöo totio wi, ĩ hamö wa kuo mai kitä” ĩ na sa kuu kuleö! Sa holisi mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

16 Ī na Jesus a kuu nö, ulu töpö wai hāsokoapala hätäpoti nö, ĩ töpö wai na Jesus a ami walia hätäpotima. Töpö wai na a ami walia hätäpoti nö, Teusö a na, <Hapa. Hi ulu töpö wai totiapala apa totihoö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Wani wa tä pii sisa tä, Jesus wa thapo mai kitä

Mateus 19.16-30; Lucas 18.18-30

17 Ī na tä kua tä, Jesus a hua konasolöma. Jesus a huulö tä, ai tä läläa haitaiki nö, <Jesus a hai, kakana tä> a pi kuuma kutenö, Jesus a kotö ha a loiki nö, pili a maeko hīta thaiki nö, <Jesus ai. Samakö pi hatuka totipamani wi ĩ wa toita apö> a kuu nö, <Wi na sa kua nö, sa ösi palimipasoö?> ĩ na Jesus a na a kuuma.

- 18 Ī na a kuu ha, <Wi na tä kuaö ha kamisa na, “Wa toita apö” wa kuu kule? Teusö a hai, ĩ a toita apö sisawö> ĩ na Jesus a kuuma.
- 19 Ī na a kuu nö, <Moisés a patanö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ wa ta taö öpa waiki kule nökö: “Sanöma tä säpa ti! Tiko tä suö na a mamö ti! A thomömo ti! A holisi wäo ti! Ai sanöma wa tä mönama ti! Hao a, nao a, ĩ na kilii wa töpö kai a hini totihoö!” ĩ na Moisés anö nö patapö töpö noa thama> ĩ na Jesus a kuuma.
- 20 A kuu ha, <Ī na Moisés a patanö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ sa ta hini sinomo opaö. Sa ose tä, Moisés a kai a kuu wi, ĩ tä ha, “Hai o” sa kuu waikilasoma, huki sa pi kuu soa kule nökö> ĩ na wani kuuma.
- 21 Ī na a wani kuu ha, ĩ a na Jesus a mamö teteiki nö, a pi ipama. A pi ipa nö, <Wani ipii wa tomöpo waikia mane. Sitipa kökö na au wani wa tä pewö totokö nö, töpö matihipö wai honi ipii, ĩ töpö na ĩ sitipa kökö pewö totoa soaköö! Au sitipa wa kökö pewö totoa soakö nö, wa kua nö, hi tä hētu hamö pe epii Teusö anö wa täpäli kitä. Hapo. Wani wa tä pewö totoa soakö nö, kamisa na pokei a noka soapaloö!> ĩ na Jesus a kuuma.
- 22 Ī na Jesus a kuu ha, ĩ na Jesus a kuu hininö nö, a pi wani ota apama. A pi wani ota apa nö, <Häö. Ipa wani tä kua apa pasi saile. Ipa wani sa tä totoma wani ipöpaloikö ö. Päla. Jesus a na sa nokapalo mai kitä> ĩ na a pi wani kuu nö, a pi wani honipo pola nö, a wani konasolöma.
- 23 A wani konasolö noai ha, Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö na Jesus a mamö tetea kōo nömököma. A mamö tetea kōo nömöa koiki nö, <Wani tökö thapo opöle, ĩ töpö hai, Teusö a kaikanamo wi, ĩ hamö ĩ töpö lisipaso wi tä makoka pasia mai kitä. Wani tökö thapo opa wi, ĩ ha ĩ töpö aiki, “Teusö anö sa simöa sinomopököö!” ĩ töpö kuu wi, ĩ tä makoka mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 24 A kuu ha, ĩ töpö pi wi na takömoma. Töpö pi wi na takömoma maaki, Jesus aiki, <Ipa pö! Ai töpönö wani tökö satehe epii wani tä pii sisa tä, Teusö a kaikanamo wi, ĩ hamö ĩ töpö lisipaso wi tä makoka pasia mai kitä> ĩ na Jesus a kuu konasoma.
- 25 Ī na a kuu kōo nö, <“Makusa tä päka na kamelu a pata holepaso wi, ĩ tä isi waniha apa waikia alu kuleö!” wa pi kuu kule maaki, wani töpö thapo opöle, Teusö a kaikanamo wi, ĩ hamö ĩ a holepaso wi, ĩ tä isi waniha totia satia apa. Wani töpö thapo opöle, ĩ aiki, “Teusö ai. Sa simöa totihoö!” ĩ na ĩ a kuu wi, ĩ tä makokoa totia mi> ĩ na Jesus a kuu soasoma.
- 26 Ī na Jesus a kuu soasoö ha, <Kilatiha> töpö pi kuuma. Ī na ĩ töpö pi kuu nö, <Ī na wa kuu ha, Teusö anö ĩ witi pili a täa konöpö? Teusö a simöo totio wi, ĩ hamö wani tökö thapo opöle ĩ a lisipo wi, ĩ tä makokoa totia mi manu kule, ĩ witi pili a lisipo pasiopö?> ĩ na töpö kuuma.

27 Ī na tōpō kuu ha, Jesus anō ĩ tōpō möö nö, <Sanōma tōpōnō tā thama tai mi ipii, Teusō anō ĩ tā pewō thama taō sisaō. Teusō a kaikanamo wi, ĩ ha sanōma kama tōpō lisipo taō mai kitā maaki, Teusō anō tōpō lisipama taō öpa sisaō> ĩ na Jesus a kuuma.

28 Ī na a kuu ha, Pedro aiki, <Kamisamakōnō sama tā pewō takölö nö, kawa na samakō nokapasoma> ĩ na a kuuma.

29-30 Ī na a kuu ha, <“Ai wanō sa pi ipaō, ta topa apöle ĩ wa ta wäsä pi topaō, ĩ na wa kuati salo, au ai wa tōpō pewō tapölö ha, kawa na ai tōpō satehe epii tōpō kua hōtōo kitā. Au hepala tōpō, au hoose tōpō, au sao tōpō, au nao a wani, au hao a wani, ĩ na tōpō kui, ĩ tōpō tapölöma, ai tōpō satehe epii wa tōpō tāa satia apa hōtōli kitā. Ai tōpō satehe epii tōpō na, ‘Ipa hepala’ wa kuu, ‘Ipa hoose’ wa kuu, ‘Naka ai’ wa kuu, ‘Pōsa ai’ wa kuu, ‘Hapa’ wa kuu, ‘Napa’ wa kuu, ĩ na wa kuu kitā. Au sai wa tapölö ha, ai sai pō satehe epii sai pō ha wa kuki kitā. Ai tā uli satehe epii ĩ hamō wa kua nōmōki kitā. Huki ai wanō Teusō wa ta wäsäo ha, ai tōpōnō wa wanipo opa nö, wa peama kitā maaki, waiha wa ōsi palimia totipaso wi ĩ wa tā tāa hōtōli kitā.

31 Huki hi tā uli ha satehe epii pata tōpō kule, waiha ĩ tōpō hai, satehe epii pata tōpō kupo mai kitā. Ī na tā kua tā, huki pata tōpō pasi mai, waiha ĩ tōpō hai, satehe epii pata tōpō kua asapaso kitā” ĩ na sa kuu kuleö! Pitili sa> ĩ na Jesus a kuuma.

<Sa säpali kitā maaki, sa temōa konaso kitā>

32 Ī na tā kua tā, pili tiso na Jesus anō kama kai a hua sinomoti wi ĩ tōpō kai hulasolöma. Jetusalēi tā uli hamō ĩ tōpō kai hulasolöma. Ī hamō ai tiko tōpōnō Jesus a säpa piama maaki, Jesus anō kama hai ĩ tōpō kai hua satia apösolöma. Tōpō kai hua satia apölölö nö, Jesus a paluapalotiilöma. Kama kai a hua sinomoti wi, ĩ tōpō pi ote noapalotima. Ī na tā kua tā, Jesus anō, kama kai a hua sinomoti wi ĩ 12 tōpō, ĩ tōpō nakama. Tōpō nakalö nö, <Ī na sa kua kitā.

33 Pi naka. Jetusalēi hamō makō huu kimani, ĩ tā uli ha makō walokö lasoma, sanōma sa kupaso noai, ai tänö ĩ sa namo simökö nö, Teusō a täpä sinomo wi ĩ pata tōpō, Moisés a kai a wäsä sinomoti wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, ĩ tōpō na sanōma sa kupaso noai, ĩ sa totoki kitā. Sa totoki ha, ĩ pata tōpō aiki, “Jesus ma säpamanöpökö!” ĩ na ĩ tōpō kuu nö, juteu tōpō pasi mai ĩ tōpō na sa totoa tolea nōmōki kitā.

34 Sa totoa nōmököma, juteu tōpō pasi mai, kamisa na ĩ tōpō hapalo pi wasōa apa nö, sa nakipōmanö nö, sa soapalö nö, sa säpali kitā. Sa säpali kitā maaki, 3 tā mumi kuto tā, sa temōa konaso kitā> ĩ na Jesus a kuuma.

<Kamisa na ai tōpō simōotipökö>

Mateus 20.20-28

35 Ī na tä kua tä, Sepeteu a hai ĩ pelupö töpö, ĩ Tiago a, João a, ĩ na kilii, Jesus a na ĩ töpö waloa läköma. Töpö waloa läiki nö, <Jesus ai. “Ī na tä thamaö!” kawa na samakö kuu ha, wa tä thama hõttö kitä?> ĩ na töpö kuu ha,

36 <Kamakö na ĩ ka pi sa tä thaa pasiopö?> ĩ na Jesus a kuu ha,

37 <Waiha wa kaikanamo totia tä, wa kaikanamo wi ĩ lotami tä na wa loa tä, kamisamakö na, “Kamakö solo. Pö kaikanamo naiopö! Kate sa poko kuamö kule hamö ai wa loki, hai sa poko kuamö kule hamö ai wa loki, ĩ na makö loa kuköpökö!” ĩ na wa kuu kitä?> ĩ na töpö kuuma.

38 Ī na töpö kuuma maaki, <Naiö! Makö kuuhe, ĩ tä na makö pi hatuku totio mi ipö. Sa pea kua piale na, ĩ na makö pea kua taö öpa naio kitä ta o?> Jesus a kuu ha, <Awai. Ī na samakö pea kua taö öpa naio kitä> töpö kuu hõttöö ha,

39 <Sa pea kua wi na, ĩ na makö kua hõttö kitä maaki,

40 kamisa kuo pa “Pö kaikanamo naiö!” kamisa kuu mai kitä. Ipa hao aiki, “Ipa ulu a kotö ha pö kaikanamo naiö!” ĩ na ipa hao a kuu sisaö> ĩ na Jesus a kuuma.

41 Ī na Jesus a kuu ha, ta kateha pole, ĩ ta hininö nö, Jesus a kai a hua sinomo wi, Tiago a, João a, ĩ na kilii töpö na ĩ ai 10 töpö pi hĩsuha apöpasoma.

<Ai sa töpö pasiliapalöpökö!>

42 Ī töpö pi hĩsuha apöpasoma, Jesus anö töpö pewö nakaki solö nö, <“Ī töpö hai, ĩ kaikana töpö” ai töpö kuu wi, ĩ kaikana töpönö ai töpö simöa sinomoö. Ī pata töpönö ai töpö noa thaa sinomoö. Ī ma tä taö öpa waikia kule> ĩ na Jesus a kuu nö,

43 <Ī na ai pata töpö kua kuati wi na, ĩ na pö kua tihöö! Wa patamo pi topa salo, ai wa töpö pasilipopökö!

44 Kaikana wa kupo pi topa salo, ai wa töpö pasilipo nö, ĩ töpö na wa noami kalipalotipökö!> ĩ na Jesus a kuu nö,

45 <Sanöma sa kupaso noai, masita tä uli na sa waloiki nö, “Ai sa töpö simöaö ha, ĩ töpönö sa pasiliapala sinomopö!” ĩ na sa pi kuu maama. “Ai sa töpö pasiliapalöpö! Sanöma töpö satehe epii sa töpö täapa kōo läöpö, ĩ tä noa na sa säpamonasopökö!” ĩ na sa pi kuu salo, sa huma> ĩ na Jesus a kuuma.

A höpöpö öpii, Pasimeu a wani

Mateus 20.29-34; Lucas 18.35-43

46 Ī na tä kua tä, Jetikó tä uli hamö töpö talaso tasoma. Jetikó hamö töpö kuo wi, ĩ ai töpö satehe epii ĩ töpö, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ töpö, Jesus anö ĩ töpö pewö kai hulaselöma. Töpö pewö kai hulölö nö, pili tiso kasö na Simeu a hai ĩ pelupö a wani, Pasimeu a wani loo lätioma. A wani höpöpö kutenö, a wani loa lätiiki nö, töpö hasuo pole, ĩ töpö na sitipa kökö ha a wani nako läo sinomotima.

47 Ī a wani loa lätia tä, <Nasaté tili a pata hai, ĩ Jesus a hilo wi, ĩ a pata hasuo kulatiö!> ĩ na ai töpö kuu ha, a wani komöma. A wani komö nö, <Jesus ai! Kaikana tä Davi wa ulupö tolewöö! Kamisa na, “Ī na wa höpöpö wani kuo päö” a pi kuu tihöö! Kamisa na a pi honipo totihoö!> ĩ na a moni wani kutasoma maaki,

48 ai töpö satehe epii töpönö a wani päsäpa läoma. <A wani lalupalo tihöö!> töpö kuuma. Töpö kuuma maaki, lope epii a wani komö satimo hōtöoma. <Davi a kaikana pata kuo noai, ĩ pelupö tolewö waö! “Ī na wa wani kuo päö” a pi kuu tihöö! Kamisa na a pi honipo totihoö!> ĩ na a wani komö kuuto läoma.

49 Ī na a wani komö kuuto läö ha, Jesus a öpa opia soataiki nö, <A wani höpöpö öpii a wani nakaki solöö!> a kuuma. A kuu ha, a wani höpöpö öpii ĩ a wani nakaki solö nö, ĩ a wani na, <A pi topaikiö! A öpapaloö! Wa naka waikilatiö!> ĩ na töpö kuuma.

50 Töpö kuu ha, a wani soho wi, ĩ ösö hosalö nö, lope epii a wani öpa haitalo nö, Jesus a na a wani ekua soataköma.

51 A wani ekua soataki ha, <Wi na wa thamapö?> ĩ na Jesus a kuu ha, <Sa mammo huu topa komaköö!> ĩ na a wani kuuma.

52 A wani kuu ha, <A koonöö! “Jesus anö sa mammo huu topa komaki kitä” wa pi kuu wi, ĩ tänö wa mammo huu topa kōa pasia pälaso ke> ĩ na Jesus a kuuma. Ī na Jesus a kuu ha, a mammo huu topa soa kotamaköma. A mammo huu topa soa kotamaki ha, pili tiso hamö Jesus a na a wani noka konasolöma.

Marcos 11

Jetusalēi tä uli na Jesus a lisipaso noai ĩ ta

Mateus 21.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19

1 Jetusalēi tä uli kotö pata ha, ĩ Petöpasié tä uli, Petânia tä uli, ĩ na tökö uli kui tökö uli kuo pa, ĩ ha Jesus anö töpö kai atetasoma. Töpö kai atetalö nö, Olipa tä heuma na töpö kai waloki ha, Jesus anö a kai a hua sinomoti wi, ĩ ai polakapi töpö simöa tolehelöma.

2 Töpö simönö nö, a hapalo nö, <Thapi hamö sai pö kulati, ĩ hamö makö lisipalo nö, jumētu a okalo ökale, ĩ a hōo pata na sanöma tä loo tai mi ipii, ĩ ma talali kitä. ĩ ma pata talalö nö, ma pata kusöpalö nö, ma pata täaki solöö!

3 Ma pata täli ha, kamakö na ai tä aiki, “Wi na makö pi kuu salo, ma täa kule?” ai tä kuu ha, “Ipa kaikana a patanö a naka kipiö! A simöa kōa haitali kitä” makö kuu!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

4 Ī na töpö noa thaö ha, töpö hulaselöma. Töpö hulölö nö, sai pö kulali hamö töpö waloikilö nö, jumētu a okalo pata talalöma. Pili tiso kasö pata ha sai a päka pata holeo pa a pata ökatio läoma.

5 A pata kusöpali ha, ai töpö öpale, ĩ töpö aiki, <Ĩ ka pi ma tä thaa pia salo, ma okalo pata kusöa kule?> ĩ na töpö kuuma.

6 ĩ na töpö kuu läoö ha, Jesus a kuu noai, ĩ ta thaa hõttöoma: <Kaikana tä patanö a okalo pata naka kulaiö! A simöa kōa haitali kitäö!> töpö kuuma. Töpö kuu ha, <Ökö. A okalo pata tälölöö!> töpö kuu hõttöoma.

7 Töpö kuu hõttöö ha, Jesus a na jumëtu a okalo pata tälölöma. A pata tälölö nö, pili a hõo pata ha kama töpö hai ĩ haloi ösö hāsokopo wi, jumëtu a hõo pata ha ĩ ösökö lukököma, ĩ ösökö ha Jesus a tikāa soataköma.

8 A tikāa tä, töpö satehe epii töpö aiki, <Kaikana tä sai pata huu polaliö!> töpö pi kuu salo, kama töpö hai ĩ haloi ösökö hāsokopo wi, ĩ ösökö paa toleha läatalatilöma. Koanata amösö hena kui na, ĩ na ösö hena kui, pölösö hamö ösö hena pätalalö nö, pili tiso hamö ĩ ösö hena hila paa naionöma. Ösö hena paa tolehea läatalatilöma. Kaikana tä sai pata huu ha, ĩ tä thamatima.

9 Tä thamati nö, Jesus a na ai töpö palule ĩ töpö, Jesus a noa ha ai töpö kule ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Teusö a na ĩ töpö pewö aiki, <Kawa toita apöö! Pata wanö wa simöpalö noai, ĩ a totiapala totihoö!

10 Sutu upa hao Davi a pata kaikanamo kua noai na, ĩ na Jesus a kaikanamo kuapököö! A kaikanamo piale, ĩ tä topa apa kule. Teusö wa totiatalo opawöö!> ĩ na Teusö a na, lope epii ĩ na töpö ku upama.

Jesus anö piku tiki noa thaa noai ĩ ta

Mateus 21.18-19

11 ĩ na töpö ku upa tä, Jetusalëi tä uli hamö Jesus a lisipalotö nö, Teusömo wi a sai pö pata hamö Jesus a lisia soatasoma. A lisipalo nö, tä pewö möö nö, tä wisa waiki ha, Petânia tä uli hamö a kuki pia salo, Jesus anö kama hai ĩ 12 töpö kai hua kōa soatasolöma.

12 Töpö kai hua kōa soatalolö nö, Petânia tä uli ha töpö kai kuo wi, ĩ hena tä, töpö kai kōa soapalotö nö, pili tiso hamö Jesus a huu koonö tä, a oio opama.

13 Jesus a oi ipö tä, piku tiki öpa talalöma. Tiki hena siko opii, pai hamö ĩ tiki öpa talalö nö, Jesus anö ĩ tiki mo mömö ekua soataköma. ĩ tiki ha a waloikitö nö, pili mo lalo sinomo wi, ĩ kökö pilipoma kua totia mi kutenö, Jesus anö ĩ tiki moni möö maaki, pili nakö hena sino kuo sisama.

14 Pili tiki henakö sino kuo sisa ha, hii ti na Jesus a hapaloma: <Pili wa mo mi nö hīsuwö a. Sanöma töpönö pili wa mo wani oa kōo maa nö toapököö! Kawa na pili mo sätäo kōo mai kitäö!> ĩ na ĩ ti na Jesus a kuuma. ĩ na Jesus a kuu wi, kama a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpönö ĩ ta hinima.

Teusömo wi a sai ha töpö kuo wi, Jesus anö ĩ töpö sasupalö noai ĩ ta

Mateus 21.12-17; Lucas 19.45-48; João 2.13-22

15 ĩ ta hininöma, ki hamö, Jetusalëi tä uli hamö töpö kai kōa soapölöma. Töpö kai kōa soapolö nö, Teusömo wi a sai pö pata na Jesus a lisipasoma. A

lisipalo nö, sitipa kökö ha wani tä totoma sinomo wi ĩ töpö, sitipa kökö ha wani tä taalali wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Jesus anö ĩ töpö pewö sasupalöma. Sitipa kökö totoa nomöhöa hōtōo soatalo sinomo wi, ĩ töpö hai ĩ hii tiki ha sitipa kökö maketa wi, Jesus anö ĩ tiki pata nomöhöpamani, Teusö a na holeto kökö wai totoköpö, sitipa kökö noa ha ĩ holeto kökö wai totoa sinomo wi ĩ töpö hai ĩ lotami tiki nomöhöpamani, ĩ na tiki nomöhöa thapamanöma.

16 Tiki nomöhöpamanö nö, ai töpö ekuki wi, ĩ töpö na, <Teusömo wi, ĩ a sai pö ha saponö a kule, ĩ ha wani tä kai ekuo pasio tihöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

17 ĩ töpö pewö pi hatukupamani pia salo, ĩ na a hapalo kōo nö, <Pi naka. Teusö tä waheta na ĩ tä säökama kua: “Teusö sa na sanöma töpö pewö hapalo sinomo wi ĩ a sai’ ĩ na ipa sai a hila thama hōtōki kitä” ĩ na Teusö a kuuma. ĩ na Teusö a kuuma maaki, Teusö a hapalo sinomoti wi, ĩ a sai ha ai töpö na makö thomömo sinomowö. Sitipa pe epii ma naka sinomowö. Teusömo wi ĩ a sai hai, thomömo wi, ĩ a sai kupaso noa> ĩ na Jesus a kuuma.

18 ĩ na Jesus a kuu pole, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai a wäsä sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, ĩ töpönö ĩ ta hininöma. Ta hininö nö, töpö hīso opa salo, <Wi na ma tä wani säa thapalöpö?> ĩ na ĩ töpö kuuma. ĩ na töpö kuuma maaki, Jesus a na ĩ töpö kili ipatima. Ai töpö pewö aiki, <Jesus anö Teusö a kai a wäsä taö öpa nö kilia sai> ĩ na ai töpö pewö kuti ha, <Jesus ma säpalöpöö!> kuu wi, Jesus a na ĩ töpö kili ipama. <Ai töpö pewönö makö wanipo hāto kitä> ĩ töpö pi kuu nö, Jesus a na ĩ töpö kili ipama.

<Teusö a lotete epö> pö pi kuu!

Mateus 21.20-22

19 ĩ na tä kua tä, Jetusalēi tä uli ha Jesus anö, a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö kai kuoma, wisa täi ha töpö kai konasolöma.

20 Töpö kai konasolö wi, ĩ hena tä töpö kai hasuo tä, piku tiki na Jesus a hapalo noai, ĩ tiki möö kōoma. ĩ tiki poko, tiki nasikili, ĩ tiki pewö hāwāa waikisoma.

21 ĩ tiki möö nö, <Sanöma töpönö pili wa mo wani oa kōo maa nö toa apököö!> ĩ na Jesus a kuu noai, Pedro anö ĩ ta taö soa salo, <Ā āi. Hi tiki ha wa hapalopili, ĩ tiki hāwāa waikiso noa thaiö!> ĩ na Jesus a na a kuuma.

22 A kuu ha, <Pi naka. “Teusö a lotete epö” makö pi kuu ha,

23 hi heu tä öpale, ĩ heu tä ha wa hapalo nö, “A hoköpalo nö, kosoto u pata ha a kepaloö!” wa kuu ha, heu tä pata maaki, kosoto u pata ha tä pata kepaso kitä. “Teusö a lotete hāto mi ipö. Heu tä hokö hāto mai kitä” ĩ na wa pi kuu mi tä, a hoköpo hōtōo kitä. ĩ na sa kuu pitilimo opa kule.

24 Önö kutenö, “Teusö a na sa tä nakali wi, ĩ sa tä pewö sua hōtöli kitä” ĩ na wa pi kuu ha, wa tä nakali wi, ĩ wa tä pewö sua hōtöli kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

25 Ī na a kuu nö, <Teusö a na wa hapaloti pamö ai sanöma wa tä hĩsu thaö ha, wa tä hĩsu thaa wi, ĩ tä maa kopamanöö! Ī wa tä maa kopamani salo, wa wanisala apati wi, ĩ tä na Teusö a hĩsu thaa maa kōa hōtōpaso kitä.

26 [Ai wa tä hĩsu thaa wi, ĩ wa tä mapama kōo mi ha, hi tä hētu hamö au hao a kulali, ĩ a patanö kawa hĩsu thaa wi, ĩ tä mapama kōo hōtōo mai kitä]> ĩ na Jesus a kuuma.

<Witi pili anö wa simöaö ha, wa töpö sasupalöma?> pata töpö kuu noai ĩ ta

Mateus 21.23-27; Lucas 20.1-8

27 Ī na tä kua tä, Jetusalēi tä uli hamö töpö kai taa konaso tasoma. Töpö kai taa konanotö nö, Teusömo wi ĩ a sai ha saponö a kule, ĩ a saponö ha Jesus a hupalotima. A hupalö tä, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai a wäsä sinomoti wi ĩ töpö, juteu pata töpö, ĩ na töpö kui, Jesus a na ĩ töpö pewö ekua ateköma.

28 Töpö ekua ateiki nö, Jesus a na, <Wa tä thamatihe, witi pili anö wa simöaö ha, wa tä thamati ke?> ĩ na ĩ töpö kuuma.

29-30 Töpö kuu ha, <Kamakö na sa tä hini hōtōo pia kule. Kamakö na sa ta hini ha, kamakö aiki hōtōwö, “Ī naköö!” makö kuu makoka hōtōo ha, “Wa tä thamatihe, witi pili anö wa simöaö ha, wa tä thamati ke?” makö kuuhe, ĩ tä na, “Ī anököö!” sa kuu hōtōo kitäo!> ĩ na Jesus a kuu nö, <Witi pili anö João a simöaö ha, ĩ anö töpö mäi ömatima? Teusö anökö hātowö? Sanöma töpönökö hātowö? Wi na makö pi kuu kule?> Jesus a kuuma.

31 Ī na Jesus a kuu ha, töpö pi tapomo nö, kama töpö hapalo nomöhöpasö nö, <“Teusö anö João a simököma” makö kuu ha, Jesus aiki hōtōwö, “Ī na makö kuu manu kule, wi na makö pi kuu salo, João ma kai a hini totio maama?” ĩ na Jesus a kuu hōtōo kitä> töpö kuu nö,

32 <“Sanöma töpönö päwö” makö kuu ha, ai töpö pewönö makö wanipo matimöö!> ĩ na ĩ töpö kuuma. <“João a patanö Teusö a kai a wäsä totio wi, ĩ a sai kuo totioma” ĩ na ai töpö pewö kupaloti saiö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu salo, <Sanöma töpönö päwö João a simököma> ĩ na ĩ töpö kuu kili ipama.

33 Töpö kuu kili ipa salo, <Kui. Sama tä tai mi> Jesus a na ĩ na ĩ töpö kuuma. Töpö kuu ha, <Ī na makö kuu salo, “Witi pili anö wa simököma?” makö kuu kule maaki, kamakö na sa kuu hōtōo mai kitäo!> ĩ na Jesus a kuuma.

Marcos 12

Kaikana a pelupö säpalö noai ĩ ta

Mateus 21.33-46; Lucas 20.9-19

1 Ī na tä kua tä, ai uni tökö a wäsä kuiki nö, ĩ na a kuuma: <Ai pata tänö upa totokö satehe epii totokö tösama. Ī mokö tösa nö, ĩ totokö kuo pamö tä hokoloköma. Tä hokolokö nö, upa mokö kopekeama pia salo, maa ma pata thaköma. Maa ma pata thakö nö, ösö ha tikio wi tiki matakali thaa nömököma.

Matakali tiki thaa nömökö nö, ai töpö na, “Hi ipa hikali ha pö kalipalo hisaö! Waiha au noa sa tä totoki kitäö!” ĩ na a pata kuuma. ĩ na a pata kuu nö, pai pamö, tiko töpö uli hamö a pata asulöma.

² A pata alulö nö, tiko tä uli ha a pata kutio tasoma. A kutio tasoa tä, tä tetea apöpaso noai ha, mo patasipö tä, polakapi kama hai ĩ upa mokö suli pia salo, ĩ pata tänö töpö nokapalamati wi, ai tä simököma. Hikali a ha töpö kalipalama noai, ĩ töpö na a simöa konöma.

³ A kopi ha, töpö hikalimo hisa wi, ĩ töpönö a wani huölö nö, a wani soaalö nö, pokei a wani simöa konömae.

⁴ Pokei a wani simöa koni ha, pata tänö töpö nokapalamati wi, ĩ ai a wani simöa nömönöma. A wani simöa nömönöma maaki, ĩ a wani na töpö höla apa nö, ĩ a he wani säpömae.

⁵ ĩ tä noa ha pata tänö töpö nokapalamati wi, ĩ ai tä simöa nömönöma. A simöa nömöa koni wi, ĩ a wani säpalöma. ĩ na ai töpö satehei töpö simöo hätäpotima. Töpö simöo hätäpoti tä, ai töpö he wani säa läpo wi, ĩ töpö wani konasolöö, ai töpö he wani säalali wi, ĩ töpö säa totia apa pasipasoö, ĩ na töpö kuuma.

⁶ ĩ na töpö kuaö ha, pata tä kuo pa ai sami tä kuo sisama. ĩ kama hai ĩ pelupö a kuo sisama. Pelupö a pi ipama maaki, sakimi ipii, töpö hikalimoma wi, ĩ töpö na kama hai pelupö a simönöma. “Ipa ulu tä na töpö höla mai kitä. Ipa ulu a hini häto kitäö!” a pi kuu nö, kama hai pelupö a simönöma.

⁷ Kama hai pelupö a simönöma maaki, töpö hikalimoma wi ĩ töpö aiki, “Pata tä hai ĩ pelupö a huu kulati täo. Pelupö a kutenö, waiha pö a nomaso noai ha, pelupö anö hi hikali a pata täa asali pia saloö! Ma wani säpalöpöö! Ma säpalö nö, hikali ma pata sua asalöpöö!” ĩ na ĩ töpö kuuma.

⁸ ĩ na töpö kuu nö, pata tä hai ĩ pelupö a huölö nö, a säpalömae. A säpalö nö, hikali a kasö hamö a nomawö hosalömae. ĩ na tä kuuma> ĩ na Jesus a kuuma.

⁹ ĩ na a kuu nö, <Ĩ töpönö a säpalö noai, ĩ tä noa na wi na pata tänö töpö thama pia salo? A pata kopo nö, töpö hikalimoma hisa noai ĩ töpö säa hõtöpali kitä. ĩ töpö säa hõtöpalö nö, ai tiko töpö na ĩ hikali a totoa nömökö nö, ĩ töpö hikalimoma nömöo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

¹⁰ ĩ na Jesus a kuu nö, <Teusö tä waheta kuu noai, ĩ ma tä säökama möö maa kipili ta o? “Maa ma sai thaa wi ĩ töpönö ai ma hosalö noai, ĩ ma toita satio opa kuköma. ĩ manö sai a lototoama totio wi, ĩ ma.

¹¹ ĩ na tä kuo wi, Teusö anö ĩ tä thama. Teusö anö tä thaa wi, ĩ sama tä möö nö, ‘Totiatalo opaö’ samakö kuu” ĩ na waheta tä ha ĩ na tä säöka thaköma> ĩ na Jesus a kuuma.

12 Ī na a kuu ha, <Jesus anö makö a kateha totia alu kule. “Maa ma hosalö noai, ĩ ma hosa kua noai na, ĩ na kamakönö sa hosa kua hõttöö!” ĩ na Jesus a pi kuu hãtoakö> ĩ na töpö pi kuuma. Ī na töpö pi kuu nö, a hua piama. A hua piama maaki, <A huopoö ha, ai töpönö makö wanipo kitäö!> ĩ na töpö pi kuu salo, Jesus a takölöma. A takölö nö, ĩ töpö hua konasolöma.

Jesus a hapalo isi wanipamani pia salo

Mateus 22.15-22; Lucas 20.20-26

13 Töpö hua kononö nö, Jesus a hapalo isi wanipamani pia salo, Jesus a na ai patiseu töpö, ai etoosisö töpö, ĩ na kilii töpö simönöma.

14 Töpö simöni wi, ĩ töpö waloiki nö, Jesus a na töpö hapaloma. <Wa pitilimo opaö. Ai töpö haö ha wa kili mai kitä. Ai töpönö wa kateha wanisala apati wi maaki, “Ī na tä kuo päö” ĩ na wa pi kuu sinomoö. Wa toita apö. Pata töpö maaki, pata töpö na wa kili mi salo, Teusö wa tä wäsä makoko opaö. Ī na wa kuaö ha, kawa na sama tä hini pia kule> ĩ na töpö kuu nö, <Sesa kaikana tä pata na sitipa sama kökö totoköpökö? Wi na Teusö a kuu?> ĩ töpö kuuma. Ī na ĩ töpö holisimo kuu päoma.

15 Ī na ĩ töpö holisimo kuu päö ha, Jesus a pi hatuka apa salo, <Wi na sa kuaö ha sa wapa nö, sa hapalo isi wanipama pia kule? Sitipa suaki solö. Sa tä möö!> ĩ na Jesus a kuu hõttöoma.

16 Ī na Jesus a kuu hõttöö ha, sitipa suaki solöma, Jesus aiki, <Hi sitipa kökö ha, ĩ witi pili a hai ĩ hilo säöka thamama. Witi pili a ukutupö sätäa?> a kuu ha, <Sesa kaikana tä pata aiki> töpö kuuma.

17 Ī na töpö kuu ha, <Sesa kaikana tä pata hai, ĩ kaikana tä kutenö, ĩ a patanö makö noa thaa wi ĩ ta hiniö! Teusö a lö kui, kaikana tä sai pata kutenö, ĩ a patanö makö noa thaa wi ĩ ma ta hini totio hõttöö!> Jesus a kuuma. Ī na Jesus a kuu ha, <Jesus a haö taö öpa kiliawö> ĩ na ĩ töpö kuuma.

<Nomawö töpö temöa konaso kitä>

Mateus 22.23-33; Lucas 20.27-40

18 Ī na tä kua tä, <Nomawö töpö temöpo kōo mai kitäö!> satuseu töpö kuu sinomo wi, Jesus a na ĩ ai satuseu töpö waloköma. Jesus a na ĩ töpö waloiki nö,

19 <Jesus ai. Kamakö hai ĩ nö patapö töpö na ĩ na Moisés a pata kuuma: “Au hepala hai ĩ ulu töpö kuo mai ha, au hepala nomasoö ha, ĩ a hai ĩ pusopö a kuo noai ĩ wa sua nömönö! Wa sua nömönö nö, au ulu wa töpö thakö! Au ulu töpö sai maaki, ‘Pepala hai ĩ ulu töpö päwö’ ai töpö kuupö. Ī na pö kuaö!” ĩ na sutu upa ĩ na Moisés anö tä säöka thaköma> ĩ na Jesus a na töpö kuuma.

20-21 Ī na töpö kuu nö, Jesus a na, <Pi naka. Poose töpö satehe epii, ĩ 6 poose töpö kuoma. Pepala a kuo soma noai ĩ anö suö tä tälö nö, ulu tä thaa mai ha, a nomasoma. Pepala a nomasoö ha, poosa a kuo nömöo noai, ĩ anö pepala a hai ĩ pusopö a kuo noai, ĩ a sua nömöa hailöma. A sua nömöo hailö nö, ulu tä

thapa mai ha, ĩ a noma kōa nōmōa soatasoö. ĩ tā noa ha, ĩ hai poosa anö ĩ suö a sua kōa nōmōa haia soatalö nō, ulu tā thapa mai ha, ĩ a noma kōa nōmōa soatasoö. ĩ na ĩ poose töpö pewö kuama.

22 Poose töpö pewönö ĩ suö a sua nōmōatala kule maaki, töpö ulu pö kuola tā kuno mai, töpö pewö noma pälasoma. ĩ na tā kumatima.

23 ĩ na tā kuama kutenö, waiha sanōma töpö nomapo noai ĩ töpö temōa konasoma tā, ĩ 7 töpönö ĩ suö a po hätähatalo noai, ĩ suö a hai, witi pili a hai ĩ pusopö a sai kupasoö?> ĩ na töpö kuuma.

24 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki hōtōwö, <Teusö ma tā waheta tai mi ipö, Teusö a lotetea apöle, ĩ ma tā tai mi ipö, ĩ na ma tā tai mi kuö kutenö, makö pi tapomo makokoa mane.

25 Pi naka. Waiha sanōma makö nomaso noai, ĩ makö pewö temōa konasoma tā, Teusö anö kama hai ĩ töpö simōta wi, ĩ āju töpö kua wi na, ĩ na sanōma makö kua naio kuki kitä. Suö ma töpö po mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

26 ĩ na a kuu nö, <Töpö nomawö temö kōo wi, ĩ sa ta kateha kōo pia kule> a kuu nö, <Abraão a, Isaki a, Jacó a, ĩ na kilii töpö noma waikiso noai ha, Moisés a pata na Teusö a hapaloma. Hii tiki ose wakö wai hili noai ĩ hamö Teusö a hapalo nö, “Abraão a, Isaki a, Jacó a, ĩ na kilii töpö aiki, ‘Teusö a hai, ipa pata tā’ ĩ na ĩ töpö kuu soatioö” ĩ na Teusö a kuuma. ĩ na Teusö a kuu noai, Moisés a patanö ĩ ta sāökama. ĩ ta sāökama maaki, ĩ ma tā möö maapili ta o?

27 Makö pi tapomo makoka maneö! “Teusö a hai, ipa pata tā” ĩ na nomawö töpö kuu mai kitä. Töpö temö öpii, ĩ na ĩ töpö kuu sisaö. Önö kutenö, Abraão a, Isaki a, Jacó a, ĩ na kilii töpö nomasoma maaki, ĩ töpö temōa konasoma> ĩ na Jesus a kuuma.

<ĩ pili wa ta hinia totilöpököö!>

Mateus 22.34-40; Lucas 10.25-37

28 ĩ na tā kua tā, Jesus a, satusau töpö, ĩ na töpö kui töpö hapalo nomöhöpasso wi, Moisés a kai a wäsä sinomoti wi ĩ anö ĩ ta hini nö, <Jesus a hapalo taö öpawö> ĩ na ĩ a pi wani kuuma. ĩ na a pi wani kuu salo, a hapalo nö, <Jesus ai. Moisés a patanö töpö noa thatiilö noai, ĩ witi pili ta topa satia apöle, ĩ sa ta hinia totilöpökö> ĩ na a wani kuuma.

29 ĩ na a wani kuu ha, Jesus aiki, <Moisés a patanö juteu töpö noa thaa noai, ĩ ta topa satia apaö: “Isöhaeu pö! Kaikana tā sai pata, ĩ Teusö a hilo wi, ĩ sami tā kua sisaa.

30 Teusö pata wa tā pii totio opatipököö! ĩ a pata na wa pi kuo totio opatipököö! Pe epii a pata pii totihoö! ĩ a na wa pi tapomo sinomoti nö, pe epii a pii totihoö!” ĩ na Moisés anö töpö noa thaa noai, ĩ pili wa ta hinia totilöpököö!

31 Ī wa ta hinia totia apölö nö, “Kama wa pio sapao kua kōo wi na, ĩ na ai tōpō pii kuaö!” ĩ na Moisés anō tōpō noa thaa naio noai, ĩ wa ta hinia nömönöpököö! Ī na Moisés anō polakapi tōpō noa thaa pi kupaso noai, ĩ tā na ai ta topa satio opa mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

32 Ī na Jesus a kuu ha, <Wa kuuhe, ĩ pitili tā sai a. Sami Teusö a kua sisaa. Ai tiko Teusö tā kua tolea mai kitä.

33 “Sa wanisala apati wi, ĩ tā ha wa hīso wi ĩ tā matamanöö!” ĩ na Teusö a na sa kuu pia salo, salo a noki, wani tā, ĩ na kilii, Teusö a na sa tā uni totoki, ĩ na sa kuati wi, ĩ tā topa kule maaki, Teusö pata sa tā pii totio opatii, ĩ a pata na sa pi kuo totio opatii, pe epii sa pata pii totihoö, ĩ a na sa pi tapomo sinomoti nö, pe epii ĩ Teusö sa pii totihoö, kama sa pi sapao kua kōo wi na, ĩ na ai sa tōpō pii kuaö, ĩ na sa kuati wi, ĩ tā topa satia apaö> ĩ na ĩ a wani kuuma.

34 Ī na a wani kuu ha, <Ī a wani hapalo pi hatuku upa thai> Jesus a pi kuuma. A pi kuu nö, <“Kamisa na Teusö a simöö totiopököö!” ĩ na wa pi kuu hāto pia kule> ĩ na Jesus a kuuma. Ī na Jesus a kuu ha, Moisés a kai a wäsä sinomo wi, ĩ tōpō pewönö Jesus a huama kili ipama.

Cristo a hai, ĩ witi pili a?

Mateus 22.41-46; Lucas 20.41-44

35 Ī na tā kua tā, juteu tōpō Teusömo wi ĩ a sai ha Jesus anō Teusö ta wäsä tā, ĩ na a kuuma: <Moisés a kai a wäsä sinomoti wi, ĩ tōpō aiki, “Teusö anō a simöni wi, ĩ Cristo a hilo wi, ĩ a hai, Davi a pata hai ĩ pelupö a tolewö” wi na ĩ tōpō pi kuu salo, ĩ na tōpō kutii?

36 Teusö a ösi kua tolele ĩ anō Davi a pi hatukua waikipamanöma kutenö, ĩ na a kuuma: “Ipa pata tā na Teusö pata tā aiki, ‘Ai tōpönö wa wanipo wi ĩ sa tōpō peama totio kitäö! Sa tōpō peama noai ha, ĩ tōpō na wa kaikanamo toitio kitäö! Ī tōpō na wa kaikanamo totio paio mai ha, kamisa na wa kua paitiki nö, kawa solo makö kaikanamo paitiopököö!’ ĩ na kamisa na a simöö sinomoti wi, ĩ a na ĩ na Teusö a kuuma” ĩ na tā kuu wi, Davi a patanö tā säökama.

37 “Kamisa na a simöö sinomoti wi, ĩ wa. Ipa pata wa” ĩ na Cristo a na Davi a pata kuuma. Ī na a pata kuuma kutenö, Cristo a hai, Davi a hai ĩ pelupö a tolewö päwö ta o?> ĩ na Jesus a kuuma. Jesus a na ai tōpō satehe epii tōpō sotota pole, ĩ tōpönö Jesus a kuti wi, ĩ ta hinitia tā, tōpō pi mönaha apatima.

Moisés a kai a wäsä sinomo wi, ĩ tōpō uöma tihöö!

Mateus 23.1-36; Lucas 20.45-47

38 Ī na tā kua tā, Jesus anō ta wäsä nö, tōpō pi hatukamati tā, <Moisés a kai wäsä sinomoti wi ĩ tōpō na pö pi mosaikiö! Ī tōpō kua kua wi na, ĩ na pö kua hōtöo tihöö! “Ī pata tōpönö ĩ nasimö watata ösökö halopo sinomo wi, ĩ ösökö pasiwöö!” ĩ na ai tōpō pi thama pi topa salo, watata ösö lape epii ösö patanö ĩ tōpō haloiki nö, ĩ tōpō hupalö pi topa apaö. Wani tā suta wi, ĩ ha satehe epii tōpō kuo pa, ĩ tōpō hupalö naitioö. Tōpō hupalö opati pamö, “Pata! Wa huu kule?” ĩ na ai tōpō pewö thama pi topa apö.

39 Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ pata töpö lota sinomo asa wi ĩ ha ĩ töpö loo pi topa apa naioö. Töpö iapalo tä, lotami ti toita apii ti na ĩ töpö loo pi topa apa sinomo asaö.

40 ĩ töpönö peanopö a nomaso noai, ĩ pusopö töpö mönama nö, ĩ töpö suö hai ĩ wani tä sua silia apa sai thaliö! ĩ na ĩ töpö kuati maaki, “Ĩ töpö totiatalo opawö” ĩ na ai töpö pi thama pia salo, Teusö a na ĩ töpö hapalo lapapo opa pätioö. Teusö anö ĩ töpö peama satia apa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Polakapi sitipa kökö wai titia päkö noai ĩ ta

Lucas 21.1-4

41 ĩ na tä kua tä, Teusömo wi ĩ a sai ha Teusö a na sitipa kökö totoma sinomo pa töpö satehe epii töpönö sitipa kökö titipatima. Sitipa kökö titipa tä, ĩ tä kotö ha Jesus a loiki nö, ĩ töpö na a mamö tetetioma. Sitipa kökö satehe epii kökö thapo wi ĩ töpönö sitipa kökö satehe epii kökö titipama.

42 Kökö titipa soa tä, peanopö a nomaso noai, ĩ pusopö a wani walököma. A waloiki nö, kama hai ĩ wani tä mi kutenö, sitipa kökö wai noa mi ipii, polakapi pätawö, ĩ sitipa kökö wai titia päköma.

43 ĩ kökö wai titio päki ha, Jesus anö kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö nakalö nö, ĩ töpö na a hapalo nö, <“Ki suö tänö sitipa kökö polakapi kökö wai totoköma maaki, Teusö aiki, ‘Ĩ kökö kua apa satia apa kule’ ĩ na Teusö a pi kuu kule” kamakö na ĩ na sa kuu pitilimo opa kule.

44 Ai töpönö sitipa kökö satehe epii kökö thapo kutenö, sitipa kökö satehei kökö titia päköma. Kama töpö hai ĩ sitipa kökö kuo opa soama. Ki suö tä lö kui, ĩ a wani honimo opa maaki, kama hai ĩ sitipa kökö wai pewö titiköma. Kama hai ĩ nii tä wai naka wi ĩ sitipa kökö wai pewö titiköma> ĩ na Jesus a kuuma.

Marcos 13

Pe epii töpö pea kuki kitä

Mateus 24.1-28; Lucas 21.5-24

1 Juteu töpö Teusömo wi ĩ a sai ha Jesus a kuoma, a atupo tä, kama kai a hua sinomoti wi ĩ ai tä aiki, <Jesus a pata! Hi sai a möö! Hi maa mapö sai pata toita apö> Jesus a na ĩ na a kuuma.

2 ĩ na a kuu ha, <Hi sai wa pö pata möö pole, ĩ ha maa makö pewö tipöle, ai töpönö ĩ maa makö pewö pata huitipalö nö, maa makö pewö kemani kitä. Ai ma tipöa soa mai kitä. Masita tä na ĩ makö pewö paki kitä. Hi Teusömo wi ĩ a sai pewö waniapaso kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

3 ĩ na Jesus a kuu nö, a hua kononö nö, Olipa tiki öpale ha, ĩ tä heu ha a walökö lasoma. A walokilö nö, a loköma. A lotia tä, Pedro a, Tiago a, João a, André a, ĩ na killii töpö aiki, <Jesus ai. Wi na tä kuto tä Teusömo wi ĩ a sai pata waniapaso pia salo?

- 4 Ī a sai pata waniapo pia tä, wi na tä kua paio pia salo? Kamisamakö na wa ta wää mi salo> ĩ na ai töpö mai ha, ĩ na Jesus a na ĩ töpö kuuma.
- 5 Ī na ĩ töpö kuu ha, <Ai töpönö makö mönama pia salo, pö pi mosaia totikiö!
- 6 Töpö satehe epii töpö waloiki nö, ĩ töpö aiki, “Cristo sa. Teusö anö sa simöpalöma sa” ĩ na töpö holisi kuu nö, ĩ töpönö ai töpö satehe epii töpö mönamani kitä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 7 A kuu nö, <“Hi atepale ha töpö säpaso kulaliö!” töpö kuu tä, “Ki hamö ai töpö a säpaso kulaliö!” ai töpö kuu nömöa tä, pö pi honipo tihöö! Töpö säpaso wi tä kua totio kitä maaki, hi masita tä uli mapo soata mai kitä.
- 8 Ai tiko töpö kai hapalo wi ĩ töpö na töpö satehe epii töpö wasu ekupa sinomoti kitä. Ī na tä kua tä, ai töpö na pata tä kaikanamo wi ĩ töpö satehe epii töpö kokamo nö, ai tiko töpö satehe epö hōtöi, ĩ töpö na ĩ töpö wasu ekupa sinomo kuki kitä> ĩ na Jesus a kuu nö, <Tä uli pata lakö lakömo hākikio opa kitä. Hi masita tä uli oi hākikio opa kitä> a kuu nö, <Ī na töpö pea kua kitä maaki, waiha pe epii töpö pea tolea totio opa kuki kitä. Suö tä na ulu a wasu kuo pia kua wi na, ĩ na tä kua kitä. Wani ipii töpö pea paio nö, waiha pe epii töpö pea satia apa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 9 Ī na a kuu nö, <Pö pi mosaikiö! Ai töpönö makö peama pia salo, pata töpö wani kokamo sinomo wi ĩ hamö makö tälölö kitä. Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai ha makö säpa kitä. Kamakönö sa thapo salo, pata töpö, kaikana töpö, ĩ na töpö kui, ĩ töpö wani na makö tälölöma, ĩ töpö na ta topa apöle, ĩ ma ta wäsä kitä> ĩ na Jesus a kuu nö,
- 10 <Hi masita tä uli pewö hamö sanöma töpö pilipai, ĩ töpö pewö na ta topa apöle ĩ ta wäsä paio mai ha, hi masita tä uli mapo mai kitä.
- 11 Pata töpö wani na makö täalalö nö, ĩ töpö na makö totokö nö, ĩ na makö kua tä, “Wi na sa kuu pätakö?” ĩ na pö pi kuu tihöö! Pö kili tihöö! Pata töpö na makö totoki wi ĩ tökö soawö, “Ī na wa kuu! Ī na wa kuu!” ĩ na kawa na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 12 A kuu nö, <Ī na tä kua tä, pepala töpönö ai töpö na poose töpö namo simöki, poose töpönö ai töpö na pepala töpö namo simöo hōtöoki, pö töpönö ai töpö na kama ulu töpö namo simöki, ĩ na tä kua kitä. Ulu töpönö kama töpö hai ĩ pö a, pöpönö a, ĩ na kilii töpö namo simökö nö, ĩ töpö säpamani kitä.
- 13 Kamakönö sa thapo salo, ai töpö pewönö makö wanipo kitä. Makö wanipo kitä maaki, “Jesus a pitili” wa pi kuu satia nö, “Jesus sa thapo wi ĩ sa totiwo” wa kuu mapo mi tä, Teusö anö wa täa koni kitä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 14 Hi waheta wa tä möö nö, a pi hatukuikiö! Pi naka. Ī na Jesus a kuu köoma: <“Ī ha wasu tä wani hiopö öpii tä wani kuo naio läo pikio maiköö!” Teusö a pi kuu kule maaki, ĩ ha ĩ wasu tä wani kuo naio pikitio kitä. Ī ha tä wani kule,

Teusö anö ĩ tä wani taa wani ipii, ĩ ma tä wani talalöma, maa makö pata ha jutéia tili pö toköa haitalölö!

15 Sai a atu ha wa kua tä, sai õsimö hamö a lisipo kōo tihöo! Pokei a toköa haitaloö!

16 Hikali a na wa kalipalo pole, ĩ wanö soho wi ĩ haloi wa ösö sua pi topa kōa kule maaki, sai hamö a huu koonö tihöo! Pö opimo tihöo!

17 ĩ na tä kua tä, suö töpö sipinapi ipii ĩ töpö, ulu töpö haleapala soa wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, pe epii töpö pea kitä. Lope epii töpö tokö pia tä, ĩ töpö pea kitä.

18 ĩ na tä kuaö ha, Teusö a na pö hapaloö! Teusö a na makö hapalo nö, “Samakö peamati kitä maaki, maa tä pata hälä pola tä kuno mai, inama tä na samakö toköa totisolöpöo!” ĩ na Teusö a na ĩ na pö kuu!

19 ĩ tä, pe epii sanöma makö pea kuki kitä. ĩ na makö pea kua piale na, somi tä sai tä, Teusö anö hi masita tä uli thapalö noai, ĩ tä töpö kuo noai, ĩ na ĩ töpö pea kua maama. ĩ na nö patapö töpö pewö pea kua maama. Waiha pe epii makö pea kua piale na, ĩ na ai töpö pea kua kōo mai kitä.

20 Pe epii makö pea kuki wi, ĩ tä, “ĩ na pätawöo!” ĩ na Teusö a kuu mi aköna, sanöma töpö pewö nomasopi. Teusö anö makö naka makokoa asa noai, ĩ makö saia asalö noai, ĩ makönö Jesus sa thapo wi ĩ makö pi ipa salo, makö peati ha, Teusö aiki, “ĩ na pätawöo!” ĩ na Teusö a kuu kitä> Jesus a kuuma.

21 ĩ na a kuu nö, <ĩ na tä kua tä, kawa na, “Möö nökö. Hi Cristo a” ĩ na ai a wani kuu, “Ki Cristo a” ai a wani kuu, ĩ na ai töpö kuu ha, “Pitili ta” pö pi kuu häto tihöo!

22 “Teusö anö sa simönö noai, ĩ Cristo sa hilo wi ĩ sa” ai töpö holisi kuu kitä. “Teusö sa kai wäsä sinomo wi ĩ sa” ai töpö holisi kuu kitä. Töpö kuu wi ĩ töpönö, Teusö anö töpö naka makokoa asa noai, ĩ töpö mönamani pia salo, töpö kilima wi ĩ nasimö tä thamati kitä. “ĩ a waninö Teusö a taö öpa hätoakö” ĩ na Jesus sa thapo wi ĩ töpö pi thama pia salo, tä aipöamati kuki kitä. ĩ na a wani kua kitä maaki, Teusö anö töpö naka makokoa asa noai, ĩ töpö mönama mai kitä.

23 Önö kutenö, pö pi mosaikiö! Pö mamö läikiö! ĩ tä kua paio mai ha, kamakö na sa ta wäsä kule> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a huu kōo kitä

Mateus 24.29-31; Lucas 21.25-28

24 ĩ na Jesus a kuu nö, <ĩ na tä kua tä, töpö pea mataso noai ha, motokö sii lupasoö, pilipoma a lupasoö,

25 sitikali pö kelasoö, hutu mosökö pata huöpo sinomoti wi ĩ tä matasoö, ĩ na tä kua kitä.

26 Ī na tä kua tä, ĩ töpö pewö mamö tetela tä, sanöma sa kupaso noai ĩ Jesus sa hai, sa lotete epii, sa wakala apii sa toita apii, ilasi tä hösöka na ĩ sa itho laso kitä.

27 Sa itho tä, hi masita tä uli pewö pata hamö äju sa töpö simöa setekeli kitä. Sa töpö simönöma, Teusö anö sanöma töpö saia waikipalö noai, ĩ äju töpönö ĩ töpö kōa asalali kitä. Hi masita tä uli pewö hamö sanöma töpö pilipai, Teusö anö ĩ ai töpö saia asa waikipalö noai, ĩ töpö kōa asalalö nö, töpö kokamoma läo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a huu kōo pia manu kule, pö pi mosaia totikiö!

Mateus 24.32-44; Lucas 21.29-33

28-29 Ī na Jesus a kuu nö, uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Piku tiki na makö pi tapoiki nö, pö pi hatukuikiö! Piku tiki poko liäa kopasoö, tiki poko äkea konasoö, ĩ na piku tiki pokokö kuaö ha, “Inama tä ateo waikia kuleö!” ĩ na makö pi kuu kua wi na, sa kuti pole, ĩ tä kua kuköma, “Jesus a huu kōo wi, ĩ tä ateo waikia kuleö!” ĩ na makö pi kuu kua hōtööpökö!

30 “Sa kuuhe, ĩ kolo tä tapa pasio piale, ĩ töpö noma paio mai ha, sa kuu pole, ĩ tä pewö kupaso kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö! Pitili sa.

31 Hutu mosökö pata matasoö, hi masita tä uli matasoö, ĩ na tä kua kitä maaki, kamisa kai a mapo pasio mai kitäö!> Jesus a kuu nö,

32 <“Ī tä wakala ha hi masita tä uli mataso kitä ta o” ĩ na ai sanöma tä pi kuu taö mai kitä. “Ki hamö motokö kuto tä Jesus a huu kōo kitä” ai tä pi kuu taö mai kitä. Äju töpönö ĩ tä wakala tai mi ipö naiwö. Kamisa hai, Teusö sa ulupö maaki, ĩ wakala sa tä tai mi naiwö. Ipa hao anö tä taö sisaö.

33 Sa huu kōo wi, ĩ ma tä wakala tai mi salo, pö pi mosaikiö! Pö mamö läikiö!

34 Pai hamö pata tä hama hulolö nö, a pata kōo kua wi na, ĩ na sa kua kitä. Pata tä hama huu pia tä, kama hai töpö kalipalama sinomo wi, ĩ töpö na, “Sa hama huu tä ipa uli a na a kalipalo haioö!” ĩ na a pata kuu hätäpoö. Sai a päka ha töpö lisio pa a mamö läapalo sinomo wi ĩ a wani na, “A mamö läapalo hisaö! Ipa wani tä thomönö matimöö!” ĩ na pata tänö a noa thaa sinomoö. ĩ na tä kua wi na, ĩ na sa kua hōtöo kitä.

35 Mumi tute tä sa kōa hātopiö! Mötali tä mumi ha sa kōa hātopiö! Kalaka a komö halu tä sa kōa hātopiö! Halu tä sa kōa hātopiö! Pata sa kopi wi, ĩ ma tä wakala tai mi salo, pö pi mosaikiö! Pö mamö läikiö!

36 Makö mamö läa mi tä sa huu kōo matimöö!

37 Kamakö na, “Pö mamö läa totikiö!” sa kuu kule. “Pö mamö läa totikiö!” sanöma töpö pewö na sa kuu hōtöoö> ĩ na Jesus a kuuma.

Marcos 14

Jesus a säpamani pia salo

Mateus 26.1-5; Lucas 22.1-2; João 11.45-57

1 Ī na tä kua tä, juteu töpö kokamo nö, ĩsa ãi hölö maa noai, ĩ ãi oalöpö, ĩ pásökoa tä wakala kuo pia noai, ĩ tä na polakapi tä mumi läo soama. Önö kutenö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai a wäsä sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, <Ai töpö mamö tetea mai ha wi na Jesus ma huöa thalö nö, ma säpalöpö?> ĩ na töpö kuu nö,

2 <Juteu makö pewö iapalöpö, makö pewö kokamo tä, Jesus ma sä pasio maapököö! ĩ töpö satehe epii töpö kokamo piale, ĩ töpö höla matimöö! Waiha ĩ töpö konasolö noai ha ma säpalöpököö!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

Jesus a na tuu noa apii tuu lösa noai ĩ ta

Mateus 26.6-13; João 12.1-8

3 Ī na tä kua tä, wasu wasu tänö Simão a ösö hiopöo opa noai, ĩ a toa komanö noai, Petânia tä uli ha ĩ a hai ĩ sai a kule ha, ĩ ha Jesus a kuoma. ĩ a sai ha a iapaloti tä, Jesus a kuo pa suö tänö holokoto ose kai wai walököma. Maa ma holokoto noni ipii a holokoto ose wai ha tuu hălälä äpii, tuu noa apii, ĩ nahatu tuu hilo kua wi, ĩ na tuu kui tuu titile, ĩ suö tänö ĩ tuu pi kai walököma. ĩ tuu pi kai waloiki nö, Jesus a iati tä, maa ma holokoto ola waniapalö nö, tuu hălälä äpii tuunö Jesus a he mõi löpalöma.

4 Jesus a he mõi löpali ha, töpö iapalo naine, ĩ ai töpö pi hĩsuhupasoma.

5 ĩ töpö pi hĩsuhupalo nö, <Wi na hi suö tä pi kuu salo, tuu noa apii tuu wania kule? “Sami tä inama ha kalipalo soatio wi, ĩ tä noa kui na, ĩ na tuu noa kuö ta” pi kuu mai. “Ai töpö na hi tuu noa apii tuu pi totokö nö, sitipa kökö satehe epii kökö täa hötölö nö, wani tä na töpö honimo opöle, ĩ kökö sitipa totoköpö ta” pi kuu mai> ĩ na ĩ suö tä kateha wanisala apa nö, ĩ na töpö kuuma.

6 ĩ suö tä kateha wanisala apama maaki, Jesus aiki, <Suö tä wai tihöö! Wi na tä kuaö ha hi suö ma tä kateha wanisala apa kule? ĩ anö kamisa na tuu löke, ĩ tä topa apa.

7 Wani tä na töpö honimo wi, kamakö na ĩ töpö kua soatia kutenö, ĩ ma töpö täpä pi topa tä, ĩ ma töpö täpäpöö! Kamakö na kamisa kuo soatio mai kitä.

8 Hi suö tänö tä thama taö wi, ĩ tä thama ke. Nomawö töpö patilio pia tä, töpö halukupa sinomo kua wi na, sa temö soa päla tä maaki, ĩ na hi suö tänö sa hulukua thapali ke> ĩ na Jesus a kuuma.

9 A kuu nö, <“Hi masita tä uli pewö hamö ai töpönö sa wäsä wi ĩ ta topa apöle ta wäsä pamö, hi suö tänö pili sa he na tuu hălälä äpii tuu lökö noai, ai töpö satehe epii töpönö ĩ ta wäsä kitä. ‘ĩ suö tänö Jesus a na tuu noa apii tuu lökömaö!’ ĩ na töpö kuu sinomo kuki kitä” kamakö na sa kuu pitilimo opa kule> ĩ na Jesus a kuuma.

Jutasö a waninö Jesus a monima pia salo

Mateus 26.14-16; Lucas 22.3-6

10 Ī na tä kua tä, 12 töpönö Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ ai tä hai, Jutasö Isökatiosisö a hilo wi, ĩ a wani hulaselöma. Teusö a täpä sinomo wi, ĩ pata töpö na Jesus a totoki pia salo, ĩ töpö na Jutasö a hulaselöma.

11 A waloikitö nö, <Kamakö na Jesus sa totoköpö!> Jesus a wanipo wi, ĩ töpö na ĩ na Jutasö a kuuma. Ī na a kuu wi, ĩ ta hini ha, töpö pi mönaha apama. Töpö pi mönaha apa nö, <Jesus wa totopi wi, ĩ tä noa na sitipa sama kökö totoa hōtöki kitä> ĩ na töpö kuuma. Ī na töpö kuu salo, Jutasö anö Jesus a monima nö, ĩ töpö na Jesus a totoki pia salo, a wani läapalo soatama.

Pásökoa tä wakala ha Jesus anö kama hai 12 töpö kai ia noai ĩ ta

Mateus 26.17-25; Lucas 22.7-13; João 13.21-30

12 Ī na tä kua tä, ĩsa äi hōlö mai ĩ äi na juteu töpö iapalo wi, ĩ kolo pili tä wakala kupasoma. Sutu upa Esitu tä ulu pata ha juteu kolo töpö kua tä, Teusö anö ĩ töpö täa konönö noai, ĩ juteu ola töpönö ĩ tä taö soa salo, töpö kokamo nö, töpö iapalo sinomoma. Töpö kokamo nö, ĩsa äi hōlö mai, ĩ äi opala apatima. Ī äi opala noai, ĩ kolo pili tä wakala ha oweha kökö säpalö noai, ĩ kökö tia sinomotima. Ī pásökoa tä wakala kuki ha, Jesus a na kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö waloiki nö, <Makö pásökoamo pia manu kule, witi pili a sai pö na nii sama tä pi makeköpö taka?> ĩ na töpö kuuma.

13 Ī na töpö kuu ha, Jesus anö ĩ polakapi töpö simönö nö, <Sai pö hōkōkō öpii sai pö kule, ĩ hamö makö waloikitö nö, hapokasi ha maa tuu pi tälö nö, tuu kai a huima pole, ĩ a na pö nokalölö!>

14 Makö nokalölö nö, ĩ a wani lisito taso wi, ĩ a sai hamö makö lisia naia soatalölö! Makö lisia naipalölö nö, pata tä kulati, ĩ a pata na, “Witi ha hama tä hai ĩ sai a? Ī a sai ha sa kuiki nö, kamisa, sa kai a hua sinomo wi ĩ töpö, ĩ na kilii samakö kuiki nö, oweha sama oalöpö!” ĩ na kamisamakö na a simöo sinomo wi ĩ na ĩ a pata kuu thaiö!” ĩ na makö kuu!

15 Ī na makö kuu ha, sai a hösöka ha a ia sai kai pei, a sai kua tole poli, ĩ pata tänö ĩ a sai namo simöki kitä. Mesa tiki, ia kai lota wi ĩ tiki, ĩ na tiki kui tiki hīta soatale kitä. Ī ha nii tä, oweha a löpö, ĩ na tä kui tä pi makekötö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

16 Ī na töpö noa thaö ha, töpö hua hōtösolöma, Jesus a kuu totio noai, ĩ na ĩ tä pewö kuo totioma. Ī na tä pewö kua toti ha, ĩ ha pásökoa tä na töpö iapalopö, ĩ nii tä, oweha a löpö, ĩ na tä kui tä makeköma.

17 Ī tökö soawö, tä muma soatasö ha, Jesus anö kama kai a hua sinomo wi ĩ 12 töpö kai waloikitö nö,

18 töpö iapaloma. Töpö iati tä, Jesus aiki, <“Kamisa na makö ia naine, ĩ ai wanö sa monima pia salo” kamakö na sa kuu pitilimo opa kule> ĩ na Jesus a kuuma.

19 Ī na Jesus a kuu ha, ĩ töpö pi otatalo nö, <Kamisanö kuno maiö!> ĩ töpö pewö kuu nömöatalotima.

20 Ī na töpö pewö kuu nömöataloti ha, Jesus aiki, <12 makö lole, ĩ ai wanökö> ĩ na Jesus a kuu nö, <Hi kaukösö a ha ĩsa äinö sa tä hää pole, ĩ ha ĩsa äinö wa tä hää naine, ĩ wanö sa monima pia salo.

21 Sanöma sa kupaso noai ĩ sa nomaso kitä. Sa nomaso wi, Teusö tä waheta na ĩ ta wäsä waikioma. Sa nomaso kitä maaki, sa monima wi ĩ a wani pea apati kitä. Kama hai ĩ pöpönö anö ĩ a wani thapa maama aköna, tä topa apöla pi. A wani pea pia mana pi> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a uni na töpö iapalo wi ĩ ta

Mateus 26.26-30; Lucas 22.14-23; 1 Coríntios 11.23-25

22 Ī na Jesus a kuu nö, töpö iapaloti tä, Jesus anö ĩsa äi tälö nö, Teusö a na, <Hapa. Hi ĩsa wa äi tä totoa waikipi ke. Wa totiatalo opawö> a kuu nö, äi nakasipalö nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na äi asawösö totoa hätäha soataköma. Ī äi totoa soatakö nö, <lka. Au äi tälö. Hi äi hai, ĩ kamisa sai> ĩ na Jesus a kuuma.

23 Ī na a kuu nö, kaukösö a tälö nö, Teusö a na, <Hapa. Hi upa wa mo puu totoa waikipi ke> ĩ na a kuu nö, kaukösö a totoköma, töpö pewö amisioma.

24 <Hi tuu hai, kamisa iä. Teusö aiki, “Kamisanö sanöma töpö satehe epii sa töpö täapa kōo läo kitä” Teusö a kuu totioma kutenö, kamisa iä kupaso kitä. Sa iä pö kupasoma, sanöma makö satehe epii makö täapa kōo läo kitä.

25 “Hi upa sa toto mo puu koa kōo haio mai kitä. Teusö a kaikanamo totio wi ĩ hamö sa mo puu koa kōo sisa pia salo” kamakö na ĩ na sa kuu pitilimo opa kule> ĩ na Jesus a kuuma.

26 Ī na Jesus a kuuma, ĩ töpönö Teusö tä ama thaa nö, Olipa tä heu pata hamö töpö hua soatasolöma.

<Makö tokösolö kitäö!> Jesus a kuu noai ĩ ta

Mateus 26.31-35; Lucas 22.31-34; João 13.36-38

27 Ī na tä kua tä, Jesus aiki, <Kamisa na makö pewö noka kili ipa kitä. Pi naka. Ī na Teusö tä waheta kuu: “Oweha pö na a kalipalo sinomo wi, Teusö sanö ĩ sa säpali ha, oweha pö hua soatalolö nö, pö selekea soataso kitä” Teusö tä waheta kuu. Ī na ta kua kutenö, makö tokösolö kitä> Jesus a kuu nö,

28 <Ai töpönö sa säpali kitä maaki, sa temöa konaso noai ha, Kaliléia tä uli pata hamö sa hulasolö kitä. Sa hulasolö noai ha, makö huu haiopöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

29 Ī na Jesus a kuu ha, Pedro aiki, <Kawa na töpö pewö noka kili ipa kitä maaki, kawa na sa noka kili mai kitäö!> Pedro a kuuma.

30 A kuu ha, <“Hi tä mumi ha kalaka a polakapi komö pi kupo paio mai ha, kawa aiki, ‘Naiö! Jesus a na sa nokapalo mi’ wa kuu nö, ‘Naiö! Jesus sa tai mi ipöö!’ waiha ĩ na wa kuu kotaö, ‘Naiö! Jesus sa taö pasia mane’ wa kuu

kotasoö, ĩ na ai töpö na wa kuu hätäpo halu kitäö!” ĩ na kawa na sa kuu kule. Sa holisi mai kitäö!> ĩ na Pedro a na ĩ na Jesus a kuuma.

31 ĩ na Jesus a kuuma maaki, <Naiö! Sa wani säa naia hätopali kitä maaki, “Jesus sa tai mi” sa kuu mai kitäö!> ĩ na Pedro a ku upama. ĩ na ĩ töpö pewö kupalo naio soatasoma.

Ketösêmani tä uli ha pö a na Jesus a hapalo noai ĩ ta

Mateus 26.36-46; Lucas 22.39-46

32 ĩ na ĩ töpö pewö kuu nö, Ketösêmani tä uli hilo wi ĩ hamö ĩ töpö walokö tasoma. Töpö waloikitö nö, <Hisa ha pö loa haikiö! Teusö a na sa hapalo tasoö!> ĩ na Jesus a kuuma.

33 ĩ na a kuu nö, Pedro a, Tiago a, João a, ĩ na töpö kui, ĩ töpö kai hulolö nö, Jesus a pi honipo opa nö, a õsi wanisala apöpasoma.

34 <Pe epii sa õsi wanisala apa kutenö, sa õsi tao mia apaimati. Pö kua haikiö! Pö mamö läa haikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

35 ĩ na a kuu nö, thapi tömö a hulolö nö, masita ha a paiki nö, Teusö a na a hapaloma. <Sa pea piale, ĩ sa tä pii mi. Sa noma piale, ĩ sa tä pii mi.

36 Hapa. Wa lotete epö kutenö, wa tä pewö thama taö öpaö. Sa nomano nö, sa hoteso wi, ĩ tä na sa noamaö! Sa noma wani ipö maaki, “Wa noma päloö!” wa kuu ha, “Ökö. Awai” sa kuu hötöa soa pätasö kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

37 ĩ na Jesus a kuu nö, <Pö mamö läa haikiö!> kama hai ĩ töpö na Jesus a kuu noai, ĩ töpö mia kai hila pa Jesus a walöa kököma. Töpö mia kai hila salo, Simão Pedro a na, <Simão. Wani ipii wa mamö läa haio mai, wa mitio päo noa.

38 Pö mamö läikiö! Teusö a na pö hapaloö! Makö mamö läiki nö, Teusö a na makö hapalo nö, ĩ na makö kuaö ha, wanisala tä na Sai tä sai patanö makö simöa kule maaki, wanisala ma tä thaa mai kitä. Pili makö õsinö Teusö ma ta hini pi topa kule maaki, pili makö sai utiti ipö. Utiti salo, wanisala wa tä thaa sinomo opati sai> ĩ na Jesus a kuuma.

39 ĩ na Jesus a kuu nö, a hua sapa kononö nö, <Hapa. Wa lotete epö salo, sa nomano nö, sa hoteso wi, ĩ tä na sa noamaö! Sa noma wani ipö sai maaki, “ĩ tä kuo päoö” wa kuu ha, “Ökö” sa kuu hötöo kitä> ĩ na Jesus a kuu kotama.

40 ĩ na a kuu köo nö, <Pö mamö läa haikiö!> kama hai ĩ töpö na Jesus a kuu noai, ĩ töpö na Jesus a walöa kököma, töpö mia kai hila köo lätioma. ĩ töpö manisi ipö salo, töpö mamö läa haio mai, töpö mia kai hila lätioma. Töpö mia kai hilatia tä, Jesus a walöa kotaiki nö, ĩ töpö natamanöma maaki, Jesus a na ĩ töpö hapalo tai mio opama. <Wi na sa kuu hötösöpö taka?> ĩ na ĩ töpö pi kulasoma.

41 ĩ na tä kua tä, Jesus a hua sapa kotalo nö, Teusö a na a hapalo köo nö, kama hai ĩ töpö na a walöa kotaiki nö, <Makö wani manisio opapa wi. Makö

wani mipalo haitiwö. Pei. Hukikiö! Töpö wanisala apa wi, ĩ töpönö sa wanipoti wi ĩ töpö na sanöma sa kupaso noai ĩ sa totoa pia kuleö! Sa monima wi, ĩ anö sa totoa pia kule.

42 Pö öpapaloö! Makö huu koonöö! Möö nökö. Sa monima wi ĩ a wani huu waikia kulatiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Jutasö anö Jesus a monima noai ĩ ta
Mateus 26.47-56; Lucas 22.47-53; João 18.3-12

43 Jesus a hapalo soa tä, 12 töpönö Jesus a kai a hua sinomo wi, ĩ ai tä Jutasö anö töpö satehe epii töpö kai waloa läköma. Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, ai juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpönö Jesus a namo simöa pi topa salo, töpö waitili ipii ĩ töpö simököma. Töpö simökö noai, Jutasö anö ĩ töpö kai walököma. Poo kökö, hii tipö, ĩ na tä kai waloa kuköma.

44 Walo paia mi tä, Jutasö anö Jesus a monima wi, ĩ aiki, <Makö walo pola nö, kamisanö ai sa hũko ususa pole, ĩ aö! ĩ ma huölö nö, ma läkälölöpöö!> ĩ na töpö waitili ipii, ĩ töpö na a wani kuu hätomoma.

45 ĩ na Jutasö a wani kuu hätomo nö, a waloiki nö, Jesus a na a ekua soataiki nö, <Jesus ai!> a wani kuu läo nö, noi töpönö ai töpö hũko ususa thama kua wi na, ĩ na Jutasö anö Jesus a hũko ususa thama läoma.

46 A hũko ususa thama läoö ha, töpö waitili ipii ĩ töpö ekua soataiki nö, Jesus a huöa soatalöma.

47 A huöa soatali ha, ĩ töpö kotö ha Jesus töpö öpale, ĩ ai tänö poo a läkälö nö, ai tä tusälöma. Pili a sömöka wani pasopalöma. Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä sainö töpö kalipalama sinomo wi, ĩ ai a sömöka wani pasopalöma.

48 ĩ na tä kua tä, Jesus a hapalo nö, <Sa läkäli pia salo, kamisa na poo kökö, hii tiki, ĩ na ma tä wasu kai huu kua hĩsua apawö. Töpö waitili ipii töpö thomömo sinomoti wi ĩ ai sa mai kitä ta pi kuu mai.

49 ĩ tä wakala pewö hamö Teusömo wi ĩ a sai ha kamisa solo makö kuati kipili. ĩ tä sa töpö pi hatukama sinomoti tä, kamakönö sa läkäpo maapili nökö. Teusö tä waheta kuu noai, huki ĩ tä kua tolea totia kule. Önö kutenö, kamakönö sa läkälölö pia salo> ĩ na Jesus a kuuma.

50 ĩ na Jesus a kuu tä, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ töpönö a taa kökölö nö, töpö toköa konasolöma.

51-52 Jesus a na hĩsa tä huu naio wi, sinoi ĩ a toköa konasolöma. Watata ösökönö tä haloa tä, töpö waitili ipii ĩ töpönö a huököma maaki, ĩ watata ösö humöpo haio päoma. Humöpo haia päa tä, hĩsa tä sinoi tä läläa konasolöma.

Juteu pata töpö na Jesus a tälölö noai ĩ ta
Mateus 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.12-14, 19-24

- 53 Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä sai hai ĩ sai pö pata hamö Jesus a tälölömae. Teusö a täpä sinomo wi ĩ ai pata töpö pewö, ai juteu pata töpö, Moisés a kai a wäsä sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö hila waikio pamö Jesus a tälölöma.
- 54 Pai hamö Pedro a huu haio tasoma. A huu haio nö, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä sai pö atu ha tä hokolo pa a lisipalo nö, töpö läo wi ĩ töpö na Pedro a loa naiki nö, koa taka na a pomotima.
- 55 Jesus a säpamani pia salo, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, juteu pata töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, <“Jesus a wanisala apa thaliö!” ĩ na makö kuu!> ĩ na ai töpö na ĩ na ĩ pata töpö kuuma maaki, ai töpönö ta kateha makokoa maama.
- 56 <Awai. Jesus a wanisala apa thaliö!> ĩ na töpö satehe epii töpö holisi kuu päoma. ĩ na töpö holisi kuu päoma maaki, töpö holisi wäo hanomo läoma.
- 57 Ai töpö öpaiki nö, ĩ na ĩ töpö holisi wäo kuuma:
- 58 <“Sanöma töpönö Teusömo wi ĩ a sai thakö noai, ĩ sa sai waniapali kitä. Sa sai waniapalo nö, 3 tä mumi ha, sanöma töpönö kuno mai, kamisanö tiko sa sai thaa haitaki kitäö!” ĩ na Jesus a wani kuu kipiliö!> ĩ na töpö holisi wäo kuuma.
- 59 ĩ na töpö holisi kuu päoma maaki, töpö holisi wäo hanomo opa läoma.
- 60 ĩ na tä kua tä, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä öpaiki nö, Jesus a na a hapaloma. <Wa hapalo hõtöa maa kule? “Jesus a wanisala apa thaliö!” hi töpö kuu pole, ĩ pitili ta hätowö> ĩ na a pata kuuma.
- 61 A pata kuuma maaki, Jesus a huo maama. Jesus a huo mi ha, ĩ pata tä aiki, <Cristo wa? Teusö anö wa simöa totipalo noai ĩ wa? Teusö a toita apii ĩ a hai ĩ pelupö wa sai?> ĩ na Jesus a na ĩ na a pata kuuma.
- 62 A kuu ha, <Awai. ĩ pelupö sa sai. Teusö a lotete epii ĩ a kotö ha sanöma sa kupaso noai ĩ sa loa tä, kamakö pewönö sa tapa kuki kitäö! Waiha masita tä uli hamö sa huu kōa tä, hutu mosökö ha ilasi tä kule, ĩ ha sa huu kōo tä, sa itho kōa tä, sa tapa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 63 ĩ na Jesus a kuu ha, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä hīso soatama. A hīso salo, kama hai ĩ haloi ösö kaka soatalöma. Ösö kakapalo nö, <Peiö! ĩ naköö! Jesus anö Teusö a kateha wanisala apa kule. “Kamisa hai, Teusö sa totiwo” a wani kuu alu kuleö!> a kuuma. A kuu nö, <“Jesus a wanisala apa thaliö!” töpö kuu wi ĩ ai tä naka ti!
- 64 Jesus anö tä wanisala a kateha pole, ĩ ma ta hini waikili ke. Wi na makö pi kuu kule?> ĩ na a pata kuuma. A pata kuu ha, ĩ töpö pewönö Jesus a namo simökö nö, <Jesus a wanisala. Ma wani säpamanöpöö!> töpö pewö kuu soatasoma.

65 Töpö pewö kuu soatalo nö, ai töpönö Jesus a wanipo opa salo, a nakipömanöma. A nakipömanö nö, pili a moikömö ha watata ösö öka soatakö nö, a sä soatama. A sä soata nö, <Witi pili anö wa sä ke? Wa tä tapa mi päla tä maaki, wa sä noai, ĩ a wani katehepalöö!> töpö kuu nö, töpö läo wi ĩ töpönö Jesus a huölö nö, a säma.

<Naiö! Jesus sa tai mi ipöö!> 3 Pedro a kuu pi kupaso noai ĩ ta

Mateus 26.69-75; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27

66-67 ĩ na tä kua tä, sai a kotö ha Pedro a kuo kölö pa, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tänö töpö kalipalama sinomoti wi, ĩ ai moko tä ekuiki nö, Pedro a pomoti tä, ĩ moko tänö a talalöma. Pedro a na a mamö teteiki nö, <Nasaté tili Jesus a na wa nokapalo naitio wi ĩ wa hätowö?> ĩ na moko tä kuuma.

68 A kuu ha, <Naioö! Wi na wa kuu totia kule? Jesus sa tai mi ipöö!> Pedro a kuu hõtöoma. A kuu hõtöo nö, sai a kotö ha maa makö paa sokele, ĩ makö hamö piliso holele, ĩ hamö Pedro a ekuköma. ĩ ha, kalaka a komötasoma.

69 ĩ tä, moko tänö Pedro a möö koo nö, töpö hilale, ĩ töpö na, <Ki a hai, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ ai tä totiwö> a kuuma.

70 A kuu ha, <Naiö!> Pedro a kuu hõtöoma. ĩ na tä kua tä, waiha töpö hilale, ĩ töpö aiki, <Kaliléia tili wa kutenö, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ ai wa pasiwö> ĩ na Pedro a na ĩ na ĩ töpö kuu ha,

71 <Naiö! ĩ ma ta kateha pole, ĩ sa tä tai mi ipöö! Pitili sa. Sa holisimoö ha, Teusö anö sa peamapöö!> Pedro a ku upama.

72 ĩ na Pedro a kuu tä, kalaka komö koo soatasoma. Kalaka a komö koo soata tä, Jesus a kuu noai, ĩ tä ha Pedro a pi hatukua soasoma. <Kalaka a polakapi komö pi kupo paio mi tä, kawa aiki, “Naiö! Jesus sa tai mi” ĩ na 3 wa kuu pi kupaso kitäö!> Jesus a kuu waikio noai, ĩ tä na Pedro a pi hatukua soasoma salo, a pi otatalo nö, a ökö tasoma.

Marcos 15

Pilatosö kaikana tä na Jesus a hilakö noai ĩ ta

Mateus 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; João 18.28-38

1 ĩ tä soatawö, tä halusoö. Tä halulo nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, ai juteu pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomoti wi ĩ töpö, pata töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö pewö kokamo nö, töpö hapalo hētupaso nö, ĩ töpönö Jesus a ökapalöma. A ökapalö nö, homa tili tä Pilatosö a pata na Jesus a kai hulolö nö, Pilatosö a pata na Jesus a totoköma. Pilatosö a hai, Jutéia tä uli pewö ha ĩ a pata kaikanamo sinomotima.

2 ĩ a pata na Jesus a totoki ha, <Juteu töpö na wa kaikana sinomo wi ĩ wa?> Pilatosö a pata kuuma. A pata kuu ha, <Awai. Wa kuu pole, ĩ pitili ta. Kaikana sa> Jesus a kuu hõtöoma.

3 A kuu ha, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö aiki, <Jesus anö satehe epii wanisala tä thaa pi kupasoma ta pi kuu mai> ĩ na töpö kuu nö, ĩ ta katehatima.

4 ĩ ta katehati ha, Jesus a na Pilatosö aiki, <Wa hapalo hõttö mi salo. “Jesus anö wanisala tä thatima thali” ĩ na töpö kuu pole, ĩ wa ta hini maapa wi> Pilatosö a pata kuuma.

5 A pata kuuma maaki, Jesus a hapalo hõttö maama. Jesus a hapalo hõttö mi ha, Pilatosö aiki, <Kilatih!> a pi kuuma.

<Pahapásö a atua kopamanöö! Jesus a sää pasipalöö!> ĩ na töpö ku upa noai ĩ ta
Mateus 27.15-26; Lucas 23.13-25; João 18.38-40

6 ĩ tä inama pewö hamö ĩsa äi hólö mai, ĩ äi na juteu töpö iapalo tä, titita wi a sai ha töpö titile, Pilatosö a patanö ĩ ai tä atupama sinomo kōoma. <ĩ a wani lisia kopamanöö!> Pilatosö a pata na ĩ na juteu töpö kuu ha, ĩ a atupama sinomo kōoma.

7 Juteu töpö iapaloti tä, titita wi a sai ha ai tä, Pahapásö a hilo wi, ĩ a wani tititioma. Kaikana tä na töpö hõla tä, ĩ töpönö ai töpö säpalö noai, Pahapásö a hai, ĩ ai a kutenö, sai a lototoa apöle, ĩ a sai õsimö na a wani titio naioma.

8 Pahapásö a wani titia naia tä, Pilatosö a pata na töpö satehe epii töpö kokamono nö, <ĩsa äi hólö mai, ĩ sama äi opala tä, sami wa tä atupama sinomo thali nõkö. Huki sami ai tä atua kopamanöö!> ĩ töpö kuuma.

9-10 ĩ na töpö kuu ha Pilatosö a pata aiki, <“Jesus a totiatalo opa sai” ai töpö satehe epii töpö kuu sinomo wi, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpönö ĩ ta hini wani hãtokö. Jesus a totiatalo opa kule maaki, hi töpönö a hĩsu thaa pãa hãtoa kule> ĩ na Pilatosö a pi pata kuu nö, töpö kokamo pole, ĩ töpö na a pata hapalo nö, <Juteu makö na Jesus a kaikanamo totio wi ĩ sa atua kopamanöpö?> ĩ na Pilatosö a kuuma.

11 ĩ na a kuu ha, töpö satehe epii ĩ töpö öpahale, ĩ töpö na, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö hapalo nö, <“Jesus aiki kuno maiö! Pahapásö a wani atua kōa pasipamanöö!” ĩ na pö kuu totiatalöö!> ĩ na ĩ pata töpö kuuma.

12 ĩ na tä kua tä, Pilatosö a pata aiki, <“Juteu samakö na a kaikanamo sinomo wi ĩ a” makö kuti wi, wi na ĩ sa thamapö> a pata kuu ha,

13 <Ti pakalai ti ha a säpalöö!> ĩ na töpö lalupalo kuuma.

14 ĩ na töpö kuu ha, <ĩ ka tä noa nakö? Wanisala tä thaa maa noai kitã ta pi kuu mai> ĩ na a pata kuuma maaki, <A säpalöö! Ti pakalai ti ha a säpalöö> töpö lalupalo kutima.

15 Töpö lalupalo kuu ha, töpö pi mönahapamani pia salo, Pilatosö a patanö Pahapásö a wani atua kōa pasipamanöma. A wani atua kopamanö nö, Jesus a soapamanöma. A soapamanö nö, sotatu töpö na a totokö nö, <Pei. A säpalö> ĩ na töpö noa thama.

Sotatu tōpōnō Jesus a peama noai ī ta

Mateus 27.27-31; João 19.1-3

16 Ī na tōpō noa thaō ha, Pilatosō a sai pō ōsimō pata ha saponō a kule, ĩ hamō sotatu tōpōnō Jesus a tälölōma. A tälölō nō, ai sotatu tōpō satehe epī tōpō kokamomanō nō,

17 kaikana tā pata haloī ōsō lape hanahai, sotatu tōpōnō ĩ nasimō ōsō tälō nō, ĩ ōsōnō Jesus a haloa pi wasōa apōpalōma. Jesus a haloa pi wasōa apōpalō nō, kaikana tănō hesowa a sohōpo sinomo wi ĩ na hesowa a kui na, ĩ na hesowa a kui, hesowa a thapalōma. A hesowa mōsōkōpō ōpīi a hesowa thapalōma. A thapalō nō, Jesus a he na tā sohomakōma.

18 Tā somakō nō, Jesus a na, <Kaikana waō! Juteu tōpō na wa kaikanamo sinomo wi ĩ waō! Siwawō> ĩ na sotatu tōpō pi wasōwō kuutoma.

19 Ī na tōpō pi wasōwō kuuto nō, hīi tinō Jesus a he sāpōma. A he sāpa nō, a nakipōmanōma. A nakipōmanō nō, <Kaikana waō!> sotatu tōpō kuu pola nō, masita tā ha tōpō loiki nō, pīli tōpō maeko hīta thakōma.

20 Jesus a na ĩ tōpō hapalo pi wasōa apa nō, watata ōsō hanaha hasua kōo soatalōma. Ōsō hasua kōo soatalō nō, Jesus a hai ĩ haloī ōsō sai haloa komakō nō, hīi ti pakalai ti ha a sāpali pia salo, a kai hulāsolōma.

21 A kai huu soalō pamō, Siteni tā uli ha Simão a kua wi, ĩ a pao lāoma. Simão a hai, Alesīatōti a, Hupu a, ĩ na kilii tōpō hai ĩ pō a wani kuoma. Sai selekeo opa pa a wani kuoma, Jesus a kai huulō pamō ĩ a wani pao lāoma. A wani pao lāoō ha, <Hi anō ti pakalai ti sipole, ĩ ti sia nōmōtalōlōō!> ĩ na sotatu tōpōnō ĩ na Simão a noa wani thama.

22 Ī na sotatu tōpōnō a noa wani thaa nō, He manokosi makō ha, ĩ Kókota makō hilo kua naine, ĩ makō hamō Jesus a kai hua konasolōma. Kókota makō hai, mamō huu ha sanōma he manokosi wani kui na, ĩ na ĩ maa makō kuō ha, <He manokosi makō> tōpō kuutoma.

23 Ī makō hamō Jesus a kai waloikitō nō, nini ipa wi ĩ tā matamanōpō, upa mo puu ha miha nakō titiki nō, <Tuu koalōō!> Jesus a na tōpō kuuma maaki, <Pāla> Jesus a kuu hōtōoma.

Hii ti pakali ti ha Jesus a sātāmakō noai ī ta

Mateus 27.32-44; Lucas 23.26-43; João 19.17-27

24 Ī na tā kua tā, hīi ti pakalai ti ha ĩ sotatu tōpōnō Jesus a thakōma. Ai ami hētū hamō sōpala ōsō pata pasōa hōtōki, ai ami hētū hamō ai sōpala ōsō pata pasōa hōtōki, pīli a konona ami makea helulukō nō, pīli a ami hōo ha ai tā pata pasōa hōtōki, ĩ na Jesus a thakōma. Jesus a thakō nō, <Witi pīli anō Jesus a hai ĩ haloī ōsō tälōpō?> ĩ na sotatu tōpō kuu ha, <Kamisanō hātowō> tōpō pi kuu salo, maa makō ose wai na tā sāōkama sātāle, ĩ ma wai sāsākōma. Ma wai sāsākō nō, ai tănō ai haloī ōsō tāa asali, ai tănō ai haloī ōsō tāa asali, ĩ na ĩ sotatu tōpōnō haloī ōsōkō tāa thalōma.

25 Ī na tä kua tä, motokö ösöa waikia tä, hii ti pakalai ti ha Jesus a thaköma.

26 A thaki ha, <Ai töpö hasuo pole, ĩ töpö aiki, “Ī ka pi tä noa na a säpalöma?” ĩ na töpö kuu kitä> ĩ na Pilatosö a pi pata kuu salo, hii ti patete na tä säökömaköma. Hi a hai, juteu töpö na a kaikanamo totio wi ĩ a ĩ na tä kuu wi ĩ tä säökömaköma. Tä säökömakö nö, Jesus a hösöka ha tä säökama sätämaköma.

Ai tiki pakalai tiki ha wanisala tä thaa sinomo wi ĩ töpö thaa naikö noai ĩ ta

27 Ī na tä kua tä, töpö thomömo sinomoti wi, ai tiki pakalai ĩ tiki ha ai polakapi töpö thaa naiköma. Jesus a pi hĩtale, ĩ tä tutakö ha ai tä thaa naia soaki, ai tä tutakö hētu ha ĩ ai tä thaa naia soaki, ĩ na tä thaköma.

28 [Sutu ha ĩ na Teusö tä waheta kuu soatama: <Wanisala tä thaa sinomoti wi ĩ töpö peama thapali wi na, ĩ na a thama hõtöo kitä> ĩ na tä säökama kuu noai ha, ĩ na Jesus a thama totio opama.]

Jesus a na töpö ĩkapalo noai ĩ ta

29 Ī na tä kua tä, töpö hasusoti pole, Jesus a na ĩ töpö ĩkapalotima. Töpö ĩkapalo pola nö, <“Teusömo wi ĩ sa sai waniapalö nö, 3 tökö mumi kui tökö mumi ha, ĩ sa sai thaa kōo kitäo!” wa wani kuupili maaki.

30 Kama wa noao sapao kōo nö, hii ti ha a ithoa konoö!> ĩ na töpö kutima.

31 Ī na Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai a wäsä sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö kuu pi wasöa naioma. <Ki anö ai töpö noama läo sinomopili maaki, kama wani noao sapao kōo mai a.

32 Hii ti pakalai ti ha a ithoa konaso aköna, “Awai. Jesus a pitili. Teusö anö a simökö noai, ĩ Cristo a hilo wi, ĩ a. Juteu makö na a kaikanamo totio wi ĩ a” makö pewö kuu pi> ĩ na töpö kuuma. Ī na töpö kuu tä, Jesus a kotö ha ai polakapi tiki pakalai ĩ tiki na töpö sätäo naine, Jesus a na ĩ töpö hapalo pi wasöa apa naioma.

Jesus a nomaso noai ĩ ta

Mateus 27.45-56; Lucas 23.44-49; João 19.28-30

33 Ī na tä kua tä, motokö hētuto totia tä, mumi mumi tä pata waloa soa pätaköma. Mumi mumi tä pata waloa soa pätaiki nö, motokö kaöpo paio mai ha, masita tä uli pewö mumio opama.

34 Tä uli mumio opa nö, motokö kaöto tä, Jesus a komöma.<Eloi. Eloi. Lemá sapakötani?> a kuuma. Kamakö kai sai ha, <Ipa Teusö ai. Ipa Teusö ai. Wi na tä kuaö ha sa hosalöma?> ĩ na Jesus a komö kuutoma.

35 Ī na a komö kuutoö ha, ĩ a kotö ha töpö öpahale, ĩ ai töpönö ĩ ta hini nö, <Ta hiniö! Elias a pata hai, ĩ kolo tä kuo noai, ĩ a pata naka hätoa alu kuleö!> ĩ na ta hini tomöpo mi salo, ĩ na töpö kuuma.

36 Ī na tōpō kuu tā, <Jesus a amisi ipō hātōkōö!> ai tā pi kuu nö, tuu nasii tuu ha tā kauko opii, ĩ tā kāpamanō nö, hii ti ola ha tā tikimakō nö, tuu pi himakō nö, <Ika. Tuu koalōö!> ĩ na Jesus a na a kuuma. Ī na a kuu nö, <Waihaö! Elias a pata a waloa hātōkiso nö, Jesus a ithoa hāto komani kitāö!> ĩ na tuu pi tikimakō wi, ĩ na ĩ a kuuma.

37 Ī tā, Jesus a komō nö, a nasi tukōma.

38 Ī na tā kua tā, ki hamō, Teusōmo wi ĩ a sai mōtali ha watata ösō supe pata katōo mōtalio läo wi ĩ ösō pata, kletiti. Sanōma tänō ösō kakapa mai ha, hösōka ha kama ösō pata kaka pätalo nö, ösō pata kaka totipasoma.

39 Ī na tā kua tā, sotatu tōpō satehe epii tōpō na a pata simōo sinomoti wi ĩ a patanō Jesus a nasi tuo tama. Mumi mumi ta pata walokōma tā, Jesus a komō nö, a nasi tuo noai, ĩ tā pewō taa nö, <Hi Teusō a hai ĩ pelupō a kuomaö!> a pata kuuma.

40 Ī na tā kua tā, Jesus a noma tā, pai hamō ai suō tōpō öpapalo nö, Jesus a na tōpō mamō tetetioma. Maria Matalena a, José a, hīsa tā Tiago a, ĩ na kilii tōpō hai ĩ pöpönō Maria a, Salomé a, ĩ na tōpō kui,

41 Kaliléia tā uli ha Jesus a na ĩ tōpō nokapaloti nö, Jesus a pasilipo sinomoti noai, Jesus a noma tā, ĩ tōpō suō mamō tetetioma. Jetusalēi tā uli pata hamō Jesus a na ai suō tōpō huu naio noai, ĩ tōpō satehei tōpō solo, Jesus a nasi tuo tama.

Thaka taka ha Jesus a nomawō titikō noai ĩ ta

Mateus 27.57-61; Lucas 23.50-56; João 19.38-42

42-43 Ī tā soatawō, tā wisasoma. Tä wisa tā, Atimatéia tā uli ha José a pilile, Pilatosō a kaikana pata na ĩ a walokōma. Juteu pata tōpō kokamo sinomo wi, ĩ tōpō na José a kokamo naio sinomotima. <José a pi tao opaö. A topa apaö> tōpō kuu sinomoma. José aiki, <Kamakō na Teusō a kaikanamo piale, ĩ sa tā taa pi topa apa kuleö!> a pi kutima. Ī na tā kua tā, <Hena tā, mota mato wi ĩ tā wakala kuki pia salo. Huki sa kalipalo soataö!> José a pi kuu nö, a kili mai, Pilatosō a pata na José a waloiki nö, <Jesus sa tā tälölö pia kuleö!> Pilatosō a pata na ĩ na a kuuma.

44 A kuu ha, <Hua! Jesus a noma haitaso noa> Pilatosō a pi pata kuu nö, sotatu tōpō na a simōo sinomoti wi ĩ ai tā nakalö nö, <Jesus a noma waikilaso ke?> a pata kuu ha,

45 <Awai. A noma waikiso keö!> ĩ na sotatu tā kuu hōtōoma. A kuu hōtōö ha, José a na, <Pei. Jesus a tälölö!> ĩ na Pilatosō a pata kuuma.

46 Ī na a pata kuu ha, watata ösō toita apii, ösō ausi ipii, ĩ ösō kui ösō tälölö nö, a hulazolōma. A hulölö nö, ti pakalai ti ha Jesus a pi ithoa kopamanōma. A pi ithoa kopamanō nö, watata ösō tälölö noai, ĩ ösönö Jesus a nomawō haloa kolilipalö nö, nomawō tōpō titita sinomo wi ĩ nasimō taka ha Jesus a nomawō

titiköma. Maa makö ha thaka taka thakö noai, ĩ taka ha a titiköma. A titiki nö, ai maa ma pata puluama kupotö nö, taka kasököma.

47 Maria Matalena a, José a hai ĩ pöpönö Maria a, ĩ na töpö kui töpönö Jesus a nomawö titio noai ĩ tä tapama.

Marcos 16

Jesus a temöa konaso noai ĩ ta

Mateus 28.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10

1 ĩ na tä kua tä, mota mato wi ĩ tä wakala hasua waikipaso noai ha, Maria Matalena a, Salomé a, Tiago a hai ĩ pöpönö Maria a, ĩ na kilii töpönö tuu hălälä äpii, ĩ tuunö Jesus a nomawö mäi löpali pia salo, sitipa kökö na tuu sulöma.

2 Tuu sulö nö, ĩ hena tä sai tä, ĩ tomĩku tä wakala na motokö ösoto tä, Jesus a titikö tasoma hamö suö töpö hulaselöma.

3 Suö töpö hulolö nö, töpö ateo salo, <Jesus a titile, ĩ hamö makö lisipo pia tä, ĩ taka pata kasöle, ĩ witi pili anö ĩ ma pata häkopalöpö?> ĩ na töpö kuuma.

4 ĩ na töpö kuu tä, tä moni möö maaki, maa ma patanö thaka taka lakö noai, ĩ ma pata häkoa waikia kōa kule.

5 Suö töpönö ĩ tä talalö nö, töpö lisia soatalotö nö, kate a poko kuamö kuo pamö hĩsa tä lotio noai, ĩ tä talalöma. ĩ hĩsa tä hai, äju tä kuoma. Kama hai ĩ watata ösö ausii, ösö lapei, ösö kuoma. ĩ na tä kuoma ha, suö töpö kilia apösoma.

6 Töpö kilia apaö ha, <Pö kilipalo opa tihöö! Nasaté tä uli ha Jesus a pilio noai, ĩ hii ti pakalai ti ha a säpalö noai, ĩ ma tä möömö huu ke? ĩ a titia maneö! A temöa kōa waikiloheö! A paa noai, ĩ ha ma tä möö nökö. Hiki. Mane.

7 Pö hua kononöö! Pedro a, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ ai töpö, ĩ na töpö kui töpö na makö wäö! “Kaliléia tä uli pata hamö kamisa huu paiolöpö! Waiha makö huu haiopö! ĩ tä uli ha sa taa konanöpö!” ĩ na kamakö na Jesus a kuu waikioma thali nökö> ĩ na suö töpö na ĩ na ĩ hĩsa tä kuuma.

8 ĩ na hĩsa tä kuu ha, töpö kili ipa salo, töpö satitimo opama. Töpö satitimo opa nö, töpö kōa soatasolöma. ĩ suö töpö kili ipa salo, ai töpö na ĩ töpö wäo maama.

Maria Matalena a na Jesus a tapamo somaso noai ĩ ta

Mateus 28.9-10; João 20.11-18

9 ĩ na tä kua tä, tomĩku tä wakala na, hena tä sai tä, Jesus a temöa konasoma. A temöa kono nö, Maria Matalena a wani na Jesus anö sai töpö hosalö noai, ĩ a wani na Jesus a tapamo kōa somatasoma.

10-11 Jesus a na töpö nokapalo sinomoti noai ĩ töpö ököpalo hisati tä, Maria Matalena a wani kotapolö nö, <Jesus a temöa konasoma thaiö! Jesus a temii,

sa taa konani keheö!> a wani kuu kule maaki, <Wa holisimo opawö> töpö kuuma.

Polakapi töpö na Jesus a tapamoa nömöso noai ĩ ta

Lucas 24.13-35

12 ĩ na tä kua tä, sai pö sololoi sai pö kuo pamö polakapi töpö huulö tä, ĩ töpö na Jesus a tapamoa nömösoma.

13 A tapamoa nömöso noai ha, töpö kōa soapolö nö, <Jesus a temöa konasoma thaliö!> Jesus a na töpö nokapalo sinomoti noai ĩ ai töpö na ĩ na ĩ töpö kuuma. ĩ na ĩ töpö kuuma maaki, <Makö holisimo opawö> töpö pi kuu hōtōoma.

Jesus a kai a hua sinomoti noai ĩ töpö na a tapamoa nömöso noai ĩ ta

Mateus 28.16-20; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8

14 ĩ na tä kua tä, waiha Jesus a kai a hua sinomoti noai, ĩ 11 töpö iapaloti tä, ĩ töpö na Jesus a tapamoa nömösoma. A tapamoa nömöno nö, <“Jesus a temöa konasoma noa” makö pi kuu mi ipö nö kiliwö. “A temöa konasoma thaliö!” ai töpö kuu kipili maaki, “Holisimo opatiwö. Jesus a temö kōo maa noai kitäö!” makö kuti sai. ĩ na pö kuti tihöö!> Jesus a kuuma.

15 ĩ na a kuu nö, <Masita tä uli pewö na makö hulolö nö, Teusö ta topa apöle, sanöma töpö pewö na ĩ ta wäsä hätäpotöö!

16 Sanöma töpönö Teusö ta hini totiatalo nö, “Jesus a pitili” ĩ töpö pi kuu nö, ĩ töpö mäi õmamonaso wi ĩ töpö õsi palimipasoma kutenö, Teusö tä uli hamö ĩ töpö konasolö kitä. ĩ na tä kua tä, “Jesus a pitili” töpö pi kuu mai, ĩ töpö na, “Jesus a pitili” makö pi kuu pasio maama salo, töpö pea soatio wi ĩ tä uli hamö pö kōa pasilolöö!” ĩ na Teusö a kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

17-18 ĩ na a kuu nö, <“Jesus a pitili” töpö pi kuu totio wi ĩ sa töpö simöa salo, ĩ töpönö sai töpö hosali kitä. Kai a aipö õpii kai a thaa nö, töpö hapalo kitä. ĩ töpönö olö kōkō wasu upii kōkō huöli, tuu wasu upii tuu koali, ĩ na töpö kua kitä maaki, töpö salia mai kitä. “Jesus a pitili. A lotete epö” töpö pi kuu wi, ai töpö salia wi ĩ töpö na ĩ töpö ami waliki ha, töpö toa konaso kitä. ĩ na tä thamaö ha, ai töpönö tä möö nö, töpö kili ipa nö, “Awai. Teusö a lotete epö. Hi töpönö Teusö ta wäsä wi ĩ pitili ta” ĩ na ai töpö pi kuupöö!> ĩ na kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö na ĩ na Jesus a kuuma.

Hi tä hētu pata hamö Jesus a konasolö noai ĩ ta

Lucas 24.50-53; Atos 1.9-11

19 ĩ na Jesus a kuu nö, a hapalo hōtötötalo nö, hutu mosökö hētu pata hamö Teusö anö Jesus a Kaikana hilakö lasoma. Teusö a kotö ha Jesus a kuiki nö, a kaikanamo naio soatama.

Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpönö Jesus ta topa apöle ĩ ta wäsäti noai ĩ ta

20 ĩ na tä kua tä, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö hulolö nö, ĩ tä uli pewö hamö töpö pilio wi ĩ töpö pewö na Jesus ta wäsätima. Jesus ta wäsäti wi,

Teusö anö ĩ töpö lotetepamani salo, Teusö anö tä thama taö asa wi, ĩ töpönö ĩ nasimö tä thama hõttötioma. Tä thama hõttötioö ha, <Jesus ta wäsä wi ĩ pitili ta!> ĩ na Teusö anö ĩ na ai töpö pi thamatima. ĩ na tä kuama. ĩ nakö.]

Lucas

Lucas 1

1 Teópilu a pata ai. Kamisamakö na tä kuati noai, ai töpö satehe epii töpönö ĩ tä säököpalöma.

2 Somi tä Jesus a kuati noai, ai töpönö ĩ tä taa nö, Jesus a kua nömöo kota noai, ĩ tä taa nömöo nö, kamisamakö na ĩ ta wäsäma. ĩ ta wäsäo ha, ai töpönö ĩ tä säököpalöma.

3 Tä säöka noai, ĩ sa tä möö totio nö, ai sa töpö a hini totio nö, kamisamakö kule ha Jesus a kuiki nö, a kua noai, ĩ sa tä säöka pi topa apa nömöoma. Teópilu a pata ai! Pi naka. ĩ na sa pi kuuma: <Ĩ sa tä pewö säöka makoka thaa totipalö nö, Teópilu a na sa tä waheta totoköpöö!

4 Teópilu a pata na ta wäsä waikio noai, ĩ tä na, “Awai. ĩ pitili tahaö!” ĩ na a pi kuupö, ĩ a na sa tä waheta totoköpöö!> ĩ na sa pi kuuma.

Sakatasö a na äju tä tapamonaso noai ĩ ta

5 ĩ na tä kuama. Jutéia tä uli ha Etoosisö a pata kaikanamoti tä, Sakatasö anö Teusö a täpä sinomo wi ĩ nasimö a kuoma. Apiasö töpönö Teusö a täpä sinomo noai, ĩ ai a hai, ĩ Sakatasö a hiloö. Sakatasö a pusopö Isapeu a hai ĩ pö töpönö Teusö a täpä sinomo höttöoma.

6 Sakatasö a, pusopö Isapeu a, ĩ na kilii, Teusö a na ĩ töpö totiatalo sinomo opatima. Teusö a patanö sanöma töpö noa thaa noai, ĩ töpönö ĩ tä pewö a hinia totilöma.

7 ĩ na ĩ töpö kua asama maaki, Isapeu a ulupö kupo pasio maama. Sakatasö a patasipö wani, Isapeu a patasoma wani, ĩ na tä kuoma maaki, kama hai ĩ ulu töpö kuo maama.

8-9 ĩ na tä kua tä, Teusö a täpä sinomo wi, Teusömo wi a sai ha ĩ töpö kalipaloti tä, Sakatasö a kalipalo naitioma. ĩ töpö kalipaloti tä, Teusömo wi a sai kai ösimö ha Sakatasö a simököma. <Huki Teusö a sai kai ösimö ha witi pili a kalipalopö?> ĩ na töpö pi kuu salo, maa ma ose säökama wai säsäkö nö, ĩ ma hösökä möö nö, <Kawa aikiö!> ai tä na ĩ na töpö kuu sinomoma kutenö, ĩ töpönö ma ma ose säsäkö nö, ĩ ma möö nö, Sakatasö a saipalöma. A saipalö nö, <Teusömo wi a sai kai ösimö ha kawanö höösöpö wa tä wakö umömaö!> ĩ na Sakatasö a noa thama. A noa thaö ha, tä nisamö toita apii höösöpö tä wakö umömapö, Teusömo wi a sai kai ösimö ha a lisia soatasolöma.

10 A lisia soatalolö nö, ĩ höösöpö tä wakö umöma tä, atu ha ai töpö kokamo pasile, Teusö a na ĩ töpö hapalo pasio soatama.

11 ĩ na tä kua tä, Teusö a patanö kama hai ĩ äju töpö simöta sinomo wi, Sakatasö a na ĩ ai äju tä tapamonasoma. Sakatasö a öpatile, ĩ ha höösöpö tä wakö pi hili pole, ĩ kate a poko kuomö kuo pamö ĩ äju tä öpama.

12 Ī āju tā öpa ha, pe epii Sakatiasö a kilia apösoma.

13 A kilipalo opaö ha, ĩ āju tā aiki, <Sakatiasö ai! A kilipalo tihöö! Teusö a na wa kuu noai, Teusö anö ĩ ta hinia totia waikilömaö! Önö kutenö, au husopö a na au ulu a kuo pia kule. Ī a wai kuo piale, ĩ a wai kupasoö ha, “João” wa kuupököö!

14 Ī a na wa pi mönaha apöki kitä. Ī a kupasoö ha, satehe epii töpö pi mönaha apa naiki kitä.

15 “João a hai, ĩ pata tä totiwöö!” ĩ na Teusö a pi kuu kitäö! Au ulu anö upa mo puu wasu koa pasio mai kitäö! Ai tuu wasu koa naio mai kitäö! A wai kutalo nö, ĩ tökö soatawö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a ösi wai ha ĩ a kua pitilia totia apököma.

16 Ī a wai patalo nö, isöhaeu töpö hai ĩ Teusö pata tä na ĩ anö isöhaeu töpö satehe epii töpö pi sapa kopamani kitä.

17 Ī pata tä na a huu toleheapalo nö, Teusö a kai a wäsä tolehapalo pamö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö Elias a simöa kua noai na, ĩ na ĩ a kua nömöo kitä. “Ipa ulu sa töpö wai noima kötiökö o!” ĩ na ĩ anö pö töpö pi thama totio koo kitä. Ai töpönö Teusö a kai a hini wani ipii, ĩ anö ĩ töpö pi sapa kopamanö nö, töpö pi hatuka totia tolea kopamani kitä. Töpö pi hatuka köpasoma, töpö topa köki kitä. Au ulu anö Teusö a pata na opii sanöma töpö pi walolepamani kitä> ĩ na Sakatiasö a na ĩ na ĩ āju tā kuu totioma.

João a thapa piale, ĩ ta

18 Ī na āju tā kuu ha, <Wi na sa pi kuu pasio nö, “Ī pitili taö!” sa pi kuupö? Ipa husopö a wani patasoma, kamisa wani patasipö nai waikiwö, ĩ na samakö patasipö wani kua waikia kule ta pi kuu mai> ĩ na Sakatiasö a kuuma.

19 Ī na a kuu ha, ĩ āju tā aiki, <Kamisa hai, Kapötieu saö! Ī na tä kua tä, Teusö anö sa simöa sinomo wi ĩ sa. Kawa na toita apii sa ta wäsöpö, Teusö anö sa simöpalöma. Ī ta topa apöle sa ta wäsä keö!

20 Sa ta wäsähe, waiha ĩ ta kua tolea totisolö kitäö! Kawa hai, “Wa kuuhe, ĩ pitili ta” ĩ na wa pi kuu soata maama kutenö, wa ākasöpöpasö kitä. Waiha wa ākasöpö soa tä, au ulu a kupasoma, ĩ tökö soawö wa hapalo totia kōa soapasö kitäö!> ĩ na ĩ āju tā kuuma.

21 Ī na tä kua tä, Sakatiasö a kopöpö ĩ tä na töpö mamö läo haioma maaki, Teusömo wi a sai ösimö ha Sakatiasö a lisipo koo haio mi ipö ha, <Wi na taköö!> töpö pi kupalo kai kupalotima.

22 Töpö pi kuu kai kupaloti tä, a lisia kopasoma maaki, a ākasöpö salo, a hapalo maama. A hapalo mi ipö ha, <Ī anö āju tā taa hätolalö tasoma. Önö kutenö tä wani hapalo maa kule ta pi kuu mi sai> ĩ na töpö pi kupaloa apösoma. Sakatiasö a ākasöpö salo, pili a aminö tä holisi wani himöpala isi waniho opa pätioma.

23 Ī na tä kua tä, Teusömo wi a sai ösimö ha a kalipaloti wi, ĩ tä matasoö ha, a kōa soatasolöma.

24 Ī na tä kua tä, Sakatiasö a hai ĩ pusopö Isapeu a sipinapilo nö, 5 pilipoma kökö kui kökö pilipoma ha kama sai a na a kutioma.

25 Ī na tä kua tä, <Ipa ulu a supo maa noai, Teusö anö ĩ tä mapamanöma kutenö, ai töpönö sa komoapalama kōo asa mai kitäö!> ĩ na Isapeu a kuuma.

Maria a na āju tä tapamonaso noai ĩ ta

26-27 Isapeu a sipinapia tä, 5 kökö pilipoma kui kökö pilipoma hasupamanö nö, Kaliléia tä uli ha Nasaté tä uli pata kule, ĩ ha Maria a kuo noai, ĩ a na Teusö anö āju tä simöpalöma. Davi a kaikana ola hai José a na Maria a totoa waikiköma maaki, a höpöa paio mai ha, a kuo soatioma. A sino soa tä, Teusö anö āju tä Kapötieu a simöpalöma.

28 Maria a na a waloiki nö, <Maria ai! A pi mönahaikiö! Kawa na Teusö a kua asa kuleö! Teusö anö wa totiapala apa wi, ĩ waö!> ĩ na a kuuma.

29 Ī na a kuu ha, Maria a pi honipo opama. A pi honipo opa nö, <“Kawa na Teusö a kua asa kuleö!” wi na a pi kuu salo, ĩ na a kuu ke?> ĩ na Maria a pi kuuma.

30 Ī na a pi kuu tä, <A pi honipo tihöö! A kili tihöö! Teusö anö wa totiapala apa wi, ĩ wa waikiwö päwölököö!

31 Wa sipinapia opilo nö, ulu wa thapali kitäö! Ulu wa thapali salo, “Jesus” wa kuupöö!

32 Au ulu a hai, ĩ pata tä sai kupaso kitäö! “Hi tä hētu hamö Teusö a kupoli, ĩ a hai ĩ pelupö aö!” töpö kuu kitä. Teusö pata tänö Davi a kaikana thapalö noai na, ĩ na Teusö anö au ulu a thaa naipali kitäö!

33 Jacó a hai ĩ ola töpö hai, ĩ isöhaeu töpö na au ulu a kaikanamo soatio kitäö! A kaikanamo mapo mai kitäö!> ĩ na ĩ āju tä kuuma.

34 Ī na a kuu ha, Maria aiki, <Hö hö. Sa nö thaö mai ha, “Au ulu wa thapali kitäö!” wa kuuwö> ĩ na a kuu höttöma.

35 Ī na a kuu ha, <Kawa na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a waloiki nö, Teusö a pata lotete epii, kawa na ĩ tä waloki kitäö! Önö kutenö, ulu wa thapa piale, ĩ a kateha nö, “Wanisala tä höpöa mi ipii, ĩ a. Teusö a ulupö” töpö kuu kitäö!> ĩ na āju tä kuu nö,

36 <Au ai Isapeu a patasoma waiki maaki, ĩ anö ulu a wai thaa naipali kitäö! A sipinapilaso noai, ĩ 6 kökö pilipoma kui kökö pilipoma kua waikia kule. “Ulu pö supo mai, ĩ a” töpö kuuma maaki,

37 Teusö a lotete epii ĩ anö tä pewö thama taö öpa kutenö, ĩ anö tä aipöama apa kitäö!> ĩ na āju tä kuuma.

38 Ī na a kuu ha, Maria aiki, <Teusö anö sa simöa sinomo wi ĩ sa. Kamisa na wa kuu pole, ĩ tä kuopöö!> ĩ na a kuuma. Ī na tä kua tä, Maria a na ĩ na ĩ äju tä kuoki nö, a konasolöma.

Isapeu a sai pö ha Maria a hamamo noai, ĩ ta

39 Ī na tä kua tä, Jutéia tä uli ha maa makö öpalati, ĩ tä uli ha ai sai pö hõkõkõi sai pö kulati, ĩ ha lope epii Maria a hama hulapolöma.

40 A hama hulolö nö, Sakatiasö a sai pö ha a waloikitö nö, a lisia soatalotö nö, Sakatiasö a hai ĩ pusopö Isapeu a na a hapalo soata tasoma.

41 Maria a hapalo pole, Isapeu anö ĩ ta hini ha, ĩ tökö soatawö, kama pili thalupökö na ulu tä ose wai titile, ĩ a wai kalipalo soatama. Ī tökö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö Isapeu a simöa totiki ha,

42 lope epii Maria a na Isapeu a hapaloma. A hapalo nö, ĩ na a kuuma: <Teusö anö ai suö töpö totiapala apa kule maaki, Teusö anö wa totiapala satia apa wi ĩ wa sai. Kawa ösimö na ulu a wai titile, Teusö anö ĩ a wai totiapala apa naio wi ĩ a.

43 Kamisa na ipa kaikana tä hai ĩ pöpönö a noimomö kõa kilia apawö. A noimomö kopi ha, sa pi mönaha apa kule.

44 “Sa huu keö!” ĩ na wa kuuhe, ĩ sa ta hinita tä, ĩ tökö soatawö hi ulu tä wai titia ösimöne, ĩ a pi wai mönaha apa salo, a wai kalipalo opa soatasoma.

45 Kawa aiki, “Kamisa na Teusö a kuupili ĩ pitili ta totiwa!” ĩ na wa pi kuu totisoma kutenö, Teusö anö wa pi topapalama totio opaö> ĩ na Isapeu a kuu totiatalotima.

Maria anö ama ta thaa noai ĩ ta

46 Ī na Isapeu a kuu totiataloö ha, Maria anö ama ta thaa nö, ĩ na a kuuma: <“Teusö pata tä totiatalo opa nö kiliawö” ĩ na pili sa ösinö ĩ na sa kuu.

47 Teusö anö sa täa koni wi, ĩ a na sa pi mönaha apaö.

48 Teusö anö sa simöati wi ĩ pata sa mai kitä maaki, Teusö anö ĩ sa wai saia totilöma. “Teusö anö Maria a totiapala apatima” huki ĩ na makö kuu. Waiha ĩ na ola töpö kuu tolea nömösolöö.

49 Teusö a lotete epii anö sa pasilipo opama. Ī a wanisala mi toti ipö.

50 Teusö a hini totio opa wi, Teusö anö noa mai ha ĩ töpö totiapala apaö. Kolo töpö totiapala apama, ola töpö totiapala apa soaö, ĩ na a kuaö.

51 Ai töpö aiki, “Kama sa pi hatuka saia asa waikia kutenö, ĩ na sa kuati pia salo!” ĩ na ai töpö pi kuu wi, Teusö a lotete epii ĩ a patanö ĩ töpö peama apa pasioö.

52 Töpö kaikanamo loteteapalo opati wi, ĩ töpö utitipamani. “Pata sa” ĩ na ai töpö pi kuu pasia mane, ĩ Teusö anö ĩ pata töpö thaa asalali.

53 Nii tä na töpö honimo opa wi, ĩ töpö na tä totoa asaki. Wani tä thapo opa asale, pokei ĩ töpö simöa kopali.

54-55 Kamakö hai ĩ kolo töpö na, Teusö aiki, “Abraão a, kama hai ĩ tolewö töpö, ĩ na töpö kui sa töpö totiapala apa soatio kitäö!” ĩ na a kuu noai, ĩ tä na Teusö a pi motöo maama. A pi mosaio opama. Teusö anö isöhaeu makö simöa sinomo wi, ĩ makö pasilipo opamakö> ĩ na Maria anö ama ta thaa nö, ĩ na a kuuma.

56 Isapeu a sai pö na Maria a kua tä, 3 pilipoma kökö maa kutalo nö, a konasolöma.

João Pasisöta a thapalö noai ĩ ta

57 ĩ na tä kua tä, Isapeu a sipinapia patasipöa totilo nö, wano a ose wai thapalöma.

58 Teusö anö Isapeu a totiapala apaö ha, ĩ wano a ose wai thapalö noai, Isapeu a sai pö kotö ha töpö kule ĩ töpö, kama ai töpö, ĩ na töpö kui töpönö ĩ ta hininö nö, ĩ töpö pi mönaha apa naioma.

59 ĩ na tä kua tä, 7 tä mumi maa kutalo nö, ĩ hena tä, <Ipa isöhaeu makö kutenö, au ulu a isi ola ösö wai hanöpalö nö, au ulu a isi ola ösö wai hosalöö!> ĩ na Teusö a kuu waikioma ha, ulu tä isi ola ösö wai hosali pia salo, ĩ wano tä ose kai wai kule ha, ĩ ha ĩ ai töpö waloköma. ĩ töpö waloiki nö, pö Sakatiasö a hilo kule na, ĩ na pelupö a wai hila thaa pi topa naia kule maaki,

60 pöpönö aiki, <Naiö! Ipa João a wai a hila totikiö!> ĩ na pöpönö a kuu läoma.

61 ĩ na a kuu läoö ha, <Ĩ na kuno maiö! Au ai töpö kule ha, João a hilo kule na, ĩ na ta hilo kua wi tä kua mai kitä ta pi kuu mai> ĩ na töpö kuu nö,

62 kama pö a hapalo mi, ta hini mi, ĩ na pö a kua kutenö, töpö walokö noai, ĩ töpö amiki himöpala päo nö, <Kawanö, wi na ulu wa hila thaa pi topa kule?> ĩ na töpö kuuma.

63 ĩ na töpö kuu ha, pö anö hii ti kotopö ösö wai takaka apa pa tä säöka soataköma. Tä säöka pola nö, <João a hilo kuaöö!> ĩ na tä säökama sätää thaa soatamaköma. ĩ na tä säökama sätää thaa soatamaki ha, <Kilatilha!> ĩ na töpö kupaloma.

64 ĩ na töpö kupaloma, ĩ na tä kua tä, Sakatiasö a ākasöpö maa kōa soatalo nö, a hapalo kōo soatalo nö, <Teusö a toita apa nö kili ia!> ĩ na a kuu soatasoma.

65 ĩ na tä kuaö ha, Sakatiasö a sai pö kotö ha töpö kule, ĩ töpö kilia apölo nö, Jutéia tä uli ha maa makö öpalati, ĩ tä uli pewö hamö ĩ töpönö ta wäsä hätäpoti tasoma.

66 Ta wäsäti ha, ta hininö noai, ĩ töpö aiki, <Sakatiasö a hai ulu a ose wai kupaso noai, wi na ĩ a wai kua totiopö, ĩ a wai kuno mai?> ĩ na töpö kupalo opatima. ĩ na tä kua tä, Teusö a patanö ĩ a wai totiapala apatima.

Sakatiasö anö Teusö a kai wäsä noai ĩ ta

67 ĩ na tä kua tä, wano tä ose wai thapalöma tä, Teusö a ösi kua tolele, pe epii Sakatiasö a ösi na ĩ a ösi kua pitilia totia apöki ha, Teusö a kai wäsä kuköma.

68 Ta wäsä nö, <Kamakö pewö na, “Ipai töpö” ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ makö na a noimo kōo pia salo, a walokö solöma. A waloikiso nö, makö täa koni pia salo. Önö kutenö, “Isöhaeu makö hai ĩ Teusö pata tä totiatalo opawö” makö kuu!

69-75 Teusö anö kamakö hai ĩ nö patapö töpö totiapala apa nö, ĩ töpö na Teusö a hapalo nö, “Kamisanö makö ola totiapala apa hõtöo kitäö!” ĩ na Teusö a kuuma. Abraão a na, “Tiko töpönö au töpö ola hĩsu thaa wi, ĩ töpö na au sa töpö ola noama totio kitäö! Au ola töpö peamaö ha, au sa töpö ola täa kōa läli kitäö! Sa töpö täa kōa lälö nö, töpö kili mai, toitai töpö Teusömo totiopöö! ĩ töpö temö soa tä, sa kai a hini nö, toitai tä thaa sisapöö! Toitai tä thaae nö, töpö Teusömo toitiopöö!” ĩ na Teusö a kuu totioma. ĩ na Teusö a kuu totio opa noai, Teusö anö ĩ tä taö soatioma. ĩ tä taö soatioma kutenö, Teusö anö Davi a simöa sinomoti noai, ĩ a ola lotetepaso kitäö! ĩ a lotete epii ĩ anö makö pewö noama nö, makö täapa kōo läo kitäö! Makö täapa kōo läo piale, kamakö na Teusö anö ĩ a simöa waikipalömaö! Sutu ha, Teusö anö ĩ ta wäsäma. Töpö Teusöpö öpii ĩ töpönö Teusö a kai a wäsä sinomoti noai, ĩ töpönö ĩ ta wäsä toleama. Önö kutenö, makö wanipo pole, ĩ töpönö makö hĩsu thaa pole, ĩ töpö pewö na Teusö anö makö noama totio kitä> ĩ na Sakatiasö a kuu totioma.

76 ĩ na Sakatiasö a kuu nö, kama hai ĩ ulu a ose wai na a hapalo nö, <Pösa wai! Hi tä hētu hamö Teusö a kupoli, ĩ a pata aiki, “Sa kai wäsä wi ĩ wa kupasopöö!” ĩ na Teusö a kuu kitäö! Pata tä na ai sanöma tä paluapalo nö, ĩ anö piliso topama kua wi na, ĩ na sanöma wa töpö ösi thamapöö! Teusö wa ta wäsäo ha, “Pata sa tä kai hini pi topa apa sai taköö!” ĩ na wa töpö pi thama totiopököö!

77 Wa huulö pamö wa ta wäsäti kai huulö nö, “Teusö anö wanisala tä na makö koni kitäö! Makö konö nö, wanisala ma tä thapili, ĩ tä na Teusö a hĩso matalo nö, kamakö na a noimo kōo kitäö!” ĩ na wa töpö pi thama kitäö!

78 Sanöma makö na Teusö a pi honipo opa salo, makö totiapala apa kitäö! Makö totiapala apa kutenö, kamakö pewö na pata tä wakala apii, ĩ anö wakala tä kai waloki kitäö!

79 Mumi mumi tä na töpö kuati pole, nomaso wi tä na töpö kili ipa wi, pata tänö ĩ töpö pi wakalapamani kitäö! Pata tänö makö pewö pi hatukupamani kitäö! “ĩ naköö! ĩ naköö!” pata tänö makö noa thaö ha, makö pi topa apa kuki kitäö!> ĩ na Sakatiasö a kuu totiatalo opatima.

80 Ī na tä kua tä, ĩ ulu tä pataalö pamö, a pi tao opa soaalöma. A pata totilo nö, kama hai ĩ isöhaeu töpö na a tapamo paio mai ha, sanöma töpö pilio taso maa pamö a pilio paio tasoma.

Lucas 2

Jesus a kupaso noai ĩ ta

Mateus 1.18-25

1 Ī na tä kua tä, töpö satehe epii töpö na Aukusötu kaikana tä pata kaikanamo noai, ĩ töpö pewö a kateha ösöhöpali pia salo, <Kawa hilo wi, pata töpö na ĩ ma tä säökömaköpöö!> ĩ na Aukusötu a patanö ĩ na ĩ töpö noa pewö thama.

2 Ī na töpö noa thaa tä, Sítia tä uli pata ha Sitêniu a kaikanamoma. Ī tä, <Wa hilo wi ĩ tä säökömaköpöö!> ĩ na Aukusötu a patanö töpö noa thaa somama.

3 Ī na töpö noa thali ha, töpö pewö husoa soalo nö, kama töpö kolo pilio noai, ĩ töpö sai pö pata kuo taso pa töpö pewö ekua selekeokö tasoma. Kama töpö a hilo wi ĩ tä pewö säökama pia salo, töpö pewö hulamolöma.

4 Ī na tä kua tä, Kaliléia tä uli pata ha Nasaté tä uli kule, ĩ tä uli ha José a husolölö nö, Jutéia tä uli pata ha Peléi tä uli kulati, ĩ tä uli ha nö patapö Davi a ose kai wai pilio noai, ĩ tä uli hamö José a hulamolöma. Davi a hai, José a hai ĩ kolo tä kuoma kutenö, ĩ hamö José a hulamolöma.

5 Kama hilo wi, ĩ tä säökömaköpö, pusopö Maria a sipinapi kai hulamolöma.

6 Peléi tä uli na a kai walo taso tä, ulu a wasu wai kuköma.

7 Ulu a wasu wai kua kuköma, ulu a thaa somatakö noai, ĩ a wai thapalöma. A thapalö nö, watata ösökönö a wai halopalö nö, hiima kökö iama sinomo wi, ĩ ti ha a pi wai alapoma. Hama töpö kuta sinomo wi ĩ a sai matihi ipö waiki ha, hiima kökö iama sinomo wi, ĩ tiki ha a pi wai makeköma.

Oweha kökö thapo wi ĩ töpö na äju töpö hapalo noai ĩ ta

8 Ī na tä kua tä, ĩ tä uli ha oweha kökö thapo wi, pölösö a mötali ha ĩ töpönö oweha kökö nö läpo halutima.

9 Kökö nö läpo haluti pa, Teusö anö äju töpö simöta wi, ĩ ai tä ithoa halupasoma. Hi tä hētu hamö Teusö a kupoli ha tä wakala apii tä kua sätää naipoli, ĩ tä ithoa naipasoma. Ī na tä kuaö ha, töpö kilipalo opama.

10 Töpö kilipalo opaö ha, <Pö kili tihöö! Toitai sa ta wäsä pia kuleö! Sanöma makö pewönö ĩ ma ta hinini salo, ĩ makö pewö pi mönaha apapöö!

11 Cristo a kaikananö makö pewö täapa kōo läo piale, ĩ a wai kupasomaö! Davi a pata pilio noai, ĩ tä uli ha a ose wai kupaso tasomaö!

12 Ma wai möötöö! Hiima kökö iama sinomo wi ĩ tiki ha ulu ma halo wai makea talali salo, “Ä äi. Pitili ta kuoma ta o” makö kuupököö!> ĩ na ĩ äju tä kuu tä,

13 ĩ ãju tä kuo pa ai ãju töpö satehe epii töpö kokamo naio soatama. ĩ töpö kokamo soatalo nö, <Teusö a totiatalo opawöö!> töpö kupalo nö, ĩ töpö pewönö ama ta thaa nö,

14 <“Teusö a toita apö sisawöö! Hi tä hētu pata hamö a pilipoli, ĩ a pata toita apö sisawöö!” töpö kuupököö! Masita tä uli ha töpö pilipai, Teusö anö ĩ töpö pi ipa wi, ĩ töpö pi topa apapöö!> ĩ na ĩ ãju töpö pewö kuuma.

15 ĩ na töpö kuu nö, hi tä hētu hamö töpö kononö nö, oweha kökö thapo wi ĩ töpö aiki, <Pelëi hamö makö hulolö nököö! Kamakö na Teusö pata tänö ta wäsähe, ĩ ma tä möö tasopöö!> ĩ na töpö kuuma.

16 ĩ na töpö kuu nö, töpö hua soatasolöma. Töpö hua soatasolö wi, ĩ töpö waloikitö nö, José a, Maria a, ĩ na kili töpö taa haia konanö tasoma. Hiima kökö iama sinomo wi ĩ tiki ha a pi wai makele, ĩ a pi wai makea taa naia soatalalöma.

17 Taa naia soatalalö nö, ãju töpönö ta wäsä nö, <Cristo a Kaikana thapalömaö!> töpö kuu noai, oweha kökö thapo sinomo wi ĩ töpönö ĩ ta wäsä tolea nömöo soata tasoma.

18 Ta wäsäo ha, ai töpönö ĩ ta hini noai, ĩ töpö aiki, <Pö kuu nö kilatiha!> ĩ töpö pewö kuuma.

19 ĩ na tä kua tä, Maria a haa mai, ta wäsäpole, ĩ tä na a pi tapo kai loo pasio pätioma.

20 ĩ na tä kua tä, oweha kökö thapo wi ĩ töpö wäo maa totipalo nö, pölösö a hamö töpö hua kōo soasolöma. Töpö huu koonö pola nö, <Aitaköö! Teusö a toita apö sisawö ta o. ãju töpö kuu halupii, ĩ pitili ta kuoma ta o> ĩ na töpö kuu kai huu koonöma.

Jesus a hila kukö noai ĩ ta

21 ĩ na tä kua tä, 7 tä mumi matalo nö, ulu tä isi ola ösö wai hosali wi ĩ tä wakala na Jesus a ose wai a hila kuköma. <Jesus wa wai a hila kuköpöö!> ãju tä kuuma ha, ĩ na a hila thakömae. Jesus a hai ĩ pöpönö a sipinapi paio mai ha, ĩ ãju tä aiki, <Ulu wa ose wai thapali salo, Jesus wa wai a hila kuköpöö!> ĩ na a kuu totioma kutenö, ĩ ulu a ose wai thapali ha, Jesus a wai a hila kukömae.

Jesus anö sanöma töpö täapa kōo läo piale, Simeão anö ĩ a talalö noai ĩ ta

22 ĩ na tä kua tä, <Ulu a thatalö nö, ĩ na tä mumi maa kuto tä, pili makö ösi ausipamoö!> ĩ na Moisés anö pata töpö noa thaa totioma kutenö, Jetusalëi tä uli ha José a, Maria a, ĩ na töpö kui töpönö ulu a ose kai wai hulaselöma. Teusö a na ulu tä totoki pia salo, a kai wai hulaselöma.

23 Teusö aiki, <Wano tä thaa somapali wi, kamisa na ĩ a wai totopaö! Kamisanö ĩ sa ulu wai thapo totiopöö!> ĩ na Teusö a kuu noai, ĩ tä säökama

hinini salo, José a, Maria a, ĩ na kilii tōpōnō Teusō a na kama tōpō hai ĩ ulu a totoki pia salo, a kai wai hulasolōma.

24 ĩ tā sāökama kuo noai, ĩ na ĩ tā sāökama kuu hōtōoma: <Makō ōsi ausipamo tā, salo ma wai ĩsimanōpō, polakapi hosa ma kōkō wai sāpaō! Hosa kōkō wai kua mi tā, polakapi wakoka ma kōkō wai sāa pāpalō nōkōō!> ĩ na Teusō anō pata tōpō noa thama. ĩ na Teusō a kuu noai, Moisés anō ĩ ta wāsā tolea noai, José a, Maria a, ĩ na kilii tōpōnō ĩ ta hinini salo, ĩ tōpōnō ĩ na tā thama hōtōoma.

25 ĩ na tā kua tā, Jetusalēi tā uli na Simeão a pilitio noai, ĩ anō toitali tā thaa sinomoō, Teusō a kai hini sinomoō, ĩ na Simeão a kua sinomotima. Teusō anō isōhaeu tōpō tāapa kōo lāo wi, Simeão anō ĩ tā walo taa toitioma. ĩ a na Teusō a ōsi kua tolele, ĩ a kuu totio opama.

26 ĩ na tā kua tā, <Teusō anō kaikana tā simōpa piale, ĩ Cristo a hilo wi, wa noma paio mi tā, ĩ wa talali kitāō!> ĩ na Simeão a na ĩ na Teusō a ōsi kua tolele, ĩ a kuu waikio noai ha,

27 Teusō a ōsi kua tolele, ĩ anō Simeão a simōnōma, Teusōmo sinomo wi a sai na a waloa hōtōkō tasoma. ĩ hamō Jesus a kai wai walo haia hōtōkō tasoma. <Kamakō hai ĩ ulu a wai thapali ha, Teusōmo wi a sai ha ma kai wai hua totilolō nō, ĩ na ma wai thama totioō!> ĩ na Moisés anō ĩ na isōhaeu tōpō nō patapō noa thaa waikioma kutenō, Jesus a hai ĩ pō a, pōpōnō a, ĩ na tōpō kui, Teusōmo sinomo wi a sai na ĩ tōpōnō Jesus a kai wai waloa hōtōkō tasoma.

28 Jesus a kai wai waloa hōtōki ha, Simeão anō a wai sua lätalō nō, Teusō a na a hapalo nō, <Wa totiatalo opawōō!> a kuu nō,

29-30 <Teusō ai. “Waiha makō tāa koni kitāō!” ĩ na wa kuu noai, ĩ pitili wa kuu totiomaō! Huki kawanō samakō tāapa kōo läopō waō! Samakō tāapa kōo lāo piale, ĩ pili sa mamo sainō ĩ sa taa waikilalō manu ke, kawa aiki, “Huki Simeão a ōsi toita apii, a kopiō!” ĩ na ipa pata wa pi kuu!

31 Teusō wanō sanōma tōpō tāapa kōo lāo wi, masita tā uli pewō na sanōma tōpō pewō pilipai, ĩ tōpōnō ĩ tā taō öpa kuki kitāō!

32 “Juteu tōpō pasi mai ĩ tōpō pi hatukua totipamanōpō, wakala sa tā simōpali pia saloō!” wa pi kuu noai, ĩ sa tā wakala taa hōtōlali keō! Jesus a hai, ĩ wakala tā walokōma kutenō, ai tōpō aiki, “Juteu makō totiatalo opawōō!” ĩ na tōpō kuu kitāō! ĩ tā walaka walokō noai, ĩ sa tā taa totilali keō!> ĩ na Simeão a kuuma.

33 ĩ na Simeão a kuu ha, <Jesus a wai a katehae, wi na ĩ pili ta kua totia kule?> ĩ na Jesus a hai ĩ pō a, pōpōnō a, ĩ na kilii tōpō kuuma.

34 ĩ na tā kua tā, Simeão aiki, <Teusō anō makō totiapala apapōkōō!> ĩ na a kuu nō, Jesus a hai ĩ pōpōnō Maria a na, <Teusō anō hi ulu a saipalō noai,

waiha ai isöhaeu töpö satehe epii töpönö ĩ a hini mai kitä. Önö kutenö ĩ töpö õsi palimipo pasio mai kitä. ĩ na tä kua tä, ai isöhaeu satehe epii töpönö a hini asa totio wi, Teusö anö ĩ töpö täa makokoa kõa asali kitäö! Teusö anö hi ulu a simöpalö noai, ĩ anö Teusö ta wäsä kuki kitä maaki, ĩ a na ai töpö hapalo wanisala apa kuki kitäö!

35 ĩ anö Teusö ta wäsäö ha, ai töpö satehe epii töpö õsi pi tapoa hãtoa pasitile, ĩ tä hasulupamani kitäö! Maria ai! Sanöma tänö poo anö wa tiwöhölöma, tä nini kui na, ĩ na wa õsi aulu kua hõtöo kitäö!> ĩ na Maria a na ĩ na Simeão a kuuma.

Ana patasoma a patanö Jesus a wai a kateha noai ĩ ta

36 ĩ na tä kua tä, Ana patasoma anö Teusö a kai a wäsä sinomo noai, Teusömo wi a sai pata ha ĩ a kuo hõtöoma. Ana a hai, Asee tili tä Panueu a hai ĩ pete a kuoma. A moko tä, kama hai ĩ peanopö a tälöma maaki, 7 tä inama maa kutalo nö, kama hai ĩ peanopö a nomasoma. Peanopö a nomasoö ha, sino opii pusopö a kupalo kotioma.

37 A sino wani kupalo kotia tä, ĩ a na 84 tä inama kupasoma. Teusömo wi a sai atu ha Ana a lisiatalo mai, a kupalo õsimöati tasoma. A kupalo õsimöati polatö nö, wakalai ha a pata Teusömo sinomoö, mumai ha a Teusömo sinomoö, ĩ na a kuationa. A Teusömo totiopö, nii tä oa paio mai ha, Teusö a na a hapalo sinomoma.

38 Maria a na Simeão a hapalo tä, ĩ tä, Ana a pata waloiki nö, <Teusö a totiatalo opawöö!> ĩ na a pata kuu kai waloa soataköma. ĩ na a kuu soatalo nö, töpö hila sototole, ĩ töpö na ulu a wai a kateha nömöa soatalöma. Ai tänö jetusalëi tili töpö pea mapama piale, ĩ tä na töpö mamö lätio wi, ĩ töpö na Ana a hapalo nö, ulu tä Jesus a wäsäma.

Jesus a pataso noai ĩ ta

39 Teusö anö pata töpö noa thaa noai, José a, Maria a, ĩ na kilii töpönö ĩ tä pewö a thaa hatuka waikipalö noai ha, Kaliléia tä uli ha Nasaté tä uli pata kulati ha, ĩ ha ĩ töpönö Jesus a kai wai konasolöma.

40 A kai konasolöma, ĩ ha a pataso tasoma. Teusö anö a pi ipa kutenö, a totiapala apama. A totiapala apama kutenö, a pataalö pamö a pi tao soamo opaalöma. A sawö liähäa apaalöma.

Teusömo sinomo wi a sai na Jesus a kuo haio noai ĩ ta

41 ĩ na tä kua tä, inama tä pewö hamö Jetusalëi tä uli hamö Jesus a hai ĩ pö a, pöpönö a, ĩ na kilii töpö huu sinomo tasoma. Pásökoa tä wakala ha juteu töpönö oweha kökö oa pia salo, töpö kokamo noai, ĩ tä, töpö huu sinomotima.

42 Huu sinomo kutenö, Jesus a pi hatuka waikia tä, Jesus a na satehe epii, 12 inama tä maa waikipaso noai ha, töpö kokamo taso wi, ĩ hamö Jesus a kai hulaselöma.

43 Ī hamö töpö kukitö nö, töpö kokamo mapalotö nö, ai töpö kōa waikilasolö noai ha, pō a, pöpönö a, ĩ na kilii töpö pi motōa kua konatö tä, Jetusalēi tä uli ha Jesus a heipaso tasoma.

44 <Ai töpö na Jesus a huu naio haio kōo nö, a waloa naia haia kōki solö kitā> ĩ na töpö pi kuuma maaki, töpö koonö pamö Jesus a walo kōo haio mai ha, tä wisa pälasoma. Tä wisa pälasoö ha, kama ai töpö, kama noi töpö, ĩ na töpö kui töpö kule ha Jesus a tae kōa kule maaki, a tapa kōo maama.

45 A tapo kōo mi ha, Jetusalēi tä uli na Jesus a tae kōo pia salo, töpö sapa kopasolōma.

46 Töpö sapa kopalolö nö, Jetusalēi tä uli ha töpö waloa koiki nö, 3 tä mumi matalo nö, Teusōmo sinomo wi ĩ a sai na Jesus a taa konanö tasoma. Teusö tä waheta taōma wi ĩ töpö na Jesus a loa sätätia tä, a taa konanōma. Teusö tä waheta wäsāti pole, Jesus anö ĩ töpö a hini nö, ĩ töpö huamatima.

47 Ī töpö huamati ha, ĩ pata töpönö Jesus a huama hōtōtioma. A huamati ha, Jesus a hapalo makokati ha, <Ulu wa maaki, wa hapalo tao opawö> ĩ na töpö pewö pi kuuma.

48 Ī na tä kua tä, pō a, pöpönö a, ĩ na kilii töpönö Jesus a taa opia konanö nö, <Wi na taköö!> töpö pi kuu nö, <Pōsa ai! Wi na wa pi kuu salo, samakö pi honiapama apaö? Wa tae kotio ke maaki, wa tapa kōo maa keö!> ĩ na pöpönö a kuuma.

49 Ī na pöpönö a kuu ha, <Wi na makö pi kuu salo, sa tae kotio ke? “Ipa hao a sai pō ha sa lotiopökö o! ĩ na pōsa a pi wai kuu hātoma” wa pi kuu mai> ĩ na Jesus a kuuma.

50 Ī na pelupö a kuu kule maaki, pöpönö a, pō a, ĩ na kilii töpönö ta hini totio maama. <Hāu. Ōkö ta o> pelupö a na töpö kuu maama.

51 Ī na tä kua tä, Nasaté tä uli hamö a kai konasolōma. A kai kononö nö, pō a, pöpönö a, ĩ na kilii töpönö Jesus a simōaö ha, <Pālaö!> a kuu mai ha, <Hai o> ĩ na Jesus a kuu hōtōo sinomotima. Jesus a kuati noai, ĩ tä na pöpönö a pi tapomo sinomotima.

52 Ī na tä kua tä, Jesus a pataalö pamö, a pi hatukua apaalōma. A sawö liähāa apa naio soataalōma. <Jesus a totiatalo opawö> ĩ na Teusö a kuuma. Ī na ai töpö kuu sätāa naioma.

Lucas 3

João Pasisöta a wāo noai ĩ ta

Mateus 3.1-12; Marcos 1.1-8; João 1.19-28

1 Ī na tä kua tä, Sipétiu kaikana pata tä kaikanamo tete epa noai, ĩ 15 tä inama mapo waikia tä, Jutéia tä uli ha Pōsiu Pilatosö a kaikanamo naioö, Kaliléia tä uli ha Etoosisö a kaikanamo naioö, Itutéia tä uli, Tötakoniisisö tä uli, ĩ na tä uli

kui tä uli ha Etoosisö a hai ĩ pepala Filipe a kaikanamo naioö, Apileni tä uli ha Lisâñasö a kaikanamo naioö, ĩ na töpö kaikanamo kua soala tä,

² Teusömo wi a sai ha Anásö a pata, Kaipasö a pata, ĩ na kilii töpönö Teusö a täpä totia tä, ai töpö pilia tasoa mai tä uli na Sakatiasö a hai ĩ pelupö João a huu tä, ĩ ha João a na Teusö a hapaloma.

³ Teusö a hapaloma ha, Johotão u kasö pata hamö João a huu hätäpoti nö, Teusö ta wäsä hätäpo toitio tasoma. Ta wäsä hätäpo toitio nö, <“Makö kuationpole, ĩ tä na huki makö pi wasiso sapao kota mai kitäö!” makö pi kuu nö, wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä hosalöheö! ĩ ma tä hosalö nö, pö mäi õmamo totiloö! Wanisala ma tä thaa noai, ĩ ma tä hosali, makö mäi õmamo totisoö, ĩ na makö kuaö ha, wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä na Teusö a hĩso maa kota kitäö!> ĩ na João a kuuma.

⁴ Sutu upa, Isaías anö Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ anö tä säököpalö nö, a kuu kua noai na, ĩ na tole hamö ĩ na João Pasisöta a kua tolea totioma. ĩ na Isaías a kuuma: <“Pata tä walo pia tä, pili ma tiso makokama kua wi na, ĩ na pata tä sai pata walo pia manu kule, ĩ na pö pi makokoa topa kua läikiö!” ĩ na ai töpö pilia taso mai ĩ tä uli na ĩ na ta kuu tasoa.

⁵ Hawalo töpö kumoma maaki, ai tiko masita tä paköma, tä salöa apa kua kōki wi na, ĩ na makö õsi kua totia läköpöö! Ösö tä pewö salöa thaa kua kōki wi na, ĩ na makö õsi kua totia läköpököö! Piliso äkoto opama maaki, tiso saliliama kua kōo wi na, ĩ na pö õsi kua totia läikiö! Piliso mötali tatoko opama maaki, tiso mötali salöa thaa kōa kōki wi na, ĩ na pö õsi kua totia läikiö!

⁶ ĩ na sanöma makö õsi kua totia läa tä, Teusö anö makö täapa kōo läo wi, sanöma makö pewönö ĩ ma tä tapa totio kitäö!> ĩ na sutu ha, ĩ na Isaías anö tä säöka thamama.

⁷ João a na töpö satehe epii töpö mäi õmamopö töpö huima pole, ĩ töpö na João a hapalo läo nö, <Olö kökö wasu kui na, ĩ na makö kuö hõtöwö. Ai tä aiki, “Makö mäi õmamo saimo päköma, wanisala ma tä thaa noai, waiha ĩ tä noa na Teusö anö makö peama pasio mai kitäö!” ĩ na ai tä holisi wani a kuuma thali?

⁸ Toitai tä thaa totioheö! Toitai ma tä thaa totio kuköma, “Wanisala tä thaa noai, ĩ tä na ĩ töpö pi taemo kōo sapamo kōo waikioma ta o” ĩ na ai ma töpö pi thama kitä. Kamakö aiki, “Abraão a hai, kamakö hai ĩ kolo tä kutenö, makö topa waikia kuleö!” ĩ na pö pi kuu tihöö! Hi maa makö hilale, Teusö anö ĩ maa makö tälö nö, Abraão a hai ĩ ai ola töpö thaa taö öpa kitäö!> ĩ na João a kuuma.

⁹ ĩ na a kuu nö, <Hii mo lalo pasio mi ipii, hanoko anö ĩ ti kolo sai tusä pialeö! Hii mo lalo mi ipö ha, ĩ tiki pewö tusälö nö, koa taka na ĩ tiki pewö ĩsima pasio pia kuleö!> ĩ na João a kuuma.

10 Ī na a kuu ha, töpö satehe epii töpö kokamo pole ĩ töpö aiki, <Wi na samakö kuapö?> ĩ na ĩ töpö kuuma.

11 Ī na töpö kuu ha, <Ai tä hai ĩ haloi ösö mi ipö pasi tä, polakapi au ösökö kua asa tä, sami ösö totoa pasikiö! Au nii tä kua apa asa tä, ai töpö hai ĩ nii tä mi pasii, ĩ töpö na ai nii tä totoaköö!> ĩ na João a kuu hõtöoma.

12 Ī na tä kua tä, kaikana tä pata na sitipa kökö totoköpö, kökö sitipa sua hätäpo sinomo wi, ĩ töpö mäi ömamo pia salo, João a na ĩ töpö waloikitö nö, <Samakö pi hatukama sinomo wi ĩ waö! Wi na samakö kuapö?> ĩ na ĩ töpö kuu ha,

13 <“Au ai töpö na sitipa kökö sulöö!” ĩ na kaikana tä kuu wi, ĩ sitipa kökö täa makoka sisatalö nö, pö kuaö! Ai sitipa kökö naka sätäa häto tihöö!> João a kuuma.

14 Ī na a kuuma, ai sotatu töpö aiki, <Wi na samakö kua pasiopö?> ĩ na töpö kuu ha, <“Ī sa töpö kilia totitamanö nö, ĩ töpö hai sitipa sa kö tälöpöö!” pö pi kuu tihöö! “Wanisala wa tä thaa noai, ĩ tä noa na sitipa kökö pihoö!” ĩ na pö holisi kuu häto tihöö! Kaikana tä na makö kalipalo sinomo wi ĩ tä noa na makö pi mönahapalo sinomo päopököö! Ai sitipa kökö na pö pi wasio sätäa häto tihöö!> ĩ na João a kuuma.

15 Ī na tä kua tä, töpö satehe epii töpö kokamo pole ĩ töpö aiki, <Teusö anö João a saia totia apöpalö noai, ĩ a hätowö. Kamakö na ĩ a kaikanamo totiopö ĩ a hätowöö> töpö pi kupalo opatima.

16 Ī na töpö kupalo opati ha, João aiki hõtöwö <Kamisanö maa tuu na makö mäi öma kule maaki, pata sa sai mai kitä. Ī pata tä sai huu noa haia soa kulatiö! Ī a hai, ĩ pata tä sai kutenö, ĩ a na sa ekuo kili ipawöö! A ami halole, ĩ sa tä kusöpa kili ipa naio soataöö! Ī a patanö maa tuu na kuno mai, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a na makö mäi ömanani kitäö! Koa taka na makö motömaki kitäö! Koa takanö sami sami tä mapama kua wi na, ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ na ĩ anö makö ösi sami ipii, ĩ tä maa thaa hõtöpamani kitäö!

17 Tötiiku mo hiki wi, ai tänö ĩ tä kai waloiki nö, tötiiku mopö hila pa a kalipalo nö, sai a ösimö ha tötiiku mo sai titia soka ösimöki, koa taka na säko säko tä ĩsia soka pasimani, ĩ na tä thama kua wi na, ĩ na pata tä sai waloköma, ĩ na ĩ a patanö makö thama tolea hötöo kitäö! Ai töpö noama asaö, koa taka hili mapo mai, ĩ taka ha ai töpö kea tolea totia pasimapi, ĩ na pata tänö tä thama kitäö!> ĩ na João a kuuma.

18 Ī na a kuu nö, ĩ töpö na ta topa apöle ĩ ta wäsä köatalo opatima.

19-20 João anö ta topa apöle ĩ ta wäsätima maaki, titita wi a sai ha Etoosisö kaikana tänö João a titia pikia apököma. Etoosisö a pata hai ĩ pepala anö pusopö a po pole, Etoosisö a patanö ĩ a suö täli, ai wanisala tä thaa häkikiatalo opatii, ĩ na a pata kuati ha, João aiki, <Ī na wa kuati maikiö!> a kuu

ha, Etoosisö a patanö João a hĩsu thaa opia totilö nö, a titiköma. João a titikö noai, ĩ tä wanisala satio opama.

Jesus a mǎi õmo noai ĩ ta

Mateus 3.13-17; Marcos 1.9-11

21 ĩ na tä kua tä, sai a õsimö ha João a titia paia mi tä, ĩ töpö pewö mǎi õmamo pa, Jesus a mǎi õmamoaisoma. A mǎi õmamoaiso naino nö, Teusö a na a hapalo tä, hutu mosökö pata häkopalolö nö,

22 holeto a kui na, ĩ na Teusö a õsi kua tolele, ĩ a kui, Jesus a na a ithopaköma. A ithopaköma, Teusö aiki, <Kamisanö ipa ulu wa pi ipa wi, ĩ waö! Kawa na sa pi mönaha apa kuleö!> ĩ na Teusö a kuu haio lasoma.

Jesus a hai ĩ kolo töpö

Mateus 1.1-17

23 Jesus a pi patahapoolö tä, kama na satehe epii, ĩ 30 tökö inama kupo tä, a huu hätäpoti pamö, Teusö ta wäsä soaköma. <Jesus a hai, ĩ José a hai ĩ pelupö a> ĩ na töpö pi kuuma. José a hai ĩ pö a hai, Eli a hiloma.

24 Eli a hai ĩ pö a hai, Matã a kuoma. Matã a hai ĩ pö a hai, Lepii a kuoma. Lepii a hai ĩ pö a hai, Meukii a hiloma. Meukii a hai ĩ pö a hai, Janai a hiloma. Janai a hai ĩ pö a hai, José a hiloma.

25 José a hai ĩ pö a hai, Matatiasö a hiloma. Matatiasö a hai ĩ pö a hai, Amoosö a hiloma. Amoosö a hai ĩ pö a hai, Naũ a hiloma. Naũ a hai ĩ pö a hai, Esölii a hiloma. Esölii a hai ĩ pö a hai, Nakai a hiloma.

26 Nakai a hai ĩ pö a hai, Maasi a hiloma. Maasi a hai ĩ pö a hai, Matatiasö a hiloma. Matatiasö a hai ĩ pö a hai, Semei a hiloma. Semei a hai ĩ pö a hai, José a hiloma. José a hai ĩ pö a hai, Jotã a hiloma.

27 Jotã a hai ĩ pö a hai, Joanã a hiloma. Joanã a hai ĩ pö a hai, Hesa a hiloma. Hesa a hai ĩ pö a hai, Sotopapelö a hiloma. Sotopapelö a hai ĩ pö a hai, Salasieu a hiloma. Salasieu a hai ĩ pö a hai, Netii a hiloma.

28 Netii a hai ĩ pö a hai, Meukii a hiloma. Meukii a hai ĩ pö a hai, Asii a hiloma. Asii a hai ĩ pö a hai, Kosã a hiloma. Kosã a hai ĩ pö a hai, Eumatã a hiloma. Eumatã a hai ĩ pö a hai, E a hiloma.

29 E a hai ĩ pö a hai, Josué a hiloma. Josué a hai ĩ pö a hai, Eliése a hiloma. Eliése a hai ĩ pö a hai, Jotĩ a hiloma. Jotĩ a hai ĩ pö a hai, Matã a hiloma. Matã a hai ĩ pö a hai, Lepii a hiloma.

30 Lepii a hai ĩ pö a hai, Simeão a hiloma. Simeão a hai ĩ pö a hai, Jutã a hiloma. Jutã a hai ĩ pö a hai, José a hiloma. José a hai ĩ pö a hai, Jonã a hiloma. Jonã a hai ĩ pö a hai, Eliakĩ a hiloma.

31 Eliakĩ a hai ĩ pö a hai, Meleá a hiloma. Meleá a hai ĩ pö a hai, Mená a hiloma. Mená a hai ĩ pö a hai, Matatã a hiloma. Matatã a hai ĩ pö a hai, Natã a hiloma. Natã a hai ĩ pö a hai, Davi a hiloma.

32 Davi a hai ɿ p̃õ a hai, Jesé a hiloma. Jesé a hai ɿ p̃õ a hai, Opesi a hiloma. Opesi a hai ɿ p̃õ a hai Poasö a hiloma. Poasö a hai ɿ p̃õ a hai, Sala a hiloma. Sala a hai ɿ p̃õ a hai, Nasö a hiloma.

33 Nasö a hai ɿ p̃õ a hai, Aminatapi a hiloma. Aminatapi a hai ɿ p̃õ a hai, Asimĩ a hiloma. Asimĩ a hai ɿ p̃õ a hai, Ahanii a hiloma. Ahanii a hai ɿ p̃õ a hai, Esöhö a hiloma. Esöhö a hai ɿ p̃õ a hai, Petisö a hiloma. Petisö a hai ɿ p̃õ a hai, Jutá a hiloma.

34 Jutá a hai ɿ p̃õ a hai, Jacó a hiloma. Jacó a hai ɿ p̃õ a hai, Isaki a hiloma. Isaki a hai ɿ p̃õ a hai, Abraão a hiloma. Abraão a hai ɿ p̃õ a hai, Teta a hiloma. Teta a hai ɿ p̃õ a hai, Nao a hiloma.

35 Nao a hai ɿ p̃õ a hai, Setuki a hiloma. Setuki a hai ɿ p̃õ a hai, Hakaú a hiloma. Hakaú a hai ɿ p̃õ a hai, Peleki a hiloma. Peleki a hai ɿ p̃õ a hai, Epe a hiloma. Epe a hai ɿ p̃õ a hai, Selá a hiloma.

36 Selá a hai ɿ p̃õ a hai, Kainã a hiloma. Kainã a hai ɿ p̃õ a hai, Apasiasi a hiloma. Apasiasi a hai ɿ p̃õ a hai, Sēi a hiloma. Sēi a hai ɿ p̃õ a hai, Noé a hiloma. Noé a hai ɿ p̃õ a hai, Lameeki a hiloma.

37 Lameeki a hai ɿ p̃õ a hai, Matusalēi a hiloma. Matusalēi a hai ɿ p̃õ a hai, Enoki a hiloma. Enoki a hai ɿ p̃õ a hai, Jateesi a hiloma. Jateesi a hai ɿ p̃õ a hai, Maalaleu a hiloma. Maalaleu a hai ɿ p̃õ a hai, Kainã a hiloma.

38 Kainã a hai ɿ p̃õ a hai, Enosö a hiloma. Enosö a hai ɿ p̃õ a hai, Sesi a hiloma. Sesi a hai ɿ p̃õ a hai, Adão a hiloma. Adão a hai ɿ p̃õ a hai, Teusö a hiloma.

Lucas 4

Sai tä sai patanö Jesus a wapa noai ɿ ta

Mateus 4.1-11; Marcos 1.12-13

1 ɿ na tä kua tä, Jesus a õsimö sai na Teusö a õsi kua tolele, ɿ a kua totiki nö, a simöa totiköma. A simöa totia tä, Johotão u pata ha a kuoma, a hua konasolöma. A huu koonö tä, sanöma töpö pilia mai, ɿ tä uli ha Teusö a õsi kua tolele, ɿ anö Jesus a hilakö tasoma.

2 ɿ tä uli ha a kutio taso pa, 40 tä mumi hasupamanö tasoma. ɿ tä, Sai tä sai patanö a wapatima. ɿ ha, Jesus a ia mai ha, 40 tä mumi mapo toita tä, a oio opama.

3 A oi ipö salo, Sai tä sai pata aiki, <Teusö a hai ɿ pelupö wa sai kutenö, hi maa mapö hila apöle, ɿ mapö na wa hapalo totio nö, “Ísa ái kupaloö!” ɿ na a kuu!> ɿ na a kuuma.

4 ɿ na a kuu ha, <Naiö! “Nii tänö wa temöo sisa mai kitäö!” ɿ na Teusö tä waheta kuu> Jesus a kuuma.

5 Ī na Jesus a kuuma, ösö hamö Sai tä sai patanö Jesus a hila nömökö lasoma. A hila nömökölö nö, masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpö na kaikana töpö simöoti wi, Jesus a na ĩ töpö pewö möma soatama.

6 Ī töpö pewö möma soata nö, <Wa töpö tapa pole, ĩ töpö pewö, kama töpö sai pö toita apii, ĩ töpö sai pö pewö, kamisa na ĩ tä pewö totopöma. Ī töpö pewö na sa kaikanamotii. Ai tä na ĩ sa tä pewö totoa pi topa wi, ĩ a na ĩ sa tä pewö totoa taö öpa kitä. Önö kutenö, wa tä tapa pole, kawa na ĩ sa tä pewö totoki kitäö!

7 Wa mäi poiki nö, “Kawa hai, kaikana wa saiö! Wa lotete epö asawöö!” ĩ na kamisa na wa kuu ha, ĩ sa tä pewö totoa totiki kitäö!> ĩ na Sai tä sai pata kuuma.

8 Ī na Sai tä sai pata kuu ha, <“Teusö a hai, ĩ kaikana tä sai sisawöö! Teusö a lotete epö asawöö! ĩ na a kuu sisaaö! ‘Sa simöa sinomoö!’ Teusö a na, ĩ na wa kuu totio sisapököö!” ĩ na Teusö tä waheta kuu> ĩ na Jesus a kuu hõtöoma.

9 Ī na Jesus a kuuma, Jetusalēi tä uli hamö Sai tä sai patanö Jesus a hila nömökö tasoma. A hila nömökötö nö, Teusömo wi ĩ a sai hösöka ha, ösö opa laso pamö Jesus a tikāmakö lasoma. A tikāmakölö nö, <Teusö a hai ĩ pelupö wa sai toti kutenö, wa sutuiki nö, a ithoa kōpaloö!

10 “Wa noama hõtöopö, Teusö anö kama hai ĩ äju töpö simöa läpali kitäö!” ĩ na Teusö tä waheta kuu.

11 “Maa ma na wa konona ami hamima maapö, äju töpönö wa huöa läli kitäö!” ĩ na Teusö tä waheta kuu> ĩ na Sai tä sai pata a kuuma.

12 Ī na a kuu ha, Jesus aiki hõtöwö <“Au Teusö pata tä wapa tihöö!” ĩ na Teusö tä waheta kuu hõtööö!> Jesus a kuuma.

13 Ī na a kuuma, Sai tä sai patanö Jesus a wapa matalo nö, <Waiha Jesus sa wapa kotapöö!> ĩ na Sai tä pi kuu kai pata konasolöma.

Jesus anö ta wäsä kukö noai ĩ ta

Mateus 4.12-17; Marcos 1.14-15

14 Ī na tä kua tä, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a lotetea apöle, Jesus a na ĩ tä kua totiki ha, Kaliléia tä uli hamö a konasolöma. A konasolö noai ha, ĩ tä uli ha töpö pililati, ĩ töpö pewönö Jesus a katehepala apamae.

15 Ī ha juteu töpö kokamo sinomo noai, ĩ sai pö hamö Jesus a huu hätäpoti nö, töpö pi hatukamatima. Töpö pi hatukamati ha <Jesus a totiatalo opawöö!> ĩ na ĩ töpö pewö kupalotima.

Nasaté tä uli na

Mateus 13.53-58; Marcos 6.1-6

16 Ī na tä kua tä, Nasaté tä uli ha Jesus a patamanö noai, ĩ tä uli ha Jesus a waloa kōkitö nö, mota mapo wi ĩ tä wakala ha juteu töpö kokamo sinomo noai

ĩ a sai ha a huu sinomoma kutenö, ĩ a sai ha a lisia kopaso tasoma. A lisia kopalotö nö, Teusö tä waheta wäsä pia salo, a öpa soataköma.

17 A öpa soataiki ha, Isaías anö Teusö a kai a wäsä sinomo noai, Jesus a na ĩ töpönö ĩ tä waheta tototaköma. ĩ tä waheta tototaki ha, Jesus anö ĩ tä waheta täa soatalö nö, ĩ tä waheta häkoa soatalö nö, ĩ tä säökama taa soatalalö nö, tä wäsä nö,

18 <Kamisa na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua totia kule. Önö kutenö, töpö honimo opati wi, ĩ töpö na ta topa apa wi sa ta wäsä totiopö tä na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö sa saia totipalöma. Titita wi a sai ha töpö titile, Teusö anö ĩ töpö lisia kopama piale, ĩ sa ta wäsäpö, sa simöpalöma. Töpö höpöpö öpii ĩ sa töpö mamö totia kopalöpö, sa simöpalöma. Ai töpönö töpö peama totio opati wi, ĩ sa tä mapamanöpö, sa simöpalöma.

19 “Ĩ tä inama na, Teusö anö kama hai ĩ töpö noama apa salo, töpö täa koni pia salo” ĩ na sa kuupö, sa simönömaö!> ĩ na tä säökama kuu noai, Jesus anö ĩ tä säökama wäsäma.

20 ĩ tä säökama kateha matalo nö, ĩ tä waheta laa kōa soatakö nö, ĩ a sai na töpö kokamo sinomo noai, ĩ a sai ha a kalipalo sinomo noai, ĩ a na Jesus anö tä waheta tototakö nö, a loa kōa soataköma. A loa kotaki ha, Jesus a na ĩ töpö mamö pewö tetepaköma.

21 Töpö mamö pewö tetetia tä, Jesus a hapalo nö, <Sa tä säökama katehahe, ĩ ma ta hinihe, ĩ pitili ta kuo totiomaö! Isaías anö tä säöka noai, ĩ kamisa kateha totiomaö! Sa ta katehatihe, huki ĩ tä kua waikipaso keö! Teusö anö sa saipalö nö, sa simöpalö noai ĩ sa totiwöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

22 ĩ na a kuu ha, <Jesus a hai, ĩ José a hai ĩ pelupö a päwö maaki, a hapalo totiatalo opati nö kiliawö ia! A hapalo taö öpapawö a> ĩ na töpö kupalo opatima.

23 ĩ na töpö kupaloti ha, Jesus aiki, <“Töpö ononotama kōo wi ĩ wa kutenö, kama wa ononotamo sapamo kōö!” ĩ na ta kuu kua wi na, kamisa na ĩ na makö kuu kua hōtōki kitä. ĩ na makö kuu nö, “Kaphanaū tä uli ha wa kuiki nö, ĩ ha wa tä aipöama kua noai na, ĩ na hisa ha wa tä aipöama kua naio mi salo” ĩ na makö kuu kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

24 ĩ na a kuu nö, <“Teusö a kai a wäsä sinomo wi, kama hai ĩ tä uli ha ĩ a hai ĩ töpö pilio wi, ĩ töpönö ĩ a hini wani ipö pasi kitä” ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu kule.

25 Hiki. Isöhaeu tä Elias a pata kuo noai, ĩ tä, maa tä hălä maa noai, 3 tökö inama kui tökö inama hasupasoma. ĩ na tökö inama maa kua waikitalo nö, ai tä inama mötali ha maa tä hălää kōa soa pätasoma. Maa tä hălä mi tä, pe epii tä uli oio opama. ĩ tä, isöhaeu tä uli ha juteu töpö pilio noai, ĩ ha Teusö anö Elias a simöpa maama. Kama töpö hai ĩ peanöpö töpö nomasoma kutenö,

töpö sinoa kopaso noai, ĩ tä uli na ĩ töpö satehe epii töpö pilio noai, ĩ töpö oio opa hõtöoma maaki,

26 ĩ töpö suö na Elias a simöpa pasio maama. Tiko tä uli ha, Sitö tä uli ha Sateepöta tä uli kule, ĩ ha sami ai suö tä sino opii tä suö pilio noai, Teusö anö ĩ a pasilia asapali pia salo, ĩ a na Elias a pata simöa sisaköma.

27 Eliseu anö Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ a kua tä, kama hai ĩ Isöhaeu tä uli ha wasu wasu tänö pili töpö ösö waniamati noai, ĩ töpö satehe epii töpö kuoma maaki, ĩ töpö ononopa kōo maama. Tiko sítia tili tä Naamā a ononoa kōa sisapamanöma> ĩ na Jesus a kuuma.

28 ĩ na Jesus a kuu ha, ĩ a sai ha juteu töpö kokamo sinomo noai, ĩ a sai ha töpö lotile, ĩ töpönö ĩ ta hini nö, Jesus a na ĩ töpö pewö hīsoma.

29 Töpö hīso nö, töpö hoköa kōa soatalo nö, Jesus a kai atua kōa soatasolöma. A kai atua kōa soatalolö nö, heuma tä na Jesus a kai hemoa soatalolö nö, Jesus a kemani pia salo, heuma tä ha ĩ nasaté tili töpö sai pö kulali, ĩ tä heuma hösöka hamö a kai hemopaso lasoma.

30 A kai hemopaso lasoma maaki, ĩ töpö mötali hamö Jesus a hasua kōa soa pätakö nö, a kōa soatasolöma.

Ai tä na sai tä sapäko opati noai ĩ a wani

Marcos 1.21-28

31 ĩ na tä kua tä, Kaliléia tä uli ha Kapahanaũ tä uli kule, ĩ ha Jesus a hua konasolöma. ĩ ha a waloikitö nö, mota mato wi ĩ tä wakala na Teusö ta wäsä nö, töpö pi hatukamatima.

32 Töpö pi hatukamati ha, <Jesus anö ta wäsä taö öpawö. A hapalo lotete epö. Kaikana tä hapalo kui na, ĩ na a hapalo kuö öpö> ĩ na töpö pi kutima.

33 ĩ a sai ha, ai tä na sai tä sapäkoti noai, ĩ a loa naitioma. A lotiki nö, lope epii a hapalo lalupalo nö,

34 <Ö! Nasaté tili Jesus ai! Wi na samakö thama pia salo? Samakö maa kopamani pia salo, wa huma? Kamisanö wa taö waikileö! Wa totiatalo opa wi, Teusö anö ĩ wa simöpalö noai, ĩ waö!> ĩ na a lalupalo pola nö, ĩ na a kuuma.

35 A kuu ha, <Wa lalupalo isi waniho mai ha, a lisia kopaloö!> ĩ na Jesus anö ĩ na sai tä noa thaö ha, ai töpö pewö mamö tetela tä, ĩ sai tänö a isi wani wanihipamanö noai, ĩ sai tänö a wani kemanö nö, a hamima mai ha, a lisia kōa soatasolöma.

36 A lisia kōa soatasoö ha, töpö mamö tetea pasile, ĩ töpö aiki, <Jesus a hapalo wi ĩ tä aipöa apa nö kiliawö. Jesus anö sai töpö noa thaö ha, töpö hua kōa soatasolöö. Jesus a lotete epökö a> ĩ na töpö kupaloma.

37 ĩ na töpö kupalo noai, ĩ tä uli pewö hamö ĩ Jesus ta hini setekomae.

Jesus anö Pedro a hai ĩ pösösö a ononoa kopamanö noai ĩ ta

Mateus 8.14-17; Marcos 1.29-34

38 Ī na tä kua tä, ĩ a sai ha töpö kokamo sinomo noai, ĩ a sai ha Jesus a lisia atua kopasoma. A lisia kopalo nö, Simão a sai pö ha a ekuköma. Ī ha Simão a hai ĩ pösösö a kamakalimo opama. A kamakalimo opaö ha, <Jesus ai. Hi wa temöma kōo mi salo> ĩ na töpö kuuma.

39 Ī na töpö kuu ha, a kamakalimo pole, ĩ a na Jesus a öpa hōkōiki nö, kamakali tä sasua kōa soatalöma. Tä sasua kōa soatalöma, a kamakalimo maa kōa soatasoma. A kamakalimo maa kōa soatalo nö, a hokōa kōa soatalo nö, ĩ töpö ösö potehepalama kōo soatama.

Jesus anö ai töpö satehe epii töpö toapama kōtio noai ĩ ta

40 Ī na tä kua tä, wisa täi ha ai töpö kamakali ipö, ai töpö aulu upii, Jesus a na ĩ töpö kai pewö walopama. Töpö kai waloki ha, ĩ töpö pewö na Jesus a ami waliki nö, töpö toa komanöma.

41 Ai töpö satehe epii töpö ösi ha sai töpö kule, Jesus anö ĩ sai töpö lisia kopamanöma. Töpö lisia kopamanö nö, töpö hapalo lalupalo opa nö, <Jesus ai! Teusö a hai ĩ pelupö waö!> ĩ na töpö kuuma. Ī na töpö kuu ha, <Pö hapalo tihöö! Sa thapole, ĩ töpönö sa wäsä sisapöö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thalöma. Teusö anö Jesus a kaikanapalöpö a simönö noai, ĩ sai töpönö ĩ tä taö öpa kutenö, ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

42 Ī na tä kua tä, tä halusoö ha, sanöma töpö kuo maapö tä uli hamö Jesus a hua henasolöma. A hua henasolöma ha, ĩ töpö satehe epö töpönö Jesus a taemö hua hailölö nö, a taa konanö nö, <Tiko hamö a huu tihöö! Kamisamakö na a kutikiö!> ĩ na töpö kuuma.

43 Ī na töpö kuuma maaki, Jesus aiki, <Teusö anö sanöma makö simöa totio piale, ĩ ta topa apöle, ĩ sa ta wäsä hätäpopö, Teusö anö sa simöpalöma. Önö kutenö, hisa ha sa ta wäsä sisa mai kitäö! Tiko hamö töpö kulati, ĩ töpö na sa ta wäsä naio pia salo> ĩ na a kuuma.

44 Ī na a kuu nö, Jutéia tä uli ha juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ sai hamö a huu hätäpo totitio nö, Teusö ta wäsätima.

Lucas 5

Salaka kōkō satehe epii kōkō hikia soalalö noai ĩ ta

Mateus 4.18-22; Marcos 1.16-20

1 Ī na tä kua tä, Sienesaté tuu kosoto kasö pata ha Jesus a hupaloti tä, töpö satehe epii töpönö Teusö a kai a hini pi topa apa kutenö, Jesus a huti pa töpö sototoa soatama. Töpö sototoa soata nö, Jesus a na ĩ töpö pakāho opama.

2 Töpö pakāho opaö ha, kosoto u kasö pata ha salaka pö hiki sinomo wi ĩ töpönö wahi tökö salupala kōone, Jesus anö ĩ töpö hai polakapi kutiata kōkō poke katöa talalö nö,

3 Simão Pedro a hai ĩ kutiata a na Jesus a titia soataköma. A titia soataiki nö, <Simão ai. Kutiatata helulupalö> a kuu ha, kutiatata helulua hõtöpalöma, kutiatata ösimö na Jesus a lotia tä, kosoto tuu kasö ha töpö sotota pole, ĩ töpö na Jesus anö Teusö ta taöma kuköma.

4 Teusö ta wäsä matalo nö, Simão a na a hapalo nö, <Mötali tuu kosoto pata ökio opa pamö pö pi hua soatalolöö! ĩ hamö wahi ma tökö pata säsäha lasopöö!> ĩ na Jesus anö Simão Pedro a noa thama.

5 ĩ na a noa thaö ha, <Pata! Hi sami tä mumi ha wahi sama tökö säsäha haluti kipii maaki, salaka sama pö hikipa halu maa kipii. Salaka sama pö hikipa maa päo noai ha maaki, “Wahi ma tökö säsäa satia kotalöö!” kawanö samakö noa thaa manu kule, sa tökö säsäa hõtöo kota kitäö!> ĩ na Simão a kuu hõtöoma.

6 ĩ na Simão a kuu nö, ĩ töpönö wahi tökö säsäa kotaköma, salaka kökö satehe epii kökö hikia soatalömae. ĩ salaka kökö satehe epö salo, wahi tökö moni pata huitipasoma.

7 Wahi tökö moni huitipasoö ha, ai kutiatata a na ai töpö pi kalä pole, ĩ töpö naka soatama. ĩ töpö pi waloikiso nö, ĩ töpö pewönö salaka kökö hikialalö nö, ĩ polakapi kutiatata kökö pewö na salaka kökö pewö lahoköma, kutiatata kökö moni laköpasoma.

8-10 Salaka kökö satehe epii kökö hikisoma kutenö, Simão Pedro a, Simão Pedro anö töpö nokapalama noai ĩ töpö, Sepeteu a hai ĩ pelupö Tiago a, pelupö João a, ĩ na killii, Simão Pedro a na ĩ polakapi töpö kalipalo naio sinomo noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö pewö pi honipo opama. Simão anö salaka kökö satehe epii kökö hiki talalö nö, <Jesus a patanö tä aipöama apa nö kiliawi ia!> a pi kuu nö, Jesus a kotö na pili a maekonö a hĩta thaiki nö, <Kaikana ai! Wanisala sa tä tha apa pasio wi ĩ sa kutenö, a loa pasököikiö!> ĩ na Simão Pedro a kuuma. ĩ na a kuu ha, <A kili tihöö! Salaka wa kökö luluama kua wi na, ĩ na kamisa na ĩ na sanöma wa töpö pi luluama thama nömöopöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

11 ĩ na Jesus a kuu ha, kutiatata kökö katömakö nö, kutiatata kökö, wahi tökö, ĩ na tökö kui tökö pewö taa soa päta kölö nö, Jesus a kai a hua sinomo pia salo, Jesus a na töpö noka soasolöma.

Wasu wasu tänö pili a ösö hiopöo noai, ĩ a toa komanö noai ĩ ta

Mateus 8.1-4; Marcos 1.40-45

12 ĩ na tä kua tä, ai tä uli ha Jesus a huti tä, wasu wasu tänö pili a ösö hiopöo noai, ĩ a waloa läköma. A waloa läiki nö, Jesus a talalö nö, <Jesus a hai, ĩ kaikana täö!> a pi kuu salo, pili a maekonö a hĩta thaiki nö, a mõi poa soataköma. A mõi poa soataiki nö, <Kaikana ai. Kawanö sa toma koo taö öpa koo kitä. Sa toma koo pi topa tä, sa toa komanöö!> ĩ na a kuuma.

13 ĩ na a wani kuu ha, Jesus anö a wani höpöa nö, <Awai. Wa toma koo pi topa kuleö! Wa toma pi topa koo salo, wa toa komani ke> ĩ na Jesus a kuuma.

Í na Jesus a kuuma ha, pili a ösö wani hiopöo opama maaki, a ösö wani totia kopasoma.

14 A ösö wani totia kopasoö ha, Jesus aiki, <Wa hua konasolö salo, wa toa konaso noai, ai töpö na í ta wäsä häto tihöö! Teusö a täpä sinomo wi í a na wa mömo sisataö! Wa mömo nö, “Wa toa konasoma kutenö, salo a totoköö!” Moisés anö pata töpö noa thaa noai, í wa ta hininö nö, í salo a totokötöö! Wa salo totoki wi, ai töpönö í tä möö ha, “Ki a wani toa konasoma salo” í na wa töpö pi thamapöö!> í na Jesus anö a noa wani thama.

15 <Ta wäsä häto tihöö!> Jesus a kuuma maaki, a wani toa konaso noai, í ta wäsä setekeo opama. Ta wäsä setekeo opaö ha, töpö satehe epí í töpö aiki, <Jesus sa hini tasokö o! Sa salia apati wi, Jesus anö í tä maa kopamanöpöö!> í na töpö pi kuu nö, Jesus a na í töpö walopa tasoma.

16 Töpö walopa tasoö ha, sanöma töpö kuo taso ma apa pa Jesus a hulolö nö, Teusö a na a hapalotima.

A köhetio wi í a wani toa komanö noai í ta

Mateus 9.1-8; Marcos 2.1-12

17 Í na tä kua tä, Jesus anö Teusö ta wäsä nö, töpö pi hatukama pole, í ha patiseu töpö, Moisés a kai wäsä sinomo wi í töpö, í na töpö kui töpö lotioma. Kaliléia tä uli, Jutéia tä uli, Jetusaléi tä uli, í na tä uli kui tä uli ha sai pö kule, í sai pö pewö hamö í töpö kule, Jesus a kule hamö í töpö waloiki nö, töpö lotioma. Töpö lotia tä, Jesus anö töpö ononoa kopamanöpö, Teusö pata tänö a lotetea totipamanöma.

18 Í na tä kua tä, ai töpönö a wani köhea pasikö noai, í a pi wani salukulölö nö, a kai walokö solöma. Töpö walokiso nö, Jesus a kotö ha a pi paa pi topama maaki,

19 sai a ösimö pewö matia apa waiki ha, töpö lisipo maama. Önö kutenö, sai a hõo hamö a kai tupolö nö, Jesus a lole, í tä hētu ha sai a hösöka ha tä häkopalö nö, ai töpö kokamo pole, í töpö mötali ha a pi ithomanö nö, Jesus a loo pa, a pi paa kotökömae.

20 A pi paki ha, Jesus aiki, <“Jesus a lotete epö salo, a toa komani kitäö!” í na töpö pi kuu hätoa kule> í na Jesus a pi kuu nö, a köhene, í a wani na a hapalo nö, <Wanisala wa tä thaa noai, í tä na Teusö a hĩso pole, í sa tä maa kõo waikipamani keheö!> Jesus a kuuma.

21 Í na Jesus a kuu ha, patiseu töpö, Moisés a kai wäsä sinomoti wi í töpö, í na töpö kui töpö lole, í töpö aiki, <Häö. Jesus anö Teusö a kateha wanisala apawö. Sanöma makönö wanisala ma tä thatala apati wi, í tä na Teusö a hĩso pole, Teusö anö í tä maa kõa sisapamani ta pi kuu mai> í na töpö kutima.

22 Í na töpö pi kuti wi, í tä na Jesus a pi hatuka apa salo, í töpö na a hapalo nö, <Wi na makö pi kuti salo, í na makö pi kuti kule?

23 “Wanisala wa tä thati noai, ĩ tä na Teusö a hĩso pole, ĩ sa tä maa kōo waikipamani keheö!” ai sanöma tä kuu taö mai kitä. Teusö a kuu taö öpa sisaö. ĩ na tä kua tä, a wani kōheo wi, ĩ a wani na, “Wa öpa totiki nö, au sii totokö kai wani kononö!” ai sanöma tä kuu taö mai kitä. Teusö a kuu taö öpa sisaö> ĩ na Jesus a kuuma.

24 A kuu nö, <Ĩ na ai sanöma tä kuu taö mai kitä maaki, kamisa na Teusö aiki, “Masita tä uli pewö hamö sanöma töpö pilipai, ĩ töpönö wanisala tä thaa sinomoti wi, ĩ tä na sa hĩso opa wi, kawanö ĩ tä maa kopamanö!” ĩ na kamisa na Teusö a kuu waikio kipili> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nö, <“Jesus a pitilimo opaö. A lotete epö. Teusö anö Jesus a simönöma kutenö, sanöma makönö wanisala ma tä thaa wi, ĩ tä na Teusö a hĩso pole, Jesus anö ĩ tä maa kopama taö öpawö” kamisanö ĩ na makö pi thamapö, hi a wani kōheo wi, sa wani toma kōo pia kuleö!> Jesus a kuu nö, a wani kōhetio wi, ĩ a wani na, <“Wa öpaiki nö, au totokö kai kononö!” kawa na sa kuu alu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

25 ĩ na a noa thaö ha, töpö pewö mamo tetela tä, kama hai sii totokö kai öpa kopalo nö, <Teusö a totiatalo opa nö kiliawö ia! Teusö anö sa toa komani keö!> ĩ na a kuu kai wani kopölöma.

26 ĩ na a kuu kai wani kopölö ha, töpö kuo haio noai, ĩ töpö kilia apölo nö, <Kilatiha! Jesus anö tä aipöama apa wi ĩ ma tä tapa ke. Teusö a lotete epö. A toita apö> ĩ na töpö kupalotima.

Jesus anö Lepii a nakalö noai ĩ ta

Mateus 9.9-13; Marcos 2.13-17

27 ĩ na tä kua tä, Jesus a hua kononö nö, kaikana tä pata na sitipa totoki pia salo, sitipa täta wi ĩ a sai ha Jesus a waloikitö nö, Lepii anö sitipa täa sinomoti wi, ĩ a loa talalö nö, <Hapo. Kamisa na a nokapalo sinomoö!> ĩ na Jesus a kuuma.

28 ĩ na a kuu ha, Lepii a öpa läa soataiki nö, tökö pewö taa soatakölö nö, Jesus a na a noka soasolöma.

Wanisala tä thaa sinomoti noai, ĩ töpö na Jesus a ia naiö noai ĩ ta

29 ĩ na tä kua tä, Lepii anö Jesus a na ai töpö pi mönahapamani pia salo, nii tä thakö nö, töpö satehe epii töpö kokamomanö nö, Jesus a na, <Ipa sai a na makö iapalopöö!> ĩ na Lepii a kuuma. ĩ na tä kua tä, Lepii a, Jesus a, ĩ na kilii töpö iapaloti tä, kaikana tä na sitipa totoköpö, sitipa täa sinomo wi ĩ töpö satehe epö, ai töpö satehe epö, ĩ na kui töpö ia naitioma.

30 ĩ töpö loo naioma kutenö, Moisés a kai wäsä sinomo wi, ĩ patiseu töpö, ai patiseu töpö, ĩ na kilii töpönö Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö hĩsu thaa nö, <Häö. Wi na makö pi kuu salo, tiko tä kaikana na sitipa totoköpö, sitipa sua sinomo wi ĩ töpö, ai töpönö wanisala tä thaa naitio wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, ma töpö kai iati kule?> ĩ na töpö kuuma.

31 Ī na tōpō kuu ha, Jesus aiki hōtōwō <Wa temō öpō tā, tōpō ononopama sinomo wi, kawa na ĩ a walo kōo paio mai kitā. Wa salia apa tā, ĩ a waloa kōo sisaki.

32 Ī tā kua kua wi na, ĩ na sa kua hōtōoō. Kawa aiki, “Wanisala sa tā thaa mi. Sa ōsi toita apō waiki. Sa totiatalo opa asaō” wa kuu ha, kawa na sa walo mai kitā. Wa ōsi topama mai kitā> ĩ na Jesus a kuu nö, <“Wanisala sa tā tha apati wi ĩ saō!” ĩ na wa kuu ha, kawa na sa waloa asaki kitāo! Kawa na sa waloa asakō nö, “Wanisala tā na sa pi sapamo kopalo nö, ĩ sa tā hosa pi topa apa kuleö!” ĩ na wa pi kuupō, kamisanō wa naka kitāo!> ĩ na Jesus a kuuma.

Tōpō Teusōmo totio pia salo, tōpō ia paio maa noai ĩ ta

Mateus 9.14-17; Marcos 2.18-22

33 Ī na tā kua tā, Jesus a na ai tōpō hapalo nö, <João a kai a hua sinomo wi ĩ tōpō, patiseu tōpō kai a hua sinomo wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, tōpō Teusōmo totio pia salo, tōpō ia paio mai maaki, kawa kai a hua sinomo wi ĩ tōpō aiki, “Huki sa Teusōmo totio pia salo, nii sa tā oa paio mai kitāo!” ĩ na ĩ tōpō pi kuu maa noa> ĩ na tōpō kuuma.

34 Ī na tōpō kuu ha, Jesus aiki hōtōwō <Suaha tänō tōpō naka noai, ĩ tōpō kokamo pole, ĩ tōpō na ĩ suaha tā kua soala tā, ĩ tōpō na, “Nii tā oa paio tihōö!” tā kuu wi tā kule kitā ta o? Ma. “Pö ösö potehepaloö!” tā kuu wi tā kua sisaa.

35 Ī tā kui na, ĩ na kamisa kai a hua sinomo wi, ĩ na ĩ tōpō kua hōtōoō. Tiko hamō suaha tā hulaselöma, tōpō kua haile, ĩ tōpönō nii tā oa hisa mi kui na, ĩ na ipa tōpō kua hōtōo kitā. Waiha tiko hamō Teusō anō sa tälölö noai ha, tōpō pi honipo opa salo, nii tā oa hōtōo paio mai kitā> ĩ na Jesus a kuuma.

36 Ī na a kuu nö, ai uni ta wäsä nö, <Haloi ösö hote wani naso opii, ĩ wa ösö totipa pi topa kōa kule maaki, ösö asawösö tutei wa ösö sätāa kōo mai kitā. Haloi ösö tutei wa ösö kakapalöma, ĩ haloi wa ösö waniapali kitā. Haloi ösö tutei ösö waniapasö, haloi ösö naso opii ösö na ösö tutei ösö sätāo topa mi ipö, ĩ na tā kua kitā> ĩ na Jesus a kuuma.

37 Ī na a kuu nö, <Salo ösö hote holokoto ha upa mo puu tutei wa mo puu löa mai kitā. Tuu tute tuu lököma, tuu hölö nö, ĩ tuunö ösö homoa totia apōtaso kitā.

38 Ī na tā kuaö ha, salo ösö holokoto tutei ösö na mo puu tutei tuu lösa sisaheö!

39 Tuu thaa tetea waikikö noai, ai tänō ĩ tuu koa taö öpa waikia kutenö, tutei tuu toita apa kule maaki, ĩ tuu koa nömöo pi topa mai kitāo! “Tuu thaa tetea waikikö noai, ĩ tuu koamö toita asa waikiwö” ĩ na a kuu kitā> ĩ na Jesus a kuuma. Tutei tuu kui na, Jesus anö ta wäsä wi, ĩ na ĩ ta tutei ta kuo hōtōoma.

Lucas 6

Mota mato wi ĩ tä wakala

Mateus 12.1-8; Marcos 2.23-28

- 1 ĩ na tä kua tä, mota mato wi ĩ tä wakala ha, hikali ha tötiiku mosö kuo pa, Jesus anö kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö kai hasuoma. Töpö kai hasuo pamö tötiiku mopö käalalö nö, mosö hosalö nö, mokö oa kai hutilöma.
- 2 Mokö oati ha, patiseu töpö aiki, <“Mota mato wi ĩ tä wakala ha pö kalipalo häto tihöö!” Moisés a patanö töpö noa thama maaki, wi na makö pi kuu salo, hi tä wakala ha makö kalipalotii?> ĩ na töpö kuuma.
- 3 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Davi a, kamanö töpö nokapalamati wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö oi ipö tä, Davi a kua noai, ĩ ma tä säökama hini maa apapa noai.
- 4 Teusömo wi a sai ha Davi a lisipalo nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ töpönö Teusö a na ĩsa äi totoma sinomo wi, Davi anö ĩ äi tälö nö, äi oalöma. ĩ äi oalö nö, töpö nokapalama noai ĩ töpö na ĩ äi totoaköma. “Teusö a täpä sinomo wi ĩ töpönö ĩ äi oa sisa pököö!” ĩ na Moisés anö pata töpö noa thama maaki, Davi anö ĩ äi tälö nö, äi oalalömae. Äi oalalöma maaki, “Wanisala” ĩ na Teusö a kuu maama> ĩ na Jesus a kuuma.
- 5 ĩ na a kuu nö, <Mota mato wi ĩ tä wakala na sanöma sa kupaso noai, ĩ sa kaikanamo wi ĩ sa. Önö kutenö, ĩ tä walaka na, kamisa aiki, “Pö kalipaloö!” ĩ na sa kuu ha, ĩ tä wanisala mai kitä> ĩ na a kuuma.

Ami ösö tao mio opa noai ĩ a wani kua noai ĩ ta

Mateus 12.9-14; Marcos 3.1-6

- 6 ĩ na tä kua tä, mota mato wi ĩ ai tä wakala ha juteu töpö kokamota wi ĩ a sai pata ha Jesus a lisipasoma. A lisipalo nö, Teusö ta wäsä nö, töpö taöma kuköma. ĩ ha ai tä kule, ĩ kate a poko ami ösö tao mio opama.
- 7 A ami ösö tao mi ipö ha, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, <Huki mota mato wi ĩ tä wakala maaki, Jesus anö a toa koo hätomani kitäö!> ĩ na töpö pi kuu nö, Jesus a na töpö mamö teteoma. <“Mota mato wi ĩ tä wakala na pö kalipalo tihöö!” ĩ na Moisés anö juteu makö noa thama maaki, huki wa kalipalowö> ĩ na Jesus a na ĩ na ĩ töpö kuu pi topa apama.
- 8 ĩ töpö pi kuti pole, Jesus anö ĩ tä taö öpa salo, a ami ösö tao mi ipii, ĩ a na, <Hisa ha, mötali ha a öpakisoö!> ĩ na Jesus a kuu ha, a öpaköma,
- 9 töpö lole, ĩ töpö na Jesus a hapaloma. A hapalo nö, <Mota mato wi ĩ tä wakala na wi na makö pewö kuationö? Wi na Moisés a kuuma? “Toitai tä thaa totihoö!” a kuu hätoma? “Wanisala tä thaö!” a kuuma ta o? “Ai tä totiapala totihoö!” ĩ na a kuu hätoma? “Ai tä säpalöö!” ĩ na a kuuma ta o?> ĩ na Jesus a kuuma.

10 Ī na Jesus a kuu nö, kama kotö ha töpö lole, ĩ töpö pewö na a mamö teteiki nö, a ami ösö tao mi ipii, ĩ a na, <A ami totoköö!> a kuuma. Ī na a kuu ha, a ami totoki ha, a ami topa kōo soataköma.

11 A ami topa kōo soataki ha, Moisés a kai wäsä sinomo wi, ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na kilii, Jesus a na ĩ töpö hīso nö, töpö hapalo hētupaso nö, <Wi na Jesus ma thamapö? Ma säpalö nökö hätoö?> ĩ na töpö kuuma.

Jesus anö 12 töpö naka asa noai ĩ ta

Mateus 10.1-4; Marcos 3.13-19

12 Ī na tä kua tä, Teusö a na Jesus a hapalo pia salo, heuma tä öpalati, ĩ hamö a hemopaso lasoma. A hemopalölö nö, mumai ha Teusö a na a hapaloti tä, tä halusoma.

13 Tä halusoö ha, kama kai a hua sinomoti noai, ĩ töpö nakalö nö, 12 töpö saia asapalöma. Töpö saipalö nö, <Kamisanö makö simöa asa wi ĩ maköö!> ĩ na Jesus anö ĩ töpö hila thaköma.

14 Ī na töpö kui töpö sailöma: Simão a hilo somama maaki, Jesus anö Pedro a hila thaa nömökö noai ĩ a, Pedro a hai ĩ poose André a, Tiago a, João a, Filipe a, Patolomeu a,

15 Mateus a, Tomé a, Aupeu a hai ĩ pelupö Tiago a, Simão a hapalo lotete epii ĩ a,

16 Tiago a hai ĩ pelupö Jutasö a, ai Jutasö anö Jesus a monima noai, ĩ Jutasö Isökatiosisö a, ĩ na töpö kui, Jesus anö ĩ töpö saia asalöma.

Jesus anö töpö pi hatukumani, töpö toa komani, ĩ na töpö thamati noai ĩ ta

Mateus 4.23-25

17 Jesus anö töpö saia asalö nö, ĩ töpö kai timöa kopalölö nö, salöo kölö pa ai töpö satehe epii töpö kokamo kölö pa, ĩ ha töpö timöa köpasalöma. Jutéia tä uli pewö hamö töpö pilile ĩ töpö, jetusalēi tili töpö, ĩ na töpö kui töpö kokamo sototapalotima. Ki hamö, mötati tuu kasö pata ha Situ tä uli, Sitö tä uli, ĩ na tä uli kui tä uli ha töpö pilile, ĩ töpö kokamo naitioma.

18 <Jesus sa hini tasokö o! Jesus anö sa toa kōo tasokö o!> ĩ na töpö pi kuu salo, Jesus a na töpö walokö solöma. Ai töpö na sai töpö sapäko opati noai, ĩ töpö waloki ha, Jesus anö ĩ töpö toa komanöma.

19 Jesus a lotete epii, ĩ tänö töpö pewö toa konasoma kutenö, ĩ töpö pewö aiki, <Jesus sa höpöpalöma, sa toa konaso kitäö!> ĩ na töpö pi kuuma.

Ī na wa kua nö, wa pi topa totio opa asa kitä

Mateus 5.1-12

20 Ī na tä kua tä, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na Jesus a mamö hutalo nö, ĩ na a kuuma: <Wani ma tä thapo mi ipii, ĩ makö na Teusö a kaikanamo kutenö, makö pi topa apaö.

- 21 Huki makö oi ipii, waiha ĩ makö ösö poteheapalo opa kitä kutenö, makö pi topa apaö. Huki makö ököpalo opati pole, ĩ makö pi mönaha apa pia manu kule, makö pi topa apaö.
- 22 Sanöma sa kupaso noai ĩ sa na makö nokapalo sinomo kutenö, ai töpönö makö wanipoö, kamakö na ĩ töpö hapalo pi wasöatii, “Makö wanisala apawö” ĩ töpö kutii, makö sasuli, ĩ na ai töpö kua kua hätotio kitä maaki, makö pi topa apa kitä.
- 23 Hi tä hētu ha Teusö a kupoli, ĩ a na makö kononö nö, ai töpönö makö pepalama apa noai, ĩ tä noa na Teusö anö makö täpää totili kitäö! Önö kutenö, pö pi topa apököö! Makö pepalama apati wi, ĩ na ĩ töpö hai kolo töpö kua hötötioma. Teusö a kai a wäsä sinomoti noai, ĩ töpö pepalama hötötioma> ĩ na Jesus a kuu totiatalotima.
- 24 ĩ na a kuu totiataloti nö, <Wani ma tä thapo opa asa wi, huki ĩ makö pi topa waikia kutenö, waiha makö pepalo opa kuki kitäö!
- 25 Huki makö ösö poteheapalo opa asatio wi, waiha ĩ makö pepalo opati kuki kitäö! Makö oia apa kuki kitäö! Huki makö pi mönaha apa salo, makö ĩkapalo opati wi, ĩ makö ököpalo totia apa nömöa konaso kitäö!
- 26 Sutu ha Teusö ta wäsä holisimo opati noai, kolo töpönö ĩ töpö a kateha nö, “ĩ töpö totiatalo opa nö kiliawö” ĩ na ĩ kolo töpö kuuma kutenö, huki ai töpö pewönö makö ha kateha nö, “Makö totiatalo opawö” ĩ na ĩ töpö kuu tä, toita apii makö kuo mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Makö wanipo wi ĩ töpö noima totihoö!

Mateus 5.38-48

- 27 ĩ na Jesus a kuu nö, <“Makö wanipo opati wi ĩ töpö noima totihoö! Makö hĩsu thati wi ĩ töpö totiapala apa sinomoö!” ĩ na kamakönö sa hini pole, ĩ makö na sa kuu alu kule> ĩ na Jesus a kuuma.
- 28 ĩ na a kuu nö, <Teusö a na makö hapalo nö, “Kamisa na töpö hapalo wanisala apa wi, ĩ töpö totiapala totihoö!” ĩ na makö kuu! Ai töpönö makö peama wi, Teusö a na ĩ ma ta wäsä nö, “ĩ töpö pi hatukupamanöö!” ĩ na makö kuu!
- 29 Ai tänö pili wa nakötökö tĩathoki ha, ai wa nakötökö hētu totoa hõtöa soataloö! Wa pomo wi, ai tänö ĩ ösö täli ha, wa ösö halopo komopole, ĩ wa ösö totoa naia soataköö!
- 30 Kawa na ai tä nakoö ha, wa tä täpä soatoö! Ai tänö au wani tä täli ha, tä naka kōo hāto tihöö!
- 31 Ai töpönö wa totiapala apa wi, ĩ wa tä pi ipa kua wi na, ĩ na kawanö ai wa töpö totiapala apa kua hõtöopöö!> ĩ na Jesus a kuuma.
- 32 ĩ na Jesus a kuu nö, <Ai töpönö makö noima wi ĩ ma töpö noima sisa asaö ha, Teusö anö noa tä totoki kitä ta o? Ma. ĩ na makö kua wi na, ĩ na ai töpönö

wanisala tä thaa wi, ĩ na ĩ tōpō kua hōtōō. Tōpō wanisala apati wi, ĩ tōpōnō kama hai ĩ ai noi tōpō noima hōtōō.

33 ĩ na tä kua tä, ai tōpōnō makō totiapala apati wi, kamakōnō ĩ ma tōpō totiapala sisa hōtōō ha, kamakō na Teusō anō noa tä totoki kitā ta o? Ma. Noa tä totoa mai kitā. Ai tōpōnō tōpō wanisala apa wi ĩ tōpō totiapala apa kutenō, tōpō wanisala apa wi maaki, ĩ tōpōnō ĩ tōpō totiapala hōtōō sisaō.

34 “Kamisa na noa tä totota asa kōo wi, ĩ sa tōpō tōpā sisapōō!” ĩ na makō pi kuu nō, ĩ ma tōpō tōpā kukōma, kamakō na Teusō anō noa tä totoki kitā ta o? Wanisala tä thatala apati wi ĩ tōpō aiki, “Kamisa na noa tä totota asa kōo wi ĩ sa tōpō tōpā sisapōō!” ĩ na ĩ tōpō pi kuu hōtōō soataō ta pi kuu mai.

35 ĩ na kuno mai. Ai tōpōnō wa wanipoti pāla tä maaki, ĩ wa tōpō noima satiaō! ĩ wa tōpō totiapala totihoō! ĩ wa tōpō tōpā totihoō! “ĩ tōpōnō sa totiapala hōtōō soata kitāō! Noa tä totoa hōtōpi kitāō!” pō pi kuu ti! Noa mai ha, ai ma tōpō totiapala apa pāō ha, kamakō na Teusō anō pe epii noa tä totoki kitā. Ōsō hamō, hi tä hētū pata hamō Teusō a kupoli, ĩ Teusō a hai ĩ ulu makō kupaso kitā. Wanisala tä thatala apati wi ĩ tōpō, “Aitakōō!” Teusō a na tōpō kuu mai ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, Teusō anō ĩ tōpō totiapala apa sinomoō.

36 Ōnō kutenō, kamakō hai ĩ pō Teusō anō tōpō totiapala thama kua wi na, ĩ na ma tōpō totiapala thama kua hōtōtiopōō!

<Ki a wanisala> ĩ na pō kupaloti ti!

Mateus 7.1-5

37 “Ki tōpō wanisala apawō” ĩ na pō kuti ti! ĩ na makō kuu mi tä, kamakō na Teusō aiki, “Makō wanisala” ĩ na a kuu hōtōō mai kitā. “Ki tōpō wanisala apa kutenō, ma tōpō peamapōkōō!” ĩ na makō kuu mi tä, kamakō na, “Makō wanisala apaō ha, makō peama totio kitāō!” ĩ na Teusō a kuu hōtōō mai kitā. Kamakō na ai tōpōnō wanisala tä thaa noai, ĩ tä na makō hīso maa soatalo nō, ĩ tōpō na makō noimo kōki ha, Teusō a na wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä na Teusō a hīso matalo nō, kamakō na a noimo hōtōō kōo soata kitā.

38 Ai ma tōpō tōpāō ha, Teusō anō makō tōpā hōtōō kitā. Teusō anō kamakō hai ĩ noa tä uni lōkō nō, tä pasōa koipōkō nō, tä lahoa totimaki kitā. Pe epii ai ma tōpō tōpāō ha, pe epii Teusō anō makō tōpā hōtōō kitā. Ai tōpō na wani ipii ma tä totoki ha, kamakō na wani ipii Teusō anō tä totoa hōtōki kitā> ĩ na Jesus a kuuma.

Wa hōpōpō öpii ĩ wanō ai wa tä nokapalama maapōō!

39 ĩ na a kuu nō, ai uni ta wāsā nō, ĩ na a kuuma: <Ai tä hōpōpō öpii, ĩ anō ai tä hōpōpō kai huu kukōma, a kai makokoapalo hōtōō kitā ta o? Tiko hamō tōpō hulolō nō, thaka taka pata na tōpō kekō taso kitā. Ai tä hōpōpō öpii, ĩ a kua kua wi na, ĩ na Teusō a thapo mai, ĩ na ĩ a kua hōtōō> ĩ na Jesus a kuuma.

40 Ī na a kuu nö, <Ai pata tänö wa taöma sinomo wi, ĩ a pata na, “Kamisanö sa tä taö öpa asale ĩ sa” ĩ na wa kuu mai kitä. Waiha ĩ a patanö kawa na tä pewö taöma kuköma, ĩ pata tä kua wi na, ĩ na wa kua hõtötio kuki kitä!”

41 Wi na wa pi kuu salo, ai tä mamö ha lipö lipö tä ose wai kâne, ĩ wa tä tapa asa kule maaki, kawa mamö ha hii ti asawösö pata kâne, ĩ ti pata tapa hõtöo mai a? ĩ hii ti asawösö pata kua kua wi na, ĩ na pe epii wanisala wa tä thaa wi, ĩ na ĩ tä kua kua hõtöoö.

42 Pili wa mamö ha hii ti asawösö pata kâne, ĩ wa ti pata kãa tapa paio mi tä, au ai tä na kawa aiki, “Pili wa mamö ha lipö lipö tä ose wai kâne, ĩ sa tä wai hikia kopalöpöo!” ĩ na wa kuu kitä ta o? Wa holisimo opawö. Pili wa mamö ha hii ti asawösö pata kâne, ĩ ti hosa paitalöo! ĩ wa ti hosalöma, wa tä tapa totia kōa kutenö, ai tä mamö ha lipö lipö tä ose wai kâne, ĩ wa tä wai hosa totiatalo opa kōoö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Hii ti wanisalai ti ha mo toita apii mo lalo mi

Mateus 7.15-20; 12.33-35

43 Ī na Jesus a kuu nö, <Hii tiki toita apii ĩ tiki ha thomo thomo wanisalai mo lalo mai kitä. ĩ na tä kua tä, hii ti wanisala apii ĩ ti ha mo toita apii mo lalo mai kitä.

44 Pili wa tate möö taö öpa salo, ĩ pili wa tiki möö taö öpa naia soataa. Amo mösököpö pasii ĩ amo ha piku mo lalo mai kitä. Amo mösököpö öpii ĩ amo ha upa mo lalo naio mai kitä.

45 Ī na tä kua kua wi na ĩ na sanöma makö kua hõtöoö. Ai wa totiatalo opati wi, ai wa ösi na toitai tä kua kutenö, ĩ wanö toitai wa tä thaö. Ai wa wanisala apa pasio wi, ĩ wa ösi ha wanisala tä kua pasia kutenö, wanisala wa tä thaa pasioö. Wanisala tä na wa ösi pi tapomo tä, wa hapalo wanisala soa päatalo opa kitä. Toitai tä na wa ösi pi tapomo tä, wa hapalo toita apö hõtöo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Sai a kolo lototoa apöle, ĩ uni ta

Mateus 7.24-27

46 Ī na Jesus a kuu nö, <Wi na wa pi kuu salo, kamisa na, “Ipa kaikana wa. Kawanö sa simöa sinomo wi ĩ sa” ĩ na wa kuu kule maaki, sa kai a hini maapa wi? “Ī na wa kuapöo!” kamisanö wa noa thaa kule maaki, “Pälao” wa kuuwö.

47 Kamisa na ai tä waloiki nö, sa kai a hininöma, “Ī na wa kuapöo!” ĩ na sa kuu ha, ĩ na ĩ a kua hõtöa totiotii, witi pili a kua wi na ĩ na ĩ a kuaö? ĩ sa ta wäsä pia kule> ĩ na Jesus a kuuma.

48 Ī na a kuu nö, <Pi naka. Ai tänö sai a thaki pia salo, sai a kolo thaa piale, ĩ ha thaka taka thaa paiki nö, maa ma pata kupokili, ĩ ma hösöka pata ha sai a kolo thaa paiki nö, sai a sai thaa totiköma. A sai thakö noai ha, pata u pata ökimoa soalö nö, sai a öpalali ha, ĩ ha u pata kaläpoma maaki, a sai lototoa

totia apa kutenö, a sai wäkäpa maama. Ī a sai thakö noai, ĩ a kua wi na, ĩ na kamisa kai a hini totio wi, ĩ na ĩ a kua hōtōö.

⁴⁹ Ī na tä kua tä, ai tänö sai a thaa hōtököma. Sai a thaa pia tä, sai a kolo lototama pasio paio maama. Masita tä ha a sai kolo hīta pāköma. A sai thakö noai ha, a sai öpalati ha, ĩ ha lope epīi maa tuu öki pata kalāsoma, a sai wäkäa soatalo nö, sai a pewö pata wania totia apöpasoma. Ī a sai thakö noai, ĩ a kule na, ĩ na sa kai a hini mi ipīi, ĩ na ĩ a kua pasioö> ĩ na Jesus a kuuma.

Lucas 7

Kaikana tänö a kalipalama sinomo wi, Jesus anö ĩ a toa komanö noai ĩ ta

Mateus 8.5-13

¹ Ī na tä kua tä, ĩ töpö na Jesus anö ta wäsä matalo nö, Kapahanaū tä uli ha a waloa kōkö tasoma.

² A waloa kōkö tasoma, ĩ ha sotatu töpö na homa tili tä kaikanamo sinomo wi ĩ a pata na ai tä kalipalo sinomoti wi, kaikana tänö ĩ a pi ipa noai, ĩ a salia apati nö, a noma piama.

³ A noma pia tä, <Jesus a kua kōa kulaliö!> ĩ na tä kuu wi, kaikana tänö ĩ ta hininö nö, ai juteu pata töpö simönö nö, <Jesus a nakalötöo! Sa kalipalama sinomo wi, Jesus anö ĩ a toa komanöpöo!> ĩ na töpö noa thama.

⁴⁻⁵ Ī na töpö noa thaö ha, töpö hulolö nö, Jesus a na töpö waloikitö nö, <Kaikana tänö a kalipalama sinomo wi, ĩ a toa komanösoo!> ĩ na töpö kuuma. Ī na töpö kuu nö, <Ī kaikana tänö juteu makö pewö pi ipaö. Makö pewö pi ipa kutenö, Moisés a kai hinipö, ĩ a sai ha samakö kokamo sinomo wi, ĩ kaikana tänö ĩ a sai thaköma. Önö kutenö a pata pasilipalösoo!> ĩ na töpö ku upama.

⁶ Ī na töpö kuu ha, ĩ töpö na Jesus a hua naisolöma. Ī töpö na a hua nainonö nö, kaikana tä sai pö ha Jesus a ateo tä, Jesus a na kaikana tänö kama hai ĩ noi töpö simönöma. Töpö simönö nö, ĩ na a kuuma: <Jesus a na makö waloikitö nö, ĩ na makö kuu! “Jesus ai. Kawa na ĩ na kaikana tä kuu kuu kuleö! ‘Kawa totiatalo opawöö! Kamisa totiatalo pasio mi ipöö! Önö kutenö, ipa sai a na wa huu maa pököö!

⁷ <Sa toita apö kutenö, Jesus a na sa huu tasoköö!> ĩ na sa pi kuu maneö! Jesus ai. A hapalo päoö. Wa huu mai, <A toa konoö!> ĩ na wa kuu päoö ha, sa kalipalama wi ĩ a toa konaso kitäo!

⁸ Ai pata tänö sa simöa sinomo wi ĩ sa. Ī na tä kua tä, kamisanö ai sotatu sa töpö simöa hōtöo sinomo wi ĩ sa. Sa töpö simöa nö, <Ki hamö a hulolöö!> ĩ na ai sa tä noa thaö ha, a hulasolö ke. Ai tä na sa hapalo päo nö, <Hapo. A huoki solöö!> ĩ na sa kuu ha, ĩ a walo hōtöo sinomoö! Ai sotatu sa töpö simöa kua wi na, ĩ na Jesus wanö salia wi wa tä simöa kua hōtöoö! ĩ na kawa na ĩ na kaikana tä kuu kuleö!” ĩ na Jesus na ĩ na makö kuu!> ĩ na kaikana tä kuuma. Ī na a kuu ha, töpö simönö noai, Jesus a na ĩ töpö waloiki nö, Jesus a na ĩ kaikana tä kai a wäsä läoma.

9 Ī na tōpō kuu läo wi, Jesus anō ĩ ta hininō nō, <Kilatīha> Jesus a pi kuu nō, a nomōhōpalo nō, tōpō nokapaloti pole, ĩ tōpō na, <“Hi kaikana tā aiki, ‘Jesus a pitili. Teusō anō a simōnō noai ĩ a’ ĩ na ĩ a pi kuu kua pole na, ĩ na isōhaeu tōpō pewō lö kui, ĩ na ĩ ai tā pi kuu wi, ai tā kua mane” ĩ na sa kuu kuleö!> Jesus a kuuma.

10 Ī na a kuu ha, kaikana tänō tōpō simōnō noai, ĩ tōpō konasolōma. Tōpō kononō nō, kaikana tā na a kalipaloti noai, ĩ a temō öpii a taa kōa soatalalō tasoma.

Jesus anō a sino opii, ĩ a hai ĩ pelupō a temōa komanō noai ĩ ta

11 Ī ai tā hena tā, Naĩ tā uli ha Jesus a hua nōmōa soatasolōma. Kama kai a hua sinomo wi ĩ tōpō, ai tōpō satehe epīi tōpō solo, Jesus a na tōpō nokapalotima.

12 Naĩ tā uli ha tōpō lisipo sinomo wi, ĩ ha Jesus a ateo tā, ai tōpōnō nomawō tā titiki pia salo, tōpō huu läoma. Suō tā hai ĩ peanopō a noma waikilaso noai ĩ tā suō a hai ĩ pelupō a samii, ĩ a noma nōmōa konaso noai, ĩ a kai waloa läköma. ĩ tā suō na naĩ tili tōpō huu naio noai, ĩ tōpō sateheo opama.

13 Ī na tā kua tā, Jesus anō ĩ suō tā taa nō, a pi honipo opa nō, <A ökö tihöö!> ĩ na a kuuma.

14 Ī na a kuu nō, a ekua soataiki nō, a nomawō titile, Jesus anō ĩ ti hōpōaō ha, ĩ ti salukupō pole, ĩ tōpō öpa soatakōma. Tōpō öpa soataki ha, a nomawō titile ĩ a na Jesus aiki, <Hĩsa ai! “A hokōa kōpaloö!” ĩ na sa kuu alu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

15 Ī na Jesus a kuu ha, hĩsa tā nomawō hokōa kōo soatalo nō, a loiki nō, a hapalo kōo soataki ha, pöpōnō a na Jesus anō a totoa kōköma.

16 Ī na tā kuaō ha, tōpō pewō kilipalo opa nō, <Teusō a totiatalo opawöö!> tōpō kuu nō, <Teusō a kai a wäsā taō öpa asatio wi, ĩ a waloki keö! Kamakö na Teusō a noimo pia salo, a waloki keö!> ĩ na tōpō kupalo opatima.

17 Ī na tōpō kutima, atepa apöle ha tōpō kule ĩ tōpō, Jutéia tā uli ha tōpō kule ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō pewō na ta wäsätima. Jesus anō hĩsa tā nomawō temōa komanō noai, ĩ ta wäsätima.

Jesus a na João Pasisöta anō tōpō simōnō noai ĩ ta

Mateus 11.2-19

18 João a kai a hua sinomoti noai ĩ tōpōnō João a na Jesus a wäsā hōtōoma. A wäsā noai, João anō ĩ ta hini nō, kama kai a hua sinomoti noai, ĩ ai polakapi tōpō nakalō nō,

19 <Pi naka. Jesus a na ĩ na makö kuu! “Jesus ai. Kamisamakö na Teusō anō a simōpa pia wi, ĩ wa hātowō? A simōpa kōo pia wi, ĩ ai tā na samakö mamō läo kōo hātopökö?” ĩ na makö kuu!> ĩ na João anō tōpō noa thaa nō, Jesus a na tōpō simōnōma.

20 Töpö simöni ha, Jesus a na ĩ töpö waloikitö nö, <“Jesus ai. Kamisamakö na Teusö anö a simöpa pia wi, ĩ wa hätowö? A simöpa kōo pia wi, ĩ ai tä na samakö mamö läo kōo hätöpökö?” ĩ na Jesus a na makö kuu!” ĩ na João anö samakö noa thaa kipiliö!> ĩ na töpö kuuma.

21 ĩ na töpö kuu tä, ĩ tökö soatawö Jesus anö töpö satehe epii töpö toa komanöma. Ai töpö kamakalipö, ai töpö thoko thokopö, ai töpö amukumo opa wi ĩ töpö, ai töpö na sai töpö sapäko opati wi ĩ töpö, ai töpö hōpöpö öpii ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Jesus anö ĩ töpö toa komanöma.

22 ĩ töpö toa komanö nö, João anö töpö simönö noai ĩ töpö na Jesus aiki, <Pö hua kononö! Ma tä tatihe, ma ta hinihe, João a na ĩ ta wäsätö! “Töpö hōpöpö öpii ĩ töpö mamö huu topa kōa, töpö konona kōheo noai ĩ töpö huu totia kōa, wasu wasu tänö töpö ösö hiopöpaso noai ĩ töpö ösö totia kopasoö, töpö sōmōka komio opa noai ĩ töpö sōmōka wakala kopasoö, ai töpö noma totisoma maaki, Jesus anö ĩ töpö temōa komani, töpö honimo opa wi ĩ töpö na Teusö ta wäsäö, ĩ na tä kua kulaliö!” ĩ na João a na ĩ na makö kuu!> ĩ na Jesus a kuuma.

23 ĩ na a kuu nö. <“Jesus a pitilimo opaö” wa pi kuu wani mi ipii, ĩ wa pi topa apa asaö> ĩ na Jesus a kuuma.

24 ĩ na Jesus a kuuma, João anö töpö simönö noai, João a na ĩ töpö hua konasolöma. Töpö hua konasolö noai ha, Jesus anö João a kateha haioma. A kateha haio nö, <Witi pili ma möö pia salo, ai sanöma tä pilia taso mai tä uli hamö makö huu tasoma? Ipoko tänö silaka āko hemosili salä salämo kua wi na, ĩ na a wani kua wi, ĩ ma möömö huma?

25 Witi ma möömö huu totioma? “Sama möö pialati, haloi ösö toita apii ösönö a haloa hātöle kitä!” ĩ na makö pi kuu hātoma? Haloi ösö toita apii ösönö töpö halo sinomoö, nii tä, wani tä, ĩ na tä kui, ĩ töpönö ĩ tä thapo opaö, ĩ na töpö kua wi, ai sanöma tä pilia taso maa pamö ĩ töpö pilio pasio taso mai kitä. Kaikana töpö sai pö pe epii, sai pö toita apii, töpö sai pö na ĩ töpö kuo sinomo sisatioö.

26 Ma möömö huu taso noai, witi ĩ a pasiwö? Teusö a kai a wäsä sinomo wi ĩ a hätowö? Awai, João anö Teusö a kai a wäsä wi ĩ a maaki, ĩ a päwö mai kitä.

27 Teusö anö João a kateha noai, ĩ tä säökama kua. ĩ na tä säökama kuu: “Kamisanö sa simöa sinomo wi, Cristo wa palu hamö ĩ sa simöa tolehea pia salo. Kawa palu hamö ĩ anö piliso saliliana totio pia salo” ĩ na tä säökama kuu> ĩ na Jesus a kuuma.

28 ĩ na a kuu nö, <“João a hai, ĩ pata tä kuö kui na, ĩ na ai sanöma pata tä kuö mai kitä. ĩ na ai pata tä kuö mai kitä maaki, waiha Teusö anö sanöma makö simöa totia kuköma tä, makö simöa wi, ĩ ai wa patamo pasio mai maaki, João a na ĩ pata wa toleha satia apöle kitä!” ĩ na sa kuu alu kule> ĩ na Jesus a kuuma.

29 Jesus a kuu noai, ĩ tōpōnō ĩ ta hininō noai ĩ tōpō pewō, kaikana tā pata na sitipa totokōpō, ai tōpō na ĩ sitipa taa sinomo wi ĩ tōpōnō ĩ ta hinia nainō noai ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō aiki, <Teusō a pitilimo totio opaō> ĩ na ĩ tōpō pi kuuma. ĩ na ĩ tōpō pi kuuma kutenō, João a na ĩ tōpō māi ōmamo waikisoma.

30 ĩ tōpō māi ōmamo waikisoma maaki, patiseu tōpō, Moisés a kai wäsā sinomo wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, João a na ĩ tōpō māi ōmamo pasio maama. <ĩ na makō kua totiopökōö!> Teusō a kuuma maaki, <Pālaō!> ĩ na ĩ tōpō pi kuu pasioma.

31 ĩ na tā kua tā, Jesus a hapalo kōo nō, <Huki makō kule, ka pi tā kua wi na, ĩ na makō kuatii? Witi tōpō kuati wi na ĩ na makō kua hōtōtioö?> ĩ na Jesus a kuu nō,

32 <Sapono a na ulu tōpō unumoti nō, tōpō lopalo kuati wi na, ĩ na makō kuati hātoō. Ai ulu tōpō lole, ĩ tōpō na ai ulu tōpō hapalo lalupalō opa nō, “Thola sama ōsō holapali ke maaki, makō paōa mane. ĩ na tā kua tā, ōkō wi ĩ ama sama ta thapali ke maaki, makō ōkō hōtōo mi ipō” ĩ na ulu tōpō kuu. ĩ ulu tōpō kua kua wi na, ĩ na pata makō kua hōtōo.

33 João Pasisōta anō upa mo puu koa mi, ai tā wakala na nii tā oa paio mi, ĩ na João a kuati ha, “João a na sai tā sapāko opati salo” ĩ na makō kuuma.

34 ĩ na tā kua tā, sanōma sa kupaso noai ĩ sanō nii sa tā oaō, pili sa thomo puu koaō, ĩ na kamisa kua kutenō, “Pe epii Jesus anō nii tā oa apaō, pili thomo puu koa apō, ĩ na Jesus a kua silia apatiwō. Kaikana tā na sitipa totokōpō, ai tōpō na ĩ sitipa taa sinomo wi ĩ tōpō, ai tōpōnō wanisala tā thaa sinomo wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kua wi, ĩ tōpō na Jesus a noimotiwō” ĩ na makō kuu.

35 Ai tā pi hatuka apōle, ĩ anō ta wäsā makoka apōle, ai tōpōnō ĩ ta hini totio opa salo, tōpō totiatalo opa kuki kitā> ĩ na Jesus a kuuma.

Suō tänō mamō puunō Jesus a ami salupalō noai ĩ ta

36 ĩ na tā kua tā, ai patiseu tänō Jesus a kai iapalo pia salo, a nakalōma. A nakali ha, ĩ patiseu tā sai pō na Jesus a ekua hōtōkōma. A ekua hōtōiki nō, a waloikitō nō, a lotia tā,

37 ĩ tā uli ha suō tänō wanisala tā thaa sinomo noai ĩ a suō kule, ĩ a waninō, <Patiseu a sai pō na Jesus a loa kulaiō!> tā kuu pole, ĩ tā hininō nō, maa ma holokoto wai ha tapu tapu tuu nizamō toita apii, tuu noa apii tuu titile, ĩ tuu pi tälölō nō, Jesus a loo taso pa ĩ a suō hulölō nō, ĩ tuu kai walokō tasoma.

38 A waloikitō nō, Jesus a noa na a ōkō kai loa haipakōma. A loa haipaiki nō, pili a mamō puunō Jesus a konona ami salupalōma. A ami salupalō nō, pili a hunukunō Jesus a ami hāsitia soapalōma. Jesus a pi ipa salo, a ami ususa soatalalō nō, tapu tapu tuu nizamō toita apii tuunō Jesus a ami māi löa soatalōma.

39 A ami mǎi löa soatale, patiseu tänö ĩ tä taa nö, a pi tapoiki nö, <Hö. Jesus anö Teusö a kai a wäsä sinomo wi, ĩ a kuo köna, hi suö tä taö öpöla pi. “Sa höpöa pole, ĩ anö wanisala tä thaa sinomo wi ĩ a” ĩ na Jesus a pi kuu pola pi> ĩ na ĩ patiseu tä pi kuuma.

40 ĩ na a pi kuu ha, ĩ patiseu tä Simão a na Jesus aiki, <Simão ai. Kawa na sa hapalo pi topa kuleö!> a kuu ha, <A hapaloö!> ĩ na Simão a kuu höttöoma.

41 ĩ na a kuu höttöö ha, Jesus anö uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Pata tä na ai tä aiki, “500 au sitipa kökö kui, ĩ au kökö pio paita” ĩ na a kuu ha, ĩ pata tänö sitipa kökö satehe epii, ĩ 500 kökö kui kökö totoa höttököma. ĩ na tä kua tä ĩ pata tä na ai tä aiki, “Au 50 sitipa kökö kui, ĩ au kökö pio paita” ĩ na ai tä kuu ha, ĩ pata tänö polakapi, 50 kökö kui, ĩ kökö totoa höttököma.

42 ĩ na tä kua tä, “Waiha ĩ na sitipa kökö kui, ĩ na sa kö totoa kopi kitäö!” töpö kuu noai maaki, ĩ töpö honimo opa salo, kökö totoa koo maama. Kökö totoa koo mane maaki, pata tä aiki, “Sitipa kökö na makö honimo opa pikio salo, ipa sitipa ma kökö totoa koo maapöö!” ĩ na ĩ pata tä kuuma. ĩ na tä kuuma> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nö, <Simão ai. Wi na wa pi kuu kule? ĩ polakapi töpönö sitipa kökö tälö noai, ĩ witi pili a sainö ĩ pata tä pii satia apa kitä?> ĩ na Jesus a kuu ha,

43 <Satehe epii sitipa kökö tälö noai, ĩ a na, “ĩ sitipa wa kö totoa koo maapöö!” a pata kuu noai, ĩ anö ĩ pata tä pii satia apa kitä> ĩ na Simão a kuuma. ĩ na a kuu ha, <Awai. ĩ tä sai na wa kuu totia apa höttötao ke> ĩ na Jesus a kuuma.

44 ĩ na a kuu nö, a nomöhöpalo nö, suö tä na a mamö teteiki nö, Simão a na, <Hi suö wa tä taa kule? Hama tä waloki ha, ai tänö ĩ a ami salupa sinomo wi maaki, kawa sai pö na sa lisipo tä, kamisa ami salupalöpö, maa wa tuu totoa maa ke. Wa tuu totoa maa ke maaki, hi suö tänö pili a mamö puunö sa ami salupali ke. Sa ami salupalö nö, pili a hunukunö sa ami sanöa häsitia kopali ke.

45 Hama tä waloki ha, ai tänö ĩ a nakötökö ususa sinomo wi maaki, kawanö sa nakötökö ususa maa ke. Kawanö sa nakötökö ususa maa ke maaki, hi suö tänö sa pi ipa salo, sa ami ususa mapo maa kule.

46 Kawanö tuu nisamö toita apii tuunö sa he hösökä mǎi löpa pasio mai ha, hi suö tänö tapu tapu tuu nisamö toita apii tuunö sa ami mǎi löa asapali ke.

47 ĩ na tä kuaö ha, hi suö tänö pe epii sa pi ipa kutenö, “ĩ anö wanisala tä thatala apati noai, ĩ tä na Teusö a hīso mataso keö! ĩ na tä kua tä, ai tänö wani ipii wanisala tä thaa noai ĩ tä na Teusö a hīso matasoö ha, wani ipii ĩ anö Teusö a pii kuki kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

48 ĩ na Jesus a kuu nö, suö tä na a hapalo nömöo nö, <Wanisala wa tä thatala apati noai, ĩ tä na Teusö a hīso noai, ĩ sa tä maa kopamani keö!> ĩ na a kuuma.

49 Ī na a kuu ha, tōpō iapalo naine, ĩ tōpō aiki, <Wi na a pi kuu salo, “Wanisala wa tā thaa noai, ĩ tā na Teusō a hīso wi, ĩ sa tā maa kopamani keō!” ĩ na Jesus a kuuwō?> ĩ na tōpō kupaloma.

50 Ī na tōpō kupaloma maaki, Jesus aiki, <“Jesus a pitili” wa pi kuuma ha, Teusō anō wa tāa koni keō! Wa pi topa apōiki nō, a kononōō!> ĩ na suō tā na ĩ na Jesus a kuuma.

Lucas 8

Jesus a na suō tōpō solo tōpō nokapaloti noai ĩ tōpō

1 Ī na tā kua tā, sai pō hōkōkō opii sai pō kulati, ĩ tā uli pata hamō Jesus a huti pamō, Teusō anō sanōma tōpō simōa totio wi, ĩ ta topa apōle ĩ ta wāsā hātāpotima. Ta wāsā hātāpoti pamō kama kai a hua sinomoti noai, ĩ 12 tōpō kui tōpō nokapalotima.

2 Suō tōpō na sai tōpō sapākoti noai, Jesus anō ĩ sai tōpō sasupalō noai ĩ suō tōpō, suō tōpō salia apati noai, Jesus anō ĩ tōpō temōa komanō noai ĩ tōpō, ĩ na suō tōpō kui, Jesus a na ĩ ai tōpō suō nokapalo naitioma. Maria a, Matalena a hilo kua naine, ĩ a na sai tōpō satehe epii, 7 tōpō kuo noai, ĩ sai tōpō sasupalō noai ĩ a,

3 Etoosisō kaikana tā na Kusa a kalipalo sinomoti noai, ĩ a hai ĩ pusopō Joana a, Susana a, ai suō tōpōnō wani tā na Jesus a pasiliapalati noai, ĩ tōpō satehe epii tōpō, ĩ na suō tōpō kui, Jesus a na ĩ tōpō nokapalo naitioma.

Mo sāsāha sinomo wi ĩ a

Mateus 13.1-9; Marcos 4.1-9

4 Ī na tā kua tā, sai pō satehe epii sai pō kua selekelati, ĩ sai pō ha tōpō kulati, ĩ tōpōnō Jesus a möö taso pia salo, Jesus a kule ha, ĩ ha ĩ tōpō satehe epii tōpō waloiki nō, tōpō kokamonasoma. Tōpō kokamo opaō ha, Jesus anō uni ta wāsāma. Ta wāsā nō, ĩ na a kuuma:

5 <Hikali a na mo sāsāha sinomo wi, hikali a hamō mo sāsāhamō hulaselōma. Mo sāsāha tā, piliso kasō ha ai mo kelasōō ha, sanōma tōpōnō mo katika apatima. Ī ha, salo pō katā wi ĩ pōnō mo oalōma.

6 Ī na tā kua tā, tā uli maa mapōo opa pa, masita tā uli osō pateteo opa pa ai mo kelo nō, masita tā uli hāsitiō opaō ha, mo wai ākea hōtōsoma maaki, mo wai hāwāsoma.

7 Ī na tā kua tā, mōsōkōpōlemō tipō kuo opa pa ai mo kelasoma, mōsōkōpōlemō tiki patalo nō, tā paimia apa kutenō, mōsōkōpōlemō tiki nō mo wai hāwāsoma.

8 Ī na tā kua tā, tā uli topa apa pa ai mo kelasoma, mo ākelo nō, pili mokō sātāa haia asakōma. Mokō sātāa haia asataiki nō, mokō sīko opii mokō pala soatama> ĩ na Jesus a kuuma. Ī na a kuu nō, <Kamakōnō sa hini pi topa wi, ĩ ta hini totihoheō!> ĩ na a kuuma.

Jesus anö ĩ uni ta kateha noai ĩ ta

Mateus 13.10-23; Marcos 3.10-20

9 ĩ na Jesus a kuuma, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö aiki, <Wi na ta kuu wi ĩ wa ta wäsä ke?> ĩ na töpö kuuma.

10 ĩ na töpö kuu ha, <Pi naka. Teusö anö sanöma makö simöa totio wi, sutu ha ĩ ta wäsä makoka paio maama maaki, huki kamakö na ĩ sa ta wäsä makoka pia kule. Teusö a simöo totio wi, ai tiko töpö na ĩ sa ta wäsä makoka totio mai kitä. ĩ töpö na uni sa ta wäsä päoö. ĩ töpö na uni sa ta wäsä päo salo, töpö pi wi na takömo nö, töpö mamö tetea kule maaki, tä tapa totio mi. Pili töpö sömöka taa kule maaki, ta hini makoka totio mi.

11 Pi naka. ĩ na uni ta kuo ke. Mo säsäha kua wi na, ĩ na Teusö ta wäsä kua hõtöoö.

12 Piliso ha mo kea kulaso noai na, ĩ na Teusö tä kai a hini wi, ĩ na ai töpö kua päoö. ĩ töpö na Teusö ta wäsäma maaki, Sai tä sai pata aiki, “ĩ töpönö Jesus a kai a hini totio nö, ‘Jesus a pitili’ ĩ na töpö pi kuu matimöö! ĩ na ĩ töpö pi kuu ha, Teusö anö ĩ töpö täa köa läli kitä!” ĩ na Sai tä pi pata kuu salo, töpö namo kea haia soataki. Töpö namo kea haiki ha, “Sa ta hini maa haito opa saiö! Päla. Sa tä wani a hini wani ipö saiö!” ĩ na töpö kuu.

13 ĩ na tä kua tä, tä uli maa mapöo opa pa ai mo kea kulaso noai na, ĩ na Teusö ta hini wi, ĩ na ai töpö kuaö. ĩ töpönö Teusö a kai a hini nö, töpö pi topa haiatalo opaö. Töpö pi topa haiatalo opaö maaki, mosö wai nasökili maa kuo noai na, ĩ na ĩ töpö ösi hamö Teusö ta hinipo mi ha, ĩ töpönö Teusö tä kai a hula soaki. “Teusö a kai hai, ĩ pitili tä sai a” ĩ na ĩ töpö kuu somama maaki, wanisala tä thaa wi ĩ tä na Sai tä sai patanö ĩ töpö simökö nö, töpö wapaö ha, ĩ töpönö Teusö tä kai a hula soaki.

14 ĩ na tä kua tä, mösököpölemö tipö kuo opa pa mo kea kulaso noai na, ĩ na ai töpö kuaö. ĩ töpönö Teusö ta hini kule maaki, waiha, “Pälaö! Huki Teusö sa ta hini wani ipö saiö!” ĩ na ĩ töpö kuu kuki. “Wi na sa kua pätaköö!” töpö pi kuu sinomoö nö, nii tä, wani tä, ĩ na tä kui tä na töpö pi tapomo sinomo sisaö ha, Teusö ta hini pi topa wi, ĩ tä matasoö. “Ipa wani tökö satehe epii ipa tökö kuo nö toa sö ö” ĩ na töpö pi kuu, “Sa puko opa nö toa nö alu kuikö ö” töpö pi kuu, ĩ na ĩ töpö pi ku upati salo, Teusö tä kai a hini wania apötasöo.

15 ĩ na ĩ ai töpö kua pasia kule maaki, ai töpönö Teusö tä kai a sua totia asali. Masita tä topa apa pa mo kea kulaso noai na, ĩ na ĩ töpö kua asaö. ĩ töpö ösi na Teusö a kai a keköma, ĩ töpönö Teusö ta hula mai, ta hini totio soatioö. Ta hini totio soatio nö, töpö topa apa wi ĩ tä palasoö> ĩ na Jesus a kuu totiatalo opatima.

Koa taka sii hītata hatukua kule na, ĩ na Teusö a kai na töpö pi hatukua kuki kitä

Marcos 4.21-25

16 ĩ na Jesus a kuu nö, ai uni ta wäsä nö, <Koa wa taka sii hilimanö nö, wöö a ösimö ha wa taka sii titia mai kitä. Hii tiki komo ha wa taka sii hīta mai kitä. “Ai

töpö lisipasoma, taka sii wakala apapököö!” wa pi kuu nö, hoka apa pa wa taka sii hītataö.

17 Koa taka sii hītata hatukua kule na, ĩ na Teusö a kai na sanöma töpö pi hatukua kuki kitä. Huki töpö pi moti ipö maaki, waiha töpö pi hatukupaso kitä.

18 Önö kutenö, Teusö ta wäsä tä, a sömöka taa totikiö! Teusö a kai ha wa sömöka taa totiköma, kawa na Teusö anö ta hinimoma hōtöo kitä. Ta hinimoma hōtöoö ha, pe epii wa ta hinini kitä. Teusö a kai ha wa sömöka taa wani tä, wani ipii Teusö wa kai hini waikia kule maaki, Teusö wa tä kai a hini maa kōo haiatalo opa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a hai ĩ töpö

Mateus 12.36-50; Marcos 3.31-35

19 ĩ na tä kua tä, Jesus a hai ĩ pöpönö a, poose töpö, ĩ na töpö kui töpö waloa haikö solöma maaki, ai töpö satehe epii töpö hōsönia apa ha, Jesus a na kama hai ĩ töpö walo totio maama.

20 Töpö walo totio mi ha, Jesus a na ai töpö aiki, <Sai a hōo na au nao a, au hoose töpö, ĩ na kili töpö öpa kulaiö! Kawa na ĩ töpö hapalo pi topa apa kulaiö!> ĩ na töpö kuu ha,

21 Jesus aiki hōtöwö, <Ai töpönö Teusö a kai a hini totiatalo opati wi, ĩ töpö na, “Ipa nao a. Ipa hoose töpö” ĩ na sa kuu hōtöoö> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus anö ipoko tä pata wasulö noai ĩ ta

Mateus 8.23-27; Marcos 4.35-41

22 ĩ na tä kua tä, kosoto tuu kasö pata ha kutiata a kane, ĩ ösö ha Jesus anö kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö kai titiki nö, <Makö pi pökatökiillö nököö!> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu ha, töpö pi helulua mötalia soatasolöma.

23 Töpö pi huulö pamö Jesus a mia pasia soataköma. A mitia tä, ipoko tä pata hululua läpalo nö, kutiata ösimö ha pola pata kea soataköma. Pola pata kea soatakö nö, maa tuu kasö manöka waikitaalö nö, ösö mäi öpa piaö ha,

24 Jesus a na töpö nokapalo sinomo wi ĩ töpönö Jesus a naa kōa soatamanö nö, <Jesus a pata ai! Makö nasi tupo pialeö!> ĩ na töpö kuuma. ĩ na töpö kuu ha, Jesus a hoköa soatalo nö, ipoko tä pata simöa kōoö ha, ipoko tä matalo nö, kosoto u pata kalipalo mai ha, tuu pata kua kōo soataköma.

25 Tuu pata kua kōo soataiki ha, Jesus anö töpö nokapalamati wi ĩ töpö na, <“Teusö anö makö noama kitäö!” ĩ na makö pi kuu mai> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na Jesus a kuu ha, töpö kilia apölo nö, <Hi witi pili a sai totiwo kuno mai? Ipoko tä patanö a hapalo hinii, maa tuu supa supamo wi ĩ tänö a hapalo hinii, ĩ na tä kua apati nö kiliawö> ĩ na töpö kuu hētupasoa soa pälasoma.

Kusi kökö na sai töpö lisipamanö noai ĩ ta

Mateus 8.28-34; Marcos 5.1-20

- 26 Ī na tä kua tä, Kaliléia tä uli ha kosoto tuu pata kule, ĩ tuu pökatö pata hamö sietasa tili töpö pililali, ĩ hamö töpö pi pökatölasolöma.
- 27 Töpö pi pökatölolö nö, töpö söposöa soatasoma, ai tä ösi na sai töpö titile, ĩ töpönö a wani peama sinomo wi, sai pö hōkōkōi sai pö kulati hamö ĩ a wani kuoma, Jesus a na ĩ a wani waloa läköma. Haloi ösö halopo mai ha a wani huu sinomotima. Sai a na a pilio totio mai ha, nomawö töpö tititamö kua sinomo wi hamö, ĩ hamö a wani piliomö kutioma.
- 28 Ī a waninö Jesus a huu talalö nö, Jesus a na a waloiki nö, <Kaikana tä pata ai!> a pi wani kuu nö, a kili salo, a mǎi wani poa läköma. A mǎi wani poa läiki nö, a wani lalupalö pola nö, <Jesus ai! Ösö hamö Teusö a kupoli, ĩ a hai ĩ pelupö waö! Ī ka pi wa tä thaamö huu ke? Sa peama tihöö!> ĩ na a wani lalupalö pola nö, ĩ na a kuuma.
- 29 Sai tänö a wani simöa kōataloti nö, a wani lotetepama apatima. A wani lotete epö ha, ai sanöma töpönö a wani huöa pi topatima maaki, a wani huöa tomöpa maama. Söpala ösö totokönö a wani ökatioma maaki, ĩ a waninö ĩ söpala ösö totokö huitima sinomotima. Ī söpala ösö totokö huitipali ha, sanöma töpö piliomö kuo mao pamö sai tänö a wani simöa sinomotima. Önö kutenö, <A lisia kopaloö!> ĩ na Jesus anö ĩ sai tä noa thama. Ī na sai tä noa thaö ha, <Sa peama läo häto tihöö!> Jesus a na ĩ na a wani kuuma.
- 30 Ī na a wani kuu ha, <Wi na wa hilo kuaö?> Jesus a kuu ha, ĩ a wani na sai töpö satehe epii töpö titia kutenö, <Satehe tili samakö a hiloö!> ĩ na a wani kuu hōtöoma.
- 31 Ī na a kuu hōtöo nö, <Hi tä komo hamö töpö pea soatio wi, ĩ hamö samakö simöpa tihöö!> ĩ na sai töpö kuuma.
- 32 Ī na töpö kuu nö, ki hamö, heu tä palökö ha kusi kökö satehe epii kökö ia kai holepalo polali, ĩ kökö satehe epii kökö holepalo kutenö, <Ki kusi kökö holepalo polali, ĩ kökö ösi ha samakö thaa nömököö!> ĩ na sai töpö kuuma. Ī na töpö kuu ha, <Awai. Ki kusi kökö na pö kua naikiö!> Jesus anö töpö noa thama.
- 33 Ī na töpö noa thaö ha, sanöma tä na ĩ sai töpö lisia kopalo nö, kusi kökö ösi ha töpö lisia nömöpasö lasoma. Töpö lisia nömöpasö ha, kusi kökö pewö läläa timönonö nö, kosoto u pata ha kökö pewö pata kea soapaso kölöma. Kökö pewö kepalo kölö nö, kökö pewö nasi tua soapaso kölöma.
- 34 Kökö pewö nasi tua soapaso kölö ha, ĩ kökö na töpö kalipalo sinomo noai, ĩ töpö läläa soatalolö nö, sai a satehe epii sai pö hōkōkōa apöle, ĩ pö sai ha ta wäsä soata tasoma. Sai pö kuo sololo opa pa ta wäsä naio soatama.
- 35 Kusi kökö wanisalama pole, ĩ ta wäsä hätäpoö ha, ai töpö satehe epii töpö hulaselö wi, ĩ töpö aiki, <Kusi kökö isi waniama taso noai ĩ sa tä möö tasokö o> ĩ na ĩ töpö kuu kai hupa soatama. Jesus a na ĩ töpö kuu kai hua soatalolö nö, sai töpönö a wani saliama sinomo noai, ĩ a wani na sai töpö lisia kopaso

noai, ĩ a wani talalöma. A polemo mai, a wani temö öpii, kama hai ĩ haloi ösö halölö nö, ĩ na a wani kuati tä, Jesus a kotö ha ĩ a wani lotioma. A wani lotia tä, ai töpönö a wani talalö nö, a wani temö öpö salo, töpö kilia apösoma.

36 ĩ ha kusi kökö isi waniho taa totio taso noai, ĩ töpönö tä pewö a wäsä läoma. <Jesus anö ĩ a wani totia kopali keö!> ĩ na töpö kutima.

37 ĩ na töpö kuti ha, ta hini noai, ĩ töpö kili ipa salo, Jesus a na ĩ töpö pewö aiki, <Ipa tä uli ha a kuo tihöö! Tiko hamö a hua kononöö!> ĩ na töpö pewö kuuma. ĩ na töpö kuu ha, kutiata a na Jesus a titia koiki nö, a hua konasolöma.

38 A huu kōo pia tä, sai töpönö a wani saliana sinomo noai ĩ a wani aiki, <Kawa na sa huu naioköö!> Jesus a na ĩ na a wani kuuma. ĩ na a kuuma maaki, <Naiö!

39 Au ai töpö na a hua pasia kononöö! Wa hua pasia kononö nö, Teusö anö wa temöa komanipili, ĩ tä pewö a wäsätöö!> ĩ na Jesus anö a noa wani thama. ĩ na a noa thaö ha, sai pö satehe epii sai pö hōkōkōa apöle, ĩ hamö a wani hua kononö nö, ĩ sai pö pewö hamö a huu hätäpo nö, Jesus anö a wani temöa komanö noai ĩ tä pewö a wäsä hätäpotima.

Jaitu anö Jesus a naka noai ĩ ta

Mateus 9.18-26; Marcos 5.21-43

40 ĩ na tä kua tä, Jesus a pökatöa konasolöma, Jesus a kōo taa noai, ĩ töpö pi mönahapalo opa läoma.

41 ĩ ha Jesus a na Jaitu a pata walöa haiköma. Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai pö ha Jaitu a kaikanamo sinomo wi, ĩ a. Jesus a na ĩ a walöa haiki nö, Jesus a talalö nö, <Kaikana sa maaki, hi a hai, kaikana tä sai> a pi kuu salo, Jesus a kotö ha a mäi poa läkōma. A mäi poa läiki nö, <Ipa sai a na wa huu mi salo> ĩ na a kuuma.

42 Kama hai ĩ pete a sami moko a wai na 12 inama tä kua waikia wi, ĩ a wai noma piaö ha, pō Jaitu anö Jesus a nakama.

Suö tänö Jesus a hōpöpalöma, a toa kōo soataso noai ĩ ta

A nakaö ha, ĩ hamö Jesus a hua soatasolöma. A huulö pamö, Jesus a na töpö satehe epii töpö pakäho opatiilöma.

43 Jesus a na töpö pakäho opa pole, Jesus a na ĩ töpö huu naionö pamö, ĩ hamö ai suö tä huu naionöma. Satehe epii, 12 inama tä kua waikia kule maaki, a wani kupo soatioma. Töpö toma kōo wi ĩ töpönö ĩ suö tä temö pima maaki, a wani mapo maama. A wani salia satia apatima. A salia apa soa päla nö maaki, töpö ononotama wi ĩ töpö na kama hai ĩ wani tökö pewö totoa asa päköma. Wani töpö pewö totoa asakö noai ha, a ononopo kōo maama. A salia satimo opatima.

44 A salia satimo soa tä, Jesus a na a hua hailölö nö, Jesus a na a nasö hulua haikitö nö, <Jesus a hai ĩ haloi sa ösö hōpöa kuköma, sa temöa konaso kitä>

a pi kuu salo, haloi ösö kasö höpöama. Jesus a hai ĩ ösö kasö höpöa päoma maaki, a kupo maa kōa soatasoma.

45 Jesus a hai ĩ haloi ösö höpöpalöma kutenö, Jesus aiki, <Witi pili anö ipa haloi ösökö höpöpali ke?> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu ha, <Kamisanö kuno maiö!> ĩ na töpö pewö kuu hōtōö ha, Pedro aiki, <Jesus a pata. Kawa na töpö satehe epii töpö pakāho opa kule nökö. “Witi pili anö ipa haloi ösökö höpöpali ke?” wa ta kuuwö> ĩ na a kuuma.

46 ĩ na a kuuma maaki, Jesus a pi hatuka apa salo, <Kamisanö ai sa tä toa kōo hātōmani keö! Önö kutenö “Ai tänö sa höpöpali keö!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuu kōoma.

47 ĩ na Jesus a kuu kōö ha, <Jesus a pi hatuka apa salo, kamisanö sa höpöpalöhe, ĩ tä taö waikia alu kuleö!> ĩ na ĩ tä suö pi kuu nö, a kili ipa salo, a satitimo pola nö, Jesus a kotö ha a māi poa soataiki nö, ai töpö pewö mamō tetela tä, <Kamisanökōö! Sa salia apa salo, au haloi sa ösö höpöpali keö! Sa ösö höpöpalöma, sa toa totia apa konaso keö!> ĩ na ĩ suö tä kuuma.

48 ĩ na a kuu ha, Jesus aiki, <Naka ai. “Jesus a lotete epö salo, kama hai ĩ haloi sa ösö höpöa päpali ke maaki, sa toa konaso kitäö!” ĩ na wa pi kuuhe, ĩ tänö wa toa konaso keö! A pi topai a hua kononöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus anö Jaitu a hai ĩ pete a temöa komanö noai ĩ ta

49 ĩ na Jesus a kuuma, a hapalo soa tä, juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai ha Jaitu a pata kaikanamo sinomo wi, ĩ a hai ĩ sai a na töpö kuo wi, ĩ ai tä paa lälasoma. A paa lälo nö, Jaitu a pata na, <Au thäwö a noma totia apa hisa waikiloheö! Jesus a naka tihöö!> ĩ na a kuuma.

50 ĩ na a kuu kule maaki, Jesus anö ĩ ta hini nö, Jaitu a pata na, <A pi honipo tihöö! “Jesus a lotete epö salo, ipa thäwö a temöa komani kitäö!” ĩ na wa pi kuu tä, sa wai temöa hōtōa komani kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

51 ĩ na Jesus a kuu nö, Jaitu a sai pö ha töpö kopo nö, <Ai pö lisipo tihöö! Pedro a, João a, Tiago a, moko tä hai ĩ pö a, pöpönö a, ĩ na makö kui makö lisia sisapasopökōö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

52 ĩ ha töpö pewö ökötima. Töpö pewö ököpalo opati kule maaki, Jesus aiki, <Pö ökö tihöö! Moko tä nasi tuo maaheö! Tä mia paa alu kuleö!> ĩ na a kuuma.

53 ĩ na a kuu ha, <Hö. ĩ na a pi moti kuu tihöö! Tä nasi tua totiköma ta pi kuu mai> ĩ na töpö kuuma.

54 ĩ na töpö kuuma maaki, moko tä ami ha Jesus a ami walia soataiki nö, <Naka ai! A hoköpaloö!> ĩ na lope epii ĩ na Jesus a kuuma.

55 ĩ na Jesus a kuu ha, moko tä temöa kōo soatalo nö, a hoköa kōo soatasoma. A hoköa kōo soatasoö ha, <Hi moko tä ösö potepamanöö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

56 Ī moko tä hai ĩ põ a, pöpönö a, ĩ na kilii töpö aiki, <Kilatiha! Naka wai noma totisoma maaki, Jesus anö a temöa totia komani keö!> ĩ na töpö kuu ha, <Ai töpö na pö wão tihöö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

Lucas 9

Jesus anö kama hai 12 töpö simönö noai ĩ ta

Mateus 10.5-15; Marcos 6.6-13

1 Ī na tä kua tä, kama kai a hua sinomo wi, ĩ 12 töpö kui, Jesus anö ĩ töpö nakalö nö, töpö lotetepamanö nö, <Sai töpö simöa sinomoö! Makö lotete epö kutenö, kamisanö sai sa töpö sasu kua wi na, ĩ na pö kua hõtöoö! Ai sa töpö toma kua kōo wi na, ĩ na pö kuaö!> ĩ na Jesus a kuuma.

2 Ī na a kuu nö, Teusö anö sanöma töpö simöa totio wi ĩ ta wäsäö, töpö salia apa noai ĩ töpö ononoa komani, ĩ na Jesus a hai ĩ 12 töpö kua sinomopö, Jesus anö ĩ töpö simöpalöma.

3 Töpö simöpalö nö, <Pokei pö huulöö! Hii ma ti kai huu sinomo wi ĩ ti poolö tihöö! Solai a sipoolö tihöö! Īsa äi pi, sitipa pi, ĩ na tä kui tä pi täapala thama hätoolö maikiö! Sami ipii au haloi ösö täa sisalölöö! Polaka apii kuno mai.

4 Ai töpö sai pö hamö makö hamamo salo, sami a sai ha makö pökö kua totikiö! Pö pökö kuo hätäpo tihöö!

5 Ai töpö sai pö hamö makö hama huu ha, “Hisa ha pö kuikiö!” töpö kuu mai ha, “Makö möö wani saiö!” töpö kuu ha, makö hua kononö nö, “Makö möö wani saiö!” töpö kuu noai, ĩ tä noa na pö ami sami hosapaloö! Makö ami sami hosapaso wi, kama töpönö ĩ tä taa nö, “Kamakö na Teusö a hīso hätoa kuleö!” ĩ na töpö pi kuupö> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

6 Töpö noa thaö ha, töpö hulolö nö, sai pö pewö hamö töpö huu hätäpo nö, ĩ tä uli pewö hamö töpö kule, ĩ töpö na Teusö a kaikanamo totio wi ĩ ta wäsäö, töpö salia apa wi ĩ töpö toa komani, ĩ na töpö hamamo nö, ĩ na töpö kuatima.

Etoosisö a pata pi wi na takömo noai ĩ ta

Mateus 14.1-12; Marcos 6.14-29

7 Ī na tä kua tä, Jesus a kuati noai, Etoosisö kaikana tänö ĩ tä pewö a hini nö, a pi wi na takömo opatima. Ai töpö aiki, <Hi Jesus a lö kui, ĩ João Pasisöta a nomasopili, hi ĩ a> ĩ na ai töpö kuuma.

8 Ī na töpö kuu ha, ai töpö aiki hõtöwö, <Sutu upa Elias a nomaso noai, huki ĩ a pata tapamo kōa kuleö! Jesus a hai, ĩ Elias a pata> ĩ na ai töpö kuuma. Ī na ai töpö kuu ha, <Naiö! Sutu ha Teusö a kai wäsäti noai, ĩ ai tä> ĩ na ai töpö kuuma.

9 Ī na töpö kuu ha, Etoosisö a pi pata wi na takömo nö, <Kamisanö João sa olai päpamanöma. Ai töpönö Jesus a wäsäti pole, ĩ witi pili a totiwo?> ĩ na Etoosisö a kuu nö, Jesus a möö pi topa apama.

Īsa äi, salaka kökö, ĩ na tökö pala thamanö noai ĩ ta

Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; João 6.1-14

10 Ī na tä kua tä, Jesus anö kama hai 12 töpö simönö noai, Jesus a na ĩ töpö waloa koiki nö, ĩ töpö kuati taso noai, ĩ tä pewö a wäsä kōsolöma. Ta wäsä totioö ha, ai töpö takölö nö, Petösaita tä uli ha Jesus anö kama hai ĩ 12 töpö kai hulasolöma.

11 Ī ha töpö kai walokö tasoma tä, <Petösaita tä uli ha Jesus a kua kulaliö!> ĩ na ai töpö kuu ha, ĩ hamö töpö satehe epii töpö hua haisolöma. Töpö huu hαιοö ha, ĩ töpö na Jesus a noimo nö, Teusö a kaikanamo totio piale, ĩ ta wäsäö, töpö salia apati wi, ĩ töpö toa komani, ĩ na Jesus a kuatima.

12 Ī na a kuati tä, tä wisasoö. Tä wisasoö ha, Jesus a na kama hai ĩ 12 töpö ekuiki nö, <Jesus ai. Hi töpö simöpalöö! Töpö oi ipa waikile kitäö! Hi tä uli ha sanöma töpö pilia mi kutenö, ki hamö, sai pö kulati hamö, ĩ hamö töpö hulölö nö, ĩ hamö töpö kupaiki nö, nii tä sulalö nö, töpö ösö potehepaso tasopöö!> ĩ na Jesus a hai ĩ 12 töpö kuuma.

13 Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Kama makönö pätawöö! Hi töpö na nii tä totoaköheö!> ĩ na Jesus a kuu hōtōoma. Ī na Jesus a kuu hōtōoö ha, <Hö. 5 ĩsa sama āi po sisa kule. 2 salaka sama kö po naia päta kule. “Ki hamö sitipa na nii ma tä nakatatöö!” ĩ na wa pi kuu kule? Hi töpö satehe epö kutenö, sama töpö iama mai kitä pi kuu mai> ĩ na töpö kuuma.

14 Töpö satehe epii, 5.000 wano töpö, suö töpö, ulu töpö, ĩ na töpö kui töpö kuo sototoma. Ī töpö sateheo opama maaki, Jesus anö ĩ töpö ösö potepamani pia salo, kama hai ĩ 12 töpö simöa nö, <Hi ma töpö pewö sokamakö nököö! Ki ha ai töpö satehei, 50 ma töpö loa sokatamaki, ki ha ai 50 ma töpö loa sokatamaki, ki ha ai 50 ma töpö loa sokatamaki, ĩ na ma töpö pewö loa soka thatamakö nököö!> ĩ na Jesus anö kama hai ĩ töpö noa thama.

15 Ī na Jesus anö töpö noa thaö ha, <Awai> töpö kuu nö, töpö pewö loa soka hanoa soatamaköma.

16 Ī töpö pewö loa sokatamakö nö, Jesus anö ĩ 5 ĩsa āi, polakapi salaka kökö, ĩ na tä täa thalö nö, hi tä hētu hamö a mamō teteiki nö, ĩ nii tä wai na, <Aitaköö! Teusö wanö hi nii wa tä wai totopi keö!> ĩ na Jesus a kuuma. Ī na a kuu nö, ĩsa āi, salaka kökö, ĩ na kilii kökö nakasima soatama. Kökö nakasia soatalalö nö, kama hai ĩ 12 töpö na ĩ kökö pewö totokö nö, <Hi töpö pewö na ĩsa āi, salaka kökö, ĩ na tä totoa thaköö!> ĩ na Jesus a kuuma.

17 Ī na tä totoa thaki ha, töpö ösö pewö potehepalo nö, töpö pewö pötösoma. Töpö pewö pötöa waikilasoö ha, 12 kökö wöö na ĩsa āi nakasi, salaka kö nakasi, ĩ na tä see titia thaköma, ĩ wöö kökö pewö lahoa totiköma.

<Teusö anö sanöma samakö na wa simönö noai ĩ wa>

Mateus 16.13-19; Marcos 8.27-29

18 Ī na tä kua tä, sami ipii Teusö a na Jesus a hapalo tä, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö waloköma. Töpö waloki ha, Jesus aiki, <“Jesus a hai, ĩ witi

a?” ai töpö kuu ha, wi na ai töpö kuu hõtöoö? Kamisa na wi na töpö pi kuu kule?> ĩ na a kuuma.

19 ĩ na a kuu ha, <“João Pasisöta a nomaso noai, ĩ Jesus a nömö hätowö” ĩ na ai töpö kuu thaliö! Ai töpö aiki hõtöwö, “Elias a pata kuo noai, ĩ Jesus a nömö hätowö” ĩ na ai töpö kuu. Ai töpö aiki, “Sutu ha Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ ai tä temöa konaso noai, Jesus a hai, ĩ ai tä” ĩ na ai töpö kuu pasioö> ĩ na Jesus a hai ĩ¹² töpö kuuma.

20 ĩ na töpö kuu ha, <Kamakö hai kini? Wi na makö kuu?> Jesus a kuu ha, Pedro aiki, <Teusö anö wa kaikanapalö noai, ĩ Cristo wa hilo wi, ĩ wa sai totiwo> ĩ na a kuuma.

21 ĩ na Pedro a kuu ha, <Pedro a kuuhe, ai töpö na ĩ ta wäsä tihöo!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

Jesus a säpa pialai, ĩ ta wäsä noai ĩ ta

Mateus 16.20-28; Marcos 8.31--9.1

22 ĩ na Jesus anö töpö noa thaa nö, <Sanöma sa kupaso noai, ĩ sa pea apa wi tä kupaso kitä. Pata töpö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö sa hosali pia salo. Sa hosalö nö, sa säpamani kitä. Sa säpamani kitä maaki, ai tä mumi, ai tä mumi, ĩ ai tä hena tä sa temöa konaso kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a na wa nokapalo pi topa tä, ĩ na wa kuapöo!

23 ĩ na Jesus a kuu nö, ĩ töpö pewö na, <Kamisa na wa nokapalo pi topa tä, “Jesus anö sa simöa wi ĩ sa tä pii mi” ĩ na a pi kuu tihöo! “Kama sa pi saimo nö, sa kua pi topa päo wi, ĩ sa tä pii mi” ĩ na wa pi kuapö. “Sa puko pi topa kule maaki, ĩ na wa kua maikiö!” ĩ na Teusö anö sa noa thaö ha, ‘Awai’ sa kuu hõtöo kitä” ĩ na a pi kuu totioö! “Jesus a na sa noka tä, ai töpönö hii ti pakalai ti ha sa peama pi topa kitä maaki, sa noka satia apa kitä” ĩ na a pi kuu totioö!> ĩ na Jesus a kuuma.

24 ĩ na a kuu nö, <“Jesus sa kai a hini wani ipö saiö! Sa pea matimöo!” wa pi kuu kuköma, waiha wa pea totio kitä. ĩ na tä kua tä, “Huki sa pea kitä maaki, Jesus sa hini pi topa satia apa kitäo!” wa pi kuu kuköma, waiha wa pea mai kitä. Wa pi topapalo soatio kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

25 ĩ na a kuu nö, <Hi tä uli pewö hamö wani tökö kupai, ĩ wani wa tökö pewö tälöma maaki, wani wa tökö pewö tälö nö, wa nomasoö. Wa nomano nö, töpö pea mapo mai, ĩ tä uli ha wa ösi hulolö nö, wa pea soatioö. ĩ na wa kuaö ha, “Aitaköo!” ĩ na wa kuu kitä ta o?

26 Ai töpö na, “Jesus sa thapo wi ĩ sa” ĩ na wa kuu kili tä, “Jesus sa kai hini pi topa wi ĩ sa” ĩ na wa kuu kili tä, sanöma sa kupaso noai, kawa na, “Ipa wa” ĩ na sa kuu kili hõtöo kitä. Waiha kamisa, ipa hao a, kama hai ĩ äju töpö, ĩ na samakö kui samakö toita apii samakö wakala apii samakö huu koo tä, kawa

na, “Hapo. Ipa wa kutenö, hapo” ĩ na sa kuu kili hõttöo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

27 ĩ na a kuu nö, <“Teusö anö sanöma makö simöa totio kitä. Kamakö kule, ĩ ai polakapi makö noma paio mai ha, pe epii Teusö a simöo totio wi, ĩ ma tä tapa kuki kitä” ĩ na kamakö na sa kuu totia kule> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a aipöa apöpalo nö, Moisés, Elias, ĩ na kilii töpö na a noimo noai ĩ ta

Mateus 17.1-13; Marcos 9.2-13

28 ĩ na tä kua tä, 3 tökö mumi matalo nö, Teusö a na Jesus a hapalo pia salo, maa makö na Pedro a, João a, Tiago a, ĩ na töpö kui töpö kai hemopaso lasoma.

29 Töpö hemopalolö nö, Teusö a na Jesus a hapaloti pa, a aipöa apöpasoma. Pili a moikömö aipöa apöpasoo, kama hai ĩ haloi ösö ausia totia apöpalo nö, ösö wakala apöpasoo, ĩ na tä kuuma.

30 ĩ na tä kua tä, ai polakapi sanöma töpö walöa haiki nö, Jesus a na töpö hapaloma. ĩ töpö hapalo pole, Moisés a pata, Elias a pata, ĩ na töpö kui ĩ töpö kuoma.

31 ĩ töpö na wakala tä pata hokoloköma. Jesus a na ĩ töpö hapalo nö, Jetusalēi tä uli ha a säpa piale, ĩ ta katehama. <“Ai töpönö Jesus a säpalöpököö!” ĩ na Teusö a pi kuu waikioma kutenö, wa säpali kitä> ĩ na ĩ töpö kutima.

32 Töpö hapaloti tä, Pedro a, João a, Tiago a, ĩ na töpö kui töpö mio pasitioma. Töpö mitioma, töpö naa kōa soatalo nö, Jesus a wakala apii ĩ a, Jesus a kotö ha ai polakapi töpö öpapalo pole ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö talalöma.

33 ĩ na tä kua tä, Jesus a na ĩ töpö öpa sätäle, ĩ töpö öpa sokahapalo kōa tä, Jesus a na Pedro a hapaloma. A hapalo nö, <Pata! Hisa ha samakö kua nö tole. Au sai sama pakita thaki, Moisés a hai ĩ ai sai sama pakita thaki, Elias a hai ĩ ai sai sama pakita thaki, ĩ na sai kökö kui sama kö sai thakö nököö!> ĩ na Pedro a hapalo pi moti ipö salo, ĩ na a kuuma.

34 ĩ na Pedro a kuu tä, töpö öpale, ĩ ha ilasi tä pata kea totia soatakö solöma. Tä pata kea totiki ha, Pedro a, João a, Tiago a, ĩ na kilii töpö kilia apösoma.

35 ĩ na tä kua soala tä, ilasi tä mötali ha töpö öpa soala tä, ilasi tä mötali ha ta hapalo nö, <Mi a öpale, ipa ulu sa saia asalö noai ĩ a. Ipa ulu a hini totioheö!> ĩ na ta pata kuuma.

36 ĩ na ta pata kuuma, Jesus a na ai polakapi töpö noimotihe, ĩ töpö maa soataköma, sami ipii Jesus a taa sisama. Pedro a, João a, Tiago a, ĩ na töpö kui töpönö Jesus a tapa sisa noai, ĩ tä aipöo opama maaki, ĩ tä, ai töpö na ĩ ta wäsä maama.

Ulu tä salيامa sinomo noai, Jesus anö ĩ sai tä hosa konö noai ĩ ta

Mateus 17.14-20; Marcos 9.14-29

37 Ī ai tä hena tä, maa makö na ĩ töpö timöa kopasoö, Jesus a na ai töpö satehe epii töpö waloa hõtöki, ĩ na tä kuama.

38 Töpö walo pole, lope epii Jesus a na ĩ ai tä hapalo nö, <Pata tä! “Ipa ulu wa wai möö mi salo” ĩ na kawa na sa kuu kuleö! Sami ipii ipa ulu a kua sisaöö!

39 Sai tänö ipa ulu a namo wai keköma, a lalupalo opa soata nö, ipa wai säpäpatii. Ī na tä kua tä, ipa wai hinana soapasoö, a kaupö mosi pata posakatii, ĩ na sai tänö ipa ulu a wai thama sinomotii. Sai tä huu koonö mi kutenö, ipa wai hamiapama totio sinomotii> ĩ na pö a lalupalo pola nö, ĩ na a kuuma.

40 Ī na a kuu nö, <Kawa kai a hua sinomo wi ĩ töpö na, “Sai tä wani hosalöheö!” sa kuu kipii maaki, tä wani hosapa taö maa thai> ĩ na a kuuma.

41 Ī na a kuu ha, ĩ töpö na Jesus aiki, <“Jesus a lotete epö” ĩ na makö pi kuti mi sai. Makö tomöpo mi ipii ĩ makö. Satehe epii tä inama ha kamakö na sa kuo naitio aköna, “Jesus a lotete häto mai kitä” makö pi kuu satimo opa pi> ĩ na Jesus a kuuma. Ī na a kuu nö, <Au ulu a hilapasoö!> ĩ na a kuuma.

42 Ī na Jesus a kuu ha, kama ulu a wai hilakö solöma. Jesus a na a kai walo pia tä, masita tä ha sai tänö a wai säpäpamakö nö, a wai polemoma isi wanihipama. A wai polemoma apaö ha, <A kuo tihöö!> ĩ na Jesus anö sai tä noa thaa soatama. Sai tä noa thaa nö, ulu tä toa kōo soatamanö nö, pö a na ulu tä totoa kōo soataköma.

43 Jesus anö ĩ ulu a wai ononoa kopali ha, <Teusö a lotete epö nö kili sai> ĩ na ĩ töpö pewö pi kuuma.

<Ai töpönö sa säpali pia salo> Jesus a kuu kōo wi ĩ ta

Mateus 17.22-23; Marcos 9.30-32

<Jesus anö tä aipöama apatiwö> ĩ na töpö pewö kupalo opati tä, kama kai a hua sinomoti noai, ĩ töpö na Jesus aiki,

44 <Sa kuu piale, ĩ tä na pö pi motöo häto tihöö!> ĩ na a kuu nö, <Sanöma sa kupaso noai, ai töpönö ĩ sa namo simöki kitä> ĩ na a kuuma.

45 Ī na a kuu kule maaki, kama ai töpönö ĩ ta hini totio maama. <Huki ĩ töpönö ĩ ta hini totio paio maapöö!> ĩ na Teusö a pi kuu salo, ĩ töpönö ĩ ta hini totio maama. Ta hini totio maama maaki, <Wi na ta kua totia kule taka?> Jesus a na ĩ na ĩ töpö kuu kili ipama.

Pata wa kupo pi topa tä, ĩ na wa kuaö!

Mateus 18.1-5; Marcos 9.33-37

46 Ī na tä kua tä, Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ töpö aiki, <Kamakö kule ha, ĩ witi pili a hai ĩ pata tä sai?> ĩ na töpö kuu nö, töpö noa thasoma.

47 Ī na töpö noa thasoö ha, ĩ töpö pi kuu pole, Jesus anö ĩ tä taö öpa salo, ai ulu tä tälö nö, kama kotö ha a wai öpamanö nö,

48 kama kai a hua sinomo wi ĩ tōpō na, <Kawanō sa thapo kutenō, hi ulu tā wai kui na, ĩ na tā wai kui wa tā tälō nō, wa wai pasilipo kukōma, kawanō sa pasilipo hōtōō. Sa pasilipoō ha, ipa hao anō sa simōnipili, ĩ ipa hao wa pasilipa hōtōō. “Pata sa mai kitā. Ulu sa pätawō” ĩ na ai wa pi kuu pole, ĩ wa hai, ĩ pata wa totiwō> ĩ na Jesus a kuuma.

Ai tänō makō wanipo mai, ĩ a hai, ĩ kama makō pewō hōtōwō

Marcos 9.38-41

49 ĩ na tā kua tā, Jesus a na João aiki, <Pata täō! Ki hamō ai tänō sai tōpō noa thaa nō, “Jesus sa thapo kutenō, ‘Pō hua kononō!’ ĩ na makō noa thaa kuleō!” ĩ na a kuu nō, sai tōpō sasua koni kipii. Önō kutenō, kamakō na a nokapalo mai, ĩ a pasi kutenō, “Sai tōpō noa thaa tihōō!” ĩ na kamisamakōnō ma noa wani thaa kipiō!> ĩ na João a kuuma.

50 ĩ na João a kuu ha, João a, ai tōpōnō Jesus a kai a hua naio sinomo wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō na Jesus aiki, <“Sai tōpō noa thaa tihōō!” ĩ na makō kuu maiki. Ai tänō makō wanipo mai, ĩ a hai, ĩ kama makō pewō hōtōwō> ĩ na Jesus a kuuma.

Samatia tili tōpōnō Jesus a tää wanio opa noai ĩ ta

51 ĩ na tā kua tā, hi tā hētu hamō Jesus a konasolō pia manu kule, <Jetusalēi tā uli ha sa huu kōo totiōlōkōō!> ĩ na Jesus a kuuma.

52 ĩ na a kuu nō, ai tōpō simōa toleha kōo somanōma. ĩ tōpō simōa toleha konō noai, ĩ tōpō hulolō nō, Samatia tā uli ha ai sai pō hōkōkōi sai pō kulati, ĩ sai pō ha tōpō waloikitō nō, Jesus a kukōpō a sai taepalama.

53 ĩ a sai tae kulai maaki, <Jetusalēi tā uli ha Jesus a huu pi topa apa kuleō!> ĩ na ĩ samatia tili tōpō pi kuu salo, <Pälāō! “Hisa ha Jesus a pōkō kuopōkōō!” samakō kuu mai kitāō!> ĩ na tōpō kuuma.

54 ĩ na tōpō kuu ha, Tiago a, João a, ĩ na killi, Jesus a kai a hua sinomo wi, ĩ tōpō aiki, <Jesus Kaikana ai. Hi tā hētu ha koa taka pata hili kule, ĩ sama taka pata simōpalō nō, hi sama tōpō ĩsimanōpō?> ĩ na tōpō kuuma.

55 ĩ na tōpō kuu ha, Jesus a öpa nomōhōa soatalo nō, <ĩ na pō kuu tihōō! Makō pi kuu totia maneō!

56 Sanōma tōpō sälalöpō tā na, sanōma sa kupaso noai ĩ sa huu maama. Sanōma sa tōpō noama totiopō tā na sa huu sisama> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nō, thapi hamō ai sai pō kulati, ĩ hamō kama hai ĩ tōpō kai hua soatasolōma.

Jesus a na wa noka pi topa totio kitā?

Mateus 8.18-22

57 Piliso hamō Jesus anō kama kai a hua sinomo wi ĩ tōpō kai huti pamō, Jesus a na ai tā aiki, <Wa huu hätāpoti pamō kawa na sa nokapalo pi topa naia kuleō!> ĩ na a kuuma.

58 Ī na a kuu ha, Jesus aiki hōtōwō, <Haposa kōkō kuta wi ĩ tā kua, salo pō katā wi ĩ kōkō sapuku kua, ĩ na tā kua kule maaki, sanōma sa kupaso noai, ĩ sa kuta wi, ĩ a sai kua pasia mi> ĩ na a kuuma.

59 Ī na Jesus a kuu nō, ai tā na, <Kamisa na a nokapaloö!> ĩ na a kuu kule maaki, <Ipa hao a nomasoö ha, ipa sa patilia paiki pia salo> ĩ na a kuuma.

60 Ī na a kuu ha, Jesus aiki, <Nomawō tōpō kui na, ĩ na tōpō kui, ĩ tōpōnō nomawō tā patilia haia pasiköpōö! Kawa huu pasio kukōma, sanōma tōpō na Teusō a kaikanamo wi ĩ wa ta wäsā kuköpökōö!> ĩ na Jesus a kuuma.

61 Ī na Jesus a kuu ha, ai tā aiki, <Kawa na sa nokapaso kitā kutenō, ipa ai tōpō na sa hapalo paita tasokōö!> ĩ na a kuu ha,

62 <Kamisa na wa nokapalo kukōma, kamisa na wa kalipaloti pamō wa sapapo kōo pi topa kua hōtōo kōkōma, Teusō na wa kalipalo makokopo mai kitā. Sanōma tōpō na Teusō a kaikanamo wi, kawanō ĩ wa ta wäsā tomōpo mai kitā> ĩ na Jesus a kuuma.

Lucas 10

Jesus anō 70 tōpō simōnō noai ĩ ta

1 Ī na tā kua tā, Jesus anō ai tōpō satehe epīi, 70 tōpō kui tōpō sailō nō, tōpō simōnōma. Sai a pewō pata hamō a huu hātāpo piale hamō, ĩ hamō ai tōpō sai pō ha ai polakapi tōpō simōni, ai tōpō sai pō ha ai polakapi tōpō simōni, ai tōpō sai pō ha ai polakapi tōpō simōni, ĩ na Jesus anō ĩ tōpō pewō simōa toleha thaa somakōma.

2 Tōpō simōnō nō, <Hikali a hamō nii tā pata kua apa kule maaki, ĩ tā nii tāa wi ĩ tōpō polakapi ipō. Ī tōpō polakapi kui na, ĩ na Teusō ta wäsā wi, ĩ na ĩ tōpō polakapi kuō hōtōa kule. Teusō ta hini pi topa apa wi ĩ tōpō satehe epīi maaki, ĩ tōpō na Teusō ta wäsā wi ĩ tōpō satehe maa saile. Ōnō kutenō, pata tănō tōpō kalipalama pi topa wi, ĩ a pata na, “Wa tōpō kalipalama wi ĩ ai tōpō simōa haitalōö!” ĩ na pō kuu!

3 Kama pō hulolōö! Oweha kōkō na öla kōkō waitili kui na, ĩ na ai sanōma tōpō na kamisanō makō simōa wi, kamakō na ĩ tōpō noi mai kitā maaki, ĩ tōpō na makō simōa kule.

4 Makō huulō pamō, solai a, sitipa pi, ami halo wi ĩ tōkō, ĩ na tōkō kui tōkō tāa hātōolō tihōö! Piliso hamō ai tōpō huu läa tā, ĩ ma tōpō huama opimo maikiö!

5 Makō hama huu salo, sai a na makō lisitalo nō, ĩ sai a na tōpō kule ĩ tōpō na, “Teusō anō makō pi topapalama apapōö!” ĩ na makō kuu soataloö!

6 Ī na makō kuu ha, ĩ sai a na tōpō kule, ĩ tōpōnō ai tōpō pi topapalama apati kutenō, Teusō anō ĩ tōpō pi topapalama apa kitā. Ī na tā kua tā, ĩ tōpōnō ai tōpō pi topapalama mi ha, “Teusō anō makō pi topapalama apapōö!” wa kuu kule maaki, Teusō anō ĩ tōpō pi topapalama mai kitā.

7 Ī a sai na makö lisitaso noai, ĩ ha pö kua soataikiö! Ai sai a ha pö kuo hätäpo tihöö! Ī a sai ha makö kuo somata noai, ĩ a sai ha makö kuiki nö, ĩ töpö hai ĩ nii tä na makö ialatipököo! Kalipalo wi ĩ tä noa täa thama wi na, ĩ na Teusö a na makö kalipalo wi ĩ makö kutenö, ĩ nii tä na makö ösö poteheapaloti wi, ĩ kamakö hai ĩ noa tä hõtöwö.

8 Ai töpö sai pö pata na makö lisipasoö ha, kama töpö aiki, “Hisa ha pö kuikiö!” ĩ na töpö kuu ha, kamakö na ĩ töpönö nii tä totoki wi ĩ tä oalöö!

9 Ī töpö sai pö ha töpö salia apa wi töpö kule, ĩ töpö toa komanöö! Ī töpö sai pö ha töpö kule, ĩ töpö pewö na, “Teusö anö sanöma makö pewö simöa totio piale, ĩ tä kua kuleö!” ĩ na pö kuu totiataloö!

10 Ī na tä kua tä, ai töpö sai pö pata ha makö lisipasoma, ĩ ha kama töpö aiki, “Hisa ha pö kuikiö!” töpö kuu mi ha, ĩ töpö sai pö pewö sika hamö makö huti nö, lope epii makö hapalo nö,

11 “Kamisamakö na makö noimo mi ipö kutenö, kamakö sai pö hamö samakö huti nö, pili samakö ami na masita tä kopeke sälahäle, ĩ sama tä hosa pia kuleö! Sama tä hosa piale, ĩ ma tä taa nö, ‘Teusö anö makö peama hõtöo kitäo!’ ĩ na makö pi kuupöö! ‘Teusö anö sanöma makö pewö simöa totio piale, ĩ tä kua waikio pia kuleö!’ ĩ na makö pi kuu totiopököo!” ĩ na makö kuu hätäpo totihoö!> ĩ na Jesus a kuuma.

12 Ī na Jesus a kuu nö, <“Sanöma töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä noa na waiha Teusö anö ĩ töpö pewö peama kitä. Sutu ha sotoma tili töpönö wanisala tä thatala apati noai, Teusö anö ĩ töpö peama kitä maaki, huki ai töpönö Teusö a kai hini wani ipö salo, kamakö na töpö noimo pasio mi ipii, pe epii Teusö anö ĩ töpö peama satia apa kitäo!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Ai töpönö Teusö a kai hini wani ipii ĩ töpö

Mateus 11.20-24

13 Ī na Jesus a kuu nö, <Kotasĩ tili pö! Makö pepalo opa kuki kitäo! Petösaita tili pö. Makö pepalo opa naiki kitäo! Kamakö sai pö ha sa kua tä, sa tä aipöama kuapili na, ĩ na situ tili töpö, sitö tili töpö, ĩ na töpö kui töpö sai pö ha sa kutia tä, ĩ na sa tä aipöama thama hõtöoma aköna, “Wanisala sa tä thatala apati noai, ĩ sa tä hosa pi topa kuleö!” ĩ na ĩ töpö kuu waikio noa kipi. Ī töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä na töpö pi honipo opa salo, haloi ösö sĩti ipii ösö na töpö haloiki nö, töpö lotiki nö, senoma tänö kama töpö huluko noa kipi.

14 Waiha Teusö anö töpö peama tä, situ tili töpö, sitö tili töpö, ĩ na töpö kui töpö peama kitä maaki, kamakö peama satia apa kitäo!> ĩ na Jesus a kuuma.

15 Ī na a kuu nö, <Kapahanaũ tili pö. Kamakö aiki, “Hi tä hētu hamö Teusö a kulali, ĩ hamö makö hua konasolö kitäo!” ĩ na makö pi kuu kule maaki, hi tä komo ha töpö pepalo opa sinomoti wi, ĩ hamö Teusö anö makö kemaki kitäo!> ĩ na Jesus a kuuma.

16 Ī na a kuu nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na, <Ai töpönö makö a hini wi ĩ töpönö sa hini hõtöo wi ĩ töpö hõtöwö. Makö kai peama apa wi, ĩ töpönö sa kai peama apa hõtöo wi ĩ töpö hõtöwö. Sa kai peama wi ĩ töpönö Teusö a kai peama hõtöo wi ĩ töpö. Teusö anö sa simöpalö noai, ĩ töpönö ĩ a kai hini wanio opa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus anö 70 töpö simönö noai ĩ töpö waloa kökö noai ĩ ta

17 Ī na tä kua tä, Jesus anö ĩ 70 töpö simönö noai, ĩ töpö pi mönaha apii töpö waloa koiki nö, Jesus a na, <Jesus a pata! Jesus wanö samakö simönöma kutenö, sai sama töpö noa thaa nö, ĩ sai sama töpö sasupatima. Ī na sai sama töpö sasupaö ha, ĩ sai töpönö samakö a hini nö, töpö tokö soatioma> ĩ na töpö kuuma.

18 Ī na töpö kuu ha, <Awai. Ī sa tä taa kipili. Lope epii tä pata sami samimo kua wi na, ĩ na hi tä hētu hamö lope epii Sai tä sai pata kea kulasopili, ĩ sa tä taa hõtöo kipili> ĩ na Jesus a kuu nö,

19 <Kamisanö makö lotetea waikipamanöma kutenö, olö kökö, sui tä, ĩ na kilii tökö wasu upii ma tökö katätäli kitä maaki, ĩ tökö nini mai kitä. Olö kökö, sui tä, ĩ tä wasu kui na, ĩ na makö wanipo wi ĩ na ĩ tä wasu kuö hõtöwö. Makö wanipo opa wi ĩ Sai tä sai patanö makö thama tai mi ipö kitä. Ī ma utitipamani kitä.

20 Ī na makö kua kitä maaki, sai ma töpö noa thaö ha, ĩ töpö toköso wi, ĩ tä na pö pi mönaha sisa tihöö! Hi tä hētu hamö Teusö a kulali, ĩ anö makö täapa kōo läo pia salo, makö hilo wi ĩ tä säöka waikikö noai, ĩ tä na pö pi mönaha totikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Pö a na Jesus aiki, <Aitaköö!> a kuu wi ĩ ta

Mateus 11.25-27; 13.16-17

21 Ī na Jesus a kuu noai, ĩ tökö soatawö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö Jesus a pi mönahapalama apama. A pi mönahapalama apaö ha, Jesus aiki, <Hapa. Hi tä hētu hamö töpö kupoli ĩ töpö, hi masita tä uli ha töpö kule ĩ töpö, ĩ na töpö kui wa töpö pewö simöa wi ĩ wa. Ai töpö pi tao opale ĩ töpö, ai töpönö tä taö öpa asa wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na wa tä möma maa noai, ulu töpö kui na ĩ na töpö kui, ĩ töpö na ĩ wa tä möma asama. Kawa aiki, “Ī na sa töpö thama pi topa apa kutenö, ĩ na sa töpö thama kitäö!” ĩ na wa pi kuu salo, ĩ na wa töpö thamatima. Önö kutenö, “Aitaköö! Kawa na sa pi mönaha apa kuleö!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

22 Ī na a kuu nö, <Ipa hao anö kamisa na tä pewö totoköma. Ai sanöma wanö pelupö sa taö pasio mai kitä. Ipa hao anö sa taö öpa sisaö. Ai sanöma wanö ipa hao wa taö mai kitä. Pelupö sanö ĩ sa taö sisaö. Pelupö sanö ai sanöma makö na ipa hao sa möma pi topa wi ĩ makönö ipa hao ma taö naio asa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

23 Ī na a kuu nö, ai töpö sömöka taa kotöa mai ha, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na a hapalo nö, <Ma tä tapa pole, ai töpönö ĩ tä tapa naio wi, ĩ töpö pi mönahapalo opa kitä.

24 “Teusö a kai wäsä sinomo noai ĩ töpö, kaikana töpö, ĩ na kilii töpönö, ma tä tapa pole, ĩ tä tapa pi topa apama maaki, tä tapa maama. Ma ta hini asa pole, ĩ töpönö ĩ ta hini pi topa apama maaki, ĩ ta hini pasio maama” ĩ na sa kuu kule> ĩ na Jesus a kuuma.

Samatia tili tä kua noai ĩ ta

25 Ī na tä kua tä, Moisés a kai wäsä sinomoti wi, ĩ anö Jesus a wapa pia salo, a öpaiki nö, <Wi na sa kua nö, sa ösi palimipasopökö?> ĩ na Jesus a na ĩ na a kuuma.

26 Ī na a kuu ha, <Wi na Moisés a kai säökama kuu? Moisés a kai säöka noai, ĩ tä na wi na wa pi kuu kule?> ĩ na Jesus a kuu hõtöoma.

27 Ī na Jesus a kuu ha, <“Teusö pata wa tä pii totio opatipököö! Ī a pata na wa pi kua totio opatipököö! Pe epii Teusö wa pii totio opapököö! Teusö a na wa pi tapomo sinomoti nö, a pii sinomoö! Ī na tä kua tä, kama wa pii sapamo kua koo wi na, ĩ na au wa töpö pii kua naioö!” ĩ na Moisés a kai säökama kuu> ĩ na Moisés a kai wäsä sinomo wi, ĩ na ĩ a kuuma.

28 Ī na a kuu ha, Jesus aiki, <Awai. Wa hapalo makoka hõtöo ke. Ī na wa kuuhe na, ĩ na wa kua nö, wa ösi palimia hõtöopaso kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

29 Ī na Jesus a kuu ha, <Hi Moisés a kai wäsä sinomo wi, ĩ a totiatalo waikia kuleö!> ĩ na Jesus a pi thama pi topa salo, Jesus a na a hapalo koo nö, <“Au töpö pii totihoö!” ĩ na Moisés anö ĩ na töpö noa thama. “Au tä” tä kuu wi, ĩ witi pili a pasiwö? Ipa tä aiki, ĩ witi a pasiwö?> ĩ na a kuuma.

30 Ī na a kuu noai, Jesus anö ĩ ta wäsäma. Ta wäsä nö, <Pi naka> Jesus a kuu nö, <Jetusalēi tä uli na ai tä husolo nö, Jetikó tä uli hamö a hulasolöma. A huulö tä, töpö thomömo sinomo wi, ĩ töpö waloa läiki nö, a huu pole, ĩ a namo keiki nö, kama hai ĩ wani tä täalalö nö, kama hai ĩ haloi ösö hasulö nö, a sälalöma. A sälalö nö, a moni wani säpalö nö, a aulu wani paa takölö nö, wani tökö kai hua koo soatasolöma.

31 Ī töpö hua koo waikilasolö noai ha, a aulu wani paa soatia tä, Teusö a täpä sinomo wi, ĩ a waloiki nö, a aulu wani paa talalö nö, a hanoa kököma.

32 A hanoa kökö noai ha, Teusömo wi a sai ha lepii tili tä kalipalo sinomo noai, ĩ a waloa nömöiki nö, a aulu wani paa talalö nö, a hanoa nömököma.

33 A hanoa nömökö noai ha, samatia tili tä hasuo tä, a aulu wani paa talalö nö, a wani aulu upii, ĩ a wani na a pi honipo opama. Ī samatia tili tä hai, ĩ tiko tä maaki, a wani aulu upii, ĩ a wani na ĩ samatia tili tä pi honipo opa nö,

34 a waloa hõkõa totiki nõ, a sä noai, ï tä uno pewö hönöma soatama. Tuu tapui tuu, tuu wasui tuu, ï na tuu kui tuunö a wani hönöma totipalöma. A hönöma totipalö nõ, kama hai ï hiima na a tikimakö nõ, hama töpö kuta wi a sai na a kai hua soatasolöma. ï a sai na a kai waloikitö nõ, a kai kuiki nõ, a wani aulu upii, a wani nõ läa totio kõo tasoma.

35 ï tä hena tä, ï a sai thapo wi ï a na ï samatia tili tänö noa tä totokö nõ, polakapi sitipa kökö totokö nõ, “A wani aulu upii, kawanö ï wa wani nõ läa totio haiö! Wa wani nõ läa totio haioma ha, waiha sa waloa koiki nõ, au ai noa sa tä totoa hõtki kitä!” ï na samatia tili tä kuuma> ï na Jesus anö ta wäsä nõ, ï na a kuuma.

36 ï na ta wäsä nõ, Moisés a kai wäsä sinomo wi, ï a na, <A aulu wani patio pamö, ï hamö 3 töpö hasukö noai, ï töpö pewö na “Ipa töpö kui ï töpö” ï na a aulu wani kuu kitä ta o?> ï na Jesus a kuu ha,

37 <Tiko tänö a aulu wani totiapala asa noai, ï a na, “Ipa tä” ï na a aulu wani kuu sisa kitä> ï na Moisés a kai wäsä sinomo wi, ï na ï a kuuma. ï na a kuu ha, <Wa hua kononö nõ, samatia tili tänö a aulu wani totiapala asa noai, ï a uöma totihoö!> ï na Jesus a kuuma.

Maria a, Marta a, ï na töpö kui töpö na Jesus a noimo noai ï ta

38 ï na tä kua tä, Jesus anö töpö kai hua kononö nõ, sai pö kulati ha, ï ha töpö kai taa soata lasoma. Töpö kai taa soata lasoö ha, suö tä hai, ï Marta a hilo wi, ï aiki, <Ipa sai a na a kua paikiö!> ï na Jesus a na a kuu ha, ï a sai na Jesus a kua soataköma.

39 ï a sai na a kua tä, a lotile, ï tä kotö ha Marta a hai ï poose Maria a lotiki nõ, Jesus a hapalo hinitima.

40 Marta a õsi sieheli ipii, nii tä na a kalipalo opa pasitioma. A kalipalo opa pasitia kutenö, Jesus a na a ekuiki nõ, <Jesus a pata ai! “Sami pepala a kalipalo sisa kuleö!” wa pi kuu maapa wi. “Au hepala a na a kalipalo naioö!” wa kuu mi salo> ï na Jesus a na, ï na Marta a kuuma.

41 ï na Marta a kuu ha, <Marta ai. Wa õsi sieheli ipii, wa kalipalotii, wa pi honipo opaö, ï na wa kuati saile ta.

42 ï na a kua tihöö! Maria anö sa kai hinipole, ï tä topa satia apa asa alu kule. Maria anö sa kai hiniti wi, ai tänö ï tä mapama mai kitä> ï na Jesus a pata kuuma.

Lucas 11

Teusö a na wa hapalo tä, ï na wa kuu

Mateus 6.5-15; 7.7-11

1 ï na tä kua tä, Jesus a hulolö nõ, Teusö a na a hapaloma. A hapalo matasoö ha, kama kai a hua sinomo wi, ï ai tä aiki, <Pata. João a kai a hua sinomo wi, Teusö a na ï töpö hapalo makoka pi topa tä, João anö ï töpö pi hatuka

thamanö noai na, ĩ na kawanö samakö pi hatuka thaa hõtömanöö! Teusö a na samakö hapalo makoka pi topa apa kuleö!> ĩ na a kuuma.

² ĩ na a kuu ha, Jesus aiki, <Teusö a na makö hapalo nö, pi na makö kuupö: “Hapa. Sanöma samakö pewö aiki, ‘Teusö a hilo wi ĩ a pata totiatalo opa asawöö!’ ĩ na samakö pewö pi kuupöö! Teusö ai. Kawanö samakö simöa totio wi, ĩ tä waloa haitamaköö!

³ ĩ tä wakala pewö hamö nii wa tä totoma wi, huki ĩ tä totopa.

⁴ Kamisamakö na ai töpönö wanisala tä thaa pole, ĩ tä noa na samakö hĭso hõtöla tä kuno mai, samakö hĭso wi, ĩ tä maa soa pätasö. Ai töpö na kamsamakönö hĭso wi ĩ sama tä mapamanö nö, ĩ na samakö kuati kutenö, wanisala sama tä thaa wi, ĩ tä na a hĭso mapaloö! Sai tä sai patanö samakö wapa kutenö, wanisala sama tä thaa wi, ĩ tä na samakö noamaö!” ĩ na Teusö a na makö hapalo pi topa salo, ĩ na pö kuu!> ĩ na Jesus a kuuma.

⁵⁻⁶ ĩ na Jesus a kuu nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na, <Mötali tä mumi ha au sai a na au ai noi tä waloa haluiki nö, “Ipa ai. Huki ipa ai noi tä hama talaso keö! Polakapi ĩsa wa äi pita mi salo. Ipa nii tä maa saileö!” ĩ na a kuu ha,

⁷ “Pälaö! Sa naka halu tihöö! Ipa thaka taka laa lotota apa, ipa ulu sa kökö kai pilitia, ĩ na sa kua saileö! Sa hoköpo wani ipö saiö!” au noimo tä sai na ĩ na wa kuu kitä ta o?

⁸ Ma. ĩ na wa kuu mai kitä. “Au noi tänö ĩsa äi naka pole, ĩ wa tä hini wani maaki, a nako opati ha, wa hoköa hõtöpasö kitä” ĩ na sa kuu kule.

⁹ Teusö anö makö peama hõtöo kitäö! Önö kutenö, kamakö na ĩ na sa kuu kule: “Teusö a na wa tä nakati ha, wa tä täli kitä. Wa tä tae totitioö ha, wa tä talali kitä. Thaka taka laa kule maaki, ‘Sa lisipökö o!’ ĩ na wa ku upaö ha, Teusö anö ĩ taka häkoa hõtöpali kitä” ĩ na sa kuu kule.

¹⁰ Teusö a na ai töpö nako wi ĩ töpö pewönö ĩ ai tä täa hõtöli. Tä taepalati wi ĩ töpönö tä talali. Taka laa lototole ĩ taka kule ha, ai tä öpaiki nö, “Taka häkopalöö!” a kuu pole, ĩ a wani na ĩ taka häkoa hõtöpali> ĩ na Jesus a kuuma.

¹¹ ĩ na a kuu nö, <Au ulu a wainö salaka naka tä, ĩ a wai na olö wa kö totoki kitä ta o?

¹² Kalaka tete naka tä, suhi wa tä totoki kitä ta o? ĩ na kuno mai.

¹³ Makö wanisala apa wi maaki, au ulu töpö na tä toita apii ma tä totoma taö öpaö. Hi tä hĕtu ha pö Teusö a kulali, ĩ anö tä toita apii tä totoa satia taö öpaö. Teusö a ösi kua tolele, ĩ a toita apii wa nakaö ha, Teusönö kama ösi kua tolele, ĩ a totoa hõtöki kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Sai tä sai pata, Peusepuu a hilo naine ĩ a

Mateus 12.22-32; Marcos 3.20-30

14 Ī na tā kua tā, sai tänö ai tā ākasöpöpalö noai, Jesus anö ĩ sai tā sasutima. Ī tā sasua totipalöma, a ākasöpöo opa noai, ĩ a wani hapalo kököma. A hapalo kööo ha, <Jesus a lotete epö nö kili sai> ĩ na töpö satehe epii töpö kupaloma.

15 Ī na ĩ töpö kupaloma maaki, ai töpö aiki pasiwö, <Ai sai töpö na sai tā Peusepuu a kaikanamo sinomo wi, ĩ a patanö Jesus a lotetepamanöma salo, Jesus anö sai töpö sasu taö öpa päoö> ĩ na ai töpö kuu pasio.

16 Ī na ai töpö kuu ha, ai töpönö Jesus a wapa nö, <“Teusö anö Jesus a lotetepamanöma” ĩ na kwanö samakö pi thamapö, wa tā aipöama mi salo> ĩ na töpö kuuma.

17 Ī na töpö kuu ha, ĩ töpö pi kupaloti pole, Jesus anö ĩ tā taö öpa kutenö, ĩ töpö na a hapalo nö, <Tā uli pe epii tā uli kule hamö töpö pilipai, ĩ töpö noimaso mai, töpö hölapalo nö, töpö selekepasoma, kaikana tänö ĩ töpö simöa wi, ĩ tā mapaso kitä.

18 Ī tā kua kua wi na, ĩ na Sai tā sai pata kua höttöoö. Sai tā sai patanö töpö simöa sinomo wi ĩ töpö höläö ha, ĩ töpö na ĩ Sai tā sai pata kaikanamo wi tā maa hötöpasö kitä. “Sai tā sai pata hai, ĩ Peusepuu a hilo kua naine, ĩ anö Jesus a lotetepamanöma kutenö, Jesus anö sai töpö sasutii” ĩ na makö kuu ha, uni sa tā thaa nö, ĩ sa ta wäsä ke.

19 “Peusepuu anö Jesus a lotetepamanöma kutenö, sai töpö sasupa sinomoö” ĩ na makö kuuwö. Ī na makö kuu manu kule, “Kamakö kai a hua sinomo wi, witi pili anö ĩ töpö lotetepamanöma salo, ĩ töpönö sai töpö sasupali?” ĩ na kamakö na sa kuu kule. “Peusepuu anö ĩ töpö lotetea naipamani ha, ĩ töpönö sai töpö sasua hötöpali” ĩ na makö kuu kitä ta o? Ī na makö kuu aköna, ĩ töpönö sai töpö sasua hötöpali wi, ĩ töpö aiki, “Makö holisimo opawö” kamakö na ĩ na ĩ töpö kuu pi.

20 Sai tā sai patanö kuno mai. Teusö anö sa lotetepamanöma. Sa lotetepamanöma kutenö, sai sa töpö sasutii. Sai sa töpö sasuti manu kule, “Teusö anö sanöma makö simöa wi, kamakö na ĩ tā kua waikia kuleö!” ĩ na makö kuupö.

21 Ai sanöma tā lotete epii, ĩ a kua kua wi na, ĩ na Sai tā sai pata kua höttöoö. A lotete epii, ĩ a hai ĩ wani tökö noama pia salo, silaka kökö kai lätia tā, ĩ wani tā na ai tā thomömo mai kitä.

22 Ī na tā kua tā, “Ipa silaka a kua tā, ai tā thomömo mai kitä” ĩ na a pi kuu kule maaki, ai tā lotete sati ipii, ĩ a waloiki nö, a läa hisatile, ĩ a utitipamanö nö, ĩ wani tökö tää soatalölöö. Tökö tää soatalölö nö, ai töpö na ĩ wani tökö totoaki> ĩ na Jesus a kuuma. <Jesus a lotete epö asawö> ĩ na ai töpö pi thama pia salo, ĩ na Jesus a kuuma.

23 Ī na Jesus a kuu nö, <Kamisa na wa pi luluo totio mi tā, sa wanipo wi ĩ wa. Kamisa na ai wa töpö pi luluama mi tā, ĩ wa töpö selekepamani.

Ai sanöma tā ösi ha sai töpö satehe epii töpö pilia nömökö noai ĩ ta

Mateus 12.43-45

24 Ai sanöma tä ösi ha sai tänö sai a thakö noai, ĩ sai tä lisia kopasolöma, a mota mapo pi topa salo, sanöma töpö pilio maa pa, tä uli hāsītio opa pa a wani hutī kule maaki, mota mapo wi ĩ tä tapa mi salo, “Ī sanöma tä ösi ha sa sai thakīpīlī, ĩ a sai na sa kuo kōo pätakö o!” ĩ na a pi wani kulasoo.

25 Ī na a pi kuu nö, a kōa sapapo nö, ĩ a sai na sāko sāko tä mi, a sai toita apīi a sai taa konani.

26 Ī a sai taa konanö nö, ai sai töpö wanisala sati ipīi, ĩ töpö satehe epīi, ĩ 7 töpö nakalö nö, ĩ sanöma tä ösimö ha ĩ sai töpö kai pilīa nömöki. Ī sanöma tä pea waikītioma maaki, ĩ a ösi ha sai töpö satehe epīi töpö pilīa nömöa kōkōma kutenö, a pea satīa apa nömöa kōki> ĩ na Jesus a kuuma.

Töpö pi topapalo opa asatio wi ĩ töpö

27 Ī na Jesus a kuu nö, a hapalo soatia tä, Jesus a na töpö satehe epīi töpö sototole, ĩ ai suö tä lope epīi a hapalo nö, <Wa thapalö noai, ĩ anö wa satīmapo noai, ĩ a pi topapalo opa asa kule> ĩ na lope epīi a kuu ha,

28 Jesus aiki hōtōwö, <Teusö a kai a hini nö, a kai a hini totio opati wi, ĩ töpö pi topapalo opa satīa apa asa kule> ĩ na Jesus a kuuma.

<Wa tä aipöama kuköma, kamaisamakönö wa kai a hini kitä> töpö kuu noai ĩ ta

Mateus 12.38-42; 16.1-4; Marcos 8.11-13

29 Ī na tä kua tä, Jesus a na satehe epīi töpö kokamo waikīa tä, ĩ töpö na Jesus a hapalo soata nö, ĩ na a kuuma: <Huki ola makö kui, makö wanisala apawö. “Wa tä aipöama mi salo” ĩ na makö kuu nö, “Wa tä aipöama kuköma, ‘Teusö anö wa simönö noai ĩ waö!’ ĩ na samakö kuu kitäö!” ĩ na makö kuuwö. Ī na makö kuu kule maaki, sa tä aipöama kota mai kitä. Teusö anö Jonas a aipöama waikīo noai ĩ tänö makö pi hatuka sisapasopö.

30 “Teusö anö Jonas a simöpalö noai ĩ a” ĩ na Teusö anö ninipi tili töpö pi thama pia salo, sulī a ösi pata na Jonas a titītia tä, a holea kopamanöma. Ī na Teusö anö Jonas a thama kua noai na, ĩ na huki ĩ na sa thama kua hōtöo kitä. “Teusö anö Jesus a simöpalö noai ĩ a” makö pi thama pia salo, waiha kamisa na tä aipöama kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

31 Ī na a kuu nö, <Sapá tili töpö na suö tä kaikanamo sinomo noai, ĩ anö Salomāo a hapalo mosai ipīi, ĩ ta hini pi topa apa salo, Sapá tä uli pā apa päla tä maaki, Salomāo a kule hamö ĩ hamö ĩ a suö hulasolöma. Önö kutenö, kamakönö wanisala ma tä thaa noai, waiha Teusö anö kamakö na ĩ ta kateha totīa tä, ĩ kaikanasoma tä öpaiki nö, kamakö na a hapalo nö, “Makö wanisala apatiwö. Wi na makö pi kuu salo, Teusö ma ta hini maama?” ĩ na ĩ suö a kuu kitä> ĩ na Jesus a kuu nö, <Salomāo a na sa pi hatuka satīa apa waikīa kule maaki, kamakönö sa kai a hini wani ipö nö kilīwö.

32 Waiha kamakönö wanisala ma tä thaa noai, Teusö anö ĩ ta kateha nö, makö wanisala noai ĩ tä noa na makö peama pia tä, ninipi tili töpö öpaiki nö,

makö namo simöki kitä. Jonas anö Teusö ta wäsä noai, ninipi tili töpönö ĩ ta hininö nö, “Häö. Samakö wanisala apatiwö. Wanisala sama tä thaa kota wani ipöö!” ĩ na ĩ töpö kuuma kutenö, waiha kamakö na, ĩ ninipi tili töpö aiki, “Teusö ma ta hini maapa wi. Makö wanisala apawö” ĩ na ĩ töpö kuu kitä> ĩ na Jesus a kuu nö, <“Jonas anö Teusö ta wäsä taö öpama maaki, kamisanö Teusö sa ta wäsä taö öpa satia apa asa kule” ĩ na sa kuu kule> ĩ na Jesus a kuuma.

Ösi wakala apii ĩ ta

Mateus 5.15; 6.22-23

33 ĩ na Jesus a kuu nö, <Koa wa taka sii hilimanö nö, wa taka sii pi sosama mai kitä. Koa taka hösöka ha solai wa sohoa mai kitä. Ai töpö lisipasoma, “Tä wakala topa apöle” ĩ na ai töpö pi kuupö, ösö tömö wa taka pi tikämaki.

34 Koa taka sii kua wi na, ĩ na pili wa mamö kua hõtöoö. Pili wa mamönö toita apii wa tä möö pi topa tä, pili wa ösi wakala apöki. ĩ na tä kua tä, pili wa mamönö wanisala wa tä möö pi topa tä, wa ösi mumia apöki.

35 Önö kutenö, a pi mosawia totikiö! Wa ösi wakala apii tä mapalo nö, wa ösi muma apöki kitäö!

36 Pili wa ösi pewö wakala apö, wa ösi mumi mi, ĩ na wa ösi kua tä, kawa kotö ha koa taka siinö tä pewö hatuku kua wi na, ĩ na Teusö anö wa pi hatuka thaa hõtöpali kitä> ĩ na Jesus a kuu totioma.

Waiha patiseu töpö pepalo opa kitä

Mateus 23.1-36; Marcos 12.37-40

37 ĩ na Jesus a kuu totioma, ai patiseu tä aiki, <Hapo. Kamisa sai pö na a ösö potehea paitalosoö!> ĩ na Jesus a na ĩ na a kuu nö, Jesus a kai hua konasolöma. A kai kononö nö, kama sai a ha a kai waloiki nö, iata wi ĩ ha a kai loa soataköma,

38 Jesus a ami sanumo paio mi kutenö, patiseu tä aiki, <Jesus a ia pia salo, a ami sanumo mi ipö nö kiliwö> ĩ na a pi kuuma.

39 ĩ na a pi kuu ha, Jesus aiki, <Patiseu makönö mokota ma ösö salupaö, pötaatu ma salupaö, pili makö ösö salupoö, ĩ na ma tä salupa thama sinomo wi maaki, pili makö ösi salupo mai, makö ösi thomomo pi topa apa wi ĩ tä kua, wanisala tä thaa pi topa apa wi, ĩ tä kua, ĩ na makö ösi kuö.

40 Makö pi hatuku maapa wi. Teusö anö pili wa ösö thapalö noai, ĩ tä, pili wa ösi thaa naia soatalöma.

41 Önö kutenö, töpö honimo opa wi, ĩ töpö na au wani tä pi kule, ĩ tä totoaköö! ĩ ma tä totoaki ha, kamakö na tä pewö ausia apöle kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

42 ĩ na a kuu nö, <Patiseu pö. Teusö ma pi mönahapama pi topa apa salo, paki tä wai, nii tä ose wai, ĩ na tä kui, Teusö a na ĩ ma tä ose see wai totoma sinomo hõtöa kule maaki, ai ma töpö totiapala mi, Teusö ma pii totio mi ipö, ĩ na makö kuatiwö. Önö kutenö makö pea apati kitä. Pi naka. Ai ma töpö

totiapala apaö, Teusö ma pii totioö, ĩ na makö kua paio nö, au nii tä wai kule, Teusö a na ĩ ma tä ose wai totoa nömököpö.

43 Patiseu pö. Juteu makö kokamo sinomo wi, ĩ a sai ha makö kokamo tä, pata töpö sai loo sinomo wi, ĩ ha makö loo pi topa apaö. Sai a atu hamö makö hupaloti tä, töpö hasuo läo wi ĩ töpö aiki, “Ö! Pata waö!” töpö kuu wi ĩ ma ta hini pi topa sinomo opawö. Önö kutenö, waiha makö pea apati kitä.

44 Nomawö töpö patiliköma, töpö toita mi kui na, ĩ na makö kuö kuö hõtöowö. ĩ nomawö töpö titipokili, ĩ tä hösöka ha tä topa apa pa ai töpö huatalo nö, “Hi tä komo ha nomawö töpö hĩthanii töpö titia kupokili” ĩ na ĩ töpö pi kuu pola nö kuno mai, hösöka ha töpö pi motii huu pätioö. ĩ nomawö töpö kui na, ĩ na makö kuö hõtöowö. Pili makö ösi wanisala apii, ĩ tä na ai töpö pi hatuku mi ipö. Önö kutenö waiha makö pea apa kitä> ĩ na Jesus a kuu totio opama.

Moisés a kai wäsä sinomo wi, ĩ töpö pepalo naio kitä

45 ĩ na Jesus a kuu totio opaö ha, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ ai tä aiki, <Pata. Wa kuuhe, kamisamakö na wa kuu naia kule? Samakö päsäpa naia alu kule?> ĩ na a kuuma.

46 ĩ na a kuu ha, Jesus aiki, <Awai. Makö pea hõtöo kitä. Ai tänö ai sanöma tä na hute hute tä pata makekö nö, a pasilipa mai ha, ĩ na ĩ a wani kua kua wi na, ĩ na makö kua kua hõtöoo. Pe epii ai ma töpö noa thaa sinomo wi maaki, ĩ ma töpö pasilipa mi ipö.

47 Makö pea hõtöo kitä. Teusö a kai a wäsä sinomoti noai, au nö patapö töpönö ĩ töpö sälö noai, ĩ töpö patilile, ĩ töpö hösöka ha maa makö toita apii ma makö thaa sinomotii.

48 Teusö a kai a wäsä sinomoti noai, au nö patapö töpönö ĩ töpö sälöma. ĩ na tä kua tä, töpö sälö noai, ĩ töpö patilile, ĩ töpö hösöka ha maa ma makö thaa sinomoö. Önö kutenö, kamakö aiki, “Nö patapö töpönö Teusö a kai a wäsä sinomoti noai, ĩ töpö sälö noai, ĩ tä wanisala maama” ĩ na makö wani kuu hiopöa apawö. Au nö patapö töpö wanisala apa kua noai na, ĩ na makö ola wanisala kua soaö.

49 Önö kutenö Teusö a pi mosai ipii ĩ a hapalo nö, “Sa kai a wäsä wi ĩ sa töpö simöpa piale, ki töpönö ĩ ai töpö sälali, ĩ ai töpö peamatii, ĩ na töpö kua kitä” ĩ na a kuuma.

50-51 Önö kutenö, huki makö kule, Teusö anö ĩ makö peama hõtöo kitä. Soma tä sai tä sanöma töpö kuo soma noai, ĩ ai tänö Apeu a säpali, ĩ tä noa ha ai töpönö töpö satehe epii töpö säa nömöpali, waiha, waiha, waiha Teusömo sinomo wi, ĩ a sai ösimö ha Teusö tä wakala apii ĩ tä walo walomo sinomo wi, ĩ a sai atu ha ai töpönö Sakatiasö a säpali, ĩ na töpö kuuma. “ĩ na töpö kua noai, kamakö na Teusö anö ĩ tä noa koni pia salo” kamakö na ĩ na sa kuu kule> ĩ na Jesus a kuuma.

52 Ī na a kuu nö, <Moisés ma kai a wäsä wi ĩ pö! Sanöma makö pi hatukupaso wi ĩ a sai uni kua. Ī a sai päka laa äkököa apöle, ĩ ma taka häkopa taö öpa kule maaki, ma taka häkopa mi ipö. Önö kutenö, sanöma makö pi hatukupaso wi ĩ a sai uni na kamakö lisipo mi, ai ma töpö lisipama mi, ĩ na makö kuaö. Ī na makö kuaö ha, Teusö anö makö peama kitä> ĩ na Jesus a kuu totioma.

53-54 Ī na Jesus a kuu totio nö, a hua konasolö noai ha, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui, Jesus a na ĩ töpö pi hĩsuhapalo opa nö, <Jesus a hapalo wanisala apatiwö> ĩ na töpö kupalotima. Ī na töpö kuti nö, <Hiki. Makö sömöka tala tä, Jesus a hapalo wanisala apa keö!> ĩ na töpö kuu pi topa salo, Jesus a na töpö waloa kökitö nö, Jesus a na ĩ tä hinitimae.

Lucas 12

Pö holisimo opa tihöö!

Mateus 10.26-27

1 Ī na tä kua tä, töpö satehe epii töpö kokamo opale, ĩ töpö kokamo hõsönia apa kutenö, töpö pakähäpaso opa nö, töpö katikipasoma. Ī töpö kokamo opa tä, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na Jesus a hapalo soma nö, <Īsa äi hölömoma wi, ĩ tä kua wi na, ĩ na patiseu töpö holisimo opa wi, ĩ na ĩ tä kua kua hõtöoö. Ī tä na pö pi hatukua totikiö!

2 Huki tä sosatio wi, waiha ĩ tä pewö hatukua kuki kitä. Tä tai mi ipii ĩ tä pewö taö kuki kitä.

3 Önö kutenö, mumi mumi tä na makö hapalo noai, wakala tä na ai tänö ĩ ta hinima totio kitä. Sai a päka laa waikikö noai ha, ĩ ösimö ha makö kuu häto noai, sai a atu ha ai tänö ĩ ta wäsä hoka apa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

4 Ī na a kuu nö, <Ipa noi pö. “Ai töpönö makö säpalöma maaki, ĩ töpönö makö ösi thama tai mi ipii, ĩ töpö na pö kili tihöö!” kamakö na ĩ na sa kuu kule.

5 Ai töpönö makö säpalö noai ha, ösi töpö pea soatio wi ĩ hamö Teusö anö makö ösi kema taö öpa wi, ĩ a na makö kili sisapököo! “Teusö a na pö kili totioö!” ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu kuleö!> a kuuma.

6 Ī na a kuu nö, <5 salo kökö ose noa wai na, polakapi sitipa kökö kua päta maaki, ĩ kökö salo ose wai na Teusö a pi motöo mai kitä.

7 Pili makö hunuku sikoapa kule maaki, “Ī na kilii makö hunuku kua” ĩ na Teusö a pi kuu taö öpa kitä. Önö kutenö, pö kilipalo tihöö! Salo ose wai na makö noa satia apa. Kamakö na Teusö a pi motöo mai kitä ta pi kuu mai> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus ta wäsä kili tihöö!

Mateus 10.32-33; 12.31-32; 10.19-20

8 Ī na Jesus a kuu nö, <“Ai sanöma töpö na, ‘Jesus sa thapo wi ĩ sa’ ĩ na wa kuu hoka apaö ha, Teusö a hai ĩ äju töpö na sanöma sa kupaso noai ĩ sa aiki,

‘<Jesus sa thapo wi ĩ sa> a kuu noai, ĩ pitili ta. ĩ anö sa thapo wi ĩ a totiwö’ ĩ na sa kuu hõtöo kitä.

⁹ ĩ na tä kua tä, ai sanöma töpö na ‘Jesus sa thapo mane’ ĩ na wa kuu ha, Teusö a hai ĩ äju töpö na sanöma sa kupaso noai ĩ sa aiki, ‘ĩ anö sa thapo mane!’ ĩ na sa kuu hõtöo kitäo!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

¹⁰ ĩ na a kuu nö, <Sanöma sa kupaso noai ĩ sa na wa hapalo hiopöa wi, Teusö anö ĩ tä noa mapamani kitä maaki, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a na wa hapalo hiopöa tä, ĩ tä noa mapama pasio mai kitä> Jesus a kuuma.

¹¹ ĩ na a kuu nö, <Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ sai pö ha töpö kule ĩ töpö, kaikana töpö, pata töpö, ĩ na töpö kui töpö na ai töpönö makö namo simöki wi ĩ töpönö makö läkälölö nö, makö hilakötasoma, ĩ pata töpönö makö hapalama tä, “Sa noamopö, wi na sa kuu hõtöo pätaköö!” ĩ na pö pi kuu tihöö!

¹² ĩ tökö soatawö, wa kuu hõtöo pia wi, ĩ tä na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö pi hatukupamani kitäo!> ĩ na Jesus a kuuma.

Wani tä thapo opöle, ĩ a pi motio opa noai ĩ ta

¹³ ĩ na tä kua tä, töpö satehe epii töpö kokamo pole, ĩ ai tä aiki, <Jesus a pata! Ipa hao a nomano nö, kama hai ĩ wani tökö takölö noai, ipa hepala anö ĩ tökö pewö thapo kule. “Au hoosa na ai wani töpö totoa hõtököö!” ĩ na ipa hepala na ĩ na a kuu!> ĩ na a kuuma.

¹⁴ ĩ na a kuu ha, <ĩ tä na sa patamo mai kitä. Kamakö na wani sa tä totoma wi ĩ sa mai kitä> ĩ na Jesus a kuu hõtöoma.

¹⁵ ĩ na tä kua tä, Jesus a hapalo köoma. A hapalo nö, <“Wani sa tä thapo opa kutenö, toitai sa kutio kitäo!” ĩ na pö pi kuu ti! Pö pi hatukuikiö! Au wani wa tä täatala pi topa apa wi ĩ tä na pö pi mosaia totikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

¹⁶ ĩ na a kuu nö, a pi saimo nö, ai uni ta wäsä nö, <Wani tä thapo opa wi ĩ a hai ĩ hikali a na nii mo kuo opama.

¹⁷ Nii mo kua apaö ha, “Wi na sa kuapö? Nii tä kua apöle, ĩ witi ha ĩ nii sa mo thaköpö taka? Ipa sai kökö matia waikia saile ta” ĩ na a pi kuu nö,

¹⁸ “Sai kökö na nii mokö titita sinomo wi ĩ sa kö sai hosalö nö, ai sai pei sa kö sai thaki kitäo! ĩ kökö sai pei sa kö sai thakö nö, ĩ kökö sai na ipa nii sa mo pewö titiki kitäo!

¹⁹ Ipa nii sa mo pewö titiki nö, kama sa pi na sa hapalo nö, ‘Ipa nii tä kua apa waikia kuleö! Inama tä satehe epii tä inama na, hi nii tä titile, ĩ tä na sa iati kitäo! Önö kutenö, sa kalipalo mai ha, sa iaö, sa amisioö, sa pi mönaha apaö, ĩ na sa kuatipöö!’ ĩ na sa kö sai thaa totiki nö, ĩ na sa kuupöö!’ ĩ na a kuuma.

²⁰ ĩ na a kuuma maaki, Teusö aiki, “Wa pi motio opapa wi. Hi tä mumi ha, wa noma haluso kitäo! Wa nomaso noai ha, wani wa tä pewö thakö noai, witi pili

anö ĩ tä thapo haiopö?” ĩ na Teusö a kuuma> ĩ na Jesus anö ta wäsä nö, ĩ na a kuuma.

21 ĩ na a kuu nö, <Ĩ a waninö wani tä tää kua apa noai na, ĩ na ai töpö kua hõttöö. ĩ töpö aiki, “Ipa wani tä kua apa kutenö, sa pea mai ha, toitai sa kua waikia kuleö!” ĩ töpö pi kuu kule maaki, ĩ na Teusö a pi kuu mane. “Ĩ töpö toita apöö!” ĩ na Teusö a pi kuu mane> ĩ na Jesus a kuuma.

Nii tä, haloi ösö, ĩ na tä kui tä na pö pi honipo tihöö!

Mateus 6.25-34

22 ĩ na Jesus a kuu nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na, <Önö kutenö, ĩ na sa kuu kule: “Nii tä na pö pi honipo tihöö! ‘Makö oi lukö matimöö!’ ĩ na makö pi kuti maiki. Haloi ma ösö halopo wi ĩ ösö na pö pi honipo naio tihöö!” kamakö na ĩ na sa kuu kule.

23 Nii tänö makö temöama sisa mai kitäö! Haloi ösönö pili makö sai totipama sisa mai kitä.

24 Sinimosö tei tei kutemö ma pö möö. ĩ pö hikalimo mi, nii tä täatala pasio mi, ĩ tä nii titiatala pasio mi, ĩ na ĩ pö kuati maaki, Teusö anö ĩ pö iapalamaö. Teusö anö salo pö katä wi ĩ pö pi ipaö maaki, sanöma makö pii satia apaö.

25 Ai makö pi honipoti kule maaki, makö temöo lapa apatio kitä ta o?

26 Önö kutenö, makö pi honipo kule maaki, makö temöo lapa apa mi manu kui, nii tä, haloi ösö, ĩ nasimö tä na pö pi honipo opa tihöö!

27 Hole hole tökö toita apii ĩ tökö na makö pi tapotiopö! ĩ hole hole tökö kalipalo mi, watata ösö tiäpo pasio mi, ĩ na tökö kua kule maaki, tökö möamö toita apö. Salomão kaikana tä patanö haloi ösökö toita apii ösö halopo sinomoti noai, ĩ ösökö na ĩ hole hole tökö möamö toita sati ipö.

28 Pölösö hamö sĭsi tökö, hole hole tökö, ĩ na tökö kui, huki ĩ tökö liähäa apa kule maaki, ai tä hena tä ĩ tökö pewö silikipasoma, sanöma töpönö ĩ tökö wakö umömani. ĩ na tökö kua haitaso kitä maaki, huki sĭsi tökö, hole hole tökö, ĩ na tökö kui tökö mapo paio mi tä, Teusö anö ĩ tökö totiapala apatii. Teusö anö hole hole tökö totiapala apa manu kule, sanöma makö totiapala satio opa mai kitä ta o? Makö totiapala satia apa kitä pi kuu mai. Önö kutenö, Teusö a na makö mamö teteo mi salo.

29 Makö pi honipoti maiki. “Ka pi tä na samakö ösö potehepasopö takö?” ĩ na pö pi kuu ti! “Ka pi tuu na samakö amisiopö takö?” pö pi kuu naio tihöö!

30 Teusö a thapo mai, nii tä, haloi ösö, ĩ na tä kui tä na ĩ töpö pi wasiso sinomoö. Nii tä, wani tä, ĩ na kilii tökö mi ha, makö pea wi, Teusö anö ĩ tä taö öpa kitä.

31 Teusö anö makö simöa totio wi ĩ tä na makö pi wasiso soma nököö! ĩ tä na makö pi wasiso somaö ha, kamakö na Teusö anö nii tä, wani tä, ĩ na tökö kui tökö totoma hõttö kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

32 Ī na Jesus a kuu nö, <Teusö a kaikanamo totia tä, makö kaikana naipamani kitäö! Önö kutenö, kamisanö makö nokapalama wi ĩ makö polakapi maaki, pö kili tihöö!

33 Ai töpö na au wani tökö totokö nö, ĩ tä noa na sitipa ma kö tälö nö, ai töpö honimo opati wi ĩ töpö na ĩ kökö sitipa totoaköö! Sitipa kökö titita wi, ĩ nasimö ösö hote mi ipii, ĩ nasimö ösö thapalö nö, au sitipa kökö titikiö! Hi tä hētu hamö Teusö a kupoli, ĩ hamö au sitipa kökö uni thaa pasikiö! Ī ha au sitipa kökö mapo mai kitä. Ī ha ai tä thomömo wi, ĩ ha ai tä lisipo mai kitäö! Ī hamö tholopo anö au wani tä wania mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

34 Ī na a kuu nö, <Wa thapo pi topa apa wi, ĩ tä na wa pi kua apati kitä. Wani wa tökö thapo pi topa sisa wi, ĩ tä na wa pi kua apa sisa kitä. Ī na tä kua tä, Teusö wa thapo pi topa satia apa wi, ĩ a na wa pi kua apa sisaki kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Pata tä huu kōo wi ĩ a na pō mamo läikiö!

35 Ī na Jesus a kuu nö, a hapalo kōo nö, <Pö mosaia totikiö! Au koa taka sii luo maapököö!

36 Pata tä na ai töpö kalipalo sinomo wi, ĩ töpö hai ĩ pata töpö na ĩ töpö mamo läo kua wi na, ĩ na makö mamo läo kuo hōtōpököö! Pata tä alulö nö, töpö supasolaso wi ĩ tä na töpö iapalo polati, ĩ ha ĩ pata tä iapalo matalo nö, a kotapi. A kopi ha, sai a päka ha a öpaiki nö, ösimö ha kama töpö kalipalama wi, ĩ töpö nakaö ha, ĩ töpönö taka häkoa soatali.

37 Pata tänö töpö nakaö ha, ĩ töpö mio mai ha, töpö mamo läo halu soatioma kutenö, ĩ töpö pi mönaha apaö. “Ī pata tänö kama hai ĩ töpö lomakö nö, ĩ töpö iapalamaö.

38 Mötali tä mumi ha, halu pia tä, ĩ na tä kua päla tä maaki, pata tä kōo mi ha töpö mio mai ha, pata tä kopi. Töpö mamo läa soatia kutenö, ĩ töpö pi mönaha apaö” ĩ na sa kuu kule. Pitili sa> ĩ na Jesus a kuuma.

39 Ī na a kuu nö, <Sa kuu piale, ĩ tä na pö pi hatukuikiö! Ai pata tä aiki, “Ī ha motokö kuto tä, kamisa sai pö ha a thomömo wi ĩ a waloa hätoki kitä” ĩ na a pi kuu salo, a mamo läa totiköma, kama sai pö na a wani thomömo pi topa wi, ĩ a lisipo mai kitä. Pata tä hai ĩ wani tä thomöma mai kitä.

40 Ī pata tä mosawio kui na, ĩ na pö mosawia kua naikiö! “Huki Jesus a kōa hätopi” ĩ na makö pi kuu mi tä, sanöma sa kupaso noai, ĩ sa huu kōo häto kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

41 Ī na Jesus a kuu ha, Pedro aiki, <Ī töpö pewö na ĩ uni wa ta wäsä ke? Kamisamakö na ĩ wa ta wäsä sisa hätoa kule?> ĩ na a kuuma.

42 Ī na a kuu ha, Jesus aiki hōtöwö, <Pata tä na a kalipalo sinomo wi ĩ ai tä pitilimoö, a pi tao opaö, ĩ na ĩ a kuati wi, ĩ a na pata tä hapalo sisa nö, “Ipa

töpö pewö na a mamo läa haikiö! Ai töpö kalipalo wi ĩ töpö oi tä, wa töpö iapalama haio sinomoö!” ĩ na a pata kuu.

43 ĩ na a pata kuu ha, a kalipalama sinomo wi ĩ aiki, “Awai” a kuu hõtöo nö, pata tä mai ha a patamo haio nö, ai töpö oi tä, ĩ töpö iapalama sinomoö. ĩ na ĩ a kua haitia tä, pata tä kopi. ĩ a pata kopo nö, “Wa kalipalo makoka haitio noa” ĩ na pata tä kuu ha, a kalipalama noai ĩ a pi mönaha apaö.

44 “ĩ a na a hapalo nö, ‘Ipa wani tökö pewö pata na wa mamo läo sinomopö!’ ĩ na a pata kuu kitäö!” ĩ na kamakö na sa kuu totia kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

45 ĩ na Jesus a kuu nö, <Pata tänö ĩ a noa thaa noai ĩ aiki, “Ipa pata tä kōo haiatalo mai ha” ĩ na a pi kuu nö, ai wano töpö kalipalo naio wi ĩ töpö säö, suö töpö kalipalo naio wi ĩ töpö sä naioö, pe epii a ia apaö, pe epii tuu wasui tuu koa apa nö, a polemo opatii, ĩ na ĩ a wani kua haitia tä,

46 “Huki ipa pata tä kōa hãtopi” ĩ na ĩ a pi kuu mi tä, pata tä kopi. A kopo nö, a kalipalo makoka haio maa noai, ĩ a peama apa nö, ai töpönö pata tä kai a hini pasio maa noai, pata tänö ĩ töpö soka waikipamanö noai, ĩ ha ĩ a wani soka naipamani kitäö!

47 Ai tä kalipalo sinomo wi ĩ aiki, “Ipa pata tänö sa noa thaa noai ĩ sa ta taö öpawö” ĩ na a pi kuu kule maaki, kama pata töpö kai a peamaö ha, pe epii pata tänö a soa hõtöpali kitä.

48 ĩ na tä kua tä, ai tä kalipalo sinomo wi ĩ aiki, “Ipa pata tä kuu noai ĩ sa ta tai mi” ĩ na ĩ ai tä kuu wi, ĩ a kalipalo makoka mi tä, wani ipii pata tänö ĩ a soa päтали kitä. Önö kutenö, ai tä na pe epii tä totokö noai, ĩ a na pe epii tä naka hõtöo kitä. Teusö anö kawa na pe epii tä totoki ha, “Kamisa na pe epii wa kalipalopököo!” ĩ na Teusö a kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

<Sa töpö selekepamani pia salo> Jesus a kuu noai ĩ ta

Mateus 10.34-36

49 ĩ na Jesus a kuu nö, <Ai töpönö hikali wakö umöma thama wi na, ĩ na hi masita tä uli na sanöma töpö pilile, ĩ sa tä uli uni wakö umöma thama hõtöo pia salo, sa huu solöma. “ĩ tä uli wakö umö waikio sa” ĩ na sa pi kuu kule.

50 Pe epii sa peama wi ĩ tä na sa uni mäi ömamo pia salo. Sa uni mäi ömamo paio mi tä, sa pi honipo opatii.

51 “Jesus a walököma, sanöma töpö pewö höla pasio mai, ĩ töpö hapalo ösöho opa kitä” makö pi kuu kule? Ma. Töpö pewö hapalo ösöho opa mai kitä.

52 Sa walököma kutenö, ai sai pö na satehei, 5 töpö kui töpö kule, huki ĩ töpö noimaso totio mai kitä. Ai 3 töpönö ai polakapi töpö wanipoö, ĩ polakapi töpönö ĩ 3 töpö wanipo hõtöoö, ĩ na töpö kua kitä.

53 Põ anö pelupö a wanipoö, pelupö anö põ a wanipo hõtöoö, pöpönö anö pete a päsäpaö, pete anö pöpönö a päsäpa hõtöoö, pösösö anö kama hai

sösomi a päsäpaö, kamanö hõtöwö kama hai pösösö a päsäpa hõtöoö, ĩ na töpö kua apati kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö anö tä thama piale, ĩ tä na makö pi moti ipö sai

Mateus 16.1-4

54 ĩ na Jesus a kuu nö, töpö sototole, ĩ töpö na a hapalo kōo nö, <Motokö huumö kua hena wi hamö, ĩ hamö tömö luöa apa tä, “Maa tä hälä pia salo” ĩ na makö kuu ha, maa tä häläsoö.

55 ĩ na tä kua tä, inama tä ateo tä, “Ta pata wākeo opa pia salo” ĩ na makö kuu tä, ta pata wākea apöki.

56 ĩ na makö kuu pi tao opa kule maaki, Teusö anö tä thama piale, ĩ ma tä wäsä tai mia apöle. Makö holisimo opa nö kiliawö> ĩ na Jesus a kuuma.

Kama ma tä makokama läapalotipököo!

Mateus 5.25-26

57 ĩ na Jesus a kuu nö, a hapalo waikita pola nö, ĩ na a kuuma: <Wi na makö pi kuu salo, kama makönö ma tä makokotama soa mi ipö?

58 Ai tä waninö wa kateha wanisala apa nö, pata tänö tä makoka läapalo sinomo wi ĩ töpö na ĩ a waninö wa täälö pi topa tä, wa täa paioolö mi tä, ĩ a na wa hapalo nö, kama wanö ĩ tä makokoa soatamanöo! Wa tä makokopama paio mi tä, pata tä na wa totokö matimöo! Pata tä na wa totoköma, poliisia töpö na ĩ pata tänö wa totoa tolea nömököma, ĩ poliisia töpönö wa titikö matimöo!

59 “ĩ ha wa titiköma, noa wa tä pewö totoa kōo mi tä, ĩ ha wa titia soatio kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Lucas 13

<Wanisala sa tä thatala apati wi ĩ sa tä hosa pi topa apaö> makö kuu mi tä, makö nomasoö

1 ĩ na tä kua soa tä, ai töpö walokiso nö, ai kaliléia tili töpönö Teusö a na salo kökö totoköpö, kökö sä tä, Pilatosö kaikana tänö ĩ kaliléia tili töpö säa hõtöpalö noai, Jesus a na ĩ ta wäsäma.

2 Jesus a na ai töpö walokö noai, ĩ töpönö ta wäsäo ha, Jesus aiki, <ĩ töpö säpalöma kutenö, kamakö aiki, “Ai kaliléia tili töpönö wanisala tä thaa kule maaki, Pilatosö anö töpö säpalö noai, ĩ töpönö wanisala tä thaa satia apa hätomakö” ĩ na makö pi kuti kule?

3 Ma. ĩ töpönö wanisala tä thaa satia apa maama. Pi naka. “Kamakö aiki, ‘Häo. Wanisala sa tä thaa silia apa sai taköo! ĩ wanisala sa tä thaa kota wani ipöo!’ ĩ na makö pi kuu mi tä, ĩ töpö pea nö, töpö noma kulaso noai na, ĩ na makö pea kua nö, makö noma kua hõtöso kitäö!” ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

4 Ī na Jesus a kuu nö, <“Siloé tä uli ha sai a iloloi sai a ösö öpii, ĩ a sai wäkäpakö nö, töpö satehe epii, 18 töpö kui töpö säpaso noai, ai jetusalēi tili töpö na ĩ töpö wanisala satia apama kutenö, ĩ töpö säpasomaö!” ĩ na makö pi kuu kule?

5 Ī töpö wanisala satia apa maama. “Kamakö aiki, ‘Wanisala sa tä thaa wi ĩ sa. Wanisala sa tä thaa wi ĩ sa tä hosa pi topa apa kuleö!’ ĩ na makö pi kuu mi tä, ĩ töpö sää kupaso noai na, ĩ na makö kua hõtöpasö kitäö!” ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Hii ti mo lalo mi tä, ĩ ti tusäli wi ĩ uni ta

6 Ī na Jesus a kuu nö, uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Hikali a na ai tänö piku ti tököma. Ti tökö nö, mo lalo mömö läläpati kule maaki, mo lalo maama.

7 Mo lalo mi ha, a hikalimo sinomo wi ĩ a na, “Ī ti mo lalo mai ha, ai tä inama, ai tä inama, ai tä inama, ĩ na tä inama kui tä inama kua waikia päa kuleö! Ipa hikali a na tiki sinoi tiki öpa pätia kuleö! Önö kutenö, ti tusäpalöö!” ĩ na a kuuma.

8 Ī na a kuu ha, a hikalimo sinomo wi ĩ aiki, “Naiö! Pata täö! Ti tusä paio tihöö! Hii ti kolo ha masita sa tä tiä äsokoa paiki nö, mo sätäo wi ĩ sa tä löa äsoka paio pia kuleö!

9 Sa tä löa paiköma, ai tä inama na ti mo sätäa hõtöki kitäö! Ti mo sätäa kōo mi tä, wa ti tusäpamanöpö” ĩ na a kuuma> ĩ na Jesus anö uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma.

Mota mapo wi tä wakala na Jesus anö suö tä ononoa komanö noai ĩ ta

10 Ī na tä kua tä, mota mapo wi ĩ tä wakala na juteu töpö kokamo wi ĩ a sai ha Jesus anö töpö pi hatukamatima.

11 Töpö pi hatukamati tä, suö tä walököma. Sai tänö ĩ a saliamati noai, satehe epii, ĩ 18 tä inama kui tä inama hasua waikipasoma. Sai tänö a saliamati apatima kutenö, a huu makoko totio mai, a huu kusuho opa sinomotima.

12 Jesus anö ĩ suö tä huu talalö nö, a nakalö nö, <Suö ai. Sai tänö wa saliamati noai, ĩ tä mataso keö!> ĩ na a kuu nö,

13 a ami waliköma, ĩ tökö soatawö, ĩ suö tä öpa salilia kōo soatasoma. A öpa salilia kōo soatalo nö, <Teusö a toita apöö! A lotete epö asawöö!> ĩ na a kutima.

14 Ī na tä kua tä, juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai na pata tä kaikanamo sinomo noai ĩ aiki, <Huki mota mapo wi ĩ tä wakala maaki, Jesus anö ĩ suö tä ononoa kotamanö noaö!> ĩ na a pi kuu nö, töpö kokamo pole, ĩ töpö na, <6 tä mumi ha makö kalipalo wi, ĩ tä kua pasia. Makö ononopamo pi topa salo, ĩ tökö wakala na pö huu sisaaö! Mota mapo wi ĩ tä wakala na pö huu tihöö!> ĩ na a pata kuuma.

15 Ī na a pata kuu ha, pata tä Jesus aiki hõtöwö, <Makö holisimo opatiwö. Mota mapo wi ĩ tä wakala na au hiima kökö amisi ipaö ha, ma kö kusöpalö nö, maa u ha ma kö kai hulolö nö, ma kö amisiama sinomo wi maaki, “Huki hi suö tä ononoa kotamane, ĩ tä wanisala” ĩ na makö pi kuu kule.

16 Hi suö tä hai, ĩ Abraão a tolewö tä kule, Sai tä sai patanö ĩ a salيامa mapo mai ha, satehe epii ĩ 18 tä inama kui tä inama kua waikia kule. Huki mota mapo wi ĩ tä wakala maaki, “Huki a temöma koo tihöö!” ĩ na makö pi kuu kule?> ĩ na Jesus a kuuma.

17 Ī na Jesus a kuu ha, Jesus a wanipoti polahai, ĩ töpö pewö kilia pasisoma. Ī töpö kilia pasisoma maaki, Jesus anö tä aipöama apati noai, ĩ tä na ai töpö satehe epii töpö pi mönahapalo opa asatioma.

Pili mo ose wai haa kulaso wi na, ĩ na Teusö a kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä kuaö

Mateus 13.31-32; Marcos 4.30-32

18 Ī na tä kua nö, Jesus a hapalo soalö nö, <Teusö a kaikanamo wi, wi na tä kua wi na, ĩ na ĩ tä kuaö? Ī sa ta kateha pia manu kule, ka pi sa ta uni wäsäpö?> ĩ na Jesus a kuu nö,

19 <Mosötahata mo wai haa kua wi na, ĩ na Teusö a kaikanamo wi ĩ na ĩ tä kua hõtöoö. Ai tänö mosötahata mokö tälö nö, hikali a ha mokö somösökö nö, mokö wai alukusi ipii maaki, mosötahata ösö haalo nö, hii tiki kui na ĩ na ösö wai kupasoö. Ī na ösö kupasoö ha, ĩ ösö poko ha salo pö ose wainö sapuku a thaki. Ī na tä kua wi na, ĩ na Teusö a kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä kuaö> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö anö töpö simöa wi ĩ töpö simo kuki kitä

Mateus 13.33

20 Ī na Jesus a kuu nö, <Teusö a kaikanamo wi ĩ sa ta kateha pi topa salo, ai uni sa ta wäsä pia kule.

21 Īsa äi hölöma wi ĩ nasimö tä kupo kua wi na, ĩ na Teusö a kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä kupo kua hõtöoö. Suö tänö ĩsa äi pe epii tä pata thaa tä, ĩsa äi hölöma wi ĩ nasimö tä wani ipii maaki, ĩ suö tänö ĩ tä kemakö nö, äi tikolepalöma, äi pewö pata hölöa soatasoö> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö a kaikanamo wi ĩ ha töpö satehe epii töpö lisipo mai kitä

Mateus 7.13-14, 21-23

22 Ī na tä kua tä, Jetusalëi tä uli hamö Jesus a huulö pola nö, ai töpö sai pö kulati hamö, ĩ hamö Jesus a waloikitö nö, ĩ töpö na Teusö ta wäsä hätäpotima.

23 Teusö ta wäsäti tä, ai tä aiki, <Pata! Teusö anö sanöma töpö tää koni wi ĩ töpö polakapi kitä?> ĩ na a kuu ha,

24 Jesus aiki, <“Taka holeo wi, ĩ taka ilolo opii ĩ taka na töpö satehe epii töpö lisipo pi topa apa kitä maaki, ĩ töpö satehe epii töpö lisipo tai mi pasi kitäo!” ĩ na sa kuu kule. Önö kutenö, ĩ taka na makö lisipasopö, pö kasiapaloö!

25 Sai a õsimö ha pata tä kule, ĩ a hoköotalo nö, ĩ taka laa lätaki kitä. Sai a atu ha makö kule, ĩ makö waloiki nö, makö lalupalö nö, “Kaikana ai. Samakö lisiapamanöö!” ĩ na makö kuu kitä maaki, “Makö tai mi ipöö!” ĩ na pata tä kuu höttöo kitä.

26 ĩ na pata tä kuu ha, “Kawa na samakö iapalo naio kipili nökö. Kamisamakö sai pö na wa waloiki nö, Teusö a na samakö pi hatukupamani kipili nökö” ĩ na makö kuu kule maaki,

27 “Ma. Makö tai mi ipö. Pö hua kononö. Wanisala ma tä thaa wi ĩ makö pasiwö” ĩ na pata tä kuu totio kitäö!

28 ĩ na pata tä kuu nö, makö hosalöma, kamakö hai ĩ pata tä Abraão a, Isaki a, Jacó a, Teusö a kai a wäsä sinomo wi ĩ töpö pewö, ĩ na töpö kui, Teusö a kaikanamo totio wi ĩ hamö ĩ töpö lisia waikipaso noai, ĩ ma töpö talalö nö, atu hamö makö öpa pasitiki nö, ma töpö talalö nö, pe epii makö ököpalo opa kitä.

29 Atu ha makö kua pasila tä, hi masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, pata tä kaikanamo wi ĩ hamö ĩ ai töpö satehe epii töpö waloiki nö, töpö lisia asapalo nö, pata tä na töpö iapalo naio asa kitä.

30 Huki töpö noa totile, waiha ĩ ai töpö palua totia asapaso kitä. Huki töpö palua asale, waiha ĩ ai töpö noa totipaso kitä. Huki töpö komoapalo sinomo wi, waiha ĩ ai töpö hösöka asa kopaso kitä. Huki töpö hösökapalo asatio wi, waiha ĩ ai töpö komoapalo höttöo kōo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Jetusalēi tili töpö na Jesus a pi honipo opa

Mateus 23.37-39

31 ĩ na tä kua soa tä, Jesus a na ai patiseu töpö waloiki nö, <Etoosisö a patanö wa säpa pialeö! A tokölolöö!> ĩ na töpö kuuma.

32 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Ai töpö pi motöa pasila tä, ĩ töpö na Etoosisö anö wanisala tä thaa sinomo opatiwö. Pi naka. ĩ a na makö waloa kōokitö nö, ĩ na makö kuutöö! “Jesus anö sai töpö sasupali, sanöma töpö toa komani, ĩ na Jesus a kuati polati, polakapi tökö mumi thapamanö taso pia saloö! ĩ na tökö mumi thapamanötö nö, ĩ hena tä Jesus anö töpö toa komani wi, ĩ tä thaa waikio kitä” ĩ na makö kuutöö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

33 ĩ na töpö noa thaa nö, <Awai. Huki sa huu, hena tä sa huu kōo, ĩ hena tä sa huu kōo, ĩ na sa kua pia salo. Sa tokö mai kitäö! Teusö ta wäsä sinomo wi, Jetusalēi tä uli ha ĩ töpö sä sinomoma thaliö! Teusö ta wäsä sinomo wi, jetusalēi tili töpönö ĩ töpö sä sinomo opama kutenö, Jetusalēi tä uli ha sa huu totio pia salo> ĩ na Jesus a kuuma.

34 ĩ na a kuu nö, <Jetusalēi tili pö! Teusö a kai a wäsä sinomo wi ĩ ma töpö pewö sä sinomo opawö. Teusö anö ĩ töpö simöpalö noai, maa manö ĩ ma töpö sä sinomo opawö. Kalaka pöpönö anö kama pili a maikinö kama hai ulu kökö wai soholö nö, kökö wai noama apa kua wi na, ĩ na kamisanö makö noama kua wi ĩ sa tä pi ipaö maaki, ĩ ma tä pii pasio maa thaliö!

35 Önö kutenö, Teusö anö makö noama mai kitä. Kamakö hai ĩ sai a pata na sa mamö läa soa mai kitä. Sami ipii makö kua haipaso kitä. “Kamakö na Teusö anö a simöpalö noai, ĩ a walöa kōki keheö! ĩ a totiatalo opawöö! ĩ na makö kuu paio mi tä, kamakönö sa tapa kōo paio mai kitäö! Pitili sa” kamakö na ĩ na sa kuu pitilimo opa kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Lucas 14

Jesus anö a wani suö öpii a wani ononoa kopamanö noai ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, mota mapo wi ĩ tä wakala ha ai patiseu pata tä sai pö ha Jesus a iapalo taso pia salo, ĩ ha a lisipasoma, <Jesus anö wanisala tä thaa häto kitäö!> töpö pi kuu salo, Jesus a na töpö mamö läapalo opama.

2 ĩ ha Jesus a kotö ha a wani aulumo opa wi, a wani suö öpii a wani walököma.

3 A wani waloki ha, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpö na Jesus aiki, <Mota mapo wi ĩ tä wakala na ai tä toa komani wi, ĩ tä topa kitä? Moisés anö makö noa thaa wi, wi na ĩ ta kua?> ĩ na a kuuma.

4 ĩ na a kuuma maaki, töpö huo maama. Töpö huo mi ha, a suö öpii ĩ a wani na Jesus a ami waliki nö, a toa kōo soatamanöma. A toa kōo soatamanö nö, <Pei. A hua kononö> Jesus a kuuma.

5 ĩ na a kuu nö, töpö loa soatile, ĩ töpö na, <Mota mapo wi ĩ tä wakala na thaka taka ha au ulu a keki ha, au wa thapa soata mai kitä ta o? ĩ ha au hiima keköma, mota mapo wi tä wakala kua kule maaki, au hiima wa thapa kōo mai kitä ta o?> ĩ na Jesus a kuuma.

6 ĩ na a kuuma maaki, ĩ töpö huo maama.

<Kamisa topa apa asawö> ĩ na a pi kuu ti!

7 ĩ na tä kua tä, ĩ patiseu tänö töpö iapalama pia salo, töpö nakalö noai, ĩ ai töpö walöa somataki wi, ĩ töpönö lotami tiki toita apii tiki sailö nö, ĩ tiki na töpö loa somatakö noai, Jesus anö ĩ tä tama kutenö, uni ta wäsäma.

8-9 ĩ na a kuuma: <Ai töpö supasolaso wi ĩ tä na töpö iapalo pia salo, wa naka kule. Wa nakaö ha, ĩ hamö wa waloikitö nö, pata töpö lole, ĩ ti na a loo somata tihöö! ĩ ti na wa loa waikia tä, ai pata tä walöa haiki nö, wa naka noai ĩ anö wa loo pa ĩ pata tä kai ekuiki nö, kawa na, “Hisa ha hi pata tä lopöö! Tiko ha a loa pasikiö!” ĩ na a kuu kitä. ĩ na a kuu ha, wa kilia apölo nö, tiko ha wa loa kōki kitä.

10 ĩ na wa kua maapöö! Ai tänö wa nakama, pata töpö lole, ĩ ti na wa loo somata mai, tiko ha wa loa pasikiö! Tiko ha wa loköma, wa naka noai, kawa na ĩ aiki, “Mi ha wa loo pasio maikiö! Hapo. Hi ti toita apii ti na a loa pasikisoö!” ĩ na a kuu hōtöo läo kitä. Pata töpö lole, ĩ ha wa lomakö noai, töpö

loa sototole, ĩ tōpōnō ĩ tā taa nō, “Pata tōpō na ĩ a loa naine, ĩ a totiatalo hātoa kule” ĩ na tōpō pi kuu kitā.

11 “Kamisa topa apa asawō” wa pi kuu wi, ai tănō ĩ wa komopamani kitäö! “Kamisa topa pasio mai kitā” wa pi kuu wi, ai tănō ĩ wa hösōka asapamani kitā> ĩ na Jesus a kuuma.

12 ĩ na a kuu nō, Jesus a naka noai ĩ a na, <Ai wa tōpō iapalama pia salo, au noi tōpō, au ai tōpō, au tōpōnō wani tā thapo opa asa wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō naka asa tihōö! ĩ wa tōpō naka asa noai, ĩ tā noa na ĩ tōpōnō wa iapalama hōtōo wi, ĩ au noa tā pasi pāwō.

13 Ai wa tōpō iapalama pia salo, wani tā thapo mai ĩ tōpō, pili wakō, pili poko, ĩ na tā kui tā wanisala apii ĩ tōpō, tōpō kasitimo wi ĩ tōpō, tōpō hōpōpō öpii ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō naka totihoö!

14 ĩ tōpōnō wa iapalama hōtōo mai kitā maaki, waiha Teusō anō au noa tā totoki kitā. Sanōma makōnō toitai tā thaa wi, ĩ makō nomaso noai, ĩ makō temōa konaso tā, tōpō honimo opa noai ĩ wa tōpō iapalama noai, kawa na Teusō anō ĩ tā noa totoki ha, wa pi mōnaha apa kitā> ĩ na Jesus a kuuma.

<Pälaö!> tōpō kuu wi, Teusō anō ĩ tōpō iapalama pasio mai kitā

Mateus 22.1-14

15 ĩ na Jesus a kuu ha, tōpō iapalo pole, ĩ ai tā iapalo naine, Jesus a na ĩ aiki, <Waiha Teusō a kaikanamo totio piale, ĩ hamō ai tā iapalo naio kōkōlasoma, ĩ a pi mōnaha apa laso kitā> ĩ na a kuuma.

16 ĩ na a kuu ha, Jesus aiki, <Ai pata tănō satehe epii tōpō iapalama pia salo, tōpō nakama.

17 Nii tā kua apa waikia tā, pata tănō ai a wani kalipalama sinomo wi ĩ a wani na, “Sa tōpō naka noai, ĩ tōpō na a hulolöo! Wa hulolö nō, ‘Hapo. Nii tā kua apa waikia kulatiö!’ ĩ na a kuutöo!” ĩ na pata tā kuu nō, a simōnōma.

18 A simōnōma maaki, tōpō naka noai ĩ tōpō pewö aiki, “Sa huu mai kitäö!” ĩ na ĩ tōpō pewö kuuma. Ai tā aiki, “Noa tā na ipa sa tā uli tälöhe, ĩ sa tā uli möö pikio pia kutenö, sa huu mai kitäö!” ĩ na a kuuma.

19 ĩ na tā kua tā, ai tā aiki hōtōwō, “Hikali a na paka wano kōkō kalipalo sinomo wi, 10 sa kō tälōma kutenö, sa kō wapa pia salo, kawa na sa huu mai kitäö!” ĩ na a kuuma.

20 ĩ na tā kua tā, ai tā aiki, “Ma. Sa huu mai kitäö! Huki ipa husopö sa tää pasili keö!” a kuuma.

21 “Sa huu mai kitäö!” ĩ na tōpō pewö kuu ha, pata tā na a kalipalo sinomo wi ĩ a kōpolö nō, pata tā na ĩ tā pewö a wäsä kōo tasoma. Ta wäsä konasoi, pata tănō ĩ ta hini nō, a hīso opa nō, “Hi sai pō satehe epii sai pō kule, ĩ sai pō sika hamö piliso kulati, ĩ tiso pewö hamö wa huta kupotö nō, wani tā thapo mai ĩ

töpö, pili töpö wakö wanisala apii ĩ töpö, töpö mamö hōpōpō öpii ĩ töpö, töpö kasitimo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö nakalötöö!” ĩ na pata tänö a noa thama.

22 ĩ na pata tä kuu ha, ĩ a waninö töpö nakalö taso noai ha, pata tä na a hapalo nö, “Sa töpö nakali ke maaki, nii tä kua apa soale kitäö! Sai a poke soa thaiö!” ĩ na a kuu ha,

23 “ĩ tiso pewö möa kōakötöö! Wa tä möö kōo taso pamö ai töpö pewö nakalötöö! Ipa sai a matihia apökö solöpöö!” ĩ na a kuu nö,

24 “Sa töpö naka soma noai, ĩ sa töpö iapalama mai kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö!” ĩ na pata tä kuuma> ĩ na Jesus anö uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma.

Jesus a na wa nokapalo pi topa tä, ĩ na wa kuapö

Mateus 10.37-39

25 ĩ na tä kua tä, Jesus a na satehe epii töpö nokapaloolö tä, Jesus a nomöhöpalo nö, ĩ töpö na a hapaloma.

26 A hapalo nö, ĩ na a kuuma: <Kamisa na ai wa noka pi topa kule maaki, au hao a, au nao a, au husopö a, au ulu töpö, au hepala töpö, au hoose töpö, au sao töpö, kama wa, ĩ na kui wa töpö pi ipa sisaköma, sa kai a hua sinomo wi ĩ wa kupo mai kitä. Kama wa pio opa sisa kōkōma, sa kai a hua sinomo wi ĩ wa kupo mai kitä. Kawanö sa pii satimo opa mi tä, kamisa na wa nokapalo sinomo wi ĩ wa kupo mai kitä.

27 Hii ti pakalai ti ha ai tä pea kua wi na, ĩ na wa peamamo wani ipö nai tä, kamisa na wa nokapalo sinomo mai kitä. Sa kai a hua sinomo wi ĩ wa kupo mai kitä.

28 Sai a pe epii, sai a ösö öpii wa sai thaa pia tä, wi na wa pi kuu paioö? Sai wa thaa paio mai ha, wa pi tapomo totio paio nö, “Ipa sitipa kōkō kua paia mai ha, ĩ sa sai thaa paio mai kitä. Ipa sitipa kōkō kulaha hätole kitä?” ĩ na wa pi kuu paioö.

29 ĩ na wa pi kuu paio mai ha, sai wa kolo thaa kule maaki, au sitipa kōkō matasoö ha, sai wa ola thaa mai ha, ĩ wa sai ola thaa hulapali. ĩ wa sai ola thaa hulapali ha, ai töpönö ĩ tä taa nö, töpö hapalo pi wasöa nö,

30 “Ha ha. Sai wa thaa hōtöta totio mai ha. Wa osemö opatiwö” ĩ na töpö kuu nö, töpö ĩkapalo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

31 ĩ na Jesus a kuu nö, <Pata tänö töpö wasu kai huu pia tä, a pi tapomo paio nö, “Polakapi makönö ki töpö satehe epii ma töpö peama kitä? Kamakö hai, 10.000 makö kui makö kua pätawö. Ki töpö hai, 20.000 töpö kui töpö kua asa kule” ĩ na a pi pata kuu paio kitä.

32 ĩ na a pi pata kuu paio mi tä, a pi tapomo totio paio mai ha, töpö wasu kai hulapolöma, kama töpö polakapi ipö salo, a pata kili ipa kitä. A kili ipa salo, “Pälaö! Ki töpö satehea apa asale kitäö!” a pi kuu nö, ĩ pata tänö töpö moni sä pia noai, ĩ töpö pä apa soala tä, ĩ töpö na ai tä simöpalö nö, “Ki töpö na ĩ na a

kuutöö! ‘Samakö säpaso wani ipö saiö! Makö noimo totiopököö!’ ĩ na wa kuu totiotöö!” ĩ na ĩ pata tä kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

33 ĩ na Jesus a kuu nö, <Ĩ ma tä uni a hinini ke? Wa tä thapo wi ĩ wa tä pewö taalö mi tä, sa nokapalo sinomo wi ĩ wa kupo mai kitä. Kawanö sa pii kule maaki, au wani wa tä pii satia apa tä, sa kai a hua sinomo wi ĩ wa kupo mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Mötati tä kuö kui na, ĩ na makö kua hõttöö

Mateus 5.13; Marcos 9.50

34 ĩ na Jesus a kuu nö, <Mötati tä toita apö. Tä toita apö maaki, tä okitipasoma, ai tänö ĩ tä mötatie kopali wi tä kua mai kitä.

35 Mötati tä toita apama maaki, tä okitipasoma, tä toita soa mai kitä. Nii tä na tä keama mai kitä. Hikali a na ösö kuo wi, ĩ ösö pata haitamanöpö, masita tä ha mötati tä keama wi ĩ tä kua kule maaki, mötati tä okitipaso noai ĩ tä keama pasio mai kitä. Tä toita mi kutenö, tä hosa päтали. ĩ uni sa ta wäsähe, ĩ tä na makö sömöka taa toitile, ĩ ta hinia totilöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Lucas 15

Wanisala tä thaa wi ĩ töpö na Jesus a noimo noai ĩ ta

Mateus 18.10-14

1 ĩ na tä kua tä, kaikana tä hai ĩ sitipa kökö taa sinomo wi ĩ töpö, ai töpönö wanisala tä thaa sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö Jesus a hini pi topa apa salo, Jesus a kule ha ĩ töpö waloköma.

2 ĩ töpö waloki ha, patiseu töpö, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, ĩ na killii töpö aiki, <Wanisala tä thatala apati wi ĩ töpö na Jesus a noimotiwö. ĩ töpö na a iapalo naitiwö> ĩ na töpö kuuma.

Oweha a tää konö noai ĩ uni ta

3 ĩ na töpö kuu ha, Jesus anö uni ta wäsäma.

4 Ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Ai wanö oweha kökö satehe epii, 100 kökö kui, wa kö thapo kule maaki, ĩ ai oweha a wai motösoma, wi na wa kua pia salo? Sai a mai ha oweha wa kö kai huti pole, ĩ hamö wa kökö pewö taa soatakölö nö, oweha a wai monöso noai, ĩ wa wai taeti taso kitä.

5 Wa wai taa konani salo, wa wai maonö nö, au sai a ha wa pi mönaha apöiki nö, wa kotapi.

6 Wa kotapo nö, au ai wa töpö pewö nakalö nö, “Ipa oweha a wai motöloli, ĩ sa wai taa konani kipiö! Pö pi mönahapalo opa naioö!” ĩ na wa kuu kitä.

7 Oweha a wai na makö pi mönahapalo kua wi na, hi tä hētu hamö töpö kupoli, ai sanöma tä na ĩ na ĩ töpö pi mönahapalo kua hõttöö kitä. Ai sanöma töpö satehe epii töpö aiki, “Wanisala sa tä thaa pasio mi kutenö, ‘Wanisala sa tä thaa wani ipö pasi saiö!’ ĩ na sa kuu mai kitäö!” ĩ na töpö kuu wi, ĩ töpö na

töpö pi mönaha apa kupoli maaki, “Wanisala sa tä thatala apa pasitio wi ĩ sa totiwöö! Wanisala sa tä thati wi ĩ sa tä hosa pi topa kuleö!” ĩ na ai tä kuu pasio wi, ĩ a na hi tä hētu hamö töpö kupoli, ĩ töpö pi mönaha satio opa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Sitipa kökö wai motöso noai ĩ ta

8 ĩ na Jesus a kuu nö, <Ai suö tänö sitipa kökö satehei, ĩ 10 kökö kui kökö thapo pole, ĩ ai sitipa a wai motösoö. ĩ a wai motösoö ha, suö tänö koa taka sii hilia soatamanö nö, sai a ösimö ha sãko sãko tä hãsiama nö, ĩ sitipa a wai tae totio opa kōo kitä. A wai tapa kōo paio mi tä, a wai tae paitio kitä.

9 A wai tae totio kotio nö, a wai taa opia totia konani salo, kama hai ĩ noi töpö, kama ai töpö, ĩ na kilii töpö nakalö nö, “Huki ipa sitipa sa wai taa konani keö! ĩ makö pewö pi mönahapalo opa naiopökö!” ĩ na a kuu.

10 ĩ töpö pi mönaha kua wi na, ĩ na Teusö a hai ĩ äju töpö pi mönaha kua hõttö kitä. Ai tänö wanisala tä thatala apati noai, ĩ aiki, “Wanisala sa tä thaa noai ĩ sa tä hosalö nö, ĩ sa tä thaa wani ipöö!” ĩ na ai tä kuu ha, äju töpö pi mönahapalo opa kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Pelupö a pea apati ha, pö anö a wani tãa konö noai ĩ ta

11 ĩ na Jesus a kuu nö, <Wani tä thapo opa wi ĩ a hai ĩ polakapi ulu töpö kuoma.

12 Pö a na poosa a hapalo nö, “Hapa. Au wani tä kule, waiha ipa ai wa tä totoa piale, huki ĩ wa tä totoa mi salo” ĩ na poosa a kuu ha, pö anö pepala a na ai wani tä totoki, poosa a na ai tä totoki, ĩ na pö anö kama hai ĩ ulu töpö na ĩ na wani tä totoa thaa soaköma.

13 ĩ na wani tä totoa thaa soaki ha, polakapi tä mumi matalo nö, poosa anö kama hai ĩ wani tä tälö noai, pai hamö, tiko tä uli hamö ĩ tä kai hua soasolöma. ĩ hamö a waloikitö nö, a kutio taso pa, wanisala tä thaa nö, kama hai ĩ wani tökö, kama hai ĩ sitipa kökö, ĩ na tökö kui tökö pewö hötöta totalö tasoma.

14 Kama hai ĩ sitipa kökö hötöta totalö noai ha, ĩ tä uli ha nii tä kua mi ipö kutenö, a oi wani waisio opama.

15 A oi wani waisio opa salo, ai tä na a wani ekuikötö nö, ĩ a na a wani kalipalotima. A wani kalipalamati noai, pölösö hamö ĩ anö a wani simönö nö, “Kusi kökö ösö poteheama sinomoö!” ĩ na a noa thama.

16 ĩ na a noa thaö ha, ĩ a waninö kusi kökö ösö potehepalamati tä, “Hi kusi kökönö tä oa pole, ĩ tänö sa ösö potepalo sa” ĩ na a oi ipö salo, a pi kuu sinomotima maaki, kama na ai tänö ĩ tä totoma pasio maama.

17 ĩ na tä kua tä, a pi wani hatukua kono nö, “Ipa hao anö töpö kalipalama sinomoti wi ĩ töpö hai nii tä kua apa asala tä, hisa ha sa oi wani luo pasio pão piale.

- 18 Ipa hao a na sa konasolöpökö o! Sa kopolö nö, ‘Hapa. Teusö a na wanisala sa tä thaö, kawa na wanisala sa tä thaö, ĩ na sa kua kipiliö!
- 19 Sa hiopöa apati kutenö, kamisa na, <Ipa ulu waö!> a kuu tihöö! Wa töpö kalipalama sinomoti kua wi na, ĩ na sa thama hõtöo päopököö’ ĩ na ipa hao a na ĩ na sa kuupököö!” ĩ na a pi wani kuuma.
- 20 ĩ na a pi wani kuu nö, a wani konasolöma. A wani kononö nö, pai hamö a wani koima tä, pö anö a taa lälalö nö, “Pösa wai pepalo opatiwö” pö a pi kuu nö, a pi honipo opama. A pi honipo opa nö, kama hai ĩ ulu a pi ipa salo, a läläa soataiki nö, kama hai ĩ ulu a na a waloa läa soataikötö nö, a pi mönaha apa salo, kama hai ĩ ulu a na pö a hāsokapalo läoma.
- 21 Kama hai ulu a na a hāsokapalo pole, ĩ pelupö aiki, “Hapa. Teusö a na wanisala sa tä thaö, kawa na wanisala sa tä thaö, ĩ na sa kua kipiliö! Önö kutenö, ‘Ipa ulu waö!’ ĩ na kamisa na a kuu tihöö!” ĩ na pelupö a wani kuuma.
- 22 ĩ na pelupö a wani kuuma maaki, pö anö töpö kalipalamati wi ĩ ai töpö na, “Haloi ösö toita apii, lope epii ĩ ösö suaki solö nö, ipa ulu a haloa soatamakösoö! Kama ami hīso ola na söpala ösö thaa naia soataköö! Sätália tökö sua naia soataki solöö!” ĩ na pö a kuu nö,
- 23 “Paka a okalo tapu upii paka a säa soatalöö! Makö pewö iapalo soatapöö! Ama ma tä thaö, makö paöaö, ĩ na makö kua soatapököö!
- 24 Ipa ulu a nomasoma maaki, ipa ulu a temöa konaso keö! Ipa ulu anö hiopö tä thaa noai, ĩ tä thaa maa kopaso noai, ĩ a temöa konaso keö! A monösoma maaki, huki ipa ulu sa taa konani keö!” ĩ na pö a kuu ha, ĩ töpö pewö pi mönaha apa nö, ama ta thaa nö, töpö paöama.
- 25 Töpö paöati tä, pölösö ha pepala a hulaselö noai, ĩ a huu koima tä, sai a na töpö amamo haile, ĩ töpö a hininö nö,
- 26 töpö kalipalo sinomo wi, ĩ ai tä nakalö nö, “Wi na tä kuaö ha, töpö paöa kule?” ĩ na pepala a kuuma.
- 27 ĩ na pepala a kuu ha, “Au hoosa a kopi ha, töpö a paöa kuleö! Temii au hoosa a waloa kōkōma kutenö, au hao anö paka a okalo tapu upii a säpali keö!” ĩ na a kalipaloti wi, ĩ na ĩ a kuuma.
- 28 ĩ na a kuu ha, pepala a hīsoa apösoma. A hīso opa salo, a lisipo maama. A lisipo mi ha, pö a atupalo nö, “A ösö potehea naia soatalöö!” ĩ na pö a kuu kule maaki,
- 29 “Pälaö! Satehe epii tä inama na kawa na sa kalipalo sinomo thaliö! Kawanö sa simöa tä, wa kai hini totio opa thaliö! ĩ na sa kuati thali maaki, kamisa na ‘Ipa posi ose wai säpalö nö, au noi wa töpö ösö poteheapalama apapököö!’ ĩ na kamisa na wa kuu totio maama.

30 Ī na wa kuu maama tä, suö töpönö wano töpö sapäkama hätäpo wi, au ulu anö ĩ suö töpö na sitipa kökö hosa hosama apati noai, ĩ a na paka a okalo tapu upii wa totoma hĩsua apa asa nö kiliawö” ĩ na pepala a kuuma.

31 Ī na pepala a kuu ha, “Pösa ai! Kamisa na wa sätäapalo soatia kule nökö. Wani sa tä thapo opöle, ĩ au wani tä naiwö wa pi kuu mai.

32 Nomawö tä kutio wi na, ĩ na au hoosa a wai kutioma maaki, a wai temii, a wai kua kōa kule. A motōa totisoma maaki, sa taa konani ke. Önö kutenö, samakö pi mönaha apa salo, samakö iapalo opati kule nökö” ĩ na pō a kuu hōtōoma> ĩ na Jesus anö ta wäsä nö, ĩ na a kuu totiatalotima.

Lucas 16

Wa töpö noima wi, ĩ töpönö wa noama kuki kitä

1 Ī na Jesus a kuu totiatalo nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na ai uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Pe epii wani tä thapo opa wi, ai tä na ĩ a pata aiki, “Ipa wani tä kua apa kutenö, ipa wani tä pewö thalöö! Thalö nö, ipa wani tä pala totimanöö! Ai töpö na, ipa ai wani wa tökö toto, ĩ tä noa na ipa sitipa wa kö plökö, ĩ na wa kua sinomopöö!” ĩ na ĩ pata tä kuuma. Ī na a pata kuu ha, ai tänö pata tä hai ĩ wani tä thalöma. Ī na tä kua tä, pata tä na ai töpö waloiki nö, “Pata. Au wani tä thapo wi, ĩ anö au sitipa kökö hosa sinomo päo thaliö!” ĩ na töpö kuuma.

2 Ī na töpö kuu ha, wani tä thapo wi, pata tänö ĩ a naka nö, “Wi na wa kuati kule? Wa kuati wi ĩ sa ta hini kule. Kamisa na wa kalipalo kota mai kitäö! Önö kutenö, ipa wani tä, ipa sitipa kökö, ĩ na tä kui tä kua soale, ĩ wa tökö pewö a wäsä soataaö!” ĩ na pata tä kuuma.

3 Ī na pata tä kuu ha, “Häö. Ipa pata tänö sa sasu kōa pasia saile ta. Wi na sa kua pätaköö! Sa utiti ipö kutenö, sa kalipalo tai mi ipö kitä. Ai töpö na sitipa sa kökö naka kili ipa kitä. Wi na taköö!” ĩ na a pi wani kuu nö,

4 “Ī na sa kua kitä. Tiko hamö sa huu paio mai ha, huki ai sa töpö noima paio nö, sa hua konasolö noai ha, ĩ töpönö sa noima hōtōo nö, ‘Hapo. Kamisa sai pö ha a kuikiö!’ ĩ na ĩ töpö kuu hāto kitäö!” ĩ na a pi wani kuuma.

5 Ī na a pi kuu nö, “Au pata tä hai ĩ wani sa tä tälöhe, waiha ĩ sa tä noa totoa kōa hōtöki kitäö!” töpö kuu noai, ĩ a waninö ĩ töpö nakama. Töpö nakama, a waloa somakö noai, ĩ a na, “Wani wa tökö tälö noai, wi na ĩ tökö noa kuoma?” a kuu ha,

6 “Holokoto a pata ha tapu tapu tuu titile, satehe epii ĩ 100 tapu tapu tuu pi noa kuoma” ĩ na a kuu ha, “Ī wa tä noa ose wai totopöma, ‘Ī na pätawö’ sa kuu hōtōa soataso kitä. ‘Polakapii, ĩ 50 tapu tapu sa tuu pi totoki kitä’ ĩ na wa tä säöka thakö nö, ĩ tä noa totopa päoö” ĩ na ĩ wani tä thapo wi, ĩ na ĩ a wani kuuma.

7 Ī na a wani kuu nö, töpö naka noai, ĩ ai tä waloa nömökö noai, ĩ a na, “Wa tä tälö noai, wi na ĩ tä noa kuoma?” ĩ na a wani kuu ha, “Saku tä na tötiiku tä pi titile, satehe epii, 100 tötiiku tä halo noa kuoma” ĩ na a kuu ha, “Polakapii, ĩ 80 tötiiku wa tä halo noa säöka thakö nö, ĩ wa tä noa totopa päopö” ĩ na wani tä thapo wi, ĩ na ĩ a wani kuuma.

8 Ī na a wani kuuma kutenö, kama pata tä aiki, “Kamisa na ĩ a wani kalipalo makoka maa noai kitä maaki, a pi mosawio opa noa. ‘Huki ĩ na sa kua nö, waiha sa pea mai kitäö!’ ĩ na a pi wani kuu tao opa noa” ĩ na a pata kuuma> ĩ na Jesus anö uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma. Ī na a kuu nö, <Teusö ulupö makö pi mosawia kule maaki, Teusö a thapo mai, ĩ töpö pi mosaia satia apa. Pi naka. Teusö a thapo mai, ĩ töpö pi tapoiki nö, “Huki ĩ na sa kuaö ha, waiha ĩ töpönö sa totiapala apa kitäö!” ĩ na töpö pi kuu kule maaki, Teusö a thapo wi ĩ töpö aiki, “Huki ĩ na sa kua totioma, waiha Teusö a kule ha, ĩ ha sa kua tä, pe epii Teusö anö sa totiapala apa kitä” ĩ na ĩ töpö pi kuu mai> ĩ na Jesus a kuuma.

9 Ī na a kuu nö, <“Wani tökö thapo wi ĩ tä topa asa mai kitä maaki, wani tökö na wa öttöo opa nö, ai wa töpö noima apa nö, au wani tökö na ĩ wa töpö pasilipoö, ĩ na wa kuaö ha, wani tä pewö mataso noai ha, wa töpö noima noai, hi tä hētu ha Teusö a sai pö a kupoli, ĩ ha ĩ töpö konasolöma tä, ‘Hapo, Hisa ha a kua naikisoö!’ ĩ na ĩ töpö kuupö” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

A kalipalo holisimo tihöö!

10 Ī na a kuu nö, <Ai pata tänö wa kalipalama wi ĩ a patanö, “Wani ipii a kalipaloö!” ĩ na wa noa thaö ha, ĩ tä na wa kalipalo makoka apa kuköma, pe epii kalipalo wi tä na wa kalipalo lotete epö höttö kitä. Wani ipii ĩ tä na wa holisi kalipalotima, pe epii kalipalo wi tä na ĩ wa holisi kalipalo päo höttötio kitä.

11 Sanöma makönö wani ma tä thapo wi ĩ tä na makö holisi kalipalo opa kuköma, “Teusö anö tä thama pi topa wi ĩ tä na a kalipaloö!” ĩ na kamakö na ĩ na ai tä kuu pasio mai kitä.

12 Huki ai tä hai ĩ wani tä na makö holisi kalipalo kuköma, waiha ai tänö kamakö hai ĩ wani tä totoa mai kitä.

13 Polakapi pata töpö na wa kalipalo ösöho naio mai kitä. Polakapi pata töpönö wa kalipalamati tä, kawanö ai pata wa tä pi ipa asaö, ai pata wa tä pii pasio mii, ĩ na wa kua kitä. Ai pata wa tä kai hini pi topa apa asaö, wani ipii, ai pata wa tä kai hini totio asaö, ĩ na wa kua kitä. Ī na pata töpö na wa kalipalo ösöho mi kua wi na, ĩ na wani tökö na makö kalipalo pi topa satia apö, Teusö a na makö kalipalo pi topa satia apö, ĩ na makö kua wi tä kua mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Patiseu töpö na Jesus a hapalo kōo

Mateus 11.12-13; 5.31-32; Marcos 10.11-12

14 Jesus a kuu noai, patiseu töpönö ĩ tä pewö a hini nö, sitipa pi ipa salo, Jesus a na ĩ töpö hapalo pi wasöa apatima.

15 Töpö hapalo pi wasöa apati ha, Jesus aiki, <“Patiseu makö topa apa” ĩ na ai ma töpö pi thama kule maaki, Teusö anö makö ösi tapa apaö. “Ĩ tä topa apaö” ĩ na sanöma töpö pi kuu kule maaki, “Ĩ tä wanisala apaö” ĩ na Teusö a kuu pasioö> ĩ na Jesus a kuuma.

16 ĩ na Jesus a kuu nö, <João a wão paio mi tä, sutu ha Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai ĩ ta, Teusö a kai wäsä sinomo noai ĩ ta, ĩ na ta kui, nö patapö töpönö ĩ ta hua sinomoma maaki, huki Teusö a kaikanamo totio wi ĩ ta topa apöle ĩ ta wäsä sinomoti wi ĩ ta kua nömöa kule. ĩ ta wäsä manu kule, Teusö a kaikanamo wi ĩ tä na satehe epii töpö pi luluo opaö. “Teusö anö sa simöa totiopököo!” ĩ na ĩ töpö pewö pi ku upaö> ĩ na Jesus a kuuma.

17 ĩ na a kuu nö, <Hutu mosökö pata, hi masita tä uli, ĩ na tä maa kupaso kitä maaki, Teusö anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ na ĩ tä säökama pewö kuo soatio kitä. ĩ tä mapo mai kitä> ĩ na a kuuma.

18 ĩ na a kuu nö, <Peanopö anö kama hai ĩ pusopö a hosalö nö, ai suö tä täa nömöa kotali wi, ĩ tä wanisala apaö. ĩ a suö hosalö noai, ai tänö ĩ a täa nömönöma, ĩ tä wanisala hõtöoö> ĩ na Jesus a kuuma.

Wani tä thapo opati noai ĩ a ösi pepalo opa nömötio pasio noai ĩ ta

19 ĩ na Jesus a kuu nö, ta wäsä kōo nö, <Ai tänö wani tä thapo opa asaö, kama hai ĩ haloi ösö noa apii ösö toita apii ösönö a halo sinomo asaö, ai töpö satehe epii töpö nakalö nö, töpö kai iapalo sinomo asaö, ĩ na ĩ a kua sinomo asama.

20 ĩ na tä kua tä, kama sai pö kolo hokolole, ĩ ha taka holele ha, ĩ ha Lásatu a walakasöpö waninö wani tä thapo mai, ĩ a wani pea apa pasitio noai, ĩ ha ai töpönö ĩ a oi wani lomapo sinomotima.

21 ĩ aiki, “Sai a ösimö ha töpö ösö potehepalo asatio nö, nii tä see wai hosalöma tä na sa ösö poteho honimo pasio pätiopökö o!” ĩ na a pi wani kuu sinomotima. ĩ ha a lotia tä, pole anö a walakasöpö wani nako a sinomo pasitima. A wani pepalo opa pasitioma.

22 ĩ na tä kua tä, a pepalo opati noai, ĩ a nomasoö ha, äju töpönö ĩ a ösi täa konönöma. Nö patapö Abraão a kulali hamö a täa konönöma. ĩ na tä kua tä, wani tä thapo opa asa noai, ĩ a noma hõtösoö ha, a patiliköma.

23 A patiliköma, ösi töpö pea sinomo pasitio wi, ĩ tä uli hamö a kōa pasisolöma. ĩ tä uli ha a kopolö nö, a pepalo opati tä, a nonoiki nö, pai hamö Abraão a talalöma. Abraão a kotö na Lásatu a taa nainanöma.

24 ĩ töpö talalö nö, a komö nö, “Ipa hao Abraão ai! Kamisa na a pi honipo naioö! ‘A pea pasioö!’ a pi kuu tihöo! Hi koa taka pata ha sa pea apa pasileö! Kamisa na Lásatu a simöpalöö! ĩ a ami heunö, pili sa äka sopi ipii, ĩ tä matamanöpököo!” ĩ na a kuuma.

25 Ī na a kuu ha, Abraão aiki, “Pösa ai! Masita tä uli na wa pilia tä, wa kuatipili, ĩ tä na wa pi hatukupasopöö! Wani wa tä thapo opaö, wa ösö potehepalotii, ĩ na wa kua sinomo asatioma. Ī na wa kua asatia tä, Lásatu a wani pea apa pasitioma. A pea apa pasitioma maaki, hi tä uli na a pea mai ha, a kutia kule. Huki kawa pepalo opa pasitia kule.

26 Önö kutenö, Lásatu sa simöpa mai kitäö! Makö selekepo totia kule. Mötali ha Teusö anö hawalo tä talo opii tä lämaköma. Ī ai tä hawalo hētu ha samakö kua pökatöa hõtöa, ĩ ai tä hawalo hētu ha wa kua pökatöa hõtöa, ĩ na makö kua kule. Önö kutenö, kawa na samakö pökatöpo pi topa kule maaki, samakö pökatöpo mai kitä. Mi ha makö kulali, hisimö ĩ makö pökatöpo pi topa kule maaki, makö pökatöpo mai kitä” ĩ na Abraão a kuuma.

27 Ī na Abraão a kuu ha, wani tä thapo opa noai, ĩ aiki, “Hapa. Ī na tä kua pikia manu kule, masita tä uli ha ipa hao a sai pö na Lásatu a simöa totipalöö!

28 Ipa ai hoose töpö, 5 hoose töpö kui töpö kua haia soa kuleö! Hi tä uli ha samakö pepalo opati pole, ĩ tä uli na ipa hoose töpö kōa naipö matimöö! Önö kutenö, ipa hoose töpö na Lásatu wa simöpalöö! Wa simöpalöma, ipa hoose töpö na a waloikitö nö, ‘Au hepala a kuati noai, ĩ na pö kua naio tihöö!’ ĩ na Lásatu anö töpö noa thaapöö!” ĩ na a kuuma.

29 Ī na a kuu ha, “Mawöö! Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, au hoose töpönö ĩ tä waheta thapoö, Teusö a kai wäsä sinomoti noai, ĩ töpönö ta wäsä noai, ĩ tä waheta thapo naia, ĩ au hoose töpönö ĩ tä säökama thapo waikia kule. Au hoose töpönö ĩ tä säökama hinia totiopöö!” ĩ na Abraão a kuu hõtöoma.

30 Ī na a kuu ha, “Naiö! Hapa Abraão ai, ĩ na a kuu tihöö! A noma waikilaso noai, a temöa kono nö, ipa hoose töpö na ĩ a waloiki nö, ta wäsä kuköma, ipa hoose töpö pi hatukupasopöö! Töpö pi hatukupalo nö, töpö pi sapamo nö, Teusö ta hini kuköpöö!” ĩ na pepala a kuu ha,

31 Abraão aiki hõtöwö, “Ma. Moisés anö töpö noa thaa noai ĩ ta, Teusö ta wäsä sinomo noai ĩ töpönö ta wäsä noai ĩ ta, ĩ na ta kui, au hoose töpönö ĩ ta hini wani ipö tä, ai tä nomano nö, a temöa konaso noai, ĩ a hapalo nömöa kule maaki, ĩ a hini wani ipö hõtö kitä” ĩ na Abraão a kuu hõtöoma> ĩ na Jesus ta wäsä nö, ĩ na a kuu totiatalotima.

Lucas 17

Ai sanöma tä na kawanö wanisala wa tä thapama maikiö!

Mateus 18.6-7, 21-35; Marcos 9.42

1 Ī na Jesus a kuuma, kama kai a hua sinomo noai ĩ töpö na a hapalo kōo nö, ĩ na a kuuma: <Ai tänö sanöma töpö na wanisala tä thapamani wi ĩ tä kua sinomo wi maaki, ai wanö ai sanöma tä na wanisala wa tä thapamani wi ĩ wa pea apa kitä.

² Hi ulu töpö wai kule, ĩ ai a wai na ai wanö wanisala wa tä thapamanöma, pe epii wa pea kuki kitä. Kawanö ulu tä na wanisala wa tä thapama paio mai ha, pili wa olai ha ai tänö maa ma pata saumakö nö, kosoto u pata hamö wa kepamanöma aköna, ĩ tä topa apöla pi. Wa nasi tupaso aköna, ulu tä na wanisala wa tä thapama mana pi.

Ai wa tä hĩsu thaa soatio maikiö!

³ Pö mosawia totikiö! Kawa na ai tänö wanisala tä thaö ha, “Kamisa na wanisala wa tä thaa noai ĩ tä wanisala apa” ĩ na wa kuu! ĩ na wa kuu ha, “Pitili wa. Kawa na wanisala sa tä thamaö! ĩ wanisala sa tä thaa kota mai kitäö!” ĩ na a kuu ha, kawa aiki, “Pei. ĩ na pätawöö! Huki kawa na sa hĩso mai kitäö!” ĩ na a kuu totihoö!

⁴ Ai tä wakala na kawa na ai tänö satehe epii, 7 tä wanisala thaa pi kupalo nö, “Haö. Kawa na wanisala sa tä thaa keö! ĩ sa tä thaa kota mai kitäö!” ĩ na 7 a kuu pi kupasoö ha, kawa aiki, “ĩ na pätawöö! Kawa na sa hĩso mataso keö!” ĩ na 7 wa kuu pi kua hõtöpasopö> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö a na wa mamö teteo wi ĩ tä

⁵ ĩ na tä kua tä, Jesus anö kama hai ĩ 12 töpö simöa asa noai, Jesus a na ĩ töpö aiki, <Kaikana ai! “Teusö a pitili. A lotete epö” samakö pi kuu pole, ĩ tä pala totimanöö!> ĩ na töpö kuuma.

⁶ ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki hõtöwö, <Mosötahata mo wani ipii kui na, ĩ na “Teusö a pitili” wa pi kuu wi, ĩ tä wani ipö kuö hõtö päla tä maaki, hi hii ti öpale, ĩ ti na makö hapalo nö, “A uköpaloö! Wa uköpalo nö, mötati tuu pata hamö u pata hamö a öpa nömöikikölöö!” ĩ na makö kuu ha, ĩ ti uköa hõtöpalölö nö, mötati tuu pata hamö a öpamö kua nömökö taso kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Pata tänö wa kalipalama sinomo wi, ĩ wa pätawö

⁷ ĩ na Jesus a kuu nö, ai tä uni a wäsä nö, <Ai wanö ai wa tä kalipalama sinomo wi, hikali ha ĩ wa simököma, oweha kökö na a mamö läapalopö, ĩ wa simököma, ĩ na tä kua tä, a kalipalo matalo nö, a waloa köki ha, kawa aiki, “A ösö poteha paitalosoö!” ĩ na pata wa kuu soataso kitä ta o?

⁸ ĩ na wa kuu soata mai kitä. ĩ a waloa köki ha, pata wa kutenö, “Wa sanumo nö, ipa nii tä thaa haitaköö! Nii wa tä thakö nö, sa ösö potehepalama haitaö! Sa ösö potehea paipamanö nö, waiha wa ösö potehepalalo nömöö!” ĩ na wa kuu kitä.

⁹ Pata wanö ĩ wa noa thaa noai ĩ anö ĩ wa kai hini totioö ha, ĩ a na, “Aitaköö! Wa totiatalo opa alu kuleö!” wa kuu kitä ta o? Ma. ĩ a hai, wa kalipalama sinomo wi ĩ a päwö kutenö, ĩ a na ĩ na wa kuu mai kitä.

¹⁰ Pata tä na a kalipalo kua sinomo noai na, ĩ na kamakö kua hõtöö. Kamakö hai ĩ pata tänö makö simöa sinomo wi, ĩ anö makö noa thaö ha, ĩ ma tä pewö a hini totioma, “Samakö totiatalo opa asa waikia kule” pö pi kuu tihöö! “Pata

tänö töpö kalipalama wi, ĩ a patanö töpö noa thaa sinomoö ha, ĩ töpönö pata tä kai pata hini sinomoö. Önö kutenö, ipa pata tänö sa noa thaa wi, ĩ sa ta hini sinomo opaö. Ipa pata tänö sa kalipalama sinomo pasio wi ĩ sa päwö” ĩ na makö kuupö> ĩ na Jesus a kuuma.

Töpö satehei töpö toa konasoma maaki, sami tä aiki, <Aitaköö!> a kuu sisa noai ĩ ta

11 ĩ na tä kua tä, Jetusalēi tä uli hamö Jesus a hutiiö pamö, Samatia tä uli, Kaliléia tä uli, ĩ tökö uli kasö kuo pamö Jesus a hasuo tasoma.

12 A hasuo tä, ai sai pö kuo pa a lisipo tä, wasu wasu tänö töpö ösö hiopöpaso noai, ĩ töpö satehe epii, 10 töpö kui töpö huu läoma.

13 ĩ töpö huu pã apa soa kulati maaki, Jesus a huu talalö nö, töpö komöma. Töpö komö nö, <Jesus a pata ai! Kamisamakö möö nö, wa pi honipo mi salo. “ĩ na pö kua pasioö!” a pi kuu tihöö!> ĩ na töpö kuuma.

14 ĩ na töpö kuu pole, Jesus anö ĩ töpö talalö nö, <Teusö a täpä sinomo wi, ĩ töpö na pö mömotöö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thaö ha, ĩ hamö töpö huu hõtösolöma. Töpö hua hõtölolö tä, töpö ösö hiopö öpii ĩ tä maa kopasoma.

15 Töpö ösö hiopöo opa noai, ĩ ai tä aiki, <Hua! Sa ösö hiopö maa kopaso keö!> a pi kuu nö, a sapa kōo soatalo nö, <Teusö anö sa ononoa kopamani keö! Teusö a totiatalo opawöö!> lope epii ĩ na a hapalo kuuma.

16 ĩ na a kuu nö, <Jesus a hai ĩ pata tä sai> a pi kuu salo, pili a maekonö a hīta thaiki nö, a mǎi poa soataiki nö, <Jesus ai. Aitaköö! Kawanö sa ösö totia kopale, ĩ tä na sa pi mönaha apa kule> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu noai, ĩ samatia tili tä kuuma.

17 ĩ na ĩ samatia tili tä kuu ha, <Satehe epii, ĩ 10 töpö kui sa töpö ononoa kopali ke maaki, witi ĩ ai 9 töpö?>

18 “Aitaköö! Teusö a totiatalo opawöö! Jesus wanö sa ononoa kopali keö!” ĩ na ai töpö kuu mai, hi tiko tä hai, hi samatia tili tiko tä kuu sisa kule. ĩ na a kuu pi topa apa asa salo, sami a waloa sapa kökö solö ke> ĩ na Jesus a kuuma.

19 ĩ na a kuu nö, ĩ samatia tili tä na, <Wa öpa kopalo nö, a kononöö! “Jesus a pitili. A lotete epö” wa pi kuu totioma kutenö, “Jesus anö sa toa komani kitä” ĩ na wa pi kuu noai, ĩ tänö wa toa konaso ke> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö a kaikanamo totio opa wi ĩ ta

Mateus 24.23-28, 36-44

20 ĩ na tä kua tä, patiseu töpö aiki, <Teusö a kaikanamo totio wi, wi na tä kuto tä, ĩ tä waloa totiki?> ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki hõtöwö, <Teusö a kaikanamo totio wi ĩ tä hatuka totio mai kitä.>

21 Pi naka. Teusö a kaikanamo totio wi, kamakö ösi ha ĩ tä kua pasia. Önö kutenö, “Hi tä möö nököö! Teusö a kaikanamo wi, hi ĩ tä kua” ĩ na makö kuu

totio mai kitä. “Teusö a kaikanamo wi, ki ha ĩ tä kua” makö kuu mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

22 ĩ na a kuu nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na a hapalo nömöo nö, <Sanöma sa kupaso noai, waiha kamakönö ĩ sa möö pi topa kōo kitä maaki, sa möö kōo haio mai kitä. “Hi tä wakala ha Jesus a tapamo kōo mi salo” makö kuu kitä maaki, sa tapamo haio mai kitä.

23 “Hisimököo! Hisa ha Jesus a kua kuleö!” ĩ na ai töpö holisi kuu kitä. “Ki hamö Jesus a kua kulaliö!” ĩ na ai töpö holisi kuu hōtöo kitä. ĩ na töpö kuu ha, ĩ töpö a hini hāto maikiö! Tä möömö huu hātölö tihöo!

24 Tä sami samimo opaö kuköma, hutu mosökö wakala pata kuo laso wi na, ĩ na sanöma sa kupaso noai ĩ sa huu kōo tä, ĩ na tä kua kua hōtöo laso kitä.

25 ĩ na tä kua paio mai ha, huki ai töpönö sa peama nö, sa hosa totili wi, ĩ tä kuo paio pia salo.

26 Sutu ha Noé a kua tä, Teusö a thapo pasio mai, ĩ töpö kua kua noai na, ĩ na sanöma sa kupaso noai ĩ sa huu kōa tä, ĩ na töpö kua kua hōtöo kitä.

27 Kutiaata a pata na Noé a titio paio mi tä, Teusö a thapo mai ĩ töpö pi moti ipii töpö iapaloö, tuu kopalaö, töpö supaso tikilio opatii, ĩ na töpö kuati tä, maa tuu pata ökimonaso noai ĩ tuu öki patanö ĩ töpö nasi pewö tupasoma.

28 ĩ na ĩ töpö kua kua noai na ĩ na Ló a kua tä, Teusö a thapo mai, ĩ na ĩ töpö kua kua hōtöoma. Töpö iapaloö, tuu kopalaö, wani töpö taalali, wani töpö totoaki, töpö hikalimoö, sai pö thaö, ĩ na töpö kua tä,

29 Ló a, kama ai töpö, ĩ na töpö kui, Sotoma tä uli ha ĩ töpö pilio noai, ĩ töpö toköa asasolöma. Töpö toköa asasolö noai ha, ĩ tä wakala ha soatawö, sotoma tili töpö na Teusö anö koa taka, koa taka hösösöpö wakö, ĩ na tä kea thamanö nö, ĩ töpö pewö ĩsia thamanöma.

30 ĩ na tä kua kua noai na, ĩ na sanöma sa kupaso noai ĩ sa tapamo kōo tä, ĩ na tä kua kua hōtöo kitä.

31 Sa tapamo kōo tä, au sai a sika ha ai wa huti tä, “Sai ösimö ha ipa wani tökö kulai, ĩ sa tökö täaköo!” ĩ na a pi kuu ti! Wa hikalimoti tä, sa tapamonasoma, sai a ha a huu koonö tihöo!

32 Pö pi mosaia totikiö! Ló a hai ĩ pusopö anö tä uli möö noa kopalöma, a noma soataso noai, ĩ tä na pö pi motöo tihöo!

33 “Jesus sa kai hini wani ipö saiö! Jesus sa kai hini kuköma, sa pea apa pasio matimöö!” ai wa pi kuu pole, ĩ wa pea totio kitäo! ĩ na tä kua tä, “Jesus sa kai hini ha, ai töpönö sa peama kitä maaki, sa noamo mai kitäo!” ĩ na ai wa pi kuu pasile, waiha ĩ wa pea pasio mai ha, wa pi topapalo soatio asa kitäo!> ĩ na Jesus a kuuma.

34 Ī na Jesus a kuu nö, <Sa huu kōki wi ĩ tā mumi ha polakapi tōkō hākohole, sami sa tālölöö, ai sa taa kōkölöö, ĩ na sa kua kitā.

35 Polakapi suö tōkōnō hikali mo kopekeamati pole, ai sami sa tā tālölöö, ai sami sa tā taa kōkölöö, ĩ na sa tōpō thama kitā.

36 [Polakapi tōkō hikolimoti pole, ĩ ai sa tā tālölöö, ai sa tā taa kōo pasikölöö, ĩ na sa kua kitā]> ĩ na Jesus a kuuma.

37 Ī na Jesus a kuu ha, <Kaikana. Wa kuuhe, witi tā uli ha ĩ tā kua pia salo?> ĩ na tōpō kuuma. Ī na tōpō kuu ha, <Sa huu kōa tā, “Witi hakō?” makō kuu mai kitā. Ai tā nomaso noai, ĩ ha watupa pō wani hupalo hatuka apa kitā ta pi kuu mai. Sanōma tōpōnō pe epii hiopō tā tha apa pamō, ĩ ha sa huu kōone, ĩ tā hatuka apa hōtōle kitā> ĩ na Jesus a kuuma.

Lucas 18

<Samakō noamaö!> ĩ na makō kuu kōatalo opapököö!

1 Ī na Jesus a kuu nö, <Makō pi otapalo mai, Teusö a na pō hapalo sinomoö!> ĩ na Jesus a kuu pia salo, ĩ uni ta wäsäma.

2 Uni ta wäsä nö, <Ai tōpō pilia tipötōa apōlati ha, ĩ ha tā makokama läo sinomo wi, ĩ a pata kuoma. Teusö a na a kili mi ipō, ai sanōma tōpō na a kili naio mi ipō, ĩ na ĩ a pata kuama.

3 Ī na tā kua tā, ĩ tā uli pata na suö tā hai ĩ peanopō a nomaso noai ĩ a sino opii a kutio naioma. Tā makokama sinomo wi ĩ a na ĩ suö tā wāomō läläpati nö, “Kamisa na ai tänō wanisala tā thati pole, ĩ a na wa hapalo mi salo” ĩ na suö tā kuu kule maaki,

4 ĩ pata tänō a hini maama. A hini mi päla tā maaki, ĩ suö tā walo walomo opati ha, pata tā aiki, “Teusö a na sa kili mi, sanōma tōpō na sa kili mi, ĩ na sa kua kule maaki,

5 hi suö tā walo walomo opati salo, ĩ a na ai tänō wanisala tā thati pole, ĩ a na sa hapalo läo kitā. Ī suö sa hini mi ha, a walo walomo opa nö, sa waipa pasitio tihöö!” ĩ na a pi pata kulasoma> ĩ na Jesus a kuuma.

6 Ī na Jesus a kuu nö, <Uni sa ta wäsähe, ĩ ma ta hinini ke? Tā makokama sinomo wi ĩ a pata wanisala apa wi ĩ a kuu noai ĩ ta hini totihoö!

7 ĩ a pata wanisala apa wi maaki, ĩ a patanö suö tā hini nö, a noama kukōma. Teusö anö tōpō saia asalö noai, ai tōpōnō ĩ tōpō peama apati wi, Teusö anö ĩ tōpō peama hōtōo kitā. Teusö anö tōpō sailö noai ĩ tōpō aiki, “Häö. Makō pepalo wi tā tetepo waikia kuleö! Teusö anö makō hini hāto mikö” ĩ na tōpō pi kuti kule maaki, ĩ tōpōnō Teusö a naka satimo opati ha, Teusö anö ĩ tōpō noama mai kitā ta o?

8 Teusö anö ĩ tōpō noama nö, tā makokama läapalo haita kitā. Tōpō noama kitā maaki, sanōma sa kupaso noai, hi masita tā uli na sa huu kōa tā, “Teusö

anö makö noama hãto mai kitã” ĩ na sanöma töpö pi kuu hãto kitã. Waiha sa huu kôa tä, “Teusö a pitili” töpö pi kuu totio wi, ĩ töpö kule kitã?> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö a na a hapaloma maaki, a makokoa pasio maa noai ĩ ta

9 ĩ na tä kua tä, <Sa totiatalo opa asatiowö. Ai töpö pewö wanisala apa pasitiowö> töpö pi kuu wi, ĩ töpö na Jesus a hapaloma. Uni ta wäsä nö, a hapalo nö,

10 <Teusö a na polakapi töpö hapalo pia salo, Teusömo sinomo wi a sai pata hamö töpö lisipaso lasoma. Ai tä hai, ĩ patiseu tä kuoma. Ai tä aiki, kaikana tä pata na sitipa kökö totoköpö, ai töpö na kökö naka sinomoti wi ĩ a kuo pasio.

11 Teusömo sinomo wi a sai pata na ĩ töpö lisipalo nö, patiseu tä öpapalo nö, Teusö a na a hapalo hãtomoti nö, “Teusö ai. Ai sanöma töpö kua kua wi na, ĩ na sa kua kua pasio mi ipö kutenö, kawa na, ‘Aitaköö!’ ĩ na sa kuu sinomo opaö. Ai töpö thomömoö, wanisala tä thatala apaö, ai tiko tä suö na töpö mamö, ĩ na ai töpö kua kuati wi na, ĩ na sa kua pasio mai kitã. Kaikana tä hai ĩ sitipa kökö nakata wi ĩ a öpalati, ĩ a wani kuati wi na, ĩ na sa kua hõttö mi ipö.

12 Sa Teusömo makokoa asa kutenö, ai tä wakala na sa iapalo mi, ĩ na tä kua tä, ai polakapi tökö wakala maa kutalo nö, ĩ hena tä sa iapalo mi, ĩ na ĩ tä semana pewö hamö ĩ na sa kua sinomotii. Ipa noa sa tä tãa kuköma, kawa na ĩ sa tä noa ose wai totoa sinomo pasioö” ĩ na Teusö a na ĩ na ĩ patiseu tä kutima.

13 ĩ na patiseu tä kuti tä, kaikana tä na sitipa kökö totoköpö, kökö naka sinomo wi ĩ a öpalati, Teusö a na ĩ a hapalo nömöoma. Teusö a na a kili salo, a nono mai ha, “Hãö. Sa wanisala apati sai taköö!” ĩ na a pi kutima kutenö, kama kotopö são nö, Teusö a na a hapalo nö, “Teusö ai. Wanisala sa tä thaa sinomo pasio wi ĩ sa. Önö kutenö, kamisa na a pi honipo totioö! ‘A pea pasi päö’ a pi kuu tihöö!” ĩ na ĩ a wani kutima> ĩ na Jesus anö ta wäsä nö, ĩ na a kuuma.

14 ĩ na a kuu nö, <“Wanisala sa wani totia kopalöö!” a wani kuu noai, toitali ĩ a wani kôa asasolöma. Teusö anö ĩ a totia asa kopalöma. ĩ na tä kua tä, “Sa totiatalo opa asa waikileö!” ĩ na a pi kuu pasio noai, Teusö anö ĩ a totipa pasio kôo maama. Teusö a na a tomöpo mi ipii ĩ a kôa pasisolöma> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nö, <Önö kutenö, “Sa toita apö asa waikiwö” wa pi kuu tä, Teusö anö wa komoapalama apa kitã. ĩ na tä kua tä, “Teusö a na sa tomöpo mi sai” ĩ na wa pi kuu tä, Teusö anö wa hösökapalama asa kitã> ĩ na Jesus a kuu totioma.

Jesus anö ulu töpö totiapala noai ĩ ta

Mateus 19.13-15; Marcos 10.13-16

15 Ī na tä kua tä, ai töpö aiki, <Ulu töpö na Jesus a ami waliköma, Teusö anö ĩ ulu töpö totiapala apa kitä!> ĩ na töpö pi kuu nö, Jesus a na ĩ töpönö ulu töpö kai waloköma. Töpö kai waloki ha, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ töpö aiki, <Ulu töpö kai walo tihöö!> ĩ na töpö kuuma.

16 Ī na töpö kuu ha, Jesus anö ulu töpö nakalö nö, kama hai ĩ töpö na, <“Ulu töpö kai walo tihöö!” makö kuu maikiö! Kamisa na ulu töpö huupö! Hi ulu töpö kua kua wi na, ĩ na Teusö anö töpö simöa wi, ĩ na ĩ töpö kua kua hōtöo.

17 “Sa simöa totioö! Teusö a na ĩ na ulu töpö wai kuu kua wi na, ĩ na wa kuu kua hōtöo mi tä, Teusö a kaikanamo totio wi ĩ hamö wa kuo mai kitä” ĩ na sa kuu pitilimo opa kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Wani wa tä pii sisa tä, Jesus wa thapo haio mai kitä

Mateus 19.16-30; Marcos 10.17-31

18 Ī na tä kua tä, ai pata tä aiki, <Jesus ai. Samakö pi hatuka totipamani wi ĩ wa toita apö. Wa totiatalo opawö> ĩ na a kuu nö, <Sa ösi palimipasopö tä na wi na sa kua pasiopö?> ĩ na a pata kuuma.

19 Ī na a pata kuu ha, Jesus aiki hōtöwö, <Wi na wa pi kuu salo, “Wa totiatalo opawö” kamisa na wa kuu kule? Ai sanöma tä toita apii tä kua mai kitä. Teusö a toita apö sisawö> ĩ na Jesus a kuuma.

20 Ī na a kuu nö, <Moisés a patanö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ wa ta taö öpa waikia kule nökö. “Tiko tä suö na a sakapalo hāto tihöö! Ai sanöma tä säpa hāto tihöö! A thomömo hāto tihöö! A hapalo holisimo hāto tihöö! Hao a, nao a, ĩ na kilii töpö kai a hini totihoö!” ĩ na Moisés anö nö patapö töpö noa thama> ĩ na Jesus a kuuma.

21 Ī na Jesus a kuu ha, pata tä aiki, <Wa kuu pole, ĩ sa ta hini sinomoö. Sa ose tä, Moisés a kai a kuu wi ĩ sa tä pewö a hini soatama, huki sa ta hini soatioö> ĩ na a pata kuuma.

22 Ī na pata tä kuu pole, Jesus anö ĩ ta hini nö, <Sami wa tä thama mai ha, wa kua soa kule. Ai töpö hai ĩ wani tä honi ipii, ĩ töpö na au wani wa tökö pewö totoköma, hi tä hētu hamö au wani tä kua apa hōtöa soalali kitä. Töpö honimo opati wi ĩ töpö na au wani tökö pewö totokö nö, kamisa na a noka soapaloö!> ĩ na Jesus a kuuma.

23 Ī na Jesus a kuu ha, pe epii ĩ pata tänö wani töpö thapo opama kutenö, a pi pata honipo opama.

24 A pi pata honipo opöle, Jesus anö ĩ tä tapa nö, <Teusö a kaikanamo totio wi ĩ hamö wani tä thapo opa wi ĩ töpö lisipo haio mai kitä.

25 Makusa tä päka wai hamö kamelu a pata lisipaso kitä ta o? Ī tä kua kua wi na, wani wa tä thapo opa wi, Teusö a kaikanamo wi ĩ hamö ĩ na wa lisipo kua hōtöo mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

26 Ì na Jesus a kuu noai, ai tōpōnō ï ta hininō nō, <Ì na wa kuu ha, Teusō anō ï witi pili a taa konōpō? Teusō a kaikanamo wi ï hamō ï witi pili a lisipasopō?> ï na tōpō kuu ha,

27 <Sanōma tōpōnō tā thama tai mi ipii, Teusō anō ï tā thama taō öpa asa kitā. Teusō a kaikanamo wi ï hamō sanōma tōpō lisipo tai mi kitā maaki, Teusō anō tōpō lisipama taō öpa sisaō> ï na Jesus a kuuma.

28 Ì na Jesus a kuu ha, Pedro aiki, <Kawa na samakō nokapalo sinomo pia salo, kamisamakō hai ï sama tōpō takölōma> ï na a kuuma.

29 Ì na Pedro a kuu ha, <“Teusō a simōo totio wi ï wa tā pi ipa salo, au sai wa takölōö, au husopō a, au hepala tōpō, au hoose tōpō, au hao a, au nao a, au ulu tōpō, ï na tōpō kui wa tōpō takölōö, ï na wa tōpō taa thakölōma,

30 huki tōpō satehe epii wa tōpō taa satia apa hōtōli kitā. Huki satehe epii wa tōpō taa satia apa hōtōlō nō, Teusō a na wa kononō nō, wa ōsi palimipo totio wi ï wa tā taa hōtōli kitā” kamakō na ï na sa kuu kule. Pitili sa> ï na Jesus a kuuma.

<Sa säpali kitā maaki, sa temōa konaso kitā> Jesus a kuu kōo noai ï ta

Mateus 20.17-19; Marcos 10.32-34

31 Ì na tā kua tā, Jesus anō kama kai a hua sinomo wi ï tōpō naka sokalō nō, ï tōpō na a hapalo nō, <Jetusalēi tā uli ha makō huu pia kule. Sutu ha Teusō a kai wäsä sinomo noai ï tōpōnō sanōma sa kupaso noai ï sa kateha nō, “Cristo a huu tā, ï na a kua kitā” ï na tā säökama kuu noai, ï na huki Jetusalēi tā uli ha sa waloikitō nō, ï na sa kua totio pia salo.

32 Juteu tōpō pasi mi ipii ï tōpō na sa namo simōki pia salo. Sa namo simōki ha, kamisa na ï tiko tōpō hapalo pi wasōa apa nō, ï tōpōnō sa kateha wanisala apa nō, sa wanipo salo, sa nakipōma apa nō, sa sä nō,

33 sa säa totipali pia salo. Sa säa totipali kitā maaki, polakapi tā mumi matalo nō, ï ai tā hena tā sa temōa konaso kitā> ï na Jesus a kuuma.

34 Ì na Jesus a kuu kule maaki, kama kai hiniti wi ï tōpōnō ta hini tomōpo maama. <Hãu. Ì na Jesus a kuu totia alu kuleö!> ï na tōpō pi kuu totio maama.

Jesus anō a hōpōpō öpii, ï a wani toa komanō noai ï ta

Mateus 20.29-34; Marcos 10.46-52

35 Ì na tā kua tā, Jetikó tā uli ha Jesus a ateo tā, piliso kasō ha a wani hōpōpō öpii a wani loo lätioma. A hōpōpō kutenō, a wani loa läтики nō, tōpō hasuo pole, ï tōpō na a wani nako läoma.

36 A wani loa lätia tā, tōpō satehe epii tōpō hasuo hini nō, <Wi na tā kuaö ha tōpō satehe epii tōpō a hasuo kule?> a wani kuu ha,

37 <Nasaté tili tā Jesus a hasuo kulatiö!> ï na tōpō kuu hōtōoma.

38 Ī na tōpō kuu ha, a wani komō soata nö, <Jesus ai! Kaikana tä Davi wa ulupō tolewöö! “Ī na wa hōpōpō wani kua pāo” ĩ na a pi kuu tihöö! Kamisa na a pi honipo totihoö!> ĩ na a wani komō kuuto läoö ha,

39 <A wani lalupalo tihöö!> ĩ na ai tōpō huu tolehapalo pole, ĩ na ĩ tōpönö a noa wani thaa läoma. Ī na a noa wani thama maaki, pe epii a wani komō lalupalo nö, <Davi ulupō ai! Kamisa na wa pi honipo nö, sa pasilipalöö!> ĩ na a komō kuu satimo opatima.

40 Ī na a komō kuu satimo opati ha, Jesus a öpa opia soataiki nö, ai tōpō na, <A wani hōpōpō öpii a wani nakaki solöö!> a kuuma. Ī na a kuu ha, a wani nakaki solö ha, a wani walokö solöma. A wani walokö solö ha, Jesus aiki,

41 <Wi na wa thamaköpö?> ĩ na Jesus a kuuma. Ī na Jesus a kuu ha, <Sa mamō huu topa komaköö!> ĩ na a wani kuuma.

42 Ī na a wani kuu ha, Jesus aiki, <A mamō huu topa koikiö! “Jesus anö sa mamō wani huu topa komaki kitäö!” wa pi kuu pole, ĩ tänö wa mamō huu topa kōa pasia päki ke> ĩ na Jesus a kuuma.

43 Ī na Jesus a kuu ha, a mamō huu topa apa kōa soataköma. A mamō huu topa apa kōa soataki ha, Jesus a na a wani noka soatasolöma. A nokaalö tä, <Teusö a totiatalo opa asatiowöö! Sa mamō huu topa komaki keheö!> ĩ na a kuu totiatalo opatima. A mamō hōpōpō huu topa kōkōhe, tōpō satehe epii tōpō hupalo pole, ĩ tōpönö ĩ tä taa nö, <Teusö a totiatalo opa asatiowöö!> ĩ na ĩ tōpō kupalo opa naioma.

Lucas 19

Jesus anö Sakeu a nakalö noai ĩ ta

1 Ī na tä kua tä, Jetikó tä uli na Jesus a lisipalo nö, ĩ hamö a hutiiö tä,

2-3 Sakeu anö Jesus a taa pi topa apama. Sakeu anö wani tä thapo opama. Kaikana tä na sitipa kōkō totoköpö, kōkō täatala sinomo wi, Sakeu anö ĩ tōpō simöa sinomotima. Sakeu anö Jesus a taa pi topa apama maaki, Jesus a hutiiö pamö tōpō sateheepii tōpō huu naitiolö ha, Sakeu a hototi ipö salo, Jesus a tapa tomöpo maama.

4 A tapa tomöpo mi ipö salo, a läläa toleha soatalö nö, Jesus a hasuo piale, ĩ tiso kasö ha piku tiki öpalati, ĩ tiki na a tua läa soataköma.

5 A tua läa soatakö noai, ĩ ha Jesus a hasuola nö, a möö nonoa nö, <Sakeu ai! Lope epii a ithoa kōtaloö! Huki au sai a na sa kukö taso kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

6 Ī na Jesus a kuu ha, lope epii Sakeu a ithoa haia kōtalo nö, a pi mönahapalo opa nö, Jesus a kai kōa soatasolöma.

7 Jesus a kai koonö pa, Jesus a na töpö satehe epii töpö nokapalo noai ĩ töpö aiki, <Hö. Wi na Jesus a pi kuu salo, wanisala tä thaa sinomo wi, ĩ a wani hai sai a na a kuo pia kulati?> ĩ na ĩ töpö kupalotima.

8 ĩ na ĩ töpö kupaloti tä, Sakeu a öpa hatukupalo nö, Jesus a na a hapalo nö, <Pata! Pi naka. Töpö matipö mi ipii, ĩ töpö na wani sa tä thapo asale, ĩ ai sa tökö hētu totoki, ai sa tökö hētu thaa hõtöli, ĩ na sa kua pia salo. Ai tä hai ĩ sitipa sa kökö thomönini, ĩ a na pe epii sitipa sa kökö totoa hõtöki pia salo> ĩ na Sakeu a kuuma.

9 ĩ na Sakeu a kuu ha, Jesus aiki, <Sakeu a hai, ĩ Abraão a hai ĩ tolewö tä naiwö. “Teusö a pitili” Abraão a pi kuu kua noai na, ĩ na Sakeu a pi kuu kua hõtöoö. Önö kutenö, Sakeu a, kama ai töpö, ĩ na töpö kui töpönö wanisala tä thaa noai, huki ĩ tä na Teusö a hĭso mataso ke. Teusö anö ĩ töpö täa koni ke. ĩ töpö hai, ĩ Teusö ulupö töpö kupaso keö!

10 Sanöma töpönö wanisala tä thaahe nö, töpö monöa soaso noai, sanöma sa kupaso noai, ĩ sanö ĩ sa töpö tae kotio pa, sa töpö täa koanani, ĩ na sa töpö thama pia salo, sa huu kipili> ĩ na Jesus a kuu totioma.

Wa tä thapole, ĩ tä palamanöö!

Mateus 26. 14-30

11 ĩ na tä kua tä, Jetusalĕi tä uli ha Jesus a ateo opa waikia kutenö, Jesus a na töpö huu naio wi ĩ töpö aiki, <Huki Teusö a kaikanamo wi ĩ tä kupo häto pia kule> ĩ na töpö pi kuuma. ĩ na töpö pi kuu ha, Jesus anö uni ta wäsäma.

12 ĩ na a kuuma: <Ai pata tä hai ĩ pelupö a hai, kaikana tä kupaso pia salo, tiko tä uli hamö a huu piama. “ĩ tä uli hamö sa hulolö nö, ai töpönö sa kaikanapalö noai ha, sa huo köki solö nö, hi tä uli ha sa kaikanamo kōo solöpökö o!” ĩ na a pi kuu salo, a huu piama.

13 A huu pia tä, ĩ anö töpö kalipalama sinomo wi ĩ ai töpö satehei, ĩ 10 töpö kui töpö nakalö nö, 10 oto kökö sitipa totoaköma. Kökö totoakö nö, “Pei. Ki töpönö sa kaikanapalö taso noai ha, sa huu kōo kitä. Sa huu kōo paio mi tä, hi oto ma kö sitipa tälöhe, ĩ ma kö sitipa simomanöö!” ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu nö, a hulaselöma.

14 A hulaselö noai ha, töpö kua hisa noai, ĩ ai töpönö a pi mi ipö salo, ĩ töpönö ai töpö simöa haipalö nö, “A kaikanapa tihöö! Kamisamakö na ĩ a kaikanamo maapököö!” ĩ töpö na ĩ na makö kuutöö!” ĩ na töpö kuuma.

15 ĩ na töpö kuuma maaki, a hulaselö noai, ai töpönö ĩ a kaikanapalö tasoma. A kaikanapalö noai ha, a waloa koiki nö, töpö kalipalama sinomo noai ĩ töpö na oto kökö sitipa totoakö noai, ĩ töpö nakalö nö, “Sitipa sa kö totokipili, ĩ wa kö sitipa simoa waikimani ke?” ĩ na a kuuma.

16 ĩ na a kuu ha, ai tä aiki, “Sami au sitipa sa tälili, ĩ sa kö simomanöma, satehei ĩ 10 kökö kua hõtöa kuleö!” ĩ na a kuuma.

17 Ī na a kuu ha, “Aitaköö! Wa topa. Ī sami sitipa na wa kalipalo makoka apama kutenö, satehei ĩ 10 sai pö na töpö kule, ĩ töpö pewö na wa kaikanamo kuköpöö!” ĩ na kaikana tä kuuma.

18 Ī na a kuuma, a waloa nömökö noai ĩ aiki, “Au sa kö simomanöma, huki 5 kökö kua kule” ĩ na a kuuma.

19 Ī na a kuu ha, “Topa. 5 sai pö ha töpö kule, ĩ töpö pewö na wa kaikanamopököö!” ĩ na kaikana tä kuu nömöoma.

20-21 Ī na a kuu nö, ai tä waloa nömöiki nö, “Kaikana ai. Noa wa tä totoa mi päla tä maaki, wani wa tä tää sinomoö. Hikali a ha wa mo tösa mane maaki, hikali a ha nii tä kule, ĩ wa tä nii tää sinomo opaö. Ī na wa kuaö ha, pe epii wa patamo opa kutenö, kawa na sa kili ipama. Sa kili ipa salo, kamisa na au sitipa wa totopali, watata ösönö ĩ sa sitipa wai halopalö nö, sa halo wai sosamaköma. Hiki. Au sitipa kua soa kule” ĩ na a kuuma.

22 Ī na a kuu ha, kaikana tä aiki, “Kamisa na wa kalipalo tomöpo mi ipö. Wa kuuhe, ĩ pitili wa. Pe epii sa patamo opaö. Sitipa sa totoa mai maaki, wani sa tä tää sinomoö. Hikali ha nii sa tä tösa mai maaki, nii sa tä tää sinomoö.

23 Ī na sa kuati wi ĩ wa tä taa waikioma maaki, wi na wa pi kuu salo, sitipa kökö titita wi ĩ a sai ha ipa sitipa wa kö titia mai ha, ipa sitipa wa kö simoma maama? ‘Sitipa kökö simo totio noai, kaikana tä kopi ha, ĩ sa kökö sitipa möma kööpöö!’ wa pi kuu maa noa” ĩ na kaikana tä kuuma.

24 Ī na a kuu nö, kama hai ĩ töpö kalipalama wi ĩ ai töpö na, “Hi a waninö sitipa sami wai po pole, ĩ a wai sutalö nö, kökö satehei, ĩ 10 kökö sitipa po asale, ĩ a na ĩ a sitipa sami wai totoköö!” ĩ na a kuuma.

25 Ī na a kuu ha, “Kaikana ai. Ī na kuno mai. Ī anö 10 kökö sitipa po waikia asa kuleö!” ĩ na töpö kuuma.

26 Ī na töpö kuu ha, kaikana tä aiki hōtōwō, “Ai tänö wani tä thapo opöle, ĩ wani tä na pata tänö ai tä makeki kitäö! Ī na tä kua tä, ai a wani moi ipö pasi salo, kama hai ĩ wani tä wani ipii tä wai po pole, pata tänö ĩ tä wai täli kitäö!” ĩ na sa kuu alu kuleö!” ĩ na a kuu nö,

27 “Sa kaikanamo piale, ai töpönö ĩ tä pii pasio maa noai, ĩ töpö nakalötöo! Ma töpö nakalö nö, kamisa mamö tetela tä, ĩ töpö sälöheö!” ĩ na kaikana tä kuuma> ĩ na Jesus anö uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma.

Jetusalēi tä uli ha Jesus a lisipaso noai ĩ ta

Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; João 12.12-19

28 Ī na Jesus a kuu nö, Jetusalēi tä uli hamö a hua kōo soatasolöma.

29 A hua kōo soataalö tä, Petöpasié tä uli, Petânia tä uli, ĩ na tä uli kule ha, ĩ ha Jesus anö töpö kai atetasoma. Töpö kai atelo nö, Olipa tiki tä heuma ha töpö kai sokeaalö tä, Jesus anö kama kai a hua sinomo wi ĩ ai polakapi töpö simöa tolehelöma.

30 Töpö simönö nö, <Ki ha sai pö kulali, ĩ hamö makö lisipalo nö, jumëtu a okalo ökale, ĩ a hõo pata na ai tiko töpö tikäo taö mai ha, ĩ jumëtu ma taa soatalali kitäö! ĩ ma pata talalö nö, ma pata kusöpalö nö, ma pata täaki solöö!

31 Ma pata täli ha, ai tä aiki, “Wi na makö pi kuu salo, ma kusöa kule?” a kuu ha, “Ipa kaikana tänö a naka kulaiö!” makö kuu!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

32 ĩ na Jesus anö töpö noa thaö ha, töpö hulasolöma, ĩ na Jesus a kuu noai ĩ na ĩ tä pewö kuo toleo totio hõtöoma. Sai pö kulali hamö töpö waloikilö nö, jumëtu a okalo pata taa soatalalöma.

33 A pata taa soatalalö nö, a pata kusöa tä, a pata thapo wi ĩ töpö aiki, <Wi na makö pi kuu salo, ma kusöa kule?> töpö kuu ha,

34 <Ipa kaikana a patanö a naka kulaiö!> töpö kuu hõtöoma.

35 ĩ na töpö kuu hõtöo nö, Jesus a na jumëtu a okalo pata tälölöe nö, jumëtu a hõo na kama töpö hai ĩ haloi ösö hāsokopo wi ĩ ösö lukökö nö, ĩ tä hösöka ha Jesus a tikäa soatamaköma.

36 ĩ na tä kua tä, töpö satehe epii töpö aiki, <Kaikana tä sai pata huu polatiö!> töpö pi kuu salo, kama töpö hai ĩ haloi ösö hāsokopo wi, ĩ ösökö paa toleha läatalalöma.

37 ĩ na tä kua tä, Olipa tiki tä heu ha Jesus a timöpo pia tä, a nokapaloti wi ĩ satehe epii ĩ töpö huu naitiölöma. Töpö huu naitiölöpö hamö töpö pi mönaha apii töpö lalupalö opa nö, <Teusö a totiatalo opawöö! Ma tä tapa pole, ĩ tä topa apa.

38 Teusö ai. Kawanö kaikana wa tä simönö noai, ĩ a pata totiapalaö! Hi tä hëtu hamö töpö kulali, ĩ töpö pi topapalotipököö! “Teusö a totiatalo opa asawöö!” makö pewö kuupököö!> lope epii ĩ na töpö kupalo opatima.

39 ĩ na töpö kupaloti tä, ai patiseu töpö nokapalo naitile, ĩ töpö aiki, <Pata! Kawa na hi töpö satehe epii töpö nokapaloti pole, ĩ töpö na, “ĩ na pö wani kuti tihöö! Pö lalupalö tihöö!” ĩ na wa kuu mi salo> ĩ na töpö kuuma.

40 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Teusö a na hi töpö hapalo nö, “Teusö ai. Kawanö kaikana wa tä simönini, ĩ a pata totiapalaö!” ĩ na hi töpö kuu lalupalö mi tä, hi maa mapö paale, ĩ na ĩ mapö kuu lalupalö kua pasio kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

<Wasu töpönö Jetusalëi tä uli wania totipali kitä> Jesus a kuu noai ĩ ta

41 ĩ na tä kua tä, Jetusalëi tä uli ha Jesus a ateo tä, ĩ tä uli talalö nö, jetusalëi tili töpö na a ökösoma.

42 A ökölo nö, ĩ na a kuuma: <Jetusalëi tili pö! Teusö anö makö pi topapalama pi topa apa kule maaki, ĩ ma tä tai mio opapa wi. Makö pi topapalama wi, ĩ tä na makö pi hatukupö mi ipö kutenö,

43 makö pea kitäö! Wasu töpönö makö säpali pia salo, kamakö sai pö kule, ĩ ha ĩ wasu töpönö makö pewö hokoloa totipalö nö, makö toköma mai kitäö!

44 Makö pewö säli kitäö! Kama makö säli, kamakö sai pö waniapali, ĩ na ĩ wasu töpö kua kitäö! “Teusö anö a simönö noai, huki ĩ anö makö noama nö, makö täa koni kitä” ĩ na makö pi kuu tai mi ipö kutenö, waiha wasu töpönö makö sai pö pewö wania totipali kitä. Maa makö sai pö pewö maaki, makö sai pö pewö waniapali kitäö!> ĩ na Jesus a ökö nö, a kuuma.

Teusömo wi a sai atu hamö Jesus anö töpö sasupalö noai ĩ ta

Mateus 21.12-17; Marcos 11.15-19; João 2.13-22

45 ĩ na tä kua tä, Jetusalēi tä uli ha Jesus a waloiki nö, Teusömo wi ĩ a sai ha a lisipalo nö, noa tä na wani tä totoma sinomo wi, Jesus anö ĩ töpö sasua atua kōo soapalöma.

46 Töpö sasupa atupa kōo pa, ĩ töpö na Jesus aiki, <“Ipa sai a hai, kamisa na sanöma töpö hapalo sinomo wi a sai” ĩ na Teusö a kuu noai, ĩ tä säökama kua kule maaki, hi a sai hai, töpö thomömo wi ĩ töpö hai ĩ ma sai thama pikia kule> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusömo wi a sai ha Jesus anö töpö pi hatukupamani

47 ĩ na tä kua tä, ĩ tä wakala pewö hamö Teusömo wi a sai ha Jesus anö töpö pi hatukamatima. Töpö pi hatukamati ha, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, juteu pata töpö, ĩ na kili töpönö Jesus a wanipo opa nö, a säpa pi topa apama.

48 A säpa pi topa apama maaki, ai töpö pewö aiki, <Jesus anö Teusö a kai a wäsä taö öpa nö kiliawö> ĩ na töpö kupalo opati ha, Jesus a säpa pi topale, ĩ töpö aiki, <Wi na Jesus ma säa thaa hätopalöpö? Jesus ma säpalöma, hi töpö pewönö makö wanipo opa matimöö!> ĩ na ĩ töpö kuu päoma.

Lucas 20

Witi pili anö Jesus a simököma?

Mateus 21.23-27; Marcos 11.27-33

1 ĩ na tä kua tä, Teusömo wi a sai ha Jesus anö töpö pi hatukamatii, Teusö ta topa apöle ta wäsätii, ĩ na Jesus a kuati tä, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpö waloiki nö,

2 <Jesus ai. Wa tä thamatihe, witi pili anö wa simöaö ha, wa tä thamati ke? Kamisamakö na a kuu!> ĩ na töpö kuuma.

3 ĩ na töpö kuu ha, <Kamakö na sa tä hini hōtōo pia kule.

4 Witi pili anö João a simöaö ha, João anö töpö mõi õhomatima? Teusö anö hätowö? Sanöma töpönö hätowö? Wi na makö kuu?> ĩ na Jesus a kuuma.

5 Ī na Jesus a kuu ha, töpö pi tapomo nö, kama töpö na, <“Teusö anö João a simönöma” makö kuu ha, “Ī na makö kuu manu kule, wi na makö pi kuu salo, João ma kai hini totio maama?” ĩ na Jesus a kuu hõtöo kitä> töpö kuu hētupaso nö,

6 <“Sanöma töpönö päwö!” makö kuu ha, ai töpö pewönö makö säpalö matimöö!> ĩ na töpö kuuma. <“João a patanö Teusö a kai wäsä totio wi ĩ a sai kuo totioma” ĩ na ai töpö pewö kuu saiö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu salo, <Sanöma töpönö päwö João a simökömaö!> ĩ na töpö kuu kili ipama.

7 Töpö kili ipa salo, <Kui. Sama tä tai mi> Jesus a na ĩ na ĩ töpö kuuma.

8 Töpö kuu ha, Jesus aiki, <Ī na makö kuu salo, “Witi pili anö wa simököma?” ĩ na makö kuu ke maaki, kamakö na sa kuu hõtöo mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Töpö kalipalo hisa noai ĩ töpönö kaikana tä hai ĩ pelupö a säpalö noai ĩ ta

Mateus 21.33-46; Marcos 12.1-12

9 Ī na Jesus a kuu nö, uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Ai pata tänö hikali a thakö nö, upa mokö tököma. Mokö tökö nö, hikalimo taö öpa wi ĩ töpö na, “Ipa hikali a na makö kalipalo hisaö!” ĩ na a kuu nö, tiko tä uli hamö a pata hulaselöma. A pata hulaselö wi, ĩ tiko tä uli ha a pata kutio tasoma.

10 A kutio wi, ĩ tä tetepaso noai ha, kama hikali a na upa mo patasipö öpö tä, ai mokö komosi täli pia salo, ĩ pata tänö töpö nokapalamati wi, ai tä simöa konöma. ĩ a wani kopi ha, töpö hikalimo hisa wi, ĩ töpönö a soalalö nö, poke epii a simöa konömae.

11 Poke epii a simöa koni ha, pata tänö töpö nokapalamati wi ĩ ai tä simöa nömönöma. A simöa nömönöma maaki, ĩ a na töpö höla nö, a soalalö nö, poke epii ĩ a simöa kōo hõtölömae.

12 A simöa kōo hõtölöma kutenö, pata tänö ai tä simöa nömönöma. A simöa nömöni wi ĩ a hamimanöe nö, a simöa kōo hõtöpalömae.

13 ĩ a simöa kōo hõtöpali ha, pata tä aiki, “Wi na sa kuapöö!” a kuu nö, “Ipa ulu sa pi ipa wi, ĩ sa simöpalöpöö! Ipa ulu a na ĩ töpö höla mai kitäö! Ipa ulu a hini häto kitäö!” ĩ na a kuu nö, kama hai ĩ pelupö a simöpalöma.

14 A simöpalöma, töpö hikalimoma wi ĩ töpö aiki, “Pata tä hai ĩ pelupö a huu kulatiö! Waiha pō a nomaso noai ha, pelupö anö hi hikali a pata täa asali pia saloö! Önö kutenö, ma wani säpalöpöö! Ma säpalö nö, hikali ma pata täa asalöpöö!” ĩ na töpö kuuma.

15 ĩ na töpö kuu nö, hikali a kasö hamö pelupö a läkälölö nö, a säpalömae> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nö, <Ī töpönö a säpalö noai, ĩ tä noa na wi na pata tänö töpö thama pia salo?

16 A pata kopo nö, töpö hikalimoma hisa noai ĩ töpö säa hõtöpali kitä. ĩ töpö säa hõtöpalö nö, ai tiko töpö na ĩ hikali a totoa nömökö nö, ĩ töpö hikalimoma

nömöo kitä> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na Jesus a kuu noai ĩ ta hiniti pole, ĩ töpö aiki, <Naiö! ĩ na tä thama maapöö!> ĩ na töpö kuu ha,

17 ĩ töpö na Jesus a mamö teteiki nö, <Pi naka. “Maa ma sai thaa wi ĩ töpönö ai ma hosalö noai, ĩ ma toita satio opama” ĩ na Teusö tä waheta kuu.

18 ĩ ma na ai tä kaepaköma, a saokipaso kitä. Ai tä na ĩ maa ma keköma, a nakasia totipaso kitä> ĩ na Jesus anö uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma.

Kaikana tänö kama hai ĩ tä naka wi ĩ tä totoköö!

Mateus 22.15-22; Marcos 12.13-17

19 ĩ na Jesus anö uni ta wäsä noai, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, ĩ na töpö kui töpönö ĩ uni ta hini nö, <Jesus anö makö kateha totia alu kule> ĩ na töpö pi kuu salo, Jesus a säpali pia salo, a huöpo pi topa apa soatama. Jesus a säpa pi topa apama maaki, ai töpönö Jesus a wanipo mai ĩ töpö satehe epii töpö na Jesus a wanipo pasio wi ĩ töpö kili salo, Jesus a huopo maama.

20 Jesus a na ĩ töpö mamö läo pätioma. Töpö mamö läa pätia tä, <Jesus a na ai ma töpö simöpalö nököö! ĩ töpö monimo nö, Jesus a hapalamaö ha, a hapalo isi wanihopöö! A hapalo wanisalapöö! Jesus a hapalo isi wanihoö ha, kaikana tä na ma namo simököpöö!> ĩ na töpö kuu nö, Jesus a na ai töpö simönöma.

21 Jesus a na ai töpö simönö noai ĩ töpö aiki, <Pata täö! Wa hapalo pitilimo opa thali. Wa töpö pi hatukama makoka sinomo opawö. Ai töpö na Teusö wa ta wäsä asaö, ai töpö na Teusö wa tä wäsä pasio mi, ĩ na wa kua mi totiwö. ĩ töpö pewö na Teusö wa ta wäsä ösöho totio opaö. Teusö wa ta wäsä pitilimo opaö.

22 ĩ na wa kua kutenö, ĩ na kawa na samakö kuu kule: “Homa tili tä Sesa kaikana tänö sitipa kökö naka sinomo wi, juteu makönö ĩ sitipa ma kö totoköpö?” ĩ na samakö kuu kule> ĩ na töpö kuuma.

23 ĩ na töpö kuu ha, <Jesus a hapalo isi wanihopöö!> ĩ na töpö pi kuu wi, Jesus anö ĩ tä taö öpa salo, ĩ na a kuuma:

24 <Sitipa ma wai mömaö! ĩ sitipa wai na, ĩ witi pili a ukutupö sätää? ĩ witi pili a hilo wi tä säökama sätää kule?> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na Jesus a kuu ha, <Sesa a pata aiki> ĩ na töpö kuu hötöoma. ĩ na töpö kuu hötöoö ha,

25 <Awai. Sesa kaikana tänö kama hai ĩ tä naka wi ĩ tä totoköö! ĩ na tä kua tä, Teusö a patanö kama hai ĩ tä naka wi ĩ tä totoa hötököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

26 ĩ na Jesus a kuu ha, <Jesus anö tä taö öpa nö kiliawö ia!> ĩ na töpö pi kuu kutenö, töpö hapalo koo maama. Ai töpö sömöka tala tä, ĩ töpönö Jesus a hapalama isi waniho maama.

<Nomawö töpö temöa konaso kitä> Jesus a kuu noai ĩ ta

Mateus 22.23-33; Marcos 12.18-27

- 27 Ī na tä kua tä, Jesus a na satuseu töpö waloköma. <Nomawö töpö temöpo kōo mai kitä> satuseu töpö kuu sinomo wi ĩ töpö.
- 28 Jesus a kule ha ĩ töpö waloiki nö, <Jesus ai. Ī na Moisés a pata kuuma: “Au hepala a hai ĩ ulu töpö kuo mai ha, au hepala a nomasoö ha, ĩ a hai ĩ pusopö a kuo noai ĩ a tälöö! A tälö nö, au ulu töpö thaköö! Au ulu töpö sai maaki, ‘Pepala hai ĩ ulu töpö päwö’ ai töpö kuupö” ĩ na sutu upa ha ĩ na Moisés anö tä säöka thaköma> ĩ na Jesus a na töpö kuuma.
- 29 Ī na töpö kuu nö, <Pi naka. Poose töpö satehei, ĩ 6 poose töpö kuoma. Pepala a kuo soma noai ĩ anö suö tä tälö nö, ulu tä thaa mai ha a nomasoma.
- 30 A nomasoö ha, poosa a kuo nömöo noai ĩ anö pepala hai ĩ pusopö a kuo noai, ĩ a tää nömöa hailöma. A tää nömöa hailö nö, a ulu pö kuo mai ha, ĩ a noma nömöa soasoma. Ī tä noa ha, ĩ a hai poosa anö ĩ suö a tää nömöa haia soatalö nö, a ulu pö kuo hōtöo mai ha, ĩ a noma nömöa soatasoö.
- 31 Ī na ĩ poose töpö pewö kuama.
- 32 Poose töpö pewönö ĩ suö a tää nömöatala kule maaki, ulu pö kuo mai ha töpö noma pälasoma. Ulu pö kuo pola tä kuno mai, suö a noma nömöa pälasoma. Ī na tä kuama.
- 33 Ī na tä kuama kutenö, waiha sanöma töpö nomawö temöa kopasoma tä, ĩ töpönö ĩ suö a po hätäpo nömöatala noai ĩ suö a hai, witi pili a hai ĩ pusopö a kupasopö?> ĩ na töpö kuuma.
- 34 Ī na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Huki hi masita tä uli ha sanöma makö pilipai, ĩ makö supasolaso sinomo wi maaki,
- 35 waiha Teusö aiki, “A temöa konoö! Wa temöa kono nö, kamisa na a kua soaköö!” ĩ na ai makö na a kuu asa piale, ĩ makönö suö ma töpö po mai kitä. Suö töpö totoa mai kitä.
- 36 Āju töpö kua wi na ĩ na makö kua hōtöo kitä. Makö noma kōo mai kitä. Teusö ulupö makö kutenö, makö temöa kono nö, makö noma kota mai kitä.
- 37 Makö temöa konaso wi ĩ tä na Moisés a hapaloma. Hii tiki ose wakö wai hili noai, Moisés anö ĩ tä kateha nö, ĩ tä säökama thakö nö, “Abraão a hai ĩ pata tä hai, ĩ Teusö a. Isaki a hai ĩ pata hai ĩ Teusö a naiwö. Jacó a hai ĩ pata tä hai, ĩ Teusö a naiwö” ĩ na Moisés a kuu nö, tä säökama.
- 38 Hiki. Töpö noma waikisoma töpö na Teusö a kaikanamo mai kitä. Töpö temö soai, ĩ töpö na Teusö a kaikanamo sisaö. Önö kutenö, Abraão a, Isaki a, Jacó a, ĩ na töpö kui, Teusö a sai pö ha ĩ temö temö töpö kua kule. Teusö aiki, “Ipa töpö hai ĩ nomawö töpö” ĩ na Teusö a pi kuu mai kitä. “Ipa sanöma töpö pewö hai, töpö temöo soatio wi, ĩ töpö” ĩ na a pi kuu> ĩ na Jesus a kuuma.

39 Ī na Jesus a kuu ha, Moisés a kai wäsä sinomo noai, ĩ ai töpö aiki, <Pata! Wa kuuhe, ĩ ta topa apöleö!> ĩ na töpö kuuma.

40 Ī na töpö kuu nö, Jesus a na tä hini kili ipa kōoma.

Cristo a hai, ĩ witi pili a?

Marcos 12.35-37

41 Ī na tä kua tä, Jesus anö ĩ töpö hini nö, <“Teusö anö a simöni wi, ĩ Cristo a hilo wi, ĩ a hai, Davi a hai ĩ pelupö a he tolewö” wi na töpö pi kuu salo, ĩ na töpö kutii?

42-43 Davi anö ama ta säöka noai, ĩ na ĩ ta kuu: “Ipa pata tä na pata tä sai hapalo nö, ĩ na a kuuma: ‘Kamisa kotö na a kua naitia asaköö! Kamisa kotö na wa kua naitia tä, wa wanipo wi ĩ sa töpö utitia totipamani kitäö! Sa töpö utitipamanö noai ha, ĩ töpö na wa kaikanamoti kitäö!’ ĩ na Teusö pata tä kuuma” ĩ na Davi anö ama ta thaa nö, ĩ na a kuuma.

44 Cristo a kateha nö, “Ipa pata tä” ĩ na a kuuma kutenö, Cristo a hai, Davi a hai ĩ pelupö a tolewö päwö ta o? Ma. Davi a kua paia mai ha, Cristo a kuo somama> ĩ na Jesus a kuuma.

Moisés a kai wäsä sinomo wi, ĩ töpö uöma tihöö!

Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40

45 Ī na tä kua tä, Jesus a na töpö satehe epii töpö sömöka tala tä, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na Jesus a hapaloma.

46 A hapalo nö, ĩ na a kuuma: <Moisés a kai wäsä sinomoti wi ĩ töpö na pö pi mosawikiö! ĩ töpö kua kua wi na, ĩ na pö kua hōttöo tihöö! “Ī watata ösökö toita apökö” ĩ na ai töpö pi thama pi topa salo, watata ösö lape epii ösökö patanö ĩ töpö haloiki nö, ĩ töpö hupalö pi topa apaö. Wani tä täta wi, ĩ ha satehe epii töpö kuo pa, ĩ töpö hupalö naitioö. Töpö hupalö opati pamö, “Pata! Wa huu kule?” ĩ na ai töpö pewö thama pi topa apaö. Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai mötali ha pata töpö lota sinomo asa wi ĩ ha ĩ töpö loo pi topa apa naitioö. Töpö iapalo tä, lotami ti toita apii ti na ĩ töpö loo pi topa apa sinomo asaö.

47 Ī töpönö peanopö a nomaso noai, ĩ pusopö a hai ĩ wani tä täa pi topa apa sai thaliö! ĩ na ĩ töpö kuati maaki, “Ī töpö totiatalo opawö” ĩ na ai töpö pi thama pia salo, Teusö a na töpö hapalo lapapo pätioö. Teusö anö ĩ töpö peama satia apa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Lucas 21

Peanopö a nomaso noai, ĩ pusopö anö polakapi sitipa kökö totoa päkö noai ĩ ta

Marcos 12.41-44

1 Ī na tä kua tä, Teusömo wi a sai ha sitipa kökö totoma sinomo wi, ĩ ha sitipa kökö thapo opa asale, ĩ töpönö sitipa kökö titipatima. Sitipa kökö titipa pole, ĩ ha Jesus a mamö tetetioma.

2 A mamō tetetia tā, peanopō a nomaso noai, ī pusopō a waloiki nō, kama hai ī sitipa kōkō kua mi kutenō, polakapi sitipa kōkō wai titia pākōma.

3 Ī suō tănō ī kōkō wai titiki wi, Jesus anō ī tā taa nō, <“Ai tōpōnō satehe epīi sitipa kōkō totoma kule maaki, ī suō tănō pe epīi kōkō totoa satiki ke” ī na sa kuu kule. Pitili sa.

4 Ai tōpōnō sitipa kōkō thapo opa wi, sitipa kōkō noa na wani tā, nii tā, ī na tā kui tā taa waikilōma maaki, kama tōpō hai ī sitipa kōkō kua soale, ī ai kōkō totoa pākōma. Ī na ī suō tā kua pasio maama. Kama hai ī sitipa kōkō kua mi ipō maaki, polakapi sitipa kōkō wai na nii tā ose wai taa piale, ī kōkō pewō totokōma> ī na Jesus a kuuma.

<Ai tōpōnō Teusōmo wi a sai waniapali kitā> Jesus a kuu noai ī ta

Mateus 24.1-2; Marcos 13.1-2

5 Ī na tā kua tā, ai tōpōnō Teusōmo wi a sai a kateha nō, <Teusōmo wi a sai mōmomō toita apō. Maa makō makele, ī makō toita apō. Ai tōpōnō tōkō totokō noai, ī a sai ha ī tōkō sātāle, ī tōkō toita apō> ī na tōpō kuu ha,

6 Jesus aiki, <Ma tā tapa pole, ai tōpōnō ī tā pewō waniapali pia salo. Ī maa makō makele, ī makō waniapali ha, masita ha ī makō pewō paki kitā> ī na Jesus a kuuma.

<Pe epīi tōpō pea kuki kitā> Jesus a kuu noai ī ta

Mateus 24.3-14; Marcos 13.3-13

7 Ī na Jesus a kuu ha, <Pata! Wi na tā kuto tā, Teusōmo wi a sai pata waniapali pia salo? A sai waniapa pia tā, wi na tā kua paio pia salo?> ī na tōpō kuuma.

8 Ī na tōpō kuu ha, <Ai tōpōnō makō mōnama pi topa kutenō, pō pi mosaia totikiō! Ai tōpō satehe epīi tōpō waloiki nō, “Jesus Cristo sa. Teusō anō sa simōnō noai ī sa. Huki sa tōpō utitipamanō nō, sa kaikanamo totio pia kuleō!” ī na tōpō kuu hākikio kitā maaki, ī tōpō na pō nokapalo hāto tihōō!

9 Pata tōpō na ai tōpō hōlaō, ai tōpō sāpasoō, ī na tōpō kua kuki kitā. Ōnō kutenō, “Ki ha pata tōpō na ai tōpō hōla kulaliō! Ki ha ai tōpō sāpaso kulaliō!” ī na ma tā kuu hini kitā maaki, pō kili tihōō! Hi masita tā uli mapo soata mai kitā> ī na Jesus a kuuma.

10 Ī na a kuu nō, <Ai tiko tōpō kai hapalo wi, ī tōpō na tōpō satehe epīi tōpō wasu ekupa sinomoti kitā. Ī na tā kua tā, ai tōpō na pata tā kaikanamo wi, ī tōpō satehe epīi tōpō kokamo nō, ai tiko tōpō satehe epō hōtōi, ī tōpō na ī tōpō wasu ekupa sinomo kuki kitā.

11 Tā uli pata lakō lakōmo hākikio opa kitā. Oi oi tā, kamakali tā, ī na tā kua hōtōa totipaso kitā. Hutu mosōkō pata mōmomō pi kiliha apōpaso kitā. Ī na tā kuaō ha, “Hi masita tā uli mapo pialeō!” makō pi ku upa kitā> ī na Jesus a kuuma.

12 Ī na Jesus a kuu nö, <Ī na tä kupo paio mai ha, ai töpönö makö huölö nö, makö peama kitä. Kamakönö Cristo sa thapo kutenö, juteu makö kokamo sinomo wi ĩ a sai ha makö läkälölö ha, ĩ ha pata töpönö ĩ makö a hini nö, titita wi ĩ a sai na makö titiki kitä. Töpö kaikanamo totio wi ĩ töpö na makö namo simöa hõttöki kitä.

13 Ī na makö kua tä, ĩ pata töpö pewö na kamakönö sa wäsäpöö!

14 Pata töpönö makö hapalama pia tä, “Wi na sa kuu hõttö pataköö!” pö pi kuu hãto ti!

15 Kamisanö makö pi hatuka totipalöma, makö hapalo taö öpa kitä. Makö hapalo taö öpa kutenö, makö wanipo wi, kamakö na ĩ töpö hapalo hõttö mai kitä. “Wa hapalo pole ĩ pitili wa” ĩ na töpö pewö pi ku upa salo> ĩ na Jesus a kuuma.

16 Ī na a kuu nö, <Au hao a, au nao a, au hepala töpö, au hoose töpö, au sao töpö, au ai töpö, au noi töpö, ĩ na töpö kui töpö maaki, ĩ töpönö pata töpö na makö totoki kitä. Makö totoköma, pata töpönö ai makö säpali kitä.

17 Kamakönö Cristo sa thapo kutenö, ai töpö pewönö makö wanipo kitä.

18 Pe epii makö hĩsu thati kule maaki, pö pi honipo tihöö! Teusö anö pe epii makö noama totio opa kitä.

19 “Jesus sa hosa mai kitäö!” makö õsi kuu satia apaö ha, Teusö anö makö täa koni kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

<Wasu töpönö Jetusalēi tä uli wania totipali pia salo> Jesus a kuu noai ĩ ta

Mateus 24.15-28; Marcos 13.14-23

20 Ī na Jesus a kuu nö, <Jetusalēi tä uli na wasu töpö öpa hokolole, ĩ ma tä tapa tä, “Jetusalēi tä uli pewö pata waniapa pia kuleö!” ĩ na makö pi kuupö.

21 Ī tä, Jutéia tä uli ha töpö kule, heuma tökö ha ĩ töpö toköpapöö! Jetusalēi tä uli ha töpö kule, ĩ töpö toköpa naio soamopököö! Pölösö ha töpö kule, kama sai pö ha ĩ töpö huu koonö maapököö!

22 Ī tä, töpö pepalama apa wi ĩ tä kuki kitä. Töpö pepalama apa wi, Teusö tä wahetanö ĩ ta wäsä waikioma.

23 Ī tä, suö töpö sipinapi ipii ĩ töpö, ulu töpö haleapala soa wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, pe epii töpö pea kitä. Hi tä uli pewö pata wasu upö kitä. Hi tä uli ha töpö pilipai, ĩ töpö na Teusö a hĩso opa salo, töpö peama apa kitä.

24 Wasu töpönö poo anö ai töpö säpali, tiko tä uli pewö hamö ai töpö tälölöö, ĩ na töpö kua pia salo. Teusö aiki, “Ī na pätawö” a kuu paio mi tä, Jetusalēi tä uli ha juteu töpö pasi mi ipii ĩ töpö kaikanamo pasio kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Sanöma tä kupaso noai, ĩ Cristo a huu kōo piale, ĩ ta

Mateus 24.29-31; Marcos 13.24-27

25 Ī na Jesus a kuu nö, <Ī na tä kua tä, pili motokö, pilipoma a, sitikali pö, ĩ na pö kui pö aipöa apöpaso pia salo. Mötati tuu pata supa supamo nö, pola pata lalupalö opaö ha, töpö pi honia totia apöso kitäö!

26 “Hi masita tä uli mapo pialeö!” ĩ na ai töpö pi kuu salo, ĩ töpö kilia apölo nö, töpö nomawö kelaso kitä. Hutu mosökö pata huöpo wi ĩ tä matalo nö, sitikali kökö pewö pata kea soaso kitäö!

27 Ī na tä kua tä, sanöma sa kupaso noai ĩ sa huu kōo piale, sanöma töpönö ĩ tä tapa kitä. Ī töpö pewö mamö tetela tä, sanöma sa kupaso noai ĩ Jesus sa hai, sa lotete epii, sa wakala apii sa toita apii, ilasi tä hösöka ha ĩ sa itho laso kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

28 Ī na a kuu nö, <Sa kuuhe, ĩ tä kolo kupo tä, makö täa koni wi ĩ tä atepa apa manu kule, makö pi mönahapalo opa nö, pö mamö tetea nonoikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a huu kōo pia manu kule, pö pi mosawia totikiö!

Mateus 24.32-35; Marcos 13.28-31

29 Ī na Jesus a kuu nö, ai uni ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <“Inama tä atepa hätoa waikia kule?” ĩ na makö pi kuu nö, piku tiki, ai tiko tiki, ĩ na kilii ma tiki möö sinomoö. Ma tiki möö nö,

30 mo ose homo tä, “Inama tä ateo kōo waikileö!” ĩ na makö pi kuu sinomoö.

31 Ī tä kui na, sa kuti pole, ĩ na ĩ tä kua kuköma, “Teusö a kaikanamo totio piale ĩ tä ateo waikia kuleö!” ĩ na makö pi kuupöö!

32 “Sa kuuhe, ĩ kolo tä tapa pasio piale, ĩ töpö noma paio mai ha, sa kuu pole, ĩ tä pewö kupaso kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö! Pitili sa.

33 Hutu mosökö pata matasoö, hi masita tä uli matasoö, ĩ na tä kua kitä maaki, sa kai pitili ipii ĩ tä mapo pasio mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

34 Ī na Jesus a kuu nö, <Pö pi mosaia totikiö! Pe epii makö iapalo opatii, makö polemo opatii, nii tä, wani tä, ĩ na tä kui tä na makö pi kuo sinomoö sisoö, ĩ na pö kua tihöö! Ī na makö kuati tä, makö pi motöa soala tä, sa huu kōo wi ĩ tä wakala kua soataki kitä.

35 Salo a moti ipii a wani niapa kua wi na, ĩ na sanöma makö kua hōtöo kitä. Hi masita tä uli pewö ha töpö pilile, ĩ töpö pewö moti ipö tä, sa huu kota kitäö!

36 Önö kutenö, pö mamö läa totia sisaikiö! Teusö a na pö hapalo sinomoö! Ī na makö kuati tä, sa huu kököma, makö peama mai kitä. Sanöma sa kupaso noai, ĩ sa na toitai makö kua asa soatiöpököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Tä halu kōo pia tä ĩ töpö pewönö Jesus a hini pia salo, töpö kokamo sinomoti noai ĩ ta

37 Ī na tä kua tä, ĩ tä wakala pewö hamö Teusömo wi a sai ha Jesus anö töpö pi hatukamatima. Töpö pi hatukamati nö, mumai ha Olipa tiki heuma ha a hulölö nö, ĩ hamö a kuo halu sinomotima.

38 Ī tä, ĩ töpö pewönö Jesus a hini pi topa apa salo, tä halu kōo pia tä, Teusömo wi a sai ha ĩ töpö pewö kokamo halu sinomotima.

Lucas 22

Juteu pata töpönö Jesus a säpa pi topa apa

Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; João 11.45-57

1 Ī na tä kua tä, juteu töpö kokamo nö, ĩsa āi hōlö maa noai, ĩ āi oalöpö, ĩ pásökoa tä wakala ateo opa waikioma.

2 Önö kutenö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö Jesus a säpa pi topa apama maaki, ai töpö pewö na ĩ töpö kili salo, <Wi na Jesus ma säa thapalöpö?> ĩ na töpö kuuma.

Jutasö a waninö Jesus a monima pia salo

Mateus 26.14-16; Marcos 14.10-11

3 Ī na tä kua tä, 12 töpönö Jesus a kai a hua sinomo noai, ĩ ai tä hai, Jutasö Isökatiosisö a hilo wi, ĩ a ösi na Sai tä sai pata titiköma.

4 A titiki ha, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö na Jutasö a ekuiki nö, <Kamakö na Jesus sa totoköpö!> ĩ na a kuuma.

5 Ī na Jutasö a kuu ha, ĩ pata töpö pi mönaha apa nö, <Jesus wa totopi wi ĩ tä noa na sitipa sama kö totoa hōtöki kitäö!> ĩ na töpö kuuma.

6 Ī na töpö kuu ha, <Awai> Jutasö a kuu nö, <Ai töpö satehe epii töpö mamotea mai ha, Jesus sa totoköpökö o!> ĩ na a pi kuuma.

Pásökoa tä wakala ha Jesus anö kama hai 12 töpö kai iapalo noai ĩ ta

Mateus 26.17-25; Marcos 14.12-21; João 13.21-30

7 Ī na tä kua tä, töpö pásökoamo tä, oweha a tialöpö, ĩsa āi hōlö mai, ĩ āi oalöpö ĩ tä wakala kuköma. ĩ tä wakala na oweha pö ose wai sä sinomotima.

8 Ī tä wakala kuki ha, Jesus anö Pedro a, João a, ĩ na kili töpö simönö nö, <Hi pásökoa tä wakala na oweha ma oalöpö, makö hulölö nö, nii tä, oweha a löpö, ĩ na tä kui tä pi makekötö!> ĩ na töpö noa thama.

9 Ī na töpö noa thaö ha, <Witi hamö samakö huu lasopö?> töpö kuu ha,

10 <Jetusalēi tä uli ha makö lisipalo nö, ĩ ha maa tuu pi po pole, ĩ a na pö nokalölö! Makö nokasölöma, kama sai pö na a lisipo kōo pa,

11 ĩ ha pata tä pata kule, ĩ a pata na ĩ na makö kuu! “Ipa pata tä aiki, ‘Kamisa, sa kai a hua sinomo wi ĩ töpö solo, pásökoa tä wakala na samakö iapalopö, witi ha ĩ a sai sai?’ ĩ na ipa pata tä kuu kulaiö!” makö kuu!

12 Ī na makö kuu ha, sai a hösöka ha a sai kai pehai a sai kule, ĩ pata tänö ĩ a sai namo simöki kitä. Mesa tiki, ia kai lota wi ĩ tiki, ĩ na tiki kui tiki hĭta soatale kitä. Ī ha nii tä, oweha a löpö, ĩ na tä kui tä pi makekötöö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

13 Ī na töpö noa thaö ha, töpö hua hötösölöma, Jesus a kuu totio noai, ĩ na tä pewö kuo totioma. Ī na tä pewö kua toti ha, ĩ ha pásökoa tä na töpö iapalopö, ĩ nii tä, oweha a löpö, ĩ na tä kui tä makeköma.

Jesus a uni na töpö iapalo wi ĩ ta

Mateus 26.26-30; Marcos 14.22-26; 1 Coríntios 11.23-25

14 Nii tä, oweha a löpö, ĩ na tä kui tä makea waikikö noai ha, Jesus a waloiki nö, Jesus anö kama hai ĩ 12 töpö simöa wi ĩ töpö kai loiki nö,

15 Jesus aiki, <Sa pea paio mai ha, kamakö na hi makö pásökoamo pole, ĩ tä na sa iapalo pi topa apa naio thaliö!

16 “Makö pásökoamo pole, ĩ tä na sa iapalo koo haita mai kitä. Waiha Teusö a kaikanamo totio wi ĩ tä kupo kōa tä, sa iapalo koo sisa pia salo” ĩ na sa kuu kule> ĩ na Jesus a kuuma.

17 Ī na Jesus a kuu nö, thomo thomo puu pi täa soatalö nö, Teusö a na, <Hapa. Wa toita apö. Hi thomo thomo wa puu totopi ke> ĩ na a kuuma. Ī na a kuu nö, kama hai ĩ töpö na, <Ika. Tuu pewö koalöheö!

18 “Teusö a kaikanamo totio pia wi ĩ tä walo paio mi tä, hi thomo thomo sa thomo puu koa koo paio mai kitä” ĩ na sa kuu kule> ĩ na Jesus a kuuma.

19 Ī na Jesus a kuu nö, ĩsa äi täa soatalö nö, Teusö a na, <Hi ĩsa wa äi totopi ke. Wa totiatalo opawö> a kuu nö, ĩ äi nakasipalö nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na ĩ tä totoma soatama. Ī äi totoa soatakö nö, <Hi äi hai, pili sa sai. Makö noama pia salo, pili sa sai waniapo piale, ĩ tä uni. Ī ma äi oa pola nö, “Hi äi hai, Jesus anö samakö noamapö ĩ tä uni” ĩ na makö pi kuu sinomoö!> ĩ na Jesus a kuuma.

20 Ī na Jesus a kuu nö, töpö ia matalo nö, thomo thomo puu pi täa nömötalö nö, <Hi kamisa iä. “Kamisanö makö täapa totio koo läo kitäö!” ĩ na Teusö a kuu totioma kutenö, kamisa iä pö kupaso kitä. Sa iä pö kupaso salo, makö täapa totio läo koo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

21 Ī na a kuu nö, <Kamisa na a monimo pole, hisa ha ĩ a ia naia kule.

22 Teusö aiki, “Ī na tä kua totio kitä” ĩ na a pi kuu waikioma salo, sanöma sa kupaso noai, ai töpönö ĩ sa säa hötöpali kitä maaki, kamisa na a monimo pole, Teusö anö ĩ a peama hötöo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

23 Ī na a kuu ha, kama töpö hapalo hētupaso nö, <Hisa makö lole, ĩ witi ai anö Jesus a monima kule?> ĩ na töpö kupaloma.

Witi pili a hai ĩ pata tä sai?

- 24 Ī na tōpō kuu nō, tōpō hapalo kōo hētupaso nō, <Hi makō lole, ĩ makō hai, ĩ witi pili hai ĩ pata tā sai?> ĩ na tōpō kuu kai lotioma.
- 25 Ī na tōpō kuu kai lotio pa, Jesus aiki, <Kaikana tōpōnō kama hai ĩ tōpō simōa sinomoō. “Ī pata tā topa” ĩ na pata tōpōnō kama hai ĩ tōpō pi thama pi topa sinomoō.
- 26 Ī na pata tōpō kuati kule maaki, ĩ na makō kua naio maapōō! Ai kaikana wa kupasoma, hīsa tā simōo mi ipii, ĩ a kua kua wi na, ĩ na wa kua hōtōopōō! Ai pata tănō ai tā wani simōa sinomo wi, ĩ a wani kua kuati wi na, ĩ na pata wa maaki, ĩ na wa kua hōtōtiopō.
- 27 Witi pili a hai ĩ pata tā sati ipō? A lole, ĩ a iapalo asa wi ĩ pata tā hātowō? Ai tănō nii tā thati nō, ĩ nii tā totoma sinomo wi ĩ a hai ĩ pata tā hātowō? Ma. A ia kai lole, ĩ a hai, ĩ pata tā asawō. Ī na tā kua kule maaki, nii tā totoma wi, ĩ a kua kua wi na, ĩ na kamisa kua kua hōtōō.
- 28 Sa pepalo opa thali maaki, kamisa na makō nokapalo mapo maama.
- 29 Kamisa na ipa hao aiki, “Ī tōpō na a kaikanamo totihoō!” ĩ na a kuu kua noai na, ĩ na kamakō na kamisa aiki, “Ai tōpō na makō kaikanamopōō!” ĩ na sa kuu kua hōtōa kule.
- 30 Sa kaikanamo totikōma, kamakō solo makō pewō iapalo kōpō. Lotami ti na kaikana tā loo sinomo wi, ĩ tiki na makō lotiki nō, makō kaikanamo nō, Isōhaeu a pelupō tōpō, ĩ 12 tōpō kui tōpō kuo noai, ĩ ola tōpō pewō na ma tā makokama läapalo kuki kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

Sai tā sai patanō Pedro a peama pia salo

Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; João 13.36-38

- 31 Ī na Jesus a kuu nō, Pedro a na a hapalo nōmōo nō, <Simão ai. Pi naka. Sai tā sai pata aiki, “Jesus a kai a hua sinomo wi ĩ sa tōpō wapa pi topa kuleō!” ĩ na a pi kuuma. Ī na a pi kuu salo, ĩsa āi saōsa kua wi na, ĩ na Sai tā sai patanō makō thama pia salo. Makō peama pia salo.
- 32 Sai tā sai patanō makō wapa kitä maaki, Teusō a na sa hapalo nō, “Kamisa na Pedro a mamō teteo mapo maapōō!” ĩ na sa kuu hōtōo kitä. Ī na sa kuu ha, kamisa na wa mamō tetea totia koiki nō, kamisa na wa nokapalo totia apa kōkōma, au noi tōpōnō sa thapo naio wi, ĩ tōpō pi lotetea totimakōō!> ĩ na Jesus a kuuma.
- 33 Ī na Jesus a kuu ha, <Pata! Kawa na sa nokapalo mapo mai kitäō! Titita wi ĩ a sai ha wa huu tā, ĩ ha sa huu naio kitäō! Wa säpamo kukōma, sa säpamo naiso kitäō!> ĩ na Pedro a kuuma.
- 34 Ī na Pedro a kuu ha, <Pedro ai. “Huki kalaka a komō halu paio mai ha, kawa aiki, ‘Jesus sa tai mi ipō’ ĩ na satehei, ĩ 3 wa kuu pi kupaso kitä” ĩ na sa kuu kule> ĩ na Jesus a kuuma.

Töpö wanisala apii töpö peama thama wi na, ĩ na Jesus a peama thama hõtöo pia salo

35 ĩ na a kuu nö, <Kamisanö makö simönö nö, “Sitipa kökö pi, nii tä pi, sātália tökö, ĩ na tökö kui ma tökö poolö maikiö!” ĩ na makö noa thaa kipili. Pokei makö simönöma tä, makö huulö pamö makö oio hātoma? Haloi ösö na makö honimo hātoma?> ĩ na Jesus a kuu ha, <Ma> töpö kuu hõtöoma.

36 ĩ na töpö kuu ha, <Pokei makö huu soma kipili maaki, huki kamakö na töpö pewö noi mai kitä. Önö kutenö, au sitipa wa kökö pi thapo pole, ĩ tä tälölöö! Au solai a silölöö! Ai wanö poo wa thapo mi salo, au wa ösö hāsokopo wi, ĩ wa ösö totokö nö, ĩ tä noa na au poo a tälöö!

37 ĩ na sa kuu kule: “Wanisala tä thaa wi, pata töpönö ĩ töpö peama thama wi na, ĩ na hi a peama thama naio soata kitäo!” ĩ na Teusö tä waheta kuu wi, kamisa katehati alu kule. Pitili ta. Huki pata töpönö sa peamapö sa> ĩ na Jesus a kuuma.

38 ĩ na a kuu ha, <Kaikana ai. Hisa ha polakapi poo kökö kua kuleö!> ĩ na töpö kuuma. ĩ na töpö kuu ha, <Pei. ĩ na pätawöö!> Jesus a kuu hõtöoma.

Olipa tiki tä heuma ha Teusö a na Jesus a hapalo noai ĩ ta

Mateus 26.36-46; Marcos 14.32-42

39 ĩ na Jesus a kuu nö, Olipa tiki tä heuma hamö a huu sinomoma kutenö, ĩ hamö a hua kōa soatasolöma. A hua soatasolö ha, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö nokasolöma.

40 Töpö nokaalö tä, <Ki hamö makö waloikitö nö, Teusö a na makö hapalopököö!> Jesus a kuu nö, ĩ hamö töpö waloikitö nö, Jesus aiki, <Teusö a na pö hapaloö! “Sai tä sai patanö samakö wapa wi ĩ tä na samakö noamaö! Wanisala sama tä thaa matimöö!” ĩ na pö kuu!> ĩ na Jesus a kuuma.

41 ĩ na a kuu nö, tole tömö a huu sokatasoma. Maa ma säsälöma, maa ma kea tolehea kutakö taso wi na, ĩ na Jesus a huu kua tasoma. ĩ na Jesus a huu kutalo nö, pili a maekonö a hīta thaiki nö, Teusö a na a hapaloma.

42 A hapalo nö, ĩ na a kuuma: <Hapa. “Sa noma piale kawanö ĩ sa noama pi topa tä, sa noamaö!” ĩ na sa kuu kule. Sa noma pasilo nö, sa hoteso wi, ĩ sa tä pii mi. Sa noma wani ipö maaki, “Wa noma päloö!” wa kuu ha, “Ökö. Awai” ĩ na sa kuu hõtöa pätaloiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

43 [ĩ na a kuu nö, ĩ tökö soatawö, Teusö a hai ĩ āju tänö Jesus a lotetepamani pia salo, a ithopalo nö, a tapamonasoma.

44 A tapamono nö, Jesus a pasilipalöma. A pasilipalöma kutenö, pe epii Jesus a pi ota apati nö, Teusö a na a hapalo loteteo satio opama. Teusö a na a hapalo lotetea satia apaö ha, iä iä tä kui na, ĩ na Jesus a sopi kui tä päsä päsämotima.]

45 Ī na tä kua tä, Teusö a na Jesus a hapalo matalo nö, a öpa kotalo nö, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö na a ekua kotaköma, töpö mioma. Töpö pi wanisala apa kutenö, töpö mitioma.

46 Töpö mitioö ha, <Wi na makö pi kuu salo, makö mitia kule? Makö hoköpalo nö, Teusö a na pö hapaloö! “Sai tä sai patanö samakö wapaö ha, wanisala sama tä thaa matimöö! Önö kutenö samakö noama totihoö!” ĩ na pö kuu> ĩ na Jesus a kuuma.

Jutasö anö Jesus a monima noai ĩ ta

Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-52; João 18.3-12

47 Ī na Jesus a hapalo kuu soala tä, töpö satehe epii töpö waloa läköma. Jesus a kai a hua sinomo wi, ĩ ai tä aiki, ĩ Jutasö a hilo wi, ĩ a huu tolehepalo nö, Jesus a na a waloa somataiki nö, noi töpönö ai töpö hūko ususa kua wi na, ĩ na Jutasö anö Jesus a hūko ususa thama läöma.

48 A hūko ususa thama läö ha, Jesus aiki, <Jutasö ai. Wa monimopa wi, sanöma sa kupaso noai, ĩ sa hūko ususa totiapala apa nö kilile?> ĩ na Jesus a kuuma.

49 Ī na a kuu ha, Jesus a kotö ha kama hai ĩ töpö öpale, ĩ töpönö tä pewö taa nö, <Poo anö hi sama töpö säpökö?> töpö kuuma.

50 Ī na töpö kuu noai, ĩ ai tänö poo a läkälö nö, ai tä sömöka wani pasopalöma. Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä na ai a kalipalo sinomo wi, ĩ kate a poko kuamö kule hamö a sömöka kuamö kule, ĩ a sömöka wani pasopalöma.

51 A sömöka pasopali ha, <Ī na pätaöö!> ĩ na Jesus a kuu nö, ĩ a sömöka na a ami walia kōo soataiki nö, a sömöka topa kōo soataköma.

52 A sömöka topa kōo soatakö nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Teusömo wi a sai ha töpö läo sinomo wi ĩ töpö, ai juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpönö Jesus a läkäalö piale, ĩ töpö na Jesus a hapalo nö, <Sa läkäli pia salo, kamisa na poo kōkō, hii tiki, ĩ na ma tä kai huu kua saio noa. Töpö waitili ipii töpö thomömo sinomoti wi, ĩ ai sa mai kitä ta pi kuu mai.

53 Ī tä wakala pewö hamö Teusömo wi a sai ha kamakö na sa kuo naio sinomo kipili maaki, sa läkäpo maapili maaki, huki kamakönö sa thama pia wi ĩ tä waloki ke. Mumi mumi tä na Sai tä sai pata kuati pole, ĩ a sainö sa thama totio pia kule> ĩ na Jesus a kuuma.

<Jesus sa tai mi ipöö!> Pedro a kuu köpa noai ĩ ta

Mateus 26.69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; João 18.15-18, 25-27

54 Ī na tä kua tä, ĩ töpönö Jesus a huölöe nö, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä sai pö ha Jesus a kai hua soatasolöma. A kai huu waikiolö tä, ĩ töpö noa hamö, pai hamö Pedro a huu haitiolöma.

55 Ī töpö pewö hulolö nö, pata tä sai pö ha töpö waloikitö nö, saponö a mötali ha koa taka säpa nö, ĩ taka kotö ha töpö loa sokea soaköma. Ī ha Pedro a loa naiköma.

56 Ī koa taka kotö ha Pedro a lotia tä, pata tä na ai moko tä kalipalo sinomo wi ĩ anö Pedro a talalö nö, Pedro a na a mamö teteiki nö, <Ki a lole, Jesus a na a huu naio sinomo wi ĩ a> ĩ na moko tä kuuma.

57 Ī na moko tä kuu ha, <Suö ai! Naiö! Jesus sa tai mi> ĩ na Pedro a kuuma.

58 Ī na tä kua tä, waiha ai wano tänö Pedro a möö nö, <Jesus a na makö nokapalo sinomo wi ĩ ai waö!> ĩ na a kuu kule maaki, <Naiö! Jesus a na sa nokapalo sinomo wi ĩ sa pasi mai kitäö!> ĩ na a kuuma.

59 Ī na tä kua tä, waiha koa taka säa kököma tä, ai tä aiki nömöwö, <Hi a lole, ĩ kaliléia tili tä pasi kutenö, Jesus a nokapalo totio wi ĩ a pasiwö> ĩ na ai tä kuu ha,

60 <Wa ta kateha pole, ĩ sa tä tai mi ipö> ĩ na Pedro a kuu hõtöoma. Ī na a kuu hõtöa tä, kalaka a komöa soatasoma.

61 Kalaka a komö tä, ĩ tökö soatawö, Jesus a nomöhöpalo nö, Pedro a na a mamö tetea soataköma. A mamö tetetaki ha, Pedro a pi hatuka apa soasoma. <Huki kalaka a komö halu paio mai ha, “Jesus sa tai mi ipö” ĩ na satehei, ĩ 3 wa kuu pi kupaso kitäö!> ĩ na Jesus a kuu noai, ĩ tä na Pedro a pi hatukua soatasoma.

62 A pi hatukupaso salo, a atua köpalölö nö, a pi otatalo opa nö, a ököpalo opati tasoma.

Jesus a na töpö hapalo pi wasöa apa nö, a sä sälähää läo noai ĩ ta

Mateus 26.67-68; Marcos 14.65

63 Ī na tä kua tä, Jesus a na töpö mamö lätio noai, Jesus a na ĩ töpö hapalo pi wasöa apa läo nö, a sä sälähää läoma.

64 A mamö sosamakö nö, a sä läoma. A sä läo nö, <Witi pili anö wa sä ke? Teusö anö wa pi pata hatuka apömanöma salo, a pi pata mosaia apöpaloö! Witi pili anö wa sä ke?> ĩ na töpö kuu pi wasöa apama.

65 Ī na töpö kuu nö, töpö hapalo köo nö, Jesus a kateha wanisala apatima.

Juteu pata töpö na Jesus a walomakö noai ĩ ta

Mateus 26.57-68; Marcos 14.53-65; João 18.19-24

66 Ī na tä kua tä, tä halusoö ha, juteu pata töpö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö kokamo nö, tä makokama totio sinomo wi, ĩ töpö na Jesus a kai waloa henaköma.

67 A kai waloa henaköma, pata töpönö tä makokama totio sinomo wi ĩ töpönö Jesus a huama lätioma. A nakalö nö, Jesus a huamatima. <Teusö anö wa simöpalö noai ĩ wa sai totiwö? Cristo wa sai?> ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki,

<“Awai. Ī sa sai totiwöö!” ĩ na sa kuu hõtöa kule maaki, “Pitili wa saiö!” ĩ na makö pi kuu hãtoa mia kuiö!

68 Kamakö na kamisanö sa tä hini kuköma, makö huo mai kitä.

69 Huki Teusö pata tä lotete epii a kaikanamo totile, ĩ kate a poko kuamö kule hamö sa loamö kuköma, sanöma sa kupaso noai ĩ sa kaikanamo naio soatio pia salo> ĩ na Jesus a kuuma.

70 Ī na Jesus a kuu ha, <“Teusö pelupö saö!” ĩ na wa kuu alu kule?> ĩ na töpö kuuma. Töpö kuu ha, <Ī na kama makö kuu kuleö!> ĩ na Jesus a kuuma.

71 A kuu ha, <Jesus a kateha nömöo wi ĩ ai ma tä wani naka maapöö! Kama a kuuhe, kama makönö ĩ ma ta hinia waikili keö!> ĩ na töpö kupaloma.

Lucas 23

Pilatosö a pata na ĩ töpönö Jesus a hilaki

Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; João 18.28-38

1 Ī na töpö kupaloma, töpö hila sototole ĩ töpö pewö öpapalo nö, Pilatosö a pata na Jesus a hilakö tasomae.

2 Ī a pata na Jesus a hilakötöhe nö, a namo simökö nö, <Hi anö juteu samakö pewö wanisalapalama pi topa apamaö! “Sesa kaikana tä na sitipa kökö totoa tihöö!” ĩ na a kuumaö! “Kaikana saö! Teusö anö sa simöpalö noai, Cristo sa sai a hilo wi ĩ sa saiö!” ĩ na a kuu naiomaö!> ĩ na töpö pewö kupaloma.

3 Ī na töpö kupaloö ha, Jesus a na Pilatosö a pata aiki, <Juteu töpö na wa kaikanamo totio wi ĩ wa?> a kuu ha, <Awai. Wa kuuhe, ĩ sa saiö!> Jesus a kuu hõtöoma.

4 Ī na Jesus a kuuma, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, ai töpö pewö sototoa naine ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö pewö na Pilatosö aiki, <“Hi anö wanisala tä thaa maa noai kitäö!” ĩ na sa pi kuu kuleö!> ĩ na Pilatosö a kuuma.

5 Ī na Pilatosö a kuu kule maaki, töpö hapalo satimo opati nö, <Kaliléia tili töpö na Jesus anö ta wäsä somataö, hi juteu tili töpö pewö na ta wäsä nömöo soataö, ĩ na ta wäsä kua noai, ĩ tänö töpö pewö isi waniho opa thaliö!> ĩ na töpö kupalo opama.

6 Ī na töpö kuu ha, <Jesus a hai, kaliléia tili tä?> ĩ na a kuu ha,

7 <Awai> töpö kuu hõtööö ha, <Kaliléia tili töpö na Etoosisö a pata kaikanamo pasiotioö!> ĩ na Pilatosö a pi kuu nö, Jetusalëi tä uli na Etoosisö a pata hamamo manu kulati, ĩ a pata na Pilatosö anö Jesus a simöpalöma.

Etoosisö kaikana tä na Jesus a hila nömökö taso noai ĩ ta

8 Etoosisö a pata na Jesus a simöpali ha, Etoosisö a pi pata mönaha apama. Jesus a kuati noai, Etoosisö a patanö ĩ ta hininöma salo, Jesus a möö pi topa

apatima. <Sa mamō tetela tā, Jesus anō tā aipama apa nō toapököö!> ĩ na a pi pata kutima.

⁹ ĩ na a pi pata kuti nō, Jesus a waloki ha, Jesus a na Etoosisō a patanō ta hini läoma. Ta hini läoma maaki, Jesus a huo hōtōo maama.

¹⁰ ĩ na tā kua tā, Teusō a tāpä sinomo wi ĩ pata tōpō, Moisés a kai wäsā sinomo wi ĩ tōpō, ĩ na kilii tōpō pewō sototole, ĩ tōpō aiki, <Jesus anō wanisala tā tha apa thaliö!> ĩ na tōpō kupalo opatima.

¹¹ ĩ na tōpō kupalo opatima, Etoosisō a pata, kama hai ĩ sotatu tōpō pewō, ĩ na tōpō kui, Jesus a na ĩ tōpō hapalo pi wasōa apa nō, Jesus a peama apa asama. A peama apa asa nō, kaikana tänō haloī ösō toita apii ösō halopo sinomo wi ĩ ösō tälō nō, Jesus a halomakōma. ĩ ösönō Jesus a halomakō nō, Pilatosō a pata na a simōa kōkōma.

¹² A simōa kōkō noai ĩ tā wakala na soatawō, Etoosisō a pata, Pilatosō a pata, ĩ na kilii tōpō noimaso kua kōa soatakōma. Tōpō wanihasotima maaki, ĩ tā wakala soatawō, tōpō noimaso kōa soatakōma.

Pilatosō a pata na Jesus a kua kōa kule

Mateus 27.15-26; Marcos 15.6-15; João 18.39--19.16

¹³ ĩ na tā kua tā, Teusō a tāpä sinomo wi ĩ pata tōpō, ai juteu pata tōpō nai soatawō, juteu tōpō pewō, ĩ na tōpō kui, Pilatosō a patanō ĩ tōpō pewō kokamoa totimanō nō,

¹⁴ <Kamisa na Jesus ma hilakōso nō, “Jesus anō tōpō pewō isi wanihapalama apati thaliö! Wanisala tā thaa toitio wi ĩ a totiwōö!” ĩ na makō kuu asa kule maaki, “Pitili makōö!” ĩ na sa pi kuu pasia maneö!

¹⁵ ĩ na Etoosisō a pi pata kuu naia maneö! Hiki. Kamisa na ĩ a patanō Jesus a simōa sapa kōa saipale ta. Wanisala tā thaa wi ĩ tā noa na tōpō säpamo sinomo wi, Jesus anō ĩ tā wanisala thaa maama matatä.

¹⁶ Önō kutenō, Jesus sama soa päpalō nō, sa hula kopalöpököö!> ĩ na Pilatosō a pata kuuma.

¹⁷ [ĩ tā inama pewō hamō juteu tōpō pásōkoamo tā, titita wi a sai ha tōpō titile, Pilatosō a patanō ĩ ai tā atupama kōo sinomoma. <ĩ a wani lisia kopamanö!> Pilatosō a pata na ĩ na juteu tōpō kuu ha, ĩ ai tā atupama kōo sinomoma.]

¹⁸ <Jesus sa hula kopalöpököö!> Pilatosō a pata kuu ha, <Jesus a säpalöö! Pahapásō wa wani hula kōa pasipalō nō, kamisamakō na a wani lisia kōa pasipamanö!> ĩ na tōpō lalupalo kuutoma.

¹⁹ Pahapásō a waninō ai jetusalēi tili tōpō pi lulumaki ha, kaikana tā na tōpō hōlapalōo, Pahapásō a waninō ai tā säpali, ĩ na a wani kua noai, ĩ tā noa na sai a lototoa apōle, ĩ a sai ösimō ha pata tōpönō Pahapásō a wani titikō noai, tōpō lalupalo opati pole, ĩ tōpönō ĩ a wani lisipama pi topa apa kōoma.

20 <Pahapásö a wani lisia kopamanö nö, Jesus a hulapa kōo tihöö!> ĩ na töpö kupaloti kule maaki, Pilatosö a patanö Jesus a hulapa pi topa apa kōa salo, ĩ töpö na a hapalo kōoma.

21 A hapalo kōoma maaki, <Hii ti pakalai ti ha Jesus a pi hĩtaköö! Hii ti pakalai ti ha Jesus a pi hĩtaköö!> ĩ na töpö lalupalo opöla nö, ĩ na töpö kuutoma.

22 ĩ na töpö kuutoö ha, <Ĩ ka pi tä noa nakö?> ĩ na polakapi Pilatosö a kuu pi kua waikipasoma maaki, Pilatosö aiki kōtawö, <Ĩ ka pi tä noa nakö? Wanisala tä thaa wi ĩ tä noa na töpö säpamo sinomo wi, Jesus anö ĩ tä wanisala thaa maama. Önö kutenö, sa soa päpalö nö, sa hula kopalöö!> ĩ na Pilatosö a pata kuu kōoma.

23 ĩ na a pata kuu kōa kule maaki, pe epii töpö lalupalo opati nö, <Hii ti pakalai ti ha a pi wani hĩtaköö!> töpö kuu satimo opati ha,

24 <Awai> ĩ na Pilatosö a kuu kōa hōtösoma.

25 A kuu kōa hōtölo nö, ai töpö hōlapalamaö, ai tä säpali, ĩ na a wani kuati noai, ĩ tä noa na a wani titia hōtökö noai, ĩ töpö pewönö ĩ a wani naka noai, Pilatosö a patanö ĩ a wani lisia kopamanöma. Jesus a hulapa kōo mai ha, <Ĩ töpö pewönö Jesus a thama pi topa wi, ĩ töpö pewönö ĩ tä thama totiopö> ĩ na Pilatosö a pata kuuma.

Simão a waninö hii ti pakalai ti pata maonönö noai ĩ ta

26 ĩ na tä kua tä, sotatu töpönö Jesus a kai huu soalö pamö, pölösö ha siteni tä Simão a wani huu läo noai, ĩ a wani waloa läköma, sotatu töpönö ĩ a wani hua lälö nö, ĩ a wani na hii ti pakalai ti pata maomakö nö, <Peiö! Jesus a na a huu naionöö!> ĩ na a noa wani thama.

Hii ti pakalai ti ha Jesus a pi hĩtakö noai ĩ ta

Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; João 19.17-27

27 ĩ na tä kua tä, Jesus a na töpö satehe epii töpö nokaalöma. Suö töpö kai pewö nokaalöma. ĩ suö töpö nokaalö pamö pe epii töpö pi ota apaimataso salo, töpö lalupalo opa nö, Jesus a na töpö ököpaloma.

28 ĩ suö töpö ököpaloö ha, Jesus a nomöhöpalo nö, a mamö tetepa sapa koiki nö, <Jetusalēi tilisoma pö! Sa nö ököpo maikiö! Kamakö, kamakö hai ulu töpö, ĩ na makö kui makö na pasiwö pö ökö totio pasioö!

29 Pi naka. Waiha ĩ na tä kua kitäö! “Ulu tä kupo mi ipii, ĩ töpönö ulu tä thapa pasio maa noai, ulu tä satiapalama pasio ma apa noai, ĩ töpö topa apa asa kuleö!” ĩ na tä kuu wi tä kupaso kitä.

30 ĩ tä, töpö pewö pepalo opati salo, maa makö na töpö hapalo nö, “Kamisamakö hētu ha maa makö soa hētua nö toikö sa” ĩ na töpö kuu kitäö! Töpö kuu nö, “Samakö patilia sosa totikiö!” ĩ na heuma tökö na töpö kupalo naio kitäö!

31 Hii tiki liä tä, wani ipii tiki wakö umöo sinomoö. Tiki siliki ipö tä, lope epii tiki wakö umöa haitaki. Ī na ĩ tä kua kua wi na, ĩ na ai töpö kua hōtōo. Huki sa pea kule maaki, waiha pe epii juteu makö pepalo opa kuki kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

32 Ī na tä kua tä, <Jesus ma säpali salo, wanisala tä thati noai, polakapi ĩ ma tökö wani säa naia soapalöö!> ĩ na sotatu töpö noa thaö ha, Jesus a kai huulö tä, polakapi ĩ tökö kai huu naioma.

33 Ī töpö pewö kai hulolö nö, He manokosi tä uli ha töpö kai waloikitö nö, ĩ ha hii ti pakalai ti ha Jesus a pi hīta soatakömae. Ī polakapi töpönö wanisala tä thatala apati noai, ai tiko tiki na ĩ töpö pi hīta sätāa naia soataköma. Jesus kate a poko kuamö kule hamö ai tä pi hītamö thaki, hai a poko kuamö kule hamö ai a pi hītamö thaki, ĩ na töpö pi hīta sätāa polaka thaköma.

34 [Ī töpö pewö pi hīta tä, Jesus aiki, <Hapa. Hi töpönö sa pi hītake, ĩ tä na ĩ töpö pi hatukuo ma apapawö. Töpö pi moti ipö kutenö, sa pi hītake, ĩ wa tä noa mapamanö nö, ĩ töpö na a hīso häto tihöö!> a kuuma.] Ī na tä kua tä, <Witi pili töpönö Jesus a hai haloi ösö täa asalöpö?> ĩ na ai töpö kuu nö, maa makö ose wai ha tä säökökö noai, ĩ makö wai säsäkö nö, ai töpönö Jesus a hai haloi ösö täa asalöma.

35 Ī ha satehe epii töpö mamö tetela tä, Jesus a na juteu pata töpö hapalo pi wasöa apatima. Töpö hapalo nö, <Ki anö ai töpö noama läo sinomopili maaki, kama noao sapao kōo mi salo. Teusö anö a saia totilö nö, ĩ a simönö noai, ĩ Cristo a hilo wi, ĩ a kutenö, a noma piale, ĩ kama noao sapao kōo mai a!> ĩ na töpö kupalo pi wasöa apatima.

36 Ī tä, Jesus a na sotatu töpö hapalo pi wasöa naioma. Jesus a na tuu pi wasu upii tuu pi totokö nö,

37 <Juteu töpö na wa kaikanamo wi ĩ wa kutenö, wa peati pole, ĩ tä na kama wa noamo sapamo kōo pasiopököö!> ĩ na töpö ĩkapalo kuutoma.

38 Ī ha hii ti pakalai ti ha Jesus a pi hītale, Jesus a hētu ha hii ti ola tolehele, ĩ ha,Hi a hai, juteu töpö na a kaikanamo totio wi ĩ a ĩ na tä kuu wi tä säökama pi sätāmaköma.

39 Ī na tä kua tä, wanisala tä tha apati noai, ĩ töpö pi hīta sätāle, Jesus a na ĩ ai a wani hapalo pi wasöa soatalo opati nö, <Teusö anö wa simönö noai, ĩ Cristo wa hilo wi ĩ wa sai ta o? Ī wa totiwö aköna, kama wa noamo sapamo kōo, samakö noama naioö, ĩ na wa kua kipi ta. Hi ti na makö noma piale, ĩ tä na makö noama pola pi, wa pi kuu maiki> ĩ na a wani kuuma.

40 Ī na a wani kuu ha, ai tä pi hīta sätāle, ĩ aiki, <Ī makö pewö peama pasia kule maaki, Teusö a na wa kili ma apapa wikö a!

41 Kawa, kamisa, ĩ na kilii makönö wanisala ma tä thatala apati noai, ĩ tä noa na makö pepalama kule maaki, hi Jesus anö wanisala tä thaa pasio maama> ĩ na a kuu nö,

42 Jesus a na, <Jesus ai. Wa huu kōa tä, wa kaikanamo totio piale, ĩ tä, kamisa na wa pi motöpo mai, sa totiapala totio solöpökö!> ĩ na a kuuma.

43 ĩ na a kuu ha, <“Tä uli toita apii, ĩ tä uli ha Teusö a thapo wi ĩ ösi töpö kulei, huki ĩ hamö kamisa na wa kua naiki kitäö!” ĩ na sa kuu kuleö! Pitili sa> ĩ na Jesus a kuuma.

Jesus a nomaso noai ĩ ta

Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; João 19.28-30

44 ĩ na tä kua tä, motokö hētupo tä, ĩ tä uli pewö hamö mumi mumi tä pata waloa soa pätaköma. Mumi mumi tä pata waloa soa pätakö nö, motokö kaöpo opa tä, tä pata wakala kōo soa pätaköma.

45 ĩ tä, Teusömo wi a sai ösimö ha watata ösökö pata supei, ösökö pata katöle, ĩ kama mötali ösökö kaka saimoa päpasoma.

46 ĩ tä, lope epii Jesus a hapalo nö, <Hapa! Sa ösi tälöö! Kamisa ösi taa konöö!> ĩ na Jesus a kuu nö, ĩ ha a noma soatasoma.

47 Jesus a kuati noai, ai sotatu tänö ĩ tä tati nö, <Teusö a totiatalo opati nö kiliawö> a pi kuu nö, <Hi Jesus anö wanisala tä thaa maa noai ĩ a totiwöö! Pitili saö!> ĩ na a kuuma.

48 ĩ na tä kua tä, Jesus a pi hĩtale, ai töpö satehe epii töpönö ĩ tä möö pi topa apa salo, hii ti pakalai ti ha Jesus a pi hĩta pa, töpö kokamonasoma. ĩ töpönö Jesus a kua noai ĩ tä taa nö, kama töpö pi ota apa salo, kama töpö kotopö são kōo pola nö, töpö konasolöma.

49 ĩ töpö satehe epii töpö konasolö noai ha, Jesus a hai ĩ noi töpö pewö, Kaliléia tä uli ha Jesus a hupalo somatia tä, Jesus a na suö töpö nokapalo soma noai ĩ suö töpö nokapalo soatile ĩ töpö suö, ĩ na töpö kui, pasökö tömö ĩ töpö öpa haipalo nö, Jesus a na töpö mamö teteo haitioma.

Thaka taka ha Jesus a nomawö titikö noai ĩ ta

Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; João 19.38-42

50-52 ĩ na tä kua tä, Atimatéia tä uli ha juteu töpö pililati, ĩ tä uli ha José a pilio naio noai, ĩ anö Pilatosö a pata na Jesus pili tä nakama. José a hai, juteu pata töpö kokamo sinomo wi ĩ ai a kuo naio soatama. José a topa apama. A makoka apatima. <Jesus ma säpamanöpöö!> ĩ na juteu pata töpö kuuma maaki, ĩ na José a kuu naio maama. Teusö a kaikanamo toitio wi, José anö ĩ tä walo tatima.

53 ĩ anö Jesus pili tä nakalö nö, Jesus a nomawö ithoa kopamanö nö, watata ösökö toita apii ösökönö Jesus a halo kolilipalö nö, maa makö ha nomawö

töpö titiopö ī thaka taka thakö noai, ī taka na ai nomawö tä titio paio maama taka na José anö Jesus a titiköma.

54 Mota mapo wi ī tä wakala kupo kōo pia tä, Jesus a titiköma.

55 Kaliléia tä uli ha Jesus a hupalo somatia tä, Jesus a na suö töpö nokapaloti noai ī töpö nokapalo soatile ī töpö hulolö nö, ī töpö suö mamö tetela tä, José anö Jesus a titiköma.

56 Ī suö töpönö ī tä möö nö, töpö kōa soatapo nö, Jesus a nomawö hulukupali pia salo, tuu nisamö toita apii, tuu tapu upii, ī tuu thakömae. Ī tuu thakö nö, mota mapo wi ī tä wakala kuiki nö, <Ī tä wakala ha pö kalipalo ti!> ī na Teusö tä waheta kuuma kutenö, ī suö töpö mota mapo paioma.

Lucas 24

Jesus a temöa konaso noai ī ta

Mateus 28.1-10; Marcos 16.1-10; João 20.1-10

1 Ī na tä kua tä, mota mapo wi ī tä wakala hasua waikikö noai ha, ī tä hena tä sai tä, suö töpönö tuu nisamö toita apii tuu thakö noai, Jesus a titio taso pamö ī tuu kai ekua henaköma.

2 Töpö ekua henaki nö, Jesus a titilati, ī hamö töpö waloa henakitö nö, maa ma patanö taka lakö noai, taka hākoa kōa waikipalö noai taka tapama.

3 Suö töpönö ī tä talalö nö, töpö lisia soatalolö nö, tä möma maaki, Jesus pata tä nomawö makeo noai, ī tä pokeoma.

4 Jesus a paa mi ha, töpö pi wi na takömo opama. <Wi na taköö?> suö töpö pi kuu kai öpapalo soa tä, polakapi wano tökö tapamoa soa pätasoma. Kama töpö hai ī haloi ösö wakala apama.

5 Ī tökö taa nö kililali salo, suö töpö māi poa soataköma. Ī ha wano töpö aiki, <Wi na makö pi kuu salo, hi thaka taka ha a temö öpii, ī ma tae pasia pikitia kule? Hi taka hai, nomawö tä titio wi, ī taka pasiwö ta pi kuu mai.

6 Hi taka ha Jesus a titia maneö! A temöa kōa waikilo nö, a hua kōa waikisolömaö! Kaliléia tä uli na a hupaloti pola nö, ī tä kamakö na a kuu noai, ī tä na makö pi hatukua maa kule ta o?

7 Pi naka. Ī na a kuuma: “Töpö wanisala apii ī töpö na sanöma sa kupaso noai, ai töpönö ī sa namo simökö nö, sa totoki kitäö! Ī töpö wanisala apii ī töpönö sa tälö nö, hii ti pakalai ti pesokö ha sa sätamakö nö, sa säpamani pia saloö! Sa säpamanöma, polakapi tä mumi matalo nö, ī ai hena tä soatawö sa temöa kōa soatasopö saö!” ī na kamakö na Jesus a kuu waikiomaö!> ī na suö töpö na ī na ī wano tökö kuu ha,

8 suö töpö pi hatuka apa soataiki nö, <Hai. Awiö! Ī na a kuu kipili nökö> töpö pi kuuma.

9 Ī na tōpō pi kuu nö, tōpō sapa kopalo nö, 11 tōpōnō Jesus a kai a hua sinomo noai ĩ tōpō, ĩ tōpō na ai tōpō kua naitio noai ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō pewō na suō tōpōnō ĩ tā pewō a wäsä soatama.

10 Maria Matalena a, Joana a, Tiago a hai ĩ pōpōnō Maria a, ai suō tōpō huu naio noai ĩ tōpō, ĩ na suō tōpō kui tōpō kotapolō nö, Jesus anō kama hai ĩ 11 tōpō simōa totia asalō noai ĩ tōpō na ĩ suō tōpōnō tā pewō a wäsä totioma.

11 Tā pewō a wäsä totioma maaki, <Suō tōpō kuu päta kuleō! Pitili ta mai kitäō!> ĩ na Jesus a hai ĩ 11 tōpō kule, ĩ tōpō kuuma.

12 <Ta holisimo päokōō!> ĩ na tōpō kuu kule maaki, Pedro a öpa soataiki nö, a lälää soatalolō nö, Jesus a titio noai, ĩ hamō a waloa soataikitō nö, a mõi poa soataikitō nö, watata ösökō toita apii ösökōnō Jesus a halo ala noai ĩ ösökō ala taa sisalalōma. Jesus a tapa mai ha, ĩ ösökō taa sisalalō nö, <Kilatilha!> a pi kulo nö, a kōa soatasolōma.

Emausō tā uli na tōpō koonō tā, ĩ tōpō na Jesus a tapamo noai ĩ ta

Marcos 16.12-13

13 Ī tā wakala na, Jesus a na tōpō nokapaloti wi, Emausō tā uli hamō ĩ ai polakapi tōpō konasolōma. Motokō kaöpo tā, Jetusalēi tā uli ha wa husolo nö, wisa täi ha Emausō tā uli ha wa waloa soatakō tasoō.

14 Emausō tā uli hamō ĩ tōpō polakapi koonō pamō, Jesus a kuati noai, ĩ ta kateha kōtiolōma.

15 Ī ta katehati tā, Jesus a waloa haikötō nö, ĩ tōpō na a huu naitiolōma.

16 A huu naitiolōma maaki, Teusō anō ĩ tōpō pi motōmakōma kutenō, ĩ tōpōnō Jesus a tai mio opama. <Jesus a hātowō> ĩ na tōpō pi kuu maama.

17 Ī na tā kua tā, Jesus aiki, <Ī ka pi ma ta katehati ke?> ĩ na a kuu ha, ĩ tōpō öpa opia soataiki nö, tōpō pi ota apōpalo nö,

18 Kleiipasō aiki, <Jetusalēi tā uli na wa kuoma maaki, huki tā kuati noai, ĩ wa tā taō pasio mikō?> ĩ na a kuu ha,

19 <Ī wi na tā kua totioma?> Jesus a kuu ha, <Pi naka. Nasaté tili Jesus sama katehati ke. “Jesus anō Teusō a kai wäsä sinomoti noai ĩ a. Teusō a kai wäsä tā a hapalo tao opa sinomoō. Jesus a lotete epō kutenō, tā aipōama apa sinomoō” ĩ na tōpō pewō pi kutima. Ī na Teusō a pi kuu naio noai kitä.

20 Ī na tā kua tā, Teusō a täpä sinomo wi ĩ pata tōpō, pata tōpōnō makō simōa sinomo wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpōnō Jesus a namo simökō nö, a säpamanōma. Hii ti pakalai ti ha a sutimakō nö, a säpamanōma.

21 “Isöhaeu makō pewō noama nö, makō täapa kōo läo totio piale, ĩ a hai, Jesus a sai hātowō” ĩ na samakō kupaloti tā, a säa pikipalōmae. A säpalō noai, polakapi tā mumi hasua waikipasoma.

- 22 Ī na tä kua tä, Jesus a na samakö nokapalo sinomotipili, huki ĩ ai töpö suönö samakö pi wi na takömoma apama. Tä halu tä, ĩ töpö suö hua henanonö nö, Jesus a nomawö titio taso pamö töpö suö waloa henakitö nö,
- 23 Jesus a nomawö tapa mi salo, töpö kōa soatapolö nö, “Jesus a titikö noai, ĩ taka poke epö thaiö! Jesus sama tapa maa keö! Āju sama töpö taa sisalali keö! ‘Jesus a temöa kōo waikiloheö!’ ĩ na ĩ āju töpö kuu keheö!” ĩ na ĩ suö töpö kuuma.
- 24 Ī na ĩ suö töpö kuu ha, kamisamakö hai ĩ ai töpö hua nömöa soatalolö nö, “Taka poke epö thaiö!” suö töpö kuu noai, ĩ taka poke taa nömönanö nasoma. ĩ töpönö Jesus a nomawö titia tapa laso maama> ĩ na Jesus a na ta wäsä nö, ĩ na ĩ töpö kuuma.
- 25 Ī na töpö kuu ha, <Makö pi motio opapa wi. Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ ma ta hini haiatalo mi ipö salöö!> ĩ na Jesus a kuu nö,
- 26 <Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ töpö aiki, “Teusö anö a kaikana asapalö noai, waiha ĩ kaikana tä pea totio kitäö! A pea totio paio nö, a kaikanamo totiki kitäö!” ĩ na töpö kuu waikioma salo, ĩ kaikana tä peatima matatä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 27 Ī na Jesus a kuu nö, ĩ töpö na Jesus anö Moisés a kai wäsä somaö, Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ töpö kai wäsä nömöoö, ĩ na Jesus anö ĩ ta wäsä thamatima. Moisés a, Teusö a kai wäsä sinomo noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö uni ta thaae nö, Jesus a katehatimae. Jesus a katehati noai, ĩ tä sãökama. Jesus a katehati noai, Jesus anö ĩ tä sãökama wäsä totioma. ĩ tä na Jesus anö, töpö huti pole, ĩ töpö pi hatukumanöma.
- 28 Ī töpö pi hatukuma pamö, <Tole hamö hi a huu pia kulatiö!> ĩ na Jesus anö töpö pi thamaö ha,
- 29 <Tä wisa waikileö! Kamisamakö sai pö ha a kua naia paia pätaikiö!> ĩ na töpö kuu ha, ĩ töpö na Jesus a lisia naipasolöma.
- 30 A lisia naipasoma, ĩ töpö na a ia naio pia salo, ĩsa āi tälö nö, Teusö a na a hapalo nö, ĩ āi kakapalö nö, ĩ töpö na āi totoköma.
- 31 Ī töpönö Jesus a tai mio opama maaki, Jesus anö ĩsa āi totoki ha, ĩ tä Jesus a taö kōo soataköma. Jesus a taö kōo soataki ha, ĩ tökö soatawö Jesus a motöa soataköma.
- 32 A motöa soataki ha, töpö hapalo haitio nö, <Piliso hamö makö huti pola nö, Jesus anö Teusö tä waheta na makö pi hatukamati tä, makö pi wakala apati kipii nökö> ĩ na ĩ töpö kuuma.
- 33 Ī na töpö kuu nö, Jetusalēi tä uli ha töpö hua sapa kōo soatasolöma. Töpö sapa kōo soatalolö nö, Jetusalēi tä uli na Jesus a kai a hua sinomoti noai ĩ 11 töpö, ai töpö, ĩ na töpö kui töpö kokamo polati, ĩ tä taa soatalö tasoma.

34 Ī ha tōpō kokamone, ĩ tōpō aiki, <Ta wäsä noai ĩ pitili taö! Pata tä temöa konasoma thaiö! Simão a na a tapamonasoma thaiö!> ĩ na tōpō kuuma.

35 Ī na tōpō kuu ha, polakapi tōpō kopoe, ĩ tōpönö tä pewö a wäsä hōtōoma. Piliso hamö tōpō huti pola nö, Jesus anö Teusö tä waheta wäsäti nö, sai a na ĩsa āi totoa tä, <Hi a hai, ĩ Jesus a totiwöö!> Jesus anö ĩ tōpō pi thama noai, ĩ tä pewö a wäsäma.

Kama kai a hua sinomo noai ĩ tōpō na Jesus a tapamoa asaso noai ĩ ta

Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8

36 Ī tōpönö tä pewö a wäsä soala tä, tōpō loa sototole, ĩ tōpō mōtali ha Jesus a tapamoa soatalo nö, <Makö kilipalo mai, toitai pö kuikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

37 Ī na a kuu kule maaki, tōpō kilipalo opaö, tōpō pi honipo opaö, ĩ na tōpō kua pola nö, <Hi Jesus a ösi hāto päwö> ĩ na tōpō pi kuuma.

38 Ī na tōpō pi kuu ha, <Ī ka pi tä na makö pi honipo opati kule? “Jesus a temö kōo hāto maa noai kitäö!” makö pi kuu salo, makö pi honipoti hātoa kule?

39 Hiki. Sa amiki möö nökö. Ī sa soawö. Sa hōpöa nökö. Ī sa kuo soa pola sö. Ösi sa mai kitä. Ösi tä thuu tupö wani kua naia mai kitäö! Sa möö totioö, sa hōpöaö, ĩ na makö kua nö, “Ā āi. Ī Jesus tä wani kuo soama pi kuu mai” ĩ na makö pewö kuupököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

40 Ī na a kuu nö, a ia wi ĩ a ami, a huu wi ĩ a ami, ĩ na a amiki mömo kua soatama.

41 Jesus a ami pewö mömo soata nö toaö ha, tōpō pi mōnahapalo opa kule maaki, tōpō pi honipo opa nö, <Hi Jesus a sai totiwöö!> tōpō pi kuu tomöpo maama. Ī na tōpō kuu totio mi kutenö, Jesus aiki, <Hisa ha nii tä kua kule?> ĩ na a kuu ha,

42 ĩ tōpönö salaka a see noki wai totoköma.

43 Jesus anö ĩ a noki asawösö wai täa hōtölö nö, ĩ tōpō mamö tetela tä, a noki asawösö wai oa soatalöma.

44 A asawösö wai oa hōtöälö nö, <Kamakö na sa kuo naitiopili, ĩ tä, ĩ na sa kuu kipili: “Moisés a, Teusö a kai a wäsä sinomoti noai ĩ tōpō, ama ta thaa sinomo noai ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpönö tä säökökö nö, sa wäsä sinomotima. Sa wäsä nö, ‘Teusö anö a simöpa piale, ĩ na ĩ a kuati kitäö!’ ĩ na tōpō kuuma. Tōpō kuu noai, ĩ pitili ta totii kuo totio kitäö!” ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu tolea totiatalo opati kipili nökö> ĩ na Jesus a kuuma.

45 Ī na a kuu nö, kama hai tōpō na Jesus anö Teusö tä waheta taöma totio pia salo, tōpō pi hatukamama.

46 Tōpō pi hatuka totimanö nö, <Pi naka. Ī na Teusö tä waheta kuu: “Teusö anö Cristo a simöni wi, ĩ a pea totio nö, a nomano nö, polakapi tä mumi matalo nö, ĩ tä hena tä, a temöa kōa soataso kitäö!

47 A temöa konasoma, Jetusalēi tā uli ha töpö kule, ĩ töpö na ta wäsä somataö, ĩ tā uli pewö pata hamö sanöma töpö pilio setekepa apii, ĩ töpö pewö na ĩ ta wäsä nömöoö, ĩ na ta wäsä hätähäa setekea totipali kitäö! Ta wäsä setekeo pola nö, ‘<Wanisala sa tä thaa noai, ĩ sa tä thaa kota wani ipöö! Teusö a na sa pi wasio naia kuleö!> ĩ na wa kuu ha, wanisala wa tä thaa noai, Jesus anö ĩ tä noa thaa waikipalöma kutenö, wanisala wa tä thaa noai, Teusö anö ĩ tä noa hosa waikilömaö!’ ĩ na ĩ tā uli pewö hamö ĩ na ĩ ta wäsä setekea totipalöpököo!” ĩ na Teusö tä waheta kuu> ĩ na Jesus a kuuma.

48 ĩ na a kuu nö, <Kamakönö ma tä möö taso noai, ĩ makönö ta wäsä totiataloö!

49 “ĩ sa tä totoki kitäö!” ĩ na ipa hao a kuu noai, kamakö na ĩ sa tä simöpa pia kuleö! Önö kutenö, ipa hao anö tä totoa piale, ĩ tänö makö lotetepama paio mi tä, hi Jetusalēi tā uli ha pö kua paikiö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thama.

Hi tä hētu ha Jesus a konasolö noai ĩ ta

Marcos 16.19-20; Atos 1.9-11

50 ĩ na Jesus anö kama hai töpö noa thaa nö, Petânia tā uli hamö ĩ töpö kai hulasolöma. ĩ ha töpö kai waloikitö nö, Jesus a poko sononoa soataikitö nö, <Teusö anö makö totiapala haio sinomo wi, ĩ sa tä pii kuleö!> ĩ na a kuuma.

51 ĩ na a kutalo nö, a hoköa soatasoma. Hi tä hētu hamö Teusö anö a täa kōa soatalöma.

52 A täa kōa soapölö ha, <Jesus a hai ĩ kaikana tä sai totiwöö! Teusö anö a simöa totipalö noai ĩ a totiwöö!> ĩ na töpö kuu nö, Jetusalēi tā uli hamö töpö pi mönaha kai hua sapa konasolöma.

53 Töpö hua sapa kononö nö, Teusömo wi a sai ha ĩ töpö kutiki nö, Teusö a na töpö hapalo soatio nö, <Teusö ai. Wa totiatalo opawö> ĩ na töpö kutima.

João

João 1

A haö wi, ĩ a hai, sanöma tä kupaso noai ĩ ta

- 1 Somi tä sai tä, hi masita tä uli kua paia mi tä, a haö wi, ĩ a kuo somama. Teusö a na ĩ a kutioma. A haö wi, ĩ a hai ĩ Teusö a kuoma.
- 2 Somi tä, Teusö a na a kutioma.
- 3 Teusö anö, a haö wi ĩ a na ĩ tä pewö thapamanöma. A haö wi, ĩ a kuo maama aköna, tä pewö thapa maa noa kipi.
- 4 ĩ anö töpö ösi palimipamanöma. Töpö ösi palimipamanö noai, ĩ anö sanöma töpö na wakala tä totoköma.
- 5 Mumi mumi tä kuo pa ĩ wakala tä waloköma, tä wakalapasoö. Mumi mumi tänö ĩ tä wakala sii lupö tai mio opama.
- 6 ĩ na tä kua tä, Teusö anö ai tä simönöma. João a hilo kua wi a simönöma.
- 7 <Ĩ tä wakala hai, Jesus Cristo tä wakala> ĩ na João a kuupö, a simönöma. <Ĩ pitili ta> töpö pewö pi thama pia salo, a waloköma.
- 8 João a hai, ĩ tä wakala kuo maama.
- 9 A haö wi, ĩ a hai, ĩ tä wakala sai kuo totioma. Hi masita tä uli ha a waloiki nö, sanöma töpö pewö pi hatukupamanöma.
- 10 A haö wi, hi masita tä uli ha a kuoma. Teusö anö ĩ a na masita tä uli thapamanöma maaki, sanöma töpönö ĩ a taö naio soata maama.
- 11 Kama hai ĩ tä uli na a waloköma maaki, kama hai ĩ töpönö a naka läo pasio maama.
- 12 Kama hai ĩ töpö pewönö a naka läo maa noai maaki, ai töpönö a naka läa pasia pälöma. ĩ töpö na, <Teusö ulupö makö kua asapasopöö!> a kuu asama. <A haö wi ĩ a pitili> töpö pi kuu noai, ĩ töpö na a kuu asama.
- 13 Sanöma töpö ulu pö hasulupo kua wi na, ĩ na Teusö ulupö töpö hasulupo kua pasio maama. <Ulu ma thaköpöö!> sanöma töpö kuu nö, ulu a thaa kua wi na, ĩ na Teusö ulu pö töpö thaa kua pasio maama. <Teusö ulupö ma töpö thapalö nököö!> sanöma töpö pi kuu wi, ĩ tänö Teusö ulupö töpö thapa pasio maama. Sanöma töpönö kuno mai. Teusö anö kama töpö ulu thalalöma.
- 14 A haö wi, ĩ sanöma tä kupasoma. Sanöma tä kupalo nö, sanöma makö na a pilia naiköma. Makö pi ipatima kutenö, makö totiapala apa kuköma. ĩ a pitilio opama. Teusö a hai ĩ pelupö a samii, ĩ a möamö toita apa sinomoma. A möamö toita apii, a wakala apii, ĩ sama tä tapa kuköma.

15 João anö a wäsäma. Lope epii a hapalo nö, <“Kamisa hai ĩ pata sa hõto waikiwö maaki, kamisa noa ha a kule, ĩ a patamo tolehe epö. Kamisa mai ha a kuo somama kutenö, a patamo tolehe epö” sa kuupili, hi ĩ a> João a kuuma.

16 ĩ anö makö pi ipa sinomo opa kutenö, makö totiapala apaö.

17 <“ĩ na pö kua totihoö!” wa kuu!> ĩ na Teusö anö ĩ na Moisés a noa thaö ha, Moisés anö ĩ ta wäsä tolea paioma. Moisés anö makö noa thaa tolea paioma maaki, huki Teusö anö makö totiapala sinomo pia salo, Jesus Cristo a simönöma. A simönö noai, ĩ anö makö totiapala apaö, a pitilimo opaö, ĩ na ĩ a kuaö.

18 Ai tä sanömanö Teusö a tapa tai mi ipö. Põ Teusö a kotö na pelupö a samii, ĩ Teusö a naiwö, ĩ a kuo paitio noai ĩ anö, <ĩ na Teusö a kuati ta o> makö pi thama päoma.

João anö töpö mõi õma sinomo wi, ĩ a patanö ta wäsä noai ĩ ta

19 ĩ na tä kua tä, Jetusalēi tä uli hamö juteu töpö hai ĩ pata töpö pilio wi, ĩ töpönö João a na ai töpö simönöma. Teusö a täpä sinomo wi ĩ töpö, Teusömo wi a sai ha töpö kalipalo sinomo wi ĩ lepii töpö, ĩ na töpö kui töpö simönöma. ĩ töpö simöpa piale, ĩ töpö na, <“ĩ witi wa totiwö?” João a na ĩ na makö kutöo!> pata töpönö töpö noa thama.

20 Töpö noa thaö ha, João a na ĩ töpö waloikitö nö, <ĩ witi wa totiwö?> töpö kuu ha, <“ĩ kaikana tänö makö noama totio kitäo!” Teusö tä waheta kuu noai, ĩ Cristo sa mai kitäo!> João a kuu hõtöoma.

21 A kuu ha, <ĩ witi pili wa sai pasiwö? Elias a hai, ĩ anö Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ wa pasi hätowö?> ĩ töpö kuu ha, <Mawö> João a kuu hõtöoö ha, <Teusö a kai a wäsäpö, ĩ a huu piale, ĩ wa hätowö?> töpö kuu ha, <Mawöo!> João a kuuma.

22 ĩ na João a kuu ha, <ĩ witi pili wa sai totiwö?> töpö kuu nö, <Samakö simönipili, ĩ töpö na, “ĩ na João a kuu kipiliö!” ĩ na samakö kuu hõtöopöo!> ĩ na töpö kuuma.

23 ĩ na töpö kuu ha, <Pi naka. Ai töpö pilia mai tä uli na sa huti pamö sa ta wäsä wi, ĩ sa. Sa ta wäsä tä, “Kaikana tä walo pia manu kule, tä pewö makokoa läpalöo!” lope epii sa kuu kuleö!> ĩ na João a kuuma. Isaías a kuu soma kua noai na, ĩ na João a kuu nömöoma.

24 João a na töpö simönö noai, ĩ patiseu töpö kuoma.

25 ĩ töpönö João a hapalama kota nö, <“ĩ kaikana tänö makö noama totio kitäo! Teusö tä waheta kuu noai, ĩ Cristo a hilo wi, ĩ sa mai kitäo! Elias sa mai kitäo! Teusö a kai a wäsä wi, ĩ a huu piale, ĩ sa mai kitäo!” ĩ na wa kuu wi maaki, wa töpö mõi õma pikitiowö. Wi na wa pi kuu salo, wa töpö mõi õma pikitia kule?> ĩ na ĩ töpö kuuma.

26 Ī na ĩ tōpō kuu ha, <Kamisanö, maa tuu ha sa tōpō māi ōma pasia pāa kule. Ma möö tai mi ipii, kamakö na ĩ a huu tikiliapalo naia kule.

27 Kamisa noa ha a huu pole, “Kamisa na ĩ a totiatalo toleha apa asaö” sa pi kuu salo, ĩ a na sa pakä kili ipaö. A ami halole, ĩ sa tä kusöpa kili ipaö> ĩ na João a kuuma.

28 Johotão u pata na João anö tōpō māi ōmati noai, ĩ pōkatö hamö Petânia tä uli kulali hamö ĩ tōpönö João a hapalama lasoma.

Cristo a hai, Teusö a hai ĩ hiima oweha a ose wai

29 Ī hena tä, Jesus a huima tä, João anö a talalö nö, <Ma tä möö nökö. Teusö a hai ĩ oweha a ose wai hai, ki ĩ a. Sanöma tōpönö wanisala tä thaa sinomoti wi, ĩ anö ĩ tä mapama kuköpö, ĩ a> ĩ na João a kuuma.

30 A kuu nö, <Ī sa wäsä kipili. “Kamisa hai, pata sa hōtö waikiwö maaki, a patamo nömöne, ĩ a hai, pata tä sai. Kamisa mai ha a kuo somama. Önö kutenö, ĩ a hai, pata tä sai” sa kuupili, ki ĩ a.

31 Kamisanö ĩ sa tai mio hōtöo paioma maaki, isöhaeu makö na ĩ sa tapamomanöpö, kamakö na sa waloki kipili. Sa waloikiso nö, maa u ha kamisanö makö māi ōmati kule> ĩ na João a kuuma.

32 Ī na a kuu nö, <Sa mamö tetela tä, Teusö a ōsi kua tolele, ĩ a itholölö nö, Jesus a na a kua naiki kipili. Hōleto a katä kua wi na, ĩ na Teusö a ōsi kua tolele, ĩ na ĩ a ōsi itho kua kuikölö nö, Jesus a na a uni kukö solö kipili.

33 Kamisanö Jesus sa tai mio opa paioma maaki, “Wa tōpō māi ōmananö nö, maa tuunö tōpō salulalöö!” kamisa na Teusö a kuu noai, ĩ aiki, “Ai tä na sa ōsi kua tolele, ĩ a ithopaso wi, ĩ wa tä taa kitäö! Ī anö kamisa ōsi kua tolele, ĩ a na tōpö uni saluma kitäö!” ĩ na kamisa na, ĩ na Teusö a kuu kipiliö!> João a kuuma.

34 Ī na a kuu nö, <“Jesus a na Teusö a ōsi kua tolele, ĩ a ithopaso noai, ĩ sa tä taa kipili. Jesus a hai, ĩ Teusö a ulupö sai” ĩ na sa kuu kuleö!> João a kuuma.

Jesus a kai a hua soma noai ĩ tōpö

35 Ī hena tä kotawö, João a kai a hua sinomoti wi, ĩ ai polakapi tōpö na João a öpa naitia tä,

36 Jesus a hasuo pole, ĩ a talalö nö, <Möö nökö. Teusö anö oweha a ose wai totopö noai, ki ĩ a> a kuu ha,

37 João a kai a hua sinomoti wi, ĩ tōpönö ĩ ta hininö nö, Jesus a na ĩ tōpö nokapalo nömököma.

38 Tōpö nokapalo nömöki ha, Jesus a öpa nomöhöpalo nö, <Wi na makö pi kuu salo, makö nokapalo kule?> Jesus a kuu ha, <Pata täö! Witi hamö wa kuamö kua pasia kule?> tōpö kuu ha,

39 <Hapo. Ma tä mööpököö!> a kuu ha, Jesus a na töpö noka soatalolö nö, motokö akäto tä, töpö kopolö nö, Jesus a na töpö noimo opimo soa tä, tä wisa lälasoö.

40 Ĩ ai polakapi tökönö, João a kuu noai, ĩ ta hininö nö, Jesus a na ai töpö nokapö noai, ĩ ai tä hai, Simão Pedro a poose André a hilo kuama.

41 Kama hai ĩ pepala a tae nö, a taa soatalalö nö, <Teusö anö kamakö na a kaikanamoma kuköpö, a saia totilö noai, ĩ Mesias a hilo wi, ĩ Cristo a hilo sätää naia soatale, ĩ sama talali kipiliö!> André a kuuma.

42 A kuu nö, Jesus a na pepala a hilakötasoma. A kai walokötasoma, Simão a na Jesus a mamö teteiki nö, <João a pelupö Simão wa. Sepasö wa hilo kua nömököpöö!> a kuuma. Sepasö a lö kui, ĩ Pedro a nai soatawö. A hilo polaka alu kule. Kamisamakö kai a pasiwö, <Maa ma ai> samakö kuuto pasioö.

Jesus anö Filipe a, Natanaeu a, ĩ na kilii töpö nakalö noai ĩ ta

43 Ĩ na tä kua tä, ĩ hena tä, Jesus aiki, <Kaliléia tä uli pata hamö sa hulasolöpökö o!> a pi kuu tä, Filipe a talalö nö, <Kamisa na a noka totipaloö!> Jesus a kuuma.

44 Filipe a lö kui, Petösaita tä uli ha a kuoma. Ĩ tä sai ha André a, Pedro a, ĩ na kilii töpö kuo kuo naioma.

45 <Kamisa na a nokapaloö!> Jesus a kuu ha, Filipe anö Natanaeu a talalö nö, <Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ waheta tä na Moisés anö tä säökökö nö, a kateha noai, ĩ sama tapa kipiliö! Teusö a kai a wäsä sinomo noai, ĩ töpönö ĩ a kateha naioma. A kateha noai, ĩ sama talalö noai, ĩ nasaté tili Jesus a. José a pelupö hai, ĩ a> ĩ na Filipe a kuuma.

46 A kuu ha, <Nasaté tä uli ha ai tä toitai ai tä kule kitä ta o?> Natanaeu a kuu ha, <Hapo. Wa tä möö soatasolö nökö> Filipe a kuu hōtōō ha, töpö hua soatasolöma.

47 Töpö hua soatalolö nö, Jesus a na töpö walo tasoa tä, Jesus anö Natanaeu a möö läo nö, <Ma tä möö nökö. Mi a huu pole, ĩ isöhaeu tä toitai, ĩ a. A holisimo tai mi ipii, ĩ a> Jesus a kuu ha,

48 <Hua! Kawanö sa tapa sinomo paio maapili maaki, sa taö öpöle> Natanaeu a kuu ha, <Filipe anö wa naka paio mai ha, piku ti kolo ha wa lotia tä, kamsanö wa tapa toleha waikioma> Jesus a kuuma.

49 A kuu ha, <Samakö pi hatukama wi ĩ wa. Kawa hai, ĩ Teusö a hai ĩ pelupö wa. Isöhaeu samakö na wa kaikanamo totio piale ĩ wa> Natanaeu a kuu hōtōōma.

50 A kuu hōtōō ha, <“Piku ti kolo na wa lotia tä, wa tapa soatama” kawa na sa kuu soatama kutenö, “Teusö a hai ĩ pelupö wa” wa pi kuu totia kule?> Jesus a

kuu nö, <Huki aipö wa tä tapa ke maaki, tökö aipö sati ipii, waiha ĩ wa tökö tapa totio kitäö!> Jesus a kuuma.

51 Jesus a kuu nö, <“Waiha hutu mosökö häkopaso wi, ĩ wa tä taa nö, Teusö anö kama hai ĩ töpö simöta sinomo wi, ĩ äju töpö ösösolö wi, ĩ wa töpö tapa kitäö! ĩ na tä kua tä, sanöma sa kupaso noai, ĩ sa na ĩ äju töpö ithoa kopaso wi, ĩ wa töpö taa kuki kitäö!” sa kuu kuleö! Sa holisi mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

João 2

Jesus anö tä aipama soma noai ĩ ta

1-2 ĩ na tä kua tä, polakapi tä mumi matalo nö, Kaliléia tä uli pata ha Kanátä uli kule ha, ĩ ha töpö supaso piale, ĩ töpönö ai töpö kokamomanö nö, ĩ töpönö, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ töpö, Jesus a, Jesus a hai ĩ pöpönö a, ai satehe epii töpö, ĩ na töpö kui töpö kai iapaloma.

3 ĩ töpö pewö kokamo pole, ĩ töpö pewö iapalo tä, upa mo puu matasoö ha, Jesus a na kama hai ĩ pöpönö aiki, <Upa mo puu matalo heö!> a kuu ha,

4 <Napa. Kamisa na a kuu tihöö! Huki sa tä thama paio mai kitäö!> Jesus a kuuma.

5 Jesus a kuu ha, nii tä na töpö kalipalo pole, ĩ töpö na Jesus a hai ĩ pöpönö aiki, <“ĩ na tä thamaö!” Jesus a kuu ha, ĩ na ma tä thama totiatalo hötöoö!> ĩ na pöpönö a kuuma.

6 Töpö ia kai lotio pa, hapoka kökö pata hĩtatioma. <Makö pewö wanisala apati wi, ĩ ma tä pewö matamanöpö, ĩ maa ma hapoka pata na maa tuu pi hĩtale, ĩ tuu ha makö sanumopököö!> ĩ na juteu töpö kuu sinomo noai, töpö ia kai loo pa, ĩ kökö hapoka hĩtatioma. Ai kökö hapoka, 6 kökö hapoka pata kui kökö hapoka pata pe epii kökö hapoka hĩtatioma.

7 Upa mo puu matasoö ha, Jesus aiki, <Ki maa makö hapoka pata na maa tuu lösasoheö! Maa ma tuu lösaso nö, tuu pewö lahoa totimaköheö!> ĩ na nii tä na töpö kalipaloti wi, ĩ töpö na Jesus a kuu ha, ĩ töpönö tuu lösa solö pa, tuu pewö lahoa totiamaköma.

8 ĩ na tä kua tä, <Ma tuu hikilölö nö, makö kalipalama sinomoti wi, ĩ a pata na tuu pi totokötöö!> ĩ na Jesus a kuu ha, tuu pi totoa hötökö tasoma.

9 Töpö kalipalama sinomoti wi, ĩ a pata aiki, <Maa ma hapoka pata ha hi tuu kuo hātoma> a pi pata kuu tao maama. Töpö kalipalo pole, ĩ töpönö tä taö asama. ĩ töpö kalipalama pole, ĩ a patanö maa tuu kuo paio noai ĩ upa tuu kua soataso noai, ĩ tuu koalöma, töpö supaso piale, ĩ a wano nakalö nö,

10 a hapalo nö, <Ai töpö kokamo tä, tuu koamö toita apii, ĩ tuu koama somataö. ĩ tuu koamö toita apii, ĩ tuunö töpö pötöa waikilaso noai ha, tuu toita mai ĩ tuu koama nömötaö. ĩ na tä kua sinomoö maaki, ĩ na wa kua maa ke.

Upa mo puu koamö toita apö asai, ĩ wa tuu koama somata mai, samakö pötöa waikilaso noai ha, tuu koamö toita apii, ĩ wa tuu koama nömöo ke. ĩ na tä kua wi tä aipa apöle> töpö kalipalama wi, ĩ na ĩ a pata kuuma.

11 Jesus anö sanöma töpö pi hatukama pia salo, Jesus anö tä aipamatima. Kaliléia tä uli pata na Kanátä uli kule ha, ĩ ha Jesus anö aipö pili tä kolo thama kuköma. ĩ aipö tä kolo thama kuiki nö, <Jesus a loteteapalo opa asatiowö. A kilihia apatiwö> ĩ na töpö pi thamama. <Jesus a aipa apatiwö. A totiatalo opatiwö> ĩ na töpö pi thamaö ha, Jesus a kai a hua sinomoti noai, ĩ töpö aiki, <Ä äi. “Kaikana tänö juteu makö noama wi, ĩ sa simöpali kitäö!” Teusö a kuu noai, hi ĩ a. Teusö anö Jesus a simöpalöma!> ĩ na ĩ töpö pi kuuma.

Jetusalēi tä uli ha Teusömo wi a sai kule ha, ĩ ha Jesus a hulapolö noai ĩ ta

Mateus 21.12-17; Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48

12 ĩ na tä kua tä, Jesus a, pöpönö a, poose töpö, kama kai a hua wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö alulö nö, Kapahanaũ tä uli hamö töpö waloikitö nö, ĩ ha polakapi tä mumi thapamanö tasoma.

13 ĩ ha töpö kuiki nö, ki hamö, Jetusalēi tä uli ha pásökoa tä na juteu töpö kokamo pialati, ĩ hamö Jesus a hulapolöma.

14 A hulolö nö, a waloikitö nö, Teusömo wi a sai pata ha a lisipalo nö, tä möö ha, töpö Teusömo totiopö, paka kökö totokö nö, sitipa kökö täli, Teusö a na oweha kökö totokö nö, sitipa kökö täli, Teusö a na holeto kökö totokö nö, sitipa kökö täalali, mesa tiki hamö ai töpö loa pasile, ĩ töpönö sitipa kökö totoma nomöha pasia,

15 ĩ na töpö kuaö ha, Jesus anö thoo totokö täa soatalö nö, töpö soapalöpö, toto totia soatalö nö, ĩ totonö ĩ töpö pewö sasua soatalöma. Töpö sasua soatalö nö, mesa tiki laköa soatalö nö, sitipa kökö pewö kea soatamanöma.

16 Sitipa kökö pewö kea soatamanö nö, holeto kökö noa na sitipa kökö سوالali wi, ĩ töpö pewö na soatawö, <Mi hamököö! Holeto kökö pewö kai kōa soatalolöö! Ipa hao a sai pö maaki, “Hi wani tä suta wi, ĩ a saiö!” makö pi ku upa pikioiwö. ĩ na kuno maiö!> Jesus a kuuma.

17 ĩ na Jesus a kuu ha, kama kai a hua wi, ĩ töpö aiki, <Ä äi. “Ipa hao Teusö ai. Koa taka hili kua wi na, ĩ na kamisanö au sai sa pi ipa kutenö, ĩ na kamisa ösi na ĩ na tä uni hilima kua hötöoö” tä kuu wi, ĩ tä säöka thali ta pi kuu mi sai> ĩ na ĩ töpö kuuma.

18 ĩ na tä kua tä, juteu töpö aiki, <Ka pi wa tä thati kule?> töpö kuu nö, <Teusö anö tä thama asa wi, ĩ nasimö wa tä thama naio aköna, “Häu. Teusö anö wa simöama kutenö, wa töpö sasupali ke” samakö pi kuu pola pi> töpö kuu ha,

19 <Hi Teusö ma sai pö kemanöma, 3 tä mumi hasuo kupo pola tä kuno mai, sa sai topa köki kitäö!> Jesus a kuuma.

20 A kuu ha, <3 tä mumi hasuo kupo maa noai ha, hi wa sai thaa kōki kitä ta o? Hi a sai thaa tä, 46 tä inama kui tä inama hasupamanöma pi kuu mai> töpö kuuma.

21 Ī na töpö kuuma maaki, juteu töpö Teusömo sinomo wi, Jesus anö ĩ a sai a kateha maama. Kama ösi na Teusö a pilio pasitioma kutenö, kama a kateho sapao kōoma.

22 Kama a kateho sapao kōoma kutenö, waiha a nomasoma maaki, a temöa konasoö ha, <Ā äi. “Sa temöa hōtöa komani kitäö!” ĩ na Jesus a kuu waikio kipili nököö!> ĩ na Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ na ĩ töpö kuuma. Ī na töpö kuu nö, <Teusö tä waheta pitili. Jesus a kuupili, ĩ pitili ta> töpö pi kuuma.

23 Ī na tä kua tä, Jetusalēi tä uli ha pásökoa tä na juteu töpö kokamo tä, ĩ ha Jesus a kokamo naioma. Ī tä, töpö pi hatukupamani pia salo, Teusö anö tä thama taö öpa asa wi, Jesus anö ĩ nasimö tä thama taö öpa asa naia kutenö, ĩ nasimö tä aipamatima. Ī tä aipamati ha, <Teusö anö a saia totilö noai, ki ĩ a. Ī a na samakö nokapalotipökö!> ĩ na töpö satehe epii töpö pi kuuma.

24 Satehe epii, ĩ na töpö pi kuuma maaki, <Hi töpö pitilimo opöle> ĩ töpö na Jesus a pi kuu maama. Jesus anö sanöma töpö ösi taö öpa asa kutenö, ĩ na a pi kuu maama.

25 Jesus anö sanöma töpö ösi taö öpa waikia kutenö, <“Ī na ĩ töpö pi kuu totia kule” kamisa na ai tä kuu mi salo> ĩ na Jesus a pi kuu pasio maama.

João 3

Nikotemosö anö Jesus a huama halu noai ĩ ta

1 Nikotemosö a hai, juteu pata tä kuoma. Patiseu tä kuoma.

2 Mumai ha Jesus a na ĩ a waloa haluiki nö, Jesus a huama nö, <Wa töpö pi hatukama sinomo wi, ĩ wa. Kawa na Teusö a kua kule. “Kawa na Teusö a kua mi aköna, wa tä aipama mi kipi. Teusö anö wa simöpalöma kutenö, wa töpö pi hatukama sinomoö” ĩ na samakö pi kuu kule!> ĩ na Nikotemosö a kuuma.

3 Ī na a kuu ha, <“Wa ose wai kupo kua noai na, ĩ na wa kupo kua kōo mi tä, Teusö a kaikanamo wi, ĩ ha wa kuo naio mai kitäö!” kawa na sa kuu totia kule! Sa holisimo maneö!> Jesus a kuuma.

4 A kuu ha, <Häö. Sa pata waikilaso wi sa ositia kopaso kitä ta o? Pili a thalupökö na sa titia kōki kitä ta o? Sa pata waikilaso wi sa kupo kota mai kitä pi kuu mai> ĩ na Nikotemosö a kuu ha,

5 <“Maa tuu ha wa uni kupo mi tä, Teusö ulupö wa kupo mai kitäö! Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö wa thapa mi tä, Teusö a kaikanamo wi, ĩ ha wa lisipo mai kitäö!” kawa na sa kuu totia alu kule! Sa holisimo maneö!> ĩ na Jesus a kuu nö,

6 <Au hao a, au nao a, ĩ na kilii tōpōnō wa thama maaki, Teusō a ōsi kua tolele, ĩ anō wa ōsi palimia sisapali.

7 “Makō ose wai kupo kua noai na, ĩ na makō kua kōopökōö!” ĩ na sa kuuhe, ĩ tā na, “Wi na takōö!” a pi kuu tihōö!> Jesus a kuuma.

8 A kuu nö, <Ki hamō ipoko tā walimoö, ki hamō walimo hōtōö, ki hamō walimo hōtōö, ipoko tā kuaö. ĩ ipoko wa ta hini kule maaki, “Witi ha ipoko tā kuoma? Witi ha tā huu pia kule?” ipoko tänō ĩ na wa pi thamaö. ĩ na ipoko tā kalipalo kua wi na, ĩ na Teusō a ōsi kua tolele, ĩ anō wa ōsi palimipalöpö, kawa na Teusō a ōsi kua tolele, ĩ a kalipalo kua hōtōö. Teusō a ōsi kua tolele, ĩ wa tapa mai maaki, “Teusō a ōsi kua tolele, ĩ a kalipalo opa noa” wa pi thama päö> ĩ na Jesus a kuuma.

9 Jesus a kuu ha, <Wa kuuhe, ĩ sa ta hini maahe> Nikotemosō a kuu ha,

10 <Isōhaeu tili wa tōpö pi hatukama sinomo wi, ĩ wa sai maaki, sa kuuhe, ĩ wa tā tai mio opapa wi.

11 “Sama tā taö wi, ĩ sama ta kateha kule maaki, ‘Ī pitili ta’ makō pi kuu mi ipö. Sama tā tapapili, ĩ sama ta wäsä kule maaki, ĩ ma ta hini wani ipö” kawa na sa kuu totia alu kule. Sa holisimo mai kitäö!> Jesus a kuu nö,

12 <Hi masita tā uli ha tā kua wi, kamakö na ĩ sa ta kateha tā, “Ī pitili ta” makō pi kuu maa thaliö! Hi tā hētu pata hamō tā kupoli, kamakö na ĩ sa ta kateha tā, “Ī pitili ta” makō pi kuu makoka kitä ta o?

13 Hi tā hētu pata hamō ai sanōma makō huu pasio laso maama. ĩ hamō, sanōma sa kupaso noai, ĩ sa huu sisa lasoma. ĩ hamō sa kuoma, sa ithopasoma> ĩ na Jesus a kuuma.

14 ĩ na Jesus a kuu nö, <Ai tōpö kuo maa pa, ĩ tā uli na ösö tōmö Moisés anō hii ti na olö kökö ukutupö pi hīta thakö noai na, ĩ na sanōma sa kupaso noai, ĩ na ai tōpōnō sa thama kuki kitäö!

15 “Jesus a pitili” wa pi kuu kuköma, wa ōsi palimia totipaso kitäö!

16 Teusō anō sanōma makō pewö pi ipa salo, kama hai ĩ pelupö sa sami maaki, sanōma makō na sa totoköma. Önö kutenö, “Jesus a pitili” makō pi kuu kuköma, makō ōsi noma mai ha, makō ōsi palimipaso kitäö!

17 Teusō anö, hi masita tā uli na pelupö sa simöpalö nö, “Makō tomöpo mi ipö manu kui, tōpö pea soatio wi, ĩ tā uli ha makō huu kuki kitäö! sanōma tōpö na ĩ na wa kuu!” kamisa na ĩ na Teusō a kuu maama. “Sanōma wa tōpö ōsi palimipamanö! Tōpö pea soatio wi, ĩ tā uli na ĩ tōpö noamaö!” ĩ na Teusō a kuu pasiomaö!> ĩ na Jesus a kuuma.

18 ĩ na Jesus a kuu nö, <“Teusō a hai ĩ pelupö a pitili” wa pi kuu wi, Teusō anö ĩ wa peama mai kitäö! “Wa tomöpo mi ipö tā, tōpö peati wi, ĩ tā uli hamō wa huu kuki kitä” ĩ na kawa na Teusō a kuu mai kitä. ĩ na tā kua tā, “Teusō a hai ĩ

pelupö a pitili” wa pi kuu pasia mane, Teusö anö ĩ wa peama pasio kuki kitä. “Wa tomöpo mi ipö tä, töpö peati wi, ĩ tä uli hamö wa hua pasisolöpöö!” ĩ na Teusö a kuuma. “Teusö a hai ĩ pelupö a samii, ĩ a pitili” wa pi kuu totia mi manu kui, “Töpö peati wi, ĩ tä uli hamö wa hua pasisolö kitäö!” ĩ na Teusö a kuuma.

19 Hi masita tä uli na sanöma töpö kupai, ĩ töpö na wakala tä waloköma maaki, ĩ töpönö wakala tä pii maama. Mumi mumi tä pii sisamae. Sanöma töpönö wanisala tä tha apati kutenö, mumi mumi tä pi ipa sisama. ĩ na tä kuaö ha, “Makö tomöpo mi ipöö!” ĩ na Teusö a hai ĩ pelupö sa kuu kule.

20 Wanisala tä tha apati wi, ĩ anö wakala tä sai pii mi ipö. “Wakala tä na sa huu ha, wanisala sa tä thati wi, ĩ tä hatuka apöle kitäö!” a pi kuu salo, wakala tä na a huu mai kitä.

21 Ai tä pitilimo asa wi, wakala tä na ĩ a huu asapö, tä kua kuleö! “Teusö sa hini asa kutenö, toitai sa tä thaa wi, ĩ sa tä hatukupamani pia salo, wakala tä na sa huu pi topa apa sisaö” ĩ na ĩ a pi kuu asa kuköma, wakala tä na ĩ a huu asaö> ĩ na Jesus a kuu totiatalotima.

João Pasisita anö Jesus a wäsä kōo noai ĩ ta

22 ĩ na tä kua tä, Jutéia tä uli pata ha Jesus a, kama kai a hua sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö asulöma. ĩ tä uli ha töpö waloikitö nö, ĩ ha ĩ töpö na Jesus a kutia tä, ai töpö mäi öhomama.

23 Ki hamö, Salĩ tä uli kotö ha Enö tä uli kule, ĩ ha João anö ai töpö mai öhoma hõtöo tasoma. ĩ hamö maa tuu kua apa soata tasoa kutenö, töpö mäi ömatima.

24 Sai a päka lototota totio wi, ĩ a sai ha João a titio paio mi tä, ĩ ha töpö mai öhomatima.

25 ĩ na tä kua tä, João a kai a hua sinomo wi ĩ töpö, ai juteu tä hõtöwö, ĩ na töpö kui töpö hapalo hētupasoö. Juteu töpö ösi ausipamonasopö, töpö salumamo sinomo wi, ĩ tä pi na töpö hapalo hētupasotima.

26 Töpö hapalo hētupasoiki nö, João a kai a hua sinomo wi, João a na ĩ töpö hua kononö nö, <João ai. Johotão u pökatö pata hamö kawa na a kuo naiopili, kawanö ĩ wa katehapili, ĩ anö töpö mai öhoma thaliö! ĩ a na töpö pewö nokapalo silia apatiwö> töpö kuu ha,

27 João aiki, <Sanöma makö kuati wi, Teusö anö ĩ tä totoki.

28 “Teusö anö tä saia totilö noai, ĩ Cristo a hilo wi, ĩ sa mai kitäö! Jesus a palu na sa paluapalo totiopö, Teusö anö sa simönöma” ĩ na sa kuu totio kipili nökö. “Hö ö. Awai. ĩ na wa kuu totio kipili” makö kuupököö!> ĩ na João a kuuma.

29 ĩ na a kuu nö, <Pi naka. A husopö kuköpö, a hapaloö ha, kama hai ĩ noi tä pi topa apa. ĩ a pi topa kua apa noai na, ĩ na sa pi topa kua hõtöa. Jesus anö kama hai ĩ töpö nakapala manu kule, sa pi mönaha apöpasö.

30 Kamisa patamo pasio mai, Jesus a patamo hasua asapököö!> ĩ na João a kuuma.

31 Hi masita tä uli ha pata töpö kua hõtöa waikia kule maaki, hi tä hētu hamö a kuo noai, ĩ a hai, ĩ pata tä sai asawö. Hi masita tä uli na ai tä wani huu pätile, ĩ a waninö hi masita tä uli ha tä kua wi, ĩ ta kateha pasio päoö. ĩ a wani patamo hõtöa waikia kule maaki, hi tä hētu pata ha a kuo noai, ĩ a patamo satia apa asaö.

32 Jesus a hai, ĩ pata tä sai asawö. ĩ anö tä tapa noai ĩ ta wäsäö, tä hini noai ĩ ta wäsäö, ĩ na ta wäsä thama kule maaki, <Pitili ta> ai tä pi kuu mi.

33 <Jesus anö ta wäsä wi, ĩ pitili ta> wa pi kuu tä, <Teusö a pitilimo opaö> ĩ na wa pi kuu naia soatasoö.

34 Pe epii Teusö anö kama ösi kua tolele, ĩ a ösi totoma apa kutenö, Teusö anö a simöpalö noai, ĩ anö Teusö a kai a wäsäö.

35 Põ Teusö anö pelupö Jesus a pi ipaö. Pelupö a na, <Töpö pewö na wa simöo totihoö!> Teusö a kuuma.

36 ĩ na tä kuaö ha, pelupö Jesus wa hini nö, <Jesus a pitili> ĩ na wa pi kuu tä, wa ösi palimipalo nö, Teusö a na wa kuo soatio kitä. Pelupö Jesus wa hini pasio mi tä, wa ösi palimipo pasio mai kitä. Teusö anö wa hĩsu thaa pasio soatio kuki kitä.

João 4

Samatia tilisoma tä na Jesus a hapalo noai ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, <João anö töpö nokapalama nö, töpö mõi õhomati wi maaki, Jesus anö satehe epii töpö nokapalama satia apa asa kulaliö! Satehe epii töpö mõi õma satia apa asa kulaliö!> ĩ na patiseu töpönö ĩ na ta kuu hinima.

2 ĩ na ta kuu hinima maaki, Jesus anö töpö mõi õma totio maama. Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpönö töpö mõi õma pätioma.

3 <“Jesus anö töpö satehe epii töpö nokapalama kulaliö!” ĩ na patiseu töpönö ĩ na ta kuu hininöma thaliö!> ĩ na ta kuu wi, Jesus anö ĩ ta hininö nö, Jutéia tä uli pata ha a kutio maama. Kaliléia tä uli pata hamö a konasolöma.

4 A koonö tä, <Samatia tä uli mötali hamö sa hasua kõkö tasopököö!> ĩ na Jesus a pi kuu nö,

5 a hasuo kõö tä, Samatia tä uli ha Jacó anö pelupö José a na tä uli totokö noai, ĩ tä uli kotö ha Sikaa tä uli kule ha, ĩ ha Jesus a walokö tasoma.

6 ĩ tä uli na maa tuu hikita wi, ĩ taka kuoma. Jacó a hai ĩ taka kuo somama. Motokö hētuto tä, Jesus a mota apö salo, ĩ taka kotö ha a loköma.

7-8 Kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpönö nii tä täli pia salo, Sikaa tä uli na töpö hulasolöma. Töpö hulasolö noai ha, thaka taka kotö na Jesus a loa haitia tä,

samatia tilisoma tänö maa tuu hikilöpö, a waloköma. A waloki ha, <Maa tuu pita. Sa amisi ipö sai> Jesus a kuuma.

⁹ A kuu ha, juteu töpönö samatia tili töpö wanipo opa sinomo kutenö, <Häö. Juteu tili wa maaki, samatia tilisoma sa na maa wa tuu naka pikia alu kule> a kuu ha,

¹⁰ <Teusö anö tä totoma wi, ĩ wa tä taö aköna, wa tä nakali pi. Kawa na maa sa tuu naka pole, kawanö ĩ sa taö aköna, kamisa na wa nako pi. Wa nako aköna, wa toa konasopö, ĩ sa tuu totoki pi> Jesus a kuu soatasoma.

¹¹ A kuu soatasoö ha, <Maa tuu hiki wi, ĩ wa hapoka po mane. Hi thaka taka pata pã apa pikipokili. Sa toa konaso wi, witi ha ĩ wa tuu hikilöpö?> samatia tilisoma tä kuu nö,

¹² <Hi maa tuu hikita wi, ipa hao tolewö nö patapö Jacó anö kamisamakö na hi taka totopöma. Hi taka na tuu kule, ĩ tuu na Jacó a, kama hai ĩ ulu töpö, kama hai ĩ hiima pö, ĩ na töpö kui töpö amisio sinomoma. “Jacó a hai, ĩ pata tä sai” samakö pi kuu tä, kawa hai, pata wa sai kuo satio opapawö?> ĩ na samatia tilisoma tä kuuma.

¹³ ĩ na samatia tilisoma tä kuu ha, <Hi maa wa tuu koa waikio noai maaki, wa amisia apa konaso kitäö!

¹⁴ Kamisanö kawa na maa sa tuu totoki wi, ĩ wa tuu koalöma, wa amisi kota mai kitä. Kawa na maa sa tuu totoki wi, kawa ösi na ĩ tuu hëasi haapo opa nö, ĩ tuunö wa ösi topa koiki nö, wa ösi palimipaso kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

¹⁵ ĩ na a kuu ha, <Ĩ tuu totopaö! ĩ sa tuu koalö nö, sa amisi kota maapököö! Maa sa tuu hikilöpö, hisa ha sa huu kota maapököö!> ĩ na samatia tilisoma tä kuuma.

¹⁶ ĩ na samatia tilisoma tä kuu ha, <Wa hua kononö nö, au heano wa naka konötö nö, au heano wa kai waloa kōikisoö!> ĩ na Jesus a kuu ha,

¹⁷⁻¹⁸ <Ipa heano a kua mai kitä> a kuu ha, <“Ipa heano a kua mai kitä” wa kuuhe, pitili ta. 5 au heano töpö kui wa töpö po waikioma. Huki wano wa tä po nömöa kōone, ĩ au heano a mai kitä. Önö kutenö, wa kuuhe, ĩ pitili ta> Jesus a kuuma.

¹⁹ Jesus a kuu ha, <Häu. Teusö wa kai a wäsä totio wi, ĩ wa ta o> ĩ na samatia tilisoma tä kuu nö,

²⁰ <Ipa pata tolewö töpö kuo noai, hi maa makö ha ĩ töpö Teusömo sinomoma maaki, juteu makö aiki, “Jetusalëi tä uli na makö Teusömopököö!” makö kuuwö> ĩ na a kuuma.

²¹ ĩ na a kuu ha, <“Pitili wa” a pi kuu totihoö! Waiha hi maa makö na makö Teusömo mi, ki Jetusalëi tä uli na makö Teusömo mi, ĩ na makö kua kuki kitä.

22 Samatia tili makö Teusömo wi maaki, Teusö ma tai mi. Juteu samakönö Teusö sama taö asa kutenö, samakö Teusömo pao mi. Teusö anö sanöma töpö täapa koo läo nö, töpö ösi palimipama wi, ï tä na juteu samakönö ai tiko töpö pewö pi hatukama apa kutenö, samakö Teusömo totio asaö.

23 Pi naka. Waiha ï na töpö kua kitä. Huki ï na töpö kua waikia kule. Töpö Teusömo holisimo pao mai kitä. Pili töpö ösi sai Teusömo totio kitä. Teusö aiki, “Sanöma töpö Teusömo kuköma, ï na töpö kuapököö! Töpö ösi Teusömo nö, töpö Teusömo pitilimo totiopököö!” ï na Teusö a pi kuu.

24 Teusö pili a ösö kua mai kitä. Pili a ösö höpöpo mai kitä. Önö kutenö, wa Teusömo kuköma, pili wa ösi sai Teusömo totiopököö! Wa Teusömo pitilia totiopököö!> ï na Jesus a kuuma.

25 A kuu ha, <Teusö anö a kaikanapa piale, Mesias a hai, ï Cristo a hilo kua naine, ï a huu kitäö! Cristo a huu kitäö! ï a waloiki nö, ï tä pewö na makö pewö pi hatukupamani kitä. ï sa tä taö kule> ï na samatia tilisoma tä kuu ha,

26 <Kawanö wa kateha pole, ï sa waikiwö. Kawa na sa hapalo pole, ï Cristo sa. Teusö anö sa kaikanapalö noai, ï sa> Jesus a kuuma.

27 ï na Jesus a hapalo kuu soa tä, kama kai a hua sinomoti wi, ï töpö waloa kököma. Töpö walo köa tä, samatia tilisoma tä na Jesus a hapaloti ha, <Wi na taköö!> ï na töpö pi kuu kai walopa köoma. ï na töpö pi kuuma maaki, <Ka pi wa tä thaa kule? Wi na wa pi kuu salo, hi suö tä na wa hapaloti kule?> töpö kuu maama.

28 ï na tä kua tä, samatia tilisoma tänö kama hai ï holokoto a hïta taa soa pätakölö nö, a wani köa soatasolöma. A kotapolö nö, kama hai ï töpö na,

29 <Ki wano tänö sa tati maa noai maaki, sa kuati noai, ï tä pewö a taö öpa thai! ï tä pewö a kateha totio opa kilia thai. Hapo. ï ma möö nököö! Sanöma makö pewö na Cristo a kaikanamo totio piale, ï a häto thai?> a kuuma.

30 A kuu nö, <Hapo> samatia tilisoma tä kuu ha, ï töpö lisa soatalo nö, Jesus a na ï töpö hua soatasolöma.

31 ï tä, Jesus a kai a hua sinomoti wi, Jesus a na ï töpö hapalo nö, <Pata! Wa ia mi salo> töpö kuuma maaki,

32 <Nii ma tä möö tai mi ipii, ï nii sa tä po kule> Jesus a kuu ha,

33 <Jesus a na ai tänö nii tä hila haia hätokö solökö?> ï na Jesus a kai a hua sinomoti wi, ï na ï töpö kuuma.

34 ï na ï töpö kuu ha, <Teusö sa kai a hini totio wi, ï nasimö tä nii pasiwö. Nii wa tä oalöma, wa lotete epö, wa pi mönaha apaö, ï na tä kua kua wi na, ï na kamisanö Teusö sa kai a hini totio kutenö, sa lotete epö, sa pi mönaha apaö, ï na sa kua hötöoö. “ï na wa kuapököö!” Teusö a kuu ha, “Awai. ï na sa kua hötöo kitäö!” ï na sa pi kuu. “ï na wa tä thamaö!” a kuu ha, ï na sa tä thama

totiatalo opa hõttöö. Önö kutenö, “Teusö sa kai a hini totio wi, ï ipa nii tä pasiwöö!” ï na sa kuu alu kule nökö> Jesus a kuuma.

35 A kuu nö, <“4 pilipoma kökö matalo nö, hikali a na nii tä patasipöso kitäö!” sanöma töpö kuu sinomoö. “Hikali a na nii ma tä täpa kua koo wi na, ï na sanöma ma töpö thama köpöö! Hikali a na nii ma tä patasipö möö kua koo wi na, ï na sanöma ma töpö möö kuapököö! Ai sanöma töpönö Jesus sa täa pia wi, ï töpö satehe epii töpö kua waikia kule. Waiha kuno mai. Sanöma ma töpö naka wi, huki ipii ï tä kua waikia kuleö!” ï na kamakö na sa kuu alu kule> ï na Jesus a kuuma.

36 ï na Jesus a kuu nö, <Hikali a na ai tänö nii tä töki, waiha tä nii patasipölaso noai ha, ai tänö nii tä täli, ï na tä kuaö. ï na tä kua kua wi na, ï na Teusö ma kai a wäsä wi, ï na ï makö kua kua hõttöö. Ai wanö Teusö wa kai a wäsä somata kule maaki, ai töpönö ï ta hini tomöpo paio mi, waiha ai wanö Teusö wa ta wäsä nömöta kuköma, ï töpönö ta hini tomöpo paio maa noai, opii ï töpönö ï wa kai a hinia makoka totilö nö, töpö ösi palimia totipasoö, ï na tä kuaö. Önö kutenö, Teusö wa kai a wäsä somata noai, ï wa pi mönaha apa, Teusö wa kai wäsä nömöta noai, ï wa pi mönaha apa naia, ï na makö kuaö.

37 “Ai tänö nii tä töki, ai tänö nii tä täli,” ï na tä kuu wi, ï pitili ta.

38 Kamisa pi aiki, “Sanöma ma töpö nakalö nö, ma töpö täalalöpököö!” sa pi kuu salo, makö simönöma. Ai töpö kasiapalo nö, ï sanöma töpö na Teusö ta wäsä somama. “ï töpö na ta wäsä soma noai, ï töpö na ma kai a wäsä nömöo nö, ï ma töpö täalalö nö, Teusö a na töpö totoaköö!” ï na kamisanö makö noa thaa nö, makö simönöma> ï na Jesus a kuuma.

39 ï na tä kua tä, Sikaa tä uli ha samatia tili töpö pililati, ï töpö na samatia tilisoma tä hapalo nö, <Ki wano tänö sa tati maa noai maaki, sa kuati noai, ï tä pewö a kateha thaiö!> ï na samatia tilisoma tä kuu ha, ai töpö satehe epii töpö aiki, <Jesus a pitili. Sanöma makö pewö na Cristo a kaikanamo totio wi, ï a totiwiöö!> ï na ï töpö satehe epii töpö pi kuu soata kuköma.

40 Önö kutenö, Jesus a na ï töpö waloikitö nö, <Hapo. Kamisamakö sai pö na a kua paikisoö!> töpö kuu ha, Jesus a hulolö nö, ï ha polakapi tä mumi hasupamanöma.

41 ï ha Jesus a kua tä, ai töpönö Jesus a hini kutenö, <Sanöma makö pewö na a kaikanamo piale, hi ï a> ï na ï töpö pi kuu soatalo nö, <Sanöma makö pewö täapa koo läo wi, ï a> ï na ai töpö satehe epii töpö pi kuu naia soataköma.

42 Samatia tilisoma tä na ï töpö aiki, <“Sanöma makö pewö na Cristo a kaikanamo piale, ï a toti hätowö” kawanö wa tä wäsäö ha, samakö pi kuu kipili maaki, huki kama sama kai a hini totia kutenö, “Awai. Jesus a pitili. Kamakö pewö na a kaikanamo piale, ï a totiwiöö!” ï na samakö pewö pi kuu totia kuleö! “Jesus a hai, sanöma makö pewö täapa koo läo wi, ï a” ï na samakö pewö pi kuu totia kuleö!> ï na ï töpö kuu soatasoma.

Jesus anö pata tä hai ĩ pelupö a toa komanö noai ĩ ta

- 43 ĩ na tä kua tä, polakapi tä mumi hasupalo nö, Kaliléia tä uli pata hamö Jesus a konasolöma.
- 44 <Teusö a kai a wäsä sinomo wi, ĩ a hai ĩ tä uli na töpö pilia naine, ĩ töpönö ĩ a kai a hini wani ipö kitä> Jesus a kuu waikioma kutenö, Kaliléia tä uli pata hamö a kōamö kulasolöma.
- 45 Kaliléia tä uli pata hamö a kōpö tasoma, kaliléia tili töpönö a hini pi topa apama. Jetusalēi tä uli hamö juteu töpö pewö kokamo nö, pásökoa tä thaa tä, ĩ hamö ĩ kaliléia tili töpö kokamopalo naia tä, Jesus anö tä thati noai, ĩ tä tama kutenö, Jesus a hini pi topa apama.
- 46-47 ĩ na tä kua tä, Kaliléia tä uli pata ha Kaná tä uli hilo kua wi ĩ tä uli kule, ĩ ha Jesus anö maa tuu na upa mo puu thapalö noai, ĩ ha Jesus a waloa kōkō tasoma. ĩ tä, Kapahanaũ tä uli ha ai pata tä hai ĩ pelupö a salia apama. A salia tä, <Ki ha, Jutéia tä uli pata hamö Jesus a kuoma, Kaliléia tä uli pata hamö a konasolöma thaliö!> tä kuu wi, ĩ pata tänö ĩ ta kuu hininö nö, Jesus a na a hulasolöma. A hua hailolö nö, kama hai ĩ pelupö a noma piaö ha, <Jesus ai! Ipa ulu wa möö haita nö, wa toma kōo mi salo. Ipa a toa komanöö!> a kuuma.
- 48 A kuu ha, <Sa tä aipama wi, ĩ ma tä taa mi tä, “Aipa apawöö! Kilatiha” ĩ na makö pi kuu paio mi tä, “Jesus a pitili” ĩ na makö pi kuu mai kitä. “Jesus anö sanöma makö täapa kōo läo wi, ĩ a” makö pi kuu mai kitä> Jesus a kuu ha,
- 49 <Jesus ai! Ipa ulu a nasi tuo maa noai ha, a huu haimonöö! A sutua haitalolöö!> ĩ na pata tä kuuma.
- 50 A kuu ha, <A kononöö! Au ulu a noma mai kitäö!> Jesus a kuu ha, <Kamisa na a kuuhe, ĩ pitili ta waikiwö päwö lökö o!> ĩ na pata tä pi kuu kai konasolöma.
- 51 A huu koonö tä, kamanö töpö kalipalamati wi, ĩ töpö paa lälasoma. ĩ töpö paa lälo nö, <Au ulu a toa kōa waikiso kipiliö!> töpö kuu ha,
- 52 <Witi ha tä motokö kua tä, a toa konasoma?> a kuu ha, <Hi wisa ha, tä motokö akäto tä, a sopi mataso kipiliö!> töpö kuu ha,
- 53 <Ã äi. Hi wisa ha, tä motokö akäto tä, “Au ulu a toa konaso kitäö! A noma mai kitäö!” ĩ na Jesus a kuu kipili ta o> a pi kuu nö, <Teusö anö a saia totili wi, ĩ a. Samakö täapa kōo läo wi, ĩ a> a pi kuu nö, <Jesus a pitili> ĩ na kama hai ĩ ai töpö pi kuu soatasoma. ĩ na kama ai töpö pi kuu naio soatalasoma.
- 54 Jutéia tä uli pata ha Jesus a kuoma, Kaliléia tä uli pata ha a kopolö nö, Teusö anö tä thama taö öpa asa wi, Jesus anö ĩ nasimö tä thamatima. Jesus anö tä aipama soma noai, ĩ tä hai, maa tuu kuoma maaki, upa mo puu thapalöma. ĩ tä noa ha, tä aipama nömoo noai, ĩ tä hai, pata tä hai ĩ pelupö a toa komanöma.

João 5

A salia tetea apa waikia tä, Jesus anö a toa komanö noai i ta

- 1 I na tä kua tä, Jetusalëi tä uli ha juteu töpö kokamo nö, töpö Teusömoö, töpö iapaloö, i na töpö kua pialati hamö Jesus a hulamolöma.
- 2 Jetusalëi tä uli ha hiima oweha kökö holeto wi, i kökö päka kotö ha, töpö sanumo wi, i kosoto u kuoma. Epöteu töpönö i kosoto u a hila pasioö ha, Petesata kosoto u a hila thama pasiomae. I tuu kasö ha, töpö lota sinomo wi, i 5 kökö sai kuoma.
- 3 I kökö sai na töpö saliatu wi, i töpö patioma. Ai töpö mamö höpöpö öpii i töpö, ai töpö huu kasitiapalo wi i töpö, ai töpö köheo sinomo wi i töpö, i na töpö kui töpö patioma. <Maa tuu supa supamo wi, i tuu na sa kepasoma, sa temöa hätoa konaso kitä> i na töpö pi kuu nö, töpö patioma.
- 4 [<Teusö a hai i äju tä ithopalo nö, hi tuu supa supamoma tä, i tuu na ai tä salia apa wi, i a wani kea somapasoma, i a wani toa konaso kitä!> i na i töpö pi kuuma kutenö, tuu supa supamo wi i tä taa läo sinomoma.]
- 5 I na tä kua tä, sutu upa ai tä salia kukö noai, satehe epii, i 38 tä inama hasua kua waikipaso noai, i a aulu wani paa naitioma.
- 6 Jesus anö i a wani paa talalö nö, <Sutu upa a wani kua somatioma> i na Jesus a pi kuu salo, <Wa temöpo pi topa köa kule?> Jesus a kuuma.
- 7 A kuu ha, <Sa pasilipo pasio wi, ai tä kua pasia mi. Maa tuu supa supamoti wi, i tuu na ai tä sanömanö sa salupalöpö, ai tä sanöma kua pasia mi. Önö kutenö, maa tuu na sa kää pia tä, ai töpö kää läapalo sinomo opa thali> i na a salia apati wi, i na i a wani kuuma.
- 8 I na a kuu ha, <Wa pata wi i wa ösökö tälö nö, a hoköpaloö! Wa hoköpalo nö, a huataloö!> Jesus a kuuma.
- 9-10 Jesus a kuu ha, a wani saliatu noai, lope epii a wani temöa köo soatasoma. A temöa köo soatalo nö, a pata sinomo wi, i ösökö tälö nö, a huatalo köo soatama. Sanöma töpö mota mapo sinomo wi, i tä wakala ha a temöa konasoma kutenö, juteu töpö aiki, <Mota mapo sinomo wi, i tä wakala pasiwö ta pi kuu mai. "I tä wakala na, i ösökö po tihöö!" i na Moisés a kai säököle, i ta kuu thali ta pi kuu mai> i na a temöa konaso noai, i a na i na töpö kuuma.
- 11 Töpö kuu ha, <Sa temöa komane, i aiki, "Wa pata wi, i ösökö tälö nö, a hoköpaloö! Wa hoköpalo nö, a huatalo köo!" i na a kuu ha, sa huatalo köa kule nökö> i na a kuuma.
- 12 A kuu ha, <"Wa patio noai, i wa ösökö tälö nö, a hoköa kopaloö! Wa hoköa kopalo nö, a huatalo köo!" a kuu noai, i witi a?> juteu töpö kuu ha,
- 13 <Kui. I sa wani tai mi ipöö!> a kuu hötöoma. Satehe epii, i ha töpö öpa sototoa apa tä, Jesus a hua konasolöma kutenö, <Sa tai mi> i na a kuuma.

14 Ī na tä kua tä, waiha Teusömo sinomo wi a sai na Jesus anö ĩ a taa konanö nö, <Hiki. Wa temöa kōo waikisoma. Önö kutenö, wanisala tä thaa kota häto tihöo! Wanisala wa tä thaa kotakōma, wa salia satia apa kukö matimöö!> Jesus a kuuma.

15 A kuu ha, ĩ a wani hulolö nö, juteu töpö na, <Jesus anö sa temöa komani kipii> ĩ na a kuuma.

16 Ī na tä kua tä, ĩ tä wakala ha Jesus anö ĩ a wani temöa komanöma kutenö, juteu töpönö Jesus a peamama.

17 A peamaö ha, <Mota mapo wi ĩ tä wakala na ipa hao anö töpö pasilipopö, a kalipalo mapo mi. Kamisa kalipalo mapo naio mi, ĩ na samakö kuatii> Jesus a kuuma.

18 Ī na Jesus a kuu ha, <Jesus ma säpalö nököö!> ĩ na töpö kupalo opama. <Mota mapo sinomo paio wi, ĩ tä wakala ha Jesus a kalipalo satia apa pikio saiö! Ma säpalö nököö!> juteu töpö kuuma. <Teusö a hai, ipa hao a> Jesus a kuu ha, <“Teusö a kui na, ĩ na kamisa kuö nai totiwo” ĩ na Jesus a kuu hätoa alu kuleö!> juteu töpö pi kuuma kutenö, <Ma säa totipalö nököö!> ĩ na töpö kupalo opama.

Jesus anö wa ösi palimipama wi ĩ ta

19 Ī na töpö kupalo opa tä, Jesus a hapalo nö, <“Pelupö sa kua saimo pätia mane. Ipa hao anö tä thama wi, ĩ sa tä möö nö, ĩ nasimö sa tä thama naio päoö. Ipa hao a kuati wi na, ĩ na pelupö sa kua tolea totiatalo opati päoö” ĩ na sa kuu kule. Pitili sa.

20 Ipa hao anö sa pi ipa salo, kamanö tä thati wi, kamisa na ĩ tä pewö möma sinomoö. Ī na ipa hao anö sa thama sinomo kutenö, ipa hao sa uöma toleatii. Ipa hao aiki, “Ī nakö totiwoö! Ī na wa tä thama kua totiwoö! Kamisanö sa tä thama totitio wi, ĩ nasimö tä thama totioö!” ĩ na kamisa na ipa hao a kuu wi, ĩ nasimö sa tä thama waikio nö, “Kilatoha” makö pewö pi thama waikio kipili nökö. Makö pewö pi thama waikio kipili maaki, waiha, “Tä kilia apa nö kiliawö” ĩ na pe epii makö pewö pi kuu satia apa kuki kitä. Ipa hao aiki, “Sa tä thama wi, ĩ nasimö wa tä thama sinomopököö!” ĩ na ipa hao a kuu ha, sa tä thama sinomo nö, “Kilia apa sinomo nö kiliawö” ĩ na pe epii makö pi thama kitä.

21 Töpö noma waikiso noai, ipa hao anö ĩ töpö temöapama kua kōo wi na, ĩ na pelupö sanö ĩ na sa töpö temöapama thama naio kōoö. Sa töpö temöapama pi topa kōo wi, ĩ sa töpö temöapama kōo nö, sa töpö ösi palimipamaö.

22 Ipa hao aiki, “Wa wanisala apa kutenö, töpö pea soatio wi, ĩ tä uli na wa kuo soatiopöo!” ai tä sanöma na ĩ na ipa hao a kuu mai kitä. “Wa toita apö kutenö, kamisa na wa kuo soatiopöo!” ai tä sanöma na ĩ na ipa hao a kuu naio mai kitä. Kamisa kuu sisa kitä. Kamisa na ipa hao a hapalo nö, “Tä makokama läapalo wi, ĩ wa kutenö, kawa aiki, ‘Wa wanisala apa kutenö, wa pea soatiopöo!’ ai tä sanöma na wa kuu! Wa kuu nö, ai töpö na, ‘Wa toita apö

kutenö, Teusö a na wa kutio asapöö!’ ai tä na wa kuu toleapöö!” ĩ na ipa hao anö ĩ na pelupö sa noa thama.

23 ĩ na ipa hao anö sa noa thaa nö, “Teusö a hai, ĩ kaikana tä sai. A totiatalo opa asawö’ kamisa na ĩ na sanöma töpö kuu kua wi na, ipa ulu Jesus a na ĩ na töpö sanöma kuuto kuköpököö! ‘Jesus a hai, kaikana tä sai. A totiatalo opa asawöö!’ ĩ na töpö kuuto kuköpöö!” ĩ na ipa hao a pi kuu. Önö kutenö, “Kawa hai, ĩ kaikana wa sai. Wa totiatalo opawö” kamisa na ĩ na wa kuu mi tä, ipa hao anö sa simönipili, ĩ a na, “Kawa hai, ĩ kaikana wa sai. Wa totiatalo opawö” ĩ na wa kuu naio mi.

24 “Kawanö sa kai a hininö nö, sa simökipili, ĩ a na wa pi tapoiki nö, ‘Teusö a pitili’ ĩ na wa pi kuu nö, ĩ na wa kua tä, wa ösi palimipasoö. ĩ na wa kuaö ha, ‘Töpö pea toleati wi, ĩ hamö a alulöö!’ kawa na sa kuu mai kitäö! Wa ösi nomawöo opama maaki, wa ösi palimia waikia kōpasomaö” kamakö na sa kuu totia kuleö! Sa holisimo mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

25 A kuu nö, <Pitili sa. “Töpö ösi nomawö öpii, waiha ĩ töpönö Teusö ulupö sa kai a hini kuki kitäö! Sa kai a hini kuköma, töpö ösi palimipaso kitäö! ĩ na tä kua waikia kuleö!” ĩ na sa kuu kule.

26 Ipa hao aiki, “Kamisanö sanöma sa töpö ösi palimipama kua wi na, ĩ na wa kua naiopöö!” ipa hao anö ĩ na sa noa thama.

27 Sanöma sa kupaso noai, ĩ sa kutenö, “Wa tä makokama läapalopöö!” ipa hao anö ĩ na pelupö sa noa thama.

28 Sa kuu wi, ĩ sa kai na, “Kilatiha” pö pi kuu tihöö! Pi naka. ĩ na tä kua kitä. Nomawö töpö titita sinomo wi, ĩ taka ha nomawö töpö titiköma maaki, ĩ töpö pewönö sa hini kuki kitä. Sa hini kuköma,

29 ĩ töpö pewö lisia sapa kopaso kitä. Toitai tä thaa noai, ĩ töpö hoköpalo nö, Teusö a na töpö waloa asa koikilö nö, Teusö a na ĩ töpö kua totia asa kōki kitä. Wanisala tä thaa pasio noai, ĩ töpö hoköa naia kopalo nö, töpö pepalo sinomo pasitio wi, ĩ tä uli na ĩ töpö waloa pasia kōikitö nö, ĩ töpö pepalo opa pasia kōkötaso kitäö!> ĩ na Jesus a kuu nö,

30 <Kama sa saimo päta mane. “ĩ nakö” ipa hao a kuu ha, sa tä makokama läapalo päoö. Kama sa pi saimoti nö, sa tä thama pätio mai kitä. Ipa hao anö sa simönö noai, ĩ ipa hao a kuu ha, sa tä thama päoö. Önö kutenö, sa tä makokama läapalo wi ĩ tä pitilia apa> ĩ na Jesus a kuuma.

31 ĩ na Jesus a kuu nö, <Sami kamisa pi saimoti nö, “ĩ na sa kuaö” sa kuu päa tä, “Pitili ta” töpö pi kuu maapököö!

32 Sami sa hapalo sisa mane. Ai tä hapalo naio nö, “ĩ na Jesus a kua pasioö” ĩ na ĩ a kuu naioö. “ĩ na ĩ a kuu wi, ĩ pitili ta waikiwö” ĩ na sa kuu.

33 João a kulati hamö, ĩ hamö ai ma töpö simöni ha, João anö ta pitili toti ipii ta katehama. “ĩ na Jesus a kua pasitioö!” a kuuma.

- 34 “Häö. Ai sanöma wanö sa wäsä mi salo” sa pi kuu mai kitä maaki, makö nomano nö, makö pea soatio wi, ĩ tä na makö noamapö, “João anö sa katehati noai, ĩ ta pitilia apa kule” ĩ na sa kuu ke.
- 35 Koa taka hilimanöma, makö wakalapamanö nö, makö hatukupama kua wi na, ĩ na João anö ĩ pitili tä na makö pi hatukama kua hõttöoma. Koa taka na makö pi mönahapalo kua wi na, ĩ na João anö ta wäsä noai, ĩ na ĩ tä na makö pi mönahapalo kua hõttöa soatasoma.
- 36 João anö sa wäsä nö, “Ökö. ĩ na Jesus a kuati ta o” ĩ na makö pi thamatima maaki, “Ökö. ĩ na Jesus a kuati ta o” ĩ na sa tä thama sinomo wi, ĩ na ĩ tänö makö pewö pi thama satia apaö. “ĩ na tä thamaö!” kamisa na ipa hao a kuu noai, ĩ sa tä thamati asa kutenö, “Ökö. ĩ na Jesus a kuati ta o. Kama hai ĩ pö anö Jesus a ta simöpalö noa” ĩ na makö pi thama päö.
- 37 Ipa hao anö sa simönö noai, ĩ ipa hao anö sa wäsä hõttöö. Kamakönö ipa hao ma kai a hini maa noai kitä. Ipa hao ma tapa maa noai kitä.
- 38 Teusö anö sa simönö noai, ĩ sa na, “ĩ pitili wa” ĩ na makö pi kuu totio mi salo, kamakönö Teusö ma kai a hini mi.
- 39 “Teusö sa tä waheta möti ha, sa ösi palimipasopö!” makö pi kuu salo, Teusö ma tä waheta mötii. Ma tä waheta möti kule maaki, “Teusö tä wahetanö Jesus a wäsä totio ta” pi kuu mai.
- 40 “Sa ösi palimipamonasopö, Jesus a na sa hulölöheö!” makö pi kuu mi. “Päla. Jesus a na sa huu wani” makö pi kuu sinomo> ĩ na Jesus a kuuma.
- 41-42 ĩ na a kuu nö, <Kamisanö makö taö öpa waikia kule. Teusö ma pii pitilia totia mane. Önö kutenö, “Jesus a totiatalo opa sai taköö!” kamisa na ĩ na sanöma töpö kuu totio mi salo” ĩ na sa pi kuu mane> ĩ na Jesus a kuuma.
- 43 ĩ na a kuu nö, <Ipa hao anö sa simöa nö, “Sanöma töpö pi hatukamaö!” ĩ na ipa hao a kuu ha, sanöma makö na sa waloköma. Sa waloköma maaki, kamakönö sa hini wanio opama. Teusö anö ai tä sanöma simöa maa noai kitä maaki, kamakö na ĩ ai tä waloköma, kama pi saimo päo nö, “Sa töpö pi hatukatamikö!” a pi kuu päo wi, ĩ ma ta hini pi topa sisa päo kitä.
- 44 Kamakö aiki, “Makö totiatalo opawö’ kamakö na ĩ na Teusö a kuupökö!” ĩ na sami Teusö a kua wi, ĩ na ĩ a na makö pi kuu mai, “Makö totiatalo opawö’ ĩ na sanöma ma töpö pi thamapökö o” makö pi kuu pälaso noa. ĩ na makö kuu päo salo, “Jesus a pitili” ĩ na makö pi kuu kuki kitä ta o?
- 45 “Pö a na Jesus aiki, ‘Hi juteu töpö wanisala apa sinomo saiö!’ a kuu kitä” ĩ na pö pi kuu häto ti! “Moisés a pitili” makö pi kuu wi, ĩ aiki, “ĩ juteu töpö wanisala apa sinomo saiö!” ĩ na ĩ a kuu pasio kitä.
- 46 Moisés anö tä säökati pola nö, sa wäsäma. Önö kutenö, “Moisés a pitilimo opaö” ĩ na makö pi kuu totia aköna, “Jesus a pitilimo opaö” ĩ na makö pi kuu totia hõtöla pi.

47 “Moisés anö tä säöka noai, ĩ tä waheta pitilimo opaö” ĩ na makö pi kuu mi tä, “Jesus a kuu wi, ĩ ta pitili ipö” ĩ na makö pi kuu mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

João 6

Jesus anö ĩsa äi palamanö noai ĩ ta

Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17

1 ĩ na tä kua tä, waiha kosoto tuu pata kule, ĩ Kaliléia tuu pata hilo wi, ĩ Sipefasisö tuu kosoto pata hilo kua naine, ĩ kosoto u pata na Jesus a pökatökö lasoma.

2 Töpö satehe epii töpö nokaalöma. Teusö anö tä thama taö öpa wi, Jesus anö ĩ nasimö tä thama naio nö, töpö salia apati wi, ĩ töpö toapama kotioma. Töpö toapama kotio noai, ai töpö satehe epii töpönö ĩ tä tama kutenö, kosoto tuu pökatö pata hamö Jesus a na ĩ töpö noka soatasolöma.

3 Jesus a pökatöpalolö nö, heuma tä pata ha a hemopalolö nö, kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö kai lokö lasoma.

4 Juteu töpö pásökoamopö, tä atea waikioma.

5 ĩ na tä kua tä, Jesus anö tä möö ha, satehe epii töpö huu tasoma. Töpö huu tasoa ha, <Ki töpö satehe epii töpö huu polati, ĩ ka pi tä nii na ma töpö ösö poteha läpamanöpö? Witi ha ĩsa äi kuo pa ma tä tälöpö?> Filipe a na a kuuma.

6 Filipe a wapaö ha, a kuuma. <Wi na sa kua pätakö?> Jesus a pi kuu hõtöo maama. <Ĩ na sa kua läo mosawiapalo hõtöo soata kitäö!> a pi kuu hõtöolöma.

7 <Ka pi tä na ki ma töpö ösö potehepamanöpö?> Filipe a na Jesus a kuu ha, <Ki töpö pewö na wani ipii ĩsa äi ose wai totoma hätäpo kuköma, ĩ äi noa apö kitä ta pi kuu mai. 8 pilipoma kökö na ai sanöma tä kalipalo pi kua hõtöa kule maaki, ĩ ĩsa äi noa tolea satia apa soale kitä> Filipe a kuuma.

8 A kuu ha, Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ ai tä hai, ĩ Simão Pedro poose André aiki,

9 <Sepaata mo kopeke kuo noai, ki ulu tänö ĩ nasimö ĩsa äi wai po kua kulati. 5 ĩsa äi po kule. ĩ na tä kua tä, polakapi salaka kökö po naia kule. ĩ na nii tökö ose wai kui tökö wainö ĩ na töpö satehe epö kui töpö ösö pewö poteha totilaso kitä ta o?> André a kuuma.

10 A kuu ha, Jesus aiki, <“Pö loa paikiö!” ki töpö na pö kuu!> ĩ na kama hai ĩ töpö na ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na Jesus a kuu ha, sĩsipö tökö kuo topa apa pa ĩ töpö pewö loköma. Töpö satehe epii, ĩ 5.000 wano töpö, suö töpö, ĩ na töpö kui töpö kuoma.

11 Ī na tä kua tä, Jesus anö ĩsa āi tälö nö, Teusö a na, <Hi ĩsa wa āi totopi ke. Wa totiatalo opawöö!> a kuu nö, töpö lole, ĩ töpö pewö na ĩ āi totoa hătähäköma. Ī āi totoa hătähäa totia paitakö nö, salaka kökö tää nömötalö nö, <Hapa. Kawanö hi salaka wa kö totopi ke. Wa totiatalo opawö> a kuu nö, ĩ töpö pewö na salaka säi totoa hătähäa totia nömöaköma, ĩ töpö pewö pötöa totia hôtösoma.

12-13 Ī töpö pewö pötöa totia waikilasoö ha, <Ai tä see koananöö! Tä see wanio päo matimö> ĩ na Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö na a kuu ha, 5 ĩsa āi na töpö iapalohe, ĩ tä see koananö nö, wöö kökö ha ĩsa āi see titiaköma, ĩ āiki seenö, wöö kökö satehe epii, ĩ 12 kökö wöö kua kule maaki, kökö wöö pewö matia apa konasoma.

14 Ī na tä kua tä, Teusö anö aipö tä thama wi, Jesus anö ĩ nasimö ai tä thama hôtöoö ha, ĩ töpönö ĩ tä tapa noai ĩ töpö aiki, <“Teusö a kai a wäsä totio wi, kamakö na ĩ a waloki kitäö!” Teusö tä waheta kuupili, ki ĩ Jesus a> ĩ na töpö kupaloma.

15 Ī na töpö kupaloö ha, Jesus aiki, <Hi töpönö sa nokamanö nö, sa kaikanapa pia kuleö!> ĩ na Jesus a pi kuu salo, heuma tä pata hamö sami a hemopasolöma.

Kosoto tuu hösöka pata ha Jesus a huatalo noai ĩ ta

Mateus 14.22-33; Marcos 6.45-52

16 Heuma tä pata hamö Jesus a hemopasolöma, tä mumahapalo tä, kosoto tuu na kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö timöiki nö,

17 kutiata a na töpö titiki nö, pökatö hamö Kapahanaū tä uli kulali hamö töpö pi pökatökö lasoma. Ī töpö na Jesus a walo kōo mai ha, tä mumasoö.

18 Ī töpö pi pökatö soaalö tä, ipoko tänö maa tuu pata supa supamo opa läoma.

19 Tuu supa supamo opa tä, pai hamö, kosoto tuu mötali pata hamö ĩ töpönö tä sakaalö tä, Jesus a huu tapama. Maa tuu hösöka hamö Jesus a huu läo tasoma. Maa tuu hösöka hamö Jesus a huu ha, töpö kilipalo opama.

20 Töpö kilipalo opaö ha, <Pö kilipalo tihöö! Kamisaö!> Jesus a kuuma.

21 A kuu ha, <Ai taköö! A titia naikiö!> töpö kuu ha, Jesus a titia naia soataköma. Jesus a titia naia soataki ha, töpö pi mönaha apii töpö pi pökatökö lasoma.

Jesus a taeti noai ĩ ta

22 Ī na tä kua tä, ĩ hena tä, pökatö ha töpö kuo haio soa laso noai, ĩ töpö aiki, <Jesus a maneö! Sami kutiata ösö wai kāpili, ĩ ösö ha, a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö pi pökatöa waikikö laso kipiliö! Jesus a kuo haio soa kipili maaki, huki a kua maneö!> töpö kuuma.

23 Ī na tōpō kuu tā, Sipetfasisō tā uli ha tōpō kuo taso noai, ĩ tōpō pi walokō solōō. <Hi ĩsa wa āi totopi ke> Teusō a na Jesus a kuu noai, ĩ ha tōpō satehe epii tōpōnō ĩsa āi oalalō noai, ĩ tā kotō na ĩ tōpō pi walokō solōma.

24 Tōpō pi walokō solō ha, <Jesus a maneō!> tōpō kuu noai, kutiata kōkō ha ĩ tōpō titiki nō, Jesus a tae laso pia salo, Kapahanaū tā uli na ĩ tōpō pi pōkatōlasolōma.

<Nii tănō wa temōapaloti kua wi na, kamisanō ĩ na wa ōsi palimia thapali>

25 Tōpō pi pōkatōlolō nō, Jesus a talalō nō, <Jesus a pata! Witi ha motokō kua tā wa walokō solōma?> tōpō kuu ha,

26 Jesus aiki, <“Jesus anō makō pi hatukupamani pia salo, tā aipamati kipiliō! Ōnō kutenō, Jesus ma tae haiolō nōkōō!” ĩ na makō pi kuu pola nō kuno mai, “Īsa āinō makō ōsō potehea asa pasoma kutenō, Jesus ma tae haiolō nōkōō!” makō pi kuu pālaso lasoma. Ī na sa kuu kuleō! Pitili sa> ĩ na Jesus a kuuma.

27 Ī na a kuu nō, <Nii tā oa wi, ĩ nasimō tā na pō kalipalo opa pāo tihōō! Nii tā hoteso kitāō! Makō ōsi palimipaso wi, ĩ tā na pō kasiapalo sisaaō! Ipa hao Teusō anō sa simōpalō noai, ĩ sanōma sa kupaso noai, ĩ sanō makō ōsi palimipamani kitāō! Kamisanō makō ōsi palimipamani wi, ĩ tā na pō kasiapalo sisatioō!> ĩ na Jesus a kuuma.

28 Ī na a kuu ha, <Wi na samakō kasiapalo kuapō? Ī tā na wi na Teusō a kuu?> ĩ na ĩ tōpō kuu ha,

29 <“Ī tā na pō kasiapaloō!” Teusō a kuu wi, ĩ ma ta hini pi topa salo, Teusō anō sa simōpalō noai, ĩ sa na makō pi tapoiki nō, “Jesus a pitili” ĩ na pō pi kuu totioō! Kamisa na pō noamamo totioō!> ĩ na Jesus a kuuma.

30 Ī na a kuu ha, <Wa tā aipama wi, kamisamakō na ĩ wa tā mōmaō ha, “Teusō anō Jesus a simōpalō noa” samakō kuu kitā. “Jesus a pitili” samakō pi kuu totio kitā> tōpō kuu nō, <Ōnō kutenō, wa tā aipama kitā?

31 Tā uli pokea apōle, ĩ tā uli ha nō patapō tōpōnō nii tā aipō ōpii nii tā opalatimae. “Hi tā hētu ha nii tā kupoli, ĩ tā nii na Moisés anō tōpō kai ōsō potehepalotima” ĩ na Teusō tā waheta kuu> ĩ na Jesus a na ĩ na ĩ tōpō kuuma.

32 Ī na tōpō kuu ha, <Ī na sa kuu kuleō! Pitili sa: “Hi tā hētu ha nii tā sai kupoli, Moisés anō kamakō na ĩ nii tā sai totoma maama. Hi tā hētu ha nii tā sai kupoli, ipa hao anō ĩ nii tā sai totoma sisaō.

33 Sanōma makō temōpama totio wi, ĩ tā hai ĩ nii tā sai. Ipa hao Teusō anō ĩ tā nii totoma sisaō. Ī tā nii hai, ĩ kamisa. Kamakō na Teusō anō sa totokō noai ĩ nii tănō makō temōapalamatii. Ōnō kutenō Teusō a na sa kuoma, hi masita tā uli ha sa ithopakōma” ĩ na sa kuu kuleō!> Jesus a kuuma.

34 Jesus a kuu ha, <Jesus ai. Nii wa tā sai kateha pole, kamisamakō na ĩ tā nii sai totoma sinomoō!> ĩ na tōpō kuuma.

35 Ī na tōpō kuu ha, Jesus aiki, <Nii wa tä oalōma, wa pi honipo mi kui na, ĩ na kawanō sa kai a hinia totilōma, wa pi honipo maa kua hōtōpasoō. Wa amisio opa noai maaki, maa wa tuu kotalōma, wa amisi maa kua toitaso wi na, ĩ na sa kai a hinia makokoa thaa totilōma, wa pi honipo wi, ĩ tä maa kua kua totia hōtōtasoō> ĩ na Jesus a kuuma.

36 Jesus a kuu nö, <Ī na sa kuu kule maaki, “Kamakönō sa tapa apati wi maaki, kamisa na makō mamō teteo mi ipō nö kiliwō. ‘Jesus a pitili’ makō pi kuu mi ipō” ĩ na sa kuu kipili> Jesus a kuuma.

37 A kuu nö, <Kamisa na ipa hao anō ai sanōma makō totopi wi, kamisa na ĩ makō waloki kitä. Kamisa na makō walokōma, makō hāsiapo mai kitä.

38 Hi tä hētu hamō sa kua tä, sanōma makō na sa huu pia tä, kama sa pi saimo päta maama. “Sanōma tōpō na sa waloiki nö, ĩ na sa kua kitäö!” sa pi kuu päta maama. Ipa hao anō sa simönō noai, ĩ aiki, “Ī na wa kua totioö!” ipa hao anō sa noa thaō ha, sanōma makō na sa walokōma.

39 Sa simönō noai, ĩ aiki, “Kawa na sa tōpō totokipili, ĩ tōpō thaa totiapala totioö! Ai wa tōpō motōma maapökōö! Masita tä uli mapo pia tä, ĩ wa tōpō temōa kōo soapamanöpökōö!” ĩ na ipa hao a kuu nö,

40 “Sanōma tōpönō ipa ulu wa taa nö, ‘Wa pitili’ ipa ulu wa na ĩ na tōpō pi kuu nö, ĩ tōpönō wa tälōma, ĩ tōpō ōsi palimipaso kitä” ĩ na ipa hao Teusō a kuu> Jesus a kuu nö, <Ī tōpō ōsi palimia totipasoō ha, hi masita tä uli mapo pia tä, kamisanō ĩ tōpō temōa kōa hōtōa soapamani kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

41 Ī na tä kua tä, <Hi tä hētu pata ha nii tä kupoli, sanōma makō na Teusō anō ĩ tä totoa wi, ĩ kamisa> Jesus a kuu ha, juteu tōpönō Jesus a päsāpama.

42 <Ki a hai, Jesus a pasiwō. José a hai ĩ pelupō a pasiwō. Kama hai pō a, kama hai pöpönō a, ĩ na kilii ma tōpō taō ōpa kule ta o. Wi na a pi kuu salo, “Hi tä hētu ha sa kuoma, sanōma tōpō na sa walokō solōma sa” a kuu?> tōpō kuu ha,

43 <Sa kateha wanisala hātōtio pola tihōö!> Jesus a kuu nö,

44 <Ipa hao anō sa simōa totio noai, ĩ anō kamisa na wa waloama mi tä, kamisa na wa walo pasio mai kitä. Kamisa na wa walokōma, masita tä uli mapo pia tä, kamisanō wa temōa kōa sisapamani kitäö!

45 “Teusō anō ĩ tōpō pewō taōmani kitä” ĩ na Teusō a kai a wäsāti noai, ĩ na ĩ tōpō kuu noai, ĩ ta säökama. Ōnō kutenō, ipa hao Teusō wa hini nö, wa pi hatukupamonasoma, kamisa na wa waloa sisaki kitä.

46 Ai tänō pō Teusō a möö tai mi pasiwō. Teusō a na sa kutio noai, ĩ sanō Teusō sa möö taō ōpa sisaö.

47 “‘Jesus a pitilimo opaö’ wa pi kuu tä, wa ōsi palimipasoö” kamakō na sa kuu kule. Sa holisimo mai kitäö!> Jesus a kuu nö,

48 <Nii tänö wa temöo soatio kua wi na, ĩ na kamisanö wa ösi temöama kua sinomo hõtöoö> Jesus a kuuma.

49 A kuu nö, <Poke poke tä uli ha kamakö nö patapönö maná tä oa sinomotima maaki, ĩ töpö nomanasoma.

50 ĩ na töpö kuama maaki, hi tä hētu ha nii tä kupoli, Teusö anö kawa na ĩ tä totoki wi, ĩ wa tä oalöma, wa noma pasio mai kitä.

51 Hi tä hētu ha nii tä kupoli, ĩ tä niinö wa ösi palimipamani wi, ĩ kamisa waikiwöö! ĩ nii wa tä oalöma, kawanö sa täa totilöma, wa ösi palimipaso kitä. Wa noma mai, Teusö a na wa kuo naio soatio kitäö! Nii sa ta kateha pole, ĩ pili sa sāi. Sanöma makö ösi palimipasopö, sa sāi totoki kitä> Jesus a kuuma.

52 ĩ na Jesus a kuu ha, juteu kama töpö hapalo hētupasoma. <Wi na taka? Wi na kama nii tä totoa thaki taka?> töpö kuu ha,

53 Jesus aiki, <ĩ na sa kuu kuleö! Pitili sa: “Sanöma sa kupaso noai, ĩ sa sāi oa mi, pili sa iä pö koa mi, ĩ na makö kua mi tä, makö ösi palimipo mai kitä.

54 Pili sa sāi oali, pili sa iä pö koali, ĩ na makö kua kuköma, ĩ makö ösi palimia totipasoö. ĩ makö ösi palimia totipamani wi, hi masita tä uli mapo pia tä, makö temöa kopamani kitäö!

55 Pili sa sāi hai, ĩ nii tä sai. Pili sa iä pö hai, ma tuu koa wi, ĩ tuu sai.

56 Kawanö pili sa sāi oaö, pili sa iä pö koaö, wa kua wi, kamisa na ĩ wa kuo soatio kitä. Kawa na sa kuo hõtöo soatio kitä.

57 Ipa hao Teusö a palimii, ĩ anö sa simönöma. ĩ anö sa palimipalöma. Ipa hao Teusö anö sa palimia thapalipili na, ĩ na kamisa sāi na wa ia sinomo kuköma, kamisanö ĩ na ĩ wa ösi palimia thaa hõtöpamani.

58 Hi tä hētu ha nii tä kupoli, ĩ tä nii ithopaso noai, ĩ kamisa waikiwö. Kamakö nö patapönö nii tä aipö öpii, ĩ maná tä oama maaki, ĩ töpö nomasoma. Nii sa ta kateha pole, ĩ wa tä nii oaö ha, wa ösi palimipalo nö, wa temöo soatio kitä” kamakö na sa kuu alu kule. Pitili sa> ĩ na Jesus a kuuma.

59 Kapahanaū tä uli ha juteu töpö kokamo wi, ĩ a sai kulati, ĩ a sai na Jesus anö töpö pi hatukupama tä, ĩ na Jesus a kuuma.

Sanöma töpö ösi palimipamani wi ĩ ta

60 Jesus a kuu noai, Jesus a na töpö nokapaloti wi ĩ töpö satehe epii töpönö ĩ ta hini ha, <Jesus anö makö pi hatukama pole, ĩ ta amatosia apöle. ĩ ma ta hini totia kule ta o? ĩ ta hinio mi ipö kitä> töpö kuuma.

61 Töpö kuu ha, töpö hapalo pi hīsuhapalo pole, Jesus anö ĩ tä taa nö, <Sa kuuhe, ĩ tä na makö pi honipo kule?

62 Sanöma sa kupaso noai, ki hamö ĩ sa kuo soma laso noai, ĩ hamö sa hoköamö kua kōa soapasolö wi, ĩ ma tä taa totia tä, wi na makö pi kuu kitä?

- 63 Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö wa ösi palimia sisapamani. Kama wa pi saimo opa päköma, wa ösi palimipo mai kitä. Kamakö na sa hapalo sinomoti kutenö, kamakö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a waloiki nö, makö ösi palimipamani kitäö!
- 64 Sa kuu pole, ĩ tänö makö ösi palimipaso kitä maaki, “Jesus a pitili mai kitä” ĩ na ai makö pi kuu pasia kule> Jesus a kuuma. Somi tä, ĩ tä na Jesus a pi hatuko soatama. <“Jesus a holisi” töpö pi kuu wi ĩ töpö> ĩ na Jesus a pi kuu soatama. <Ki a waninö sa monini pia salo> ĩ na a pi kuu naio soatama.
- 65 ĩ na tä kua tä, Jesus a hapalo kota nö, <Önö kutenö, “Ipa hao anö kamisa na wa waloama mi tä, kamisa na kama wa walo päo mai kitäö!” sa kuu ke> ĩ na Jesus a kuu totio opama.
- 66 ĩ na Jesus a kuu totio opaö ha, Jesus a na töpö nokapaloti noai, ĩ ai töpö satehe epii töpö sapa pasia kopasoma. Jesus a na ĩ töpö nokapalo maa pasipasoma.
- 67 Önö kutenö, Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ kama 12 töpö na a hapalo nö, <Kamakö hai kini? Kamisa na makö nokapalo wania naia kule?> a kuu ha,
- 68 Simão Pedro aiki hõtöwö, <Kaikana ai. Samakö nokapalo wani mai kitäö! ĩ witi a na samakö nokapalo nömöopö? Ai tä kua mai kitä. Kamisamakö na wa hapalo sinomo wi, ĩ tänö samakö ösi palimipo sisaö.
- 69 “Kawa pitili” ĩ na samakö pi kuu kule. Kawa toita sati ipii, Teusö anö ĩ wa simöa asapalöma thali> ĩ na Pedro a kuuma.
- 70 ĩ na Pedro a kuu ha, <Kamisanö 12 makö kui makö saia totili kipili maaki, Sai tä sai patanö ai wa simöa sinomo wi ĩ wa> Jesus anö töpö noa thama.
- 71 Simão Isökatiösisö a hai ĩ pelupö Jutasö a katehama. Jesus anö 12 töpö kui töpö sailö noai, ĩ ai tä hai, ĩ Jutasö a kuoma maaki, ĩ anö Jesus a monima piama.

João 7

Jetusalëi tä uli ha juteu töpö iapalo pia wi, ĩ hamö Jesus a hulaselö noai ĩ ta

- 1 ĩ na tä kua tä, Kaliléia tä uli pata hamö Jesus a huatalotima. Ki hamö, Jutéia tä uli pata hamö juteu töpönö Jesus a säpalöpö, töpö lälati hamö, ĩ hamö Jesus a huu wanio opa tasoma.
- 2 ĩ na tä kua tä, juteu töpönö sai pö pakitai sai pö thakö nö, töpö iapalo sinomoma. Töpö iapalo kōo pia wi tä atea waiki ha,
- 3 Jesus a hai ĩ poose töpö aiki, <Jesus ai. Jutéia tä uli pata na wa huu mi salo. ĩ hamö wa huu nö, wa tä aipama sinomo wi, ĩ nasimö wa tä mömapököö! Kawa kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö na ĩ wa tä aipö möma taso mi salo.

4 “Ī na Jesus a kuati ta o” wa tōpō pi thama maapa wi, wa kuo soatio maikiö! Wa tä aipama sinomo kutenö, ai tōpō pewö na a tamo hōtōotōö!> ĩ na poose tōpōnō pepala Jesus a noa thamae.

5 Jesus a hai ĩ poose tōpō sai maaki, <Jesus a pitili> ĩ na ĩ tōpō pi kuu maama. <Teusö anö ĩ a kaikanapalö noai, ĩ a> ĩ na ĩ tōpō pi kuu maama.

6 <Ī tōpō pewö na a tamo hōtōotōö!> ĩ na poose tōpō kuu ha, <Huki sa huu mai kitä. “A alulöö!” ipa hao Teusö a kuu ha, sa hua sisasolö kitä. Kama makö huu pi topa tä, pö hulolöö!> Jesus a kuuma.

7 A kuu nö, <Sanöma tōpōnō kamakö wanipo tai mi ipö asawö. Kamisa wanipo pasio sinomoö. Sanöma tōpō na, “Wanisala ma tä thaa sinomo opawö” sa kuu ha, sa wanipo opa sinomo sai thaliö!

8 Tōpō iapalo pialati ha, ĩ hamö pö hua pailolöö! Sa huu paio mai kitäö! “A hua hailolöö!” ipa hao Teusö a kuu ha, sa huu haio kitä> Jesus a kuu nö,

9 Kaliléia tä uli pata ha a kuo haio paitioma.

10 A kuo haitioma maaki, ĩ hamö poose tōpō asulö noai hamö tōpō iapalo pialati, ĩ hamö Jesus a hua haia hātosolöma.

11 Tōpō iapaloti tä, tōpō lämo pasio hāto nö, <Witi ha Jesus a kua?> ĩ na tōpō kuuma.

12 Satehe epii tōpō hapalo nö, <Jesus a totiatalo opa nö kiliawö ia!> ĩ na ai tōpō kuuma. ĩ na ai tōpō kuu kule maaki, ai tōpō aiki pasiwö, <Nai. Jesus anö tōpō mönama apa pāo thaliö!> ĩ na ai tōpō kuu pasioma.

13 Juteu pata tōpō na ĩ tōpō kili salo, Jesus a kateha hoka totio mai ha, Jesus a kateha hātomopalo pātiomae.

Tōpō iapaloti tä, Jesus anö ĩ tōpō pi hatukupamanö noai ĩ ta

14 Ī hamö tōpō iapalo mötalipo waikia tasoa tä, Jesus a waloa haikitö nö, Teusömo sinomo wi ĩ a sai ha a ekua soataiki nö, tōpō pi hatukama soata tasoma.

15 Tōpō pi hatukamati tä, <Tä aipa apa nö kiliawö> juteu tōpō kuu nö, <Ai tänö ki a pi hatukama maa noai maaki, ki anö tä taö öpöle> tōpō kuu ha,

16 <Kama sa pi saimo nö, sa tōpō pi hatukama mane. Sa simönö noai, ĩ aiki, “Ī nakö totiwoö! Ī nakö totiwoö!” a kuu sinomo wi, ĩ sa ta wäsä toleati pāoö.

17 Kamakö aiki, “Ī na wa kuapöö!” Teusö a kuu wi, ĩ sama ta hini pi topa sisaö. Ī na a kua totihoö!” Teusö a kuu ha, ‘Hai. Awai’ ĩ na samakö kuu hōtöo sinomo pāoö” ĩ na makö kuu ha, sa ta wäsäti wi, ĩ tä na wa pi hatukua totipaso kitä. “Jesus anö ta wäsä wi, Teusö anö ĩ ta totoa pāköma” ĩ na wa pi kuu tao opa waikile kitä. Kama sa pi saimo pāoö aköna, “Jesus a pi saimo pāo nö, ta wäsätii” makö kuu tao opa hōtöla pi.

18 “Ai tänö sa simöa pasio mai, kama sa pi saimo päo nö, sa ta wäsä pasio päoö” ĩ na ai tä kuu wi, ĩ anö, “Ta wäsä pole, ĩ anö tä taö öpapawö” ĩ na töpö pi thama pi topa apa päa salo, ta wäsäti päoö. Ai tä aiki hõtöwö, “Ki a patanö sa simönöma kutenö, sa ta wäsä toleati päoö” ĩ na ĩ a kuu wi, ĩ anö, “Pata tänö a simönö noai, ĩ a patanö tä taö öpa asawöö!” ĩ anö ĩ na töpö pi thama pia salo, ta wäsä päoö. ĩ a pitilimo totio opa asaö. A holisimo mi.

19 Moisés anö kamakö na kama kai totoköma maaki, ĩ makö pewönö Moisés ma kai a hini mi. Wi na makö pi kuu salo, sa säpa pi topa pikia kule?> Jesus a kuuma.

20 Jesus a kuu ha, <A hole kuu päo ti! Kawa na sai tä sapäko hãtoa päa kule. Wa säpa pi topa mane> töpö kuu ha,

21 <Teusö anö tä aipama asa wi, ĩ nasimö ai sa tä aipamaö ha, “Kilatiha!” makö pi kuuma. A wani salia apati noai, ĩ sa toa komanöma ha, “Kilatiha!” makö kupalo opama.

22 Sutu upa Moisés a kua paia mi tä, kamakö hai nö patapö töpönö ulu töpö isi ola ösö wai hanöpalö nö, ĩ ösö wai hosa sinomoma. Waiha Moisés aiki, “Ulu töpö isi ola ösö hosa sinomoö!” a kuu tolea totioma kutenö, mota mapo wi, ĩ tä wakala päla tä maaki, kamakö hai ĩ ulu ma töpö isi ola hosa hõtöo sinomoö.

23 “Ulu töpö na 8 tä mumi kuto tä, pili a isi ola ösö hosa sinomoö!” Moisés a kuu noai, ĩ ma kai peama wani salo, mota mapo paio wi, ĩ tä wakala ha maaki, ulu ma töpö isi ola ösö wai hosa sinomoö. ĩ na makö kuati maaki, mota mapo wi ĩ tä wakala ha ki sa toa totia komanöma ha, kamakönö sa wanipotiwö. Wi na makö pi kuu salo?

24 Ai ma tä möö nö, “ĩ a wanisala” pö kuu soa päto tihöö! ĩ a kuati wi, ĩ a na wa pi tapoa totia paiki nö, “ĩ a kuati wi, Teusö anö ĩ tä taa wani” ĩ na makö pi kuu totio nö, “Awai. ĩ anö wanisala tä thama” ĩ na pö kuu makoka totihoö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö anö Jesus a kaikanapa piale ĩ a

25 ĩ na tä kua tä, Jetusalēi tä uli hamö töpö kulali, ĩ ai töpö aiki, <Ai töpönö a säpa piale, ki ĩ a hãtowö.

26 Ki ĩ a maaki, hoka totio opa pa a hapaloti kule maaki, ĩ a na ĩ töpö ta haa hõtöo mi ipö nö ta kiliwö. “Teusö anö Jesus a sailö nö, a kaikanapa piale, ki Jesus a hãtowö” ĩ na pata töpö pi kuu hãtoa kule.

27 ĩ na makö kupalo pasia mane. Teusö anö a sailö nö, a kaikanapa piale, ĩ a walököma, ĩ a piliomö kuo soma noai, ĩ ma tä uli taö mai kitä maaki, Jesus a piliomö kuo noai, ĩ ma tä uli taö waikia kule. ĩ ma tä uli taö waikia kutenö, Teusö anö ĩ a kaikanapa mai kitä> ĩ na töpö kupalotima.

28 ĩ na töpö kupaloti tä, Teusömo wi a sai pata hamö Jesus anö töpö pi hatukamati pola nö, lope epii a hapaloma. <Kamakönö sa taö kule ta o? Sa

pilio soma noai, ĩ ma tä uli taö naia kule ta o? “Teusö anö a simöpa mai ha, Jesus kama pi saimo päo nö, a huma” pö pi kuu ti! Sa simöa noai, kamakönö ĩ ma taö mai kitä. ĩ a pitili ipö.

29 ĩ ma taö pasia mai kitä maaki, kamisanö sa taö öpa asa sisaö. ĩ a na sa kutio asa waikioma kutenö, ĩ sa taö öpa asaö. ĩ anö sa simöpalöma> Jesus a kuuma.

30 Jesus a kuu ha, ĩ töpönö Jesus a hua pi topama maaki, <A säpali wi, ĩ tä wakalaö!> Teusö a pi kuu mi kutenö, ĩ töpönö Jesus a huöpa soata maamae.

31 ĩ na tä kuama maaki, <Teusö anö a saia totilö noai, ĩ Jesus a> ai töpö pi kuu nö, <Jesus a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu soatama. <Teusö anö a saia totilö noai, ĩ a kaikanapa piale, ĩ a waloiki nö, Jesus a na ĩ a tolehea asapaso solö kitä ta o? Jesus anö tä aipama kua wi na, ĩ na ai tä walokiso nö, ĩ na ai tänö tä aipama tolea satia kua asakö solö kitä ta o?> ĩ na töpö kutima.

Jesus a hua pia salo

32 ĩ na töpö kuti noai, ai juteu pata töpö, ĩ patiseu töpö a hilo wi, ĩ töpönö ĩ ta kuu hininöma. ĩ ta kuu hininö nö, ĩ patiseu töpö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, ĩ na töpö kui töpönö, Teusömo wi a sai pata na töpö läapalo sinomo wi, ĩ töpö noa thaa nö, <Jesus a huölöheö!> ĩ na töpö kuuma.

33 ĩ na tä kua tä, Jesus aiki, <Kamakö na sa kuo tetepo opati mai kitäö! Tä tetepo totila tä kuno mai, sa simönö noai, ĩ a na sa konasolö kitä.

34 Kamakönö sa taeti kitä maaki, sa tapamo kota mai kitä. Sa kuo kōo pialali ha, ĩ ha makö walo haio solö mai kitä> Jesus a kuuma.

35 A kuu ha, juteu töpö hapalo hētupaso nö, <Witi tä uli hamö a kuamö kua kōkō noai ha, ma tapa maapö? Ai juteu makö selekepasas noai, juteu töpö pasi mai, köteeku töpö a hilo wi, ĩ töpö na ĩ juteu töpö pilio sätäa naitile, ĩ töpö na Jesus a pilia nömöikitö nö, ĩ köteeku töpö pi hatukama nömöo hāto taso pia salo?

36 “Kamakönö sa taeti kitä maaki, sa tapamo mai kitä. Sa kuo kōo pialali ha, ĩ ha makö walo haio solö mai kitäö!” wi na ĩ a pi kuu salo, a kuu kule?> ĩ na ĩ töpö kuuma.

Jesus anö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kateha noai ĩ ta

37 ĩ na tä kua tä, töpö iapalo mapo totio piale, ĩ tä wakala na töpö pewö kokamo pole, ĩ tä Jesus a öpaiki nö, lope epii a hapalo nö, <Wa amisi ipö salo, kamisa na wa waloa hōkōa toitaiki nö, kamisa na wa tuu nakalö nö, wa tuu koalöpöö! Wa amisi ipö salo, maa tuu kuo pa wa walotaiki nö, maa wa tuu kotalöma, wa pi topa kua kotaso kua wi na, ĩ na wa pi otatalo opa kua kule maaki, kamisa na wa waloa hōkōa toitaiki nö, sa hini kuköma, wa pi topa apa hōtöa kotaso kitä.

38 “Jesus a pitili’ ĩ na wa pi kuu ha, õsi palimipamani wi, pili wa õsi ha ĩ nasimö tuu haapo opaö, tuu kaläpo opaö, ĩ na tä kua kitäö!” ĩ na Teusö tä waheta kuu> ĩ na Jesus a kuuma.

39 <Tuu haapo opaö> Jesus a kuu pole, ĩ Teusö a õsi kua tolele, ĩ ta kateha kule. <Jesus a pitili> ĩ na töpö pi kuu wi, ĩ töpönö Teusö a õsi kua tolele, ĩ a pi sua piale, Jesus anö ĩ a katehama. Hi tä hētu ha Teusö a kulali, ĩ hamö Jesus a kōo paiolö mi tä, hi tä uli ha a kuo soa paioma kutenö, Teusö a õsi kua tolele, ĩ a totoa paio maama.

<Jesus a pitili ipö sisawö> ai töpö kuu asa noai ĩ ta

40 Jesus a kuu noai, ĩ töpönö ĩ ta hini ha, <Jesus a hai, Teusö a kai a wäsä sinomo wi, ĩ a> ai töpö kuuma. <Teusö anö a saipalö noai, kamakö na a kaikanamo piale, ki ĩ a> ĩ na ai töpö kuu asama.

41 Ai töpö aiki, <“A kaikanamo totio wi, ĩ Cristo a hilo wi, kaliléia tili tä kule kitä” ĩ na Teusö tä waheta kuu mane nökö.

42 “Cristo a hai, kaikana Davi tä ola. Pelēi tä uli ha Davi a pilio noai, ĩ tä uli ha Cristo a pilia nömöki kitäö!” ĩ na Teusö tä waheta kuu sisa kule. Jesus a hai, ĩ Cristo a mai kitä> ai töpö kuuma.

43 ĩ na Jesus a na ĩ töpö hapalo setekeapalo kua apama. Ai töpö aiki, <Jesus a holisi> ĩ na ĩ töpö pi kuu pasioma.

44 Ai töpönö Jesus a wanipo opa salo, a huöa pi topa apama maaki, ai tänö a hua maama.

<Jesus a holisimo opaö> juteu pata töpö kuu noai ĩ ta

45 ĩ na tä kua tä, Teusömo wi a sai pata ha töpö läapalo sinomo wi, ĩ töpö hua kononö nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, patiseu töpö, ĩ na kilii töpö na ĩ töpö walokö tasoma. Töpö walokö tasoö ha, töpö läapalo sinomo wi, ĩ töpö na, <Jesus ma kai walo totio mai. Wi na makö kuatima?> pata töpö kuu ha,

46 <Jesus a hapalo toita kui na, ĩ na ai tä hapalo toita kui tä kua mai kitäö!> töpö läapalo sinomo wi, ĩ na ĩ töpö kuuma.

47 ĩ na ĩ töpö kuu ha, <Jesus anö makö mönama hõtöo hätomakö?> ĩ na patiseu töpö kuu nö, ĩ na ĩ töpö noa thama.

48 <Ai juteu pata töpö, ai patiseu samakö, ĩ na samakö kui, ĩ samakönö Jesus a hai ĩ pitili sama ta pii ta o?

49 Ma. Pata samakönö Jesus a hai ĩ pitili sama ta hila mai kitä. Satehe epii hi töpö loa sototole, ĩ töpönö Jesus a hai ĩ pitili ta hila sisaöe. Moisés anö töpö noa thaa noai, hi töpö lole, ĩ töpönö ĩ ta tai mi ipö. Teusö anö ĩ töpö peama apa kitä> ĩ na patiseu töpö kuuma.

50 ĩ na töpö kuu ha, ai patiseu tä aiki, Jesus a na a huu halu taso noai, ĩ Nikotemosö aiki,

51 <“Ai ma tä hini paio mai ha, ‘Ĩ na sa kua kipiliö!’ ma tä kuu hini paio mai maaki, ‘Wa wanisala apawö. Wa peama pia alu kule’ ĩ na pö kuu totioö!” ĩ na Moisés a kuu pasio maama ta pi kuu mai> Nikotemosö a kuu ha,

52 <Kaliléia tili wa nai hãtowö? Teusö wa tä waheta möö mi salo. Teusö wa tä waheta möö totioö aköna, “Hai a. Teusö a kai a wäsä totio wi, Kaliléia tä uli ha ĩ ai tä pilio maa noai kitä” ĩ na wa pi thama pola pi> ĩ na patiseu töpö kuuma.

53 ĩ na töpö kuu hõtötöa totipalo nö, ĩ töpö pewö konasolöma.

João 8

Suö tänö ai tiko tä wano sapäkama noai, ĩ ta

1 [Ĩ na tä kua tä, töpö pewö konasolöma maaki, Olipa tä heu pata hamö Jesus a hua pasisolöma.

2 ĩ hena tä, tä halu pia tä, Teusömo wi a sai pata hamö a hua konasolöma kutenö, Jesus a na töpö satehe epii töpö sotototile, Jesus anö ĩ töpö pi hatukama pia salo, a loa naiköma.

3 A lotia tä, Moisés a kai a wäsä sinomo wi ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpönö suö tä hilakö solöma. Ai tiko tä wano na ĩ a suö mamopaloti noai, ai tänö tä talöma kutenö, Moisés a kai a wäsä sinomo wi ĩ töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpönö ĩ a suö hilakö solöma. A hilaköso nö, töpö lole ha, ĩ ha ĩ suö a öpamakö solöma.

4 A öpamakö nö, Jesus a na, <Samakö pi hatukama sinomo wi, ĩ ai! Hi suö anö tiko tä wano mamoma tä, ai tänö tä tama.

5 “Ai suö tänö tiko tä wano mamomanö noai, maa manö ĩ a säsä nö, a säpalöheö!” ĩ na Moisés anö tä säököpalö nö, ĩ na tä waheta thamama thaliö! Wi na kawa kuu kule? Wi na hi suö ma tä thamapö? Ma säpalö nökö hãtowö?> töpö kuuma.

6 Jesus a wapa pia salo, töpö kuuma. <Jesus a wanisala> töpö kuu pi topa apama. <Wi na wa kuu kule?> töpö kuuma maaki, Jesus a mäi poa soataiki nö, pili a aminö masita tä säöka soataköma.

7 Tä säökaö ha, <Wi na wa pi kuu kule?> töpö kupaloö ha, a öpa kotalo nö, <Hi makö kule, ĩ ai wanö wanisala wa tä thatala tai mi ipii ĩ wanö maa wa ma täa soatalö nö, a säsäa somapalöö!> ĩ töpö na Jesus a kuu nö,

8 a mäi poa kotaiki nö, masita tä säököa kōo soatama.

9 ĩ na Jesus a kuuhe, ĩ töpönö ĩ ta hini nö, töpö pi tapoa soataiki nö, <Sa wanisala hõtöo kitä> töpö pi kuu nö, ai pata tä kōa somatasolöö, ai tä kōa nömöa haitasolöö, ai tä kōa nömöa haisolöö, ĩ na töpö kuuma. ĩ na töpö pewö kupa kōoma. Jesus a na ĩ suö tä öpa sätäo haio soa asama.

10 Ī na tōpō kuaō ha, Jesus a ōpa sononoa haia kotalo nō, tā möö ha, sami suō tā ōpa sisa sō. Sami suō tā ōpa ha, <Witi ha wa säpa pi topahe, ĩ tōpō? “Hi suō tā wanisala apa wi, ĩ ma säpalö nökō” tōpō kuuhe, ĩ ai tā ōpa soa kule?> Jesus a kuu ha,

11 <Ma. Ai tā ōpa soa mane> suō tā kuu hōtōō ha, <Kamisa aiki, “Hi suō tänö wanisala tā thaō ha, a säpalöö!” sa pi kuu hōtōō mai kitä. A kononöö! Wanisala tā thaa hāto kota tihöö!> Jesus a kuuma.]

Jesus anö sanöma tōpō wakalapama wi ĩ a

12 Ī na tā kua tā, ĩ tōpō na Jesus a hapalo kōo nō, <Pili motokönö uli tā uli pewö hatukutama kua wi na, ĩ na kamsanö sanöma sa tōpō pi hatukutama thama hōtōō soataō. Kamisa na wa nokapalo kuköma, mumi mumi tā kuo pa wa huu mai kitä. Sa wakala apii ĩ sanö wa ōsi palimia totipalöma, kawanö ĩ sa thapo totiki kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

13 A kuu ha, patiseu tōpō aiki hōtōwö, <Sami wa kuu sisa kule. Ai tā kuu sätäapalo naio mi kutenö, “Pitili ta” samakö pi kuu mai kitä> patiseu tōpönö ĩ na Jesus a noa thaō ha,

14 <Sa kuo somapili, kama sanö ĩ sa tā uli taō sisaö. Waiha sa kuo nömöo kōo piale, ĩ kama sanö ĩ sa tā uli taō nömöa kōo waikia kule. Ōnō kutenö, “Ī na sa kua asaö” sami sa kuuhe, ai tā kuu sätäapalo naio mi päla tā maaki, ĩ pitili tā sai a> Jesus a kuu nō, <Sa kuo soma noai, kamakönö ĩ ma tā uli taō pasia mai kitä. Sa kuo nömöo kōo piale, ĩ ma tā uli tai mi naiwö.

15 Kama makö pi saimo päo nō, ma tā makokama läapalo sinomo päoö. Ai tā na sami sanö sa tā makokama läapalo pasio sisa päo mai kitä.

16 Ipa hao anö sa simöpalipili, kamisa na ĩ a kuo sinomo opa kutenö, sa tā makokama läapalo tā, ĩ pitili tā sai a totiwö.

17 Moisés a patanö tā säököpalö nō, “Polakapi tōpönö ta kateha ösöhapala totioö ha, ‘Ī pitili ta’ ai tōpō kuupö” ĩ na Moisés a kuuma.

18 “Ī na sa kua asaö” ĩ na kamisa kuu kule. Ipa hao anö sa simöpalö noai, ĩ na ĩ ipa hao a kuu pasiliapalo naia kule> Jesus a kuuma.

19 Ī na Jesus a kuu ha, <Witi hamö au hao a kuamö kua?> tōpō kuu ha, <Kamakönö sa tai mi, ipa hao ma tai mi, ĩ na tā kua kule. Kamakönö sa taö aköna, ipa hao ma taö naia soatala pi> Jesus a kuuma.

20 Tōpō Teusömo wi a sai pata na Jesus anö tōpō pi hatukamati pola nō, ĩ na a kuuma. Ī a sai ōsi pata ha sitipa kökö titipa sinomo wi, ĩ tā hītale, ĩ tā kotö na Jesus a loiki nō, ĩ tōpō pi hatukamatima. A hapalo peliapalo opatima maaki, <Huki Jesus a säpamonaso wi, huki ĩ tā wakala> ĩ na Teusö a pi kuu paio maama kutenö, ĩ tōkö soatawö Jesus a hua soata maamae.

21 Ī töpö na Jesus a hapalo koo nö, <Sa hua konasolö pia salo. Kamakönö sa taepala haitia kule maaki, makö wanisala haitio nö, makö nomapo haitiopö tä kua kuleö! Sa huumö kua koo piale hamö ĩ hamö makö huumö kua haio wi tä kua mai kitä> Jesus a kuuma.

22 A kuu ha, <Jesus kama a säa sapa kōa hātoa päpaso pia salo, “Sa huumö kua koo piale hamö, ĩ hamö makö huumö kua haio wi tä kua mai kitä” tä kuu hātoa alu kule> ĩ na töpö kuuma,

23 <Hi masita tä uli ha makö kuo somama. Hi tä uli na sa kuo soata naio maapili. Hi tä hētu hamö sa kuo somatio paio kipili.

24 Önö kutenö, “Makö wanisala haitio nö, makö nomapo haitio kitä” ĩ na sa kuu alu kule. “Jesus a hai, ĩ Teusö a ulupö. Teusö anö samakö noama pia salo, pelupö Jesus a simönöma” ĩ na makö pi kuu mi tä, makö wanisala haitio nö, makö nomapo totio haitio kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

25 Ī na a kuu ha, <Ī witi pili wa totiwö?> töpö kuu ha, <Kamakö na sa kuu somatiopili, ĩ na sa kuu pasia soa kule> Jesus a kuu nö,

26 <Kamisanö ĩ makö pewö a kateha taö öpa soa kule maaki, makö a kateha mai kitä. Makö a kateha nö, “Makö wanisala apa nö kiliawö” sa kuu taö öpa kitä maaki, huki ĩ na sa kuu paio mai kitä. Sa simöa totio noai, ĩ a pitilimo opaö. Kamisa na a kuupili, ĩ sa ta hini nö, sanöma töpö pewö na sa ta wäsä tolea apaö> Jesus a kuuma.

27 A kuuma maaki, Jesus anö kama pö a katehatima maaki, ĩ töpönö ĩ ta hini maama.

28 Ī ta hini pasio mi kutenö, Jesus aiki, <Sanöma sa kupaso noai, hii ti pakalai ti ha kamakönö sa pi ösötama totia tä, “Awai. Teusö a hai pelupö Jesus a sai ta o” ĩ na makö pi kuu totiso kitä. “Töpö noama sinomoö!” ĩ na Teusö pö a pi kuu nö, pelupö Jesus a simönömaö! Jesus kama pi saimo mane. Pö anö ta taöma noai, pelupö Jesus anö ĩ ta kateha sisaö” ĩ na makö pi kuu kitä.

29 “Ī na a kua totioö!” ĩ na ipa hao a kuu wi, ĩ sa tä thaa sinomo hōtöoö ha, ipa hao sa pi mönahapalama sinomo hōtöoö. Ī na sa tä thamaö ha, ipa hao anö sa simönö noai, ĩ anö sami sa taatala maama. Kamisa na a kuo naio soatitii> ĩ na Jesus a kuuma.

30 Ī na Jesus a kuu ha, ĩ ai töpö satehe epii töpö aiki, <Jesus a pitili> töpö pi kuu totisoma. <Jesus a hai, Teusö a hai pelupö a. Samakö täapa koo läo wi, ĩ a> ĩ töpö pi kuuma.

Jesus a na töpö nokapalo totio wi ĩ töpö

31 Ī na tä kua tä, <Jesus a pitili> ĩ na juteu töpö ösi pi kuu noai, ĩ töpö na, <Kamakönö sa kai a hini totio sinomo kuköma, kamisa na makö nokapalo totio wi, ĩ makö kupasoö.

32 Sa kai a hini sinomoti kuköma, pitili ma ta taö öpa kuki kitä. Pitili ma ta taö öpa kuköma, makö uni kusöa kopali kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

33 A kuu ha, <Ai tänö Abraão samakö ola uni öka maapili nökö. Ai tänö samakö noa mi kalipalama maapili nökö. Wi na wa pi kuu salo, “Makö uni kusöa kopali kitäö!” wa kuu kule?> töpö kuuma.

34 Töpö kuu ha, Jesus aiki, <Ĩ na sa kuu kuleö! Pitili sa: “Wanisala wa tä tha apati kuköma, ĩ wanisala tä uni patanö wa ökapali. Wanisala tänö wa öka totipalöma, wanisala wa tä thaa sipa apa kuki.

35 Ai töpönö wa thapo päo wi, ĩ töpönö wa noa mi kalipalama sinomoti wi, ĩ töpö na, ‘Ipa ai pö’ wa kuu totio mai kitä. ĩ töpö na, ‘Ipa töpö saiö!’ kama töpö hai ĩ pelupö a sai kuu sisaö.

36 Önö kutenö, Teusö a hai ĩ pelupö sanö makö uni kusöa kopalöma, makö uni öka mi tä, wanisala ma tä thaa husoolö mai kitä. Makö kusöa kōo totia asapali kitä.

37 Awai. Abraão makö ola. Abraão makö ola maaki, kamakönö sa kai a hini wani ipö kutenö, kamakönö sa säpa pi topa kule.

38 Kamisa na ipa hao anö ta wäsäpili, kamakö na ĩ sa ta wäsäti kule maaki, kamakö hai ĩ pö aiki, ‘Ĩ na ma tä thama totioö!’ a kuu läöö ha, ĩ na ma tä thama totio höttöö” ĩ na kamakö na sa kuu kule. ĩ pitili sa sai a totiwöö!> Jesus a kuuma.

39 A kuu ha, <Nö patapö Abraão a hai, kamisamakö hai ĩ hao a pasiwö> töpö kuu höttöö ha, Jesus aiki, <Abraão ulupö makö aköna, Abraão a kuati noai na, ĩ na makö kua tolea totitila pi.

40 Teusö anö pitili ta wäsä noai, ĩ sa ta hini nö, kamakö na sa ta wäsä totioma maaki, sa säpa pi topa apa pikia kulai. Kamakö kuati wi na, ĩ na Abraão a kuati pasio maama.

41 Kamakö hai ĩ pö a kuati wi na, ĩ na kamakö kuati höttöö> ĩ na Jesus a kuuma. A kuu ha, <Teusö a hai ĩ pelupö samakö asawö. Kamakö hai ĩ pö a sami ipö. Ai tä kua mai kitä. Teusö a hai ĩ pelupö samakö sai> töpö kuuma.

Sai tä sai pata hai ĩ ulu töpö

42 ĩ na töpö kuu ha, Jesus aiki, <Teusö a na sa kutioma, huki hi tä uli na sa kua nömötia kule. Önö kutenö, Teusö a hai, kamakö hai ĩ pö a aköna, kamakönö sa noima pola pi. Kama sa pi saimo päo nö kuno mai. Ipa hao anö sa simöaö ha, hisimö sa huma.

43 Wi na makö pi kuu salo, kamakönö sa kai a hini mi ipö? Sa kai a hini wani ipö salo, kamakönö sa kai a hini totio mi.

44 Sai tä sai pata hai ĩ pelupö makö pasiwö. Au hao Sai tä patanö tä thama wi, ĩ pelupö makönö ĩ ma tä thama pi topa naio höttöö. Somi tä sai tä, Sai tä sai

patanö sanöma makö sätima, huki töpö sä soatioö. A pitilimo wi ĩ tä pii mi. A pitilimo tai mi. A holisimo sinomoö. Töpö holisimo wi, ĩ töpö hai ĩ põ a.

45 Önö kutenö, pitili sa ta wäsä tä, “Jesus a pitili” makö pi kuu mi.

46 Ai wa aiki, “Jesus anö wanisala tä thama” ai wa kuu pitilimo totio kitä ta o? Ma. ĩ na ai wa kuu pitilimo mai kitä. Pitili tä sai a wäsäti kule ta makö pi kuu mai, wi na makö pi kuu salo, “Holisimo hãtoa kule” makö pi ku upaö? Wi na makö pi kuu salo, sa kai a hini wani ipö?

47 Teusö wa thapo totio kuköma, Teusö wa kai a hinini kitä. Teusö ma thapo mi kutenö, Teusö ma kai a hini mi päwö> ĩ na Jesus a kuuma.

48 ĩ na Jesus a kuu ha, <“Samatia tili wa. Sai wa tä thapo pasio wi, ĩ wa” samakö kuupili, ĩ pitili ta kuoma> ĩ na ĩ juteu töpö kuuma.

49 Töpö kuu ha, <Sai sa tä thapo wi ĩ sa mai kitäö! Sa isi wanihipaloti maneö!> Jesus a kuu nö, <Ipa hao sa komoapalama mai, ipa hao sa hini totiatalo opaö. Kamakönö sa komoapalama pasioö.

50 “Pata tä Jesus a totiatalo opawö” kamisanö sa töpö pi thama pi topa mi. “Pata tä Jesus a totiatalo opatiwö” ĩ na ai tänö töpö pi thama pi topa pasioö. Kamisa na ĩ anö tä makokama läapalo pasio kitä.

51 “Kawanö sa kai a hini totio wi, ĩ wa noma mai kitäö! Teusö a na ĩ wa kuo soatio kitäö!” kamakö na sa kuu kuleö! Pitili sa> Jesus a kuuma.

52 ĩ na Jesus a kuu ha, <Sai wa tä thapo totia alu kule. Wa isi waniha totia waikia alu kule> töpö kuu nö, <Abraão a pata nomasoma. Teusö a kai a wäsä totio noai, ĩ töpö noma naisoma. ĩ töpö nomasoma maaki, “Kawanö sa kai a hininöma, wa noma pasio mai kitäö!” wa kuu pasia alu kule.

53 Kamisamakö hai ĩ hao Abraão kolo tä nomasoma. “Abraão a na sa patamo hasua apa asa wi sa” wa kuu alu kule? Teusö a kai a wäsä totio noai, ĩ töpö noma naisoma. ĩ witi pili wa pasiwö? Wi na wa kuu kule?> ĩ na juteu töpö kuuma.

54 ĩ na töpö kuu ha, <“Sa totiatalo opawö” kama sa sai kuu aköna, “ĩ pitili tä sai a totiwöö!” makö pi kuu mi kipi. Ipa hao Teusö a na, “Ipa Teusö a” makö holisi kuu wi, ĩ aiki, “Jesus a totiatalo opawö” kama kuu kule.

55 Kamakönö Teusö ma tai mi pasiwö. Kamisanö Teusö sa taö öpa asa sisaö. “Teusö sa tai mi” sa kuu aköna, kamakö holisimo kua wi na, ĩ na sa holisimo kua naina pi. Teusö sa taö öpaö. Kamisanö Teusö sa kai a hini totio opaö.

56 Kamakö hai ĩ põ Abraão kolo tä aiki, “Teusö anö kaikana tä simöpa piale, ĩ sa huu tati kuleö!” a pi pata kuu nö, a pi mönaha apama. Abraão a patanö sa huu talalö nö, a pi pata topa apama> Jesus a kuuma.

57 A kuu ha, <Hĩsa wa soawö. Kawa na 50 tä inama kupo paio mai ha, wa kua soa kule nökö. Kawanö Abraão wa tapa waikioma ta o?> töpö kuu ha,

58 <“Abraão a pata kua paia mi tä, kamisa kuo soma paitioma” ĩ na sa kuu kule. Sa holisi mai kitäö!> Jesus a kuuma.

59 ĩ na Jesus a kuu ha, maa manö Jesus a säsapö, maa mapö sua soatalalöma maaki, Jesus a sosa läiki nö, Teusömo wi a sai sika pata hamö a kuoma, a hua kōa soa pätasolöma.

João 9

A mamō wani huu mi ipii, Jesus anö ĩ a mamō wani huu topa komakö noai ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, Jesus a huulö tä, ai tä mamō hōpöpöi tä talalöma. A ositi wai thapa tute tä a ositi mamō huu maa soatama.

2 ĩ a talalö nö, Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ tōpö aiki, <Jesus ai. Wi na tä kuaö ha hi a ositi hōpöpöi a thaa soapalöma? Kamanö wanisala tä thaa piale, ĩ tä noa na a ositi mamō hōpöpöi a thaa soa hātopalöma? Põ a, pöpönö a, ĩ na kilii tōpönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä noa na a ositi mamō hōpöpöi a thaa soa hātopalöma?> tōpö kuu ha,

3 <Kamanö kuno mai. Põ a, pöpönö a, ĩ na kilii tōpönö kuno mai. “Wanisala tä thaa noai, ĩ tä noa na a hōpöpöa kuleö!” pö pi kuu tihöö!> Jesus a kuu nö, <ĩ na Teusö a kalipalo lotetea apa piale, ĩ tä tamomapö, a ositi hōpöpöo soatama.

4 ĩ na tä wakala kuö soata tä, makö kalipalo haitapököö! Sa simönö noai, ĩ aiki, “ĩ tä na a kalipaloö!” ĩ na ĩ a kuu ha, ĩ tä na makö kalipalo haitapököö! Tä wisa waikia saileö! Mumai ha makö kalipalo mai kitäö!

5 Hi masita tä uli na sa kua soaiki nö, sanöma sa tōpö pewö wakalapalama sinomö> Jesus a kuuma.

6 ĩ na Jesus a kuu nö, masita tä nakipömanö nö, kosoto tä ösö walehepalö nö, a wani hōpöpö öpii, ĩ a mamō na tä kosoto pähi wai huluka soataköma.

7 Tä huluka soatakö nö, <Siloé tuu kosoto ha a sanumoa kōa soatalo kölöö!> Jesus a kuuma. Siloé tuu hai, <A simökö noai tuu> ta kuu alu kule. ĩ na Jesus a kuu ha, a hōpöpö öpii a sanumoa hōtöa soa tasoma, a mamō huu topa kōo soataköma.

8 A mamō huu topa kōo soataki ha, ĩ tä kotö na tōpö pilia naine, ĩ tōpönö, sitipa kökö na a hōpöpö öpii, ĩ a nako taa sinomo noai, ĩ tōpö aiki, <Ki ĩ a hātowö? Sitipa kökö naka sinomopili, ĩ a wani hātowö?> tōpö kuu ha

9 <Awai. ĩ a sai wani totiwö> ai tōpö kuuma. ĩ na ai tōpö kuuma maaki, <Nai. Tiko tä pasiwö. A hōpöpö öpii, ĩ anö sitipa kökö naka sinomopili, ĩ a moikömö kuopili na, ĩ na ĩ a moikömö kuö päwökö> ĩ na ai tōpö kuu pasioma. ĩ na ai tōpö kuu pasia päla tä maaki, <Sitipa kökö na sa hōpöpö wani nako sinomopili, ĩ sa wani soawö> ĩ na ĩ a kuu hōtöoma.

- 10 Ī na a kuu ha, <Wi na wa kua hõttöo nö, wa mammo huu topa kõa hõttökõma?> töpö kuu ha,
- 11 <Jesus a hilo wi, ĩ anõ kosoto tä heuhupamanõ nö, pili sa mammo na tä pähi huluka soatakõ nö, “Siloé tuu na a sanumoa soatalo kõlöö!” a kuu ha, sa sanumoa soataso kõlöma, sa mammo huu topa kõa soataki kipili> a kuuma.
- 12 A kuu ha, <Witi hamõ ĩ a?> töpö kuu ha, <Kui. Sa tä tai mi ipõ> a kuu hõttöoma.
- 13 Ī na tä kua tä, a hõpöpõo noai, patiseu töpö na ĩ a hilakõ tasoma.
- 14 Jesus anõ kosoto tä heuhupalõ nö, a hõpõpii, ĩ a mammo huu topa komakõ noai, ĩ tä wakala hai, mota mapo sinomo wi, ĩ tä wakala kuoma.
- 15 Önõ kutenõ, patiseu töpönõ, a hõpöpõo noai, ĩ a na ĩ töpö hapalo nö, <Wi na wa kuati nö, wa mammo huu topa kõa hõttökõma a?> töpö kuu ha, <Pili sa mammo na Jesus anõ kosoto tä hulukukõ nö, “A sanumoa kõa soatalo kõlöö!” ĩ na Jesus a kuu ha, sa sanumoa hõttõsoma, sa mammo huu topa kõa soatakõma> ĩ na a kuuma.
- 16 Ī na a kuu ha, ai patiseu töpö aiki, <“Mota mapo wi, ĩ tä wakala na põ kalipalo ti!” Moisés a kuu pasio thali maaki, ĩ tä wakala na Jesus anõ hi a mammo huu topa kõkõ noa. Teusõ a na Jesus a kuo maamakõ. Teusõ a na a kuo totioma akõna, mota mapo wi, ĩ tä wakala na a kalipalo maa noa kipi> ai töpö kuuma maaki, ai töpö aiki, <Jesus a wanisala mai kitä. A wanisala akõna, tä aipama tai mi ipõ kipi. Hi a mammo wani huu topa kõo maa noa kipi> ai töpö kuuma. Ī na töpö kuu hätäatalo hētupaso opa kuuma.
- 17 Töpö hapalo hätäatalo hētupaso opama kutenõ, a hõpöpõo noai, ĩ a na patiseu töpö hapaloma. Töpö hapalo nö, <Jesus anõ wa mammo topa kõkõma kutenõ, wi na wa pi kuu kule? Jesus a hai, ĩ witi pili a pasiwõ?> töpö kuu ha, <“Teusõ a kai wäsä sinomoti wi, ĩ a” ĩ na sa pi kuu kule> a kuu hõttöoma.
- 18 Ī na tä kua tä, juteu töpö aiki, <Ki a wani hõpöpõo kipili maaki, a mammo topa kõkõ noa> ĩ töpö pi kuu maama kutenõ, a hõpöpõo noai, ĩ a hai ĩ põ a, pöpönõ a, ĩ na töpö kui töpö nakalõma.
- 19 Töpö nakalõ nö, <Ki a lole, ĩ au ulu a?> juteu töpö kuu nö, <“A ositi thapa tute tä, a ositi hõpöpõo soata kipili” makõ kuu thali, ki ĩ a? Huki wi na tä kuaõ ha a mammo huu topa kõa kule?> töpö kuu ha
- 20 <Ki a hai, ipa ulu a totiwõ. “A ose wai hõpöpõ soatai, a thaa soatali kipili” ĩ na samakõ pi kuu taõ opa kule maaki,
- 21 “Ī nasimõ tänõ a mammo topa kõkõmaõ!” samakõ kuu taõ maneõ! “Ki anõ a mammo huu topa komakõmaõ!” samakõ pi kuu taõ naia mane. Kamakõnõ ipa ulu ma huama mi salo. Ī ipa ulu a hai, ĩ pata tä waikiwõ. A hapalo moti soa mai kitä> ĩ na põ a, pöpönõ a, ĩ na kilii töpö kuuma.

- 22 Juteu töpö na ĩ töpö kili ipa salo, ĩ na töpö kuuma. <Jesus a hai, Teusö anö a kaikanapa piale, ĩ a> ĩ na ai tä kuu kuköma, <Juteu makö pewö kokamo sinomo wi, ĩ a sai ha ĩ a kokamo naio kota ti!> ĩ na juteu pata töpö kuu waikioma kutenö, ĩ pö a, pöpönö a, ĩ na kilii töpö hapalo kili ipama.
- 23 Töpö hapalo kili ipa salo, <Ipa ulu a hai, pata tä waikiwö. Ipa ulu kama ma huama saimo päo mi salo> töpö kuuma.
- 24 ĩ na töpö kuu ha, juteu töpönö, a höpöpöo noai, ĩ a naka konö nö, <Teusö a na wa hapalo nö, “Sa hapalo holisimo mai kitäo” wa kuu!> ĩ na juteu töpö kuu nö, <Jesus a wanisala wi, ĩ sama tä taö> töpö kuuma.
- 25 Töpö kuu ha, <Sa tä tai mi. A wanisala hätowö, a toita hätowö, ĩ na a kuö hätowö. ĩ na tä kuu wi sa tä tai mia pasia kule. Pi naka. ĩ na tä kua wi ĩ sa tä taö pasia sisa kule. Sa mamö höpöpöo opa kipili maaki, huki sa mamö huu topa kōa kule. ĩ na sa pi kuu taö pasia sisa kule> ĩ na a kuuma.
- 26 ĩ na a kuu ha, <Jesus anö wi na wa mamö thama nö, wa mamö huu topa komaköma?> töpö kuu ha
- 27 <Kamakö na sa kuu waikio ke maaki, ma ta hini pi topa satia apa hätoa alu kule? Wi na makö pi kuu salo, “A kuu kota” makö kuu kōatalo kule? Jesus a na makö nokapalo pi topa naia kule ta o?> a kuuma.
- 28 ĩ na a kuu ha, a päsäpamae. <Jesus wa kai a hiniti wi, ĩ wa pasiwö. Kamisamakönö Moisés sama kai a hini sinomo pasio wi ĩ samakö pasiwö.
- 29 Moisés a na Teusö a hapalo noai, ĩ sama tä taö öpaö. Jesus a lö kui, witi hamö ĩ a kuo somama kuno mai? ĩ sama tä taö pasio mi> töpö kuuma.
- 30 Töpö kuu ha, <Wi na taka? Jesus a kuo soma noai, ĩ ma tä tai mi ipö maaki, ĩ anö sa mamö huu topa komaköma.
- 31 Töpö wanisalai, Teusö anö ĩ töpö hapalo hini mai kitä. ĩ ma tä taö waikia kule. A Teusöpii, Teusö a kai a hini totio wi, Teusö anö ĩ a hini asa sisaö.
- 32 “Ai sanöma tä ositi thapa tä, a ositi höpöpöo soata noai, ĩ a mamö huu topa kōkömaö!” tä kuu wi, tä hinio paio maa noai kitä. Somi tä sai tä, tä hinio maa noai, ĩ tä hinio mi soawö.
- 33 Teusö anö Jesus a simöpa maama aköna, Jesus anö sa mamö huu topama kōo maa noa kipi> a höpöpöo noai, ĩ na ĩ a kuuma.
- 34 ĩ na a kuu ha, <Wa kupo tute tä, wa wanisala soatama, ĩ na wa wanisala kuö soawö. Kawanö samakö pi hatukupama pi topa tihöo! Mi hamököo!> töpö kuu soatalo nö, juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ a sai atu hamö a häsia soatalöma.

Töpö höpöpö kui na, ĩ na ĩ töpö ösi höpöpö kuö hōtö soatawö

35 Ī na tä kua tä, a wani hāsia soka soatalö noai, Jesus anö ĩ ta hininö nö, a hōpöpōo noai, ĩ a taa konanötö nö, ĩ a na a hapaloma. A hapalo nö, <“Sanöma tä kupaso noai, ĩ a pitili” wa pi kuu waikia kule?> Jesus a kuu ha,

36 <Sanöma tä kupaso noai, ĩ witi pili a? “Ī a pitili” sa pi kuu pi topa apa kule> a kuu hōtōoma.

37 Ī na a kuu ha, <Sanöma sa kupaso noai, kawanö ĩ sa tapa waikitio kipili. Kawa na ĩ sa hapalo waikia kule. Sanöma sa kupaso noai, ĩ sa waikiwō> Jesus a kuu ha,

38 <Kaikana ai. “Wa pitili” huki sa pi kuu kuki keö!> a kuu nö, <Hi Jesus a hai, ĩ pata tä sai> a pi kuu salo, Jesus a kotö ha a loa soataiki nö, masita tä na a maeko hīta thaa soataköma.

39 Ī a na Jesus a hapalo kōo nö, <Sanöma sa tōpō sokapali pia salo, hi masita tä uli ha sa waloköma. Sa waloiki nö, tōpō ōsi hōpöpō öpii, ĩ tōpō pi hatukupō mi ipii, ĩ sa tōpō pi hatukupamani pia salo. Ai tōpō aiki, “Sa ōsi hōpöpō mi ipöö! Sa pi hatuku upō waikiwō” tōpō holisi pi kuu wi, ĩ tōpō moti pasiwō. Ī sa tōpō pi hatukupama pasio mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

40 Ī na a kuu ha, Jesus a kotö ha ai patiseu tōpō lole, ĩ tōpō aiki, <Samakö ōsi hōpöpō naiwō ta o?> tōpō kuuma.

41 Ī na tōpō kuu ha, <Makö ōsi hōpöpō akōna, “Wanisala ma tä thaa sinomo wi, ĩ makö” kamakö na ĩ na Teusö a pi kuu mana pi. “Kamisamakö ōsi hōpöpō pasi mi. Samakö pi hatuku upō waikiwō” makö pi kuu ha, “Makö wanisala soaö” ĩ na Teusö a pi kuu kule> ĩ na Jesus a kuuma.

João 10

Oweha kökö thapo wi, ĩ anö kökö noama kua wi na, ĩ na Jesus a kua hōtōö

1 Ī na tä kua tä, Jesus a hapalo kōo nö, <Ī na sa kuu kuleö! Pitili sa: “Hiima kökö, ĩ oweha kökö hokolo wi ĩ taka ha ai sanöma tä lisipo mai, tä hokolomö kuo pamö a tuiki nö, a sutuköma, ĩ a hai, thomömo wi, ĩ a wani.

2 Ī taka sai ha a lisipo totio asa wi, ĩ a hai, oweha kökö thapo sinomo wi, ĩ a sai asawö.

3 Ī a waloki ha, ĩ taka ha a läo sinomo wi, ĩ anö oweha kökö päka lata wi ĩ ti hākopa sinomoö. Ti hākopali ha, oweha kökö thapo wi, ĩ anö kökö nakaö ha, oweha kökönö kama kai a hinia totiatala apaö. Kökö thapo wi, ĩ anö kama oweha kökö hila hätäpo nö, kökö nakalö nö, kökö kai asulöö.

4 Kökö kai pewö lisia kopalo nö, a huu paluo olö ha, kama hai ĩ oweha kökönö, a hapalo wi, ĩ a kai a hini taö öpa salo, ĩ a na ĩ kökö nokasolöö.

5 Ai tiko tä na kökö noka mai kitä. Ai tiko tä kai a hini tai mi ipö salo, ĩ a na kökö tokösolöö” ĩ na kamakö na sa kuu kule. Sa holisi mai kitäö!> Jesus a kuuma.

- 6 Jesus anö uni ta thaa nö, oweha kökö a katehama maaki, ĩ töpönö ĩ ta hini maama.
- 7 Jesus a kai a hini mi kutenö, Jesus a hapalo kōoma. A hapalo kōo nö, <“Oweha kökö lisito wi, ĩ taka kui na, ĩ na kamisa kuö hōtōwō” ĩ na sa kuu kule. Pitili sa.
- 8 Kamisa huu paio mai ha töpö huu noai, ĩ töpö thomömo wi, ĩ töpö pewö. Oweha kökönö ĩ töpö kai a hini maama.
- 9 ĩ taka ha kökö lisito sinomo wi, ĩ taka kui na, ĩ na kamisa kuö hōtōwō. Kamisa na wa waloiki nö, wa lisipasoma, wa tãa kōa läli kitã. Wa kili mai, wa lisi lisimo nö, nii wa tä talali kitã. Nii tä na wa honimo mai kitã.
- 10 Thomömo sinomo wi, ĩ anö makö thomöni, makö säpali, makö matamani, ĩ na ĩ anö makö thamapö, a waloki. Kamisanö, sanöma makö ösi palimipamani, makö pi topa totipamani, ĩ na makö thama pasiopö, sa waloköma.
- 11 Oweha kökö thapo wi, ĩ anö kökö noama kua totio wi na, ĩ na kamisanö ipa sanöma makö thapo wi, ĩ sanö makö noama kua totio hōtōö. Oweha kökö thapo wi, ĩ a hai, “Ai tänö sa säpali kitã maaki, ipa oweha sa kökö noama satimo kitã!” ĩ na ĩ a pi kuu kua wi na, ĩ na kamisa hai, “Ai tänö sa säpali kitã maaki, ipa sanöma sa töpö noama satia apa kitã!” ĩ na sa pi kuu hōtōö.
- 12 Oweha kökö na ai tä kalipalama päo wi, ĩ anö oweha kökö thapo totio mi kutenö, a tokösolöö. Oweha kökö kuo pa, ĩ anö pole a waitili kui na ĩ na lopu a wani kui, ĩ a wani huu taa tä, oweha kökö taa soa päta kölö nö, a wani tokösolöö. A tokösoö ha, lopu a waninö oweha kökö namo keköma, kökö läläo selekeeki.
- 13 ĩ na lopu a wani kua tä, oweha kökö na a kalipalo päo wi, ĩ anö oweha kökö thapo totio mi kutenö, a tokösolöö. Oweha kökö pii mi ipö kutenö.
- 14-15 Oweha kökö thapo wi, ĩ anö kökö noama totio kua wi na, ĩ na kamisanö ipa sanöma sa töpö thapo wi, ĩ sanö ĩ na sa töpö noama thama totio kua hōtōö. Ipa hao anö sa taö öpaö, kamisanö ipa hao sa taö öpa hōtōö, ĩ na tä kua kua wi na, ĩ na kamisanö, sa töpö noama wi, ĩ sa töpö taö öpaö, sa töpö noama wi, ĩ töpönö sa taö öpa hōtōö, ĩ na tä kuaö. Oweha kökö thapo wi, ĩ a hai, “Ai tänö sa säpa pia hãtole kitã maaki, ipa oweha sa kökö noama satimo opa kitã” ĩ na a pi kuu kua wi na, ĩ na sa pi kuu hōtö soata kutenö, kamisanö ipa sanöma sa töpö noama pia salo, sa säpamo kili mai kitã!
- 16 Hi oweha kökö hokolole, ĩ sa kökö thapo hōtöa waikia kule maaki, ai tiko sa kökö thapo tikilipo hōtöa kule. ĩ sa kökö hilakö solöpökö! ĩ kökönö sa kai a hini hōtöli kitã. Oweha kökö hokolole, ĩ kökö na ai tiko kökö koka naipaso kitã. Kökö koka naipasoö ha, sami sanö sa kökö pewö thalö nö, sami sanö sa kökö kai hupalö hōtötio kitã.

- 17 Ipa sa kökö noamaö, sa kuiki nö, sa säpamonaso kitä. Önö kutenö, ipa hao anö sa pii sinomoö. Sa säpamonaso kitä maaki, sa temöa hõtöa konaso kitä.
- 18 “Sa säpalöpöö!” sa pi kuu mi tä, ai tänö sa säpa mai kitä. Kama sa pi saimo nö, “Sa säpalöö!” sa pi kulasoma, sa säpamoa sisasoö. Ipa hao aiki, “A säpamonoö! Wa säpamono nö, wa temöa hõtöa konaso kitä!” ĩ na a kuuma salo, “Sa säpamono nö, sa temöa hõtöa konaso kitä” sa pi kuu kule> ĩ na Jesus a kuuma.
- 19 ĩ na Jesus a kuu ha, juteu töpö hapalo selekeo kōoma.
- 20 <Jesus anö sai tä thapo kuleö! A isi waniho poleö! ĩ a kai wani a hini tihöö!> töpö satehe epii töpö kupaloma maaki,
- 21 <Jesus anö sai tä thapoö aköna, Jesus anö ta kateha pole, ĩ nasimö ta kateha taö mana pi. Sanöma töpö mamö höpöpöi, sai tänö ĩ töpö mamö huu topa komaki kitä ta o?> ai töpö kuu pasioma.
- 22 ĩ na tä kua tä, pe epii tä maa hälä tä, Teusömo sinomo wi a sai na töpö hapalo sotota nö, <Teusö ai. Hi a sai na a kua totia pasikiö!> ĩ na töpö kuu sinomo noai, ĩ tä, Jetusalēi tä uli hamö töpö iapalopö, töpö kokamoma.
- 23 ĩ tä, Teusömo wi a sai sika ha ai sai a tipöle, ĩ tä sai ha töpö huu sinomo wi, ĩ Salomão a sai hilo wi, ĩ ha Jesus a huu tä,
- 24 Jesus a na juteu töpö kokamo nö, Jesus a huamama. A huama nö, <“Jesus a hai, ĩ witi a?” samakö pi thamati ti! Teusö anö wa kaikanapa piale, ĩ wa hätowö manu kui, ta kateha makokoa haitalöö! “Awai. Teusö anö sa kaikanapa piale, ĩ sa” a kuu makokoa haitaloö!> töpö kuuma.
- 25 Töpö kuu ha, <Kamakö na ĩ na sa kuu waikio kipili maaki, “Hai. Awai. Pitili ta” makö pi kuu waikio maapa wi. Kamisa na, “ĩ na tä thamaö!” ipa hao a kuti wi, ĩ sa tä thama sinomo kutenö, “Jesus a hai, Teusö anö a kaikanapali wi, ĩ a” makö pi kuupöö!> Jesus a kuu nö,
- 26 <Kamisanö makö thapo wi, ĩ makö mi kutenö, “Jesus a hai, pitili tä sai a totiwö haö!” makö pi kuu mi.
- 27 Oweha kökö thapo wi, oweha kökönö ĩ a hini kua wi na, kamisanö sa töpö thapo wi, ĩ na ĩ töpönö sa hini kua hõtöoö. Ipa sa töpö taö öpa hõtöoö. Kamisa na ipa ai töpö nokapalo sinomoö.
- 28 Ipa sa töpö ösi palimia totipali. Önö kutenö, ipa töpö noma pasio mai kitä. Sa töpö thapo wi, ĩ sa töpö umapoti kutenö, ai töpönö ipa töpö thomöa pasio mai kitä.
- 29 Ipa hao anö kamisa na ipa töpö totopö noai, ai töpö pewö na ĩ a pata lotete sati ipö. Önö kutenö, ipa hao anö ipa töpö thapo naio wi, ai töpönö ĩ ipa töpö läkäa kōo mai kitä.
- 30 Kamisa, ipa hao a, ĩ na kilii, sami samakö> ĩ na Jesus a kuuma.

<Teusö sa totiwö> Jesus a kuu ha, juteu pata töpönö a säpama pi topa apa noai ĩ ta

31 ĩ na Jesus a kuu ha, ĩ juteu töpönö Jesus a säpalöpö, maa mapö täa soatalalöma maaki,

32 ĩ töpö na Jesus a hapalo läoma. A hapalo nö, <Kamisa na ipa hao aiki, “Toitai tä thama totihoö!” ipa hao a kuu sinomoö ha, ĩ sa tä thama sinomoö. Kamakö mamö tetela tä, ĩ sa tä thama sinomo opaö. Ka pi sa tä thaa sinomo wi tä noa na maa manö sa säpa pia kule?> Jesus a kuu ha,

33 <Toitai wa tä thati wi, ĩ tä noa na kuno mai. Teusö wa pata wäsä hiopöa apati kutenö, wa säpa pia kule. Sanöma wa pätawö maaki, “Teusö sa hilo wi, ĩ sa” ĩ na wa kuu ha, wa säpa pia kule> töpö kuuma.

34 Töpö kuu ha, <Kamakö hai ĩ nö patapö töpönö Teusö tä waheta säöka noai, ĩ na ĩ tä waheta kuu: “Kamakö hai, pata makö sai’ ĩ makö pewö na Teusö sa pata kuuma” ĩ na Teusö tä waheta kuuma.

35 Teusö tä waheta pitili sati ipö. Nö patapö töpö na Teusö a kai a walokö noai, ĩ töpö a kateha nö, “Pata makö pata totiwoö!” ĩ na Teusö tä waheta kuuma. “Teusö a hai, ĩ pata tä sai pata totiwoö” tä kuu kua wi na, ĩ na ĩ töpö a kateha nö, “Pata makö sai totiwoö!” ĩ tä kuu kua hötöoma.

36 Ipa hao anö sa sailö nö, hi masita tä uli ha sa simönöma maaki, kamakö aiki, “Teusö ulupö sa’ Jesus a kuu manu kule, Jesus anö Teusö a kai wäsä hiopöa kule” ĩ na makö kuuwö. Wi na makö pi kuu salo, makö kuu pikia kule?

37 Ipa hao anö tä thama wi, ĩ sa tä thama naio mi tä, “Jesus a pitili” pö pi kuu tihöo!

38 “Jesus a kuu wi, ĩ pitili tä sai a. A pitilimo sinomo opaö” makö pi kuu mi päla tä maaki, ipa hao anö tä thama wi, ĩ sa tä thama naia tä, kamakö aiki, “Awai. Teusö anö tä thama wi, Jesus anö ĩ nasimö tä thama sinomo naioö” ĩ na makö pi kuu totiopökö. ĩ na makö kuu toitio kuköma, makö pi hatukua totipaso kitä. “Jesus a ösi na pö a kua. Pö a ösi na pelupö Jesus a kua hötöa” ĩ na makö pi kuu tao opa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

39 ĩ na a kuu ha, ĩ juteu töpönö a säpalöpö, a moni huölöma maaki, tiko hamö Jesus a hua lälasolöma.

40 ĩ na tä kua tä, somi tä, Johotão u pökatö pata hamö João anö töpö mäi ömati noai, ĩ hamö Jesus a kononö nö, ĩ hamö a kuo kötio tasoma.

41 ĩ hamö a kua kötia tasoä tä, kama na töpö satehe epii töpö walöa haiki nö, <João anö tä aipama naio maa noai maaki, ĩ anö Jesus a katehati noai, ĩ tä pewö a pitilia totia apa> töpö kuuma.

42 ĩ na tä kua tä, ĩ hamö töpö satehe epii töpö kuo naio noai, ĩ töpö aiki, <Jesus a pitilimo opa nö kiliawö> ĩ na töpö satehe epii töpö pi kuu kuköma.

João 11

Lásatu a nomaso noai ĩ ta

- 1 ĩ na tä kua tä, Lásatu a salia apama. Lásatu a, pese Maria a, pese Marta a, ĩ na töpö kui, Petânia tä uli na töpö pilioma.
- 2 Pese Maria anö Jesus pata tä huu wi ĩ a ami hõo ha tuu hãlãlä toita apii, tuu noa apii, tuu lökö nö, pili a hunukunö tä sanöma kõo noai, ĩ a. Kama hai ĩ pese Lásatu a salia apama.
- 3 Lásatu a salia apaö ha, pese töpönö Jesus a na ai tä simönö nö, <“Au noi tä salia apõlaliö!” ĩ na Jesus a na ĩ na wa kuu!> ĩ na Lásatu a hai ĩ pese töpö kuuma.
- 4 ĩ na töpö kuu ha, Jesus a na ĩ a waloikitö nö, ta wäsã tasoma. ĩ ta wäsã pole, Jesus anö ĩ ta hininö nö, a hapalo hõttö nö, <“Lásatu a nomasopö, a salia pasia kule” ĩ na a pi kuu tihöö! “Teusö a totiatalo opa asawöö!” ĩ na Teusö anö töpö pi thama pia salo, Lásatu a salia apa pãa kule. “Teusö a hai ĩ pelupö a totiatalo opa asawöö!” ĩ na töpö pi thama pão pia salo, Lásatu a salia apa pãa kule> ĩ na Jesus a kuuma.
- 5 Jesus anö Marta a, poose Maria a, pese Lásatu a, ĩ na kili töpö pi ipama maaki,
- 6 Lásatu a salia apa wi, Jesus anö ĩ ta hininö nö, Lásatu a kuo pa a huu soata mai, polakapi tä mumi hasupamanöma.
- 7 Polakapi tä mumi hasupamanö nö, kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö na, <Jutéia tä uli pata na makö hua kononö nõköö!> a kuu ha,
- 8 <Jesus ai. ĩ hamö a huulö tihöö! Hi wisa ha, juteu töpönö wa säpa pi topa apa salo, maa manö wa säsä pi topa noa thali ta wa pi kuu mai. Wi na wa pi kuu salo, ĩ tä uli hamö wa huu pi topa kõa kule? ĩ tä uli hamö a huu pi topa kõo tihöö!> ĩ na töpö kuuma.
- 9 ĩ na töpö kuu ha, <Tã halulo nö, tä wakala lape epö kutenö, ĩ tä wakala a na wa huulö pamö, wa wãkãpa mai, wa huu soatiolö kitã.
- 10 Mumai ha kawa na wakala tä kua mi kutenö, wa wãkãpa pãoö> Jesus a kuuma. <Wakalai ha wa huu makoka kua wi na, Teusö anö wa simõa wi ĩ wa ta hininõma, ĩ na wa huu makoka kua hõttö kitã> ĩ na Jesus a pi kuu salo, ĩ na a kuuma.
- 11 ĩ na Jesus a kuu nö, <Kamakö hai ĩ noi tä Lásatu a mikölõma maaki, ĩ a na sa waloikitö nö, sa naa komani kitã> Jesus a kuu ha,
- 12 kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö aiki, <Jesus ai. Lásatu a mitia manu kule, a salia apa kule maaki, a ononoa kotasõ kitãö!> ĩ na töpö kuuma.
- 13 Jesus ta hini makokoa totio maama kutenö, ĩ na töpö kuuma. Lásatu a noma waikilaso noai, Jesus anö ĩ tä taõ waikia pãla nö maaki, <Lásatu a

mikölömaö!> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu ha, <Lásatu a mia pätia kule> ĩ na ĩ töpö pi kuu pasioma.

14 ĩ na töpö pi kuu pasioö ha, <Lásatu a noma totisomaö!> ĩ na Jesus a kuu makokoa toitasoma.

15 ĩ na a kuu nö, <Lásatu a noma tä, ĩ hamö sa kuo maa noai maaki, sa pi mönaha kule. ĩ hamö sa kuo maama kutenö, “Jesus a pitilimo opaö. Jesus a hai, ĩ Teusö a ulupö” waiha ĩ na makö pi thama kitä. Önö kutenö, sa pi mönaha kule> ĩ na Jesus a kuu nö, <Pei. Lásatu a na makö pewö ekua soataiki nököö!> Jesus a kuuma.

16 Jesus a kuu ha, kökö poakapasanoai ĩ ai a na, <Sísimu> töpö kuuto wi, ĩ Tomé aiki, <Awai. Jesus a na makö pewö nokalolö nököö! Kamakö solo makö pewö säpamoaso soa pätasopököö!> a kuuma.

17 ĩ na tä kua tä, Petânia tä uli na Jesus a waloki ha, ĩ ha töpö hapalo nö, <Maa maka pata ha Lásatu a nomawö titikö noai, 4 tökö mumi hasua kua waikikömaö!> ĩ na töpö kuuma.

18 Jetusalēi tä uli na Petânia tä uli atepa apa soata kule.

19 ĩ tä uli na Lásatu a nomaso noai, ĩ tä uli atepa apa soata kutenö, ĩ tä uli hamö juteu töpö satehe epii töpö asulöma. Lásatu a nomasoma kutenö, pese Marta a, pese Maria a, ĩ na kilii töpö pi topapalama päo pia salo, töpö asulöma.

20 ĩ na tä kua tä, <Jesus a huu kulaliö!> Marta anö tä kuu hininö nö, Jesus a na a hua lälasolöma. Marta a hua asa pälasolö noai ha maaki, Maria a kuo hisa pasioma.

21 Jesus a na Marta a paa lälotö nö, <Pata! Hisa ha wa kuoma aköna, ipa sao a noma maa noa kipi.

22 Hisa ha wa kuo maa päo noai maaki, huki Teusö na wa hapalo nö, “ĩ na wa tä thamaö!” ĩ na wa kuu ha, Teusö anö wa hinia totia hötöli kitä> ĩ na Jesus a na ĩ na Marta a kuuma.

23 ĩ na a kuu ha, <Au sao a temöa konaso kitä> Jesus a kuu ha,

24 <Awai. Hi masita tä uli mapo pia tä nomawö töpö temöa konaso wi, ĩ tä, ipa sao a temöa naia konaso kitä> ĩ na Marta a kuu ha,

25 Jesus aiki, <Sanöma töpö nomasoma maaki, kamisanö sa töpö temöma kōo wi, ĩ sa. Kamisa na sanöma töpö aiki, “Wa pitili” ĩ na ĩ töpö pi kuu wi, ĩ töpö nomasoma maaki, kamisanö ĩ sa töpö temöma kōo kitä.

26 Kamisa na, “Wa pitili” ĩ na wa pi kuu asa wi, ĩ wa temii, wa ösi palimi asai, ĩ wa ösi noma mai kitä. “ĩ pitili tä sai haö!” wa pi kuu kule?> ĩ na Marta a na ĩ na Jesus a kuuma.

27 Ī na a kuu ha, <Awai, pata! Pitili wa haö! Teusö anö kamisamakö na wa kaikanamoma wi, ĩ wa. Teusö pelupö wa. “Masita tä uli na wa simöpali kitäö!” Teusö a kuu noai, ĩ wa> ĩ na Marta a kuuma.

Jesus a ököso noai ĩ ta

28 Ī na Marta a kuu nö, poose Maria a na a kotapolö nö, a nakalö nö, <Makö pi hatukama sinomoti wi, ĩ a huu kulaiö! Wa naka polaiö!> Marta a kuuma.

29 Ī na a kuu ha, Jesus a kulati ha Maria a hua soatasolöma.

30 Ī töpö sai pö na Jesus a walo totio mai ha, Marta a pao läo taso noai ha, ĩ ha Jesus a öpa haio soa tasoma.

31 Maria a pi topapalamapö ĩ juteu töpönö, lope epii Maria a hua soatasolö wi, ĩ tä taa nö, Maria a na ĩ töpö nokasolöma. <Lásatu a titilali hamö Maria a hua hätosolö alu keheö! ĩ hamö a ökö hätolaso pia alu kuleö!> töpö pi kuuma.

32 Ī na tä kua tä, Jesus a öpalali hamö Maria a waloikitö nö, Jesus a talalö nö, masita tä ha a loa soataiki nö, masita tä ha a maeko hĩta thaiki nö, a hapalo soata nö, <Pata! Hisa ha wa kuoma aköna, ipa sao a noma maa noa kipi> Maria a kuuma.

33 Ī na Maria a kuu ha, Jesus anö Maria a ökö talalö nö, Maria a na töpö nokapalo pole, ĩ töpö ökö naine, ĩ töpö taa naio nö, Jesus a pi ota apötasoma. A pi honipo opama.

34 Ī tä, <Witi ha ma titiköma?> ĩ töpö na Jesus a kuuma. A kuu ha, <Pata! Hapo! Tä mööso> töpö kuu ha,

35 Jesus a ökösoma.

36 A ökösoö ha, <Hiki. Ma tä taa nökö. Jesus anö ĩ a wani pi ipa häto nö kilia noa a> ĩ ai juteu töpö kuuma maaki,

37 ai töpö aiki, <Hi anö ai tä mamö höpöpö öpö tä, a mamö huu topa komaki kipili maaki, wi na a pi kuu salo, Lásatu a salia apa tä, a ononopa kōo maama? A ononoa kopalöma aköna, a noma maa noa kipi> ĩ na ai töpö kuuma.

Lásatu a noma totisoma maaki, Jesus anö ĩ a wani temöa komanö noai ĩ ta

38 Ī na tä kua tä, Jesus a pi honipo opa kōo nö, Lásatu a nomawö titio pa, Jesus a walotaköma. Maa maka ha Lásatu a titile, ĩ ma päka na maa ma kasöoma.

39 Maa ma kasöa tä, <Ma thaa kopalöö!> Jesus a kuu ha, <Pata! Tä hĩthani ipö waiki kitä ta wa pi kuu mai. Lásatu a titikö noai, 4 tä mumi kua waikile ta wa pi kuu mai> ĩ na Lásatu a hai ĩ pese Marta a kuuma.

40 Ī na a kuu ha, <“Teusö a pitili’ ĩ na wa pi kuu tä, Teusö a lotete epii, a wakala apii, ĩ wa tä talali kitäö!” ĩ na sa kuu alu kipili nökö> ĩ na Jesus a kuuma.

41 Ī na tä kua tä, maa ma kasöle, ĩ töpönö ĩ ma pata pulumanöma. Ī ma pata pulutama tä, Jesus a nonoa soataiki nö, <Hapa. Kawanö sa hinini ke. Sa hini kutenö, “Aitaköö! Kawa totiatalo opaö” sa kuu kule> ĩ na Jesus a kuu nö,

42 <Kawanö sa hini sinomo wi, ĩ sa tä taö waikia kule maaki, “Teusö anö Jesus a simönö noai, ĩ a totiwö” ĩ na sa töpö pi thama pia salo, ĩ töpö sömöka tala tä, “Hapa. Kawanö sa hinini ke” ĩ na sa kuu hasulua apa ke> ĩ na Jesus a kuuma.

43 Ī na Jesus a kuu nö, a komö nö, <Lásatu ai! A lisia kopaloö!> a kuuma.

44 Ī na a kuu ha, Lásatu a lisia kopasoma. Watata ösökönö nomawö tä halo öka kolilipa sinomo wi, ĩ watata ösökönö Lásatu a nomawö halo öka kolilia waikipalöma. Ai watata ösökönö pili a ami pewö öka kolilipa soa, ai watata ösönö pili a he öka kolilipa naia soa, ĩ na a öka koliliama kuö soai, a lisia kopasoma. A lisipo kōa tä, <A kusöa kopaloö! A huu konöpököö!> ĩ na ĩ töpö na Jesus a kuuma. Ī na tä kuuma.

Jesus a säpali pia salo

Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2

45 Ī na tä kua tä, Maria a na juteu töpö noimomö huu noai, ĩ töpö aiki, <Teusö anö Jesus a simönö noai, ĩ a totiwö. Ī a pitilimo opaö> ĩ na ĩ töpö satehe epii, ĩ na ĩ töpö pi kuuma. Lásatu a temöa komanö noai, ĩ tä taa nö, <Jesus a pitilimo opa nö kiliawö> ĩ na ĩ töpö pi kuu nö, Jesus a hini totikömae.

46 Ī na ai töpö kuuma maaki, ai töpönö Jesus a wanipoti nö, patiseu töpö na ĩ töpö alulö nö, <Jesus anö Lásatu a temöa komani keheö!> töpö kuu nö, Jesus a kuati noai, ĩ ta wäsä tasoma.

47 Ī ta wäsäö ha, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpönö pata töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö nakalö nö, <Wi na makö kuapö?> töpö kuu nö, <Jesus anö tä aipama apa nö kiliawö.

48 Ma wani wasu mi tä, “Jesus a pitilimo opaö. Jesus a hai, ĩ pata tä asawöö!” ĩ na ĩ töpö pewö pi kuu nö, Jesus a hini totia asakö matimöö!> ĩ na patiseu pata töpö kuu nö, <“Teusö anö Jesus a kaikanamoma wi, ĩ a” ĩ na Jesus a na ĩ na töpö pewö pi kuu ha, homa tili pata töpö waloikiso nö, Teusömo wi a sai wania soapalö solöö, juteu makö mapamani, ĩ na makö thama solö kitäö!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

49 Ī na töpö kuu ha, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä Kaipásö, ĩ tä inama ha Teusömo wi, ĩ a sai ha ĩ a patamo pole, ĩ a hapalo nö, <Ma tä tai mio opapawö.

- 50 Makö pewö noamapö, sami tä nomaso wi ĩ tä topa. ĩ a noma paio mai ha, makö pewö mataso matimö ta pi kuu mai. Önö kutenö, ma säpamanöpöö! Sami ĩ a säpamonasoma, makö pewö säpamo maapököö!> ĩ na a kuuma.
- 51 A pi saimo päo nö, ĩ na a kuu maama. ĩ tä inama ha, Teusömo wi ĩ a sai ha a patamo asa kutenö, <Jesus anö juteu töpö pewö täapa kōo läo pia salo, a säpamonaso kitä> ĩ na a kuu kuköpö, ĩ uni ta.
- 52 <Juteu töpö sino aiki kuno mai, Teusö ulupö töpö pewö selekepasaso wi, ĩ töpö täapa kōo naio läo pia salo, Jesus a nomaso kitä. ĩ töpö pewö täapa kōo läo nö, ĩ töpö kokapali pia salo, a nomaso kitä> ĩ na a kuu kuköpö, ĩ uni ta.
- 53 ĩ na a pata kuu ha, ĩ tä wakala ha soatawö, <Jesus ma säpamanöpöö!> ĩ töpö kuu kuköma.
- 54 ĩ na tä kuaö ha, hoka apa pa juteu töpö kule, ĩ hamö Jesus a huu maama. A alulö nö, pokei tä uli kotö ha tä uli pata kulati, ĩ tä uli na Epötaĩ uli a hilo wi, ĩ tä uli kulati, ĩ tä uli ha a talalotö nö, ĩ hamö kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö solo töpö kutioma.
- 55 ĩ na tä kua tä, juteu töpö pásökoamo ateo tä, sai pö sololoi, ĩ tä uli ha töpö pilile, ĩ ai töpö satehe epii töpö asulöma. Töpö pásökoamo paio mai ha, Teusö a na töpö õsi ausipamo pia salo, Jetusalēi tä uli ha töpö asulöma.
- 56 ĩ hamö töpö talalotö nö, Jesus a möti nö, Teusömo wi ĩ a sai ha töpö öpapalo tä, töpö hapalo hētupaso nö, <Wi na makö pi kuu kule? Hi tä sai na Jesus a pásökoamo naio hāto pia kule?> ĩ na töpö kuuma.
- 57 ĩ na tä kua tä, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpönö Jesus a huölöpö, kama hai ĩ töpö noa thaa nö, <Jesus wa talali salo, kamisamakö na ĩ wa ta wäsäö!> ĩ na pata töpö kuuma.

João 12

Jesus a na tuu noa apii tuu lökö noai ĩ ta

Mateus 26.6-13; Marcos 14.3-9

- 1 ĩ na tä kua tä, <6 tä mumi hasua kutalo nö, makö pásökoamo pia kuleö!> töpö pi kupalo tä, Petânia tä uli ha Jesus a talasoma. ĩ tä uli ha Lásatu a pilioma. Jesus anö a temöa komanö noai, ĩ a.
- 2 Jesus a talasoö ha, ĩ ha töpö iapaloma. Töpö iapalopö, töpö lota wi, ĩ ti na Jesus a lotio pa Lásatu a loo sätäo naitioma. Töpö loa tä, Marta anö nii tä pi makeköma.
- 3 Jesus a lotia tä, Maria anö, tuu hālälä toita apii, tuu noa apii, ĩ tuu komi pi tälö nö, Jesus a konona ami ha tuu lököma. Tuu lökö nö, kama hunukunö Jesus a ami hāsitia kopalöma. ĩ a sai õsi pewö hamö ĩ tuu hāläläa tipolea apöpasoma.

4 Ī na tä kua tä, Jutasö Isökatiosisö anö Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ anö Jesus a monima piale, ĩ aiki,

5 <Ī na kuno mai. Sami tä inama na ai tä kalipalo soatio wi, ĩ tä noa kui na, ĩ na ĩ tuu noa kuö pasiwö ta pi kuu mai. “Hi tuu noa na, sitipa sa kökö tälö nö, sitipa kökö thapo mai, ĩ töpö na ĩ sitipa sa kökö totoköpöö!” ĩ na a pi kuu mai> Jutasö a kuuma.

6 Sitipa kökö thapo pasia mane, ĩ töpö na Jutasö a pi honipo mane maaki, a kuu pasio päoma. Sitipa kökö na a thomömo sinomoma kutenö, ĩ na a kuu päoma. Jesus a, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na ai töpönö sitipa kökö totoma sinomo noai, Jutasö anö ĩ kökö pewö pi po sinomo asama. ĩ kökö pewö pi po tä, ĩ sitipa kökö ose na a thomömo sinomotima.

7 <Ī tuu lösa pikio maiki> Jutasö a kuuma maaki, Jesus aiki, <Maria a päsäpa maikiö! Sa nomasoö ha, maa maka na sa titio piale, ĩ tä na Maria a pi tapomo sinomo kutenö, ĩ tuu pi thapotima.

8 Sitipa kökö thapo pasia mane, kamakö na ĩ töpö kuo pasio soatio kitä. ĩ ma töpö pasilipo pi topa tä, ma töpö pasilipalöpököö! Kamakö na kamisa kuo pasio soatio mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

9 Ī na tä kua tä, <Ki Petânia tä uli na Jesus a kua kulaliö!> tä kuu wi, juteu töpö satehe epii töpönö ĩ na ta kuu hininö nö, Jesus a möö pi topa salo, ĩ hamö töpö hua soatasolöma. Lásatu a temöa komanö noai, ĩ a möö pi topa naioma.

10-11 Jesus anö Lásatu a temöa komanöma ha, juteu töpö satehe epii töpönö kama töpö hai ĩ pata töpö saimo pätio nö, ta katehati wi, ĩ ta hini wani ipö salo, <Jesus a pitili> ĩ na töpö pi kuu nö, Jesus a hini pi topa nömöoma. Önö kutenö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö aiki, <Lásatu ma säpalöpököö!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

Jetusalēi tä uli ha Jesus Kaikana a lisipaso taso noai ĩ ta

Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40

12 Ī hena tä, Jetusalēi tä uli na töpö satehe epii töpö päsökoamopö töpö huu noai, ĩ töpö na, <Hisimö Jesus a walo pia kuleö!> tä kuu ha,

13 koanata amösökö hena kui na, ĩ na amösökö hena kui, Jesus a na ĩ amösökö hena kai huu paa läoimatö nö, <Teusö a totiatalo opawöö!> <“Teusö pata tänö a simöpalö noai, isöhaeu tili makö pewö na ĩ a kaikanamo totio wi, ĩ a totiatalo opa asawöö!” ĩ na makö pewö kuu kuköpöö!> ĩ na töpö komö kuu kai huu läolöma.

14 Ī na tä kua tä, Jesus anö jumētu a okalo täa paitalö nö, pili a hõo na a tikäa soataiki nö, a kai hua soatasolöma. Teusö tä waheta kuu noai, ĩ pitili ta kuo totioma:

15 <Sião tili pö! Pö kili ti! Kamakö na a kaikanamo wi, ĩ a huu kulaliö! Jumëtu a okalo hõo na a tikäla tä, a kai huu kulaliö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu noai, ĩ pitili ta kuo totioma.

16 Jesus anö jumëtu a kai huu tä, Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö pi motio opa läoma. <Ã äi. Teusö tä waheta kuu noai, ĩ pitili ta kuo totioma ta o> ĩ na töpö pi kuu tao maama. Jesus a noma waikilasoma maaki, a temö hoköa kopalo nö, Teusö a kuo pa tä toita apii, tä wakala apii, ĩ ha a kõa waikisolö noai ha, ĩ tä, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ töpö pi hatukupasoma. <Ã äi. Teusö tä waheta na Jesus a kateha noai, ĩ pitili ta kuo totioma ta o> töpö pi kuu totia haia pälasoma.

17 ĩ na tä kua tä, Jesus anö Lásatu a nomawö nakalö nö, a temöa komanö noai, ai töpö satehe epii töpönö ĩ tä taa totio noai, ĩ töpö wäo nö, <Maa maka na Lásatu a nomawö titia waikioma maaki, Jesus aiki, “Lásatu ai. A lisia kopaloö! A huo kõki solöö!” a kuu nö, a temii a lisia kopamani kipiliö!> ĩ na ai töpö na ĩ na ĩ töpö kuu hätäpotima.

18 ĩ na töpö kuti ha, Jesus anö Lásatu a temöa komanö noai, ai töpö satehe epii töpönö ĩ ta hininö nö, Jesus a möömö hulaselöma.

19 ĩ töpö satehe epii töpönö Jesus a möömö hulaselöma kutenö, patiseu kama töpö hapalo hētupasoti nö, <Ma tä taa nökö. Wi na makö kuatipökö? Hi tä uli na töpö pewö pilipai, Jesus a na ĩ töpö pewö nokapalo kuköma> ĩ na ĩ töpö kuuma.

<Ai töpönö sa säpali pia salo> Jesus a kuu

20 ĩ na tä kua tä, töpö pásökoamoti tä, ai köteeku töpö Teusömo naio pia salo, Jetusalëi tä uli hamö ĩ töpö huu hõöököma.

21 ĩ töpö talalotö nö, Filipe a na töpö waloköma. Filipe a hai, Kaliléia tä uli pata ha Petösaita tä uli kule, ĩ tä uli na Filipe a pilile, ĩ a. ĩ a na töpö waloiki nö, <Jesus sama möö pi topa apa kuleö!> töpö kuuma.

22 Töpö kuu ha, André a na Filipe a waloikitö nö, <Ki töpönö Jesus a möö pi topa thaiö!> a kuu ha, Jesus a na André a, Filipe a, ĩ na töpö kui töpö hulolö nö, Jesus a na ta wäsä tasoma.

23 Ta wäsäo ha, <Sanöma sa kupaso noai, ipa hao Teusö anö ĩ sa möamö totia apöpalö nö, ai töpö na sa möma pia kule> Jesus a kuu nö,

24 <ĩ na sa kuu kuleö! Pitili sa: “Masita tä uli ha tötiiku mo töa paio mi tä, mo äke mai kitä. ĩ na tä kua tä, mo töa waikiköma maaki, mo homopo paio mi tä, mo äke mi. ‘Sa kua pätio wi na, ĩ na sa kua pätio nökö’ mo pi kuu aköna, ai mo lalo kõo mai ha, tä kuo pi. ĩ mo homopasoma, satehe epii ai mopö laloa kõki.

25 Kama sanöma wa pii sapao pasio kõo nö, Teusö a na kama wa umao sapao pasio kõoö ha, wa pea kitä. Wa õsi palimipo mai kitä. Hi masita tä uli

ha wa kuiki nö, kama wa pii sapao kōo mai, Teusö a na wa umao sapao kōo mai, ĩ na wa kuaö ha, wa pea mai kitä. Wa palimipaso kitä” kamakö na ĩ na sa kuu kule. Sa holisi mai kitä!> Jesus a kuuma.

26 A kuu nö, <“Sa simöa totio sinomoö!” kamisa na wa kuu pi topa tä, kamisa na a nokapaloö! Kamisa na wa nokapalo nö, kamisa kutio pa wa kutio naio kitä. “Sa simöa sinomoö!” kamisa na wa kuti ha, ipa hao aiki, “Wa totiatalo opawö” a kuu kitä> Jesus a kuuma.

27 Jesus a kuu nö, <Huki sa pi ota apa kule. Wi na sa kuu pätaköö? “Hapa. Sa pea piale, ĩ tä thama tihöö!” ĩ na sa kuupö? Ma. ĩ na sa kuu mai kitä. “Sa säpamonaso kölöpökö o!” sa kuu nö, sa huma.

28 Hapa. Teusö wa totiatalo opa asa wi, ĩ tä mömaö!> ĩ na Jesus a kuu ha, <Sa totiatalo opa asa wi, ĩ sa tä möma waikioma. ĩ sa tä möma kōo kitä> ĩ na hi tä hētu ha ta kuuma.

29 ĩ ha töpö satehe epii töpö öpa sototoa apöle, ĩ töpönö ĩ ta hininö nö, <Sanö ta pata kuo ke> ai töpö kuu kule maaki, <Jesus a na äju ta hapalo alu keheö!> ĩ na ai töpö kuu pasioma.

30 Jesus aiki, <Kamisa na ta kuu mae. Kamakö pi hatukupamanöpö, ta kuu ke.

31 Huki sanöma töpö pewö na Teusö anö tä makokama läapalo pia kule. Sai tä sai patanö sanöma töpö simöa sinomo wi, huki Teusö anö ĩ a sasupa pia kule.

32 ĩ na tä kua tä, sa pi ösömanöma, ĩ sanö sa töpö pewö matoma kōki kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

33 <Hii ti pakalai ti ha Jesus a sätämaköma, a nomaso kitä> ĩ na Jesus anö töpö pi thama pia salo, ĩ na a kuuma.

34 ĩ na a kuu ha, ĩ töpö aiki, <Juteu makönö Teusö tä waheta thapo wi, ĩ na ĩ tä waheta kuu: “ĩ juteu makö pewö na a kaikanamo piale, ĩ a noma mai ha, a kuo soatio kitäö!” ĩ na tä waheta kuu wi maaki, wi na wa pi kuu salo, “Sanöma tä kupaso noai, hii ti pakalai ti ha ĩ a pi ösömani kitä” wa kuuma? Sanöma tä kupaso noai, ĩ witi pili a pasiwö?> töpö kuu ha,

35 <Pili motokö siinö tä uli hatukumapo kua wi na, ĩ na kamsanö makö pi hatukama thama hötöoö. Pili motokö sii kui na, ĩ na sa kuö. Kamakö na sa kuo tetepo totio mai kitä. Sa kua soatila tä, tä muma kōo totio paio mai ha, makö huatalo totiopököo! Mumai ha wa huu päköma, wa monöso kitä.

36 Kamsanö makö wakalapamani wi, kamakö na ĩ sa kua soala tä, kamakö aiki, “Jesus a pitili” ĩ na makö pi kuupököo! ĩ na makö pi kuu kuköma, makö wakala apöpasoo. Makö pi hatuka apöpasoo> ĩ na Jesus a kuuma. A kuu nö, a hapalo waikipalo nö, ĩ töpö pewö taa soata kölö nö, a sosa soatakö tasoma.

<Jesus a holisimo opaö> töpö kuu noai ĩ ta

37 Ī tōpō mamō tetela tā, Jesus anō tā aipama apatima maaki, ĩ tōpō aiki, <Jesus a pitili> ĩ na tōpō pi kuu maama.

38 <Jesus a pitili> ĩ na ĩ tōpō pi kuu maama kutenō, Teusō ta wāsā totio noai, ĩ Isaías a kuu noai, ĩ pitili ta kuo totioma: <Teusō ai. Sama ta wāsā totile, ĩ tōpō pewōnō ĩ ta hini maneō! “Ī pitili ta” ĩ na tōpō pewō pi kuu mi. Teusō a lotete epii, ĩ tōpō na ĩ tā mōma pasio maama> ĩ na Isaías a kuuma.

39-40 Ī na a kuu nō, ĩ na Isaías a kuu naioma: <Teusō anō ĩ tōpō mamō pewō hōpōpōa soatamanōma. Tōpō pi motōa soatamakōma. Ōnō kutenō, tōpō mamō teteapalo maama. Tōpō pi hatukuapalo maama. “Ī na tōpō kuati salo, kamisa na tōpō pi luluo sapao kōo mi” Teusō a kuu. “Kamisa na tōpō pi luluo sapao kōo akōna, ĩ sa tōpō pewō temōa komani pi” Teusō a kuu> ĩ na Isaías a kuuma.

41 Jesus a wakala apii, a toita apii, Isaías anō ĩ tā tapama kutenō, Jesus a huu paio mai ha, ĩ ta katehama.

42 Teusō a na ai tōpō satehe epii tōpō pi luluo sapao wanio opa pasio kōoma maaki, ai juteu pata tōpō satehe epii tōpō aiki, <Jesus a pitili> ĩ na ĩ tōpō pi kuu kukōma. <Jesus a pitili> ĩ na ai tōpō satehe epii tōpō pi kuu kukōma maaki, ĩ tōpō aiki, <“Jesus a pitili” ĩ na sa kuu hoka apaō ha, “Juteu makō kokamo sinomo wi, ĩ a sai ha a lisipo kōo tihōō!” kamisa na ĩ na patiseu pata tōpō kuu matimōō!> ĩ na tōpō pi kuu salo, <Jesus a pitili> ĩ na tōpō pi kuu noai, ĩ tōpōnō ĩ ta hasulupa pasio maama.

43 <Wa totiatalo opawō> Teusō a kuu wi, ĩ tōpōnō ĩ ta hini pi topa totio mai, <Wa totiatalo opawō> kama ai sanōma tōpō kuu pasile, ĩ ta hini pi topa sisa pasio pāomae. Ōnō kutenō, <“Jesus a pitili” sa pi kuu wi ĩ sa> ĩ na ĩ tōpō kuu kilipalo opama.

44 Ī na tā kua tā, lope epii Jesus a hapalo nō, <“Jesus a pitili” ĩ na wa pi kuu tā, “Jesus a pitili” wa pi kuu sisa mai kitā. “Jesus a simōnō noai, ĩ a pitili” ĩ na wa pi kuu naio soataō.

45 Kawanō sa tapa tā, sa simōnō noai, kawanō ĩ wa tapa naio soataō.

46 Hi masita tā uli na sa huu kukōma, pili motokō siinō tā uli wakalapalo kua wi na, ĩ na kamisanō sanōma sa tōpō ōsi wakalapalama thama hōtōō. Ōnō kutenō, “Jesus a pitili” wa pi kuu kukōma, muma pa wa kutio mai kitā.

47 Kamisa kuti wi, ĩ wa ta hini kule maaki, “Hai o. Ī na sa kua naiokō o!” wa pi kuu mi ha, “Wa wanisala” kamisa kuu pasio mai kitā. “Sanōma tōpō wanisala apa sai o!” sa kuupō, sa huu maama. Sanōma sa tōpō tāapa kōo läopō, sa huu sisama.

48 Kawanō sa hāsiama nō, sa hini totio mi ha, hi masita tā uli mapo pia tā, wanisala wa tā thati noai, ai tănō ĩ wa peama totio opa kitā. Sa kuu waikitio noai, ĩ tănō wa peama totio opa kitā.

⁴⁹ Kama sa hapalo pi topa pao maama. Ipa hao anö sa simönö noai, ï ipa hao aiki, “Ï na a kuu totihoö! Ï wa ta wäsä totihoö!” kamisa na a kuuma.

⁵⁰ Ipa hao a kuu noai, ï tänö sanöma töpö ösi palimipaso kitä. Ï sa tä taö öpaö. Önö kutenö, “Ï na a kuu totihoö!” ipa hao a kuu noai, ï sa ta wäsä tolea totiatalo opaö> ï na Jesus a kuuma.

João 13

Jesus a kai a hua sinomoti wi, Jesus anö ï töpö konona ami salua läpalö noai ï ta

¹ Ï na tä kua tä, sami töpö pi mio nö, ï hena tä töpö pásökoamo pia wi, ï tä wakala kupo pia tä, Jesus aiki, <Hi masita sa tä uli taa kōkölö nö, ipa hao a na sa huu koonö pia kuleö!> ï na Jesus a pi kuuma. Hi masita tä uli na sanöma töpö kule, Jesus anö ï kama hai ï töpö thapo noai, ï töpö pi ipama. Ï töpö pii mapo maama.

² Ï tä mumi ha, Jesus a, kama kai a hua sinomoti noai ï töpö, ï na töpö kui töpö iapalo halutima. Sai tä sai patanö Simão Isökatiösisö a hai ï pelupö Jutasö a ösi kalipalama waikioma kutenö, Jutasö aiki, <Jesus sa monima nököö!> Jutasö a pi kuuma. Ï na a pi kuu waikita noai ha, ï töpö iapalo halutima.

³ Ï na tä kua tä, sanöma töpö pewö na Teusö anö Jesus a kaikanamoma noai, ï tä na Jesus a pi hatuko opama. A pi hatuka apa salo, <Ipa hao Teusö a na sa kuo paioma, huki ipa hao a na sa kōo nömöoonö pia kuleö!> ï na a ösi pi kuu tao opama.

⁴ Ï na a ösi pi kuu tao opa nö, a öpa soatalo nö, haloï ösö halopo hösökapo pole, ï ösö hasua soatalö nö, pili pesokö ha sawana tökö ose hāsoka soatakö nö,

⁵ hapoka a pata na maa tuu löa soataköma, Jesus a hai, pata tä sai maaki, kama kai a hua sinomoti wi, ï töpö konona ami salu hätäpo läapalotima. Töpö konona ami salulalö nö, pili pesokö na sawana tökö ose hāsokole, ï tökönö töpö ami hāsitiama kōo soatalotima.

⁶ Töpö ami salu hätäpoti tä, Simão Pedro a loo pa, Jesus a ateo opa tä, Pedro aiki, <Pata! Sa ami salupa naio pia alu kule?> Pedro a kuu ha,

⁷ <Kamisanö wa thama piale, huki ï tä na wa pi hatuka mane maaki, waiha wa pi hatukua totipaso kitä> Jesus a kuuma.

⁸ Ï na a kuu ha, <Naiö! Kawanö sa ami salupa mai kitäö!> Pedro a kuu hōtöoö ha, <Wa ami salupa mi tä, sa kai a hua sinomoti wi, ï ai wa mai kitä> Jesus a kuuma.

⁹ Ï na Jesus a kuu ha, <Pata! Ï na wa kuu salo, pili sa konona ami aiki sisatawö kuno mai. Sa ia wi, ï sa ami pewö, pili sa he, ï na sa pewö salua thapalöö!> Simão Pedro a kuuma.

10 Ī na a kuu ha, Jesus aiki, <Pi naka. Wa sanumo waikilasoma, wa ausi ipö waiki kutenö, wa sanumo kota mai kitä. Kama wa ami sanumoa kōa sisatasoö. Makö lole, ĩ makö pewö ausi ipö waikiwö. Ī makö pewö aiki kuno mai. Sami ai wa sami> Jesus a kuuma.

11 <Ī a waninö sa monima pasio pia alu kule> ĩ na Jesus a pi kuu salo, <Sami ai wa sami> a kuuma.

12 A kuuma, ĩ töpö ami salu matalo nö, haloi ösö halopo hösökapo wi ĩ ösö haloa totia kotalö nö, ia sinomo wi, ĩ tiki ha a loa kotaiki nö, <Kamisanö makö thamahe, ĩ tä na makö pi hatuka totia kule?> Jesus a kuuma.

13 Ī na a kuu nö, <Kamisa na makö hapalo nö, “Kawanö samakö pi hatukama sinomo wi, ĩ wa” ĩ na makö kuu sinomoö. “Samakö simöa sinomo wi, ĩ wa” ĩ na makö kuu naioö. Ī na kamisa na makö kuti wi, ĩ pitili ta. Pata sa. Makö pi hatukama sinomoti wi, ĩ sa.

14 Pata sanö makö pi hatukamati wi, ĩ sanö pili makö ami salupalöma kutenö, makö ami salupaso hētupaso sinomoö!

15 Kamisa uömaheö! Kamisanö makö thama kuae na, ĩ na makö kuaö!

16 “Ai tä na a kalipalo päo wi, ĩ pata tä toita mai kitä. Ai tänö ĩ a kalipalama sinomo totio wi, ĩ pata tä sai asawö. A simöa sinomoti ha, a huu sinomo wi, ĩ a hai, pata tä mai kitä. A simöa totio sinomoti wi, ĩ a hai, pata tä asaö” ĩ na sa kuu kule. Pitili sa.

17 Kamakö aiki, “Wa kuuhe, ĩ pitili ta” ĩ na makö pi kuu manu kule, kamisanö makö thama kuae na, ĩ na makö kua tä, makö pi mönaha apa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

<Ai wanö sa monima pia salo> Jesus a kuu

18 Ī na Jesus a kuu nö, <“Kamisa na a ia naiopili, ĩ anö sa monima päoma” ĩ na Teusö tä waheta kuu noai, ĩ pitili ta kuo tolea totio kitä. Önö kutenö, kamakö pewö na sa hapalo mane. Kamisanö makö saia asapalipili, ĩ makö pewö taö öpaö.

19 “Jesus a hai, hi masita tä uli kua paia mai ha a kua somatio noai, ĩ a pasiwö” ĩ na makö pi thama pia salo, ai tänö sa monima paio mi tä, ĩ na sa kuu kule: “Kamisa na ai tä monimo totio kitä” huki kamakö na ĩ na sa kuu paia kule. Waiha kamisa na ai tä monimo kuköma, “Ä äi. Ī na Jesus a kuu soata kipili ta o” ĩ na makö pi kuu nö, “Hi masita tä uli kua paia mai ha Jesus a kuo soatio noai, ĩ a pasiwö ta o” makö pi kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

20 Ī na a kuu nö, <“Kamisanö ai sa tä simöni wi, ĩ wa tä tälöma, kamisa täa naia soatali. Kawanö sa tälöma, ipa hao anö sa simönö noai, ĩ wa täa naia soatali” ĩ na sa kuu kule. Sa holisimo mai kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

<Ai wanö sa monia päli pia salo> Jesus a kuu noai ĩ ta

Mateus 26.17-25; Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-13, 21-23

- 21 Ī na Jesus a kuu nö, a pi ota apa nö, <“Makö lole, ĩ ai wanö sa monia päli pia salo” ĩ na sa kuu kuleö! Pitili sa> ĩ na a kuuma.
- 22 Ī na a kuu ha, kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö loa naia soatale, ĩ kama töpö pewö möpaso hētupaso nö, <Ī witi anö Jesus a monini pia salo?> ĩ na ĩ töpö pi kutima.
- 23 Önö kutenö, Jesus a kotö ha Jesus a kai a hua sinomo wi, Jesus a na ĩ ai tä loa hōkōa apöle, Jesus anö ĩ a pi ipa wi,
- 24 ĩ a na Simão Pedro anö Jesus a hima nö, <“Ī witi pili anö wa monima pia salo?” Jesus a na ĩ na wa kuu!> ĩ na a kuuma.
- 25 Ī na a kuu ha, Jesus a na a loa hōkōa apöle, ĩ aiki, <Pata! Ī witi pili a monimo pasio pia kule?> ĩ na a kuu ha,
- 26 <Īsa āi asawösönö sa tuu hālö nö, ai tä na ĩ sa āi ose totoa piale, ĩ anö sa monima pia kule> ĩ na Jesus a kuu nö, Īsa āi asawösönö tuu hālö nö, Simão Isōkatiosisö a pelupö Jutasö a na ĩ āi ose totoköma.
- 27 Ī āi ose totoköma, ĩ tökö soatawö, Jutasö a na Sai tä sai pata lisia soatasoma. Jutasö a na Sai tä sai pata lisia soatasoö ha, ĩ a na Jesus a hapalo nö, <Wa tä thama piale, ĩ tä thama soataö!> ĩ na Jesus a kuuma.
- 28 Ī na Jesus a kuu ha, kama kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö aiki, <“Wa tä thama piale, ĩ tä thama soataö!” Jesus a kuuhe, wi na a pi kuu salo, a kuu ke?> ĩ na ĩ töpö pi kuu nö,
- 29 <Jutasö anö sitipa kökö pi thapo sinomotima kutenö, “Makö iapalo pia waikita manu kule, nii tä taa haitalötööl!” ĩ na Jesus a kuu hātomakö> ĩ na ai töpö pi kuuma. Ī na ai töpö pi kuuma maaki, ai töpö aiki hōtöwö, <“Töpö honimopalo opati wi, ĩ wa töpö täpaa haitalöpököö!” ĩ na Jesus a kuu hātomakö> ĩ na ai töpö pi kuu pasioma.
- 30 <Wa tä thama piale, ĩ tä thama soataö!> ĩ na Jesus a kuu ha, Jutasö anö Īsa āi asawösö tälö nö, a hua kōo soatasolöma. A muma konasolöma.

Sanöma makö noa thaa wi, Jesus anö ĩ tute ta totokö noai ĩ ta

- 31 Jutasö a muma konasolö noai ha, Jesus a hapalo haio nö, <“Jesus a toita apö asawö” ĩ na huki sanöma sa kupaso noai, ĩ sanö ĩ na ai sa töpö pi thama pia salo. “Teusö a toita apö asawö” ĩ na sa töpö pi thama naio pia salo.
- 32 “Teusö a toita apö asawöö!” ĩ na kamisanö sa töpö pi thamaö ha, “Jesus a hai, ĩ sanöma tä kupaso noai, ĩ a totiatalo opa naioö” Teusö anö ĩ na töpö pi thama hōtöo kitä. “Jesus a totiatalo opawöö!” ĩ na Teusö anö töpö pi thama soata pia kule> ĩ na Jesus a kuuma.
- 33 Ī na Jesus a kuu nö, <Ipa pö. Kamakö na sa kutio naio mai kitä. Sa konasolö pia salo. Kamakönö sa tae kitä maaki, sa koonö piale hamö makö nokapalo tai mi ipö kitä. Juteu pata töpö na ĩ na sa kuu waikioma. “Sa koonö

piale hamö makö nokapalo taö mai kitä” ĩ na juteu pata töpö na sa kuu waikio kua noai na, ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu nömöa kule.

34 Ai tänö makö noa thaa paio kua noai na, ĩ na huki kamisanö makö noa thaa mai kitä. Makö noa thaa wi, ĩ tute sa ta totoa pia kule. “Pö noimaso totihoö! Kamisanö makö noima kuationa na, ĩ na makö noimaso kua nömöo haio totiopököö!” kamisanö ĩ na makö noa thaa kule.

35 Makö noimaso totio kuköma, ai töpö pewö aiki, “Ĩ töpö noimasoti wi, ĩ töpönö Jesus a hini totia apa asalö noa. Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ töpö” ĩ na ai töpö kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

<“Jesus sa tai mi” wa kuu kitä> Pedro a na ĩ na Jesus a kuu noai ĩ ta

Mateus 26.31-34; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34

36 ĩ na Jesus a kuu ha, Simão Pedro aiki, <Pata! Witi hamö wa kōamö kulasolö pia kule?> ĩ na a kuu ha, <Sa kōamö kulasolö piale hamö, huki ĩ hamö wa noka mai kitä. Waiha kamisa na wa nokapalo totio kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

37 ĩ na Jesus a kuu ha, <Pata! Wi na tä kua pikioö ha, “Huki wa noka mai kitä” wa kuu pikia kule? Kawa na sa nokapalo tä, ai töpönö sa säpa pi topa kule maaki, kawa na sa nokapalo satimo opa kitä!> ĩ na Pedro a kuuma.

38 ĩ na a kuu ha, Jesus aiki hōtöwö, <“Kawa na sa nokapalo hōtöa kutenö, ai töpönö sa säpa pi topa kule maaki, sa tokö mai kitä!” ĩ na wa kuu totia kule ta o? Kalaka a komö paio mai ha, “Jesus sa tai mi ipö pasiwö” 3 wa kuu pi kupaso kitä. Sa kuu pole, ĩ pitili ta> ĩ na Pedro a na, ĩ na Jesus a kuuma.

João 14

<Pö pi honipo tihöö!> Jesus a kuu noai ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, Jesus a hapalo kōo nö, <Pö pi honipo ti! “Teusö a pitili” ĩ na pö pi kuu totioö! “Jesus a pitili” ĩ na pö pi kuu naio totioö!

2 Ipa hao a pililali hamö sai pö kua apa lasoa. ĩ hamö sai pö kua apa lasoa mi aköna, “Sai pö kua apa lasoa” sa kuu mi kipi. Kamakö hai ĩ sai sa thaapö, sa huu koonö pia kule.

3 Sa kopölöma, kamakö hai ĩ sai sa thakö nö, kamisa na makö pilia koka naiki pia salo, sa walöa sapa kōikiso nö, makö naka konö nö, makö kai konasolö kitä.

4 Sa kōo piale, ĩ hamö pili tiso walopoli, ĩ ma tiso taö waikia> ĩ na Jesus a kuuma.

<Hao Teusö a pililali ha ĩ tiso walolali, ĩ tiso hai, hi ĩ kamisa> Jesus a kuu noai ĩ ta

5 ĩ na tä kua tä, Tomé aiki, <Pata! Witi hamö wa koonö pia kule? Wa koonö piale ĩ sama tä tai mi. Önö kutenö, ĩ sama tiso taö naia soata kule ta o? ĩ sama tiso taö maneö!> ĩ na Tomé a kuu ha,

6 Jesus aiki, <Ĩ pili tiso lö kui, hi ĩ kamisa. Hi kama pitili sa. Ōsi palimipama wi, hi ĩ sa. Kamisa na wa walo mi tä, ipa hao Teusö a na wa walo pasio mai kitä.

7 Kamakönö sa taö totioö aköna, ipa hao ma taö naia soatala pi. Huki ipa hao ma taö waikia kule. Ipa hao ma tapa waikioma> ĩ na Jesus a kuuma.

8 ĩ na Jesus a kuu ha, <Pata! Kamisamakö na au hao a mömaö! Au hao wa mömaö ha, “Aitaköö! ĩ na pätawö” samakö kuu kitä> ĩ na Filipe a kuuma.

9 ĩ na a kuu ha, Jesus aiki hōtōwö, <Filipe ai. Kamakö na sa kutia tä, tä tetepo opa waikia kule maaki, kawanö sa tai mia soatile? Ai wanö sa tapa waikio noai, ĩ wanö ipa hao a tapa naio waikioma. “Kamisamakö na au hao a mömaö!” wi na wa pi kuu salo, ĩ na wa kuu ke?

10 “Ipa hao a ösi na sa pilitia kule. Kamisa ösi na ipa hao a pilia hōtötia kule” ĩ na sa kuu totia kule. Filipe ai. “Jesus a kuuhe, ĩ pitili tä sai a” ĩ na wa pi kuu maa kule?> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu nö, <Kama sa pi saimo päo maneö! Ipa hao a pinö kamakö na sa hapalama päo ke. Kamisa ösi na ipa hao a pilitile, ĩ a kalipalo pasioö. ĩ anö tä thama sinomo pasioö.

11 “Ipa hao a ösi na sa pilia, kamisa ösi na ipa hao a pilia hōtötia” ĩ na sa kuule, ĩ tä na, “Pitili ta” pö kuu! Sa hapaloö ha, “Ĩ pitili ta” makö pi kuu maama tä, sa tä aipama sinomoö ha, “Jesus a ösi na Teusö a pilitia salo! Jesus a ösi na Teusö a kalipalo opatiwö” ĩ na pö pi kuu!

12 “Jesus a pitili’ ĩ na wa pi kuu totio kuköma, sa tä aipama sinomo kua noai na, ĩ na wa tä thama totia hōtöki kitä. Ipa hao a na sa koonö pia manu kule, pe epii wa tä aipama hasua apa haitio kitä” ĩ na sa kuu kuleö! Sa holisimo mai kitäö!

13 “Jesus a hai ĩ pö a toita apö asawö” ĩ na sanöma sa töpö pi thama pia salo, ipa hao a na makö hapalo tä, kamisanö makö a hini ipa kitä. “Jesus sa thapo salo, ĩ nasimö wa tä thama mi salo” ĩ na makö kuu ha, ĩ na sa tä thama totiatalo opa hōtöo kitä.

14 Kamisa na wa hapalo nö, “Kamisanö wa thapo salo, ĩ tä thamaö!” ĩ na makö kuu ha, sa tä thama totiatalo opa hōtöo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

<Teusö a ösi kua tolele, ĩ sa totoki kitä> Jesus a kuu noai ĩ ta

15 ĩ na Jesus a kuu nö, <Kamakönö sa noima sinomoti tä, kamisanö makö noa thati wi, ĩ ma ta hinini kitä. “Päla” makö kuu mai kitä.

16-17 Ipa hao a na sa nakoö ha, makö pasilipo sinomo wi, ipa hao anö ĩ ai a totoki kitä. Teusö a ösi kua tolele, ĩ a pitilimo opa wi, ĩ a totoki kitä. ĩ a totoköma, kamakö na ĩ a kuo soatio kitä. Teusö a thapo pasio mai, ĩ töpönö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a möö tai mi. ĩ a na ĩ töpö moti ipö. Ōnö kutenö, Teusö a thapo mai, ĩ töpönö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a pi täa tai mi pasiwö. Kamakö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuo soatio nö, kamakö ösi na a pilitia manu kule, Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma taö öpa asaö.

- 18 Kamisanö makö hosa pasio mai kitä. Kamakö na sa waloa kōki kitä.
- 19 Tä tetepo pola tä kuno mai, Teusö a thapo mai, ĩ töpönö sa tapa kōo mai kitä. Kamakönö sa taa sisa konani kitä. Sa ösi palimi ipö kutenö, kamakö ösi palimia naipaso kitä.
- 20 ĩ tä, “Pö a ösi na Jesus a kutia. Jesus a ösi na sa kua hōtötia. Kamisa ösi na Jesus a kua hōtötia” ĩ na makö pi kuu hōtöo kitä.
- 21 Kamisanö makö noa thatalati wi, ĩ wa ta hinia totilöma, ĩ wanö sa noima pasioö. Kawanö sa noimaö ha, ipa hao anö wa noima hōtöo soata kitä. Kamisanö wa noima hōtöo nö, kawa na sa tapamo sisa asa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 22 ĩ na Jesus a kuu ha, Jutasö a hai, Jutasö Isökatiosisö aiki kuno mai, ai Jutasö aiki, <Pata! Wi na wa pi kuu salo, sanöma töpö pewö na wa tapamo mai maaki, kamisamakö na wa tapamo sisa pia salo?> ĩ na a kuuma.
- 23 ĩ na a kuu ha, <Kawanö sa noima kuköma, kawanö sa kai a hinia totili kitä. Ipa hao anö wa noima hōtöo soata kitä. Kawa na samakö waloiki nö, kawa ösi na samakö kuo soatio kitä.
- 24 Kawanö sa noima mi tä, kawanö sa kai a hini pasio mai kitä. “Päla” wa pi kuu totio kitä. Sa ta wäsäti wi, ĩ kamisa kai sai a mai kitä. Sa ta wäsä pia salo, sa pi saimo päo mai kitä. Ipa hao anö ta wäsä sinomo wi, ĩ sa ta hini sinomo nö, sa ta wäsä tolea päoö> ĩ na Jesus a kuuma.
- 25 ĩ na Jesus a kuu nö, <Kamakö na sa kua soala nö, ĩ sa ta wäsäti kipili.
- 26 Ipa hao a na sa nakoö ha, makö pasilipo sinomo wi, ĩ ipa hao a ösi kua tolele, ĩ a simöpali kitä. A simöpalöma, kamakö na ĩ Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ tä pewö na makö pi hatukumani pia salo. Kamakö na sa kuu sinomopili, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ ta wäsä tolea kōo kitä.
- 27 Kamisanö makö pi topapalamaö. Kamisa pi topa kua wi na, ĩ na makö pewö pi topapalama thama hōtöoö. Teusö a thapo mai, ĩ töpönö makö pi holisi topapalama kua wi na, ĩ na kamisanö makö pi holisi topapalama kua pasio mai kitä. Pö pi honipo ti! Pö kili ti!
- 28 “Sa konasolöma maaki, kamakö na sa huu sapa hōtöo kōo kitäö! Sa sapa hōtöa kopalo nö, kamakö na sa kutio kitäö!” ĩ na sa kuuhe, ĩ ma ta hinini ke. Ipa hao a na sa konasolö kitä. Pata sa hōtöwö maaki, ipa hao a hai, ĩ pata tä sai totiwö. Ipa hao a na sa koonö pia manu kule, pö pi topaikiö! Kamakönö sa pii totia aköna, makö pi topapalo opöla pi.
- 29 “Jesus a kuupili, ĩ ta kuu pitilimo toleo totiatalo opa noa. Jesus a pitilimo totio opa nö kilia noa” waiha ĩ na makö pi thama pia salo, huki sa ta wäsä ke> ĩ na Jesus a kuuma.

30 Ī na Jesus a kuu nö, <Sai tä sai patanö sanöma töpö pewö simöa sinomoti wi, ĩ a huimaö. Önö kutenö, kamakö na sa ta wäsä waikita pia kule. Sai tä sai patanö kamisa simöa pasio mi.

31 “Jesus anö pö a noima apawö. Pö anö Jesus a simöati ha, Jesus anö kama hai ĩ pö a hinia totiatala apatiwö” ĩ na sanöma sa töpö pi thama pia salo, ipa hao sa hini totio sinomo pasioö> ĩ na Jesus a kuu nö, <Pei. Makö huu konöö!> ĩ na a kuu soatama.

João 15

Upa toto ola tipöa kua wi na, ĩ na Jesus a na makö tipöa kua hõtöoö

1 Ī na tä kua tä, Jesus a hapalo koo nö, <Upa mokö lalo wi, ĩ toto kua wi na, ĩ na sa kua hõtöo asaö. Upa toto na sanöma tä kalipaloti wi, ĩ a kalipaloti kua wi na, ĩ na ipa hao a kalipalo kua hõtöoö.

2 Ola toto tipöo kua wi na, ĩ na kamisa na töpö uni tipöa kua hõtöa. Ai ola toto na ai mo lalo pasio mi ha, ĩ toto ola päpalö nö, toto ola hosa thata wi na, ĩ na kamisa na töpö kokale, ĩ ai tä tomöpo mi tä, ĩ na ipa hao anö ĩ a wani hosa thata hõtöoö. Ai toto ola na mo lalo asa wi, ĩ toto ola na mokö siko lalotama apa pia salo, ĩ toto na ai toto kau kapisopö paale, ĩ toto kau päta päta sinomotii. Ī na tä kua kua wi na, ĩ na makö kuaö. Kamisa na töpö kokale, ipa hao anö pe epii ĩ töpö totiamia pia salo, ola toto na sanöma tä kalipalo kua wi na, ĩ na kamisa na töpö kokale, ĩ töpö na ĩ na ipa hao a kalipalo kua hõtöoö.

3 Kamakö na wanisala tä kokakö noai, ĩ wanisala sa tä hosa waikilöma. Kamakö na sa ta wäsäti noai, ĩ tänö makö totiamia waikioma> ĩ na Jesus a kuuma.

4 Ī na a kuu nö, <Kamisa na makö kokapalo toitiö ha, kamakö ösi na sa kokapalo hõtöo soatio kitä. Kolo toto na ai toto kolo kapisopö paa mi tä, ĩ toto na ai mokö lalo mi kui na, kamisa na ĩ na makö koka kua mi tä, toitai ma tä thati mai kitä.

5 Upa toto kolo kui na, ĩ na sa kuö hõtöwö. Ī upa toto ola pakala kua kua wi na, ĩ na kamakö kua hõtöoö. Kamisa na wa koka soatia, kawa na sa koka hõtöa soatia, ĩ na makö kuati tä, pe epii toitai wa tä thaa soatio kitä. Kamisa na makö kokapalo mi tä, toitai ma tä thaa mai kitä!

6 Toto ola hosalöma, toto hotea kulaso wi na, kamisa na wa kokapalo pasio mi tä, ĩ na wa hotea kulaso kitä. Ī toto ola hoteso noai ha, koa taka na ĩ toto saa thapi kitä.

7 Kamisa na makö koka totia soatia, kamakö na sa kai a koka totia hõtöa soatia, ĩ na makö kua soatia tä, ma tä pi ipa wi, Teusö a na ĩ ma tä nakaö ha, Teusö anö tä totoa hõtöki kitä.

8 Pe epii toitai ma tä thati tä, “Jesus a hai ĩ põ Teusö a totiatalo opa asawöö!” ĩ na ma töpö pi thama kitä. Pe epii toitai ma tä thati tä, sa kai a hua sinomoti wi, ĩ makö sai kupaso kitä.

9 Ipa hao anö sa pi ipa sinomo kua wi na, ĩ na kamisanö makö pi ipa kua hõtöoö. Kamisa na pö kokapalo soatioö! Kamisa na makö kokapalo soatio kuköma, kamisanö makö pi ipa kitä.

10 “Ĩ na a kua totihoö!” ipa hao a kuu wi, ĩ sa ta hini makoka totiatala apa salo, ipa hao a na sa kokapalo soatioö. Sa kokapalo soatio kutenö, ipa hao anö sa pi ipaö. ĩ na makö kua hõtöoö. “Ĩ na pö kua totihoö!” sa kuu wi, ĩ ma ta hini totio tä, kamisa na makö kokapalo soatio kitä. Kamisanö makö pi ipa soatio kitä> ĩ na Jesus a kuu nö,

11 <Kamisa pi topa kua wi na, ĩ na makö pi thama pia salo, ĩ sa ta wäsä ke. Makö pi topapalo opapö, ĩ sa ta wäsä ke.

12 “Kamisanö makö noima kua wi na, ĩ na pö noimaso kua totihoö!” ĩ na makö noa thaö.

13 Au noi wa töpö noama pia salo, wa säpamonasoma, ĩ wa töpö noima satia apa wi, ĩ wa.

14 “Ĩ na pö kua totihoö!” sa kuu pole, ĩ ma ta hini totioö ha, ipa noi makö.

15 Pata tänö töpö simöa sinomo wi, pata tä pi kuu pole, ĩ töpönö ĩ tä tai mi ipö. Önö kutenö, “Kamisanö makö simöa sinomo wi, ĩ makö” ĩ na sa kuu koo mai kitä. Ipa hao a na sa ta hinipili, kamakö na ĩ sa tä pewö a wäsä waikioma kutenö, “Kamakö hai, ĩ ipa noi makö” huki kamakö na sa kuu totio nömoö.

16 Kamakönö sa saipa maama. Kamisanö makö saia asapalöma. “Makö saipalö noai, ĩ makönö, ‘Jesus a pitili’ ai ma töpö pi thamapöö! ĩ na ma töpö pi thama wi, ĩ töpönö sa hosa mai, sa thapo soatio wi, sa tä pi ipaö” ĩ na sa pi kuu soatama kutenö, makö saipalöma. “Jesus a pitili” ĩ na ai ma töpö pi thama kuköma, kamakönö sa thapo kutenö, kamakö hai ĩ põ a na ma tä naka wi, kamakö hai ĩ põ anö ĩ tä totoa hõtöki kitä.

17 Önö kutenö, “Makö noimasopököo” kamisanö makö noa thaa kule> Jesus a kuuma.

Teusö a thapo mai, ĩ töpönö makö wanipo kitä

18 ĩ na Jesus a kuu nö, <Teusö a thapo mai, ĩ töpönö makö wanipoö ha, pö pi hatukuikiö! Teusö a thapo mai, ĩ töpönö sa wanipo paio kipili ta pi kuu mai.

19 Teusö a thapo mai, ĩ töpö kua kua wi na, ĩ na makö kua hõtöoö aköna, ĩ töpönö makö noima pola pi. “Ipa töpö” ĩ na töpö pi kuu nö, makö noima pola pi. Kamisanö makö saia pälöma kutenö, Teusö a thapo pasia mane, ĩ tiko töpö pasiwö. Önö kutenö, Teusö a thapo pasia mai, ĩ töpönö makö wanipoö.

20 “Töpö simöa sinomo wi, ĩ töpö hai, ĩ pata töpö mai kitä. Töpö simöa totio wi, ĩ a hai, ĩ pata tä sisawö” sa kuupili, ĩ tä na pö pi motimo tihöö! Ai töpönö sa peamatima kutenö, makö peama hõtöo kitä. Ai töpönö sa kai a hininöma kutenö, makö kai hini hõtöo kitä.

21 Kamakönö sa thapo waikia kutenö, sa thapo pasia mane, ĩ töpönö makö peama kitä. Sa simönö noai, ĩ töpönö ĩ a tai mi kutenö, makö peama kitä.

22 ĩ töpö na sa wäo maama aköna, “ĩ töpö wanisala apaö” Teusö a pi kuu maa noa kipi. ĩ töpö na sa ta wäsä totioma kutenö, ĩ töpö aiki, “Teusö sa ta hini tai mi ipö salo, wanisala sa tä thaa päoma” ĩ na ĩ töpö kuu pasio mai kitä.

23 Sa wanipo opati wi, ĩ töpönö ipa hao a wanipo hõtöoö.

24 Sa wanipo wi, ĩ töpö mamö tetela tä, ai töpö sanömanö tä thama tai mi pasii, ĩ sa tä thama asatioma. ĩ sa tä thama maama aköna, “ĩ töpö wanisala apaö” Teusö a pi kuu maa noa kipi. Sa tä thati asa noai, ĩ töpönö ĩ tä taa waikioma maaki, ĩ töpönö ipa hao a wanipoö, kamisa wanipoö, ĩ na töpö kua sinomoö.

25 ĩ töpö noa thaa wi, ĩ tä waheta na ĩ na tä säököo kuoma: “Sa wanisala maama maaki, ĩ töpönö sa wanipoma” ĩ na tä waheta kuuma. ĩ töpönö sa wanipo sinomo kutenö, ĩ na ĩ tä waheta kuu noai, ĩ pitili ta kuo toleo totioma.

26 Makö pasilipo sinomo wi ĩ a waloki kitä. Teusö a ösi kua tolele, ĩ a lö kui, ĩ a. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö Teusö ta pitilii ta wäsä wi, Teusö a na ĩ a kutile, ĩ a waloki kitä. Teusö a na a kutio wi, kamisanö ĩ sa simöpali kitä. ĩ anö sa wäsä kuki kitä.

27 Sömi tä, kamisa na makö kutioma, huki kamisa na makö nokapalo soa kule. Önö kutenö, kamakönö sa wäsä hõtöo kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

João 16

1 ĩ na Jesus a kuu nö, <“Sa kuuhe, ĩ ma ta hini totia manu kule, ‘Jesus a pitili’ ĩ na makö pi kuu mapo pasio mai kitä” ĩ na sa pi kuu salo, ĩ na sa kuu ke> ĩ na Jesus a kuu nö,

2 <“Hi juteu samakö kokamo sinomo wi, ĩ a sai na makö lisipo naio mai kitäö! Makö Teusömo naio mai kitäö!” kamakö na ĩ na ai töpö kuu läo kitä. ĩ na tä kua tä, ai töpönö makö säpalö nö, “Teusö sama pasilia asa nö topali ke ö” ĩ na ĩ töpö pi kuu kitä.

3 ĩ töpönö ipa hao a tai mi ipö. Kamisa tai mi nai soatawö. Önö kutenö, “Juteu samakö kokamo sinomo wi, ĩ a sai na makö lisipo naio mai kitäö!” ĩ töpö kuu nö, makö säpali kitä. ĩ na ĩ töpönö makö thama läo kitä.

4 Waiha ĩ na makö thama läoö ha, “Ä äi. ĩ na makö thama läo kitä’ ĩ na Jesus a kuu kipili ta o” ĩ na makö pi thama pia salo, sa kuu ke> ĩ na Jesus a kuuma.

Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuati wi ĩ ta

Ĩ na Jesus a kuu nö, <Somi tä, makö nokapalama tute tä, kamakö na sa kuo sinomoma kutenö, “Waiha ai töpönö makö peama totio kitäö!” sa kuu maama.

5 Huki kamakö na sa kuo soatio mai kitä. Sa simöa totilö noai, ĩ a na sa konasolö pia salo. ĩ hamö sa konasolö kitä maaki, “Witi hamö wa konasolö pia salo?” ai makönö sa noa thatala tikilia pasio mi.

6 “Sa konasolö pia salo” ĩ na sa kuu ha, makö pi wanitaloa apati kule.

7 Makö pi wanitaloa apati kule maaki, sa koonö piale, kamakö na ĩ tä topa kitä. Sa kononö nö, ĩ tä makö pasilipa sinomopö, kamakö na ĩ sa simöa hõtöpali kitä. Sa koo pailö mi tä, ĩ a walo paio mai kitä. ĩ pitili ta.

8 Makö pasilipa sinomopö, ĩ Teusö a ösi kua tolele, ĩ a waloa haiki nö, sanöma töpö pi hatukumani, töpö pi taopamani, ĩ na a kua nö, “Wanisala sa tä thatala mi ipöö! ĩ na sa pi hole kuuma maaki, huki ĩ na sa pi kuu mai kitä” ĩ na ĩ anö sanöma töpö pi thama kitä. “Jesus anö toitai tä thaa sinomo mi” sa pi hole kuuma maaki, huki ĩ na sa pi kuu mai kitä” ĩ na ĩ anö sanöma töpö pi thama naio kitä. ĩ na töpö pi thama nö, “Wanisala tä thatala wi, ĩ tä noa na Teusö anö ĩ töpö peama mai kitä’ ĩ na sa pi hole kuuma maaki, huki ĩ na sa pi kuu maneö!” ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ na ĩ töpö pi thama kitä.

9 “Sa wanisala mai kitä” ĩ na sanöma töpö pi kuu hõtöa kule maaki, “Jesus a pitili’ ĩ na sa pi kuu mi kutenö, sa wanisala apawöö!” ĩ na ĩ anö töpö pewö pi thama kitä.

10 Ipa hao Teusö a na sa konasolöma, kamakönö sa tapa soatio mai kitä. Sa tapa mi kutenö, sanöma töpö pi tapotiki nö, “Jesus a totiatalo opaö. A wanisala aköna, pö a na a koonö maa noa kipi” ĩ na ĩ anö töpö pi thama kitä.

11 “Wanisala tä thatalati wi, ĩ tä noa na Teusö anö ĩ töpö peama mai kitä” töpö pi kuu kule maaki, “Sai tä sai patanö sanöma töpö simöa sinomo wi, ĩ sa wani peama totio kitäö!” Teusö a pi kuu waikioma kutenö, sanöma töpö aiki, “Wanisala ma tä thatala wi, ĩ tä noa na Teusö anö sanöma makö peama hõtöo kitä” ĩ na ĩ töpö pi kuu kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

12 ĩ na Jesus a kuu nö, <Kamakö na ai sa ta wäsä pi topa kule maaki, huki ĩ ma ta hini tai mi ipö kitä.

13 Huki ma ta hini tai mi ipö manu kui, kamakö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a waloki kitäö! A waloiki nö, makö pi hatukupamanöma, ma ta hinia totili kitä. Teusö ta pitilii, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ ta wäsä sinomoö ha, pitili ma tä pewö a hinini kitä. Kama a wäo saimo päo mai kitä. Kamisanö sa ta wäsäti wi, ĩ ta hiniti nö, ĩ ta wäsä tolea nömötio kitä. Ta wäsäti nö, “Waiha ĩ na tä kua kitä” Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuu kitäö!

14 Kamisanö sa ta wäsäti wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ ta hiniti nö, kamakö na ĩ ta wäsä tolea nömötio kitäö! Önö kutenö, “Jesus a totiatalo opa asawöö!” ĩ na ĩ anö makö pi thama kitäö!

15 Teusö anö tä thapo wi, ĩ sa tä thapo naiö. Önö kutenö, “Sa ta wäsäti wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ ta hiniti nö, kamakö na ĩ ta wäsä tolea nömötio kitä” ĩ na sa kuu ke> ĩ na Jesus a kuuma.

<Wa pi otatalo opa kule maaki, wa pi mönaha satio kōatalo opa kitä>

16 ĩ na Jesus a kuu nö, <Huki kamakönö sa tapati kule maaki, ĩ tökö soatawö, waiha waiha waiha sa tapamo maa soa pätasoö. Sa tapamo maa soapätalo nö, ĩ tökö soatawö, waiha, waiha, waiha, kamakö na sa tapamo kōa hōtōa soataso kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

17 ĩ na Jesus a kuu ha, Jesus a kai a hua sinomoti noai, ĩ ai töpö aiki, <Jesus a kuuhe, wi na ĩ pili ta kua totia kule? “Waiha waiha waiha kamakönö sa tapa maa soa pätasoö. ĩ tä noa ha kōo soatawö, sa taa kōa soa hōtōtalali kitä” a kuuhe, wi na ĩ pili ta kua totia kule? “Ipa hao a na sa konasolö pia salo” a kuu naiö.

18 “ĩ tä noa ha kōo soatawö” ta kutalohe, wi na ĩ ta kua totia pasia kule? Ta kutalohe, ĩ ma ta hini mae> ĩ na töpö kuu hētupasoma.

19 ĩ na töpö kuti tä, Jesus aiki, <“Wi na wa kuu totio ke? Ta wäsä makokoa totihoö!” ĩ na hi töpö pi kuu hātoa alu kule> ĩ na Jesus a pi kuu nö, <“Waiha waiha waiha kamakönö sa tapa maa soa pätaso kitä. ĩ tä noa ha kōo soatawö, sa taa kōa soa hōtōtalali kitä” sa kuuhe, ĩ tä na makö pi wi na takōmo nö, makö hapaloti alu kule?> ĩ na Jesus a kuu nö,

20 <“Hi tä uli pewö hamö sanöma töpö pewö pilipai, ĩ töpönö sa pii mi ipii, ĩ töpö pi mönahapalo opati tä, makö ököpalo opa kuki kitä. Makö ököpalotima maaki, makö ököpalo wi ĩ tä mataso kitä. Makö pi mönaha apii makö kua kōki kitä” ĩ na sa kuu kule. Sa holisimo mai kitäö!

21 Suö tänö ulu tä thapa pia salo, a pea pia manu kule, a pi honipo opa kule maaki, ulu tä ositi wai thaa waikipalö nö, a pea wi ĩ tä matasoma kutenö, “Ulu sa ositi wai thapali ke” a pi kuu salo, a pi mönaha apaö.

22 ĩ na kamakö kua hōtōo kitä. Huki makö pi honipo kule maaki, kamakö na sa waloa kōkōma, makö pi mönaha apa kōpaso kitä. Makö pi mönahapalo opati wi, ai tä sanömanö ĩ tä mapama kōo mai kitä.

23 “ĩ tä, kamisa na ma tä hini kota mai kitä. ĩ na tä kua tä, kamakönö sa thapo kutenö, ipa hao a na ma tä naka pi topa wi, ipa hao anö kamakö na ĩ tä totoa hōtōki kitä” ĩ na sa kuu kule. Pitili sa.

24 “Jesus sa thapo kutenö, hao a na sa nako pia kule” ĩ na makö pi kuu mai ha, makö kua soa kule. Pö nako totihoö! Makö nako totioö ha, ipa hao anö tä totoa totia hōtōki kitäö! Tä totoki ha, makö pi mönahapalo totio opa kitä.

<Teusö a thapo pasia mane, ĩ sa töpö peama waikiomaö!> Jesus a kuu noai ĩ ta

25 Uni sa ta wäsä pätioma maaki, sa ta wäsä hatukua totio kuki kitä. “ĩ na ipa hao a kuaö” sa kuu hatukua totio kitä.

26 Ī tā, kamakönö sa thapo kutenö, ipa hao a na makö nako kuki kitä. Ipa hao anö makö pi ipa waikia kutenö, “Kamisa na ma tä nakaö ha, ipa hao a na ĩ sa tä naka toleli kitä” ĩ na sa kuu mai kitä. Ipa hao anö makö pi ipa manu kui, ipa hao a na kama makö nako pasio soatapö.

27 Kamakönö sa pi ipa waikitioö. “Teusö a na Jesus a kuo noai, hi masita tä uli ha a walokö solöma” ĩ a na makö pi ku upaö. Ī na makö kuaö ha, ipa hao Teusö anö makö pi ipa hōttöö.

28 Ipa hao a na sa kutio kipili maaki, hi masita tä uli ha sa walokö solö kipili. Hi masita tä uli na sa kutioma, huki ipa hao a na sa koonö pia kule> ĩ na Jesus a kuuma.

29 Ī na Jesus a kuu ha, <Huki uni wa ta wäsä päa maa kule. Wa hapalo hasulua totia kule.

30 “Ī wa tä pewö taö öpaö” huki kawa na samakö kuu kule. Kawa na sama ta hini paia maa kule maaki, samakö pewö pi tapotile, ĩ wa tä pewö taö toleha waikia. Önö kutenö, “Teusö a na wa kuo paitioma” samakö pi kuu totia kule> ĩ na Jesus a kai a hua sinomoti noai, ĩ na ĩ töpö kuuma.

31 Ī na ĩ töpö kuu ha, Jesus aiki, <“Teusö a na Jesus a kuo paitioma. Ī pitili tä sai a totiwö” huki ĩ na makö pi kuu totia kule ta o> ĩ na Jesus a kuu nö,

32 <Huki makö toköpalo pia alu kule. Makö toköoiki nö, sa takölö pia alu kule. Makö pewö kōo hātäho asakö noai ha, sami sa kuo haio hōttö kitä. Kamisa na ipa hao a kua hōttöa kutenö, sami sa kuo toitio mai kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

33 Ī na a kuu nö, <“Kamisa na makö kua sätäa naia totiki nö, makö pi topapalotipököö!” ĩ na sa pi kuu kutenö, sa kuu ke. Sa thapo pasia mane, ĩ töpönö makö peama soa pätaki ha, “Wi na taköö!” pö pi kuu tihöö! Pö pi honipo tihöö! Sa thapo mai, Sai tä sai patanö ĩ töpö simöa sinomoti wi, kamsanö ĩ sa töpö peama totio waikioma kutenö, pö pi topaikiö!> ĩ na kama kai a hua sinomoti noai, ĩ töpö na ĩ na Jesus a kuuma.

João 17

Pö Teusö a na Jesus a hapalo noai ĩ ta

1 Ī na Jesus a kuuma, hi tä hētu hamö Teusö a kupoli hamö, ĩ hamö Jesus a nonoiki nö, <Hapa. Hukikiö! Wa toita apö, wa wakala apö, ĩ na wa kui, pelupö sanö ĩ sa tä pewö mömapö, pelupö sa toita apö, sa wakala apö, ĩ na sa kui, sanöma töpö na kawanö ĩ tä mömaö!

2 “Kawanö sanöma wa töpö pewö simöa sinomoö!” kawanö ĩ na sa noa thama. Sa noa thaa nö, “Ipa ulu wa na sanöma sa töpö nokapalama wi, ĩ töpö ösi palimipalöö!” ĩ na kamisa na wa kuuma.

- ³ Kawa hai, Teusö pata wa asawö. Sanöma töpönö wa taö, kawanö Jesus Cristo sa simönö noai, ĩ töpönö ĩ sa taö hõtöa, ĩ na sanöma töpö kua wi, ĩ töpönö makö taö kuköma, töpö ösi palimipasö.
- ⁴ Hi masita tä uli na sa simönö nö, “Ĩ na wa kua totiopöö!” wa kuu noai, ĩ sa ta hinia totili kipili. Wa kuupili, ĩ na sa kua totio hõtötioma. Önö kutenö, wa toita apö, wa wakala apö, ĩ na wa kui, sanöma töpö na ĩ sa tä möma waikitioma.
- ⁵ Hapa. Hi masita tä uli kua paia mi tä, kawa na sa kutia tä, sa toita apö, sa wakala apö, ĩ na sa kui sa kutiopili na, ĩ na huki kawa na sa kutia köö tä, ĩ na sa thama kööpököö!
- ⁶ Hi masita tä uli na sanöma töpö kule, kamisa na ai wa töpö totopipili, kawa na ĩ sa töpö pi hatukupamani kipili. ĩ töpö hai, ĩ au töpö kuoma. Kamisa na kawanö ĩ wa töpö totopi kipili. ĩ töpönö kawa kai a hinia totilöma.
- ⁷ Kawanö kamisa na wa tä totopipili, kawa na ĩ tä pewö kuo somama. ĩ töpönö ĩ tä taö waikia kule.
- ⁸ Kawanö kamisa na wa kai totopipili, ĩ töpö na ĩ sa ta wäa nömöki ha, ĩ töpönö ĩ ta hininöma. Kawa na sa kua totiopili, ĩ töpönö ĩ tä taö. “Teusö pö anö Jesus a simönöma” ĩ na ĩ töpö pi kuu totioö.
- ⁹ Kawa na sa hapalo tä, ĩ sa töpö a wäsäö. Kawa thapo mai, ĩ sa töpö a wäsä pasio mi. Kamisa na wa töpö totopipili, ĩ au töpö kutenö, ĩ sa töpö a wäsä asaö.
- ¹⁰ Sa töpö pewö thapo pole, ĩ au töpö pewö naiwö. ĩ na tä kua tä, kawanö wa töpö pewö thapo pole, ĩ ipa töpö pewö naiwö. “Jesus a toita apö. A wakala apö” ĩ na ĩ töpönö ĩ na ai töpö pi thamati kule.
- ¹¹ Hi masita tä uli na sa kutio mai kitä. Huki kawa na sa kopi pia kule. Hi masita tä uli na ĩ töpö kuo haio kitä. Hapa. Wa totiatalo opa asawö. Kawa, kamisa, ĩ na kilii makö koka kua wi na, ĩ na ĩ töpö sätäapalo kua naiopö, kamisa na wa töpö totopipili, ĩ töpö noama naiö! Wa lotete epii, kamisa na ĩ wa tä totopipili, ĩ tänö ĩ töpö noama totihoö!
- ¹² ĩ töpö na sa kua naitia tä, wa lotete epii, kamisa na ĩ wa tä totopipili, kamisanö ĩ tänö ĩ sa töpö noama totio opama. Töpö pea sinomoti wi, ĩ tä uli hamö ĩ ai tä huu pasio mai kitä. “Töpö pea sinomoti wi, ĩ tä uli hamö ĩ a wani hua pasisolö kitäö!” au waheta tä kuu wi, ĩ ta pitilio opa kuköpö, ai tä wani hai, ĩ töpö pea sinomoti wi, ĩ tä uli hamö ĩ a wani huu sisa pia salo.
- ¹³ Huki kawa na sa kopi pia kule. Hi masita tä uli na sa kua soaiki nö, ĩ töpö na sa ta wäsä kule. Sa pi topapalo opa kua wi na, ĩ na sa töpö pi topapalama thama pia salo, sa ta wäsä kule.
- ¹⁴ ĩ töpö na kamisanö kawa kai a wäsäö ha, wa thapo pasia mane, ĩ töpönö ĩ ipa töpö hĩsu thama. Wa thapo mai, ĩ töpö kuati kua wi na ĩ na sa kua mai kitä. Kamisa kua wi na, ĩ na ipa töpö kua hõtöö. Wa thapo mai, ĩ töpö kuati kua wi

na, ĩ na ipa tōpō kua pasio mai kitā. Ōnō kutenō, wa thapo pasia mane, ĩ tōpōnō ipa tōpō hĩsu thama.

15 “Wa thapo mai ĩ tōpō na ipa tōpō pilia sātāa naia manu kule, ipa tōpō soka kopamanōō!” kawa na sa kuu mai kitā. “A wanisala apa wi, ĩ Sai tā sai pata na ipa tōpō noamaō!” ĩ na sa kuu kitā.

16 Wa thapo mai ĩ tōpō kua wi na, ĩ na sa kua pasio mai kitā. Kamisa kua kua wi na, ĩ na ipa tōpō kua hōtōō. Wa thapo mai ĩ tōpō kua kua wi na, ĩ na ipa tōpō kua pasio mai kitā.

17 Kawanō ĩ wa tōpō ausia totipalō nō, ĩ wa tōpō thapo totiopōkōō! Tā pitili ipii, ĩ tănō wa tōpō ausipalō nō, wa tōpō thapo totiopōkōō! Tā pitili ipii, ĩ kawa kai a.

18 Hi masita tā uli hamō sanōma tōpō pewō pilipai, ĩ tōpō na kawanō sa simōa kuapili na, kamisanō ĩ na ipa sa tōpō simōa kua hōtōoma.

19 ĩ sa tōpō pasilipo pia salo, kawa na kama sa toto sapao kōō. Kawanō ĩ wa tōpō thapo totiopō, kawa na kama sa toto sapao kōō.

20 Kawa na sa hapalo pola nō, ipa sa tōpō a wāsā sisa mane. Ai tōpōnō ipa tōpō kai a hininō nō, “Jesus a pitili” ĩ na tōpō ōsi pi kuu piale, ĩ sa tōpō a wāsā naia kule.

21 Ipa tōpō pewō noimaso toitiopōō! Ipa tōpō wanihaso mai, tōpō kutiopōō! Kamisa na wa koka hōtōa, kawa na sa koka hōtōa, ĩ na makō koka kua kua wi na, ĩ na kamakō na ipa tōpō koka kua naia hōtōkōpōō! ĩ na ipa tōpō kuaō ha, wa thapo pasia mane, ĩ tōpō aiki, “Teusō anō Jesus a simōnōma. Pitili ta” tōpō kuu kitā.

22 Kawa, kamisa, ĩ na kilii makō koka kua wi na, ĩ na ĩ tōpō koka kua naiopō, kawanō sa wakalapamani kipili. ĩ na ipa sa tōpō wakala thaa naipali kipili.

23 ĩ tōpō koka toitiopō, ĩ ipa tōpō na sa koka hōtōa, kamisa na kawa koka hōtōa, ĩ na makō koka kuaō! ĩ tōpō kokapalo toitioō ha, wa thapo pasia mane, ĩ tōpō aiki, “Teusō anō Jesus a simōnō noa. Teusō anō Jesus a pi ipa kua wi na, ĩ na Teusō anō kama hai ĩ tōpō pi ipa kua hōtōō” ĩ na tōpō kuu kitā.

24 Hapa. “Kamisa na ipa wa tōpō simōapili, kawa na sa kuo piale ha, ĩ ha ĩ tōpō kutio pasiopōō!” ĩ na sa kuu kule. ĩ ha ĩ tōpō kua pasitiki nō, kawanō sa wakalapamanipili, ĩ tōpōnō ĩ tā tapa totio naiopōō! Hi masita tā uli kua paia mi tā, kawanō sa pi ipa salo, sa wakalapamani kipili.

25 Hapa. Wa totiatalo opawō. Sanōma tōpōnō wa thapo mai, ĩ tōpōnō wa tai mi ipō sai maaki, kamisanō wa taō ōpaō. Ipa tōpō aiki, “Awai. Teusō anō Jesus a simōnōma” ĩ na tōpō kuu totiō. ĩ tā na tōpō pi moti mi.

26 Kawanō sa noima kuapili na, ĩ na ipa tōpōnō ai tōpō noima kua hōtōō, ipa tōpō ōsi na sa pilia totia asaa, ĩ na ipa tōpō kuapō, kawa na kamisanō ipa sa

töpö pi hatukupamanöma. Kawa na ipa sa töpö pi hatukupama soatio kitäö!> Teusö a na ĩ na Jesus a kuuma.

João 18

Jesus a na Jutasö a waninö sotatu töpö kai walokö noai ĩ ta

Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-54

- 1 ĩ na tä kua tä, Teusö a na Jesus a hapalo matalo nö, Jesus a, kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö hua kononö nö, Setötö tuu pökatö wai hamö hikali a paa laso pamö töpö hulaselöma.
- 2 ĩ na tä kua tä, ĩ a hikali na Jesus anö kama hai ĩ töpö kai huu sinomotima kutenö, Jutasö anö Jesus a monima piale, ĩ aiki, <Ĩ tä hikali na Jesus a huu hätoa waikia lasoa> a pi kuuma.
- 3 ĩ na tä kua tä, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, patiseu töpö, ĩ na töpö kui töpönö, sotatu töpö, Teusömo wi a sai na töpö läapalo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui Jutasö a na ĩ ai töpö simönöma. ĩ töpö simöni ha, hikali a na Jesus a kuo laso pamö Jutasö anö ĩ töpö kai hua haia soatasolöma. ĩ töpönö koa taka sii hili wi ĩ tä, asakosi halo, poo kökö, hii tiki, sokopi kökö, ĩ na tökö kui tökö kai hua haia soatasolöma.
- 4 Töpö hua haia soatasolö ha, Jesus a pi tao opa salo, <Ĩ na tä kua kitä> a pi kuu waikia tä, ĩ töpö na a paa lälo nö, <Ĩ witi pili ma taeti kule?> a kuu ha,
- 5 <Nasaté tili Jesus sama taeti kule> töpö kuu ha, <Hi ĩ sa waikiwö> Jesus a kuuma. Jutasö anö Jesus a monima pole, ĩ töpö na ĩ a wani öpa tikilio naioma.
- 6 <Ĩ sa waikiwö> ĩ na Jesus a kuu ha, töpö kililo nö, ĩ tä töpö tekukua kotalo nö, töpö kelasoma.
- 7 ĩ tökö soatawö, <Ĩ witi pili ma taeti kule?> Jesus a kuu kotasoö ha, <Nasaté tili Jesus sama taeti kule> töpö kuu ha,
- 8 <“Hi ĩ sa waikiwö” ĩ na sa kuu waikio ke nökö> Jesus a kuu nö, <Kamakönö sa taeti waikia manu kule, ipa töpö hula kopalöö!> ĩ na Jesus a kuuma.
- 9 <Kamisa na wa töpö totopipili, ĩ sa töpö pewö noama hötöa soatia kule> pö a na Jesus a kuu noai, ĩ na ĩ tä kuo toleo totiatalo hötöopö, <Ipa töpö hula kopalöö!> Jesus a kuuma.
- 10 ĩ na tä kua tä, Simão Pedro anö, poo a po pole, ĩ a po läkäa soatalö nö, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä na a kalipalo sinomo wi, ĩ a sömöka wani pasopalöma. Kate a poko kuamö kule hamö a sömöka kule, ĩ a sömöka pasopalöma. Mauku a hiloma.
- 11 ĩ a sömöka pasopali ha, <Au poo a titia kököö!> ĩ na Jesus anö Pedro a noa thaa nö, <“Wa pea totiopökö” kamisa na ĩ na ipa hao a kuu totioma maaki, “Jesus a peama tihöö!” pö pi kuu tihöö! “Wa peapököö!” ipa hao anö sa noa

thaa waikioma kutenö, “Awai. Sa peama päoö!” sa kuu kuleö!> Jesus a kuuma.

Sotatu töpönö pata tä na Jesus a tälölöö

12 Ī na tä kua tä, ĩ sotatu töpö, ĩ sotatu töpö simöa sinomo wi ĩ a, Teusömo wi a sai ha töpö läapalo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö Jesus a huöa soatalö nö, a poka öka soatakö nö,

13 Anásö a pata kuo taso pamö a täa soatalölömae. Anásö a pata hai, Kaipasö hai ĩ p̄si a. Ī tä inama na, Teusö a täpä totio wi ĩ Kaipasö a pata kuoma.

14 Kaipasö aiki, <Ai töpönö sami ai tä säa sisapalöpököo! Sami ai tä säa sisapalöma, kamakö pewö säpa naio mai kitä> ĩ na Kaipasö anö töpö noa thaa noai, ĩ a.

<Jesus sa tai mi ipöö!> Pedro a kuu noai ĩ ta

Mateus 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.54-57

15 Ī na tä kua tä, Simão Pedro a, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ ai tä, Jesus a na ĩ na killi töpö nokalolö nö, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä hai ĩ sai a na töpö walokö tasoma. Töpö waloikitö nö, Jesus a kai a hua sinomoti wi, pata tänö ĩ a taö öpama kutenö, pata tä sai pö sika na tä hokale ha, ĩ ha Jesus a kai lisipo tä, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ a lisia tikilia naipasoma.

16 Sai a päka holeo pa Pedro a öpa haitioma. Jesus a kai a hua sinomoti wi, pata tänö ĩ a taö öpa noai, ĩ a lisia sapa kotalo nö, sai a päka holeo pa suö tä läapalo pole, ĩ a na a hapalo nö, ösimö hamö Pedro a kai lisia sapa nömöpasolöma.

17 A kai lisipo pia tä, sai a päka holeo pa suö tä läapalo pole, Pedro a na ĩ aiki, <Jesus wa kai a hua sinomoti wi wa hätowö?> ĩ na a kuu ha, <Ma. Ī sa pasi mai kitä> Pedro a kuu hötöoma.

18 Ī na tä kua tä, töpö pewö wati ipö salo, ĩ tä sai na töpö kalipalo sinomo wi ĩ töpö, töpö läapalo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö koa taka thakö nö, ĩ taka kasö na töpö öpa sototoiki nö, töpö pomopaloma. Ī ha Pedro a öpa tikilia naiki nö, a pomo naioma.

Jesus a kuati wi, Jesus a na juteu pata tänö ĩ ta hini noai ĩ ta

Mateus 26.57-68; Marcos 14.53-65; Lucas 22.54, 66-71

19 Ī na tä kua tä, Teusö a täpä totio wi, ĩ pata tänö Jesus a hapalama nö, <Kawa kai a hua sinomoti wi, wi na ĩ töpö kua totioö? Wa ta wäsä sinomo wi, wi na ĩ ta kua totia?> a kuuma.

20 A kuu ha, <Hoka apa pa ĩ töpö pewö na sa ta wäsä sinomoti thali. Juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ a sai na sa ta wäsätii, Teusömo wi a sai ha sa ta wäsätii, ĩ na sa ta wäsä kuati thali. Sa ta wäsä hätomo maa thaliö!

21 Önö kutenö, wi na wa pi kuu salo, kawanö sa huama kule? Sa ta wäsäti ha, töpö sömöka taa pasitio noai, ĩ wa töpö huama mi salo. Sa ta wäsätipili, ĩ töpönö ĩ ta taö waikile kitä> Jesus a kuuma.

22 ĩ na Jesus a kuu ha, töpö läapaloti wi, ĩ ha ĩ töpö öpa sototole, ĩ ai tänö Jesus a moikömö na tä tĩathoa soatakö nö, <Teusö a täpä totio wi, ĩ pata tä na, ĩ na wa kuu kili maapa wi> ĩ na a kuu ha,

23 Jesus aiki hõtöwö, <“Jesus a hapalo wanisala häto alu kule” wa pi kuu salo, hi töpö öpa sototole, ĩ töpö pewö na ĩ ta kateha totioö! Sa kuuhe, ĩ pitili ta maaki, wi na wa pi kuu salo, sa sä ke?> ĩ na Jesus a kuuma.

24 ĩ na Jesus a kuuma, Teusö a täpä totio wi, ĩ pata tä Kaipasö a na Anásö a patanö Jesus a ökama simöpalöma.

<Jesus sa tai mi> Pedro a kuu kōo noai ĩ ta

Mateus 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62

25 ĩ na tä kua tä, Simão Pedro a öpatiki nö, a pomoti tä, <Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ wa hätowö?> töpö kuu ha, <Ma. ĩ sa pasi mai kitä> Pedro a kuu hõtöoma.

26 A kuu ha, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä na töpö kalipalo sinomo wi, Pedro anö ĩ ai tä sömöka wani pasopalö noai, ĩ a wani na, <Ipa ai tä> a kuuto wi, ĩ aiki, <Ki hikali a na Jesus a na wa huu naio häto kipili?> a kuu ha,

27 <Naiö!> Pedro a kuu kōoma. ĩ tä soatawö kalaka a komöa soatasoma.

Pilatosö a pata na Jesus a kai walokö noai ĩ ta

Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5

28 ĩ na tä kua tä, Kaipasö a sai pö ha töpö kuoma, homa tili pata tä sai pö pata hamö Jesus a noka nömömanönömae. Tä halu waikioma. ĩ tä wakala na juteu töpö pásökoamo nö, töpö iapalo waikio piaö ha, homa tili pata tä sai pö na ĩ töpö lisipo maama. <Makö iapalo pia tä, tiko töpö sai pö na lisipaso wi, ĩ tä kua pasia mai kitä> juteu töpö pi kuu salo, homa tili pata tä sai pö ha ĩ töpö lisipo maama.

29 Önö kutenö, homa tili pata tä hai, ĩ Pilatosö a pata lisia kopalo nö, <“Hi a wani wanisala apa pasioö” makö kuu pole, ĩ anö ĩ ka pi tä thaa totioma?> Pilatosö a pata kuu ha,

30 <ĩ anö wanisala tä thaa maama aköna, kawa na sama wani hilapala solöa mana pi> töpö kuuma.

31 Töpö kuu ha, <Kamakönö a noka komanönöö! Kamakö hai ĩ pata töpönö töpö noa thaa noai, ĩ ma tä waheta möö paio nö, “ĩ na pö kua ti!” pata töpönö töpö noa thaa thali maaki, ĩ na hi a wani kua satimo opa kutenö, a wanisala apaö. Önö kutenö, ma wani säpalö nököö!” ĩ na makö kuupököö!> ĩ na Pilatosö a kuuma. A kuu ha, <“Ai tä säpa maikiö!” ĩ na homa tili pata töpönö

makö noa thama kutenö, kama samakönö Jesus sama säpa mai kitä!> ĩ na ĩ juteu töpö kuuma.

32 <Sa säpamonaso pia wi, ĩ na tä kua kitä> Jesus a kuu waikio noai, ĩ ta pitilio opa kuköpö, <Homa tili töpönö hii ti pakalai ti ha a säpalöpö!> ĩ na juteu töpö pi a kuu nö, <Kamisamakönö kuno maiö!> töpö kuuma.

33 ĩ na töpö kuuma, kama sai pö ha Pilatosö a lisia kotalo nö, Jesus a naka soatalö nö, <Juteu töpö na wa kaikanamo wi, ĩ wa?> a kuu ha,

34 <Kama wa pi saimo nö, wa kuu ke? Ai töpönö kawa na ĩ ta wää hätokömakö?> Jesus a kuu ha,

35 <Wi na wa pi kuu totia kule? Kama sa pi saimo päo mai kitä. Juteu sa pasi mai kitä. Au ai juteu töpö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, ĩ na töpö kui töpönö kamisa na wa namo simökömae. Wi na pili wa kua totioma?> Pilatosö a kuuma.

36 A kuu ha, <Hi masita tä uli na töpö kule, ĩ töpönö sa kaikanapa maama. ĩ töpönö sa kaikanapalöma aköna, kamisa na töpö nokapaloti wi, ĩ töpö waitilimo opöla pi. “Juteu pata töpö na Jesus a namo simöki pia salo” ipa töpö pi kuu nö, töpö waitilimo pola pi. Sanöma tä kaikana kua wi na, ĩ na sa kua pasio mai kitä> Jesus a kuuma.

37 ĩ na Jesus a kuu ha, <ĩ na wa kuu manu kule, kaikana wa totihiwö?> Pilatosö a kuu ha, <“Kaikana wa” kama wa kuu ke> Jesus a kuu nö, <Pitili sa ta wäsä sisapö, sa kupalo nö, hi masita tä uli na sa huma. Ai sanöma töpö pitilimo totio opa wi ĩ töpönö sa hini kitä> Jesus a kuu ha,

38 <“Pitili ta” wa kuu pole, ĩ ka pi wa ta kateha kule?> Pilatosö a kuuma.

Jesus a namo simökö noai ĩ ta

Mateus 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25

ĩ na Pilatosö a kuu nö, atu hamö juteu töpö sototole, ĩ hamö a lisia kotalo nö, ĩ töpö na a hapalo nö, <Hi a wanisala mi ipöö! A wanisala mi kutenö, “A säpalöö!” sa kuu mai kitä> ĩ na Pilatosö a kuu nö,

39 <Pi naka. ĩ tä inama pewö na makö pásökoamo tä, titita wi a sai na töpö titile, ĩ ai ma tä saili ha, ĩ sa tä kusöa kopamanö nö, sa tä atupama sinomo koo thali. Önö kutenö, hi a kaikanamo wi, juteu makö na ĩ sa atupamanöpö? “Awai” makö kuu kitä?> ĩ na Pilatosö a kuuma.

40 ĩ na Pilatosö a kuu ha, <Ma. ĩ aiki, kuno mai. Pahapásö a atua kōa pasipamanöö!> töpö lalupalo pola nö, töpö pewö a kuuma. Pahapásö a lö kui, homa tili pata töpö na a waitilimo sinomo noai, ĩ a.

João 19

1 ĩ na tä kua tä, Pilatosö a patanö Jesus a nakalö nö, a soapamanöma.

2 A soapamanöma, sotatu töpönö toto mösököpö öpii totonö kaikana tä hesowa pö kui na, ĩ na tä hesowa kui tä tiäpalö nö, Jesus a he na hesowa a mösököpö öpii a hesowa sohomakömae. ĩ a hesowa sohomakö nö, kaikana töpö haloĩ ösöpö usi kui na, ĩ na ösö usi kui ösö na Jesus a halomakö nö,

3 Jesus a na sotatu töpö walopa nö, <Juteu töpö na wa kaikanamo wi ĩ waö! Wa kaikanamo totio wi ĩ waö! Siwawö> töpö kuu pi wasöa soatalo nö, pili töpö ami kotopönö Jesus a soa soatamae.

4 ĩ na tä kua tä, juteu töpö sototole, ĩ hamö Pilatosö a lisia kotalo nö, <Pi naka. “Jesus anö wanisala tä thaa mi kutenö, Jesus sa peama wani ipöö!” ĩ na Pilatosö a pi kulaso noa” ĩ na makö pi thama pia salo, kamakö na Jesus sa hila pia kulasoi> Pilatosö a kuuma.

5 ĩ na tä kua tä, hesowa mösököpö öpii a hesowa sohopoö, haloĩ ösö usii ösö halopoö, ĩ na Jesus anö tä pewö thaa thalö nö, Pilatosö a öpa taso pamö Jesus a lisia kōo soatasolöma. A lisia kōo soatasoö ha, juteu töpö na Pilatosö aiki, <Hi wano tä möö!> Pilatosö a kuuma.

6 ĩ ha, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, töpö läapalo sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na kilii töpönö Jesus a talalö nö, <Hii ti pakalai ti ha a sätäa ösömaköö! Hii ti pakalai ti ha a sätäa ösömaköö!> ĩ na töpö kuu pola nö, töpö lalupalö opama. ĩ na töpö kuu ha, <Kamakönököö! Kamakönö ma tä läkälölö nö, ti pakalai ti ha a pi hĩtaköheö! Kamisa aiki, “Jesus a wanisala” sa kuu pasio mai kitä. A wanisala mi ipö> Pilatosö a kuu ha,

7 juteu töpö aiki hõtöwö, <“Teusö pelupö sa’ ĩ na ai tä kuu ha, a säpamanöpöö!” ĩ na pata töpönö juteu samakö noa thaa noai, ĩ na ĩ tä waheta kuu. ĩ sama tä waheta hini taö öpa salo, “Jesus a säpamanöpö” samakö kuu kule. “Teusö pelupö sa” a kuu thali manu kui, a säpamanöpököö!> töpö kuuma.

8 <“Teusö pelupö sa” a kuu thaliö!> ĩ na töpö kuu ha, Pilatosö a kilia apösoma.

9 A kilia apölo nö, sai a õsi na a lisia kopalölö nö, Jesus a na, <Witi hamö wa kuomö kuo somama?> ĩ na a kuuma maaki, Jesus a hapalo hõtöo maama.

10 Jesus a hapalo hõtöo mi ha, <Kamisa na wa hapalo hõtöo mi ipö? Pata sa kutenö, “Jesus a kusöa kopalöö!” sa kuu ha, wa kusöa hõtöa kopali kitä ta pi kuu mai. “Ti pakalai ti ha a pi hĩtaköö!” sa kuu ha, wa pi hĩtaki kitä ta pi kuu mai> Pilatosö a kuuma.

11 A kuu ha, <Teusö a hai, ĩ pata tä sai aiki, “ĩ na Jesus a thamaheö!” Pilatosö a kuupöö!” ĩ na Teusö a kuu mi aköna, “ĩ na Jesus a thamaheö!” wa kuu taö mana pi. Önö kutenö, kawa na sa namo simökö noai, ĩ a wanisala satia apaö> Jesus a kuuma.

12 ĩ na Jesus a kuu ha, Pilatosö anö Jesus a kusöpa pi topa kōoma. A kusöpa pi topa kōa kule maaki, juteu töpö hapalo lalupalö läatalo opama. <Kawanö hi

wa kusöa kopalöma, Sesa kaikana tänö wa noimapö wa mai kitä. Ai tä hai, “Kaikana sa” a kuti wi, ĩ anö Sesa a pata wanipo wi, ĩ a ta pi kuu mai. “Kaikana sa” Jesus a kuti manu kule, Sesa a pata wanipo wi, ĩ a kutenö, a kusöpa kōo tihöö!> ĩ na juteu töpö kupaloma.

13 ĩ na juteu töpö kuu wi, Pilatosö anö ĩ ta hininö nö, Jesus a atua kopamanö nö, tä makokama läapalo sinomo wi, ĩ ti na Pilatosö a loköma. Maa makö patete pata paale ha, ĩ ha lotami ti hōtole, ĩ <Kapatá> ĩ na epöteu töpö kuu thali. ĩ ha Pilatosö a lokö tasoma.

14 A lotia tasoä tä, tä motokö hētupo pia kule. ĩ hena tä, juteu töpö pásökoamopö tä wakala kupasoö. Pilatosö a loiki nö, juteu töpö na a hapalo hōtöo kōoma. A hapalo nö, <Ma tä möö nökö. Jesus a öpale, ĩ kamakö hai ĩ kaikana tä> a kuuma.

15 A kuu ha, <A säpalöö! A säpalöö! Ti pakalai ti ha a pi hītaköö!> töpö kuu lalupalo opama. Töpö kuu ha, <“Kamisamakö hai ĩ kaikana tä säpalöö!” makö kuu saile ta?> Pilatosö a kuu ha, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö aiki hōtöwö, <Sesa a pata hai, Kamisamakö hai ĩ kaikana tä pata sisawö> töpö kuuma.

16 ĩ na töpö kuu ha, sotatu töpö na Pilatosö aiki, <Pei. Ti pakalai ti ha a sätämaköö!> ĩ na Pilatosö a kuu nö, ĩ töpö na Jesus a totoköma. Jesus a totoki ha, sotatu töpönö Jesus a nokamanönöma.

Ti pakalai ti ha Jesus a sätämakö noai ĩ ta

Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43

17 ĩ ha, ti pakalai ti ha Jesus a pi hītaköpö, Jesus kamanö ĩ ti maoa soatalölö nö, He manokosi tä heu na ĩ ti kai walokö tasoma. <Kókota heuma> epöteu töpö kuuto wi, ĩ tä heu hamö a walokö tasoma.

18 ĩ tä heu na hii ti pakalai ti ha Jesus a sätämaköma. Ai polakapi töpö solo. Ai tä hētū ha ai tä sätämakö nö, a pi hītaki, ai tä hētū ha soatawö ai tä sätämakö nö, a pi hīta kotöa soataki, mötali tä sai ha Jesus a sätämakö nö, a pi hītaki, ĩ na tä thaköma.

19 ĩ ha, Pilatosö anö tä säököpamanö nö, Nasaté tili Jesus a. Juteu töpö hai ĩ kaikana tä tä säököle, ĩ na ĩ tä säökama kuuma. Tä säököpamanö nö, pakalai ti hösöka na tä sätämaköma.

20 Juteu töpö kai, homa tili töpö kai, köteeku töpö kai, ĩ na töpö kai kui töpö kai säökököma. Jetusalēi tä uli hōköa apa kutenö, Jesus a pi hītale tä heuma hamö jetusalēi tili töpö ekuiki nö, tä säököle, ĩ tä möpala apamae.

21 Tä möpala apa nö, Teusö a täpä sinomo wi, Pilatosö a na ĩ pata töpö aiki, <“Juteu töpö hai ĩ kaikana täö!” tä kuu wi tä säöka maikiö! “Juteu töpö hai ĩ kaikana sa’ hi a kuu thaliö!” ĩ na tä säökama kuu wi, ĩ tä säököa totia pasikiö!> töpö kuu ha,

22 <Sa tä säöka noai, ĩ tä sai waikiwö. Ai sa tä säöka kota mai kitä> Pilatosö a kuu hõtöoma.

23 ĩ na tä kua tä, hii ti pakalai ti ha sotatu töpönö Jesus a pi hĩtakö noai ha, Jesus a hai ĩ haloi ösö pewö tälö nö, ai sotatu tänö ai ösö täli, ai sotatu tänö ai ösö täli, ai sotatu tänö ai ösö täli, ai sotatu tänö ai ösö täli, ĩ na ösö täa hătäha thalalömae. ĩ na ösö sua hătäha thalalöma maaki, sami ai ösö paa haipasoma. ĩ ösö hēhama pasi mai ha, ösö paa haipasoma.

24 <Ösö kakapa mai nököö! Sami ai wanö ĩ ösö komii ösö täa totia pasilöö!> töpö kuu nö, <Maa ma ose säsäha nö, “ĩ anökö” makö kuupököö!> töpö kuuma. <ĩ töpönö ipa haloi ösö täa hătähäalalöma. Maa makö ose wai säsäha nö, sami ai tänö ipa ai ösö komi täa totia pasilöma> ĩ na sutu ha Teusö tä waheta kuu noai, ĩ pitili ta kuo totio opama.

25 ĩ na tä kua tä, ti pakalai ti ha Jesus a pi hĩtale, ĩ ti kotö ha Jesus a hai ĩ pöpönö a sai, pöpönö osa a, Klopasö a hai ĩ pusopö Maria a, matala tilisoma Maria a, ĩ na töpö kui töpö öpa sätätio ma.

26 Töpö öpa sätätia tä, Jesus anö kama hai ĩ pöpönö a möö nö, kama kai a hua sinomoti noai, ĩ a pi ipa noai, ĩ a möö naio nö, <Napa. Mi a hai ĩ au ulu a> a kuu nö,

27 kama kai a hua sinomoti noai, ĩ a na, <Mi a hai, ĩ au nao a> a kuuma. A kuu ha, Jesus a kai a hua sinomoti noai, ĩ anö Jesus a hai ĩ pöpönö a tälö nö, <Kamisa sai pö ha a pilia nömötikiö!> a kuuma.

Jesus a nomaso noai ĩ ta

Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49

28 ĩ na tä kua tä, Jesus aiki, <“ĩ na tä thama totioö!” kamisa na ipa hao Teusö a kupili, ĩ sa tä pewö thaa hõtöa waikipalöma> Jesus a pi kuuma, <Teusö tä waheta kuu noai na, ĩ na sa kua tolea totio pia kule> Jesus a pi kuu nö, <Sa amisi ipö sai> a kuuma.

29 ĩ na Jesus a kuu ha, hapoka a õsi na tuu nasii tuu kule, ĩ tuu na tä kauko opii tä kemakö nö, hisopo ösö ola na tä kauko opii ĩ tä tikimakö nö, Jesus a kai na tuu pi tipömaköma.

30 Jesus anö ĩ tuu koa nö, <Sa tä pewö thama hõtötöa waikio ke. ĩ naköö!> Jesus a kuuma. A kuu nö, a mäi poa soataiki nö, Teusö a na a õsi totokö nö, a noma soatasoma.

31 ĩ na tä kua tä, juteu töpö aiki, <Hena tä, kalipalo mai, ĩ sápatu tä wakala. Makö Teusömo totio wi tä wakala. Önö kutenö, hena tä ti pakalai ti ha töpö pi hĩta soale, ĩ tä wanisala apöle kitä> juteu töpö pi kuu kutenö, Pilatosö a pata na, <Ti pakalai ti ha töpö pi hĩtalati, ĩ töpö konona pewö kälalötö nö, töpö koananötöö!> töpö kuuma.

32 Ī na tōpō kuu ha, sotatu tōpō ekua soataiki nō, Jesus a pi hītale, ĩ ai tā tutakō ha ai tā pi hītale, ĩ a konona kāpali, ai tā tutakō hētu ha ai tā pi hīta soatale, ĩ a konona kaa naia soapali, ĩ na tā kua tā,

33 Jesus a noma pasia waikilasoma kutenō, a konona kāpa pasio maama.

34 A konona kāpa maama maaki, ai sotatu tănō sokopi anō Jesus a lepuku tiwöhökōma. Tā tiwöhökōma, iā iā tā nia soatasoō. Maa tuu nia tikilia soasoō. Ī na tā kuama.

35 Ī sa tā taa pasio noai, ĩ sanō sa ta wäsā pasioma. <Jesus a pitili> ĩ na makō pi kuu kuköpō, sa ta wäsāma. Sa ta wäsā noai, ĩ pitili ta. <Pitili sa totiwo a> ĩ na sa kuu kule.

36 Sotatu tōpōnō Jesus a konona kāpa maama kutenō, <Ai sami tu kāpa mai kitā> ĩ na sutu ha ĩ na Teusō tā waheta kuu waikio noai, ĩ pitili ta kuo toleo totioma.

37 <Ai tōpōnō a tiwöhölō noai, ĩ tōpōnō ĩ a möö kitā> ĩ na Teusō tā waheta kuu naio waikioma.

Maa maka na Jesus a nomawō titikō noai ĩ ta

Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56

38 Ī na tā kua tā, atimatéia tili tā José anō Pilatosō a na Jesus a nomawō kai nakama. José anō Jesus a kai a hua naitioma maaki, juteu tōpō na a kili ipa kutenō, <Jesus sa kai a hua naitio wi ĩ sa> ĩ na a kuu kili ipama. José anō Jesus a nomawō kai nakaō ha, <A nomawō tälölöö!> Pilatosō a pata kuu ha, José a ekua soataiki nō, a nomawō taa soatalölōma.

39 Mumai ha Jesus a na Nikotemosō a noimo noai, José a na ĩ a ekua naikōma. Nomawō tā hulukua sinomo wi, Nikotemosō anō ĩ pāhi pāhi tā kai ekua naikōma. Miha tā pāhi, aloésō tā pāhi, ĩ na tā kui, pāhi pāhi tā hute pata, ĩ 35 kilu kui, ĩ na tā kai ekua kukōma.

40 Ī polakapi tōpōnō Jesus a nomawō tälölō nō, watata ösökönō a nomawō haloa kolilipali, pāhi pāhi tănō watata ösökō hulukulali, ĩ na tā thamama. Ī na nomawō tōpō na juteu tōpōnō ĩ nomawō tōpō thama läo sinomotima.

41 Ki hamō ti pakalai ti ha Jesus a pi hīta laso noai, ĩ tā uli kulali hamō ai tōpōnō hikali a thakō noai, ĩ a hikali na nomawō tā titita wi, ĩ nasimō maa maka kuoma. Ī maa maka na nomawō tā titia paio mai ha maa maka kuo soatio paioma.

42 Jesus a nomaso noai, ĩ hena tā juteu tōpō kalipalo mai, ĩ sápatu tā wakala kua soatakōma kutenō, ĩ maa maka atepa apa salo, ĩ ha ĩ tōpōnō Jesus a titia atea soatakōma.

João 20

Maa maka pokei taka kai talalō noai ĩ ta

Mateus 18.1-8; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12

- 1 Ī na tä kua tä, tomīku tä wakala halu pia tä, maa maka hamö matala tilisoma tä Maria hua halusolöö. A hua halulolö nö, maa maka pata hamö Jesus a nomawö pi titio taso noai hamö a waloikitö nö, maa ma patanö taka lakö noai, taka häkoa kōa waikipalö noai taka tapama.
- 2 Ī taka häkoa talalö nö, Simão Pedro a, Jesus a kai a hua sinomoti noai, Jesus anö a pi ipa noai ĩ a, ĩ na töpö kui töpö na matala tilisoma tä Maria läläa soatalolö nö, <Taka poke thaiö! Ai töpönö Jesus a Kaikana tälölöpa noa thaiö! Witi hamö ai töpönö a thaköma kuno mai?> a kuuma.
- 3 Ī na a kuu ha, Pedro a, Jesus a kai a hua naitio noai ĩ a, ĩ na killi, maa maka hamö Jesus a nomawö titio noai, ĩ taka poke hamö ĩ töpö hua soatasolöma.
- 4 Ī polakapi töpö läläa soatasolöma maaki, Jesus a kai a hua naitio noai, Jesus a nomawö titio taso noai, ĩ ha ĩ a läläa toleha asaselöma, a waloa somakö tasoma.
- 5 A walotaikitö nö, a mõi poa soataiki nö, watata ösökönö Jesus a nomawö halopalö noai, ĩ ösö makea tapa kule maaki, a lisipo maama.
- 6 Simão Pedro a läläa haioolö nö, a waloa haitaikitö nö, Jesus a titio noai, ĩ taka poke hamö a luköa soatasolöma. A luköa soatalolö nö, tä möapalalö ha, watata ösökö makea tapa kōo päoma.
- 7 Jesus a he halo noai, ĩ ösö taa nömöa kōa pälalö tasoma. ĩ ösö kōhehamai, ösö makeo soka pasioma.
- 8 ĩ ha, Jesus a kai a hua naitio noai, maa maka ha ĩ a waloa somakö taso noai, ĩ a luköa nömötalolö nö, tä talalö nö, <Jesus a temöa konasomakö> a pi kuuma.
- 9 <Cristo a nomaso kitä maaki, a temöa konaso kitä> ĩ na Teusö tä waheta kuu noai, ĩ töpönö ĩ tä hini pasio mai ha, ĩ töpö kuo paitioma.

Maria Matalena a na Jesus a tapamo noai ĩ ta

Mateus 28.9-10; Marcos 16.9-11

- 10 Ī na tä kua tä, Jesus a kai a hua sinomoti noai ĩ töpö konasolö noai ha,
- 11 atu ha Maria Matalena a ökö kai öpa haio soatioma. A ököti tä, a mõi poiiki nö, maa maka na tä möö tikilitalöma,
- 12 polakapi äju töpö loa talalöma. ĩ töpönö watata ösö ausi ipii ösö halopoma. Jesus a he makeomö kuoma hamö, ĩ hamö ai tä loa kule. Jesus a konona kuomö kuoma hamö ai tä loa kule.
- 13 Maria a na töpö hapalo nö, <Suö ai! Wi na wa pi kuu salo, wa ököti kule?> ĩ na ĩ töpö kuu ha, <Ai töpönö ipa Jesus pata tä täa hätolölömaö! Witi hamö a täamö thalölöma kuno mai?> ĩ na Maria a kuu nö,

14 a nomöhöa soatalo nö, Jesus a öpa taa soatalalöma maaki, <Ã äi. Jesus aö!> a pi kuu soata maama.

15 Ì na tä kua tä, Jesus aiki, <Suö ai! Wi na wa pi kuu salo, wa ököti kule? Ì witi pili wa taeti kule?> Ì na a kuu ha, <Hi hikali a na a kalipalo sinomo wi, Ì a hätowöö!> Maria a pi kuu nö, <Kawanö Jesus wa täa hätolöma? Jesus wa täa hätolöma salo, “Ì hamö sa tä tälölö keheö!” kamisa na wa kuu hatukua totiatalo mi salo. Ì na wa kuu ha, kamisanö sa täa konöpö> a kuuma.

16 A kuu ha, <Maria ai!> Jesus a kuuma. Jesus a kuu ha, Jesus a öpamö kuo pamö Maria a öpa nomöhöa soatalo nö, juteu töpö kai a thaa soata nö,<Haponi ai!> a kuuma.<Haponi> tä kuu pole, <Samakö pi hatukama sinomo wi Ì wa> ta kuu alu kule.

17 <Haponi ai!> Ì na Maria a kuu ha, <Hi tä hētu ha ipa hao a na sa koonö mai ha, tä kua soa manu kule, sa huöpoti maiki. Ipa hoose töpö na wa waloa koikitö nö, wa wäo nö, “Pi naka. ‘Ipa hao Teusö a, kamakö hai Ì pö Teusö a, hi tä hētu ha Ì a na sa konasolö pia salo’ Ì na Jesus a kuu thaiö!” Ì na wa kuu!> Jesus a kuuma.

18 Jesus a kuu ha, matala tilisoma tä Maria a hua kononö nö, Jesus a kai a hua sinomoti wi Ì töpö na, <Pata tä Jesus sa taa konani keheö! “Ipa hao Teusö a, Ì kamakö hai Ì pö Teusö a, hi tä hētu ha Ì a na sa konasolö pia salo!” Jesus a kuu thaiö!> Ì na a kuuma.

Kama kai a hua sinomoti wi, Ì töpö na Jesus a tapamo noai Ì ta

Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49

19 Ì na tä kua tä, tomïku tä wakala mumano nö, sai ösimö ha Jesus a kai a hua sinomoti wi Ì töpö kokamonö nö, juteu pata töpö na Ì töpö kili ipa salo, lata wi ti lototoa soatamaköma. Ti lototoa soatamaköma maaki, Jesus a waloa soataikiso nö, Ì töpö lole ha a öpa soataköma. A öpa soataiki nö, <Pö pi topapaloö!> Jesus a kuuma.

20 Ì na a kuu soatalo nö, a ami mömo soatama. A lepuku mömo naio soatama. Kama kai a hua sinomoti wi Ì töpönö Jesus pata tä taa konanö nö, töpö pi pewö mönaha apama.

21 <Pö pi topapaloö!> Jesus a kuu kōo nö, <Ipa hao anö sa simöa thapalö noai na, Ì na kamisanö makö simöa thama hötöa kule> a kuu nö,

22 Ì töpö na kama hēasi holasia soataiki nö, <Teusö a ösi kua tolele, Ì a tälöheö!

23 Ai tä na makö hapalo nö, “Wa wanisala apati noai, Ì tä na Teusö a hīso maa waikipasomaö!” Ì na makö kuu ha, Ì a wani wanisala apa noai, Ì tä na Teusö a hīso maa waikipaso noai kitä. Ì na tä kua tä, “Wa wanisala apa noai, Ì tä na Teusö a hīso soaleö!” Ì na makö kuu ha, a wani wanisala apati noai, Ì tä na Teusö a hīso soale kitä> Ì na Jesus a kuuma.

24 Ī na tä kua tä, Tomé anö Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ ai a maaki, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ töpö na Jesus a tapamo kōa tä, ĩ tä, ĩ töpö na Tomé a kuo naio pasio maama. Kōkō poakapasanoai ĩ ai a na, <Sísimu> töpö kuuto wi, ĩ Tomé a.

25 Tomé a kuo naio maama kutenö, <Jesus sama kaikana taa konani kipiliö!> Tomé a na töpö kuuma. Töpö kuu ha, <Pili ami na söpala sa ösö uno tapaö, ĩ sa tä uno höpöa totioö, pili a lepuku na tä uno kua naine, ĩ sa tä uno höpöa totio naioö, ĩ na sa tä thama paio mi tä, “Ī pitili ta waikiwöö! Jesus a temöa konasoma ta o!” ĩ na sa pi kuu mai kitä> Tomé a kuuma.

26 Waiha sami tomĩku tä wakala hasutaso noai ha, sai a ösi na Tomé a, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ ai töpö pewö, ĩ na töpö kui töpö kokamo tä, lata wi ĩ ti lototoa kule maaki, Jesus a waloiki nö, ĩ töpö mötali na a öpa mötalia soataiki nö, <Pö pi topaikiö!> a kuu solöma.

27 A kuu nö, Tomé a na, <Hisa ha tä höpöaö! Pili sa ami möö! Wa poko tototalo nö, pili sa lepuku höpöaö! “Jesus a temö kōo maa noai kitä” a pi kuti ti! “Jesus a temöa konasoma noa” ĩ na wa pi kuu totio mi salo> Jesus a kuuma.

28 Jesus a kuu ha, <Ipa kaikana ai! Ipa Kaikana Teusö ai!> ĩ na Jesus a na ĩ na Tomé a kuuma.

29 Ī na a kuu ha, <Kawanö sa tapa manu kule, “Jesus a temöa totia konasoma noa” wa kuu ke. Ai töpönö sa tapa tai mi ipö maaki, “Jesus a temöa totia konasoma” töpö kuu wi, ĩ töpö pi mönaha apa kitä> Jesus a kuuma.

30 Pi naka. Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ töpö mamö tetela tä, Jesus anö pe epii tä aipamatima. Jesus anö pe epii tä aipamati noai, hi tä waheta na sa tä pewö a wäsä maa ke. Wani ipii sa ta wäsä päo ke.

31 <Teusö anö a simöpalö nö, a kaikanapalö noai, ĩ Jesus a. Teusö a hai ĩ pelupö a> ĩ na makö pi thama pia salo, Jesus anö tä aipamati noai, hi tä waheta na ĩ ai sa tä wäsä nö, sa tä säöka ke. Ī na makö pi thamaö ha, <“Jesus a pitili” ĩ na makö pi kuu kuköma, makö ösi palimipaso kitä> ĩ na sa kuu wi sa tä säököpali ke.

João 21

Maa tuu kasö na Jesus a tapamoa konasoma noai ĩ ta

1 Ī na tä kua tä, ki hamö, Sipetíasisö tä kosoto pata hamö, kama kai a hua sinomoti wi ĩ töpö na Jesus a tapamoa konasoma. Ī na tä kuuma:

2 Simão Pedro a, kōkō poakapasanoai ĩ ai a na, <Sísimu> töpö kuuto wi ĩ Tomé a, Kaliléia tä uli pata ha Kaná tä uli kule, ĩ ha Natanaeu a pilio soma noai ĩ a, Sepeteu a pelupö töpö, Jesus a kai a hua sinomoti noai, ĩ ai polakapi töpö, ĩ na töpö kui töpö sototoa tä,

- 3 ĩ tōpō na Simão Pedro aiki, <Salaka sa hikita lasoköö!> a kuuma. A kuu ha, <Kamisa solo> ĩ tōpō pewō kupaloma. Tōpō kupalo nö, kutiata a na ĩ tōpō pewō titikōma, ĩ tā mumi na tōpō pi kalä halutima maaki, salaka pō hikipa maama.
- 4 Tā halua pälasoma ha, hena tā sai tā, kosoto u kasō pata ha maka maka tā palali, ĩ ha Jesus a öpa kulali maaki, <Ki tā öpalali, ĩ Jesus a hätowō> ĩ na tōpō pi kuu maama.
- 5 ĩ ha, Jesus a komōa soataso lasoma. <Ai pō! Salaka ma hiki ke?> a kuu ha, <Salaka sama hiki ke maaki, sama hikipa maaheö!> tōpō kuu hōtōo ha,
- 6 <Kate makō poko kuamō kule hamō wahi ma tōkō pata sāsāamō thalōma, salaka ma taa soatalali kitäö!> Jesus a komō kuu lasō ha, kate tōpō poko kuamō kule ha wahi tōkō pata sāsāamō thaa hōtölōma, salaka satehe epii salaka kōkō kua soatakōma kutenö, tōkō pata läkäpo kōa kule maaki, tōkō pata hute epō salo, tōkō pata läkäo maama.
- 7 ĩ ha, Jesus a kai a hua naitio noai, Jesus anö ĩ a pi ipa noai, ĩ aiki, <Ki a lö kui, ĩ Jesus a Kaikana> ĩ na Simão Pedro a na ĩ na ĩ a kuuma. ĩ na tā kuu ha, Simão Pedro anö kama hai ĩ haloi ösö haloa kōo soatalö nö, maa tuu na a sutua soatakōma.
- 8 Maa tuu kasō pata atepa apa kutenö, ĩ 100 metötu tā kui tuu kasō pata wāa soata kutenö, Jesus a kai a hua sinomoti wi ĩ tōpō pi kalä haile, ĩ tōpōnö salaka pi pata läkäpo nö, kase tā ha tōpō pi katōa haikōma.
- 9 Tōpō pi katōa haiki nö, tōpō söposöpalo nö, koa taka ane pata topa apa pa salaka kōkō sapala pole ĩ kōkō, ĩsa āi, ĩ na tā tapa kuama.
- 10 ĩ ha, Jesus aiki, <Salaka ma hikipalöhe, ĩ ai salaka kōkō ose pihoö!> a kuu läoö ha,
- 11 kutiata a na Simão Pedro a tititaiki nö, salaka a pi pata läkäpo soatama. ĩ wahi tōkō pata na salaka pō pe epii, kōkō satehe epii, ĩ 153 salaka kōkō pata kui, kōkō pata kuoma. Satehe epii salaka kōkō kuoma maaki, wahi tōkō pata huitipo maama.
- 12 ĩ na tā kua tā, <Hapo. Pō iasoö!> ĩ tōpō na ĩ na Jesus a kuuma. <Ki a hai, ĩ Jesus Kaikana a> tōpō pi kuu kutenö, <ĩ witi wa totiwo?> tōpō kuu kili ipama.
- 13 Önö kutenö, Jesus a ekuiki nö, ĩsa āi tälö nö, ĩ tōpō na ĩ āi totoakōma. Salaka kōkō totoa sätāa naia soatakōma.
- 14 Jesus a temōa kono nö, ĩ tōkō soatawō a tapamoa konasoö, waiha a tapamoa nōmōa konasoö, ĩ na Jesus a tapamo pi kua toitalo nö, waiha kosoto tuu kasō na a tapamoa nōmōa konasoma.

Pedro a na Jesus a hapalo noai ĩ ta

15 Ī na tä kua tä, töpö ia matalo nö, Simão Pedro a na Jesus a hapaloma. A hapalo nö, <João a hai ĩ pelupö Simão ai! Hi töpönö sa pii hõtoa kule maaki, kawanö sa pii satia apa asa kitä?> a kuu ha, <Pata täö! Awiö! Wa pi ipawöö! Ī wa tä taö waikia alu kuleö!> Simão Pedro a kuu hõtooma. A kuu hõtooö ha, <Oweha wa kökö ose wai hĩkati nö, wa kökö patama kua wi na, ai töpönö sa thapo wi, ĩ na ĩ wa töpö patama kua hõtoopököö!> Jesus a kuuma.

16 A kuu nö, <João a hai ĩ pelupö Simão ai! Sa pii hõtoö kitä?> Jesus a kuu kooö ha, <Awai. Pata täö! Wa pi ipawöö! Ī wa tä taö waikia alu kuleö!> Simão Pedro a kuu hõtoö kooma. A kuu ha, <Oweha kökö patama kua wi na, ĩ na sa thapo wi, ĩ na wa töpö patama kua hõtoopököö!> Jesus a kuuma.

17 A kuu nö, <João a hai ĩ pelupö Simão ai! Sa pii totio kitä?> Jesus a kuu kooma. <Sa pii totio kitä?> Jesus a kuu kootalo opaö ha, Pedro a õsi wanisala apöpalo nö, <Pata täö! Ī wa tä pewö taö öpa waikia kule. Kamisanö wa pi ipa wi, ĩ wa tä taö öpa waikia alu kuleö!> Pedro a kuu ha, <Oweha kökö patama kua wi na, ĩ na sa thapo wi, ĩ na ĩ wa töpö patama kua hõtoopököö!

18 “Wa hĩsa soa tä, au haloi wa ösökö thaa topa totiki nö, kama wa na au haloi wa ösökö öka koo soatakö nö, wa huu pi topamö kua totile hamö wa hutima. Ī na wa kua somatioma maaki, wa patasipöa totisoma, wa poko tototasoma, ai tänö wa poko ökatakö nö, wa huu waniomö kuo noai hamö wa läkäamö thaa soatalölö kitä” ĩ na kawa na sa kuu kule. Sa kuu pole, ĩ pitili ta> ĩ na Jesus a kuuma.

19 <Ī na ai tänö Pedro a säpali kitä. Ī na a säa thapali ha, “Teusö a totiatalo opa asawö” ĩ na Pedro anö töpö pi thama kitä> Jesus a pi kuu salo, a onihamo nö, <Wa poko öka soatakö nö, wa läkäa soatalölö kitäö!> ĩ na Pedro a na ĩ na Jesus a kuuma. A kuu nö, <Kamisa na a noka soataloö!> Pedro a na Jesus a kuuma.

20 Ī na tä kua tä, Pedro a nomöhöa soatalo nö, Jesus a kai a hua sinomoti noai, ĩ ai tä huu haile, Pedro anö ĩ a tapama. Töpö iapalo tä, Jesus anö a pi ipa noai, Jesus a na ĩ a loo pakäho totio noai, ĩ aiki, <Pata täö! Witi pili anö wa monini pia salo?> a kuu noai, ĩ a huu haio tasoma.

21 A huu haile, Pedro anö ĩ a talalö nö, Jesus a na, <Pata täö! Ki aiki kini? Wi na ĩ a kua pasio kitä?> Pedro a kuu ha,

22 <“Sa walo koo paio mi tä, ĩ a noma paio mai kitä” ĩ na sa kuu ha, “Häö! Wi na taköö!” a pi kuu tihöö! Kamisa na kawa noka totipasopöö!> ĩ na Jesus a kuuma.

23 Ī na Jesus a kuuma kutenö, Jesus a thapo wi ĩ töpö aiki, <Ī anö Jesus a kai a hua sinomoti wi, ĩ a noma mai kitä> töpö kupalotima. Töpö kupalotima maaki, <Ī a noma mai kitä> Jesus a kuu makokoa totio maama. <“Sa walo koo paio mi tä, ĩ a noma paio mai kitäö!” sa kuu ha, “Wi na taköö!” a pi kuu tihöö!> ĩ na Jesus a kuu pasio päoma.

24 Jesus a kai a hua naitio noai, Jesus anö ĩ a pi ipati noai, ĩ João sa. Jesus anö ta kateha noai, kamisanö ĩ sa ta wäsä nö, sa tä säöka ke. Sa ta wäsähe, ĩ tä na, <Pitili ta> ĩ na samakö pewö kuu.

25 Jesus anö tä thati noai, pe epii ĩ ai tä kuo opama. <Ĩ tä pewö a wäsä nö, tä pewö säökama aköna, tä waheta satehe epii tä waheta kulapi. Hi masita tä uli na ĩ tä waheta sai paa totioö aköna, masita tä uli alukusia apa pasia kopaso pi> ĩ na sa pi kuu kule.

Atos

Atos 1

<Teusö a õsi kua tolele, ĩ anö makö õsi salupali kitäö!>

1 Teópilu ai. Hi tä hētu hamö Jesus a kōo paiolö maa noai ha, Jesus anö ta wäsäti noai, waheta tä na ĩ sa tä pewö säöka waikipali kipili. Jesus a kuati noai, ĩ sa tä säöka naio kipili.

2 Hi tä hētu hamö a koonö pia tä, Jesus anö töpö simöpali pia salo, töpö saipalö noai, ĩ töpö na Jesus a hapaloma. <“Ī na makö kua haitiopököö!” ĩ na wa kuu!> Jesus na ĩ na Teusö a õsi kua tolele, ĩ a kuu ha, <Ī na makö kua haitiopököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

3 Pi naka. Ī na tä kuama. Jesus a nomano nö, a temöa kono nö, ĩ tä mumi pewö hamö Jesus a walo walomoti noai, sami pilipoma, ai a pilipoma hētupo kōa, ĩ na pilipoma kōkō kui kōkō pilipoma hasupamanöma. Töpö simönö noai, ĩ töpö na Jesus a walo walomotima. <Jesus a temöa kōa waikiso noaö!> ĩ na ĩ töpö pi thama pia salo, a walo walomotima. A walo walomoti nö, Teusö a kaikanamo totio opati wi, Jesus anö ĩ ta wäsätima.

4 Töpö simönö noai, ĩ töpö na Jesus a kua naia tä, <Jetusalēi tä uli ha pö kua paikiö! “Ī sa tä pio kitäö!” ipa hao a kuupili, ĩ tä totoa paia mai ha, tiko hamö pö huu paio tihöö!> ĩ na Jesus anö töpö noa thaa nö, <Ipa hao a kuupili, kamakö na ĩ sa ta wäsä kipili nökö> ĩ na a kuuma.

5 Ī na a kuu nö, <João anö töpö mäi öma nö, maa tuunö töpö õsi salutima maaki, tä tetepo opa mai ha, kamakö õsi ha Teusö a õsi kua tolele, ĩ a titiki nö, ĩ a õsinö makö õsi salupali kitäö!> ĩ na Jesus a kuuma.

Hi tä hētu hamö Jesus a konasolö noai ĩ ta

6 Ī na tä kua tä, töpö kokamo tä, Jesus a na töpö hapalo nö, <Kaikana ai. Wi na tä kuto tä, kamisamakö na ai tiko tä kaikanamoti wi, ĩ wa tä mapamanö nö, juteu samakö sai hai ĩ kaikana wa tä thapali pia salo? Hukiki hätowö?> ĩ na töpö kuu ha,

7 Jesus aiki, <Kamakönö ĩ ma tä taö mai kitä. Teusö anö ĩ tä taö sisaö. “Ī tökö. Ī na tä wakala kuto tökö” kamakö na ĩ na Teusö a kuu mai kitä.

8 A kuu mai kitä maaki, kamakö na Teusö a õsi kua tolele, ĩ a ithopasoma, makö õsi lotetea apöpamani kitä. Makö õsi lotetea apöpalo nö, kamakönö sa wäsä kuki kitä. Jetusalēi tili töpö na sa wäsäö, jutēia tili töpö pewö na sa wäsäö, samatia tili töpö na sa wäsäö, tole hamö töpö kulati, ĩ töpö pewö na sa wäsäö, ĩ na makö kuapököö!> ĩ na Jesus a kuuma.

9 Ī na a kuu nö, ĩ töpö mamö tetela tä, Teusö anö Jesus a ösöma koonöma. A ösöma koonö tä, ilasi tä pata na a paimöa kōkō lasoma.

10 Jesus a hoköpo tä, hutu mosökö ha töpö nonoa tä, polakapi töpönö haloï ösökö ausi ipii ösökö halolö nö, ï töpö waloa haiköma.

11 Töpö waloa haiki nö, <Kaliléia tili pö! Wi na makö pi kuu salo hutu mosökö pata na makö nonoa kule? Hi tä hētu hamö Jesus a ösöa konohe, ï a huu kōo kitä. Hi tä hētu hamö Jesus a ösö kua koonö noai na, ï na a waloa kua kōki kitä> ï na ï töpö kuuma.

Töpö kokamo nö, Teusö a na töpö hapaloti noai ï ta

12 ï na töpö kuu nö, Jetusalēi tä uli kotö ha, sami kilōmetötu tä kule ha, Olipa tä heu pata kule, ï ha töpö kuoma, Jetusalēi tä uli hamö töpö konasolöma.

13 Töpö kopolö nö, Pedro a, João a, Tiago a, André a, Filipe a, Tomé a, Patolomeu a, Mateus a, Aupeu a hai ï pelupö Tiago a, Simão anö homa tili töpö utitipama pi topa apa wi ï a, Tiago a hai ï pelupö Jutasö a, ï na töpö kui, sai a ha ï töpö kuta wi, ï a sai ösimö hösöka ha töpö kokamonasoma.

14 <Teusö a na makö hapalotipöö!> töpö pewö kuu nö, ï ha töpö pewö kokamono nö, Teusö na töpö hapalo sinomotima. Suö töpö, Jesus a hai ï pöpönö Maria a, Jesus a hai ï poose töpö, ï na kilii, Teusö na töpö hapalo sinomo naitioma.

Masiasö a saipalö noai ï ta

15 ï na tä kua tä, polakapi tä mumi matalo nö, Jesus a thapo wi ï ai 120 töpö kui töpö kokamo tä, Pedro a hapalo pia salo, a öpaiki nö, ï na a kuuma:

16 <Ipa pö! Sutu ha, Davi a na Teusö a ösi kua tolele, ï anö ta wäsä noai, Davi anö Teusö tä waheta na ï tä säökökö noai, ï pitili ta kuo totioma. ï tä waheta na Jutasö a wani a wäsäma. Jesus a huölöpö, Jesus a kuo taso pamö Jutasö anö wasu töpö kai huu halu taso noai, ï a wani a wäsäma.

17 Jutasö a hai, ï ai makö kuoma. Jesus a wäsäti noai, ï ai a kuo naioma.

18 Jutasö anö wanisala tä thaa noai, ï tä noa na sitipa kökö tälö nö, ï kökö sitipa totokö nö, kama hai ï tä uli tälöma. ï tä uli tälö nö, ï tä uli ha a kelo nö, a pösömö huitipalo nö, a isiki päsäpaiki nö, a nomasoma.

19 A nomaso noai, Jetusalēi tä uli pata hamö töpö pilile, ï töpönö ï ta hininö nö, ï tä uli hilaköma. “Aseutama tä uli na” ï na töpö kuuto thali. Kama töpö kai sai ha, “Tä uli iäpoi, ï tä uli na” ï na töpö kuuto thali> ï na Pedro a kuuma.

20 ï na Pedro a kuu nö, <ï na tä kua noai, Ama tä waheta na ï ta wäsäma. “Kama sai a taköma, poke a sai kutiopöö!” ï na tä waheta kuu. “Ai a patamo wi, ï a matasoma kutenö, ai tä patamo nömöopököö!” ï na tä waheta kuu naiö> ï na Pedro a kuuma.

21 ï na a kuu nö, <Önö kutenö, ai tä patamo nömöopö, ma tä saia nömöpalöpököö! Jesus a na a noka totiatalo opa naitiopili, ï ma saipalö nöö! “Jesus a pata temöa konasoma thaliö!” ï a kuu naiopöö!

22 João anö Jesus a mäi õmani ha, ĩ ha Jesus a na makö noka soaiki nö, ĩ kamakö na töpö nokapalotipili, ĩ ai ma tä sailö nököö! Hi tä hētu hamö Teusö anö Jesus a konöma tä, kamakö na ĩ töpö nokapalo soatiopili, ĩ ai ma tä sailö nököö!> ĩ na Pedro a kuuma.

23 ĩ na a kuu ha, polakapi tökö a kateha nö, <José Pasapásö a hai, ĩ Jusötu a hilo kua naine, ĩ aiki hätowö? Masiasö aiki hätowö?> ĩ na ĩ töpö kupaloma.

24 ĩ na töpö kupalo nö, Teusö a na töpö hapalo soatama. <Pata! Kawanö sanöma samakö õsi pewö taö öpaö. Önö kutenö, hi polakapi sama tökö a kateha pole, ĩ witi wa saipalöma?>

25 Jesus anö samakö simöpalili, Jutasö a hai, ĩ ai a kuoma maaki, ĩ a solo makö patamoti wi, Jutasö anö ĩ tä takö nö, kama hai ĩ tä uli na a kōa pasisolöma. Töpö pea sinomoti wi, ĩ hamö a kōa pasisolöma. Önö kutenö ai wa tä saipalö noai, ĩ a patamo nömöopökö!> ĩ na Teusö a na töpö hapalo nö, ĩ na töpö kuuma.

26 ĩ na töpö kuu nö, sami a sailöpö, maa makö ose wai na ĩ polakapi töpö wai hilo wi, ĩ tä säökökö nö, ĩ makö ose wai säälö nö, maa ma ose hösöka na Masiasö a hilo wi, ĩ tä säökama pi hösöka asapasoma kutenö, ĩ a saia asalöma. Jesus anö töpö simöa asalö noai, ĩ 11 töpö kui töpö kuoma maaki, Masiasö a saia nömöpali ha, ĩ 12 töpö kua kopasoma.

Atos 2

Teusö a õsi kua tolele, ĩ a ithopaso noai ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, Pētekoosösisö tä wakala kuiki nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö pewö kokamoma.

2 Töpö kokamo tä, hutu mosökö pata hamö pe epii ipoko ta pata kui na, ĩ na tä kuu kai pata itholasoma. Tä kuu kai pata itholölö nö, ĩ töpö kokamo pole ha, ĩ ha ta pata lisipalo nö, sai a õsi pewö hamö ĩ na ta pata kuuma.

3 ĩ na ta pata kuu nö, koa taka pata hili kua wi na, ĩ na ta pata kui, ta pata selekepalo nö, töpö kokamo pole, ĩ töpö pewö na ta pata kua hätäpoma.

4 Ta pata kua hätäpo nö, ĩ töpö õsi pewö na Teusö a õsi kua tolele, ĩ a kua totiköma. A kua totiki nö, töpö kai a haö tikopöpasoma.

5 ĩ na tä kua tä, tiko töpö uli pö pewö hamö juteu töpö pilio hätähamo paio noai, Jetusalēi tä uli hamö ĩ ai töpö pilio nömököma. ĩ töpö Teusömo sinomoma.

6 ĩ töpönö ĩ ipoko ta pata hini nö, ĩ hamö töpö satehe epii töpö waloa läköma, Jesus anö töpö sailö noai, ĩ töpö haö tikopö öpö kutenö, <Kamisa kai sai na töpö hapalo opa nö kiliawö> ĩ na töpö waloa läki wi, ĩ na töpö kuuma.

7-8 ĩ na ĩ töpö kuu nö, <Hi töpö hapalo pole, ĩ kaliléia tili töpö maaki, kamisa kai sai na töpö hapalo opa nö kilile> ĩ na töpö kupaloma.

9 Ī na tōpō kuu nō, <Pásia tä uli, Métia tä uli, Elão tä uli, Mesopotâmia tä uli, Jutéia tä uli, Kapatósia tä uli, Pōtu tä uli, Ásia tä uli,

10 Pötísia tä uli, Pāpiilia tä uli, Esitu tä uli, Siteni tä uli kotō na Lípia tä uli kule, ĩ tä uli, Homa tä uli, ĩ na tä uli kui tä uli na makō pilioma.

11 Ai makō aiki, juteu makō sai. Ai makō hai, tiko makō kuoma maaki, juteu tōpō na makō kokapalo pāo kipili. Ai makō hai, ĩ kōteeta tili makō. Ai makō hai ĩ atápia tili makō. Hi makō kai satehe epii maaki, kamakō kai sai a thaa nō, hi tōpō wāo nō, “Teusō a hai, ĩ pata tä sai kutenō, ĩ na a kua asatioō” ĩ na hi tōpō kuu wi, ĩ ma ta hini makokoa totia apa asale> ĩ na ĩ juteu tōpō kuuma.

12 Ī na tōpō kuu nō, tōpō kilipalo nō, <Wi na taköö!> ĩ na tōpō kupalotima.

13 Ai tōpō aiki, <Tuu wasui tuunō hi tōpō polemo pāa alu kule> ĩ na ai tōpō kuu pi wasōa apama.

Pedro a hapalo noai ĩ ta

14 Ī na tōpō kupaloō ha, Jesus anō tōpō simōnō noai, ĩ 11 tōpō kui tōpō na Pedro a öpa naiki nō, lope epii a hapaloma. A hapalo nō, <lpa juteu pō! Jetusalēi tili pō pewöö! Makō sōmōka taiki nō, sa kuu piale, ĩ ta hini totioheō!

15 “Hi tōpō polemo pāa alu kuleō!” pō pi kuti tihöö! Tōpō polemo mane. Motokō hētupo paia mai ha, tōpō polemo kitā ta o?

16 Teusō a kai a wäsā sinomo noai, ĩ Joeu a hilo noai, sutu ha ĩ a hapalo nō, hi tōpō kuati pole, ĩ ta wäsā paioma. ĩ ta wäsā nō, ĩ na a kuuma:

17 “Pi naka. ĩ na Teusō a kuu kuleō: ‘Waiha tä mumi pewō mapo pia tä, sanōma tōpō pewō na kamisa ōsi kua tolele, ĩ sa ōsi ithopaki kitā. Sa uni ithopaikō kōlō nō, au ulu tōpō, au thāwō tōpō, ĩ na tōpō kui tōpōnō sa kai a wäsā kuki kitā! Au hīsa tōpōnō uni tä tapa kuki kitā. Au pata tōpō wano manimo kuki kitā.

18 Wano tōpō, suō tōpō, ĩ na kilii sa tōpō kalipalama sinomo wi, ĩ tōpō na kamisa ōsi kua tolele, ĩ sa ōsi ithopakōma, ĩ tōpōnō sa kai a wäsā kuki kitā.

19 Tōpō kilima wi, hutu mosökō ha ĩ nasimō sa tä thama kitā. Sanōma tōpōnō tä thama tai mi ipii, ĩ nasimō sa tä thama asa kitā. Iä iä tä pata, koa taka pata, koa taka wākisi supe pata, ĩ na tä kua kitā.

20 <Aitaköö! Teusō a huu kōo waikia kule> ĩ na tōpō kuu paio mai ha, pili motokō sii lupasoō, iä iä tä kui na, ĩ na pilipoma hanaha kupasoō, ĩ na tä kua kitā.

21 Ī na tä kua tä, <Teusō ai. Sa pasilipalöö!> tōpō kuu wi, Teusō anō ĩ tōpō täapa läo kōo kitā! ĩ na Teusō a kuu kuleō!” ĩ na Joeu a kuuma!> ĩ na Pedro a kuuma.

22 Ī na a kuu nö, <Isöhaeu tili pö! Pö sömöka taikiö! “Teusö anö a simöni wi, ĩ nasaté tili tä Jesus a hai, ĩ a pasiwöö!” ĩ na makö thama pia salo, Teusö anö Jesus a lotetea apöpali kipili. A lotetea apöpalö nö, sanöma töpönö tä thama tai mii ipii, Teusö anö Jesus a na ĩ tä totoa soaki, töpö kilimani wi, ĩ tä totoa soaki, ĩ na Jesus a kua kipili.

23 Ī na Jesus a kua kipili maaki, wanisala tä thati wi, ĩ töpö na Jesus ma namo simökö nö, ma säpamanöma. Ma säpama paio mai ha, Teusö a pi hatuku upö waiki kutenö, “Jesus a säpamanöpöö!” ĩ na a pi kuu waikioma. Ī na a pi kuu waikioma kutenö, hii ti pakalai ti ha söpala ösönö Jesus ma sutimakö nö, ma säpamanöma.

24 Ma säpamani ha, a noma totisoma maaki, Teusö anö a temöa komanöma. Nomaso wi, ĩ tä lotete epö maaki, ĩ tä na Teusö anö Jesus a uni kusöa kopalöma. Jesus a nomawö ökama kuo soatio maa noai kitä. Önö kutenö, Teusö anö Jesus a temöa komanöma. A temöa komanöma kutenö, a hote maama.

25 Sutu upa Davi anö Jesus a wäsäma. Ī na Davi a kuuma: “Ipa pata sa tä tapa sinomo opaö. Kamisa kotö ha a kuo sinomo kutenö, ai tä na sa kili mai kitä.

26 Önö kutenö, sa ösi pi mönaha apa. Sa hapalo pi mönahapalo opaö. Sa äpäti maaki, sa noma pia tä, sa pi honipo mai kitä.

27 Pata täö! Ösi töpö sai pö ha kawanö sa taalö mai kitäö! ‘Ipa a toitai, ipa a hote maapököö! Ipa a toitai, sa kai a hini totiatalo opati wi, ĩ ipa a hote maapököö!’ ĩ na wa kuu kitäö!

28 Palimi sa kupasopö, hi wa tiso namo simököma. Kawa na sa kuköma, kawanö sa pi mönahapalama apa kitäö!” ĩ na Davi a kuumaö!> ĩ na Pedro a kuuma.

29 Ī na Pedro a kuu nö, <Ipa pö! Davi a pata kuo noai, ĩ a pata na sa hapalo makokoa pia kule. Davi a nomasoma. A nomasoö ha, a patiliköma. A patilio noai, hi tä uli ha ĩ taka kua soa kule.

30 Davi a hai, Teusö a kai a wäsä sinomoti noai, ĩ ai a kuoma kutenö, a pi hatukuo opama. “Davi a kaikanamo kua noai na, ĩ na Davi a hai ĩ ola sa tä kaikanamoma kua nömöo kitäö!” ĩ na Teusö a ku upa noai, Davi anö ĩ ta taö öpama.

31 Teusö anö tä thama pia noai, Davi anö ĩ tä taö öpa kutenö, Cristo Kaikana tä temöa konaso noai, ĩ ta wäsä totioma. Ta wäsä nö, “Ösi töpö sai pö ha Teusö anö a taalö maama. A hote maama” ĩ na Davi a kuu paioma.

32 Teusö anö Jesus a temöa komanöma thaliö! A temöa komanö noai ha, ĩ samakö pewönö ma tapa nö, ĩ sama wäsä kule.

33 Jesus a temöa komanö nö, Teusö a na a hila kōkölö nö, “Kamisa kotö ha a kutikiö!” ĩ na Teusö a kuu nö, “Kamisa ösi kua tolele, sanöma töpö ösi ha ĩ sa ösi kuki kitäö!” pö Teusö a kuu paioma kutenö, Jesus anö ĩ a ösi tälö nö, ĩ a ösi ithopamanöma. Ma tä tapa pole ĩ tä, ma tä hini pole ĩ tä, Jesus anö ĩ tä thama kule.

34 Hi tä hētu hamö Jesus a ösölo nö, Teusö a kotö ha a kutio noai na, ĩ na Davi a kuo pasio maama. ĩ na kama Davi a kuuma: “Ipa pata tä na ĩ na Teusö pata tä kuuma: ‘Kamisa kotö ha a loikisoö!’

35 Wa loikiso nö, wa wanipo wi, ĩ töpö na kamisanö wa kaikanapamani kitäö!’ ĩ na Teusö a pata kuuma” ĩ na Davi a kuuma.

36 Pi naka. “Hii ti pakalai ti ha Jesus ma thakö nö, ma säpalö noai, Teusö anö ĩ a kaikanapalöma. Cristo anö makö noama totio wi, ĩ a kaikanapalöma” isöhaeu makö pewö na ĩ na sa kuu totia apa kuleö!> ĩ na Pedro a kuuma.

37 ĩ na Pedro a kuu ha, töpö pi honipo opama. Töpö pi honipo opa nö, Pedro a, Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpö, ĩ na kilii töpö na, <Ipa pö! Wi na samakö kuapö?> ĩ na töpö pi honihi wani kuuma.

38 ĩ na töpö pi honi wani kuu ha, Pedro aiki, <Makö pi tapomo sapamo nö, makö wanisala wi, ĩ ma tä hosalö nö, Jesus Cristo a tälöö! Jesus Cristo ma täli salo, makö mäi ömamono nö, makö kuaö! ĩ na makö kuaö ha, makö wanisala wi, ĩ tä na Teusö a hïso mapalo nö, kamakö na kama ösi totoki kitäö!

39 Kamakö, au ulu töpö, pai hamö töpö pililati, ĩ töpö, ĩ na makö kui, Teusö anö ĩ makö pewö naka piale, ĩ makö pewö na, “Kamakö na sa ösi kuki kitäö!” ĩ na Teusö a kuuma thaliö!> ĩ na Pedro a kuuma.

40 ĩ na a kuu nö, a hapalo soatio nö, <Töpö wanisala apati wi, ĩ töpö uöma ti! ĩ ma töpö uöma naiköma, ĩ töpö peama kua piale na, ĩ na makö peama thama naio kitäö!> ĩ na Pedro anö ĩ töpö noa thama.

41 Töpö noa thaö ha, ai töpönö ĩ ta hini nö, <Pitili ta> töpö kuu hōtöo nö, ĩ töpö mäi ömamono nö, ĩ tä wakala ha töpö satehe epii, 3.000 töpö kui töpönö Jesus a täa soatalöma. Jesus a täa soatalö nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö na ĩ töpö koka naia soataköma.

Jesus a thapo wi ĩ töpö kuati noai ĩ ta

42 ĩ na tä kua tä, Jesus a tälö noai, ĩ töpönö ta hini sinomotima. Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpönö ta katehati wi, ĩ ta hini sinomotima. Jesus a tälö noai, ĩ töpö noimaso sinomotima. Jesus a nomaso noai, ĩ tä na ĩ töpö pi tapomo pia salo, ĩ töpö kokamo nö, ĩsa äi kakapa sinomoma. Teusö a na ĩ töpö hapalo sinomotima.

43 Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpö lotetea apöpasoma. Ai sanöma töpönö tä thaa tai mi ipii ĩ tä thamatii, töpö kilima wi ĩ nasimö tä thamatii, ĩ na tä kuati

ha, <Aipa apa nö kiliawö. Kamakö na Teusö a kua totia kuleö!> ĩ na töpö pi pewö kutima.

44 Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamoti nö, töpö noimaso sinomoti nö, kama hai ĩ wani tä umapo maama.

45 Ai töpö na kama hai ĩ wani tä totokö nö, sitipa kökö tälö nö, kama töpö honimoti wi, ĩ töpö na sitipa kökö totota sinomotima.

46 ĩ na tä kua tä, ĩ tä wakala pewö hamö Teusömo wi a sai ha ĩ töpö kokamo sinomotima. <Samakö kulahamo waikia kuleö!> ĩ na töpö pi mönahai, töpö pi kuu nö, kama töpö sai pö hamö ĩsa āi kaka nö, ĩ töpö ia sinomotima.

47 <Aitaköö! Wa toita apöö!> ĩ na Teusö na ĩ na ĩ töpö kuu sinomotima. <Jesus a thapo wi ĩ töpö toita apö> ĩ na ai töpö pewö kuuma. Jesus a thapo soma noai, ĩ töpö na, Jesus a täa nömöanani wi, Teusö anö ĩ töpö kokapamanöma.

Atos 3

Pili a konona ami wanisalati wi, ĩ a toa komanö noai ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, motokö akäpo tä, Teusö a na töpö hapalo sinomo wi, ĩ tä, Teusömo wi a sai hamö Pedro a, João a, ĩ na kilii töpö hulamolöma.

2 Töpö huulö pamö, a konona ami wanisala wi, ĩ a wani söpöpo läolöma. ĩ a ose wani thapa soata tä, a ami wani wanisala soatama. Teusömo wi ĩ a sai päka na töpö lisito sinomo wi, ĩ töpö na ĩ a waninö sitipa kökö naka läatalotipö, ai töpönö a wani söpölölö nö, Sai a päka toita a hilo wi ĩ a sai päka kasö ha a wani lotama läo sinomotima.

3 A wani loa waikitamakö noai ha, Teusömo wi a sai ha ĩ a waninö Pedro a, João a, ĩ na kilii töpö lisipo taa nö, ĩ töpö na sitipa kökö nakama.

4 ĩ a wani na ĩ töpö mamö teteiki nö, <Kamisamakö na a mamö teteikiö!> ĩ na Pedro a kuu ha,

5 <Aitaka. Hi töpö na sitipa sa kö tätakö o!> a pi wani kuu nö, a mamö tetea totiki ha,

6 Pedro aiki, <Sitipa sa kökö thapo mane. Sa kökö thapo mane maaki, sa tä thapo pasio wi, ĩ sa tä totoki kitä. Nasaté tili tä Jesus a lotete epö salo, “A hutalolöö!” kawa na sa kuu kuleö!> ĩ na Pedro a kuuma.

7 ĩ na a kuu nö, kate a poko läkälö nö, a wani öpapamanöma, a wasapöna wani tikäa lototoa apa kököma.

8 A wasapöna wani tikäa lototoa apa koiki nö, a wani helutalo nö, a öpa köo soataiki nö, a wani hua soatasolöma. Teusömo wi a sai ha a kai wani lisipo tä, a wani huulö pola nö, a wani helu helumoapalölö nö, ĩ na a wani kuati nö, <Aitaka. Aitaka. Teusö a toita apöö!> ĩ na a wani kuulöma.

9 ĩ na a kuu kai wani huatalo wi, ai töpö pewönö ĩ tä talalö nö,

10 <Taka toita apii taka kolo ha a wani lopaloti sinomo wi, sitipa kökö na a nako sinomo wi, ĩ a wani> ĩ na töpö pi kuu nö, <A. A. ĩ a wani toa totia apa konaso noa> ĩ na töpö kililo nö, ĩ na töpö kuuma.

11 A wani toa komanö noai, ĩ a waninö, Pedro a, João a, ĩ na kilii töpö huöpo tä, <Kilatiha!> ĩ na töpö kuu nö, Teusömo wi a sai kule, ĩ a sai atu ha Salomão a hai sai a kua soatale, ĩ ha töpö pewö läläa läköma.

Teusömo wi a sai ha Pedro a hapalo noai ĩ ta

12 Töpö pewö läläa läiki ha, Pedro aiki, ĩ töpö na a hapalo nö, <Isöhaeu tili pö! Wi na tä kuaö ha makö halili läläapalo opa kule? Wi na makö pi kuu salo, kamisamakö na makö mamö tetea kule? “Pedro a, João a, ĩ na kilii töpö Teusömo lotete epö kutenö, ĩ a wani huatalama köa kule” ĩ na makö pi kuu hätoö? ĩ na pö pi kupalo ti!

13 Kamakö pewö hai ĩ pata töpö kuo noai, Abraão a, Isaki a, Jacó a, ĩ töpönö Teusö a thapo noai, ĩ Teusö anö Jesus a temöa komanöma. Teusö anö Jesus a simöa sinomo wi, ĩ a temöa komanö nö, a naka konö nö, kama kotö ha a thaa konöma. Kamakönö ĩ Jesus ma säpamani pia salo, pata töpö na Jesus ma namo simöa päköma. Jesus ma namo simököma, Pilatosö a pata aiki, “Jesus sa noama läöpököö!” ĩ na Pilatosö a pata kuuma maaki, “Naiö! Jesus a noama läo tihöö! A hulapa köo tihöö! A säpalöö!” ĩ na makö wani ku upa kipili.

14 Wanisala tä thaa maa noai, ĩ a toita apii, ĩ ma namo simökö nö, Pilatosö a pata na, “A hulapa köo tihöö!” ĩ na makö kuu nö, sanöma töpö sä noai, ĩ ma wani noama pi topa nö, “ĩ a wani hula pasia kopalöö!” ĩ na makö wani kuu silia apa kipilö!

15 Töpö temöma sinomo wi, kamakönö ĩ ma säpamani kipili. A säpamani kipili maaki, Teusö anö a temöa komanöma thaliö!

16 A temöa komanö noai, Jesus a hilo wi, ĩ a na samakö mamö teteiki nö, “Jesus a lotete epö” ĩ na samakö ösi kuu salo, Jesus anö hi a ami wani topa kököma. Hi ma wani taö waikio wi, ĩ ma wani tapa pole, Jesus anö ĩ a wani lotetea apa kopamanöma. “Teusö a lotete epö” Jesus anö ĩ na samakö pi thama salo, hi a ami wani topa köa kule> ĩ na Pedro a kuuma.

17 ĩ na a kuu nö, <lpa pö! Makö pi motio opa noa thali. Kamakö hai ĩ pata töpö solo makö pi moti ipö salo, Jesus ma säpamanöma.

18 Makö pi motio opama maaki, Teusö aiki, “Cristo a pea kitä” ĩ na sutu ha ĩ na Teusö a kuu noai, Teusö a kai a wäsä sinomo wi, ĩ töpö pewönö ta wäsä nömöo noai, ĩ pitili tä sai a kuoma thali. “Cristo a pea kitä” töpö kuu noai, ĩ pitili ta kuo totioma thaliö!

19 ĩ na tä kuaö ha, makö wanisala wi, ĩ ma tä hosalö nö, Teusö a na pö sapa kopaloö! Teusö a na makö sapa kopasoma, makö wanisala wi, Teusö anö ĩ tä hosa totia koni kitäö!

20 Tä hosa totia konö nö, makö ösi lotetea totia kopalö nö, “Í töpö na a kaikanamoö!” Jesus a na Teusö a kuu paio noai, kamakö na í Jesus a kaikanamo totio wi, kamakö na Teusö anö í a simöpali kitäö!

21 Teusö anö tä uli pewö topa koo paio mi tä, hi tä hētu hamö Jesus Cristo a kua paia kulali. “Hisimö a kutio paiopököö!” í na Jesus a na í na Teusö a kuuma. Hi tä uli pewö totipa koo paio mi tä, hi tä uli na Jesus Cristo a walo koo paio mai kitä. Hi tä hētu hamö a kuo pasi paitio laso kitä. Teusö anö tä uli pewö totipa koo piale, sutu ha Teusö anö í ta wäsäma. Teusö a kai wäsä sinomo noai, sutu ha í töpönö í ta hininö nö, ta wäsä toleama.

22 Moisés anö í ta wäsäma: “Kamakö hai í Teusö pata tänö sa simöa thapalö noai na, í na kamakö hai í ai tä simöa thaa nömöa kopali kitäö! Teusö a kai wäsä sinomo wi, kamakö hai í ai tä simöa nömöa kopali kitäö! Í anö ta wäsä wi, í ma tä pewö a hinia totilöpököö!

23 Ai tänö í a hini mi ha, Teusö anö í a peama kitä. Teusö a thapo wi í töpö na a kuo naitio mai, tiko hamö a kuo pasio soatio kitäö!” í na Moisés anö töpö noa thama.

24 Sutu ha Samueu a, Samueu a noa ha ai töpönö Teusö a kai a wäsä sinomo tolea noai í töpö, í na töpö kui, huki tä kua wi, í töpönö í ta wäsä paioma.

25 Í Teusö ta wäsäti noai, kamakö na í ta wäsä totio hõtöoö. Teusö aiki, “Kamakönö sa kai a hinini ha, makö pasilia hõtöpali kitäö!” í na kamakö hai í kolo töpö na Teusö a kuu noai, kamakö na í na Teusö a kuu totio hõtöoö. “Masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, au tolewö töpönö í töpö pewö totipamani kitäö!” í na Abraão a na í na Teusö a kuuma.

26 Önö kutenö, Teusö anö Jesus a saipalö nö, “Kamisanö wa simöa sinomo wi, í wa” Teusö a pi kuu nö, Jesus a temöa komanö nö, kamakö na Jesus a simöa somama. Makö totipamani pia salo, makö pasilipalö nö, wanisala ma tä thatala apati wi, Teusö anö í tä mamaköma> í na Pedro a kuu totiatalo opama.

Atos 4

Pata töpö na Pedro a, João a, í na kilii töpö hapalo noai í ta

1 Í töpö na Pedro a, João a, í na kilii töpö hapalo soa tä, Teusö a täpä sinomo wi í ai töpö, Teusömo wi a sai na töpö mamö läo sinomo wi, í töpö kalipalama sinomo wi í a pata, satuseu töpö, í na töpö kui töpö waloköma.

2 Töpö waloiki nö, Pedro a, João a, í na kilii töpö aiki, <Jesus a nomasoma maaki, a temöa konasoma kutenö, sanöma töpö pewö nomaso noai, í töpö pewö temöa naia konaso kitä> í na í töpö kuti ha, töpö walokö noai, í töpö hïso opama. <“Töpö temö koo mai kitä ta” kökö pi wani kuu sö ö> töpö pi kuu nö, töpö hïso opama.

- 3 Töpö hīso opa salo, Pedro a, João a, ĩ na kilii töpö huölöma. Tä wisa apö waikiwö ha, <Hena tä, hi töpö na makö hapalopököö!> töpö pi kuu salo, sai a päka lototoa apöle, ĩ a sai ha töpö titia paiköma.
- 4 Töpö titiköma maaki, Teusö ta wäsä noai, ĩ ta hini nö, <Awai. Pitili ta> ĩ na ai töpö satehe epii töpö kuu asama. ĩ na tä kua tä, Jesus a thapo noai, ĩ wano töpö sateo opama. 5.000 wano töpö kui töpö wano kuoma.
- 5 ĩ na tä kua tä, ĩ hena tä, juteu töpö na töpö kaikanamo wi ĩ töpö, juteu pata töpö, Moisés a kai taöma wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Jetusalēi tä uli pata ha ĩ töpö kokamoma.
- 6 Teusö a täpä totio wi, ĩ pata tä Anásö a, Kaipasö a, João a, Alesiätöti a, Anásö a pata hai ĩ ai töpö, ĩ na töpö kui töpö na töpö kokamoma.
- 7 ĩ töpö kokamo pole, ĩ töpönö, Pedro a, João a, ĩ na kilii töpö nakalö nö, kama töpö kokamo pole ha, ĩ tä mötali ha töpö öpamakö nö, <Wi na a ami kua kōoma? Ka pi tänö a ami wani topa kōkōma? Wi na a hilo kua wi ma nakalö nö, ma ami wani topa komakōma?> ĩ na pata töpö kuu ha,
- 8 Pedro a ösi na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua totiki ha, Pedro a hapalo soata nö, <Kaikana pö! Pata pö!
- 9 A ami wanisala apa noai, ĩ sama wani pasilipalöma kutenö, kamakönö samakö nakalö nö, samakö hini pi topa kule? “Wi na ma tä thamaö ha, ĩ a ami wani topa kōkōma?” ĩ na makö kuu ha,
- 10 kamakö, isöhaeu töpö pewö, ĩ na makö kui makö na ĩ na sa kuu kule: “Nasaté tä uli ha a pilio noai, ĩ Jesus Cristo a hilo wi, ĩ anö hi a wani toa komanipili, kamakö kotö ha temö öpii, kamakö na ĩ a wani öpapalo naia kule. Hii ti pakalai ti ha Jesus Cristo ma säpalipili, Teusö anö ĩ a temöa komanö noai, ĩ anö hi a wani toa komani kipili.
- 11 ĩ na Teusö tä waheta kuu:
 ‘Kamakönö maa ma ma sai thaa sinomo wi, ĩ makönö maa ma ma hosalö noai, ĩ ma toita apö asai, ĩ ma kupasoma’ ĩ na tä kuu. ĩ na ma ma hosalö noai, ĩ Jesus a. ĩ a toita apö asai.
- 12 Ai tiko tänö makö täapa kōo mai kitä. ĩ tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ ai tänö makö täapa kōo mai kitä. Jesus a hilo wi, ĩ anö makö täapa kōo läo sisa wi, ĩ a” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Pedro a kuuma.
- 13 ĩ na Pedro a kuu ha, pata töpö aiki, <Kilia apawöö! Hi Pedro a, João a, ĩ na töpö kui, pata töpö mai kitä maaki, ĩ töpö na, “ĩ naköö! ĩ naköö!” ĩ na pata töpö kuu maa noai maaki, hi töpö kili mai, töpö hapalo opatiwö. Jesus a na töpö nokapalo noai, hi ĩ töpö pasiwö> ĩ na pata töpö kuuma.

14 Ī na pata tōpō kuuma maaki, a wani toa komanō noai, Pedro a, João a, ĩ na kilii tōpō kotō ha ĩ a wani öpale, pata tōpōnō ĩ a wani öpa talalöhe nö, ĩ tōpō hapalo pi wasöha maama.

15 Pata tōpō hapalo pi wasöa maa noai maaki, <Atu hamö pö wani öpa paitaikötö!> ĩ na pata tōpō kuu nö, kama tōpō hapalo hētupaso nö,

16 <Ki tōpō na ĩ ka pi ma tä thamapö? Jetusalēi tili tōpō pewö aiki, “Kilia apawöö! Pedro a, João a, ĩ na kilii tōpōnō ki a wani toa komanöma thaliö!” ĩ na tōpō pewö ku upaö. “Pitili ta” ĩ na makö pi kuu hōtöoö.

17 Ī na tä kua kutenö, ki tōpōnō Jesus ta wäsä wi, ai tōpō pewö na ĩ ta palaso matimö. Önö kutenö, “Jesus a hilo wi, ĩ a wäsäti maikiö!” ĩ na makö kuupököö!> ĩ na pata tōpō kuuma.

18 Ī na pata tōpō kuu nö, Pedro a, João a, ĩ na tōpō kui tōpō nakalö nö, <Jesus a hilo wi, ĩ a wäsä kota maikiö! A kateha kota ti!> ĩ na pata tōpōnō tōpō noa thama.

19 Tōpō noa thama maaki, <“Ta wäsä kota ti!” kamakö kuu kule maaki, “Ta wäsäö!” ĩ na Teusö a kuu pasioö. Witi pili sama hini pasiopökö? Wi na makö pi kuu kule? “Ta wäsäö!” Teusö a kuu päla tä maaki, samakö kai humo sinomo pasitio wi ĩ samakö pasi ta o.

20 Sama tä talalipili, sama ta hininipili, ĩ na samakö kua wi, ĩ sama tä pewö a wäsä satimo opa hōtöo kitä> ĩ na Pedro a, João a, ĩ na kilii tōpō kuuma.

21-22 A ami wani wanisala sinomoti noai, ĩ tä, ĩ na inama tä hasua kua waikipasoma. Satehe epii, 40 tä inama kui tä inama kua waikipasoma kutenö, <Aitaköö! Teusö anö ĩ a wani toa komanöma thaliö!> ĩ na ai tōpō pewö kupalo opama. ĩ na tōpō kupalo opaö ha, pata tōpō lö kui, ĩ tōpōnō Pedro a, João a, ĩ na kilii tōpō peama maama. <Ī ka pi tä noa na, ma tōpō peamapö?> ĩ na pata tōpō kuu nö, <Pö hua kononöo! Ta wäsä kota ti! Ma ta wäsä kotaö ha, makö wani peama totio kitä> ĩ na pata tōpō kuu nö, tōpō hula kopalöma.

Teusö a na tōpō hapalo noai ĩ ta

23 Pedro a, João a, ĩ na tōpō kui tōpō hula kopali ha, kama hai ĩ tōpō na tōpō ekuiki nö, <Ki Teusö a täpä sinomo wi ĩ tōpō, pata tōpō, ĩ na tōpō kui, ĩ na ĩ tōpō kuu kipii> ĩ na tōpō kuu ha,

24 kama hai ĩ tōpōnō ĩ ta hininö nö, Teusö a na tōpō pewö hapalo soatama. Tōpō pewö hapalo soata nö, <Teusö Kaikana ai! Kawanö hutu mosökö pata, masita tä uli pata, mötati tuu pata, ĩ na kawanö ĩ wa tä pewö thaa thapalöma. Kawanö ĩ tä uli pewö hamö salo pö hupalo wi, kawanö ĩ salo wa pö pewö thama. Mötati tuu pata hamö salaka pö hupalo wi, kawanö ĩ wa pö pewö thama.

25 Kawanö, kawa ösi kua tolele ĩ wa ösi simöpalo nö, wa kalipalamati noai, ĩ kamakö hai ĩ kolo Davi a na wa kuu noai, Davi anö ĩ ta wäsä nömöiki nö, “Wi

na tä kuaö ha tiko töpö hīso opama? Wi na tä kuaö ha ī töpö pi tapotia tä, töpö pi motöa apatii?

26 Ai tiko töpö na töpö kaikanamo wi ī töpö, ai pata töpö, ī na töpö kui töpönö Teusö a wanipo nö, Teusö anö a kaikanapali wi, ī a peama pia salo, töpö kokamoö” ī na Davi a kuuma> ī na Teusö a na ī na töpö kuuma.

27 Ī na töpö kuu nö, <Sutu ha a kuu noai, ī na tä kua totio opama. Hi tä uli pata ha, Etoosisö a pata, Pösiu Pilatosö, isöhaeu töpö, ai tiko töpö, ī na töpö kui töpönö Jesus a wanipo opama. Au ulu Jesus anö wanisala tä thaa tai mi ipii, ī wa kaikanapali wi, ī a peama pia salo, töpö kokamo kipiliö!

28 “Ī na ī töpönö tä thama kuki kitä” ī na sutu ha ī na wa pi kuu waikioma kutenö, ī töpönö ī tä thama pia salo, töpö kokamo kipiliö!> ī na ī töpö kuuma.

29 Ī na töpö kuu nö, <Teusö a Kaikana ai! “Ī Teusö ma ta wäsä kotaö ha, makö peama totio kitäö!” ī na pata töpö kuu wi, ī wa ta hiniö! Kawanö samakö kalipalamati wi, ī samakö. Önö kutenö, kamisamakönö wa kai a wäsä kili wi, ī tä matamanöö!

30 Ī wa tä matamanö nö, töpö salia wi, ī töpö toa komanöö! Wa lotete epii, ī tä mömaö! “Pitili ta” ī na wa töpö pi thama nö, “A kilia apawöö!” töpö thamaö! Jesus a toita apö asai, ī wa simöa sinomo wi ī a lotete epii ī tänö sama tä aipöama sinomo kuköpököö!> ī na Teusö a na ī na töpö kuuma.

31 Ī na töpö kuuma, töpö kokamo sinomo wi ī a sai pata tepuku tepukumo opa nö, Teusö a ösi kua tolele, ī anö ī töpö ösi pewö lotetea apöpamani ha, ī töpönö Teusö ta wäsä kili mai, Teusö ta wäsä kuköma.

Töpö ötöo opa noai ī ta

32 Ī na tä kua tä, Teusö a thapo wi ī töpö wanihaso mai, töpö noimaso sinomotima. <Wani sa tä thapo wi, ī ipa sa tä umapo opa pasiowöö!> ī na ai tä kuu maama. <Wani sa tä thapo wi, ī kamakö pewö hai, ī tä> ī na töpö noa thapaso totitioma.

33 Jesus anö töpö simönö noai, Teusö anö ī töpö kai lotetea apöpamanöma. Ī töpö kai lotetea apöpamani ha, <Jesus a Kaikana temöa konasoma thaliö!> ī na ī töpö ku upati nö, ai töpö pi hatukua totipamanöma. Teusö a thapo wi, Teusö anö ī töpö pewö totiapala apatima.

34 Ai tä honimo pasio maama. Kama töpönö kama sai a totokö nö, sitipa kökö täli, kama tä uli totokö nö, sitipa kölö täli, ī na töpö kua nö,

35 Jesus anö töpö simönö noai, ī töpö na sitipa kökö totoki ha, töpö honimo wi, ī töpö na ī sitipa kökö totopa toleatima.

36 Ī na tä kua tä, Sipöti tä uli ha a pilio soma noai, ī lepü tili tä hai, José a hilo kuo somama. Jesus anö töpö simönö noai, ī töpönö Pahanapé, ī na a wani a hila thaa nömököma. Pahanapé a hai, töpö pi topamapo sinomo wi, ī a hilo.

37 Ī a waninö kama hai ĩ tä uli totokö noai, ĩ tä noa na sitipa kökö tälö nö, Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpö na ĩ kökö sitipa totoköma.

Atos 5

Ananiasö a, pusopö Sapiita a, ĩ na kilii töpö holisimo noai ĩ ta

1 Ī na tä kua tä, Ananiasö a, pusopö Sapiita a, ĩ na kilii töpönö kama hai ĩ tä uli noa na sitipa kökö tälö nö,

2 pusopö a pi motöla tä kuno mai, Ananiasö anö ĩ sitipa kökö ose thalö nö, Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpö na ai sitipa kökö ose totoki, ĩ na Ananiasö anö ĩ na tä thaköma.

3 Ī na tä thaki ha, Pedro aiki, <Ananiasö ai! Wi na wa pi kuu salo, Sai wa ta pata hininöma? “Häö! Naiö!” Sai tä sai pata na ĩ na wa kuu maa noa. Kawa na Sai tä sai pata kua totiköma salo, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a na wa holisi hapalo ke. Sitipa wa kökö ose thapo hãtoa soakö?

4 Ī wa tä uli totoa paio mai ha, au tä uli sai kuoma. Wa tä uli totokö noai ĩ tä uli noa na sitipa wa kökö tälö noai, ĩ au kökö sitipa pasiwö. Wi na wa pi kuu salo, wa holisi wão ke? Sanöma töpö na wa holisi wão mae. Teusö na wa holisi wão pasio ke> ĩ na Pedro a kuuma.

5 Ī na Pedro a kuu wi, Ananiasö anö ĩ ta hininö nö, a noma kea soasoma. A noma kea soalo nö, a noma totia soasoma. Ananiasö a nomaso wi, ĩ ta hininö nö, töpö pewö pi honipo opama.

6 Ananiasö a nomasoö ha, hĩsa töpö ekuiki nö, a nomawö sohokö nö, a nomawö maonönö nö, a nomawö wani patiliköma.

7 A wani patiliköma, tä tetepo mai ha, ĩ tä wakala ha soatawö, pusopö a pi moti wani waloa läiki ha,

8 <A. Kamakö hai ĩ tä uli noa na, ĩ na sitipa kökö kui, ma kökö tälöma?> ĩ na Pedro a kuu ha, <Awai. Ī na sitipa kökö kui, sitipa sama kö täli kipili> ĩ na suö a holisi kuuma.

9 Ī na suö a holisi kuu ha, <“Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma wapa nököö!” wi na makö pi kuu salo, ĩ na makö wani kuuma? Au heano a patilikö noai, hi a sai päka ha ĩ töpö öpatia kule. Ī töpönö wa maoa naionö pia kule> ĩ na Pedro a kuu ha,

10 ĩ suö a nomawö kea soatasoma. A nomawö kea soatasoö ha, hĩsa töpö ekuiki nö, a nasi wani tuki ha, peanopö a kotö ha a wani patilia naiköma. Ī na tä kuama.

11 Ī na tä kuaö ha, Teusö a thapo wi ĩ töpö, ai töpönö ĩ ta hini wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Teusö a na ĩ töpö kilia apösoma.

Töpö satehe epii töpö toa komanö noai ĩ ta

12 Ī na tä kua tä, <Pitili ta> ĩ na ai töpö thama pia salo, Teusö anö tä thaa asa wi, Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpönö ĩ nasimö tä thatima. Teusömo wi a sai ha Salomão a sai pö sätäle, ĩ ha ĩ töpö pewö kokamotima.

13 Jesus a thapo wi ĩ töpö na ai töpö kokamo kili ipatima maaki, <Jesus a thapo wi ĩ töpö toita apö> ĩ na töpö kuuma.

14 Ai wano töpö satehe epii, ai suö töpö satehe epii, ĩ na ai töpö satehe kui töpönö Jesus a tälöma kutenö, Teusö a thapo wi ĩ töpö satea apököma.

15 Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpönö ai töpö toapama kotioma kutenö, <Pedro a hasuo tä, a salia wi, ĩ a na Pedro a nonosi hasua hätopaso kitä> ĩ na töpö pi kuu salo, piliso pata hamö töpö salia apa wi, ĩ töpö silölö nö, mia kai maketa wi ĩ tiki na ai töpö makeki, ĩ na tä kua tä, kũi ösö kui na, ĩ na ösö kui ösö tiäpalöma tä na ai töpö salia wi ĩ ai töpö paki, ĩ na töpö kuatima.

16 Jetusalēi tä uli kotö pata ha ai sai pö hõkõkõ öpii sai pö kulali ha töpö kuo noai, ĩ töpönö, salia wi ĩ töpö, ai töpö na sai töpö sapäko sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö kai waloköma, salia wi ĩ töpö pewö toapama kotioma.

Jesus anö töpö simönö noai, ai töpönö ĩ töpö peamati noai ĩ ta

17 Ī na tä kua tä, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä, kama na ai töpö kuati noai, ĩ satuseu töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, <Hö. Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpö na ai töpö pewö nokapalo silia apa asa sai taköö!> ĩ na töpö kuu nö, töpö ekuiki nö,

18 Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpö läkää konö nö, wanisala tä thaa wi ĩ töpö titita sinomo wi, ĩ a sai lototo opa wi, ĩ a sai ha ĩ töpö titiköma.

19 Töpö titiköma maaki, mumai ha, Teusö anö kama hai ĩ äju tä simöpalö nö, ĩ anö sai a päka pata häkopalö nö, töpö lisia kopamanöma. Töpö lisia kopamanö nö,

20 <Pö hua kononö! Teusömo wi a sai ha töpö kule, ĩ töpö na makö hapalo nö, Jesus anö sanöma töpö temöa komani wi, ĩ ma tä pewö a wäsäö!> ĩ na ĩ äju tä kuu ha,

21 <Ökö. Awai> töpö kuu hõtöo nö, hena tä sai tä, Teusömo wi a sai ha töpö ekuiki nö, Teusö ta wäsä soatama. Ki hamö, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä, kama hai ĩ noi töpö, ĩ na kili töpö ekuiki nö, juteu pata töpö pewö kokapamanö nö, Teusömo wi a sai na töpö mamö läapalo sinomo wi, ĩ ai töpö simönö nö, <Sai a lototo opa wi, ĩ a sai ha makö hulölö nö, Pedro a, João a, ĩ na kili töpö nakalötöö!> ĩ na pata töpö kuu ha, töpö hua soatasolöma.

22 Töpö hua soatasolöma maaki, sai a lotototio wi, ĩ ha töpö waloikitö nö, Pedro a, João a, ĩ na kili töpö titia tapa taso maama. Töpö titia tapa mi salo, pata töpö na töpö hua kononö nö,

23 <Sai a lototoa apa waikia kule maaki, sotatu töpö läapalo sinomoti wi, ĩ a sai päka ha ĩ töpö öpatio ke maaki, sai sama päka häkopali ke maaki, ai sama töpö tapa taso maa ke. Sai a ösi poke thai> ĩ na ĩ töpö kuuma.

24 ĩ na töpö kuu nö, Teusömo wi a sai ha pata tänö töpö mamö läapalama sinomoti wi ĩ a pata, Teusö a täpä sinomo wi ĩ töpö, ĩ na kilii töpönö ĩ ta hininö nö, <Wi na taköö! Witi ha töpö kua hätoa kōa kuno mai?> ĩ na töpö kuu tä,

25 <Titita wi ĩ a sai na ma töpö titikö noai, Teusömo wi a sai na ĩ töpö kua kulaiö! Sai a lototo opa wi a sai ha ma töpö titikö noai, ĩ töpönö ai töpö na Teusö ta wäsäti kulaiö!> ĩ na ai tä waloiki nö, ĩ na a kuuma.

26 ĩ na a kuu ha, Teusömo wi a sai ha töpö mamö läapalama sinomo wi ĩ pata tä, töpö mamö läapaloti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö hulolö nö, höla mai ha, Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpö konönöma. <Makö höla mai, ma töpö sä mai, ma töpö konönöpöö! Makö hölaö ha, ai töpönö maa mapönö makö säsa nö, maa mapönö makö säpalö matimöö!> ĩ na töpö pi kuu nö, höla mai ha, töpö konönöma.

27 Töpö konönö nö, pata töpö na töpö kai waloköma. Töpö kai waloiki nö, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä hapalo nö,

28 <“Jesus ta wäsä kota ti!” ĩ na kamisamakönö makö noa thaa kipili maaki, Jetusalēi tä uli pewö pata hamö ma ta wäsä satimo opatiwö. Ma ta wäsä nö, kamisamakö a kateha apati saiö! “Kamakö hai ĩ pata töpönö Jesus a säpamanöma” ĩ na makö wani kuu hiopöa apati saiö!> ĩ na a pata kuuma.

29 ĩ na a pata kuu ha, Pedro a, Jesus anö töpö simönö noai ĩ töpö, ĩ na kilii töpö hapaloma. Töpö hapalo nö, <Teusö sama hini sisapökö. Sanöma sama töpö a hini mai kitä> ĩ na töpö kuuma.

30 ĩ na töpö kuu nö, <Hii ti pakalai ti ha Jesus ma thakö nö, ma säpamanipili, Teusö anö ĩ a temöa komanöma. Kamakö hai ĩ kolo töpönö Teusö a thapo noai, ĩ Teusö anö Jesus a temöa komanöma.

31 A temöa komanö nö, “Kamisa na a kuikiö! Wa kuiki nö, wa kaikanamopököö! Wa töpö täapa kōo läo sinomoö!” ĩ na Jesus a na ĩ na Teusö a kuuma. ĩ na a kuu nö, “ĩ na wa kuaö ha, isöhaeu tili töpö aiki, ‘Wanisala sa tä thati wi, ĩ sa tä pii mi’ ĩ na töpö kuu ha, wanisala tä thati wi, ĩ tä na sa hīso mataso kitäö!” ĩ na Teusö a pi kuu nö, “Wa kaikanamopököö! Wa töpö täapa kōo läo sinomoö!” ĩ na Jesus a na ĩ na Teusö a kuumaö!> ĩ na töpö kuuma.

32 ĩ na töpö kuu nö, <Kamisamakö mamö tetela tä, Teusö anö tä thamapili, ĩ sama ta wäsäti kule. Teusö a hini totio wi, ĩ töpö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a totoakö noai, ĩ a ösinö ĩ ta wäsä naitiotii> ĩ na Jesus anö töpö simönö noai, ĩ na ĩ töpö kuuma.

33 Ī na ĩ tōpō kuu ha, pata tōpō hĩsua apōlo nō, <Hi ma tōpō sǎpamanōpōō!> ĩ na pata tōpō kuuma.

34 Ī na pata tōpō kuuma maaki, patiseu tā Kamalieu a pata hapalo läoma. Kamalieu anō Moisés a kai taōma sinomotima. <Kamalieu a pata totiatalo opawō> ĩ na isōhaeu tōpō pewō kuu sinomoma. <Hi tōpōnō Jesus a wāsā wi, ĩ ma tōpō sǎpamanōpōō!> ĩ na juteu pata tōpō kuu ha, Kamalieu a pata öpa läiki nō, a hapalo läo nō, <Jesus a wāsā wi ĩ tōpō atua paipamanōō!> a kuu ha,

35 tōpō atupamanōma tā, Kamalieu a hapalo kōo nō, <Isōhaeu pō! Pō pi hatukuikiō! Ī Jesus a wāsā wi ĩ tōpō thama soata maikiō!

36 Sutu ha, Teutasō a hai, “Pata sa” a kuu ha, ĩ a na tōpō satehe epii, 400 tōpō kui tōpō nokapalotima. Ī na tā kua tā, ai tiko tōpōnō Teutasō a sǎpalōma ha, tōpō nokapaloti noai, ĩ tōpō selekepasoma. Önō kutenō, Teutasō anō tōpō nokapalama apati noai, ĩ tā matasoma.

37 Ī na tā kua tā, “Wi na kilii juteu tōpō kua totia kule?” pata tōpō kuu ha, ĩ juteu makō hilo wi ĩ tā pewō sǎökökō noai, ĩ tā, kaliléia tili tā Jutasō anō ai tōpō lulupoma. Ī ha, ai tōpōnō Jutasō a sǎpalōma ha, kama hai ĩ tōpō selekea hōtōpasoma.

38 Önō kutenō, huki ĩ na sa kuu kule: “Jesus a thapo wi ĩ tōpō thama tihōō! Teusō anō hi tōpō simōa hǎtopalōmaō! Kama tōpō pi kuu saimo hǎtoa pǎa mane kitā. Ī kama tōpō pi kuu saimo pǎo nō, tōpō kuu hǎtoa tā, ĩ ha kama tōpō a hino maa kōa soa pǎtaki. Ī na tā kua tā, Teusō anō hi tōpō simōa totia tā, hi tōpōnō Jesus ta wāsā polai, ĩ ma tā mapama totio wi tā kua mai kitā.

39 Teusō anō hi tōpō simōa wi ĩ tōpō hǎtowō maaki, kamakōnō ma tōpō wasu pole, ĩ kamakōnō Teusō ma wanipo alu kule” ĩ na sa kuu kule> ĩ na Kamalieu a pata kuu totiataloma.

40 Ī na Kamalieu a pata kuu ha, <Hai. Awai> ĩ na juteu pata tōpō kuu hōtōoma. Ī na tōpō kuu nō, Jesus anō tōpō simōnō noai, juteu pata tōpōnō ĩ tōpō naka konō nō, ĩ tōpō soapamanō nō, <Jesus a wāsā kota tihōō!> ĩ na tōpō kuu hōtōo nō, tōpō hula kopalōma. Tōpō hula kopalō nō, <Pei. Pō kononōō!> ĩ na tōpō kuuma.

41 Ī na tōpō kuu ha, Jesus anō tōpō simōnō noai, ĩ tōpō aiki, <Teusō ma thapo totia salo, Jesus ma wāsā sinomo kutenō, ai tōpōnō makō peamati pǎa kule> ĩ na tōpō pi kuu nō, tōpō pi mōnaha apii tōpō konasolōma.

42 Tōpō kononō nō, ĩ tā wakala pewō hamō Teusōmo wi a sai ha tōpō eku ekumo sinomo nō, sai pō pewō ha tōpō loa hǎtǎpoti nō, Jesus a wāsätii, a katehatii, ĩ na tōpō kuatima. <Jesus a hai, Teusō anō a simōnō noai, ĩ a. Teusō anō a kaikanamoma wi, ĩ Cristo a hilo wi, ĩ Jesus a pasiwō> ĩ na tōpō kutima.

Atos 6

Estêvão a läkäpolö noai ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, juteu töpönö Jesus a thapo wi ĩ töpö pala apa tä, juteu töpönö köteeku töpö kai a thaa pasio wi, ĩ töpönö ai juteu töpö päsápama. Juteu töpönö epöteu tä kai thaa asa wi, ĩ töpönö nii tä totoma tä, köteeku tä kai a thaa pasio wi, ĩ töpö suö hai peanopö töpö noma pasiso noai, ĩ töpö suö walapa sinomotima. Önö kutenö, epöteu kai a thaa wi, ĩ töpö päsápama. Köteeku tä kai a thaa wi, ĩ töpönökö.

2 ĩ na töpö kuaö ha, Jesus anö 12 töpö kui töpö simönö noai, ĩ töpönö, Jesus a thapo wi ĩ töpö pewö kokamomanö nö, ĩ na töpö kuuma: <Nii sama tä totoma sinomo kuköma, Teusö sama ta wäsä tomöpöti mai kitäö! ĩ tä topa mai kitäö!

3 Ipa pö! Önö kutenö, “Ĩ töpö pi hatuku upii, Teusö a ösi kua tolele ĩ anö ĩ töpö ösi lotetepama sinomoö” makö kuu wi, ĩ ai töpö saipalöö! 7 ma töpö sailöö! ĩ ma töpö saili wi ĩ töpö na, “Nii ma tä totoma sinomoö!” ĩ na samakö kuu kitäö!

4 Kamisamakö aiki, Teusö a na samakö hapaloö, Teusö sama ta wäsäö, ĩ na samakö kua sisaöö!> ĩ na ĩ 12 pata töpö kuuma.

5 ĩ na ĩ töpö kuu ha, <Awai. Topa> ĩ na töpö pewö kuu hõttöoma. ĩ na töpö pewö kuu nö, Estêvão a sailöma. Estêvão aiki, <Teusö a lotete epö> a pi kuu sinomotima. <Teusö anö sa hini hãto mai kitä> a pi kuu maama. Estêvão a ösi ha Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuo totio opama. A Teusöpöo totio opama. Filipe a, Pötókotu a, Nikanoo a, Simö a, Páhamenasö a, Ásiokia tili tä Nikolau a, ĩ na killi töpö saia nainöma. Nikolau a hai, juteu tä kuo maama maaki, juteu töpö na a Teusömo naio waikitioma.

6 Jesus anö 12 töpö simönö noai ĩ töpö na, töpö saipalöhe ĩ töpö hilaköma, Teusö a na ĩ 12 pata töpö hapalo nö, töpö hilakö noai ĩ töpö na ĩ 12 töpö ami walia soaköma.

7 ĩ na tä kua tä, Teusö a wäsä wi, ĩ ta palalo nö, Jetusalëi tä uli pata hamö Jesus ta hua sinomo noai, ĩ töpö sateho opama. Juteu töpönö Teusö a täpä sinomo wi, ĩ ai töpö satehe epii töpö aiki, <Jesus ta pitili> ĩ na ĩ töpö ösi kuu nö, Jesus ta hua nainöma.

8 ĩ na tä kua tä, Teusö anö Estêvão a pi ipa nö, a lotetepamanöma. A pi hatukupamanöma. Teusö anö tä thaa asa wi, Estêvão anö ĩ nasimö tä thati ha, <A kilia apawö. Teusö a lotete epö> ĩ na töpö kutima.

9 ĩ na töpö kutima maaki, ai töpönö Estêvão a wanipoma. Siteni tä uli, Alesiätötia tä uli, Silísia tä uli, Ásia tä uli, ĩ na tä uli kui tä uli ha ai juteu töpö kuo paio noai, ĩ töpönö Estêvão a wanipoma. Ai töpönö noa mi juteu töpö kalipalama sinomoma maaki, ĩ juteu töpö hula kopalö noai ĩ töpö kokamo sinomo noai, ĩ a sai na töpö kokamo sinomo noai, ĩ töpönö Estêvão a wanipo nö, a päsápamae.

10 A päsäpama maaki, Teusö a õsi kua tolele, ĩ anö Estêvão a pi hatukua apöpamanöma kutenö, Estêvão a hapalo tao opama. A hapalo tao opa salo, a päsäpa noai, ĩ töpö a hino maa totimaköma.

11 ĩ na tä kua tä, Estêvão a wanipo wi, ĩ töpönö ai töpö na sitipa kökö totoa hätokö nö, <“Estêvão a hapalo tä, Teusö a hiopöama sinomo thaliö! Moisés a hiopöama sinomo thaliö!” ĩ na pö holisi kuu!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

12 ĩ na töpö kuu nö, ĩ töpönö pata töpö, Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö, ai töpö, ĩ na töpö kui töpö lululö nö, pata töpö kokamo wi ĩ hamö Estêvão a läkälölöma.

13 Estêvão a läkälölö nö, ai töpö aiki, <Hi a wani hapalo pola nö, “Hi Teusömo wi a sai topa mai kitäö! Moisés a kuu noai, ĩ ta hini tihöö!” ĩ na hi a wani kuu sinomo thaliö!

14 Estêvão aiki, “Nasaté tili tä Jesus anö hi Teusömo wi a sai pata waniapali kitäö! Moisés anö pata töpö noa thaa noai, ĩ ma ta thapo soale, Jesus anö ĩ ta hosali pia salo” ĩ na Estêvão a kuu kipiliö!> ĩ na töpö holisi kuuma.

15 ĩ na tä kua tä, pata töpö lole, Estêvão a na ĩ töpö mamö tetea läa tä, äju tä moikömö möamö wakala apö kui na, ĩ na Estêvão a moikömö möamö kuoma.

Atos 7

Estêvão a hapalo hõtöo noai ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, Teusö a täpä totio wi, Estêvão a na ĩ a pata hapalo nö, <Hi töpö kuuhe, ĩ pitili ta hätowö?> ĩ na a pata kuuma.

2 ĩ na a pata kuu ha, Estêvão a hapalo hõtöoma. A hapalo nö, <Ipa pö! Ipa pata pö! Sa hiniö! Atã tä uli ha kamakö hai ĩ pata tä sai Abraão a pata pilio paio mai ha, Mesopotâmia tä uli ha a pata pilia soa tä, ĩ a pata na Teusö a toita apii ĩ a tapamonasoma.

3 A tapamono nö, “Au wa tä uli hosalö nö, au wa töpö takölö nö, a alulöö! Kawa na ai tiko sa tä uli möma nömöo kitäö! ĩ tä uli na a alulöö!” ĩ na Abraão a na ĩ na Teusö a kuu totioma.

4 ĩ na Teusö a kuu ha, Kautéia tä uli ha a pata husolo nö, Atã tä uli ha a pata pilia nömökö tasoma. ĩ na tä kua tä, kama hai ĩ pö a nomaso noai ha, hi tä uli ha makö pilile, ĩ tä uli ha Teusö anö a pata simöpalöma.

5 Hi tä uli ha Teusö anö Abraão a pata simöpalöma maaki, ĩ a pata na hi tä uli totoa haio maama. Wani ipii hi tä uli wai totoa maama. Tä uli totoa paio maama maaki, Abraão a pata na Teusö a hapalo nö, “Kawa, au ola töpö, ĩ na kilii makönö hi ma tä uli thapo kuki kitäö!” ĩ na Teusö a kuuma. Abraão a hai ĩ ulu tä mi päla tä maaki, “Kawa, au ola töpö, ĩ na kilii makönö hi ma tä uli thapo kuki kitäö!” ĩ na Teusö a kuu totio opama.

6 “Tiko tä uli ha au ola töpö pilia paiki kitä. Ī tä uli ha töpö pilia tä, ai tiko töpönö noa mi au ola töpö kalipalamati nö, au ola töpö peamati kitä. Au ola töpö peamati tä, satehe epii, ĩ 400 inama tä kui tä inama mataso kitäö!” ĩ na Teusö a kuu nö,

7 “Ī tiko töpönö au ola töpö peamati piale, kamisanö ĩ sa töpö peama naio kitäö! Sa töpö peama noai ha, au töpö ola kopi kitäö! Töpö kopo nö, hi tä uli ha töpö Teusömo totia kökö solö kitäö!” ĩ na Abraão a pata na ĩ na Teusö a kuuma.

8 Ī na Teusö a kuu nö, “Au ai sa töpö totiapala asa pia salo, ĩ na ma tä thama hõttö totioö! Wano ma töpö isi ola ösö hanöpalö nö, ĩ ösö hosa sinomoö! Ī na ma tä thama sinomoö!” ĩ na Abraão a pata na ĩ na Teusö a kuuma. Ī na tä kua tä, Abraão a hai ĩ ulu a kupasoma. A kupasoö ha, 7 tä mumi kui tä mumi matalo nö, Isaki a isi ola ösö wai hanöpalöma. Ī na tä kua tä, Isaki a patalo nö, Isaki anö Jacó a thaköma. Ī na tä kua tä, isöhaeu pata töpö kuo soma noai, Jacó anö ĩ 12 töpö kui töpö thaa nömököma.

9 Ī töpö patalo nö, poose José a hĩsu thaa nö, ai tiko töpö na sitipa kökö tälö nö, ĩ tä noa na pepala töpönö José a totoköma. A totokö nö, “Esitu tä uli hamö ma noa mi kalipalamapököö!” ĩ na pepala töpö kuuma. Ī na pepala töpö kuuma maaki, Teusö anö José a totiapala apa pasitioma.

10 Ai töpönö José a peama apatima maaki, a peama apati noai, Teusö anö ĩ tä mapamanöma. Teusö anö José a totiapala apa nö, a pi hatukama apama kutenö, “José a pi hatuka apa asaleö!” ĩ na José anö ĩ na esitu tili töpö kaikana Patao a pi pata thamama. Ī na a pi pata thamaö ha, “Kamisa sai pö ha töpö kalipalo sinomo wi, ĩ wa töpö simöa sinomo pasitiopököö! Huki kaikana wa kupaso keö! Kawanö ipa esitu tili wa töpö pewö simöa totio sinomopököö!” ĩ na José a na, ĩ na esitu tili töpö kaikana a pata kuuma.

11 Ī na tä kua tä, Esitu tä uli, Kanaã tä uli, ĩ na tä uli kui tä uli pewö pata oia apöpasoma. Kamakö hai ĩ kolo töpö hai ĩ nii tä kuo maama kutenö, töpö pepalo opatima.

12 Töpö pepalo opati tä, “Esitu tä uli ha nii tä pi kua apa kulaliö!” Jacó anö ĩ na tä kuu hininö nö, ĩ tä uli hamö kama hai ĩ ulu töpö simönöma. Ī töpö simönö noai, kamakö hai ĩ kolo töpö.

13 Ī töpö kopö noai ha, Esitu tä uli hamö töpö hamamo koo tasoa tä, José aiki, “Poose saö! José saö!” ĩ na pepala töpö na ĩ na José a kuuma. Ī na tä kua tä, esitu tili tä kaikana patanö, “José hai pepala töpö, kama hai ĩ poosa a, ĩ na killii töpö talasoma thaliö!” ĩ na tä kuu hininöma. Ī na tä kua tä, kaikana tä pata na José a hai ĩ töpö a wäsä totioma.

14 Önö kutenö, José anö põ a nakama. Kama ai töpö kai pewö, ĩ 75 töpö kui töpö kai nakama.

- 15 Põ Jacó töpö pewö nakaö ha, Esitu tä uli hamö Jacó anö töpö kai pewö alulö nö, ĩ tä uli ha töpö kai pilia nömöikitö nö, ĩ hamö Jacó a, kamakö hai ĩ kolo töpö, ĩ na töpö kui töpö nomasoma.
- 16 Töpö nomano nö, ĩ tä uli ha ĩ töpö nomawö titia paiköma maaki, Kanaã tä uli ha Sikēi tä uli kule, ĩ ha ĩ töpö nomawö titia nömöa kököma. Abraão a patanö Amō ulupö töpö na noa tä totokö nö, maa maka tälö noai, ĩ maka na ĩ kamakö hai ĩ kolo töpö nomawö titiköma.
- 17 ĩ na tä kua tä, Esitu tä uli ha kamakö hai ĩ kolo töpö pilio noai, ĩ töpö satehea apöpasoma. Teusö aiki, “Tiko töpönö makö pepalama apa wi, ĩ sa töpö peama hõtöo nö, kamisanö makö koni kitäö! Makö konöma, au tä uli ha makö konasolö kitäö!” ĩ na Teusö anö ĩ na töpö noa thaa waikioma kutenö, Teusö anö esitu tili töpö peama hõtöo nö, kama hai ĩ isöhaeu töpö konöma. ĩ isöhaeu töpö kōo pia tä, töpö satehea apöpasoma.
- 18 ĩ tä, ai esitu tili tä kaikanapasoma. ĩ a patanö José a tai mio opa pasioma.
- 19 Önö kutenö, ĩ a patanö kamakö hai ĩ kolo töpö mönama apati nö, töpö peama apatima. “Au ulu wa töpö wai hosalalö nö, wa töpö wai nomamananöpö!” ĩ na a pata kuu nö hīsua apama.
- 20 ĩ na tä kua tä, Moisés a wai kupasoma. A wai liähão opama. A wai toita apö ha, a wai hosa maama. Põ a sai pö õsimö ha pöpönö anö a wai satimapo hõtöoma. A wai satimapo tä, 3 pilipoma kökö hasupamanö nö,
- 21 ĩ kökö pilipoma mato totia tä, a pi wai sosamaköma tä, Patao kaikana a pata hai ĩ pete anö Moisés a pi wai talalö nö, a wai tälö nö, a wai patamanöma. “Hi ipa ulu a” ĩ na Patao a pata hai ĩ pete a kuu asama.
- 22 ĩ na tä kua tä, Moisés a wai pataalö tä, ai töpönö Moisés a wai na tä taöma sinomotima kutenö, esitu tili pata töpö pi hatukuo kuo noai na, ĩ na Moisés a pi hatukua kua nömöpasoma. A hapalo makoko opama. A kalipalo tao opama.
- 23 ĩ na tä kua tä, Moisés a hai, pata tä kupo waikia tä, ĩ a na 40 tä inama kua waikia tä, “Ipa isöhaeu tili töpö na sa hamamo tasokö o!” ĩ na a pi kuuma.
- 24 ĩ na a pi kuu nö, a hama hulasolöma. A hama huulö pamö, ai esitu tili tänö isöhaeu tä peama läoma. Esitu tili tänö isöhaeu tä peama pole, Moisés anö ĩ tä taa nö, kama hai ĩ isöhaeu tä noama nö, Moisés anö ĩ esitu tili tä peama hõtöoma. A sää totia asapalöma.
- 25 “Makö pewö peama wi, Teusö anö ĩ tä mapamani pia salo, Moisés a simöpalömaö! ĩ na isöhaeu töpö pi kuu kitäö!” ĩ na Moisés a pi kuuma maaki, ĩ na isöhaeu töpö pi kuu maama.
- 26 ĩ hena tä, polakapi isöhaeu tili töpö säso tä, Moisés a waloa läköma. A waloa läiki nö, töpö wasu nö, “Ai pö! ĩ kama makö pewö ta makö pi kuu mai, makö säsotiwö” ĩ na Moisés a kuu läoma.

- 27 Ī na Moisés a kuu läoö ha, töpö säso pole, ĩ ai tänö Moisés a hāsialö nö, “Witinö wa kaikana pasipalöma? Kaikana wa mai kitäö! Wa tä makokama läo sinomo wi ĩ wa pasi mai kitä.
- 28 Hi wisa ha esitu tili wa tä säa thapalö noai na, ĩ na sa tä thama pia kule?” ĩ na ĩ ai isöhaeu tä kuu höttöoma.
- 29 Ī na Moisés a na ĩ na isöhaeu tä kuu höttöö ha, tiko hamö Moisés a hua soasolöma. A hua soalölö nö, Mitiä tä uli ha a waloa soaikitö nö, ĩ hamö a pilia nömöa soakö tasoma. Mitiä tä uli ha a pilikitö nö, pusopö a tälö nö, polakapi kama hai ulu kökö wai thaa soakö tasoma.
- 30 Ī na tä kua tä, inama tä satehe epii, ĩ 40 tä inama matalo nö, Sinai makö kotö pata ha sanöma töpö kuo maa pa hii ti wakö umö pole, ĩ ti ösi ha äju tä kuiki nö, Moisés a na a tapamonasoma.
- 31 Moisés anö ĩ tä möö nö, a pi honipo opama. A pi honipo opa nö, tä möö totio pia salo, a ekua kotöa totiköma. A ekua kotöo totio opa tä, Teusö a hapalo läoma.
- 32 “Au nö patapö töpönö sa thapo noai, ĩ sa. Abraão a, Isaki a, Jacó a, ĩ na töpö kui töpönö sa thapo noai, ĩ sa” ĩ na Teusö a kuuma. Ī na a kuu ha, Moisés a kilia apölo nö, a satitimo opama. A kili ipa salo, tä möö kili ipama.
- 33 Ī na tä kua tä, Moisés a na Teusö a hapalo köo nö, “Hi wa öpale, ipa tä uli asawö. Önö kutenö, pili wa ami ha tökö kule, ĩ tökö hasupalöö!
- 34 Esitu tä uli ha ipa töpö pepalo opati wi, ĩ sa tä taa waikio kipiliö! Töpö halilimo opa wi, ĩ sa tä hini waikio kipiliö! Önö kutenö, sa töpö koni pia salo, sa ithopasomaö! Esitu tä uli hamö wa simöa koni pia salo” ĩ na Moisés a na, ĩ na Teusö a kuumaö!> ĩ na Estêvão a kuuma.
- 35 Ī na a kuu nö, <Moisés sa kateha pole, isöhaeu töpönö ĩ Moisés a kai a hini wanio opa waikioma. “Witi pilinö wa kaikanapalöma? Kaikana wa mai kitäö!” ĩ na töpö kuu waikioma. Ī na töpö kuu waikio noai ha, Teusö anö Moisés a simöpalö nö, a kaikana opipalöma. “Isöhaeu wa töpö koni wi, ĩ waö!” ĩ na Teusö a kuuma. Hii ti wakö umö pole, ĩ ti ösi ha äju tä kuiki nö, Moisés a na a tapamonaso noai, Teusö anö ĩ a simöpali ha, ĩ äju tänö Moisés a simöa tolea hötölöma.
- 36 Ī na tä kua tä, Esitu tä uli ha isöhaeu töpö kuo noai, Moisés anö ĩ töpö kai konasolöma. Esitu tä uli ha Moisés anö tä aipamatima. Mötati tuu hanahai tuu pata ha aipö tä thama. Ī na tä kua tä, sanöma töpö kuo maapö tä uli ha, Moisés anö tä aipamati pa, satehe epii, ĩ 40 tä inama hasumaköma. Moisés anö tä aipama apati pola nö, töpö kai konasolöma.
- 37 “Kamakö na Teusö anö ai tä simöpali kitäö! Kamisanö Teusö sa kai wäsä kua wi na ĩ na ai tänö Teusö a kai wäsä kua höttö wi, Teusö anö ĩ a simöpali

kitäö! Kamakö hai ĩ ai täö!” ĩ na isöhaeu töpö na ĩ na Moisés a kuu noai, ĩ Moisés sa katehati kule.

38 Sanöma töpö kuo maapö tä uli pata ha isöhaeu töpö kokamo noai, ĩ töpö na Moisés a kokamo naioma. Kamakö hai nö patapö töpö na a kua naioma. Sinai makö pata ha Moisés a na äju tä hapalo noai, ĩ a na Moisés a kuo naioma. Sanöma makö ösi temöpama wi, Moisés anö ĩ ta hininö nö, kamakö na ĩ ta wäsä toleo totiatalo opama.

39 ĩ ta wäsä toleo totiatalo opama maaki, kamakö hai nö patapö töpönö Moisés a hini wanio opama. “Esitu tä uli ha makö pilia koikitö nöka” ĩ na ĩ töpö kupaloma.

40 ĩ na töpö kupalo nö, Atäo a na töpö hapalo nö, “Makö noama wi ĩ tä ukutupö thapalöö! ĩ ukutupö tänö makö kai konasolöpöö! Wi na Moisés a kuatima kuno mai, a walo kōa mane? Esitu tä uli ha makö kua tä, Moisés anö makö kai hulasolö kipili maaki, a ithopo koa mai ha, tä kua soa kuleö!” ĩ na töpö kuuma.

41 ĩ na töpö kuu nö, paka ukutupö thapalöma. ĩ tä ukutupö thapalö noai, ĩ tä na salo kökö noki totokö nö, ĩ tä ukutupö na töpö pi mönaha apa salo, töpö iapalo opaö, töpö paöpalo opaö, ĩ na tä kuama.

42 Önö kutenö, ĩ töpö na Teusö a noimo mapasoma. “Päla” a kuuma. “Töpö Teusömo wani salo, tiko hamö töpö pi tapomö kua pasio päö! Pili motokö, pilipoma a, sitikali kökö, ĩ na tökö kui tökönö makö noamapöö! ĩ töpö hai, kamakö hai ĩ pata töpö’ ĩ na töpö pi kuu päö” ĩ na Teusö a pi kuuma. ĩ na Teusö a pi kuu noai, waiha Teusö a kai a wäsä sinomo noai, ĩ töpönö ĩ ta säökököölöma. Tä säökököölö nö, “Isöhaeu pö. Sanöma töpö kuo maapö tä uli hamö satehe epii, ĩ 40 ma tä inama thapamanö noai, ĩ tä, salo ma pö säti nö, ma pö nokomati noai, kamisa na ĩ ma pö noki totomatima ta o?”

43 Ma. Kamisa na makö noamamo totio mai, sai töpö na makö noamamo pasio kipili nökö. Sai tä Moloki na makö noamamo wi ĩ ma tä thapoma. Moloki a hai ĩ watata ma ösö sai wai silö nö, makö huti kipili. Sitikali Haipä ma tä ukutupö thapo naio kipili. <Haipä a hai, ĩ ipa pata tä sai> ĩ na makö wani kuu nö hīsua apa kipili. Moloki, Haipä, ĩ na kilii ma tökö ukutupö thapalö nö, ĩ tökö ukutupö na makö noamamo kua sisa kipili. Kamisa thapo pasio maama kutenö, Papilônia tä uli kule, ĩ tole ha makö simöpali pia salo’ ĩ na Teusö a kuumaö!” ĩ na Teusö a kai a wäsä sinomo noai, ĩ anö ĩ na tä kuu tä, tä säökököma> ĩ na Estêvão a kuuma.

44 ĩ na a kuu nö, <Salo ösö sai ha Teusö a kuo noai, sanöma töpö kuo maapö tä uli ha kamakö hai nö patapö töpö huulö pamö ĩ a sai thapoma. “ĩ na a sai kui ipa wa sai thaa totikiö!” Teusö anö ĩ na Moisés a noa thaa totioma kutenö, ĩ na a sai kui a sai thaa totia hōtököma.

45 ĩ a sai thakö noai, sanöma töpö kuo maapö tä uli ha ĩ kamakö hai ĩ nö patapö töpönö ĩ a sai tälö nö, ĩ a sai kai konasolöma. Josué anö ĩ töpö kai

konasolö wi, Teusö anö tiko töpö sasupalö noai, kamakö hai ĩ nö patapö töpönö ĩ tä uli täa asalö nö, Teusö a hai salo ösö sai thapotima. Davi a kupo paio mi tä, ĩ tä uli ha Teusö a hai salo ösö sai kuo soama.

46 ĩ na tä kua tä, Teusö anö Davi a totiapala apa sinomoti noai, Teusö a na ĩ a hapalo nö, “Teusö ai. Jacó anö wa thapo noai ĩ waö! Au sai sa sai thaköpököö! ĩ a sai na wa pilitiopöö!” ĩ na Davi a kuuma.

47 ĩ na Davi a kuuma maaki, Salomão anö ĩ a sai thaa haiköma.

48 ĩ a sai na Salomão anö Teusö a thaki pia salo, a sai thaköma maaki, sanöma makönö sai a thakö noai, ĩ a sai na Teusö a pata pilio mai kitä. Ösö hamö Teusö a kupoli, sanöma makönö sai a thakö noai, ĩ a sai na ĩ a pata kuo mai kitä! ĩ na Teusö a kai a wäsä sinomo wi, ĩ na ĩ a kuu hõtöo:

49 “Hi tä hētu hamö tä uli kupoli, ĩ ipa lotami ti. Konona sa ami maketio wi, ĩ ipa masita tä uli’ ĩ na Teusö a kuu. ĩ na a kuu nö, ‘Önö kutenö, sa kuköpö, wi na sai a kui ma sai thaköpö? Sa mota mapopö, witi ha ma sai thaköpö? Sa piliköpö, sanöma makönö ĩ ma sai thaa mai kitä ta pi kuu mai.

50 Teusö sanö ĩ sa tä pewö thama pi kuu mai’ ĩ na Teusö a kuu” ĩ na Teusö a kai a wäsä sinomo noai, ĩ na ĩ a kuuma> ĩ na Estêvão a hapalo nö, ĩ na a kuuma.

51 ĩ na Estêvão a kuu nö, <Teusö ma ta hini maapa wi. Teusö ma ta hini wanio opapa wi. Kamakö hai ĩ nö patapö töpö kua noai na, ĩ na makö ta kua hõtöowö. Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma hini wani ipö.

52 Teusö a kai a wäsä sinomo noai, au nö patapö töpönö ĩ töpö pewö peama sinomotima. “Toitai tä thaa sinomo asa wi, waiha ĩ a walokö solö kitä!” töpö kuu noai, au nö patapö töpönö ĩ töpö säma. Toitai tä thaa sinomo asa wi, ĩ Jesus a hilo wi, ĩ ma namo simököma. ĩ ma monima nö, ma säpamani kipili.

53 Teusö anö makö noa thaa noai, äju töpönö ĩ ta wäsä tolea noai, ĩ ma ta tälöma maaki, ĩ ma ta hini totio maama> ĩ na Estêvão a kuu totiatalo opama.

Estêvão a säpalö noai ĩ ta

54 Estêvão a kuu noai, juteu töpö hai ĩ pata töpönö ĩ ta hininö nö, töpö hïso opama. Töpö hïso opa nö, töpö pewö asö asömo opama.

55 ĩ na tä kua tä, Estêvão a na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua totiki ha, hi tä hētu hamö Estêvão a nonoiki nö, Teusö a wakala apöpoli, ĩ tä tapama. ĩ tä tapa nö, Teusö a kotö ha pelupö Jesus a öpapoli, ĩ tä tapa apa naio soatama.

56 ĩ tä tapa nö, <Möö nökö. Teusö anö hutu mosökö häkomapole, ĩ sa tä tapa apa kule. Teusö a kotö ha sanöma tä kupaso noai, ĩ Jesus a lö kui ĩ sa tapa apa kule> ĩ na Estêvão a kuuma.

57 ĩ na a kuu ha, juteu pata töpönö Estêvão a hini wani ipö salo, töpö sömöka kasöiki nö, töpö lalupalö nö, Estêvão a na töpö läläa soaiki nö,

⁵⁸ a huölö nö, Jetusalēi tä uli atu pata hamö a läkäpolöma. A läkälölö nö, maa mapönö a säpalöpö, Estêvão a säsä kolola apama. Estêvão a säsäti pole, watata ösönö ī töpö halole, ī töpönö ī ösökö hasulalö nö, Saulu a hīsa öpa pa, ī ösökö pewö paköma.

⁵⁹ Estêvão a säsäö ha, <Jesus Kaikana. Kawanö sa ösi konöö!> ī na Estêvão a kuuma.

⁶⁰ Ī na a kuu nö, masita tä ha a lotaiki nö, pili maekonö a hīta thaiki nö, <Ipa pata täö! Hi töpö wanisala apa wi, ī töpö hīsu thaa tihöö! Sa nö sua tihöö!> ī na Estêvão a kuu lalupalö nö, a nasi tuköma.

Atos 8

Saulu anö, Jesus a thapo wi ī töpö peamati noai ī ta

¹ Ī töpönö Estêvão a säsä tä, Saulu anö ī töpö wasu maama. <Awai. A säpalöö!> a kuuma. Estêvão a nasi tuo pole, ī tä wakala ha, Jetusalēi tä uli pata ha, Jesus a thapo wi, ai töpönö ī töpö pe epii töpö peama kolo kupoma. Töpö peama kolo kupoö ha, Jutéia tä uli pata hamö ai töpö toköamö kulasolöö, Samatia tä uli hamö ai töpö toköamö kulasoö, ī na töpö kuama. Jesus anö töpö simönö noai, Jetusalēi tä uli pata ha ī töpö pilio haio asama.

² Teusö a thapo totio opa wi, ī ai töpönö Estêvão a patiliköma. Estêvão a na ī töpö ökö lalupalö opama.

³ Saulu anö Jesus a thapo wi ī töpö peama apatima. Ī töpö sai pö ha a lisia hätäpo nö, wano töpö, suö töpö, ī na töpö läkäa thalälölö nö, sai a lototoa apöle, ī a sai ha töpö titiaköma.

Samatia tä uli ha Jesus a wäsä noai ī ta

⁴ Ī na tä kua tä, töpö selekepasö noai, ī töpönö Jesus a wäsätiilöma.

⁵ Samatia tä uli ha ai pö sai hökkökö öpii sai pö kule, ī hamö Filipe a timökito nö, ī töpö na Cristo a wäsätima.

⁶ Filipe anö ta wäsä wi, ī töpönö ī ta hinia totalalöma. Teusö anö aipö tä thaa taö asa wi, Filipe anö ī nasimö tä thatima salo, ī töpönö ta hinia totilöma.

⁷ Ī töpö na sai töpö sapäko sinomotima maaki, Filipe anö Jesus a wäsä tä, sai töpö lalupalö nö, ī ai töpö satehe epii töpö hulakö nö, töpö toköa konasolöma. Töpö huu hiopöi, Teusö anö ī töpö totia kopalöma. Töpö huatalo mi ipii, ī töpö toa naia komanöma.

⁸ Önö kutenö, ī sai pö pata ha töpö kuo noai, ī töpö pi mönaha apama.

A sapuli ipii, ī Simão

⁹ Samatia tä uli ha Filipe a huu paio mai ha, ī tä uli ha Simão a sapulimo sinomotima. A sapulimo sinomoti ha, <A kilia apatiwö> töpö kutima. <Sa

sapulimo tao opa asa kutenö, kamisa hai, pata sa asawö> ĩ na Simão a kuu sinomoma.

10 A kuu tä, pata töpö solo, samatia tili töpö pewö aiki, <Ĩ pitili ta. A sapuli ipö, Teusö anö Simão a lotetepamanö noa> ĩ na töpö kutima.

11 Simão a sapulimo sinomo nö, <A wani kila apati noa> ĩ na töpö thama tetea apa waikia salo, ĩ töpö pewönö Simão a kai a hinia totilöma.

12 Simão a kai a hini paioma maaki, Filipe a kai a hinia nömönöma. Ta topa apöle, Filipe anö ĩ ta wäsä nö, a hapalo nö, <Teusö a kaikanamo sinomo wi, ĩ na ĩ tä kuaö. Jesus Cristo a hilo wi, ĩ na ĩ a kuaö> ĩ na Filipe a kuu ha, <Filipe anö ta wäsä wi, ĩ pitili ta> ĩ na samatia tili töpö kuu nö, Jesus a tälöma. Jesus a tälö nö, wano töpö, suö töpö, ĩ na töpö kui töpö mai õhomamonasoma.

13 Simão a lö kui, a sapulimo sinomoti noai, ĩ anö Jesus a tää nainöma. Jesus a tää nainö nö, a mai õhomamono nö, Filipe a na a nokapalotima. A nokapaloti tä, Filipe aiki, <Teusö a lotete epö> ĩ na töpö pi thama pia salo, Teusö anö tä thama taö asa wi, Filipe anö ĩ tä thamatima. Tä aipamatima. Tä aipamati wi, Simão anö ĩ tä taa nö, <Kilia apawö> ĩ na a kutima.

14 ĩ na tä kua tä, Jesus anö töpö simönö noai, ĩ töpö na, <Samatia tili töpönö Teusö tä kai a hini thaliö!> ĩ na ai töpö kuu ha, ki hamö, Samatia tä uli hamö Pedro a, João a, ĩ na kilii töpö simönöma.

15-16 Samatia tili töpö aiki, <Kaikana Jesus sa thapo pi topa> ĩ na ĩ töpö kuuma ha, töpö mai õhomanöma. Töpö mai õhomanöma maaki, ĩ töpö na Teusö a õsi kua tolele, ĩ a ithopo mai ha, töpö kutioma. ĩ na ĩ töpö kutioma kutenö, Pedro a, João a, ĩ na kilii töpö waloiki nö, Teusö a na ĩ töpö hapalo nö, <Hi töpönö, kawa õsi kua tolele ĩ a täalalöpöö!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

17 ĩ na töpö kuu nö, samatia tili töpö na töpö ami waliki ha, samatia tili töpönö Teusö a õsi kua tolele, ĩ a täalalömae.

18-19 Simão a lö kui, Jesus anö töpö simönö noai, ai töpö na ĩ töpö ami waliki nö, Teusö a õsi kua tolele, ĩ a ithopamani wi, ĩ Simão a waninö ĩ tä taa nö, Pedro a, João a, ĩ töpö na, <Sa töpö höpöa nö, ĩ töpö na Teusö a õsi kua tolele, ĩ a ithopama kua wi na, ĩ na sa thama naioö! Sa thapalöma, kamakö na sitipa sa kökö totoki kitäö!> ĩ na Simão a kuu ha,

20 Pedro aiki, <Õsi töpö pea sinomoti wi, ĩ hamö au sitipa kökö kai hua pasia soatalolö. “Teusö anö noa mai ha kama õsi kua tolele, ĩ a tototaö ta” pi kuu mai> ĩ na Pedro a kuuma.

21 ĩ na a kuu nö, <Teusö a na wa õsi tomöpo mi kutenö, Teusö a na wa kalipalo mai kitä.

22-23 Wa õsi wanisala apa wi, ĩ sa tä taö waikia kule. “Kamisanö ai töpö na Teusö a õsi kua tolele ĩ sa õsi ithopama naio nö toa sö õ” ĩ na wa pi kupalo opati salo, wa pi topa mane. Wanisala wa tä thaa sipa apa sai> ĩ na Pedro a

kuu nö, <“Sa wanisala wi, ĩ tä matamanöö! Wanisala sa tä thaa pi topa wi, ĩ tä matamanö nö, kamisa na a hĩso tihöö!” ĩ na Teusö a na a kuu!> ĩ na Pedro a kuuma.

24 ĩ na Pedro a kuu ha, Simão aiki hõttöwö, <“Ĩ na Teusö anö wa thama kitäö!” makö kuu ke maaki, Teusö a na makö hapalo nö, “Ĩ na Simão a thama tihöö!” ĩ na pö kuu!> ĩ na a kuuma.

25 ĩ na tä kua tä, Pedro a, João a, ĩ töpönö Teusö a kai a wäsä nö, kai a kateha nö, Jetusalēi tä uli hamö töpö huu koonö tä, Samatia tä uli pata ha sai pö hõkkökö öpii sai pö kule hamö, Jesus ta topa apöle ĩ ta wäsätiilöma.

Esiópia tili pata tä na Filipe anö Jesus a wäsä noai ĩ ta

26 ĩ na tä kua tä, Filipe a na Teusö a hai ĩ äju tä hapalo nö, <A husöö! Ki hamö, Jetusalēi tä uli ha piliso ola kule, Kasa tä uli ha ĩ piliso kolo kulakili, sai a kuo maa pa tiso kule, ĩ tiso ha töpö satehe epii töpö huatalo mi, ĩ tiso hamö a hulölöö!> ĩ na a kuuma.

27 ĩ na a kuu ha, Filipe a husolo nö, ĩ hamö a hulaselöma. ĩ hamö, esiópia tili pata tä aiki, ĩ eunuku tä hilo wi, Jetusalēi tä uli hamö ĩ a Teusömomö huma,

28 a Teusömo matalo nö, a koonö tä, Teusö a kai a wäsä sinomo wi, ĩ Isaías anö waheta tä säököpalö noai, ĩ tä mötima. Kapalu anö töpö pi saiapalati wi, ĩ ösö na esiópia tili pata tä lotiki nö, waheta tä mötima.

29 Tä möö soatia tä, Filipe a na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a hapalo nö, <Ki a na wa waloikitö nö, a nokapalölöö!> ĩ na a kuu ha,

30 Filipe a lälää hailölö nö, a waloikitö nö, esiópia tili ta hinima. Isaías anö waheta tä säöka noai, esiópia tili tänö ĩ waheta tä kateha pole, Filipe anö ĩ ta hini nö, <Wa ta katehati pole, ĩ wa tä hini totia kule?> ĩ na Filipe a kuuma.

31 ĩ na a kuu ha, <Ma. Sa pi hatukupamanöpö, ĩ tä kua kule ta o? Hisa ha a loa naikisoö!> ĩ na esiópia tili tä kuuma.

32 Pi naka. ĩ esiópia tili tänö tä waheta katehati noai, ĩ na ĩ tä waheta kuuma: <Oweha a säpali pia salo, a täa thalölö wi na, ĩ na ĩ a täa thaa hõttölölöma. Oweha a ose kõi wai päsä tä, a wai lalupalö mi kua wi na, ĩ na ĩ a lalupalö kua hõttö maama.

33 ĩ a pepalama apama. A wanisala mi ipö maaki, ĩ a pepalama apama. A säpalöma ha, hi masita tä uli hamö a pilio matasoma. Önö kutenö, kama hai ĩ ola töpö kuo maama salo, ĩ töpö a kateha mai kitä> ĩ na ĩ tä waheta kuuma.

34 ĩ na ĩ tä waheta kuu wi, ĩ ta kateha nö, <Teusö a kai a wäsä sinomo noai, ĩ anö ĩ witi pili a katehama? Kama aiki hãtowö? Ai tä aiki hãtowö?> ĩ na Filipe a na ĩ na esiópia tili tä kuuma.

35 ĩ na a kuu ha, Filipe anö ĩ waheta kuu wi, ĩ ta kateha nö, Jesus ta wäsä soatama.

36 Jesus ta wäsä nö, ĩ piliso hamö töpö huulö tä, maa tuu ha töpö hasuoma. Töpö hasuo tä, ĩ esiópia tili pata tä aiki, <Möö nökö. Maa tuu kua kule. Sa mai õhoma mi salo> ĩ na a kuuma.

37 [A kuu ha, <Awai. “Wa kuuhe, ĩ pitili ta. Jesus sa pii” ĩ na wa kuu ha, wa mai õhoma pia kule> ĩ na Filipe a kuuma. A kuu ha, <Awai. Pitili ta. “Jesus Cristo a hai, ĩ Teusö pelupö a” ĩ na sa kuu naia kule> ĩ na esiópia tili pata tä kuu nö,]

38 <Ösö opitamanöö!> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu ha, ösö opitamanö nö, töpö ithopalo nö, maa tuu ha töpö ekuiki nö, ĩ ha töpö kalola nö, ĩ ha Filipe anö esiópia tili tä mai õhomanöma.

39 A mai õhomanö nö, töpö söposöa kopalo nö, Teusö a õsi kua tolele, ĩ anö Filipe a täa soatalölöma. Filipe a täa soatalölöö ha, a tapa kõo maama. Esiópia tili pata tä aiki, a pi mönaha apa salo, <Aitaköö! Aitaköö!> a kuu kai konasolöma.

40 Filipe a lö kui, Asotu tä uli ha a waloa soataköma. A waloa soataiki nö, Jesus a wäsäma. ĩ ha a husoa kono nö, Sesatéia tä uli hamö a huulö tä, sai pö hõkökö öpii sai pö pewö hamö a hasuso tä, ta topa apöle, Filipe anö ĩ ta wäsätölöma.

Atos 9

Saulu anö Jesus a thapo wi a kupaso noai ĩ ta

Atos 22.6-16; 26.12-18

1 ĩ na tä kua tä, Jesus pata ta hini sinomoti wi, Saulu anö ĩ töpö wanipo nö, <Ĩ sa töpö säpamanöpöö!> a kuu nö, Teusö a täpä totio wi, ĩ pata tä na Saulu a ekuiki nö,

2 <Tamaasöku tä uli pata ha sa hulolö nö, Jesus a thapo wi ĩ sa töpö talalö nö, suö töpö solo sa töpö õkapamanö nö, hisimö, Jetusalēi tä uli pata hamö sa töpö suaki solö nö, ĩ na sa töpö thama pia salo> ĩ na Saulu a kuuma. ĩ na a kuu nö, <Tamaasöku tä uli ha juteu töpö kokamo sinomo wi, ai sai pö ha töpö kokamo seteko wi, ĩ töpö na waheta wa tökö simöpalöö! Kamisa na ĩ waheta wa tökö simöpalöpököö! ĩ wa tökö simöpalöma, ĩ töpö aiki, “Naiö! Töpö suaalö tihöö!” ĩ na ĩ töpö kuu mai kitäö!> ĩ na Saulu a kuuma.

3 ĩ na Saulu a kuu ha, <Awai!> ĩ na pata tä kuu hõttöö ha, Saulu a alulö nö, Tamaasöku tä uli pata ha a ateo tä, hutu mosökö ha ta pata wakala apii, Saulu a na ĩ ta pata ithoa läpaköma.

4 ĩ ta pata ithoa läpaki ha, masita ha Saulu a kea soasoma. A kea soalo nö, Saulu a paa tä, <Saulu ai. Wi na wa pi kuu salo, sa peamatii?> ĩ na ta kuu soatasoma.

5 ĩ na ta kuu ha, <Pata. ĩ witi wa?> Saulu a kuu ha, <Kawanö sa peamati wi, ĩ Jesus sa. A hoköpaloö!

- 6 Tamaasöku tä uli pata ha wa talalo nö, ki ai tä aiki, kawa na ĩ a waloiki nö, “Ĩ na wa kuapököö!” ĩ na ĩ a kuu kitäö!> ĩ na ta kuu soatama.
- 7 ĩ na ta kuu pole, Saulu a na töpö huu naine, ĩ töpönö ĩ ta hini naia kule maaki, pili töpö mamö sainö sanöma tä tapa totio mi kutenö, töpö kilia apölo nö, töpö hapalo mai, töpö öpaha pasitioma.
- 8 <A hoköpaloö!> ta kuu ha, Saulu a hoköpalo nö, a mamö kasö mia mane maaki, lope epii a mamö huu maa soatapöma. A mamö huu maa soatapi ha, ai töpönö a tutulölö nö, Tamaasöku tä uli pata hamö a kai talaso tasoma.
- 9 A kai talalotö nö, 3 tä mumi kui tä mumi kupo tä, tä tapa mai, a ia mai, a amisio mai, ĩ na Saulu a kua pi kupotima.
- 10 ĩ na Saulu a kua pi kupoti tä, Tamaasöku tä uli pata ha a pilile, Jesus a thapo wi, ĩ Ananiasö a hilo wi, ĩ a na Jesus pata tä tapamonasoma. Ananiasö a manimo tä, Jesus a tapamo maama. A mio mai ha, a mamö tetea soatia tä, Jesus a tapamonasoma. A tapamono nö, a hapaloma. A hapalo nö, <Ananiasö> a kuu ha, <Ö! Kaikana ai. Ka pi tä?> a kuu hötöoma.
- 11 A kuu hötöoö ha, <A hoköpaloö! Ki ha, Tiso salilii tiso kolo kule, ĩ tiso ha Jutasö a sai pö kule, ĩ hamö a alulöö! ĩ hamö wa walotaikitö nö, “Tasu tä uli ha a piliamö kuo wi, ĩ Saulu a hilo wi, hisa ha ĩ a kua kule?” ĩ na wa kuu! Ki sai a ha kamisa na Saulu a hapalo waikilati kitä> ĩ na Jesus a kuuma.
- 12 ĩ na a kuu nö, <Saulu a na Ananiasö wa hilo wi, ĩ wa uni tapamonasoma. Wa uni tapamono nö, Saulu wa mamö huu topa komaköpö, Saulu wa mamö höpöama> ĩ na Ananiasö a na uni tä na ĩ na Jesus Kaikana a kuuma.
- 13 ĩ na Jesus a kuuma ha, <Kaikana ai. Naiö! “Wa thapo wi, Saulu anö ĩ töpö peama apati sai thaliö!” ĩ na töpö satehe epii töpö kuu thali nökö> ĩ na Ananiasö a kuuma.
- 14 A kuu nö, <Ki ha, Teusö a täpä sinomo wi, ĩ pata töpö aiki, “Ai töpönö Jesus a naka nö, ĩ a na töpö hapalo sinomo wi, ĩ töpö ökapalölöö!” ĩ na Saulu a na, ĩ na pata töpö kuuma thali nökö> ĩ na Ananiasö a kuuma.
- 15 ĩ na a kuuma maaki, Jesus pata tä aiki, <A alulöö! Kamisanö Saulu sa kalipalama pia salo, kamisanö ĩ sa saia waikili kipili. Sa saia waikilöma kutenö, juteu töpö a hilo pasio mai ĩ töpö, ĩ töpö hai ĩ kaikana töpö, isöhaeu töpö, ĩ na töpö kui töpö na Saulu a alulö nö, sa wäsä kuki kitä> ĩ na Jesus pata tä kuu nö,
- 16 <“Kawanö sa wäsä totioö ha, ai töpönö pe epii wa peama kitäö!” Saulu a na ĩ na sa kuu kitä> ĩ na Ananiasö a na ĩ na Jesus a Kaikana kuuma.
- 17 ĩ na Jesus a kuu ha, ĩ a sai hamö Ananiasö a hulolö nö, a lisipalo nö, Saulu a höpöa nö, <lpa Saulu ai. Ki piliso hamö wa huima tä, kawa na Jesus a Kaikana tapamonaso noai, kawa na ĩ anö sa simöpali ke. Wa mamö huu topa

kōki, Teusö a ösi kua tolele, kawa na ĩ a kua totiki, ĩ na wa thamapö, Jesus anö sa simöpali ke> ĩ na Ananiasö a kuuma.

18 ĩ na a kuu tä, salaka ösö kui na, pili a mamokö ha ĩ na tä kui tä kelasoma, Saulu a mamö höpöpöo opama maaki, a mamö topa kōo soataköma. A mamö topa kōo soataiki nö, a hoköpalo nö, ĩ na tä kua tä, a mai öhomamonasoma.

19 A mai öhomamono nö, a ia kōo nö, a lotetea apa kopasoma.

Tamaasöku tä uli pata ha Saulu anö Jesus a wäsäti noai ĩ ta

Satehe epii tä mumi ha, Tamaasöku tä uli pata ha Jesus ta hua sinomo wi, ĩ töpö na Saulu a kutioma.

20 A kutiki nö, juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ sai pö hamö Saulu anö Jesus a wäsä hätäpo soa nö, <Jesus a hai, ĩ Teusö a ulupö pasiwö> ĩ na a kutima.

21 ĩ ta kuu hini wi, ĩ töpö aiki, <Kilia apawö. Jesus a nakati wi, Jetusalēi tä uli pata hamö ĩ töpö pewö mapamani pia salo, ĩ töpö säpamati noai, hi ĩ a. Jesus a nakati wi, ĩ töpö ökapalö nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö na ĩ töpö sulölö pia salo, hisa ha a walokö noai, hi ĩ a> ĩ na töpö kutima.

22 ĩ na töpö kutima maaki, Saulu a hapalo lotetea apa nö, Tamaasöku tä uli ha juteu töpö pililati, ĩ töpö na, <ĩ naköö! ĩ naköö! Jesus a kaikanapalö noai, ĩ a> ĩ na Saulu a kuu totio opaö ha, juteu töpö hapalo hōtöo maama.

23 ĩ na tä kua tä, satehe epii tä mumi matalo nö, juteu töpö aiki, <Saulu ma wani säpalöpö!> ĩ na töpö hätomo nö, töpö kuuma maaki, ai tänö ĩ ta wäsäö ha, Saulu anö ĩ ta hini hōtölöma.

24 Saulu a säpali pia salo, Tamaasöku tä uli sika pata ha tä pata hokolole, ĩ ha töpö lisito sinomo wi, ĩ sami taka holele, ĩ taka ha juteu töpö läapalotima. Wakalai ha töpö läapalotii, mumai ha töpö läapalotii, ĩ na töpö kuatima.

25 Töpö läapalotima maaki, mumai ha Saulu a kai a huati wi, wöo a pata ha ĩ töpönö Saulu a titiki nö, tä pata hokolole, ĩ ai tä hētu pata hamö Saulu a pi ithoamö thaa kopamanöma.

Jetusalēi tä uli pata hamö Saulu a hulasolö noai ĩ ta

26 Saulu a pi ithoamö thaa kopamani ha, Jetusalēi tä uli pata hamö a hua soasolöma. A hua soalölö nö, ĩ hamö Jesus ta hua sinomo wi, ĩ töpö na Saulu a kuo pi topama maaki, Saulu a na ĩ töpö kili ipama. <Saulu anö Jesus ta hua wi, ĩ a mai kitä> ĩ na ĩ töpö pi kuuma.

27 ĩ na töpö pi kuuma maaki, Jesus anö töpö sailö noai, ĩ töpö na Pahanapé anö Saulu a hilakölö nö, a hapalo nö, <Piliso na töpö huima tä, Saulu anö Jesus a Kaikana tapama thaliö! Saulu a na Jesus a hapaloma thaliö! Ki ha, Tamaasöku tä uli ha a kili mai, Jesus a wäsätima thaliö!> ĩ na Pahanapé a kuu läoma.

28 Ī na Pahanapé a kuu läoma, ĩ na tä kua tä, ĩ töpö na Saulu a kua naiki nö, Jetusalēi tä uli pewö hamö a hutu pamö

29 a kili mai, Jesus a Kaikana wäsätima. Juteu töpönö köteeku töpö kai hini wi, ĩ töpö na Saulu anö ta wäsäo ha, Saulu a na ĩ juteu töpö hapalo nomöho opa höttöoma. Töpö hapalo höttöo nö, Saulu a säpa pi topama.

30 Saulu a säpa pi topa wi, Jesus a thapo wi ĩ töpönö ĩ ta hininö nö, Sesatéia tä uli hamö Saulu a hilakötö nö, Tasu tä uli hamö a simöpalöma.

31 Ī na tä kua tä, Jutéia tä uli pata, Kaliléia tä uli pata, Samatia tä uli pata, ĩ na tä uli kui tä uli pewö hamö Jesus a thapo wi, ai töpönö ĩ töpö peama kōo maama. Pea mai, töpö lotetea apöpasoma. Jesus a Kaikana hini totiatalo opaö ha, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ töpö ösi lotetea apöpamanö nö, töpö satehea apöpamanöma.

Enéias a toa komanö noai ĩ ta

32 Ī na tä kua tä, Pedro a pata hupalo hätäpoti tä, Lita tä uli hamö Teusö a thapo wi ĩ töpö pilile, ĩ töpö na Pedro a hama huu kölöma.

33 A talalo nö, Enéias a hilo wi, ĩ a talalöma. Enéias a wani kōheo sinomo wi a wani kutenö, a pilio soatioma. A wani huatalo mai ha, 8 tökö inama kui tökö inama hasua kua waikipasoma.

34 Ī na a wani kupaloti tä, Pedro a pata hapalo nö, <Enéias a wani! Jesus Cristo anö wa toa komani ke. A hoköpalöö! Wa paa wi, ĩ au tökö öka kopalöö!> ĩ na Pedro a pata kuu ha, a wani hoköa soatasoma.

35 A hoköa soatalo nö, Lita tä uli ha töpö pilile ĩ töpö, Satö tä uli ha töpö pilile ĩ töpö, ĩ na kilii töpö pewönö Enéias a wani talalö nö, ĩ töpönö Jesus a naka läa soalöma. Jesus a naka soalö nö, Jesus a thapoma.

Tapita a temöa konaso noai ĩ ta

36 Ī na tä kua tä, Jopi tä uli ha suö tä hai, ĩ Tapita a hilo wi, ĩ a kuoma. <Tapita a> juteu töpö kuu pasio wi, köteeku töpö kai pasiwö, <Tokasö a wani> ĩ töpö kuu pasioö. Tokasö a hai, Jesus a thapo wi ĩ a kuoma. ĩ a noio opa sinomotii, toitai tä thaa sinomoö, wani tä na töpö honimo opati tä, ĩ töpö täpä sinomoö, ĩ na ĩ a kua sinomotima.

37 Ī na a kua tä, a salipalo nö, a nomasoma. A nomasoö ha, ai töpönö a nomawö salupalö nö, sai a hösöka ha a nomawö pi alaköma.

38 A alaköma tä, Jesus a thapo wi, Pedro a pata na ĩ töpönö polakapi töpö simönöma. <Lita tä uli ha Pedro a kua kulaiö!> ĩ na tä kuu hininö nö, Lita tä uli atepa apa kutenö, Pedro a na ĩ töpö simönöma. ĩ na tä kua tä, töpö simönö noai, ĩ töpö waloikitö nö, <Kamisamakönö wa nakamö huu ke> ĩ na Pedro a na ĩ na ĩ töpö kuuma.

39 Ī na tōpō kuu ha, Pedro a nokalolō nō, a waloikitō nō, sai a hösōka hamō Pedro a kai tupolō nō, ĩ ha suō tōpō hai ĩ peanopō tōpō noma waikilaso noai, Pedro a na ĩ tōpō suō sototatima. Tokasō a nomasoō ha, tōpō ōkō kai sototatima. Tōpō ōkō kai sototati nō, Tokasō anō haloī ōsōkō tiāpalō noai, Pedro a na ĩ tōpō suōnō ĩ ōsōkō mōma hātāpotima. Haloī ōsōkō hototii, ai ōsōkō lapei, ĩ na ōsōkō kui, ĩ ōsōkō satehe epīi ōsōkō mōma hātāpotima.

40 Ī na tā kua tā, Pedro a patanō ĩ tōpō pewō atupamanō nō, pili a maekonō a hīta thaiki nō, Teusō a na a hapaloma. Teusō a na a hapalo paio nō, nomawō tā pi alale ha, ĩ ha Pedro a ōpa nomōhōtalo nō, <Tapita ai. A hokōpaloō!> ĩ na Pedro a kuu ha, a mamō tetea kopasoma. A mamō tetea kopalo nō, Pedro a talalō nō, a loa sononoa kopasoma.

41 A loa sononoa kopasoō ha, Pedro a ami totokō nō, a sōpōa konōma. A sōpōa konō nō, Jesus a thapo wi ĩ tōpō, suō tōpō sinoa kopaso noai ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, Pedro anō ĩ tōpō naka kōo nō, suō tā temii ĩ a mōma kōoma.

42 Suō tā temōa komani wi, Jopi tā uli pewō hamō ĩ ta wāsā hātāpoō ha, Jesus a Kaikana thapo wi, ĩ tōpō satehe epīi tōpō kupasoma.

43 Ī na tā kua tā, salo ōsō na Simão a kalipalo sinomo wi, ĩ a sai ha Pedro a kutioma. Ī ha a kutia tā, satehe epīi tā mumi matasoma.

Atos 10

Sotatu tā Kohonéliu a

1 Sesatéia tā uli pata ha Kohonéliu a pilioma. Sotatu tōpō satehe epīi, 600 tōpō kui, ĩ itália tili tōpō sotatu a hilo wi, ĩ tōpō na Kohonéliu a sotatumo naioma. Kohonéliu anō satehe epīi, ĩ 100 sotatu tōpō kui tōpō simōa sinomotima.

2 Kohonéliu a, kama ai tōpō, ĩ na tōpō kui tōpōnō Teusō a hini totio wi, ĩ tōpō kuoma. Ī tōpō Teusōmo sinomoma. Wani tā na juteu tōpō honimo wi, ĩ tōpō na Kohonéliu anō sitipa kōkō totoma sinomoma. Teusō a na a hapalo sinomoma.

3 Ī na tā kua tā, motokō akāpo tā, Teusō a hai ĩ āju tā walokōma. A walokō noai, Kohonéliu anō ĩ a uni talalōma. Ī a talalō nō, ĩ āju tā aiki, <Kohonéliu ai!> a kuu ha,

4 Kohonéliu a kili ipa salo, a mamō teteo päoma. A mamō tetea päiki nō, <Ka tā, pata tā?> a kuuma. A kuu ha, <Teusō a na wa hapalo sinomo wi, ĩ tā na Teusō a pi moti mai kitäö! Wani tā na tōpō honimo opa tā, ĩ wa tōpō täpä sinomo wi, ĩ tā na Teusō a pi moti nai mai kitäö!

5 Ōnō kutenō, Jopi tā uli ha ai tōpō simōpalōö! Simão a, ĩ Pedro a hilo kua naine, ĩ a nakalō tasopökōö!

6 Salo ōsō na ai Simão a kalipalo sinomo wi, mōtati tuu kasō pata hamō ĩ a hai ĩ sai a kulati, ĩ a na Simão Pedro a kua naia kule> ĩ na ĩ āju tā kuuma.

7 Ī na a kuo totioikilö nö, a konasolö noai ha, Kohonéliu anö töpö kalipalama sinomo wi, ĩ ai polakapi töpö nakalöma. Kohonéliu a na ai sotatu tä kalipalo sinomo noai, ĩ a naka nainöma. Ī sotatu tänö Teusö a hini totio wi, ĩ a naka nainöma.

8 Töpö nakalö nö, āju tä kuu noai, ĩ ta wäsä nö, Jopi tä uli ha ĩ töpö simönöma.

Pedro anö salo pö uni tapa noai ĩ ta

9 Ī hena tä, Jopi tä uli ha töpö ateo opa tä, motokö hētupo tä, Teusö a na Pedro a hapalo pia salo, sai a hösöka salöi, ĩ a sai hösöka na a tupölöma.

10 Teusö a na a hapaloti tä, a oia apöpasoma. A oi ipö tä, ĩ a sai ösimö ha ai töpönö nii tä thapala tä, salo kökö pi ithopaso wi, Pedro anö ĩ tä uni tapama.

11 Hutu mosökö häkopalo laso noai, ĩ tä tapa tä, ĩ taka hamö sawana tökö kui, tä ola ökala tä, tä ithopole, ĩ tä talalöma.

12 Ī sawana tökö ösimö ha, masita tä uli ha salo pö holea pasio wi ĩ pö, ösö ha salo pö katä pasio wi ĩ pö, ĩ na kökö kui kökö pewö titioma.

13 Ī kökö pi itho lasoa tä, Pedro anö ta hinima. <Pedro ai. A öpaikoö! Salo kökö pi itho pole, ĩ kökö ithosoö ha, kökö wani säpalö nö, kökö oalöö!> ĩ na ta kuu haio lasoma.

14 Ī na ta kuu haia lasoa ha, <Pata tä! Ī na a kuu tihöö! Ī sa kö oa mai kitä. Ī kökö sami. Sa waio opaö> ĩ na Pedro a kuu hõtöoma.

15 Ī na Pedro a kuu hõtöoö ha, ta pata hapalo kota nö, <Teusö anö pö ausia totipalö noai, ĩ pö na, “Töpö wani sami ipöö!” a kuu tihöö!> ĩ na ta kuuma.

16 <Mi kökö oalöö! Mi kökö oalöö! Mi kökö oalöö!> ĩ na Pedro a na ĩ na ĩ ta kuu pi kupasoma, ĩ tökö soatawö, ĩ salo pö kai ösöa koo soasolöma.

17 Ī salo pö na Pedro a pi tapotiki nö, <Wi na taköö!> ĩ na a pi kuti tä, Kohonéliu anö töpö simöpalö noai, ĩ töpö aiki, <Witi ha Simão sai pö kua?> ĩ na ai töpö na ĩ na töpö kuu nö, Pedro a kuta wi ĩ a sai sika hokolole, ĩ ha piliso holele, ĩ taka ha ĩ töpö waloiki nö,

18 <Hi a sai na hama tä Simão Pedro a kua kule?> ĩ na ĩ töpö kuuma.

19 Ī na tä kua soa tä, salo pö na Pedro a pi tapoa soa tä, Teusö a ösi kua tolele, ĩ aiki, <Pedro ai! Polakapi töpönö wa taeti kuleö!

20 Önö kutenö, wa öpapalo nö, a ithopaloö! Ī töpö na a nokalölöö! Kamisanö sa töpö simöpalö noai, ĩ töpö kutenö, ĩ töpö na a noka kili tihöö!> Pedro a na ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuuma.

21 Ī na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuu ha, Pedro a ithoa soatalo nö, ĩ töpö na, <Kamakönö sa taeti pole, ĩ saö! Wi na makö pi kuu salo, makö huu ke?> ĩ na Pedro a kuuma.

22 Ī na Pedro a kuu ha, <Kohonéliu anö satehe epii, 100 sotatu töpö kui töpö simöa sinomo wi, ĩ anö samakö simöpalöma. Ī a totiatalo opaö. Teusö a hini totio wi ĩ a. “Kohonéliu a totiatalo opaö” ĩ na Kohonéliu a na ĩ na juteu töpö pewö kuu sinomoö> ĩ na ĩ töpö kuuma. Ī na töpö kuu nö, <Kohonéliu a na Teusö a hai ĩ āju tä aiki, “Pedro a nakalötöo! Au sai a ha a waloki ha, ma hinipököo!” ĩ na āju tä kuumaö!> ĩ na töpö kuuma.

23 Ī na töpö kuu ha, <Hapo. Hisa ha pö kua paikiö!> Pedro a kuu ha, ĩ ha töpö kua paiköma. Ī ha töpö kuo paikö nö, ĩ hena tä, ĩ töpö na Pedro a noka soasolöma. Jopi tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö pilio noai, ĩ ai töpö noka naisolöma.

24 Ī töpö nokalölö nö, ĩ hena tä, Sesatéia tä uli ha ĩ töpö kopölöma. Kohonéliu anö ĩ töpö kōo tatima. Ī töpö kōo tatima kutenö, kama ai töpö, kama hai ĩ noi töpö, ĩ na töpö kui töpö naka läo waikitama.

25 Ī na tä kua tä, Kohonéliu a sai pö ha Pedro a lisipo tä, Pedro a na Kohonéliu a waloa läiki nö, <Pedro a hai ĩ pata tä sai> ĩ na Kohonéliu a pi kuu salo, pili a maekonö a hīta thaiki nö, a māi po läoma.

26 Kohonéliu a maekonö a hīta thaiki nö, a māi poa ha, Pedro anö a öpapamanö nö, <A öpapaloö! Sanöma wa kui na, ĩ na sa kuö hōtōwō> ĩ na Pedro a kuuma.

27 Ī na a kuu nö, Kohonéliu a na a hapalo nö, a lisipalo nö, töpö satehe epii töpö lole, ĩ töpö talalöma.

28 Ī töpö talalö nö, ĩ töpö na Pedro a hapalo nö, <Juteu pata töpö sai aiki, “Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na juteu wa noimoti maikiö! Ī tiko töpö na a loo naitio tihöo!” ĩ na pata töpö kuu wi ĩ ma tä taö waikia kule. Ī na juteu pata töpö kuu kule maaki, Teusö aiki, “Ai sanöma tä na, ‘Ī a sami’ ĩ na a kuu tihöo!” kamisa na ĩ na Teusö a kuuma.

29 Önö kutenö, kamakönö sa nakaö ha, “Päla. Sa huu mai kitä” sa kuu mai ha, sa noka soatasolöma> ĩ na Pedro a kuuma. Ī na a kuu nö, <Wi na wa pi kuu salo, sa naka kipili?> ĩ na Pedro a kuuma.

30 Ī na a kuu ha, Kohonéliu aiki, <Hi wisahata ha, motokö akäpo tä, kamisa sai pö na sa kuiki nö, Teusö a na sa hapalotima. Teusö a na sa hapalo tä, ĩ ai tä mumi, ai tä mumi, ai tä mumi, ĩ na kilii tä mumi mapasoma. Teusö a na sa hapaloti tä, haloi ösö ausi ipii ösökö na ai tä haloiki nö, kamisa na a tapamonasoma.

31 A tapamono nö, “Kohonéliu ai! Teusö a na wa hapaloti noai, Teusö anö ĩ ta hinimaö! Wani tä na töpö honimo pasitia tä, ĩ töpö na sitipa wa totoma sinomo wi ĩ tä na Teusö a pi moti mai kitäo!

32 Önö kutenö, Jopi tä uli ha ai töpö simöpalöö! Simão a, ĩ Pedro a hilo kua naine, ĩ ma nakalöpököo! Salo ösö na ai Simão a kalipalo sinomoti wi, mötati

tuu kasö pata ha ĩ a sai pö kulati, ĩ a na Simão Pedro a hamamo tasoa” kamisa na ĩ na ĩ a kuu kipiliö!

33 ĩ na ĩ a kuu ha, wa naka soalöma. Wa huu soatale, ĩ tä topa. Huki hi a sai ha samakö pewö kua kule. Hisa ha Teusö a kua naia kule. “ĩ töpö na ĩ ta wäsäö!” ĩ na Teusö anö wa noa thaa noai, ĩ sama ta hini pi topa apa kule> ĩ na Kohonéliu a kuuma.

Kohonéliu töpö na Pedro a kuu noai ĩ ta

34 ĩ na Kohonéliu a kuu ha, Pedro a hapalo hõttöoma. A hapalo nö, <Huki sa pi hatukulaso ke. Teusö anö sanöma makö pewö pi ipaö. Ai töpö pi ipa asaö, ai töpö pii mi, ĩ na Teusö a kua mai kitä. ĩ makö pewö pi ipa soataö.

35 ĩ tä uli pewö hamö sanöma töpö pewö pilia setekepai, ĩ ai tänö Teusö a hini, ĩ anö toitali tä thaö, ĩ na ai tä kuaö ha, ĩ a na Teusö a noimo opa hõttö kitä. “Tiko wa kutenö, kawa na sa noimo mai kitäö!” ĩ na Teusö a kuu mai kitä.

36 Isöhaeu makö na Teusö anö kama kai a simönö noai, ĩ ma ta taö waikile kitä. Sanöma makö pewö na Jesus Cristo a kaikanamo wi, ĩ anö makö pewö noima kōö ha, Teusö a na makö noimo opa wi, ĩ ta topa apöle, Teusö anö ĩ ta wäsäma.

37 “Wanisala ma tä thati wi, ĩ ma tä hosalö nö, pö mäi õmonoö!” ĩ na João a kuti noai ha, Kaliléia tä uli pata na ai töpönö Jesus ta wäsä soaköma. Jutéia tä uli pewö pata ha ĩ ta wäsä nömöoma.

38 “Teusö anö nasaté tili tä Jesus a sailö nö, Jesus a na Teusö anö kama õsi kua tolele ĩ a õsi ithomanö nö, Jesus a õsi na Teusö a õsi kua tolele, ĩ a kuiki nö, Jesus a õsi lotetepamanömaö!” ĩ töpö wäo nö, ĩ na töpö kuu hätäpotima. ĩ töpö kuu hätäpoti noai, ĩ ma ta hini ipa waikile kitä. Jesus a na Teusö a kua totiköma kutenö, ĩ tä uli pewö hamö Jesus a huti nö, sanöma töpö totiapala apati nö, ai töpö na Sai tä sai pata sapäko opati noai, Jesus anö ĩ töpö pewö toa komanöma.

39 Jetusalëi tä uli pata, ai tä uli ha ai juteu töpö pilile ĩ tä uli, ĩ na kilii tä uli na Jesus a huti pamö a kua soataloti noai, ĩ sama tä tapa kipili. Hii ti pakalai ti ha ai töpönö söpala ösönö Jesus a lototomakö nö, a säpali kipili.

40 A säpali kipili maaki, polakapi tä mumi matalo nö, Teusö anö a temöa komanöma thali. A temöa komanö noai ha, Teusö anö a tapamoa komani kipili.

41 ĩ töpö pewö na kuno mai. Teusö anö samakö saipalö noai, ĩ samakö na Jesus a tapamoa komani kipili. Jesus a temöa kono nö, kamisamakö na a iapalo naio kipili. ĩ samakö na Teusö anö Jesus a tapamoa komani kipili.

42 Kamisamakö na Jesus a tapamoa kono nö, ĩ na samakö noa thaa kipili: “ĩ töpö pewö na ta topa apöle ĩ ta wäsäö! ‘Teusö anö Jesus a saipalöma kutenö, sanöma töpö pewö na tä makokama läo kitä. <Makö totiatalo opa asama

kutenö, Teusö a sai pö ha pö kononöö!> ai töpö na ĩ na Jesus a kuu asa kitäö! ĩ na tä kua tä, ai töpö na, <Makö wanisala apatima kutenö, töpö pea sinomo wi, ĩ töpö uli pö na pö kōa pasilolöö!> ĩ na Jesus anö ĩ töpö noa thaa pasio kitäö! Ai töpö temö asawö, ai töpö nomawö pasiwö, ĩ na töpö kui töpö na Jesus a kuu totio kitäö! ĩ na pö kuu hätäpöö!” ĩ na Jesus anö samakö noa thaa kipiliö!

43 Teusö a kai a wäsä sinomoti noai, ĩ töpö pewönö Jesus a wäsä totioma. Jesus a wäsä nö, ĩ na ĩ töpö kuuma: “Jesus a pitili’ ai töpö pi kuu nö, ĩ töpönö Jesus a thapo kutenö, ĩ töpönö wanisala tä thatala apati noai, ĩ tä na Teusö a hĩso opa noai, Jesus anö ĩ tä maa totia kopamani kitäö!” ĩ na Teusö ta wäsä noai, ĩ na ĩ töpö kuuma> ĩ na Pedro a kuu totiatatolima.

44 ĩ na Pedro a kuu nö, a hapalo soa tä, Pedro a hini noai, ĩ töpö pewö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a itholo nö, ĩ töpö na a kuköma.

45-46 ĩ töpö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kukö noai, ĩ töpönö tä kai a aipö öpii tä kai a thaa nö, <Teusö a totiatalo opa asawöö!> ĩ na töpö kupaloma. ĩ töpö kupalo wi, juteu töpönö Jesus a thapo noai, Pedro anö ĩ töpö hama kai huu noai, ĩ töpönö ĩ töpö kai aipö a hininö nö, töpö pi honipo nö, <Hi töpö hai, juteu töpö pasi mai kitä maaki, ĩ töpö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a lisia nö kilipamanö noa ia!> ĩ na töpö pi honipo opa nö, töpö kupalo opama.

47 ĩ na tä kua tä, Pedro a hapaloma. <“Hi töpö mäi öma maikiö!” ai tä kuu kitä ta o? Kamakönö Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma täli kipili. ĩ na makö kuapili na, ĩ na hi töpö kua hõtöo ke nökö. Önö kutenö, hi töpö mäi ömonasopököö!> ĩ na Pedro a kuu nö,

48 <Jesus Cristo a hilo wi, hi töpönö ĩ a thapo kutenö, ĩ ma töpö mäi ömananöpöö!> ĩ na Pedro anö töpö noa thama. ĩ na tä kua tä, Kohonéliu töpö aiki, <Kamisamakö na a kua paikiö! Polakapi wa pi mio nö, wa konasolöpö> Pedro a na ĩ na töpö kuuma.

Atos 11

Kohonéliu töpö kua noai, Pedro anö ĩ ta wäsäti pole ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, <Juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Teusö ta hini naiomaö!> ĩ na ai juteu töpö kuuma. Jesus anö töpö simönö noai ĩ töpö, ai töpönö Jesus a thapo noai, Jutéia tä uli pata hamö ĩ töpö pilile ĩ töpö, ĩ na kili töpönö, ĩ na tä kuu wi ta hinima.

2 ĩ na tä kua tä, Jetusaléi tä uli pata ha Pedro a kōo tä, ai juteu töpönö Jesus a thapo wi ĩ töpönö a päsäpa läoma.

3 <Sanöma makö isi ola ösö hosamo mai ha, Teusö ma thapo mai kitä> ĩ juteu töpö kuu sinomoma. Pedro a na ĩ töpö hapalo nö, <Töpö isi ola ösö hosamo maa noai, ĩ töpö na wa hamamo nö, ĩ töpö na wa iapalo silia apa thaliö!> ĩ na töpö kuu läoma.

- 4 Ī na tōpō kuu ha, Pedro a hapalo hōtōoma. Kohonéliu a sai pō ha tōpō kua noai, ĩ tā pewō a wāsā hōtōoma.
- 5 Ī na a kuuma: <Jopi tā uli ha Teusō a na sa hapalo tā, uni sa tā tapama. Sawana tōkō kui, hi tā hētu ha ĩ sawana tōkō kuoma, kamisa kuo pa ĩ sawana tā ola ōkala tā, tōkō ithosoma.
- 6 Ī tōkō ithosoma, ĩ tā ōsimō ha sa tā möö ha, salo pō hiima, ulu tā uli ha salo pō hupalō wi ĩ pō, masita tā uli ha salo pō holea pasio wi ĩ pō, salo pō katā wi ĩ pō, ĩ na kilii kōkō pewō titioma.
- 7 Ī na tā kua tā, “Pedro ai. A ōpaikiō! Mi salo wa kōkō sāpalō nō, kōkō oalōō!” ĩ na ta kuuma.
- 8 Ī na ta kuu ha, “Pata tā. Naiō! Pō wani samii sa pō oa tai mi saiō!” ĩ na sa kuu hōtōoma.
- 9 Ī na sa kuu hōtōō ha, ta pata hapalo kota nō, “Teusō anō pō ausipalō noai, ĩ pō na ‘Sami’ a kuu tihōō!” ĩ na ta kuuma.
- 10 “Mi kōkō oalōō! Mi kōkō oalōō! Mi kōkō oalōō!” ĩ na kamisa na ĩ na ta kuu pi kupasoma, ĩ tōkō soatawō, ĩ salo pō kai ōsōa kōo soasolōma.
- 11 Ī na tā kua soa tā, sa kuta pasio wi, ĩ a sai ha sa kua tā, 3 tōpō kui tōpō walokōma. Sesatēia tā uli ha ĩ tōpō kuo wi, ĩ tōpō simōpalō kōlōma, tōpō walokōma.
- 12 Ī tōpō waloki ha, Teusō a ōsi kua tolele, ĩ a hapalo nō, “Pedro ai. Ī tōpō na a noka soatalolōō!” a kuuma. Ī na a kuu ha, sa noka soasolōma. Jopi tā uli ha Jesus a thapo wi, ĩ 6 tōpō kui tōpō noka naipasoma. Samakō noka naipalo nō, Kohonéliu a sai pō ha samakō waloikitō nō, samakō lisipoma.
- 13 Samakō lisipoō ha, Kohonéliu a hapalo lāo nō, “Kamisa sai pō ha āju tā ōpa tā, ĩ sa talalōma. Ī āju tā aiki, ‘Jopi tā uli ha ai wa tōpō simōpalō nō, Simão Pedro a nakalōtōō!”
- 14 Kawa na Pedro anō ta wāsā piale, ĩ wa ta hini ha, Teusō anō wa taa kōa lāli kitāō! Au ai tōpō tāapa kōo lāo naio kitāō! ĩ na ĩ āju tā kuu kipiliō!” ĩ na Kohonéliu a kuu kipili.
- 15 Ī na Kohonéliu a kuu ha, sa hapalo kōo pia tā, somi tā Teusō a ōsi kua tolele, ĩ a ithopalō nō, kamakō na a kua kukō noai na, ĩ na Kohonéliu tōpō na ĩ na Teusō a ōsi kua tolele, ĩ a kua kua hōtōkōma.
- 16 Ī tōpō na Teusō a ōsi kua tolele, ĩ a kuki ha, Jesus Kaikana a kuu noai, ĩ tā na sa pi hatukulasoma. “João anō maa tuu na makō māi ōma waikioma maaki, kamisanō Teusō a ōsi kua tolele, ĩ a na makō uni māi ōma satia kitāō!” ĩ na Jesus a kuu noai, ĩ tā na sa pi hatukulasoma.
- 17 Jesus Cristo a lö kui ĩ pata ma tā tāli ha, Teusō anō kama ōsi kua tolele, kamakō na ĩ a ōsi thakō noai, tiko tōpō na ĩ a ōsi thaa naikōma ta pi kuu mai. Ī

tiko töpö na Teusö anö kama ösi thaa pi topa tä, Teusö sa wasu läo kitä ta o? Teusö sa wasu läo mai kitä. Önö kutenö, tiko töpö na Teusö anö kama ösi thakö noai, ĩ tä, “Ĩ na kuno mai” sa pi kuu maama> ĩ na Pedro a kuu totio opama.

18 ĩ na Pedro a kuu totio opaö ha, ĩ juteu töpönö Pedro a päsäpa matasoma. Teusö a na, <Aitaköö!> töpö kuu nö, <“Tiko töpö maaki, ĩ töpö aiki, ‘Hö. Wanisala sa tä thaa wani ipö kōo sai taköö! Jesus a na sa mammo teteo totioköö! ĩ na töpö pi kuu ha, ĩ töpö ösi palimipo naiopököö!” ĩ na Teusö a pi kuu noa> ĩ na ĩ töpö kupaloma.

Ãsiokia tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö hai, ĩ Cristo töpö a hilo soma noai ĩ ta

19 ĩ na tä kua tä, Estêvão a sää waikipalö noai ha, Jesus a thapo wi ĩ töpö peamati ha, töpö selekepalö nö, pai hamö ĩ töpö hulaselöma. Penísia tä uli, Sipöti tä uli, Ãsiokia tä uli, ĩ na tökö uli kui tökö uli hamö töpö kua wäkö tasoma. ĩ töpö huulö pa juteu töpö na ta wäsä asatioma.

20 ĩ na tä kua tä, ai töpö hai, ĩ sipöti tili töpö, siteni tili töpö, ĩ na töpö kui, Ãsiokia tä uli ha töpö waloiki nö, juteu töpö pasi mai, ĩ töpö na Jesus a Kaikana wäsä naioma.

21 Jesus a wäsä wi, Teusö anö ĩ töpö kai a lotetepamani ha, tä hini noai, ĩ töpö aiki, <Jesus a pitili> ĩ na töpö satehe epii töpö ösi kuu nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö kupasoma.

22 ĩ na tä kua tä, <Ãsiokia tili töpö satehe epii töpönö Jesus a thapo thaliö!> ĩ na Jetusalēi tä uli pata ha Jesus a thapo wi ĩ töpönö ĩ ta kuu hininö nö, Ãsiokia tä uli hamö ĩ töpönö Pahanapé a simönöma.

23 Ãsiokia tä uli hamö Pahanapé a waloikitö nö, <Teusö anö hi töpö totiapala noa> ĩ na a pi kuu nö, a pi mönahama. ĩ töpö pewö na a hapalo totio nö, <Jesus pata ma tä hosa mai, ma hini totiatalotipököö!> ĩ na töpö noa thama.

24 Pahanapé a topa apama. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö a ösi lotetepama sinomotima. <Jesus a pitili> ĩ na a pi kuu totioma. ĩ na Pahanapé a kuama. ĩ na a kuama ha, ĩ töpö na a hapaloö ha, ĩ töpö satehe epii töpönö Jesus a tälö nö, a thalöma.

25 Töpö satehe epii töpönö Jesus a thalöma, Tasu tä uli hamö Pahanapé anö Saulu a taemö hulaselöma.

26 A talalö nö, Ãsiokia tä uli hamö a hila kōkö tasoma. A hila kokötö nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö na Pahanapé a, Saulu a, ĩ na kili töpö kokamo naitio nö, sami tä inama na ĩ töpönö töpö satehe epii töpö pi hatukamatima. ĩ na tä kua tä, Ãsiokia tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö hai, ĩ Cristo töpö a hilo somama.

27 ĩ na tä kua tä, Jetusalēi tä uli pata ha Teusö a kai a wäsä wi, ĩ töpö kuoma, töpö alulö nö, Ãsiokia tä uli ha ĩ töpö walokö tasoma.

28 Töpö waloikitö nö, Teusö a kai a wäsä wi, ĩ ai tä hai, ĩ Akapu a hai, Teusö a õsi kua tolele, ĩ anö ĩ a pi hatukupamani ha, ĩ a wäoma. A wäo nö, <Tä uli pewö pata oia apöpaso kitä> ĩ na Akapu a kuuma. Akapu a kuu noai, ĩ pitili ta kuoma. Waiha homa tili tä kaikana Cláudio a kaikanamo tä, hi masita tä uli pewö pata oia totia apöpasoma.

29 ĩ na Akapu a kuu ha, Jesus a thapo wi ĩ töpö aiki, <Sitipa ma kökö kokapalö nö, Jutéia tä uli pata ha Jesus a thapo wi ĩ töpö oi ipii, ĩ töpö na sitipa ma kökö simöpalö nököö!> ĩ na töpö kuu ha, <Awai. Ipa sitipa kökö kule, ĩ sa kökö ose totoki kitäö!> ĩ na ĩ töpö pewö kuu nö,

30 sitipa kökö kokapalö nö, kökö simöpalöma. Pahanapé a, Saulu a, ĩ na kilii töpö na, <Ki hamö Jesus a thapo wi ĩ pata töpö na hi sitipa kökö totokötöö!> ĩ na töpö kuu nö, sitipa kökö simöpalöma.

Atos 12

Titita wi a sai ha Pedro a lisia kopamanö noai ĩ ta

1-2 ĩ na tä kua tä, Jesus a thapo wi, kaikana tä Etoosisö a patanö ĩ ai töpö namo simököma. João a poose Tiago a, poo anö ĩ a pahotipalöma.

3 A pahotipalöma ha, <Aitaköö!> ĩ na juteu töpö kuuma. ĩ na juteu töpö kuuma salo, Pedro a namo simöa nömököma. ĩsa ãi hölömo mai, ĩ ãi na juteu töpö iapalo tä, Pedro a namo simöa nömököma.

4 A namo simöa nömökö nö, a huölö nö, titita wi a sai õsi ha Pedro a titikö tasoma. A titiki tasoö ha, Pedro a na sotatu töpö satehei töpö mamö läapaloma. Hi ai tökö manana, ai tökö manana, ĩ töpö noa ha, ai tökö manana, ai tökö manana, ĩ töpö noa ha, ai tökö manana, ai tökö manana, ĩ na sotatu töpö kui, Pedro a na töpö mamö läapaloma. Etoosisö a pata aiki, <Juteu töpö pásökoamo noai ha, ĩ töpö mamö tetela tä Pedro sa säpali pia salo> ĩ na a pi pata kuu nö, Pedro a titia paiköma.

5 ĩ hamö Pedro a tititioma maaki, tiko hamö Jesus a thapo wi, Teusö a na ĩ töpö hapalo opa hötötioma. <Pedro a noamaö! Hapa. Etoosisö a pata na Pedro a noamaö!> ĩ na töpö kutima.

6 ĩ na tä kua tä, Etoosisö a patanö Pedro a säpama pia tä, ĩ tä mumi ha Pedro a mitioma. Söpala ösö totonö a öka kule. Pili a tutakö hamö ai sotatu tä läa kule. Ai a tutakö hētu hamö ai sotatu tä läa kule. Sai a päka lototole, ĩ a sai päka ha ai sotatu töpö öpa lätia. ĩ ha Pedro a mia kai patia.

7 ĩ na Pedro a mia kai patia tä, ĩ hamö äju tä waloa haluköma. ĩ a waloa haluköma, ĩ sai õsimö hamö tä pata wakala apöki. Ta pata wakala apömakö nö, ĩ äju tänö Pedro a hākanakö höpöpalö nö, a natamanö nö, <Pedro ai. A hoköa haitaloö!> ĩ na a kuu ha, söpala ösö totonö a ami ökale, ĩ toto kea soatamanöma.

8 Ī toto kea soatamanö nö, <Au sita a thakö nö, au pili ami pösö thaa kōo haitalöö!> ĩ na āju tä kuuma. Ī na a kuu ha, Pedro anö kama hai ĩ sita a thaki, kama pili ami pösö thaki, ĩ na a kuuma. Ī na a kuaö ha, <Au haloi ösö haloa haitalö nö, kamisa na a noka kōo soatalöö!> ĩ na ĩ āju tä kuuma.

9 Ī na a kuu ha, <Ökö> Pedro a kuu hōtōo nö, ĩ āju tä na a noka kōo soatalölö nö, titita wi a sai ösimö ha a kuoma maaki, a atua kopasoma. <Sa thaa kopali ke> ĩ na Pedro a pi kuu pola nö kuno mai, <Sa manimo pāa kuleö!> ĩ na a pi kuu päoma.

10 Ī na a pi kuu pāa tä, ai sotatu tōpö läle, ĩ tōpö na, hasu. Thapi tōmō ai sotatu tōpö läle, ĩ tōpö na, hasu. Teusö anö ĩ sotatu tōpö pi motipamanöma. Ī na ĩ tōpö na ĩ āju tänö Pedro a kai hasuiki nö, sai pö sika hamö tä hokolole, ĩ a taka pāka kule, ĩ taka ha sōpala ösö pata lale, ĩ sōpala ösö pata ha Pedro a kai ateo opa tä, sanöma tä ami walio pola tä kuno mai, kama taka hākoa pāpasoö. Ī taka pata hākoa pāpaso wi, ĩ taka ha Pedro a kai lisia kōo soatalölö nö, piliso pata hamö a kai hua tolea kōo soatasolöma. A kai hua tolea soatasolö wi, ĩ tä, ĩ āju tä kōa soatasolöö.

11 A kōa soatasolöma, Pedro aiki, <Ā āi. Sa manimo maneö! Teusö anö sa thaa kopamani pia salo, kama hai ĩ āju tä simöpalöma> ĩ na Pedro a kuuma. Ī na a kuu nö, <Etoosisö a patanö sa sāpama piama maaki, āju tänö sa koni ke. “Aitaka. Etoosisö a patanö Pedro a sāa totipamani kitäö!” ĩ na juteu tōpö pi kuu kule maaki, sa koni ke> ĩ na Pedro a kuuma.

12 Ī na Pedro a kuu nö, João Marcos a pöpönö Maria a sai pö hamö a hulasolöma. Ī a sai pö ha tōpö satehe epii tōpö kokamo nö, Teusö a na ĩ tōpö hapalo halutima.

13 Ī tōpö kokamo halua tä, ĩ sai a hokolole, ĩ tä pāka ha Pedro a waloiki nö, tōpö naka nö, ĩ a sai ha moko tä kalipalo sinomo wi, ĩ Hosisoma a hilo wi, Pedro a na ĩ a walo läo pia tä, Pedro a hapalo pole, ĩ ta hininö nö,

14 <Ī Pedro a> ĩ na ĩ moko tä pi kuu nö, a pi mōnaha apa salo, ĩ taka hākopa paio mai ha, sai ösimö hamö a lälāa sapa kotaiki nö, <Ki taka ha Pedro a öpa kulaiö!> ĩ na ĩ moko tä kuuma.

15 Ī na a kuu kule maaki, <Hö. Wa isi waniho hātoa pāa kule> ĩ na tōpö kuu ha, <Naiö! Pedro a öpa totia kulaiö!> ĩ na ĩ moko tä ku upama. Ī na a ku upaö ha, <Naiö! Pedro a ösi hātowö> ĩ na ĩ tōpö kuu tä,

16 atu hamö Pedro anö ĩ tōpö naka soa tasoma. Naka soatioö ha, ĩ tōpönö taka hākopalöma, Pedro a öpa talalö nö, <Kilia apawöö!> ĩ na ĩ tōpö kupaloma.

17 Ī na tōpö kupaloö ha, Pedro a ami wasuo nö, a wāoma. Titita wi a sai ha Teusö anö Pedro a lisia kopamanö noai, ĩ tä pewö a wāsāma. Ī tä pewö a wāsā nö, <Tiago a, Jesus a thapo wi ĩ tōpö, ĩ na tōpö kui tōpö na makö wāoö!> ĩ na Pedro a kuu nö, tiko hamö a hulasolöma.

18 Ī na tä kua tä, tä halusoö ha, ki hamö sotatu töpö pi honipo opa nö, <Witi ha Pedro a kua kuno mai?> ĩ na sotatu töpö pi honihi kuuma.

19 Ī töpö kuu ha, Etoosisö a pata aiki, <Pedro a taetöö!> a kuu kule maaki, a tapa maama. A tapa mi salo, <Sotatu töpö säpalöö!> ĩ na Etoosisö a pata kuuma. Pedro a tapa mi ha, sotatu töpö na Etoosisö a hapalo paio nö, <Makö läapalo tomöpo mi ipö sai thaiö!> ĩ na a kuu nö, ĩ sotatu töpö säpamanöma. Ī na tä kua tä, Jutéia tä uli pata ha Etoosisö a pata kuoma, Sesatéia tä uli hamö a alulö nö, ĩ hamö a kutioma.

20 A kutia tä, situ tili töpö, sitomö tili töpö, Etoosisö a patanö ĩ na kilii töpö hĩsu thatima. Töpö hĩsu thati ha, ĩ töpö aiki, <Etoosisö kaikana a hĩso salo, kamakö na nii tä simöa mataso matimöö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu nö, <Nii tä simöa matasoma, makö oi lukö matimöö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu salo, Etoosisö a sai pö pata ha ĩ töpö asulöma. Etoosisö a sai pö pata ha töpö talalo nö, Etoosisö a kotö ha a kalipalo sinomo wi, ĩ Plasötu a hilo wi, ĩ a na ĩ töpö hapalo paio nö, <Samakö pasilipo mi salo. “Makö wanihaso mai, makö noimaso kopököö!” ĩ na Etoosisö a pata na ĩ na wa kuu!> ĩ na Plasötu a na, ĩ na ĩ töpö kuuma.

21 Ī na ĩ töpö kuu ha, ĩ na tä kua tä, Etoosisö a pata lö kui, <Awai. Ī tä wakala ha, kamakö na sa hapalo kitä> ĩ na a pata kuu nö, ĩ tä wakala kuki ha, kaikanamo wi, ĩ ösö na a haloiki nö, kaikanamo wi, ĩ lotami ti ha a loiki nö, ĩ töpö na Etoosisö a pata hapaloma.

22 A pata hapalo mataso noai ha, töpö sototole ĩ töpö aiki, <Sanöma tä hapalo kua päo wi na, ĩ na ĩ a pata hapalo kua päo mai, hi tä hētu ha pata töpö kulali, ĩ töpö na makö noamamo sinomo wi, ĩ töpö hapalo kuu wi na, ĩ na a pata hapalo kuu keheö!> lope epii ĩ na ĩ töpö kuuma.

23 Ī na ĩ töpö kuu ha, Etoosisö a pata aiki, <Teusö anö sa pi hatukupamanöma salo> ĩ na Etoosisö a pi kuu pola nö kuno mai, <Kama sa pi saimo nö, sa hapalo tao opa asa päo salo> ĩ na a pi kuu ha, Teusö a hai ĩ äju tänö a pata säpalöma. Holemasi kökö na a pata oamanöma.

24 Ī na tä kua tä, Teusö ta palalo nö, ta hini totio noai, ĩ töpö satehea apöpasoma.

25 Ī na tä kua tä, Pahanapé a, Saulu a, ĩ na kilii töpönö wani tä na töpö honimo wi, Jetusalēi tä uli pata ha ĩ töpö pilile, ĩ töpö na sitipa kökö totoa waikiki nö, Āsiokia tä uli ha töpö konasolöma. João Marcos a kai konasolömae.

Atos 13

Pahanapé a, Saulu a, ĩ Paulo a hilo kua naine ĩ a, ĩ na kilii töpö simöpalö noai ĩ ta

1 Ī na tä kua tä, Āsiokia tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na Teusö a kai a wäsä sinomo wi ĩ töpö, Teusö a kai a taöma sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö kuoma. Ī na töpö a hilo kuama: Pahanapé a, Simão a,

ĩ Nekötu a hilo kua naine ĩ a, siteni tili tä Lúsiu a, Manaëi a, ĩ Etoosisö a kaikana pata na a pata naiso noai ĩ a, Saulu a, ĩ na ĩ töpö a hilo kuama.

² ĩ töpö iatalo paio mai, töpö Teusömotima, töpö Teusömoti tä, Teusö a ösi kua tolele, ĩ aiki, <Pahanapé a, Saulu a, ĩ na kilii, kamisa na ĩ töpö kalipalo soka kuköpöö! “Ĩ töpönö Teusö tä kai a wäsä kuköpöö!” ĩ na sa pi kuu waikioma kutenö, ĩ töpö sokapalöö!> ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuuma.

³ ĩ na a kuu ha, ĩ töpö iatalo paio mai, Teusö a na töpö hapaloö, ĩ na töpö kua nö, Pahanapé a, Saulu a, ĩ na kilii töpö na ĩ töpö ami makeiki nö, töpö simönöma.

Sipöti tä uli hamö

⁴ Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö Pahanapé a, Saulu a, ĩ na kilii töpö simöni ha, Selêusia tä uli hamö ĩ töpö hulaselöma. ĩ hamö ĩ töpö waloikitö nö, mötati tuu mötali ha Sipöti tä uli kule, ĩ tä uli hamö, kutiata a pata hamö ĩ töpö hua nömösolöma.

⁵ Töpö hua nömönonö nö, Salamina tä uli ha ĩ töpö waloiki nö, juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ sai pö pewö hamö ĩ töpö na Teusö tä kai a wäsä hätäpoma. Pahanapé, Saulu, ĩ na kilii töpö na João Marcos a nokapalo nö, ĩ töpö pasiliapalatima.

⁶⁻⁸ ĩ na tä kua tä, Sipöti tä uli pewö hamö ĩ töpö huu waikio nö, Paposö tä uli ha töpö waloiki nö, Teusö ta wäsä tä, Pahajesus a wani kuo läoma. Pahajesus a na köteeku töpö aiki, <Elimasö a hilo> ĩ na ĩ töpö kuutoma. Elimasö a hai, ĩ sapuli tä kuoma. Juteu tä kuoma. <Teusö sa kai a wäsä totio wi, ĩ sa> ĩ na ĩ a holisi wani kutima. Sérgio Paulo a kaikana na Elimasö a wani kalipalo sinomotima. Sérgio Paulo a kaikana pi pata tao opama. ĩ a patanö Teusö a kai a hini pi topa salo, Pahanapé a, Saulu a, ĩ na kilii töpö nakama. ĩ töpö nakama maaki, Elimasö a waninö ĩ töpö wanipoma. Önö kutenö, kaikana tä na, <Hi töpö a hini tihöö! “Jesus ta pitili” ĩ na a pi kuu tihöö!> ĩ na Elimasö a wani kuuma.

⁹ ĩ na a kuu ha, Saulu a hai, ĩ Paulo a hilo kua naine, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ a lotetepamanöma kutenö, Elimasö a na Paulo a mamö tetea totiki nö,

¹⁰ <Sai tä sai pata hai ĩ ulu wa kuopa wi. Toitai, ĩ wa tä wasisama sinomo wi ĩ wa. Wanisala wa tä thaa sinomotiwi. Wa töpö mönama sinomoö. Teusö a kai a makoko opii, ĩ wa tä isi wanihama sinomoti salo. ĩ na wa kua maiki ta pi kuu mai> ĩ na Paulo a kuuma.

¹¹ ĩ na a kuu nö, <Huki Teusö anö wa peama pia kuleö! Huki wa mamö höpöpöpama pia kuleö! Wa tä motokö sii tapa paio mai kitäö!> ĩ na sapuli tä Elimasö na ĩ na Paulo a kuuma. ĩ na Paulo a kuu wi, ĩ tökö soatawö, Elimasö mamökö wani na ilasi tä pata keiki nö, a mamökö pewö höpöpöa totilo nö, <Sa tutupolöö!> ĩ na Elimasö a kuu kai wani hupaloma.

12 Ī na tä kua tä, kaikana tänö ĩ tä pewö taa nö, <Jesus a pitili> ĩ na a pi kuu soatama. <Ökö ta o! Ī na Jesus Kaikana a wäsä wi, ĩ na ĩ ta kua ta o> ĩ na kaikana a pi ku upa salo, <Jesus a pitili> ĩ na a pi kuuma.

Pisisia tä uli ha Āsiokia tä uli kule, ĩ tä uli ha

13 Ī na tä kua tä, Paposö tä uli ha Paulo töpö kuoma, kutiata pata hamö ĩ töpö hulaselöma. Pãpiilia tä uli ha Pehesi tä uli kule, ĩ hamö ĩ töpö hulaselöma maaki, Jetusalēi tä uli pata hamö João Marcos a kōa pasisolöma.

14 Ī na tä kua tä, Paulo a, ai töpö solo, Pehesi tä uli ha töpö hasuiki nö, Pisisia tä uli ha Āsiokia tä uli kule, ĩ hamö ĩ töpö talaso lasoma. Ī hamö töpö talalölö nö, sápatu tä wakala ha, juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ a sai ha ĩ töpö holepalotö nö, töpö loköma.

15 Töpö loköma, Moisés a kai säökökö noai ĩ tä waheta, Teusö a wäsä sinomo wi ĩ töpönö tä säökökö noai ĩ tä waheta, ĩ na tä waheta kui, pata töpönö ĩ tä waheta kateha nö, ai töpö na, <“Ai pö. Hi töpö kokamone, ĩ töpö pi lotetepamanöpö, ma ta wäsäpököö!” ĩ na Paulo töpö na ĩ na pö kuu!> ĩ na pata töpö kuuma.

16 Pata töpö kuu noai, Paulo anö ĩ ta hini nö, a öpaiki nö, a ami wasuo nö, a hapaloma. A hapalo nö, <Isöhaeu pö! Juteu makö pasi mai, ĩ makö Teusömo naio wi ĩ pö! Sa hiniö!

17 Hi isöhaeu töpö hai ĩ Teusö anö kamisamakö hai ĩ nö patapö töpö saia asapalö nö, esitu tili töpö uli ha ĩ nö patapö töpö pilia tä, ĩ töpö satehea apöpamanöma. Ī tä uli ha esitu tili töpönö isöhaeu töpö peama apaö ha, Teusö a lotete epö kutenö, ĩ töpö täa konöma.

18 Tä uli pokei tä uli ha ĩ töpönö wanisala tä thapala apa soatia tä, tä inama satehe epii, 40 tä inama kui tä inama hasumaköma maaki, Teusö anö ĩ töpö hosa mai, töpö thapo soatioma.

19-20 Kanaã tä uli ha 7 tökö uli ha töpö pilia sätäle, Teusö anö ĩ töpö säpamanöma. Inama tä satehe epii, ĩ 450 tä inama kui tä inama matalo nö, Teusö anö ĩ töpö säpamanöma. Ī töpö säpamanö nö, kama hai ĩ isöhaeu töpö na ĩ tökö uli totokö nö, ĩ tökö uli ha kama hai ĩ töpö pilimaköma. Töpö pilimaköma tä, Samueu anö Teusö a kai a wäsä sinomo noai, ĩ a patamo paio mai ha, Teusö anö isöhaeu töpö na ai pata töpö patamoma kuköma.

21 Samueu a patamo tä, “Ai tä kaikanapalöö! Kaikana sama tä pii” ĩ na isöhaeu töpö kuu ha, Teusö anö Kisö a hai ĩ pelupö Sauu a kaikanapamanöma. Sauu a hai, pëijamĩ tä kuoma. A kaikanamo tä, inama tä satehe epii, ĩ 40 tä inama kui tä inama hasupamanöma.

22 Ī na tä kua tä, Teusö anö Sauu a kaikanamo maa kopamanö nö, ĩ töpö na Davi a kaikanamoma nömöoma. Teusö anö Davi a kateha nö, “Jesé a hai ĩ pelupö Davi a totiatalo opaö. Davi sa pi ipaö’ ĩ na Davi anö sa pi thamama. Sa

tä thama pi topa wi, Davi anö tä pewö thama hõtöo kuki kitäö!” ĩ na Teusö a kuuma.

23 “Davi a hai ĩ ai tolewö tänö isöhaeu töpö noama kuki kitäö!” Teusö a kuu noai, ĩ pitili ta kuo totioma. Jesus anö isöhaeu töpö noamapö, Teusö anö ĩ a simöpalöma.

24 Jesus a walo paio mai ha, João aiki, “Makö pi tapomo sapamo nö, wanisala ma tä hosalö nö, pö mäi ömamoö!” ĩ na isöhaeu töpö pewö na João a wäoti nö, ĩ na a kutima.

25 ĩ na João a kuti nö, a wäo sinomoti noai, ĩ tä mapo pia tä, “Witi pili sa? Wi na makö pi kuti kule? Makö noama wi, ĩ sa pasi mai kitäö! Kamisa noa ha, kamakö na ĩ a waloki kitäö! ĩ a hai, ĩ pata tä sai. A topa apa asaö. Önö kutenö, sa topa pasio mi kutenö, ‘Jesus sa pasilipopököo!’ ĩ na sa pi kuu kili ipaö” ĩ na João a kuumaö!> ĩ na Paulo a kuuma.

26 ĩ na Paulo a kuu nö, <Ipa pö! Abraão a hai ĩ ola pö! Juteu makö pasi mai ĩ makönö Teusö ma thapo naio wi, ĩ pö! “Jesus anö makö pewö täapa koo läo pia salo!” ta kuu wi, kamakö na ĩ ta simöpalö lasoma.

27 Jetusalēi tili töpö, jetusalēi tili pata töpö, ĩ na töpö kui töpönö Jesus a taö totio maama. “Jesus anö sanöma makö täapa läo koo wi ĩ a” ĩ na töpö pi kuu tai mio opama. Teusö a kai wäsäti noai, ĩ töpönö waheta tä säököpalö noai, sápatu tä wakala pewö hamö ĩ tä waheta kateha sinomoti wi, ĩ ta taö hõtöo maama. ĩ na töpö kua salo, Jesus a namo simököma. “Waiha töpö täapa läo koo wi ĩ a namo simöki kitäö!” ĩ na sutu ha Teusö a kai wäsä noai, ĩ na ĩ töpö kuu noai, ĩ na tä kua totiatalo opama. Jetusalēi tili töpönö Jesus a namo simöa totiköma.

28 “Jesus anö wanisala tä thama kutenö, a säpamanöö!” ĩ na ĩ töpö kuu pi topama maaki, Jesus a topa apa kutenö, “Jesus a wanisala apama” töpö kuu tai mio opama. ĩ na töpö kuu tai mio opama maaki, Pilatosö a pata na, “A säpamanöö!” ĩ na töpö ku upama.

29 “ĩ na Jesus a thama kuki kitäö!” ĩ na sutu ha ĩ na Teusö tä waheta kuu paio noai, ĩ na ĩ tä kua totio opama. ĩ töpönö Jesus a säa totipamanö nö, hii ti pakalai ti ha Jesus a nomasoö ha, Jesus a nomawö ithoa komanö nö, maa maka ha a nomawö titiköma.

30 A nomawö titiköma maaki, Teusö anö a temöa komanöma.

31 A temöa komanö noai ha, tä mumi tetepo opa kötia tä, Jesus a tapamo kötioma. Kaliléia tä uli pata ha Jesus anö töpö kai husolo nö, Jetusalēi tä uli pata hamö ĩ töpö hulasolö noai, ĩ töpö na Jesus a tapamo kötio tasoma. Huki isöhaeu töpö na ĩ töpönö Jesus ta wäsätii.

32-33 Kamisamakönö ta topa apöle, kamakö na ĩ sama ta wäsä kule. Kamisamakö hai ĩ nö patapö töpö na Teusö a hapalo nö, “Waiha ĩ na sa tä

thama kitäö!” a kuu noai, ĩ tä thama waikioma. Teusö anö Jesus a temöa waikia komanöma. Ola samakö, ai makö, ĩ na makö pewö kui makö noama pia salo, Jesus a temöa komanöma. Davi anö ama ta säöka soma noai, ĩ tä noa ha ama ta säöka nömöo noai, ĩ na ĩ ama ta kuu: “Kawa hai, ipa ulu wa. Huki kamisanö wa thapalöma” ĩ na ta kuu.

34 Jesus a temöa konaso wi, Teusö anö ĩ ta wäsä nö, “A nomaso kitä maaki, a hote mai kitäö!” ĩ na Teusö a kuuma. “Teusö sanö wa totiapala apa totio kitäö!” ĩ na Davi a na Teusö a kuu noai, ĩ na kamakö na ĩ na a kuu hötöo nö, makö noama pia salo, Jesus a temöa komanöma.

35 “Teusö wanö wa simöa sinomo wi, ĩ anö wa kai a hini totiatalo opati wi, ĩ a hote mai kitäö!” ĩ na ai ama ta kuu.

36 Teusö anö Davi a simöaö ha, kama hai ĩ töpö na Davi a kaikanamoti nö, a nomano nö, kama hai ĩ pata töpö noma titihimo pa, ĩ ha Davi a patilia naiköma, a hotesoma.

37 ĩ na Davi a kuuma maaki, Teusö anö ai tä temöa komanö noai, ĩ a hote pasio maama.

38-39 Ipa pö! Sa hini totihoö! “Jesus a pitili’ ĩ na makö ösi kuu kuköma, wanisala wa tä thaa noai ĩ tä na Teusö a hĩso matasoö” ĩ na kamakö na samakö kuu kule. “Jesus a pitili” ĩ na makö ösi kuu kuköma, wanisala wa tä thatala noai maaki, Jesus anö wa totia kopamani kitäö! “Moisés sa kai hini salo, sa toita apö” ĩ na wa pi kuu kule maaki, Moisés wa kai hini wi, ĩ tänö wa toita mai kitäö!> ĩ na Paulo a kuuma.

40 ĩ na a kuu nö, <Pö pi mosaikiö! Makö pi mosaia mi tä, Teusö a kai wäsä sinomo noai, ai töpö na ĩ töpönö ta wäsä kua noai na, kamakö na ĩ ta wäsä kua nömökö matimöö! Ta wäsä noai, ĩ na ta kuuma:

41 “Makö hapalo pi wasöati wi, ĩ pö! ĩ ma tä taa nökö. Sa tä thama pia wi, kamakö na ai tänö ĩ ta wäsä kitä maaki, ‘Pitili ta’ makö pi kuu mai kitäö! Önö kutenö, makö pi honipo pola nö, pö nomapoö!” ĩ na ta kuumaö!> ĩ na Paulo a kuu totiatalo opama.

42 ĩ na Paulo a kuu totiatalo nö, ĩ juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai ha Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö lisipo köa tä, <Ai sápatu tä wakala ha, hisimö makö huu kota nö, ĩ ma ta wäsä kotasoö!> ĩ na töpö kupaloma.

43 ĩ na töpö kupalo nö, töpö kokamo matalo nö, juteu töpö, juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Moisés a kai a hini naio noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö na ĩ töpö nokapaloma. ĩ töpö nokapalo tä, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö aiki, <Teusö anö makö totiapala apati wi, ĩ tä na pö hanopo tihöö!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

44 ĩ na tä kua tä, Āsiokia tä uli ha töpö pilio noai, ĩ töpönö Teusö ta hini pi topa salo, ai sápatu tä wakala ha ĩ töpö pewö kokamoma.

45 Töpö kokamo pole, juteu töpönö ĩ tä taa nö, <Hö. Hi töpönö kamisamakö kai a hini sisa mai, Paulo a kai a hini pi topa nai pikio sai taköö!> ĩ na juteu töpö pi kuu nö, <Paulo a holisi. Paulo a hini tihöö!> ĩ na juteu töpö kutasoma.

46 ĩ na juteu töpö kuu ha, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na töpö kui töpö kili mai, töpö hapalo nö, <“Juteu töpö na kamisa kai a wäsä somaheö!” ĩ na Teusö a kuu ha, kamakö na Teusö sama ta wäsä soma waikio kipili. Sama ta wäsä waikio kipili maaki, ĩ ma ta hosa waikitalöpa noa> ĩ na töpö kuu nö, <Teusö ma ta hini wanio opama kutenö, “Juteu töpö tomöpaloti mi saiö! ĩ sa töpö ösi palimipama mai kitä” ĩ na Teusö ma pi thaa totia apöpamanö noa> ĩ na töpö kuu nö, <ĩ na makö kuati ha, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na sama ta wäsä nömöo pia salo> ĩ na Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö kuuma.

47 <“Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na ta wäsäö!” ĩ na Teusö anö samakö noa thama. “Mumi mumi tä pata kua tä, koa taka siinö tä hatukama kua wi na, ĩ na wa kua hõttöo kitäö! Juteu töpö pasi mai, ĩ töpö na kawanö sa kai a wäsä tä, wa töpö pi hatukama kuki kitäö! Hi masita tä uli pewö hamö töpö pilile, ĩ töpö na wa ta wäsä kuköma, sa töpö täapa läo koo kitäö!” ĩ na kamisamakö na ĩ na Teusö a kuumaö!> ĩ na Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö kuuma.

48 ĩ na ĩ töpö kuu noai, ĩ juteu töpö pasi mai ĩ töpönö ĩ ta hininö nö, ĩ töpö pi mönaha apa nö, <Aitaköö! Teusö ta wäo pole, ĩ ta topa apa> ĩ na ĩ töpö kuuma. ĩ na tä kua tä, ai töpö ösi temö mapo mi ipii, ĩ na töpö kupasopö, Teusö anö ĩ töpö saia asalö noai, ĩ töpö aiki, <Jesus ta pitili> ĩ na ĩ töpö ösi pi kupalo opa kuköma.

49 ĩ tä, ĩ tä uli pewö hamö Teusö tä kai a pala soasolöma.

50 Teusö a kai a pala soasolöma maaki, juteu töpönö Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö peamama. ĩ tä uli ha pata töpö pilio noai ĩ töpö, suö töpönö wani tä thapo opa noai ĩ töpö Teusömo sinomo noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui, juteu töpönö ĩ töpö luluapala nö, <Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii ma töpö peamapököö!> ĩ na pata töpö na ĩ na juteu töpö kuuma. ĩ na töpö kuu nö, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö na, <Mihamököö! Hi tä uli ha a kuo tihöö!> ĩ na töpö kuu nö, töpö sasupalöma.

51 ĩ töpö sasu tä, <Teusö sama thapo mai, ĩ samakö waikiwö> ĩ na ĩ töpö pi thama pia salo, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na töpö kui töpö konona na masita tä sätäle, ĩ tä masita honöpalö nö, Ikôniu tä uli hamö ĩ töpö hulaselöma.

52 Āsiokia tili töpönö Jesus a thapo kukö noai, ĩ töpö pi mönaha apa haitioma. ĩ töpö ösi na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua totiköma.

Atos 14

Ikôniu tä uli ha

1 ĩ na tä kua tä, Āsiokia tä uli ha Paulo a, Pahanapé a, ĩ na töpö kui töpö kuo pi kupoti noai na, ĩ na Ikôniu tä uli ha ĩ na ĩ töpö kuo pi kupo nömötio tasoma.

Ikôniu tä uli ha juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ a sai kule, ĩ a sai na Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö lisia nömökö tasoma. Töpö lisipalo nö, pe epii töpö hapalo opa kukö tasoma kutenö, juteu töpö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö, ĩ na kilii töpö satehe epii töpö aiki, <Jesus ta pitili> ĩ na töpö pi kuu kuköma.

² <Jesus ta pitili> ĩ na töpö satehe epii töpö pi kuu kuköma maaki, Jesus a thapo wi ĩ töpö na ai töpö wanipo naiopö, <Jesus ta pitili> ĩ na juteu töpö pi kuu pasio maa noai, ĩ töpönö juteu töpö pasi mai ĩ töpö pi lulumaköma.

³ ĩ töpö pi lulumaköma maaki, Ikôniu tä uli ha Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö kutiki nö, töpö kili pola nö kuno mai, pata tä Jesus a wäsä hoka totio opama. Pata tä Jesus aiki, <Kamisanö sa tä aipama kua wi na, ĩ na Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpönö tä aipama naiopöö! “Ta wäsä pole, ĩ ta pitili” ĩ na ai töpö pi kuupököö!> ĩ na Jesus a pi kuuma kutenö, ĩ töpönö aipö tä thaa naitioma. ĩ töpönö aipö tä thaa naitioma kutenö, Jesus anö töpö pewö totiapala apa wi ĩ ta wäsäö ha, <ĩ töpönö ta wäsä wi, ĩ pitili ta> pata tä Jesus anö ĩ na ai töpö pi thamatima.

⁴ <Jesus anö hi töpö simönö noai, ĩ töpö pitilimo opaöö!> ĩ na ai töpö kuuma maaki, <Juteu töpö pitilimo opa sisaöö!> ĩ na ai töpö kuu pasioma.

⁵ ĩ na tä kua tä, juteu töpö pasi mai ĩ töpö, juteu töpö, kama hai ĩ pata töpö, ĩ na töpö kui töpö lalupo opa nö, <Hi ma töpö peama nököö! Maa maanö ma töpö säsä nö, ma töpö säpalö nököö!> ĩ na töpö kupaloma.

⁶ ĩ na töpö kupalo wi, Paulo a, Pahanapé a, ĩ töpönö ĩ ta hininö nö, töpö tokösolöma. Liisötöta tä uli, Tehepi tä uli, ĩ na kilii tökö uli kui, Likaônia tä uli pata na ĩ tökö uli kulati, ĩ tökö uli ha töpö tokösolöma. ĩ tökö uli kotö ha tä uli kulati, ĩ hamö töpö hua hötösolöma.

⁷ Töpö hulolö nö, ĩ tä uli pewö hamö ta topa apöle ĩ ta wäsä hätäpotima.

Liisötöta tä uli ha

⁸ ĩ na tä kua tä, Liisötöta tä uli ha ai tä ami wanisalai ai tä kuoma. A huu wi, ĩ a ami wanisala salo, a wani huu mai, a wani lotio sinomoma. A ositi wani kupo tä, a ami wani wanisala soatama.

⁹ Paulo anö Jesus ta wäsä tä, ĩ a ami wani wanisalai, ĩ a sömöka wani tatioma. A sömöka tatia tä, Paulo aiki, <“Paulo anö sa toa koo hätomani kitäö!” a pi wani kuti hätoa kule?> ĩ na Paulo a pi kuu nö, ĩ a wani na a mamoteiki nö,

¹⁰ <A öpaikiö!> lope epii ĩ na Paulo a kuuma. ĩ na Paulo a kuu ha, a wani helutalo nö, a wani hua soatasolöma.

¹¹ ĩ na Paulo anö a wani thama noai, töpö satehe epii töpönö ĩ a wani taa nö, lope epii kama likaônia tili töpö kai a thaa nö, <Sai töpönö makö noama sinomo wi, ĩ töpö ithopalo nö, sanöma töpö kupasomaö!> ĩ na töpö lalupalo opa nö, ĩ na töpö kuuma.

12 Ì na tōpō kuu nō, Pahanapé a na, <Sai wa Júpite waö!> tōpō kuuma. Paulo a wāo sinomo asa kutenō, ï a na, <Sai wa Mekútiu waö!> ï na tōpō kuu pasioma.

13 Ì na tä kua tä, Liisötöta tä uli kotō hamō tōpō Júpitemo sinomo wi, ï a sai ha sai tä Júpite a wani täpä sinomo wi, ï anō paka wano kōkō, hole hole tōkō, ï na tä kui tä kai hulolō nō, thaka taka holeo pa, tōkō kai walokōma. Sai tä Júpite a täpä sinomo wi ï a, ï ai tōpō satehe epii tōpō, ï na tōpō kui tōpō aiki, <Paulo a, Pahanapé a, ï na tōpō kui tōpō hai, ï sai tōpō> ï na tōpō pi kuu salo, ï paka kōkō nokopalō nō, Paulo a, Pahanapé a, ï na kilii tōpō na ï paka kōkō noki, hole hole tōkō, ï na tä kui tä totoa piama.

14 Ì tōpōnō ï na tä thama pi topa salo, Paulo a, Pahanapé a, ï na kilii tōpō pi honipo opama. Tōpō pi honipo opa kutenō, kama tōpō hai ï haloï ösō kakapalō nō, ï tōpō satehe epii tōpō na ï tōpō läläaalō nō, lope epii tōpō hapalo tasoma.

15 <Ai pō! Wi na makō pi kuu salo, ï ma tä thaa kule? Kamakō kui na ï na samakō kuō naiwō. Sai tōpōnō makō noama pasio mai kitäö! “Sai tōpō pitili” makō pi kuu wi, ï sama tä mapamani pia salo, Teusō ta topa apōle, ï sama ta wäsāti kule. “Teusō a pitili sisawō” ï na makō pi thama pia salo. Hutu mosökō pata, masita tä uli pata, mōtati tuu pata, salo kōkō, sanōma makō pewō, Teusō a temō öpii anō ï tä pewō thama.

16 Sanōma kolo tōpō nō patapō kua tä, ï tōpōnō tä tai mi ipō salo, kama tōpō pi saimo pätiō nō, kama tōpō kua pi topa wi, ï tōpō kua pasio pätioma. Ì na ï tōpō kua pasio pätioma maaki, “Ì na tōpō kua päö” ï na Teusō a pi kuuma.

17 Ì na Teusō a pi kuuma maaki, “Hãu. Ökō ta o. Teusō a hai, ï pata tä ta o” ï na Teusō anō nō patapō tōpō pi thamati pia salo, tōpō totiapala apatima. Huki makō pewō totiapala apa soatioö. Maa tä häläma sinomoö. Hikali a heupo kutenō, nii tä kua apa. Önō kutenō, makō pi mönahapalama apatii> ï na Paulo a, Pahanapé a, ï na kilii tōpō kuu totio opama.

18 Ì na tōpō kuu totio opatima maaki, ï tōpō satehe epii tōpō sototati pole, ï tōpō aiki, <Paulo a, Pahanapé a, ï na kilii tōpō hai, ï sai tōpō pasiwō> ï na ï tōpō pi kuu satia salo, paka wano kōkō nokoma pi topa apama. <Thama tihöö!> Paulo anō tōpō noa thama maaki, <Ökō> tōpō kuu haio maama.

19 Ì na tä kua tä, ãsiokia tä uli, Ikōniu tä uli, ï na kilii tä uli ha juteu tōpō kuo wi, Liisötöta tä uli ha ï tōpō waloikitō nō, tōpō satehe epii tōpō lulupoma. Tōpō lululō nō, ï tōpō pewōnō maa manō Paulo a moni säpalōma. A säsäälō pamō a kemanōma. <A säa waikipaso alu keö!> ï na ï tōpō pi kuu nō, ï tä uli atu hamō a läkälölō nō, a pakō tasoma.

20 Ì hamō, Paulo a nomawō paa pa, Jesus a thapo wi ï tōpō waloiki nō, Paulo a paalati ha, ï ha ï tōpō öpa äsokoa tä, Paulo a öpa kopasoma. A öpa kopalo

nö, ĩ tä uli ha a kopolöma. A kopolö nö, ĩ hena tä, Pahanapé a solo, Tehepi tä uli hamö töpö hua soasolöma.

Sítia tä uli pata ha Āsiokia tä uli kule, ĩ hamö töpö waloa kōkō noai ĩ ta

21 Tehepi tä uli ha töpö talalo nö, Jesus ta topa apöle ĩ ta wäsäti ha, tehepi tili töpö satehe epii töpönö Jesus a tälöma. ĩ töpönö Jesus a tälö noai ha, Paulo a, Pahanapé a solo, Liisötöta, Ikōniu, Āsiokia, ĩ na tä uli kui tä uli hamö töpö hua sapa konasolöma.

22 Töpö hua sapa kononö nö, ĩ hamö Jesus a thapo noai, ĩ töpö pi topa komakö tasoma. Töpö pi topa komakötö nö, <“Päla” Jesus a na makö kuu mai, ĩ a na makö mamö pewö tetea totikiö!> ĩ na Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö kuu kōo tasoma. ĩ na töpö kuu koikitö nö, <Huki makö pewö pea apa paio kitä maaki, waiha kamakö na Teusö a kaikanamo sinomo wi, ĩ tä uli ha makö kua nömöki kitäö!> ĩ na töpö kuuma.

23 ĩ na tä kua tä, Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ hamö Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö huu hätäpo nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö na pata töpö patamo läo sinomo wi, ĩ pata töpö saia hätähalalöma. ĩ pata töpö saia hätäha tä, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na ĩ töpö iapalo paio mai, Teusö a na ĩ töpö hapaloma. Töpö hapalo nö, <Jesus ai! Hi pata töpö saipalö noai, ĩ töpö aiki, “Jesus a pitili” ĩ na ĩ töpö pi kuu totio noai, ĩ töpö noama totio haioö!> ĩ na töpö kuuma.

24 ĩ na tä kua tä, töpö hulolö nö, Pisísia tä uli ha töpö hasupalo nö, Pāpiilia tä uli hamö töpö hulasolöma.

25 Töpö hulolö nö, Pehesi tä uli ha töpö walokö tasoma. Töpö waloikitö nö, Teusö ta wäsä nö, mötati tuu kasö pata hamö Atália tä uli kulati, ĩ hamö töpö hua nömöa soasolöma.

26 ĩ tä uli ha töpö waloikitö nö, maa u hamö ĩ töpö hua konasolöma. Sítia tä uli pata ha Āsiokia tä uli kule, ĩ ha Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö kuo paio noai, ĩ tä, Jesus a thapo wi ĩ ai pata töpö aiki, <Teusö ai! Hi Paulo a, hi Pahanapé a, ĩ na kilii töpönö tiko töpö na Jesus ta wäsä hätäpoti tä, töpö noamaö!> ĩ na Āsiokia tä uli ha ĩ na pata töpö kuu soma noai, ĩ tä uli hamö Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö pi konasolöma. Jesus ta wäsä hötöto waikioma kutenö, töpö konasolöma.

27 ĩ tä uli hamö töpö kopolö nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö pewö kokamoma nö, <ĩ na Teusö anö kamisamakö na ĩ na tä thamatima. Teusö aiki, “Juteu töpö pasi mai ĩ töpö aiki, ‘Jesus a pitili’ ĩ na ĩ töpö pi kuu naiopököö!” ĩ na Teusö a pi kuuma kutenö, ĩ juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Jesus a täa naini kipiliö!> ĩ na Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö kuuma.

28 ĩ na töpö kuu nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö na Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö kuo tetepo opatima.

Atos 15

Jetusalēi tā uli ha pata tōpō kokamo noai ĩ ta

1 ĩ na tā kua tā, Jutéia tā uli pata ha ai tōpō kuoma, Āsiokia tā uli hamō tōpō waloikitō nō, Jesus a thapo wi ĩ tōpō na Moisés a kai a kateha nō, <“Wano tā isi ola ösö hanöpalö nō, ĩ ösö hosa sinomoö!” ĩ na Moisés anö kama hai ĩ isöhaeu tōpō noa thamaö!> ĩ na tōpō kuu nō, <Ī na Moisés anö tōpō noa thama kutenö, ĩ na makö kua kuköpöö! Isi ola ösö hosapamo mi tā, Teusö anö makö täapa kōo läo mai kitäö!> ĩ na tōpō kuuma.

2 ĩ na tōpō kuu ha, <Naiö! Ī na kuno maiö!> ĩ na Paulo a, Pahanapé a, ĩ na killi tōpō kuu pasioma. Ī na tōpō kuu ha, tōpō hapalo nomöhaso opama. Önö kutenö, <Jetusalēi tā uli pata ha Paulo a, Pahanapé a, ai tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō hulaselöpöö! Jesus anö tōpō simönö noai ĩ tōpō, Jesus a thapo wi ĩ pata tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō na hi tōpō hapalopöö!> ĩ na tōpō kuuma.

3 ĩ na tōpō kuu nō, Āsiokia tā uli ha Jesus a thapo wi ĩ tōpō kule, ĩ tōpönö ĩ tōpō simöpalöma. Tōpō simöpalöma, Penísia tā uli, Samatia tā uli, ĩ na tā uli kui tā uli ha ĩ tōpō hasuo tā, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na killi tōpō wäo nō, <Juteu tōpō pasi mai, ĩ tōpönö Jesus a täa naini kipiliö!> ĩ na tōpō kuu ha, Jesus a thapo wi ĩ tōpō pewö pi mönahapaloma.

4 ĩ na tā kua tā, Paulo a, Pahanapé a, ĩ tōpō na ai tōpō nokale ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, Jetusalēi tā uli pata ha tōpō walokö tasoma. Tōpō walokö tasoö ha, ĩ tōpō na, Jesus a thapo wi ĩ tōpō, Jesus anö tōpō simöa asa noai ĩ tōpō, ai pata tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō noimopalo läoma. Ī tā, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na killi tōpō wäoma. <Teusö anö samakö simönö nō, ĩ na Teusö anö kamisamakö na ĩ na tā thamati kipiliö! Teusö anö kamisamakö lotetepamanöma kutenö, ĩ na samakö kua kipiliö!> ĩ na tōpō kuuma.

5 ĩ na tōpō kuu ha, patiseu tōpönö Jesus a thapo noai ĩ tōpō öpaha läiki nō, <“Makö isi ola ösö hosapamonasopököö!” ĩ na juteu tōpō pasi mai ĩ tōpō na ĩ na makö kuu mi salo. “Moisés ma kai a hinia totilöö!” ĩ na makö kuu totiopököö!> ĩ na ĩ tōpō kupaloma.

6 ĩ na ĩ tōpō kupaloö ha, Jesus anö tōpō simöa asa noai ĩ tōpō, Jesus a thapo wi ĩ pata tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō kokamonasoma. <Hi patiseu tōpō kuu pole, ĩ tōpō na wi na makö kuupö?> ĩ na tōpō kuu nō, tōpō kokamo nō,

7 tōpō hapalo opama. Tōpō hapalo opa noai ha, Simão Pedro a öpaiki nō, a hapalo höttöoma. A hapalo höttöo nō, <Ipa pö! Sutu ha, kamakö na sa kutia tā, Jesus ta topa apöle, juteu tōpō pasi mai ĩ tōpō na ĩ sa ta wäsöpö, Teusö anö sa saia totipalöma. “Ī tōpönö Jesus ta hinipöö! ‘Jesus a pitili’ ĩ na ĩ tōpō pi kuu naiopöö!” ĩ na Teusö a pi kuu salo, ĩ tōpō na Teusö anö sa simöpalöma. Ī ma tā taö waikia kule.

8 Teusö anö kamakö ösi pewö taö öpa wi, ĩ anö ĩ tōpō na kama ösi kua tolele ĩ a ösi totoköma. Kamakö na kama ösi totoma kua noai na, ĩ na juteu tōpō pasi

mai ĩ tōpō na kama ōsi totoma kua hōtōoma. ĩ tōpō na Teusō anō kama ōsi totoa hōtōkō nō, “Ōkō. Juteu tōpō pasi mai, Teusō anō ĩ tōpō pii naio noa” ĩ na kamakō pi thamama.

9 Juteu makō kui na, ĩ na ĩ tōpō kuō hōtōwō. Teusō aiki, “ĩ tōpō hai, ĩ tiko tōpō” ĩ na Teusō a kuu mai kitā. “Jesus a pitili” ĩ na ĩ tōpō pewō kuu nō, Jesus a thapo salo, ĩ tōpōnō wanisala tā thaa noai ĩ tā na Teusō a hīso maa totia apa hōtōpasoma.

10 Ōnō kutenō, “Moisés ma kai pewō a hini mi tā, Teusō anō makō tāapa kōo lāo mai kitāo!” ĩ tōpō na ĩ na pō kuu tihōō! Kamakō hai ĩ pata tōpō, kamakō, ĩ na kilii makōnō Moisés ma kai a hini maa apama ta pi kuu mai. Ōnō kutenō, juteu tōpō pasi mai ĩ tōpōnō Jesus a thapo wi ĩ tōpō peama tihōō! Hute hute wa tā maomakō nō, ai wa tā peama kua wi na, ĩ na ĩ juteu tōpō pasi mai, ĩ na ĩ tōpō thama tihōō! ĩ ma tōpō peamaō ha, kamakō na Teusō a hīsoso matimōō!

11 ĩ na kuno mai. Juteu tōpō pasi mai ĩ tōpō aiki, “Jesus pata tā pitili” ĩ na ĩ tōpō pi kuu totioō ha, Teusō anō ĩ tōpō totiapala nō, tōpō tāa konōma. ĩ tā kua wi na, kamakō aiki, “Jesus pata tā pitili” ĩ na juteu makō pi kuu totioō ha, Teusō anō makō totiapala nō, makō tāapa kōo lāo hōtōoma> ĩ na Simāo Pedro a kuu totio opama.

12 ĩ na tā kua tā, Simāo Pedro a hapalo matalo nō, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii tōpō hapalo nōmōoma. ĩ tōpō hapaloti tā, tōpō loa pasile, ĩ tōpō hapalo mai, tōpō sōmōka taa totioma. Paulo a, Pahanapé a, ĩ tōpō hapalo nō, <Juteu tōpō pasi mai ĩ tōpō na samakō kutia tā, Teusō anō samakō lotetepali ha, kamisamakōnō aipō sama tā thamatima> ĩ na tōpō kuuma.

13 ĩ na tōpō kuu nō, tōpō hapalo matasoō ha, Tiago a hapalo nōmōoma. <Ipa pō! Pō sōmōka taa totikiō! Simāo Pedro a hapalo nō,

14 “Juteu tōpō pasi mai, Teusō anō ĩ tōpō totiapala somamaō! Juteu tōpō pasi mai, Teusō anō ĩ tōpō saia asapalō nō, ‘Kamakō hai, ĩ ipa makō pasiwōō!’ ĩ na Teusō a pi kuumaō!” ĩ na Simāo a kuu keheō!

15 ĩ na sutu ha Teusō a kai a wāsā sinomo noai, ĩ na ĩ tōpō kuu hōtōoma. ĩ tōpō kuu noai, Teusō tā waheta na ĩ tā sāōkōle, ĩ na ĩ tā kuu:

16 “‘Waiha sa huu kōo kitāo!’ ĩ na Teusō a pata kuu. ‘Sa huu kōo nō, Davi a sai pō waniapaso noai ĩ sa sai thaa kōki kitāo! Sai sa nakasi pewō koka kopalō nō, sa sai thaa kōki kitāo!’

17 Ōnō kutenō, juteu tōpō pasi mai ĩ tōpō maaki, kamisa na ĩ tōpō pi wasiso opa kitāo! <ĩ tā uli pewō hamō tōpō pilipai, ĩ tōpō hai ĩ ipa ai tōpō sai> sa pi kuu salo, ĩ sa tōpō nakalili, kamisa na ĩ tōpō pi wasiso opa kitāo!’ ĩ na Teusō a kuumaō!

18 Sutu ha, ĩ na Teusō a wāo nō, ĩ na a kuumaō!” ĩ na Teusō tā waheta kuu> ĩ na Tiago a kuuma.

19 Ī na a kuu nö, <Ī na sa pi kuu kule. Juteu töpö pasi mai, ĩ töpönö Teusö a thapo pole, ĩ töpö a wai ti! “Moisés ma kai a hini naiopöo!” ĩ na pö kuti tihöo!

20 Ī töpö na waheta ma tä simöpalöpö. “Ukutupö töpö na töpö noamamo wi, ĩ töpö ukutupö na salo a totoköpö, salo kökö ĩsimanö noai, Teusö a na ĩ kökö salo noki sami ipöö! Ī a salo oa maikiö!” ĩ na tä kuu wi ĩ ma tä säöka sisapöö! “Ai wa tä po mane maaki, a mamö hāto tihöo!” ĩ na tä kuu wi ĩ ma tä säöka naiopöo! “Salo a iā wanimo paio mai ha, a oa tihöo! lä iā tä oa tihöo!” ĩ na tä kuu wi ĩ ma tä säöka naiopöo!

21 Sutu upa tiko töpö uli pö hamö juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö sai pö hamö sápatu tä wakala pewö hamö Moisés a kai a katehati noai, huki ta kateha soa. Önö kutenö, ĩ juteu töpönö Moisés a kai hini ipa kutenö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na ĩ ma tä waheta simöpalöpöo!> ĩ na Tiago a kuuma.

22 Ī na Tiago a kuu ha, <Awai. Ī na makö kuapököö!> ĩ na Jesus anö töpö simönö noai ĩ töpö, Jesus a thapo totio wi ĩ pata töpö, Jesus a thapo wi ĩ töpö pewö, ĩ na töpö kui töpö kuuma. Ī na töpö kuu nö, kama ai töpö sailö nö, <Ī ma töpö simöpalöpököö! Āsiokia tä uli hamö Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpö kōo piale, ĩ töpö na ĩ töpö hua naisolöpöo!> ĩ na töpö kuuma. Ī na töpö kuu ha, Jesus a thapo wi ĩ ai polakapi pata töpö hai, ĩ Jutasö a, ĩ Pasapásö a hilo kua naine ĩ a, Silas a, ĩ na kilii töpö simönöma.

23 Ī töpö na waheta tä simöa nainöma. Ī na tä waheta kuuma: <Jesus anö samakö simöpalili ĩ samakö, Jesus a thapo wi ĩ pata samakö, ĩ na kilii samakönö hi waheta sama tä simöni ke. Āsiokia tä uli, Sítia tä uli pata, Silísia tä uli, ĩ na tä uli kui tä uli na juteu makö pasi mai, ĩ makö pilipai, Teusö ma thapo naio wi, ĩ makö na hi waheta sama tä simöpali ke. Makö topa kule?

24 Ai sama töpö kai kokamo sinomoti noai, ĩ sama töpö simöpa pasio maama maaki, ĩ töpö hulazolöma. Ī töpö hulolö nö, kamakö na ĩ töpö hapalo nö, makö wai ipama thali.

25-26 Önö kutenö, “Ai makö saipalö nö, Āsiokia tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamoti wi ĩ töpö na ĩ ma töpö simönöpöö!” ĩ na samakö pewö kuu ösöha soapasoma. Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii sama töpö pi ipa sinomo wi, pata tä Jesus Cristo a na ĩ töpö kalipaloti ha, ai töpönö ĩ töpö säpa pi topa sinomoma maaki, ĩ töpö kalipalo mapo maama. Ī töpö na, sama töpö saipalö noai, ĩ sama töpö simöpali ke.

27 Jutasö a, Silas a, ĩ na kilii sama töpö simöpali ke. Waheta sama tä simöne, kamakö na ĩ töpönö ĩ ta wäsä kitä.

28 Teusö a ösi kua tolele, ĩ a solo, ĩ na kamisamakö pi kuuma: “Juteu töpö pasi mai, pe epii ĩ ma töpö noa thaa maapököö! Moisés anö pata töpö noa thaa noai, ĩ ma tä pewö a wäsä maapököö!” ĩ na samakö pi kuuma. Ī na samakö kuu sisa kule:

29 “Ukutupö tä na nii tä totokö noai, ĩ tä nii oa tihöö! lä iä tä oa ti! Salo a iä wanimö paio mai ha, ĩ a salo oa tihöö! Ai wa tä po mane maaki, a mamö hãto tihöö! Ma tä hini totioö ha, tä topa. Ĩ na pätawö” ĩ na samakö kuu kule> ĩ na ĩ tä waheta kuuma.

30 Ĩ waheta tä kai simöpalö noai, Āsiokia tä uli hamö ĩ töpö hua soatasolöma. Ĩ tä uli hamö töpö talalotö nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamomanö nö, ĩ töpö na ĩ tä waheta totoköma.

31 Ĩ tä waheta totoki ha, ĩ tä waheta möö nö, ĩ töpö pi mönahama. <Ĩ tä waheta kuu pole, ĩ ta topa> ĩ na töpö pi kuu nö, töpö pi mönaha apama.

32 Ĩ na tä kua tä, Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo pole, ĩ töpö na Jutasö a, Silas a, ĩ na kilii töpö hapalo opatima. Ĩ töpö hai, Jesus a kai wäsä sinomo wi, ĩ töpö kutenö, töpö kokamo pole ĩ töpö na, <Ĩ naköö! Ĩ na makö kua totiopököö!> töpö kuu nö, töpö pi topapalama apaö, töpö pi mönahapalama apaö, ĩ na töpö thamatima.

33 Ĩ na töpö thamati nö, ĩ töpö na töpö kua tetea apöpalö nö, <Samakö koonököö!> töpö kuu ha, Jesus a thapo wi ĩ töpö hapalo noimo opa nö, <Pö koonöö!> töpö kuu hõtöoma.

34 [Ĩ ha Silas a kuo pi topa apa haia salo, ĩ tä uli ha a heipasoma.]

35 Ĩ na tä kua tä, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii, Āsiokia tä uli ha ĩ töpö kutiki nö, Jesus ta wäsätima. Jesus a thapo wi ĩ ai töpö satehe epii töpönö Jesus ta wäsä naioma.

36 Ĩ na tä kua tä, tetea apöpaso noai ha, Paulo aiki, <Ki hamö Jesus ma ta wäsä hätäpotipili, ĩ tä uli pewö hamö Jesus a thapo wi ĩ töpö kule, ĩ töpö pewö na makö hamamo kötö nökö. Huki töpö topa hãtoa kule. Ĩ ma töpö möö kötö nököö!> ĩ na Pahanapé a na, ĩ na Paulo a kuuma.

37 Ĩ na Paulo a kuu ha, <Marcos ma nokamanönöö!> ĩ na Pahanapé a kuu kule maaki,

38 <Naiö!> ĩ na Paulo a kuu pasioma. Ĩ töpö uli pö hamö Jesus ta wäsä soma tä, Marcos a noka waikimanönöma maaki, Pãpiilia tä uli na töpö walokö tasoma, ĩ tä uli na töpö kua tä, Marcos a kōa pasia waikipasoma kutenö, Paulo anö Marcos a nokamapo wanio opa kotama.

39 <Ma nokamanönöpöö!> Pahanapé a kutima maaki, <Pälaö! Ma nokamapo kota mai kitäö!> Paulo a kuti ha, ĩ ha töpö selekea soapasoma. Pahanapé anö Marcos a noka pasimanönö nö, Sipöti tä uli ha kutiata a pata hamö töpö hulaselöma.

40 Paulo anö Silas a noka pasimanönöma. <Jesus ma tä wäsäti tä, pata tä Teusö anö makö totiapala apapöö!> ĩ na Jesus a thapo wi ĩ töpö kuu ha, tiko hamö Paulo anö Silas a kai hua pasisolöma.

41 Sítia tä uli pata, Silísia tä uli, ĩ na tä uli kui tä uli hamö Jesus a thapo wi ĩ töpö kule, ĩ töpö na Paulo a hua pasilolö nö, Jesus ta wäsäti nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö pi topapalama apama.

Atos 16

Tehepi tä uli, Liisötöta tä uli, ĩ na pö sai ha

1 ĩ na tä kua tä, Tehepi tä uli, Liisötöta tä uli, ĩ na kilii tä uli ha Paulo a waloa nömökö tasoma. Liisötöta tä uli ha Timóteo a kuo läoma. ĩ anö Jesus a thapoma. Kama hai ĩ pöpönö a hai, juteu tä kuoma. ĩ anö Jesus a thapo naioma. Timóteo a hai ĩ pö a hai, köteeku tä kuo pasioma.

2 Liisötöta tä uli, Ikôniu tä uli, ĩ na kilii tökö sai kui tökö sai ha Jesus a thapo wi ĩ töpö kuo noai, ĩ töpö aiki, <Timóteo a totiatalo opawö> ĩ na töpö pewö kuuma.

3 ĩ na töpö kuu ha, Paulo anö Timóteo a nokamapo pi topa apama. <Hi tä uli ha juteu töpö pilipai, ĩ töpö aiki, “Timóteo a hai ĩ pö a hai, ĩ köteeku tä kutenö, Timóteo a isi ola ösö hosapamo mai, a kua hãtoa soale kitäö!” ĩ na ĩ töpö pi kuu kitäö!> ĩ na Paulo a pi kuu salo, Paulo anö Timóteo a isi ola ösö hanöpalöma.

4 A ösö hanöpalö nö, Timóteo a noka soamanönö wi, ki hamö ĩ tä uli hamö sai pö satehe epii sai pö hökkököa apöle, ĩ pö sai ha töpö huulö pamö, töpö wäo hasuolöma. Jesus anö töpö simöa asa noai ĩ töpö, Jesus a thapo wi ĩ pata töpö, ĩ na kilii, Jetusalēi tä uli pata ha ĩ töpö kokamo noai, ĩ töpö aiki, <Juteu töpö hai kuno mai, ai tiko töpö na makö hapalo nö, “ĩ na makö kua totiopököö! Kamisamakönö makö noa thaa wi, ĩ ta hini totiataloö!” ĩ na pö kuu!> ĩ na pata töpö kuu ha, Paulo töpö kuu hasuo totiatalo opa hõttöiolöma.

5 ĩ na töpö kuu hasuoö ha, Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo noai, ĩ töpö õsi lotetea apöpalo nö, Jesus a kai a hini totiatalo opaalöma. <Jesus a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu totisoma. ĩ tä wakala pewö hamö Jesus a thapo wi ĩ töpö pala apaalöma.

Tötöasi tä uli ha Paulo anö uni tä tapa noai ĩ ta

6 ĩ na tä kua tä, Pötísia Kalásia tä uli na töpö hulaselöma. ĩ tä uli ha töpö hulolö nö, Ásia tä uli ha ĩ töpönö Jesus ta wäsä tasopö, ĩ hamö töpö huu pia tä, <Ásia tä uli ha pö huulö tihöö!> ĩ na Teusö a õsi kua tolele, ĩ a kuu läoma.

7 Mísia tä uli ha töpö kua ateikitö nö, Pisínia tä uli ha töpö huu pi topa apa tasoma maaki, <ĩ hamö pö huu taso tihöö!> ĩ na Teusö a õsi kua tolele, Jesus anö ĩ a õsi simönö noai, ĩ na ĩ a õsi kuu läoma.

8 ĩ na ĩ a õsi kuu läoö ha, Mísia tä uli hamö töpö hasua soaiki nö, mötati tuu kasö pata ha Tötöasi tä uli kule, ĩ ha töpö walokö tasoma.

⁹ Töpö waloikitö nö, ĩ tä mumi ha Paulo anö uni tä tapama. Uni tä tapa nö, Masetônia tili tä talalöma. ĩ a öpatiki nö, <Hapo. Hi Masetônia tä uli ha wa huoki solö nö, samakö pasilipalösoö!> ĩ na masetônia tili tä uni kutima.

¹⁰ ĩ na a mani kuti ha, <Masetônia tili töpö na Jesus ta topa apöle, ĩ ma ta wäsäpö, Teusö anö makö nakaö> ĩ na samakö pi kuu salo, <Masetônia tä uli hamö makö hua soalolö nököö!> ĩ na samakö kuu soatama.

Hiliposö tä uli ha Lítiasoma anö Cristo a tälö noai ĩ ta

¹¹ ĩ na samakö kuu soata nö, Tötôasi tä uli ha samakö husoa soalö nö, kutiata a pata hamö sanöta Samotötásia tä kulali, ĩ ha samakö kupakö lasoma. Samakö kupaikilö nö, ĩ hena tä samakö pökatöpalo nö, Neápolisö tä uli ha samakö kua nömöpakö lasoma.

¹² ĩ ha samakö kua nömöpaikilö nö, Masetônia tä uli pata ha Hiliposö tä uli kulati, ĩ ha homa tili töpö satehe epii töpö pilia nainati, ĩ tä uli ha samakö waloa soaikitö nö, ĩ ha samakö kutioma.

¹³ ĩ ha samakö kutia tä, sápatu tä wakala kuiki nö, <Maa u kasö ha Teusö a na töpö hapalo häto sinomo kitä> samakö pi kuu salo, ĩ hamö samakö hulaselöma. ĩ hamö samakö hulolö nö, ĩ ha suö töpö kokamo noai, ĩ töpö na samakö loa naiki nö, ĩ suö töpö na samakö hapaloma.

¹⁴ ĩ suö töpö sömöka tatio noai, ĩ ai tä hai, Siasita tili tä Lítia a kuoma. Sitipa kökö täa pi topa salo, haloi ösö toita apii ösö totota sinomo wi, ĩ a kuoma. Lítia a Teusömo sinomoma. Teusö anö ĩ a pi hatuka totimanöma kutenö, Paulo anö ta wäsä pole, ĩ ta hini totio opama.

¹⁵ Lítia a, Lítia sai pö na töpö kuo naio noai ĩ töpö, ĩ na kilii töpö mäi ömamono nö, Lítia aiki, <“Lítia anö Jesus a thapo totia kule. A pitilimo opaö” ĩ na makö pi kuu salo, kamisa sai pö ha pö pökö kuikiö!> ĩ na a kuu ha, ĩ ha samakö kutioma.

Paulo a, Silas a, ĩ na kilii töpö titikö noai ĩ ta

¹⁶ ĩ na tä kua tä, Teusö a na töpö hapalo sinomo wi, ĩ hamö samakö huu tä, ai töpönö noa mi moko tä kalipalama sinomo wi, ĩ moko tä huu läoma. ĩ moko tä na sai tä wani kuo naio sinomo noai, ĩ sai tänö ĩ moko tä pi hatukupamani ha, <Waiha ĩ na tä kua kitä> ĩ na ĩ moko tä kuu sinomotima. ĩ moko tä kalipalama sinomoti wi ĩ töpö na ai töpö ekuiki nö, moko tä hapalama nö, <Wi na sa kua kuki kitä?> ĩ na ĩ töpö kuu ha, <Ĩ na wa kua kuki kitä> ĩ na ĩ moko tä kuu sinomotima. <Ĩ na wa kua totio opa kuki kitä> moko tä kuu sinomo wi, ĩ tä noa na sitipa kökö kuo opa wi, ĩ kökö sitipa totoma sinomotima. Moko tä hapalama pi topa wi, ĩ töpö hai ĩ sitipa kökö kuo opa wi kökö totoma sinomotima. Moko tä thapo wi, ĩ töpö na ĩ noa tä totoma sinomotima.

¹⁷ ĩ na tä kua tä, Paulo a, kamisamakö, ĩ na kilii samakö na ĩ moko tä nokapalo pola nö, ai töpö na a hapalo sinomo nö, <Hi töpö hai, Teusö anö töpö simöa wi ĩ töpö. Sai töpö na a lotetea tolea asa wi, ĩ Teusö a hilo wi, hi

töpö na ĩ a simöo sinomoö. Hi töpönö kamakö na Teusö tä kai wäsäti kuleö! Teusö anö makö täapa kōo läo wi, ĩ ta wäsäti kuleö!> ĩ na ĩ moko tä kutima.

18 Wakala tä satehe epii tä wakala ha a kutima kutenö, Paulo a pi wanisala apa nö, a nomöhöpalo nö, sai tä na a hapalo nö, <Jesus Cristo sa thapo salo, “Hi moko tä na a sapäko maikiö! A kononö!” ĩ na wa noa thaa kuleö!> ĩ na Paulo a kuuma. ĩ na Paulo a kuu pole, ĩ tökö soatawö, sai tä konasolöma.

19 Sai tä konasolö ha, moko tä thapo wi ĩ töpö aiki, <Hö. Paulo anö sai tä simöa koonö manu ke, hi ipa moko tä pi hatukua kota mai kitäö! ĩ na tä kua manu kule, sitipa ma kökö sua kōo mai kitäö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu nö, Paulo a, Silas a, ĩ na kilii töpö huölö nö, töpö läkälölöma. ĩ tä uli mötali pata hamö pata töpö kule, ĩ hamö töpö läkälölöma.

20 Homa tili pata töpö na töpö läkälölö nö, <Hi töpö hai, ĩ juteu töpö pasiwöö! Kamisamakö sai pö na hi töpö talalo nö, samakö wai ipati thaliö! Töpö hapalo pi wasöa thaliö!> ĩ na ĩ moko tä thapo wi, ĩ na ĩ töpö kuuma.

21 <Hi juteu töpö hai, ĩ tiko töpö maaki, “ĩ na wa kuapököö! ĩ na wa kuapököö!” ĩ na hi töpö kuu sai thaliö! Homa tili samakö pasi kutenö, hi sama töpö kai hini wani ipöö! Hi sama töpö kai hini ha, Kamisamakö hai ĩ kaikana tänö samakö peama matimöö!> ĩ na töpö kuuma.

22 ĩ töpö sotota pole, ĩ na ĩ töpö pewö kuu naioma. ĩ na ĩ töpö pewö kupaloö ha, pata töpönö Paulo a, Silas a, ĩ na kilii töpö hai ĩ haloi ösökö kakapamanö nö, ösökö hasutalö nö, <Hii tinö töpö soalalöö!> ĩ na pata töpö kuuma.

23 ĩ na pata töpö kuu ha, töpö soapalöma. Töpö soapalö nö, titita wi a sai ösimö ha töpö titia soatakö nö, a läapalo sinomo wi ĩ a na, <Hi töpö lototoa totimaköö!> ĩ na pata töpö kuuma.

24 ĩ na pata töpö kuu ha, sai a ösimö sai ha, a läapalo sinomo wi ĩ anö ĩ ha töpö titia totiki nö, hii ti ha töpö konona ami lukömakö nö, töpö ami lototomaköma.

25 ĩ na tä kua tä, mötali tä mumi ha, ai töpö titia naine ĩ töpö sömöka taa tä, Paulo a, Silas a, ĩ na kilii, Teusö a na töpö hapaloö, Teusö a ama pö a thaö, ĩ na ĩ töpö kua halutima.

26 ĩ ama ta thaa tä, masita tä uli lakö lakömo soasoma. Masita tä uli lakö lakömono nö, ĩ a sai kolo waniapalo nö, sai pö päka pewö häkoa soatalalo nö, hii tinö ami lototo noai, ĩ tiki haolea soatalo nö, ĩ na tä kuuma.

27 ĩ na tä kua tä, a läapalo sinomo wi, ĩ a wani naa soatalo nö, sai pö päka pewö häkoa talalö nö, <Hö a. Töpö pewö toköö waikiloe kitä> ĩ na a pi wani kuu nö, <Pata töpönö sa säpali kitäö!> a pi kuu salo, <Sa säpo paioö!> a pi kuu nö, kama hai ĩ poo a läkäa soatali ha,

28 lope epii Paulo a hapalo nö, <Naiö! A säpo tihöö! Samakö pewö titia soa kuleö!> ĩ na Paulo a kuuma.

29 Ī na Paulo a kuu ha, a läapalo sinomo wi, ĩ a waninö koa taka sii nakalö nö, Paulo a, Silas a, ĩ na kilii töpö na a lälälö nö, a kili ipa salo, a satitimo nö, <Hi töpö topa apa asaö> ĩ na a pi kuu salo, ĩ töpö kotö ha pili a maekonö a hĭta thama.

30 Pili a maekonö a hĭta thama, a öpapalo nö, Paulo a, Silas a, ĩ na kilii töpö kai atua kopalo nö, <Wi na sa kuapö? Wi na sa kua kuköma, Teusö anö sa täa kōa läli?> ĩ na a kuuma.

31 Ī na a kuu ha, <“Jesus pata tä pitili” ĩ na wa ösi sai pi kuu kuköma, wa täa kōa läli kitä. Kawa, au ai töpö, ĩ na makö kui makö täapa läo kōki kitä> ĩ na ĩ töpö kuuma.

32 Ī na ĩ töpö kuu nö, ĩ a na Teusö ta wäsäma. A läapalo sinomo wi ĩ a, kama hai ĩ ai töpö, ĩ na töpö kui töpö na Teusö ta wäsäma.

33 Teusö ta wäsä pole, ĩ tökö soatawö, a läapalo sinomo wi ĩ anö, Paulo a, Silas a, ĩ na kilii töpö noka soatamanönö nö, hii tipö uno iä pata salua halulalöma. Salua halulalö nö, a läapalo sinomo wi ĩ a, kama hai ĩ ai töpö, ĩ na töpö kui töpö mai öhomamo soatasoma.

34 Ī töpö mai öhomamono nö, kama sai pö ha, Paulo a, Silas a, ĩ na töpö kui töpö kai hulolö nö, ĩ töpö ösö potehepamanöma. A läapalo sinomo wi ĩ a, kama hai ĩ ai töpö, ĩ na kilii töpönö Teusö a tälöma kutenö, ĩ töpö pi mönaha apama.

35 Ī hena tä, a läapalo sinomo wi ĩ a na homa tili pata töpönö poliisia töpö simöpalö nö, <“Ki polakapi töpö ökalati, ĩ töpö kusöa kopalötöo!” ĩ na makö kuu> ĩ na pata töpö kuu ha, ĩ na poliisia töpönö ĩ a noa thaa hötöoma.

36 Ī na a noa thaö ha, Paulo a, Silas a, ĩ na töpö kui töpö na a läapalo haluti wi ĩ aiki, <“Töpö kusöa kopalöö!” ĩ na pata töpönö sa noa thama thai. Önö kutenö, wanai, pö kononöö!> ĩ na a kuuma.

37 Ī na a kuu ha, poliisia töpö na Paulo aiki, <Ī na kuno maiö! Kamisamakö na, “Wanisala ma tä thama” ĩ na pata töpö kuu pasio maama maaki, homa tili samakö naiwö maaki, ai töpö satehe epii töpö mamö tetela tä, ĩ töpönö samakö soapalöma. Samakö soapalö nö, titita wi a sai ha samakö titiköma. Ī na pata töpö kuama maaki, huki samakö simöa hätoa koni pia salo. Ī na kuno mai. Ī pata töpö huoki solö nö, “Pö kononöö!” ĩ na kama töpö kuu totio solöpökö> ĩ na Paulo a kuuma.

38 Ī na Paulo a kuu ha, poliisia töpö hua kononö nö, Paulo a kuu noai, pata töpö na ĩ ta wäsä kōo tasoma. Ta wäsä kōo tasoö ha, <Kilatiha. Paulo a, Silas a, ĩ na töpö kui töpö hai, ĩ homa tili töpö naiwö ta o> ĩ na töpö pi kuu salo, ĩ pata töpö kilipalo opama.

39 Töpö kili salo, Paulo a kule ha, ĩ ha töpö ekuiki nö, Paulo a, Silas a, ĩ na kilii töpö na, <Kamakö na wanisala sama tä thaa kipiliö!> ĩ na töpö kuu nö, töpö

lisia kopamanöma. Töpö lisia kopamanö nö, <Hi tä uli ha pö kuo tihöö! Pö kononöö!> ĩ na ĩ pata töpö kuuma.

⁴⁰ ĩ na pata töpö kuu ha, titita wi a sai ha Paulo a, Silas a, ĩ na kilii töpö kuoma, töpö lisia kopalo nö, Lítiasoma a sai pö hamö töpö ekuiki nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö talalö nö, töpö pi lotetea apöpamanöma. ĩ töpö pi lotetea apöpamanö nö, Paulo a, Silas a, ĩ töpö hua konasolöma.

Atos 17

Tesalônika tä uli ha

¹ Töpö hua kononö nö, Āpípolisö tä uli hamö töpö hasuiki nö, thapi hamö Apolônia tä uli hamö töpö hasua nömöikitö nö, Tesalônika tä uli ha töpö walokö tasoma. ĩ ha juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ nasimö ai a sai kuoma.

² Tä uli pewö hamö juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ sai pö kule, ĩ sai pö ha Paulo a lisipo sinomotima kutenö, Tesalônika tä uli ha ĩ nasimö ai a sai kua kutenö, ĩ a sai ha a lisipaso tasoma. ĩ ha, ³ sápatu tä wakala kui tä wakala ha Paulo anö Teusö tä waheta a kateha nö,

³ <Ĩ naköö! ĩ naköö!> ĩ na a kuu nö, <“Waiha Teusö anö a simöpali wi, ĩ a pea nö, a nomano nö, a temöa konaso kitäö!” ĩ na Teusö tä waheta kuumaö!> ĩ na Paulo a kuuma. A kuu nö, <Ĩ na Teusö tä waheta kuu wi, ĩ na tä kua toleo totiatalo opatima thaliö!> ĩ na a kuu nö, <Kamakö na Jesus sa wäsä pole, Teusö anö a simöpalö noai, ĩ a pasiwöö!> ĩ na Paulo a kuuma.

⁴ ĩ na Paulo a kuu ha, <Pitili ta> ai töpö kuu nö, <Paulo a, Silas a, ĩ töpö kuu kua wi na, ĩ na sa kuu hõttöö> ĩ na ĩ ai töpö kuuma. Köteeku töpö Teusömo sinomo wi, ĩ töpö satehe epii töpö aiki, <Awai. ĩ na sa kuu hõttöö> ĩ na ĩ töpö kuu naioma. Pata töpö suö hai, ĩ ai töpö satehei töpö suö kuu naioma. <Paulo a kuu wi ĩ pitili ta> ĩ na töpö kuu noai, Paulo a na ĩ töpö kutioma. ĩ na tä kuuma.

⁵ ĩ na tä kuaö ha, juteu töpö aiki, <Hö. Kamisa kai a sua mai maaki, Paulo töpö kai a sua asawö> ĩ na juteu töpö pi kuu nö, Paulo töpö hĩsu thama. Töpö hĩsu thaa nö, ai töpö wanisalai, töpö kalipalo mai, sai pö kule, ĩ hamö ĩ töpö hasuso opati pao wi ĩ töpö kokamomanö nö, ĩ töpö, juteu töpö, ĩ na kilii töpö lalupalö kua nö, töpö hapalo opatima. Töpö hapalo opati nö, Paulo a, Silas a, ĩ na kilii töpö taemö hulasolöma. Töpö kokamo pole, ĩ töpö na Paulo töpö läkälölö pia salo, töpö taemö hulasolöma. Töpö taemö hulölö nö, Jasão a sai pö hamö ĩ juteu töpönö ai töpö kai ekupa nö, lata wi ti waniapalö nö, ĩ töpö lisipasoma maaki,

⁶ Paulo töpö tapa maama. Tapa mi ha, Jasão a, Jesus a thapo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, pata töpö na ĩ töpö läkäköma. Töpö läkäkö nö, lope epii juteu töpö hapalo nö, <Paulo töpönö Jesus ta wäsäö ha, ĩ tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpö pewö isi wanihipamanö noai, ĩ töpö ta pi kuu mai. Hisimö Paulo töpö lisia nömöpasoma thaliö!

7 Jasão anö, kama sai ha ĩ töpö thapoma thaliö!> ĩ na ĩ juteu töpö kuuma. ĩ na töpö kuu nö, <Ĩ töpönö kaikana tä kai a peamati kuleö! “Ai tiko tä kaikana hai, ĩ Jesus a hilo wi, ĩ kaikana tä pasiwöö!” ĩ na ĩ töpö kuu saileö!> ĩ na juteu töpö kuuma.

8 ĩ na töpö kuu ha, töpö satehe epii töpö kokamone ĩ töpö, pata töpö, ĩ na töpö kui töpö pi honipo opama.

9 Töpö pi honimo opa salo, Jasão a, Jesus a thapo wi ĩ ai töpö, ĩ na kilii töpö na ĩ pata töpö hapalo nö, <Sitipa ma kökö totopöma, kamisamakönö makö titia mai kitäö!> ĩ na pata töpö kuu nö, sitipa kökö tälö nö, <Pei. Pö hua kononöö!> ĩ na pata töpö kuuma.

Petéia tä uli ha

10 ĩ na tä kua tä, mumi tutei ha, Jesus a thapo wi ĩ töpönö Paulo a, Silas a, ĩ na kilii töpö simöa kōa hātolöma. Petéia tä uli hamö töpö simönöma. Petéia tä uli ha Paulo töpö talalotö nö, juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai ha ĩ töpö ekua soaköma.

11 Tesalônika tili töpö kuo kuo noai na, ĩ na petéia tili töpö kuo naio maama. Petéia tili töpö sömöka wakala apa asama. Jesus ta hini pi topa apa asama. <Paulo a kuu wi, ĩ na Teusö tä waheta kuu naia hātoa kule> ĩ na ĩ töpö pi kuu nö, ĩ tä wakala pewö hamö Teusö tä waheta mötima.

12 ĩ ha juteu töpö satehe epii töpö aiki, <Jesus ta pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu kuköma. Köteeku pata töpö suö satehe epö, Köteeku wano töpö satehe epö, ĩ na töpö kui töpö aiki, <Jesus a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu kuköma.

13 ĩ na tä kua tä, Tesalônika tä uli ha juteu töpö kule, ĩ töpö aiki, <Petéia tä uli ha Paulo anö Teusö ta wäsä nömöo thaliö!> ĩ na ĩ juteu töpönö ĩ ta kuu hinia hailö nö, Petéia tä uli hamö ĩ töpö tapo haiolasoma. Töpö taa hailalölö nö, Paulo töpö peama pia salo, petéia tili töpö lulukö nö, töpö satehe epii töpö kokamomanöma.

14 Töpö kokamo opaö ha, mötati tuu kasö pata hamö Jesus a thapo wi ĩ töpönö Paulo a simöa soatalöma. Paulo a simönöma maaki, Petéia tä uli ha Silas a, Timóteo a, ĩ na kilii töpö kua haiköma.

15 Paulo a kai hulasölö noai, Ateenasö tä uli ha ĩ töpönö Paulo a kai talalo nö, Paulo a takölö nö, Petéia tä uli ha töpö kopölöma. Töpö kopolö nö, <“Kamisa na lope epii pö huo haioki solöö!” ĩ na Silas a, Timóteo a, ĩ na kilii töpö na, ĩ na makö kuu totihoö!” ĩ na Paulo a kuu kipiliö!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

Ateenasö tä uli ha

16 Ateenasö tili töpönö satehe epii ukutupö tä thapoma. <Teusö anö makö noamapököö!> ĩ töpö kuu totio mai, <Ĩ töpö ukutupönö makö noamapököö!> ĩ na ĩ ateenasö tili töpö kuu sinomoma. ĩ na tä kua tä, Ateenasö tä uli ha Paulo a kua tä, Silas a, Timóteo a, ĩ na kilii töpö walo taa tä, a huataloti pamö tökö

ukutupö satehe epii tökö ukutupö talalöma. Maa ma ukutupö, hii ti ukutupö, söpala ösö ukutupö, ĩ na tökö ukutupö kui, kama töpönö ĩ tökö ukutupö thaa pasipalö nö, <Ipa pata tä pasiwö> ĩ na töpö pi kuu pasio pätioma. Paulo anö ĩ tökö ukutupö talalö nö, a pi honipo opama.

17 A pi honipo opa salo, Jesus ta wäsätima. Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai ha juteu töpö, köteeku töpö Teusömo naio wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Paulo anö ĩ töpö pi hatukupamani pia salo, Jesus ta wäsätima. Ta wäsäti nö, wani tä suta sinomo wi, ĩ piliso hamö Paulo a hulolö nö, ĩ hamö töpö huu pole, ĩ tä wakala pewö hamö ĩ töpö na Paulo anö Jesus ta wäsä höttötioma.

18 ĩ na tä kua tä, epikuteu töpö, esötoiku töpö, ĩ na kilii töpö aiki, <ĩ naköö! ĩ na tä kua hätoa kuleö!> ĩ töpö kuu sinomo wi, Paulo a na ĩ töpö hapalo höttöoma. Paulo anö Jesus a kateha nö, <Sanöma makö pewö nomasoma maaki, makö pewö temöa konaso kitäö!> tä kuu wi, ĩ ta kateha höttöö ha, töpö hapalo höttö nö, <Hi a wani hapalo soa päatalo opa wi, wi na ĩ a wani kuu totitio pasio pia salo?> ĩ na ĩ töpö kuuma. <Sai töpö na ai tiko töpö noamamo wi, Paulo anö ĩ sai töpö a wäsä nö, “ĩ sai töpö pitili sisawö” ĩ na Paulo a kuu hätoa alu kuleö!> ĩ na ai töpö kuuma.

19 ĩ na töpö kuu nö, Ateópaku tä heuma ha pata töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na Paulo a kai hulolö nö, <Tute wa ta wäsä wi, kamisamakö na ĩ ta kateha totihoö!

20 Wa ta wäsä wi, ĩ sama ta hini tai mi ipö. ĩ tä na samakö pi hatukupama mi salo> ĩ na Paulo a na ĩ na ĩ töpö kuuma.

21 Ateenasö tili töpö, Ateenasö tä uli ha ai tiko töpö pilio naio noai ĩ töpö, ĩ na kilii töpönö tute ta wäsä pi topa sinomoma. Tute ta hini pi topa naio sinomoma. Önö kutenö, ĩ töpönö Paulo a hini pi topa apama.

22 <Wa ta wäsä wi, ĩ tä na samakö pi hatukupama mi salo> ĩ na ĩ töpö kuu ha, Paulo a öpaiki nö, Ateópaku tä heuma ha pata töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na a hapalo nö, <Ateenasö tili pö! Sai ma töpö thapo opa noa> ĩ na Paulo a kuuma.

23 A kuu nö, <Sa huataloti pamö ukutupö tökö na makö noamamo wi ĩ ma tökö thapo wi, ĩ sa tökö ukutupö möö hätäpoti tä, maa mapö sutuhule ha, ĩ ha ĩ ai sami sa ma talali kipili. ĩ ma hõo ha ĩ na tä säökama kuu wi tä säökama kuoma: “Pata tä sainö samakö noama sinomo wi ĩ sama tai mi ipii, hi ĩ a uni” ĩ na tä säökama kuoma> ĩ na Paulo a kuu nö, <Ma tä tai mi ipii, ĩ tä na makö noamamo sinomo naitio wi, kamakö na ĩ sa tä wäsä pia kuleö!> ĩ na Paulo a kuuma.

24 ĩ na Paulo a kuu nö, <Hi masita tä uli, hii tiki, salo pö, sanöma töpö, ĩ na tä kui, tä pewö thapalö noai, ĩ Teusö a hilo wi, ĩ Teusö a hai, ĩ kaikana tä sai. Hi tä hētu ha töpö kupoli ĩ töpö, hi masita tä uli ha töpö huu pole ĩ töpö, ĩ na töpö

kui töpö pewö na Teusö a simöo sinomoö. Sanöma töpönö Teusömo sinomo wi ĩ nasimö a sai thaki wi, ĩ nasimö a sai na Teusö a pilio mai kitä.

25 Teusö a honio pasio mi kutenö, “Sanöma makönö sa pasilipo mi salo” ĩ na Teusö a pi kuu mai kitä. Sanöma makö temöapalo sinomo wi, sanöma makö pewö na Teusö anö ĩ tä totomaö. Heneko wi, ĩ tä totomaö. Teusö anö ĩ tä pewö totomaö> ĩ na Paulo a kuuma.

26 ĩ na a kuu nö, <Teusö anö wano tä samii tä thaa paipalö nö, töpö palamanö nö, hi masita tä uli pewö hamö töpö selekepamanöma. Hi masita tä uli thaa paio mai ha, “Ĩ na tä kuto tä, ki tä uli ha ĩ ha ai sanöma töpö pilia wäköpököö! Ai töpö pasi lö kui, ĩ na tä kuto tä, ki ai tä uli ha ĩ töpö pilia wäa pasiköpököö!” ĩ na Teusö a pi kuuma> ĩ na Paulo a kuuma.

27 A kuu nö, <“Teusö sa taeti nö, sa nakalö nö, Teusö sa taa hätolali kitäö!” ĩ na Teusö anö sanöma makö pi thama pia salo, makö thapalöma. Teusö ma tae kule maaki, kamakö na Teusö a pã apa mai kitä.

28 Teusö anö sanöma makö temöapalamaö, makö hupalamaö, ĩ na Teusö anö ĩ na sanöma makö thamaö. Teusö a kua mi aköna, sanöma makö temö hupalo manapi. ĩ na kamakö hai, ĩ na ai töpönö tä säöka sinomo wi, ĩ na ĩ töpö kuu kua hõtöoma. “Teusö makö ulupö pewö” ĩ na ĩ töpö kuu hõtöoma> ĩ na Paulo a kuuma.

29 ĩ na a kuu nö, <Teusö ulupö makö pewö kutenö, “Hi tä ukutupö kui na, ĩ na Teusö a kuö” pö pi kuu häto tihöö! Sanöma töpö pi saimo päo nö, hi oto söpala ösö ukutupö thapali, hi pötaata söpala ösö ukutupö thapali, hi maa ma ukutupö thapili, ĩ na tä ukutupö kui, sanöma töpönö ĩ nasimö tä ukutupö thaa päoö. ĩ a ukutupö kui na, ĩ na Teusö a kuö pasio mai kitä ta pi kuu mai> ĩ na Paulo a kuuma.

30 ĩ na a kuu nö, <Ĩ sanöma töpö pi moti paia tä, Teusö anö ĩ töpö peama maa noai maaki, huki Teusö a hapalo nö, “Pö pi sapamo totihoö! Wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä hosalöheö! Tiko töpö na makö pi tapomo mai, kamisa na pö pi tapomo totio sisaaö!” ĩ na Teusö a kuu thaliö!

31 ĩ na Teusö a kuu nö, “Waiha ĩ na tä kuto tä, sanöma töpö pewö na tä makokama läöpö, sanöma töpö hiopö tä thaa wi, ĩ ta kateha hasulua apa kuki kitäö! Sa sailipili, ĩ anö ĩ ta kateha hasulua apa kuki kitäö!” ĩ na Teusö a pi kuu kuleö! A pi kuu ha, Teusö anö a sailö noai, ĩ aiki, “Ĩ na wa kuatima. ĩ na wa kuatima. Wa wanisala apatima salo, wa pea soatio kitäö!” ĩ na a pitilimo opa wi, ĩ na ĩ a kuu kuki kitäö!> ĩ na Paulo a kuu nö, <Teusö anö a sailö noai, ĩ a noma totisoma maaki, Teusö anö a temöa komanöma thaliö! “Awai. Pitili ta. ĩ na tä kua totio kitä” ĩ na Teusö anö sanöma makö pi thama pia salo, a sailö noai, ĩ a temöa komanömaö!> ĩ na Paulo a kuuma.

32 ĩ na Paulo a kuu ha, <A noma totisoma maaki, a temöa komanöma thaliö!> ĩ na Paulo a kuu ha, ai töpö hapalo pi wasöa apama maaki, ai töpö aiki, <Wa

ta katehae, waiha ĩ wa ta kateha kotaö! ĩ sama ta hini pi topa kota kitä> ĩ na Paulo a na, ĩ na ai töpö kuu pasioma.

³³ ĩ na tä kua tä, pata töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na Paulo a hapalo matalo nö, a hua konasolöma.

³⁴ Paulo a na ai töpö nokalolö nö, <Jesus a pitili> ĩ na töpö pi kuu nö, Jesus a tälömae. Ateópaku tä heuma ha pata töpö kokamo sinomo wi, ĩ ai pata tä hai, ĩ Sionísu a hilo wi, ĩ anö Jesus a täa nainöma. Ai suö tä hai, ĩ Tâmatisö a hilo wi, ĩ anö Jesus a täa nainöma. Ai töpönö Jesus a täa naiananöma.

Atos 18

Kotĩtu tä uli ha

¹ ĩ na tä kua tä, Ateenasö tä uli ha Paulo a kuoma, Kotĩtu tä uli hamö a hulaselöma.

² Kotĩtu tä uli ha a talalo nö, juteu tä Akila a talalöma. Akila aiki, Pötu tä uli ha a kupasoma maaki, Itália tä uli pata ha Homa tä uli kule, ĩ tä uli ha a pilia nömököma. ĩ ha a pilia tä, Cláudio a kaikana patanö juteu töpö sasulöma. <Hi Homa ha pö pilio tihöö! Tiko hamö pö kupalo kooö!> ĩ na juteu töpö noa thaö ha, Akila a, pusopö Pötisiila a, ĩ na kilii töpö hua kononö nö, Kotĩtu tä uli ha ĩ töpö kopölöma. Töpö kōa waikipölö noai ha, ĩ hamö Paulo anö ĩ töpö talalö nö, ĩ töpö na Paulo a noimo nö,

³ ĩ töpö sai pö ha a kutioma. Akila a, pusopö a, ĩ na kilii töpönö salo ösö sai thaa sinomotima. Paulo anö salo ösö sai thaa sinomo hōtöoma kutenö, ĩ töpö na a kutiki nö, salo ösö sai na Paulo a kalipalo naitioma.

⁴ ĩ na tä kua tä, sápatu tä wakala pewö hamö, juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ a sai ha Paulo a hapalotima. <Paulo a kuu wi, ĩ pitili ta> ĩ na Paulo anö juteu töpö, köteeku töpö, ĩ na töpö kui töpö pi thama pia salo, a hapalo loteteapalo opatima.

⁵ ĩ na tä kua tä, Masetônia tä uli ha Silas a, Timóteo a, ĩ na kilii töpö kuoma, ĩ töpö hulolö nö, Kotĩtu tä uli ha ĩ töpö waloa haikö tasoma. Töpö waloa haikö tasoma tä, ĩ tä wakala pewö hamö Paulo anö ai tä na a kalipalo mi, Jesus ta wäsä sinomo sisatioma. Ta wäsä nö, juteu töpö na ta katehati nö, <Jesus a hai, Teusö anö a simöpalö noai ĩ a pasiwö> ĩ na Paulo a kutima.

⁶ ĩ na a kutima maaki, juteu töpönö Paulo a wanipo nö, Paulo a na ĩ töpö hapalo wanisala apatima. Töpö hapalo wanisala apati ha, <Pälaö! Teusö ma ta hini wanio opapa wikö. Teusö ma thapo mai, ĩ makö waikiwöö!> Paulo a pi kuu salo, kama hai ĩ haloi ösö na masita tä kopeke sälähäle, ĩ tä masita tepukupalö nö, a hapalo lotetea apa hōtöpalö nö, <Makö nomano nö, makö pepalo tä, Teusö aiki, “ĩ töpö na Paulo anö Jesus ta wäsäti maama kutenö, töpö pepalotii” ĩ na Teusö a pi kuu mai kitä. Kamisanö, kamakö na Jesus sa ta

wäsä waikio ke nökö> ĩ na Paulo a kuu nö, <Pälaö! Huki juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Jesus sa ta wäsä nömöo asaalö pia salo> ĩ na Paulo a kuuma.

7 ĩ na a kuu nö, juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ a sai kasö ha Sísiu Jusötu sai a kule, ĩ sai a ha Paulo a ekuiki nö, ĩ a sai ha Paulo a kuo nömötioma. Sísiu Jusötu a hai, ĩ juteu tä kuo maa noai kitä maaki, a Teusömo sinomotima.

8 ĩ na tä kua tä, juteu töpö kokamo sinomo wi, ĩ a sai ha a simöo sinomo wi, ĩ Kötisöpu a hilo wi ĩ a, kama ai töpö, ĩ na kilii töpönö Jesus a Kaikana tälöma. Kotĩtu tili töpönö Paulo a kai a hininö noai, ĩ ai töpö satehe epii töpönö Jesus a tälö nö, ĩ töpö mai õhomamonasoma.

9-10 ĩ na tä kua tä, Paulo anö Jesus a Kaikana uni tapa halu tä, Jesus a hapaloma. A hapalo nö, <Kawa na sa kua kutenö, a kili tihöö! Sa kai wäsä mapo mai, sa kai a wäsä soatioö! Ai tänö wa namo kusöpa mai kitäö! Hi tä uli ha sa thapo wi, ĩ satehe epii sa töpö thapamani pia salo!> ĩ na Jesus a kuu haluma.

11 ĩ na Jesus a kuu ha, ĩ tä uli ha Paulo a kutioma. ĩ töpö na Teusö a kai a taömati tä, ai tä inama, ai tä inama mötalipo kōa, ĩ na tä inama kupasoma.

12 ĩ na tä kua tä, Akaia tä uli ha töpö pilipai, ĩ töpö na homa tili töpönö Káliu a kaikanamoma tä, juteu töpönö Paulo a namo simöki pia salo, a huölö nö, Káliu a pata kaikanamo sinomo wi ĩ a sai hamö Paulo a kai ekuiki nö,

13 <Hi anö töpö Teusömoma hõtöa kule maaki, kamisamakö hai ĩ pata töpönö samakö noa thaa kua noai na, ĩ na hi anö töpö noa thaa mai, tiko ta wäsä pasio thali> ĩ na ĩ juteu töpö kuuma.

14 ĩ na ĩ juteu töpö kuu ha, Paulo a moni hapalo kule maaki, juteu töpö na Káliu a pata hapalo läo nö, <Paulo anö pe epii wanisala tä thama aköna, kamisanö makö hini pi topala pi maaki,

15 Paulo anö wanisala tä thaa maama. “Paulo a haö tomöpo mi” ĩ na makö kuu päoö. “Paulo anö juteu töpö nö patapö a kateha makoko mi, Jesus a hilo wi, ĩ a wäsä makoko mi, ĩ na Paulo a kuatii” ĩ na makö kuu päoö. “Juteu pata töpönö makö noa thaa kua noai na, ĩ na Paulo anö töpö noa thaa pasio mi” ĩ na makö kuu naio päoö. Paulo kama ma hini nö, “A wanisala” ĩ na makö kulasopö. ĩ na kamisa kuu pasio mai kitäö! Kamisanö makö a hini mai kitäö!> ĩ na Káliu a pata kuuma.

16 ĩ na a pata kuu nö, ĩ juteu töpö atua kopamanöma.

17 Töpö atua kopamani ha, juteu töpö kokamo sinomo noai ĩ a sai ha Sósötenisö a patamo sinomo noai, ĩ juteu töpönö ĩ a huölö nö, Káliu a pata kaikanamo wi ĩ a sai sika ha Sósötenisö a säma. A säma maaki, <Ĩ na töpö kua päoö> ĩ na Káliu a pi pata kuuma.

18 ĩ na tä kua tä, Kotĩtu tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö na Paulo a kutiki nö, satehe epii tä mumi matalo nö, Sítia tä uli pata hamö maa u hamö Paulo anö

Pötisiila a, Akila a, ĩ na kilii töpö kai hulaselöma. Sëikötéia tä uli ha kutiata a pata ha Paulo a titia paio mai ha, Paulo a hunuku päsä paioma. <“Ĩ na sa kua totio kitäö!” ĩ na Teusö a na ĩ na Paulo a kuu noai, ĩ pitili ta kuo totio noa> ĩ na töpö pi thamapö, a he manopasoma.

19 Sëikötéia tä uli ha ĩ töpö husolo nö, maa u hamö töpö hulaselö wi, Epesu tä uli ha töpö walokö lasoma. Töpö waloikölö nö, ĩ ha Pötisiila a, Akila a, ĩ na kilii töpö kuo haitioma. ĩ na tä kua tä, Epesu tä uli ha Paulo a kua soa tä, juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai na a lisipalo nö, Paulo a, juteu töpö, ĩ na kilii töpö hapalo hētupasotima.

20 Töpö hapalo matalo nö, <Hisa ha wa kutiopököö!> ĩ na ĩ juteu töpö kuuma maaki, Paulo a hua satia konaselöma.

21 A huu pia tä, <Teusö anö sa simöaö ha, sa huu kota kitäö!> ĩ na Paulo a kuu nö, Epesu tä uli ha a husoa kono nö, kutiata a pata ha a titia koiki nö, a hua konaselöma.

22 A hua konaselö wi, Sesatéia tä uli ha a waloa koikilö nö, a söposöpalo nö, Jetusalëi tä uli pata hamö a hua soatalolö nö, Jetusalëi tä uli pata ha Jesus a thapo wi ĩ töpö na a noimo nö, Sítia tä uli pata ha Āsiokia tä uli kule, ĩ tä uli ha a hua nömösolöma.

23 Āsiokia tä uli ha a waloa nömökikölö nö, ĩ ha satehei tä mumi mapamanö nö, a hua konaselöma. A hua kononö nö, Kalásia tä uli ha hasu, Pötísia tä uli hasua nömöpali, ĩ na a kuama. ĩ tä uli hasupa tä, Jesus a thapo wi, Paulo anö ĩ töpö pewö pi lotetepamanöma.

24 ĩ na tä kua tä, Epesu tä uli ha juteu tä Apoolu a talasoma. Apoolu a hai, Alesiätötia tä uli pata ha a ose kupaso noai, ĩ a. A hapalo tao opama. Teusö tä waheta taö öpama.

25 Ai tänö Apoolu a na pata tä Jesus ta wäsä waikioma. Pe epii Apoolu anö Jesus pata ta wäsä sinomoma. ĩ ta wäsä makoka apatima maaki, Jesus tä pewö a wäsä maama. Somi tä João anö töpö mäi ömati tä, João anö Jesus ta wäsä kua noai na, ĩ na Apoolu anö ta wäsä kua nömöo päoma.

26 Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai ha Apoolu a kili mai ha, a hapaloma. Apoolu anö ta wäsä pole, Pötisiila a, Akila a, ĩ na kilii töpönö ĩ ta hini nö, <Apoolu anö Teusö ta wäsä makoka totio mi> ĩ töpö pi kuu nö, Apoolu a nakalö nö, a kai kōpöma. A kai kopo nö, Teusö anö sanöma makö täapa kōo läo wi, Apoolu a na ĩ ta wäsä makoka satia apama.

27 ĩ na tä kua tä, Akaia tä uli hamö Apoolu a huu pi topa apama kutenö, <Awai! ĩ ha wa hupököö!> ĩ na Jesus a thapo wi ĩ töpö kupalo nö, waheta tä säököpalö nö, Akaia tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö pililati, ĩ töpö na ĩ tä waheta simöpalöma. <Apoolu a na makö noimo nö, “Hisa ha a kua naikiö!” Apoolu a na pö kuu!> ĩ na waheta tä simöpalö noai, ĩ na ĩ tä waheta kutasoma. Teusö anö Akaia tili töpö totiapala apa kutenö, <Jesus a pitili> ĩ na

ĩ töpö pi thama totia apa waikila tä, ĩ töpö na Apoolu a talalotö nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö pasilipo totio tasoma.

28 Apoolu anö ĩ töpö pasilipopö, satehe epii töpö sömöka tala tä, pe epii a hapalo nö, juteu töpö kai peama apatima. Teusö tä waheta wäsäti nö, <Teusö anö a kaikana asapali wi, ĩ Jesus a> ĩ na Apoolu a kutima.

Atos 19

Epesu tä uli ha

1 ĩ na tä kua tä, Kotĩtu tä uli ha Apoolu a kutia tä, ola tä uli ha Paulo a hua pasilolö nö, Epesu tä uli ha a lisipaso tasoma. A lisipalotö nö, Jesus ta hua sinomo wi, Paulo anö ĩ ai töpö talalötö nö,

2 ĩ töpö na a hapaloma. <“Jesus ta pitili” ĩ na makö pi kuu noai, ĩ tä, Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma täalalöma?> ĩ na Paulo a kuu ha, <Ma. “Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua” tä kuu wi, ĩ sama ta hini pasio maapili> ĩ na ĩ töpö kuu hõtöoma.

3 ĩ na töpö kuu ha, <Makö mäi ömamoö ha, wi na makö kua totioma?> ĩ na Paulo a kuu ha, <João anö töpö mäi öma kua noai na, ĩ na samakö mäi ömamo kua hõtöoma> ĩ na töpö kuuma.

4 ĩ na töpö kuu ha, ĩ na Paulo a kuu hõtöoma: <João aiki, “Makö pi saimo sapamo kōo nö, wanisala tä hosalöö! Wanisala ma tä hosalö nö, kamisa noa hamö a huu haio wi, ĩ Jesus ma täa totilöpö!” ĩ na João a kuumaö!> ĩ na Paulo a kuuma.

5 ĩ na Paulo a kuu wi, ĩ ta hininö nö, ĩ töpönö Jesus pata tä täa totilö nö, <Ĩ töpönö Jesus pata tä thapo wi ĩ töpö> ĩ na ai töpö pi thama pia salo, ĩ töpö mäi ömamo kōo soatama.

6 Töpö mäi ömamo kōo soataö ha, ĩ töpö na Paulo a ami walipaköma. A ami walipaiki nö, ĩ töpö pewö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua soaköma. ĩ töpö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua soaki ha, tiko töpö kai aipö öpii töpö kai a thaa nö, töpö hapaloö, Teusö ta wäsäö, ĩ na töpö kua soatama.

7 ĩ töpö satehei, ĩ 12 töpö kui töpö kuoma.

8 ĩ na tä kua tä, juteu töpö kokamo wi ĩ a sai ha Paulo a ekuo sinomo nö, a hapalo kili mai ha, a hapalo loteteapalo opatima. <Pitili ta> ĩ na ĩ töpö pi thama pia salo, pe epii Teusö ta kateha apatima. <Kamakö na Teusö a kaikanamo sinomo wi, ĩ na ĩ tä kua totihoö!> ĩ na Paulo a ku upatima. Teusö ta katehati tä, 3 pilipoma kökö hasua thapamanöma.

9 Teusö ta katehatima maaki, ai töpö aiki, <Pitili sa ta pii mi> ĩ na ai töpö pi kuu satimo opa nö, töpö kokamo wi, ĩ töpö na ĩ ai töpö hapalo nö, <“Ĩ na makö kuapökö!” ĩ na Jesus a kuu thaliö!” ĩ na Paulo a kuti wi, ĩ ta wanisala apawöö!> ĩ na ĩ töpö kuu pi wasöa apatima. ĩ na ĩ töpö kuti ha, Paulo anö,

Jesus a kai a hua sinomoti wi, tiko hamö ĩ töpö kai hua nömönonö nö, Sitanu anö tä taöma sinomoti wi, ĩ a sai hamö ĩ töpö kai ekuiki nö, ĩ tä wakala pewö hamö Paulo anö Jesus ta wäsätima.

10 ĩ ha Paulo anö Jesus ta wäsäti tä, polakapi inama tökö mapasoma. Önö kutenö, juteu töpö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Ásia tä uli pata ha ĩ töpö pilio wi, ĩ töpö pewönö Jesus ta hinialalömae.

11 ĩ na tä kua tä, Teusö anö Paulo a na tä aipama wi, töpö toapama kōo wi, ĩ tä totoköma.

12 Paulo anö ai watata ösö pehai, ai watata ösö wani ipii, ĩ na ösö kui ösökö höpöo noai, ai töpönö ĩ ösökö täilölöma ha, salia wi ĩ töpönö ĩ ösökö höpöama, salia wi ĩ tä mapamani, sai töpö holea kopamani, ĩ na tä kuama.

Sai tänö Sepa a hai ĩ pelupö töpö sasupalö noai ĩ ta

13 ĩ na tä kua tä, ai juteu töpönö sai töpö sasutama sinomo wi ĩ töpö huu hätäpoti pamö ĩ töpönö Jesus a naka holisimotima. Sai töpönö töpö isi waniama wi, ĩ töpö na ĩ juteu töpö ekuiki nö, sai töpö na ĩ töpö hapalo nö, <“Paulo anö a wäsä sinomo wi, ĩ Jesus a hilo wi, ĩ sa naka manu kule, a holea kopaloö!” ĩ na wa noa thaa kuleö!> ĩ na ĩ töpö kutima.

14 ĩ na Teusömo wi a sai ha Sepa anö Teusö a täpä totio noai, ĩ na ĩ a pata hai ĩ 7 pelupö töpö kui töpö kutima.

15 <Jesus sa naka manu kule, a holea kopaloö!> ĩ na sai töpö na ĩ na ĩ töpö kutima maaki, ĩ töpö na ĩ ai sai tä hapalo höttöo nö, <Jesus sa taö, Paulo sa taö, ĩ na sa kua wi saö! Kamakö hai, ĩ witi makö pasiwö?> ĩ na ĩ sai tä kuuma.

16 ĩ na tä kuu nö, ĩ sai tänö a isi waniama noai, ĩ a waninö ĩ töpö namo keo nö, ĩ töpö hai ĩ haloi ösö kakalalö nö, pe epii töpö sälalö nö, töpö utitipamanöma. ĩ töpö utitipamanöma kutenö, ĩ töpö lisia haipalo nö, töpö aulu upö, haloi ösö halopo mi, töpö sino toti ipii, ĩ na töpö kui töpö hulaselöma.

17 ĩ na tä kua tä, Sepa a pelupö töpönö Jesus a naka holisimoma salo, sai tänö ĩ töpö sälalö noai, ai töpönö ĩ ta wäsätima. Juteu töpö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö, Epesu tä uli ha ĩ töpö pilile, ĩ töpö pewö na ĩ ta wäsätima. Ta wäsäo ha, töpö pewö kilipalo opa nö, <Jesus a Kaikana hilo wi, ĩ a lotete sisawöö!> ĩ na ĩ töpö kutima.

18 ĩ na ĩ töpö kuti tä, Jesus a thapo wi ĩ ai töpö satehe epii töpö hai, töpö kokamo wi töpö na ĩ töpö waloiki nö, satehe epii töpö sömöka taa tä, töpö hapalo hoka apati nö, <Hiopö sa tä thaa höttöo thaliö!> ĩ na ĩ töpö kuu hasulua apatima.

19 ĩ na ĩ töpö kuu nö, ĩ ai töpö ökamoti wi ĩ tä matasoma. Önö kutenö, ĩ töpö ökamo noai, ĩ ai töpö satehe epii töpönö ökamo wi ĩ tökö waheta hosali pia salo, ĩ tökö waheta kai waloiki nö, ĩ tökö waheta pewö kokapalo nö, ai töpö pewö mamö tetela tä, koa taka ha tökö waheta pewö sapöma. ĩ tökö waheta

pewö sapi ha, <Ĩ tökö waheta sakö noai, ĩ tökö waheta noa apa thaliö! ĩ 50.000 pötaata sitipa kökö kui kökö noa kuoma thaliö!> ĩ na töpö kuuma. ĩ na tä kuama.

20 ĩ na tä kuama ha, Jesus a Kaikana wäsä wi, ĩ ta palasoma. Ta pala tä, Jesus ta hua wi, ĩ töpö sateheo opama.

21 Jesus ta palaso noai ha, Paulo aiki, <Masetônia tä uli ha sa hasukitö nö, Akaia tä uli ha sa hasua nömöikitö nö, Jetusalēi tä uli pata ha sa huu tasopököö!> a pi kuu nö, <Jetusalēi tä uli pata ha sa hamamo paio nö, Homa tä uli pata ha sa hua totia nömösolöpököö!> ĩ na a kutima.

22 ĩ na a kutima kutenö, Ásia tä uli ha a kua paitia tä, Masetônia tä uli ha polakapi töpö simönöma. Kama na Timóteo a, Etaasötu a, ĩ na killii töpö kalipalo sinomo noai, ĩ töpö simönöma.

Epesu tili töpö hīso opa nö, töpö hapalo opati noai ĩ ta

23 ĩ na tä kua tä, <“Ĩ na makö kua totiopököö!” ĩ na Jesus pata tä kuu thaliö!> ĩ na tä kuu wi, ai töpönö ĩ ta kuu hininö nö, <Ĩ na kuno maiö!> ĩ na töpö kupalo opa nö, töpö lalupalo opama.

24 Sai a na sai tä Sianasoma a ukutupö wani hītale, Temétötiu anö ĩ a sai ukutupö wai thaa sinomotima. ĩ pötaata tä sai ukutupö wai thaa sinomotima. ĩ a sai ukutupö noa wai na pe epii noa tä sua sinomotima. Temétötiu a na töpö kalipalo wi, ĩ töpönö pe epii noa tä sua naio sinomoma.

25 Temétötiu a na töpö kalipalo wi ĩ töpö, pötaata tä ukutupö thaa sinomo naio wi ĩ ai töpö, ĩ na töpö kui, Temétötiu anö ĩ töpö kokamomanö nö, a hapaloma. <Ukutupö tökö noa na wani ma tä peli sua sinomo wi maaki,

26 Paulo aiki, “Sai töpö na makö noamamo sinomo wi, sanöma töpönö ĩ ukutupö töpö thaa päтали wi, ĩ pata töpö sai mai kitäö! ĩ ukutupö töpö päwöö!” ĩ na Paulo a kuu sai thaliö!> ĩ na Temétötiu a kuuma. A kuu nö, <Hi Epesu tä uli ha töpö kule ĩ töpö, Ásia tä uli pewö hamö töpö kule ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Paulo anö, “Jesus ta wäsä wi, ĩ pitili ta asawö” ĩ na ĩ töpö satehe epii töpö pi thaa waikimanöma thaliö! Kamakö aiki, “Awai. ĩ na Paulo a kuati thaliö!” ĩ na makö kuu naio kitä.

27 ĩ na tä kua tä, “Jesus ta wäsä wi ĩ pitili ta” ĩ na Paulo anö ĩ töpö satehe epii töpö pi thaa waikimanöma kutenö, hi töpö ukutupö na makö noamamo sinomo wi ĩ ma töpö thati pole, ai töpönö ĩ töpö ukutupö sua sinomo wi, ĩ tä mataso matimöö! ĩ na tä kua tä, Sianasoma a pata hai ĩ sai a na töpö pewö hapalo pi wasöa matimöö! Ásia tili töpö, masita tä uli pewö hamö töpö pilile ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Sianasoma a pata na ĩ töpö noamamo wi, ĩ a pata na ĩ töpö hapalo pi wasöa apa nö, Sianasoma a hosalö matimöö!> ĩ na Temétötiu a kuuma.

28 ĩ na a kuu ha, töpö kokamo pole, ĩ töpö hīsolo nö, töpö lalupalo opama. ĩ töpö lalupalo opa nö, <Sianasoma a pata hai, ĩ pata tä pasiwöö! Epesu tili

makö pewönö Sianasoma ma thapo wi, ĩ a hai ĩ pata tä sai pasiwöö!> ĩ na ĩ töpö kuu ha,

29 epesu tili töpö pewö hapalo opa hõttöoma. ĩ töpö hapalo opa hõttöo nö, Paulo a na Masetônia tili töpö nokapalo pole, ĩ Kaiu a, Atisötaku a, ĩ na kilii töpö huölö nö, töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai hamö töpö läkälölöma.

30 ĩ na tä kua tä, töpö kokamo opöle, ĩ töpö na Paulo a hapalo pi topama maaki, Jesus a thapo wi ĩ töpönö a wasu läöma.

31 ĩ tä uli ha pata töpö kule, Paulo a na ĩ ai töpö noimo wi ĩ töpönö ai tä simöpalö nö, <“Töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai na a huu tihöö!” ĩ na Paulo a na ĩ na a kuutöö!> ĩ na ĩ pata töpö kuuma.

32 ĩ na tä kua tä, töpö kokamo pole, ĩ ai töpönö ai ta kateha nö, töpö lalupo opaö, ai töpönö tiko ta kateha nö, töpö lalupo opaö, ĩ na töpö lalupalö kua isi waniho opama. <ĩ na tä kua salo, samakö kokamo kule> ĩ töpö pi kuu mai ha, motii töpö kokamo päöma.

33 ĩ na tä kua tä, ĩ töpönö Alesiätöti a namo simöki ha, juteu töpönö a mötalia soapamanöma. A mötalia soapamani ha, kama a noamo kooö ha, a ami wani wasuo opa nö, a hapalo soata piama.

34 A hapalo soata piama maaki, töpö kokamo pole ĩ töpö aiki, <ĩ a hai, juteu tä> töpö kuu nö, töpö lalupalö mapo maama. <Epesu tili makö hai ĩ sai tä Sianasoma hai, ĩ pata täö!> ĩ na töpö lalupalö opa nö, ĩ na töpö pewö ku upaalöma.

35 ĩ töpö lalupalö hëtupaso opaö ha, epesu tili pata töpö kai säöka sinomo wi ĩ anö töpö wasua konö nö, a hapaloma. A hapalo nö, <Epesu tili pö! Epesu tili makönö Sianasoma a pata hai ĩ sai ma thapo kule. Hi tä hëtu ha maa ma Sianasoma ukutupö kuoma, ĩ maa ma ukutupö kelaso noai, ĩ ma ma ukutupö thapo naia kule. ĩ töpö pewönö ĩ tä taö waikile kitä.

36 “ĩ ta holisi” töpö kuu mai kitä. Önö kutenö, wanaikiö! Pö pi hatukua totikiö! Wanisala ma tä thaa soatalo maikiö!

37 Sianasoma a hai ĩ sai a na wani tä kule, hi töpönö ĩ wani tä thomöa mai, sai tä Sianasoma anö makö noama wi ĩ a kateha wanisala mai, ĩ na töpö kuationa maaki, hisa ha hi ma töpö hila pikia apökö solöma.

38 Temétöti a, Temétöti a na töpö kalipalo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, “Hi töpö wanisala apatiwöö!” ĩ na töpö kuu pi topa salo, pata töpö na Temétöti ma töpö simöa mi salo. ĩ tä wakala na pata töpö kokamo nö, ĩ nasimö ta hini sinomo wi, ĩ hamö Temétöti a hapalo pasio taso mi salo.

39 “Makö hapalo pi topa salo, toitai makö kokamoö!” ĩ na pata töpö kuu waikioma kutenö, huki makö hapalo pi topa kōa salo, toitai makö kokamo totihoö!

⁴⁰ Kamakö na pata töpö hapalo nö, “Ka pi ma tä thaa pia salo, makö kokamo pa, makö lalupotima? Witi pili anö wanisala tä thaa totipalöma?” ĩ na pata töpö kuu matimöö! ĩ na pata töpö kuu ha, “Kui. Sama tä tai mi ipö” ĩ na makö kuu ha, “Makö waitilimo päo pia salo, makö lalupotima” ĩ na pata töpö kuu matimöö!> ĩ na pata töpö kai säökati wi, ĩ a kuuma.

⁴¹ ĩ na a kuo hötötöo totioiki nö, <Peiö! Pö kopolöö!> ĩ na a kuuma.

Atos 20

Masetônia tä uli, Kötésia tä uli, ĩ na tökö uli kui tökö uli kule hamö

¹ ĩ na tä kua tä, epesu tili töpö hapalo isi waniho opa wi, ĩ tä mataso noai ha, Jesus a kai a hua sinomo wi, Paulo anö ĩ töpö nakalö nö, <ĩ na makö kua totiopököö!> ĩ na a kuu nö, ĩ töpö pi topa apa kopamanöma. ĩ töpö pi topa kopamanö nö, <Sa alulö heö!> ĩ na Paulo a kuu nö, Masetônia tä uli hamö a hulasolöma.

² A hulasolö wi, ĩ tä uli pewö hamö a huti nö, Jesus ta wäsä hätäpo nö, ĩ töpö pi topapamanö nö, a hua tolesolö wi, Kötésia tä uli ha a walokö tasoma.

³ A waloikitö nö, ĩ Kötésia tä uli ha a kua tä, 3 kökö pilipoma kui kökö pilipoma hasupamanöma. ĩ na tä kua tä, Sítia tä uli pata ha Paulo a huu pia tä, <Juteu töpönö Paulo a namo simöa thaliö!> ĩ na Paulo anö ĩ na ta kuu hininö nö, <Masetônia tä uli hamö makö huu pasio koonöö!> ĩ na Paulo a kuuma.

⁴ ĩ na Paulo a kuu ha, petéia tili tä Pihu a hai ĩ pelupö Sópatötu a, tesalônika tili tä Atisötaku a, tesalônika tili tä Sekūtu a, tehepi tili tä Kaiu a, Timóteo a, ásia tili tä Síkiku a, ásia tili tä Tötópimu a, ĩ na töpö kui, Paulo a na ĩ töpö hua naisolöma.

⁵ Masetônia tä uli hamö ĩ töpö hua nainonö nö, töpö pökatöa toleha paipasolöma. Töpö pökatöa toleha paipalolö nö, Tötöasi tä uli ha ĩ töpö waloikilö nö, ĩ hamö ĩ töpönö samakö walo taa läo lasoma.

⁶ Juteu töpö pásökoamo tä, ĩsa äi hölömo mai, ĩ nasimö äi opala waikio noai ha, Hiliposö tä uli ha samakö husolö nö, kutiata a pata hamö samakö pi kaläa konasolö wi, 5 tä mumi kui tä mumi matalo nö, Tötöasi tä uli ha samakö waloa haia kökö lasoma. ĩ ha samakö kuki wi, sami semana sama tä hasupamanöma.

⁷ Sami semana sama tä hasupamanö nö, tomīku tä wakala kuki ha, samakö Teusömo pia salo, ĩsa sama äi asawösö kakama oalöpö, samakö kokamoma. ĩ hena tä sai tä, Paulo a hua konasolö pia salo, pe epii Jesus ta wäsä halutima. Mötali tä mumi ha ta wäsä soatioma.

⁸⁻⁹ Sai a hösöka ha ai sai a kupoli, ĩ a sai hösöka ha ai a sai kua tolepoli, ĩ ha samakö kokamo polali, ĩ ha koa taka sii satehe epii taka sii hilipalo opama. Atu hamö tä möö wi ĩ taka ha hīsa tä Êusiku a tikitioma. Paulo a hapalo tetepo opati kutenö, ĩ hīsa tä manisia apölo nö, a mikölöma. A mikölöma, atu ha a

kelo nö, a sää totia apöpasoma. Ai töpönö a hoköa kopalöma maaki, a sää totia waikipasoma.

10 Ì ha Paulo a ithoa kononö nö, hīsa tä na Paulo a kaöhötaiki nö, a hāsokapala apa nö, <Pö pi honipo tihöö! A temöa soa kuleö!> Ì na Paulo a kuuma.

11 Ì na a kuu nö, a tua kopolö nö, ĩsa āi kakapalö nö, āi oalö nö, ĩ töpö na a hapalo kōoma. A hapalo soatia tä, tä halusoma. Tä halulo nö, a hua konasolöma.

12 Ì hīsa tä temö öpii a kai konasolöma. Önö kutenö töpö pi mönaha apama.

13 Ì na tä kua tä, Paulo aiki, <Mötati tuu kasö hamö Asösö tä uli kulali, ĩ hamö maa u hamö pö pi hua pasilolöö! Piliso hamö opii sa hua pasitasolö kitä. Asösö tä uli ha makö walotaikölö nö, sa waloa taa läöö!> Ì na Paulo a kuu ha, kutiata a pata hamö samakö pi hua konasolöma.

14 Samakö pi hua kononö nö, Asösö tä uli ha samakö waloki kölö nö, piliso hamö Paulo a waloa haiki nö, kutiata a pata ha a titia naia koiki nö, Mitileni tä uli ha samakö pi hua konasolöma.

15 Mitileni tä uli ha samakö kuo wi, samakö pi hua konasolö wi, sanöta Kiosö tä ha samakö pi hasuiki nö, thapi hamö, Samosö tä uli ha samakö pi hasuiki nö, ĩ hena tä, mötati tuu kasö hamö Miletu tä uli kule, ĩ tä uli ha samakö walokö lasoma.

16 Ì tä uli ha samakö waloikilö nö, Pētekoosösisö tä wakala kua paia mai ha Jetusalēi tä uli pata ha Paulo a walo pi topa apa salo, a silimo opama. A silimo kutenö, Ásia tä uli ha a kuo opimo wanio opama. Önö kutenö, <Epesu tä uli ha makö söposöpo mai kitäö!> Ì na Paulo a kuu waikioma kutenö, Miletu tä uli ha samakö waloa soataköma.

Epesu tili töpönö Jesus a thapo wi, ĩ pata töpö na Paulo a hapalo noai ĩ ta

17 Miletu tä uli ha samakö waloa soataiki nö, Paulo anö ai tä simöa tolea soatalöma. Ai tä simöa soatalö nö, epesu tili töpönö Jesus a thapo wi ĩ pata töpö naka soata tasoma.

18 Ì pata töpö nakaö ha, Paulo a na ĩ töpö walokiso nö, ĩ töpö na Paulo a hapalotima. <Hi Ásia tä uli ha sa walo tute tä, kamakö na sa kutiki nö, sa kuati thali, ĩ ma tä taö öpa waikia kule> Ì na Paulo a kuuma.

19 Ì na a kuu nö, <Kamakö na sa kutiki nö, Jesus a Kaikana na sa kalipaloti kipili. Sa kalipaloti tä, “Pata sa asawöö!” sa pi kuu maapili. Jesus sa ta wäsä tä, juteu töpönö ĩ ta hini mi ipö ha, sa mamö puu soati pola nö, sa kalipaloti kipili. Juteu töpönö sa namo simöati nö, sa pepalamati kipili. Ì na kamakö na sa kalipaloti tä, ĩ na sa kuati kipili> Ì na Paulo a kuuma.

20 A kuu nö, <Ta topa apöle, ĩ sa ta wäsä wanio maapili. Makö kokamo sinomo wi, ĩ ha Jesus sa ta wäsätii, kamakö sai pö hamö sa ta wäsä hätäpo opaö, ĩ na sa kuati kipili.

21 Juteu töpö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö, ĩ na kilii töpö na sa hapalo nö, “Makö pi taemo sapa kopalo nö, Teusö ma tälö nö, hiopö ma tä hosalö nö, kamakö hai ĩ Jesus a Kaikana na, ‘Jesus a pitili’ makö ösi kuu nö, ĩ na makö kua totiopököö!” ĩ na sa kuti kipiliö!> ĩ na Paulo a kuuma.

22 A kuu nö, <Huki Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö sa simöa kutenö, Jetusalëi tä uli pata hamö sa hua konasolö pia salo. ĩ tä uli pata hamö sa kuo pialati, huki sa tä tai mi.

23 Kamisa na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuu wi, ĩ sa tä taö sisaö. Sai pö pewö hamö sa hutu pamö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a hapalo sinomo nö, “Ai töpönö wa titiki kitäö! Wa peama totio kitäö!” ĩ na kamisa na ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuti thaliö!

24 ĩ a kuti thali maaki, “Häö! Wi na taköö? Sa noma wani ipö sai taköö!” sa pi kuu mi. Jesus a Kaikana aiki, “Teusö anö makö totiapala apa wi, ĩ ta topa apöle ĩ ta wäsäö! ‘Hiopö ma tä thaa sinomo wi maaki, Teusö anö makö topa kopali kitäö!’ tä kuu wi, ĩ ta wäsä totihoö!” ĩ na kamisa na ĩ na Jesus a kuu kipiliö! ĩ na a kuu ha, sa tä pewö a wäsä pi topa apa kule. “Jesus sa ta wäsä kota mai kitäö!” ĩ na sa pi kuu mi> ĩ na Paulo a kuuma.

25 ĩ na Paulo a kuu nö, <ĩ töpö pewö na Teusö a kaikanamo totio wi, kamakö na ĩ sa ta wäsä hätäpotipili, ĩ makönö sa tapa kota mai kitäö!

26 ĩ na tä kuaö ha, ĩ na kamakö pewö na sa kuu pia kuleö! “Ai wa nomano nö, wa pea kuköma, Teusö aiki, ‘Paulo anö sa kai a wäsä maama salo, wa pea kule’ ĩ na Teusö a pi kuu mai kitä.

27 ‘ĩ na makö kua totiopököö!’ ĩ na Teusö a kuu wi, kamakö na ĩ sa tä pewö a wäsä waikitio kipili nökö” ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na Paulo a kuuma.

28 ĩ na Paulo a kuu nö, <Hiopö tä na makö noamoö! Pö pi mosawikiö! Makö pi mosawiki nö, Jesus a thapo wi, hiopö tä na ĩ ma töpö noama hōtōö! “ĩ töpö noama totihoö! ĩ töpö na makö patamo sinomopököö!” ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö noa thama. Oweha kökö thapo wi, ĩ töpö mamö läapalo kua wi na, ĩ na Jesus a thapo wi ĩ töpö na pö mamö läapalo kua hōtōtioö! Jesus a thapo wi, Teusö anö ĩ töpö kokamoma sinomo wi, kama hai ĩ pelupö Jesus iä pö noa na ĩ töpö tälö noai, ĩ töpö na pö patamo sinomoö!

29 Kamisa hua konasolö noai ha, ai töpö waloa haiki nö, “Jesus a hosalöheö!” ĩ na ĩ töpö kuu kitäö! Öla anö oweha kökö namo kusö kua wi na, ĩ na ĩ töpönö makö namo kusö thamati kitäö! Makö namo kusö thamati nö, “Jesus a hosalöheö!” ĩ na ĩ töpö ku upa kitäö!

30 Kamakö na ĩ töpö kokamo naio wi, waiha ĩ töpönö holisi ta kateha apa kuki kitäö! Jesus a thapo wi ĩ töpö luluapala pia salo, ĩ töpö mönamati pia salo. ĩ töpö mönamati nö, holisi ta wäsä äpati kitäö! ĩ na tä kua kitäö!

31 ĩ na tä kuaö ha, ĩ töpö na pö pi mosawikiö! “Kamakö na Paulo a kua tä, wakalai ha makö pi hatukupamani, mumai ha makö pi hatukupamani, ĩ na Paulo a kuati tä, 3 tökö inama kui tökö inama hasua waikimaki kipili” ĩ na pö pi kuu totihoö! “ĩ na makö kuapököö! ĩ na makö kuapököö! ĩ na kamakö pewö na ĩ na Paulo a ökö kuti kipiliö!” ĩ na pö pi kuu totiataloö!> ĩ na Paulo a kuuma.

32 ĩ na Paulo a kuu nö, <Pei. “Hi töpö noama haiö!” ĩ na Teusö a na ĩ na sa kuu kuleö! “Teusö tä kai na makö pi lulua haiöpököö!” ĩ na kamakö na sa kuu kuleö! Teusö tä kai aiki, “Wanisala ma tä thaa wi maaki, Teusö anö makö totiapala apa kitä” ĩ na tä kuu wi, ĩ Teusö tä kai a. ĩ Teusö tä kai na makö pi luluo opaö ha, makö ösi lotetea apöpasö kitäö! Teusö ma ta hini ipa tä, Teusö a hai ĩ makö pewö kutenö, Teusö tä uli ha makö kopölöma, Teusö anö ĩ makö pewö totiapala apa koo naso kitäö!> ĩ na Paulo a kuuma.

33 ĩ na a kuu nö, <Kamakö hai ĩ wani tä na sa pi wasiso maapili. Oto söpala ösö, pötaata söpala ösö, haloï ösö, ĩ na kamakö hai ĩ ösö kui ösö na sa pi wasiso maapili.

34 Kama sa ami sainö sa kalipaloti nö, ipa wani sa tä ose wai täati kipili. Wani sa tä wai täati nö, sa töpö nokapalama wi, ĩ töpö na wani sa tä ose wai totoma sinomo kipili.

35 “Sa kalipalo nö, töpö utiti ipii, wani tä na ĩ töpö honimo opöle, ĩ sa töpö pasilipopököö!” ĩ na makö pi thama pia salo, sa kalipalo sinomoti kipili. Jesus a Kaikana aiki, “Wani wa tä täa tä, wa pi mönaha apa kule maaki, ai wa tä täpälöma, wa pi mönaha satia apöpasö” ĩ na Jesus a kuu noai, ĩ tä na pö pi motio häto tihöö!> ĩ na Paulo a kuuma.

36 Paulo a hapalo matasoö ha, pili töpö maekonö töpö pewö hīta thaiki nö, Teusö a na Paulo a hapaloma.

37 Teusö a na a hapaloma, ĩ ha ĩ töpö aiki, <A hua kononöö!> ĩ töpö kuu tä, Paulo a hāsokoapala nö, ĩ töpö pi otapalo nö, töpö pewö ököpalo opama.

38 <Kamakönö sa tapa kota mai kitäö!> ĩ na Paulo a kuu ha, pe epii ĩ töpö ösi wanisala apama. ĩ ha Paulo a huu taa pi topa koo salo, kutiata a pata kaa pamö Paulo a na ĩ töpö noka naisolöma.

Atos 21

Situ tä uli ha

1 Paulo a na töpö noka naisolö noai ĩ töpö na, <Samakö koo pasiolököö!> ĩ na samakö kuu nö, kutiata a pata hamö samakö titia koo soataiki nö, sanöta Kosö tä na samakö pi hua koo soatasolöma. Kosö tä uli ha samakö hasuiki nö, ĩ hena tä, maa tuu kasö pata hamö Hosisö tä uli kulati, ĩ tä uli ha samakö

kukö lasoma. Í tä uli ha samakö kuikölö nö, Pátata tä uli ha samakö hua nömöa konasolö wi,

² Í ha samakö söposöa soapalo nö, Penísia tä uli hamö ai kutiata a kai pata huu piale, Í sama ösö kai huu talalö nö, Í ösö pata na samakö titia nömöa kōo soaki wi, samakö pi hua konasolöma.

³ Samakö pi hua kononö nö, thapi hamö sanöta Sipöti sama tä uli talalö nö, kate a poko kuamö kule hamö, Í hamö samakö pi kaläamö kulolö nö, Sítia tä uli pata hamö samakö pi huamö kua soasolöma. Sítia tä uli pata ha Situ tä uli kule, Í tä uli ha kutiata a pata na töpö kalipalo sinomo noai Í töpönö wani tä pi söposöpamani ha, samakö söposöa naipasoma.

⁴ Samakö söposöa naipalo nö, Í Situ tä uli ha Jesus a thapo wi Í ai sama töpö hētu talalöma. Í sama töpö hētu talalö nö, Í töpö na sami semana tä hasupasoma. Í töpö na samakö kua tä, Teusö a ösi kua tolele Í anö Í töpö pi hatukua waikipamanöma kutenö, <Jetusalēi tä uli pata ha a huu taso tihöö!> Í na Paulo a na Í na Í töpö kuuma.

⁵ Í na tä kua tä, Í töpö na samakö kuo wi, Í ha samakö huso kōoma, Situ tä uli atu ha mötati tuu kasö pata kulati hamö, Í hamö Jesus a thapo wi, kamisamakö na Í töpö nokapasoma. Wano töpö, suö töpö, ulu töpö, Í na töpö kui töpö nokaalöma. Í tuu kasö ha maka maka tä pata paalati, Í tä maka maka ha pili samakö maekonö samakö hīta thaiki nö, Teusö a na samakö hapaloma.

⁶ Teusö a na samakö hapalo matalo nö, <Samakö kōo pasiolököö!> Í na samakö kuu ha, <Pö kononöö!> Í na töpö kuu hōtōö ha, kutiata a pata ha samakö titia koiki nö, samakö pi kaläa konasolöma. Samakö pi kaläa konasolö ha, Í töpö pewö kōa pasisolöma.

Sesatéia tä uli ha

⁷ Kamisamakö hai, Situ tä uli ha samakö husolo nö, Pötolemaita tä uli hamö samakö hulolö nö, Í ha samakö kua nömöa kōkō lasoö. Í ha Jesus a thapo wi Í töpö na samakö noimo nömöa kōkōlasoma.

⁸ Samakö noimo nömöa koikilö nö, Í hena tä samakö hua nömöa kononö nö, Sesatéia tä uli ha samakö waloa nömöa kōkō lasoö. Samakö waloa nömöa koikilö nö, Jesus ta topa apöle, Filipe anö Í ta wäsä sinomo wi Í a sai pö na samakö pökö kuköma. Nii tä totoma sinomopö, Jesus anö töpö simönö noai Í töpönö 7 töpö kui töpö saipalö noai, Filipe a hai Í ai a kuoma.

⁹ Filipe a hai Í 4 pete kōkō kui, Í pete töpönö peanopö a thapo mai ha töpö kuo soa noai, Í töpö suönö Teusö a kai a wäsä sinomotima.

¹⁰ Í ha polakapi sama tä mumi thapama tä, Teusö a kai a wäsä sinomo noai, Í Akapu a hilo wi, Jutéia tä uli pata ha Í a kulati, Í a waloa läköma.

11 A waloiki nö, Paulo a hai ĩ sita hasulö nö, ĩ totonö kama ami pewö wani öka sapa kopasoma. Kama ami öka sapa kopalo nö, <“Kama sa ami öka sapa kupalohe na, hi sita thapo pole, waiha ai töpönö ĩ a öka thaa hõtöpali kitäö! Jetusalēi tä uli pata ha juteu töpö kule, ĩ töpönö ĩ a ökapali kitäö! A ökapalö nö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na a totoki kitäö!” ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuu kuleö!> ĩ na Akapu a kuu läoma.

12 ĩ na Akapu a kuu läö ha, ai töpö lole ĩ töpö, kamisamakö, ĩ na samakö kui samakö aiki, <Jetusalēi tä uli pata ha a huulö tihöö!> ĩ na Paulo a na ĩ na samakö ku upa läo kipili.

13 ĩ na samakö ku upaö ha, <Makö ökö maiki. Sa ösi wanisalama ti! Jetusalēi tä uli pata ha Jesus pata sa ta wäsäö ha, ai töpönö sa ökapali ha, “ĩ na tä kua pasio päo” sa kuu hõtöo kitäö! Sa säa hãtopali kitä maiki, Jesus pata sa ta wäsä satimo pi topa apa hõtöa kule> ĩ na Paulo a kuu satimo hõtöoma.

14 <Naiö! A huulö tihöö!> ĩ na samakö ku upama maiki, Paulo anö samakö a hini maama. Samakö a hini mi ha, <Teusö anö tä thama pi topa apöle, Teusö anö ĩ tä thamapöö!> ĩ na samakö kuu soa pätasoma.

Jetusalēi tä uli pata ha

15 ĩ na tä kua tä, polakapi tä mumi matalo nö, samakö husoa kononö nö, Jetusalēi tä uli pata hamö samakö hulaselöma.

16 Sesatéia tä uli ha Jesus a thapo wi töpö kule, kamisamakö na ĩ ai töpö noka naipasoma. Jetusalēi tä uli ha samakö hulaselö wi, ĩ hamö samakö walokö lasoma. ĩ hamö samakö walokö lasö ha, kamisamakö na töpö noka wi ĩ töpönö, sipöti tili tä Menasö a sai ha samakö kai walokö lasoma. Menasö anö Jesus a thapo tete epa waikio noai ĩ a sai pö ha samakö pökö kuköma.

17 ĩ na tä kua tä, Jetusalēi tä uli ha samakö waloki ha, <Aitaköö! Makö huu ke?> ĩ na Jesus a thapo wi, ĩ na ĩ töpö pi mönaha kuu läoma.

18 ĩ na töpö kuuma, ĩ hena tä Tiago a na Paulo a hapalo pia salo, kamisamakö solo Tiago a na samakö ekuköma. ĩ ha Jesus a thapo wi ĩ pata töpö pewö kokamoma.

19 ĩ pata töpö kokamo pole ha, ĩ ha samakö ekuköma, ĩ töpö na Paulo a hapalo noimo nö, Paulo a kuati noai ĩ tä pewö a wäsä totioma. Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Paulo a kalipaloti tä, ĩ tä Teusönö tä thama noai, Paulo anö ĩ ta wäsä toitioma.

20 ĩ ta wäsä toitioö ha, <Aitaköö! Teusö a totiatalo opawö> ĩ na töpö kuu nö, <Ipa Paulo ai. Wa töpö taa nökö. Hi juteu töpö satehe epii töpönö Jesus a tälömae. ĩ töpönö Moisés a kai hini soatioö.

21 ĩ na ĩ töpönö ta kuu hinima: “Tiko töpö na juteu töpö pilia nainati, ĩ juteu töpö na Paulo a hapalotö nö, ‘Moisés anö pata töpö noa thaa noai, ĩ ta hosalöö! Au ulu töpö isi ola ösö hosa tihöö! Juteu makö kua sinomo wi na, huki ĩ na makö

kua naio maapököö! ĩ na Paulo a kuu thaliö!” ĩ na hi juteu töpönö ĩ na ta kuu hinima.

22 Önö kutenö, wi na makö kuapö? “Paulo a waloa waikiköma thaliö!” ĩ töpönö ta kuu hini waikile kitä.

23 Pi naka. ĩ na wa kuapöö! Hisa ha kamisamakö na 4 töpö kui ai töpö kua naia kule. Teusö a na ĩ töpö hapalo nö, “Ī na samakö kua totio kitä!” ĩ na ĩ töpö kuu totioma.

24 ĩ na töpö kuu totioma kutenö, “Ī töpö pitili” ĩ na Teusö a pi thamapö, töpö Teusömo nö, töpö sanumoö, pata töpö maaki, töpö he manopasoö, ĩ na töpö kuati pia salo. Moisés anö pata töpö noa thaa noai, ĩ töpönö ĩ ta hini salo, ĩ na töpö kuati pia salo. Önö kutenö, ĩ töpö na a sanumo nainoö! Ai töpö na sitipa wa kökö totokö nö, ĩ töpö he manopamanö! ĩ na wa kuaö ha, “Ökö ta o. ‘Paulo anö Moisés a kai a peama apa nö kiliawö ia!’ ĩ na makö kuu wi, ĩ ta holisi. Paulo anö Moisés a kai a hini naio pasiowö” ĩ na hi juteu wa töpö thamapököö! Paulo ai!> ĩ na töpö kuuma.

25 ĩ na töpö kuu nö, <Juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Jesus a tälö noai, ĩ töpö na waheta sama tä simöa waikipali kipili. ĩ na ĩ tä waheta kuuma: “Ukutupö töpö na töpö noamamo wi, ĩ töpö ukutupö na salo a totokö noai, ĩ a salo oa tihöö! Salo a iä wanimo paio mai ha a oa tihöö! Iä iä tä oa tihöö! Ai wa tä po mane maaki, a mamö häto tihöö!” ĩ na ĩ tä waheta na ĩ na samakö kuu kipili> ĩ na ĩ töpö kuu totiatalo opama.

26 ĩ na ĩ töpö kuu totiatalo opaö ha, 4 töpö kui, Paulo anö ĩ töpö kai ekuiki nö, ĩ töpö na Paulo a sanumo naioma. A sanumo naio nö, Teusömo wi a sai ösimö na a lisitalo nö, <Ī na tä mumi kuto tä, samakö ösi salupamo matalo nö, Teusö a na tä totoköpö, ĩ samakö pewönö ĩ nasimö sama tä totoki pia salo> ĩ na Paulo a kuuma.

Titita wi a sai ha Paulo a läkälölö noai ĩ ta

27 ĩ na tä kua tä, 7 tökö mumi kui tökö mumi mapo pia tä, Teusömo wi a sai ha ásia tili töpö juteunö Paulo a talalöma. Paulo a talalö nö, ĩ töpönö ai juteu töpö satehe epii töpö lululö nö, Paulo a huölö nö, töpö lalupo opama.

28 <Isöhaeu pö! Samakö pasilipalöö! ĩ tä uli pewö hamö hi a wani aiki, “Isöhaeu töpö a hini tihöö! Moisés anö isöhaeu töpö noa thaa noai, ĩ ta hini tihöö! Isöhaeu töpö Teusömo sinomo wi ĩ a sai topa maneö!” ĩ na Paulo a wani ku upa thaliö! Huki hi Teusömo wi a sai ha juteu töpö pasi mai, Paulo anö ĩ töpö kai waloiki nö, töpö kai lisipasoma kutenö, hi a sai ausi ipii ĩ a sai samimananö noa> ĩ na töpö lalupo ku upama.

29 Sai pö hökkö öpii sai pö kule, ĩ ha Paulo anö epesu tili tä Tötópimu a kai wani huu noai, ĩ töpönö ĩ tä talalöma kutenö, <Ī a wani hai, juteu tä pasi mi ipii, ĩ a maaki, Teusömo wi a sai na Paulo anö ĩ a kai wani lisia hiopöa apöpasso noa> ĩ na töpö pi kuuma.

30 Ī na tä kua tä, Jetusalēi tä uli pewö pata hamö ĩ töpö lalupalo opa wi ĩ tä palasoma. Töpö pewö läläoki solö nö, töpö pewö walopa läo solöma. Töpö walopa läoso nö, Paulo a huöle nö, Teusömo wi a sai atu hamö Paulo a läkaa atulölö nö, sai a päka laa kököma.

31 Taka laa kökö nö, Paulo a säpa pia tä, <Jetusalēi tili töpö pewö lalupalo opa nö, töpö waitilimopalo opa kulaliö!> ĩ na homa tili töpö sotatu simöa sinomo wi ĩ a patanö tä kuu hininö nö,

32 ai sotatu töpö, ai sotatu pata töpö, ĩ na töpö kui töpö naka soatalölö nö, juteu töpö lalupalo pole, ĩ töpö na a läläa soatasolöma. A läläa soatasolöma, ĩ juteu töpö lalupalo polati hamö ĩ töpö kai hua soatasolöma. Töpö kai hua soatasolö wi, ĩ juteu töpö lalupo polati, ĩ töpönö ĩ sotatu töpö kai huu talalö nö, Paulo a sä maa lätasoma.

33 Paulo a sä maa lätasoma, ĩ ha ĩ sotatu pata tä waloa kotöa totiki nö, Paulo a huöa totilö nö, <Polakapi söpala ösö totokönö a ökapalöö!> ĩ na a pata kuu nö, <Hi a hai, ĩ witi pili a? Hinö ka pi tä thama?> ĩ na a pata kuuma.

34 Ī na a pata kuu ha, töpö lalupalo isi waniho opa päoma. Töpö hapalo makokopo mi kutenö, <Wi na tä kuaö ha, hi töpö lalupalo opati nö, töpö waitilimotii?> ĩ na a pi pata kuu pasioma. Ī na a pi kuu salo, kama hai ĩ sotatu töpö na, <Kamakö hai ĩ sai pö lototoa apöle, ĩ a sai na Paulo a titikötöö!> ĩ na ĩ a pata kutima.

35 Ī na a pata kuti ha, ĩ sotatu töpönö Paulo a täa soatalölöma. A täa soatalölö nö, sotatu töpö hai sai a ha tuo wi tä kule, ĩ ha Paulo a kai atelo nö, ĩ juteu töpö waitilimo opa läoö ha, sotatu töpönö Paulo a maopolöma.

36 Töpö satehe epii töpö lalupalo kai nokapalo pole ĩ töpö aiki, <A säpalöö! A säpalöö! A säpalöö!> ĩ na ĩ töpö pewö kupalo opama.

37 Ī na tä kua tä, sotatu töpö hai sai a lototoa apöle, ĩ a sai ösimö ha Paulo a kai lisipo pia tä, Paulo aiki, sotatu pata tä na, <Kawa na sa hapalo pi topa paia kule> ĩ na a kuu ha, <Köteeku wa töpö kai taö öpakö ta o.

38 Sutu ha homa tili töpö kaikanamo noai, esitu tili tänö ĩ tä taa wani ipö salo, poke tä uli ha wasu töpö satehe epii, ĩ 4.000 töpö kui töpö wasu kai hulasolö noai, ĩ wa hätowö?> ĩ na ĩ sotatu pata tä kuuma.

39 A kuu ha, <Ma. Juteu sa. Silísia tä uli pata ha Tasu tä uli kulati, ĩ ha sa ose wai kupasoma. Ipa juteu töpö na sa hapalo pi topa kule. “Awai!” wa kuu kitä?> ĩ na Paulo a kuu ha,

40 <Awai! A hapalöö!> ĩ na ĩ sotatu tä kuu hõtöoma. Ī na a kuu hõtöoö ha, sai a hamö tä tuo wi ĩ ha Paulo a öpapalo nö, juteu töpö lalupalo kai sotota pole, Paulo a aminö ĩ töpö wasuma. Ī töpö wasu ha, töpö lalupalo matasoma. Töpö lalupalo matasoö ha, Paulo anö epöteu töpö kai thaa nö, a hapaloma.

Atos 22

Kama hai ĩ juteu töpö na Paulo a hapalo noai ĩ ta

1 Paulo a hapalo nö, ĩ na a kuuma: <Ipa pö! Ipa pata töpö. Kamakönö sa säpa pi topa apa manu kule, kamakö na sa hapalo pia kule. Sa kuu piale, ĩ ta hiniheö!> ĩ na Paulo a kuuma.

2 ĩ na a kuu ha, <Epöteu makö kai a tha apa nö kilile ia> ĩ na ĩ töpö pi kuu nö, töpö hapalo mai ha, töpö sömöka taa totioma.

3 Töpö sömöka taa totia tä, Paulo a hapalo kōo nö, <Juteu sa naiwö. Silísia tä uli pata ha Tasu tä uli kulati, ĩ hamö sa kupasoma. ĩ hamö sa kupalo nö, hi Jetusalēi tä uli ha sa patasoma. Sa pataalö tä, Kamalieu anö sa pi hatukamama. Moisés anö kamakö hai ĩ nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tä pi na sa pi hatukua totia apöpamanöma. Kamakönö Teusö ma hini pi topa apa kua wi na, ĩ na sa kua hötötioma.

4 “Jesus a thapo wi ĩ töpönö Teusö a hini mi ipö” ĩ na sa pi kuu salo, sa töpö säpama pi topa apa nö, sa töpö namo simöa sinomotima. Suö töpö solo sa töpö ökapamanö nö, titita wi a sai ha sa töpö titiaköma.

5 Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä, juteu pata töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, “Paulo a kuu pole, ĩ pitili ta” ĩ na ĩ töpö kuu kitä. ĩ pata töpönö kamisa na waheta tökö totopa nö, “Tamaasöku tä uli ha kamakö hai ĩ juteu töpö kulati, ĩ töpö na hi waheta tökö kai hulolöö!” ĩ na ĩ pata töpö kuuma. ĩ na töpö kuu ha, Tamaasöku tä uli ha ĩ waheta sa tökö kai hulaselöma. “Tamaasöku tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ sa töpö ökapamanö nö, hi Jetusalēi tä uli pata ha sa töpö ökama hila kōkö solöpöö! Hisa ha sa töpö peama köosolöpöö!” ĩ na sa pi kuu salo, Tamaasöku tä uli ha sa hulaselöma.

<Jesus sa kai a hinia totili kipili> Paulo a kuu noai ĩ ta

Atos 9.1-19; 26.12-18

6 Sa huulö pamö, Tamaasöku tä uli ha sa ateo opa tä, motokö hētupo pia tä, hutu mosökö ha tä pata wakala apii, kamisa na ĩ tä wakala pata waloköma.

7 ĩ tä wakala pata waloki ha, masita ha sa kelasoma. Sa kelo nö, ta pata hapalo pole ĩ sa ta hini ipa hötöoma. “Saulu ai. Wi na wa pi kuu salo, sa peamati kule?” ĩ na ta pata kuu soatama.

8 ĩ na ta pata kuu ha, “Pata tä! ĩ witi wa?” sa kuu ha, “Nasaté tili Jesus sa. Kawanö sa peama wi ĩ sa” ĩ na ta pata kuuma.

9 Kamisa na töpö huu naine, ĩ töpönö ĩ tä wakala pata tapa naioma maaki, ta pata kuu pole ĩ ta hini pasio maama.

10 ĩ na tä kua tä, “Pata tä! Wi na sa kuapö?” sa kuu ha, “A hoköa kopaloö! Tamaasöku tä uli ha a lisia kopalolö. Wa lisipasoö ha, ki töpö aiki, ‘<ĩ na wa kua totiopököö!> ĩ na Teusö a kuu kuleö!’ ĩ na ĩ töpö kuu kitäö!” ĩ na Jesus pata tä kuu totioma.

- 11 Ī na pata tä kuu ha, ĩ tä wakala patanö sa mamö höpöpöa soatasoma kutenö, kamisa na töpö huu naine, ĩ töpönö sa tutua kotalölö nö, Tamaasöku tä uli ha sa kai lisia kopaso lasoma.
- 12 Sa kai walokö lasoma tä, kamisa na Ananiasö a waloa hõtoa läköma. Ananiasö anö Moisés a kai a hini totiatalo opama. A Teusömo sinomotima. “Ananiasö a pata totiatalo opaö” ĩ na tamaasöku tili töpö juteu pewö kutima.
- 13 Kamisa na Ananiasö a waloa läiki nö, “Ipa Saulu ai. A mamö tetea kopaloö!” ĩ na a kuu ha, sa mamö tetea kōo soatalo nö, Ananiasö a na sa mamö tetea kōo soatasoma.
- 14 Sa mamö tetea kōo soatasoma, ĩ ha Ananiasö a hapalo soata nö, “Kamakö nö patapönö Teusö a thapo noai ĩ Teusö anö wa sailöma. Teusö anö tä thama pi topa wi, kawa na ĩ tä taöma pia salo. Jesus Cristo anö toitai tä thatala apa asa wi, kawanö ĩ wa tapa asapö, Teusö anö ĩ wa saia asalöma. ‘Jesus a hapalo wi, ĩ Saulu anö ĩ a hapalo hinipöö!’ ĩ na Teusö a pi kuuma.
- 15 Wa tä tapae ĩ tä, wa ta hinie ĩ tä, ĩ na kilii sanöma töpö pewö na ĩ wa ta wäsäpököö!
- 16 Pei. Wa hoköa soatalo nö, Jesus wa nakalö nö, wa mäi õmamono nö, wanisala wa tä thaa noai ĩ wa tä salupamanöpöö!” ĩ na kamisa na ĩ na Ananiasö a kuu totiatalo opama.
- 17 Ī na Ananiasö a kuu ha, Jetusalēi tä uli pata ha sa hua konasolöma. Ī ha sa waloikilö nö, Teusömo wi a sai ha Teusö a na sa hapaloti tä, uni sa tä talalöma.
- 18 Jesus Kaikana a hapalo pole, ĩ sa uni talalöma. Kamisa na ĩ a hapalo nö, “Kawanö sa wäsä piale, hi jetusalēi tili töpönö ĩ ta hini mai kitä. Önö kutenö, a lopatalölö. Tiko hamö a huu soatalö” ĩ na Jesus a kuu ha,
- 19 “Pata tä! Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ sai pö hamö sa huu hätäpo nö, wa thapo wi ĩ sa töpö talalö nö, sa töpö soapali, titita wi a sai ha sa töpö titiki, ĩ na sa kuati kipili. ĩ na sa kuatipili, hi jetusalēi tili töpönö ĩ tä taö öpa waikile kitä.
- 20 Estêvão anö wa wäsäti noai, ĩ töpönö ĩ a säpa pia tä, kamisa aiki, ‘Awai. Ma säpalöpöö!’ sa kuu nö, a säpalö noai ĩ töpö hai ĩ haloi sa ösö huölöma” ĩ na Jesus Kaikana a na ĩ na sa kuuma.
- 21 Ī na sa kuu ha, “Tiko hamö a hua kononöö! Pai ipa hamö juteu töpö pasi mai ĩ töpö pilipai, ĩ töpö na kamisanö wa simöpali pia salo” ĩ na Jesus Kaikana a kuuma> ĩ na töpö sotota pole, ĩ töpö na ĩ na Paulo a kuuma.
- 22 Ī na Paulo a kuu ha, töpö sotota pole ĩ töpö sömöka taa toitioma maaki, <Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Jesus pata tänö sa simöpali pia salo> ĩ na Paulo a kuu ha, töpö lalupaloa apösoma. Töpö lalua apölo nö, <A wani säpalöö! A wani säpalö nö, a wani hosalöö! Ma wani säpa maama, tä topa mai kitä!> ĩ na töpö lalupalö kuuma.

23 Ī töpö lalupalö kuu nö, töpö waitili salo, töpö haloi ösö hasutalö nö, masita tä kopeke helumama.

24 Ī na töpö kuati ha, sotatu pata tä aiki, <Hi a sai ha Paulo a titia soataköö! Ma titiki nö, ma soapalö nö, Paulo a na ma tä hininö nö, “Wi na töpö pi kuu salo, ‘Paulo a säpalöpököö!’ ĩ na töpö lalupalö kuu kulai?” ĩ na Paulo a na ĩ na pö kuu!> ĩ na sotatu töpö na ĩ na pata tä kuuma.

25 Ī na pata tä kuu ha, sotatu töpönö Paulo a ökapalöma. Salo ösö totonö Paulo a ökati tä, sotatu tä na Paulo a hapalo nö, <“Ī homa tili tänö wanisala tä thaa totiomaö!” ĩ na pata töpö kuu paio mi tä, ĩ homa tili tä soapa pasio mai kitä ta pi kuu mai> ĩ na Paulo a kuu nö, <Kamisai hai, homa tili sa naiwö> ĩ na Paulo a kuu ha,

26 ĩ sotatu pata tä na ĩ sotatu tä ekuiki nö, <Ī a wani na ĩ ka pi wa tä thaa pia kule? Ī a wani hai, ĩ homa tili tä naiwö kutenö, a thama tihöö!> ĩ na ĩ sotatu tä kuuma.

27 Ī na a kuu ha, Paulo a na sotatu pata tä waloiki nö, <Homa tili wa totiwö?> a kuu ha, <Awai. Kamisai hai, homa tili sa totiwö> ĩ na Paulo a kuu hõtöoma.

28 Ī na Paulo a kuu ha, <Homa tili sa kupaso pia salo, sitipa kökö satehe epii sa kö sitipa totoköma> ĩ na sotatu pata tä kuuma. Ī na a kuu ha, Paulo aiki hõtöwö, <Sa ose wai kupaso noai, ĩ tä, homa tili sa kua soa pasipasoma> ĩ na Paulo a kuuma.

29 Ī na Paulo a kuu ha, Paulo a hapalama piale, ĩ töpö öpa pasököa soataköma. Ī ha, sotatu pata tä aiki, <Hö. Hi a hai, homa tili tä maaki, “A ökapalöö!” ĩ na sa wani kuu silia apa nö kililo ia!> ĩ na a pi pata kuu kōo salo, a kilipalo opama.

30 A kilipalo opa nö, ĩ hena tä, <Wi na Paulo a kuaö ha, “Paulo a wanisala apawö” ĩ na juteu töpö kupalo kule?> ĩ na ĩ sotatu pata tä pi kuu nö, Paulo a kusöa kopamanö nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, juteu pata töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö nakalötö nö, töpö kokamomanöma. Ī töpö kokamomanö nö, Paulo a nakalö nö, ĩ juteu töpö kokamo pole, ĩ töpö mötali ha Paulo a lomaköma.

Atos 23

Juteu pata töpö na Paulo a hapalo nömöo noai ĩ ta

1 Juteu pata töpö kokamo pole, ĩ töpö na Paulo a hapaloma. <Ipa pö! “Teusö a na sa wanisala mai kitäö!” sutu ha sa pi kuuma, huki sa pi kuu soa kule> ĩ na Paulo a kuuma.

2 Ī na a kuu ha, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä Ananiasö aiki, <Paulo a kai wani säkö> ĩ na Paulo a kotö ha töpö öpale, ĩ töpö na ĩ na ĩ a pata kuuma.

3 Ī na a pata kuu ha, ĩ a na Paulo aiki, <Teusö anö wa wani säa hõttöli kitäö! Wa holisimo opawö. Moisés anö pata töpö noa thaa noai, ĩ wa ta hininö nö, kamisa na wa tä makokamapö, hisa ha kawanö sa lomakö solöma maaki, Moisés wa kai a hini pasia mane. “Wanisala tä thaa pasio mai ĩ a sä tihöö!” ĩ na Moisés a kuuma maaki, “Paulo a sä!” wa kuu silia apawö> ĩ na Paulo a kuuma.

4 Ī na Paulo a kuu ha, Paulo a kotö ha töpö lole, ĩ ai töpö aiki, <Teusö a täpä totio wi, ĩ pata tä na wa hapalo hiopöa apa maikiö!> ĩ na töpö kuu ha,

5 <Ipa pö! “Ī a hai, Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä ta o” ĩ na sa pi kuu mae. Ī na Teusö tä waheta kuu: “Au ai pata tä na a hapalo wanisala tihöö!” ĩ na tä kuu> ĩ na Paulo a kuuma.

6 Ī na a kuu nö, <Hi pata töpö kokamo pole, ĩ ai töpö hai ĩ satuseu töpö, ĩ ai töpö hai ĩ patiseu töpö, ĩ na kilii töpö kokamo kule> ĩ na Paulo a pi kuu manu kule, <Ipa pö! Patiseu sa. Patiseu ulupö sa. Kamakö aiki, “Noma waikilasoma maaki, töpö temöa konaso kitäö! ĩ na Paulo a pi kuu salo, a wani hiopöa apatii” ĩ na makö kuu hätoa alu kule> ĩ na Paulo a kuuma.

7 Ī na a kuu ha, patiseu töpö, satuseu töpö, ĩ na kilii töpö kokamo pole, ĩ töpö hapalo hētupaso pa, töpö päsäpasoma.

8 Satuseu töpö aiki, <Sanöma makö noma waikilasoma, tä temö kota mai kitäö! Āju töpö kua mai kitäö! Ōsi töpö kua mai kitäö!> ĩ na ĩ töpö kuu sinomotii. Patiseu töpö aiki, <Sanöma makö noma waikilaso noai maaki, waiha töpö temöa konaso kitäö! Āju töpö kua, ōsi töpö kua, ĩ na tä kua> ĩ na ĩ töpö kuu sinomo pasitioö.

9 Ōnö kutenö, töpö lalupallo opa nö, lope epii töpö päsäpaso lasoma. Ī na tä kua tä, patiseu töpönö Moisés a kai wäsä sinomo wi ĩ ai töpö öpaiki nö, pe epii töpö hapaloma. <“Paulo a wanisala mai kitä” ĩ na samakö pi kuu kuleö! Paulo a na āju tä hapalo hätomaö! Ī a na ōsi tä hapalo hätomaö!> ĩ na ĩ töpö kuuma.

10 Ī na töpö kuuma, ĩ na tä kua tä, töpö lalupallo opati noai ĩ töpönö Paulo a läkäpo opaö ha, sotatu pata tä aiki, <Paulo a thuu tupö käpaso matimöö!> a pi pata kuu pasio nö, <Paulo a hua konöö! Sai pö lototoa apöle, ĩ sai pö ha Paulo a tutua konönöö!> ĩ a patanö ĩ na kama hai ĩ sotatu töpö noa thaö ha, ĩ a sai pö ha Paulo a tutua konönö nö, a hila kokö tasoma.

11 Ī na tä kua tä, ĩ tä mumi ha Paulo a na pata tä Jesus Kaikana a tapamonasoma. A tapamono nö, <A kili tihöö! A pi loteteikiö! Hi Jetusalēi tä uli pata ha kawanö sa wäsä kuapili na, Homa tä uli pata ha sa wäsä nömöopököö!> ĩ na pata tä kuuma.

Paulo a säpa pi topa noai ĩ ta

12 Ī hena tä, juteu töpö kokamono nö, Paulo a säpa pi topa apa salo, <Paulo ma säpa paio mi tä, makö iapalo mi, makö amisio mi, ĩ na makö kua paiopököö!> ĩ na töpö noa thasoma.

- 13 Töpö satehe epii, ĩ 40 wano töpö kui, ĩ na töpö noa thasoma.
- 14 Töpö noa thasolo nö, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, ai juteu pata töpö, ĩ na kilii töpö na töpö noa thaso noai ĩ töpö ekuiki nö, <“Paulo ma säpa paio mi tä, makö iapalo mi, makö amisio mi, ĩ na makö kua paiopököö!” ĩ na samakö noa thasoa totiso kipiliö!
- 15 Huki pata töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö, kamakö, ĩ na kilii makö aiki, “Paulo a hilapasoö!” ĩ na sotatu pata tä na ĩ na pö kuu! “Paulo sama hini makoka totiopököö!” ĩ na makö kuu! Pata töpö na Paulo a walo mai ha, samakö lämono nö, Paulo sama säpali pia salo> ĩ na töpö noa thaso noai ĩ na ĩ töpö kuuma.
- 16 ĩ na töpö kuuma maaki, Paulo a hai pusapö anö ĩ tä kuu noai ĩ ta hinima kutenö, sotatu töpö sai pö ha a lisipalo nö, Paulo a na ĩ tä pewö a wäsä soatama.
- 17 ĩ ta wäsäö ha, Paulo anö ai sotatu pata tä nakalö nö, <Sotatu pata tä sai na hi hĭsa tä hilakötöö! A hilakötö nö, “Kawa na hi hĭsa tä wäo pi topa kuleö!” ĩ na wa kuu!> ĩ na Paulo a kuuma.
- 18 ĩ na Paulo a kuu ha, ĩ sotatu pata tänö sotatu pata tä sai na ĩ hĭsa tä hilakötö nö, <Sotatu töpö sai pö ha Paulo a titilati, ĩ anö sa nakalö nö, “Sotatu pata tä sai na hi hĭsa tä hilakötöö! ĩ a pata na hi hĭsa tä wäo pi topa kuleö!” ĩ na Paulo a kuu ke> ĩ na ĩ sotatu pata tä kuuma.
- 19 ĩ na a kuu ha, sotatu pata tä sainö ĩ hĭsa tä poko huölö nö, pasökö tömö a lomakö nö, <Wi na ta kua wi wa tä wäsä pi topa kule?> ĩ na a pata kuuma.
- 20 ĩ na a pata kuu ha, ĩ hĭsa tä aiki, <“Juteu pata töpö kokamo sinomo taso wi ha, hena tä, ĩ töpö na Paulo a lomakötöö!” ĩ na kawa na ĩ na juteu töpö kuu pia salo. “Paulo sama hini makoka pi topa kuleö!” ĩ na töpö holisi kuu pia salo.
- 21 ĩ na töpö kuu ha, “ĩ pitili ta” a pi kuu ti! ĩ töpö satehe epii, ĩ 40 töpö kui töpönö Paulo a säpalöpö, töpö lämo pia salo. “Paulo ma säpa paio mi tä, makö iapalo mi, makö amisio mi, ĩ na makö kua paiopököö!” ĩ na ĩ töpö pewö kupalo opösoma. “Awai. ĩ na sa kua kitäö!” ĩ na wa kuu ha, ĩ töpö lämono nö, Paulo a säpali kitä> ĩ na ĩ hĭsa tä kuuma.
- 22 ĩ na ĩ hĭsa tä kuu ha, ĩ sotatu pata tä aiki, <Wanaiki. “Sotatu pata tä sai na ĩ sa ta wäki ke” a kuu tihöö!> ĩ na a pata kuu nö, <Peiö! A kopolöö!> ĩ na a pata kuuma.

Pélikösö pata tä na Paulo a simönö noai ĩ ta

- 23 ĩ na ĩ sotatu pata tä sai kuu nö, polakapi sotatu pata tökö nakalö nö, ĩ tökö na a hapalo nö, <Ai sotatu töpö satehe epii, ĩ 200 töpö kui töpö nakalöö! Sotatu töpönö kapalü kökö kai huu sinomo wi ĩ töpö satehe epii ĩ 70 töpö kui töpö naka nainöö! Sokopi kökö kai huu pasio wi, ĩ töpö satehe epii, ĩ 200 töpö

kui töpö naka nainöö! Mötali tä mumi kupo paio mai ha, 9 otasö kupo tä, Sesatéia tä uli hamö ĩ töpö pewö kai hua soalölöö!

24 Ai kapalu a na Paulo a tikäköpö, a kapalu thaa naikiö! Paulo ma noama totio nö, Pélikösö a kaikana na a tälölöheö!> ĩ na sotatu pata tä sainö ĩ na töpö noa thama.

25 ĩ na töpö noa thaa nö, waheta tä säököpalö nö, Pélikösö a kaikana na tä waheta simöpalöma. ĩ na ĩ tä waheta kuuma:

26 <Pélikösö a kaikana ai! Cláudio Lísiasö sa. Wa topa kule?

27 Juteu töpönö hi Paulo a huölö nö, a moni säpalöma. A säpa pia tä, “Hi kamisa hai, homa tili sa” kamisa na Paulo a kuuma kutenö, ipa sotatu sa töpö nakalö nö, Paulo sama noama läoma.

28 “Wi na Paulo a kuati ha, juteu töpö aiki, ‘Paulo a wanisala apatii’ ĩ na töpö kuti kule?” ĩ na sa kuupö, juteu pata töpö kokamo sinomo wi töpö na Paulo sa nakalölöma.

29 Sa nakalölö nö, sa töpö a hininö nö, “Paulo a wanisala mi ipöö!” sa kuuma. “Titita wi a sai ha a titio maapöö! A säpa maapö!” sa kuuma. “Moisés anö kamisamakö hai ĩ pata töpö noa thaa noai, Paulo anö ĩ ta hini maa thaliö!” ĩ na ĩ juteu töpö kuu noai ĩ tä pi na Paulo a namo simöa päköma.

30 Önö kutenö, “Juteu töpönö Paulo a säpali pia salo” ĩ na sa tä kuu hininö nö, “Pélikösö a kaikana na Paulo sa simöpalöpököö!” ĩ na sa pi kulasoma. ĩ na sa pi kuu nö, juteu töpö na sa hapalo nö, “Pélikösö a kaikana na makö waloikitö nö, ‘Paulo anö wanisala tä thamaö!’ ĩ na kaikana tä na ĩ na makö kuupökö” ĩ na sa kuuma. ĩ na pätawö> ĩ na sotatu pata tä sainö tä säököpalö nö, ĩ na a kuuma.

31 ĩ na tä kua tä, sotatu töpö noa thama kutenö, ĩ sotatu töpönö Paulo a tälölömae. A tälölöe nö, Āsipátötisi tä uli hamö Paulo a kai hua halusölöma.

32 A kai hua halulölö nö, tä halulo nö, sotatu töpö sai pö lototoa apöle ĩ a sai ha ai sotatu töpö kopölöma, kapalu kökö kai huu wi ĩ töpönö Paulo a kai hua kōa paisölöma.

33 A kai hua kōo paia konasölöma, Sesatéia tä uli ha a kai waloa koikitö nö, kaikana tä na waheta tä totoki, ĩ ha Paulo a totoki, ĩ na tä kuuma.

34 ĩ ha kaikana tänö tä waheta möö läo nö, Paulo a na, <Witi pili wa? Witi tä uli na wa kuoma?> ĩ na a pata kuu ha, <Silísia tä uli na sa kuoma> ĩ na Paulo a kuu ha,

35 <Waiha wa namo simöa wi ĩ töpö waloa haiköma, kamisanö wa hini kitäö!> ĩ na kaikana tä kuu läoma. ĩ na a kuu nö, <Etoosisö a sai pö ha Paulo a ökama kuköpöö!> ĩ na kaikana tä kuuma.

Atos 24

Juteu töpönö Paulo a kateha wanisala noai ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, **5** tä mumi kui tä mumi matalo nö, Sesatéia tä uli ha Teusö a täpä totio wi ĩ pata tä Ananiasö a hulaselöma. Ai pata töpö, Tétulu a hapalo taö öpa wi ĩ a, ĩ na töpö kui töpö solo töpö hulaselöma. Töpö hulölö nö, Sesatéia tä uli ha töpö waloikitö nö, Pélikösö a kaikana na Paulo a kateha wanisala apama.

2 Paulo a nakali ha, Tétulu a hapalo nö, Paulo a kateha wanisala apama. ĩ na Tétulu a kuuma: <Pélikösö a kaikana pata! Wa kaikanamo tao opa salo, kamisamakö na wasu töpö walo mi, samakö hölapalo opati mi, ĩ na samakö kuati kule. Kawanö juteu samakö pasilipo pasiopö, “Ĩ na tä thamaö!” pata wa töpö noa thaa sinomotii.

3 ĩ tä uli pewö hamö samakö kua wi, ĩ samakö pewö pasilipo totio opa kutenö, “Aitaköö!” samakö kuu thaliö!

4 Pata wa kutenö, kawa na sa hapalo opa mai kitäö! Wani ipii sa hapalo päta pia kule. Wani ipii sa hapalo piale, ĩ ta hiniö!

5 Hi Paulo anö töpö a wai ipati thaliö! Pata töpö peama apa pia salo, ĩ tä uli pewö hamö juteu töpö pewö pilia setekelati, Paulo anö ĩ töpö pewö lulupo opa thaliö! Nasaté tili tä Jesus a kai hini sinomo wi, Paulo anö ĩ töpö simöa pasio wi ĩ a.

6 Samakö Teusömo wi, Paulo anö ĩ a sai moni hiopöa totipamanöma kutenö, sama huölö nö, sama ökapalöma. “Kamakö hai ĩ pata töpönö makö noa thaa wi, Paulo anö ĩ ta hini mi ipö thali” ĩ na samakö kuupö, Paulo sama nakalöma.

7 Sama nakalö nö, sama hini totio pia tä, sotatu pata tä sai Lísiasö anö a hua lälö nö, a täa soa lätalölöma.

8 A täa soa lätalölö nö, kamisamakö na a hapalo nö, “Paulo anö wanisala tä thamaö!” makö kuu noai ĩ makönö Paulo ma namo simöa päki pia salo, Pélikösö a kaikana pata na makö hulölö nö, ‘Paulo anö wanisala tä thatimaö!’ ĩ a pata na ĩ na makö kuu totio nömöopöö!” ĩ na Lísiasö a kuu kipiliö! Kawanö Paulo wa hapalamaö ha, kamisamakönö kawa na ta wäsä pole, Paulo anö ĩ ta wäsä höttö kitä> ĩ na Tétulu a kuu totiatalo opama.

9 ĩ na Tétulu a kuu totiatalo opaö ha, ai juteu töpö lolaso, ĩ töpö aiki, <Awai. ĩ pitili ta. Paulo anö wanisala tä thama> ĩ na ĩ töpö kuu totiatalo opa naitioma.

Pélikösö pata tä na Paulo a hapalo noai ĩ ta

10 ĩ na töpö kuuma, Pélikösö a patanö Paulo a hinipö, a himöama. A himöaö ha, Paulo a hapalo höttöma. <Kaikana ai! Inama tä satehe epii tä inama na juteu samakö na wa kaikanamo waikitia kule. Önö kutenö, kawa sömöka taa tä, sa hapalo pi topa kule. “Sa wanisala mai kitäö!” sa kuu pi topa kule.

11 Jetusalëi tä uli pata ha sa Teusömo taso pia salo, ĩ hamö sa hulaselöma, **12** tä mumi kui tä mumi hasua päpasoma.

12 Hi töpö aiki, “Jetusalēi tä uli pata ha Paulo a kutiki nö, wanisala tä thaa kipiliö!” ĩ na hi töpö kuu pitiliapalo opa mai kitä. Teusömo wi a sai na sa höla mai, sa lisipasoma. Ai töpö na pe epii sa hapalo maama. Ai sa töpö lulupo opa maama. Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ a sai na ai sa töpö lulupo mi, Jetusalēi tä uli pata ha ai sa töpö lulupo mi, ĩ na sa kuati thaliö!

13 “Paulo anö wanisala tä thamaö!” ĩ na hi töpö kuu pole, ĩ pitili ta pi ti! “Ī naköö! Ī na Paulo anö wanisala tä thaa kipiliö!” hi töpö kuu makokoa totio mai kitä> ĩ na Paulo a kuuma.

14 Ī na Paulo a kuu nö, <Kaikana ai! Ī na sa kuu kule: “Jesus Cristo a hai ĩ piliso hamö sa hutii. Juteu töpö aiki, ‘Ī piliso holisi’ ĩ na juteu töpö kuu päla tä maaki, ĩ tiso hamö sa huti pola nö, Teusö a na sa kalipalo sinomoö. Moisés anö pata töpö noa thati noai ĩ pitili sa ta pii nö, ĩ sa ta hini totioö. Teusö a kai a wäsä sinomo noai ĩ töpönö waheta tä säököpalö noai, ĩ sa ta hini naio soataö.

15 Hi juteu töpö lole, ĩ töpö aiki, ‘Teusö a pitili’ ĩ na ĩ töpö pi kuu kua wi na, ĩ na sa kuu naio sinomoö. ‘Teusö a pitili. Toitai tä tha apa noai ĩ töpö nomasoma maaki, ĩ töpö temöa konasoö, wanisala tä thatala noai ĩ töpö nomasoma maaki, ĩ töpö temöa hõtöa konasoö, ĩ na töpö kua kitäö!’ ĩ na hi töpö kuu kua wi na, ĩ na sa kuu naio soataö.

16 Önö kutenö, ‘Teusö a na wanisala sa tä thatalaö, sanöma töpö na wanisala sa tä thatalaö, ĩ na sa kuati hätoma’ ĩ na sa pi kuu wi ĩ sa tä pii mi salo, toitai sa tä thaa pi topa apatii” kaikana ai, sa kuu kule> ĩ na Paulo a kuuma.

17 Ī na Paulo a kuu nö, <Ī na tä kua tä, Jetusalēi tä uli pata ha sa huu mai ha, satehe epii inama tä hasua waikia päpaso noai ha maaki, Jetusalēi tä uli ha ipa ai töpö pilio noai, wani tä na ĩ ai töpö honimo wi ĩ töpö na sitipa sa kökö totoki, Teusö a na tä totoköpö, ĩ sa tä totoa naiki, ĩ na sa tä thama pia salo, ĩ Jetusalēi tä uli ha sa hua konasolöma.

18 Ī na sa tä thamati tä, sa ausia waikipamonaso noai ha, Teusömo wi a sai ha ai ásia tili juteu töpönö sa talalöma. Ī tä, kamisa na satehe epii ai töpö kuo naio maama. Samakö lalupalo mai ha, toitai samakö kutioma.

19 Ī ásia tili juteu töpö aiki, “Paulo anö wanisala tä thamaö!” ĩ na ĩ töpö kuu pi topa wi, hisimö ĩ töpö huu mi salo. Kawa sömöka tala tä, “Paulo a wanisala apatiwö” ĩ na kawa na ĩ na töpö kuu mi salo.

20 Ī töpö walo mi ha, hi töpö lole, ĩ töpö kuu pasiopö. Juteu pata töpö kokamo sinomo wi ĩ töpönö sa hapalama tä, hi ai töpö lole ĩ töpö aiki, “Paulo anö wanisala tä thama” ĩ na töpö pi kuu noai, kawa na ĩ töpönö ĩ ta wäsä nömöo mi salo.

21 Ī juteu pata töpönö sa hapalama tä, kamisa aiki, “Töpö noma waikilasoma töpö temöa konaso kitäö!” ĩ na sa pi ku upa salo, kamakönö sa hapalama hätoa kuleö!” ĩ na lope epii ĩ na sa kuu laso kipili> ĩ na Pélikösö a kaikana na, ĩ na Paulo a kuu totiatalo opama.

22 Ī na Paulo a kuu totiatalo opaö ha, Pélikösö a kaikana patanö, Jesus Cristo a hai ĩ piliso a wäsä wi ĩ tä taö waikia salo, Paulo a hapalama kōo maama. <Sotatu pata tä Lísiasö a waloki ha, “Ī naköö! Ī na Paulo sa thama pia kuleö!” ĩ na sa kuu läo kitäö!> ĩ na Pélikösö a pata kuuma.

23 Ī na a pata kuu nö, ai sotatu tä na, <Titita wi a sai ha Paulo a titikiö! Ī ha wa titiki salo, a peama tihöö! Ī a sai ösimö ha a titia tä, a ökapa tihöö! A huatalotipököö! Kama na töpö noimo wi ĩ töpönö a pasilipopö> ĩ na a pata kuuma.

24 Ī na tä kua tä, tetepo mai ha, Pélikösö a patanö pusopö Tötusiila a kai waloa kōkōma. Pélikösö a pusopö a hai, ĩ juteu tä kuoma. Ī a kai waloiki nö, Paulo a nakama. A nakaö ha, ĩ ha Paulo a waloa läiki nö, Jesus Cristo a thapo wi ĩ ta wäsä läoma. Ī ta wäsä noai, Pélikösö a pata, pusopö a, ĩ na kiliĭ töpönö ĩ ta hinima.

25 Toitai tä thaa wi, Paulo anö ĩ ta wäsäö, wanisala tä na sanöma kama töpö umao sapa kōo wi ĩ ta wäsäö, ĩ na Paulo a kuationa. Waiha sanöma makö nomaso noai ha, wanisala ma tä thaa noai, Teusö anö ĩ tä hasulupamanö nö, <Wanisala wa tä thama kutenö, wa pea pasitio kitäö!> ĩ na Teusö a kuu piale, Paulo anö ĩ ta wäsä naioma. Paulo anö ĩ na kui ta wäsäö ha, Pélikösö a pata kilia apösoma. A kilia apölo nö, <Pei. A hua kononöö! Waiha wa hini pi topa tä, wa naka koni kitäö!> ĩ na a pata kuuma.

26 <“Pélikösö a pata na sitipa sa kōkō totoki ha, sa kusöpali kitäö!” ĩ na Paulo a pi kuu salo, kamisa na sitipa kōkō pio häto kitäö!> ĩ na Pélikösö a pi pata kuuma. Ī na a pi pata kuu salo, Paulo a nakalö nö, a pata hapalo kōatalotima.

27 Ī na tä kua tä, polakapi tä inama matalo nö, Pélikösö a pata kaikanamo matasoö ha, Pósiu Pesötu a kaikanamo nömöo soatama. Pélikösö a patanö juteu töpö pi mönahapamani pia salo, <Titita wi a sai ha Paulo a titio pasitiopöö!> ĩ na töpö noa thama.

Atos 25

Pesötu a pata tä na Paulo a hapalo noai ĩ ta

1 Ī tä uli ha Pesötu a pata waloiki nö, 3 tä mumi matalo nö, Sesatéia tä uli ha a husolo nö, Jetusalēi tä uli pata ha a asulöma.

2 Jetusalēi tä uli pata ha a waloki ha, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, ai juteu pata töpö, ĩ na pata töpö kui töpö aiki, <Paulo anö wanisala tä thamaö!> ĩ na Pesötu a pata na ĩ na pata töpö kuuma.

3 Ī na ĩ pata töpö kuu nö, Paulo a säpa pi topa salo, piliso hamö ĩ töpö läapalo piama kutenö, <Hisimö, Jetusalēi tä uli ha Paulo a simöpalöö!> ĩ na töpö kuuma.

4 Ī na töpö kuuma maaki, Pesötu a pata aiki, <Sesatéia tä uli ha titita wi a sai pata kulati, ĩ a sai pata ha Paulo a titia kulati. Ī hamö sa huu koonö pia kule.

⁵ Kamisa na makö nokapasopö. “Paulo anö wanisala tä thamaö!” ĩ na makö kupalo manu kule, kamisa na makö nokapalo nö, ĩ hamö makö waloikitö nö, “Paulo anö wanisala tä thamaö!” makö kuu koo tasopökö> ĩ na a pata kuuma.

⁶ ĩ na tä kua tä, ⁸ tä mumi hãtowö, ¹⁰ tä mumi hãtowö, ĩ na tä mumi maa kupalo nö, Sesatéia tä uli hamö a konasolöma. A kononö nö, Sesatéia tä uli hamö a waloa koikitö nö, ĩ hena tä, pata tä loo sinomo wi ĩ ha a loiki nö, Paulo a nakama.

⁷ ĩ ha Paulo a waloa läki ha, Jetusalëi tä uli ha juteu töpö kuo noai, Paulo a kotö ha ĩ töpö loa sototokö nö, <Paulo anö wanisala tä thatimaö!> ĩ na töpö pewö kupaloma. ĩ na töpö pewö kupaloma maaki, töpö holisimo päoma. <Pitili taö!> ĩ na Pesötu a pi pata kuti maama.

⁸ ĩ na töpö kuu ha, <Wanisala sa tä thaa maapili. Moisés sa kai peama mi, Teusömo wi ĩ sa sai hiopöatalama mi, homa tili töpö hai ĩ kaikana tä pata na wanisala sa tä thaa mi, ĩ na sa kua sinomo pasitio thali nökö> ĩ na Paulo a kuuma.

⁹ ĩ na Paulo a kuu ha, Pesötu a pata aiki, <Jetusalëi tä uli pata hamö wa huu pi topa kule? ĩ hamö kamisanö wa huama koo tasopökö. ĩ hamö sa tä hini makoka kotapö> ĩ na juteu töpö pi mönahapamani pia salo, ĩ na Pesötu a pata kuuma.

¹⁰ ĩ na a pata kuu ha, Paulo aiki, <Homa tili kaikana a patanö wa kaikanapalöma kutenö, hisa ha kawanö sa hapalo hini kule. Kamisa na juteu töpönö ta hini kota maapöö! Juteu töpö na wanisala sa tä thaa maama. ĩ wa tä taö hõtöa kule.

¹¹ Pata töpönö samakö noa pewö thaa wi ĩ sa ta peamama aköna, “Sa peama hõtöö!” sa kuu pola pi. Pe epii wanisala sa tä thama aköna, “Sa säpalöö!” sa kuu pola pi. Juteu töpönö sa kateha hiopa apa wi ĩ tä wani a holisia apa kutenö, ĩ töpö na ai pata tänö sa totoki wi tä kua mai kitäö! Önö kutenö, homa tili tä kaikana pata na sa simöpalöö! ĩ a patanö sa hinipöö!> ĩ na Paulo a kuuma.

¹² ĩ na Paulo a kuu ha, pata töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö na Pesötu a pata hapalo paio nö, Paulo a na a hapalo nömöiki nö, <“Homa tili tä kaikana pata na sa simöpalöö!” wa kuu ha, wa simöa hõtöli kitäö!> ĩ na Pesötu a pata kuuma.

Akötiipa pata tä na Pesötu anö Paulo a kateha noai ĩ ta

¹³ ĩ na tä kua tä, waiha Sesatéia tä uli ha Akötiipa a kaikana, kama hai ĩ pese Petenisi a, ĩ na kilii töpö waloköma. Pesötu a pata na ĩ töpö noimomö huma.

¹⁴ Töpö noimo nö, polakapi tä mumi matalo nö, Paulo a kuati noai, Akötiipa a kaikana na Pesötu a patanö ĩ ta wäsätima. <Hisa ha titita wi a sai na Pélikösö anö ai tä titikölöma, huki tä titia soa kule> ĩ na a pata kuu nö,

15 <Ĩ a titia soa tä, Jetusalēi tä uli pata ha sa waloköma, Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö, ai juteu pata töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, “Ĩ anö wanisala tä thama kutenö, ‘Ĩ a wanisala apa pasio wi, ĩ a säpalöpököö!’ ĩ na wa kuu mi salo” ĩ na ĩ töpö kupaloma.

16 ĩ na töpö kupaloö ha, “Naiö! Homa tili samakönö ai sama tä säa soata mai kitäö! A namo simöa wi ĩ a sömöka tala tä, ai töpönö ĩ a namo simöa wi ĩ sama töpö a hini, a namo simöa wi ĩ sama hini nömooö, ĩ na homa tili pata samakö kuaö” ĩ na sa kuu kipili> ĩ na Pesötu a pata kuuma.

17 ĩ na a pata kuu nö, <Ĩ na tä kua tä, hisa ha ĩ juteu pata töpö waloki ha, ĩ hena tä, kaikana tä lotta wi ĩ ha sa loa soataiki nö, Paulo sa naka soata kipili. “Paulo a nakatalötöö!” ĩ na sa töpö noa thaa soata kipili.

18 Sa töpö noa thaö ha, Paulo a naka hõtöa soatalöma. “Pe epii Paulo anö wanisala tä thaa hätoma” ĩ na sa pi kuuma maaki, Paulo a wanipo noai ĩ töpö öpaiki nö, ĩ töpönö pe epii wanisala ta kateha maapili.

19 Moisés anö juteu töpö noa thaa noai ĩ ta kateha sisa kipili. Ai tä nomaso noai ĩ Jesus a hilo noai, ĩ a kateha naio päo kipili. “Jesus a temö soa” Paulo a kuti noai, ĩ ta kateha naio päo kipili.

20 ĩ töpönö ĩ ta kateha noai ĩ sa tä tai mi salo, “Ĩ töpö na wi na sa kuu pasiopökö?” ĩ na sa pi kuu salo, Paulo a na sa hapalo nö, “Paulo anö wanisala tä thamaö!” ĩ na hi töpö kuu manu kule, Jetusalēi tä uli pata ha wa huu pi topa hõtöa kule? ĩ tä uli ha kawa na ta makokama läo köopököö!” ĩ na sa kuu ha,

21 Paulo aiki, “Homa tili kaikana Sesa a patanö ta makokama totio kōo läöpököö! ĩ a patanö sa hini paio mi tä, hisa ha, titita wi a sai pata ha sa kuo paitioköö!” ĩ na Paulo a kuu kipiliö! ĩ na Paulo a kuu ha, “Sesa a kaikana pata na Paulo sa simöpa paio mi tä, Paulo a na makö mamö läo paitiopököö” ĩ na sotatu sa töpö noa thaa kipili> ĩ na Pesötu a pata kuu totioma.

22 ĩ na Pesötu a pata kuu totioö ha, Akötiipa aiki, <Kamisanö Paulo sa hini pi topa kule> ĩ na a kuu ha, <Hena tä wa hinipöö!> ĩ na Pesötu a pata kuu hõtöoma.

23 ĩ na a kuu hõtöoma, ĩ hena tä, Akötiipa a, pusopö Petenisi a, ĩ na kilii töpö liähä äpii töpö waloköma. ĩ töpö hai, ĩ pata töpö kutenö, ĩ töpö na ai pata töpö nokaki solö nö, töpö waloa naiköma. ĩ tä uli na töpö kaikanamo sinomo wi ĩ pata töpö, sotatu pata töpö, ĩ na pata töpö kui töpö waloa naikö solöma. ĩ töpö waloki ha, Pesötu a patanö Paulo a walomakö nö,

24 <Akötiipa a kaikana ai! Hi makö pewö lole, ĩ pö! Hi ma taa nökö. Hi tä uli ha juteu töpö pilile ĩ töpö, Jetusalēi tä uli ha juteu töpö pilia pasilati ĩ töpö, ĩ na töpö kui, kamisa na ĩ töpö pewö aiki, “Paulo a wanisala apaö” kamisa na ĩ na töpö pewö kuu kule. “Paulo a säpamanöö!” kamisa na ĩ na töpö kupaloti kule.

25 Ī na tōpō kupaloti kule maaki, “Paulo anō pe epīi wanisala tā tha apa maa noai kitā” ĩ na sa pi kuu kule. Ōnō kutenō, “Paulo sa sāpamanōpökōö!” sa pi kuu pasia maneō! Paulo aiki, “Homa tili kaikana Sesa a patanō sa hini totio pasiopökōö!” ĩ na Paulo a kuu ha, “Awai. Sesa a kaikana pata na wa simōpalöpōö!” ĩ na sa kuu hōtōo kipili.

26 Ī na sa kuu hōtōo kipili maaki, “Sesa a kaikana pata na wi na tā kuu wi sa tā sāōka pasiopō?” ĩ na sa pi kuu salo, kamakō na Paulo sa walomaki ke. Akōtiipa a kaikana ai! Kawa na Paulo sa waloa totimaki keō! Paulo ma hininōma, “Ī nakō. Ī nakō. Ī na Paulo a kua totiomaō!” sa kuu wi ĩ sa tā sāōkapökōö!

27 “Ī nakō. Ī na Paulo anō wanisala tā thamaō!” ĩ na juteu tōpō kuu kuleō!” ĩ na sa kuu makokoa totio mai ha, Paulo sa ōkapalō nō, sa simōpali kitā ta o?> ĩ na Pesōtu a pata kuuma.

Atos 26

Akōtiipa pata tā na Paulo a hapalo noai ĩ ta

1 Ī na Pesōtu a pata kuu ha, Paulo a na Akōtiipa aiki, <“Paulo anō wanisala tā thamaō!” ĩ na tōpō kuu manu kule, “Mawōō! Wanisala sa tā thaa maapiliō!” ĩ na wa kuu pi topa salo, a hapalo hōtōō!> ĩ na a kuuma. Ī na a kuu ha, Paulo a ami wasuo nō, a hapalo hōtōoma. A hapalo nō, ĩ na a kuuma:

2 <Akōtiipa a kaikana ai! Juteu tōpō aiki, “Paulo anō wanisala tā thatalamaō!” ĩ na tōpō kuuma ha, “A hapalo hōtōō!” ĩ na kamisa na wa kuu ke. Ī na wa kuu ha, sa pi mōnaha kule.

3 Juteu tōpō kua sinomoti wi ĩ wa tā taō waikia kule. Ī tōpōnō ta kateha hētupasoti wi ĩ wa ta taō ōpa hōtōa waikia kule. Ī wa tā taō ōpa waikia manu kule, kawa sōmōka tala tā, sa hapalo pi topa apa kule. Ōnō kutenō, opii sa hini totihoō!> ĩ na Paulo a kuuma.

4 Ī na a kuu nō, <Sa ose kai pilio noai ĩ tā uli pata, Jetusalēi tā uli ha sa pilia nōmōkō noai ĩ tā uli, ĩ na tōkō uli kui tōkō uli ha sa hokotoma wai kuati noai, juteu tōpōnō ĩ tā taō ōpōle kitā. Sa kua soatile, ĩ tā taō ōpa soale kitā.

5 Pata tōpōnō juteu samakō noa thaa noai, patiseu samakō juteunō ĩ sama ta hini totiatalo opa asa wi ĩ sa. Somi tā, patiseu juteu sa kuo noai, ĩ sa soawō. Juteu tōpōnō ĩ tā taō ōpa thali. “Awai. Paulo a hai, ĩ patiseu tā” tōpō kuu pi topa tā, tōpō kuu kitā.

6 Kamisamakō nō patapō na Teusō aiki, “Waiha sanōma tā nomasoma maaki, tā temōa konaso kitāō!” ĩ na Teusō a kuu noai ĩ pitili ta kuo totioma” ĩ na sa kuu salo, “Paulo a wanisala apa sai a” ĩ na juteu tōpō kupaloti kule. Ī na tōpō kuti salo, kamisa na ĩ tōpōnō ta hini kule nōkō.

7 Isōhaeu a hai ĩ 12 ulu tōpō kuo noai, ĩ kama tōpō hai ĩ tolewō tōpō hai, wakalai ha ĩ tōpō Teusōmoō, mumai ha ĩ tōpō Teusōmoō, ĩ na tōpō kuati wi ĩ

töpönö, tä nomaso noai ĩ tä temöa nö taa kotia kule. Kaikana ai! “Tä noma waikilasoma maaki, waiha Teusö anö tä temöa totia komani kitäö!” ĩ na sa pi ku upa salo, juteu töpö aiki, “Paulo a wanisala” ĩ na juteu töpö kuu.

8 “Teusö anö, tä noma waikilasoma, tä temöma taö öpa kōo mai kitäö!” wi na juteu makö pi kuu salo, makö kuu pasia kule? ĩ na pö kuu tihöö!> ĩ na Paulo a kuuma.

9 ĩ na Paulo a kuu nö, <“Nasaté tili Jesus a hilo wi, ĩ sa wanipo totio nö, Jesus a thapo wi ĩ sa töpö pewö peama totiokö hu!” ĩ na sa pi kuuma.

10 ĩ na sa pi kuu salo, Jetusalēi tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö pilio wi, ĩ sa töpö peama totioma. Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö aiki, “Awai! Titita wi a sai ha ĩ wa töpö titikiö!” ĩ na töpö kuu ha, Jesus a thapo wi ĩ töpö satehe epii sa töpö titiköma. Sa töpö ökapamanö nö, ai töpönö ĩ Teusö töpö säpama pia tä, “Awai. ĩ töpö wani sämanöö!” ĩ na sa kuu naio soatama.

11 Juteu töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö sai pö hamö sa huu hätäpoti nö, Jesus a thapo wi ĩ sa töpö talalö nö, ĩ sa töpö peamatima. Sa töpö peama nö, “Jesus sa thapo maneö!” ĩ na sa töpö thama pi topama. ĩ töpö na sa hĭso opama kutenö, ai sa töpö peama pi topa apa salo, ai töpö sai pö kuo taso pamö sa huu hätäpo nömötioma.

<Jesus sa kai a hinia totili kipili> Paulo a kuu noai ĩ ta

Atos 9.1-19; 22.6-16

12 Sa töpö peamapö, Tamaasöku tä uli hamö sa hulaselöma. Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata töpö aiki, “Tamaasöku tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö kulati, ĩ wa töpö peama tasopöö!” ĩ na ĩ töpö kuu noai ĩ sa tä waheta kai hulaselöma.

13 Sa hulaselö wi, motokö hētuto tä, piliso hamö sa huulö tä, hi tä hētuto ha tä wakala apii tä kupoli, ĩ sa tä wakala pata talalöma. Sa tä wakala talalö noai, pili motokö na ĩ tä wakala pata kuo satio opama. Kamisa, kamisa na töpö nokale ĩ töpö, ĩ na samakö kui samakö kotö na ĩ tä wakala pata hilipalo opama.

14 Kamisamakö kotö ha ĩ tä wakala pata hilipalo opaö ha, masita ha samakö pewö kelasoma. Samakö kelo nö, ĩ ha epöteu töpö kai thaa nö, ta hapalo pole, ĩ sa ta hini ipama. “Saulu ai. Wi na wa pi kuu salo, sa peamati kule? Kawa pea sapa kōo pätia kule. Paka anö hii ti namo pata katholöma, kama hamiopo sapamo kua kōo wi na, kawanö sa peamaö ha, kawa hamiopo sapapo kōo pasio päö” ĩ na ta kuuma.

15 ĩ na ta kuu ha, “Pata tä! ĩ witi wa?” sa kuu ha, “Jesus sa. Wa peamati pole, ĩ sa” ĩ na pata tä Jesus a kuu nö,

16 “Wa hoköpalo nö, a öpaikiö! Huki wa talale, ai töpö na ĩ wa ta wäsäö, waiha kawa na sa tä möma piale ĩ wa ta wäsäö, ĩ wa ta wäsöpö, kawa na sa tapamonö nö, wa saipali ke. Wa saipalö nö, kamisanö wa kalipalama sinomoti pia salo.

17 Juteu töpö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na kamisanö wa simöpalö nö, ĩ töpö na kamisanö wa noama kitäö!

18 Kamisa na ĩ töpö mamö huu mi ipö kutenö, ĩ wa töpö pi hatukumanö nö, wa töpö mamö topa kōki kitäö! Mumi mumi tä na ĩ töpö hupalö opati wi, waiha wakala tä na ĩ wa töpö walomaki kitäö! Sai tä sai pata lotete epii ĩ anö ĩ töpö simöa sinomoti wi, Teusö a na ĩ wa töpö walomaki ha, Teusö anö ĩ töpö simöa nömöo kitäö! Kamisa na ĩ töpö pi kua nö, ‘Jesus a pitili’ ĩ na töpö pi kuu kuköma, ĩ töpönö wanisala tä thatalati noai, ĩ tä na Teusö a hĩso mataso kitäö! ĩ tä na Teusö a hĩso matalo nö, Teusö anö töpö saia asapalö noai ĩ töpö kua asapaso kitäö!” kamisa na ĩ na Jesus a kuu kipili> ĩ na Paulo a kuuma.

19 ĩ na Paulo a kuu nö, <Akötiipa a kaikana ai! ĩ na tä kuaö ha, tä wakala apii tä itho laso noai, ĩ tä kamisa na Jesus a kuu laso noai ĩ sa kai a peama maama.

20 Tamaasöku tä uli ha sa ta wäsä soma nö, Jetusalēi tä uli pata ha sa ta wäsä nömöo nö, Jutéia tä uli pewö pata hamö sa ta wäsä nömöo nö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö pililati, ĩ hamö sa ta wäsä hōtöo taso kipili. Sa ta wäsä hōtöotö nö, “Makö pi sapamo nö, wanisala ma tä hosalö nö, Teusö ma täa totilöo! Teusö ma täa totilö nö, toitai ma tä thaa totiopöo! ‘Töpö pi tapomo sapao kōoma kutenö, ĩ töpönö toitai tä thatala apaö’ ĩ na ai töpö pi thamaö!” ĩ sa ta wäsä nö, ĩ na sa kuu hätäpoti kipili.

21 ĩ na sa kuu hätäpoti ha, Teusömo wi a sai ha sa kua tä, ai juteu töpönö sa huölöhe nö, sa moni säpalömae.

22 Sa säpa pia tä, Teusö anö sa pasilipo läo nö, sa noama läoma. Huki Teusö anö sa pasilipo soa manu kule, pata töpö, pata töpö pasi mai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na Teusö sa kai a wäsäti kule. Teusö a kai a wäsä sinomo noai ĩ töpö, Moisés a, ĩ na töpö kui töpönö ta wäsä paio noai, ĩ sa ta wäsä nömöa kōa kule. “ĩ na Cristo a kua kitä” ĩ na ĩ töpö wäo nö, ĩ na töpö kuu kua noai na, ĩ na sa ta wäsä kua hōtöoö.

23 “Teusö anö a simönö noai, ĩ Cristo a pea totio nö, a säpamonaso kitä maaki, a temöa kōo somaso kitäö! A temöa kōo somano nö, juteu töpö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö, ĩ na killi töpö na, ‘Teusö anö makö täapa kōo läo pia salo!’ tä kuu wi, Cristo anö ĩ ta wäsä kitäö! ĩ ta hai, wakala tä toita apii tä kua wi na, ĩ na ĩ ta kua hōtöoö!” ĩ na töpö wäo kuu paioma> ĩ na Paulo a kuu totiatalo hōtöoma.

24 ĩ na Paulo a kuu totiatalo hōtöoö ha, Pesötu a pata aiki, <Paulo ai. Wa isi waniha kule. Waheta wa tä möapala apama kutenö, wa isi waniho päomaö!> ĩ na a pata lalupalö pola nö, ĩ na a pata kuuma.

25 ĩ na a pata kuu ha, <Pesötu a kaikana ai! Sa isi waniho mane. Sa hapalo makoka apa sisa kule. Pitili sa ta wäsä totia kule.

- 26 Jesus sama thapo wi ĩ samakö kuati thali, ĩ tä hatukuo opama kutenö, samakö kuati noai, kaikana wanö ĩ wa tä taö öpa waikia kule. Önö kutenö, kawa na sa hapalo kili maa kule.
- 27 Akötiipa a kaikana ai! Teusö a kai a wäsä sinomo noai ĩ pitili wa töpö a pii kule? “Pitili sa töpö a pii kule’ ĩ na wa pi kuu pole kitä” ĩ na sa pi kuu kule> ĩ na Paulo a kuuma.
- 28 ĩ na Paulo a kuu ha, Akötiipa a pata aiki hõtöwö <Paulo ai. “Wani ipii sa hapalo paa kule maaki, Akötiipa anö Jesus a thaa soatali kitä!” wa pi kuu hätoa kule?> ĩ na Akötiipa a kaikana pata kuuma.
- 29 ĩ na a pata kuu ha, <Awai. “Hi kaikana a, hi töpönö sa hini polai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö hai, kamisanö Jesus sa thapo kua wi na, ĩ na ĩ töpö kua hõtöo soatapököö! Huki ĩ na töpö kua soata mai ha, sakimi, kamisa kuati kua wi na ĩ na töpö kulasopöö! Söpala ösö totokönö sa ökama kui na, ĩ na ĩ töpö kua sisa maapököö!” ĩ na Teusö a na sa kuu kule> ĩ na Paulo a kuuma.
- 30 ĩ na Paulo a kuu ha, Akötiipa a kaikana, pusopö Petenisi a, Pesötu a kaikana, ĩ na kilii töpö öpaiki nö,
- 31 töpö lisia kotasoma. Töpö lisipo kota tä, <ĩ anö wanisala tä thaa maa noai kitä. Paulo a kuati noai, ĩ tä noa na kaikana tä patanö a säpama mai kitä. ĩ tä noa na, titita wi a sai ha a titio mai kitä!> ĩ na ĩ töpö kuuma.
- 32 ĩ na töpö kuu nö, <“Homa tili tä kaikana na sa simöpalöö! Kamisa na ĩ anö tä hini sisapököö!” ĩ na Paulo a kuu maama aköna, a lisipama kōoma noa kipi> ĩ na Pesötu a pata na ĩ na Akötiipa a kaikana a kuuma.

Atos 27

Homa tä uli hamö Paulo a simönö noai ĩ ta

- 1 ĩ na tä kua tä, Itália tä uli ha kutiata a pata hamö samakö simöpa pi topama kutenö, Paulo a, titita wi a sai ha ai töpö titio noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui, homa tili pata sotatu tä Júlio a na ĩ töpö totokö nö, <Hi töpö na a mamö läapaloö!> ĩ na pata töpö kuuma. Homa tili tä kaikana patanö sotatu töpö simöa sinomo asa noai, Júlio a hai ĩ ai tä sotatu kuoma.
- 2 ĩ na tä kua tä, Atötamísiu tä uli ha kutiata a pata kãa sinomoti noai, ĩ ösö pata ha samakö titiköma. Ásia tä uli hamö mötati tuu kasö pata kulati, ĩ hamö ĩ ösö huu piaö ha, ĩ ösö pata ha samakö titiköma, samakö pi hulaselöma. Masetônia tä uli ha Tesalônika tä uli kulati, ĩ ha Atisötaku a pilio noai, kamisamakö na ĩ a huu naioma.
- 3 Samakö hulolö nö, ĩ hena tä Sitö tä uli ha samakö walokö lasoma. Samakö walokö lasoma, Júlio anö Paulo a totiapala apa nö, <Au noi töpö na wa noimopököö! Wani tä na wa pi wasiso pole, ĩ wa tä tälopököö!> ĩ na Paulo a na, ĩ na Júlio a kuuma.

4 Sitõ tä uli ha samakõ kuiki nõ, samakõ pi hulaselõma, ipoko tä lotete epõ kutenõ, sanõta Sipõti tä kulati, ï tole tõmõ ipoko tä maa pa samakõ pi hulaselõma.

5 Samakõ hulolõ nõ, ï mötati tuu kasõ ha Silísia tä uli kulali, ï tä uli ha samakõ pi hasu, thapi hamõ Pãpiilia tä uli ha samakõ pi hasu, ï ha samakõ pi hasuiki nõ, Lísia tä uli ha Miha tä uli hilo wi ï tä uli kulali, ï ha samakõ waloa nõmõkõ lasoma.

6 ï ha samakõ waloa nõmõkilõ nõ, Alesiätõtia tä uli ha ai kutiata a pata kuo noai, Itália tä uli hamõ ï õsõ kai huu piale, homa tili tä sotatunõ ï õsõ pata talalõ nõ, ï õsõ pata na samakõ titia nõmõkõma.

7 ï õsõ na samakõ titia nõmõki wi, samakõ pi hulaselõ wi, opii samakõ pi huu totitioima tasoõ, ï hena tä opii samakõ pi huu totitio koima tasoõ, ï hena tä samakõ pi huu totitio koima tasoõ, ï na opi ipii samakõ kuationa. Opi ipii samakõ kua toitiolõ pamõ, Sõniitu tä uli ha samakõ ateoma. ï tä uli ha samakõ ateo opa tä, ipoko tä pata lotete kua läa kutenõ, tiko hamõ ipoko tä maa pamõ samakõ pi kupasoma. Sanõta Kõteeta tä kulali, ï tole tõmõ samakõ pi hulolõ nõ, Kõteeta tä uli ha samakõ pi äkotopalo nõ, Saumona tä uli iloloi tä uli kule, ï ha samakõ pi hasuiki nõ,

8 opi ipii kaseete ha samakõ pi hulolõ nõ, Laséia tä uli kotõ ha Kosoto tuu toita apii tuu paale, ï tuu ha samakõ pi walokõ lasoma.

9 ï tuu ha samakõ pi waloikilõ nõ, ï ha samakõ kua tetea apõpalo nõ, <Juteu makõ ausipo wi ï tä wakala hasua waikikõma kutenõ, mötati tuu pata tepuko opa kuki kitäõ! Tuu pata tepuko opa nõ, makõ pi lakõpaso matimõõ!> ï na samakõ pi kuu salo, Paulo aiki,

10 <Ai põ! “Makõ huu koonõ maapõkõõ! Makõ hua konaselõma, makõ pea taso kitäõ! Kutiata a waniapasoõ, ai wani tä motõpasoõ, ai makõ nasi tupasoõ, ï na makõ kua matimõõ!” ï na sa pi kuu kuleõ!> ï na Paulo a kuuma.

11 ï na Paulo a kuuma maaki, sotatu tänõ Paulo a hini maama. ï kutiata a pata huõpo wi ï a, ï kutiata õsõ thapo wi ï a, ï na kilii, sotatu tänõ ï tõpõ a hini sisama.

12 <Inama tä, kalio mai kutiata õsõ kãa topa apa sai maaki, maa tä hãlä tä kutiata õsõ kãa topa mai kitäõ! Maa tuu pata supa supamo opa kitäõ!> tõpõ kuu nõ, <Õnõ kutenõ, Penisi tä uli hamõ makõ hulaselõpõkõõ!> ï na kutiata a pata huõpo wi ï na ï a kuuma. Ai tõpõ satehe epii ï na tõpõ kuu naioma. Penisi tä uli kule, ï ha motokõ wisamõ kua wi, ï hamõ kosoto tuu paamõ kua manu kulati, ï hamõ ipoko tä lotete mi kutenõ, <ï ha makõ pi waloikõlõ nõ, maa tä hãlä soaõ ha, ï kosoto tuu pata ha makõ kutio lasopõõ!> ï na tõpõ kuuma.

Mõtati tuu kasõ pata ha tõpõ moni nasi tupaso noai ï ta

13 ï na tä kua tä, motokõ huu hena taso pamõ wa tä möõ ha, ï kate wa pokõ kuamõ kule hamõ, ï hamõ opi ipii tä walimotima kutenõ, <Pei. Põ huu konõõ!>

ĩ na tōpō kuu nō, sōpala ősō patanō kutiata a pata lototomaki wi, ĩ ősō pata sōpōa konō nō, ĩ ősō pata titia koiki nō, samakō pi hua konasolōma. Samakō pi hua kononō nō, ĩ Kōteeta tā uli kasō pata hamō samakō pi hutiiōma.

14 Samakō pi hutiiō pamō, ipoko tā lotete epii, ĩ Nohoteesōsi tā ipoko pata hilo wi, ĩ tā ipoko pata itholo nō,

15 ĩ tā ipoko patanō kutiata a pata helula apama kutenō, kutiata a kolo pasitipo tomōpo maama. Ōnō kutenō kutiata a kolo pasitipo wi ĩ sama ti hulapalōma, ipoko tā patanō kutiata a helulapala pātioma.

16 ĩ na tā kua tā, sanōta tā wani ipii, ĩ Kauta ta hilo wi, ĩ tā sanōta kulati, ĩ ha tuu pata poale, ĩ hai tuu hamō samakō pi hulapolōma. ĩ hamō samakō pi huulō tā, tuu pata tepu tepumo opaō ha, <Kutiata ma ősō wai saipo pole, ĩ ősō wai waniapaso matimōō!> ĩ na samakō pi kuu nō, samakō kasiapalo opa nō, thoo totonō kutiata sama ősō wai ősōmanō nō, kutiata pōpōnō ősō ha samakō titile, ĩ ősō ha sama ősō ose titikōma.

17 Sama ősō ose titiki nō, ĩ kutiata a pata na tōpō kalipalo sinomo wi ĩ tōpōnō kutiata pōpōnō ősō lototomakōpō, thoo totonō ősō ōkakōma. Ōsō ōkakō nō, <Ki ha, Lípia tā uli kasō pata hamō maka maka tänō tuu pata patetea apōlati, ĩ hamō ipoko tā patanō samakō pi helululōlō matimōō!> ĩ na tōpō kuu nō, tōpō kili salo, watata ősökōnō kutiata a pata helula wi ĩ ősökō ithomanō nō, ipoko tā patanō kama kutiata a pata kalāa kōo pālasoolōma.

18 ĩ hena tā, ipoko tā patanō tuu pata tepu tepumo opa soatioō ha, kutiata a pata hetehepamani pia salo, ĩ tōpōnō wani tōkō kepamanōma.

19 ĩ hena tā, watata ősökō pata, thoo totokō pata, hii ti hĩtale ĩ ti, ĩ na kilii tōkō pata kea nōmōpamanōma.

20 ĩ na tā kua tā, pili sama tā motokō tapa mi, sitikali sama kō tapa mi, ĩ na samakō kuati tā, ta pata tetea apōpasoma. Ipoko tā pata mapo maama. ĩ na tā kua tā, <Makō pewō nasi tupaso kitāō!> ĩ na samakō pewō pi pata kuu totio opama.

21 ĩ na tā kua tā, samakō iapalo mai ha samakō tetea apa waikipasoma kutenō, ĩ tōpō mōtali ha Paulo a ōpaiki nō, <Ai pō! Kōteeta tā uli ha makō kua tā, “Makō huu koonō maapōkōō!” ĩ na sa kuu kipiliō! Sa hinia totiatala apama akōna, wani ma tā kepama maa noa kipi. “Kutiata a waniapaso matimōō!” makō pi kuu maa noa kipi.

22 Sa hini maa noai maaki, “Pō pi honipo tihōō!” ĩ na sa kuu alu kule. Ai tā nasi tuo mai kitāō! Kutiata a wania sisa pasoō.

23 Hiki. Teusō anō sa thapo wi ĩ anō sa simōa sinomo wi, mumai ha kamisa na ĩ Teusō a hai ĩ āju tā tapamoa halusoma.

24 A tapamoa halulo nō, “Paulo ai. A kili tihōō! Homa tili tā kaikana pata na wa waloki kitāō! ĩ ha wa walo paio mai ha, ‘Hi tōpō noamaō!’ ĩ na Teusō a na wa

kuuma kutenö, Teusö anö wa totiapala apa nö, kawa na töpö pi huu naine, Teusö anö ĩ töpö pewö noama totio kitäö! Ai tä nasi tupo mai kitäö!” ĩ na ĩ äju tä kuu halu kipi.

25 Önö kutenö, makö pi honipo mai, toitai pö kuikiö! “Teusö a pitili” sa pi kuu kule. “Kamisa na a kuupii, ĩ pitili ta totiwöö!” ĩ na sa pi kuu kule.

26 ĩ na sa pi kuu kule maaki, sanöta ta pata hamö ipoko tä patanö samakö pi helululi kitä> ĩ na Paulo a kuuma.

27 ĩ na tä kua tä, 14 tökö mumi matalo nö, Atötiaasiku mötati tuu pata hamö ipoko tä patanö samakö pi helulua apa haluti tä, mötali tä mumi ha ĩ kutiata a pata ha töpö kalipalo sinomo wi ĩ töpö aiki, <Huki mötati tuu kasö atepa hãtoa waikia kule> ĩ na töpö pi kuu nö,

28 thoo toto ola na söpala ösö ökakö nö, ĩ toto kemakö nö, ĩ totonö tuu patete möma. Tuu patete möö ha, ĩ toto na 36 metötu tä ösöhoma. Thapi hamö tuu patete möö kooö ha, 27 metötu tä ösöhöa nömö ha,

29 <Huki tuu patetepo kóa kuleö!> töpö kuu nö, töpö kilia apölo nö, <Maa ma patanö kutiata a pata waniapaso kitäö!> töpö kuuma. ĩ na töpö kuu nö, kutiata a pata opimaki pia salo, thoo toto ola na söpala ösö hute pata ökale, ĩ 4 ösökö kui, kutiata a kolo pata ha ĩ ösökö kepamanöma. ĩ ösökö kepamanö nö, Teusö a na töpö hapalo nö, <Tä halua haitamanö sa> ĩ na töpö kuuma.

30 ĩ na tä kua tä, kutiata a pata na töpö kalipalo sinomo wi ĩ töpö tokösolö pia salo, maa u ha kutiata a ose wai kãa kököma. <“Kutiata pöpönö ösö ola ha ki töpönö ai söpala ösökö kepama hãto pia kule” ĩ na töpö pi kuupöö!> kutiata a ose wai kãa koo ke, ĩ na ĩ töpö kuuma.

31 ĩ kutiata a ose wai kãa koki ha, sotatu töpö simöa sinomo wi ĩ a pata, sotatu töpö, ĩ na sotatu töpö kui töpö na, Paulo aiki, <Hi kutiata pöpönö ösö na töpö kalipaloti wi ĩ töpö titio mi tä, makö nasi tupaso kitäö!> ĩ na Paulo a kuuma.

32 ĩ na Paulo a kuu ha, thoo totokönö kutiata a ose wai ithoa komanöhe, sotatu töpönö ĩ totokö paotia soapalöma. ĩ totokö paotia soapali ha, sinoi kutiata a ose wai kalãa konasolöma.

33 ĩ na tä kua tä, tä halu pia tä, Paulo aiki, <Nii ma tä opala mi salo> ĩ na ĩ töpö pewö na a kuu nö, <Makö pi honipo opa salo, makö iapalo mai ha polakapi semana tä kua waikipaso ke.

34 Hukiki wani ipii nii ma tä oalöpöö! Makö ia mai ha makö kutio kuköma, makö nomaso kitä. Hi mötati tuu patanö makö nasi tupo mai kitäö! Makö temö toti ipii makö söpoa kopaso kitäö!> ĩ na Paulo a kuuma.

35 ĩ na a kuu nö, ĩ töpö pewö mamo tetela tä, ĩsa ãi tälö nö, Teusö a na a hapalo nö, <Hapa. Kawanö hi nii wa tä totopi ke. Wa toita apö> ĩ na a kuu nö, ĩ ĩsa ãi kakalalö nö, ĩ ãi asawösö oama.

36 Ī āi asawösö oaö ha, töpö mamö tetele, ĩ töpö ia kili matalo nö, ĩ āi oa naioma.

37 Ī kutiata a pata na samakö titio noai, satehe epii, ĩ 276 samakö titioma.

38 Ī na tä kua tä, ĩ töpö pewö iapalo matalo nö, kutiata a pata hetehepamani pia salo, ĩsa āi thaa wi, ĩ tä kopeke pi kepamanöma.

39 Ī tä kopeke pi kepamanöma, tä halulo nö, kutiata a pata na töpö kalipaloti wi ĩ töpönö ĩ tä uli möö tai mio opama maaki, kosoto tuu kasö pata hamö maka maka tä paalati, ĩ tä talalöma. Ī tä talalö nö, <Ki hamö kutiata ma ösö pata katöamö thamakötö nököö!> ĩ na töpö kuu nö,

40 thoo totokö ola ha söpala ösö pata ökale, ĩ ösö pi pata paotipalö nö, ösö pi pata kepamanö nö, saka wi tökönö kutiata a kolo pata pasitipo pole, ĩ saka wi tökö kolo na thoo totokö ökale, ĩ totokö kusöpalöma. Ī totokö kusöpalö nö, maka maka tä paalati ha, ĩ ha töpö pi hulaselö pia salo, kutiata a ola pata na watata ösö katöo sinomo wi ĩ ösö ösöa komanöma.

41 Maka maka tä paalati ha töpö moni hulaselöma maaki, tuu pateteo opa pa kutiata a ola pata kasöa läiki ha, pola a patanö kutiata ösö kolo pata wania soapasoma.

42 Kutuata ösö pata waniapasö ha, sotatu töpö aiki, <Ki töpö ökale, ĩ ma töpö säpalö nököö! Kaseete hamö maka maka tä paalati, ĩ hamö ĩ töpö söposöpalö nö, töpö wani tokösolö matimöö!> ĩ na töpö kuuma.

43 Ī na töpö kuuma maaki, sotatu töpö simöa sinomo wi ĩ a patanö Paulo a noamama. A noama salo, <Töpö säpa tihöö!> ĩ na a pata kuu nö, kutiata a pata na samakö titile, ĩ samakö na, <Makö hälä taö öpa wi, maa u ha ĩ makö kepalö nö, maka maka tä paalati, ĩ hamö pö hälälölö!

44 Ī tä noa ha, makö hälä tai mii makönö hii ma ti asawösö huölö nö, pö hälälölö!> ĩ na sotatu tä patanö ĩ na samakö noa pewö thama. Ī na samakö noa pewö thaö ha, ĩ na samakö kua totio höttöo nö, ĩ tuu kasö ha samakö temii samakö pewö walökö tasoma.

Atos 28

Mauta tä uli ha

1 Samakö pewö waloikitö nö, samakö söposöpalotö nö, <Hi witi tä uli pasiwö?> samakö kuu ha, <Sanöta Mauta tä uli> ĩ na töpö kuu höttöo läoma.

2 Ī sanöta ta pata ha töpö pilile, ĩ töpönö samakö totiapala apa läoma. Maa tä hälätima kutenö, samakö watio opama. Önö kutenö, ĩ mauta tili töpönö koa taka thakö nö, <Peiö! Pö pomoö!> ĩ na töpö kuu läoma.

3 Ī na tä kua tä, Paulo anö hii ti äsö toalalö nö, tiki äsö sapöma. Tiki äsö sapöma, olö kökö wai hä äpa salo, kökö wai sutulo nö, Paulo a ami hõo ha kökö wai sutipaköma.

- 4 Paulo a ami hõo ha ĩ kōkō olō wai sutile, mauta tili tōpōnō ĩ tā taa nō, <Ī a kanene hātōkō? Kanene tā kutenō, mōtati tuu pata ha a nasi tupo maa noai maaki, ai sanōma tā sǎpalō noai, ĩ tā noa na huki olō kōkō wasunō a nasi wani tuo pia kuleō!> ĩ na tōpō kuuma.
- 5 Ī na tōpō kuuma maaki, koa taka na Paulo anō ĩ kōkō wai sāsāa soakōma. Kōkō sutipakōma maaki, Paulo a ami ninio maama.
- 6 Mauta tili tōpō aiki, <A ami suōa apa soa hātotasō kitāō! A nomawō kea hātoa soaso kitāō!> ĩ na ĩ tōpō pi kuuma maaki, Paulo a ami suō mi, a nomawō ke mi, ĩ na a kua tetepo opaō ha, tōpō pi tapomo opimo opati nō, <Paulo a hai, sai tǎnō makō noama wi ĩ nasimō tā hātowō. A noma mi salo> ĩ na tōpō kuuma.
- 7 Ī na tā kua tā, atepa apōle ha mauta tili tā kaikana Púpōliu a hai ĩ tā uli kuoma. <Ipa tā uli ha makō pi kukōpōō!> ĩ na kamisamakō na ĩ na Púpōliu a noimo pola nō, a kuu ha, ĩ ha ai tā mumi, ai tā mumi, ai tā mumi, ĩ na samakō kuo pi kupasoma.
- 8 Ī ha samakō kutia tā, Púpōliu a hai ĩ pō a aulumo lǎtioma. A sii lele epō, a kamakalimo opaō, ĩ na a kua kai pilitioma. Ī na a kua kai piliti ha, ĩ ha Paulo a lisipalo nō, Teusō a na a hapalo nō, a kamakalimo pole, ĩ a na a ami waliki nō, a toa komanōma.
- 9 A toa komani ha, mauta tili tōpō aulumo pole, Paulo a na ĩ tōpō pewō waloa lǎkōma. Ī tōpō pewō waloa lǎki ha, Paulo anō ĩ tōpō pewō toa komananōma.
- 10 Ī tōpō toa komananō noai, ĩ tōpōnō kamisamakō na wani tōkō kua apōla tā, wani tōkō totoapōma. Samakō huu piale, ĩ samakō pi huulō pamō nii sama tā oalōpō, kamisamakō na ĩ tōpōnō ĩ nii tā pewō titikōma.
- 11 Sanōta Mauta tā ha samakō kutia tā, 3 pilipoma kōkō kui kōkō pilipoma matasoma. Ī kōkō pilipoma maa kutalo nō, Alesiātōti tā uli ha kutiata a pata kuo noai, tōpō poakapaso noai ĩ a kutiata hilo noai, ĩ a kutiata pata ha samakō titia nōmōa soakōma. Maa tā hǎlǎ soa tā, sanōta Mauta tā kule ha ĩ a kutiata pata kǎa lǎo waikioma. Ī a kutiata pata ha samakō hulāsolōma. Samakō hulolō nō,
- 12 Sitakusa tā uli kulali, ĩ hamō samakō kua nōmōkō lasoma. Ī hamō samakō kua nōmōikilō nō, 3 tōkō mumi kui tōkō mumi maa kutalo nō,
- 13 samakō hua kononō nō, Hésiu tā uli ha samakō pi waloa nōmōa kokō lasoma. Samakō pi waloa nōmōa koikilō nō, ĩ hena tā, ipoko tā toita apii tā ipoko kukōma kutenō, polakapi tā mumi matalo nō, Posuolii tā uli ha samakō waloa nōmōa soatakō lasoma.
- 14 Posuolii tā uli ha samakō waloa nōmōa soaikilō nō, ĩ ha Jesus a thapo wi ĩ ai sama tōpō talalōma, <Kamisamakō na pō kua naikiō!> ĩ na ĩ tōpō kuuma.

15 Ī na tōpō kuu ha, ĩ ha samakō kua tā, sami semana tā matalo nō, Homa tā uli pata ha piliso hamō samakō hulaselōma. Ī na tā kua tā, Homa tā uli pata ha Jesus a thapo wi ĩ tōpōnō, <Paulo tōpō walo pia kulatiō!> tā kuu wi ta hininōma. Ta hininō nō, kamisamakō na tōpō pao lāo pia salo, Apiu ha nii tā suta sinomo wi ĩ hamō ai tōpō hulaselōō, hama tōpō kuta sinomo wi ĩ polakapi sai kōkō kule, ĩ hamō ai tōpō hulaselōō, ĩ na tōpō kuama. Paulo a na ĩ tōpō pao lāoō ha, Teusō a na Paulo aiki, <Aitakōō! Hi wa tōpō simōpalōma> ĩ na Paulo a kuu nō, a pi topapalo opama.

Homa tā uli ha tōpō talaso noai ĩ ta

16 Ī na tā kua tā, Homa tā uli pata ha samakō talasoma, titita wi a sai pata ha pata tōpōnō Paulo a titia maama. <Wa kuo pi topa pa a kuikiō!> ĩ na Paulo a na ĩ na tōpō kuuma. Ī na tōpō kuu nō, ai sotatu tā na, <Paulo a na wa mamo lāapalo sinomopōō! Ōnō kutenō, Paulo a na a kua naitikiō!> ĩ na pata tōpō kuuma.

17 Ī na tā kua tā, polakapi tā mumi matalo nō, Paulo anō juteu pata tōpō nakalōma. Ī pata tōpō waloki ha, Paulo aiki, <Ipa pō! Ipa juteu tōpō na wanisala sa tā thaa maapili. “Kamakō hai ĩ pata tōpō kuati kua noai na, ĩ na makō kua kua nōmōo maapōō!” ĩ na sa kuu maapili. Kamakō hai ĩ pata tōpō kuati kua noai na, ĩ na sa kua hōtōtiō. Ī na sa kua hōtōa kule maaki, Jetusalēi tā uli pata ha sa kua tā, juteu pata tōpōnō sa ōkapamanō nō, homa tili pata tōpō na sa ōkama totoki kipili.

18 Homa tili pata tōpō na sa ōkama totokō noai ĩ pata tōpōnō sa hapalama totio noai ha, “Wi na Paulo a kuaō ha juteu tōpōnō Paulo a sāpa pi topa kule? Paulo anō wanisala tā thaa maama. Ōnō kutenō, Paulo a sāpa maapō” ĩ na homa tili pata tōpō kuu nō, “Paulo ma kusōpalōpōkōō!” ĩ na ĩ tōpō kuu kipili maaki,

19 “A kusōpa kōo tihōō!” ĩ na juteu tōpō kuu pasio kipili. Ī na juteu tōpō kuu pasioma kutenō, “Homa tili tā kaikana na sa simōpalōō! Ī a patanō sa hapalama sisapōkōō!” ĩ na sa kuu pikio kipili. “Ipa juteu tōpō wanisala apa thaliō!” ĩ na sa kuu tai mi ipō maaki, “Homa tili tā kaikananō sa hini sisapōō!” ĩ na sa kuu kipili.

20 Ōnō kutenō, kamisanō makō nakali ke. Makō taa pi topaō, kamakō na sa hapalo pi topaō, ĩ na sa kua pia salo, makō nakali ke. “Juteu makō tāapa kōo lāo piale, waiha ĩ a huu kitāō!” ĩ na juteu tōpō kuu wi, kamisanō ĩ sa wāsāti kutenō, “Jesus Cristo a hai, makō tāapa kōo lāo wi ĩ a pasiwō” tā kuu wi ĩ sa ta wāsāti kutenō, hi sōpala ōsō thoo totonō sa ōkapalōma, sa ōkama kutia kule> ĩ na Paulo a kuuma.

21 Ī na Paulo a kuu ha, <Ki hamō Jutéia tā uli pata ha juteu tōpō pililati, ĩ tōpōnō kamisamakō na waheta tā simōpa maa noa thali. Wa kua noai ĩ tā sāōkōpa maa noa thali. Hisa ha jutéia tili tōpō juteu hama huu maapili. “Ī na Paulo a kua thaliō! Paulo a wanisala thaliō!” ĩ na ai tā kuu maapili.

22 Jesus a thapo wi, ai töpönö ĩ töpö a kateha hiopöa apa thali. ĩ tä uli pewö hamö ĩ töpö hiopöpama thaliö! Jesus wa thapo wi ĩ wa naiwö kutenö, wa ta wäsä sinomo wi, ĩ sama ta hini pi topa kule> ĩ na ĩ juteu pata töpö kuuma.

23 ĩ na ĩ töpö kuu nö, <Ĩ tä wakala ha makö hapalo kopöö!> ĩ na töpö kuu nö, ĩ tä wakala ha Paulo a na ĩ töpö waloa kōkōma. Töpö waloa kōki ha, hena tä sai tä Paulo a hapalo kuiki nö, a hapalo soatio pa tä wisamanōma. Sanōma töpö na Teusö a kaikanamo totio wi, opii ipii ĩ ta wäsätima. ĩ ta wäsä nö, Moisés anö töpö noa thaa noai ĩ ta, Teusö a kai a wäsä sinomo noai ĩ töpönö tä säōka noai ĩ ta, ĩ na tä kuu wi ĩ ta katehati nö, <Makö täapa kōo läo wi, ĩ Jesus Cristo a. Jesus Cristo anö makö täapa kōo läo kitäö!> ĩ na Paulo a kuu nö, <“Ĩ na Paulo a kuu pole, ĩ pitili ta” makö pi kuu mi salo> ĩ na Paulo a kutima.

24 ĩ na a kuti ha, <Awai. Wa ta wäsä pole, ĩ pitili ta> ĩ na ai töpö kuu asa kule maaki, <Ĩ pitili ta> ĩ na ai töpö kuu pasio maama.

25 ĩ na tä kua tä, Paulo a hapalo matasoö ha, ĩ töpö hapalo pi hĩsuhapaloiki nö, töpö konasolōma. Töpö kōo paiolö mai ha, <Ĩ pitili ta> töpö kuu pasio maa noai, ĩ töpö na Paulo aiki, <Kamakö hai ĩ pata töpö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a hapalopö, Teusö a kai a wäsä sinomo wi ĩ Isaiás a simöpalö nö, ĩ na a kuu totiataloma:

26-27 “Ĩ töpö na a huulöö!” ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ na ĩ a kuu nö, “Ĩ töpö pi hatukua mikiö! Kama töpö sōmōka kasōa sapa kōo päkōma. Töpö mamō kasō mia naikōma. Önö kutenö, ĩ töpö na, ‘Makö sōmōka taa kule maaki, ma ta hini mai kitä. Makö mamō tetea hōtōa kule maaki, ma tä tapa mai kitä’ ĩ na a kuu totioö! ĩ töpö mamō kasō mio maama akōna, tä tapa pola pi. ĩ töpö sōmōka kasōo maama akōna, ĩ ta hini hōtōo noa kipi. Töpö pi hatukua apōla pi. ĩ töpö pi tapomo sapao kōo nö, kamisa na ĩ töpö walo kona pi. Kamisa na ĩ töpö waloa kōki akōna, kamisanö ĩ sa töpö toa komani pi” ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ na ĩ a kuumaö!> ĩ na Paulo a kuuma.

28 ĩ na a kuu nö, <Sa kuu pole, ĩ ta hiniö! “Teusö anö töpö täapa kōo läo pia salo” tä kuu wi, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na ĩ ta simöpalōma. Juteu töpö pasi mai ĩ töpönö ĩ ta hiniä totiälali wi kitä> ĩ na Paulo a kuuma.

29 [Ĩ na Paulo a kuu ha, pe epii töpö hapalo nomöhöpasso kōtiolōma.]

30 ĩ na tä kua tä, sitipa noa na a kutati noai, ĩ a sai na Paulo a kutia tä, polakapi inama tä mapasoma. ĩ a sai ha a kutia tä, Paulo a na töpö hapalo pi topa noai ĩ töpö na Paulo a noimo hōtōoma.

31 Sanōma töpö na Teusö a kaikanamo totio wi, Paulo anö ĩ ta wäsäö, Jesus Cristo pata tä na töpö pi hatukamaö, ĩ na Paulo a kuatima. Jesus a wäsä kili maama. Jesus a wäsäti tä, <Ĩ ta wäsäti tihöö!> ĩ na ai pata töpö kuu maama.

Romanos

Romanos 1

1 Paulo sa. Jesus Cristo anö sa kalipalama sinomo wi ĩ sa. ĩ anö sa simöa sinomo wi ĩ sa. Teusö ta topa apöle ĩ sa ta wäsätipö, Teusö anö sa sailö nö, sa nakalöma.

2 <Waiha ta topa apöle ta wäsä kuki kitä> ĩ na sutu upa ĩ na Teusö a kuu noai, kama kai wäsä sinomo noai, ĩ töpönö ĩ ta hini nö, <Waiha ta topa apöle ta wäsä kuki kitäö!> ĩ na ĩ töpö kuu nömöoma. ĩ na töpö kuu nömöo wi, Teusö tä waheta ha ĩ tä säökökömae.

3 Ta topa apöle, ĩ Teusö a hai pelupö Jesus Cristo a hai ĩ ta. Jesus a hai, ĩ sanöma tä kupasoma. Kama hai kolo Davi a kuoma maaki,

4 Teusö a hai pelupö a sai kuo satio soama. Jesus a nomasoma maaki, a temöa konasoma kutenö, <Jesus Cristo a hai, Teusö a ulupö lotete epii ĩ a. ĩ a hai, kamakö hai kaikana tä> ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ na makö pi thamaö.

5 Jesus Cristo a na sa kalipalotipö, ĩ anö sa totiapala apa nö, hi masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpö pewö na sa simöama. <Jesus Cristo a pitili> ĩ töpö pi kuu totiki nö, Teusö a kai a hini totio kuköpö, ĩ töpö na sa simöa asama.

6 Homa tili makö aiki, <Jesus a pitili> makö pi kuu totio nö, Teusö ma kai a hini totio wi, ĩ makö naiwö. Jesus Cristo ma thapo wi, ĩ makö kua naipasopö, Teusö anö makö nakalöma.

7 Teusö anö homa tili makö pi ipa wi, ĩ makö hai, kama hai ĩ tili makö thaa asapalöpö, makö nakalöma. ĩ makö na hi waheta sa tä simöpali ke. Kamakö hai ĩ pö Teusö a, Jesus Cristo Kaikana tä, ĩ na kilii töpönö makö totiapala apaö, makö pi topapalama apaö, ĩ na makö pewö thama kukiö!

Kamakö na sa pi tapomo nö, Teusö a na, <Aitaköö!> sa kuu kule

8 Pi naka. ĩ na sa kuu somata pia kule. Jesus Cristo sa thapo kutenö, kamakö na sa pi tapomo pole, ĩ tä na, <Aitaköö!> Teusö a na ĩ na sa kuu kuleö! ĩ tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpö pewö na, <“Jesus Cristo a pitili” ĩ na homa tili töpö pi kuu totia kulaliö!> ĩ na ai töpö kuu waikia kutenö, Teusö a na, <Aitaköö!> ĩ na sa kuu kule.

9-10 Teusö a na sa hapalo pola nö, kamakö na sa pi tapomo tikiliapalo sinomoö. Teusö a na sa kalipalo totio opa nö, kama hai ĩ pelupö sa ta wäsätii. ĩ Teusö aiki, <“Homa tili makö na sa pi tapomo sinomoö” Paulo a kuu pole, ĩ pitili ta> ĩ na Teusö a pi kuu. Teusö a na sa hapalo pola nö, <Hapa. Homa tili töpö na sa huu pi topa apöle, ĩ hamö sa simöpa pi topa tä, sa simöpalöö!> ĩ na sa kuu sinomoö.

11 Kamakö na sa talalo nö, Teusö sa ta wäsä kuköma, <Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö totiapala apa nö, makö ösi pi loteteapalama kuköpöö!> ĩ na sa pi kuu salo, kamakö na sa hamamo pi topa apa kulasoiö!

12 Sa hamamo tä, makö pasilipasolasopököö! <Jesus a pitili> sa pi kuu totia apöle, ĩ ma tä taa nö, makö pi lotetea hõtöpasoo, ĩ na tä kua tä, <Jesus a pitili> makö pi kuu totia apöle, ĩ sa tä taa nö, sa pi lotetea hõtöpasoo, ĩ na makö kuapasolasopököö!

13 Ipa pö. Pi naka. <Homa tili töpö na sa hamamo tasokö o!> sa kuta kutamoti kule maaki, sa huu kusö kusömo pikitia kuleö! Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Jesus Cristo sa ta wäsäo ha, ĩ töpönö Jesus a thapo kua kukö noai na, ĩ na kamakö kuamö kule hamö juteu töpö pasi mai ĩ töpö kule, ĩ töpö na Jesus Cristo sa ta wäsä nömöo kuköma, ĩ töpönö Jesus a thapo naio kuki wi, ĩ sa tä pii kule.

14 <Sanöma töpö pewö pasilipoö!> ĩ na Teusö anö ĩ na sa noa thalöma kutenö, waheta tä taö öpalai ĩ töpö, waheta tä taö pasia manai ĩ töpö, töpö pi hatuku upii ĩ töpö, töpö pi moti ipii ĩ töpö, ĩ na töpö kua kua wi ĩ töpö pewö na Jesus Cristo sa ta wäsäo.

15 Önö kutenö homa tili makö na Jesus Cristo ta topa apöle ĩ sa ta wäsä pi topa apa naia kule.

Jesus Cristo ta topa apöle ĩ ta lotetea apa

16 Jesus Cristo ta topa apöle, ĩ sa ta wäsä kili mai kitä. ĩ ta lotetea apöle, Teusö anö ĩ tänö sanöma makö täapa kōo läoö. Juteu samakönö Jesus Cristo sama täa somanö noai, Teusö anö ĩ samakö täa kōa somani, juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Jesus Cristo a täa nömöni wi ĩ töpö täa kōa nömöni, ĩ na Teusö anö makö thama kuki.

17 Jesus Cristo ta topa apöle ĩ ta aiki, <Teusö a na sanöma makö wanisala apama maaki, Teusö anö makö totipali kitä. “Jesus Cristo a pitili” makö pi kuu totio kuköma, Teusö anö makö totipali kitä. “Jesus Cristo a pitili” makö pi kuu totia mi tä, Teusö anö makö totipa mai kitä> ĩ na ta topa apöle, ĩ na ĩ ta kua. Teusö tä waheta aiki, <“Teusö a pitili” ĩ na sanöma makö pi kuu kuköma, Teusö anö ĩ makö totia asapali wi, ĩ makö ösi palimipaso kitä> ĩ na ĩ tä waheta kuu.

<Teusö sa tai mi ipö pasi kutenö, wanisala sa tä thaa kule maaki, ĩ tä na Teusö a hīso mai kitä> ĩ na a pi kuu ti!

18 Sanöma töpönö wanisala tä thatala apati pole ĩ tä na Teusö a hīsopolali, ĩ tä hatuka apaö. ĩ töpönö Teusö a na wanisala tä thaö, ai sanöma töpö na wanisala tä thaö, ĩ na tä kua wi ĩ tä pewö na Teusö a hīso opa nö, ĩ töpö peamaö. ĩ töpö peama wi ĩ tä hatuka apaö. ĩ töpönö wanisala tä thatala apati salo, Teusö ta pitili ipii ĩ tä na ĩ töpö waio opa wi ĩ tä na Teusö a hīso opaö.

- 19 Teusö a na ĩ töpö pi hatuka apa waikia. Teusö anö ĩ töpö pi hatuka waikipalöma maaki, ĩ töpö waio satia apaö ha, Teusö anö ĩ töpö peamaö.
- 20 Teusö anö hi masita tä uli piäpalö noai, ĩ tä, sanöma nö patapö töpö kuo soata noai ĩ töpönö Teusö a tapa totio maa noai kitä maaki, Teusö a loteteo opa soatio wi ĩ tä taö öpa soatama. Huki ola töpönö ĩ tä taö tolea apa soa kulai. <Teusö a hai ĩ pata tä sai pata> ĩ na töpö pi kuu tao opa naio soataö. Teusö anö tä thaa noai, sanöma töpönö ĩ tä pewö tapa apa kutenö, Teusö pata tä loteteo opa soatio wi, ĩ töpönö ĩ tä taö öpaö. Önö kutenö, <Teusö sama tai mi ipö> ĩ na ĩ töpö kuu kule maaki, ĩ tä na, <Awai. ĩ tä topa kuleö!> Teusö a kuu mai kitä.
- 21 ĩ töpönö Teusö a taö öpa waikia kule maaki, <Teusö a hai, pata tä sai pata> ĩ na ĩ töpö pi kuu totio mi. Teusö a na, <Aitaköö! Wa totiatalo opa noa> ĩ na ĩ töpö kuu mai, töpö pi tapomo isi waniho soa päatalo opatii. ĩ töpö pi tapo makokopo totio mi kutenö, töpö ösi mumia apölasoö.
- 22 <Samakö pi mosawi ipii ĩ samakö> ĩ na ĩ töpö kuu kule maaki, töpö osemo opaö.
- 23 Teusö a palimi ipii, a wakala apii, ĩ a na, <Ipa pata tä sai> ĩ töpö pi kuu mi. ĩ Teusö a na ĩ töpö mamö teteo pola nö kuno mai, sanöma töpö äpäti ipii ĩ töpö, salo pö katäpalo wi ĩ pö, masita hamö pö salo holepalo wi ĩ pö, ĩ na tökö kui tökö ukutupö thaa thapalö nö, ĩ tökö ukutupö na ĩ sanöma töpö mamö teteo sisa nö, <Hi tä ukutupö hai, ipa pata tä waikiwöö!> ĩ na ĩ töpö kuu.
- 24 ĩ na ĩ sanöma töpö kuati ha, ĩ töpönö sami sami tä thaa wi ĩ tä na, <ĩ na töpö kuati päoö> ĩ na Teusö a pi kuuma. ĩ töpönö sami sami tä thati nö, töpö mamopaloti wi ĩ tä kiliha apa.
- 25 ĩ töpönö pitili ta hini wanio opa nö, ta holisia apöle, ĩ ta hini pi topa apa pasia sisa nö kilia saila hai. <Teusö a na, “Wa totiatalo opa sisawöö! ĩ naköö!” ĩ na sanöma makö kuu totio soatiopököö!> ĩ na ta kuu wi, ĩ pitili ta maaki, ĩ na ĩ töpö kuu mi ipö. Teusö anö ĩ tä pewö piäpalö noai, ĩ a pata na ĩ töpö Teusömo totio mai, ĩ a pata na ĩ töpö mamö teteo totio sisa mai, ĩ a patanö tä pewö thaa noai ĩ tä pewö na ĩ töpö mamö tetea sisa silia apa nö kilile. Teusö a na ĩ töpö simöamo totio mai, Teusö anö tökö thaa pasia waikipalö noai ĩ tä na töpö simöaso pasio päoö.
- 26 ĩ na ĩ töpö sanöma kuati ha, ĩ töpönö sami sami tä thaa pi topa apa wi ĩ tä na, <Sami sami tä thati päoheö!> ĩ na Teusö a pi kuuma. Ai suö tä wani hõtöwö maaki, ai suö tä wani na tä wani mamö pi kiliha apa kōa.
- 27 ĩ na tä kua tä, suö töpö na wano töpö mamopaloti toiti mai, kama ai wano töpö na maaki, ai wano töpö mamopaloti opati nö kiliawö. Ai wano töpö na maaki, ai wano töpö mamopaloti wi, Teusö anö ĩ pili töpö pewö peama kuki.

28 Ī töpö sanömanö Teusö ta pitilii ĩ ta hosa kutenö, Teusö aiki, <Töpö pi tapomo isi wanihiapalo päoö> ĩ na Teusö a pi kuuma. Ī na Teusö a pi kuu waikioma kutenö, ĩ töpö sanömanö sami sami tä tha apatii.

29 Ī töpönö wanisala tä tha apaö, pe epii wani tökö na ĩ töpö pi wasiso opaö, ai töpö hĩsu tha apatii, ai töpönö tä thapo waikilai, ĩ tä na ĩ töpö pi wasiso satia apaö, töpö säpasoö, töpö hölapaso opatii, töpö mönamamo hētupasoö, töpö wanihasoö, ai töpö a wai soatalo, ĩ na ĩ töpö sanöma kupaso opatii.

30 Ai sanöma töpö na ĩ töpö hapalo pi wasöha soatalo opatii. Ī töpönö Teusö a wanipo soatalo opa naitioö. Ai sanöma töpö uni komoapalama apa asa nö, <Pata sa asawö. Sa totiatalo opa asa wi ĩ sa asawö> ĩ na ĩ töpö kuu. <Wanisala sama tä thaa nö, ai tiko wanisala sama tä thaa naioö, ai tiko wanisala sama tä thaa nömöö, ĩ na makö kuatipöö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu sateheapalo opatii. Ī na tä kua tä, ĩ töpönö pö a, pöpönö a, ĩ na töpö a hini mi küö nai soatawö.

31 Ī töpö osemo opati nö, wanisala tä tha apatihe. Ī töpö holisimo opatii. Ī töpönö ai sanöma töpö möö wani ipö. Ai töpö na ĩ töpö pi honipo tai mi ipö.

32 <Ī na makö kuati wi ĩ tä noa na makö säa hõtöpalö matimöö!> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ töpönö ĩ ta taö öpa waikia kulai maaki, wanisala tä thaa satimo opati nö kiliawö. Ī töpönö wanisala tä thatihe nö, <Ai makönö wanisala ma tä thaa naio wi ĩ tä topa> ĩ na ai töpö na ĩ na ĩ töpö kuu.

Romanos 2

Wa wanisala naio kutenö, Teusö anö wa peama kuki kitä

1 Önö kutenö, <Ki töpö wanisala apatii> ĩ na ai makö kuu wi ĩ makö aiki, <Kamisa topa apa asatioö> ĩ na makö kuu maiki. Wanisala tä tha apati wi ĩ töpö kua kua soataloti wi na, ĩ na kawa kua kua naio soata tä, <Ī töpö wanisala apa pasitioö!> ĩ na wa kuu asa kule maaki, <Kawa wanisala apa hõtöo soata wi ĩ wa hõtö soatawö> ĩ na kawanö Teusö wa thama hõtöo soataö.

2 Wanisala tä tha apati wi ĩ töpö na, <Makö wanisala apaö> ĩ na Teusö pitili a sai kuu.

3 <Ki töpö wanisala apatiwöö!> ĩ na wa kuu asale, ĩ wanö wanisala wa tä thaa hõtöa tä, kawa na, <Wa wanisala apatiwö> ĩ na kawa na Teusö a kuu asa mai kitä ta o? Teusö anö wa peama hõtöo soata kitä.

4 Teusö anö wa totiapala apatii, kawa na a hĩso haiatalo mi, wa peama haiatalo mi, ĩ na Teusö a kuaö ha, <Teusö anö sa peama asa wi, ĩ sa mai kitä> ĩ na a pi kuu ti! Teusö aiki, <Wa pi sapa köpalo nö, wanisala wa tä thati noai ĩ tä hosalöö!> ĩ na Teusö a pi kuu salo, huki Teusö anö wa peama paio mai ha, wa totiapala apa paitio päo ta pi kuu mai.

5 Wa pi sapapo kōo mai, wanisala wa tā thaa pi topa satimo opaalō ha, pe epī Teusō anō wa peama kitā ta pi kuu mai. Sanōma tōpōnō wanisala tā thati wi, ī tā na Teusō a hīsua apōlo nō, <Makō wanisala apati manu kui, makō pea kuki kitā> waiha ī na Teusō pitili a kuu hoka apa tā, pe epī wa peama naio kuki kitā.

6 Ī tā, sanōma makō kuati noai ī tā na Teusō anō noa tā totoma kitā.

7 Ai tōpōnō toitai tā thatala apati wi, ī tōpō aiki, <Makō totiatalo opatiwōō!> ī na ī tōpōnō Teusō a pi thama pi topa apōlai, <Teusō anō makō ōsi palimipali wi ī ma tā pi ipa nōkōō!> ī na ī tōpō pi ku upa wi, ī tōpō na ōsi palimipo wi, Teusō anō ī tā totoa asaki kitā.

8 Ī na tā kua tā, ai tōpō umi ipii, samii ī kama tōpō puko pi topa apa sisatio nō kilia sai. Ī tōpōnō pitili ta hini totio mai, ta wanisala apōle, ī ta hini pāohe nō, wanisala tā tha apatihe. Ī tōpō na Teusō a hīsō opa salo, waiha ī tōpō wasiama kuki kitā.

9 Wanisala tā tha apati wi ī tōpō na Teusō a hīsō opa nō, tōpō pi wi na takōmoma nō, tōpō peama apa kitā. Juteu tōpō peama somataō, juteu tōpō pasi mai ī tōpō peama nōmōo soataō, ī na Teusō anō tōpō wanisala apati wi, ī na ī tōpō peama thama kuki kitā.

10 Ī na tā kua tā, toitai tā thatala apati wi ī tōpō na, <Makō totiatalo opa asatiwōō!> ī na Teusō a kuu nō, ī tōpō pi topapalama kuki kitā. Juteu tōpō pi topapalama somaō, juteu tōpō pasi mai ī tōpō pi topapalama nōmōo, ī na Teusō anō ī na tōpō thama kua kuki kitā.

11 Teusō anō sanōma makō pewō na ī tā pewō thama ōsōho soataalōō.

12 Moisés anō nō patapō tōpō noa thaa noai, juteu tōpō pasi mai ī tōpōnō ī ta thapo mane, ī tōpōnō wanisala tā tha apati wi, ī tōpōnō Moisés a kai thapo mi pāla tā maaki, ī tōpō nomano nō, Teusō a na ī tōpō koonō mai kitā. Ī na tā kua tā, Moisés anō nō patapō tōpō noa thaa noai, juteu tōpōnō ī tā sāōkama thapo asale, ī tōpōnō wanisala tā tha apa naitia tā, Moisés anō tōpō noa thaa noai, Teusō anō ī ta kateha nō, <Ī na Moisés anō makō noa thama maaki, ī ma ta hini totio maa noa> ī na Teusō a kuu nō, ī tōpō peama kitā.

13 Moisés anō nō patapō tōpō noa thaa noai, ai tōpōnō ī ta hini pätia tā, Teusō anō ī tōpō totipa pasio mai kitā. Moisés anō nō patapō tōpō noa thaa noai, ai tōpōnō ī ta hini totio asa wi ī tōpōnō toitai tā thaa asa wi, Teusō anō ī tōpō totia asapali.

14 <Toitai ma tā thaa totihoō!> ī na Moisés a kuu noai, juteu tōpō pasi mai ī tōpōnō ī tā sāōkama thapo pasia mane maaki, toitai tā thaa hōtōa tā, ī tōpōnō Moisés a kai a thapo mane maaki, <Ī nakōō! Ī na makō kua totiopōkōō! Wanisala ma tā thaa maikiō!> ī na kama tōpō noa thapaso sapao kōo pāoō.

15 Ī tōpōnō toitai tā thati hōtōo kutenō, Moisés anō makō noa thaa wi, ĩ tōpō ōsi na ĩ nasimō tā titia hōtōa hātoakō. Awai. Ī tōpō pi tapoiki nō, <Toitai ma tā thaapökōō!> ĩ na kama tōpō pi kuu pāo salo, kama tōpōnō Moisés a kai a titipo hōtōa hātoakōō! Ī tōpōnō wanisala tā thaahe nō, tōpō pi tapoiki nō, <Sa tā thaae, ĩ tā wanisala> ĩ na ĩ tōpō pi kuu pāoō. Ī na tā kua tā, ĩ tōpōnō toitai tā thaahe nō, <Sa tā thaae, ĩ tā toita> ĩ na ĩ tōpō pi kuatalo opati pāoō.

16 Sa kuu pole, waiha ĩ na tā kua totio kitā. Ta topa apōle sa ta wāsā sinomoti wi, ĩ na ĩ ta kuu. Waiha Teusō a na sanōma makō pewō walokōma, Jesus Cristo a na Teusō aiki, <Ī tōpō pi tapopalo wanisala hātōtio noai ĩ tā, ai tōpō mamō tetela tā kuno mai, ĩ tōpōnō wanisala tā thaa hātōtio noai ĩ tā, ĩ na tā kui wa tā pewō a kateha nō, tōpō wanisala noai, ĩ tā noa na tōpō peamaō!> ĩ na pelupō na ĩ na pō a kuu kitā.

Juteu tōpōnō, Moisés a kuu noai ĩ tā waheta thapo asalai, ĩ tōpō topa apa asa mai kitā

17 Juteu a hilo wi ĩ ai! <Moisés anō nō patapō tōpō noa thaa noai ĩ sa ta thapo asa waikia kutenō, sa topa apa asa waikileō!> ĩ na wa kutii. <Teusō sa thapo wi ĩ sa waikiwō> ĩ na wa kupalotii.

18 <Ī na ipa sanōma tōpō kuapōō!> Teusō a kuu wi ĩ wa ta taō ōpa waikia kule. Moisés anō nō patapō tōpō noa thaa noai, ĩ wa ta hua waikilōma kutenō, tā toitai ĩ wa tā sai taō ōpaō.

19 <Tōpō hōpōpōi, ĩ sa tōpō tutuapala taō ōpaō> ĩ na wa kuu. <Sa wakala apō asa waiki kutenō, mumi mumi tā na tōpō kua pasile, ĩ sa tōpō pasilipo wi ĩ sa> ĩ na wa kuu.

20 <Tōpō pi moti ipō soai, kamisanō ĩ sa tōpō pi hatukama wi ĩ sa> wa kuu. <Ulu tōpō taōma sinomo wi ĩ sa> ĩ na wa kuu naioō. <Moisés anō nō patapō tōpō noa thaa noai, ĩ tănō sanōma makō pi hatuka asapali, ĩ ta pitilia apa sisia, ĩ na tā kuaō> ĩ na wa pi kuu totia kule.

21 Ai wa tōpō pi hatukama apati manu kui, kama wa pi hatukupo sapao kōo naio mi salo. <Pō thomōmo tihōō!> ai wa tōpō noa thaa sai maaki, wa thomōmo hōtōo soataō.

22 <Ai tiko tā suō na a mamō hāto tihōō!> ĩ na ai wa tā noa thaa asa wi maaki, ai wa tā suō huu talalōma, wa mamōa soatasōō. <Sa noama sinomo wi tā ukutupō> ai tōpō pi kuu wi, ĩ wa tā ukutupō pii mi ipō maaki, ĩ tā ukutupō pi hītale, ĩ a sai ōsimō ha wani tōkō kua wi tōkō wani ha wa thomōmo pi topa apa sisiaō.

23 <Teusō anō nō patapō tōpō noa thaa noai, ĩ sa tā waheta thapo asa kule> ĩ na wa ku upa wi wa maaki, ĩ wa ta hini totio mi kutenō, <Teusō a holisi> ĩ na ai wa tōpō pi thapalama apati sai.

24 Teusö tä waheta ha ĩ na ta kuu wi ta kua. <Juteu makö holisimopalo opati wi, ĩ tä na juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Teusö a katehepala isi waniho opatie> ĩ na tä waheta kuu.

25 Teusö anö nö patapö töpö noa thaa noai ĩ wa ta hinia totilöma, juteu wa isi ola ösö hosapamonaso wi, ĩ tä topa sisa kule. ĩ wa ta hini makoka totio paio maa noai maaki, wa isi ola ösö hosapamonasoma, ĩ tä topa mai kitä.

26 Juteu töpö pasi mai ĩ töpö isi ola ösö hosapamo pasio maa noai maaki, ĩ töpönö Teusö a kai a hinia totia asalöma, Teusö aiki, <Ĩ töpö hai, juteu töpö pasi mai kitä maaki, ipa juteu töpö isi ola ösö hosapamoti wi, ĩ töpö kuati wi na, ĩ na ĩ tiko töpö maaki, ĩ na ĩ töpö kua naioö. ĩ tiko töpö maaki, sa kai a hini totia kutenö, ĩ ipa töpö nai soatawö> ĩ na Teusö a pi kuu kitä.

27 Önö kutenö, Teusö wa tä waheta thapo waikia salo, wa isi ola ösö hosapamo waikiso noai, ĩ wanö Teusö wa kai a hini totio mi tä, juteu tä pasi mai ĩ a isi ola ösö hosapamo maa noai maaki, ĩ anö Teusö a kai a hini totia asa tä, <Juteu wa isi ola ösö hosapamo waikiso noai maaki, wa wanisala apatiwö> ĩ na ĩ anö ĩ na Teusö a thama kuki kitä.

28 Ai töpönö wa möö nö, <Ĩ a hai ĩ juteu tä> ĩ na kawa na ĩ na ai töpö pi kuu kule maaki, pili wa ösinö Teusö wa thapo mi tä, juteu wa sai mai kitä. Pili wa isi ola ösö hosapamo waikiso noai maaki, juteu wa sai hãto mai kitä.

29 Teusö anö makö noa thaa noai, pili wa ösinö ĩ wa ta hini totia tä, ĩ tökö sisawö, ĩ juteu wa sai. Teusö wa thapo wi ĩ wa. Pili wa isi ola ösö hosapamo saimo pälasoma, <Kawanö sa thapo wi ĩ wa> ĩ na Teusö a pi kuu mai kitä. Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tä säökökö noai, ĩ tänö wa toita mai kitä. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö wa totipa sisaö. Wa ösi wanisalati noai, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ tä hosalö nö, wa ösi tikopöpalöma, <Wa toita apö> kawa na ai sanöma tä kuu mai kitä maaki, Teusö aiki, <Kamisa na wa toita waikileö!> ĩ na kawa na ĩ na Teusö a kuu kitä.

Romanos 3

1 ĩ na sa kuu pole, ĩ tä na ai wa aiki, <“Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na juteu töpö palupo mai kitä” Paulo a kuu hãtoa alu kule? “Juteu töpö pasi mai ĩ töpö kui na, ĩ na juteu töpö kuö naiwö. Juteu töpö isi ola ösö hosapamo wi ĩ tä topa mai kitä” ĩ na Paulo a kuu hãto alu kule?> ĩ na ai wa pi kuu kule hõ?

2 Ma. ĩ na sa kuu mane. Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na juteu makö palupo pi satehepoö. Pi naka. Juteu töpö na Teusö anö kama kai a totoa asakö nö, <Sa kai a thaa totilöö! Ai töpö na sa kai a wäsä sinomoö!> a kuuma.

3 <Ai juteu töpönö Teusö a kai a hini totio mi ha, Teusö a pitilimo mi ipö hãtokö> ĩ na pö pi kuu ti!

4 Pö pi kuu ti! Ai sanöma töpö holisimopaloti wi maaki, Teusö a holisimo pasio mai kitä. Pi naka. ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Teusö ai. “Wa kuu wi ĩ ta

makoka apa” ĩ na ai tänö ĩ na Teusö wa noa thaa kitä. Ai töpönö kawa na tä hini waikioma tä, “Teusö a pitilimo totia waikia alu kuleö!” ĩ na ĩ töpö kulaso kitä> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

5 Sanöma makönö wanisala ma tä thapala apati tä, <Teusö anö toitai tä thaa sisa wi ĩ a ta o> ĩ na ai ma töpö pi thapalama kutenö, wanisala ma tä thapala apati wi, ĩ tä topa hätoa waikia kule? Ai sanöma töpö kuu kua päo wi na, ĩ na sa kuu naia päa kule. <Wanisala ma tä thapala apati wi ĩ tä noa na Teusö anö makö peama kuköma, Teusö a topa mai kitä> ĩ na makö pi kuu tao kitä ta o?

6 Ma. Makö pi kuu tao mai kitä. Teusö a topa apa mi aköna, waiha sanöma makö pewö na tä makokama läapalo mi kipi.

7 Ai makö aiki, <Hi kamisamakö holisimopaloti ha, “Ã äi. Teusö a pitilimo sisaö ta o!” ĩ na ai sama töpö pi thapalama apati manu kule, samakö holisimopalo ti wi ĩ tä wanisala hätoa mai kitäö!> ĩ na ai makö pi kuu hätole kitä. ĩ na makö pi kuu maapöö! <Samakö holisimo wi ĩ tä topa waikia kutenö, wi na Teusö a pi kuu salo, samakö peama kuki?> ĩ na makö pi kuu maapöö!

8 ĩ na makö pi kuu aköna, <Waiha toitai tä kupasopö, huki wanisala ma tä thaa paio nököö!> ĩ na makö kuu pola pi ta pi kuu mai. Ai töpönö sa kateha hiopöa apa nö, <“Toitai tä kupasopö, wanisala ma tä thaa paio nököö!” ĩ na Paulo a kuu thaliö!> ĩ na ai töpö holisi kuu waikia kule. ĩ na ĩ töpö kuu pole, Teusö anö ĩ tä noa na ĩ töpö peama höttöo kitä.

Ai sanöma tänö toitai tä thatala asatio wi tä kua mai kitä

9 Wi na samakö kuupökö? <Teusö a na juteu samakö topa asa kule. Juteu töpö pasi mai ĩ töpö wanisala apa pasioö> ĩ na samakö kuupökö? Ma. <Juteu samakönö wanisala sama tä thatala apaö, juteu töpö pasi mai ĩ töpönökö naiwö, wanisala tä thatala apa naio soataö, ĩ na makö pewö kua ösöhatii> ĩ na sa kuu waikio kipili.

10 ĩ na Teusö tä waheta kuu höttöo soataö: <Ai sanöma tänö toitai tä thaa wi ai tä kua mai kitä.

11 Ai tä pi hatuka apa wi tä kua mi. Teusö a na ai pili tä ösi pi wasisoti wi, ai tä kua mai kitä.

12 Teusö a na sanöma töpö pewö hanoatii. Ai töpö pi topapalo wi tä kua mi ipö. Ai tänö toitai tä thaa asa wi, sami ai tä kua asa mai kitä.

13 ĩ töpö kai a hiopöa apati nö, ai töpö nomapamatii. ĩ töpö kai holisia hapaloti nö, ai töpö mönama apatii. Olö kökö nakö wasu kui na, ĩ na ĩ töpö kai wasu kuö höttöwö.

14 ĩ töpönö ai töpö hĩsu thaa soatalo opa nö, töpö höla soatalo opatii.

15 Ai töpö säpa pi topa salo, töpö wasu huu soatalo opatii.

16 ĩ töpö wasu huti pamö ai töpö peamaö, ai töpö säpäö, ĩ na ĩ töpö kuatii.

17 Ī tōpönö ai tōpö noima tai mi.

18 Teusö a na ĩ tōpö kili maapa wikö> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

19 <Teusö anö nö patapö tōpö noa thaa noai, ai tōpönö ĩ ta taö öpa wi ĩ tōpönö ĩ ta hini totiopökö> ĩ na ta kuu wi ĩ ma ta taö waikia. Ī tōpönö wanisala tä thaa tä, <Nö patapö tōpö noa thaa noai, ĩ sama ta tai mi salo, wanisala sama tä thaa päoma> ĩ na ĩ tōpö kuu wi tä kua mai kitä. Sanöma makö pewö na Teusö aiki, <Wanisala wa tä thatala apatipili, ĩ wa> ĩ na Teusö a kuu tä, <Mawöö!> ĩ na makö kuu hōtōso wi tä kua mai kitä.

20 <Teusö anö nö patapö tōpö noa thaa noai, ĩ sa ta hinia totia waikilöma kutenö, Teusö aiki, “Wa topa” ĩ na Teusö a kuu kitä!> ĩ na pö pi kuu tihöö! <Wanisala sa tä thatala apati wi ĩ sa> ĩ na Teusö anö sanöma makö pi thama pia salo, nö patapö tōpö noa thaa päoma ta pi kuu mai.

Teusö anö sanöma makö totipali wi ĩ ta

21 Huki Teusö anö sanöma makö totipali wi, kamakö na ĩ tä möma kule. Teusö anö nö patapö tōpö noa thaa soma noai ĩ tänö makö totipo mai kitä. Ī na Moisés a, Teusö a kai a wäsä sinomoti noai ĩ tōpö, ĩ na tōpö kui tōpö kuu hōtōoma.

22 <Jesus Cristo a pitili> ĩ na sanöma makö pi kuu totio kuköma, ĩ tōkö, Teusö anö makö totia sisapali. Ī tōkö, <Kamisa na huki wa taamö toita> ĩ na Teusö a pi kuu kuki. <Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu totio wi, Teusö anö ĩ makö pewö totia ösöha totipali.

23 Sanöma makö pewönö wanisala ma tä thama. Teusö a wakala apii, a toita apii, ĩ tä na makö pewö häwäpotii.

24 Noa mai ha Teusö anö makö totiapala apa nö, Jesus Cristo a na Teusö anö makö totipamani. Cristo anö makö ösi uni kusöpali.

25 Sanöma makönö wanisala ma tä thati wi, Teusö anö Jesus Cristo a na ĩ tä noa thapamanöpö, Cristo a simöpalöma. Cristo a säpamoa waikisoma kutenö, wanisala ma tä thaa noai ĩ tä na Teusö a hīso matasoma. <Cristo a pitili> makö pi kuu totio nö, <Kamisa noa na Cristo a säpamono nö, a iä pö halasoma> ĩ na makö ösi kuu ha, kamakö na Teusö a noimo totio kitä. Önö kutenö, <Ī na Teusö anö sanöma makö totipali wi, ĩ na ĩ tä kuö ta o> ĩ na makö pi thama pia salo, Teusö anö Cristo a simöpalöma. A simöpa paio mi tä, sanöma nö patapö tōpönö wanisala tä thaa hōtöo paitioma maaki, Teusö anö ĩ tōpö peama soatalo maama. <lpa sanöma tōpönö wanisala tä thapalati päohe!> ĩ na a pi kuu paioma.

26 Ī na Teusö a pi kuu paioma maaki, huki ĩ na a pi kuu mai kitä. Huki ĩ na a pi kuu mai kitä maaki, <Sanöma makönö wanisala ma tä thatalati wi, Teusö anö huki ĩ makö totipali kitä!> Teusö anö huki ĩ na makö pi thama wi ĩ tä kua. <Jesus a pitili> makö kuu totio wi, Teusö a topa apati wi ĩ anö ĩ makö totia hōtöpali kitä.

27 Önö kutenö, sanöma makö aiki, <Kama sa topa apa waikitiowöö!> ĩ na makö pi kuu kitä ta o? Ma. ĩ na makö pi kuu mane. Teusö anö nö patapö töpö noa thaa noai ĩ ma ta hini pi topa wi maaki, ĩ tänö makö totipa mai kitä. <Jesus Cristo a pitili> makö pi kuu totio wi ĩ tänö makö totia sisapali.

28 ĩ na tä kuaö ha, <Nö patapö töpö noa thaa noai ĩ sa ta hini totia tä, Teusö aiki, “Kamisa na wa taamö toita” a pi kuu kitä> ĩ na makö pi kuu mai, <“Jesus Cristo a pitili” sa pi kuu totio kuköma, “Kamisa na wa taamö toita” ĩ na Teusö pi kuu kitäö!> ĩ na makö pi kuu sisaö.

29 <Teusö a lö kui, juteu töpönö ĩ a thapo asa wi ĩ a sisawö> pö pi kuu ti! Juteu töpö pasi mai ĩ töpönö ĩ a thapo naio soata wi ĩ a nai soatawö.

30 Sami ĩ Teusö a pata waikiwö. Juteu töpönö Teusö a pata thapo wi ĩ a pata hai, juteu töpö pasi mai ĩ töpönö ĩ a pata thapo naio soata wi, ĩ a pata soatawö. Sami Teusö a kua kutenö, <Jesus Cristo a pitili> ĩ na juteu töpö pi kuu totio kuköma, Teusö anö ĩ töpö totipali, <Jesus Cristo a pitili> ĩ na juteu töpö pasi mai ĩ na ĩ töpö pi kuu naio kuköma, Teusö anö ĩ töpö totia naipali, ĩ na Teusö anö sanöma makö thalali.

31 <“Kamisa na wa taamö toita” ĩ na Teusö ma pi thama pi topa salo, “Jesus Cristo a pitili” ĩ na makö pi kuupököö!> ĩ na sa kuu kule. ĩ na sa kuu pole, ĩ sa aiki, <Sutu ha Teusö anö nö patapö töpö noa thaa noai ĩ ta hosalöheö!> sa kuu alu kule? Ma. ĩ na sa kuu mane. Pi naka. <Nö patapö töpö noa thaa noai ĩ ta topa apa soa> ĩ na sa kuu alu kule.

Romanos 4

<Teusö a pitili> Abraão a pi pata kuu totio noai ĩ ta

1 Kamisamakö hai nö patapö Abraão a pata kuo noai, ĩ na ĩ a pata kuama.

2 <“Abraão anö toitali tä thati salo, kamisa na a taamö toita waikia kule” sa pi kuu kule> ĩ na Teusö a pi kuu aköna, Abraão aiki, <Kamisa totiatalo opa asawöö!> a pi kuu höttö noa kipi. ĩ na a pi kuu höttö noa kipi maaki, Teusö a na ĩ na a kuu maa noa kipi.

3 ĩ na Teusö tä waheta kuu: <“Teusö a pitili” ĩ na Abraão a pi kuu totio noai ĩ tä noa na sisawö Teusö aiki, “Kamisa na Abraão a taamö toita waikia kule” ĩ na Teusö a kuuma> ĩ na tä waheta kuu.

4 Ai tä na sanöma wa kalipalo noai, kawa na ĩ aiki, <Noa mi hi sitipa sa kökö totoa päo pia kule> ĩ na ĩ a kuu mai kitä. <Wa kalipalopili, hi ĩ tä noa> ĩ na a kuu sisaö.

5 ĩ na tä kua kule maaki, kawa kalipalo noai, ĩ tä noa na Teusö anö wa totipa mai kitä. Wa kalipalo mai ha, <Teusö a pitili> ĩ na wa pi kuu totio päköma, Teusö anö wa totipali. Toitali kama wanö tä thatala apati päo wi ĩ tä noa na kuno mai, <Teusö a pitili> wa pi kuu totio wi ĩ tä noa na sisawö Teusö anö wa totipali. Teusö aiki, <Wanisala wa tä tha apati kipili maaki, kamisanö wa

totipali ke. Huki kamisa na wa taamö toita waikia kule> ĩ na Teusö a kuu wi ĩ a na wa mamö teteiki nö, <Teusö a pitili> wa pi kuu salo, <Kamisa na wa taamö toita> ĩ na kawa na ĩ na Teusö a kuu kuki.

6 ĩ na Davi a pata kuu hõttöoma. <Toitai wa tä thatala apati wi ĩ tä noa na kuno mai. Noa mai ha Teusö anö wa totipali> ĩ na sa kuu kuae na, ĩ na Davi a pata kuu kua hõttöoma:

7 <“Wanisala wa tä thatala apatipili, ĩ tä na sa hĩso mataso ke. Wanisala wa tä thaa noai, ĩ sa tä noa matamani ke” kawa na ĩ na Teusö a kuu pole, ĩ tä na wa pi mönaha apa.

8 “Wanisala wa tä thatala apati kipili” kawa na ĩ na Teusö a kuu mai, ĩ tä na wa pi mönaha apa> ĩ na Davi a pata kuuma.

9 <Wa pi mönaha apa> sa kuuhe, pili makö isi ola ösö hosapamo sisa noai ĩ makö na sa kuu sisa kule ta o? Ma. Pili töpö isi ola ösö hosapamo pasio maa noai, ĩ töpö na ĩ na sa kuu naia soata kule. Pi naka. <Teusö a pitili> Abraão a pi kuu totio noai ĩ tä na Teusö aiki, <Huki kamisa na Abraão a taamö toita> ĩ na Teusö a kuuma.

10 Abraão a isi ola ösö hosapamo waikio noai ha, ĩ na Teusö a kuuma ta o? Ma. A isi ola ösö hosapamo paio mi tä, <Huki kamisa na wa toita> ĩ na Teusö a kuu soatama.

11 A isi ola ösö hosapamo paio mi tä, <Teusö a pitili> ĩ na Abraão a pi kuu soatama. <Teusö a pitili> a pi kuu totio waikio noai ha, a isi ola ösö hosapamonasoma. <Teusö a pitili> a pi kuu noai ĩ tä noa na Teusö anö a totipalö noai, ĩ tä pi na tä uno thaköma. Önö kutenö, <Teusö a pitili> ĩ na sanöma makö pi kuu totio wi, ĩ makö aiki, <Abraão a pata hai, ipa hao a> ĩ na makö pewö kuuto päö. <Teusö a pitili> sanöma töpö pi kuu kuköma, pili töpö isi ola ösö hosapamo mai maaki, ĩ töpö na, <Huki kamisa na wa taamö toita> ĩ na Teusö a kuu.

12 ĩ na tä kua tä, pili samakö isi ola ösö hosapamo waikio noai, <Teusö a pitili> ĩ na ĩ samakö pi kuu totia naine, ĩ samakö na, <Huki kamisa na wa taamö toita> ĩ na Teusö a kuu naioö. Abraão a isi ola ösö hosapamo paio mi tä, <Teusö a pitili> a pi kuu soatama kutenö, <Huki wa toita apii ĩ wa kupaso ke> ĩ na Teusö a kuu kua noai na, ĩ na kamisamakö aiki, <Teusö a pitili> samakö pi kuu naio kuköma, <Huki wa toita apii wa kupaso ke> ĩ na kamisamakö na ĩ na Teusö a kuu naiki.

<Teusö a pitili> töpö pi kuu totio wi ĩ töpö na Teusö aiki, <Toitai wa kuati kitä> ĩ na a kuu

13 Abraão a, kama hai ĩ tolewö töpö, ĩ na töpö kui töpö na, Teusö aiki, <ĩ ma tä uli pewö thapo kuköma, toitai makö kupaloti kuki kitä> ĩ na a kuuma. Kamakö aiki, <Teusö anö nö patapö töpö noa thaa noai, Abraão anö ĩ ta hinia totilöma kutenö, ĩ na Teusö a kuuma> pö pi kuu tihöö! <Teusö a pitili> Abraão a pi kuu

totioma kutenö, Teusö anö a totipali salo, <Í wa tä uli pewö thapo kuköpököö!> í na Teusö a kuuma.

14 Nö patapö töpö noa thaa noai, ai töpönö í ta hini totio opa wi í töpö na, <Toitai makö kupalo kuki kitä> í töpö na í na Teusö a kuu sisa aköna, <Teusö a pitili> makö pi kuu totile í makö na, <Toitai makö kupalo kuki kitä> í na Teusö a kuu naio mi kipi. <“Teusö a pitili” í na pö pi kuu sisa totioö!> tä kuu wi tä kua mana pi. Pi naka. Teusö anö nö patapö töpö noa thaa noai, ai töpönö í ta hini totia aköna, toitai í töpö kupalo pola pi maaki, nö patapö töpö noa thaa noai, ai tänö í ta hini totia wi, ai tä kua asa mai kitä ta pi kuu mai.

15 Nö patapö töpö noa thaa noai, í ma ta hosaö ha, kamakö na Teusö a hīsolo nö, makö peama kuki kitä maaki, Teusö anö nö patapö töpö noa thaa pasio maama aköna, í ma ta hosa wi tä kua mana pi.

16 <Teusö a pitili> makö pi kuu totio wi í makö na, <Toitai makö kupaloti kuki kitäö!> í na Teusö a kuu naioö. Teusö anö makö totiapala apa pāo kutenö, Abraão makö ola na í na a kuu sisaö. Teusö anö nö patapö töpö noa thaa noai, ai töpönö í ta hini totio wi, í töpö na, <Toitai makö kupaloti kitäö!> í töpö na í na Teusö a kuu asa mi. <Teusö a pitili> í na Abraão a pi kuu kua noai na, í na makö pi kuu kua nömöne, í makö hai, Abraão a hai í ola tolewö makö naiwö. Abraão a kuo noai í a na, <Ipa hao a> í na makö kuu kuköpö. Í makö na, <Toitai makö kuki kitäö!> í na Teusö a kuu naioö.

17 <Satehe epii, ai sanöma töpö pilia setekepai, kawa hai í töpö hai í pö a kupaloö!> í na Abraão a na í na Teusö a kuu noai, Teusö tä waheta ha í na í ta kua. Önö kutenö, <Teusö a pitili> Abraão a pi kuu totio noai, í a na í Teusö aiki, <Toitai makö kuki kitäö!> í na Teusö a kuu totioma. Nomawö töpö temöapama kōo wi, í a kuuma. Hi tä uli ha tä pewö kua paia mi tä, í tä pewö thapalö noai, í a kuuma.

18 Abraão a na, <Au tolewö töpö sateha apöki kitäö!> í na Teusö a kuu ha, <Pitili tahaö!> í na Abraão a pi kuu hōtöoma. Abraão a, kama pusopö a, í na kilii töpö ulupö mai ha, töpö patasipöa pālasoma maaki, <Kamisa ola tolewö kupo mai kitäö!> í na Abraão a pi kuu maama. <Teusö ta pitilia apa> a pi kuuma kutenö, satehe epii kama hai í tolewö töpö kupasoma. <Au tolewö töpö sateha apöki kitäö!> í na Teusö a kuuma kutenö, <Abraão a kuo noai í ipa hao a> satehe epii sanöma töpö kupaloö.

19 Abraão a patasipö toti ipö waiki tä, í a na 100 inama tä kua waikia tä, <Sa noma pia wi í tä atepa apa waikileö!> í na a pi kuu waikila tä, kama hai í pusopö Sata a patasoma apa hōtöa waikia kule maaki, <Teusö a kuu noai, í ta holisi> Abraão a pi kuu maama. <Teusö a pitili> a pi kuu holisimo maama.

20-21 <Teusö a pitili> a pi kuu mapo maama. <Kamisa na Teusö a kuu noai í ta holisi hātoa> í na a pi kuu maama. <Kamisa na Teusö a kuu noai, Teusö anö í tä thama totio kitäö!> í na a pi kuu salo, <Teusö a pitili> a pi kuu totio wi í tä

lotetea apöpalo nö, Teusö a na, <Aitaköö! Kawa lotete epö asawöö!> ĩ na a kuuma.

22 <Teusö a pitili> Abraão a pi kuu totioma kutenö, <Kamisa na Abraão a taamö toita apö> ĩ na Teusö a pi kuuma.

23 <Kamisa na Abraão a taamö toita apö> Teusö a pi kuu totio noai ĩ tä säökama kuu noai, Abraão a na tä kuu sisa maama. Abraão a kateha sisa maama.

24 Jesus pata tä nomasoma maaki, Teusö anö a temöa komanö noai, ĩ Teusö a na, <Ĩ a pitili> makö pi kuu totio wi ĩ makö na ĩ tä waheta kuu naioö. <Teusö a pitili> makö pi kuu totio kuköma, <Kamisa na makö taamö toita apö> ĩ na Teusö a kuu naioö.

25 Wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä noa na Jesus a säpamanöpö, a säpa totio pialahai, ĩ töpö na a totoköma. ĩ na tä kua tä, Teusö a na sanöma makö taamö toita apa kuköpö, a temöa konasoma.

Romanos 5

Teusö a na makö taamö toita apii ĩ ta

1 <Teusö a pitili> ĩ na makö pi kuu totioö ha, Teusö anö makö totipalöma. Teusö a na makö toita waiki kutenö, ĩ a na makö kili mai, huki ĩ a na makö noimopaloö. Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tänö makö pewö noipalöma.

2 <Teusö a pitili> makö pi kuu totio kuköma kutenö, Teusö a na Jesus Cristo anö makö pewö noipalöma. ĩ na Jesus Cristo anö makö thama totioma salo, Teusö anö makö totiapatii. Teusö anö makö totiapala apati salo, makö pi toitai makö kupalotii. Önö kutenö, <Teusö a wakala apii ĩ a kua kua wi na, ĩ na makö kua kua naio kitä> ĩ na makö pi kuu salo, makö pi mönaha apa nö, makö pi topa apaö.

3 ĩ tä na makö pi mönaha sisa mai kitä. Hi tä uli ha makö pepalo opati kule maaki, ĩ tä na makö pi topa hõttöa. Makö pea satia soatia tä, <Teusö a pitili> ĩ na makö pi kuu satimo kuköma, makö pi lotetea apa kuki. Önö kutenö, makö pi topa apa.

4 <Teusö a pitili> makö pi kuu satimo opaö ha, <Makö toita apö> ĩ na Teusö a kuu. <Makö toita apö> ĩ na Teusö a kuu nö, <Teusö anö makö nö läpo kitä!> ĩ na makö pi thamaö.

5 <Teusö anö makö pi ipawöö!> ĩ na makö pi thamaö. Kamakö na Teusö anö kama ösi kua tolele, ĩ a ösi totokö noai ĩ a ösinö ĩ na makö pi thama kutenö, <Teusö anö makö nö läpo kitä> ĩ na makö kuu wi ĩ ta pitilia apa.

6 Makö utiti ipö soa salo, kama makö noamo tai mi ipö soa tä, wanisala ma tä thaa noai, Cristo anö ĩ makö noama pia salo, a säpamoa lälasoma. <Pei. Huki wa säpama pia kuleö!> ĩ na pö anö Cristo a noa thaö ha, a säpamonasoma.

⁷ Ai sanöma tä topa apati wi, ĩ a noamapö ai sanöma tä säpamo wani ipö kitä. ĩ na sa kuu kule maaki, a topa apati wi, ĩ a na ai sanöma tä säpamo pi topa wi, ĩ ai tä kua hãtole kitä.

⁸ ĩ na tä kua kitä maaki, <Teusö anö sanöma makö ta pi ipa noa> ĩ na Teusö anö makö pi thama pia salo, makö wanisala soa tä, kamakö noa na Cristo a säpamonasoma.

⁹ Cristo a noma tä, a iã pö halaso noai, ĩ a iã pönö Teusö anö makö totipalöma kutenö, makö täapa totia kõa läkö laso kitä. Wanisala tä thaa wi ĩ töpö na Teusö a hĩso opa nö, töpö peama totio opa piale, ĩ tä, Teusö anö makö täa konö naso kitä.

¹⁰ Teusö ma wanipoti wi ĩ makö kuoma maaki, kamakö noa na Cristo a säpamonasoma kutenö, kamakö na Cristo anö Teusö a noipalöma. Huki makö noi ipö tä, Cristo a temöa konaso noai, ĩ a temö öpii ĩ anö makö ösi täapa kõo läo kitä.

¹¹ ĩ na pätawö kuno mai. Kamakö hai Jesus Cristo Kaikana tänö kamakö na Teusö a noipalöma salo, Teusö a na makö pewö pi mönahapalo opatii.

Adão a, Cristo a, ĩ na killi töpö

¹² Pi naka. Sami wano tänö wanisala pili tä kolo thapalöma kutenö, ĩ ola ai sanöma töpönö wanisala tä thaa tolea wi tä kupasoma. Wanisala tä thaa soma noai ĩ tä noa na sanöma töpö nomapo kua kukö noai na, ĩ na sanöma makö pewönö wanisala ma tä thaa kua hõttöö ha, ĩ na makö pewö noma kua hõttölasoö.

¹³ Teusö anö Moisés a noa thaa paio mi tä, sanöma töpönö wanisala tä thaa somama. Teusö anö Moisés a noa thaa noai ĩ ta kua paia mi kutenö, wanisala tä thaa soma noai ĩ töpö na Teusö aiki, <Sa töpö noa thaa wi ĩ töpönö ĩ ta hini mi manu kui, sa töpö peama kuki kitä!> ĩ na Teusö a pi kuu paio maama.

¹⁴ ĩ na Teusö a pi kuu maama maaki, Moisés a kupo paio mi tä, Adão a hai ĩ tolewö töpö kuo noai, ĩ töpö hotelasoma. Teusö anö Adão a noa thaa noai, ĩ töpönö ĩ ta tai mi pasi kutenö, Adão anö ĩ ta hosa kua noai na, ĩ na ĩ töpönö ĩ ta hosa tolea kua maama. ĩ ta hosa tolea kua maama maaki, ĩ töpönö ai wanisala tä thama hõttöoma salo, ĩ töpö nomanasoma. Hi tä uli ha Cristo a huu noai, ĩ a kuo kuo noai na, ĩ na Adão a kuo kuo hõttöoma. ĩ töpö polakapio opama maaki, ĩ töpönö satehe epii sanöma töpö thaa toleköma.

¹⁵ Cristo a kui na, ĩ na Adão a kuo kuo hõttöoma maaki, Cristo a kua totio noai na, ĩ na Adão a kua totio pasio maama. Teusö anö sanöma töpö noa mi totiapala apa wi ĩ tä kua wi na, Adão anö wanisala tä thaa noai, ĩ na ĩ tä kua pasio maama. Sami a maaki, wanisala tä thaa soatasoma kutenö, sanöma töpö satehe epii töpö nomapo maaki, Teusö anö sanöma makö totiapala satia apaö. Teusö anö sanöma makö totiapala apa wi, kamakö na Jesus Cristo anö

ĩ tā totoma apaö. Cristo sami a maaki, noa mi satehe epii makö totiapala apaö.

16 Adão anö sami wanisala tä pi thama kutenö, Teusö aiki, <Wanisala tä thaa noai ĩ tä na makö peama kuki kitä!> Teusö a kuu nö, sanöma makö peamama. ĩ na tä kua kua noai na ĩ na Teusö anö makö totiapala wi, ĩ na ĩ tä kua mi. Sanöma makönö satehe epii wanisala ma tä thaa pi kupo wi tä kua maaki, noa mi päla tä, Teusö anö makö totiapala apa kutenö, <Huki kamisa na makö taamö toita> ĩ na Teusö a kuu.

17 Sami a maaki, Adão anö wanisala tä thama kutenö, sanöma makö nomapo kuköma maaki, Jesus Cristo sami a maaki, tä thaa asa wi ĩ tä lotetea satia apa asaa. Jesus Cristo anö makö pasilia waikipalöma kutenö, makö ösi nomaso wi ĩ tä kua pikia mai kitä. <Teusö anö sa totiapala apa wi, ĩ sa tä pii! Sa wanisala apati wi maaki, Teusö anö sa totipali wi ĩ sa tä pii kuleö!> ĩ na makö pi kuu totio nö, Jesus Cristo ma täa kuköma, makö ösi nomapo mai, makö ösi palimia totipasoma, wanisala tänö makö utitipama kota mai kitä.

18 Önö kutenö, Adão anö sami wanisala tä pi thama kutenö, sanöma makö pewö na, <Makö wanisala> ĩ na Teusö a kuu. ĩ na tä kua tä, Cristo anö sami toitai tä pi thaa asama kutenö, sanöma makö pewö na, <Huki kamisa na makö taamö toita> ĩ na Teusö a kuu nö, makö ösi temöo soatio wi ĩ tä, tolo.

19 Sami ai tänö Teusö a kai a hini maama kutenö, sanöma töpönö wanisala tä thaa wi, satehe epii ĩ töpö kupaso kua noai na, ĩ na sami ai tänökö asawö, Teusö a kai a hini totio asama kutenö, Teusö a na satehe epii töpö toitai, ĩ töpö kua hötöpasö kitä.

20 <Wanisala sa tä thaa wi ĩ sa waikiwö> ĩ na Teusö anö makö pi thama totio pia salo, nö patapö töpö noa thama. Wanisala tä thaa wi ĩ tä pea apa waikia kule maaki, Teusö anö sanöma makö totiapala wi ĩ tä pe sati ipö. Wanisala ma tä thatala apati kule maaki, Teusö anö makö totiapala satia apatii.

21 Önö kutenö, wanisala ma tä thaa wi ĩ tä lotete epö salo, makö nomaso wi tä kua kule na, ĩ na Teusö anö noa mi makö totiapala apati wi ĩ tä lotete epö kuö sati ipö salo, ĩ na makö totipa kua hötöoö. Makö totipalö nö, Teusö anö kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä na makö ösi palimipamaö.

Romanos 6

Cristo anö makö temöama wi ĩ ta

1 Önö kutenö, wi na makö kuupökö? <Wanisala ma tä thaa päla tä maaki, Teusö anö makö totiapala satia apa manu kule, wanisala ma tä thaa satia apatipökö!> ĩ na makö kuupökö?

2 Ma. Wanisala tä thaa wi ĩ tä na nomawö töpö pi wasiso mi kui na, ĩ na makö kua hötöa waikipaso noai, ĩ makönö wanisala ma tä thaa sapa köataloti kitä ta o? ĩ na kuno mai.

- ³ Jesus Cristo a na makö koka waikipasoma kutenö, makö mõi õhomomonasoma. Makö mõi õmamo tä, Cristo a noma kulaso noai na, ï na makö uni noma kua hõtösoö ta pi kuu mai.
- ⁴ Makö mõi õmomonasoma kutenö, Cristo a na makö kokaiki nö, Cristo a solo makö nomano nö, Cristo a solo makö nomawö titiköma. Kamakö hai pö Teusö a lotete toti ipii ï tänö Cristo a nomawö temöa thaa komanö noai na, ï na makö temöa thaa hõtöa kopalöma. Önö kutenö, makö tikopö öpii makö kutiopö, Cristo a solo makö nomawö titikömae.
- ⁵ Cristo a na makö koka tä, Cristo anö makö kai noma kulaso noai na, Cristo anö ï na makö kai temöa kua hõtöa konasoö.
- ⁶ Ï ma tä taö waikia. Teusö ma thapo paia mi tä, makö kuati noai, ï makö uni nomasoma. Hii ti pakalai ti ha Cristo a säpamo pa, ï ha kamakö uni säpamoaisoma. Wanisala ma tä thaa pi topa apa sinomo wi ï tä lotete epii, Teusö anö ï tä mapamani pia salo, wanisala ma tä thaa sipa maapö, makö kuati noai, ï tä uni säa naipamanöma.
- ⁷ Sanöma tä noma waikiso noai, ï anö wanisala tä thaa pi topa kota mai kitä.
- ⁸ Cristo a solo makö nomasoma kutenö, <Cristo a solo makö temöa konasoö> ï na makö pi kuu totia kule.
- ⁹ Teusö anö Cristo a temöa komanöma. A noma kota mai kitä. Nomaso wi ï tänö Cristo a utitipama kota mai kitä. Ï ma tä taö waikia kule.
- ¹⁰ Wanisala tä thaa wi ï tä lotete epii tä maa totipamani pia salo, Cristo a noma pälasoma. Cristo a nomano nö, wanisala tä thaa wi ï tä utitia waikipamanöma salo, a noma kota mai kitä.
- ¹¹ Ï na Cristo a kua kua noai na, ï na makö kua naiopökö. <Wanisala tä thaa noai, ï tä na sa noma waikisoma sa> ï na makö pi kuu nö, <Jesus Cristo a na sa koka kutenö, temö temö sanö Teusö sa hini totio wi ï sa> ï na pö pi kuu totio naioö!
- ¹² Önö kutenö, wanisala ma tä thaa wi ï tä na pili makö äpätii, ï makö simöamo maapöö! Cristo a na makö koka paia mi tä, wanisala ma tä thaa pi topa sipa apati noai, ï tä thaa pi topa kota maikiö!
- ¹³ Kama pili makö sainö wanisala ma tä thaa maapö, wanisala tä na kama makö toto sapao koo mai, Teusö anö makö temöa komanöma kutenö, Teusö a na kama makö toto sapao sisaaö! Kama pili makö sainö toitali ma tä thaa sisapö, Teusö a na kama pili makö pewö toto sapa totio köpököö!
- ¹⁴ Nö patapö töpö noa thaa noai, ï tänö makö simöa mane. Teusö anö makö totiapala apa wi ï tänö makö simöa kule. Önö kutenö wanisala tä na makö simöamo mai kitä. Wanisala tä na, <Sa simöa sinomoö!> ï na makö kuu mai, Teusö a na, <Sa simöa sinomoö!> ï na makö kuu sisa kitä.

Teusö anö makö simöa sisa wi ĩ ta

- 15 Önö kutenö, wi na makö kuapö? Noa thaa wi ĩ tä na makö simöamo mai ha, Teusö anö makö totiapala apa wi ĩ tä na makö simöamo totia manu kule, wanisala ma tä thaa satimoatalo opati kitä ta o? ĩ na kuno mai ta pi kuu mai.
- 16 Ai sanöma tä na, <Sa simöa sinomoö!> ĩ na wa kuu ha, ĩ anö wa simöa sinomo kuköma, wa kalipalama sinomo kuki. ĩ na tä kua kua wi na, ĩ na wanisala tä na, <Sa simöa sinomoö!> ĩ na wa pi kuu kuköma, wanisala tänö wa simöaö ha, wa nomasoma, Teusö a na wa koonö mai kitä. ĩ na tä kua tä, Teusö a na, <Sa simöa sinomoö!> ĩ na wa pi kuu sisa kuköma, Teusö wa kai a hini kuköma, Teusö a na wa taamö toita apö kitä.
- 17 Wanisala ma tä thati noai ĩ tänö makö simöa sinomo paioma maaki, kamisanö makö pi hatukupamanöpö, kamakö na pitili sa tä sai a totokipili, huki ĩ ma ta hini totiatalo soatioö.
- 18 Wanisala tä thaa wi, ĩ tänö makö simöa sinomo noai, Teusö anö ĩ tä uni kusöpalö nö, Teusö anö makö simöa kutenö, huki toitai ma tä thaa sisatia kule.
- 19 Sa kuu pole, ĩ ma ta hininöpö, <Häu. ĩ na Paulo a kuu totia alu kule ta o> ĩ na makö pi thamapö, <Sanöma pata töpönö ai töpö simöa kua sinomo kua wi na, ĩ na wanisala tänö makö simöa kua sinomo hõtöoma> ĩ na sa kuu kule. <Toitai tänö makö simöa nömöopö!> ĩ na sa kuu alu kule. Wanisala ma tä thaa pi topa apa salo, <Wanisala tä, sami sami tä, ĩ na tä kui tänö sa simöa totio pätiopökö!> ĩ na makö pi kuu sinomotima. Huki ĩ na pö pi kuu tihöo! Huki, <Toitai sa tä thaa pi topa apa salo, toitai sa tä thaa pi topa wi ĩ tänö sa simöa nömöo sisatiopökö o!> ĩ na pö pi kuu totihoö!
- 20 Wanisala tä thaa wi ĩ tänö makö simöati tä, toitai tä thaa wi ĩ tänö makö simöatala naitio pikio maama.
- 21 Wanisala ma tä thati noai, ĩ tä na huki makö pi kilihia apöle, ĩ ma tä wanisala thati tä, toitai makö kuatima ta o? Ma. Wanisala ma tä thaa noai ĩ tä noa na makö nomasoö.
- 22 Wanisala tänö makö simöa sinomo opama maaki, Teusö anö ĩ tä uni kusöpalö nö, huki Teusö anö makö simöa sisa wi ĩ tä kua kule. Teusö anö makö simöaö ha, toitai ma tä thaa sinomo wi ĩ makö kupasoma. Toitai ma tä thaa wi ĩ tä noa na makö ösi palimipasoö.
- 23 Wanisala ma tä thaa wi ĩ tä noa na makö nomapoti kitä maaki, Teusö anö kamakö hai ĩ Jesus Cristo Kaikana tä na makö ösi palimipamani wi, noa mi ĩ tä totomaö.

Romanos 7

Moisés anö makö noa thaa noai, Teusö anö ĩ tä uni kusöpalö noai ĩ ta

¹ Ipa pö! Moisés anö makö noa thaa noai ī ma ta taö waikia kutenö, sa kuu piale, ī ma ta hinia hōtöli kitä. Sanöma makö noma paio mi tä, noa thaa wi ī tänö makö simöa sisaö. Makö nomasoma, makö noa thaa wi tä kua mai kitä.

² Hiki. Pi naka. <Au heano a temö soa tä, pusopö wanö au heano a hosa maapöö!> ī na makö noa thaa wi tä kua. Ī na tä kuu wi maaki, au heano a nomasoma tä, <Ai tiko tä wano täa nömöo tihöö!> ī na tä kuu wi tä kua mai kitä.

³ Peanopö tä temö soa tä, pusopö anö ai tiko tä wano sapäkamaö ha, <Hi suö anö ai tiko tä wano sapäkama apöleö!> tä kuu wi tä kua sisaa. Ī na tä kua kitä maaki, peanopö a nomasoö ha, ī suö anö ai wano tä sua nömönöma, <Häö. Ki suö anö ai tä wano supalawö> ī na tä kuu wi tä kua mai kitä.

⁴ Ipa pö! Ī na tä kua kua wi na, ī na kamakö na ī na tä kua hōtöoö. Cristo a na makö sätäa waikia kutenö, Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai ī tä pi na makö uni noma waikisoma. Nö patapö töpö noa thaa noai ī tänö makö simöa mane. Teusö a na makö kalipalopö, Teusö anö Cristo a temöa komanö noai, huki ī Cristo anö makö thapo kule.

⁵ Cristo anö ai sanöma töpö thapo mai, ī töpö kua kuati wi na, ī na makö kua naitia tä, Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, pili makö ösi na ī tä kalipalo opa kutenö, wanisala ma tä thaa pi topa apatima. Wanisala ma tä thaa pi topati ha, makö nomapopö, ī makö kupasoma.

⁶ Ī makö kupasoma maaki, Moisés anö makö noa thaa wi ī tänö makö uni ökapalö noai, ī tä pi na makö uni noma waikisoma kutenö, huki makö noa thaa wi ī tänö makö öka mane. Teusö anö makö uni kusöa waikipalöma kutenö, huki makö noa thaa wi ī tänö makö simöa mane. Önö kutenö, Teusö a na makö kalipalo pi topa salo, Moisés anö makö noa thaa wi ī ma tä säökama hinitima maaki, huki ī na makö kua mai kitä. Teusö a ösi kua tolele, ī ma hini sisa nö, Teusö a na makö kalipalo opatii.

Teusö anö makö noa thaa wi ī ta topa apa kule maaki, wanisala ma tä thaa pikiowö

⁷ Önö kutenö, wi na makö kuupökö? <Moisés anö makö noa thaa wi ī tä wanisala> ī na makö kuupökö? Ma. Ī na kuno mai. Moisés anö sa noa thaa wi ī tänö wanisala tä na sa pi hatukupamani. Hiki. <Ai sanöma tänö tä thapo waikile, ī tä na a pi wasiso tihöö!> ī na Moisés anö sa noa thaa läo maama aköna, <Sa pi wasisoti wi ī tä wanisalale> sa pi kuu tao mana pi.

⁸ <Ai tänö tä thapo pole, ī tä na a pi wasiso tihöö!> ī na sa noa thaö ha, wanisala sa tä thaa pi topa wi ī tä walo läatalo kutenö, ai tänö tä thapo pole, ī tä na sa pi wasiso husua apösoma. Sa noa thaa wi ī tä kua mi tä, wanisala sa tä thaa pi topa husuoolö mi.

⁹ Moisés anö sa noa thaa noai ī sa ta tai mi tä, <Sa ösi temö. Sa topa apa waikitiowö> ī na sa pi kuuma maaki, Teusö anö sa noa thaa noai ī sa tä taö

kuköma, wanisala sa tä thaa noai ĩ tä palalo nö, <Sa ösi palimi mi. Sa topati mi ipö kutenö, Teusö a na sa hanoa kule> ĩ na sa pi kulasoma.

10 Teusö a na sa hanoa maapö, sa noa thaa wi, Teusö anö ĩ tä totopöma maaki, ĩ tä totopi wi ĩ tänö sa ösi temöa totio mai, Teusö a na sa hanoa kuköma.

11 Sa noa thaa wi, ĩ sa ta hini waikitioma kutenö, wanisala tä na sa pi hatuka apa waikisoma. Wanisala tä na sa pi hatuka apa waikisoma kutenö, wanisala sa tä thaa pi topa sinomo wi ĩ tänö sa mönama nö, sa uni nomamanöma.

12 Önö kutenö, Teusö anö makö noa thaa wi ĩ ta wanisala mi. ĩ ta hai, Teusö a kai a kutenö, ta topa apa. Teusö anö makö noa thaa wi ĩ ta hai, Teusö a kai a kutenö, ĩ tä pewö a makoka apa. ĩ tä pewö a topa apa.

13 Ta topa apöle, ĩ tänö sa ösi noma lämanö nö, Teusö a na sa hole hanoa läpamanöma ta o? ĩ na pö pi kuu tihöö! Wanisala sa tä thaa pi topa apa wi ĩ tänö sa simöaö ha, Teusö ta topa apöle, ĩ sa ta peamama. ĩ sa ta peamama kutenö, Teusö a na sa hanoa kuköma. Wanisala sa tä thaa noai ĩ tänö Teusö a na sa hanoa läpamani ha, <Wanisala sa tä thaa wi ĩ tä wanisala totiwöö!> ĩ na sa pi kulasoma. Teusö anö sa noa thaa noai, ĩ tä na sa pi hatukupalo nö, <Wanisala sa tä thaa nö hĩsua apati noa> ĩ na sa pi kulasoma.

14 Teusö anö makö noa thaa wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ ta totoköma kutenö, ĩ ta topa apa. ĩ ma tä taö waikia kule maaki, sanöma sa päwö kutenö, sa utiti. Wanisala sa tä thaa wi ĩ tänö sa simöa sinomo pikio opatii.

15 Sa kuati wi ĩ tä na sa pi hatuka totia mane. Sa tä thaa pi topa wi ĩ sa tä thaa totio mai, sa tä thaa wani ipii ĩ sa tä thaa soa päatalo opatii.

16 Wanisala sa tä thaa wani ipii ĩ sa tä thaa soa päatalo opati kule maaki, <Teusö anö sa noa thaa wi ĩ ta topa> ĩ na sa pi kuu.

17 Önö kutenö, kama sa sainö wanisala sa tä thaa mane. Pili sa ösi na wanisala tä kule, ĩ tänö kamisa na wanisala tä thama päöö.

18 Kama sa pi saimo nö, kama sanö toitai sa tä thaa wi tä kua mai kitä. ĩ na tä kua wi ĩ sa tä taö waikia. Kama sanö toitai sa tä thaa pi topa kule maaki, toitai sa tä thaa tai mi.

19 Toitai sa tä thaa pi topa wi ĩ sa tä thaa mai, wanisala sa tä thaa wani ipii ĩ sa tä thaa soa päatalotii.

20 Wanisala sa tä thaa wani ipii ĩ sa tä thaa kuköma, kama sa sainö ĩ wanisala sa tä thaa päa mane. Pili sa ösi na wanisala tä kule, ĩ tänö kamisa na ĩ wanisala tä thama päöö.

21 Önö kutenö, pi naka. Toitai sa tä thaa pi topa kule maaki, wanisala sa tä thaa soa päatalo opa wi ĩ tä läo läatalo opaö.

22 <Teusö anö makö noa thaa wi ĩ ta topa apa. ĩ sa ta pi ipaö> ĩ na kamisa ösi kuu kule maaki,

23 Teusö anö sa noa thaa wi ĩ sa ta pi mi ipii, kamisa ösi na ĩ tä kua naia kule. <Teusö sa kai a pi ipaö> ĩ na sa ösi pi kuu kule maaki, <Teusö a kai a hini ti!> ĩ na tä kuu wi, kamisa ösi ha ĩ nasimö tä kua naia kule. ĩ tä kua kutenö, wanisala sa tä thaa wi ĩ tänö sa simöa sinomoö.

24 Sa pi topapalo mi ipöö! Wanisala sa tä thaa wi ĩ tänö sa simöa sinomo kutenö, Teusö a na sa hanoa totitile, witi pili anö ĩ tä maa totipamanöpö taköö?

25 Kamakö hai Jesus Cristo pata tänö ĩ tä matamani kitäö! Önö kutenö, <Aitaköö!> ĩ na Teusö a na makö kuupökö. Önö kutenö, ĩ na sa kuuatii. Teusö anö makö noa thaa wi, kamisa ösinö ĩ ta hini soatio wi maaki, wanisala tänö sa simöa sinomoö ha, wanisala sa tä thaa soa päatalo opatii.

Romanos 8

Wanisala ma tä thaa sinomo opati wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ tä uni kusöa kopali

1 Önö kutenö, Jesus Cristo a na makö koka wi ĩ makö na, <Wa wanisala> huki ĩ na tä kuu wi tä kua mai kitä.

2 Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö Jesus Cristo a na makö kokamakö nö, makö ösi temöa komanö noai ĩ tänö makö uni kusöa kopali. Wanisala ma tä thapala apati ha, makö ösi nomaso wi, ĩ tä na makö uni kusöa kopali.

3 Sanöma makönö Teusö ma thapo mi tä, wanisala tänö makö simöa sinomoti ha, Teusö anö Moisés a na makö noa thama wi ĩ ta utiti. Önö kutenö, Moisés anö makö noa thaa noai ĩ tänö makö ösi kusöpa paio maama. Teusö anö makö uni kusöa sisapalöma. <Sanöma töpönö wanisala tä thaa sinomo wi ĩ tä wanisala apati sai> ĩ na Teusö a pi kuu nö, wanisala tä peamama. Kama hai ĩ pelupö a simöpalö nö, <Sanöma töpönö wanisala tä thaa sinomo wi ĩ töpö kui na ĩ na ipa ulu a kupasopö> ĩ na a pi kuu nö, <Sanöma töpönö wanisala tä thapala apati wi, ipa ulu anö ĩ tä mapamanöpö> ĩ na Teusö a pi kuu salo, kama hai ĩ pelupö a simöpalöma.

4 Teusö aiki, <Sanöma töpönö kamisa ösi kua tolele, ĩ a thapo mi tä, sa töpö noa thaa noai ĩ ta hini totio mai kitä. “Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö sa lotetepamanö nö, sa simöa sinomopöö!” ĩ na ĩ töpö sanöma pi kuu tä, sa töpö noa thaa noai ĩ ta hinia totili kitä> ĩ na Teusö a pi kuu nö, wanisala tä peama pia salo, kama hai ĩ pelupö a simöpalöma.

5 Sanöma töpönö tä thaa pi topa päo sinomo wi, ai töpönö ĩ tä thaa soa päatalo opati kutenö, ĩ töpönö tä thaa pi topa päo wi ĩ tänö ĩ töpö ösi simöa sinomo opati päo sai. ĩ na tä kua tä, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö tä thaa pi

topa wi, ai töpönö ī tā thatala apati kutenö, Teusö a ösi kua tolele, ī anö ī töpö ösi simöa sinomo asa sisaö.

6 Teusö anö sanöma töpö simöa mai, ī töpönö tā thaa pi topa apa wi, ī tänö ī töpö ösi simöa pasio päoö ha, ī töpö ösi nomaso kitä. Ī töpö nomaso kitä maaki, Teusö a ösi kua tolele, ī anö ai töpö ösi simöa asa salo, ī töpö ösi palimipalo nö, töpö pi topapalo opa kuki kitä.

7 Önö kutenö, Teusö a ösi kua tolele, ī anö sanöma töpö simöa mai, ī töpönö tā thaa pätio wi ī tā thaa pi topa apa tā, ī töpönö Teusö a wanipo wi ī töpö kupasoö. Teusö anö makö noa thaa wi ī töpönö ī ta hini totio mi. Ī ta hini totio mai kitä.

8 Teusö anö töpö simöa mai, ī töpönö tā thaa sinomo pi topa pätio wi ī tänö ī töpö simöa sinomo pasio wi ī töpönö Teusö a pi mönahapama taö mai kitä.

9 Ī na kamakö kua asa mai kitä. Teusö a ösi kua tolele, kamakö ösi na ī a pilia kutenö, sanöma töpönö tā thaa sinomo pi topa pätio wi ī tänö makö simöa mai, Teusö a ösi kua tolele, ī anö tā thaa pi topa wi ī tänö makö simöa asatitii. Teusö a ösi kua tolele, Cristo anö ī a ösi simönö noai, kawa ösi na ī a ösi pilia mi tā, Cristo wa thapo wi ī wa mai kitä.

10 Kamakö na Cristo a pilia tā, makö ösi temö öpö. Wanisala ma tā thaa wi ī tā noa na makö nomaso kitä maaki, Teusö anö makö totia waikipalöma kutenö, pili makö ösi uni temö öpö soawö.

11 Teusö anö Jesus Cristo a noma temöa komanö noai, kamakö ösi na ī Teusö a ösi kua tolele, ī a pilia waikia kutenö, pili makö sai nomapoti wi, Teusö anö ī makö sai temöa naia kopali kitä. Teusö a ösi kua tolele, kamakö na ī a ösi pilile, ī anö pili makö sai temöa kopali.

Cristo a hösökapalo asaö ha, ī a na makö hösökapalo naio kuki kitä

12 Ipa pö! Önö kutenö, sanöma makönö wanisala ma tā thaa pi topa apa pätio wi, ī na makö kuati mai nököö! Sanöma makönö wanisala ma tā thaa pi topa apa pätio wi, ī tā na makö simöamo sinomo wi, ī makö mai kitä.

13 Wanisala ma tā thaa sinomoti ha, makö nomaso kitä. Wanisala ma tā thapala apa sinomoti wi, Teusö a ösi kua tolele, ī a na kamakönö ī ma tā mapamanöma, temö temö makö kupaso kitä.

14 Teusö a ösi kua tolele, ī anö makö poko tutuapalati pole, ī makö hai, Teusö ulupö makö.

15 Kamakö na Teusö anö kama ösi kua tolele, ī a ösi totokö noai ī a ösinö makö noa mi kalipalama kuki wi tā kua mai kitä. Ī a ösinö makö kilima mai kitä. Teusö a ösi kua tolele, ī anö kama hai ī ulu makö thapali. Kama hai ī ulu makö thapali ha, Teusö ma nakalö nö, <Hapa. Ipa hao ai!> ī na makö kuu kuki.

16 Ī na makö kuu tä, <Awai. Teusö ulupö maköö!> ĩ na Teusö a õsi kua tolele, ĩ a kuu naioö.

17 Teusö ulupö makö kutenö, Teusö anö tä toita apii tä totoa piale, ĩ ma tä täa totili kitä. Cristo a na Teusö anö tä totoa piale, ĩ kamakö na ĩ tä totoa naiki kitä. Cristo a pea kua noai na, ĩ na makö pea kua naio tä, Cristo a hösökapalo asale ha, ĩ a na makö hösökapalo naio kuki kitä.

Huki makö pea kule maaki, waiha makö pea mai, pe epii makö pi topapalo opa soatio kitä

18 Waiha tä toita apii, tä wakala apii, kamakö na Teusö anö ĩ tä totopöma, pe epii makö hösökapalo kitä manu kui, huki wani ipii makö peati kule maaki, makö pi hähämo mane. Ī na sa pi kuu kule.

19 Waiha Teusö anö kama hai ĩ ulu töpö möma hoka apa piale, Teusö anö tökö piäma noai ĩ tökö pewönö ĩ tä taa pi topa apatii. Salo pö, hii tiki, sitikali pö, ĩ na tökö kui, Teusö anö kama hai ĩ ulu töpö möma piale, ĩ tä na ĩ tökö uni pewö mamö läapalo opatii.

20 Teusö anö tökö pewö piäma noai, ĩ tökö pewö tomöpalo mi. <Makö tomöpo mai ĩ makö kupoö!> ĩ na ĩ tökö uni pi kuu pola tä kuno mai, <Ī na ĩ tökö pewö kua päopöö!> ĩ na Teusö a pi kuu ha, ĩ tökö pewö tomöpalo mai, ĩ tä pewö kua soapasoma. Hotepo wi ĩ tä, salia wi ĩ tä, wasu wasu tä, ĩ na tä kua wi tä kupasoma. Ī tä kupasoma maaki, ĩ tä kua soatiolö mai kitä.

21 Waiha Teusö anö tökö piäma noai, Teusö anö ĩ tökö pewö pata tikopöpali kitä. Ī tökö pewö hotepo sinomo opati wi, waiha Teusö anö ĩ tä mapamani kitä. Sanöma töpö hotepo wi, ĩ tä na Teusö anö kama hai ĩ ulu töpö uni kusöpalö noai, ĩ tä topa apa kule na, ĩ na Teusö anö tökö pewö piäma noai, hotepo wi ĩ tä na ĩ tökö pewö kusöa naipali wi, ĩ tä topa apa kua hõtöle kitä.

22 Suö tänö ulu a thapa pia tä, a halilimo kua wi na, ĩ na Teusö anö tökö pewö piäma noai, sutu ha ĩ na ĩ tökö uni halilimopalo opama maaki, huki ĩ tökö pewö uni halilimopalo soatia kule.

23 Ī tökö pewö halilimo sisa mane. Kamakö na Teusö anö kama õsi kua tolele, ĩ a totopa soma noai, ĩ ma õsi thapo pole, ĩ makö õsi halilimo naia kule. Waiha kamakö na Teusö aiki, <Ipa ulu makö waikiwö> ĩ na Teusö a kuu nö, pili makö tikopöa totipali wi, huki ĩ tä na makö mamö läa soa kutenö, makö õsi halilimopalo paitia kule.

24 Teusö anö makö täapa kōkōma, kamakö aiki, <Waiha Teusö anö makö tikopöpali kitäö!> ĩ na makö pi kuu nö, makö tikopöpa piale, ĩ tä na makö mamö läapalo soatia kule. Ī tä na makö mamö läapaloti pole, ĩ ma tä tapa waikia aköna, ĩ tä na makö mamö läapalo soa mana pi. Wa tä tapa waikile, ĩ tä waloa waikiköma maaki, ĩ wa tä walo taa satia soa kitä ta o?

25 Ma. Huki ma tä tapa paia mane, ĩ tä na makö mamö läapaloti manu kule, makö pewö pi silio opa mai, Teusö anö makö tikopöpa piale, ĩ tä na makö mamö läapalo soatioö.

Teusö anö makö pasilipali pia salo, a kalipalo sinomotii

26 ĩ na tä kua tä, makö ösi utitipo tä, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö pasilipaö. Teusö a na makö hapalo tä, <Wi na sa kuupö taka?> ĩ na makö pi kuu kule maaki, Teusö a ösi kua tolele, Teusö a na ĩ anö makö a wäsä läataloö. Sanöma makö hapalo kuu wi na, ĩ na a hapalo kuö mi sai maaki, sanöma makö na a pi honipo opa salo, a halilimo pola nö, Teusö a na makö a wäsäö.

27 Teusö anö sanöma makö ösi taö öpaö. Kama ösi kua tolele, ĩ a pi kuu wi, Teusö anö ĩ tä taö öpa naioö. Teusö a na kama ösi kua tolele, ĩ anö makö a wäsä tä, <Au ai wa töpö pasilipali pia salo, wa tä thaa pi topa wi, ĩ tä thaa totihoö!> ĩ na a kuu.

28 Teusö ma pi ipa wi ĩ makö na toitali tä kuopö, ĩ tä wakala pewö hamö kamakö na tä kuati wi, ĩ tä pewö na Teusö a kalipalotii. ĩ ma tä taö waikia. Teusö aiki, <Ĩ na ipa töpö kua kuköpöö!> ĩ na Teusö a pi kuu nö, makö nakalö noai ĩ makö pasilipali pia salo, a kalipalotii.

29 Makö kua paia mi tä, Teusö anö makö taö öpa soatama. Makö taö öpa soata nö, <Ipa ulu a kua kuati wi na, ĩ na töpö kua naiopöö!> ĩ na a pi kuu nö, makö kua paia mi tä, makö saipalöma. Teusö a hai ĩ pelupö a hai, kamakö hai ĩ pepala pata kupasopö, Teusö anö makö sailöma.

30 Makö sailö noai, ĩ makö nakalöma. Makö nakalö nö, makö tomöpo maa päo noai ha maaki, makö totipalöma. Makö totipalö nö, Teusö a toita apö, a wakala apö, ĩ na Teusö a mömomö kui na, ĩ na makö kui makö thaa hötöpalöma.

Teusö anö makö pi ipa wi, ĩ makö hösökopalama sinomoö

31 Teusö anö ĩ na makö thama kutenö, wi na makö kuupökö? Teusö anö makö pasilipo manu kule, ai tänö makö peama wi tä kua mai kitä.

32 Teusö anö makö pewö koni pia salo, kama hai ĩ pelupö a umapo mai, kama hai ĩ pelupö a säpa pi topa wi ĩ töpö na pelupö a totoköma. ĩ töpö na pelupö a totokö nö, kamakö na a totoa nömöpöma. Kama hai ĩ pelupö a totoa waikipöma kutenö, kamakö na ĩ tä pewö noa mi totoa naipi kitä matatä.

33 Teusö anö makö saia asalö noai ĩ makö na, <Kamisanö makö totipalöma kutenö, makö topa apa waikile> ĩ na Teusö a kuu manu kule, <Makö wanisala apatii> ĩ na ai tä kuu kule maaki, Teusö anö ĩ ta hini mai kitä.

34 <Makö wanisala apati kutenö, makö peama kuki kitäö!> ĩ na ai tänö makö noa thaa kuköma, ĩ a holisimo opa päa kule. Jesus Cristo a lö kui, a säpamonaso noai ĩ a. Teusö anö ĩ a temöa komanö nö, kama hai ĩ Teusö a

kotö ha a lomakö nö, a kaikanapalö noai, ĩ Jesus Cristo a. Teusö a na Jesus Cristo aiki, <Ipa sanöma töpö noama totihoö!> ĩ na a kuti ha, <Ki ma töpö peama kuköpöö!> ĩ na ai tä kuu wi tä kua mai kitä.

35 Cristo anö makö pi ipa wi ĩ tä na ai tänö makö selekepama mai kitä. Makö pea apati wi ĩ tä, makö ösi aulumoataloti wi ĩ tä, ai töpönö makö peama pi topa apati wi ĩ tä, oi oi tä, wani tä na makö honimo wi ĩ tä, ai tänö makö nomama pi topa wi ĩ tä, makö noma wi ĩ tä, ĩ na tä kule, ĩ tänö Teusö a na makö selekepama wi tä kua mai kitä. Teusö anö makö pi ipa wi, ai tänö ĩ tä maa läpamani wi tä kua mai kitä.

36 Pi naka. ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Teusö ma thapo kutenö, ĩ tä wakala pewö hamö ai töpönö makö säpa pia salo. ĩ töpönö oweha kökö säpa thapa kua pialai na, ĩ na makö säa thaa naipali pia salo> ĩ na tä waheta kuu.

37 Makö peaö, makö ösi aulumoö, makö ohi, wani ma tä thapo mi, makö noma piaö, ĩ na makö kuati kule maaki, Teusö anö makö pi ipa noai ĩ anö makö pasilipo salo, ai tänö makö utitipama läo mai kitä. Makö hösökapalo sinomo asatio wi ĩ makö.

38 Teusö anö makö pi ipa wi ĩ tä na ai tänö makö selekea läpamani wi tä kua mai kitä. ĩ sa tä taö öpaö. Nomaso wi ĩ tä, temöo wi ĩ tä, äju töpö, äju pata töpö kaikanamo wi ĩ töpö, sai töpö, huki tä kuati pole ĩ tä, waiha tä kua piale ĩ tä,

39 hi tä hētu hamö tä uli kupoli ĩ tä uli, hi tä komo ha ai tä uli kupokili ĩ tä uli, ĩ na tä pewö kua kule maaki, Teusö anö makö pi ipa wi ĩ tä na ĩ ai tänö makö selekepamani wi tä kua mai kitä. Teusö anö makö pi ipa salo, kamakö na kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä simönöma. Teusö anö makö pi ipa wi, ai tänö ĩ tä mapama läo mai kitä.

Romanos 9

Teusö anö juteu töpö sailö noai ĩ ta

1 Cristo sa thapo wi ĩ sa kutenö, sa holisimo mai kitä. Pitili sa. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö sa ösi simöati ha, <Sa kuu pole, ĩ pitili ta> ĩ na sa ösi pi kuti kule.

2-3 Ipa isöhaeu töpö hai, juteu töpö a hilo kua naine, ĩ töpö hai, ĩ ipa töpö hētu kutenö, ĩ töpö na sa pi honipo opa salo, sa ösi aulumoatalo opatii. Ipa isöhaeu sa töpö noama pi topa apa salo, Teusö anö ĩ töpö peama maapö, kamisa aiki, <Teusö ai. Ipa juteu wa töpö peama mai, kamisa nomasoö ha, kamisa peama pasio sisaaö!> ĩ na sa kuu ha, <Awai> ĩ na Teusö a kuu höttöo köna, ĩ na sa kua totia apa pasila pi. Teusö anö Cristo a na sa soka pasipamani wi, ĩ sa tä pii pasila pi.

4 Isöhaeu töpö hai, ĩ Juteu töpö a hilo kua naine, Teusö anö töpö saipalö noai ĩ töpö. <Ipa ulu makö kupasopö> ĩ na ĩ töpö na ĩ na Teusö a kuuma. ĩ töpö na Teusö a toita apii, a wakala apii, Teusö anö ĩ tä möma asatioma. <Ipa makö

kutenö, ipa tolewö makö totiapala asa soatiolö kitäö!> ĩ na ĩ töpö na satehe epii Teusö a kuu pi kuu asama. Teusö anö Moisés a na nö patapö töpö noa thama noai, juteu töpö na Teusö anö ĩ ta totoa asaköma. ĩ töpö Teusömo taö öpaö. ĩ töpö na Teusö aiki, <Makö noama totio kitä> ĩ na a kuu sinomotima.

5 Nö patapö töpö na Teusö a hapalo somatio noai, ĩ ola töpö hai, juteu töpö a hiloö. Cristo a hai, sanöma tä kupalo nö, juteu tä kupasoma. Cristo a hai, juteu tä kupaso noai, ĩ Teusö a. ĩ anö töpö pewö simöa seteko sinomoti wi ĩ a. Önö kutenö, <Teusö a totiatalo opatii> ĩ na makö kuu soala nö, makö nomasoö, makö konasolöma maaki, ĩ na makö kuu mapo mai ha, ĩ na makö kuu soatiopököö! ĩ naköö!

6 <Isöhaeu töpö nö patapö na Teusö a kuu noai, ĩ na tä kua tolea totia maa saile ta> ĩ na pö pi kuu ti! Pi naka. Isöhaeu töpö lö kui, Teusö anö töpö saipalö noai, ĩ töpö sai pewö toti mai kitä.

7 Abraão a hai ĩ tolewö töpö lö kui, Teusö ulupö töpö pewö toti mai kitä. Abraão a na Teusö a hapalo nö, <Au ulu Isaki a lö kui, ĩ tolewö töpö hai, au ulu töpö sisawö> ĩ na Teusö a kuuma.

8 Önö kutenö, Abraão a hai ĩ tolewö töpö hai, Teusö ulupö töpö pewö toti mai kitä. <Au ulu sa töpö thapali kitä> ĩ na Abraão a na Teusö a kuu noai ĩ töpö hai, Abraão a hai ĩ tolewö töpö sai. ĩ töpö hai, Teusö ulupö töpö sisawö.

9 ĩ na Teusö a kuuma: <Hi inama tä matalo nö, a pilipoma kule, ĩ a pilipoma na sa huu pole, ĩ a pilipoma na au husopö Sata anö ulu a ose wai thapali kitäö!> ĩ na a kuuma. ĩ ulu a wai thapalö noai, ĩ Isaki a wai a hilakömae.

10 ĩ na tä kua tä, kamisamakö hai ĩ nö patapö Isaki anö kama hai pusopö Hepeka a na ulu kökö wai poakapamanöma.

11-12 ĩ kökö wai kupo paila tä kuno mai, ai a wainö wanisala tä thaö, ai a wainö toitai tä thaa asa, ĩ na ĩ kökö wainö tä thama kua paila tä kuno mai, Teusö anö sami ai a wai saipa pi topa asa kutenö, ĩ a wai saia asapalö nö, <Poosa anö pepala simöa sinomo kuköpököö!> ĩ na pöpönö Hepeka a na ĩ na Teusö a kuuma. Poosa a wainö toitai tä thaa asaö ha kuno mai, Teusö anö a naka pi topa päo salo, poosa a wai saia asapälöma.

13 ĩ na Teusö tä waheta kuu: <“Esaú sa totiapala pasio mai, Jacó sa pi ipa sisa kuköpököö!” ĩ na Teusö a pi kuuma> ĩ na tä waheta kuu.

14 Önö kutenö, wi na makö kuupö? <Ai tä saia nai soata mai, sami ai tä saia asa sisali, ĩ na Teusö a kuaö ha, Teusö a pi makoka mi hätoö?> ĩ na makö kuupö? Ma. ĩ na makö kuu maapököö!

15 Pi naka. Moisés a na Teusö aiki, <Ai sa tä totiapala pi topa wi ĩ sa totiapala asa kitäö! Ai tä na sa pi honipo pi topa wi ĩ a na sa pi honipo asa kitäö!> ĩ na a kuuma.

16 Önö kutenö, <“Teusö anö sa saia totia nö tolö sö ö!” ĩ na wa pi kuu ha, wa saia asali kitä> ĩ na Teusö a pi kuu mi. <Wa kasiapalo opati kutenö, wa saipa asa pia kuleö!> ĩ na Teusö a pi kuu mi. Teusö anö wa totiapala pi topa paa salo, wa saia päpali.

17 ĩ na Patao a pata na ĩ na Teusö a kuuma: <“Teusö a lotete epö” ĩ na sa töpö pi thama pia salo, wa kaikanapalöma. Hi masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpö na ai töpönö sa wäsä kuköpö, kamisanö wa kaikanapalöma> ĩ na Teusö a kuu noai, Teusö tä waheta ha ĩ tä säökama kua.

18 Önö kutenö, Teusö anö ai tä totiapala pi topa asa wi ĩ a totiapala apa asaö, ĩ na tä kua tä, <Hi anö sa hini totio mi ipö pasi sai o!> ĩ na Teusö anö ai tä noa thaa pasioö, ĩ na Teusö a kuaö.

19 ĩ na Teusö anö ai tä noa thaa pasioö ha, ai wa aiki pasiwö, <ĩ a waninö Teusö a hini totio mi tä, Teusö aiki, “Häö. Kawanö sa hini mane, ĩ tä wanisala” wi na Teusö a pi kuu salo, ĩ na Teusö a pi kuu? Teusö anö tä thaa pi topa wi, ai tänö ĩ tä wasu taö mai kitä ta pi kuu mai> ĩ na ai wa kuu kitä.

20 ĩ na ai wa kuu ha, kamisa aiki hötöwö, <Sanöma wa pätawö. Sanöma wa maaki, Teusö wa päpäpa kiliawö> ĩ na sa kuu hötöa kule. Ai tänö hapokasi hapoka thapalö noai ĩ a na ĩ a hapoka aiki, <Wi na wa pi kuu salo, kawanö ĩ na sa thaa thapalöma?> ĩ na a hapoka kuu kitä ta o?

21 Ma. Hapoka a thaa sinomo wi ĩ anö hapokasi tälö nö, tä thaa pi topa wi ĩ tä thaa totioö. Ai a hapoka noa apii a hapoka möamö toita apii, ĩ a hapoka thapali, ĩ na tä kua tä, ĩ a hapokasi see na ai a hapoka noa mi ipii ĩ a hapoka thaa nömöpali, ĩ na tä kuaö.

22 ĩ na tä kua kua wi na, ĩ na Teusö a kuaö. Teusö anö sanöma töpö thama pi topa wi, ĩ na Teusö anö töpö thama totioö. Ai töpö na a pi hĩsuapalo opa wi, Teusö anö ĩ tä hatukupama pi topaö, a lotete epii, ĩ tä tapamoma pi topa naia, ĩ na Teusö a kuuma kutenö, töpö hĩsu thaa noai ĩ töpö mapama pi topama. ĩ töpö mapama pi topama maaki, <ĩ kama töpö pi sapamo koo nö, wanisala tä hosalöpöö!> Teusö a pi kuu salo, töpö mapama soata maama.

23 ĩ na tä kua tä, pe epii Teusö a toita apii, a wakala apii, ĩ tä hatukupama pi topa naioma. Önö kutenö, kamakö na Teusö a pi honipo opama. A toita apii, a wakala apii, kamakö na ĩ tä totoki pia salo, kamakö ösi na Teusö a kalipalo waikioma. A kalipalo waikioma kutenö, huki kamakö na Teusö a toita apii, a wakala apii, ĩ tä totoa waikiköma.

24 Teusö anö ai juteu samakö naka asalö noai ĩ samakö. Juteu makö pasi mai ĩ ai makö naka nainö noai, ĩ makö naiwö.

25 Teusö a kuu noai, Oséiasö anö ĩ ta säökama. Tä säökopalö nö, <Sa töpö thapo paio maa noai maaki, ĩ töpö na, “Ipa töpö” ĩ na sa kulaso kitä. Sa töpö pii maa noai ĩ töpö na, “Sa töpö pi ipa wi ĩ töpö” ĩ na sa kuu naio kuki kitä.

26 “Kamakö hai, ipa makö mai kitä. Tiko makö pasiwö” ĩ na sa kuu paio noai, ĩ tä uli ha soatawö, “Kamakö hai, ipa makö waikiwö” ĩ na Teusö sa temöa apati wi, ĩ na ĩ sa kuu kitä> ĩ na Teusö a kuu noai, Oséiasö anö ĩ ta säökama.

27 ĩ na tä kua tä, Isaías anö Teusö tä waheta na isöhaeu töpö a kateha nö, ĩ na a kuuma: <Mötati tuu pata hamö maka maka tä nakasi wai kua apa kule na, ĩ na isöhaeu töpö kua apa kua hõttöa kule maaki, Teusö anö ĩ töpö polakapi wai täa kōa asali kitä.

28 “Sa thapo mai, ĩ sa töpö peama kitä” ĩ na Teusö a kuu waikioma kutenö, a opimo mai, hi tä uli pewö hamö töpö pilipai, lope epii ĩ töpö peama totio soata kitä> ĩ na Isaías a kuuma.

29 ĩ na a kuu paio mai ha, ĩ Isaías aiki soatawö, <Teusö a lotete epö asai, ĩ anö makö polakapi wai täa kōo läo maama akōna, sotoma tili töpö, komohatili töpö, ĩ na töpö kui töpö ĩsilo nö, ĩ töpö maa kupaso noai na, ĩ na makö maa kua naipaso noa kipi> ĩ na Isaías a kuu paioma.

Isöhaeu töpö Teusömo sinomoma maaki, <Jesus a pitili> ĩ töpö pi kuu maa noai ĩ ta

30 Önö kutenö, ĩ na tä kuaö. Teusö a na juteu töpö pasi mai ĩ töpö aiki, <Wi na sa kua kuköma, kamisa na Teusö aiki, “Wa toita” a kuu kuki?> ĩ na ĩ töpö pi kuu pola nö kuno mai, <Teusö a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu päoö ha, ĩ töpö na asawö, <Makö toita> ĩ na Teusö a pi kuuma.

31 ĩ na tä kua tä, isöhaeu töpö lö kui, <Teusö anö Moisés a na nö patapö töpö noa thama noai, ĩ sa ta hini totio kuköma, kamisa na Teusö aiki, “Wa toita” ĩ na a pi kuu kitäö!> ĩ na ĩ töpö pi kutima maaki, <ĩ töpö toita> Teusö a pi kuu pasio maama.

32 <Teusö a na sa tomöpo mi ipö maaki, “Teusö a pitili” ĩ na sa pi kuu totio päköma, Teusö aiki, “Wa toita” a pi kuu kitäö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu mai, <Toitai sa tä thaa sinomoö ha, kamisa na Teusö aiki, “Wa toita” a pi kuu kitäö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu päoö ha, Teusö a na ĩ töpö totipo maama. Ai tä huulö pamö, maa ma paa läa wi manö ai tä nasö tiekimono nö, tä kea kulaso wi na, ĩ na <Cristo a pitili> ĩ na isöhaeu töpö pi kuu maama kutenö, Cristo a na ĩ töpö uni tiekimono nö, töpö kelasoma. Teusö aiki, <Kamisa na ĩ töpö taamö toita> ĩ na ĩ töpö na ĩ na Teusö a pi kuu pasio maama.

33 ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Möö nökö. Sião tä uli ha, ĩ Jetusalēi tä uli a hilo kua naine, ĩ ha Teusö sanö maa sa ma uni paki. Sai a toitai sai sa thaköpö, ĩ ma maaki, ĩ manö ai töpö kemani wi, ĩ ma naiwö. ĩ ma na ai töpö mamö teteo asa wi ĩ töpö pi honipo asa mai kitä> ĩ na tä waheta kuu. ĩ ma hai, Cristo a uni. <Cristo a pitili> ai töpö pi kuu totio nö, ĩ a na ĩ töpö mamö tetea asaki wi ĩ töpö pi honipo mai kitä.

Romanos 10

1 Ipa pö! Teusö anö ipa isöhaeu töpö tää totia koni wi, pe epii ĩ sa tä pii totia apa kuleö! ĩ tä pi na Teusö a na ipa sa töpö a wäsä sinomoö.

2 <Ĩ töpö Teusömo sinomo opa wi maaki, töpö Teusömo pi hatuka totio mi> ĩ na sa kuu kule.

3 <“Cristo a pitili” ĩ na sanöma makö pi kuu totio kuköma, Teusö aiki, “Kamisa na makö taamö toita” ĩ na a pi kuu kitäö!> ĩ na tä kuu wi tä na ĩ töpö pi hatuka mai, <Toitai sa tä thati ha, Teusö aiki, “Kamisa na wa taamö toita” a pi kuu kitäö!> ĩ na ĩ töpö pi saimo päo nö, ĩ na ĩ töpö pi kuu. Önö kutenö, <“Kamisa na wa taamö toita” ĩ na kamisa na ĩ na Teusö a pi kuupö, “Cristo a pitili” ĩ na sa kuupököö!> ĩ na töpö pi kuu mi.

4 Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tä na makö simöamo matasopö, Cristo a walököma. <Cristo a pitili> töpö pewö pi kuu totio wi, Teusö anö ĩ töpö pewö tää konö nö, ĩ töpö na <Kamisa na makö taamö toita> ĩ na a pi kuu.

Teusö anö sanöma töpö pewö täapa kōo pi topa wi ĩ ta

5 Moisés anö tä säököpalö nö, ĩ na a kuuma: <Teusö anö makö noa thaa noai, kamakö na ĩ sa ta wäsä tolea nömöopili, ĩ ma tä pewö a hini totio nö, toitai ma tä pewö thaa totioö ha, kamakö na Teusö aiki, “Kamisa na makö taamö toita” a pi kuu nö, makö ösi palimipali kitä> ĩ na Moisés a kuuma.

6 ĩ na Moisés a kuuma maaki, <“Cristo a pitili” ĩ na wa pi kuu totioö ha, Teusö anö wa totipali kitä> tä kuu wi ĩ tä pi na ĩ na tä kuu hōtöoö: <“Witi pili anö Cristo a kai ithopaso lasopö, hi tä hētu hamö ai tä hulaselöö?” a pi kuu ti!

7 “Ĩ witi pili anö Cristo a konönöpö, hi tä komo ha nomawö töpö kupokili, ĩ ha witi a huu kölöö?” ĩ na a pi kuu naio tihöö!> ĩ na tä kuu wi tä kua.

8 <Kawa kotö ha Teusö ta kua waikia. Pili wa kai na ta kua soataa. Pili wa ösi na ta kua naia> ĩ na tä kuu wi tä kua. ĩ Teusö sama ta wäsä waikia kule. <“Teusö a pitili” wa pi kuu totio kuköma, Teusö anö wa totipali kitä> tä kuu wi ĩ sama ta wäsä sinomo waikioö.

9 <Jesus a hai, ĩ ipa kaikana tä> ĩ na pili wa kai sai kuu nö, <Jesus a noma totisoma maaki, Teusö anö a temöa komanömaö!> ĩ na pili wa ösi pinö ĩ na wa kuu ha, Teusö anö wa tää koni kitä.

10 <Cristo a pitili> pili makö ösi pi kuu totio kuköma, Teusö anö makö totipali. <Jesus a hai, ipa kaikana tä> ĩ na pili makö kai sai kuu ha, Teusö anö makö tää koni.

11 <“Teusö a pitili” ĩ na ai tä pi kuu totio kuköma, ĩ aiki, “Häö a” ĩ na a pi kuu mai kitä> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

12 Teusö anö juteu samakö, juteu makö pasi mai ĩ makö, ĩ na makö kui makö pewö totia ösöha totipali. <Teusö a pitili> makö pi kuu totio wi, Teusö pata

tänö ĩ makö pewö simöa sinomoö. Teusö ma naka wi, Teusö anö ĩ makö pewö totiapala ösöha totio opaö.

13 Jesus pata ta hilo wi, ai tänö ĩ a nakaö ha, Teusö anö ĩ a täa koni kitä.

14 <Cristo a pitili> ĩ na sanöma töpö pi kuu totia mane maaki, Cristo a naka päo wi tä kule kitä ta o? Cristo ta wäsä pole, ĩ töpönö ĩ ta hini paia mane maaki, <Cristo a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu totio kitä ta o? ĩ töpö na ai tänö Cristo ta wäsä mi päla tä maaki, ĩ töpönö ĩ ta hini kitä ta o?

15 Cristo ta wäsä wi ai tänö ĩ töpö simöpa paio mi tä, Cristo ta wäsä wi tä kule kitä ta o? ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Teusö ta wäsä tasopö, pili kononanö a huimati, ĩ tä topa apa> ĩ na tä waheta kuu.

16 Teusö ta wäsäpö, tä kai huma maaki, ĩ töpö pewönö ĩ ta topa apöle ĩ ta hini wanio opamae. Isaías aiki, <Teusö a pata! Kamisanö sa ta wäsä noai, ĩ töpö pewönö ĩ ta hini totio maama> ĩ na a kuuma.

17 Pi naka. Cristo ta wäsä pole, ĩ tä na ai töpö sömöka taa totio paio mi tä, ĩ töpö aiki, <Cristo a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu totio mai kitä. Cristo ta hini totio kuköma, <Cristo a pitili> ĩ na töpö pi kuu kuki kitä.

18 <Isöhaeu töpö na Teusö ta wäsä pasio maama> ĩ na sa kuu alu kule? Ma. ĩ na sa kuu mane. Teusö tä waheta aiki, <Hi masita tä uli pewö hamö ta wäsä wi ĩ ta hini waikioma. ĩ tä uli pewö hamö ta wäsä waikioma> ĩ na tä waheta kuu waikia.

19 Teusö ta wäsä noai, isöhaeu töpönö ĩ ta taö pasio maama ta o? ĩ tä na töpö pi tao opama. Moisés aiki, <“Isöhaeu pö! ‘Ki tiko töpö komoapalo opawö’ ĩ na makö pi kuu kule maaki, ĩ sa töpö totiapala asa kutenö, kamisanö makö totiapala naio wi, ĩ tä na makö pi wasiso opa kitä. ‘Teusö a na ĩ töpö pi moti ipö’ ĩ na makö pi kuu kule maaki, ĩ sa töpö pasilipo asaö ha, ĩ töpö na makö pi hĩsuhapalo kuki kitä” ĩ na Teusö a kuu kuleö!> ĩ na Moisés a kuu somama.

20 ĩ na Moisés a kuu soma waikio noai ha, waiha ĩ na Isaías a kuu kili mai, ĩ na a kuu totio nömöoma: <Teusö aiki, “Ai tiko töpönö sa tae paio maa noai ĩ töpönö sa talalömae. Sa naka maa noai, ĩ töpö na sa tapamonasoma” ĩ na Teusö a kuu kuleö!> ĩ na Isaías a kuu nö,

21 isöhaeu töpö a kateha nö, <Teusö a hini totio mi ipii, Teusö a na, “Pälaö!” töpö pi kuupa wi, Teusö anö ĩ töpö täapa läo kōo pi topa salo, hena tä sai tä ĩ töpö na a poko toto totomo soatio pa, tä wisa pälasoma> ĩ na Isaías a kuuma.

Romanos 11

Teusö anö isöhaeu töpö hosa totio maa noai ĩ ta

1 Teusö a na isöhaeu töpö aiki, <Päla> töpö ku upatima maaki, Teusö anö ĩ töpö hosa hōtōo maama. Abraão a pata kuo noai, hi kamisa hai ĩ sa ola. Pëijamĩ tili sa isöhaeu. Isöhaeu sa maaki, Teusö anö sa hosa maama.

² Isöhaeu samakö kua paia mai ha, <Ki töpö hai, ipa töpö kupasopöö!> ĩ na Teusö a pi kuu nö, ĩ samakö taö öpa paio soata noai, ĩ samakö saia soalö noai, ĩ samakö hosa maama. Elias anö Teusö a na kama ai isöhaeu töpö a wäsä hiopöa noai, Teusö tä waheta na ĩ tä säökama kuu noai, ĩ ma ta taö maa kule?

³ Elias aiki, <Teusö ai. Ipa isöhaeu töpö waitilimo opa thaliö! Kawa kai wäsä sinomo wi ĩ töpö sälalö kipiliö! ĩ töpö sälalö nö, kawa na salo kökö totoköpö, kökö alata sinomo wi ĩ maa makö waniananöma thaliö! Wa pi ipa wi, sami sa heipaso kipiliö! Sami sa heipaso noai, ĩ töpönö ĩ sa säpa pi topa nömöa soata kulaiö!> ĩ na Elias a kuuma.

⁴ ĩ na a kuu ha, wi na Teusö a kuu hõtöoma? <Ipa isöhaeu töpönö sai tä Paalö a pii mi kutenö, ĩ a ukutupö kotö ha töpö loiki nö, pili töpö maekonö töpö hĭta thaiki nö, töpö kuatalo mai, satehe epii ĩ töpö kua soa kuleö! Töpö Paalömopalo mai, satehe epii, 7.000 sa töpö umapo soa kuleö!> ĩ na Teusö a kuuma.

⁵ Huki ĩ nasimö tä kua hõtöa. Teusö anö samakö noa mi totiapala pi topa apa nö, samakö saia asalöma kutenö, isöhaeu samakö häkikinö Teusö sama thapo asa wi, ĩ samakö kua soa.

⁶ Toitai sama tä thaa wi ĩ tä na Teusö anö samakö saia asa mai, samakö noa mi totiapala pi topa päa salo, samakö saia asalöma. Toitai sama tä thaa noai ĩ tä noa na Teusö anö samakö saia asalöma aköna, <Teusö anö samakö noa mi totiapala apa päoö> ĩ na tä kuu wi tä kua mana pi.

⁷ Önö kutenö, Teusö a na isöhaeu töpö toita apii töpö kupasopö, ĩ tä na isöhaeu töpö pewö pi taemotima maaki, ĩ tä tapa maama. Teusö anö samakö saia asalö noai, polakapii ĩ samakönö sama tä taa asalalöma. <Teusö a pitili> samakö pi kuu totia kutenö, Teusö anö samakö totia asapalöma. Teusö anö ai töpö saipa pasio maa noai, ĩ töpö pi hatukupama pasio maama. Ta pitili ipii ĩ tä na ĩ töpö waipalotima.

⁸ ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Teusö anö ĩ töpö pi motipamanöma kutenö, huki ĩ töpö höpöpö, sömöka komi, ĩ na töpö kui töpö kua soa> ĩ na tä waheta kuu.

⁹ ĩ na tä kua tä, Davi aiki, <Töpö saponomo nö, töpö iapalo tä, wasu töpö monimo nö, töpö sä kuköma, sano tili töpö pea kua wi na, ĩ na isöhaeu töpö pea kua hõtöopöö! “Teusö sa kai a thapo salo, sa topa apa waikitiowö” ĩ na töpö holisi pi kuu wi ĩ tä na töpö pea kuköpöö! Salo a kano na, salo a ia kai pi moti wani lotia tä, a wani nia thapali wi na, ĩ na isöhaeu töpö uni pi moti wani nia thapalöpöö!

¹⁰ ĩ töpö mamokö pewö mumanano nö, tä tapa maapököö! ĩ töpönö hute hute tä pata siapala sinomo kukiö!> ĩ na Davi a kuu noai ĩ ta kua.

Juteu töpö uni wäkäpaköma maaki, ĩ juteu töpö huu kōo noai ĩ ta

11 Ai tä wäkäpaköma maaki, toitai ĩ a hua kua konasolö wi na, ĩ na isöhaeu töpö, juteu töpö a hilo kua naine, ĩ na ĩ töpö uni wäkäa kupaköma maaki, toitai ĩ töpö hua kua konasolö kitä. ĩ töpönö Teusö a kai peamama kutenö, töpö uni wäkäa päpaköma. ĩ töpönö Teusö a kai peamaö ha, juteu töpö pasi mai, Teusö anö ĩ töpö täa kōa asalöma. Juteu töpö aiki, <Häö! Teusö anö ai tiko töpö täapa kōo asa nö kiliawö. Kamisanö Teusö sa ta hini totio naio nökö o! Teusö anö sa täa naia konöpöö!> ĩ na Teusö anö juteu töpö pi thama pia salo, <ĩ na ipa juteu töpö wäkäpa kua päoö> ĩ na Teusö a pi kuuma.

12 Juteu töpönö Teusö a kai peamaö ha, hi masita tä uli pewö hamö ai tiko töpö pilipai, Teusö anö ĩ töpö pasilipa kuköma. Teusö anö juteu töpö peama nö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö täa nömöa konöma. Teusö anö juteu töpö pasi mai ĩ töpö täapa kōo wi ĩ tä topa kule maaki, waiha juteu töpö pewönö Teusö a kai a hinia kōananömae, Teusö anö juteu töpö täa koni, juteu töpö pasi mai ĩ töpö täapa naio kōo, ĩ na Teusö anö sanöma makö pewö täa thapa kōo wi, ĩ tä topa satia apa.

Teusö anö juteu makö pasi mai, ĩ makö noama nö, makö täa koni

13 Juteu makö pasi mai ĩ makö na ĩ na sa kuu kule. Juteu makö pasi mai ĩ makö na Teusö anö sa simöa noai ĩ sa kutenö, kamakö na Cristo sa ta wäsä sinomo wi ĩ tä na sa pi topa apaö. <Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na sa kalipalo asa sinomo wi ĩ sa asawö> ĩ na sa kuu sinomoö.

14 ĩ na sa kuu sinomoö ha, ipa juteu töpö aiki, <Häö. Teusö anö ai tiko töpö täapa sisa kōo wi, ĩ nasimö ta aiki kuno maiö! “Cristo a pitili” ĩ na sa pi kuu naiopököö!> ĩ na ĩ töpö pi kuupö. ĩ na ĩ töpö pi kuu ha, Teusö anö ĩ töpö noama naio nö, töpö kōa nainöpöö!

15 Teusö anö juteu töpö hosalö nö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na a noimo nömököma. Teusö anö juteu töpö hosalöma maaki, ai tä nomasoma maaki, a temöa kono nö, toitai a kupalo kua kōo wi na, ĩ na juteu töpö na Teusö a noimo kua kōköma, ĩ na toitai töpö kupalo kua hōtöa kōki kitä. ĩ nakö?

16 ĩsa wa āi namöma somatapi wi, Teusö a na ĩ wa āi totoköma, āketema āi paa soale, Teusö a hai ĩ āi āketema pasi soawö. ĩ na tä kua tä, hii pili ti nasökili lö kui, Teusö a na ĩ wa tiki nasökili totoki, poko poko tiki lö kui, Teusö a hai ĩ tiki poko soawö.

17 ĩ na tä kua tä, hikali a na ai tänö olipa tiki tökö noai, ĩ ai ti poko hētu ha olipa mo lalo pasio mane, ĩ ti poko hanöa pasipali. ĩ ti poko hanöpalö nö, uli tä uli hamö ai olipa tiki öpalati, ĩ ai ti poko wai hanönötö nö, ĩ ti poko kai kopolö nö, hikali a na olipa tiki öpale, ĩ ti poko hanöpalö noai, ĩ ti poko ha ai ti poko tipö. ĩ ti poko tipököma, ti poko ākelo nö, pili mokö laloki. ĩ na ĩ ti poko kua kua wi na, ĩ na juteu makö pasi mai ĩ makö kua kua hōtöoö. Teusö anö ai juteu töpö hosalö nö, ai tiko makö tipöa nömömaköma.

18 Makö tipöa nömöa päköma kutenö, <Hiki. Juteu töpö wanisala pasio noa. Huki kamisamakö toita asawö> ĩ na pö pi kuu ti! Pili ti pokonö pili ti kolo

palama mai kitä. Kolo tinö ola pili tiki palamaö ta pi kuu mai. Ī na makö kua hõttöö. Juteu makö pasi mai ĩ makönö juteu kolo ma töpö palama mai kitä. Juteu kolo töpö na makö tipöa nömöa tä, ĩ pili makö palasoö.

19 Ī na sa kuu kule maaki, kamakö aiki, <Teusö anö samakö palama pi topa apa salo, ai juteu töpö hosalö nö, samakö tipöa nömöa asamakömaö!> ĩ na makö kuu kitä.

20 Ī na makö kuu nö, <“Teusö a pitili” ĩ na ai juteu töpö pi kuu totio maama kutenö, Teusö anö ĩ töpö hosalöma. Ī na tä kua tä, “Teusö a pitili” ĩ na juteu samakö pasi mai ĩ samakö pi kuu totioö ha, Teusö anö samakö täa asalö nö, samakö tipöa nömöa asamakömaö!> ĩ na makö pi kuu nö, <Samakö toita apö asawö> ĩ na makö pi kuu mai, makö kililo nö, <Teusö aiki, “Makö toita” ĩ na kamisamakö na ĩ na Teusö a pi kuu päomaö!> ĩ na makö pi kuu!

21 Ī na makö pi kuu nö, <Teusö anö juteu töpö thapo soma noai, ĩ ai töpö hosa thalö noai na, “Teusö a pitili” ĩ na samakö pi kuu totio mi tä, samakö hosa thaa nömönö matimöö!> ĩ na pö pi kuu totihoö!

22 Teusö anö ai töpö totiapala apa asaö, ai töpö peama pasioö, ĩ na Teusö a kua wi, ĩ tä na pö pi tapomo totihoö! Teusö a kai a peama wi, Teusö anö ĩ töpö peama totiatalo opa hõttöö. <Teusö a pitili> ĩ na makö pi kuu totia waikia kutenö, makö totiapala apa asa kule maaki, <Teusö a pitili> makö pi kuu totio mi tä, makö hosa hõtöli kitä.

23 Juteu töpö lö kui, ĩ töpö aiki, <Teusö a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu kōa tä, Teusö anö ĩ töpö täa konö nö, ĩ töpö tipöa komaki kitä. Teusö anö kama hai ĩ töpö thapo pole, ĩ töpö na Teusö anö ĩ juteu töpö tipöama taö öpa kōo kitä.

24 Uli tä uli hamö olipa ti öpalati, ai tänö ĩ ti poko tälö nö, hikali a na ai olipa ti öpale, ĩ ti ha ĩ ti poko tipöama thama kua kōo wi na, ĩ na Teusö anö juteu makö pasi mai ĩ makö tälö nö, kama hai ĩ töpö thapo pole ĩ töpö na ĩ na makö tipöa thaa hõtöa kōki. Juteu makö pasi mai ĩ makö maaki, Teusö anö makö tipömakö nö, makö thapo kutenö, kama hai ĩ juteu töpö täa konö nö, töpö tipöa komakö nö, töpö thapo kōo kitä.

Teusö anö isöhaeu töpö totiapala kōo pi topa salo, töpö täa koni kitä

25 Ipa pö! Waiha Teusö anö isöhaeu töpö thama piale ĩ tä na nö patapö töpö pi hatuku paio maa noai maaki, huki ĩ tä na kamisanö juteu makö pasi mai ĩ makö pi hatukupama pia kule. Makö pi hatukupamanöma, <Teusö anö samakö totiapala sisaö> ĩ na makö pi kuu wi tä kua mai kitä. Huki isöhaeu töpö aiki, <Jesus a hai, Teusö a ulupö mai kitä. Kamakö na Jesus a kaikanamopö, a mai kitä> ĩ na ĩ töpö satehe epii töpö kuu satimo opati kule maaki, ĩ na ĩ isöhaeu töpö pewö kuu satimo soatiolö mai kitä. Juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Teusö a thapo wi ĩ töpö pewö kua hõtötöa toitasoma, waiha isöhaeu töpönö Teusö a kai a peama satimo opa wi ĩ tä mataso kitä.

26 Pi naka. Teusö anö isöhaeu töpö pewö täa koni pia salo. Teusö tä waheta aiki, <Töpö täapa kōo läo wi ĩ a huu kitä. Siāo tä uli pata ha, ĩ Jetusalēi tä uli a hilo naine, ĩ tä uli na ĩ a kuoma, a waloki kitä. A waloiki nö, Jacó a hai ĩ tolewö töpönö wanisala tä thaa wi ĩ tä matamani kitä.

27 Teusö aiki, “Ipa isöhaeu töpönö wanisala tä thatala apati noai ĩ tä na sa hĩso noai, ĩ sa tä matamanö nö, ‘Makö noama nö, makö totiapala soatio kitäö!’ ĩ na isöhaeu töpö na, ĩ na sa kuu kitäö!” ĩ na Teusö a kuu> ĩ na tä waheta kuu.

28 Cristo ta topa apöle, juteu töpönö ĩ ta peamaö ha, ĩ töpö na Teusö a noimo hõtöo mi. Önö kutenö, Teusö anö juteu makö pasi mai makö pasilia asa sisapali. ĩ makö pasilipa asa kule maaki, Teusö anö juteu samakö pewö pi ipa soa. Sutu upa, isöhaeu nö patapö töpö na, <Au tolewö sa töpö totiapala apa kuki kitäö!> ĩ na Teusö a kuu waikioma kutenö, huki isöhaeu ola samakö pi ipa soa.

29 <Ĩ sa töpö saipalö nö, sa töpö totiapala apa kuki kitäö!> ĩ na Teusö a kuu waikioma kutenö, <Päla. ĩ sa töpö saipa mai kitä. Sa töpö totiapala wani ipö> ĩ na Teusö a kuu kōo mai kitä.

30 Juteu töpönö Teusö a kai a peama kutenö, juteu makö pasi mai ĩ makönö Teusö ma hini wanio opa paioma maaki, huki kamakö na Teusö a pi honipo opa nö, makö totiapala asa kule.

31 Kamakönö Teusö ma hini wanio opa kuo kuo paio noai na, ĩ na huki juteu töpönö Teusö a hini wani ipö kua kua nömöa kule maaki, Teusö anö makö totiapala kua pole na, ĩ na juteu töpö totiapala kua kōa hõtöki kitä.

32 Sanöma makö pewö na Teusö a pi honipo opa nö, makö pewö noa mi totiapala apa kuköpö, <Sanöma töpö pewönö sa kai a peama sipa apatiwö> ĩ na Teusö a pi kuu paioma.

Teusö a lotete epii, pe epii ĩ anö sanöma makö pewö totiapala soatio wi ĩ ta

33 Teusö anö pe epii sanöma makö totiapala soatioö. Pe epii a pi hatuka apaö. Pe epii Teusö anö tä pewö taö öpaö. Teusö anö tä thaa pi topa wi, sanöma makönö ĩ ma ta kateha tai mi. Teusö anö tä thamati wi ĩ tä na makö pi hatuka mai kitä.

34 Teusö a pi kuu wi, ai wanö ĩ wa tä taö wi tä kua mi. <Teusö ai. ĩ naköö! ĩ na wa kuapököö!> ĩ na ai wa kuu sinomo wi, ĩ ai wa kua mai kitä. Ai wanö Teusö wa simöa wi, ĩ ai sanöma wa kua mai kitä.

35 Teusö aiki, <Ki anö sa täpälipili, ĩ sa täpä hõtöököö!> ĩ na Teusö a kuu pasio mai kitä.

36 Teusö anö tä pewö thapalöma. Teusö a lotete epö kutenö, huki ĩ tä pewö kua soa. Teusö a pi mönahapamanöpö, kama hai ĩ tä pewö kua. Önö kutenö, <Teusö a totiatalo opawöö!> ĩ na makö pewö kuu soatiopö. ĩ naköö!

Romanos 12

Makö Teusömo totia tä, ĩ na makö kuationipöö!

1 Ipa pö! Pe epii Teusö anö noa mi makö totiapala apa sinomoti kutenö, kamakö na ĩ na sa ku upa kule. Teusö a na salo pö noki uni totopa kua sinomo kua noai na, Teusö a na ĩ na kama pö uni toto sapao kua hõttöo kooö! Makö temö öpii, makö õsi ausi ipii, ĩ na makö kui, Teusö a na ĩ kama makö uni toto sapao kua koo tä, Teusö ma pi mönahapamani kitä. Makö õsi ausi ipii, Teusö a na ĩ kama makö uni toto sapao kua koo wi, ĩ tä hai, makö Teusömo totio wi ĩ tä sai.

2 Teusö a thapo mai ĩ töpö uöma ti! Makö pi tapomoti noai ĩ ma ta tutea kopalo nö, makö tikopö öpii makö kua nömöpasopökoo! ĩ na makö kua kuköma, kamakö na Teusö anö tä thama pi topa apa wi ĩ ma tä taö kuki kitä. Teusö anö tä thama pi topa wi ĩ tä topa apöle kitä. ĩ tänö makö pi mönahapalama apatii. ĩ tä toita sati ipö.

Satehe epii Cristo a na makö kokaköma maaki, sami makö kua kopaso wi ĩ ta

3 Teusö anö sa totiapala apa nö, sa simöatii kutenö, kamakö na ĩ na sa kuu kule. Kamakö aiki, <Pata sa asawö. Teusö anö sa simöa asa wi ĩ sa> ĩ na pö pi kuu ti! <Teusö anö sa simöa naio wi ĩ sa. Teusö anö sa õsi lotetepamani wi ĩ sa> ĩ tä na makö pi mosawiki nö, ĩ na pö pi kuu! <Teusö a pitili> makö pi kuu totile, ĩ na Teusö anö ĩ makö pi thama totia kutenö, ĩ na pö pi kuu totioö!

4 Pi naka. Pili wa pewö hai, sami wa maaki, pili wa pewö kuamö kule ha satehe epii tökö kua. Pili wa mamö, pili wa kai, pili wa poko, pili wa konona, ĩ na tökö kui tökö kua. Pili wa mamönö wa tä tapaö, pili wa kainö wa hapaloö, pili wa pokonö wa kalipaloö, pili wa kononanö wa huu, ĩ na wa kuaö. Pili wa mamönö wa huu mai kitä. Pili wa kononanö wa tä tapa mai kitä.

5 ĩ na pili wa kua kua wi na, ĩ na Cristo a na makö pewö koka wi ĩ na makö kua kua hõttöo. Satehe epii makö maaki, Cristo a na makö kokaköma, sami makö kupasoö. Makö pasilipasopö, Cristo a na makö kokaa.

6 Önö kutenö, <Pata sa asawö> pö pi kuu ti! Ai ma töpö pasilipopö, kamakö na Teusö anö tä totoma wi, kamakö na ĩ tä totoa hätähäaki kitä. Teusö anö makö totiapala apa nö, makö simöa hätäpo nö, <ĩ na kawa kua totiopöö!> ai wa na Teusö a kuu nö, ai wa na hõttö soatawö, <ĩ na kawa kua pasiopöö!> ĩ na a kuu. ĩ na a kuu nö, makö pasilipali kitä. Ai wa na, <Sa kai a wäsä sinomoö!> ĩ na a kuu ha, <Teusö anö sa pasilipo kutenö, Teusö sa kai a wäsä totio kitäö!> ĩ na wa pi kuupö.

7 ĩ na tä kua tä, ai wa na, Teusö aiki, <Wa töpö pasilipo sinomopökoo!> ĩ na a kuu ha, <Teusö anö sa lotetepama kutenö, ai sa töpö pasilipo sinomopökoo!> ĩ na wa pi kuu hõttöopökoo! ĩ na tä kua tä, Teusö tä waheta na ai wa töpö pi hatukama taö öpa kuköpö, ai wa na Teusö anö ĩ tä totoköma kutenö, wa töpö pi hatukama sinomo kuköpö!

8 <“Ī naköö! Ī naköö! Ī na makö kua totiopököö!” ĩ na ai töpö na ĩ na a kuu sinomoö!> ĩ na ai wa na Teusö a kuu ha, ĩ na ai töpö na a kuu sinomo totihoö! Ī na tä kua tä, wani wa tökö thapo wi ĩ tökö na ai wa töpö täpä sinomo wi ĩ wa pasi kutenö, <Wa töpö täpä sinomopököö!> ĩ na kawa na Teusö a kuu pasioma kutenö, wa umamo mai, wa töpö täpä totiatalo sinomopököö! Ai wa töpö simöa sinomopö, ai wa na Teusö anö ĩ tä totoki ha, ai wa töpö simöa pi mosawiapala apapököö! Ai wa lö kui, ai wa töpö totiapala taö öpa wi ĩ wa pasi kutenö, wa pi mönaha apii wanö ai wa töpö totiapala sinomopököö!

9 Ipa pö! Pö noimaso holisimo päo tihöö! Wanisala tä thaa wi ĩ ma tä pii maa totiopöö! Toitai ma tä thaa wi ĩ ma tä pii totio sisapököö!

10 Cristo ma thapo wi ĩ makö pewö kutenö, pö noimaso totihoö! Ai ma töpö a kateha hiopöa mai ha, pö hapalo nohi makokopaso totihoö!

11 Makö kalipalo moimo mai, pö kalipalo ota totiataloö! Jesus Cristo a na makö kalipalo pi topa apapököö!

12 <Waiha Teusö a na sa konasolö kitäö!> makö pi kuu nö, pö pi mönahapalo totio opaö! Makö pea salo, pö kasiapaloö! Teusö a na pö hapalo mapo tihöö!

13 Jesus a thapo wi ĩ töpö ohi, wani tä na töpö honimoö, ĩ na töpö kua wi, ĩ ma töpö pasiliatalaö! Hama töpö talasoö ha, makö noimo nö, <Ipa sai a na pö pökö kuikiö!> makö kuu totiataloö!

14 <Sa peama wi ĩ wa töpö peama hõttöopököö!> ĩ na Teusö a na ĩ na makö kuu mai, <Ī wa töpö totiapalapököö!> ĩ na pö kuu totihoö!

15 Ai töpö pi mönaha apa tä, makö pi mönaha naiopököö! Ai töpö ököpalo tä, makö ököpalo naiopököö!

16 Makö höla mai, makö pewö noi ipii makö kupalotipököö! <Pata sa kutenö, ai tä hai, pata tä pasi mai, ĩ a wani na sa noimo mai kitä> ĩ na makö pi kuu maiki. <Sa pi mosawi ipii ĩ sa asawö> ĩ na pö pi kuu tihöö!

17 Ai tänö kawa na wanisala tä thaö ha, ĩ a na wanisala tä thaa nomöho tihöö! Toitai wa tä thaa totihoö! <Wanisala tä thaa wi ĩ a> ai töpö pi thama tihöö!

18 Ai ma töpö wanipo mai, ma töpö pewö noima totiopököö!

19 Ai töpönö makö peama tä, ĩ töpö peama nomöho maiki. Pö suo tihöö! <Ī töpö na Teusö a hīso waikia kutenö, Teusö anö ĩ töpö peama kitäö!> ĩ na pö pi kuu totihoö! Teusö tä waheta aiki, <“Ai tänö wa peama wi, kamisanö ĩ sa peama hõttö kitäö! Kamisanö wa nö suli wi ĩ sa sisawö” ĩ na Teusö a kuu> ĩ na tä waheta kuu.

20 Önö kutenö, ai tänö wa wanipo pole, ĩ a oi ipö tä, ĩ a ösö potehepamanöö! A amisi ipö tä, maa tuu totoköö! Ī na wa tä thamaö ha, wa wanipo noai ĩ a wani kililo nö, <Häö. Kamisanö ki sa wanipo wanisala apa nö kilia ia!> ĩ na kawanö ĩ wa pi wani thama sapamoa kōo kitä.

21 Wanisala tä thaa wi ĩ tä na wa utitipamo maapököö! Toitai wa tä thaa nö, wanisala tä thaa wi ĩ wa tä utitipamanö nö, ĩ wa tä mapamanöpöö!

Romanos 13

Pata töpönö makö simöa sinomo wi, ĩ töpö a hini totihoö!

1 ĩ na tä kua tä, kamakö pewönö pata ma töpö a hini totiopököö! Pata töpö na Teusö aiki, <Ai töpö simöa sinomopököö!> ĩ na a pi kuu. Teusö anö pata töpö simöa somama kutenö, pata töpönö makö simöa sinomo wi ĩ töpö kai a hiniö!

2 Pata ma töpö kai a peama tä, Teusö anö pata töpö simönö noai, kamakönö ĩ Teusö ma kai pi a peama naia kule. Önö kutenö, pata ma töpö kai a peama kuköma, makö peamamo hõtöo kuki kitä.

3 Toitai ma tä thaa wi ĩ makö kutenö, pata töpö na ĩ makö kili mai kitä. Wanisala tä thaa wi, pata töpö na ĩ töpö kilipalo pasitio kitäö! Önö kutenö, pata töpö na wa kili wani salo, toitai tä thaa totihoö! Toitai wa tä thaö ha, <Wa topa apawö> ĩ na pata töpö kuu kitä.

4 <Toitai sa tä thaa nökö o!> ĩ na pata töpönö ĩ na makö pi thamapö, Teusö anö pata töpö kaikanapalöma. Pata töpönö, töpö wanisala wi ĩ töpö peama taö öpa wi ĩ töpö naiwö. Teusö anö pata töpö kaikanapalö noai ĩ töpönö töpö wanisala wi ĩ töpö peama hõtöo sinomo kutenö, wanisala wa tä thaa tä, pata töpö na wa kili totiopököö!

5 Önö kutenö, <Teusö anö sa peama häto kitäö!> wa pi kuu nö, pata töpö a hini totiataloö! ĩ na tä kua tä, <Toitai sa tä thaa pi topa kule> ĩ na wa ösi pi kuu naio salo, pata töpö a hini totiataloö!

6 Teusö anö sanöma töpö pasilipo pia salo, pata töpö simönöma. Teusö a na pata töpö kalipalotii. Önö kutenö, pata töpönö kamakö na sitipa kökö nakaö ha, ma kökö totoköpö.

7 Sitipa ma kökö thapo pole, ĩ ai kökö na pata töpö nako sinomo wi ĩ ma kö sitipa tototaö! <Pata töpönö samakö simöa silia apati nö kiliawö ia!> pö pi kuu tihöö! <Pata töpö simöo sinomo wi ĩ tä topa waikia kuleö!> ĩ na makö pi kuu totiopököö!

<Ai wa tä noimaö!> wa noa thaa wi, ĩ ta topa satia apa

8 <Ai tä hena tä, au noa sa tä totoki kitäö!> ĩ na makö kuuma ha, a walo tä, <Ma. Huki kuno maiö! Hena tököö!> ĩ na pö kuu huso päoolö tihöö! ĩ tökö soatawö ĩ noa tä totota soaheö! <ĩ noa ma tä matama haio opaö!> ĩ na sa kuu kule. ĩ na sa kuu kule maaki, ai noa tä mapo mai kitä. Noa tä kui na ai ma töpö noima wi ĩ na ĩ tä kuö hõtöwö. ĩ ma tä mapama maapöö! Pö noimaso mapo häto tihöö! Ai wa tä noima tä, Teusö anö makö noa thaa wi ĩ wa ta hini totio wi ĩ wa waikiwö.

9 Pi naka. Teusö anö nö patapö töpö noa thaa noai, Moisés anö ĩ tä säökökö noai, ĩ na ĩ ta kuu: <Suö wanö wano wa tä po mane ĩ a nö thaa tihöö! Wano wanö suö wa tä po mane ĩ a nö thaa tihöö! Ai sanöma tä säpa tihöö! A thomömo tihöö! Ai tänö tä thapo wi ĩ tä na a pi wasiso tihöö!> ĩ na tä kuu wi, ĩ tä säökama kua. Satehe epii ĩ nasimö ta kua kule na, ĩ na sami ai ta kuu naia. <Kama wa noimo sapao kua kōo wi na, ĩ na ai wa töpö noima kua hōtöopöo!> ĩ na tä kuu wi ĩ wa ta hini totiköma, satehe epii ai tökö a kule, ĩ wa tökö pewö a hini totia naia waikia kule. Önökö? Ai wa tä noima apöle, kawanö ĩ a hai ĩ pusopö wa nö thaa mai kitä. ĩ wa säpa mai kitä. ĩ a hai ĩ wani tä na wa thomömo mai kitä.

10 Ai wa töpö noima apa tä, ĩ wa töpö peama mai kitä. Önö kutenö, ai wa töpö noima apa tä, Teusö anö makö noa thaa wi ĩ wa ta hini totio wi, ĩ wa waikiwö.

Tä halu atea waikia manu kule, Cristo ma thapo pole, ĩ pö pewö nananoö!

11 Tä tetea apa waikile, ĩ ma tä taö waikia kutenö, Teusö anö makö noa thaa noai, ĩ ta hinia totilöö! Huki pö naa haitalaloö! Jesus Cristo a huu koiki nö, hi tä hētu hamö makö kai konasolöpö, makö täa totia koni wi ĩ tä atea apa waikia kule. <Jesus Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu soma tä, <Makö täa koni wi ĩ tä atepa apa waikia kuleö!> ĩ na makö pi kuuma maaki, huki ĩ tä atepa satia apa kule.

12 Tä halu pia kule. Jesus a huu kōo pia kule. Mumi mumi tä na wanisala tä thaa wi ĩ ma tä thaa mai, wanisala tä thaa wi ĩ ma tä utitipamani pia salo, wakala tä na toitali tä thaa wi ĩ ma tä thaa sisapököö!

13 Wakalai ha sanöma töpö hasuso opaö ha, wanisala ma tä thaa kili kua wi na, ĩ na Cristo ma thapo wi, wakala tä na ĩ makö kua salo, toitali ma tä thaapököö! Makö kokamo pola nö, tuu wasui ma tuu kopala maikiö! Makö palemopalo opa maikiö! Ai tiko tä suö na pö mamopalo tihöö! Sami sami tä thaa maikiö! Pö hölapalo tihöö! Ai tänö tä thapo waikile, ĩ tä na makö pi wasiso pikio mai nököö!

14 Haloï ösö toitali ma ösö halopo kua wi na, ĩ na Jesus Cristo Kaikana ma uni haloapala kua naiopököö! <Wanisala sa tä thaa pi topa sinomo wi ĩ sa tä thatalakö o!> ĩ na pö pi kuu häto tihöö!

Romanos 14

Ai tä na, <Wa wanisala> ĩ na Teusö a kuu sisapö

1 ĩ na tä kua tä, ai tänö Jesus Cristo a thapo kule maaki, a pi tapomo moti soai, ĩ a wani na, <Hapo. Kamisamakö na a kokamo naiöö!> ĩ na makö kuu! Kamakö na ĩ a kokamo naia tä, ĩ a wani na, <Häö! Wa pi kuu pole, ĩ ta makoka pasia maneö! Kamisa pi kuu pole, ĩ ta makoka apa asa kuleö!> ĩ na pö kuu tihöö!

² Pi naka. Teusö a pi kuu wi ĩ tä na wa pi hatuku upii, salo a na ĩ wa waio mi. ĩ na tä kua tä, Teusö a pi kuu wi, ĩ tä na ai a pi hatuku pasio mai, salo a na ĩ a waio pasioö.

³ Salo a na wa waio mai, ĩ wanö salo a na a waio wi ĩ a kateha pi wasöa tihöö! <Ĩ a pi wani hatuka häto mikö> a pi kuu tihöö! ĩ na tä kua tä, salo a na wa waio wi, ĩ wa aiki, <Häö. ĩ anö tä tai mi ipö salo, salo pö pewö oa soa päatalo opaö> ĩ na a pi kuu pasio tihöö! Teusö anö ĩ makö pewö täa konöma ta pi kuu mai.

⁴ Pata tä na ai tä kalipalo sinomo wi ĩ a na ai wanö wa tä makokama läapalo kitä ta o? Ma. Pata tänö a kalipalama sinomo wi ĩ a patanö tä makokama läapalo sisaö. <Wa kalipalo tomöpo maa noa> ĩ na pata tänö ĩ a noa thaa sisaö. A kalipalo sinomo wi ĩ a kalipalo topa apa tä, <Wa kalipalo toita apöö!> ĩ a pata kuu sisaö. ĩ a pata kuu kua wi na, ĩ na Teusö pata tä kuu satia apaö. Teusö a patanö kamakö na tä makokama läapalo kitä. Teusö pata tänö makö lotetepalöma kutenö, kamakö makoka apati kuki kitä.

⁵ ĩ na tä kua tä, <Teusö tä wakala kua häkikia pää> ĩ na ai töpö kuu. Ai töpö aiki asawö, <Ĩ tä wakala pewö hai, Teusö tä wakala soatawöö!> ai töpö kuu asaö. ĩ na makö pewö pi kuu tä, <Ĩ na sa pi kuu wi ĩ tä makoka häto mai kitä> ĩ na pö pi kuu tihöö! Pö pi setekeapalo tihöö! Makö pi tapoa totiki nö, <Awai. Sa pi kuu wi ĩ tä makoka waikia alu kule> ĩ na pö pi kuu totihoö!

⁶ Ai töpönö Teusö a pi mönahapamani pia salo, ĩ tökö wakala sokapali. Teusö a pi mönaha naipamanöpö, ai töpönö hõtöwö, salo pö pewö opalaöhe. Salo kökö oa pola nö, <Teusö ai. Aitaköö! Kawanö hi salo wa kökö totopi ke> ĩ na ĩ töpö kuu. Ai töpönö Teusö a pi mönaha naipamani pia salo, ai salo kökö oa pasia manai, ĩ töpö aiki hõtöwö, <Teusö ai. Aitaköö! Hi nii wa tä totopi ke> ĩ na ĩ töpö kuu hõtöoö.

⁷ Önö kutenö, makö temö soa tä, kama makö pi mönahapalo sapao kōo päo mai, makö noma pia tä, kama makö pi mönahapalo sapao kōo naio mai, ĩ na makö kuapököö!

⁸ Makö temö soa tä, Teusö ma pi mönahapalamaö, makö nomasopö makö nasi tuo tä, Teusö ma pi mönahapalama naio soataö, ĩ na tä kuaö. Önö kutenö, makö temö soa tä, Teusö anö makö thapo waikia wi ĩ makö. Makö nomasoma maaki, Teusö anö makö thapo soa wi ĩ makö. Teusö anö makö simöa wi ĩ makö soawö.

⁹ Sanöma temö temö makö, ai töpö noma waikiso noai ĩ töpö, ĩ na makö kui makö na Cristo a kaikanamo pia salo, a säpamonasoö, a säpamonasoma maaki, a temöa konasoö, ĩ na a kuama.

¹⁰ Kamakö pewö na Cristo a kaikanamo manu kule, au ai tä na <Wa wanisala> wi na wa pi kuu salo, ĩ na wa kuu pi topaö? <Wa tomöpo mi ipö saiö!> wi na wa pi kuu salo, ĩ na wa kuu? Waiha Teusö a kupoli ha makö

pewö kokamo kōa nasoa tä, Teusö anö makö pewö lomakönö, ai makö na, <Kawa topa> a kuu, ai makö na, <Kawa wanisala pasiwö> ĩ na a kuu, ĩ na Teusö a kuu sisa laso kitä.

11 Pi naka. ĩ na Teusö tä waheta kuu: <“Kamisa na sanöma töpö pewö waloiki nö, töpö loiki nö, pili töpö maeko pewö hĭta thaiki nö, töpö mäi poahaiki nö, ‘Teusö a totiatalo opa asawöö!’ ĩ na töpö pewö kuu kitäö!” ĩ na Teusö a kuu totia kuleö!> ĩ na tä waheta kuu.

12 Önö kutenö, hi masita tä uli na makö pilitiki nö, makö kuati wi, waiha Teusö a na opii ĩ ma tä pewö a wäsä totio kitä.

<Ĭ tä wanisala häto kitäö!> wa pi kuu tä, ĩ tä thama tihöö!

13 Önö kutenö, <Wa kuati wi ĩ tä wanisala> ĩ na makö kuu maikiö! Pi naka. ĩ na pö pi kuu pasioö! <Teusö a thapo wi ĩ ai tä aiki, “Ĭ nasimö sa tä thaa kuköma, tä wanisala kitä” ĩ na ĩ a kuu waikia tä, “Nai. ĩ nasimö wa tä thaa mi salo. Tä wanisala mai kitä” ĩ na sa kuu läo mai kitäö!> ĩ na pö pi kuu totihoö! <Ĭ tä wanisala> ĩ na au ai tä pi kuu waikila tä maaki, <Naiö!> ĩ na wa kuu läoö ha, ĩ anö ĩ tä thaa kuköma, kama na ĩ wanisala tä sai totiwö.

14 Jesus pata tänö sa pi hatukupalöma kutenö, <Salo pö pewö opala polai, ĩ tä wanisala mai kitä> ĩ na sa kuu. ĩ na sa kuu kule maaki, ai tä aiki, <Ĭ sa salo oalöma, Teusö a na sa wanisala häto matimöö!> ĩ na ĩ a pi kuu waikile maaki, ĩ anö ĩ a salo oali wi ĩ tä wanisala.

15 Önö kutenö, salo wa oa piale, ĩ tä na au ai tä pi honipo päla tä maaki, ĩ wa salo oa satia apölöma kutenö, au ai wa tä pi ipa wi, ĩ tä kua mi. <Hi salo sa oalöma, toitai ipa ai tä kule, ĩ sa tä mapamanö matimöö!> ĩ na wa pi kuu nö, ĩ a salo oa tihöö! Salo a na a waio pole, ĩ a wani na Cristo a säpamoa naisoma ta pi kuu mai.

16 <Salo sa kö pewö oa kili mi> ĩ na wa pi kuu wi, ĩ tä topa kule maaki, <“Häö. ĩ wa salo oa silia apawö” ĩ na kamisa na ĩ na ai töpö kuu matimöö!> ĩ na wa pi kuu pole, ĩ a salo oa tihöö!

17 Teusö anö makö simöa wi ĩ makönö salo ma oa pole, ĩ tä na Teusö a pi tapomo totio mai kitä. Maa ma tuu koa pole, ĩ tä na a pi tapomo naio mai kitä. Toitai ma tä thaa wi ĩ tä, makö hölapalo mai, toitai makö kutio wi ĩ tä, Teusö a ösi kua tolele ĩ anö makö pi mönahapama sisa wi ĩ tä, ĩ na tä kui tä na Teusö a pi tapoa totia sisaa.

18 Cristo a na wa kalipalo kuköma, toitai wa tä thaö, wa hölatalo mi, ai wa töpö noima apaö, ĩ na wa kuati ha, kawa na Teusö a pi mönaha apa nö, <Wa topa> ĩ na a pi kuu kitä. <Ĭ a topa apaö> ĩ na sanöma töpö pewö pi kuu naio soata kitä.

19 Önö kutenö, makö wanihaso mai, makö pipaso totiopököö! Kamakönö Cristo ma pi ipa wi, ĩ tä palaso wi, ĩ tä na kama pö pewö pi luluo hētupasoö!

20 <Salo sa pö opala naio nö, ipa ai sa tä ösi wanisalapamanö matimöö!> ĩ na makö pi kuu waikia manu kule, salo kökö pewö oa satimo tihöö! Ai tä ösi na Teusö a kalipaloti wi, ĩ tä waniapa tihöö! Salo kökö pewö ausi waikii, kökö salo oa wi tä topa kule maaki, ĩ wa salo oaö ha, ĩ salo a na a waio pasio wi ĩ wa ösi waniapamanö nö, ĩ wa salo oa pole, ĩ tä topa mai kitä.

21 ĩ wa ösi waniapama mai ha, wa kua wi ĩ tä topa sisaa. Önö kutenö, salo wa oaö, wa tuu koaö, ĩ na wa kua kua wi na, ĩ na au ai tä kua naio nö, <Häö. Wanisala sa tä thaa ke> ĩ na au ai tä pi kuu wi, ĩ na ĩ wa pi thama paio mi tä, ĩ a salo oa ti! ĩ tuu koa ti! <Wanisala sa tä thaa ke> ĩ na ai wa tä pi thama mai, ĩ tä topa apa.

22 Kawa aiki, <“Salo sa kö pewö oa wi ĩ tä topa” ĩ na Teusö a pi kuu naio kitäö!> ĩ na wa pi kuu waikia manu kule, au ai töpö na ĩ ta wäsä tihöö! Pe epii makö hapalo hētupasolaso matimö. <Sa kuati wi ĩ tä wanisala mai kitä> ĩ na wa pi kuu tä, wa pi mönaha apa kitä.

23 ĩ na tä kua tä, <Hi sa salo oa wi ĩ tä wanisala hätoa> ĩ na wa pi kuu päla nö maaki, ĩ wa salo oa satialöma, <Wanisala wa tä thaa ke> ĩ na Teusö a kuu kitä. <Sa kua wi ĩ tä topa> ĩ na wa pi kuu totio mi kutenö, <Wanisala wa tä thaa ke> ĩ na Teusö a kuu kitä.

Romanos 15

Ai töpönö Jesus Cristo a thapo utitia apölai, ĩ ma töpö pasilipoö!

1 Jesus Cristo ma thapo wi ĩ makö pi tapomo mosawi ipii, ĩ makönö Jesus a thapo wi ĩ ai töpö pi tapomo moti pasi soai, ĩ ma töpö pasilipoö! Kama makö pi mönahapalo sapao koo päo mai,

2 ai ma töpö pi mönahapalama sisapököö! Ai töpönö Jesus a thapo lotetea kuköpö, ma töpö pasilipalö nö, ma töpö pi mönahapamanöpököö!

3 Cristo kama pi mönaha sapao koo maama. Teusö tä waheta aiki, <Hapa Teusö. Kawa na ĩ töpö hapalo wanisala apa noai, kamisa na ĩ töpö hapalo wanisala apa naioma> ĩ na tä waheta kuu.

4 Sutu ha Teusö tä waheta na tä säökökö noai, kamakö pewö pi hatukupamani pia salo, ĩ tä pewö säökököma. Makö pi hatukupasoma, <Waiha toitai makö kuo soatio kitäö!> ĩ na makö pi kuu kuköpö, Teusö tä wahetanö makö ösi lotetepasoö, makö kasiapaloö, ĩ na makö kuaö.

5 Önö kutenö, Teusö anö makö ösi lotetepamani, makö pi topapali, ĩ na makö ösi thama sinomo kutenö, Cristo ma uöma ösöha totio nö, makö hapalo isi wanihipaloti mai, toitai makö kutiopöö!

6 Toitai makö kuati nö, kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä hai ĩ pö Teusö a na, <Teusö wa totiatalo opatiwöö!> ĩ na makö pewö kuu ösöho totio opatipököö!

Jesus Cristo ta topa apöle, juteu töpö pasi mai, ĩ töpö na ĩ ta wäsä naioheö!

7 Önö kutenö, <Teusö a totiatalo opatiwö> ĩ na sanöma makö pewö pi thamapö, Cristo anö makö noima kua wi na, ĩ na pö pewö noimaso kua totio opaö!

8 Pi naka. <Teusö a pitilimo opa noa> ĩ na Cristo anö sanöma makö pi thama pia salo, juteu töpö pasilipotima. Cristo anö juteu töpö pasilipotima kutenö, pi na sanöma makö pi thamama. <Sutu ha kamakö hai ĩ nö patapö töpö na Teusö aiki, “Waiha kamakö hai ĩ ola sa töpö täapa läo kōki kitäö!” ĩ na a kuu noai, ĩ na ĩ tä kua tolea totio opa noa> ĩ na Cristo anö makö pi thamama.

9 ĩ na tä kua tä, Cristo anö juteu töpö pasi mai ĩ töpö täapa naio kōö ha, <Teusö a totiatalo opa noa> ĩ na ĩ töpö kuu naioö. Pi naka. ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Teusö ai. Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na kamisanö wa wäsä nö, “Teusö a totiatalo opa asaö!” ĩ na sa kuu nö, au ama sa ta thaa kitäö!> ĩ na tä waheta kuu.

10 <Juteu makö pasi mai ĩ pö! Teusö anö kama hai ĩ töpö saia somanö noai ĩ töpö pi mönaha apa, kamakö pi mönaha apa naia, ĩ na pö kuaö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu naioö.

11 <Juteu töpö pasi mai ĩ makö aiki, “Teusö pata tä totiatalo opa asawö” ĩ na ĩ makö kuupö. ĩ na ai sanöma makö pewö kuu naiopö> ĩ na tä waheta kuu naioö.

12 Isaías aiki naiwö, <Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Jesé a hai ĩ tolewö tä kaikanamo kuki kitäö! “ĩ a patanö makö täapa kōo läo kitäö!” ĩ na ĩ töpö kuu kitäö!> ĩ na Isaías a kuuma.

13 <Teusö anö makö täapa kōa läo kitäö!> ĩ na Teusö anö makö pi thama soatio wi ĩ anö makö pi mönahapamani, makö pi topapamani, ĩ na makö pi thaa thaa totipamani wi ĩ sa tä pii kule. <Teusö a pitili> ĩ na makö pi kuu totioö ha, Teusö anö ĩ na makö pi thaa thaa totipamani kitä. ĩ na makö pi thaa totipamanöma, <Teusö anö makö täapa kōo kitäö!> makö pi kuu wi, kamakö ösi na ĩ tä palaso kitä. Kamakö ösi na Teusö a ösi kua tolele ĩ a lotete epii, ĩ tä kalipalo opa kutenö, <Teusö anö makö täapa totia kōa läki kitäö!> ĩ na makö pi kuu sinomo opa kuki kitä.

Kamakö na sa kuti wi ĩ sa tä säöka kili mai kitä

14 Ipa pö. <Makö topa apaö. Ma tä pewö taö öpaö. Teusö a na makö pi hatukupamamo hētupaso taö öpaö> kamakö na ĩ na sa pi kuu totia waikia kule.

15 ĩ na makö kua waikia manu kule, makö pi motipo kota maapö, kamakö na sa kuu kili mai, sa tä säököpalö nö, kamakö na hi sa tä waheta simöpali ke. Teusö anö sa totiapala apa nö, sa sailö nö, sa simönöma. Önö kutenö hi waheta sa tä simöpa kili mi.

16 Jesus Cristo a na sa kalipalo sinomo nö, juteu töpö pasi mai ĩ sa töpö pasilipa kuköpö, Teusö anö sa simöpalöma. Önö kutenö, ai juteu pata tänö

Teusö a täpä sinomo kuati wi na, ĩ na kamisanö Teusö sa täpä kua sinomo kua hõttötio pia salo, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Cristo sa ta wäsä sinomoö. Ai juteu pata töpönö Teusö a na salo a ĩsi totoma kuati wi na, ĩ na kamisanö Teusö a na ai sa töpö uni totoma thamati pia salo, Teusö sa ta wäsä sinomotii. Sa ta wäsäti ha, juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Cristo a thapo kuki wi, ĩ töpö õsi na Teusö anö kama õsi kua tolele ĩ a titiköma kutenö, Teusö a na ĩ sa töpö uni totomaö ha, ĩ Teusö a pi mönaha apaö.

17 Önö kutenö, Cristo a na sa kokaiki nö, Teusö a na sa kalipaloti wi ĩ sa ta kateha pi topa apaö.

18 Cristo anö juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Teusö a hinia totimani pia salo, sa simönöma. ĩ tä na sa kuu sisaö. ĩ sa ta kateha kili mi. Sa kuati noai, ĩ töpönö ĩ tä taa nö, sa ta wäsäti noai ĩ tä na töpö sömöka taiki nö, Teusö ta hini totikömae.

19 Teusö a õsi kua tolele ĩ a lotete epii ĩ tänö sa lotetepamanöma kutenö, Teusö a lotetea apa wi, ai töpö na ĩ sa tä möma pia salo, sa tä aipamatima. Önö kutenö, Teusö anö sa simönöma, Jetusalēi tä uli pata hamö sa hua somasolöö, ai satehe epii tä uli hamö sa huu nömööö, Ilítia tä uli hamö sa huu nömööö, ĩ na tä uli kui tä uli pewö hamö sa hutii lö pamö, Cristo ta topa apöle ĩ sa tä pewö a wäsä totio waikioma.

20 Ai tiko töpönö Cristo ta hini tai mi toti ipö pasi soai, ĩ töpö kuo pa, Cristo ta topa apöle, ĩ sa ta wäsä pi topa apa sinomoma. Ai tiko töpö na ai töpönö Cristo ta wäsä waikio noai, ĩ tiko töpönö Cristo ta hini taö waikia kutenö, ĩ töpö na Cristo sa ta wäsä pi topa nömöa mane.

21 Cristo ta hini tai mia totia apölai, ĩ töpö kuo pa Cristo sa ta wäsä pi topa apa wi, ĩ ta kule na ĩ na Teusö tä waheta kuu hõttöö: <Ai töpönö Teusö tä kai a hini paio maa noai, ĩ töpönö Teusö a tapa kuki kitä. ĩ töpönö Teusö ta hini paio maa noai, ĩ töpönö ĩ ta hininöhe nö, ĩ ta taö kuki kitä> ĩ na tä waheta kuu.

<Kamakö na sa hama huu pia salo> ĩ na homa tili töpö na ĩ na Paulo a kuu noai ĩ ta

22 <Homa tili töpö na sa hamamo tasokö o!> ĩ na sa pi kuu totia kule maaki, Cristo ta hini tai mi ipii ĩ töpö na Cristo sa ta wäsä paitia kutenö, kamakö na sa hamamo solö mai ha, sa kua soa paa kule.

23 ĩ na sa kua nö, hi tä uli ha töpö pilipai, ĩ töpö na Cristo sa ta wäsä waikioma kutenö, kamakö na sa hamamo pi topa noai ĩ tä tetea apa waikia kutenö,

24 Esöpaania tä uli hamö sa huu piale, ĩ sa lö kui, kamakö na sa hamamo hasua kōpasolö kitä. Kamakö na sa hama kuo naioma, sa huso kōa tä, kamakönö sa pasilipalöpököö!

25 Huki kamakö na sa hamamo paio mai ha, jetusalēi tili töpönö Teusö a thapo wi ĩ töpö na sitipa sa kökö totokö tasopö, ĩ tä uli hamö sa huu paio taso pia kule.

26 Jetusalēi tili tōpōnō Teusō a thapo wi, sitipa kōkō na ī ai tōpō honimopalo wi ī tōpō na, Masetōnia tili tōpōnō Cristo a thapo wi ī tōpō, Akaiatili tōpōnō Cristo a thapo wi ī tōpō, ī na tōpō kui tōpōnō sitipa kōkō simōpa pialai, ī sitipa sa kōkō kai huu pia kule.

27 <Sitipa ma kōkō simōpa mi salo> ī na sa kuu pola tā kuno mai, kama tōpōnō sitipa kōkō simōpa pi topa apa pāa kulai. Awai. Ī tōpōnō ī tōpō honimo wi ī tōpō tāpālōpōkōō! Juteu tōpō pasi mai ī tōpōnō juteu tōpō na Teusō ta tālōma kutenō, sitipa kōkō na, juteu tōpō pasi mai ī tōpōnō juteu tōpō pasilia hōtōpalōpōkōō!

28 Ī tōpōnō sitipa kōkō simōpali wi, jetusalēi tili tōpō na ī sa kōkō totokōlō nō, Esōpaania tā uli hamō sa hulazolō kitā. Sa hulolō nō, kamakō sai pō na sa hama hasupazolō kitā.

29 Sa hama hasuolō pamō, kamakō na Cristo sa ta wāsā kukōma, Cristo anō makō pi topapalama totio opa kitā.

30 Ipa pō! <Jesus Cristo pata tā pitili> makō pi kuu, makō noipaso kua totio wi, Teusō a ōsi kua tolele ī anō ī na makō pewō noia thapali, ī na makō kua kutenō, makō kasiapalo opa nō, Teusō a na pe epī ī makō pewō hapalo nō, <Paulo a noamaō!> ī na makō kuu!

31 <Jutéia tā uli ha Cristo ta hini wani ipī, ī tōpō kule, ī tōpō na Paulo a noamaō!> ī na makō kuu nō, <Teusō ai. Jetusalēi tili tōpō aiki, “Paulo anō makō pasilipa wi ī tā topa apa kule” ī na tōpō kuu wi ī sama tā pii kuleō!> ī na pō kuu totihoō!

32 Ī na makō kuu ha, kamakō na Teusō anō sa kai walokō solōma, sa pi mōnaha apī sa talalo nō, kamakō na sa kutiki nō, sa pi honipo mai, sa pi topa apati kitā.

33 Pei. Teusō anō makō pewō pi topapalama sinomo wi, kamakō na ī a kuo soatio wi ī sa tā pii kuleō! Ī nakōō!

Romanos 16

Ipa noi makō na sa hapalo nōmōo kule

1 Ī na tā kua tā, Pepisoma anō Cristo a thapo kutenō, <Nakai> ī na samakō kuutoō. Sēikōtéia tili tōpōnō Cristo a thapo wi ī tōpō kokamo sinomo wi, ī tōpō na Pepisoma a kalipalo sinomoō. Ī a toita apō.

2 Kamakō na Pepisoma a talasoō ha, ī anō Cristo pata tā thapo kutenō, <Ipa sai a na a pōkō kuikiō!> ī na makō noimo nō, ī na makō kuu! Teusō a hai ī makō pewō kutenō, ī na makō kuupōkō. Kamisa, satehe epī ai tōpō, ī na samakō kui, Pepisoma anō ī samakō pasilipo waikioma kutenō, kamakōnō ī ma suō pasilipo nōmōopōkōō!

- 3 Pötisiillasoma a, Akila a, ĩ na kilii töpö na makö hapalo nö, <“Makö topa kule?” kamakö na ĩ na Paulo a kuu kuleö!> ĩ na makö kuu! <Jesus Cristo a na sa kalipalo tä, ĩ töpö kalipalo naioma> ĩ na sa kuu kule.
- 4 ĩ töpö kalipalo naia tä, <Pälaö! Paulo ma pasilipoö ha, ai töpönö makö säpalö matimöö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu mai, sa pasilipo satia apatimae. Önö kutenö, ĩ töpö na, <Aitaköö!> sa kuu sinomoö. Juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Cristo a thapo wi ĩ töpö kokamo pa, ĩ na ĩ töpö kuu hõtöoö.
- 5 Pötisiillasoma a, Akila a, ĩ na kilii töpö sai pö ha Cristo a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö na makö hapalo naio nö, <“Makö topa kule?” kamakö na ĩ na Paulo a kuu kuleö!> ĩ na makö kuu nö, ásia tili töpö kule, ĩ tä uli ha Epênetu anö Cristo a thapo soma noai ĩ sa pi ipa wi, ĩ a solo makö huamaso nö, <“Wa topa kule?” kawa na ĩ na Paulo a ku upa kulatiö!> ĩ na makö kuu nö,
- 6 kamakö na Maria a kalipalo opa noai ĩ a na ĩ na makö kuu naio nö,
- 7 Ātötôniku a, Júnia a, ĩ na kilii töpö na, <Makö topa kule?> makö kuu naioö! ĩ töpö hai ĩ juteu töpö hõtöwö. Titita wi a sai ha sa tititia tä, ĩ töpö tititio naioma. Cristo anö töpö simöa asalö noai ĩ töpö aiki, <Ātötôniku a, Júnia a, ĩ na töpö kui töpö toita apö> ĩ na ĩ töpö kuu. Kamisanö Cristo sa thapo paio mai ha, ĩ töpönö Cristo a thapo somama.
- 8 Āplíatu anö Cristo pata tä thapo naio wi ĩ a na sa noimo opati wi, ĩ a na, <“Wa topa kule?” Paulo a kuu kuleö!> ĩ na makö kuu naioö!
- 9 ĩ na makö kuu nö, Uhupanu a na, <Wa topa kule?> makö kuu naioö! ĩ a solo, Cristo a na samakö kalipaloma. Esötákisö sa pi ipa wi ĩ a na, <Wa topa kule?> makö kuu nö,
- 10 <Apeelisö anö Cristo a thapo wi ĩ a topa apa sinomoö> ĩ na Apeelisö anö ai töpö pi thama noai ĩ a, Atisötópulu a, kama töpö pewö, ĩ na töpö kui töpö na, <Makö topa kule?> makö kuu naio nö,
- 11 kamisa hētu hai ĩ Etosião a hilo wi ĩ a, Nasiisu töpönö Cristo a thapo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na, <Makö topa kule?> ĩ na makö kuu naioö!
- 12 ĩ na makö kuu nö, Tötipena a, Tötiposa a, ipa noi tä Pé sisi a, ĩ na töpö suö kui, Jesus pata tä na ĩ töpö kalipalo sinomo wi, ĩ töpö na, <Makö topa kule?> makö kuu naioö!
- 13 ĩ na makö kuu naio nö, Jesus pata tä na Hupu a kalipalo opati wi ĩ a, Hupu a hai ĩ pöpönö a, ĩ na kilii töpö na, <Makö topa kule?> makö kuu naioö! Hupu a hai ĩ pöpönö anö kama hai ĩ ulu töpö totiapala apa kua wi na, ĩ na ĩ a suönö ĩ na sa totipo kua apa hõtöo kipiliö!
- 14 Asĩkötitu a, Plekōsi a, Ehemisö a, Pátötopasö a, Ehemasö a, ĩ na kilii töpö sai pö na ai töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö pewö kui töpö na, <Makö topa kule?> makö kuu naioö!

- 15 Ī na makö kuu naio nö, Pilóloku a, Júlia a, Neteu a, kama hai ĩ pese a, Olípasö a, ĩ na kilii töpö sai pö na ai töpönö Teusö a thapo wi ĩ töpö kokamo naio wi ĩ töpö, ĩ na töpö pewö kui töpö na, <Makö topa kule?> ĩ na makö kuu naioö! Sa töpö pewö a katehae, ĩ töpö pewö na, <“Makö topa kule?” ĩ na Paulo a kuu kuleö!> ĩ na makö kuu totihoö!
- 16 Cristo a thapo naio wi, kamakö sai pö na ĩ töpö tapo tä, makö pi mönaha apa salo, makö hanokopasopököö! Hi tä uli ha Cristo a thapo polai, ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö aiki, <Homa tili töpö na, “Makö topa kule?” wa kuu!> ĩ na ĩ töpö kuu kule.
- 17 Ipa pö! Kamakö na Teusö ta taöma noai, ai töpönö ĩ ta peama pasio wi, ĩ ai töpö kua. Teusö ta peama nö, Teusö a thapo wi ĩ töpö selekepamani, <Cristo a pitili> ĩ na ai töpö pi kuu wi ĩ tä mapamani, ĩ na ĩ töpö kuaö. <Önö kutenö, ĩ na tä kua wi, ĩ tä na pö pi mosawikiö! Ī töpö na pö loo naio tihöö!> ĩ na sa kuu upati kuleö!
- 18 Kamakö hai ĩ Cristo pata tä na ĩ töpö kalipalo pi topa totio mai ha, kama töpö puko pi topa sinomo päoö. <Ī töpö hapalo taö öpaö> ĩ na ĩ töpönö makö pi thama kule maaki, makö a kateha topa apati wi maaki, makö pi mosawia mi tä, ĩ töpönö makö mönaha totio wi tä kupasoö.
- 19 Kamakönö Cristo ma ta hini totia apa asale, ai töpö pewönö ĩ tä taö totia waikia. Cristo ma ta hini totia apaö ha, pe epii sa pi mönaha apaö. Kamakö na sa pi mönaha waikia kule maaki, pi na kamakö na sa kuu kule: <Toitai tä na pö pi hatukuikiö! Wanisala tä thaa wi, ĩ tä na moti moti pö kua totikiö!> ĩ na sa kuu kule.
- 20 Teusö anö makö pi topapalama apati wi, ĩ anö lope epii Sai tä sai pata utitipalöma, kamakönö Sai ma ta pata peama naio kitä. Pili makö aminö Sai ma ta pata katätäpo piale, Teusö anö kamakö na ĩ a katätämapo pia kule. Kamakö hai ĩ Jesus pata tänö makö totiapala apati wi, ĩ sa tä pii kule.
- 21 Timóteo sa nokamanönö noai, Cristo a na ĩ a kalipalo naio wi, homa tili makö na ĩ aiki, <Makö topa kule?> kamakö na ĩ na Timóteo a kuu naia kuleö! Lúsiu a, Jasão a, Sosípatötu a, ĩ na juteu töpö kui, ĩ töpö aiki, <Makö topa kule?> kamakö na ĩ na ĩ töpö kuu naia kule.
- 22 Hi waheta tä na Paulo a kuu pole, Tésiu sanö ĩ sa tä säöka läa päki ke. Cristo sa thapo naia kutenö, <Makö topa kule?> kamakö na ĩ na sa kuu naioö.
- 23 Kaiu a sai pö na Paulo sa kutia kule. Kama Kaiu sai pö ha Cristo a thapo wi ĩ töpö kokamo nö, töpö Teusömo sinomoö. <“Makö topa kule?” ĩ na homa tili töpö na, ĩ na wa kuu!> ĩ na Kaiu a kuu naia kule. Hisa ha, kotítu tili pata töpönö sitipa kökö nakapa sinomo wi, Etaasötu anö ĩ kökö thaa sinomo wi, ĩ aiki, <Makö topa kule?> ĩ na ĩ a kuu naia kule. Kuaatu a solo.
- 24 [Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tänö makö pewö totiapala apa wi ĩ sa tä pii kule. Ī naköö!]

25 <Teusö a totiatalo opa asatiwöö!> ĩ na makö pewö kutipököö! Teusö anö makö pi lotetepamanöma, <Cristo a pitili> ĩ na makö pi thama sinomo kuki kitäö! Jesus Cristo ta topa apöle, ĩ sa ta wäsä pola nö, ĩ na sa kuu sinomoö. Sutu upa ha Cristo ta wäsä mai ha, tä kutioma maaki,

26 huki ĩ tä na Teusö anö samakö pi hatukupamanöma. Sutu ha Teusö a kai wäsä sinomo noai ĩ töpö aiki, <Waiha sanöma makö täapa kōo läo wi, ĩ a huu kitäö!> ĩ na töpö a kuu nö, ĩ tä säökökö noai ĩ tä na, <Wi na ta kuu totia kule taköö?> ĩ na samakö pi kuu paitioma maaki, huki ĩ tä na Teusö anö samakö pi hatukupamanöma. Samakö pi hatukupamani ha, <Ä äi. “Sanöma makö täapa kōo läo wi, ĩ a huu kitäö!” tä kuu noai, ĩ Cristo a katehama ta o> ĩ na Teusö anö samakö pi thamanöma. Temii Teusö a kuo sinomo soatio wi, ĩ anö samakö simöama. Samakö simöaö ha, <Hi masita tä uli pewö hamö sanöma töpö pilipai, ĩ töpönö Cristo a hinia totilöpököö!> ĩ na samakö pi kuu nö, sama ta wäsä hätäpotii.

27 Teusö a hai, ĩ pata tä sai sisawö. ĩ a pi pata hatuka apa sisaa. Sanöma makö täapa kōo läo pi topa salo, Jesus Cristo a simöpalöma. Önö kutenö, <Teusö a totiatalo opa asaöö!> ĩ na makö pewö kuu soatiopököö! ĩ naköö! Peiö!

1 Coríntios

1 Coríntios 1

1-2 Paulo sa. Teusö anö sa naka pi topa apama kutenö, sa nakalöma. Jesus Cristo anö töpö simöpa asa noai, ï nasimö sa kua naipasopö, sa nakalöma. Sósötenisö anö Jesus a thapo naio wi ï a solo hi waheta sama tä simöpali ke. Kotïtu tä uli ha makö kokamo nö, makö Teusömo sinomo wi ï makö na sama tä waheta simöpali ke. Jesus Cristo anö makö thaa sokamapo asale, ï makö. Jesus Cristo ma thapo wi ï makö topa apa wi, ï makö kua asapasopö, Teusö anö makö naka asalöma. ï tä uli pewö hamö töpö pilia setekepai, ï töpönö Jesus Cristo pata tä sai naka wi ï töpö pewö na hi sama tä waheta simöa naipali ke. Jesus Cristo a hai, kama töpö hai ï pata tä, Jesus Cristo a hai, kamisamakö hai ï pata tä nai soatawö.

3 Kamakö hai ï pö Teusö a, kamakö hai ï Jesus Cristo pata tä, ï na kilii töpö na sa hapalo nö, <Kotïtu tili ma töpö totiapala apaö! Ma töpö pi topapalama totio opaö!> ï na sa kuu.

Teusö anö tä pewö totoma wi, ï ma tä pewö thapo waikia kule

4 Teusö anö Jesus Cristo a na makö totiapalama apa kutenö, kamakö na sa pi mönaha apa nö, <Aitaköö!> Teusö a na ï na sa kuu sinomoö.

5 Jesus Cristo a na makö koka totia kutenö, makö pi tao opaö. Makö hapalo taö öpaö, ma tä taö öpa naia soataa, ï na Teusö anö ï na makö thapamanöma.

6 Kamakönö Cristo ma ta hini totio opama.

7 Önö kutenö, kamakö hai ï Jesus Cristo pata tä tapamo koo piale, ï ma tä tapala opimo toitia tä, Teusö anö tä pewö totoma wi, ï ma tä pewö thapo waikia kule.

8 Jesus Cristo anö makö pasilipo opa kutenö, Jesus ma kai a hini mapo mai kitä. ï ma kai a hini soatio kuköma, Jesus Cristo pata tä sai huu kököma, <Wa wanisala apaöö!> ï na Jesus a kuu mai kitä.

9 Teusö a suasimo pikio mi. Kamakö, Teusö a hai ï ulu a, ï kamakö hai ï Jesus Cristo pata tä sai pata, ï na makö kui makö noimaso kuköpö, Teusö anö makö nakalöma. Makö nakalö noai, ï a holisimo mi. ï anö makö pasilipo opa soatio kuki kitäö!

Makö pi uni selekepo mai, makö pi pewö sototoapalo totio nököö!

10 Ipa pö! Sa kuu piale na, ï na kamakö hai ï Jesus Cristo pata tä kuu naia kule. Makö pewö hapalo ösöho hētupaso totiölöpököö! Makö pi uni selekepalo mai, makö pi pewö kokapalo totio nököö! Samii ï tä na makö pi kuo kololo sisapököö!

- 11 Ipa pö! Kamisa na ai Kloé töpö kopo nö, <Kotĩtu tili töpönö Jesus a thapo wi ĩ töpö hapalo hētupaso pi hĩsuha apa kulaliö!> ĩ na ĩ töpö kuu solö kipili.
- 12 Pi naka. Makö hapalo hētupaso pi hĩsuha apöla nö, <Paulo sa kai a hini wi ĩ sa> ĩ na ai wa kuu, <Apoolu sa kai a hini wi ĩ sa> ĩ na ai wa kuu hõtöa, <Sepasö sa kai a hini wi ĩ sa> ĩ na ai wa kuu hõtöa, <Cristo sa kai a hini wi ĩ sa> ĩ na ai wa kuu soka hõtöa, ĩ na makö kuu selekea kule.
- 13 ĩ na makö kuu hētupaso maiki. Cristo a asawösöpasoma ta o? Ma. Samii Cristo kama kua. Önö kutenö, Cristo a hai ĩ makö selekepo mai kitä. Makö täapa kōo läöpö, hii ti pakalai ti ha Paulo sa säpamonasoma ta o? Kamakönö Paulo sa kai a hua sinomo pia salo, makö mäi ömamonasoma ta o? ĩ na kuno mai. Cristo ma kai a hua sinomo pia salo, makö mäi ömamonasoma.
- 14 Kamisanö makö mäi öma maapili. Kötiisöpu a, Kaiu a, ĩ na killi sa töpö mäi öa sisamani kipili nökö.
- 15 Kamisanö makö mäi öma maama kutenö, <Paulo sa kai a hua sinomo pia salo, sa mäi ömamonaso kipiliö!> pö kuu häto tihöö!
- 16 Esötépanasö sa töpö mäi öa naia sisamani kipili. Ai sa töpö mäi öa sätäa naimani wi ĩ sa tä taö maa saile ta.
- 17 Cristo aiki, <Paulo anö ai töpö mäi ömananöpö, Paulo sa simöpa pia kule> ĩ na Cristo a pi kuu maama. <Ta topa apöle, Paulo anö ta wäsä kuköpöö!> ĩ na Cristo a pi kuu salo, Paulo sa simöa pasipalöma. Sa simöpali ha, hii ti pakalai ti ha Cristo a säpamonaso noai, ĩ ta lotetea apöle, ai töpönö ĩ ta taö mapo maapö, ai sanöma töpö hapalo tao opa kua päo wi na, ĩ na sa hapalo kua päo mai kitä.

Teusö a lotete epii, a pi hatuka apa asa wi, Cristo anö ĩ tä tapamomaö

- 18 Ösi töpö pea tolea wi ĩ tä uli ha töpö huu piale, ĩ töpö aiki, <Hii ti pakalai ti ha Cristo a säpamonaso noai, ĩ ta suasi pasiwö> ĩ na ĩ töpö pi kuu kule maaki, Cristo anö makö täapa kōo läo wi ĩ makö aiki, <Hii ti na Cristo a säpamonaso noai, ĩ ta lotetea apa asaa. ĩ ta lotete epö kutenö, ĩ ma ta hini kuköma, Teusö anö makö täapa kōo läoö> ĩ na makö pi kuu pasioö.
- 19 ĩ na Teusö tä waheta säökama kuu: <“ĩ töpö pi mosaia apa nö kilile ia!” ĩ na ai sanöma töpö kuu kule maaki, “ĩ töpö pi mosaia pasia maneö!” Teusö sa kuu kitä. “ĩ töpö pi hatuka apawö” sanöma töpö kuu kule maaki, “ĩ töpö pi motia apa soaleö!” ĩ na Teusö sa kuu satia kitä> ĩ na tä säökama kuu.
- 20 Önö kutenö, Teusö a thapo mai ĩ töpö pi mosai ipii, wi na ĩ töpö kua totiopö? Teusö a thapo mai maaki, ĩ töpö pi hatuka apa naine, wi na ĩ töpö kua naiopö? Teusö a thapo mai ĩ töpö hapalo tao opa wi, wi na ĩ töpö kua naiopö? <Teusö a thapo mai ĩ töpö pi hatuka apa> sanöma makö pi pewö kuuma maaki, <ĩ töpö osemo totia pasia alu kuleö!> Teusö anö ĩ na makö pi thama pasioma.

21 Teusö a pi hatuku upö kutenö, <Kama sanöma töpö pi hatukupalo saimopalo pätio wi, ĩ tänö sa taö pasio mai kitäö!> ĩ na Teusö a pi kuuma. <“Jesus ta wäsä sinomo wi ĩ ta suasi pasiwö” ĩ na ai töpö pi kuu päla tä maaki, Jesus ta hini totio wi ĩ sa töpö täapa kōo läo asa kitäö!> ĩ na Teusö a pi kuu totioma. ĩ Jesus sama ta wäsä sinomoö.

22 Juteu töpö aiki, <“Jesus hai, ĩ pitili tä sai” sa pi kulasopö, ĩ ai wa tä aipöama tamoma totio mi salo> ĩ na juteu töpö kuu sinomoö. ĩ na tä kua tä, töpö pi hatuka apöle, ĩ töpönö ta hapalo pole, juteu töpö a hilo pasia mane, ĩ köteeku töpönö ĩ ta hini pi topa apa pasioö.

23 ĩ na ĩ töpö kua kule maaki, hii ti pakalai ti ha a säpamonaso noai, kamisamakönö ĩ Cristo sama ta wäsä sinomo pasioö. Juteu töpö na ĩ ta hīsua apa, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na ĩ ta suasia apa, ĩ na ĩ töpö na, ĩ na ĩ ta kua pasia.

24 ĩ na ĩ töpö na, ĩ na ĩ ta kua kule maaki, ai juteu töpö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Teusö anö ĩ ai töpö nakalöma. ĩ töpö nakalö noai, ĩ töpö aiki, <Teusö a lotete epö kui na, ĩ na Cristo a lotete kuö hōtöwö. Teusö a pi hatuku upö kui na, ĩ na Cristo a pi hatuku kuö hōtöwö> ĩ na ĩ töpö pi kuu asaö.

25 <Teusö a kai a suasi pasiwö> ĩ na ai töpö pi kuu kule maaki, kama sanöma töpö pi hatukupalo pätio wi, ĩ tä na Teusö a kai a hatuka satia apa asaa. <Teusö a wani utiti> ĩ na ĩ töpö pi kuu kule maaki, sanöma töpö lotetea apa wi, ĩ tä na Teusö a lotetea hasua apa asaö.

Töpö komoapalo sinomo pasitio noai, Teusö anö ĩ töpö saia totia asalö noai ĩ ta

26 Ipa pö! Teusö anö makö nakalö noai, ĩ tä makö kua noai, ĩ tä na pö pi tapomo totikiö! <Makö pi hatuka apa wi ĩ makö> ĩ na ai sanöma töpö kuu pasio maama. Makö pi hatuka apa wi, satehe epii ĩ makö kuo maama. Makö lotete epii, satehe epii ĩ makö kuo maama. Ai töpö na makö hösökapalo asatio wi, satehe epii ĩ makö kuo maama.

27 Teusö anö makö nakalö noai, ĩ tä, ĩ na makö kuo maama maaki, Teusö anö makö saia asapalöma. Sanöma töpö pi hatukupalo pätio wi, Teusö anö ĩ töpö komopamani pia salo, makö saia asalöma. Ai sanöma töpönö makö a kateha nö, <ĩ töpö pi hatukua mi ipö kitäö!> ĩ na ĩ töpö kutima maaki, Teusö anö makö saia asalöma. Hiki. Sanöma töpö lotete epii, Teusö anö ĩ töpö pewö pi komopamanöpö, sanöma töpö utiti ipii, Teusö anö ĩ töpö saia asalöma.

28 Ai sanöma töpönö ĩ töpö komoapalamatima maaki, Teusö anö ĩ töpö saia asalöma. Ai sanöma töpö na ai töpö hösökapaloti noai, Teusö anö ĩ töpö komopamani pia salo, töpö komoapalo paio noai, Teusö anö ĩ töpö saia asalöma.

29 Teusö a sömöka tala tä, <Sa lotete epö asawö> ĩ na ai sanöma töpö kuu maapö, töpö komoapalo sinomo wi, Teusö anö ĩ töpö saia totia asalöma.

30 Teusö anö Jesus Cristo a na makö thaa koka naiköma. Teusö anö Jesus Cristo a na makö pewö thaa kokaköma kutenö, Cristo a pi hatuka kui na, ĩ na makö pewö pi hatukua kua naia waikia kuleö! Cristo a na makö pewö thaa kokaköma kutenö, Teusö anö makö makokopali, makö sokamakö nö, makö ösi ausia soapali, makö täa koni, Teusö anö ĩ na makö thamama.

31 Teusö anö ĩ na makö thamama kutenö, Teusö tä wahetanö makö noa thaa wi ĩ ta hua totilöheö! Pi naka. ĩ na tä waheta kuu: <“Sa lotete epö waikiwöö!” ai sanöma tä kuu pi topa wi, ĩ aiki, “Ipa pata tänö tä thama sinomo wi, ĩ tänö sa lotete epö päwö” ĩ na ĩ a kuupököö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

1 Coríntios 2

Hii ti pakalai ti ha Cristo a säpamonaso noai, Paulo anö ĩ ta wäsäti noai ĩ ta

1 Ipa pö! Kamisanö kamakö na Teusö sa kai a wäsäti tä, <Paulo a hapalo patamo taö öpawö. A hapalo pi mosaia apawö> kamisanö ĩ na makö pi thama pi topa maapili.

2 <Jesus Cristo sa ta wäsä sisa kuköpököö! Hii ti pakalai ti ha a säpamonaso noai, ĩ sa ta wäsä sisapököö!> ĩ na sa pi kuu sisa kipili nökö.

3 Kamakö na sa kua soatia tä, sa utiti, sa kili ipa salo sa satitimo opaö, ĩ na sa kuati kipili.

4 Sanöma töpö wäo kuköma, töpö hapalo taö öpaö, töpö hapalo pi mosai ipö, ĩ na sanöma töpö hapalo kua kua wi na, ĩ na Cristo sa ta wäsä tä, ĩ na sa hapalo kua kua pasio maapili. Cristo sa ta wäsä tä, <Teusö a ösi kua tolele, ĩ a lotete epii, ĩ anö Paulo a hapalamawö> ĩ na makö pi thama kipili.

5 <Sanöma töpö hapalo pi mosai kui na, ĩ na sa hapalo pi mosai kuö hötö salo, “Cristo a pitili” ĩ na kotĭtu tili töpö pi kuu kuki kitäö!> ĩ na sa pi kuu maapili! <Teusö a lotete epö kutenö, “Cristo a pitili” ĩ na ĩ töpö pi kuu kuki kitäö!> ĩ na sa pi kuu pasio kipili.

Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö pi hatuka totia sisapamani wi ĩ ta

6 ĩ na sa pi kuu pasio kipili maaki, Teusö a na töpö pi luluo totio opa wi ĩ töpö na Teusö a kai pi a mosaia apa wi, ĩ sama ta wäsä sisaö. Teusö a thapo mai ĩ töpö, sanöma töpö patamopalo opati wi ĩ töpö patamo mapoimati ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö kai pi a mosaia apa wi, ĩ sa ta wäsä pasio mi.

7 Teusö a kai pi a mosaia apa totile, Teusö anö ĩ ta hasulupama paio maa noai, huki ĩ sama ta hasulupama kule. Teusö anö masita tä uli thapa paio mi tä, Teusö aiki, <Sa kai pi a mosaia totile, ĩ tänö ipa sanöma sa töpö totia totipalöpöö!> ĩ na Teusö a pi kuuma.

8 Teusö a kai pi a mosaia apöle, ĩ sa ta hasulupamane, sanöma pata töpönö ĩ ta hini makoka apa maama. ĩ töpönö ĩ ta hini totioma aköna, Jesus pata tä toita apö asai, hii ti pakalai ti ha ĩ a sätäma maa noa kipi.

⁹ Teusö anö ĩ ta hasulupama paio maa noai maaki, kamisamakö na ĩ ta hasulua asapamanöma. ĩ na Teusö tä waheta kuuma: <Teusö a pi ipa asale, ĩ töpö na Teusö anö tä totoma pi topale, ai sanöma pili tä mamö sainö ĩ tä tapa maama. Ai tä sömökanö ĩ ta hini maama. “Teusö anö ĩ nasimö tä totoma häto kitäö!” ai sanöma tä pi kuu maama> ĩ na Teusö tä waheta kuuma.

¹⁰ ĩ na ai sanöma töpö kua kule maaki, kamakö na Teusö anö kama ösi kua tolele, ĩ a simöpalö nö, ta hasulupama paio maa noai, kamakö na ĩ ta hasulua asa waikipamanöma. ĩ tä pewö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö pi hatukupamani. Teusö anö tä thama pi topa wi, ĩ tä pewö na makö pi hatukupamani.

¹¹ Sanöma tä pi tapotio wi, kama pili a ösinö ĩ tä taö sisaö. ĩ na tä kua kua wi na, ĩ na Teusö a kua höttöö. Teusö a pi tapotio wi, samii kama ösi kua tolele, ĩ anö ĩ tä taö sisaö.

¹² Sanöma töpö pi tapomo päo wi, ĩ nasimö ma tä sua maama. Teusö anö kama ösi kua tolele, ĩ a simöpalö noai, ĩ ma sua pasilöma. Teusö anö kamakö na ĩ tä pewö totokö noai, ĩ tä pewö na kama ösi kua tolele, ĩ anö makö pi hatuka totipamani.

¹³ Teusö a ösi kua tolele, ĩ sama sua waikilöma kutenö, Teusö a thapo mai ĩ töpö hapalo pi hatukua kua päo wi na ĩ na samakö hapalo pi hatukua kua naio päo mi. Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuu kua wi na, ĩ na samakö kuu naioö. Önö kutenö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ta wäsä noai, ĩ sama ta wäsä toleaö. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö töpö pi hatuka waikipamanö noai, ĩ töpö na sama ta wäsä toleaö.

¹⁴ Teusö a pi kuu wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö kamisamakö na ĩ ta wäsä wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a thapo mai ĩ töpönö ĩ ta hua mi. <Teusö ta wäsä wi ĩ ta suasi> ĩ na ĩ töpö pi kuu sinomoö. Teusö a ösi kua tolele, ĩ a thapo totile, ĩ töpönö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kai a hini totia asali.

¹⁵ Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kai a hini pole, ĩ töpö pi tao opa asaö. ĩ töpö aiki, <Ki tä topa. Ki tä wanisala pasiwö> ĩ na ĩ töpö kuu taö öpa sisaö. ĩ töpönö tä makokama taö öpa sisaö. ĩ na tä kua tä, Teusö a thapo totile, ĩ töpö kuati wi, Teusö a thapo mai ĩ töpönö ĩ tä taö makokoa totia naia mi.

¹⁶ Teusö a pi kuu wi, witi pili anö ĩ tä taö asaö? Teusö a na, <ĩ na wa kuapököö!> ĩ witi pili a kuu taö asaö? Teusö ma thapo wi ĩ makönö, Cristo a pi kuu wi ĩ ma tä taö asaö.

1 Coríntios 3

Makö hapalo säläho mai nököö!

¹ Ipa pö! Teusö a ösi kua tolele, ĩ a hini totio wi ĩ töpö na sa hapalo kua kuati wi na, ĩ na kamakö na ĩ na sa hapalo kua kua pikio maapili. Teusö a ösi kua tolele, ĩ a hini mai ĩ töpö na sa hapalo kua kua wi na, kamakö na ĩ na sa

hapalo kuu pikio kipili. Ulu töpö ose wai kui na, ĩ na makö kuö. Teusö a thapo tute epii ĩ töpö na sa hapalo kua kua wi na, kamakö na ĩ na sa hapalo kua kua naio pikio kipili.

² Ulu töpö ose wai na sui tuu sino koama kua paio kua päo wi na, ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu kua päo kipili. Ulu töpö ose wai kui na, ĩ na makö kuö soa kutenö, kamakö na Teusö sa tä pewö a wäsä totio paio maapili. Nii tä sai na ulu töpö wai ia tai mi ipö pai kui na, ĩ na makö kuoma. Kama makönö Teusö ma tä pewö a hini pi topa maama kutenö, ĩ sa tä pewö a wäsä maapili. Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma hini totio paio mai, ĩ makö soawö kutenö, Teusö ma tä pewö a hini pi topa mi ipö soawö.

³ Ai ma töpö hĩsu thaö, pe epii makö hapalo hētupaso pi wasöa soatalo opatii, ĩ na makö kua kutenö, <Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma hini totio mai, ĩ makö> ĩ na sa kuu kule. <Teusö a thapo mai ĩ töpö kua kuati wi na, ĩ na makö kupalo hōtötioö> ĩ na sa pi kuu kule.

⁴ Ai makö aiki, <Paulo sa kai a hini sisa wi ĩ sa> ĩ na ai makö kuu. ĩ na tä kua tä, <Apoolu sa kai a hini pasio wi ĩ kamisa pasiwö> ĩ na ai makö kupalotii. ĩ na makö kuu sälahäpalo opaö ha, <Teusö a thapo mai, ĩ töpö hapalo kua kua wi na, ĩ na kofĩtu tili töpö hapalo kua hōtöa kule o!> ĩ na kamakönö ĩ na sa pi thapalama totia pasia kuleö!

⁵ Apoolu a hai, pata tä sai asawö ta o? Paulo sa hai, ĩ pata sa sai naiwö ta o? Ma. Teusö anö samakö simöa sinomo päo wi, ĩ samakö päwö. Teusö anö samakö simönöma kutenö, kamakö aiki, <Jesus Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu kuköma. <Apoolu ai! ĩ na kawa kuapököö! Paulo ai! ĩ na kawa kua pasio kuköpöö!> ĩ na Teusö anö samakö noa thama.

⁶ ĩ na samakö noa thaö ha, ĩ na samakö kuama. Pi naka. Ai tänö nii tä tököma maaki, tä uli hāsiti ipö kutenö, nii tä āke tomöpo mi ipö nö hĩsuwö ha ai tänö nii töpö heuhama sinomoti kuköma, nii töpö pata haö liäha apa kuki. ĩ na tä kua kua wi na, kamisamakönö ĩ na makö thama totio alu kipili. Teusö ma kai a hini totiopö, kamakö ösi na kamisanö Teusö sa ta töki, ta tökö noai, Apoolu anö Teusö ta uni heuhama pia salo, Teusö ta wäsä nömöo sinomotii, ĩ na samakö kua kua toitio alu kipili. ĩ na samakö kuo kipili maaki, Teusö ma kai a hini totilöpö, Teusö anö ĩ tä pata totimanöma.

⁷ Ai tänö Teusö ta tösa wi ĩ a toita apö asa mai kitä. Ai tänö Teusö ta wäsä nömöo sinomo pasio wi ĩ a toita apö asa nai mai kitä. Teusö anö töpö sawäa totia asamani wi, ĩ a toita apö asawö.

⁸ Teusö ta tösa wi ĩ a, Teusö ta wäsä sinomo nömöo wi ĩ a, ĩ na kilii töpönö ai töpö pewö pasilipa ösöho opatii. Teusö ta tösa wi ĩ töpö na Teusö anö noa tä totoki, Teusö ta wäsä sinomo nömöo wi ĩ töpö na Teusö anö ai noa tä totoki, ĩ na ĩ töpö na ĩ na Teusö anö tä totoa thaki kitä.

9 Teusö a na kamisa kalipaloö, Teusö a na Apoolu a kalipalo naioö, ĩ na samakö kalipalo kua polakapaloti wi ĩ samakö. Hikali pö na nii tä äke wi ĩ tä nii kua kua wi na, ĩ na kamakö kua kua pasioö. Kamakö hai, Teusö a hai ĩ hikali makö kutenö, kamakö na a kalipalo opatii.

Teusö a sai pö hai, ĩ kamakö uni

Teusö a sai pö hai, ĩ kamakö uni pewö.

10 Teusö anö sa pasilipoö ha, sai a thaa taö öpa wi ĩ anö sai a thaa kua wi na, ĩ na Teusö sa sai thaa kua hõttöoma. Kamisanö sai pili sa kolo thaa kuköma. Ai tänö ĩ a sai ola thaa nõmöa kule. ĩ a sai na makö kalipalo pi topa naia tä, makö pi mosaia totiki nõ, ma sai thaö!

11 Sai a kolo kua waikia. Sai a kolo hai, ĩ Jesus Cristo a. Ai tänö ai tiko sai a kolo thaa nõmöo mai kitä.

12 Sai a ola thaa tä, ai töpönö oto tä, pötaata tä, maa ma noa apii ĩ ma, ĩ na tä kui tänö a sai thaki. Ai töpönö hii ti, sĭsi tä, hoko nakö, ĩ na tökö äpäti kui tökönö ola a sai tiä päki.

13 ĩ tökö pewönö ola sai thakö noai, Teusö anö ĩ tökö pewö wapa pia salo. Cristo a huu kōa tä, ola a sai thakö noai, Teusö anö ĩ tökö wapa kōso nõ, <Sai ma thaa toita apa noaö!> Teusö a patanö ĩ na ai töpö noa thaa konö solö kitä. ĩ na tä kua tä, <Sai ma thaa taö maa noaö!> ĩ na ai töpö noa thaa konö solö kitäö! Teusö anö koa takanö a sai wapa pia salo.

14 Ai tänö ola a sai thakö noai, ĩ a sai ĩsi mi ha, Teusö anö ĩ a na noa tä totoki kitä.

15 ĩ na tä kua tä, ai tänö ai ola a sai thaa pasikö noai, ĩ a sai ĩsisoö ha, ĩ a wani na Teusö anö noa tä totoa pasio mai kitä. ĩ a wani na noa tä totoa mai kitä maaki, koa taka na Teusö anö ĩ a wani noama kitä. Sanöma töpö sai pö wakö umö tä, sai a õsimö ha ai sanöma tä ĩsi pia tä, ai sanöma tänö ĩ a noama nõ, a kōa thali wi na, ĩ na Teusö a sai thaa taö maa noai, ĩ na ĩ a wani ĩsi kua pia tä, Teusö anö ĩ na ĩ a wani noama kua nõ, a wani kōa thaa hõttöli kitä.

16 Kamakö na Teusö a õsi kua tolele, ĩ a pilia. Teusö a sai pö hai, ĩ kamakö uni ta pi kuu mai.

17 Teusö a sai toita apii, a sai ausi ipii, ĩ na a sai kuö kutenö, ai tä waninö a sai waniapalöma, Teusö anö ĩ a wani wania hõttöpali kitä.

18 Kama pö mönao sapao kōo tihöö! <Ai sanöma töpö pi hatukua kua wi na, ĩ na sa pi hatukua kua naia> ĩ na wa pi kuu päo tä, <Sa tä tai mi ipö. Teusö anö tä taö sisaö> ĩ na wa pi kuupököö! ĩ na wa pi kuu tä, wa pi hatuka totio opa kuki kitä.

19 <Sa pi mosawi ipö> ĩ na sanöma töpö kuu päa kule maaki, Teusö aiki, <ĩ töpö pi motia apa pasia. ĩ töpönö tä tai mi ipö pasiwö> ĩ na Teusö a pi kuu. ĩ

na Teusö tä waheta kuu: <“Sa pi mosawi ipö kutenö, ĩ na sa tä thama pia salo” ĩ na sanöma töpö pi kuu päo wi, Teusö anö ĩ töpö namo keki.

20 “Kama töpö pi mosaiapalo pätio wi, ĩ tä noa apö mai kitä” ĩ na Teusö a pi kuu> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

21 Önö kutenö, sanöma wa tä kateha nö, <Ĩ a pi hatuka totia apa nö kilile> ĩ na a kuu häto tihöö! Kamakönö ĩ ma tä pewö thapo waikia kule. Kamakönö samakö thapo wi ĩ samakö päwö.

22 Paulo sa, Apoolu a, Pedro a, ĩ na samakö kui kamakönö ĩ samakö thapo wi, ĩ samakö pewö. Makö pasilipo wi ĩ samakö pewö waikiwö. Hi masita tä uli pewö hai, ĩ kamakö hai ĩ tä uli pewö. Temöo wi ĩ tä, nomaso wi ĩ tä, huki tä kuati wi ĩ tä, waiha tä kua kuki wi ĩ tä, ĩ tä pewö hai, ĩ kamakö hai ĩ tä pewö waikiwö.

23 Cristo anö makö thapo wi, ĩ makö pasiwö. Teusö anö Cristo a thapo wi, ĩ Cristo a pasiwö.

1 Coríntios 4

<Kamisa na wa kalipalotipili, ĩ wa totiatalo opawö> ĩ na Jesus Cristo a kuu pia wi ĩ ta

1 Önö kutenö, kamisamakö na makö pi tapoa tä, <Paulo a, kamisamakö na ai töpönö Teusö ta wäsä sinomo naio wi ĩ töpö, ĩ na kilii töpö hai, Cristo anö ĩ töpö kalipalama sinomo wi ĩ töpö> ĩ na pö pi kuu totihoö! <Teusö anö kama kai a hasulupama paio maa noai, huki ĩ töpönö ĩ ta wäsä hasulupalo waikia kuleö!> ĩ na makö pi kuu naio soataloö!

2 Pi naka. Ai sanöma pata tänö töpö kalipalama sinomo wi ĩ a pata aiki, <“Ki töpö kalipalo totiatalo opa sinomotiwo” ĩ töpönö ĩ na sa pi thama mi salo> ĩ na ĩ pata tä pi kuu.

3-4 Kamakö, ai sanöma töpö, ĩ na kilii makönö, Teusö a na sa kalipaloti wi, ĩ ma tä taa totio nö, <Paulo a kalipalo makoka apati nö kiliawö> ĩ na makö kuu ha, <Ĩ na töpö kuu päoö> ĩ na sa pi kuu hötöo kitä. <Aitaköö!> sa pi kuu paio mai kitä. Jesus Cristo aiki, <Paulo a kalipalo makoka apatiwo> ĩ na Jesus Cristo a kuu ha, <Aitaköö!> ĩ na sa pii kuu sisa kitä. Kamisa pi maaki, <Teusö a na sa kalipalo makoka apa wi ĩ sa> ĩ na sa pi kuu hötöo mi. <Teusö a na sa kalipalo tomöpaloti häto mai kitä> ĩ na sa pi kuu mi päla tä maaki, <Sa kalipalo makoka apa wi ĩ sa> ĩ na sa pi kuu päo mai kitä. ĩ na sa pi kuu kule maaki, <Teusö a na sa makoka apa waikia kule> ĩ na sa pi kuu mi. Teusö anö ĩ tä taö sisaö. Teusö a na sa kalipaloti wi, Jesus Cristo anö ĩ tä taa totio nö, <Paulo a makoka apa waikia kule> ĩ na Jesus Cristo a kuu sisaö.

5 ĩ na Jesus Cristo a kuu sisa kutenö, Jesus pata tä huu koo paio mi tä, ai sanöma ma tä kateha nö, <Ki a wani kuati wi ĩ tä makoka apa> ĩ na pö pi kuu paio ti! Ai sanöma tä pi wani kupalo hätotile, ai sanöma töpönö ĩ tä tapa maa

noai maaki, Jesus Cristo anö ĩ ta wäsä hatuka apa kuki kitä. Ai sanöma tä pi kuu hätotile, ai sanöma töpönö ĩ tä tai mia apöle, Jesus Cristo anö ĩ tä taöma hasulua apa kuki kitä. ĩ na Jesus Cristo anö tä thama tä, sanöma makönö toitai makö kuati noai ĩ makö pewö na Teusö aiki, <Wa kuationipi, ĩ tä totiatalo opama> ĩ na Teusö a kuu pasio kitä.

6 Ipa pö! Kamisanö makö pi hatukupamani pia salo, kamisa, Apoolu a, ĩ na kilii samakö na makö pi tapomoma pi topa ke. <Häu. ĩ na Paulo a, Apoolu a, ĩ na kilii töpö kua kua wi na, ĩ na makö kua kua naiopököö!> ĩ na makö pi thamapö, kamisamakö kuati wi, kamakö na ĩ sa tä wäsä ke. Teusö tä waheta kuu wi, ĩ ma tä hinipököö! Teusö ma tä waheta hini tä, <Ki sa kai wani hini pasio mai, ki sa kai pata hini sisaö. ĩ sa kai pata hini asa kutenö, sa tä taö öpaö> ĩ na pö pi kuu ti!

7 Witi pili anö pata wa thaa asapalöma? Wa tä pewö thapo pole, kawa na Teusö anö ĩ tä pewö totoa päköma. Teusö a na ĩ wa tä pewö sua pälöma kutenö, <Kamisanö sa tä taö öpa asawö> ĩ na wa pi kuu maiki.

Ai töpönö samakö komopama sinomo wi, ĩ samakö

8 Makö puko opa waikia kule ta o? Makö honimopalo opa maa kule ta o? Samakö kua mi tä, makö patamo kuköma ta o? Makö patamo totioma aköna, tä topala pi ta. Kamakö na samakö patamo naina pi.

9 <Teusö anö samakö simöa asa noai, Teusö anö ĩ samakö komoa hätopamanöma> ĩ na sa pi thapalama kule. Töpö satehe epii töpö mamotetela tä, pata töpönö ai töpö wani säpa piale, ĩ töpö wani kua pole na, ĩ na samakö kua hõtöa kule. Kamisamakö pea pole, ĩ samakö na sanöma töpö, äju töpö, ĩ na töpö kui töpö mamotetea hõtöa kule.

10 Cristo sama ta wäsäö ha, ai töpö aiki, <Makö osemo opawö> ĩ na töpö kupaloö. Cristo ma thapo kutenö, makö pi hatuka apa hätoa asa kule. <Kamisamakö utiti. Kamakö lotete hätoa asawö> ĩ na kamakönö sa pi hole thapalama kule. Ai töpönö samakö komoapama kule maaki, kamakö hösökapalo opa asa kule.

11 Samakö ohi, samakö amisi, ĩ na samakö kua pasia soatia. Samakö haloioöpö mi. Ai töpönö samakö soapala apatii. Kamisamakö sai pö sai kua mi.

12 Pili samakö aminö samakö kalipalo wasisopalo opa pasitio päoö. Kamisamakö na, <Makö wanisala apawö> ĩ na ai töpö kuu päla tä, <Teusö anö makö totiapala apa kuköpöö!> ĩ na samakö kuu hõtöa. Ai töpönö samakö pepalama apa kule maaki, samakö kasiapalo satia apa hõtöa.

13 Ai töpönö samakö a kateha wanisala apa kule maaki, samakö hapalo hölapalo mai, opii ĩ töpö na samakö hapalo totio asaö. Sanöma töpö nii pö hote hosa thama kua wi na, ai töpönö ĩ na samakö hosa thama hõtöoö. Sami sami tä pii mi ipö kui na, ĩ na samakö pii mi ipö kuö hõtöwö.

Pö anö kama ulu a noa thaa kua wi na, ĩ na Paulo anö ĩ töpö noa thaa kua hõtöoö

14 <Paulo anö samakö pi kiliha apöpamanöpö, tä säököpalö nö, samakö noa thaa kule> ĩ na pö pi kuu ti! <Ipa ulu makö pi ipa wi, ĩ makö> ĩ na sa pi kuu salo, makö noa thaa kule.

15 Kamakö na Cristo ta taöma sinomo wi, ĩ töpö satehe epii töpö kua kule maaki, kamakö hai pö sa samii sa kua kule. Kamakö na Jesus ta topa apöle, ĩ sa ta wäsä somama kutenö, Jesus Cristo ma thapo wi, ĩ kamakö hai ĩ pö sa wani kupasoma.

16 Kamisa hai, ĩ kamakö hai ĩ pö sa kutenö, <Sa uöma totihoö!> ĩ na sa ku upaö.

17 Önö kutenö, kamakö na Timóteo sa simöpali kipili. Timóteo a na, <Ipa ulu a> sa kuu sinomoö. ĩ sa pi ipaö. Kama anö sa kai a hosa mi ipö. ĩ tä uli pewö hamö Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ sa töpö pi hatukumanöpö, <Cristo sa thapo salo, ĩ na sa kuati kule. Sa kua kuati wi na, ĩ na makö kua kua naiopököö!> ĩ na sa kuu sinomoö. Kamakö na Timóteo sa simönö nö, <Sa kuati wi ĩ ta wäsätöö!> ĩ na sa kuuma.

18 ĩ na tä kua tä, <Kama Paulo a sai huu mai kitä> ĩ na ai makö pi kuu salo, <Pata makö hötö waikiwö> ĩ na ĩ makö pi kuu nö kilia sai.

19 <Paulo a huu mai kitä> ĩ makö pi kuu kule maaki, Teusö anö sa simöpa tä, tä tetepo totio mai ha kamakö pewö na sa huu kitä. Kamakö na sa waloiki nö, <Pata sa asawö> ai makö pi kuu päo wi, ĩ makö hapalo pasio päo wi, ĩ sa ta hini pi topa mai, Teusö a lotete epii ĩ anö makö ösi lotetea apa naipalö noai, ĩ sa tä möö pi topa sisaö.

20 Sanöma makö na Teusö a pata kaikanamo wi, ĩ nasimö ai wa kupasoma, wa hapalo päo mai, wa ösi lotetea totipaso kitä.

21 Kamakö na sa waloiki nö, wi na sa kua kukö solöpö? Kamakö na sa talalo nö, makö päsäpa kuki wi ĩ ma tä pii hätoa kule? Kamakö na sa talalo nö, noi ipii sa hapalo päo kukö solöpö, ĩ ma tä pii hätoa?

1 Coríntios 5

A mamö wanisala apa wi, ĩ a wani

1 <Kotĩtu tili ai a wani Teusömo sinomo naitio wi maaki, ĩ a mamö wani wanisala apa kulaliö!> ĩ na sa tä kuu hini kule. <Pö a husopö na maaki, ĩ a wani mamö wanisala apa pikio nö kilia sai> ĩ na sa tä kuu hini kule. Ai sanöma töpönö Teusö a thapo maa kule maaki, ĩ na töpö kua pasio mai kitä.

2 Kamakö na a wani Teusömo naio wi, ĩ a mamö wani wanisala apati kule maaki, <Ĩ na ĩ a mamö wani kuo päoö. Kamakö pewö topa apa waikia päalököö!> ĩ na makö pi ta kuu nö kiliawö. ĩ na makö pi kuu mai, makö pewö pi otapo mi salo. A mamö wani wanisala apati pole, ĩ a na, <Kamisamakö Teusömo tä, Kamisamakö na wa tikiliapalo maikiö!> ĩ na makö kuupökö.

- ³ Kamakö na pili sa sai kua naitia mane maaki, kamakö na sa uni kua naitia kule. Kamakö na sa uni kua naitia kutenö, kamakö hai ĩ Jesus pata tä kuu kua noai na, ĩ na sa kuu kua naio ke. <Põ a husopö nö thaö läapaloti wi, ĩ anö wanisala tä hole thaa totio opa nö kilile> ĩ na sa thapalama ke.
- ⁴ Makö kokamo nö, makö Teusömo tä, kamakö na sa uni nö kokamo naio kitä. Önö kutenö, Jesus Cristo anö makö ösi lotetepamani wi, ĩ tänö
- ⁵ Sai tä sai pata na ĩ ma wani simököpököö! Sai tä sai pata na ĩ ma wani simököma, Sai tä sai patanö ĩ pili a wani säpalöpöö! Sai tä sai patanö pili a sai säpalöma maaki, waiha Cristo pata tä huu kōa tä, Teusö anö ĩ a ösi wani täa konöpöö!
- ⁶ <Makö pewö topa waikia kuleö!> makö kupalo pole, ĩ ta topa maa saile ta. ĩsa äi thaa pia tä, ĩsa äi hölöopo opa wi, wani ipii ĩ tä kopeke wai kea pätamaköma maaki, pe epii äi hölöopo opaö ta pi kuu mai.
- ⁷ ĩsa äi hölöopo opa wi ĩ tä kua kua wi na, ĩ na wanisala tä thaa wi, ĩ na ĩ tä kua höttöö. ĩsa äi hölöopo opa wi ĩ tänö ĩsa äi palama apaö. Önö kutenö, makö pewö ausi ipii makö kupasopö, wanisala tä thaa noai, ĩ tä hosalöheö! Wanisala ma tä hosalöma, ĩsa äi äketema na ĩsa äi hölöopo wi ĩ ma tä keama mi tä, ĩsa äi äketema hölöopo mi kua kua wi na, ĩ na makö kupaso kitä. Juteu töpö pásökoamo nö, töpö iapalo tä, oweha tiapö, ĩsa äi hölöopo pasio mai ĩ äi oa sinomo pasioö. ĩ oweha a säta sinomo wi, ĩ Cristo a uni waikiwö. Kamakö pewö nö läpopö, Cristo a säpamonasoma. A säpamonasoma kutenö, ĩsa äi namöma hölöopo mi ipö kui na, ĩ na makö kua höttöa waikia kule.
- ⁸ Önö kutenö, makö iapalopö, makö kokamo tä, Cristo ma sai uni oalö nö, ĩsa äi hölöopo wi, ĩ tä kua kua wi na, ĩ na wanisala tä kua wi, ĩ ma tä wanisala thati noai, ĩ tä hosalöheö! Wanisala ma tä thaö, makö wanihaso soatalo opatii, ĩ na makö kuati wi, ĩ tä na makö iapalo maapököö! Makö ausi ipö, makö pitilimo opa totioö, ĩ na makö kua wi, ĩ tä na makö iapalo totiopököö!
- ⁹ Kamakö na waheta sa tä simöpalipili, ĩ tä waheta na ĩ na sa kuu kipili: <Ai töpö waninö suö tä po totia mane maaki, töpö wani mamopalo pätile, ĩ töpö wani na pö noimo häto tihöö!> ĩ na sa kuu kipili.
- ¹⁰ Jesus Cristo a thapo mai ĩ töpö pewö na kuno mai. <Jesus Cristo a thapo mai, ĩ töpönö sami sami tä thaö, wani tä na ĩ töpö pi wasisopalo opa sisatioö, töpö thomömoö, ukutupö tä na töpö noamamo sinomoö, ĩ na ĩ töpö kuati wi, ĩ töpö na pö noimo häto tihöö!> ĩ na sa kuu maapili. Teusö a thapo mai, ĩ töpö na makö pilia naia mi aköna, hi ma tä uli taa waiki kōlö noa kipi.
- ¹¹ <“Jesus sa thapo wi ĩ sa” ĩ na ai tä wani kuu wi, ĩ a waninö sami sami tä thaö, wani tä na a pi wani wasiso opa sisatioö, ukutupö tä na a noamamo sinomoö, a hölapalo opa pasio päoö, wasui tuunö a wani polemo sinomo pasioö, a thomömoö, ĩ na ĩ a wani kua sinomoö wi, ĩ a wani ha pö noimo häto

tihöo! “Jesus sa thapo naio wi saö!” a wani kuu päla tä maaki, ĩ a wani na pö iapalo naio häto tihöo!> ĩ na sa kuu totia kule.

12-13 Jesus Cristo a thapo mai, ĩ töpö na sa tä makokama läapalo paio mai kitä. ĩ töpö na Teusö anö tä makokama läapalo pasio sisa kuki pia salo. <Makö wanisala apa noa> ĩ na Teusö a kuu sisa kuki kitä. Kamakö na a Teusömo naine, ĩ a waninö wanisala tä thatala apa pasitio wi, ĩ ma wani soka kopamanöö!

1 Coríntios 6

Teusö a thapo mai ĩ töpö na, <Tä makokama läapaloö!> ĩ na pö kuu tihöo!

1 ĩ na tä kua tä, Cristo a thapo wi, ĩ ai tänö kawa na wanisala tä thaa tä, Teusö a thapo mai ĩ töpö na, <Hi a na ma tä makokopama läo mi salo!> ĩ töpö na ĩ na a kuu tihöo! Teusö a thapo wi ĩ töpö na ĩ na wa kuu sisapököö!

2 Waiha Teusö ma thapo wi ĩ makönö sanöma töpö pewö na ma tä makokama läapalo kitä ta pi kuu mai. Sanöma töpö pewö na ma tä makokama läapalo pia manu kule, huki wani ipii ma tä makokama tai mi ipö paikö ta o?

3 Waiha äju töpö na ma tä makokama läapalo naio kuki kitä ta pi kuu mai. <Huki sanöma töpö na ma tä makokama waikio kolo kupo pia kule> makö pi kuu mi salo.

4 Önö kutenö, kamakö na ai töpönö wanisala tä thaa tä, ai töpö Teusömo totio mai ĩ töpö na, <Ma tä makokopama läo mi salo> ĩ na pö kuu tihöo!

5 Ma tä tai mio opapa nö kiliapale a. Teusö a thapo pole, ĩ a na ai tänö Teusö a thapo naia kule maaki, Teusö a thapo pole, ĩ a na wanisala tä thaa tä, ĩ ha ai wanö wa tä makokama läapalo taö öpa wi, ĩ ha ĩ ai wa kua mai kitä ta o?

6 ĩ na sa kuu kule maaki, Teusö ma thapo wi ĩ makö pewö maaki, Teusö a thapo pasio mai ĩ töpö na ai wa ekuiki nö, <Ma tä makokama läapalo mi salo> ĩ na ai wa kuu nö kilile. ĩ na ai wa kuu pola mai nököö!

7 ĩ na tä kua tä, Teusö a thapo mai, ĩ ai töpö na makö ekuiki nö, <Tä makokama läapaloö!> ĩ na makö kupaloti manu kule, <ĩ töpö tomöpo mi ipö waikiwököö!> ĩ na kamakönö sa pi thapalama totia alu kuleö! Kamakö na ai töpönö wanisala tä thaö, töpö thomömoö, ĩ na töpö kuaö ha, <ĩ na töpö kua pasio päoö> ĩ na makö kuu totiatalo mi sai.

8 <ĩ na tä kua päoö> makö kuu mi tä, ai makönö, Teusö a thapo naio wi ĩ töpö na wanisala ma tä thaö, ĩ töpö na makö thomömoö, ĩ na makö ta kua pikitiowö.

9 Teusö a kaikanamo sinomo wi, ĩ ha wanisala tä thapo pasile, ĩ töpö pilipalo naio mai kitä. Kama makö mönao sapao maiki. Wano tänö suö tä po totio mane maaki, töpö mamö wanisala apati wi ĩ töpö, ukutupö tä na töpö

noamamo wi ĩ tōpō, ai tiko tā suō na tōpō mamō wi ĩ tōpō, ai wano tōpō na ai wano tōpō mamō silia apa wi ĩ tōpō pewō, tōpō thomōmo wi ĩ tōpō,

10 wani tā na tōpō pi wasiso satia apa wi ĩ tōpō, tōpō polemo pi topa apa wi ĩ tōpō, tōpō hōlapalo opa wi ĩ tōpō wani nai soatawō, tōpō waitili ipii ĩ tōpōnō wani tōkō thomōma soa pāatalo opa wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui, Teusō a kaikanamo pole, ĩ ha ĩ tōpō pilio naio mai kitā.

11 ĩ tōpō kuati kua wi na, ĩ na ai makō kuati kua hōtōtioma. ĩ na makō kuatima maaki, Teusō anō makō ōsi salupalō nō, makō ōsi ausipalōma. Teusō anō makō thapo asa wi ĩ makō kua asa soapasoma. Teusō anō makō totia waikipalōma. Jesus Cristo pata tā, kamakō hai Teusō a ōsi kua tolele ĩ a, ĩ na kilii tōpōnō ĩ na makō thama totioma.

Wa po totia mane, ĩ a na a mamō hāto tihōō!

12 ĩ na tā kua tā, <Wa tā thama pi topa wi ĩ tā thama ti!> ĩ na ai tănō wa noa thaa mai kitā maaki, wa tā thama pi topa wi ĩ tā topa hāto mai kitā. <Wa tā thama pi topa wi ĩ tā thama ti!> ai tănō ĩ na sa noa thamo mane maaki, ĩ sa tā pewō thama mai kitā. <Sa tā thama pi topa wi ĩ sa tā thama kukōma, sa tā thama satimo opa matimōō> ĩ na sa pi kuu salo, <Pāla. ĩ sa tā thama mai kitā> ĩ na sa pi kutii.

13 Ōsimō hamō ai pili pōsōmō kua kutenō, nii tā kua hōtōa. Nii tā kua kutenō, pili pōsōmō kua hōtōa. ĩ na tā kua kule maaki, waiha nii tā, pili pōsōmō, ĩ na tā kui Teusō anō ĩ tā pewō mapamani kitā. Pili makō sai lö kui, ai tiko tā suō na makō mamopō, ĩ pili makō sai kua hanoa mai kitā. Pili makō sai kua tā, kamakō ōsi na Cristo pata tā kukōma, pili makō sai kua. Cristo a na pili makō sai pewō kokapalo kukōpō, kamakō ōsi na Cristo a kua.

14 Cristo a nomasoma maaki, pō Teusō anō a temōa komanōma. Kamakō nomasoma maaki, Teusō a lotete epii ĩ tănō makō temōa hōtōa komani kitā.

15 Cristo a na makō koka kutenō, pili makō sai hai, Cristo makō sai kua hōtōpasoma ta pi kuu mai. Ōnō kutenō, pili makō sai hai, Cristo makō sai kua hōtōpasoma kutenō, wano tōpō mamopalama sinomo pāo wi, ĩ a suō na wa koka nōmōki kitā ta o? Ma. ĩ na kuno mai.

16 Wano tōpō mamopalama sinomo wi ĩ a suō na wa kokaiki nō, makō nō thapaso kukōma, polakapi makō kutioma maaki, sami makō kupasoō. <Ai wa tā nō thaa tā, polakapi makō kuoma maaki, sami makō kupaso kitā> ĩ na Teusō tā waheta kuu.

17 ĩ na tā kua tā, Cristo a, kawa, ĩ na makō koka kua tā, sami makō kupasoō.

18 Suō wa tā po mane, ĩ a na wa mamō wi, ĩ tā na a tokōa totiloō! Ai wanisala wa tā thama, pili wa pewō samipo mai kitā maaki, suō wa tā po mane, ĩ tā suō na wa sapāko kukōma, ĩ wa pewō samia totipasoō.

19-20 Pili makö sai hai, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a hai ĩ a sai ta pi kuu mai. Kamakö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a totokö noai, ĩ a hai ĩ a sai. Teusö anö noa tä na makö tälöma kutenö, kamanö makö thapo waikia kule. Kama makö thapo sapao koo mai kitä. Önö kutenö, pili makö sainö wanisala ma tä thaa mai, toitai tä thaa totioheö! Toitai ma tä thaa totio nö, <Teusö a pitilio opapa nö kiliawö> ĩ na ai ma töpö pi thama kuköpököö!

1 Coríntios 7

Töpö supasolaso wi ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, kamakönö ipa waheta ma tä säököpalö nö, <Paulo ai. Wi na wa pi kuu kule?> makö kuupili, ĩ tä pi na kamakö na ĩ na sa kuu hõtöo pia kule. Pi naka. Wano wanö suö wa tä sua mai, sinoi wa kutile, ĩ tä topa.

2 ĩ tä topa apa kule maaki, suö tä po totia mai, ĩ töpö suö na töpö mamopalo opa päle, ĩ nasimö tä kua apa kutenö, au husopö wa sulöpököö! Suö wanö au heano wa sua soalöpököö!

3 ĩ na tä kua tä, au husopö a na wa isi umao maikiö! Au heano a na wa posö umao maikiö! Makö totipaso totiopököö!

4 Suö kama pili a sai simöo sapao kua koo mai kitä. Peanopö anö pusopö a simöa pasioö. ĩ na tä kua kua wi na, ĩ na wano kama pili a sai simöo sapao kua koo mai kitä. Pusopö anö peanopö a simöa nomöha hõtöoö.

5 Önö kutenö, wa pole, ĩ a na pö umapaso hētupaso hāto ti! ĩ na sa kuu kule maaki, peanopö a, pusopö a, ĩ na kilii töpö aiki <Pi naka. Huki makö mamo paio mai ha, Teusö na makö hapalo paio pia kuleö!> ĩ na ĩ töpö noa thaso pole, ĩ ta topa hõtöa. Teusö a na makö hapaloti pa, ma tä mumi tetea waikipamane maaki, ai tä wakala na peanopö wa, pusopö wa, ĩ na makö kui, ai tä wakala na pö umapaso sapao hētupaso koo tihöo! Makö umapaso hētupaso kōtaköma, wanisala tä thaa wi ĩ tä na makö pälamö pi mosaia apa mi tä, <Wanisala sa tä thaa päöpökö o> Sai tä sai patanö makö thamaö ha, ai tiko töpö na makö sapäkopalo kukö matimöo!

6 <Au husopö wa sai popöo! Suö wanö au heano wa sai po naiopöo!> ĩ na sa kuu ke maaki, makö noa thaa totia mane. <Au wa tä suö po pi topa tä, wa tä popö. Au heano wa sai po pi topa tä, wa tä popö> ĩ na sa kuu päa kule.

7 <Sinoi sa kua kupaloti pole na, ĩ na makö pewö kua kuaö aköna, tä topala pi> ĩ na sa pi kuu kule. ĩ na sa pi kuu kule maaki, sinoi sa kua kupaloti pole, Teusö anö ĩ tä totoa thakö noai na, ĩ na ai töpö pewö na ĩ nasimö ai tä totoa thaa pasio maama.

8 Sinoi makö kupaloti wi ĩ makö, suö makö sinopo koo wi ĩ makö, ĩ na makö kui makö na ĩ na sa kuu kule. <Sinoi sa kua kupaloti pole na, ĩ na sinoi makö kua kupalo naitia tä, ĩ tä topa satia apaö> ĩ na sa kuu alu kule.

9 Ī na tä kua tä, sinoi wa kupaloti kule maaki, <Ki suö sa nö thaa nö toa nö alu kikö õ> wa pi kuu hãtoa tä, au wa suö popöö! Makö pisi ipii makönö ma töpö suö popö. Suö makö lö kui, ĩ na makö kua hõtöo soatapö. <Ki wano sa nö thaa nö toa nö alu kikö õ> ĩ na wa pi kuu wi ĩ au heano wa popöö!

10 Makö supaso waikiso noai, ĩ makö na sa kuu nömöa alu kule. <Suö pö! Au heano a hosa tihöö!> ĩ na makö noa thaa kule. Kama sa pi saimo päo nö, makö noa thaa mane. Ī na Jesus pata tä kuu totia kule.

11 Au heano wa hosalö nö, ai tiko tä wano sua tihöö! Au heano wa sua sapa konöpöö! Au heano wa sua sapa koo mai maaki, ai tiko tä wano sua asa tihöö! Peanopö wa lö kui, au husopö a hosa tihöö!

12 Jesus a thapo mai ma töpö po pole, ĩ makö noa thaa nömöa alu kule. Teusö anö ĩ makö noa thaa mane. Paulo sanö ĩ makö noa thaa alu kule. Wano wanö Jesus wa thapo wi, Jesus a thapo mai ĩ wa suö po kule maaki, au husopö aiki, <Wa po wania maa kule> ĩ na au husopö a kuu tä, ĩ anö Jesus a thapo mi päla tä maaki, a hosa tihöö!

13 <Suö wanö Jesus wa thapo wi, Jesus a thapo mai ĩ wa wano po kule maaki, ĩ wano aiki, “Wa po pi waniha maa kuleö!” ĩ na au heano a kuu tä, ĩ anö Jesus a thapo mi päla tä maaki, a hosa tihöö!> ĩ na kawa na sa kuu naia kule.

14 Au heano anö Jesus a thapo mai maaki, pusopö wa na a sätäapalo totia waikia kutenö, Teusö makö pewö soka kua kule na, ĩ na au heano a wani soka kua totia hõtöa. Au husopö anö Jesus a thapo mai maaki, Jesus wa thapo asale, ĩ wa na au husopö a sätäapalo opa kutenö, ĩ na au husopö a soka kua naia soataa. Ī makö soka mi aköna, Jesus a thapo mai ĩ töpö ulupö kua kua wi na, ĩ na kamakö ulupö kua naina pi. Wa po pole, ĩ anö Jesus a thapo maa kule maaki, kawanö Jesus wa thapo waikia kutenö, Teusö anö au ulu töpö taa soka hõtölöma.

15 Ī na tä kua kule maaki, au heano anö Jesus a thapo mai ĩ anö pusopö wa hosa pi topa apa tä, wa hosa konöpö. Au husopö anö Jesus a thapo mai ĩ anö peanopö wa hosa pi topa apa koo tä, wa hosa konöpö. <Ī a hula hãto tihöö!> ĩ na Teusö anö wa noa thaa mai kitä. Wa pi topapalo kuköpö, Teusö anö wa nakalöma.

16 Suö pö! Jesus ma thapo asale, ĩ suö pö! Kamakö aiki, <Toitai sa tä thatii, Jesus sa ta wäsätii, ĩ na sa kuaö ha, waiha ipa heano anö ĩ sa taa nö, ipa heano anö Jesus a thaa naio hãtoli kitäö!> ĩ na makö pi kuu kule maaki, au heano anö Jesus a taa hãto mai kitäö! Wano pö! Kamakö aiki, <Toitai sa tä thatii, Jesus sa ta wäsätii, ĩ na sa kuaö ha, waiha ipa husopö anö ĩ sa taa nö, ipa husopö anö Jesus a thaa naio hãtoli kitäö!> ĩ na makö pi kuu kule maaki, au husopö anö Jesus a taa hãto mai kitäö!

17 Ī na tä kua tä, <Ī na wa kua pasiopöö!> Jesus pata tänö wa noa thaa noai, ĩ na wa kua hõtötiopöö! Teusö anö wa naka tute tä, wa kua kua noai na, ĩ na

wa kua soatiolöö! Í tä uli pewö hamö töpö kokamo nö, töpö Teusömopalo sinomo wi í töpö pewö na í na sa kupalo kua naia kule.

18 Teusö anö wa naka tute tä, juteu wa kutenö, wa isi ola hanöpamo waikiolasoma salo, í tä uno mapama pi topa ti! Í na tä kua tä, Teusö anö wa naka tute tä, wa isi ola hanöpo maa noai, í a isi ösö hosapamo ti!

19 <Wa ösö hosapamonaso wi í tä topa> í na Teusö a pi kuu mai kitä. <Wa ösö hosapamo mai í tä topa> í na Teusö a pi kuu naio mai kitä. <Teusö sanö wa noa thaa pole, í wa ta hini totiatalo opa wi í tä topa sisaa> í na Teusö a pi kuu sisaö.

20 Teusö anö wa naka tute tä, wa kua kua noai na, í na wa kua kua soatiolöö!

21 Teusö anö wa naka tute tä, ai tänö wa noa mi kalipalama sinomo noai, í wa kuoma? Í wa kuoma maaki, a pi honipo tihöö! Í na tä kua tä, ai tänö wa noa mi kalipalama sinomoti wi, í anö wa thapo pi topa satia mi tä, í a na wa soka kopasopöö!

22 Ai pata tänö wa noa mi kalipalama sinomo pätio noai, í a pata na Jesus Cristo pata tänö wa uni kusöa konöma. Cristo anö wa thaa nömönöpö, wa kusöa konöma. Í na tä kua tä, ai pata tä na noa mi wa kalipalo mai, Cristo pata tänö í wa nakali ha, Cristo a na wa noa mi kalipalo sinomo wi, í wa kua nömöpasoma.

23 Jesus Cristo a iä pö kupalo nö, í a iä pö noa na makö täa konöma. Noa tä na Cristo anö makö tälö nö, makö thapo kule. Önö kutenö, <Ai sanöma töpönö sa thapo kōpökōö!> pö pi kuu tihöö!

24 Ipa pö! Teusö a na makö noimoti nö, Teusö anö wa naka tute tä, wa kua noai na, í na wa kua soatiolöö!

Töpö sinoi í töpö

25 Töpö sinoi, Jesus pata tänö í töpö noa thaa paio maama maaki, kama sa pi saimo nö, makö sinoi makö na í na sa kuu kule. Jesus pata tänö sa pasilipalö nö, sa pi hatuka apöpamanöma kutenö, í na sa pi kuu kule. Kamakö aiki, <Jesus anö Paulo a pi hatukupamanöma kutenö, Paulo a pitilimo kuleö!> í na makö pi kuupökö.

26 <Huki makö pewö pepaloti wi í tä kua waikia manu kule, wa kutia kua waikitile na, í na wa kutio kua soatiopököö!> í na sa pi kuu kule.

27 Suö wa po waikile, í wanö au husopö a hosa pi topa kōo ti! Sinoi wa kupaloti wi í wanö suö tä sua pi topa ti!

28 Í na sa kuu kule maaki, suö wa tä sua pi topa tä, au wa suö suli wi, í tä wanisala mai kitä. Moko wanö au heano a täli wi í tä wanisala naio mai kitä. Í tä wanisala mai kitä maaki, makö supasolasoma, makö pi sokamo kuki kitä. Wa po pole í a, au ulu töpö, í na töpö kui töpö pea tä, makö pi sokamo kuki kitä.

- 29 Ipa pö! Ī na sa kuu kule: Hi masita tä uli mapo piale, ĩ tä wakala atea waikia kule. Huki hi tä uli mapo paio mi tä, makö supaso waikilaso noai, Teusö a na töpö sinoi töpö kalipalo kuati wi na, ĩ na ĩ makö kalipalo kua naitiopököö!
- 30 Makö ököpalo pole, ĩ makö lö kui, ai töpö ököpaloti mi ipii Teusö a na ĩ töpö kalipalo kua wi na, ĩ na makö kua naiopököö! Makö pi mönahapalo opati wi ĩ makö aiki, <Sa pi mönahapalo opa waikia kutenö, Teusö a na sa kalipalo pasio mai kitäö!> makö pi kuu maiki. Wani ma tä täli wi, ĩ makö aiki, <Wani tökö na sa pi wasiso satia apa sisaö> ĩ na makö pi kuu maikiö!
- 31 Hi masita ma tä uli tapa pole, ĩ tä mapo pia manu kule, wani wa tökö suati kule maaki, pe epii wani tökö na a pi luluo sisa tihöö!
- 32 Makö pi honipo opa sinomo wi ĩ sa tä pii mi. Hiki. Ai wano tänö suö tä po mane, ĩ anö Jesus pata tä pi topapalama pi topa kuköpö, Jesus anö tä thaa pi topa wi, ĩ wano tänö ĩ tä thaa sinomotii.
- 33 Ī na tä kua tä, ai wano tänö suö tä po pasile, ĩ anö pusopö a pi topapalama pasiopö, a kalipalo pasio soatitii.
- 34 A kalipalo soatio tä, a pi setekeo opatii. Ī na ĩ a wano kua kuati wi na, ĩ na ai suö tä kua naioö. Pi naka. Ī a suö heanopö mane, ĩ kama pili a sai, kama ösi, ĩ na tökö kui tökönö Jesus pata tä pi topapalama apa sisa kuköpö, Jesus anö tä thaa pi topa wi ĩ suö tänö ĩ tä thaa totitiolöö. Ī na tä kua tä, ai suö tänö peanopö a po pasile, ĩ anö peanopö a pi topapalama pasiopö, a kalipalo pasio soatitii.
- 35 Kamisanö makö pasilipo pi topa apa kutenö, ĩ na sa kuu keheö! Makö noa thaa pi topa päo mai kitä. Tä toita apii tä makoka apa wi, ĩ na ma tä thatala kuati wi, ĩ sa tä pewö pi ipaö. <Jesus pata tä na kalipalo totiopöö!> ĩ na sa kuu alu keheö!
- 36 Jesus a na wa kalipalo sisa pi topa tä, wa husopö kua kule maaki, ĩ au husopö wa nö thaa paio mai ha, wa kua soa tä, <Häö. Ipa husopö a na sa tomöa hätoa maa alu kuleö!> ĩ na wa pii kuu nö, <Ipa husopö sa täa hökköa totia nö tolö sö ö> ĩ na wa pi kupalo sinomoti salo, au husopö wa täa hökköa totilöpöö! Makö supaso hökköpasoa totilöö! Makö supasolaso hökköpasoa totilaso wi ĩ tä wanisala mai kitä.
- 37 Ī na tä kua tä, <Päla. Ipa husopö a kua kule maaki, ĩ sa nö thaa mai kitäö! Ī sa täa pi topa totia mane> ĩ na wa pi kuu totia tä, au husopö wa sai täa totio mai ĩ tä topa höttöa.
- 38 Önö kutenö, au husopö wa täa totili wi, ĩ tä topa kule maaki, au husopö wa täa totio mai ĩ tä topa satia apaö.
- 39 Ī na tä kua tä, pusopö wanö au heano wa po pole, ĩ a temö soa tä, pusopö wanö ai tiko wa tä wano täa maapöö! Au heano a nomaso noai ha, ai tiko wa

tä wano täa pi topa wi ĩ a täa sisalöpöö! Jesus a thapo wi ĩ wa tä wano sulöpöö!

⁴⁰ ĩ na sa kuu kule maaki, <Au heano a nomaso noai ha, sinoi wa kua soatiköma, wa pi mönaha satia apa kitä> ĩ na sa pi kuu kule. <Ĩ na kama sa pi kuu pole, ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ na sa pi thama kuleö!> ĩ na sa pi kuu kule.

1 Coríntios 8

Ukutupö tä na salo a säi totoma sinomo wi ĩ ta

¹ ĩ na tä kua tä, <Sa noama wi tä ukutupö> ai töpö pi kuu wi ĩ tä ukutupö na salo a säi totoma wi ĩ sa ta kateha nömöo pia kule. ĩ tä ukutupö na ai töpönö salo a säi totoma wi, ĩ tä pi na makö pewö pi hatuka apa waikia kule. Makö pi hatuka apa salo, <Ai töpö na sa pi hatuka satia apa> ĩ na makö pi kuu päö. <Sa pi hatuka satia apa> makö pi kuu mi tä, makö noimaso totio nö, <Ai sa töpö pasilipopöö!> ĩ na makö pi kuu sisa kitä.

² <Sa pi hatuka apa waikia kule> ĩ na wa pi kuu pole maaki, ĩ tä pewö na ĩ wa pi hatukua totia apa mai kitä. Teusö a kuu wi ĩ tä pewö na wa pi hatuka apa naia mai kitä.

³ Maaki, kawanö Teusö wa noima apa tä, Teusö anö wa taö öpa kitä.

⁴ ĩ na tä kua tä, <Sa noama wi tä ukutupö> töpö pi kuu wi, ĩ tä ukutupö na salo a säi totoma wi, ai töpönö ĩ pö säi opala kōo wi ĩ tä pi ha sa hapalo nömöo pia kule. ĩ tä ukutupö hai, pata tä sai mai kitä. Teusö a hai, pata tä sai sisawö. ĩ tä na makö pi hatuka waikia.

⁵ Teusö a thapo mai ĩ töpö aiki, <Hi tä hētu hamö sai töpönö sanöma makö noama wi, ĩ sai töpö kupoli ĩ töpö hai, ĩ pata töpö sai. Hi masita tä uli ha ai töpö sai pata kua komopa hōtoi, ĩ töpö hai, pata töpö sai pata nai soatawö> ĩ na töpö kuu. <Pata töpö sai kua. Sanöma töpö kaikanamo totio wi ĩ töpö satehe epii töpö kua naia> ĩ na töpö kuu.

⁶ <Ĩ na ai sanöma töpö kuu kule maaki, ĩ na makö kuu naio mai kitä. Hi tä hētu hamö sami pata tä sai kua satia lasoa> ĩ na Teusö ma noa thaa satiaö. <Pata tä sai hai, ipa hao Teusö a> ĩ na makö kuutoö. ĩ a patanö ĩ tä pewö thapalöma. Teusö ma pi mönahapalama apapö, sanöma makö kua. A pata kaikanamo totio wi, sami a kua sisaa. A kaikanamo totio wi ĩ Jesus Cristo a. ĩ a patanö tä pewö thapalöma. ĩ anö sanöma makö thaa naipalöma. Makö thapalöma kutenö, makö kua matatä.

⁷ Sa kuuhe, ĩ tä na Jesus a thapo wi, ĩ ai töpö pi hatukua mi. ĩ töpönö Jesus a thapo paio mi tä, <Sa noama wi tä ukutupö> ĩ töpö pi kuu noai, ai töpönö ĩ tä ukutupö na salo a säi totoma sinomoma kutenö, huki Jesus a thapo wi ĩ ai töpönö ĩ a säi oa pola nö, <Häö. ĩ tä ukutupö na ĩ salo a totoma noai, ĩ sa salo

sāi oa silia apa nö kiliawö> ĩ na ĩ töpö pi kuu. ĩ töpönö ĩ a salo sāi oa kilia apama kutenö, ĩ na ĩ töpö pi kuu.

8 Pi naka. <Salo wa oaö ha, wa topa> ĩ na Teusö a pi kuu mi. ĩ na tä kua tä, <Salo wa oa mi kutenö, wa topa> ĩ na Teusö a pi kuu hõttöo mi.

9 <“Ukutupö tä na ĩ salo a sāi totoa waikikö noai ĩ a salo oa tihöo!” ĩ na Teusö a kuu mi päla tä maaki, hi sa sāi oalöma, hi anö a sāi oa kili pasile, ĩ anö sa taa nö, “Sa salo sāi oa naiokö o!” a pi kuu nö, a sāi oalöma, “Häo! Ukutupö tä na hi a sāi totoa waikiköma ta sa pi kuu mai, sa tä sāi oa salia saile taköo!” ĩ na a pi wani kuu häto kitäo!> ĩ na pö pi kuu paio totihoö!

10 <Sa noama wi ĩ tä> töpö pi kuu wi, ĩ tä ukutupö pi hĩtale, ĩ a sai pata ha wa pi hatuka asa wi ĩ wanö salo wa sāi oa kai lotia tä, a salo sāi oa kili pasile, ĩ anö ĩ wa taa nö, <ĩ tä ukutupö na ĩ a sāi totoma sinomo wi, ĩ sa sāi oa naiokö o!> kawanö ĩ na ĩ wa pi thama matimöo!

11 Kawanö ĩ na ĩ wa pi thama nö, wa pi hatuka asa wi ĩ tänö a pi kilia apöle, ĩ a ösi waniapali kitäo! Au ai tä pi kilia apa pasile, ĩ a pi na Cristo a säpamoaisoma maaki, wa pi hatuka asa wi ĩ tänö ĩ au ai wa ösi wanisala kopali.

12 Cristo a thapo wi ĩ au ai tä pi kilia apöle, kawanö ĩ wa ösi wania kopalö noai, kawanö ĩ a na wanisala wa tä thama. ĩ a na wanisala wa tä thama kutenö, kawanö Cristo a na wanisala wa tä thaa naioö.

13 Önö kutenö, Cristo a thapo naio wi, ĩ ipa ai anö salo a sāi oa kai lola nö, <Häo. Wanisala sa tä thati hätoa kule> kamisanö ĩ na ipa ai sa pi thama wani ipö pasi salo, <Ipa ai tänö wanisala tä thaa kota maapöo!> sa pi kuu salo, ĩ sa salo sāi oa kota mai kitä.

1 Coríntios 9

Teusö sa ta wäsä makokopö, sa kalipalo wasiso opatii

1 Ai tänö sa simöa maa noai kitä. Cristo anö samakö simöa asalö noai, ĩ ai sa. Kamisanö kamakö hai ĩ Jesus pata sa tä tapa hõttöo kipili. Jesus Cristo a na sa kalipalo opama kutenö, kamakönö Jesus ma täalalöma.

2 <Paulo a lö kui, Cristo anö töpö simönö noai ĩ ai a> ĩ na ai töpö kuu mai kitä maaki, kamakö aiki, <Cristo anö Paulo a simöa nainö noai, ĩ a> ĩ na kamakö kuu asaö. Cristo anö sa simöa maama aköna, Cristo a thapo wi ĩ makö kupo maa noa kipi.

3 Pi naka. Ai töpönö sa huama tä, ĩ na sa kuu hõttöo!

4 Jesus Cristo sama wäsäti pamö ai töpönö samakö iapalama sinomo wi ĩ tä wanisala mai kitä.

5 Jesus pata tänö ai töpö simöa asalö noai ĩ töpö, Jesus a hai ĩ poose töpö, Pedro a, ĩ na kilii töpönö pusopö töpönö Jesus a thapo wi ĩ töpö husopö kai

huu kuati wi na, ĩ na samakö husopö kai huu kua naitioö aköna, ĩ tä wanisala hõtöa mana pi.

6 <Ai töpönö Cristo ta wäsäti wi, ĩ töpö na nii tä, haloï ösökö, ĩ na tökö totota thama sinomoö maaki, Paulo a, Pahanapé a, ĩ na kilii töpönö noa mi Cristo ta wäsäpöö! ĩ na tä kua tä, ai tiko kalipalo wi tä na sitipa kökö noa na töpö kalipalopököö!> ĩ na makö pi kuu hätoa kule?

7 Ai tä sotatumo tä, noa mai ha a iapaloö, wani tä noa mi täli, ĩ na a kuaö. Ai tä pasi lö kui, a hikalimo tä, ĩ kama hai ĩ hikali a na nii tä kuoma, ĩ anö ĩ tä oa mai kitä ta o? Oweha kökö thapo sinomo wi ĩ anö ĩ kökö sui puu koa mai kitä ta o?

8 Kama sa pi saimo nö, ĩ na sa kuu päa mane. Teusö anö Moisés a na nö patapö töpö noa thama noai, ĩ na ĩ ta kuu naia.

9 Moisés anö tä säökökö nö, ĩ na a kuuma: <Tötiiku mokö na paka ma kö kai kalipalo pole, ĩ paka kökö kahi öka maikiö! Kökö oi tä, tötiiku ösö oa soatalopököö!> ĩ na Teusö anö Moisés a na töpö noa thamama. Paka kökö na Teusö a pi honipo päo salo, a kuuma ta o?

10 Kamakö pewö na Teusö a pi honipo salo, a kuuma. ĩ na tä kua tä, ai tä hikalimo nö, nii töpö töaköma, <Tökö nii pewö patasipö tä, sa ösö potehopöö!> ĩ na a pi kuu. Waiha ai tänö mokö pewö patasipöa totilasö ha, wöö a kai ekuiki nö, mopö huköalalö nö, <Hi mopö ha sa ösö potehopökö o!> ĩ na ai tä pi kuu naiö.

11 Kamisamakönö kamakö ösi na Jesus Cristo sama kai uni tösama kutenö, nii tä, wani tä ose wai, ĩ na tä kui, kamakö na ĩ sama tä sulali wi, ĩ tä wanisalale kitä ta o?

12 Ai töpö aiki, <Kotĩtu tili töpönö samakö täpäli kitä> ĩ na ai töpö pi kuu wi, ĩ ta topa manu kule, Kamisamakö aiki, <Kotĩtu tili töpönö samakö täpää naini kitä> ĩ na samakö pi kuu naia aköna, ĩ ta topa satia apöla pi. ĩ ta topa satia apa maaki, kamakö na nii tä, wani tä, ĩ na tökö kui, sama tökö sua maama. <Samakö täpämamo kuköma, ai töpö aiki, “Cristo sa ta hini wani” ĩ na ai töpö pi kuu matimö> ĩ na samakö pi kuu salo, samakö pea kitä maaki, samakö täpämamo mi päla tä maaki, samakö kasiapalo hõtöo kitä.

13 Teusömo wi a sai ha nii tä kule, ĩ tä nii na Teusömo wi a sai ha töpö kalipalo sinomo wi ĩ töpö ösö poteho soataloti sinomo matatä. Teusö a na salo pö totopapö, matakali ti na ĩ salo pö nokama sinomo piale, ĩ töpönö ĩ pö salo see opala hõtöo köo sinomoö. ĩ ma tä taö waikia kule.

14 ĩ na ĩ töpö kua kua wi na, ĩ na Cristo ta wäsäti wi, ĩ na ĩ samakö kua kua hõtöoö. <Cristo ta wäsä sinomo wi ĩ töpö na Cristo ma tä kai a huapole, ĩ makönö nii tä, wani tä, ĩ na tökö kui ma tökö totoa sinomopököö!> ĩ na Teusö anö makö pewö noa thama.

15 Ī na makö pewö noa thama maaki, kamakö na, <Sa täpälöheö!> sa kuu pasio maapili. <Paulo anö wani tä täa pi topa päo salo, tä säöka päa kule> Ī na pö pi kuu ti! <Paulo anö noa mi Cristo ta wäsä totiatalo opatii> Ī na makö thama pia salo, sa oi luki kitä maaki, <Nii tä, wani tä, ĩ na tökö kui tökö na sa täpälöheö!> sa kuu mai kitä.

16 <Kawanö sa wäsä sinomo totihoö!> ĩ na Teusö anö sa noa thama. Ī na Teusö anö sa noa thama kutenö, kamisa aiki, <Cristo sa ta wäsä wi ĩ sa totiatalo opa asawö> ĩ na sa kuu mane. Cristo sa ta wäsä mi aköna, sa pepalo opa hōtōtila pi.

17 Teusö anö sa noa thaa maama aköna, kama sa pi saimo päo nö, <Cristo sa ta wäsä pi topa kuleö!> ĩ na kama sa pi kuu päoma aköna, kamakö na noa sa tä täli pi. Maaki, kama sa pi saimo päo maama. Teusö anö sa simöama.

18 Önö kutenö, kamakö na noa sa tä täa mai kitä. Ai sanöma makö na noa sa tä naka pikila nö kuno mai, Cristo sa ta wäsä sisatio nö, sa pi topapalo opaö. Cristo sa ta wäsäti pamö sa pi topa apa wi, ĩ ipa noa tä waikiwö. Sanöma makö na, <Cristo sa ta wäsä sinomo kutenö, ipa noa ma tä pio mi salo> ĩ na sa kuu mai kitä.

19 Ai töpönö noa mi sa kalipalama sinomo wi ĩ sa mai kitä maaki, <Ai töpönö Cristo a täalalö nö, töpö satehea apöpaso wi, ĩ töpö na sa kalipaloti kuköpö o! Ī töpö na Cristo sa ta wäsä totio kuköpö!> ĩ na sa pi kuu alu kipili.

20 Juteu töpö na Jesus sa ta wäsäti tä, ĩ juteu töpönö Jesus a thapo kuköpö, juteu töpö kua kuati wi na, ĩ na sa kua kua naitioma. Moisés sa kai a hini sinomo wi ĩ sa nai mai kitä maaki, <Juteu töpönö Jesus a na juteu töpö thapo kuköpö!> ĩ na sa pi kuu salo, juteu töpönö Moisés a kai a hini kua wi na, ĩ na Moisés sa kai a hini kua naia päa.

21 <Juteu töpö pasi mai ĩ töpönö Jesus Cristo a thapo naiopö!> ĩ na sa pi kuu salo, ĩ töpö na Cristo sa ta wäsä tä, Moisés anö pata töpö noa thaa noai, juteu töpö pasi mai ĩ töpönö ĩ ta hini mi kuati wi na, ĩ töpö na sa kutia tä, ĩ na ĩ sa ta hini mi kua naiwö. <Teusö anö makö noa thaa wi, Paulo anö ĩ ta hini mi ipö!> ĩ na pö pi kuu ti! Cristo anö makö noa thaa pole, ĩ sa ta hini totiatalo opaö.

22 Ī na tä kua tä, ai töpö utitii töpönö Cristo a thapo naio kuköpö, ĩ töpö na sa kua naitia tä, ĩ töpö utiti kui na, ĩ na sa utiti kuö naiwö. <Jesus sa ta wäsä kuköma, sanöma töpö satehe epii töpönö Cristo a thaa totalalöpököö!> ĩ na sa pi kuu salo, ĩ sanöma töpö pewö kua kuati wi na, ĩ na sa kua kua naitii.

23 Cristo ta topa apöle, ai töpönö ĩ ta hini totiopö, ĩ töpö pewö kua kuati wi na, ĩ na sa kua kua naitioö. Ī töpönö Cristo ta topa apöle ĩ ta hini polai, ĩ tänö ai töpö pi topapama kua wi na, kamisanö Cristo sa ta wäsä pole, ĩ tänö sa pi topapama kua naioö.

24 Noa tä suli pia salo, satehe epii töpö läläsoma maaki, sami ai tä läläa palua asapaso wi, ĩ anö noa tä sua asali. Ī na tä kua wi, ĩ ma tä taö waikia. Töpö

läläpalo nö, töpö kasiapalo kua wi na, ĩ na pö kasiapalo kua totio hõtöoö!
Kamakö na Teusö anö noa tä totoköpöo!

²⁵ Töpö läläpalo wi ĩ töpö, pola a na töpö inamo wi ĩ töpö, töpö säso wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, <Witi pili anö tä noa sua asali? Sa lotete epö asai, ĩ sanö sa tä noa sua asalöpököo!> ĩ na ĩ töpö pi kuu salo, töpö wapamo opati nö, töpö wasiso opatii. Saa nakö hena hesowa silikito haio opa wi, ĩ nakö noa hesowa thati ha, töpö wasiso opatii. Noa tä palimi ipii, Teusö anö ĩ tä totoa piale, ĩ tä pi ha kamakö wasiso opa hõtöoö.

²⁶ Önö kutenö, sa läläa salilia apösolöö. Töpö säso wi ĩ töpö pi mosaia apa kua kule na, ĩ na sa pi mosaia apa kua hõtöa.

²⁷ <“Ai töpö na kawanö sa kai a wäsä waikioma maaki, huki wa pi tomöpo maneö! Noa wa tä täa mai kitäo!” ĩ na Teusö a kuu matimöö!> ĩ na sa pi kuu nö, kama sa kasiapalo opatii. Kama sa uni säa sapa kopasoö, kama sa uni simöa sapa kopasoö, ĩ na sa kuatii.

1 Coríntios 10

Nö patapö töpö kua kuati noai na, ĩ na makö kua maapöo!

¹ Ipa pö. Moisés a na kamisamakö hai ĩ pata töpö nokapaloti noai ĩ tä na pö pi motio tihöo! Ilasi tä komo ha pata töpö pewö hupalotima. Kosoto tuu pata hanahai tuu pata tekukumakö noai ĩ hamö ĩ pata töpö pewö pökatökö lasoma.

² Jesus a thapo wi ĩ töpö mäi ömamo kua wi na, ĩ na ĩ töpö kua hõtöoma. Moisés a na ĩ töpö pewö nokapalo sinomoti wi ĩ töpö pewö kupasopö, ilasi tä komo ha Moisés anö nö patapö töpö kai huulöö, kosoto tuu komo pata hamö ĩ töpö pökatöpasolöö, ĩ na ĩ töpö kuama.

³ Teusö anö nii tä totoakö noai ĩ tä nii na ĩ töpö pewö ösö pewö potehoö,

⁴ Teusö anö maa tuu totota noai ĩ tuu na ĩ töpö pewö amisipaloö, ĩ na ĩ töpö pewö kuatima. Teusö anö maa ma tapamomanö noai ĩ ma na maa tuu halaso noai, pata töpö pewönö ĩ tuu kopala apatima. ĩ maa ma hai, pata töpö na ĩ ma nokapaloti noai, ĩ Cristo a uni kuoma. ĩ töpö na Cristo a nokapalo totitioma.

⁵ ĩ na tä kuama maaki, satehe epii ai töpö na Teusö a pi mönaha maama. ĩ töpö na a hĩsosoma kutenö, poke poke tä uli hamö wasimö töpö huu soalö pamö, ĩ töpö nomapoolöma.

⁶ Önö kutenö, kamakö pewö pi mosawipamanöpö, ĩ nö patapö töpö na Teusö anö ĩ na ĩ tä thamama. ĩ töpönö wanisala tä pi ipa kuati noai na, ĩ na ma tä pii kua maapököo!

⁷ ĩ töpönö Teusö a thapo mai, <Sa totiapala wi tä ukutupö> töpö pi kuu wi ĩ töpö ukutupö thapo kuati noai na, ĩ na makö kua maikiö! <ĩ töpö iapalo opa nö, tuu wasui tuu koa tikilio opa nö, töpö paöpalo opama> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

- 8 Tiko töpö suö na makö mamö maapököö! Tiko töpö suö na ai pata töpö mamonaso noai, ĩ tä wakala ha soatawö ĩ töpö satehe epii, 23.000 töpö kui töpö noma soatalasoma.
- 9 ĩ töpönö Teusö a wapa nö, <Wanisala sama tä thaa kule maaki, Teusö anö samakö peama häto mai kitäö!> ĩ na ĩ töpö pi kuuma kutenö, olö kökö wasunö ĩ töpö nomanasoma. ĩ töpönö Teusö a wapa kua noai na, ĩ na pö kua tihöö!
- 10 Ai nö patapö töpö aiki, <Moisés a kuati wi ĩ tä wanisala> ĩ na ĩ töpö kuu kua noai na, ĩ na pö hapalo kua tihöö! <Moisés a kua wi ĩ tä wanisala> ĩ töpö kuuma kutenö, äju tänö töpö sä sinomo wi ĩ anö ĩ nö patapö töpö sälalöma.
- 11 Ai töpö pi mosaia totipamanöpö, ĩ nö patapö töpö na ĩ na tä thama pasioma. Huki hi tä wakala pewö mapo kōo pia manu kule, kamakö pewö pi mosawipamanöpö, ĩ pata töpö kuati noai, waheta tä na ĩ tä säökököma.
- 12 Önö kutenö, <Wanisala sa tä thaa mai kitäö!> ĩ na wa pi hole kuu wi, ĩ wa pi mosaia totikiö! Wa pi mosaia mi tä, wanisala wa tä thaa matimöö!
- 13 Wanisala tä thaa pi topa wi ĩ tä na ai tänö wa simöa kuati wi na, ĩ na wanisala tä thaa pi topa wi ĩ tä na ai sanöma töpö pewö simöa kua sinomo naitioö. Wanisala tä thaa pi topa wi ĩ tä na ai tänö wa simöati kule maaki, Teusö anö wa hulapa mai kitä. Wa noama apa nö, wanisala wa tä thaa pia tä, <Ĩ na pätawö> ĩ na Teusö a kuu nö, wa pi hatuka totipamani kitä. Wa ösi lotetea totipamanöma, wanisala wa tä thaa sapa kota mai kitä.
- 14 Ipa noi pö! Önö kutenö, <Hi tä ukutupö pi hĩtale, ĩ tä ukutupönö sa noamapököö!> ĩ na pö kuu tihöö! Pö Teusömo sisaaö!
- 15 Kamakö pi hatuka apa kutenö, ĩ na sa kuu kule. Sa kuu pole, ĩ tä na makö pi tapomo totihoö!
- 16 Makö Teusömo tä, ma tuu pi wai kopala wi, ĩ tuu na, <Aitaköö!> ĩ na Teusö na makö kuu sinomo wi, ĩ ma tuu kopala tä, Cristo a na makö pewö uni kokapalo nö, Cristo ma iä pö kopala ösöha totalali. ĩ na tä kua tä, ĩsa ma äi nakasilalö nö, ĩ ma äi oalali wi, ĩ makö pewönö Cristo pili ma sai uni oa ösöha hõtöalali.
- 17 Sami ĩsa äi na makö ia ösöha kutenö, kamakö satehe epö maaki, sami makö pewö kua totia kule.
- 18 Juteu töpö na pö pi tapoa nömöikiö! ĩ ai töpö kokamo nö, Teusö a na salo a totoköpö ĩ salo a ĩsima piale, ĩ salo a see wai na ĩ juteu töpö iapalo tä, <Ĩ töpö pewö Teusömoti kule> ĩ na ĩ töpönö ai töpö pi thamaö.
- 19 <“Sa noama wi ĩ tä ukutupö” ai töpö pi kuu wi, ĩ tä ukutupö hai, ĩ pata tä saiö!> sa kuu kule ta o? <Ĩ tä ukutupö na nii tä totoma sinomo wi, ĩ a ukutupö hai, pata tä sai kutenö, ĩ a ukutupö na nii ma tä totoa sinomopököö!> ĩ na sa kuu kule ta o?

20 Ma. Ī na sa kuu mane. Teusö a thapo mai ĩ töpönö ĩ nasimö a ukutupö na nii tä totoma wi, sai töpö na ĩ töpönö ĩ nii tä totoma pasioö. Sai töpö na makö pi kuapalo wi ĩ sa tä pii mi ipöö!

21 Cristo pata tä hai ĩ ma tuu koaö, sai töpö hai ĩ ma tuu koa naioö, ĩ na makö kua maikiö! Cristo pata tä hai ĩ ma tuu koa waikia manu kule, sai töpö hai ĩ ma tuu uni koa naio pikio maikiö! Cristo pata tä hai ĩ nii ma tä oa waikia manu kule, sai töpö hai ĩ ma tä nii oapala naio häto pikio maikiö!

22 Cristo ma hīsoma maapököö! Cristo a na makö lotetea satia apa hōtöa kule ta o? Ma. Cristo ma hīsomanöma, Cristo anö makö peama hōtöki.

<Teusö a totiatalo opa asawöö!> ĩ na ai töpö pi thama totihoö!

23 Wa tä thaa pi topa wi ĩ wa tä thaa kuköma, <Ī tä thaa tihöö!> ĩ na ai pata tä kuu mai kitä maaki, wa tä thaa pi topale, ĩ tä topa hätoa mai kitä. Wa tä thaa piale, ĩ wa tä thaa tä, ai pata tänö wa wasu mai kitä maaki, ĩ wa tä thaa kuköma, ai sanöma wa töpö pasilipa häto mai kitä.

24 <Kama sa pi topa sapa kopamonasopöö!> ĩ na a pi kuu tihöö! <Ai sa pi wani mönaha apöpamanöpöö!> ĩ na a pi kuu sisaaö!

25-26 Hi masita tä uli lö kui, Teusö a hai ĩ tä uli. Hi masita tä uli ha tä pewö kupai, Teusö a hai ĩ tä pewö. Teusö a hai ĩ tä pewö kutenö, salo a suta sinomo taso wi ĩ a sai ha salo a kulati, ĩ a salo oa kili tihöö! Ī wa salo oa pia salo, <Wi na hi salo a kuama?> a kuu häto tihöö!

27 Jesus Cristo a thapo mai ĩ aiki, <A liasoö!> kawa na ĩ na ĩ a kuu ha, wa lio naia tä, kawa na tä totoki wi, ĩ tä pewö oalöö! <Wi na hi tä kuama?> a kuu häto tihöö! <Ī nasimö tä salo waniö!> ai tä kuu ha, kawa aiki, <Hi sa tä oa silia apa nö kiliale ia!> wa pi kuu matimö.

28 Ī na tä kua tä, <“Sanöma töpö totiapalapö tä” ai töpö pi kuu wi ĩ tä ukutupö na hi a salo totoa waikikö noai, ĩ a salo> kawa na ĩ na ai tä kuu pätasö ha, ĩ a salo oa tihöö! Kawa na ĩ a salo totoki wi, ĩ aiki, <Kawa na hi a salo toita häto mai kitä> ĩ na a pi kuapaloö ha, ĩ a salo oa häto tihöö!

29 A pi wani kilihia apöle, ĩ a waninö salo a totoki ha, ĩ a salo oa tihöö! <Salo sa oaö ha, ai tä pi kiliha pasia päla tä maaki, ĩ sa salo oa satia apa kitäö!> ĩ na wa pi kuu kule? <Sa ia satimo wi ĩ tä wanisala mane> wa pi kuu alu kule?

30 <Teusö a na sa hapalo nö, “Aitaköö! Hi wa salo totopi keö!” ĩ na sa kuu alu kule maaki, wi na ki a pi kuu salo, a pi wani kilia pasia pikia apa kule?> ĩ na wa pi kuu kule?

31 Pi naka. <“Teusö a totiatalo opatiwö” ĩ na ai sa töpö pi thamapö, ĩ na sa kuaö> ĩ na makö pi kuu sinomoö! Makö iaö, makö amasioö, ĩ na makö kua tä, <Teusö a totiatalo opatiwö> ĩ na ai ma töpö pi thamaö! <“Teusö a totiatalo opawö” ĩ na ai sa töpö pi thama pia salo, ĩ na sa kuatii> ĩ na pö pi kuu sinomoö!

32 Juteu töpö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö, Teusö a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö ösi wanisalama tihöö!

33 ĩ na kamisa kuaö. Teusö anö sanöma töpö pewö täapa kōo läo wi, ĩ sa tä pi ipaö. ĩ sa tä pii kutenö, <Sa töpö pewö topamapo pi topa kule. Hi kamisanö sa töpö ösi wanisalama pola nö kuno mai, sa töpö pi makokoa kopamanöpöö!> ĩ na sa pi kutii. <Kama sa pi makokoa kōa sisapasopököö!> sa pi kuu pola nö kuno mai. <Ai töpö satehe epii sa töpö pi totiapala apa naio soatapököö!> ĩ na sa pi kuu sinomoö.

1 Coríntios 11

1 Cristo sa uöma kua wi na, ĩ na kamakönö sa uöma kua höttöoheö!

Wano töpö, suö töpö, ĩ na töpö kui töpö Teusömo tä, suö töpö noa thaa noai ĩ ta

2 Sa kuati wi ĩ tä na makö pi motia maa kule. Kamakö na Cristo sa ta wäsä toleapili, ĩ ma ta hini totio opa thali. Önö kutenö, <Makö topa apa> ĩ na sa kuu kule.

3 Sa kuu piale ĩ tä na pö pi hatukuikiö! Cristo anö wano töpö pewö simöa sinomo wi ĩ Cristo a. Wano töpönö suö töpö simöa sinomo wi ĩ töpö wano. Teusö anö Cristo a simöa sinomo wi ĩ Teusö a.

4 Pili a he na ösö sohopo wi, wano tänö ĩ ösö soholö nö, Teusö a na ĩ a wano hapaloö, Teusö a kai a wäsäö, ĩ na ĩ a wano kua tä, ĩ anö Cristo a komopamani.

5 Pili a he na suö tänö watata ösö sohopo mai ha, Teusö a na a hapaloö, Teusö a kai a wäsäö, ĩ na ĩ a suö kua tä, kama hai ĩ peanopö a komopamani. Ai suö tä he manopasoma, tä he mömomö pi kilih ipö kui na, ĩ na suö tänö Teusö a kai a wäsä tä, watata ösö sohopo mane, ĩ na ĩ tä mömomö pi kilih kuö hötöwö.

6 Suö tänö watata ösö sohopo mi tä, a he manoa soatasopökö. A he wani manoa nö kilipasoma salo, watata ösö sohoapala kuköpö.

7 Teusö a toita apii ĩ a patamo wi, wano töpönö ĩ tä tamamopö, Teusö anö ĩ töpö wano thapalöma kutenö, <Ösö sohopo wi, wano töpönö ĩ ösö sohopotöö!> tä kuu wi tä kua mai kitä. Teusö a toita apii ĩ a patamo wi, wano töpönö ĩ tä tamamoö, ĩ na wano töpö kuaö. ĩ na tä kua tä, wano töpö toitali töpö patamo wi, suö töpönö ĩ tä tamamoö, ĩ na suö töpö kuaö.

8 Sömi tä sai tä, Teusö anö wano tä nemonāu tälö nö, suö tä thapalöma. Wano tä lö kui, ĩ suö tä nemonāu kuo pasio maama.

9 Suö tä pi na wano tä thapa maama. Wano tä pi na Teusö anö suö tä thaa nömpalöma.

- 10 Önö kutenö, peanopö töpönö pusopö makö simöa wi tä tamamopö, suö makö he na watata ösö sohopöö! Suö makö he na ösö sohoö ha, äju töpö mamö teteo sinomo wi ĩ töpö pi hähämo mai kitä.
- 11 Peanopö makönö au husopö ma töpö simöa sinomo wi maaki, kamakö pewönö Jesus Cristo ma thapo waikiköma kutenö, wano makö na suö töpö kupalo kua naitioti kua wi na, ĩ na au husopö töpö na wano makö kupalo kua hõtötii. Wano makö kua mi tä, suö töpö pepalo kua wi na, ĩ na suö töpö kua kua mi tä, ĩ na wano makö pepalo kua hõtöoö.
- 12 Wano tä na suö tä kupasoma. ĩ na tä kua tä, suö tä na wano tä ose kupasoö. ĩ na tä kua kule maaki, wano töpö, suö töpö, ĩ na töpö kui, Teusö anö ĩ töpö pewö thapali.
- 13 Suö wa he na watata ösö sohola nö kuno mai, Teusö a na wa hapalo pole, ĩ tä topa apöle kitä ta o? Wi na makö pi kuu kule?
- 14 Teusö anö sanöma makö thapalö noai, ĩ makö aiki, <Wano tä hunuku lape epii ĩ a möamö wanisala> ĩ na ĩ makö pi thamaö.
- 15 ĩ na tä kua tä, suö tä hunuku lape epii ĩ a suö möamö toita apö. Pili a he na pili a hunuku sohopö, Teusö anö ĩ suö tä na pili hunuku totomaö.
- 16 Ai tä aiki, <Makö Teusömo tä suö töpönö watata ösö sohopo mane maaki, ĩ tä topa hõtöa> ĩ na ai tä kuu kule maaki, <Suö makö he na watata ösö soholö nö, Teusö a na makö hapalopököo> ĩ na kamisamakö kuu pasio thali. ĩ töpö uli pewö hamö ai töpö Teusömopalo hõtöo wi, ĩ na ĩ töpö kuu hõtöoö.

Cristo a uni opalati wi ĩ ta

- 17 Kamisanö makö noa thaa pia kule. Makö kokamopalo kule maaki, makö Teusömo makoka totio maa thaliö! Makö pasilipaso totio mai, makö wanisalama hētupasoö. Önö kutenö, <Kamisanö makö noa thaa pole, makö a topa apati alu kuleö!> makö noa thaa mane.
- 18 <“Töpö Teusömo kule maaki, töpö Teusömo totio mai, töpö hölapalo opa nö, töpö kokamo selekeo opa päo thaliö!” ĩ na sa tä kuu hini pole, ĩ pitili ta hätowö> ĩ na sa pi kuu kule.
- 19 Makö kokamo selekeapalo wi, ĩ tä topa mane maaki, makö kokamo selekeapalo opa päa manu kule, ai makö Teusömo makoka asale, ai töpö na ĩ makö hatuka apa asaö. ĩ tä topa.
- 20 ĩ tä topa kule maaki, makö kokamo pola nö, Jesus Cristo pata tä na makö iapalo totio maa noa thali.
- 21 Makö iapalo tä, ai töpö ia pasio paio mai ha, ai makö ia asa waikitaö, ai makö iapalo asala tä, ai töpö oi pasi soawö, ai makö polemo tikilipalo opa asa waikitaö, ĩ na makö kua silia apati nö kiliawö.

22 Ī na kuno mai. Kamakö sai pö na makö ösö potelasö, makö ösö potepalo pa ma tuu koa tikilia soalali, makö kua wi, kamakö hai a sai kua mi ta o? Teusömo wi ĩ ma sai häsiapo alu kule ta o? Nii tä na töpö honimopalo wi ĩ ma töpö pi kilihipama pi topa kule? Ī tä pi na wi na sa kuupö? <Makö topa waikia kule> ĩ na sa kuupö? Ma. Ī na sa kuu mai kitä.

23 Kamisa na Jesus pata tänö ta wäsä paio noai, kamakö na ĩ sa ta wäsä tolea nömöo kipili. Jesus pata tä monima noai ĩ tä mumi ha Jesus anö ĩsa äi sulö nö,

24 Teusö a na, <Hi ĩsa wa äi totopi ke. Wa totiatalo opawö> a kuu nö, ĩ ĩsa äi nakasipalö nö, <lka. Hi äi hai, kamisa sai. Kamisa na makö pi tapoiki nö, äi oalöö!> ĩ na a kuuma.

25 Ī na a kuu nö, ĩ töpö ia matalo nö, Jesus anö ĩsa äi täa thatalö noai na, ĩ na kaukösö a täa thaa nömötalö nö, <Teusö anö sanöma makö noa thaa wi ĩ tute ta kua. “Huki Teusö sanö Jesus a iä pönö sanöma makö nö läpo kuki kitä!” ĩ na a iä pö noa thamo wi, hi ĩ tuu. Hi ma tuu koa pola nö, kamisa na pö pi tapoa totikiö!> ĩ na Jesus a kuuma.

26 Önö kutenö, ĩsa ma äi oali, pili ma tuu koali, ĩ na ma tä thalalö nö, Jesus pata tä nomaso noai ĩ ma ta wäsäti alu kule. Jesus a huu koo paio mi tä, ĩ ma ta wäsä kōatalotipö.

27 Ī na tä kua kutenö, Jesus a na ai wa pi tapomo totio mai, Jesus wa sai uni oa holisimoö, pili wa iä pö uni koa holisimoö, ĩ na wa tä thama tä, Jesus pili a sai, pili a iä pö, ĩ na tä kui ma tä komopamani.

28 Önö kutenö, kawa aiki, <Sa holisimo hätoa alu kuleö! Sa kuati wi, ĩ sa tä makokama totio mi salo!> ĩ na wa pi tapomo nö, ĩ na wa pi kuu totiopököö! Ī na wa pi kuu totio paio nö, ĩ ĩsa wa äi oali, pili wa tuu koali, ĩ na ma tä thamapököö!

29 Jesus pili a sai na wa pi kua mi päla tä maaki, ĩ wa sai oali, pili iä pö koali, ĩ na wa kua tä, Teusö aiki, <Wanisala wa tä thaa ke> ĩ na a kuu kitä.

30 Ī ma sai oa holisimoö, pili ma iä pö koa holisialali, ĩ na ma tä thalalöma kutenö, ai makö satehe epii makö utiti, ai makö saliaö, ai makö nomapoö, ĩ na makö kuatii.

31 Ī na makö kuati kule maaki, <Sa holisimo wi ĩ sa tä pewö hosali kitä!> ĩ na makö pewö pi kuu totia paia tä, Teusö anö makö peama mai kitä.

32 <Wi na Teusö a pi kuu salo, makö peama kule?> ĩ na makö pi kuu hätoa kule. Pi naka. Teusö a thapo mai ĩ töpö na, <Makö nomano nö, makö pepalo opa soatiopöö!> ĩ töpö na ĩ na Teusö a kuu kua wi na, ĩ na kamakö na ĩ na huki a kuu wani salo, huki makö peama soataö. Huki makö peamaö ha, Teusö a na makö pi hatuku kuki. Makö pi hatukuiki nö, makö nomano nö, makö peama kota mai kitä.

33 Ipa pö! Önö kutenö, Cristo ma uni na makö iapalopö, makö kokamo tä, ai tä ia pasio paio mai ha, wa ia soata maikiö! Makö iapalo ösöho soatopököo!

34 Ai wa oi ipö salo, au sai a na wa ösö potepalo pasio paitapököo! Ī na makö kua mi tä, makö iapalo isi waniho soa päataloti tä, Teusö anö makö peama matimö. Kamakö na sa waloiki nö, ai tä pi na makö noa thaa nömöo kitä.

1 Coríntios 12

Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö tä totoma wi ĩ ta

1 Ipa pö. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö tä totoma wi, ĩ tä na kamisanö makö pi hatukupama pia kule.

2 Teusö ma thapo paio mi tä, <Hi ukutupö tänö sa noama apa kitä> makö pi kuu noai, ĩ tä ukutöpö hapalo tai mi ipii, ĩ töpö ukutupönö makö simöa nö, makö hanoama sinomotima. Ī ma tä pewö a taö öpa waikila nö, ĩ makö pewö.

3 Önö kutenö, sa kuu piale, ĩ tä na makö pewö pi hatukua totia hõtöloö! Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö wa hapalama tä, <Jesus a wanisala apöö!> ĩ na wa kuu tikilio mai kitä. Ī na tä kua tä, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö wa hapalama mi tä, <Jesus a hai, ĩ pata tä saiö!> ĩ na wa kuu hõtöo mai kitä.

4 Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ai tä totoö, ai tiko tä totoki, ai tiko tä totoki, ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ na tä totoma thama sinomoö maaki, sami anö ĩ tä pewö totoma setekeo opaö.

5 Teusö a na makö kalipalo tä, makö kalipalo setekepalo opa kule maaki, sami pata tä na makö kalipaloö.

6 Teusö anö makö pewö pasilia waikipalöma kutenö, makö kalipalo pi satehepo taö öpaö. Makö pewö kalipalo pi satehepo kule maaki, makö pewö pasilipo wi, sami ĩ Teusö a kua.

7 <Kamisa na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a ta kalipalo opatiwö> ĩ na Teusö anö makö pi thama pia salo, Teusö a thapo wi, kamakönö ĩ ai töpö pasilipo taö öpa wi, kamakö pewö na Teusö anö ĩ nasimö tä pewö totoma hätäpoö.

8 Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ai tä pi mosawipalöma kutenö, ĩ anö ta wäsä pi mosaia apa kuki. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ai tä na tä taömanöma kutenö, ĩ anö ai tä na ta wäsä toleaö.

9 Ī na tä kua tä, <Jesus Cristo a lotete epö kutenö, ĩ tä pewö thaa taö öpa kitä> ai tä pi kuu taö öpa asa wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ tä totoki. Ī anö ai tä na, ai töpö salia apa wi ĩ töpö toama taö öpa koo wi, ĩ tä totoa toleki.

10 Ai tä na, tä aipöama taö öpa wi ĩ tä totoa pasioö. Ai tä na, Teusö ta wäsä taö öpa pasio wi ĩ tä totoa soka pasiki. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ai tä pi hatukua totipalö noai ĩ aiki, <Hi anö Teusö a kai wäsäö. Ki anö pasiwö, sai töpö kai thapo pasio wi, ki ĩ a wani pasiwö> ĩ na ai tä kuu tao opaö. Ī na tä kua

tä, ai tä hapalo aipöa apa wi, ĩ tä toto. Ai tänö a hapalo aipö öpii, ĩ ta hini nö, kama kai sai na ta wäsä kōo wi, ĩ tä totoki.

11 Sami Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ tä pewö totomaö. ĩ anö tä totoa pi topa wi, ai tä na ai tiko tä totoki, ai tä na ai tiko tä totoki, ai tä na ai tiko tä totoki, ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö tä totoa setekea thaki.

Ai sanöma tänö Cristo a thapo pole, ĩ kawa hētu nai soatawö

12 Sami sanöma pili tä waikiwö maaki, a uni pewö satehea apa. Pili a he, pili a sömöka pewö, pili a wakö pewö, pili a poko pewö, ĩ na tä sälähäa apa kua kule maaki, sami pili a sai kua makokoa. ĩ na tä kua kule na, ĩ na Cristo a na ĩ na tä kua hötöa.

13 Sami Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö uni mäi ömananö nö, Cristo a na makö pewö kokopalöma. Ai tä hai, juteu tä, ai tä hai, juteu ta hilo pasia mane ĩ a, ai tä lö kui, pata tänö a noa mi kalipalama pasitio wi ĩ a, noa mi ai tä kalipalo pasio mai ĩ a, ĩ na makö kua kua kule maaki, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö Cristo a na makö pewö kokopalöma. Teusö anö sami kama ösi kua tolele ĩ a na makö uni pewö nö koamananö nö, kamakö pewö na kama ösi kua tolele ĩ a titiköma.

14 Sami pili wa sai na maaki, satehe epii ai tä säläha apa. Sami ai tä sätäa sisa mai kitä. Pili ami, pili wasapöna, pili maeko, ĩ na tä kui tä satehe epii tä säläha apa.

15 Pili ami huu wi ĩ ami hapalo nö, <la wi ĩ sa ami pasi mi kutenö, pili tä sai na sa sätäo wi ĩ sa pasi mai kitä> ĩ na pili ami huu wi tä kuu kule maaki, pili a sai na ĩ a ami pi sätäa naia soataa.

16 ĩ na tä kua tä, <Kamisa hai, pili sa mamö mi kutenö, pili a sai na sa sätäo naio wi ĩ sa mai kitä> ĩ na pili sömöka kuu kule maaki, pili a sai na a sätäa naia soata kule.

17 Pili a sai na pili mamö pata sätäa sisa aköna, ka pi tänö ta hinina pi? Pili a sai na sami pili a sömöka sätäo sisa aköna, ka pi tänö tä nisa pasila pi?

18 Teusö anö pili tä sai na sami tä sätäama maama. Pili mamö, pili sömöka, pili ami, pili koso, pili pösömö, ĩ na tä kui, Teusö anö ĩ nasimö tä pewö sätäama pi topa apa nö, pili a sai na ĩ tä pewö sätäa thaa soamaköma.

19 Sami tä sätäa sisamaköma aköna, pili wa sai tomöpalo mana pi.

20 Önö kutenö, sami pili tä sai na maaki, ĩ tä pewö sälähäa soataa.

21 Pili tä sai na ĩ tä pewö sälähäa soata kutenö, pili mamö aiki, pili ami na, <Kamisanö wa pii mai kitä> ĩ na pili mamö kuu mai kitä. Pili ami huu wi ĩ ami na, <Kamisanö wa pii mai kitä> ĩ na pili he kuu hötöo mai kitä.

22 Pili wa sai na ai tä sätäle, ĩ tä na, <Hi tä utiti ipö nö kili a> ĩ na wa pi kuu kule maaki, ĩ tä kua naia mi aköna, pili wa topapalo mana pi.

23 Ai tä na, <Hi a wani komoapalo pasitile> ai töpö pi kuu salo, ĩ wa hösökapalama apaö. ĩ na tä kua tä, ai tä möamö wanisala apö pasii, ĩ wa tä totiapala satimo opa soatioö. ĩ tä na, <Hi tä mömomö kilih ipö pasiwö> ĩ na wa pi kuu salo, ĩ wa tä nö läpo pasia.

24 Ai tä möamö toita apii, ĩ wa tä totiapala waikia kutenö, <Ĩ tä totiapala totioö!> tä kuu satimo wi tä kua mai kitä. Önö kutenö, <Ai tänö ĩ pili tä totiapala pasio mai, ĩ tä totiapala totiopököö!> ĩ na Teusö a pi kuu nö, pili wa thapalöma.

25 Önö kutenö, sami wa maaki, wa tä sälähämapo pole, ĩ tökö wanihaso mai kitä. ĩ tökö pewö noimaso totio opaö.

26 Sami ai tä pea tä, ĩ tökö pewö pea ösöho naioö. Ai tänö sami ai tä totiapala tä, ai tökö pewö pi mönaha naia soataa.

27 ĩ na tä kua tä, Cristo pili a sai lö kui, ĩ kamakö pewö. Cristo pili a sai na makö pewö sälähäa.

28 Teusö ma thapo wi ĩ makö kokamo sinomo wi, Teusö anö ĩ makö pewö pasilipalöpö, Cristo anö ai makö simöa soma asalö noai ĩ makö totoma somama. ĩ makö totoma soma nö, Teusö ma kai wäsä taö öpa wi, ĩ ai makö totoma nömöoma. ĩ makö totoma nömöo nö, tä aipöama sinomo wi ĩ ai makö, töpö salia tä, töpö toapama koo wi ĩ ai makö hõtöwö, ai ma töpö pasilipo pasio wi ĩ ai makö hõtö soatawö, ai töpö simöa taö öpa wi ĩ ai makö hõtö soatawö, ai makö kai aipöa nö, makö hapalo opa wi ĩ ai makö hõtö soatawö, ĩ na makö kui makö totoma hõtöoma.

29 Kamakö pewö a hai, Cristo anö makö simöa soma asalö noai, ĩ makö pewö asawö ta o? ĩ makö pewönö Teusö ma tä kai a wäsä taö öpa asa wi ĩ makö pewö ta o? Teusö ma ta taömatalo wi ĩ makö pewö ta o? Tä aipöama sinomo wi ĩ makö pewö ta o?

30 Töpö salia tä, ma töpö toapama pi hatuka apa koo wi ĩ makö pewö ta o? Makö kai aipöa nö, makö hapalo opa wi, ĩ makö pewö ta o? Ai tä hapalo aipöa apa tä, ĩ ma ta hini nö, kamakö kai sai na ma ta wäsä sapamo koo wi, ĩ makö pewö ta o? Ma. ĩ makö pewö mai kitä.

31 Önö kutenö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö tä pewö totoma wi ĩ ai tä topa satia apöle, ĩ ma tä saia totilöö! Kamakö na, tä topa satia apöle, huki kamakö na ĩ sa ta wäsä pia kule.

1 Coríntios 13

Töpö noima totio wi ĩ ta

1 Hi masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ sa töpö kai a thaa nö, sa hapaloö, äju sa töpö kai a thaa naio nö, sa hapaloö, ĩ na sa hapalo kua aköna, ai sa töpö noima mi tä, toö toö a sä kuköma, a toö toö wani lalupalo opa kua päo wi na, ĩ na sa lalupalo kua päla pi.

- 2** Teusö sa kai wäsä taö öpa wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ sa thapalöma kutenö, Teusö sa kai wäsä sinomoö, Teusö anö ta hasulupamani wi, ĩ tä pewö na sa pi hatuka apa asaa, sa tä pewö taö öpa asaö, <Teusö a lotete epö salo, tä aipöama totio kitäö!> ĩ na sa pi kuu totio nö, maa makö pata maaki, tiko hamö ĩ sa makö pata öpa sokapama taö öpaö, ĩ na sa kua kua aköna, ai sa töpö noima mi tä, sa tomöpoti mana pi.
- 3** Wani tä na töpö honimoti wi ĩ töpö na ipa wani sa tä pewö totoki aköna, ĩ sa töpö noima mi tä, sa tomöpoti mana pi. <Cristo wa thapo satimo opa manu kule, wa säpalö nö, wa ĩsimani kitäö!> ĩ na ai töpö kuu ha, <Awai. Sa säpalö nö, sa ĩsimanöö!> ĩ na sa kuu hõtoa aköna, ai sa töpö pewö noima hãto mi tä, sa tomöpo mana pi.
- 4** Ai wa töpö noima wi, lope epii ĩ wa hapalo pi hĩsuha soatalo mai kitä. Opii wa hapalo totioimatasoö. Ai wa töpö totiapala apa sinomoö. Ai wa töpö noima apati wi ĩ wanö ai wa töpö hĩsu thaa soatalo mai kitä. <Kamisã totiatãlo opa asa kuleö!> wa kuu mai kitä.
- 5** Wa sapãko wãisala apa mai kitä. Kama wa puko sapamo kõo pãtio mai, ai wa töpö pukama naio soataö. Sanöma wa töpö noima apati wi ĩ wa pi hĩso soatalo mai kitä. Ai töpönö wãisala tä thaa noai, ĩ tä na wa pi tapomo satimoti mai kitä.
- 6** Ai töpö makoka mi ipii, ĩ töpönö wãisala tä thaa noai, ĩ tä na wa pi mönaha mai kitä. Ai töpönö toitai tä thaa makoka apa kuköma, ĩ tä na wa pi mönaha apa sisaö.
- 7** Wa töpö noima wi, pi na ĩ na ĩ wa kuaö: Ai tä na wa hĩso soatalo mai kitä. <Ĩ a holisimo opa nö kiliawö> wa pi kuu soatalo mai kitä. <Ĩ a pitili hãtoa> ĩ na wa pi kuu pasio kitä. <Ĩ a totia hãtoa kõtaso kitä> wa pi kuu naio kitä. Ai tänö wa peama kule maaki, kawanö ĩ wa peama nomõho hõtoö soata mai kitä. Ai wa töpö noima apa asa wi, ĩ na ĩ wa kua asaö.
- 8** Teusö a kai a wäsä wi ĩ tä, kai aipa apa nö, hapalo wi ĩ tä, tä taö öpa wi ĩ tä, ĩ na tä kui tä pewö maa pasipaso kitä maaki, ai wa töpö noima apati wi, ĩ tä mapo mai kitä.
- 9** ĩ ma tä pewö pata taö öpa wi, huki ĩ tä kua paia mai kitä. Teusö ma kai pewö pata wäsä wi, ĩ tä kua paia mai kitä.
- 10** Waiha tä pewö pata taö totio wi ĩ tä waloköma, ma tä pewö pata taö pasio mi ipii, ĩ tä mataso kitä. Teusö ma kai pewö pata wäsä tai mi ipii, ĩ tä maa naia soapaso kitä.
- 11** Sa ose tä, sa osemo sinomotima. Ulu tä wai hapalo osemo kua wi na ĩ na sa kua hõtötioma. Ulu tä pi wai kuu kuati wi na, ĩ na sa pi kuu kua hõtötioma. Ulu tä pi wai tapomo kuati wi na, ĩ na sa pi tapomo kua hõtötioma. ĩ na sa pi osemo kuatima maaki, sa pata totilo nö, sa osemo matasoma.

12 Walala pösösö öpö tä, ma tä möö tomöpo mi kui na, ĩ na huki Teusö ma tä möö tomöpo mi kuö hõtöwö. Waiha Teusö ma möö hatuka apa kitä. Huki sa tä pewö pata taö paia mai kitä. Waiha sa tä pewö pata taö sisaköpö tä kua. Teusö anö sa taö totia apa kua kule na, ĩ na sa tä pewö taö totia apa kuki kitä.

13 Huki, <Teusö a pitili> wa pi kuu totio wi ĩ tä kua, <Teusö anö tä thama totio kitä!> pi kuu wi ĩ tä kua, ai wa töpö pewö noima apa wi ĩ tä kua, ĩ na killi tä kua kule maaki, ai töpö pewö noima apa wi ĩ tä topa satia apa.

1 Coríntios 14

Kai aipa apa nö, hapalo wi ĩ ta

1 <Ai sa töpö pewö noima totiopököö!> ĩ na pö pi kuu totihoö! Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö tökö totoma wi ĩ tökö pii totihoö! Teusö ma kai wäsä taö öpa wi ĩ tä pii satia apaö!

2 Ai tä kai aipa apa nö, a hapalo kule maaki, ai töpönö ĩ ta hini mai kitä. Önö kutenö ai töpö lole, ĩ töpö na a hapalo mai, Teusö a na a hapalo sisaö. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ a na ta hasulua asapalö nö, a hapalama apaö ha, ĩ anö ĩ ta wäsäö. Ta wäsä kule maaki, a hapalo aipa apa kutenö, töpö lole ĩ töpönö ĩ ta hini mi. Teusö anö ĩ ta hini sisaö.

3 ĩ na tä kua tä, Teusö kai wäsä totio pasio wi ĩ a lö kui, ai makö na ĩ a hapalo totio pasioö. Ai makö na a hapaloti wi, ĩ tänö makö ösi pasililali. ĩ makö noa thaö ha, makö pi topa konasoö.

4 Kai aipa apa nö, a hapalo wi, ĩ kama pasilia sapa kōa päpasoö. Teusö a kai wäsä sinomo wi ĩ anö, töpö kokamo wi ĩ töpö pasilipo pasioö.

5 Makö kai pewö aipa apa nö, makö hapalo wi ĩ tä kua akōna, <ĩ tä topa> sa kuu hõtöla pi. Sa tä pii hõtöla pi maaki, Teusö ma kai wäsä wi ĩ sa tä pii satia apaö. Teusö a thapo wi ĩ töpö Teusömo kokamopalo wi ĩ töpö ösi pasilipamopö, a kai aipa apa nö, a kuu noai, kama kai sai na ĩ ta wäsä tolea nömöopököö! Ta wäsä tolea nömöo mi tä, a kai aipa apa nö, a hapalo sinomo wi, ĩ a topa kule maaki, Teusö a kai wäsä pasio totio wi ĩ a topa satia apa sinomoö.

6 Ipa pö! Kamakö na sa waloiki nö, sa kai aipa apa nö, kamakö na sa hapalo kuköma, kamanö makö ösi pasilipo mai kitä. Kamisa na Teusö anö tä hasulupalö noai, kamakö na ĩ sa ta hasulua nömöpali, kamisa na Teusö anö tä taöma noai, kamakö na ĩ sa tä taöma nömöoö, kamakö na Teusö sa kai wäsäö, kamanö makö pi hatukupamani, ĩ na sa kua kuköma, makö pasilia sisapamonasoö.

7 Thola ösö, toö toö a pata husupa wi ĩ a pata, ĩ na tökö kui tökö hapalo mai maaki, ĩ nasimö tökö na ama ta thaa makoka totia tä, ai töpö sömöka taha pasile, ĩ töpönö ĩ ta ama hini totio kitä. Ai töpönö ĩ nasimö tökö na ama ta thaa

tomöpo mi tä, töpö sömöka tahale, ĩ töpönö ĩ ta ama hini makoka totio mai kitä.

8 ĩ na tä kua kua wi na, sotatu töpö wasumopö, söpala ösö hola sinomo wi ĩ ösö hola kule maaki, ösö hola tomöpo mi tä, <Pei. Makö wasumo satia nököö!> ĩ na sotatu töpö kuu mai kitä.

9 Toö toö a pata, thola ösö, hola wi tä, ĩ na tökö kua kua wi na, ĩ na makö kua kua hõtöoö. Wa kai aipa pola nö, wa ta wäsä päa tä, ai töpönö ĩ ta hini tomöpo mi. Sanöma töpönö ĩ ta hini pola tä kuno mai, ipoko tä na wa hapalo päoö.

10 Hi masita tä uli pewö hamö ai töpö satehe epii töpö pilipai, satehe epii ĩ töpö kai kua kule maaki, kama töpö na kama töpö kai a hinio opaö.

11 Kawanö ĩ wa töpö kai hini pasio mi ipii ĩ wa na, <Ki tiko tä pasiwöö!> ĩ na töpö pi kuu soatasoö. ĩ töpö na, <Tiko töpö pasiwö> ĩ na wa pi kuu hõtöa soataa.

12 ĩ na tä kua manu kule, Cristo ma thapo wi ĩ makö kokamo nö, makö Teusömo sinomo wi ĩ makö ösi pewö pasilia hētupasolasopököö! Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö tä totoma wi ĩ tä pewönö töpö pasilipa wi, ĩ nasimö tä na makö pi wasiso kuköpököö!

13 Önö kutenö, wa kai aipa apa salo, Teusö a na wa hapalo kōo nö, <Sa kai aipa apa nö, sa kuuhe, ĩ sa ta wäsä makoko tolea kōpalöpö, ĩ tä totopaö!> ĩ na Teusö a na ĩ na wa kuu kōpöö!

14 Teusö a na sa hapalo tä, sa kai a aipa apa nö, sa hapalo kuköma, pili sa ösinö sa hapalo päa kutenö, ĩ sa ta taö totio mi.

15 Wi na sa kuapö? Sa kai aipa apa nö, pili sa ösinö Teusö a na sa hapaloö, sa pi tao totio wi ĩ tänö Teusö a na sa hapalo makoka totio naioö, ĩ na sa kuapöö! Sa kai aipa apa nö, pili sa ösinö ama sa ta thaö, sa pi tao totio wi ĩ tänö ama sa ta thaa naioö, ĩ na sa tä ama thaa kuapö.

16 Wa kai aipa apa nö, Teusö a na wa hapalo nö, <Aitaköö! Wa totiatalo opa asawöö!> pili wa ösinö ĩ na wa kuu päoö ha, ai tä Teusömo naio wi ĩ anö ĩ aipö kai a hini tai mi pasii, ĩ aiki <Awai. ĩ naköö!> ĩ a pi kuu totio mai kitä. Wa kai a hini mi kutenö.

17 Wa kai aipa apa nö, Teusö a na, <Aitaköö!> wa kuu wi ĩ tä topa kule maaki, ai wa tä ösi pasilipa maa kule.

18 Makö kai aipa apa nö, makö hapalo sinomo wi maaki, kamisa kai aipa apa nö, sa hapalo sinomo satia apa kutenö, <Aitaköö!> Teusö a na ĩ na sa kuu.

19 ĩ na sa hapalo kua satia apa wi maaki, ai töpö na sa Teusömo naia tä, sa kai aipa apa nö, sa hapalo mai kitä. Sa kai aipa apa nö, sa hapalo lapa apa wi maaki, ai töpönö ĩ ta hini mi kutenö, ĩ töpö pi hatukupö mai kitä. ĩ na tä kua tä,

sa hapalo makoka apa sisa wi, ai töpönö ĩ ta hini ipa kutenö, sa hapalo hototia apa kule maaki, sa hapalo makoka apa sisa wi ĩ sa tä pii sisaö.

20 Ipa pö! Makö pi tapomo osemo maiki. Ulu töpönö wanisala tä thatala mai, töpö kutio kua wi na, ĩ na makö kutio kua sisatiopököo! Ulu töpö pi wai tapomo kua wi na, ĩ na makö pi tapomo kua naio mai, pata töpö pi tapomo kua wi na, ĩ na makö pi tapomo kua pasiopöo!

21 ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Teusö aiki, “Hi töpö na sa ta wäsä piale, tiko töpö kai na töpö hapalo aipa sinomo wi, hi töpö na ĩ tiko töpönö ĩ ta wäsä tolea nömöo kitä maaki, hi töpönö sa kai a hini totio mai ha, hi töpönö sa kai a peama apa nö hĩsua kitäo!” ĩ na Teusö pata tä kuu kule> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

22 Önö kutenö, <ĩ töpönö Teusö ta hini mi ipö. “Teusö a pitili” ĩ töpö pi kuu mai, ĩ töpö wani. Teusö ta peama apati wi ĩ töpö> ĩ na Teusö anö makö pi thamapö, kai a aipö öpii a kai a thaa nö, ĩ töpö wani na ĩ ta wäsä päoö. ĩ na tä kua tä, <ĩ töpö pasi lö kui, “Teusö a pitili” ĩ töpö pi kuu asale ĩ töpö pasiwö> ĩ na Teusö anö makö pi thamapö, ĩ töpö na Teusö ta wäsä makoka sinomo asaö.

23 Önö kutenö, makö kokamo tä, makö kai aipa apa nö, makö pewö hapalo soata tä, Teusö a thapo pasi mai, ĩ töpö pi moti ipii töpö holepalo nö, makö kai aipa apati pole, ĩ töpönö ĩ makö kai a hini nö, <Hi töpö ta hapalo isi wanihi ipö nö kili> ĩ na ĩ töpö kuu matimö.

24 ĩ na tä kua tä, kamakö pewönö Teusö ma kai a wäsä makoka pola tä, Teusö a thapo mai ĩ töpö pi moti ipii, ĩ ai tä lisipasoma, Teusö ma kai wäsäti pole, ĩ a waninö ĩ ta hini ha, <Hi töpönö ta wäsä pole, ĩ pitili ta. Wanisala sa tä thaa wi ĩ sa pasiwö ta o> ĩ na makö pewönö ĩ ma pi wani thama kitä.

25 Kama pi wani na pasiwö, wanisala tä na a pi wani tapo pasitio wi ĩ ma tä kateha hasulua apa nö kilipali ha, a wani kililo nö, a mĩ wani poa soataki. A mĩ wani poa soataiki nö, a Teusömo soata nö, <Kamakö pewö na Teusö a kua totia apa alu kule> kamakö na ĩ na ĩ a wani kuu soatasoö.

26 Ipa pö! ĩ na sa kuu totio pia kule. Makö kokamo nö, makö Teusömo tä, ai wanö ama ta thaö, ai wanö ai töpö na Teusö wa ta taöma pasia, Teusö anö tä hasuluma noai, ĩ ai wanö ĩ wa ta wäsä pasioö, ai wa kai aipa apanö, wa hapalo pasioö, tä kai aipa apa nö, tä hapalo pole, ai wanö ĩ wa ta wäsä tolea makokaö, ĩ na makö kua sinomotii. ĩ na makö kuati nö, makö pewö pi pasilia hētupasotipököo!

27 Ai makö kai aipa apa wi, ĩ polakapi makö hapalo sisapöo! Ai wa hapalo somataö, waiha ai wa hapalo nömötaö, ai wa hapalo pi topa naio wi ĩ wa hapaloö, ĩ na makö kuapö. Ai töpö hapalo aipa noai, waiha ai wanö ĩ wa ta wäsä makoka tolea nömöopököo!

- 28 Ī ta wäsä makoka tolea nömöo kōo wi ĩ ai tä kua mi tä, makö Teusömo wi ĩ a sai ha ai pō hapalo aipōa tihōö! Teusö a na pili a ōsi hapalo päoö!
- 29 Teusö ma kai a wäsä taö öpa sinomo wi, polakapi kama makö hapalo sisaaö! Ai makö kokamo naine, ta wäsä pole, ĩ tä na pō pewö pi tapoa totia pasikiö!
- 30 Ī na tä kua tä, ai makö loa naine, ĩ ai wa na Teusö anö kama kai hasulupamonasoma, ai tä hapaloti pole, ĩ a hapalo maa soatasopö.
- 31 Ī makö pewönö Teusö ma kai wäsä nömöatalopöo! Teusö ma kai wäsä nömöatalo kuköma, makö pi pewö hatukua totipasoö, makö pewö pi topapalo kuki, ĩ na makö kua kuköpöo!
- 32 Teusö a kai wäsä totio sinomo wi ĩ töpö hapalo makoka taö öpa kitä. Ai tä hapaloti tä, ai tä hapalo tikilio soata mai kitä.
- 33 Makö hapalo isi waniho wi, Teusö anö ĩ tä pii mi. Makö hapalo topa apati wi ĩ tä pii sisaö. Ī tä uli pewö hamö Teusö a thapo wi ĩ töpö kokamo nö, toitai töpö Teusömo kuati wi na, ĩ na makö kokamo nö, toitai makö Teusömotipö.
- 34 Teusö a hai ĩ töpö kokamo tä, suö töpö Teusömo naine, wanai ĩ töpö suö lotiopö. Ī töpö hapalo pasio maapö. Töpö sömöka taa totio pasiopö. Suö töpönö wano töpö simöa maapö. Ī na Moisés anö ĩ na nö patapö töpö noa thaa soma hōtöoma.
- 35 Makö Teusömo tä, <Wi na ta kuu totio ke?> suö töpö kuu pi topa salo, kama töpö sai pō na töpö waloa koiki nö, peanopö töpö na, <Wi na ta kuu totio kipii?> ĩ na ĩ töpö suö kuupö. Töpö Teusömo pola tä, suö tä hapalo pasile ĩ ta hiopöa apa.
- 36 Kamakönö Teusö ta wäsä somama ta o? Kamakö na ai töpönö ĩ ta wäsä sisama ta o?
- 37 Hi sa tä säököpalö nö, makö noa thaa pole, Cristo pata tänö makö noa thaa wi ĩ tä sai a. <Teusö sa kai a wäsä sinomo wi ĩ sa. Teusö a ōsi kua tolele, ĩ anö tä totoma wi ĩ sa tä thapo waikia kule> ĩ na ai tä pi kuu nö, <Paulo sa kai a hini wani> ĩ na a pi kuu tä, <Cristo pata tänö makö noa thaa wi, Paulo anö ĩ ta wäsä tolea kule> ĩ na ĩ a pi kuu totiopökö.
- 38 Kamisanö makö noa thaahe, ai tä waninö ĩ ta hini wani tä, ĩ a wani a hini hōtöo maikiö!
- 39 Ipa pö! Önö kutenö, <Teusö sa kai a wäsä makoka pi topa totia apa kuleö!> ĩ na pō pi kuu totihoö! <Makö kai aipa apa nö, pō hapalo hāto tihōö!> ĩ na ai töpö noa thaa tihōö!
- 40 Ī na sa kuu kule maaki, makö hapalo isi wanihoti mai, toitai makö hapalo makokatipököo!

1 Coríntios 15

Cristo a temöa konaso noai ĩ ta

- 1 Ipa pö! Teusö ta topa apöle sa ta wäsä waikio kipili, kamakö na ĩ sa ta kateha kōo pia kule. Sa ta wäsöpili, ma tä hininöma kutenö, <Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu soatia kule.
- 2 Cristo sa ta wäsä noai ĩ ma ta hini soatila nö, <Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu mapo mi tä, Cristo anö makö täapa kōo läo kitä. ĩ na tä kua tä, Cristo ma ta hini wanipasoma, <Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu noai maaki, <Cristo a pitili> makö pi kuu holisimo hāto päomakö.
- 3 Kamakö na ta wäsä noai, kamakö na ĩ sa ta wäsä tolea soma kipili. <Ĩ ta toita sati ipö> sa pi kuu salo, ĩ sa ta wäsä soma kipili. Sa ta wäsöpili, ĩ na ĩ ta kuu kipili: Wanisala ma tä thapala apati wi ĩ tä noa na Cristo a säpamonasoma. ĩ na Teusö tä waheta kuu.
- 4 Cristo a nomasoö ha, ai töpönö thaka taka ha a nomawö titiköma. A nomawö titiköma maaki, polakapi tä mumi matalo nö, ĩ hena tä, Teusö anö a temöa komanöma. ĩ na Teusö tä waheta kuu.
- 5 Cristo a temöa komanö noai ha, Pedro a na pili a tapamoa konasoma. Pili a tapamoa paia kono nö, waiha kama kai a hua sinomoti noai, 12 töpö lö kui ĩ töpö na a tapamoa nömöa kono nö,
- 6 Teusö a thapo wi ĩ töpö satehe epii, ĩ 500 töpö kui ĩ töpö kokamo pole, ĩ töpö na a tapamoa nömöa konasoma. ĩ töpö na a tapamonaso noai, ĩ polakapi ai töpö noma waikisoma maaki, satehe epii ai töpö temöa soa kule.
- 7 ĩ töpö pewö na a tapamo totio paio koiki nö, Tiago a na a tapamoa nömöno nö, kamanö kama hai ĩ töpö simönö noai ĩ töpö pewö na a tapamoa totia nömöa konasoma.
- 8 ĩ töpö pewö na a tapamo totio paio koiki nö, waiki totii, kamisa na a tapamoa nömösoma. <Paulo a hai, Teusö ulupö a kua hātopaso kitäö!> ĩ na töpö pi kuu totio mi tä, Teusö ulupö sa kupasoma. ĩ sa na Cristo a tapamoa nömösoma.
- 9 Cristo anö sa simönö noai ĩ ai sa nai maaki, Cristo anö ai töpö simönö noai ĩ töpö pewö na sa komoapalo wi ĩ sa pasiwö. <Sa totiatalo opatima kutenö, Cristo anö sa simöa nainö noai ĩ sa> ĩ na sa pi kuu mane. <Teusö a hai ĩ sa töpö peama hīsua apatima maaki, Cristo anö sa simönö noai, huki ĩ sa naiwö> ĩ na sa pi kupalotii.
- 10 Teusö anö sa totiapala apa päo kutenö, Cristo anö sa simöa nainö noai, ĩ sa. Teusö anö sa totiapala apama kutenö, sa kasiapalo hōtötioö. Cristo anö ai töpö simönö noai, Cristo a na ĩ töpö kalipaloma maaki, Cristo a na kamisa kalipalo satia apama. Kama sa aiki kuno mai. Teusö anö sa totiapala apa wi ĩ tänö sa lotetepalo nö, sa kalipalo opama.

11 <Paulo anö ta wäsä wi ĩ sa ta hini sisaö> pö pi kuu ti! <Cristo anö ai töpö simönö noai ĩ töpönö ĩ ta wäsä wi ĩ sa ta hini pasioö!> pö pi kuu naio ti! Kamisanö Teusö ta pitili ipii ĩ sa ta wäsäö, Cristo anö ai töpö simönö noai ĩ töpönö ĩ ta wäsä naia soataö, ĩ na sama ta wäsä thamaö ha, kamakönö ĩ pitili ma ta pima.

Kamakö pewö nomaso kitä maaki, makö pewö temöa konaso laso wi ĩ ta

12 Önö kutenö, Cristo a noma totisoma maaki, a temöa konaso noai, ĩ sama ta wäsäti kule maaki, wi na makö pi kuu salo, ai makö aiki, <Sanöma makö noma totia waikiso noai, ĩ makö temö kōo mai kitä> ĩ na ĩ makö kuu kule ta o?

13 Sanöma makö temöa konasopö tä kua mi aköna, Cristo a temö kōo maa noa kipi.

14 Cristo a temö kōo maama aköna, Teusö sama ta holea wäpala päla pi. Cristo a temö kōo maama aköna, <Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu wi ĩ tä topa mana pi.

15 <Teusö anö sanöma nomawö makö temöa komani kitä> tä kuu wi ĩ ta holisi aköna, Teusö anö Cristo a temöma kōo maa noa kipi. Teusö anö Cristo a temöma kōo maama aköna, <Teusö anö Cristo a temöa komanömaö!> ĩ sama ta wäsä kule maaki, <Teusö ma ta wäsä holisimo päa kuleö!> ĩ na ai sama töpö pi thama pola pi.

16 Teusö anö sanöma makö temöa komani wi ĩ nasimö tä kua mi aköna, Teusö anö Cristo a temöa komanö noai ĩ nasimö tä kuo maa noa kipi.

17 Teusö anö Cristo a temöma kōo maama aköna, <Cristo a pitili> makö pi kuu wi ĩ tä topa mana pi. Wanisala ma tä thatala noai ĩ tä na Teusö a hïso soatila pi.

18 Teusö anö Cristo a temöma kōo maama aköna, Cristo a thapo noai, ĩ töpö noma waikiso noai, Teusö anö ĩ töpö täapa kōo läo maa noa kipi. Ösi töpö pea soatio wi, ĩ hamö ĩ töpö kua soatila pi.

19 <“Cristo a pitili” ĩ na sa pi kuu ha, hi tä uli ha sa hupaloti tä, Teusö anö sa täa kōa sisali. Waiha sa nomaso noai ha, sa täa kōo läo mai kitä> ĩ na makö pi kuu sisa aköna, makö pi mönaha mana pi. <Cristo a thapo wi ĩ töpö pepalo satia apatii> ĩ na tä kuu wi tä kula pi.

20 Teusö anö Cristo a temöa komanö noai, ĩ pitili ta sisawö. <Teusö anö Cristo a temöa waikia komanöma kutenö, ai töpö nomasoma, Teusö anö ĩ töpö temöa hōtöa komani kitä> ĩ na makö pi thapalamaö.

21 Somi tä sai tä sami wano tä waninö wanisala tä thama kutenö, sanöma makö pewö nomaso wi ĩ tä kua kupaso kua noai na, waiha sami ai wano tänö toitai tä thaa kōoma kutenö, sanöma makö temöa konaso wi, ĩ na ĩ tä kua kua hōtöpasoma.

- 22 Adão makö pewö kutenö, makö pewö nomasoö. Ī na tä kua kua wi na, Cristo makö hōtōwō kutenö, Teusö anö makö pewö temöa hōtōa komani kitä.
- 23 Ī makö pewö temöma kōo soata mai kitä. Teusö anö Cristo a temöa paia komanöma. Waiha Cristo a huu kōa tä, Cristo makö temöa nömöa komani kitä.
- 24 Ī tä noa ha, ĩ tä uli pewö hōtōtōpaso kitä. Ī tä uli pewö hōtōtōpaso noai ha, kaikana tōpönö Teusö a thapo mai ĩ tōpö, sai tōpö, ĩ na tōpö kui tōpönö sanöma tōpö simöa sinomo wi, Cristo anö ĩ tōpö pewö utitipamanö nō, Cristo anö makö pewö simöa asa noai, Teusö a na Cristo anö ĩ tä totoki kitä.
- 25 Cristo a wanipo wi, Teusö anö ĩ tōpö pewö utitipama totio paio mi tä, hi tä uli na Cristo anö sanöma makö pewö simöa paitio kitä.
- 26 Sanöma makö nomapo sinomo wi, ĩ tänö makö pea sinomo wi, waiha Teusö anö ĩ tä pewö maa totipamani kitä.
- 27 <Teusö anö Cristo a na ĩ tä pewö utitipamanöma> ĩ na Teusö tä waheta kuu. <Cristo anö ĩ tä pewö simöa kuki kitä> ĩ na tä kuu kule maaki, Cristo anö Teusö a simöa pasio mai kitä. Teusö anö Cristo a na ĩ tä pewö utitipama piale, ĩ pata tä sai kutenö, ĩ a pata na Cristo a simöo pasio mai kitä.
- 28 Teusö aiki, <Ipa ulu Cristo anö ĩ tä pewö simöa kuköpö> ĩ na Teusö a kuu noai, Cristo anö ĩ tä pewö simöa totia hōtökö noai ha, pō Teusö a na, <Pei. Hi wa tä pewö simöa nömöo totio soatiopö!> ĩ na a kuu kitä. Ī na a kuu ha, Teusö anö ĩ tä pewö simöa totiatalo opati kitä.
- 29 Ī na tä kua tä, ai tōpö nomapo paitio noai ĩ tōpö noamapö, ai tōpö temö soai ĩ tōpö māi ōmamo sinomo wi, wi na ĩ tōpö pi kuu? Tōpö nomaso noai ĩ tōpö temöopo kōo mi akōna, ĩ tōpö noamapö, ai tōpö māi ōmamo mana pi.
- 30 Kamisamakö lö kui, nomawö tōpö temöopo kōo mi akōna, ĩ tä wakala pewö hamö ai samakö peamamo mana pi.
- 31 Ipa pö! Ī tä wakala pewö hamö, <Huki ai tōpönö sa säa hātopali kitä!> ĩ na sa pi kupalo opatii. Kamisa, kamakö, ĩ na makö pewö kui, kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä na ĩ makö pewö sätāapalo opa kutenö, <Ipa kotītu tili makö totiatalo opawö!> ĩ na sa pi kuu pole, ĩ pitili ta kua kule na, ĩ tä wakala pewö hamö, <Huki sa säa hātopali kitä!> sa kuu wi, ĩ pitili ta hōtōwō.
- 32 Epesu tä uli hamö sa kua tä, salo pö waitili ipii salo pö kua kua wi na, ĩ na sanöma tōpö waitili kuö hōtōi, ĩ tōpö na sa kasiapaloma. Ī tōpö na sa kasiapalo opama maaki, Teusö anö nomawö tōpö temöapama kōo mi akōna, sa kasiapalo noai, ĩ tä topa maa noa kipi. Teusö anö nomawö tōpö temöapama kōo mi akōna, <Hena tä makö noma hātosu kitä maaki, huki makö iapalo opa pāo nōkōö! Tuu toita apii ma tuu kopala apa pāo nōkōö!> ĩ na makö kuu pi.

33 Kama makö mönao sapao kōo maikiö! Ai töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ töpö na makö hupalö tikilio kuköma, toitai ma tä thati wi ĩ ma tä matamani kitä.

34 Makö pi hatukupalo nö, wanisala ma tä thaa maikiö! Ai makönö Teusö ma taö pasio mi. ĩ na sa kuu ha, <Häö. Awai. Teusö sa tai mio opa nö kilio pasiopawö> ĩ na ĩ makö pi kuupökö.

Teusö anö pili makö ösö temöa komani wi, ĩ na ĩ makö ösö kua kitä

35 Ai wa aiki, <Wi na Teusö a pi kuuto nö, nomawö töpö temöapama pi hatukama apa kōo? Wi na pili makö ösö kua haia pasia kōköpö kuno mai?> ĩ na ai wa kuu kuki.

36 Makö pi moti hātowökö? Hikali a hamö kawanö pili wa mo töa paio mi tä, mo äke päta mai kitä.

37 Ösö patasipö öpii wa ösö tösa soata mai kitä. Tötiiku mo, ai tiko mo, ĩ na mokö kui wa mokö wai tösa sisa päoö. Wa mokö wai töa somatakö noai, ĩ Teusö anö ĩ mokö patamani.

38 <Hi mo wai na, mosö kupasopöö!> ĩ na Teusö a pi kuu nö, <Ki ai tiko mo wai na, ai tiko mosö kua hōtōpasopöö!> ĩ na a pi kuu naio nö, Teusö anö ĩ na mokö noa pewö wai thaö.

39 ĩ na pili mokö kua kua wi na, ĩ na töpö hupalö wi, ĩ na ĩ töpö kua kua hōtōö. Sanöma makö ösö lö kui ĩ tiko makö ösökö hōtōwö, masita hamö kōkō holepalo wi ĩ kōkō ösö hai, tiko ösökö hōtōwö, hii tiki hamö kōkō umöpalo pasio wi ĩ kōkō ösö hai, tiko ösökö hōtōwö, salo pö katä pasio wi ĩ pö ösö hai, tiko ösökö hōtōwö, maa u hamö kōkō hupalö pasio wi ĩ kōkō ösö lö kui, ĩ tiko kōkō ösökö hōtōwö, ĩ na makö ösö pewö kui, makö ösö pewö kupawö.

40 Hi tä hētu ha ai tiko tökö kua hōtōa lasoa, hi masita tä uli ha salo pö pewö, sanöma makö, ĩ na makö mömomö tiko opö kui makö kua komoa hōtōasolöa, ĩ na makö kua. Hi tä hētu hamö tökö kua pasilali, ĩ tökö möamö toita apö. ĩ na tä kua tä, hi masita tä uli hamö ĩ tiko makö sai totiwo maaki, makö möamö toita apö hōtōwö.

41 Pili motokö möamo toita apö hōtōwö, pilipoma a mömomö tikopö maaki, a mömomö toita apö hōtōwö, sitikali kōkō mömomö tikopö hōtōwö maaki, ĩ kōkō mömomö toita apö nai soatawö, ĩ na ĩ kōkō kuö. ĩ na tä kua tä, sitikali kōkō pewö mömomö toita apö maaki, ai sitikali a mömomö ausi ipö, ai a mömomö pi hanehe, ĩ na sitikali pö kuö hākiki.

42 ĩ na ĩ kōkō mömomö toita kui na, ĩ na Teusö anö makö temöa komanöma, ĩ na makö mömomö toita apa kua hōtōa kopasoö. Pili wa patiliki wi, ĩ ösö hotea pasisoö. ĩ wa ösö sai hotea pasiso noai ha, Teusö anö ĩ tute wa ösö thaa kopalö lasoö. ĩ wa ösö hote kota mai kitä.

43 Wa ösö pi patiliki wi, ĩ wa ösö mömomö hiopö öpö pasiwö. ĩ wa ösö äpäti ipö pasiwö. Teusö a na wa walo kōkō lasoma, ĩ tute wa ösö thaa kopalö

lasoö. Ī wa ösö lö kui, ösö palimi ipö, ösö liähä äpö, ĩ na wa ösö kai kuo soatiopö, ĩ wa ösö kai kupasoö.

44 Hi masita tä uli ha wa nomano nö, wa pewö ösö kai patiliki. Ī na tä kua tä, Teusö a na wa ösi konasolöma, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö wa ösö tutei wa ösö thaa kopali wi, ĩ ösö palimia tolea totia apa kopasoö. Wa noma kōo mai kitä. Önö kutenö, hi masita tä uli ha wa ösö äpäti ipö maaki, Teusö a sai pö na wa konasolöma, wa ösö tute epö, wa ösö palimi ipö, ĩ na wa ösö kua kōkō lasoö.

45 <Teusö anö sanöma tä thaa somapalö noai, ĩ Adão a hiloma. Teusö anö ĩ a na pili ösi sai titiki nö, a temöpamanöma> ĩ na Teusö tä waheta kuu. Ai Adão a kua nömöa kotaso noai, ĩ Cristo a hilo. Ī anö sanöma makö ösi palimipama pasio wi ĩ a.

46 Pili ösi titikö noai ĩ tä kuo somama, ĩ tä noa ha pili ösi palimipo wi ĩ tä kuo nömöoma.

47 Sanöma tä kuo soma noai, masita tänö a thapalö noai, ĩ Adão a kuo somama. Masita tä kopekenö a thapalöma. Sanöma tä kua nömöpasoma noai, ĩ Cristo a lö kui, hi tä hētu hamö a kuo paioma maaki, sanöma tä kua nömöpasoma.

48 Masita tänö Teusö anö Adão a thapalö noai, ĩ a äpäti kuo kuo noai na, ĩ na masita tä uli na töpö pilipai, ĩ na ĩ töpö äpäti kuö nai soatawö. Ī na tä kua tä, hi tä hētu hamö Cristo a kuo paio noai, ĩ a palimi kui na, ĩ na Cristo a thapo wi, ĩ na ĩ töpö palimi kuö nai soatawö.

49 Masita tänö Adão a thapalö noai ĩ a äpäti kuo kuo noai na ĩ na makö pewö äpäti kuö nai soatawö. Hi tä hētu hamö Cristo a kuo paio noai ĩ a palimi kui na, ĩ na makö palimi kua nai nasoö.

50 Ipa pö! Sāi sāi tä, iä iä tä, pili wa ösö, ĩ na wa kua päi, Teusö a kaikanamo soatio wi, ĩ hamö ĩ wa pilio naio laso mai kitä. Wa äpäti pasi soa kutenö, wa kutio mai kitä.

51-52 Sa ta hasulupa piale, ĩ ma ta hiniö! Makö pewö noma mai kitä maaki, hola wi tä hola konaso pialali, ĩ ta hola kukö lasoma, Teusö anö makö pewö tikopölali kitä. Lope epii pili mamo kasö mita mitamo holepalo opa kua wi na, ĩ na lope epii makö tikopöa kua haitalaso kitä. Ta hola lasoa tä, Teusö anö, töpö noma paiso noai, ĩ töpö kōa naia soatalölöma, ĩ töpö noma tolea kota laso mai kitä. Ta hola lasoa tä, Teusö anö makö pewö tikopölali kitä.

53 Sanöma makö pewö äpäti ipö, makö hoteppo sinomoö, ĩ na makö pewö kuati wi, Teusö anö ĩ tä mapamanö nö, makö palimi ipö, makö noma kota mai, ĩ na makö kuaalöpö, ĩ na makö thapali kitä.

54 Makö hoteppo wi ĩ tä mapalo nö, makö palimi ipii ĩ makö kupasoö, makö nomaso wi ĩ tä mapalo nö, makö noma kota mai ĩ makö kupasoö, ĩ na makö

kupalo nö, <Teusö tä waheta kuu noai ĩ ta pitilio totio opa nö kilia noa> ĩ na makö kuu kitä.

Nomaso wi, Teusö anö ĩ tä mapamanöma kutenö, makö noma kota mai kitä.

55 Makö nomapo sinomo noai ĩ tänö makö peama kota mai kitä. Makö peama kota mai kitä kutenö, makö noma kili kota mai kitä.

56 Teusö aiki, <Wanisala ma tä thaa wi kamakö na ĩ nasimö ĩ tä kua kutenö, makö peama kuki kitäö!> ĩ na Teusö a kuu ha, sanöma töpö noma kili ipama. <Ĩ na makö kuapököö!> ĩ na Teusö anö sanöma töpö noa thaa wi, ĩ töpönö ĩ ta hini totio mai, wanisala tä tha apa pasitioti kutenö, Teusö anö töpö peama kuki kitä.

57 Sanöma makönö wanisala ma tä thaa noai, kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tänö ĩ tä noa mapamanöma kutenö, Teusö anö makö peama mai kitä. Önö kutenö makö noma kili mai kitä. ĩ na tä kuaö ha, <Aitaköö!> Teusö a na ĩ na makö kuupököö!

58 Ipa pö! Önö kutenö, pö kasiapalo totihoö! Pö utitipo tihöö! Makö otea apöpalo nö, Cristo pata tä na makö kalipalo sinomoö! Cristo a na makö kalipalo wi, ĩ tä toita apö kutenö, makö kalipalo päo wi ĩ tä kua mai kitä.

1 Coríntios 16

Jetusalēi tili töpö na sitipa kökö simöpa piale, ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, Jutéia tä uli ha Teusö a thapo wi töpö pililati, ĩ töpö na sitipa kökö simöpa wi ĩ sa ta kateha nömöo pia kule. Kalásia tä uli ha töpö Teusömo sinomo wi töpö kulati, ĩ sa töpö noa thaa kua noai na, ĩ na makö noa thaa kua nömöo piale, ĩ ta hiniö!

2 Sitipa ma kökö sualali wi, tomĩku tä wakala pewö na ai ma kö sitipa thaa seleketa soa sinomoö! Pe epii sitipa ma kö täli salo, kulaha apö hõtöi, ai ma kö thaa sokata soaö, polakapi hitai sitipa ma kö suli salo, polakapihii ma kö thaa soka pasia pätaki, ĩ na ma kökö sitipa thaa seleketa soaö! ĩ ma kökö sitipa koka waikipalö noai ha, kamakö na sa hama huu kuköma, ma kö sitipa koka hõtöa waikipalöma kutenö, <Ai ma kö koka haitalöpöö!> makö kuu wi tä kuo maapököö!

3 Kamakö na sa waloiki nö, ma töpö saipali wi, jetusalēi tili töpö na ĩ töpönö ĩ kökö sitipa totoköpö, ĩ sa töpö simöpali kitä. Jetusalēi tili töpö na ĩ sa töpö simöpa piale, ĩ töpö na waheta sa tökö simöa naipali kitä.

4 Jetusalēi tä uli hamö sa huu piale, ĩ tä topa tä, kamisa na ĩ töpö huu naiopö.

5 Masetônia tä uli hamö sa hasupasolö pia salo. ĩ tä uli hamö kolo sa hasua paipalolö nö, kamakö na ĩ ola sa hasuo nömöo koonö pia salo.

6 Kamakö na sa hamamo nö, tiko hamö sa huu kōa haio mai kitä. Tä uli ösö holele pai tä, kamakö na sa kutio hāto pia salo. Kamakö na sa kutioma, tiko tä uli hamö sa huu kōo nömöonö pia tä, sa pasilipalöpököo!

7 Huki kamakö na lope epii sa hamamo päo wi ĩ tä kua mane. <Awai> ĩ na Teusö a kuu ha, kamakö na sa kuo tetepo pi topa apa kule.

8 Önö kutenö, Pētekoosösisö tä wakala kupo paio mi tä, hi Epesu tä uli ha sa kuo paitio pia salo.

9 Teusö sa ta wäsä pole, ai töpö satehe epii töpönö ĩ ta hini pi topa apa naia kutenö, hisimö sa kuo paitio pia salo. Ai töpö satehe epii töpönö sa wanipo kule maaki, ai töpönö sa hini pi topa apa pasia kule.

Paulo anö töpö nokapalama wi ĩ töpö

10 Timóteo a lö kui, Cristo pata tä na sa kalipalo kua sinomo wi na, ĩ na Timóteo a kalipalo kua hōtöoö. Önö kutenö kamakö na ĩ a huu tä, <Hisa ha a huu kili tihöo!> ĩ na Timóteo a na ĩ na makö kuu totihoö!

11 Ai wanö Timóteo a komopama tihöo! Kamakö na ĩ a hamamoma, a huu kōo pia tä, ma pasilipalöö! A pi topa apöla nö, kamisa na a waloa kōkō solöpöo! <Cristo a thapo wi ĩ ai töpö na Timóteo a waloa naikö solöpököo!> ĩ na sa pi kuu kule.

12 Apoolu a na, <Kofĭtu tili töpö na Cristo a thapo wi ĩ ai töpö hamamo piale, ĩ töpö na wa huu naio mi salo> ĩ na sa kuuma maaki, huki a huu pi topa maama. A huu pi topa tä, a huu haio kitä.

Paulo a kuu waikipo piale ĩ ta

13 ĩ na tä kua tä, pö pi mosaia totikiö! <Jesus Cristo a pitili> makö pi kuu wi ĩ tä hosa tihöo! Makö pi kiliho mai, pö lotetea totikiö!

14 Makö noimaso opa nö, makö kalipalotipököo!

15 Ipa pö! Akaia tä uli ha Esötépanasö a, kama ai töpö, ĩ na kilii töpö pilia sätäa wi ĩ ma töpö taö waikia kule. Ai akaia tili makönö Cristo ma thapo paila tä kuno mai, Esötépanasö töpönö Cristo a thapo somama. ĩ töpönö Cristo ma thapo wi ĩ makö pewö pasilipo sinomotii.

16 <ĩ töpö kua kuati wi na, ĩ na ai töpö kua naitio wi, ĩ ma töpö pewö a hini totihoö! Cristo a na töpö kalipalo wasiso opati nö, Cristo a thapo wi ĩ töpö pasilipo sinomo wi ĩ ma töpö pewö a hini totiopököo!> ĩ na kamisanö ĩ na makö noa thaa alu kule.

17-18 ĩ na tä kua tä, Esötépanasö a, Potunatu a, Akaiku a, ĩ na kilii töpö waloa haikö solöma kutenö, sa pi mönaha apa kule. Kamisa na makö kuo naio maama kutenö, kamakönö sa pi topapalama pikio maapili maaki, ĩ töpö waloa haikö solö wi, ĩ töpönö sa pi topa apa sisapamanöma. ĩ töpönö makö pi topa naipamanöma. <ĩ töpö topa apaö> ĩ na makö pewö kuupököo!

- 19 Hi Ásia tä uli pata ha töpö kokamo nö, töpö Teusömo sinomo wi ĩ töpö aiki, <“Makö topa soa kule?” ĩ na kotĩtu tili töpö na ĩ na wa kuu!> ĩ na kamisa na ĩ na ĩ töpö kuu kule. Akila a, Pötisiillasoma a, kama sai pö na töpö Teusömo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na kilii töpö aiki, <Kotĩtu tili töpönö Cristo pata tä thapo naia kutenö, ĩ töpö na, “Makö topa kule?” ĩ na kotĩtu tili töpö na ĩ na waheta wa tä säököpalö nö, ĩ na a kuu!> ĩ na ĩ töpö kuu kule.
- 20 ĩ na Cristo a thapo polai, ĩ na ĩ töpö pewö kupalo naia kule. Kamakö na Cristo a thapo wi, ĩ töpö waloki ha, makö pi mönaha apa salo, makö hanokopaso totiopököö!
- 21 <Paulo anö hi waheta tä pewö säöka kipili> ĩ na makö pi thama pia salo, <Makö topa hõttöa kule?> sa kuu pole, kama Paulo sa aminö sa tä säöka kule.
- 22 Ai tänö Cristo pata tä pii mi ipii, Teusö anö ĩ a peamapöö! Kamakö hai ĩ pata tä na,<Matanata> sa kuu kule.<Matanata> tä kuu pole, <Pata täö! A huo kõki solöö!> ĩ na ta kuu alu kule.
- 23 Jesus Cristo pata tänö makö totiapala apati wi, ĩ sa tä pii sisa kule.
- 24 Jesus Cristo ma thapo naio kutenö, kamisanö makö pi ipa sinomo hõttöö!

2 Coríntios

2 Coríntios 1

1 Jesus Cristo anö Paulo sa simöa wi ï sa. Teusö a pata aiki, <Paulo a simönöö!> ï na a kuuma kutenö, Jesus Cristo anö sa simönöma. Teusö ma thapo wi ï makö kokamo sinomo wi ï makö na hi waheta sama tä simöpali ke. Timóteo anö Cristo a thapo naio wi ï a solo hi waheta sama tä simöpali ke. Teusö a patanö akaia tili makö thapo sokapo asale, Akaia tä uli pewö pata hamö ï makö pilipai, ï makö na hi waheta sama tä simöa naipali ke.

2 Kamakö hai ï pö Teusö a pata, Jesus Cristo Kaikana tä, ï na killi töpönö makö totiapala apaö, makö pi topapalama apaö, ï na makö pewö pi thama totioö!

Makö pepalo opati tä, Teusö a patanö makö pasilipali kitäö!

3 Kamakö hai ï Jesus Cristo pata tä hai ï pö Teusö a pata na, <Wa totiatalo opa asatiowöö!> ï na makö pewö kuupököö! Pö Teusö a patanö sanöma makö pi ipa nö, kamakö na a pi honipo opa nö, makö totiapala apaö, makö pasilipoö, makö pi topapalama apatii, ï na Teusö a pata kuatii.

4 Ai töpö pepalo opa piale, ï ma töpö pasilipo tolea nömöopö, huki makö pepalo opa soale, Teusö a patanö ï makö pasilipo soa kule. Teusö a patanö makö pasilipo kua wi na, ï na kamakö pewönö ai ma töpö pasilipo tolea kua nömöo kooö.

5 Cristo a pea kua noai na, ï na makö pea kua hötöoö. Önö kutenö, Teusö a patanö Cristo a na pe epii makö pewö pasiliapalama apatii.

6 Kamakö na samakö kuiki nö, Teusö sama ta wäsä tä, ai töpönö samakö peama apatii. Samakö peama apati kule maaki, Teusö sama ta wäsäo ha, makö pasilipoö, makö täapa koo läoö, Teusö a patanö ï na makö thamaö. Teusö a patanö samakö pasilipo kuati wi na, ï na makö pasilipo kua naioö. Samakö pea kuati wi na, ï na makö pea kua naio hätoa tä, Teusö a patanö makö pasilipo opa kutenö, makö kasiapalo satimo opa hötöo soatioö.

7 <Kotïtu tili makö kasiapalo satimo opati kitäö!> ï na samakö pi kuti kule. Awai. Kamisamakö pepalo kuati wi na, ï na makö pepalo kua apa hötötia kule. ï na makö kua tä, Teusö a patanö samakö pasilipo kuati wi na, ï na makö pasilipo kua hötöo kitä. Önö kutenö, <Makö kasiapalo satimo opa kitä> ï na samakö pi kuu wi ï tä mapo mi.

8 Ásia tä uli ha samakö pepalo opa noai, ï tä na makö pi hatukupamani pia salo, sa kuu kule. Pe epii samakö pea apati salo, <Samakö noma pia kuleö!> ï na samakö pi kutima.

9 <Samakö noma piale, ï tä kua waikia kuleö!> ï na samakö pi ku upa kutenö, kama samakö na kama samakö mamö teteo sapao koo päo mai, Teusö a

patanö nomawö töpö temöma kōo wi, ĩ a na samakö mamō tetea sisaiki nö, <Samakö noama totioö!> ĩ na Teusö a pata na samakö pi kutima.

10 ĩ na samakö pi kuti ha, samakö noma pia wi, ĩ tä na Teusö a patanö samakö noama apatima. Samakö noamati nö, samakö noama mapo mai kitäö! Teusö a pata na samakö mamō teteiki nö, <Samakö noama kōo kitäö!> ĩ na samakö pi kuu toitia kule.

11 Kamakönö samakö pasilipalö nö, Teusö a pata na makö hapaloö ha, Teusö a patanö samakö noama kōo kitäö! Teusö a pata na makö satehe epii makö kuu wi, Teusö a patanö ĩ ta hininö nö, samakö totiapala apati kitä. Samakö totiapala apaö ha, makö satehe epii makö aiki, <Aitaköö! Kawanö Paulo wa töpö noama toitioma thaliö!> Teusö a pata na ĩ na makö ku upa kitä.

Samakö pitilimo opa nö, toitai sama tä thatii

12 ĩ na samakö ösi kuu kule: <Teusö a patanö samakö totiapala apaö, samakö pasilipo opaö, ĩ na Teusö a pata kua kutenö, Teusö a thapo mai, ĩ töpö pewö na samakö pitilimo opa nö, toitai sama tä thatii. Teusö ma thapo wi ĩ makö na ĩ na samakö kua totio naio thaliö! Kamisamakö pi saimo pola nö kuno mai, Teusö a patanö samakö pasilipo opa kutenö, ĩ na samakö kuati päoö> ĩ na samakö pi kuu nö, samakö pi mönaha apaö.

13-14 Kamakö na waheta sama tä simöpali wi, ĩ ma tä möö nö, ma ta hinia makoka totili kitä. Kamisamakönö makö pi wi na takömoma mane maaki, kamakönö samakö taö totia apa soatia maneö! <Waiha samakö taö opia totia hātoki kitäö!> ĩ na sa pi kuu kule. Kamakönö samakö taö totia apa kuköma, Jesus pata tä huu kōa tä, Kamisamakö na makö pi mönaha apa, kamakö na samakö pi mönaha apa hōtöa, ĩ na makö pewö kuapököö!

Kamakö na sa huu mai ha, waheta sa tä simöa päpalö noai ĩ ta.

15-16 <Kamisamakö na kotĩtu tili töpö pi mönaha apa kitäö!> ĩ na sa pi kuuma kutenö, ĩ na sa pi kuuma: <Kotĩtu tili töpö na sa hama huu paio tasoköö! Masetônia tä uli hamö sa huulö tä, kotĩtu tili töpö na sa hamamo hasupasolö kitäö! ĩ na tä kua tä, Masetônia tä uli ha sa husoa kono nö, sa huu koima tä, kotĩtu tili töpö na sa hamamo hasua nömöa kopasolö kitäö! ĩ töpö na sa hamamo soma tä, Teusö a kai na ĩ sa töpö pasilipoö, waiha ĩ töpö na sa hamamo kōa tä, sa töpö pasilipo kōo, ĩ na sa kuapöö!> ĩ na sa pi kuuma. ĩ na sa pi kuu nö, <Ĩ kotĩtu tili töpö na sa hamamo kōo nö, Jutéia tä uli ha sa huu kōo pia tä, ĩ kotĩtu tili töpönö sitipa kōkō na sa pasilia hōtöpali kitä> sa pi kuuma.

17 ĩ na sa pi kuu tä, sa pi hātämo maama. Ai sanöma tä pi moti wani kutio kua wi na, ĩ na sa kua mai kitä. <Awai> ai tä kuu kule maaki, <Mawöö!> a kuu hōtöo soataö. ĩ na ĩ a kuu kua wi na, ĩ na sa kua pasio mai kitäö!

18 Teusö a pata pitilimo kua wi na, ĩ na sa pitilimo kua hōtöo nö, kamakö na, <Awai> sa kuu tä, <Mawöö!> sa kuu hōtöo soata maama.

19 Kamisa, Silas a, Timóteo a, ĩ na kilii samakönö kamakö na Teusö a pata hai pelupö Jesus Cristo sama wäsäpili, ĩ aiki, <Awai> a kuu nö, <Mawöö!> ĩ na a kuu hõtöo soata mai kitä. ĩ a pitilimo totio opaö.

20 Teusö a pata aiki, <Ĩ na kamisanö sanöma makö thama kitäö!> ĩ na a kuu tä, Jesus Cristo aiki hõtöwö <Awai> ĩ na a kuu hõtöa soatasö. ĩ na Jesus a kuu hõtöoö ha, kamakö aiki, <Awai. ĩ naköö!> ĩ na makö kuu nö, <Teusö a pata totiatalo opawöö!> makö kuu.

21 Teusö a patanö kamakö, kamisamakö, ĩ na makö kui makö pewö pi lotetepamanö nö, <Cristo a pitili> ĩ na makö pi thamanö nö, Teusö ma thapo salo, Teusö a patanö makö thaa soka totipali. Makö thaa soka totipalö nö, <Teusö a thapo wi ĩ töpö> ĩ na Teusö a patanö ai töpö pi thama nö,

22 kama ösi kua tolele, kamakö ösi ha ĩ a ösi titiki nö, <Teusö a kuu wi ĩ tä pewö a pitili ipö> ĩ na makö pi thamama.

23 Sa pitilimo opa wi, Teusö a patanö ĩ tä taö totia waikia. Sa ösi kuu wi, ĩ anö ĩ tä taö öpa waikia kutenö, ĩ na sa kuu kule. Kotĩtu tili makö na sa hamamo pi topa apama maaki, kamisanö makö ösi wanisalama wani ipö salo, kamakö na sa hamamo maama.

24 Kamisamakönö makö noa thaa wani ipö. <Ĩ na pö pi kuu totioö!> ĩ na makö noa thaa wani ipö. <Awai. “Cristo a pitili” ĩ na makö pi kuu totia waikia kuleö!> ĩ na samakö pi ku upati kutenö, makö noa thatala mai ha, makö pi mönahapamani pia salo, makö pasilia päpali.

2 Coríntios 2

1 Önö kutenö, <Kotĩtu tili makö na sa hamamo kota kuköma, makö ösi pewö wanisalapasö matimöö!> ĩ na sa pi kuu salo, <Ĩ ha sa huu kota mai kitä> ĩ na sa pi kuuma.

2 Kamisanö makö ösi wanisalama kuköma, makö ösi pewö wanisala apa tä, ai makönö sa pi mönaha kopamani kitä ta o?

3 <Kamakönö sa pi mönahapamanöpö> sa pi kuu tä, kamakönö sa ösi wanisalapamanö matimöö! Kamakönö sa ösi wanisalapamani wi ĩ sa tä pii mi ipö kutenö, kamakö na sa huu maama. Kamakö na waheta sa tä simöa päpalöma. <Kamisa pi mönaha apa tä, kamakö pi mönaha apa hõtöa> ĩ na sa pi kuu totia kule.

4 ĩ sa tä waheta simöpalö noai, ĩ sa tä waheta säöka pola nö, sa pi honipoö, sa ösi wanisala, sa mamö puu tikiliatalo opaö, ĩ na sa kuatima. Kamisanö makö ösi wanisalama pi topa mai ha, <Paulo anö makö pi ipawö> ĩ na makö pi thama pia salo, ĩ sa tä waheta simöpalöma.

<Wanisala wa tä thaa noai, ĩ tä na kamisamakö hĩso maa kopaso keheö!> ĩ na pö kuu!

5 Ai wanö sa ösi wanisalapamanöma maaki, ĩ anö makö ösi wanisala satia apöpamanöma. ĩ makö pewö aiki hãto kuno mai. Ai makö ösi wanisalapamanöma. Pe epii sa hapalo pi hĩsuapalo pi topati mane.

6 ĩ a wani wanisala apaö ha, kamakö pewönö ma wani peamama. Kamakö pewönö ma wani peama waikioma kutenö, <Ĩ na pätawö> sa pi kuu kule.

7 ĩ ma pi wani topa kopamanöpököö! ĩ a wani na, <Ĩ na pätawö. Makö noimaso totio koo nõköö!> ĩ na pö kuu! ĩ na makö kuu haiatalo mi tä, pe epii ĩ a ösi wani wanisala apöpasö matimöö!

8 <Wa pi ipa soaleö!> ĩ na pö kuu kooö!

9 Kamisanö makö wapa pia salo, <Kofĩtu tili töpönö sa kai a hini pi topa hãtokö?> ĩ na sa pi kuu salo, kofĩtu tili makö na ĩ sa tä waheta simöpali kipili.

10 <Wanisala wa tä thaa noai, ĩ tä na kamisamakö hĩso maa kopaso keö!> ai tä na ĩ na makö kuu tä, ĩ na kamisa kuu naio soataö. Cristo anö sa möti kutenö, kamisanö makö pasilipali pia salo, ai tänö wanisala tä thaa tä, <Wanisala wa tä thaa noai ĩ tä na kamisa hĩso maa kooa waikipaso keö!> ĩ na sa kuu.

11 Sai tä sai patanö tä thaa pi topa wi, kamakö pewönö ĩ ma tä taö öpa waikia. Önö kutenö, Sai tä sai patanö makö utitipama maapö, ĩ ai tä na kamisa aiki, <Wanisala wa tä thaa noai ĩ tä na sa hĩso maa kopasoma> ĩ na sa kuu kule.

Tötöasi tä uli ha Paulo a husoa haitasö

12 ĩ na tä kua tä, Cristo ta topa apöle ĩ sa ta wäsä pia salo, Tötöasi tä uli ha sa walokö tasoma. Sa waloikitö nö, Cristo sa ta wäsä tä, ai töpönö sa wasu maama maaki,

13 ĩ ha ipa Tito sa tapa taso maama kutenö, sa pi honipo opa tasoma. Sa pi honipo opa salo, tötöasi tili töpö na sa husoa kooa soatalo nö, Masetônia tä uli hamö sa hulaselöma.

Teusö a patanö ai töpö pewö peama waikioma kutenö, samakö lotetea apa asapasö

14 ĩ na sa kuama maaki, Teusö a pata na, <Aitaköö! Kawanö wa tä taö öpa asawö. Wa totiatalo opa asawöö!> ĩ na sa kuu kule. Teusö a patanö Sai tä sai pata peama waikioma kutenö, Cristo a na samakö kuo koka naio wi, Teusö a patanö ĩ samakö kai pewö pi mönaha apii samakö kai hutii. Teusö a patanö samakö pasilipoö kutenö, ĩ tä uli pewö hamö Cristo sama ta wäsä hãtäpoti nö, Cristo sama ta wäsä kutenö, tuu nisamö hãlãlã äpii tuu nisamö hãlãlo paukupo kua wi na, ĩ na Cristo ta paukupo kua hõtöö.

15-16 ĩ töpö pewö na sama ta wäsä kutenö, Teusö a pata aiki, <Tuu nisamo toita apii tuu kui na, ĩ na Cristo a wäsãti polai, ĩ na ĩ töpö uni nisamö toita apö kuö hõtöwö> ĩ na Teusö a pata pi kuu. Teusö a patanö ai sanöma töpö täapa asa koo wi, ĩ töpö ösi palimi ipö kutenö, ĩ töpö na samakö uni nisamö toita apö

naiwö. Í na tä kua tä, Teusö a patanö ai töpö täapa läo pasio kōo mai, í töpö nomano nö, ösi töpö pepalo tolea soatio wi, í tä uli hamö í töpö huu pia wi, í töpö na samakö uni nisamö wanisala apö pasiwö. Önö kutenö, Teusö a patanö sanöma makö pasilipo mi tä, kama makönö Cristo ma ta wäsä taö öpa päo mai kitä.

17 Ai töpö satehe epí í töpönö noa tä pi ipa päo salo, Teusö tä holisi a wäpala apati päoe. Í na kamisamakö kua pasio mai kitä. Teusö a patanö samakö simöa totio kutenö, kamisamakö na Teusö mamö teteapalo totio kutenö, Cristo anö samakö kalipalama wi í samakö pitilimo totio opa nö, Teusö sama ta wäsä totio opa asatioö.

2 Coríntios 3

<Paulo töpö pitilimo opa waikioö> í na kamakönö ai ma töpö pi thamaö

1 Í na sa kuu ha, <“Paulo a topa apa asawö” í na kama Paulo anö makö pi thama pi topa apa hãtoakö?> í na makö pi kuu kule? <Kamakö na Teusö ta wäsä piale, í a pitilimo opaö> í na ai waheta tä kuu wi, ai töpönö í nasimö tä waheta simöpa kua wi na, í na kamisamakönö í nasimö sama tä waheta simöpa kua pasio mai kitä. Í na tä kua tä, ai tiko töpö na Teusö sama ta wäsä pi topa tä, <Í töpö na waheta ma tä simöpa mi salo. “Paulo töpö pitilimo opa thaliö!” í na makö kuu mi salo> í na kamakö na í na samakö kuu mai kitä.

2 Kotĩtu tili makö hai, í nasimö tä waheta uni waikiwö. Kamisamakö ösi na í tä waheta uni säöka hõtoa waikia. Ai töpö pewönö í tä waheta uni möö nö, tä hini ipaö.

3 Kamakö hai, Cristo anö waheta tä säöka wi, í makö uni waikiwö. Kamakö na Cristo anö samakö simöpali ha, Cristo sama kai wäsäma kutenö, Cristo a hai í waheta tä lö kui, í kamakö uni makö kupasoma. Sanöma töpönö tuu lelei tuunö tä säöka wi í tuunö í waheta tä uni säököpa maama. Teusö a pata temöo opati wi í a ösi kua tolele, í anö í tä waheta uni säöka pasiköma. Maa ma patetei ma kotopö ha tä säöka mai, sanöma töpö ösi na í tä säököa pasiköma.

4 Cristo a na samakö kuo naio nö, <Teusö a pata pitili> samakö pi kuu totio opa sinomo salo, í na samakö kuu.

5 Kama samakönö Teusö sama ta wäsä taö öpa mai kitä. Teusö a patanö samakö pi hatukua päpamani ha, Teusö sama ta wäsä taö öpa päoö.

6 Teusö a patanö sanöma makö pewö noa thaa noai, í ta tutea apöle, í sama ta wäsä taö öpa sisaö. Teusö a patanö makö pewö noa thaa soma noai, í sama tä säökama wäsä maneö! Teusö a ösi kua tolele, í anö samakö noa thaa nömöo noai, í sama ta wäsä pasitioö. Makö noa thaa soma noai, sanöma makö pewönö í ma tä säökama hini tai mi ipö salo, makö nomasoö. Önö kutenö, makö noa thaa soma noai, í tänö makö nomamani kitä. Í tänö makö nomamani kitä maaki, Teusö a ösi kua tolele, í anö makö ösi palimia päpali.

Tute sama ta wäsäti pole, ĩ tä topa satia apaö

- 7 Teusö a patanö sanöma makö noa thaa paio noai, maa makö patetei makö kotopö ha ĩ tä säökököma. ĩ tä säöka waikikö noai ha, Teusö a pata wakala apii ĩ tä tapamonasoma. Moisés a moikömö na ĩ tä wakala sätäo noai, ĩ tä wakala mapo opia koonöma maaki, ĩ tä wakala sii lotete epö kutenö, Moisés a na töpö mamö teteo maama. Pata töpö noa thaa soma noai, ĩ tänö sanöma makö pewö nomamani wi, ĩ ta waloköma, tä wakala apöpasoma.
- 8 Önö kutenö, Teusö a ösi kua tolele ĩ anö makö noa thaa nömöo noai, ĩ tä waloköma, tä totiatalo satia apati kitä ta pi kuu mai.
- 9 <Wanisala ma tä thatala apatiwö> ĩ na tä kuu wi ta waloköma, tä wakala apii tä waloa naiköma. <Wanisala ma tä thatala apatima maaki, Teusö a patanö makö totia apa kopalöma> ĩ na tä kuu wi ĩ ta waloköma, tä wakala sati ipii, ĩ tä waloa naiköma.
- 10 Makö noa thaa soma noai ĩ tä waloköma, tä toita apii tä kuoma maaki, huki tä waloa nömökö noai, ĩ tä toita sati ipö kutenö, tä toita tä kuo soma noai, ĩ tä toita wani maa pasia kopasoma.
- 11 ĩ tä maa kopaso noai ĩ tä toita apama maaki, tä mapo mi ipii ĩ tä toita sati ipö.
- 12 <Teusö a ösi kua tolele ĩ anö makö noa thaa noai, ĩ ta toita sati ipö> ĩ na samakö ösi pi kuti salo, samakö kili mai, Cristo sama ta wäsä hokapalo totio opatii.
- 13 Moisés anö tä thama kua noai na, ĩ na sama tä thama kua pasio mi. Tä wakala apii ĩ tä maa koo paio mi tä, isöhaeu töpönö ĩ tä wakala möö maapö, Moisés anö kama moikömö ha watata ösö soholöma.
- 14 Teusö a kai na isöhaeu töpö pi motio opa soatioma. Watata ösönö Moisés a moikömö soho kuo noai na, huki ĩ na isöhaeu töpö ösi uni sohoa kua hötöa. Moisés a na, <Ĩ na töpö noa thaö!> ĩ na Teusö a pata kuti noai, isöhaeu töpönö ĩ tä waheta möti kule maaki, töpö ösi uni sohoa kutenö, ĩ tä waheta na ĩ töpö pi hatukupö mi. Cristo a na makö sätäapalo naia totiköma, ĩ tä, makö ösi uni sohotio noai, ĩ tä maa toitasoö. Makö pi hatukua totipasoö.
- 15 Awai. Huki isöhaeu töpönö Moisés a waheta möö tä, ĩ töpö ösi uni sohoa soatia.
- 16 ĩ töpö ösi sohoa soatia kule maaki, ai tänö pata tä thapo tä, kama ösi sohotile, pata tänö ĩ tä hosali.
- 17 ĩ pata tä hai, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a sai. Teusö a ösi kua tolele, ai wa na ĩ a kua tä, ai tänö ĩ wa huapala mai kitä. Teusö a ösi kua tolele, wanisala tä na ĩ anö wa uni kusöpali.

18 Makö moikömö pewö sohopa mi kutenö, walala mömomö kui na, ĩ na makö moikömö mömomö kuö. Ai töpönö makö möö kuköma, pata tä wakala apii ĩ tä tapa naioöhe. Teusö pata tä sai ösi kua tolele, ĩ a wakala apii ĩ tä sainö makö tikopöpamani. Önö kutenö, pata tä toita apii, a ausi ipii ĩ a kui na, ĩ na makö kupo naioimatasoö.

2 Coríntios 4

Samakö ösi na tä wakala hili wi ĩ samakö utiti. Hapokasi hapoka a wani noni kui na.

1 Teusö a patanö samakö totiapala apa kutenö, kama kai a wäsä sinomo wi, kamisamakö na Teusö a patanö ĩ tä totopöma. Önö kutenö, samakö pi lotete epö.

2 Teusö sama ta hula mi kutenö, wanisala tä thati wi ĩ sama tä thaa pi topa mi ipö. Ai sama töpö mönama wani ipö. Teusö sama tä waheta wäsä holisi päta mai kitä. Pitili sama ta wäsä äpa nö, Teusö a patanö samakö tapa toitia apa kutenö, <Paulo töpö pitilimo opawö> ĩ na ai sama töpö pi thama pi topa apaö.

3 Sama ta wäsäti wi ĩ ta hatuka mi tä, ösi töpö pepalo tolea apati wi ĩ tä uli ha töpö huu piale, ĩ töpö na ĩ ta hatuka mi sisawö. ĩ töpö na Teusö ta wäsä kule maaki, töpö pi hatukupö mi.

4 Sai tä sai patanö sanöma makö pewö simöati wi ĩ anö ĩ töpö pi motipamanöma kutenö, <Teusö ta pitili ipö> ĩ na ĩ töpö pi kuu mi ipö. Teusö a pata kui na, ĩ na Cristo a kuö hötöi, ĩ a wakala apii, ĩ ta topa apöle ĩ ta wäsä tä, sanöma makö na ĩ tä wakala kuki kitä maaki, Sai tä sai patanö ai töpö pi motöama pasio noai, ĩ töpönö ĩ tä wakala tapa pasio mi.

5 Kamisamakönö kama samakö a wäo mai ha, <Jesus Cristo a hai, ĩ pata tä sai> tä kuu wi ĩ sama ta wäsä sisaö. ĩ sama ta wäsä nö, <Jesus a na samakö kalipaloti wi ĩ samakönö makö pasilipo sinomo wi, ĩ samaköö!> ĩ na samakö kuu naioö.

6 Somi tä sai tä, tä pata muma apati tä, <Wakala tä kuikiö!> ĩ na Teusö a pata kuu noai, ĩ anö kamisamakö ösi na kama hai ĩ wakala tä titiki nö, samakö pi hatukupamanöma. Samakö pi hatuku upö kutenö, Teusö a pata wakala apii, Cristo a moikömö ha ĩ tä wakala kuo wi, kamisamakönö ĩ sama tä wakala taö öpaö.

7 <Teusö a thapo wi ĩ töpö utiti pasiwö. Teusö a pata lotetea sati ipö sisawö> ĩ na kamisamakönö ai sama töpö pi thama sinomopö, kamisamakö ösi na ĩ tä wakala titio wi, ĩ samakö äpäti. Hapokasi hapoka a äpäti kui na, ĩ na samakö ösi kuö hötöwö.

8 Ai töpönö samakö peamati kule maaki, maawöö! Samakö peama totia mane. Samakö pi wi na takömo opa kule maaki, Teusö a pata na, <Päläö!> samakö kuu mi.

9 Ai töpönö samakö wanipo opati kule maaki, Teusö a patanö samakö noima satia apa pasioö. Ai töpönö samakö namo keo kule maaki, samakö säpa totio mi.

10 Jesus a temö öpii, kamisamakö ösi na ĩ a titile, ĩ a tapamonasopö, Jesus a säpamoa kulaso noai na, ĩ na samakö kua hõttöö.

11 Samakö äpäti maaki, kamisamakö na Jesus a titio wi, ai töpö na ĩ a tapamonasopö, samakö temö öpö soa tä, Jesus sama ta wäsätii. Jesus sama ta wäsäti ha, ai töpönö samakö säpa pi topa apa sinomoö.

12 Önö kutenö, Jesus sama ta wäsäö ha, ai töpönö samakö säpa pi topa kule maaki, kamakönö ĩ ma ta hinia totilö nö, makö ösi palimipasoö.

13 <“Teusö ta pitili” sa pi kuu totio opa salo, sa hapaloma> ĩ na Teusö tä waheta kuu. ĩ na tä kuu kua wi na, ĩ na samakö kuu kua hõttöö salo, samakö hapalo hõttöö.

14 Teusö a patanö Jesus Kaikana tä temöa thaa komanö noai na, ĩ na samakö temöa thaa kōa hõttömani pia salo. Kamisamakö, kamakö, ĩ na makö kui makö pewö temöa komanö nö, Jesus a kulali hamö Teusö a patanö makö pewö hilakö laso kitä.

15 Kamisamakönö makö pasilipa pi topa apa salo, ai töpönö samakö pepalama apatii. Kamisanö makö pasilipo opati kutenö, Teusö a patanö makö totiapala apati wi, ai makö na ĩ tä pala kimati. Ai makö na ĩ tä palaö ha, Teusö ma thapo wi ĩ makö satehea apöpasoma kutenö, Teusö a pata na, <Aitaköö! Wa totiatalo opawöö!> tä kuu wi ĩ tä pala naioö. ĩ na ai makö kuu ha, <Teusö a pata topa apa asawö> ĩ na makö pewö kuu.

Wani ipii samakö peatalo opati wi maaki, pe epii samakö puko kōatalo opaalo kitä

16 Önö kutenö, samakö pi utitipo mane nökö. Pili samakö pewö äpätipö kule maaki, ĩ tä wakala pewö hamö samakö ösi lotetea kōatalo opatii.

17 Huki wani ipii samakö peataloti kule maaki, waiha Teusö a pata na samakö waloköma, samakö pea apa waikitioma kutenö, pe epii samakö puko kukö laso kitä. Samakö peati wi ĩ tä alukusi ipö soawö. Teusö a pata na samakö puko opa piale, ĩ tä pata pe sati ipö. Samakö peati wi ĩ tä maa pasipaso kitä maaki, Teusö a pata na samakö puko opa piale, ĩ tä mapo pasio mai kitä.

18 Hi masita tä uli ha tökö pewö kupai, ĩ sama tökö tapa sinomo waikitio wi, ĩ tökö na samakö mamö teteo mai kitä. Tökö tapamo pasio mai, ĩ tökö na samakö mamö tetea sisaa. Huki sanöma makönö ma tökö tapa pole, ĩ tökö mapaso kitä maaki, huki ma tökö tapa mi ipii, ĩ tökö mapo pasio mai kitä. ĩ tökö kuo soatio asaö.

2 Coríntios 5

Sai a hote mi ipii, ĩ a sai ha makö kuo soatio kitä

- 1 Hi masita tä uli ha makö pewö kua soa tä, sai a kui na, ï na pili makö ösö uni kuö hõtöwö. ï a sai uni kule, ï a sai hotesoö ha, hi tä hētu hamö makö konasolöma, kamakö na Teusö a patanö ai tiko a sai totoa nömöa kōki kitä. Sanöma töpönö a sai thaa wi, ï nasimö a sai aiki kuno mai, Teusö a patanö tiko a sai thaa waikikö noai, a sai hote tai mi ipii, ï a sai totoki kitä.
- 2 Hi tä hētu ha kamakö sai pö kupoli, ï a sai ha makö kuo pi topa apa salo, huki makö halilimoti kule.
- 3 Makö ösi manokosi ipii makö kuo maapö, ï a sai na makö kuo pi topa apaö.
- 4 Huki pili makö ösö ösi na pili makö ösi titia tä, makö pi honipo opa nö, makö halilimo opaö. Kamisamakönö pili makö ösö hosa pi topa mai kitä maaki, hi tä hētu ha makö sai pö kupoli, ï a sai na makö ösi kuo pi topa satia apaö. Makö äpäti ipii, ï tä palimia totipasopö.
- 5 Hi tä hētu ha sai a kupoli, ï ha makö pilimaköpö, Teusö a patanö makö thapalöma. Makö thapalö nö, <Hi tä hētu ha sai a hote mi ipii ï a sai na makö ösi kuköpöö!> ï na Teusö a patanö makö pi thama pia salo, kamakö na kama ösi kua tolele, ï a titiköma.
- 6 ï na tä kuaö ha, makö pi honipo mai, makö pi topapalo opa sinomoö. Huki pili makö ösö na makö ösi kua soa tä, hi tä hētu ha Teusö a pata kupoli, ï ha makö kuo paio mi.
- 7 Hi masita tä uli ha makö kutia tä, Jesus Cristo ma tapa mi päla tä maaki, ï a na makö mamö teteo sinomo paio päö. <Cristo a pitili> ï na makö pi kuu totio opatii.
- 8 Makö pi honipo mi ipö. Pili makö ösö na makö ösi titile, ï ma ösö hosalö nö, Cristo pata tä na makö konasolöpö, ï ma tä pii satia apatii.
- 9 Önö kutenö, pili makö ösö ha makö ösi kua soa tä, Cristo ma pi mönahapalama pi topa apaö. ï na tä kua tä, Jesus Cristo a na makö kononö nö, Cristo ma pi mönahapalama pi topa soatio kitä.
- 10 Cristo a na makö konasolöma, Cristo anö makö pewö lomaki kitä. Makö lomakö nö, hi masita tä uli ha makö kuati noai, ï ta wäsä hatukua totipali pia salo. ï ta wäsä hatukua totipalö nö, toitai ma tä thati noai, ï tä noa totoki, wanisala ma tä thati noai, ï tä noa totoa naiki, ï na Cristo anö tä thama pia salo.

Cristo anö makö pewö pi ipa wi, ï tänö sa huöpoti kule

- 11 Önö kutenö, Cristo pata tä na samakö kili ipa kutenö, ai sanöma töpö na, <ï naköö! ï na pö kua totioö!> ï na samakö kuu upaö. Teusö a patanö samakö taö öpaö. <Paulo töpö kuati noai ï sa tä taö> ï na makö pi kuu naio wi, ï sa tä pii totia kule.

12 <Kamisamakö pitilimo opaö> ĩ na kamakö na samakö kuu mane. Samakö kuati wi ĩ tä na makö pi tapotiki nö, <Paulo töpö pitilimo opawö> ĩ na makö pi thama pi topa päa kule. ĩ na makö pi thamaö ha, ai töpönö samakö a kateha wanisala wi, ĩ töpö na makö hapalo taö öpa hötöopökö. ĩ töpönö ai töpö ösi kuati wi, ĩ tä tapa pasio mai ha, ai töpö tapamo pasio pätio wi, ĩ tä tapa päo nö, <Ĩ töpö topa> ĩ na ĩ töpö kuu päoö.

13 <Paulo töpö isi waniho opati noa> ĩ na ai töpö kuu kule maaki, <Ĩ na töpö kuu päoö> ĩ na samakö kuu hötöoö. Teusö sama ta wäsä makoka apati kutenö, <Paulo töpö isi waniho opati noa> ĩ na töpö kuu päoö. ĩ na töpö kuu kule maaki, samakö pi hatukua totio opaö. Samakö pi hatuka apa kutenö, makö pasilipo taö öpa kule.

14 Cristo a sami ipii maaki, sanöma makö pewö täapa kōo läo pia salo, a säpamonasoma. Kamakö pewönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä noa na Cristo a säpamonasoma kutenö, makö pewö uni säpamoa naisoma. Önö kutenö, Cristo anö makö pewö pi ipa wi ĩ tänö samakö huöpoti kule.

15 Makö ösi palimi waikii, ĩ kama makö pi mönahapo sapapo kōo mai, kamakö noa na Cristo a säpamono nö, a temöa konaso noai, ĩ ma pi mönaha sisapamanöpö, Cristo a säpamoa pasisoma.

16 Önö kutenö, Teusö a thapo mai, ai töpö na ĩ töpö pi tapomo kuati wi na, huki ĩ na samakö pi tapomo kua pasio mai kitä. Teusö a thapo mai, Cristo a na ĩ töpö pi tapomo kuati noai na, ĩ na Cristo a na samakö pi tapomo kua hötötioma maaki, huki ĩ na samakö pi tapomo kua mai kitä.

17 Önö kutenö, Cristo a na ai tä sätäapalo kuköma, ĩ a tute epii ĩ a kupasoö. A kuati noai, ĩ tä matalo nö, tä tute epii ĩ tä waloki ha, a tikopö öpii a kua nömöa soapasoö.

Teusö a pata, kamakö, ĩ na makö kui makö noimaso kua kōoö

18 Teusö a patanö makö tikopöpamanöma. Teusö a pata, kamakö, ĩ na kilii makö wanihaso paioma maaki, Teusö a patanö Cristo a simöpalöma kutenö, makö noimaso kuköma. Makö noimaso kuiki nö, Teusö a pata aiki, <Sa wanipoti wi ĩ töpö na kamakönö sa wäsä hätäpoti nö, sa töpö noima kōo wi, ĩ ma ta wäsä totioö!> ĩ na Teusö a patanö samakö noa thalöma.

19 Teusö a pata, sanöma makö pewö, ĩ na makö kui makö wanihasoti wi, ĩ tä mapamani pia salo, Teusö a patanö Cristo a simöpalö noai, ĩ sama ta wäsäti kule. Sanöma makönö wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä na Teusö a pata hīso matasoma. <“Kamisa, sanöma töpö, ĩ na kilii makö noimaso kuköpöo!” sa kuu wi, ai sanöma töpö na ĩ ta wäsä hätäpotöo!> ĩ na Teusö a patanö samakö noa thalöma.

20 Cristo anö samakö simöpalö noai ĩ samakö. Cristo a kuti wi, ai sanöma töpö na ĩ sama ta wäsä nömötioö. <Sa kai a hini totioheö!> sanöma makö pewö na Teusö a pata kuu pi topa apa wi, ai sanöma töpö na ĩ sama ta wäsä toleatii.

Cristo anö samakö simöpalöma kutenö, <Teusö ma ta hini totioö! Ma ta hini totioö ha, Teusö ma wanipoti wi, Teusö a patanö ĩ tä mapamanö nö, makö noimaso totiki kitäö!> ĩ na samakö kutii.

21 Cristo anö wanisala tä thati maa noai maaki, Teusö a patanö makö pewö täapa kōo läo pia salo, Cristo a peamama. Teusö aiki, <Sanöma töpönö wanisala tä thati wi, ĩ tä noa na sa töpö peama hōttöo nö toapöö!> ĩ na a pi kuuma maaki, sanöma makö täa koni pia salo, Teusö anö Cristo a peama pasioma. A peama waikioma kutenö, Cristo a na makö kua naiköma, Teusö kama a toita apö kui na, Teusö anö ĩ na makö totia thaa naia soapali.

2 Coríntios 6

1 Teusö a patanö samakö kai kalipalo sinomo kutenö, kamisamakönö makö noa thaa kule. Teusö a patanö makö noima apa nö, makö totiapala apa wi ĩ tä hosa tihöö!

2 Teusö a pata aiki, <Kamisanö makö totiapala apati pia tä, makö a hinima. Kamisanö makö täapa kōo pia tä, makö pasilipalöma> ĩ na Teusö a pata kuu. Hiki. Huki Teusö a patanö makö totiapala pi topa kule. Hukiki makö täapa pi topa apa kōa kule.

3 <Paulo töpönö Teusö ta wäsäti kule maaki, ĩ töpö tomöpoti mi ipö> ĩ na ai sama töpö pi thama wani ipö kutenö, wanisala sama tä thaa mai, toitai sama tä thaa pi topa sisaö.

4 ĩ na samakö kuati nö, <Teusö a patanö Paulo töpö simöati wi ĩ töpö> ĩ na ai sama töpö pi thamaö. Samakö pepalo opaö, samakö honimopalo opatii, samakö pi honipo opaö, ĩ na samakö kuati kule maaki, Teusö a pata na samakö kalipalo satimo opatii.

5 Ai töpönö samakö soalali, titita wi a sai ha samakö titiki, ai töpö kokamo nö, ĩ töpönö samakö namo kusöli, samakö kalipalo wasiso opatii, samakö mio tomöpo mi ipö nö hĩsuwö, samakö oi ipö pikiwö, ĩ na samakö kuatima.

6 Sami sami sama tä thaa mi ipö. Teusö sama ta taö öpaö. Ai töpönö samakö peamati kule maaki, ĩ sama töpö wanipo mai, sama töpö totiapala apatii. Kamisamakö ösi na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kalipalo totiatalo opaö. Ai sama töpö noima pitilia apatii.

7 Pitili sama ta wäsä sinomoö. Teusö a pata lotete epii ĩ tänö samakö loteteapalo opa naio päoö. Sai sama tä namo pata kusölö nö, Teusö a patanö samakö totia waikipalö noai, ĩ tänö Sai sama ta pata utitipamani. ĩ na tä kua tä, Sai tä sai patanö samakö namo kusö hōttöa tä, Teusö a patanö samakö totipalö noai, ĩ tänö Sai sama ta pata utitipama läoö.

8 <Paulo töpö topa apaö> ĩ na ai töpö kuu kule maaki, ai tiko töpö aiki, <Paulo töpö wanisala apaö> ĩ na ĩ töpö kuu soka pasia. Ai töpönö samakö hösökapalamati kule maaki, ai tiko töpönö samakö komoapalama apatii.

Samakö pitilimo opa waikia kule maaki, <Í töpö holisi ipö> ĩ na ai töpö kuu soaö.

⁹ Ai töpönö samakö taö mai kitä maaki, kamakö pewönö samakö taö öpa waikia kule. <Paulo töpö lotete mai kitäö! Í töpö noma hãto pia kule> ĩ na ai töpö pi kuu kule maaki, samakö temöo opa soatioö. Ai töpönö samakö pepalama apati kule maaki, samakö säpa tai mi toti ipö.

¹⁰ Samakö pi otatalo opati kule maaki, samakö pi topa satimo opa sinomoö. Wani tä na samakö puko opa mane maaki, Teusö a kai na päwö ai töpö satehe epii sama töpö pukapama apa sinomoö. Wani sama tökö thapo mai maaki, Teusö a patanö tökö totoma wi, ĩ sama tökö pewö thapo opa päoö.

¹¹ Ipa kotĩtu tili pö! Kamisamakönö makö noima apa kutenö, kamakö na samakö hapalo hoka apa asaö, makö pi ipa asaö, ĩ na samakö kua asaö.

¹² Kamisamakönö makö pi ipa asa kule maaki, kamakönö samakö pi ipa hãtoa asa mai kitä.

¹³ Pelupö töpö na pö a hapalo kua wi na, kamakö na ĩ na sa hapalo kua hõtöa kule. Kamisamakönö makö pi ipa kua wi na, ĩ na kamakönö samakö pii nomöha kua hõtöo mi salo.

Jesus Cristo a thapo mai, ĩ töpö na pö sätäapaloti tihöö!

¹⁴ Jesus Cristo a thapo mai, ĩ töpö na pö sätäapaloti tihöö! Toitai tä thaa pi topa wi ĩ töpö, wanisala tä thaa pi topa wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö kokamo kuköma, noi ipii ĩ töpö pewö kalipaloti kitä ta o? Wakala tä, mumi mumi tä, ĩ na tökö kui, toitai ĩ tökö kokamo totio kitä ta o?

¹⁵ Cristo a, Sai tä sai pata, ĩ na kilii töpö noa thaso kua asa mai kitä. Cristo a thapo wi ĩ a pi tapomo kua wi na, ĩ na Cristo a thapo mai, ĩ na ĩ a pi tapomo kua pasio mai kitä.

¹⁶ Teusömo wi a sai ha Teusö a pata kule, ĩ a sai soka hõtöa, ukutupö tä na töpö noamamo wi ĩ tä ukutupö hĩtale, ĩ a sai soka hanoa totia hõtöa, ĩ na ĩ töpö sai pö soka kua totia. Teusömo wi a sai ha Teusö a pata temö öpii a kule, ĩ a sai kui na, ĩ na makö uni kuö. Í na Teusö a pata kuuma: <Ipa töpö na sa noimoti pia salo, ĩ töpö na sa kua naiki kitä. Kamisa na ĩ töpö aiki, “Ipa pata tä sai” töpö kuu kitä. Í töpö hai, kamisa hai pata sa sai kua naipasö kitä> ĩ na Teusö a pata kuu nö,

¹⁷ <Önö kutenö, sa thapo mai, ĩ töpö na pö soka pasipaloö! Tä wanisala wi ĩ tä höpöa maikiö! Í na makö kuaö ha, makö täa totalö kitäö!

¹⁸ Makö täa totilöma, kamakö hai ĩ pö sa sai kua totipasö kitäö! Ipa ulu wano makö, ipa ulu suö makö, ĩ na makö kupaso kitäö!> ĩ na Teusö a pata lotete sati ipii, ĩ na ĩ a kuuma.

2 Coríntios 7

1 Ipa noi pö! Kamakö na ĩ na Teusö a pata kuu manu kule, wanisala tänö pili makö pewö, pili makö ösi, ĩ na pili makö kui makö samipo wi, ĩ ma tä pewö hosalö nö, kama makö ausipamo totioö! Teusö a pata na makö kilia totiso salo, wanisala ma tä hosalöpököö!

Samakö pea apati kule maaki, samakö pi topapalo satia apatii

2 Kamakönö samakö hāsiamati pola nö kuno mai, samakö pii totio mi salo. Ai wa na kamisamakönö wanisala sama tä thaa maama. Ai wa wanisalama asa maama. Ai wa mönama pasio maama.

3 <Makö wanisala apawöö!> sa kuupö, sa kuu mane. Kamisamakönö makö pi ipa kutenö, makö temöa soa tä, kamakö na samakö uni kua naitia, makö nomasoö ha, kamisamakö noma naia soatasoö, ĩ na samakö kuaö. ĩ na kamakö na ĩ na sa kuu waikio kipili.

4 <Makö pitili ipöö!> kamakö na ĩ na sa pi kuu. <Makö totiatalo opawö> ĩ na sa pi kutii. Samakö pepalo opati kule maaki, sa pi wanisala pola nö kuno mai, sa pi mönaha apa.

5 Masetônia tä uli ha samakö waloikitö nö, samakö mota mapo totio mai, samakö pepalo opatima. Ai töpönö samakö päsäpa apa pikitioö ha, samakö pi kilihio opa pikitioma.

6 Samakö pi kilihio opatima maaki, makö pi utitipo pole, Teusö a patanö ĩ makö pewö pi loteteapalama sinomo wi, kamisamakö na ĩ anö Tito a simöpalö nö, samakö pi lotetea kopamanöma.

7 Kamisamakö na Tito a waloki ha, samakö pi topa apama maaki, Tito aiki, <Kotĭtu tili töpönö sa pi topa totipamani kipiliö!> ĩ na a kuu ha, pe epii samakö pi topa apama. <Paulo ai. Kawa na kotĭtu tili töpö noimo pi topa apa kōo thaliö! Tä isi waniho noai ĩ tä na ĩ töpö pi ököpalo opati thaliö! Kawa na ĩ töpö pi honipo opa thaliö!> ĩ na Tito a kuu ha, pe epii sa pi topa apama.

8 Kamakö na waheta sa tä simöpalipili, ĩ tä wahetanö makö pi wanisalapalama teteho maama. Makö pi wanisalati ha, kamisa aiki, <Häö. ĩ sa tä waheta simöa silia apa nö kilipale ia!> ĩ na sa pi moni kuuma maaki, huki ĩ na sa pi kuu mi.

9 Huki sa pi mönaha apa kule. Kamisanö makö pi wanisalamanö noai ĩ tä na kuno mai. Kamisanö makö pi wanisalapamanöma salo, <Häö. Wanisala ma tä thaa noai, ĩ ma tä thaa kota maapököö!> ĩ na makö kuu noai, ĩ tä na sa pi mönaha sisaa. Kamisanö totiwo kuno mai. Teusö a patanö makö pi wanisala pasia päpamanöma.

10 Teusö a patanö sanöma makö pi wanisalama kuköma, <Häö. Wanisala sa tä thaa noai ĩ sa tä thaa kota maapököö!> ĩ na makö pi kuu. ĩ na makö pi kuu ha, Teusö a patanö makö nö läpo nö, makö taa koni. Makö taa konöma, <Teusö a patanö makö nö läpo noai, ĩ tä wanisala apö> makö pi kuu mai kitä. ĩ na tä kua tä, Teusö a thapo mai, Teusö a patanö ĩ töpö ösi wanisalapama

pasio mai, ĩ kama tōpō pi wanisala pāpaso wi, ĩ tōpō nomasoma, Teusō a patanō ĩ tōpō tāapa kōo lāo mai kitā. <Haō. Wanisala sa tā thaa noai, ĩ sa tā thaa kota maapökōō!> ĩ na tōpō pi kuu pasio mi kutenō, Teusō a patanō ĩ tōpō tāapa lāo pasio kōo mai kitā.

11 Teusō a patanō makō pi wanisalapamanōma kutenō, <Wanisala ma tā thaa wi ĩ tā kuo pāoō> ĩ na makō pi kuu matalo nō, <Kotĩtu tili tōpō Teusōmo wi ĩ tōpō topa apa waikiowōō!> ĩ na ai ma tōpō pi thama pi topa apama. Ai tñnō wanisala tā thaa noai ĩ ma tā taa wanio opa nō, ĩ tā na makō pi honiho opama. Kamakōnō sa hini pi topa apama. Teusō ma kai hini pi topa apa salo, <Ĩ a waninō wanisala tā thaa noai, ĩ tā noa na ma wani peama nōkōō!> ĩ na makō kuuma. Ōnō kutenō, ai wanō wanisala tā thama maaki, <Kotĩtu tili tōpō makoka apa asa waikia> ĩ na samakō pi thamama.

12 Ai wanō wanisala wa tā thaa noai, ĩ tā pi na waheta sa tā simōpa maama. Ai tā na ĩ tā wanisala thaa noai, ĩ tā pi na ĩ sa tā waheta simōpa hōtōo maama. <Paulo ma pi ipa salo, ĩ ma hini pi topa apaō> ĩ na makō pi kuupō, ĩ waheta sa tā simōa pasia pāpalōma. Teusō a patanō ĩ tā taō.

13 Kamakōnō samakō a hini pi topa apaō ha, samakō pi topa apama. Samakō pi topa apa waikioma maaki, kamakōnō Tito ma pi topa kopamanōma kutenō, huki samakō pi mōnaha satia apaō.

14 <Tito a na kamisa aiki, “Kotĩtu tili tōpō topa apa kitā” ĩ na sa kuu noai, ĩ ta pitilia apa totia kule> ĩ na kamakōnō sa pi thamama. Kamakō na sa ta wāsā sinomo noai ĩ ta pitilio kuo opa noai na, ĩ na Tito a na sa kuu noai, ĩ na ĩ ta pitili kuo opa hōtōo soatama.

15 Kamakō na Tito a waloki ha, makō kilii, makō pi honipoō, ĩ na makō kua tā, <Hapo. Kamisamakōnō wa kai a hini pi topa apati kuleō!> ĩ na Tito a na makō kuu noai, ĩ tā na Tito a pi tapotiki nō, makō pii pea apa kimati.

16 Kamisa lö kui, <Makō pitilimo opaō> ĩ na sa pi kuu kutenō, sa pi topa apaō.

2 Coríntios 8

Masetōnia tili tōpōnō Jesus a thapo wi ĩ tōpō ōtōo opa noai ĩ ta

1 Ipa pō! Masetōnia tā uli pewō hamō tōpō kokamo nō, tōpō Teusōmo wi, Teusō a patanō ĩ tōpō totiapala apama kutenō, ĩ tōpō kuati wi, ĩ tā na kamisanō makō pi hatukupama pi topa.

2 Pe epii tōpō pepalo opatima maaki, tōpō pi topapalo satimo opama. ĩ tōpōnō wani tā thapo opa mane maaki, tōpō ōtōo opama.

3 ĩ tōpōnō sitipa kōkō wai thapo noai, ĩ tā see wai kuno mai, pe epii ĩ tā see totoki kipili. Kama tōpō pi saimo nō, pe epii ĩ tā see totokō noai, ĩ tā hōsōka na ai kōkō sitipa makekōma.

- 4 Ī kōkō makekō nō, <Jutéia tā uli ha Jesus a thapo wi ĩ sama tōpō pasilipo naiopökōö! Hi wa kō sitipa tälölö nō, ĩ tōpō na kōkō totokötōö!> ĩ na kamisamakō na ĩ na masetônia tili tōpō ku upama.
- 5 Kamisamakō aiki, <Masetônia tili tōpōnō sitipa kōkō totoa hātoki kitā> ĩ na samakō pi kuu tā, ĩ tōpōnō sitipa kōkō totoa sisa maama. Teusō kaikana tā na kama tōpō ōsi pewō totoa sapa kōa naiki nō, <Samakō simōaö!> pata tā na ĩ na ĩ tōpō kuuma. ĩ na kamisamakō na ĩ na tōpō kua nōmōoma.
- 6 ĩ na ĩ tōpō kuama kutenō, Tito sama noa thaa nō, <Nii tā na tōpō honimo pole, ĩ tōpō na sitipa wa kō simōpalöpō, masetônia tili tōpō na sitipa wa kō kolo naka kua waikioma kutenō, kotĩtu tili tōpō na wa kō ola naka nōmōo kōotōö! ĩ tōpō na wa kōkō naka kōkölōö! Ai tōpō honimo pasitile, ĩ tōpō totiapala apapō, kotĩtu tili tōpōnō ai kōkō sitipa totoa kōkōpökōö!> ĩ na Tito a na ĩ na samakō kuuma.
- 7 Kotĩtu tili makō totiatalo opawō. <Jesus a pitili> ĩ na makō pi kuu totio sinomoö, Teusō ma kai a wäsä taö öpaö, pitili ma tā sai a taö öpaö, ai ma tōpō pasilipo pi topa apaö, samakō pii ipaö, ĩ na makō kua totiatalo opatii. Ōnō kutenō, <Ai tōpō honimo pole ĩ ma tōpō totiapala pi topa apa nō, ma tōpō tãpãa totilöpökōö!> ĩ na kamakō na ĩ na samakō kuu kule nökō.
- 8 Kamisanō makō noa thaa pi topa mane maaki, masetônia tili tōpō ötōo opa noai, ĩ sa ta wäsä pãa kule. ĩ ma ta hini nō, ĩ na makō ötō kua naipasoma, <Kotĩtu tili tōpōnō ai tōpō noima pitilia totio opawō> ĩ na samakō pi thama totio opa kitäö!
- 9 Kamakō hai Jesus Cristo Kaikana tänō makō noima nō, makō totiapala apa noai ĩ ma tā taö waikia kule. Hi tā hētu ha Jesus Cristo anō kama hai ĩ tā pewō thapoma maaki, sanōma makō pasilipo pia salo, hi masita tā uli ha a itholo nō, a honimopalo opa kukō solōma. ĩ ma tā pewō thalalöpō, a honimo kukō solōma.
- 10 Pi naka. ĩ na sa pi kuu kule. <Ai tā inama na kamakōnō sitipa ma kōkō totoa somakōma. “Sitipa ma kōkō totoköpōö!” ai tōpō pi kuu pola tā kuno mai, ĩ na makō pi kuu somama. Ma kō totoa pi topa apa salo, ma kō totokōma. Huki ma kō totoma mapo mi tā, kamakō na ĩ tā totiatalo opati kitäö!> ĩ na sa pi kuu nō, ĩ na sa kuu kule.
- 11 ĩ ma kō pewō totoa hōtötōa soakōö! Jutéia tili ma tōpō tãpã pi topa kua soma noai na, huki ĩ na ma tōpō tãpãa hōtötōa thaa nōmōa totilōö! Sitipa ma kō thapo pole, ĩ kōkō na ma tōpō tãpãö! Pe epii sitipa ma kō thapo salo, pe epii sitipa ma kō totoköpō. Wani ipii sitipa ma kō thapo pãa salo, wani ipii ma kō totoa pãköpō.
- 12 Ma tōpō tãpã pi topa apa tā, pe epii sitipa ma kō thapo pole, ĩ kōkō na pe epii ma tōpō tãpãö ha Teusō a pata pi mōnaha, ĩ na tā kua tā, wani ipii sitipa

ma kö thapo pasile, ĩ kökö na wani ipii ma töpö täpää pälöma, Teusö a pata pi mönaha hõtöoö, ĩ na tä kuaö.

13-14 <Ai töpö na Paulo a nako mai, kamakö na a nako pi topa apawö> ĩ na pö pi kuu hãto ti! <Huki sitipa ma kö thapo opa manu kule, ai töpö honimo pole ĩ ma töpö pasilipalöpöo!> ĩ na sa kuu päa kule. Ai ma töpö pasilipoö ha, waiha kamakö hai sitipa kökö na makö honimo nömököma, ma töpö pasilipo noai, waiha ĩ töpönö sitipa kökö thapo opa nömököma, ĩ töpönö makö pasilia sapa kōa hõtöpali kitä. ĩ töpö, kamakö, ĩ na makö kui makö kuo ösöhöati pasiopököo!

15 ĩ na Teusö tä waheta kuu naioö: <Pe epii ai tänö nii tä täa noai ĩ tä niinö a ösö potehepaso noai ha, ĩ tä nii see kuo maama. ĩ na tä kua tä, wani ipii ai tänö nii tä täa pasilö noai ĩ tä niinö a ösö potehea totia hõtöa päpasoma. ĩ töpö pewö ösö potehea ösöhöa totipasoma> ĩ na tä waheta kuu.

Tito anö makö pasilipo pi topa apaö

16 Kamisamakönö makö pasilipo pi topa kua wi na, ĩ na Tito anö ĩ na makö pasilipo pi topa kua naia kule. Teusö a patanö ĩ na Tito a thamama kutenö, <Aitaköö!> Teusö a pata na ĩ na samakö kuu.

17 Tito a na, <Kotĩtu tili wa töpö pasilipopö, ĩ töpö na wa huu mi salo> ĩ na samakö kuu ha, <Awai> ĩ na a kuu hõtöoma. Samakö kuu paio mai ha, kamakö na Tito a huu pi topa apa somama.

18 Tito a, Jesus a thapo wi ĩ ai tä, ĩ na kilii, kamakö na sama töpö simöpali ke. Jesus a thapo wi, Tito a na ĩ tä huu naine, ĩ a kateha nö, <ĩ anö Jesus ta topa apöle ĩ ta wäsä makoka apatiwö> ĩ na ĩ tä uli pewö hamö töpö Teusömo sinomo wi, ĩ na ĩ töpö kuu.

19 ĩ töpö Teusömo sinomo wi ĩ töpönö ĩ a simönö nö, <Jutéia tä uli ha Paulo anö sitipa kökö kai huulö tä, Paulo a na a nokapalölöo!> ĩ töpönö ĩ na ĩ a noa thama. Jutéia tili töpö na ĩ sitipa sama kö totoa piale, ĩ sitipa sama kö totököma, <Aitaköö! Teusö a pata totiatalo opa asawöö!> ĩ na ai töpö kuu kitä. <Paulo töpönö ai töpö pasilipo pi topa apawö> ĩ na ĩ töpö kuu naio kitä.

20 <“Jutéia tili töpö na sitipa kökö satehe epii kökö simöpa piale, ai sami tänö ĩ kökö sitipa kai hulasolö wi, ĩ tä wanisala. Polakapi makönökö totiwöö!” ĩ na töpö kuu matimöö!> ĩ na samakö pi kuu salo, kamakö na polakapi sama töpö simöpali pia salo.

21 Sama tä thama makoka pi topa kule. <Paulo töpönö tä thaa pole, ĩ tä makoka waikia kuleö!> ĩ na Teusö sama pi thama pi topa apaö. ĩ na sanöma sama töpö pi thama pi topa naio soataö.

22 Önö kutenö, kamakö na Tito a, Jesus ta topa apöle ĩ ta wäsä makoka apa wi ĩ a, ĩ na kilii töpö na ai tänö Jesus a thapo wi ĩ sama simöa naipali ke. ĩ sama wapa waikioma. ĩ sama simöaö ha, ĩ anö samakö pasilipo pi topa sinomoö. Huki ĩ aiki, <Kotĩtu tili töpönö Teusö a pata hini ipa salo, töpö ötö

öpö kitä> ĩ na a pi kuu salo, kamisamakönö ĩ sama simöaö ha, samakö kai a hinia totilö nö, kamakö na a hua naisolö pia salo.

23 Kamisa na Tito a kalipalo sinomo wi ĩ a. Kamakö pasilipopö, Tito a solo samakö kalipalotii. Jesus a thapo pole ĩ töpö kokamo sinomo wi ĩ töpönö Tito a na ai polakapi töpö simönöma kutenö, Tito a na ĩ töpö nokapaloti kule. <Cristo a totiatalo opawöö!> ĩ na ĩ polakapi töpönö ĩ na ai töpö pi thama sinomoö.

24 Önö kutenö, <“Kotĩtu tili töpö totiatalo opaö” Paulo a kuu wi, pitili ta. Hiki. Paulo anö töpö simönö noai, kotĩtu tili töpönö ĩ töpö noima apama> ĩ na Jesus a thapo pole, ĩ töpö kokamo hätäpo sinomoti wi, ĩ na ĩ ma töpö pi thama totihopöö!

2 Coríntios 9

Jesus a thapo wi ĩ töpö honimoti pole, ĩ töpö na sitipa kökö totoma wi ĩ ta

1 Jesus a thapo wi ĩ töpö honimoti pole, ĩ töpö na sitipa kökö totoma wi, ĩ tä na makö pi hatuka waikia kutenö, ĩ tä pi na sa tä säöka köataloti kitä ta o?

2 Töpö honimo wi ĩ ma töpö pasilipo pi topa waikia kule. Masetônia tili töpö na kamisa aiki, <Akaia tä uli ha kotĩtu tili töpö kulati, ĩ töpö topa apa thaliö! Jutéia tili töpö honimo pole, ai tä inama ha akaia tili töpönö ĩ töpö pasilipo pi topa waikioma> ĩ na sa kuuma. ĩ na sa kuuma kutenö, masetônia tili töpö pewönö töpö honimo wi ĩ töpö pasilipo pi topa hõtöa kule.

3-4 <“Kotĩtu tili töpönö sitipa kökö totoma pi topa waikia kuleö!” ĩ na Paulo a kuu pole, ĩ ta holisi hätoa> ĩ na ai töpö kuu maapö, kamakö na ipa sa töpö simöpa pia kule. Kamakö na sa huu haia tä, kamisa na ai masetônia tili töpö huu naio haioma, kamakö na samakö waloa haiki nö, <Häö. Hi kotĩtu tili töpönö sitipa kökö kokapa mai ha, töpö kua soatileö!> ĩ na masetônia tili töpö kuu ha, sa kili ipa kitä. Kamakö kilia apa naiso kitä. <Kotĩtu tili töpönö töpö honimo opöle, ĩ töpö pasilipo pi topa salo, sitipa kökö kokapa waikile kitä> ĩ na sa kuu waikioma kutenö, sitipa ma kö kokapa mai ha, makö kua soati ha, sa kili ipa kitä.

5 Önö kutenö, sa simöpa piale, ĩ töpö na sa hapalo nö, <Kotĩtu tili töpö aiki, “Ai ma töpö pasilipali pia salo, sitipa ma kö kokapali kitäö!” ĩ na ĩ töpö kuu waikioma kutenö, ĩ töpö na makö huu paio nö, “ĩ ma kökö sitipa koka waikipalöma?” ĩ na pö kuu! ĩ na makö kuu ha, “Ma” töpö kuu hõtöoö ha, “ĩ kökö koka haitalöö! Paulo a huu haio pialeö!” ĩ na pö kuu!> ĩ na ipa sa töpö noa thama. Kamakö na sa waloiki nö, kamakö na sa nako wani ipö kitä. Kamakö aiki, <Kamakö na ĩ töpö nako opaö ha, sitipa ma kö totoa päköpö> ĩ na makö pi kuu mai, <ĩ ma kö sitipa totoa pi topa salo, ma kö sitipa totoköpöö!> ĩ na makö pi kuupökö.

Teusö a patanö makö täpäa hõtöli kitä

6 Ī na sa kuu kule. Wani ipii ma kö totoki ha, wani ipii Teusö a patanö makö täpää nomöa hõtöa soali kitä. Pi naka. Hikali a ha polakapi nii wa mokö wai tököma, ĩ mokö äkehesoma tä, polakapi wa mokö täa kōanani. Ī na tä kua tä, satehe epii wa thomokö tököma, ĩ mokö äkehelasoma, satehe epii wa mokö täalali.

7 Ī na tä kua kua wi na, ĩ na makö kua hõtöopö. <Ī na sitipa kökö kui sa kö totoki pia salo> ĩ na wa pi kuu kua noai na, ĩ na kökö kui wa kö totoköpö. Wa pi mönaha apōiki nö, wa töpö täpä wi, Teusö a patanö ĩ wa pi ipa kitä. Önö kutenö, wa kö sitipa totoa wani tä, kökö sitipa totoa tihöö! <Ai tänö sa noa thaa läatalo kutenö, sa kö totoa päoö> ĩ na wa pi kuu maikö.

8 Teusö a patanö makö totiapala apa taö öpa kutenö, makö honimo mai, makö kulahamo toitio kitä. Makö kulahamo waikia kutenö, ai ma töpö totiapala apa hõtöo nö, pe epii ai ma töpö pasilipopököo!

9 Pi naka. Ī na Teusö tä waheta kuu: <Ai töpö honimo opati wi ĩ anö ĩ töpö täpä hätäpoö. Ī anö töpö totiapala apati wi ĩ tä mapo mai kitä> ĩ na ĩ tä waheta kuu.

10 Nii mokö tösa sinomo wi ĩ a na Teusö a patanö mokö totoma sinomoö. Ī mokö totokö nö, nii tä totoma nömooö. Ī na tä kua kua wi na, ĩ na Teusö a patanö makö täpä nö, ma tä thapo wi, ĩ tä pala apöpamani kitä. Teusö a patanö ĩ tä pala totimani salo, ai ma töpö totiapala apa nö, ma töpö täpä äpa hõtöopököo!

11 Teusö a patanö makö totiapala apa nö, makö täpä kuköma, ai töpö na makö ötöa apöpasö kitä. Kamisamakö na sitipa ma kö simöpa piale, ai töpönö ĩ kökö sitipa tälö nö, Teusö a pata na ĩ töpö hapalo nö, <Aitaköö! Kawanö hi sitipa wa kö simöpali ke> ĩ na ĩ töpö kuu kitä.

12 Teusö a thapo wi ĩ ai ma töpö täpälö nö, ĩ töpö honimo wi, ĩ ma tä mapamani kitä. Ī töpö honimo wi, ĩ ma tä mapamanö nö, <Teusö a pata! Aitaköö! Kawanö samakö totiapala apawö> ĩ na satehe epii ĩ ma töpö thama naio kitä.

13 <Kotĩtu tili töpö aiki, “Jesus Cristo ta topa apöle ĩ ta pitili ipö” ĩ na ĩ töpö kuu nö, ĩ ta hinia totilö noa> ĩ na ma töpö täpä kuköma, ĩ na ma töpö thama kitä. Teusö a pata na ĩ töpö aiki, <Hapa. Aitaköö! Kamisamakö, ai töpönö Cristo a thapo wi ĩ töpö, ĩ na samakö kui samakö pewö na kotĩtu tili töpö ötöo opama> ĩ na ĩ töpö kuu kitä.

14 Teusö a patanö makö noima apa nö, makö totiapala apama kutenö, ĩ töpönö makö pi ipa hõtöo nö, Teusö a pata na makö a wäsä kuki kitä.

15 Kamakö pewö na Teusö a patanö tä noa apa toti ipii, ĩ tä totopö noai, ĩ tä na, <Aitaköö! Wa totiatalo opawöö!> ĩ na Teusö a pata na, ĩ na makö pewö kutipököo!

2 Coríntios 10

<Teusö a patanö sa simönö noai ĩ sa totiwö> Paulo a kuu totio noai ĩ ta

- 1 Kamakö na ĩ na Paulo sa kuu pia kule. Ai makö aiki, <Kamisamakö na Paulo a kutia tä, a hapalo lotetea apa mai maaki, Kamisamakö na waheta tökö simöpali wi ĩ tökö waheta na a hapalo lotetea apa sisawö> ĩ na makö kuu. Cristo a noimo opa nö, opii a hapalo kua noai na, ĩ na opii sa hapalo kua pi topa hõtöoö.
- 2 Önö kutenö, kamakö na sa waloa kōkōma, <Sa noimo mai, sa hapalo lotetea apa nököö!> kamakönö ĩ na sa pi thama tihöö! <Cristo a thapo mai, ĩ töpö pi tapomo kuati wi na, ĩ na Paulo a pi tapomo kua hõtöoö> ĩ na ai makö kuu ha, sa hapalo lotetea apa nö, makö päsäpa matimö.
- 3 Sai tä sai pata hai ĩ töpö na samakö uni wasu ekuo tä, samakö kasiapalo opatii. Cristo a thapo mai ĩ töpö na samakö pilia tikilia kule maaki, ĩ töpö kasiapalo opati pola nö, töpö pi tapomo kuati wi na, ĩ na samakö pi tapomo kua pasio mai kitä.
- 4 Cristo a thapo mai, ĩ töpö holisi kasiapalo opati nö, kama töpö ösi ha töpö mamö teteo sapamo pätioö. ĩ na töpö kuati kua wi na, ĩ na samakö kua pasio mai kitä. Sai tä sai pata hai ĩ töpö na samakö kasiapaloti nö, Teusö a pata mosawi ipii, a lotete epii, ĩ tä na samakö mamö teteo sisatioö. Teusö a pata lotete epii, ĩ sama thapo kutenö, Sai tä sai pata hai ĩ töpö lotete epö hõtöi, ĩ sama töpö utitipama sinomoö.
- 5 Sai tä sai pata thapo wi ĩ töpö hapalo holisimo wi, ĩ sama ta utitipamani, Teusö a kai ha ai sanöma töpö pi hatukupö maapö, Teusö a kai na ai töpö hapalo pi wasöa apati wi, ĩ sama ta mapamani, ĩ na samakö kuaö. <Cristo sa hini pi topa apa salo, ĩ a na sa pi tapomo sisaköpöö!> ĩ na sama töpö pi thamaö.
- 6 Kamakönö Cristo ma hini taö totiköma tä, ai wanö Cristo wa hini pasio mi tä, Kamisamakönö ĩ wa wasua läli kitä.
- 7 Hösöka ha tä kua pätile, ĩ ma tä möö sisatiowö. ĩ ma tä möö sisatio nö, <Paulo a utiti ipö> ĩ na makö kutiwö. <Cristo anö sa simöa asa wi ĩ sa> ĩ na ai wa kuu kule? ĩ na ai wa pi kuu tä, <Cristo anö sa simöa kuati wi na, ĩ na Paulo töpö simöa kua naioö> wa pi kuu mi salo.
- 8 Ai wanö sa kilima mai kitä. Cristo anö sa simöa wi ĩ sa pasiwö. Kamisanö makö pi utitipama mai, makö pi lotetea totipamanöpö, Cristo anö sa simöpalöma. Önö kutenö, <Cristo anö sa simöa totio wi ĩ saö!> ĩ na sa kuu kili mi ipö.
- 9 <Paulo anö makö kilimanöpö, ĩ waheta tökö simöpalöma> pö pi kuu ti!

10 Ai makö aiki, <Waheta tökö na Paulo a hapalo lotetea apa nö, makö päsäpa sai maaki, kamakö na a hamomo solö tä, a utitia apöpalo nö, a hapalo kili ipa thali nökö> ĩ na ai makö kuu kitä.

11 ĩ na ai makö kuu wi ĩ makö aiki, <Pai pamö Paulo a kua tasoä tä, kamakö na ĩ anö waheta tökö simöpa wi, ĩ tökö waheta na a hapalo kua wi na, ĩ na kamakö na a kua tä, ĩ na a hapalo kua hõtöo kitä!> ĩ na makö pi kuu totiopöo!

12 <“Samakö totiatalo opa asa kuleö!” ĩ na ai töpö pi kuu wi, ĩ töpö kua kuati wi na, ĩ na samakö kua kua hõtötioö> ĩ na samakö pi kuu mi. <ĩ töpö na samakö totiatalo satia apaö> ĩ na samakö pi kuu hõtöo mi. <Ai töpö pi hatuka hãtoa kule maaki, kamisa pi hatuka satia apa> ĩ na ĩ töpö pi kuti kule maaki, ĩ töpö pi moti ipö pasiwö. ĩ töpö aiki, <Ai töpönö samakö uöma tä, ĩ töpö topa. Samakö uöma mi tä, ĩ töpö tomöpo mi ipö> ĩ na töpö pi moti ipii, ĩ na ĩ töpö kuu.

13 Teusö a patanö samakö simöa mi tä, kamisamakö aiki, <Sa kuati wi ĩ tä topa apa> ĩ na samakö kuu päo mai kitä. Teusö a patanö samakö simöa tä, <Teusö a patanö samakö simöpalöma kutenö, sa kuati wi ĩ tä topa> ĩ tä, ĩ na samakö kuu sisa kitä. Kamakö na Teusö a patanö samakö simöa hõtöpalöma.

14 Kamakö na samakö waloiki nö, Jesus Cristo ta topa apöle, ĩ sama ta wäsä hõtöoma. Kamakö na samakö simöpalöma kutenö, tole hamö ai töpö kule, ĩ töpö na sama ta wäsä hinimoma maama.

15 Önö kutenö, tiko tä uli hamö ai töpönö Cristo ta wäsä waikio noai, ĩ tä uli ha sa waloikitö nö, Cristo sa ta wäsä nömöoma, <Hiki. Hi töpö na Cristo sa ta wäsäma kutenö, hi töpönö Cristo a thapoö> ĩ na sa kuu wi sa mai kitä. ĩ tä uli ha ai töpönö Cristo ta wäsä waikio tasoma kutenö, ĩ na sa kuu mai kitä. Kamakö kule ha, ĩ ha samakö kalipalo pi topa kōa kule. Samakö kalipalo kōo ha, Cristo a na makö mamö teteiki nö, <Cristo a pitili> makö pii kuu totio wi ĩ tä palasopöo!

16 Cristo ma thapo waikio noai ha, kamakö kule, ĩ tä uli tole hamö Cristo a thapo mai, ĩ töpö na ta topa apöle sama ta wäsä nömöo tasopöo! Tiko tä uli ha ai töpönö Cristo ta wäsäo ha, ai töpönö Cristo a tälö noai, ĩ sama töpö a kateha nö, <Kamisa kainö ĩ töpönö Cristo a tälöma> ĩ na sa hole kuu wani ipö.

17 ĩ na Teusö tä waheta kuu: <“Sa totiatalo opawöo!” ĩ na a kuu tihöo! “Teusö anö sa totiapala apati kutenö, sa totiatalo opati asa päoö” ĩ na a kuu sisaöo!> ĩ na tä waheta kuu.

18 <Sa totiatalo opawö> ĩ na kama wa pi kuu päoö ha, tä topa mai kitä. <Wa totiatalo opawö> Teusö a pata pi kuu wi, ĩ tä topa sisaa.

2 Coríntios 11

<Cristo anö sa simöa wi ĩ sa> töpö holisi kuu wi ĩ töpö

1 Sa osemo kule maaki, sa kai a hiniheö!

- 2** Teusö a patanö makö pi ipa salo, makö noama kua wi na, ĩ na kamisanö makö pi ipa nö, makö noama kua hõttöö. Põ anö pete a totoa thaki wi na, ĩ na Cristo a na kamisanö makö totoa thaa hõttököma. Ai wano tä na kama pete a sapäko paio mai ha, sami peanopö a na kama pete a totoa pi topa kua wi na, ĩ na Cristo a na kamisanö makö wanisala mai ha, ĩ na ĩ makö totoa pi topa kua hõttöö.
- 3** Makö toita apii makö totoa pi topa kule maaki, makö wanisala hãto pikio kitã. <Sai tä pi pata mosawi ipii, ĩ anö Epa a mönama kua noai na, ĩ na makö mönama kua hõttö hãto kitã. Makö mönamaö ha, Cristo ma pi ipa totio sisa wi, ĩ ma tä hosa hãtoa pikili kitã> ĩ na sa pi ku upa pikia kule.
- 4** Jesus ta topa apöle ĩ ta makoko opii, kamakö na ĩ sama ta wäsäö ha, ĩ ma ta hininö nö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma täli kipili. ĩ na makö kuama maaki, huki kamakö na ai töpö waloköma, Jesus ta wäsä makoko mi päla tä maaki, <Ĭ ta kuno maiö!> ĩ na makö kuu mi ipö. Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma tälöma maaki, <Ai tiko tä tälpöö!> ai töpö kuu pole, ĩ ma ta hini nömöö.
- 5** Kamakö aiki, <Cristo anö kamakö na ĩ töpö simöa nömöpalö noai, ĩ töpönö ta taö satia apa asaö> ĩ na makö pi kuu kule maaki, ĩ töpö na sa komoapalo pasio mai kitã.
- 6** Sa hapalo tai mi, ĩ sa wani pasiwö maaki, Teusö sa kai a taö öpa hõttöö. <Paulo anö tä taö öpawö> kamisanö ĩ na makö pi thama waikitioma.
- 7** Kamakö na sa kutia tä, makö tolehepamanöpö, kama sa komoa sapatalo koo pasitioma. Kamakö na Teusö ta topa apöle ĩ sa ta wäsäti tä, kamakö na sa nako maama. <Kamakö na Paulo a nako maa noai, ĩ ta wanisala apöle> makö pi kuu hãtoakö?
- 8** Jesus sa ta wäsä wi ĩ tä na makö pasilipali pia salo, ai tiko töpö Teusömo hãtäpo sinomoti wi ĩ töpö na sitipa sa kö täa sisalöma.
- 9** Kamakö na sa kutia tä, sitipa kökö na sa honimoti kipili maaki, kamakö na sa nako maapili. Masetônia tili töpönö Cristo a thapo pole, ĩ ai töpö waloiki nö, ĩ töpönö sa täpä pasio päo kipili. Kamakö na sa nako maa kuapili na, ĩ na waiha ĩ na kamakö na sa nako kua mai kitã.
- 10** Cristo a pitilimo kua wi na ĩ na sa kua hõttöö. <“Kamakö na sa nako asa mai kitã!” wa kuu pole, ĩ na a kuu kota tihöö!> ĩ na ai akaia tili wa kuu kitã maaki, ĩ na sa kuu mapo mai kitã.
- 11** <Paulo anö makö pi mi salo, ĩ na a kuu kule> pö pi kuu ti! Kamisanö makö pi ipawö. Sa kuu wi, Teusö a patanö ĩ tä taö öpa waikia.
- 12** <Cristo anö hi töpö simöa nömöpalöma> makö kuu pole, ĩ töpö aiki, <Paulo a kua kuati wi na, ĩ na samakö kua kua hõttötia> ĩ na ĩ töpö kuu maapö, kotĩtu tili makö na sitipa sa kö naka mai, sa pi moti kutio pia salo.

13 Cristo anö ĩ töpö simöpa maama. <Cristo anö samakö simöpalö noai, ĩ samakö kutenö, sama ta wäsämö huu ke> ĩ na ĩ töpö holisi kuu päö.

14 ĩ töpö holisimo wi, ĩ tä aipö mai kitä. ĩ töpö kutio kuo päo wi na, ĩ na Sai tä sai pata kuo kuo naio pätioö. Āju tä wakala apii, a mömomö toita apii, ĩ a tapamo kua wi na, ĩ na Sai tä sai patanö sanöma makö mönama pia salo, a wakala apii, ĩ na a tapamo kua hõtöoö.

15 Önö kutenö, Sai tä sai patanö töpö simöpa sinomo wi ĩ töpö kutenö, ĩ töpönö ai makö mönama nö, <Cristo anö ĩ töpö simöpa totio wi ĩ töpö> ĩ na makö pi thama matatä. ĩ töpönö makö mönama noai ĩ tä noa na Teusö a patanö ĩ töpö peama hõtöo kitä.

<Cristo sa ta wäsätima ha, sa pepalo opatima> ĩ na Paulo a kuu noai ĩ ta

16 <“Paulo a hapalo osemo opati pole” ĩ na ai wa pi kuu maikö> ĩ na sa kuu kule maaki, <Paulo a hapalo osemo soa päatalo opatiwöö!> ĩ na makö pi kuu hāto kitä. ĩ na makö pi kuu hātoa tä, sa hapalo osemo opa wi, ĩ ma ta hini pätaö! <ĩ töpö holisimo opati wi ĩ töpö na sa hösökapalo asaö> ĩ na sa kuupö, sa hapalo osemo päa kule.

17 <ĩ na wa kuu totihoö!> kamisa na ĩ na Teusö a pata kuu maa päo noai ha maaki, kamakö na ĩ sa ta kateha päa kule. <ĩ töpö na sa hösökapalo opa asa wi sa pasiwö> sa kuu päla nö maaki, sa kuu osemo päa kitä.

18 Teusö a thapo mai ĩ töpö satehe epii töpö aiki, <Kamisa hösökapalo opatii> ĩ na ĩ töpö kuu kuati wi na, ĩ na sa kuu hõtöa päa kule.

19 Makö pi hatuku upii maaki, ai töpö pi moti ipii ĩ ma töpö hini ipa nö kiliawö.

20 Ai töpönö makö simöa sinomoö, kamakö hai ĩ wani tä suatalatii, makö mönama apatii, makö komoapalama apatii, makö nakö tökö uni soa pikiatala apatii, ĩ na ĩ töpönö ĩ na makö thamati kule maaki, ĩ töpö na makö sömöka taa pi topa apa pikia nö kiliale.

21 Kamisa aiki, <Samakö kili ipa salo, ĩ töpönö makö thama kua wi na ĩ na kamisamakönö ĩ na makö thama mane> ĩ na sa kuu kili kule maaki, ĩ na sa kuu kule. Ai töpö aiki, <Hiki. ĩ na sa kua asa kutenö, sa topa apa waikile> ĩ na ai töpö kuu tä, ĩ na kamisa kuu hõtöa kule. Sa hapalo osemo kōa kule.

22 ĩ töpö hai, epöteu töpö asawö? Ma. Kamisa hai ĩ epöteu sa naiwö. ĩ töpö hai, isöhaeu töpö sisa mai kitä. Isöhaeu sa hõtöwö. ĩ töpö aiki, <Abraão samakö olaö!> ĩ töpö kuu kua wi na, <Abraão sa ola naiwö> ĩ na sa kuu hõtöoö.

23 Cristo a na ĩ töpö kalipalo sinomoö? Cristo a na sa kalipalo kasiapalo opa satia apaö. Awai. Sa hapalo polemoti kule. Cristo a na ai töpö kalipaloti kule maaki, Cristo a na sa kalipaloti nö, sa kasiapalo hasua apa asaö. Sai a titita wi ĩ a sai ha ai töpönö polakapii ĩ töpö titia pi thapali, polakapii ĩ töpö soa pi

thapali, ĩ na ĩ tōpō thamama maaki, ai tōpōnō satehe epii ĩ na sa thama pi kuama. Satehe epii sa moni noma pi kulasoma.

24 Wanisala tā thaa wi, juteu tōpōnō ĩ tōpō soapa sinomo kua wi na, ĩ na ĩ tōpōnō sa thama hōtōoma. 39 tōpō soapa pi thama kua wi na, 39 sa soapa pi thaa hōtōpalōma. Juteu tōpōnō sa soa kōatalo opa wi, ĩ 5 sa soa pi thapalōmae.

25 Ai pata tōpōnō hii tinō sa sāti wi, sa sā kōo, sa sā kōo, sa sā kōo, ĩ na sa sā pi thapalōmae. Ai tōpōnō kamisa na maa ma sāsāpi wi, ĩ manō sa moni sāpalōma. Kutiatā a hamō sa huu tā, ĩ kutiatā a waniapasoō, waiha ai a kutiatā ha sa titia kōa tā, ĩ ōsō wania kopasoō, waiha ai a kutiatā ha sa titia tā, ĩ ōsō wania kopasoō, ĩ na ōsō kō kua apatima. ĩ na tā kua tā, mōtati tuu mōtali pata ha, kutiatā ōsō asawōsō wai ha sa pi kalā halua soa tā, tā halusoō ha ĩ tā soawō wakalai ha sa pi kalā soa, ĩ na sa kumatima.

26 Piliso hamō pai hamō satehe epii sa huu pi kupasoō, maa tuu ōkinō sa peama apaō, tōpō thomōmo sinomo wi ĩ tōpō na sa mamō lāapalo opa naia pikitia, ipa ai juteu tōpō sai maaki, sa peama pi topa naia pikia, juteu tōpō pasi mai ĩ tōpōnō sa peama pi topa apa naia, sai a satehe epii sai pō hōkōkōa apōle, ĩ ha sa moni sāpalihe, sanōma tōpō pilia mai, ĩ poke tā uli ha sa moni sāpali, mōtati tuu mōtali pata ha sa nasi moni tupaso tasoō, <Teusō sa thapo wi ĩ sa> ĩ na ai tōpō holisi kuu wi ĩ tōpōnō sa sāpa pi topa apa pikitioōhe, ĩ na sa thama totioma.

27 Pe epii sa kalipalo wasiso opatima. Mumai ha sa mio mai, satehe epii ĩ na sa kua pi kupasoma. Sa oi ipō, sa amisi ipō, ipa haloi ōsō mi kutenō, sa wati ipō, satehe epii ĩ na sa kua pi kupotima.

28 ĩ na tā kua tā, Cristo a thapo wi ĩ tōpō kokamo nō, tōpō Teusōmo hātāpoti wi, ĩ tōpō pewō na sa pi honipo opa nō, <ĩ tōpōnō Cristo ta hini mi toti hātowōkō> ĩ na sa pi kuu nō, sa pi aulumo soatalo opatii.

29 Ai tā ōsi utiti tā, sa ōsi utitia naia soatalo opatii. Ai tā mōnama wi, ĩ anō wanisala tā thaa kukōma, sa pi ota apatii.

30 <ĩ na sa kua asawō> ai tănō ĩ na sa pi thama tā, <Hiki. Sa pepalo opati kutenō, sa utitia apa wi ĩ sa pasiwō> ĩ na sa kuu kitā.

31 Jesus Kaikana tā hai ĩ pō Teusō a na, <Wa totiatalo opa asatioō!> makō kuu mapo mai, ĩ Teusō anō sa pitilimo opa wi, ĩ tā taō ōpa waikia kule.

32 Pi naka. Tamaasōku tā uli pata ha sa kua tā, ĩ pō sai hokolole, ĩ taka holele ha sa hua lālōpō, ĩ taka kolo ha ai tōpō lāpalotima. Atetasō kaikana a patanō ai pata tā simōa sinomo noai, tamaasōku tili tōpō na ĩ pata tā simōo toleo sinomoti noai, ĩ a patanō sotatu tōpō lāmakōma.

33 ĩ pata tā kai simōoō ha, sotatu tōpōnō sa moni huōlōma maaki, ai tōpōnō wōō a pata na sa titia lāiki nō, tā hokolole, ĩ tā tutakō pata ha taka mōō wi, ĩ

taka wai kuamö kule hamö sa pi atupamanö nö, sa pi ithopamanöma. Sa pi ithopamanöma, sa tokösolöma.

2 Coríntios 12

Paulo a na uni tä tapamonaso noai ĩ ta

1 <Ai töpö na sa hösökapalo opa asaö> sa kuu wi, ĩ tä topa mai kitä maaki, ĩ na sa kuu kōa kule. Kamisa na Jesus Kaikana tänö uni tä tamanani, kamisa na ta hasulupamani, ĩ na ĩ tä kua noai ĩ sa ta wäsä pia kule.

2 Sutu ha, ¹⁴ tä inama kua soma tä, ai tänö Cristo a thapo wi ĩ sa taö öpa wi, hi tä hētu hamö Teusö a patanö ĩ a tälölöma. Pili a õsi hua hātoa pālasolöma. Sa tä tai mi. Teusö a patanö tä taö sisaö.

3 Hi tä hētu ha Teusö a pata kupoli, ĩ anö ĩ tä uli hamö ĩ a wani täpölöma. Pili a õsi hua hātosolöma. Sa tä tai mi. Teusö a patanö tä taö sisaö.

4 ĩ hamö ĩ a kai wani kopolö nö, ta hasulupamanö noai, ĩ ta aipöo opama. <Ai sanöma töpö na ta wäsä tolea nömöo maapöö!> Teusö a pata pi kuuma kutenö, ĩ ta aipöo opama. ĩ aipö ta hinimanöma. Pi naka. Hi tä hētu hamö sa hulaselö noai, ĩ sanö ĩ ta hini noai, ĩ kamisa.

5 <Hi tä hētu hamö sa huu asa laso noai, ĩ tä topa apa> ĩ na sa kuu kitä maaki, <Ai töpö na sa hösökapalo opa asaö. Kamisa topa apa asaö> ĩ na sa kuu mai kitä. <Sa utitio opa wi ĩ tä topa apa sisaö> ĩ na sa kuu sisa kitä.

6 Sa ta wäsä wi ĩ pitili ta kutenö, <Ai töpö na sa hösökapalo opa asaö> ĩ na sa kuu pi topa aköna, <Paulo a hapalo osemo hātoa kule> ĩ na sa töpö pi thama mana pi. ĩ na sa töpö pi thama mana pi maaki, <Ai töpö na sa hösökapalo opa asaö> ĩ na sa kuu mai kitä. <Paulo anö uni tä talali, aipö ta hinini, ĩ na Paulo a kua asama kutenö, a topa apa asawö> ĩ na ai wa pi kuu maapököö! <Kamisamakö na Paulo a kutia tä, a toita apii a kutia, Teusö ta wäsä makoka apatii, ĩ na Paulo a kuatima kutenö, Paulo a topa apatii> ĩ na makö kuupökö.

7 <“Kamisa na Teusö a patanö tä aipö öpii tä möma asama kutenö, ai töpö na sa hösökapalo opa asaö” ĩ na Paulo a pi kuu matimöö!> ĩ na Teusö a pata pi kuu salo, mösökö tänö sanöma makö hño kuköma, mösökö tä hasilipo opa kua wi na, ĩ na tä kua wi ĩ tä uninö sa hasilipamanöma. Kamisa na Sai tä sai pata sapäko opa nö, sa hasilipamanöma. <Ai töpö na sa hösökapalo opa asaö> ĩ na sa kuu maapö, sa hasilipama apatii.

8 <Sa hasilipo opati wi ĩ tä mapamanöö!> ĩ na Teusö a pata na sa kuuma maaki, tä mapama maama. Tä mapo mi ipö ha, <Tä hosalöö!> sa kuu kōoma maaki, tä mapo maama. ĩ tä noa ha, <Tä hosa mi salo> ĩ na sa kuu kōoma maaki, tä hosapa maama.

9 Sa peati tä, Teusö a pata aiki, <Kamisanö wa noima apa nö, wa totiapala apati wi, ĩ tänö toitai wa kutio kitä. Wa utiti ipö tä, sa lotete epii ĩ tänö wa lotetea naipasö kitä> ĩ na Teusö a pata kuu hñtöoma. ĩ na a kuu ha, sa utiti

päla tä maaki, <Aitaköö! Sa utiti ipö kutenö, Cristo a lotete epii ĩ tänö sa lotetea hõtöpaso kitäö!> ĩ na sa kuu kitä.

10 Cristo a na sa kalipaloti tä, sa utiti, sa aulumo opatii, ai töpönö sa komoapalama apatii, sa wasiapalo opaö, ai töpönö sa peamaö, sa pi häamo opaö, ĩ na sa kuati kule maaki, sa pi topapalo satia apatii. Sa utiti tä, Cristo anö sa loteteapalama apati ha, sa pi mönaha satia apa hõtöa.

Kotĩtu tili töpö na Paulo a pi honipo wi ĩ ta

11 Sa hapalo polemoti nö, <Sa hösökapalo opa asaö> sa kuu pole, kamakönö ĩ na sa thama kule. Kamakö aiki, <Paulo a totiatalo opa asa kutenö, sama hinikö o!> ĩ na makö kuu mai ha. Pata sa mai maaki, <Cristo anö sa simöa asapalö noai ĩ sa asawö> ĩ na ai töpö holisi kuu wi, ĩ töpö hösökapaloö, kamisa komoapalo pasia, ĩ na tä kua wi tä kua mai kitä.

12 Kamakö na sa kutia tä, Cristo a na sa kalipalo mapo maama. Sa kalipaloti tä, Teusö a patanö sa lotetea apöpamanöma kutenö, sa tä aipama apati nö, töpö salia apati wi, ĩ ai sa töpö toapama kotioma. Sa tä aipama apatima ha, kamakö aiki, <Cristo anö töpö simöa asapalönoai, Paulo a hai, ĩ ai a> ĩ na makö kuupökö.

13 Cristo a thapo wi ĩ töpö kokamo nö, töpö Teusömo hätäpoti wi, ĩ sa töpö totiapala kuati noai na ĩ na makö totiapala kua hõtöoma. Makö totiapalatima maaki, kamakö na sa nako mai, ai töpö na sa nako sisama. <Ai töpö na Paulo a nako asa noai, ĩ tä wanisala> ĩ na makö pi kuu hãtoa alu kule? ĩ na makö pi kuu tä, kamakönö sa hĩsu thaa wi ĩ tä matamanöheö!

14 Kamakö na polakapii sa huu pi kua waikipasoma. Huki kamakö na sa huu pi topa kōa kule. ĩ ha sa waloa koiki nö, kamakö na sa nako mai kitä. Ma tä thapo wi ĩ sa tä pii mi, kama makö pii sisa kitä. Pi naka. Põ a, pöpönö a, ĩ na kili töpönö kama hai ulu töpö wai täpä sinomoö. Ulu töpö wainö kama hai ĩ pata töpö täpä pasio mai kitä. ĩ na ĩ töpö kua kua wi na, ĩ na makö kua hõtöoö. Kamakö na, <lpa ulu töpö> ĩ na sa kuu kutenö, kamakö na sa nako pasio mai kitä.

15 Makö õsi pasilipalöpö, kamakö na sa kua tä, sa thapo pole, ĩ sa tä mapama pi topa apa kitä. Sa wasiapalo opa kitä maaki, sa kasiapalo opa kitä. Pe epii kamisanö makö pii kutenö, kamakönö wani ipii sa pii hõtöo kitä?

16 <Kamisamakö na wa nako maapili> ĩ na makö kuu kitä maaki, ai wa aiki, <Awai. Paulo a nako maapili maaki, a pi mosawi ipö kutenö, sitipa kökö tãa hãtolöpö, a holisimo nö, makö mönama kipili> ĩ na ai wa kuu hãto kitä.

17 Wi na kamisanö makö mönama kuama kuno mai? Kamakö na sa töpö simönipili, ĩ töpönö makö mönamanöma ta o?

18 Tito a na, <Kotĩtu tili töpö na wa huu mi salo> ĩ na sa kuu upa nö, Cristo a thapo wi, Tito a na ĩ ai sa nokamanönöma. Kamakö na ĩ töpö waloiki nö, Tito

anö makö mönamanöma ta o? Ma. Kamisa pitilimo kua wi na, ĩ na Tito a pitilimo kua hõtöoö.

19 <“Paulo a kuati pole, ĩ tä topa waikia kule” ĩ na Paulo anö makö pi thama pi topa päa salo, ĩ na a hapalo kuu päa kule> ĩ na makö pi kuu hätoakö? Ma. Ipa pö! Makö pasilipalö pia salo, Cristo sa thapo kutenö, Teusö a sömöka tala tä, kamakö na ĩ na sa hapalo kuu kule.

20 Kamakö na sa walokö noai ha, kamakö na sa pi mönaha mi, kamisa na kamakö pi mönaha hõtöa mi, ĩ na makö kua häto kitä. <Makö waipaso hētupaso opaö, makö hĩsu thaso opaö, makö hĩso satimo opaö, ai ma töpö pukama mai, kama makö puko sapao kōo pätioö, ai töpö na makö hapalo pi wasöa soatalo opaö, ai ma töpö a kateha wanisala apaö, “Kamisa na ai töpö wani komoapalo opaö” makö pi kutii, makö isi waniho opatii, ĩ na makö kua häto kitä> ĩ na sa pi kuu nö, sa ösi kili pasia kule.

21 <Kamakö na sa walo kōa tä, Teusö a patanö sa kilia hätomani kitä> ĩ na sa pi kuu kule. Ai makönö wanisala ma tä thaa noai, ĩ ma tä thatala hätoa soatia tä, ĩ makö na sa pi honipo opa kitä. <Wanisala sa tä thaa noai, ĩ sa tä thaa wani ipö kotawö> ĩ na ĩ makö pi kuu mai, wanisala ma tä thaa pi topa apaö, sami sami ma tä thaa husuo opatii, tiko tä suö na makö sapäko opatii, ĩ na makö kua hätotia tä, sa pi honipo opa nö, sa ökōa soa pälaso kitä.

2 Coríntios 13

Kama makö wapao sapao kotiopököo!

1 Kamakö na polakapii sa hama huu pi kupasoma. Huki kamakö na sa hama huu kōo pia kule. <“Ki a waninö wanisala tä thaa kipiliö!” ĩ na sami wa kuu maikö. Polakapi makö kuu sisaaö! Satehei makö kuu ösöha tä, ĩ tä topa naioö> ĩ na Teusö tä wahetanö ĩ na makö noa pewö thaö.

2 Kamakö na sa hama huu kōpili, ĩ tä, ĩ na sa kuuma: <Hisimö sa huu kōa tä, wanisala ma tä thaa waikio noai, kamisanö ĩ makö noa thaa totio kitä> ĩ na sa kuuma, huki sa pä apa kule maaki, ĩ na sa kuu kōa kule.

3 <Paulo a na Cristo a kuu paio noai, Paulo anö ĩ ta hini nö, kamisamakö na a kuu tolea nömöo noa> ĩ na makö pi thama kitä. Kamakö na Cristo a utiti mi, a lotete epö thali.

4 Ai töpönö hii ti pakalai ti ha Cristo a utiti ipii a säpalöma maaki, Teusö a pata lotete epii, ĩ tänö Cristo a temöa komanöma kutenö, Cristo a temö sati soawö. Cristo a na samakö koka kutenö, Cristo a utiti kua kua noai na ĩ na samakö utitia apa naia kule. Samakö utitia apa naia kule maaki, kamakö na samakö kua kōkōma, samakö lotete epö nai kitä. Cristo a temö öpii ĩ a na samakö koka kutenö, Teusö a pata lotete epii ĩ tänö samakö temöapa naia komani. Önö kutenö, kamakö na samakö kua tä, samakö utitipo mai, samakö lotete epö kitäö!

- 5 Kamakö aiki, <Awai. “Jesus a pitili” ĩ na sa pi kuu totia kule. Jesus sa thapo wi ĩ sa> ĩ na kama makö pi kuu nö, kama makö wapao sapao kōpökōö! Kama makö na kama makö pi tapomo sapa kōa totikiö! Kamakö õsi na Jesus Cristo a kua waikia kule ta pi kuu mai. Kama makö na makö pi tapoa totiki nö, <Ma. Jesus sa thapo wi ĩ sa mai kitä> ĩ na makö pi kuu tä, kamakö na Cristo a kua mai kitä.
- 6 Kamisa aiki, <Kamisamakö na makö pi tapomo totiki nö, samakö wapa kuköma, “Awai. Cristo anö ĩ töpö simöa totio noai ĩ töpö sai” ĩ na makö kuupökö> ĩ na sa pi kuu kule.
- 7 ĩ na sa pi kuu kule maaki, kamisamakö na makö pi tapomo totiköma, <Cristo anö Paulo töpö simöa totio maa noai kitä> ĩ na makö kuu kitä maaki, <Kotĩtu tili töpönö wanisala tä thaa wi ĩ tä na töpö noamaö!> ĩ na Teusö a pata na ĩ na sa kuu. <“Kotĩtu tili makönö wanisala ma tä thama” Paulo a kuu wi ĩ pitili ta> ĩ na kamisanö makö pi thama pi topa mane. Kamakönö toitai tä thaa wi ĩ sa tä pii sisaö.
- 8 Jesus Cristo ta pitili ipii, ĩ sama ta peama pasio mai kitä. ĩ sama ta palama apa sisaö.
- 9 Samakö utitia apa päla tä maaki, kamakö lotetea apa asa tä, samakö pi mönaha apa. Teusö a pata na kamisamakö aiki, <Kotĩtu tili töpö õsi lotetepamanöö! ĩ töpönö toitai tä thaapö, ĩ tä pala totimanöö!> Teusö a pata na ĩ na samakö kuu.
- 10 Kamakö na sa waloiki nö, <Cristo anö sa simöa wi ĩ sa kutenö, sa hapalo loteteapalo opa nö, makö noa lotete thaa pia kuleö!> ĩ na sa kuu wani ipö kitä. Makö õsi utitipama mai, makö õsi lotetepamanöpö, Cristo anö sa simöa pasilöma. Önö kutenö, kamakö na sa walo paila nö kuno mai, kamakö na hi waheta sa tä simöa palua paipali keö!
- 11 Ipa pö! ĩ na pätawö. Toitai ma tä thaa totioö! Sa kuu wi ĩ ta hini totioö! Makö höla mai, makö noimo totioö, ĩ na makö kua totio nö, toitai pö kua totikiö! ĩ na makö kuaö ha, Teusö a patanö makö noima wi, ĩ anö makö pi topapalama sinomo wi, kamakö na ĩ a kutio kitä.
- 12 Kamakö na Cristo a thapo wi ĩ töpö waloki ha, makö pi mönaha apa salo, makö noimaso opa nö, makö hanokopaso totio opapököö! Hisa ha Cristo a thapo wi, kamakö na ĩ töpö pewö kai simöpasö keö!
- 13 Jesus Cristo pata tänö makö totiapala apaö, Teusö a patanö makö noima apaö, makö noimaso wi, Teusö a õsi kua tolele, ĩ anö ĩ na makö thama apatii, ĩ na Teusö a patanö makö thama apati wi, ĩ sa tä pi ipa kule. ĩ naköö!

Gálatas

Gálatas 1

1 Paulo sa. Jesus Cristo anö ai töpö simökö noai, ĩ ai sa. Sanöma tänö sa simöa maama. Jesus Cristo a sainö sa simököma. Jesus Cristo a noma totisoma tä, kamakö hai ĩ pö Teusö anö a temöa komanö noai, ĩ Teusö anö sa simököma.

2 Kamisa, Jesus a thapo wi, kamisa na ai töpö kule ĩ töpö, ĩ na samakö kui samakönö hi waheta sama tä simöpali ke. Kalásia tä uli kule ha Jesus ma thapo wi ĩ makö pilia setekelati, ĩ makö kokamo hätäpoti polati, ĩ makö na sama tä waheta simöpali ke.

3 Kamakö hai ĩ pö Teusö a, kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä, ĩ na kilii töpö na sa hapalo nö, <Kalásia tili wa töpö totiapala apapöö! Wa töpö pi topapalama apapöö!> ĩ na sa kuu.

4 Kamakönö wanisala ma tä thaa wi, ĩ tä noa na Jesus a säpamonasoma. Sanöma makönö wanisala ma tä thati wi, ĩ tä noa na Jesus anö makö täa konöpö, a säpamonasoma. Kamakö hai ĩ pö Teusö aiki, <Sanöma makö pewönö wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa na ipa ulu a säpamonasopököö!> a pi kuuma. <Sa thapo pasia mane, ĩ töpönö wanisala tä thati wi, ĩ tä na ipa töpö köapapö, ipa ulu Jesus a säpamonasopöö!> ĩ na Teusö a pi kuuma.

5 <Teusö a totiatalo opa asaö!> ĩ na sanöma makö pewö kuu soatiopöö! ĩ naköö!

Jesus ta topa apöle, ĩ na ai ta kua naio wi, ai ta kua sätäa mai kitä

6 Ipa kalásia tili pö! Teusö ma hosa soatoö ha, kamakö na sa pi wi na takömo opa kuleö! Cristo anö makö totiapala apaö ha, Teusö anö makö nakalöma. Makö nakalö noai, ĩ ma hosa soatalö nö, ai tiko ma ta hini pi topa apa nö kilile a. <Ĩ ta topa apöle> ai töpö kuu ha,

7 <Ĩ pitili ta> pö pi kuu tihöö! Jesus ta topa apa sisaa. Ai tiko ta topa apa naine ĩ ta kua mai kitä. Jesus Cristo ta topa apöle, ai töpönö ĩ tä isi a wanihipama pi topa apa paa salo, makö isi wanihama naia paa kule.

8 <Kamakö na Jesus ta topa apöle ĩ sa ta wäsäpili, ĩ pitili tä sai a totiwö. Āju tänö kamakö na ai tiko ta wäsä kuköma, Teusö anö ĩ a peama hōtököpöö! Hi kamisamakönö hōtöwö, ai tiko sama ta wäsä hōtököma, Teusö anö samakö peama hōtöopököö!> ĩ na sa kuu kule.

9 <Jesus ta topa apöle, kamakö na ĩ sa ta wäsäpili, ai tänö ĩ tä isi a waniha pasipalö nö, tiko ta wäsä nömöoma, ĩ a wani nomasoö ha, Teusö anö ĩ a wani peama soatiopöö!> ĩ na sa kupili, huki ĩ na sa kuu kōa kule.

10 <Paulo anö ta wäsäti wi, ĩ ta topa apa> sanöma sa töpö pi thama pi topa sisa mane. <Paulo anö ta wäsä pole, ĩ ta topa apa> ĩ na Teusö sa pi thama pi

topa totia kule. Teusö sa pi mönahapama pi topa totia sisa kule. Sanöma sa töpö pi mönahapama pi topa sisa aköna, <Cristo anö sa simöa wi, ĩ saö!> sa kuu mana pi.

Teusö anö Paulo a nakalö noai ĩ ta

11 Ipa pö! ĩ na kamakö na sa kuu pia kule. Jesus Cristo ta topa apöle, sa ta wäsä sinomo wi, sanöma tä pi saimo päo nö, ĩ ta wäsä maama.

12 Sanöma tä na ĩ sa ta hini maama. Ai sanöma tänö kamisa na ĩ ta taöma maama. Jesus Cristo anö kamisa na ĩ ta taöma sisama.

13 Juteu pata töpönö ta wäsä sinomo wi, ĩ sa ta hini paitioma. ĩ tä, sa kua somatio noai, ĩ ma ta hini waikitioma. <Teusö a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, Paulo anö pe epii ĩ töpö peama apatimaö! ĩ töpö mapama pi topa apa kōomaö!> ĩ na ĩ ma ta kuu hini tete waikitioma.

14 Ipa Juteu töpö nö patapö noa thamoti noai, ĩ sa ta taö pi topa apatima. ĩ na nö patapö töpö kuati kua noai na, ĩ na sa kua pi topa kua naioma kutenö, nö patapö töpö noa thamo noai, ĩ sa ta hini pi topa totiatalo opa naioma. Sa pi pata hata waiki tä, ipa ai juteu pi pata hatawö töpönö ĩ ta hinipala apa hōtōtioma maaki, ĩ sa ta hinia tolea apa asalöma.

15 ĩ na sa kuama maaki, Teusö anö sa totiapala nö, ipa nao a thalupökö wani na sa ositi wai kua soa tä, Teusö anö sa saia totilöma. Sa saia totilö nö, sa simöa sinomo pia salo, sa nakalöma.

16 Sa nakalö nö, juteu töpö a hilo pasia mane ĩ töpö na Jesus sa wäsäpö, kamisa na Teusö anö kama hai ĩ pelupö a sai tapamomanöma. ĩ tä, ai sanöma sa tä hini tolemo maama.

17 Jesus anö töpö simöa somanö noai, Jetusalēi tä uli ha ĩ töpö kulati, ĩ töpö na sa huumö kua totioolö mai ha, Atápia tä uli hamö sa huamö kua totia pasia pälasolöma. ĩ hamö sa huamö kua totia apölo nö, waiha Tamaasöku tä uli ha sa walöa nömökö tasoma.

18 ĩ na tä kua tä, 3 tä inama maa kutalo nö, Pedro sa huama pia salo, Jetusalēi tä uli ha sa hulolö nö, Pedro a na sa kuo taso noai, 15 tä mumi kupaso tasoma.

19 Jesus anö töpö simönö noai, ĩ sa töpö pewö tapa maama. Pedro a, Jesus a hai ĩ poose Tiago a, ĩ na kilii sa töpö tapa sisama.

20 Kamakö na sa tä säökama pole, ĩ pitili ta. Sa holisimo mai kitäö! Teusö anö ĩ tä taö.

21 Jetusalēi tä uli ha sa husolo nö, Sítia tä uli hamö sa hua soalolö nö, Silísia tä uli ha sa huu nömöoma.

22 Jesus Cristo a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, Jutéia tä uli ha ĩ töpö kule, ĩ töpönö sa tapa maama.

23 Ai töpönö sa kateha noai, ĩ töpönö ĩ ta hini päoma. <Sutu ha makö peamatipili, ĩ anö Jesus ta wäsä kulaliö! “Jesus a tälö heö!” tä kuu wi, Paulo anö ĩ tä mapama pi topa kipili maaki, huki ĩ ta wäsä kulaliö!> ĩ na Jutéia tä uli ha ĩ na ĩ tä kuu hini päoma.

24 <Paulo anö Jesus ta wäsä kulaliö!> ĩ na tä kuu hininö nö, <Teusö a loteteo opapawö> ĩ na töpö kupalotima.

Gálatas 2

Jesus anö töpö simönö noai, Paulo anö ĩ töpö huama noai, ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, sakimi ipii, ¹⁴ tä inama kui tä inama matalo nö, Jetusalēi tä uli hamö Pahanapé a, Tito a, ĩ na kilii sa töpö kai hua konasolöma.

2 <Jetusalēi tä uli ha a hulolöö!> Teusö a kuu ha, sa hua hōtösolöma. ĩ ha sa waloikitö nö, Jesus a thapo wi ĩ pata sa töpö naka sisalö nö, ai töpö loa naia mi tä, ĩ pata töpö na sa hapalo nö, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Jesus sa ta wäsä hätäpoti wi, ĩ pata töpö na ĩ sa ta katehama. <Awai. Jesus wa ta wäsä makoka waikiomakö. Wa ta wäsä tomöpo mi maa noa> ĩ na ĩ pata sa töpö thama pia salo, sa ta katehama.

3-4 Sa ta katehaö ha, <Awai. Wa ta wäsä makoko opa waikiwöö!> pata töpö kuu hōtöoma. ĩ na tä kua tä, ai töpönö Jesus a thapo holisipo noai, ĩ töpö aiki, <Paulo a kateha piale, ĩ ma ta hini naio maapököö! Paulo aiki, “Jesus na makö koka naiköma kutenö, Moisés anö juteu töpö nö patapö noa thati noai, ĩ ta hini maikiö!” ĩ na Paulo a kuu hāto kitäö! ĩ na a kuu ha, “Naiö! Kamakö hai ĩ nö patapö töpö noa thati noai, ĩ sama ta hini pi topa kuleö!” ĩ na makö kuupökö> ĩ na Jesus a holisi thapo pasio päo noai, ĩ na ĩ töpö kupaloma. ĩ na ĩ töpö kuu waikio nö, Jesus a thapo totio noai, ĩ töpö na ĩ töpö holisimo wi, ĩ töpö loa tikiliki nö, ĩ töpö hapalo toleho läatalo opama. ĩ töpö aiki, <“Makö Teusömo makoko pi topa salo, makö isi ola ösö wai hanöpalö nö, ĩ makö isi ola ösö wai hosalöpöö” ĩ na nö patapö töpö kuuma thaliö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu nö, <Paulo anö Tito a nokapalama pole, isi ola ösö wai hosapa mi salo> ĩ na ĩ töpö kuuma. Kamakö hai ĩ nö patapö töpönö makö noa thaa noai, ĩ tä na Jesus anö makö uni kusöa waikipalöma maaki, ĩ töpö loa tikilio noai, ĩ töpönö samakö uni ökapama pi topa köoma. ĩ na ĩ töpö kuatima maaki, Jesus a thapo totio wi ĩ pata töpö aiki, <Tito a ösö wai hosapamo mi salo> ĩ na ĩ pata töpö kuu maama. Tito a hai, ĩ köteeku tä maaki, <A ösö wai hosapamo mi salo> ĩ na pata töpö loo noai, ĩ na ĩ töpö kuu maama.

5 Jesus a thapo holisipo noai, ĩ töpö aiki, <Kamakö nö patapönö makö noa thaa noai, ĩ ta hini totioheö!> ĩ na ĩ töpö kuuma maaki, Jesus ta topa apöle ta pitili ipii, kalásia tili makönö ĩ ma ta thapo soatiopö, <Naiö!> samakö kuu totio opa hōtöoma.

6 Sanöma töpö möamö patapöi, ĩ töpö na, <Pata makö> ĩ na ai töpö pi kuu kule maaki, ĩ na Teusö a pi kuu pasio mai kitä. Teusö anö sanöma pili makö

ōsi pewö möö ösöhöo nö, <Kamakö hai, pata makö> ĩ na Teusö a pi kuu pasioö. <Ki töpö hai, pata töpö> ai töpönö töpö noa thaa pasile, ĩ pata töpönö sa pi hatukama pasio maama. Kamisanö sa ta wäsäti pole, ĩ tä na ai pata töpönö ai ta sätäama naio maama.

⁷ ĩ pata töpö aiki, <Teusö anö Pedro a simöa kua noai na, ĩ na Paulo a simöa thaa hōtölöma. Pedro a simöaö ha, Jesus ta topa apöle, juteu töpö na Pedro anö ĩ ta wäsätii, Paulo a simöa naioö ha, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Paulo anö Jesus ta wäsä hōtöa, ĩ na töpö kua kule> ĩ na ĩ pata töpö kulasoma.

⁸ Teusö anö juteu töpö na Pedro a simönö nö, a pasilipo kua noai na, ĩ na juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Teusö anö sa simönö nö, ĩ na sa pasilipo kua naioma.

⁹ Önö kutenö, <Tiago a, Pedro a, João a, ĩ na kilii, ĩ pata töpö sai> ai töpönö töpö noa thaa wi, ĩ pata töpö aiki, <Paulo ai. Jesus wa ta wäsäpö, Teusö anö wa simönöma. Kawa, Pahanapé a, ĩ na kilii makönö Jesus ma ta wäsäti wi ĩ makö, kamisamakönö Jesus sama ta wäsäti wi ĩ samakö hōtöwö, ĩ na makö pewö kua manu kule, “Juteu töpö na kamisamakönö Jesus sama ta wäsäpöö! Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na kamakönö Jesus ma ta wäsä hōtöopököö!” ĩ na samakö pewö kuu kuleö!> kamakö na ĩ na ĩ pata töpö sai kuuma.

¹⁰ ĩ na ĩ pata töpö kuu nö, <Töpö honimoti wi, hi tä uli ha ĩ töpö kule, ĩ ma töpö pasilia totipalöpököö!> ĩ na ĩ töpö kuuma. Töpö kuu ha, <Awai. ĩ na sa pi kuu hōtöa waikia kuleö!> sa kuu hōtösoma.

Pedro a na Paulo a hapalo opa noai ĩ ta

¹¹ ĩ na tä kua tä, Āsiokia tä uli ha Pedro a waloiki nö, a tomöpo mi ha, Pedro sa päsäpama.

¹² Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Pedro a ia naio waikioma maaki, Tiago anö töpö simönö noai, ĩ töpö waloa haiki ha, tiko ha Pedro a ia kai loo hanomoma. <Juteu töpö pasi mai ĩ töpö ösö hosapamo naiopököö!> töpö kuti noai, ĩ töpö na Pedro a kili salo, juteu töpö pasi mai ĩ töpö na Pedro a ia kai loo sätäo kili kōoma.

¹³ Juteu töpönö Jesus a thapo noai, ĩ ai töpö holisimo naio nö, ĩ juteu töpö pasi mai ĩ töpö na ĩ töpö holisi wani ekua hanopalo läo naioma. Pahanapé a maaki, ĩ a hanopalo naioma.

¹⁴ ĩ na ĩ töpö kuaö ha, <ĩ töpönö Jesus ta topa apöle, Jesus ta pitili ipii, ĩ ta hini totia aköna, töpö holisimo mana pi. Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na ĩ töpö ekua hanopalo mana pi> ĩ na sa pi kuu salo, Pedro a na sa hapaloma. Sa hapalo nö, <Juteu töpö pasi mai ĩ töpö na wa iapalo naioma kutenö, kawa hai, juteu wa maaki, hi juteu töpö a hilo pasia mane ĩ töpö kua kuati wi na, ĩ na wa kua naia kule. ĩ na wa kua naia kule maaki, ĩ juteu töpö pasi mai ĩ töpö na wa hapalo nö, “Juteu samakö kuati wi na, ĩ na makö kua naitiopököö!” ĩ na wa kuu silia apatiwö a> ĩ na Pedro a na ĩ na sa kuuma.

Teusö a na makö taamö totia apölasoö

15 Kamisamakö hai ĩ pata töpö hai, juteu töpö kutenö, Kamisamakö hai, juteu samakö. <Juteu töpö pasi mai ĩ töpö wanisala apa kua wi na, ĩ na samakö wanisala kua mai kitä> ĩ na juteu samakö pewö pi kuu kule maaki,

16 <Jesus Cristo a pitili> ĩ na sanöma makö pewö pi kuu kuköma, Teusö a na makö pewö taamö totia apölasoö. Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, sanöma makönö ĩ ma ta hini totile, ĩ tänö Teusö a na makö taamö toita toti mai kitä. Makö häwäpo soa kule. ĩ ma tä taö waikia kule. Önö kutenö, <Jesus Cristo a pitili tä sai> ĩ na sanöma makö pewö pi kuu totio nö, Teusö a na makö taamö totipasoö. Önö kutenö, <Jesus Cristo a pitili> ĩ na juteu samakö pi kuu naioma. <Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ma ta hini ha, Teusö na makö taamö totipaso kitä> samakö pi kuu mane. Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, sanöma makö pewönö ĩ ta hini totio wi ĩ tänö Teusö a na sanöma makö pewö totipo mai kitä.

17 <“Cristo a pitili” sa pi kuu totia apököma, Teusö a na sa taamö totipaso kitäö!> ĩ na makö pi kuu tä, ĩ tökö soatawö wa pi tapoiki nö, <Häö. Sa wanisala sai taköö!> ĩ na makö pi kuu kitä. ĩ na makö pi kuu kitä maaki, <Sanöma makönö wanisala ma tä thatala wi, Cristo anö ĩ tä pii hätoa kule> pö pi kuu ti!

18 <Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ sa ta hininöma kutenö, sa totia waikipasoma> ĩ na sa pi hole kuu paio noai, ĩ sa ta hosa waikilöma maaki, ĩ sa ta hini sapa opimo kököma, wanisala sa tä thaa koo wi ĩ sa kua koo soatasoö. ĩ sa ta hini sapa köone, ĩ tä wanisala.

19 <Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ wa ta hininöma, Teusö a na wa taamö totipaso kitäö!> tä kuu wi sa ta hini mai kitä. Nomawö tänö ta hini mi kui na, ĩ na sa ta hini mi kuö öpö. Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tänö sa ösi peama apa nö, sa ösi noma totimanöma. <Moisés anö töpö noa thaa noai, ĩ sa tä pewö a hini makokopo totia aköna, Teusö a na sa taamö toita apö kitä maaki, ĩ sa ta hini makoka totia mi kutenö, Teusö a na sa taamö toita mai kitäö! Önö kutenö, wi na sa kua pätakö?> ĩ na sa pi kuuma. Önö kutenö, <“Cristo a pitili” ĩ na sa pi kuu totia sisaköma, Teusö a na sa taamö totia apapasö kitä> huki ĩ na sa pi kuu salo, Teusö sa hini pi topa sinomo wi ĩ sa.

20 Hii ti pakalai ti ha Cristo a na sa uni säpamo naio waikilasoma kutenö, huki sa temöa mane. Kama sa sai temö mai maaki, pili sa ösi sai na Cristo a kua kule. Huki hi masita tä uli ha sa kua tä, <Teusö ulupö a pitili> sa pi kuu pole, ĩ tänö sa temöa päa kule. <Cristo a pitili> sa pi kuu totia apöla nö, ĩ a na sa mamö teteiki nö, sa kutia. ĩ anö sa noima apama. Sa noima apa nö, sa täa koni pia salo, a säpamonasoma.

21 Teusö anö sanöma makö noima apa nö, makö totiapala apati wi ĩ sa tä hosa mane. Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tänö Teusö a na makö taamö totia apa waikipasoma aköna, Cristo a säpamo maa noa kipi.

Gálatas 3

Jesus ma ta hininöma kutenö, Teusö a ösi kua tolele, kamakö ösi na ĩ a kukö noai ĩ ta

1 Ipa kalásia tili pö. Makö pi hatukuo maapa wikö. Ai töpönö makö isi wanihama apa noa. Hii ti pakalai ti ha Jesus Cristo a säpalö noai, kamakö na ĩ ta kateha totioma maaki, ĩ tä na makö pi motio opa soapawö.

2 Wi na makö pi kuu kule? Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ma ta hinia totilöma salo, Teusö a ösi kua tolele, kamakö ösi na ĩ a kuköma ta o? Ma. Noa thaa päo wi ĩ ma ta hini päoö ha kuno mai. Jesus ta topa apöle, ĩ ma ta hini nö, <Ĩ pitili tä sai a> makö pi kuu totioma kutenö, kamakö ösi na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua totiköma.

3 Pö pi motio opati ti! Teusö ma thapo tute tä, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö ösi totia sisapalöma maaki, kamakö aiki, <Huki kama sa ösi lotetea waikia kutenö, sa ösi topa apa waikia kuleö! “Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö sa pasilipo nö toapököö!” sa pi kua hata maneö!> ĩ na makö pi kupalotipa wikö a.

4 Makö kuatipili, ĩ ma tä taö maa waikitasopa noaikö a. <Kalásia tili töpö pepalo opa waikitioma kutenö, huki ĩ töpö kasiapalo opa kitäö!> ĩ na sa kuu pi topa kule maaki, makö kasiapalo mi kutenö, <Ĩ töpö pea hãto päo kipili?> kamakönö ĩ na sa pi thama kule.

5 Wi na makö kuati ha, kamakö na Teusö anö kama ösi kua tolele, ĩ a totokö nö, kamakö na tä aipöamatii? <Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ sama ta hini totia salo, Teusö anö kama ösi kua tolele, ĩ a ösi tototaö> makö pi kuu kule? Ma. ĩ na pö pi kuu tihöö! Jesus ma ta hini nö, <Ĩ ta pitili> ĩ na makö pi kuu ha, Teusö anö kama ösi kua tolele, ĩ a ösi totoki.

6 Nö patapö Abraão a na ĩ na tä kua somama. <Teusö a pitili> a pi kuu totio nö, Teusö a na a mamö teteoma kutenö, Teusö a na Abraão a taamö totia apöpasoma.

7 ĩ na tä kuaö ha, <Teusö a pitili> töpö pi kuu totio opa nö, Teusö a na ĩ töpö mamö teteo totio opa wi ĩ töpö hai, Abraão a ulupö töpö kui na, ĩ na ĩ töpö kuö asawö. Teusö a na Abraão a taamö toita apa kua noai na, ĩ na ĩ töpö taamö kuö hõtöwö.

8 Sutu ha, ĩ na Teusö tä waheta kuu somama: <Juteu töpö pasi mai ĩ töpö maaki, ĩ töpö aiki, “Teusö a pitili” ĩ töpö pi kuu totio opa asaö ha, Teusö anö ĩ töpö ösi totipali kitäö!> ĩ na Teusö tä waheta kuuma. Abraão a na toita ta wäsä noai, Teusö tä waheta na ĩ tä säökököma. <“Teusö a pitili” ĩ na wa pi

kuu makoka kuu wi na, ĩ na sanöma töpö pewö pi kuu kuköma, ĩ sa töpö pewö totiapala hõtöki kitäö!> ĩ ta wäsä noai, ĩ tä säökököma.

9 <Teusö a pitili> Abraão a pi kuu totioma kutenö, Teusö anö a totiapala hõtöoma. ĩ na tä kua kua noai na, huki ĩ na tä kua hõtöoö. <Teusö a pitili> töpö pi kuu totio wi, huki Teusö anö ĩ töpö totiapala kua hõtöoö.

Teusö anö Moisés a noa thaa noai, ĩ wa ta hini kule maaki, wa ösi totipo totio mai kitä

10 <Nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ta säökökö noai, ĩ sa ta hinia totilöma, Teusö a na sa ösi totia apöpasö kitäö!> ĩ na töpö pi kuu wi, ĩ töpö na Teusö aiki, <Makö peama kuki kitä> ĩ na a pi kuu. <Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ wa tä pewö a hini totio mi tä, Teusö anö wa peama kitäö!> Teusö tä waheta na ta kule, ĩ na ta kua. <Nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ sa ta hinia totilöma, Teusö a na sa ösi totia apöpasö kitäö!> ĩ na wa pi kuu kule maaki, ĩ wa tä pewö a hini totiatalo opa mi kutenö, Teusö aiki, <Wa peama kitä> ĩ na Teusö a pi kuu.

11 <Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ sa ta hini ha, Teusö a na sa ösi totia apöpasö kitäö!> ĩ na wa pi kuu kule maaki, ĩ na Teusö tä waheta kuu mi ipö matatä. <“Teusö a pitili” wa pi kuu totio nö, Teusö a na wa mamö teteiki nö, Teusö a na wa ösi totia apöpamonasoma, wa temöapalo opa asatio kitäö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

12 Nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tiko ta pasiwö. <“Teusö a pitili” wa pi kuu totio nö, Teusö a na wa mamö teteköma, wa ösi totia apöpasö kitäö!> ĩ na nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ na ĩ tä waheta kuu mi. <Toitai wa tä pewö thaa sinomo kuköma, wa ösi totia apöpasö kitäö!> ĩ na nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ na ĩ tä waheta kuu pasioö. <Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ wa ta hini totio kuköma, wa ösi temöo opötio kitäö!> ĩ na ĩ tä waheta kuu.

13 <Toitai wa tä pewö thaa mi tä, wa nomasoma, wa wani peama tolea kuki kitäö!> ĩ na nö patapö töpö noa thama maaki, makö pea tolea piale, ĩ tä pi na Cristo anö makö pewö kusöpalöma. Makö täapa kōo läöpö, Cristo a noma waikisoma kutenö, makö nomasoma maaki, ösi makö pea tolea kōo naso mai kitä. <Hii ti na sanöma töpö sauö wi, ĩ töpö ösi pea tolea konaso kitä> ĩ na Teusö tä waheta kuu manu kule, pakalai ti ha Cristo a pi hĭta tä, a pea totioma. Kamakö noa na Cristo a pea totio waikioma kutenö, huki makö pea tolea konaso wi tä kua mai kitä.

14 Jesus Cristo anö makö täapa kōo läo waikioma kutenö, Teusö anö sanöma makö pewö totiapala apaö. <Wa totiapala apa salo, wa ösi totia apöpamani kitäö!> ĩ na Abraão a na Teusö a kuu kua noai na, huki juteu töpö pasi mai ĩ töpö na ĩ na Teusö a kuu kua naioö. Jesus Cristo anö makö pewö täapa kōo läo waikioma kutenö, <Jesus Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu totio kuköma, kamakö pewönö Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma ösi täalali. <Hi kamisa ösi kua tolele ĩ sa ösi totoki kitäö!> Teusö a kuu noai, ĩ ma ösi täa setekoö.

Teusö a, Abraão a, ĩ na kilii töpö noa thaso noai ĩ ta

15 Ipa pö! Teusö anö makö noa thaa kua wi na, ĩ na ai sanöma tänö ĩ na ai sanöma tä noa thaa kua hõtöoö. Makö noa thaso nö, makö noa thaso pole, ĩ tä säököki, pili makö a hilo pole ĩ ma tä säöka sätäki, ĩ na makö kua tä, makö noa thaso pole, ĩ ta kusöpa mai kitä. Makö noa thaso waikioma kutenö, ĩ tä na ai ta sätäa hösökama naio mai kitä.

16 Sutu upa, Teusö a, Abraão a, ĩ na kilii töpö noa thaso nö, Abraão a na Teusö a hapalo nö, <Kawa, au ulu tolewö tä sai, ĩ na kilii makönö sanöma ma töpö pewö pi hatukupamani ha, kamisanö ĩ sa töpö pewö totiapala apa kitä> ĩ na Teusö a kuuma. <Au ulu tolewö töpö> ĩ na Teusö tä waheta kuu mi. <Au ulu tolewö tä> tä kuu sisaö. Satehe epii töpö aiki kuno mai. Sami tä aiki pätawö. <Au ai ulu tolewö tä> tä kuu pole, ĩ Cristo a.

17 Pi naka. ĩ na sa kuu totia alu kule. <Makö totiapala totio opa kitäö!> Abraão a na Teusö a kuu totiatalotima. A kuu totiatalo waikio noai ha, sakimi ipii, ĩ 430 tä inama kui tä inama matalo nö, Moisés a na Teusö a hapalo nömöo nö, a noa thaa nömöoma. A noa thaa nömöoma maaki, Abraão a na Teusö a hapalo waikio noai, ĩ ta mapama maama. <Makö totiapala apati kitäö!> Teusö a kuu noai, ĩ ta mapama päo maama.

18 Teusö aiki, <“ĩ na pö kua totioö! ĩ na pö kua totioö!” Moisés sa noa thaa noai, ĩ wa ta hinia totilöma, wa totiapalati kitäö!> ĩ na Teusö a kuu kule ta o? Ma. ĩ na a kuu mi ipö. <Wa totiapala apati kitäö!> Teusö a kuu noai, ĩ tä na, <Pitili ta> wa pi kuu kuköma, Teusö anö wa totiapalati kitä. Abraão a lö kui, <“Wa totiapala apati kitäö!” Teusö a kuu wi, ĩ pitili tä sai aö!> ĩ na a pi kuu ha, Teusö anö a totiapala apa hõtötioma. ĩ na tä kuama.

Wi na Teusö a pi kuu salo, Moisés a na nö patapö töpö noa thamatima?

19 ĩ na tä kuama kutenö, wi na Teusö a pi kuu salo, Moisés a na nö patapö töpö noa thamama? Wi na makö pi kuu kule? Pi naka. Tä wanisala apati wi, ĩ tä na sanöma makö pi hatukumani pia salo, Teusö anö nö patapö töpö noa thama. <Au tolewö tänö Teusö sa na sanöma töpö pewö pi hatukupamani ha, ĩ sa töpö pewö totiapala apa kitä> ĩ na Teusö a kuuma. ĩ Abraão a hai ĩ tolewö tä, ĩ Cristo a hai, ĩ a huu paio mi tä, Teusö anö nö patapö töpö noa thaa paio päoma. Teusö anö sanöma nö patapö töpö noa thaa pi topa noai, äju töpö na ĩ ta wäsä somaö ha, ĩ äju töpönö Moisés a na ĩ ta wäsäa nömöoma. Ta wäsä nömöoö ha, Moisés anö kama hai töpö na ĩ ta wäsä tolea nömöoma.

20 Abraão a na Teusö a hapalo tä, Abraão a na ai tänö Teusö a kai a wäsä tolea wi, ĩ ai tä kuo pasio maama. Kama Teusö a sai hapalo soata tä, Abraão anö tä hini totio soata noai, ĩ Abraão a kuoma.

21 Abraão a nomaso noai ha, sakimi ipii waiha Teusö anö Moisés a na nö patapö töpö noa thamatima. Sakimi ipii nö patapö töpö noa thamatima kutenö, <Sanöma wa töpö pewö totiapala apa kitä> Abraão a na a kuu soma noai, ĩ ta maa kōo hätopasoma? Ma. ĩ ta mapo kōo maama. Teusö anö Moisés a na nö

patapö töpö noa thamati noai, ĩ tänö sanöma makö õsi palimipalöma aköna, ĩ nõ patapö töpö noa thaa noai, ĩ tänö Teusö a na makö taamö totipamanö noa kipi.

22 Nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tänö Teusö a na makö taamö totipama maama. <Sanöma töpö pewönö wanisala tä thaa sipa apatiwö> ĩ na Teusö tä waheta kuu. Önö kutenö, <Jesus Cristo a pitili> ĩ na töpö pi kuu totio wi, ĩ töpö na õsi palimipo wi ĩ tä totoa asaki kitä. <Kamisa na makö taamö totia apöpasö kitä. Makö õsi palimipo wi ĩ sa tä totoki kitä> Teusö a kuu noai, ĩ tä totoa asaki kitä. <Teusö a pitili> ĩ na töpö pi kuu wi ĩ töpö na.

23 <Jesus Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu totio wi, ĩ nasimö tä kua paita mi tä, nõ patapö töpö noa thaa noai, ĩ tänö makö uni pewö õkakö nõ, makö huöpotima. <Cristo a pitili> ĩ na sanöma makö pi kuu totio wi, Teusö anö ĩ tä tapamoma paio mi tä, ĩ na makö õka kuo paitioma.

24 Hi tä uli ha Cristo a huu paio mi tä, Cristo a na makö walomaköpö, nõ patapö töpö noa thaa noai ĩ tänö makö simöa sinomo paio pätioma. <Cristo a pitili> makö pi kuu nõ, Teusö a na makö taamö totipasopö, nõ patapö töpö noa thaa noai, ĩ tänö Cristo a na makö walomaköma.

25 <Cristo a pitili> ĩ na sanöma makö pi kuu totio wi ĩ tä waloa waikikö solöma kutenö, nõ patapö töpö noa thaa noai, ĩ tänö makö simöa noai, huki ĩ tä kua soa mai kitä.

26 <Jesus Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu kuköma, Teusö ulupö makö pewö kupasoö. Teusö ulupö makö kupalo nõ, Cristo a na makö pewö kokaki.

27 Makö mäi õmamoä totisoma, Cristo a na makö koka totiki nõ, au haloi õsönö wa halota kua kõo kua wi na, ĩ na kawanö Cristo wa uni haloa thaa hõtölöma.

28 Cristo a na makö pewö uni koka waikia kutenö, sami makö kua. Sami makö kua waikipasoma kutenö, <Juteu wa pasi mai, ĩ tiko wa pasiwö> huki ĩ na tä kuu wi, ĩ tä kua mai kitä. <Noa mi wa kalipalo sinomo pasio pätio kutenö, Teusö wa thapo wi wa mai kitäö!> ĩ na tä kuu wi tä kua naia mai kitä. <Suö wa pasi kutenö, wa Teusömo tomöpo pasio mai kitäö!> tä kuu wi tä kua naia mai kitä. <Cristo anö wa thapo wi ĩ wa> ĩ na ĩ makö pewö na tä kuu wi, tä kua õsöhöa sisaa.

29 Cristo anö makö pewö thapo kutenö, Abraão hai ĩ tolewö töpö kui na, ĩ na makö pewö kuö. Abraão a na, <Au tolewö sa töpö totiapala apa kitäö! ĩ töpö na sa õsi kua tolele ĩ sa õsi totoki kitä. Sa töpö õsi totipali kitäö!> Teusö a kuuma. Teusö anö makö õsi totia waikipalöma kutenö, <Abraão hai ĩ tolewö makö pewö> sa kuu alu kule.

Gálatas 4

1 Pi naka. Ī na sa kuu kule. Põ a nomasoö ha, pelupö anö põ a hai ĩ wani ĩ tä kuo noai, ĩ tökö pewö täli. Pelupö a wai ose epö soa tä, ĩ wani tökö sua paio mai kitä. Waiha a wai pata opia totilo nö, ĩ põ a hai ĩ wani tökö sua sisali. A wai ose epö tä, põ a sai pö ha töpö kalipalo wi, ai pata tänö ĩ töpö simöa kua wi na, ĩ na pelupö a ose wai simöa kua hõttöö.

2 A ose soa päla tä, ai töpönö a wai simöa sinomotii. Põ aiki, <Waiha sa nomaso noai ha, ĩ na tä kuto tä, ipa ulu anö ipa wani tökö kuo noai, ĩ tökö täa hailöpö!> ĩ na põ a kuu soata waikioma kutenö, põ a nomaso noai ha, ĩ tökö soatawö, kama hai ĩ ulu anö ĩ wani tökö täa haia soatali.

3 Ī na tä kua kua wi na, ĩ na Jesus ma thapo wi, ĩ na makö pewö kuaö. Teusö a na makö osemoti tä, Teusö a na makö pi hatukua paia mi tä, sai töpönö ai töpö simöa sinomoti wi, ĩ sai töpönö makö simöa naitioma.

4-5 Sai töpönö makö simöa sinomotima maaki, Teusö anö kama hai ĩ pelupö a simönöma. <Ī na ĩ tä wakala kuto totia hõttöa tä, ipa ulu sa simöni pia salo> Teusö a pi kuu noai, ĩ na ĩ tä wakala kua toitasoö ha, pelupö a simönö lasoma. Sanöma tä suönö a thapalöma. Teusö a ulupö hai, ĩ sanöma tä kupasoma. <Moisés anö töpö noa thaa noai, ĩ tänö töpö simöa sisa wi, ĩ töpö tomöpo mi ipö kutenö, ĩ sa töpö täapa koo läo nö, Teusö ulupö sa töpö thalali pia salo> ĩ na Teusö a pata hai ĩ pelupö a pi kuu salo, sanöma tä kupasoma. Moisés anö nö patapö töpö noa thati noai, ĩ tänö a simöa hõttötio noai, ĩ a kuoma.

6 Huki Teusö ulupö makö kutenö, kamakö ösi ha Teusö anö kama hai ĩ pelupö a ösi kua tolele, ĩ a ösi simönöma. Teusö a na, <Hapa. Ipa hao ai!> makö thamati wi, ĩ a ösi aiki.

7 Önö kutenö, huki ai tänö makö simöa wi, ai tä mai kitä. Teusö ulupö makö sisawö. Teusö ulupö makö kutenö, Teusö anö tökö thapo polali, kamakö na ĩ tökö pewö totoki kitä.

Kalásia tili töpö na Paulo a pi honipö

8 Teusö ma taö paio mi tä, ai pata töpönö makö simöatima. Ī pata töpö hai, ĩ sai töpö kuoma. Ī sai töpö hai, pata töpö sai kuo maama.

9 Huki Teusö ma thapo totia kule. <Teusö anö makö thapoö> ĩ na sa kuu totia kule. Ī na tä kua kule maaki, wi na makö pi kuu salo, sai ma töpö thapo pi topa kōatalo opa nö kilia sai? Teusö a na ĩ töpö utiti, töpö tomöpo mi, ĩ na ĩ sai töpö kuö maaki, ĩ töpö na, <Sa simöa naioö!> makö pi ku upawö.

10 <Ī tä wakala sai na makö kokamoö, ĩ a pilipoma sai na makö kokamoö, ĩ tä inama sai na makö kokamoö, ĩ na makö kokamo kua totio mi tä, Teusö a na makö taamö toita mai kitä!> ĩ na makö pi ku upawö.

11 Kamakö na sa pi honipo waikia kule. Sa kasiapalo opa nö, kamakö na Jesus sa wäsäti kipili maaki, <Makö wani tomöpo mi ipöö!> kamakönö ĩ na sa pi thama apawö!

12 Ipa pö! Nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tänö makö simöa soma maama. Önö kutenö, nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ sa ta hosalöma kutenö, kamakö kua kua somatio kua noai na, ĩ na kamisa kua hõtöa kule. Nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tänö sa simöa pasio mai, ĩ sa. Jesus a na sa mamö teteo sisaö. ĩ na makö kua naio mi salo. Jesus ma hini totio sisa mi salo. Kamakönö sa wanipo maapili. Huki sa wanipo maikiö!

13 Sa salipo maama aköna, kamakö sai pö na sa walo maa noa kipi. Tiko hamö sa hua waikisolö noa kipi. Sa salia päpasoma kutenö, kamakö na sa waloiki nö, kamakö na Jesus sa ta wäsä soma päo kipili.

14 Sa salia apa kipili maaki, kamakönö sa häsia maa kipili. <Kamisamakö na a kuo tihöö!> makö kuu maapili. <Hapo. Kamisamakö sai pö na a kuikiö! Wa kuiki nö, Jesus ta wäsäö!> ĩ na makö kuu kipili. Kamakö na äju tä waloa totiköma köna, ĩ ma tä totiapala pi topa kua wi na, ĩ na kamakönö ĩ na sa totiapala pi topa kua totio opa hõtöo kipili. Kamakö na Jesus Cristo a waloa totiköma köna, ĩ ma totiapala pi topa kua wi na, ĩ na kamakönö ĩ na sa totiapala pi topa kua totio opa hõtöo kipili.

15 Makö pi mönaha apa kipili. Huki wi na makö pi kuu salo, makö pi mönahapalo matasoma? Kamakönö sa totiapalama kutenö, <Pili makö mamö uköpalo nö, Paulo a na ai makö mamö totoa mi salo> ai makö kuuma aköna, pili makö mamö uköpalo nö, kamisa na ĩ ai makö mamö totopö noa kipi.

16 Kamakö na pitili sa tä sai a wäsäö ha, huki kamakönö sa wanipo pikia hätoa kule?

17 Jesus ta wäsä makoka pasia mai, kamakö na ĩ töpönö ta wäsä pi topa kule maaki, ĩ töpö pitilimo maneö! <Paulo ma hini maapököö!> ĩ töpönö ĩ na makö pi thama pi topa päa kule. <Kamisamakö kai a hini sisapököö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu päö.

18 Kamakö na sa kua tä, kamakö aiki, <Pitili sama tä sai a hini pi topa totia kule> makö kuu wi, ĩ tä topa. ĩ na tä kua tä, kamakö na sa kua mi päla tä maaki, <Pitili sama ta hini pi topa totia kule> ai töpö na makö kuu wi, ĩ tä topa naia kule.

19 Ipa ulu pö! Kamakö na sa ösi aulumoti kule. Sanöma tä ulu ositi wai kupo tä, pöpönö a halilimo kua wi na, ĩ na kamakö na sa ösi pi häöamo kua hõtöa kule. Kamakö ösi na Jesus Cristo a kua totia paia mi ha, kamakö na sa ösi aulumoti kule.

20 Kamakö sai pö na sa kuatalo aköna, kamakö na sa hapalo opio totiatalo opöla pi. Kamakö na sa pi honipo opa kule.

Akaa a, Sata a, ĩ na kilii töpö suö kuo noai ĩ ta

21 <Teusö anö Moisés a na nö patapö töpö noa thama noai, ĩ wa ta hini sinomo mi tä, Teusö a na wa taamö toita mai kitä> ĩ na makö kuti wi, wi na

makö pi kuu salo, ĩ na makö pi kuti kule? Teusö anö töpö noa thaa soma noai, ĩ tä säökökö noai, ĩ ma tä taö totia apa kule ta o?

22 Pi naka. Tä säöka somakö noai, ĩ na ĩ tä kua kule: <Abraão a patanö polakapi ulu tökö thaköma. A kalipalama sinomoti noai, ĩ Akaasoma anö ai a ulu thapali, pusopö pata sai kalipalama mane, ĩ Sata anö ai a ulu thapali, ĩ na ĩ tökö ulu thaa thapalöma.

23 Sanöma töpö ulu pewö kupo kua wi na, ĩ na a kalipalamati noai, ĩ a suönö a ulu thapalö noai, ĩ na ĩ a wai kua kupasoma. Abraão a hai ĩ pusopö a sainö ai a ulu thaa pasipalö noai, ĩ na ĩ a wai kupo kua naio maama. Teusö aiki, “Wa patasoma apa waiki maaki, au ulu wa taa satia konani kitäö!” ĩ na Teusö anö a noa wani thaa waikilöma kutenö, a wai kua päköma> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

24 ĩ polakapi suö tökönö ĩ ulu kökö thapalö noai, ĩ uni ta kuoma. ĩ polakapi suö tökö hai, polakapi Teusö a hapalo pi kupaso noai, ĩ tä uni. Akaasoma a noa mi kalipalo sinomo noai ĩ a lö kui, Sinai makö pata hamö Teusö anö Moisés a na nö patapö töpö noa thama noai, ĩ tä uni. Sinai makö pata ha Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tänö töpö simöa sinomo wi, ĩ töpö pea pasioö. Töpö noa mi kalipalama sinomo pätio wi ĩ töpö hai ĩ ulu töpö pea kua naio soata kua wi na, ĩ na Teusö anö Moisés a na nö patapö töpö noa thama noai, ĩ tänö töpö simöa sinomo wi, ĩ na ĩ töpö pea kua hõtöo soataö.

25 Akaasoma a lö kui, Atápia tä uli ha Sinai makö pata öpale, ĩ makö uni. Jetusalēi tä uli pea wi, Akaasoma a hai, ĩ tä uli uni naiwö. Töpö noa mi kalipalama sinomo pätio wi, ĩ töpö pea kua wi na, ĩ na jetusalēi tili töpö pea kua hõtöoö. Jesus ta hini mai, Teusö anö Moisés a na nö patapö töpö noa thama noai, sami ĩ ta hini sisa kutenö, töpö pepalo opaö.

26 Hi tä hētu hamö ai Jetusalēi tä uli kupoli, Teusö a sai pö a hilo naipoli, ĩ a sai ha töpö kule, ĩ töpö pea asa mi. Töpö noa mi kalipalama pätio wi ĩ töpö pea kua sinomo wi na, ĩ na ĩ töpö pea kua pasio mi. Abraão a hai pusopö Sata a lö kui, hi tä hētu ha Jetusalēi tä uli kupoli, ĩ tä uni. Sata a simöamo wasisamamo kua pasio maa noai na, ĩ na pelupö a simöamo kua naio soata maama. Polakapi ĩ töpö peamamo maama. ĩ töpö pea mi kua noai na, ĩ na kamakö pea mi kuö hõtöwö. <Kamakö hai ĩ nao a kui na, ĩ na Sata a kuö> ĩ na makö kuutoö. Önö kutenö, <Hi tä hētu hamö Jetusalēi tä uli kupoli, kamakö hai nao a kui na, Jetusalēi tä uli kui tä uli kua lasoa> ĩ na kamakö kuuto naioö.

27 Teusö tä wahetanö ĩ ta katehaö: <Ai suö tänö peanopö a po waikile, ĩ a suö hai ĩ ulu töpö kua waikia kule maaki, ai peanopö tänö suö wa hāsiamama pasio noai, ĩ wa suö ulupö kua satia apöki kitä. Önö kutenö, ulu wa tapa taö pasia maa noai, ĩ wa pi mönaha apapököö! Ulu wa tä wasupo paio maa noai, ĩ wa aiki, “Aitaköö!” wa kuu loteteo opapököö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

28 Ipa pö! <Au ulu wa talali kitä> ĩ na Teusö a kuu waikioma kutenö, Isaki a wai kua kukö noai na, ĩ na kamakö kua kua hōtöki. <Ipa ulu töpö kupaso kitä> ĩ na Teusö a kuu waikioma kutenö, Teusö ulupö makö kupasoma.

29 Sanöma töpö ulu pewö kupo kua wi na, ĩ na a wai kua kua hōtöpasoma noai, ĩ a wainö kama hai poosa a wai peamatima. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö a wai totokö noai, ĩ a wai peamatima. ĩ na huki ĩ na töpö kua soaö.

30 Wi na Teusö tä waheta kuu? <Pö a nomaso noai ha, a kalipalama sinomo wi, ĩ a suönö pelupö a thapalö noai, ĩ pelupönö pö a hai ĩ wani tökö täa mai kitä. Pusopö a sainö pelupö a thapalö noai, ĩ pelupö anö pö a hai ĩ wani tökö täa sisali. Önö kutenö, suö a kalipalamati wi ĩ a, pelupö a, ĩ na kilii töpö hosalöö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

31 Ipa pö! Kamakö hai, suö a kalipalama sinomoti wi, ĩ a hai ĩ pelupö makö mai kitä. Pusopö a sai lö kui, ĩ pelupö makö sai.

Gálatas 5

Cristo anö makö uni kusöpalö noai ĩ ta

1 Ai pata tänö töpö noa mi kalipalama wasisama apa kua sinomo wi na, ĩ na Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ na ĩ tänö makö wasisama kua sinomo naioma. ĩ na makö wasisama kua sinomo naioma maaki, Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tä na Cristo anö makö uni kusöpalöma. Önö kutenö, <“ĩ na pö kuaö! ĩ na pö kuaö!” Moisés anö töpö noa thaa noai, ĩ ta hini totioö!> töpö kuu wi, ĩ töpö a hini tihöö! Pö pi mosaia totikiö! ĩ töpö a hini tihöö! Ma töpö a hininöma, töpö noa mi kalipalama sinomo wi, ĩ töpö pea kuati wi na, ĩ na makö pea kua naio kukö matimöö!

2 Sa kuu pole, ĩ ta hinia totilöö! <“Sa ösi palimipo wi, ĩ sa tä pi ipa salo, pili sa isi ola ösö hosapamonasopöö!” ĩ na wa pi kuu kuköma, “Cristo a säpamoia waikisoma kutenö, sa ösi palimia waikipasomaö!” ĩ na makö pi kuu totio mai kitä> ĩ na Paulo sa kuu kule.

3 Wa ösö hosapamonaso salo, Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ wa tä pewö a hini naiopököö!

4 <Teusö anö Moisés a na töpö noa thama noai, ĩ sa ta hini totia salo, Teusö a na sa taamö totia apa waikia kule> ĩ na wa pi kuu pole, ĩ Cristo a na wa sokapasoma noai, ĩ wa. Cristo a na wa koka soa wi tä kua mi. <Teusö anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ sa ta hini taö öpa kutenö, Teusö aiki, “Kamisa na wa taamö toita” Teusö a pi kuu> ĩ na wa pi kuu pole, Teusö anö noa mi wa ösi totipali wi, ĩ wa mai kitä.

5 Kamisamakö aiki pasiwö, <“Jesus Cristo a pitili” ĩ na samakö pi kuu totioö ha, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a lotete epii ĩ anö samakö ösi totia apöpali kitäö! Samakö ösi totia apöpasoma, Teusö a na samakö taamö toita apa kuki kitäö!> ĩ na samakö pi kuu sinomoö.

6 Jesus Cristo a na makö koka tä, ai wa ösö hosapamo asasoö, ai wa ösö hosapamo pasio mi, ĩ na makö kua wi, ĩ tä na Teusö a mammo teteo sisa mai kitä. <Jesus Cristo a pitili> wa pi kuu wi, ĩ tä na Teusö a mammo teteo sisaö. <Jesus Cristo a pitili> wa pi kuu totia kutenö, ai wa töpö noima apati wi, ĩ tä na Teusö a mammo teteo sisaö.

7 Kalásia tili makö topa apa wi ĩ tä palaso kipili maaki, huki makö topa mane. Jesus Cristo ta pitili ipii, ĩ ma ta hini totia mane. Cristo ma ta hinipili, kamakö na ĩ witi pili anö ĩ ta hini matamanöma?

8 Teusö anö kuno mai. Teusö anö makö nakali wi, ĩ anö kuno mai. Ai tiko tä hapalo läoö ha, pitili ma tä sai a hini maa hätopasoma.

9 ĩsa äi hölöopo opa wi, wani ipii ĩ tä wai kemaköma maaki, ĩsa äi pata hölöa soatasoö. ĩ na ĩsa äi kua kua wi na, ĩ na makö kupasoö. Sami ai tä wani hapalo päoma maaki, wanisalai tä pata pala soatasolöma. Pitili sa tä sai a wäsä sinomopili, satehe epii ai makönö ĩ ma ta hosa hätolömakö.

10 <Cristo anö makö pi hatukupamanöma, sa ta wäsätipili, ĩ ma ta hinia koni kitäö! Makö isi wanihiapamanö noai, Teusö anö ĩ a wani peama hõtöo kitä> ĩ na sa pi kuu totia kule.

11 Ipa pö. Teusö sa ta wäsä pola nö, <Makö isi ola ösö hosapamopököö!> ĩ na sa kuu aköna, ai juteu töpönö sa peama mana pi. <Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ma ta hini totio mi salo, makö tomöpo mai, ĩ tä na hii ti pakalai ti ha Jesus a säpamonaso noai, ĩ a na pö mammo tetea sisaköö!> ĩ na Teusö sa ta wäsä nö, ĩ na sa kuu sinomoö. ĩ na sa kuu sinomo pasioö ha, ai töpönö sa hĩsu thaa sinomoö. Hii ti pakalai sa ti a kateha mi aköna, ai töpönö sa hĩsu thaa mana pi. ĩ töpönö sa peama mana pi.

12 Töpö wäoti pole, ĩ töpönö makö isi wanihipalama apati päa kule. ĩ pili töpö isi ola ösö wai hanöpamo pi topa apa manu kule, pili töpö wathe mokö wai hanöpamo naia soatasopököö! Teusö a thapo mai, ĩ na ĩ ai töpö kuo häkikio kuo wi na, ĩ na ĩ töpö kua naiopöo!

13 Ipa pö! Nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ tä na Teusö anö makö uni kusöa kopamanöma. Teusö anö makö naka tä, <“Moisés a na sa töpö noa thamapili, ĩ ta hini sinomoö!” ĩ na huki sa kuu kota mai kitäö!> ĩ na Teusö a pi kuuma. <Moisés anö töpö noa thaa noai, huki ĩ tä na sa töpö uni kusöa kopamanöpöo!> ĩ na a pi kuuma. Kamakö aiki, <Teusö anö Moisés a na töpö noa thama noai, ĩ tä na sa uni kusöa kopamanöma kutenö, huki wanisala sa tä thaa pi topa wi, ĩ sa tä thaa kitä> ĩ na pö pi kuu ti! Makö noimaso totio nö, makö pasilipaso hētupaso totiopököö!

14 <Kama wa noimo sapao kua kōo kua wi na, ĩ na ai wa töpö noima kua hõtöopököö!> ĩ na Teusö a kuupö, Moisés a na nö patapö töpö noa thatalama apatima. Önö kutenö, pö noimaso totioö!

15 Pole a waitili wani höla kua soa päatalo opa kua wi na, ĩ na pö kua soa päatalo tihöö! Pö pi hatukua totikiö! Ai ma töpö namo kusöpa soatalotii, makö hapalo wanisala soatalo opatii, ĩ na makö kuati kuköma, makö noimo maa totia apöpasoma, makö pewö maa totipaso matimöö!

Makö ösi wanisalaö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a topa apa asaö, ĩ na tä kuaö

16 Pi naka. ĩ na sa kuu totia kule: <Teusö a ösi kua tolele, ĩ a na makö simöamo sinomotipököö! Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö simöa sinomoti ha, sanöma makö ösi wanisalai, ĩ makö ösinö wanisala ma tä thaa pi topa apa wi, ĩ ma tä thaa mai kitä.

17 Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö toitai tä thaa pi topa kua sinomo wi na, sanöma makö ösinö pasiwö ĩ na ma tä thaa pi topa kua pasio mi. Sanöma makö ösinö wanisala ma tä thaa pi topa sinomo wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ tä thaa pi topa naia mai kitä. Sanöma makö ösi wanisalai, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ makö ösi wanipo nö, makö ösi wasuli, Teusö a ösi kua tolele ĩ a toitai, sanöma makö ösinö ĩ ma ösi wanipo nö, ma ösi wasua hötöli, ĩ na tä kua nomöhasotii. Önö kutenö, toitai ma tä thaa pi topa kule maaki, wanisala ma tä thatala pikitiowö.

18 ĩ na makö kua sinomoti wi maaki, “Teusö a ösi kua tolele, ĩ a na sa simöamotipököö!” ĩ na makö kuu sinomoö kuköma, Moisés anö töpö noa thaa noai, ĩ tä na wa simöamo pasio wi ĩ wa mai kitä> ĩ na kamakö na sa kuu kule.

19 Teusö a ösi kua tolele, ĩ a na wa simöamo mi tä, wa ösi wanisala soatalo opati wi, ĩ tä hatuka apaö. Wa ösi wanisalai, ĩ wanö hiopö wa tä thaa pi topa apa nö, tiko wa tä suö nö thaö, wanisala wa tä thaa kili mi, ĩ na wa kua apaö.

20 <Sa noama pasiopö ĩ töpö ukutupö> wa pi kuu wi ĩ wa töpö ukutupö thapotii. Wa ökamoö, ai wa tä wanipoö, wa hölaö, ai wa tä hĩsu thaö, wa hĩsolo nö wa waitilimonasoö, ai töpö na wa hapalo pi wasöa soatalo opaö, wa patamo pi topa apa kutenö, wa selekepo pi topa apaö,

21 ai tä kua asatio wi, ĩ wa tä taa nö, wa pi wasisa apa naisoö, wa polemo opaö, makö kokamo nö makö iapaloti tä, wanisala wa tä thaa tikiliapalo pasia, ĩ na wa kuaö. Sanöma wa ösi wanisalai, ĩ wa ösinö wa simöo sapao koo tä, ĩ na wa kuaö. ĩ na wa kua pasitioma, Teusö wa thapo mi kutenö, Teusö a pata kaikanamo sinomo wi, ĩ ha wa lisipo naio totio mai kitä. Sa kuu waikiopili, ĩ tä na sa kuu koo kule.

22 ĩ na tä kua tä, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö wa simöa pasia tä, ai wa töpö noimaö, wa pi mönaha apaö, wa pi honiha apa mi, wa hĩso soatalo mi, wa noimo opaö, ai wa töpö pasilipo opaö, wa pitilimo opaö,

23 wa waitilimo mi, wanisala tä thaa pi topa wi, ĩ tä na, <Naiö! Thama maikiö!> wa kuu sinomo läoö, ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö wa simöa tä, ĩ na wa kuaö. ĩ na wa kua apati tä, <ĩ na a kuati tihöö!> wa noa thaa wi tä kua mai kitä.

24 Pi naka. Jesus Cristo makö thapo pole, ĩ makö õsi wanisalale, ĩ kama makö sainö ĩ kama makö õsi são sapapo kōoma. Ti pakalai ti ha Cristo a säpamo kulaso noai na, ĩ na wanisala ma tä thaa pi topa sinomo wi, kama makö õsi na ĩ na ĩ tä kule, ĩ na ĩ ma tä saa thaa hōtōa waikipalōma.

25 Teusö a õsi kua tolele, ĩ anö makö õsi temōa kopamanōma kutenö, Teusö a õsi kua tolele, ĩ anö makö simōa totio wi, ĩ sa tä pi ipa kule.

26 <Kamisa hai, ĩ pata sa asawö. Sa topa apa asaö> ĩ na makö kuu maapökö! Ai tä hĩsuma hāto tihö! Ai tä hĩsu thaa hāto tihö!

Gálatas 6

Makö pasilipaso totiopökö!

1 Ipa pö! Kamakö kule ha, ai tä kule, ĩ anö wanisala tä thaö ha, Teusö a õsi kua tolele, ĩ anö makö simōa totio wi, ĩ makönö ĩ ma wani pasilipalö nö, ma wani makokoa totia kopalöpökö! Makö hōla mai, opii makö hapalo totio nö, <Wanisala tä thaa tihö!> ĩ na makö kuupökö. Wanisala tä tha apa wi, ĩ a na makö hapalo salo, pö pi mosawiki! Makö pi mosawi mi tä, wanisala ma tä thaa naio kukö matimö!

2 Ai tänö wani tä pi hute epii tä pi sihipo tä, ĩ wa wani pasilipa pi topa salo, ĩ a wani hai ai wani wa tä titia selekea thali wi na, ĩ na ai tä pi wanisala apati nö, a pi hutea apati wi, kawanö ĩ wa wani pasilipo hōtōopökö! Cristo anö makö noa thaa noai, ĩ wa ta hinia totilōma, ai tä utiti pasii, ĩ a pi wanisala apati wi, kawanö ĩ wa pasilipo kitä.

3 Wa tomöpo mai maaki, <Sa tomöpo mi mai kitä. Pata sa> ĩ na wa pi kuu nö, wa mönao opaö.

4 Wa kuati wi, ĩ tä na wa pi tapoa totiki nö, <Sa tomöpo maa hāto alu kule? Sa topa hāto alu kule?> ĩ na wa pi kuupökö. ĩ na wa pi kuu nö, wa topa apa waikia tä, wa pi mönaha hatuka apa kitä. Wa kuati wi, ĩ tä na wa pi tapoa waikia salo, ai tä wani na a pi tapomo naio tihö! <Hi a wani na kamisa totiatalo hasua apa asaö> a pi kuu ti!

5 Wa kuati wi, ĩ tä na wa pi tapoa sisaiki nö, Teusö a na wa pi tapomo sisapökö. <Teusö a na sa tomöpo hāto maa alu kule?> ĩ na wa pi kuu totiopökö.

6 Ai tänö kawa na Teusö ta taöma sinomo wi, ĩ wanö ĩ wa wani täpälöpökö!

7 Kama pö mönao sapao kōo tihö! Teusö wa osemoma mai kitä. Au hikali a na mokö wanisala apii ĩ wa mokö tököma, waiha ĩ mosö ākelo nö, pili mokö wanisala apii mokö kuki. ĩ na tä kua tä, toita apii wa thomokö tököma, ĩ mokö ākelo nö, mokö sätäkōma, ĩ mokö toita apii wa mokö kōa totili. Hikali a na au nii tä patasipöpo kua wi na, ĩ na sanōma makö kuaö.

8 Tä wanisalai wa tä uni töa tikiliköma, wanisala wa tä thaa kuki kitä. Wanisala wa tä thaa pi topa wi, ĩ wa tä thaa kuköma, wa ösi palimipo mai kitä. ĩ na tä kua tä, toitai tä thaa wi, ĩ tä na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a pi mönaha apati wi, ĩ wa tä thaa kuköma, wa ösi palimia tolea apa kuki kitä.

9 Önö kutenö, <Sa kasiapaloti wani ipö salo, huki toitai sa tä thaa wania apa waikia kule> ĩ na pö pi kuu tihöö! Toitai tä thaa mapo maikiö! Wa kasiapalo opati kutenö, au hikali a na wa kalipaloti nö, au nii wa tä tököma, au nii tä patasipö kua apa tä, waiha ĩ au nii wa tä täa kōa hōtöli kitä. ĩ na wa kua kua wi na, ĩ na toitai ma tä thaa sinomo wi, ĩ na ĩ makö kua hōttöo kuki kitä. Makö kasiapalo opati kutenö, <Toitai sa tä thaa mapo mai kitä> ĩ na makö pi kuu nö, waiha makö topa apa kuki kitä.

10 Önö kutenö, huki ai töpö pewö na huki toitai ma tä thaa sinomotipököö! Kama makö pewö sai kui na, ĩ na ai töpönö Cristo a hini hōtölai, ĩ na ĩ töpö kuö hōtöwö. Önö kutenö, ĩ töpö na toita ma tä thaa satia apa sinomo kuköpököö!

Teusö anö ösi tutepama kōo wi, ĩ ta

11 <Hi waheta tä hai, Paulo a sai kuu wi hi ĩ tä waheta waikiwö> ĩ na makö pi thama pi topa salo, hi ola ha kama sa sainö sa tä säököki ke. Tä säökamö pe epö pasii, Paulo sa sainö ĩ sa tä säöka pasiki ke.

12 Pili makö isi ola ösö hosapa wi, ĩ töpö aiki, <Makö ösi topa apapökö> ĩ töpö pi kuu mi ipö. ĩ kama töpö möamö totipo pi topa apa kōo päo salo, <Pili makö isi ola ösö hosapalöpököö> ĩ na ĩ töpö pi kuti päoö. <Hii ti pakalai ti ha Jesus a säpalö noai, ĩ sa ta wäsä pasio kuköma, ai töpönö sa peama matimöö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu salo, <Pili makö ösö hosapamonasopököö!> tä kuu wi, ĩ töpönö ĩ ta wäsä sisa pasia kulai.

13 <“Makö isi ola ösö hosapamonasopököö!” Moisés anö nö patapö töpö noa thama kutenö, huki pili makö isi ola ösö hosapalöpököö!> ĩ na töpö kuu sinomo wi, Moisés anö töpö noa thaa noai, ĩ töpönö ĩ tä pewö a hini mi ipö. Ai töpönö ĩ tä pewö a hini mi ipö kui na, ĩ na ĩ töpönö ta hini mi ipö kuö hōtöwö. <ĩ sa töpö noa thama kutenö, ĩ töpö ösö hosapamonaso kipiliö!> ĩ na ai töpö na ĩ na ĩ töpö kuu pi topa apa kutenö, <Pö ösö hosapamonöö!> ĩ na ĩ töpö kuu sinomo päoö.

14 Jesus Cristo pata tänö makö pewö täapa kōo läöpö, hii ti pakalai ti ha a pata säpamonaso noai, kamisanö ĩ sa ta kateha pi topa pasioö. Ti pakalai ti ha Jesus a säpamoa waikisoma kutenö, Teusö a thapo mai, ĩ töpö kuati kua wi na, ĩ na sa kua mai kitä. Teusö a thapo manai, ĩ töpö kuati wi, ĩ tä na sa pi lulua mai kitä. ĩ na tä kua tä, nomawö tä kua wi, ĩ sa tä pii mi kui na, ĩ na Teusö a thapo mai ĩ töpö kuati wi, ĩ sa tä pii mi kuö hōttö soatawö.

15 <Pili sa ösö hosapamoa waikisoma kutenö, Teusö na sa ösi makoka apa waikile kitäö!> pö pi kuu ti! <Pili sa ösö hosapamo mi päla nö maaki, Teusö na sa ösi makoka apa waikile kitäö!> ĩ na pö pi kuu naio tihöö! Pili wa ösö na

Teusö a mamö teteo wi tä kua mai kitäö! Önö kutenö, <Teusö anö sa ösi tutea apapalöma kutenö, sa ösi makoka apa waikile kitäö!> ĩ na pö pi kuu sisaaö!

16 <Paulo a kuuhe, ĩ pitili tä sai haö! ĩ na sa kua naitia kuleö!> ĩ na makö kuti wi ĩ makö, Teusö a hai ĩ makö pewö naiwö, ĩ na makö kui, kamisanö Teusö a na ĩ makö a wäsä nö, <Ĩ töpö pi topapalamaö! ĩ töpö totiapala apaö!> ĩ na sa kuu kule.

17 Ai makönö sa peama maikiö! Kamisanö Jesus sa ta wäsä satia apama tä, ai töpönö ĩ ta hini wanio nö, sa sä noai, pili sa sai na ĩ tä uno pewö kua waikia kule. Önö kutenö, ai wanö sa kai a peama tihöö!

18 Ipa pö! Jesus Cristo pata tä na sa hapalo nö, <Kalásia tili wa töpö pewö totiapala apapöö!> ĩ na sa kuu. ĩ naköö!

Efésios

Efésios 1

1 Paulo sa. Jesus Cristo anö samakö simöa asalö noai, ĩ ai sa. Teusö aiki, <Jesus Cristo anö Paulo a simöa nainöpököö!> ĩ na Teusö a pi kuu ha, Jesus Cristo anö sa simöa noai ĩ sa. Epesu tili pö! Teusö anö makö thapo wi, Jesus Cristo a na huki makö kokale, ĩ a na makö pi kuapaloti wi, ĩ makö na hi waheta sa tä simöpali ke.

2 Kamakö hai ĩ pö Teusö a, kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä, ĩ na kilii töpö na sa hapalo nö, <Noa mi, epesu tili töpö totiapala apaö! Töpö pi topapalama apaö!> ĩ na sa kuu.

Jesus Cristo a na makö kua kutenö, Teusö anö makö ösi pewö totiapala apaö

3 Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä hai ĩ pö Teusö a na, <Aitaköö! Wa totiatalo opawöö!> ĩ na makö pewö kuupököö! Cristo a na makö pewö kua kutenö, Teusö anö makö ösi totiapala apa nö, hi tä hētu ha tä toitai tä kupoli, Teusö anö kamakö na ĩ nasimö tä pewö totopöma. Wani tökö aiki kuno mai. Pili makö ösi lotetea wi, ĩ nasimö tä totopöma. Cristo a na makö kalipalo taö öpa kuki wi, tä totoa naipöma.

4 Hi masita tä uli thapa paio mai ha, Teusö aiki, <Cristo a na ĩ töpö kua naiköpöö!> ĩ na a pi kuu nö, makö pewö saia asa soapalöma. Kama na makö ösi ausi ipii, makö wanisala mi ipii, ĩ na makö kui makö kuköpö, makö sailöma. Makö pi ipa salo,

5 Jesus Cristo a na makö kokamakö nö, <Ĩ töpö hai, ipa ulu töpö kupasoö ha, sa pi mönaha apa kuki kitäö!> ĩ na Teusö a pi kuu nö, <Ĩ töpö hai, ipa ulu töpö kupasopöö!> ĩ na a pi kuuma.

6 ĩ na a pi kuu nö, <Ipa töpö aiki, “Aitaköö! Teusö a öttö öpii, ĩ anö kama hai pelupö a pi ipa wi ĩ pelupö a na makö kokapamanö nö, noa mi makö totiapala totio opama” ĩ na ipa töpö kuupököö!> ĩ na Teusö a pi kuuma.

7 Cristo a iä pönö makö uni kusöpalöma. Wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä na Teusö a hĭso noai, Cristo anö ĩ tä mapamanöma. Pe epii Teusö anö noa mi makö totiapala apama.

8 Noa mi makö totiapala apa wi, pe epii kamakö na ĩ tä pala soamanöma. Teusö a pi tao opaö, a pi mosawi ipö, ĩ na a kua nö,

9 <Ĩ na sa tä thama kuki kitäö!> ĩ na a pi kuu nö, <Cristo sa simöpalö nö, ĩ na sa tä thama kuki kitäö!> a pi kuu noai, kamakö na ĩ tä möma hasulua apama.

10 <Pei. Huki ĩ sa tä pewö thama hötötöpa waikio pia kuleö!> ĩ na Teusö a pi kuu tä, hi tä hētu hamö töpö kupoli ĩ töpö, hi masita tä uli hamö makö kupai ĩ makö, ĩ na makö kui, Teusö anö Cristo a na ĩ makö pewö kokapamanö nö, ĩ makö pewö na Teusö anö Cristo a kaikanamoma pia salo.

11 <Ĩ na sa tä thamapökkö!> Teusö a pi kuu totio waikioma kutenö, ĩ tä pewö thama totihoö. Hi masita tä uli kua paia mai ha, ĩ na Teusö a pi kuuma: <Waiha Cristo a na sanöma sa töpö kokapali wi, ĩ sa töpö saipalö nö, ipa sa töpö täli kitäö!> ĩ na a pi kuu waikioma kutenö, makö saia asapalöma.

12 Önö kutenö, Cristo a na samakö noamamo soma noai, ĩ samakö aiki, <Teusö a wakala apii, ĩ tä toita apö> ĩ na samakö kuupökkö.

13 <Teusö anö makö noama apa nö, makö täa koni kitäö!> ĩ na ta kuu wi ĩ ta topa apöle, ta pitili ipii, epesu tili makönö ĩ ma ta hini nö, <Cristo a pitili> makö pi kuu naioma kutenö, Teusö anö makö thapo wi ĩ makö kupasoma. ĩ makö kupasoö ha, <Teusö anö töpö thapo wi ĩ töpö> ĩ na Teusö anö ai töpö pewö pi thama pia salo, kamakö na kama ösi kua tolele, ĩ a titiköma.

14 Kamakö pewö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a titiköma kutenö, <“Waiha ipa töpö na ĩ sa tä totoki kitä” ĩ na Teusö a kuu noai, ĩ pitili taö!> ĩ na makö pewö pi thamaö. Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma thapo waikia kutenö, <Teusö anö makö uni kusöa totipali kitäö!> ĩ na makö pi kuu. Önö kutenö, <Teusö a wakala apii ĩ tä toita apö> ĩ na makö pewö pi kuupökkö!

Teusö a lotetea apöle, kamakö ösi ha ĩ tä kalipalo opaö ha, makö ösi lotete tole epö

15 ĩ na Teusö anö makö thama waikioma kutenö, ai töpönö makö a kateha kule. <Epesu tili töpö aiki, “Jesus Kaikana a pitili” ĩ na ĩ töpö pi kuu totio opaöö! Teusö a thapo wi, epesu tili töpönö ĩ töpö pewö noima totio opaöö!> ĩ na ai töpö kuu wi ĩ sa ta hini salo,

16 <Aitaköö! Epesu tili töpönö wa thapo kuleö!> Teusö a na ĩ na sa kuu mapo mi. Teusö a na sa hapalo nö, makö a wäsä nö,

17 Jesus Cristo pata tä hai ĩ Teusö a, kamakö hai ĩ pö a wakala apii, ĩ a na kamisa aiki, <Hapa Teusö! Kawa ösi kua tolele, ĩ anö epesu tili töpö pi mosawipamanö nö, kawa na ĩ töpö pi hatuka totimaköö! ĩ töpönö wa taö totio opapöö!> ĩ na sa kuu.

18 <Ĩ wa töpö pi hatuka totimakö nö, töpö ösi wakalapalöö! Töpö pi motia apötile, ĩ tä mapamanöö! ĩ wa tä mapamanöma, “Teusö anö sa nakalöma kutenö, waiha ĩ na sa thama kuki kitäö!” ĩ na ĩ töpö pi kuupökkö! “Teusö anö makö sokamakö nö, makö thapo pole, ĩ makö na tä toita apii tä totoma apa kitäö!” ĩ na ĩ töpö pi kuu taö öpapöö!> ĩ na sa kuu.

19 ĩ na sa kuu nö, <“Cristo a na makö pi kua wi, ĩ makö ösi na Teusö a lotetea apöle, ĩ tä kalipalo pole, pe epii ĩ tä lotete” ĩ na ĩ töpö pi kuu taö öpapökkö!> ĩ na Teusö a na ĩ na sa kuu.

20 Teusö a lotete epii, ĩ tänö Cristo a nomawö temöa komanö nö, hi tä hëtu hamö Teusö a kotö ha a loa komakölö nö, a kaikanapalöma. Cristo a na Teusö a kalipalo lotetea apa kua noai na, ĩ na kamakö na ĩ na a kalipalo lotetea apa kua hötöoö.

21 Teusö anö Cristo a kaikanapali ha, hi tä hētu ha pata töpö kupoli, Cristo anö ĩ pata töpö pewö na a kaikanamo kupoli. Āju pata töpö, sai pata töpö, ĩ na pata töpö kui töpö pewö na Cristo a kaikanamo kupoli. ĩ töpö lotetea apa waikia kule maaki, Cristo a loteteapalo satia apaö. Huki pata töpö patamo pole, ĩ töpö na a kaikanamo satia apa asaö. Hi masita tä uli mapaso noai ha, töpö patamo pia wi ĩ töpö na Cristo a kaikanamo nömöo pia salo.

22 ĩ töpö pewö na Teusö anö Cristo a patamoma totioma. Cristo ma thapo wi ĩ makö kokamo sinomo wi ĩ makö na Teusö anö Cristo pata tä patamoma naioma. Pata töpö pewö na Teusö anö Cristo a kaikanamoma noai, kamakö na ĩ a kaikanamoma naioma.

23 Cristo ma thapo wi ĩ makö hai, ĩ Cristo pili makö sai waikiwö. Cristo a na ĩ makö pewö koka kutenö, Cristo a solo, ĩ makö pewö kua ösöhöa totiki. ĩ tökö uli pewö hamö töpö kupai, ĩ töpö na Cristo a kua salo, hi masita tä uli pewö hamö sanöma makö kule ĩ makö, hi tä hētu hamö töpö kupoli ĩ töpö, ĩ na makö kui makö pewö na Cristo a kaikanamoö.

Efésios 2

Teusö anö Cristo a na makö kokamakö nö, makö temöpamanö noai ĩ ta

1 Teusö ma hini totio mai, wanisala ma tä thaa tikiliapalo opatii, ĩ na makö kuatima kutenö, makö ösi nomawöo opama. Makö ösi nomawöo opama maaki, Teusö anö makö ösi temöa kopamanöma.

2 Makö ösi nomawö öpö tä, Teusö a thapo mai, ĩ ma töpö uömatima. Sai tä sai patanö sai töpö simöati wi, ĩ Sai ma ta pata hini toitioma. Sanöma töpönö Teusö a hini mai, huki ĩ Sai tä sai patanö ĩ töpö simöatii.

3 Teusö a hini mai, ĩ töpö kua kuati wi na, ĩ na makö pewö kua totio naitioma. Kama makönö ma tä thaa pi topa päo noai, ĩ ma tä thaa pätioma. Makö pi tapomo wanisala apa nö, wanisala tä na makö puko pi topa päo salo, ma tä thaa pi topa apa päo noai, ĩ ma tä tha apatima. Ai sanöma töpö pewönö Teusö a hĩsumanöma kutenö, waiha Teusö anö ĩ töpö peama kua piale na, ĩ na Teusö ma hĩsua thaa naimanöma kutenö, ĩ na makö moni peamamo kua naioma.

4 Makö wanisala apatima maaki, pe epii Teusö anö makö pi ipaö, pe epii makö totiapala apaö, ĩ na Teusö a kua kutenö,

5 makö temöpalöma. Teusö ma hini mai ĩ makö ösi nomawö öpö soa tä, Teusö anö Cristo a na makö kokaköma, makö temöpasoma. Makö wanisala apama maaki, Teusö anö makö totiapala apa nö, makö täa konöma.

6 Jesus Cristo a na makö kokaköma, makö ösi temöpamanö nö, makö uni hoköpamanö nö, hi tä hētu hamö Cristo a lopoli, ĩ hamö makö uni loa naimakö lasoma.

7 <Sanöma makö wanisala apa noai maaki, Teusö anö makö pi ipamaö! Makö pi ipa nö, pe epii makö totiapala satia apapö, kamakö na Jesus Cristo a simöpalömaö!> waiha ĩ na makö pi thama totio pia salo. Hi masita tä uli mapaso noai ha, ĩ na makö pewö pi thama soatio pia salo.

8-9 Kamakö lö kui, makö wanisala apa wi maaki, Teusö anö makö totiapala satia apa nö, <Teusö a pitili> makö pi kuu kuköma, makö täa koni. Makö täapa koo läo wi, noa mai ha Teusö anö ĩ tä totomaö. <Toitai sa tä thati ha, Teusö anö sa täa konömaö!> ĩ na makö pi kuu tihöö! Teusö anö noa mai makö täapa koo päoö.

10 Makö täa konö noai ha, toitai ma tä thatipö, Teusö anö Jesus Cristo a na makö koka totimakö nö, tute makö thapalöma. <Ĩ töpönö toitai tä thatipököö!> ĩ na Teusö a pi kuu nö, tute makö thapalöma.

Makö wanihasoma maaki, makö noipaso koo wi, Cristo anö ĩ kamakö na ĩ tä toto

11 Kamakö hai ĩ nö patapö töpö hai, ĩ juteu töpö kuo maama. ĩ na tä kua tä, kamakö pasi lö kui, juteu makö pasi mai ĩ makö ola hõtöwö. Juteu töpö aiki, <Samakö isi ola ösö hosapamo pasio wi ĩ samakö asa kutenö, Teusö sama thapo wi ĩ samakö asawö> ĩ na ĩ töpö kuu wi, kamakö na ĩ töpö aiki, <Makö isi ola ösö hosapamo pasio mai ĩ makö pasi kutenö, Teusö ma thapo wi ĩ makö mai kitä> ĩ na ĩ töpö kuu. Ai sanöma töpö na makö isi ola ösö hosapamo pasio mi kutenö, ĩ na ĩ juteu töpö kuu päoö. Teusö ma thapo mai, ĩ makö kuo totio paio noai, ĩ tä na pö pi motipo tihöö!

12 Teusö ma thapo paia mi tä, Cristo a na makö pi hatukuo paio maama. Teusö anö ai töpö saia asalö noai ĩ ai makö kuo maama kutenö, tiko makö kuo pasioma. Teusö aiki, <Kamisanö makö totiapala kuki kitäö!> ĩ na kama hai juteu töpö na ĩ na a kuu kua noai na, kamakö na ĩ na a kuu kua pasio maama. Teusö ma thapo mi kutenö, <Teusö anö makö totiapala apa kitäö!> ĩ na makö pi kuu tao maama.

13 ĩ na makö kua paioma maaki, Teusö a na makö kuo pä apa paio tasoma maaki, huki Jesus Cristo ma thapo salo, Teusö a na ĩ makö waloa atea totia waikiki solöma. Cristo a iä pö halaso noai, ĩ tänö Teusö a na makö atea totimaköma.

14 Juteu samakö, juteu makö pasi mai ĩ makö, ĩ na makö kui makö wanihasotima maaki, huki makö noimaso kuki wi, Cristo anö ĩ tä totopöma. Makö wanihasoti noai, ĩ tä mötali ha tä uni pata katöo läo noai, ĩ tä hoo pata ha juteu samakö kua, ĩ tä hētu hoo pata ha hõtö soatawö, juteu makö pasi mai ĩ makö kua hõtöa soataa, ĩ na makö kua paitioma maaki, tä pata katöo läo noai, Cristo anö ĩ tä uni pata waniapalöma, polakapii makö kuo paitioma maaki, samii makö kupasoma.

15 Teusö anö juteu samakö hai ĩ nö pata töpö noa thaa nö, <Ĩ na pö kuikiö! ĩ na tä kua tä, ĩ na pö kua tihöö!> ĩ na töpö noa thatalati noai, Cristo anö ĩ ta hosalöma. ĩ ta hosalö nö, juteu samakö sokaa, juteu makö pasi mai ĩ makö

soka hõtöa, ĩ na makö kuoma maaki, Cristo anö makö pewö kokapalö nö, samii makö thapalöma. Önö kutenö, makö wanihasoma maaki, Cristo anö makö noipaso kōo wi ĩ tä totopöma, makö noipaso kōkōma.

16 Hii ti pakalai ti ha Cristo a säpamoa waikilasoma kutenö, juteu samakö, juteu makö pasi mai ĩ makö, ĩ na makö kui makö wanihasopili, Cristo anö ĩ tä mapamanöma. Cristo anö makö pewö kokapalö nö, makö samii makö uni thapalö nö, Teusö a na ĩ makö pewö waloa komaköma.

17 Teusö a na juteu samakö kotöo asa soata noai ĩ samakö pi hatuka asa wi ĩ samakö, Teusö a na juteu makö pasi mai ĩ makö kuo pã apa pasio taso noai ĩ makö pi moti ipii ĩ makö, ĩ na makö kui makö pewö na Cristo a walokiso nö, noimaso kōo wi ĩ ta topa apöle ta wäsä solöma.

18 Cristo anö makö noamaö, Teusö a ösi kua tolele, ĩ ma thapo wi ĩ anö makö pasilipoö, ĩ na ĩ tä kua kutenö, Teusö a na makö pewö walo taö öpa kōoö.

19 Önö kutenö, juteu makö pasi mai, ĩ tiko makö kuoma maaki, tiko makö soa mai kitä. Huki Teusö ma thapo wi ĩ makö nai waikiwö. Teusö ulupö makö nai waikiwö.

20 Sai a kui na ĩ na makö kuö. Kamakö hai, Teusö a hai ĩ sai makö uni. Sai a lototomaköpö, ĩ a sai kolo ha maa makö paa sinomoö. Cristo anö töpö simönö noai ĩ töpö, Teusö a kai a wäsä sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö sai a kolo ha maa makö uni paköma. Ai maa manö sai a lototo satio opa wi ĩ Cristo a uni paköma.

21 ĩ maa ma toita sati ipii, ĩ Cristo a uni hai, ĩ ma hösöka ha satehe epii ai ma pö makekele, ĩ kamakö uni pasiwö. Cristo a na makö uni makekea topa totiki nö, Teusö pata tä hai ĩ sai a uni thaa hötötöa totiki.

22 ĩ a sai ösi ha Teusö a ösi kua tolele ĩ a kule, ĩ a sai hai, kamakö solo makö pewö uni kuki.

Efésios 3

Cristo ta hinimoma paio maa noai, kamakö na huki ĩ ta hasulua asapamanö noai ĩ ta

1 Önö kutenö, juteu makö pasi mi ipii ĩ makö na Cristo sa ta wäsäti wi, ĩ tä noa na titita wi a sai ha sa titia kule.

2 Teusö anö makö noima nö, makö totiapala apa pia salo, kamakö na sa simönöma. Cristo sa ta wäsätipö, Teusö anö sa simönöma. ĩ ma tä taö waikile kitä.

3 Sanöma makönö ma tä taö paio maa noai, Teusö anö kamisa na ĩ ta hasulua asapamanöma. ĩ ta hasulupamanö noai, hi waheta tä na wani ipii ĩ sa ta wäsä waikio ke.

- 4 Ī waheta ma tä möö nö, kamisa na Teusö anö Cristo ta hasulupamanö noai, ĩ tä na sa pi hatuka apöle, ĩ ma tä taö öpa kuki kitä.
- 5 Teusö anö ĩ ta hasulupamanö noai, ai nö patapö töpö na ĩ ta wäsä pasio paio maama. Huki Teusö anö samakö simöa asalö noai ĩ samakö, Teusö sama ta wäsä sinomo asa wi ĩ samakö, ĩ na samakö kui, ĩ samakö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ ta hasulua asapamanö nö, kamisamakö na ĩ ta wäsä asama.
- 6 Ta hasulupamanö noai, pi na ĩ ta kua. Juteu samakönö Teusö sama thapo sisa mai kitä. Cristo ta topa apöle, ĩ ma ta hinia waikilöma tä, pi na makö kuaö. Teusö anö sanöma makö na tä toita apii tä totoma wi, juteu samakönö ĩ sama tä täli, juteu makö pasi mai maaki, ĩ makönö ĩ ma tä täa hötöli, ĩ na makö pewö kuatii. Cristo ma thapo wi ĩ makö pewö. Juteu samakö, juteu makö pasi mai ĩ makö, ĩ na makö kui makö pewö hai, Cristo makö uni pewö. ĩ makö pewönö Cristo ma thapo ösöha kutenö, juteu samakö, juteu makö pasi mai ĩ makö hötöwö, ĩ na makö kui makö na Teusö aiki, <Kamakö hai, ipa ulu makö kupasoma, makö totiatalo opati kitäö!> ĩ na kamakö pewö na ĩ na Teusö a kuu.
- 7 Teusö a lotete epii, ĩ tänö Teusö anö sa totiapala sinomo wi, kamisa na ĩ tä totopöma kutenö, Cristo ta topa apöle, ĩ tä na sa kalipalamati kule. Cristo ta topa apöle, ĩ sa ta wäsä sinomotipö, sa simönöma.
- 8 Teusö a thapo wi ĩ töpö pewö na sa komoapalo satia apati wi maaki, Teusö anö sa totiapala apa nö, juteu töpö na kuno mai, juteu makö pasi mai ĩ makö na Cristo ta wäsätipö, sa simönöma. Tä noa apii, kamakönö ĩ ma tä tai mi ipii, Cristo anö kamakö na ĩ tä pewö totomati wi, ĩ sa ta wäsä sinomotipö, Teusö anö sa simöpalöma.
- 9-10 Teusö anö tä thama pia wi ĩ tä hatukupo paio maama maaki, ai töpö pewö na ĩ sa ta hatukupamanöpö, Teusö anö sa simönöma. Teusö anö tä pewö thaa noai ĩ anö nö patapö töpö na tä hatukupama paio maama. Teusö anö äju töpö simöa sinomo wi ĩ töpö na ĩ ta hasulupama hötöo paio maama. Jesus Cristo a thapo wi, Teusö anö ĩ töpö möma totio nö, <Ī tä pewö na Teusö a pi mosawio opapawö> huki ĩ na Teusö anö kama hai ĩ äju töpö pi thamatii.
- 11 Sömi tä sai tä Teusö anö tä thama pi topa soata noai, huki Kaikana Jesus Cristo a na ĩ tä thama totioma.
- 12 Jesus Cristo a na makö kokale, <Cristo a pitili> ĩ na ĩ makö pi kuu totia kutenö, Teusö a na makö hapalo kili mai, <Kamisa na Teusö a sömöka taa waikia kuleö!> ĩ na makö pi kuu totioö.
- 13 Önö kutenö, <Kamakö na Cristo sa ta wäsäö ha, ai töpönö sa peama pole, ĩ tä na pö pi ota häto tihöö!> ĩ na kamakö na sa kuu kule. Makö pasilipoti wi, ĩ tä pi na sa pea kule. <Epesu tili töpö toita apö> ĩ na ai sa töpö thama pia salo,

ai tōpōnō sa peama kule maaki, kamakō na Cristo sa ta wāsā satimo opati kule.

Pe epii Cristo anō makō pi ipa totio wi, ī ma tā taō kukōpōkōō!

14 Ōnō kutenō, pili sa maekonō sa loa hītaiki nō, kamakō hai ī pō Teusō a na sa hapaloō.

15 Hi tā hētu hamō Teusō a na tōpō kupoli ī tōpō, hi masita tā uli pewō hamō sanōma makō pewō kule ī makō, ī na makō kui, Teusō a na, <Ipa hao a> ī na makō pewō kuu. Kamakō pewō na Teusō aiki, <Ipa ulu tōpō> ī na a kuu hōtōō. Ōnō kutenō, <Teusō ulupō tōpō> ī na Teusō anō makō hila thakōma.

16 Teusō a na kamisa aiki, <Hapa Teusō. Hi tā hētu ha wa kupoli, ī wanō tā toita apii wa tā thapo polali, ī tā kua apa kutenō, kawa ōsi kua tolele ī anō epesu tili tōpō na lotetea apa wi ī wa tā totokō nō, tōpō ōsi lotetea totia apōpamanōō!> ī na sa kuu.

17 Ī na sa kuu nō, <Ī wa tōpō ōsi lotetepamani ha, “Cristo a pitili” ī na ī tōpō pi kuu kuki ha, ī tōpō ōsi na Cristo a kuo totio soatiopōkōō!> ī na sa kuu. Ī na sa kuu nō, <Komo hamō hii ti nasōkili kua apa tā, pili ti lototo kuo wi na, ī na Cristo anō samakō noima apa wi ī tā na ī tōpō pi kua soatioō ha, ī na ī tōpō ōsi lotetea kuo hōtōopōō!

18 Ī na ī tōpō pi lotetea apa kua hōtōo nō, ī tōpō pi hatukupasopōkōō! Kawanō samakō pewō thapo wi ī samakō pewō pi hatukua totipasopōkōō! Pe epii Cristo anō samakō pewō pi ipa soatio wi ī tā na samakō pi hatukukōpōō!> ī na Teusō a na ī na sa kuu.

19 Ī na sa kuu nō, <Cristo anō epesu tili tōpō pi ipa wi, ī tōpōnō ī tā taō kukōpōkōō!> ī na sa kuu. Sanōma makōnō ī ma tā taō totia apa mai kitā maaki, sa kuu pāa alu kule. Cristo anō makō pi ipa wi ī ma tā taō kukōma, kamakō ōsi ha Teusō a kua totiki kitā. Teusō a toita apii a kuati wi na, ī na makō pewō toita apii makō kua naiki kitā.

20 Ī na tā kua tā, kamakō ōsi na Teusō a lotetea apōle, ī tā kalipalo soatio kutenō, Teusō anō makō pasilia totipali kitā. Kamakō aiki, <Samakō pasilipalōō!> Teusō a na ī na makō kuu nō, <Wani ipii Teusō anō sa pasilia hātopali kitā> ī na makō pi kuu kule maaki, pe epii Teusō anō makō pasilipa taō totio opa kitā.

21 Ōnō kutenō, Teusō a na, <Wa totiatalo opatiwō> ī na Cristo ma thapo wi, makō kokamo sinomo wi, ī na ī makō pewō kuu soatiopōkōō! Hi masita tā uli maa pāpaso noai ha maaki, ī na makō kuu mapo maapōkōō! Ī nakōō! <Teusō ai. Wa totiatalo opatiwōō!> ī na makō kuu soatiopōkōō!

Efésios 4

Teusō anō makō kokapalōma, samii makō kupasoō

1 Önö kutenö, kamisanö makö noa thaa pia kule. Cristo sa ta wäsäti pole, ĩ tä noa na sa titile, ĩ sanö makö noa thaa pia kule. <Teusö anö makö nakalöma, “Ĩ na makö kuationö!” ĩ na a kuu kua noai na, ĩ na pö kua totio soatioö!

2 “Pata sa waikiwöö! Sa tä taö öpa asawöö!” pö pi kuu tihöö! Makö höla mai, opii pö hapalo totihoö! Makö hĩso soatalo mai, pö noimaso totihoö!

3 Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö kokapalöma, samii makö kupasoma. Önö kutenö, pö höla tihöö! Pö hapalo isi waniho tihöö! Makö hapalo isi waniho nö, makö höla pia salo!> ĩ na kamisanö makö noa thaa kule.

4 Samii Cristo pili a sai lö kui, ĩ makö. Ai pili a uni sai kua mai kitä. Samii Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua sisaa. <Teusö anö sa nakalöma kutenö, waiha sa nomaso kitä maaki, Teusö anö sa koni!> ĩ na makö pewö pi kuu totio sisaö.

5 Sami pata tä kua sisaa. Pata tä hai, Jesus Cristo a. Ai pata tä na makö noamamo pola nö kuno mai, Jesus Cristo a na makö noamamo sisaö. Ai tiko ma tä thapo mai, Cristo ma thapo sisa tä, makö mäi ömamonasoö.

6 Samii kamakö pewö hai ĩ pö Teusö a kua. Ai pata tä sai kua satia mai kitä. Ai tä na, <Hapa> makö kuu naio wi, ai tä kua satia mai kitä. Kamakö hai ĩ pö Teusö anö makö pewö simöati wi ĩ a sisawö. Kamakö ösi pewö ha a kalipaloti wi ĩ a. Kamakö ösi pewö na a kuo wi, ĩ a.

Cristo anö makö patamanö nö, makö ösi totipali

7 Cristo anö makö pewö totiapala apa nö, makö pewö täpä hätäpoma. Teusö a na makö kalipalo taö öpa kuköpö, ĩ tä totopöma.

8 Pi na Teusö tä waheta kuu. <Ai töpönö a wanipoti noai, ĩ anö ĩ töpö peama apa nö, ai töpö satehe epii töpö tälö nö, hi tä hētu hamö ösö hamö ĩ töpö kai konasolöma. ĩ töpö kai konasolö noai ha, sanöma töpö kua haipaso noai ĩ töpö pasilipali pia salo, töpö täpäma> ĩ na tä waheta kuu.

9 <Ösö hamö a konasolöma> tä kuu wi, ĩ wi na ĩ pili ta kuu totia alu kule? Pi naka. Ösö hamö a kuo pasioma maaki, hi masita tä uli ha a ithopalo nö, a nomano nö, ösi töpö kuta kölö wi, ĩ ha a huoki kölö nö, a ösöa konasolöma.

10 Hi tä hētu hamö töpö kupoli ĩ töpö, hi masita tä uli hamö makö kule ĩ makö, ĩ na makö kui, Cristo anö ĩ makö pewö simöa pia salo, hi tä hētu pata hamö Teusö a kupoli, ĩ hamö a kopö lasoma.

11 A kopolö nö, sanöma makö täpäpö, ĩ ai makö sailöma. Makö sailö nö, <Kamisanö makö simöa totio asa wi ĩ makö> ĩ na ai makö na ĩ na Cristo a kuu asama. ĩ na tä kua tä, <Ai makönö sa kai a wäsä sinomotipöö!> ĩ na Cristo a kuuma. ĩ na a kuu nö, <Teusö ta topa apöle, ai makönö ĩ ma ta wäsä hätäpotipököö!> ĩ na a kuu nö, <Sa thapo wi ĩ töpö na ai pata makö mamö läapalo sinomopököö!> ĩ na a kuu nö, <Ai makönö kamisa kai na ipa ma töpö pi hatukama sinomoö!> ĩ na a kuuma.

12 Cristo ma thapo wi, Cristo a na ĩ makö pewö kalipalo tao opaö, makö palasoö, makö lotetea apöpasoo, ĩ na makö thamapö, Cristo anö makö sailöma. Ai makönö Cristo pili ma uni sai sawämanöpö, makö sailöma.

13 ĩ na tä kuaö ha, Cristo ma thapo wi, ĩ makö pewö aiki, <Jesus Cristo a pitili> makö pewö pi kuu ösöha totio kuköma, Teusö a hai ĩ pelupö Cristo ma taö ösöha totiki kitäö! Cristo ma taö totio kuköma, makö ösi pewö pata ösöha kua titilo nö, Cristo a toita kui na, ĩ na makö toita kua naipaso kitäö!

14 Makö osemoti maapököö! Ai töpö holisimo wi ĩ töpönö ai töpö mönama sinomo wi ĩ töpönö ta wäsä holisimo wi, ĩ töpö na makö mönamamo maapököö! Ipoko tänö pola a tepu tepumo kua wi na, ĩ na ta wäsä holisimo wi, ĩ na ĩ tänö ĩ na makö ösi thama höttöö.

15 Makö isi wanihoti mai, makö noimaso totio nö, makö pitilimo opati nö, makö pi liähäa apa kuköpöö! Makö ösi patalo nö, Cristo a kua kua wi na, ĩ na makö kua kua naiopö. Cristo a hai, pili a he. Cristo anö makö simöa wi ĩ a.

16 Kamakö hai, pili makö sai pasi päwö. Pili wa häkokö, pili wa kononakö, ĩ na tä kua kule na, ĩ na makö kua höttöö. Pili wa henö pili wa pewö sai simöa mi tä, pili wa poko, pili wa konona, ĩ na tökö kui tökö kalipalo totio mi. Cristo anö makö simöa totio nö, makö pewö kokapalö nö, makö lotetepamani. Makö lotetepamanöma kutenö, makö pewö kalipalo makoka apatii. Makö kalipalo makoka apa nö, makö ösi patalo nö, makö noimaso kutenö, makö liäha totipasoö.

Töpö ösi mumi ipii töpö kua kuati wi na, ĩ na pö ösi kua naio tihöö!

17 Önö kutenö, Jesus pata tänö sa simönöma kutenö, kamisanö makö noa thaa kule. Ai tiko töpönö Teusö a thapo mai, ĩ töpö kua kuati wi na, ĩ na pö kua naitio tihöö! ĩ kama töpö pi saimo päo nö, töpö pi kuti wi, ĩ ta topa mai kitäö!

18 ĩ töpö ösi mumi ipö kutenö, töpö pi hatukupu mi. ĩ töpö pi moti ipö, Teusö a kai na ĩ töpö pälamu satia apatii, ĩ na ĩ töpö kuati salo, Teusö anö sanöma makö ösi temöa komani wi ĩ tä na ĩ töpö hanoa pasitioö.

19 Wanisala tä thaa wi ĩ tä na ĩ töpö kili wi tä kua mi ipö. ĩ töpönö wanisala tä thaa pi topa sinomo opatii. Sami sami tä pewö thaa husuo opatie.

20 Cristo a na makö pi hatukupamanö noai, ĩ tä, <Sami sami tä thaa wi ĩ tä wanisala mai kitäö!> ĩ na a kuu wi, ĩ a kuo maama.

21 Jesus ta pitilii ĩ ta wäsäma. ĩ ta wäsäö ha, Jesus Cristo ma ta hini totio nö, ĩ a na makö pi hatukupasoma.

22 Önö kutenö, Cristo ma thapo paia mi tä makö kuati noai, ĩ tä hosalöheö! Cristo ma thapo paia mi tä, pili makö ösinö wanisala ma tä thaa pi topa apati noai, ĩ tänö kama makö mönamamo sapao koo pätio nö, makö wanisala totipasoma.

23 Tute makö õsi kupasopököo! Makö pi tapopalo pätio wi, ĩ ma tä tutea naipalöpöo!

24 Teusö a kua kuati wi na, ĩ na makö õsi kua naipasopö, tutei, ĩ na makö õsi thapalöma. Teusö a pitilimo opa kutenö, makö õsi totipali, wanisala tä na makö õsi uni sokamaki, Teusö anö makö õsi tutei, ĩ na makö õsi thaköma. Önö kutenö, haloi ösö hotei ma ösö hasupalö nö, tute ösö na makö halo kua koo wi na, ĩ na tute pö õsi haloa kua kooikiö!

25 Makö õsi tute epö kutenö, holisimo wi ĩ tä hosalöheö! Cristo ma thapo wi ĩ makö pewö kutenö, pö pitilimo hētupaso totihoö!

26 Makö hīsolo nö, wanisala tä thaa tihöö! Makö hīsō pa, tä wisama tihöö!

27 Sai tä sai pata na pö mosawikiö! Makö mosawia mi tä, Sai tä sai pata lisipasoma, wanisala ma tä thaa hāto matimöo!

28 Ai makö thomömo sinomoti noai ĩ makö thomömo kota mai, huki pö kalipalo sisaaö! Makö kalipalo nö, wani tä na ai töpö honimo wi ĩ ma töpö pasilipalöpököo!

29 Sami sami ta kateha tihöö! Makö kai toita apii makö kai hapalo nö, ai töpö pi utitile, ĩ ma töpö pi lotetea kopamanöpöo! Toitai makö hapalo nö, Cristo a thapo wi ĩ töpö õsi uni palapamanöpöo! Toitai makö kai hapaloö ha, ai töpönö makö a hini pole, ĩ ma töpö pi topapalama apa kitä.

30 Teusö a õsi kua tolele, kamakö na Teusö anö ĩ a totoa waikiköma kutenö, <Waiha Teusö anö sa uni kusöpalö nö, sa tää koni kitäo!> ĩ na makö pi thamaö. Önö kutenö, Teusö a õsi kua tolele, ĩ a pi otatalama tihöö! Wanisala tä thaa tihöö!

31 Ai töpö wanipo hāto ti! Pö hīsō tihöö! Ai töpö hīsū thaa tihöö! Pö hōla ti! Ai töpö na pö hapalo pi wasōa tihöö! Ai töpö na wanisala ma tä thaa mai, toitai tä thaa totioheö!

32 Toitai ma tä thaa totio nö, makö pasilipasopököo! Ai töpö na makö pi honipo opa nö, ma töpö totiapalatipököo! Kamakö na ai töpönö wanisala tä thaa noai ĩ töpö na makö hīsō matasopöo! Teusö a na wanisala ma tä thama maaki, Teusö anö kamakö na Cristo a simöpalö lasoma, kamakö na a hīsō maa kutaso noai na, ĩ na ai töpö na makö hīsō maa kuto hōtöopököo!

Efésios 5

1 Teusö anö kama hai ĩ ulu makö pi ipa wi ĩ makö kutenö, Teusö ma uömaö!

2 Cristo anö makö noima kua noai na, ĩ na ai ma töpö noima kua hōtöopöo! Cristo anö makö noima nö, makö noama pia salo, a säpamonasoma. A säpamonasoö ha, Teusö aiki, <Ipa ulu a säpamonaso noai, ĩ tä topa> ĩ na pö Teusö a pi kuuma. Cristo a säpamonaso noai, ĩ tä na Teusö a pi topa apama. Teusö a na oweha kökö totoköpö, kökö ĩsima sinomo noai, Teusö a na ĩ kökö

ĩsi nisamö toita kuo noai na, ĩ na Cristo a säpamonaso noai, ĩ na ĩ tä toita kuo hõtöoma. Oweha kökö ĩsinö Teusö a pi mönaha kutaso noai na, ĩ na Cristo a säpamonaso noai, ĩ tä na ĩ na Teusö a pi mönaha kua hõtötasoma.

Wakala tä na makö kutia kutenö, toitai makö kutiopököö!

3 Teusö anö makö ausipalö nö, makö sokamakö noai, ĩ makö kutenö, ma töpö po mane, ĩ töpö solo pö mamopalo tihöö! Sami sami tä thaa hãto tihöö! Ai tänö tä thapo pole, ĩ tä na pö pi wasiso tihöö! <Teusö a thapo wi ĩ töpö maaki, wanisala tä thaa tikilio opatiwö> ĩ na ai töpö thama tihöö!

4 Makö hapalo pola nö, sami sami ta wäsä tihöö! Hapalo suasii ĩ ta kuo maapöö! Sami sami tänö ai makö ĩkapalama wi ĩ tä kuo naio maapöö! Makö hapalo wanisala mai, <Aitaköö! Teusö a totiatalo opawö> ĩ na makö kuu totiopököö!

5 A po pasia mane, ĩ a na ai tä mamö wi ĩ a, sami sami tä thatala apa wi ĩ a, ĩ na kilii, Teusö a kupoli ha ĩ töpö walo pasio mai kitä ta pi kuu mai. Teusö a, Cristo a, ĩ na kilii töpö kaikanamo totio wi, ĩ ha ĩ töpö lisipo pasio mai kitä. Ai tänö tä thapo wi ĩ tä na ai tä pi wasiso soatalo opa pasio wi ĩ a, Teusö a kupoli ha ĩ a huu naio mai kitä. Teusö a thapo mai, ai tiko tä thapo pikio wi, ĩ na ĩ tä wanisala kua wi na, ĩ na wani tä na ai tä pi wasisopalo opati wi, ĩ na ĩ tä wanisala kua naio soataö.

6 Pö mönamamo ti! Sa hapalo pole, ai tänö ĩ ta hini nö, <Wanisala wa tä thaa kule maaki, Teusö anö wa peama mai kitä> ĩ na ai tä holisi kuu ha, <Pitili ta> pö pi kuu tihöö! Teusö a hini mai, ĩ töpönö wanisala tä thaö ha, Teusö a hĩso opa nö, ĩ töpö peama totioö.

7 Önö kutenö, wanisala tä tha apati wi ĩ töpö na makö kua naia salo, wanisala tä thaa naio maikiö!

8 Kamakö õsi mumio opa naio paitioma maaki, Teusö pata ma tä thapo waikia kutenö, huki makö õsi wakala apa waikia kule. Wakala tä na makö kutia kutenö, toitai makö kutiopököö!

9 Wakala tänö makö toita apö, makö topatia, makö pitilimo opaö, ĩ na makö kuatii.

10 Önö kutenö, <Ĩ na pö kua totihoö!> ĩ na Teusö anö makö noa thaa wi ĩ tä na makö pi hatukupasopöö! <Ĩ na sa kuaö ha, Teusö a pi mönaha apa kitäö!> ĩ na makö pi kuu taö öpa salo, Teusö a pi mönaha totipamanöheö!

11 Mumi mumi tä na ai töpö kua kutenö, ĩ töpönö wanisala tä thatala apatii. ĩ töpönö wanisala tä thati wi, ĩ tä wanisala thaa naio hãto maikiö! Pi naka. <Ĩ töpönö tä thati wi ĩ tä wanisala apö> ĩ na pö kuu totihoö!

12 ĩ töpönö tä thatala apati hãtole, ĩ ta hiniomö hiopö kitä. ĩ ta hiniomö hiopö kutenö, kamakö aiki, <Ĩ wanisala sa tä thaa tihöö!> ĩ na pö kuu totihoö!

13 Teusö a kuu wi, wakala tä kui na ĩ na ĩ ta kuö. Wakala tänö tä pewö hatukupu opaö. Wakala tänö tä pewö hatukupu opa kua wi na, ĩ na Teusö a hapalo kuköma, <Ĩ tä wanisala> Teusö a kuu wi, ĩ tänö ĩ na wanisala tä hatukupu kua apa hõtöo kitä.

14 ĩ tä pewö hatukupalo nö, ĩ tä pewö wakala apii, ĩ tä kupasoö. Önö kutenö, ĩ na waheta tä kuu: <Wa uni mine, a uni naanoö! Wa ösi nomawö öpii ĩ wa ösi hoköpasopöö! Wa ösi hoköpasoma, Cristo anö wa wakalapali kitä!> ĩ na tä waheta kuu.

15 Önö kutenö, makö pi mosawiki nö, wanisala tä thaa häto maiki. Töpö pi motia apati wi, ĩ töpö kua kuati wi na, ĩ na makö kua kua naitio mai, töpö pi hatuka apati wi, ĩ töpö uöma totioheö!

16 Huki wanisala tä pata kua apa kutenö, makö pi mosawiki nö, toitali ma tä thaa sinomotipököö!

17 Pö pi motio opa tihöö! Cristo pata tänö makö noa thaa wi, ĩ tä pewö na makö pi hatukupasopököö!

18 Tuu wasui tuunö pö polemopalo ti! Makö polemo opati tä, makö isi wanihipaso kitä. Makö polemo mai, Teusö a ösi kua tolele, ĩ a na, <Sa simöa sinomo totihoö!> ĩ na pili pö pi kuu totihoö! Kamakö ösi na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuo pitilio totio opapököö!

19 Makö hapalo hētupasoti pola nö, Teusö tä waheta na ama ta kule, ĩ ama ma ta thaö, Teusö ama ma tä pewö a thaö, ĩ na makö kuaö! ĩ na tä kua tä, pili makö ösinö ama ma ta thaa nö, <Teusö a totiatalo opawö> ĩ na makö ösi kuu!

20 Jesus Cristo pata ma tä thapo salo, ĩ tä wakala pewö hamö tä kuati wi ĩ tä na, <Aitaköö!> ĩ na kamakö hai ĩ pö Teusö a na, ĩ na makö kuu sinomoö!

Peanopö töpö, pusopö töpö, ĩ na töpö kui, ĩ töpö na Paulo a hapaloö

21 <Cristo a hai ĩ ipa pata tä> ĩ na makö kuu manu kule, Cristo ma thapo wi, ĩ pö a hapalo hinipaso totihoö!

22 Pusopö pö! Cristo ma hini kua wi na, ĩ na kamakö hai heano ma töpö a hini kua totiataloö!

23 Cristo ma thapo wi ĩ makö kokamo sinomo wi, Cristo anö ĩ makö simöa kua wi na, ĩ na kamakö hai ĩ heano töpönö ĩ na pusopö makö simöa kua hõtöoö. Cristo ma thapo wi, ĩ makö kokamo wi ĩ makö hai, ĩ Cristo makö uni pewö waikiwö. Makö täapa koo läo wi, ĩ Cristo a.

24 Önö kutenö, Cristo ma thapo wi ĩ makö kokamo wi ĩ makönö Cristo ma hini kua wi na, ĩ na pusopö makönö au peanopö ma töpö a hini kua totiataloö!

25 Peanopö pö! Cristo ma thapo wi ĩ makö kokamo wi, Cristo anö ĩ makö pi ipa nö, a säpamo kulaso noai na, ĩ na kamakö hai pusopö ma töpö pii kua totio opa hõtöopököö!

26 Cristo anö makö sokamakö nö, makö thapo asa pia salo, a säpamonasoma. Cristo a säpamono nö, makö ösi ausipalö nö, makö sokamaköma. Maa tuunö tä salupalöma, tä ausipo kua wi na, ĩ na Cristo ta topa apöle ĩ ta wäsä wi ĩ tänö ĩ na makö ösi ausia kua hötöpasoo.

27 Cristo ma thapo wi ĩ makö kokamo wi ĩ makö sami mi, makö ösö ũkunu mi, makö liähä äpö, ĩ na makö kui, Cristo anö ĩ makö täa asali pia salo, makö ausipalöma.

28 Kama wa pio sapao kua kōo wi na, ĩ na au husopö wa pii kua totihoö! Au husopö wa pii tä, kama wa pio sapao waikia kota.

29-30 Kama pili wa sai waniho sapao kōo mai, wa iapaloö, kama wa noamo sapao kōo, ĩ na wa kua sinomoö. Kamakö hai, Cristo makö uni pewö kutenö, Cristo ma thapo wi ĩ makö kokamo sinomo wi, Cristo anö ĩ makö totiapala kua apa kua wi na, ĩ na kama pili makö sai totiapalo kua apa kua hötöo kōoö.

31 ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Önö kutenö, wano wanö au hao a, au nao a, ĩ na killi wa töpö takölö nö, au husopö a na wa sätäapalo totiköma, makö polaka kule maaki, sami makö uni kupaso kitäö!> ĩ na tä waheta kuu.

32 ĩ ta kuu pole, ĩ ta hasulupo paio maama. Pi naka. <Samii makö uni kupaso kitäö!> sa kuuhe, ĩ tä hai, ĩ uni ta. <Cristo a, Cristo anö makö thapo wi ĩ makö, ĩ na makö kui makö a kateha totio opa nö, ta kuu totio opaö> ĩ na sa kuu kule.

33 ĩ na ta kuu totia apa kule maaki, peanopö makö, pusopö makö, ĩ na makö kui, ĩ makö a kateha naiö. Önö kutenö, kama peanopö wa pii sapamo kua kōo wi na, ĩ na au husopö a pii kua hötöopököo! Pusopö wanö au heano a hini totiatalo hötöopököo!

Efésios 6

Põ töpö, pöpönö töpö, ulu töpö, ĩ na töpö kui, ĩ töpö na Paulo a hapalo nömöo noai ĩ ta

1 Ulu pö! Jesus pata ma tä thapo kutenö, au hao a, au nao a, ĩ na töpö kui töpö a hiniö! ĩ ma töpö a hini wi ĩ tä topa.

2-3 <ĩ na wa kua kuköma, toitai wa kutio kitäö!> ĩ na Teusö anö nö patapö töpö noa thaa soma noai, pi na ĩ ta kuuma: <Au hao a, au nao a, ĩ na töpö kui wa töpö a hini totio kuköma, toitai wa kutio kitäö! Toitai wa kutiki nö, masita tä uli ha wa kua soa tä, wa patasipöa totiso kitäö!> ĩ na Teusö a kuuma.

4 Põ makö, pöpönö makö, ĩ na makö kui makönö au ulu töpö hĩsuma maikiö! Au ulu ma töpö sawäma makoka totio opa wi, Jesus pata tänö ĩ tä taa pi topa apa kutenö, põ wa, pöpönö wa, ĩ na killi makönö kamakö hai ulu ma töpö noa thaa läo sinomoö! Au ulu ma töpö pi hatukama nö, ĩ töpö na Cristo ta wäsä soamoonö! ĩ na makö kuati ha, kama makö ulupö sawäo makoko toito opa kitä.

Noa mi töpö kalipalo sinomo wi ĩ töpö na

5 Noa mi pö kalipalo sinomo wi ĩ pö! Makö kalipalo holisimo mai, pitilii pö kalipalo totihoö! <Pata tä na sa kili mai kitäö!> pö kuu tihöö! Pata ta hini totioheö! Cristo ma hini kua wi na, ĩ na noa mi makö kalipalama sinomo wi, ĩ na ĩ ma töpö a hini kua totiatalo hõttöheö!

6 Kama töpö mamö tetela tä, kama ma töpö pi mönaha päpamanöpö, makö kalipalo päo mai nököö! <Ĩ töpö na makö kalipalo salo, pö kalipalo makoka totihoö!> ĩ na Teusö a pi kuu kutenö, holisii pö kalipalo päo tihöö! Cristo a na noa mi makö kalipalo sinomo wi ĩ makö kutenö, makö kalipalo makoka sinomoö! Makö kalipalama sinomo wi, kamakö na ĩ töpö mamö tetetia mi päla tä maaki, pö kalipalo loteteapalo sinomoö!

7 <Ĩ töpönö sa simöa sisa mai kitäö! Jesus pata tänö sa simöa totio wi ĩ saö!> ĩ na makö pi kuu nö, noa mi makö kalipalo päla nö maaki, pö kalipalo kasiapalo opaö!

8 Noa mi makö kalipalo sinomo wi ĩ makö, noa tä na makö kalipalo sinomo pasio wi ĩ makö, ĩ na makö kui makö pewö aiki, <Toitai sa tä thaö ha, kamisa na Teusö anö noa tä totoa hõttöpi kitäö!> ĩ na pö pi kuu totihoö!

Pata töpönö ai töpö kalipalama sinomo wi, ĩ pata töpö na

9 Noa mi, ai ma töpö kalipalama sinomo wi ĩ pö! Kamakö na ĩ töpö kalipalo makoka kuati wi na, ĩ na ĩ töpö simöa makoka kua totihoö! ĩ ma töpö kilima tikiloti maikiö! ĩ töpö peama maikiö! Hi tä hētu hamö Teusö pata tä kupoli, ĩ anö kamakö thapoö, noa mi ma töpö kalipalama sinomo wi, Teusö anö ĩ töpö thapo naia, ĩ na Teusö a kuaö. ĩ tä na pö pi hatukuikiö! Teusö anö ai töpö totiapala asaö, Teusö anö ai töpö möö hanopo pasioö, ĩ na Teusö a kua mai kitä ta pi kuu mai.

Kama makö noamo sapao kõo wi, ĩ nasimö tökö uni na pö uni haloikiö!

10 ĩ na sa kuu mapo pia kule. Jesus Kaikana a na makö kokaiki nö, pö lotetepaloö! Pe epii Jesus a lotetea apati wi, ĩ tänö pö lotetepaloö!

11 Kamakö na Sai tä sai wasu pata ekuo tä, makö läa hõttököpököö! Makö läa mosawia hõttököpö, Teusö anö ösökö uni totoma wi, ĩ ösökö ha pö uni haloikiö! Kama makö noamo sapao kõopö, ĩ ösö ha pö haloikiö!

12 Ai sanöma töpö solo makö säso wi, ĩ makö pasi mai kitä. Sai töpönö hiopö tä thaa wi ĩ töpö solo makö säso wi, ĩ makö sisawö. Sai pata töpönö sanöma töpö simöati wi, ĩ töpö solo makö säso naioö. Mumi mumi tä ha töpö kule, ĩ töpönö wanisala tä thaa sinomo wi ĩ töpö na sai töpö lotete epii töpö simöo sinomo wi, hi tä hētu hamö ĩ sai töpö kupoli, ĩ sai töpö solo makö säso naio wi ĩ makö.

13 ĩ na tä kuaö ha, Teusö anö makö noama wi ĩ nasimö ösökö uni ha pö haloikiö! Makö haloköma, sai töpö wanisala apati wi ĩ töpö wasu huima tä, makö lotetea apa asa läa hõttöpasopököö! Makö lotetea apa asa läpalo nö, sai ma töpö sasua sapa totia kopalöma, sai töpönö makö utitipama mai kitä.

14 Önö kutenö, pö läapalo hõttöö! Pitili ma tä tälöma, pili kolo ha ösö läpo kua wi na, ĩ na pitili tänö ĩ na makö nö läpo kua hõttö kitä. Pili kotopö ha söpala ösö amatosii ma ösö halolö nö, makö noamo kua wi na, ĩ na toitai ma tä thaa tä, ĩ na makö noamamo kua hõttö kitä.

15 Jesus ta topa apöle, ĩ tänö töpö pi topapalama wi, ĩ ma ta wäsä hätäpotipöö! <Sanöma makö na Teusö a noimo kõa kuleö!> tä kuu wi ĩ ma ta wäsä hätäpopököö! Ma ta wäsä hätäpo pi topa tä, söpala ösökönö sotatu ami haloiki nö, töpö noamo kua wi na, ĩ na makö noamo kua hõttö kitä.

16 <Jesus a pitili> ĩ na pö pi kuu totioö! Söpala ösökö läa läatala wi ĩ ösökönö sotatu tä noama kua wi na, ĩ na, <Jesus a pitili> ĩ na makö pi kuu kuköma, ĩ na makö noama kua hõttö kitä. Söpala ösökö läapala wi ĩ ösökönö silaka wakö hili pole, ĩ taka lupama kua wi na, ĩ na, <Jesus a pitili> ĩ na makö pi kuu kuköma, Sai tä sai pata wanisala wi ĩ a pata na ĩ na makö noamo kua hõttö kitä.

17 Makö pi tapoiki nö, ĩ na pili makö pi kuu sinomoö! <Teusö anö sa ösi totipalöma kutenö, sa pea mai, Teusö a na sa kuo soatio kitäö!> ĩ na makö pi tapoiki nö, ĩ na makö pi kuu sinomo opati nököö! ĩ na makö pi kuu sinomo kuköma, pili he ha hesowa a amatosi soholö nö, töpö he noamo kua wi na, ĩ na makö ösi noamamo kua hõttö kitäö! Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö Teusö ta totopi wi, ĩ ma ta tälöö! Sotatu tänö poo a tää thali wi na, ĩ na Teusö ma kai sua thaa nainöheö! ĩ Teusö ma ta thaa nainö nö, sai ma töpö kilima hõttöopököö!

18 ĩ na tä kua tä, Teusö a na pö hapalo sinomoö! Teusö a na makö hapalo tä, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö simöa sinomopöö! Teusö a ösi kua tolele ĩ a na, <Sa pasilipalöö!> ĩ na makö kuu sinomopöö! Pö pi mosawia totikiö! Teusö a na makö hapalo mapo maikiö! Teusö a na makö hapalo tä, Jesus a thapo wi ĩ ma töpö pewö a wäsäö!

19 Kamakönö sa wäsä naio sinomopököö! Teusö a na makö hapalo nö, <Paulo anö wa kai a wäsä tä, ta wäsä makoka apa wi ta totoköö!> ĩ na makö kuu! <Kawanö wa töpö ösi totipa wi ĩ ta wäsä paio maa noai, huki Paulo anö ĩ ta wäsä tä, ta wäsä kili mai, Paulo anö ĩ ta wäsä totiopököö!> Teusö na ĩ na makö kuu!

20 Teusö anö töpö ösi totipa wi ĩ sa ta wäsäpö, Jesus Cristo anö sa simöa wi ĩ sa. Huki sai ösi ha sa ökama titia kule maaki, Jesus sa kai wäsä wi ĩ sa soawö. Teusö a na makö hapalo nö, <Paulo a kili mai, kawa kai a wäsäpöö! ĩ na Paulo a kua kuköma, wa kai a wäsä tomöpo mi mai kitäö! Önö kutenö, Paulo a wäo kili maapököö!> ĩ na pö kuu!

<Kamakö na Síkiku sa simöpalöma> Paulo a kuu noai ĩ ta

21 ĩ na tä kua tä, kamisa kuati pole, kamakö na Síkiku anö ĩ ta wäsä pia salo. Teusö a thapo naio wi ĩ ma pi ipa wi ĩ a. Cristo pata tä na ĩ a kalipalo sinomoö.

22 Kamisamakö kuati pole, Síkiku anö ĩ ta wäsäpö, kamakö na ĩ sa simöpalöma. <Epesu tili töpö na Síkiku anö ĩ ta wäsä kuköma, ĩ töpö pi topa apöpamanöpököö!> ĩ na sa pi kuu salo, kamakö na ĩ sa simöpalöma.

Teusö anö makö totiapala apapököö!

23 Toitai makö kutio wi, kamakö hai ĩ pö Teusö a, Jesus Cristo pata tä, ĩ na kilii töpönö ĩ tä totoköpöö! Makö noimaso wi ĩ tä totoa naiköpöö! ĩ tä pewö totokö nö, <Teusö a pitili> makö pi kuu totio wi, ĩ tä totoa naiköpöö!

24 Kamakö pewönö kamakö hai Jesus Cristo Kaikana ma tä pii mapo mai, Teusö anö ĩ makö totiapala apapököö!

Filipenses

Filipenses 1

1 Paulo sa. Jesus Cristo a na hiliposö tili makö pewö kua koka naio wi, ï makö na Timóteo a solo hi waheta sama tä simöpali ke. Jesus Cristo anö samakö kalipalama sinomo wi ï samakö. Jesus a thapo wi ï töpö pewö na ai makö patamo sinomo wi ï makö, ai makönö Jesus a thapo wi ï ma töpö pewö pasilipo sinomo wi ï makö, ï na makö kui makö na hi waheta sama tä simöa naipali ke.

2 Kamakö hai ï pö Teusö a, Jesus Cristo pata tä, ï na kilii töpö na ï na sa kuu: <Hiliposö tili töpö pewö totiapala apaö! ï töpö pi topapalama apaö!> ï na sa kuu.

Teusö a na Paulo a hapalo noai ï ta

3 Kamakö na sa pi tapomo sinomoö. Sa pi tapomo nö, <Aitaköö! ï töpö topa apa thaliö!> ï na ipa Teusö a na ï na sa kuu sinomoö.

4-5 Jesus sa ta wäsä tä, kamakönö sa pasilipo sinomoö, Jesus ma ta wäsä naio sinomoö, ï na makö kua thali. Jesus ma thapo tute tä, ï na makö kuationa, ï na makö kua soaö. ï na makö kua soaö ha, Teusö a na makö a wäsä nö, sa pi mönaha apöki nö, makö a wäsäö.

6 Kamakö ösi na Teusö anö toitali tä thakö noai, Jesus Cristo a huu koo paio mi tä, Teusö anö toitali tä thaa soatio kitä. Jesus a huu koo tä, kamakö ösi na toitali tä thaa hötötöki kitä. ï pitili tä sai a.

7 Kamisanö makö pi ipa kutenö, ï na sa kuu kule: Pi naka. <Jesus a kai holisi> ai töpö kuu pi wasöaö ha, <Naiö! Pitili tahaö!> ï na sa kuu hötöa kule. <Awai. Jesus a kai pitili> ï na sa töpö pi thama sinomoö. ï na sa töpö pi thama tä, Teusö anö sa totiapalaö. Huki, hi sai a lototole, ï a sai ha sa titia kule maaki, Teusö anö sa totiapalaö. Sa totiapala apati tä, Teusö anö makö totiapala naia kule. ï na tä kuaö ha, kamisanö makö pi ipaö.

8 Jesus Cristo anö makö pii kua wi na, ï na kamisanö makö pii kua hötöoö. Pitili ta. <ï pitili ta> Teusö a kuu naioö.

9 Teusö a na sa hapalo nö, <Hiliposö tili töpö noimaso palasopö, tä thapalöö! Töpö pi hatukua apöki nö, töpö pi tao opa wi, ï na töpö pi hatukua thaa naipamanöö!> ï na sa kuu.

10 ï na Teusö anö makö thamaö ha, tä toita sati ipii, ï ma tä saili kitä. Tä toita sati ipii, ï ma tä sailöma, Cristo a walo koo tä, kamakö na wanisala tä kupo mai kitä. <Wa wanisala apapaliö!> Cristo a kuu mai kitä.

11 Kamakö ösi na Jesus Cristo a kalipalo waikia kutenö, toitali ma tä tha apa kitä. Toitali ma tä tha apaö ha, <Teusö a hai, ï pata tä sai. ï a totiatalo opa asaö> ï na ai töpö kuu kitä.

Cristo a na sa nokapalo pi topa sisaö

- 12 Ipa pö! Pi naka. Titita wi a sai ha sa titiköma kutenö, Jesus a thapo wi ĩ töpö satehea apa kimati.
- 13 ĩ na tä kuaö ha, kaikana tä sai pö ha sotatu töpö läo sinomo wi ĩ töpö, ai töpö pewö solo, <Paulo anö Cristo a kai wäsä sinomoö ha, a titiköma> ĩ na ĩ töpö pewö pi kupalo opama.
- 14 Hisimö sa titia salo, Jesus a thapo wi ĩ ai töpö satehe epii töpö kili mai, ĩ töpönö Teusö ta wäsä kule. ĩ töpö wäo kili noai, Teusö anö ĩ tä mapamanöma kutenö, töpö kili mai, Teusö ta wäsä kule.
- 15 Ai töpö aiki, <Paulo anö ta wäsä wi, ai satehe epii töpönö ĩ ta hini silia apa sisatio saiö!> ĩ na ai töpö pi kuu salo, ĩ töpönö Paulo sa hĩsu thaa pasioö. Sa hĩsu thaa pasio nö, <Paulo anö Cristo ta wäsä lotetea apa asa thali maaki, huki kamisanö sa ta wäsä asa kuleö!> ĩ na ai töpö pi kuu nö, Cristo ta wäsä kule. ĩ töpönö sa hĩsu thaa nö, Cristo ta wäsä kule maaki, ai töpönö Teusö ta wäsä pi topa apa salo, ĩ töpönö Cristo ta wäsä kule.
- 16 <“Cristo ta pitili” ĩ na töpö pi thama pia salo, Teusö anö Paulo a simönöma> ĩ na ĩ töpö pi kuu nö, sa pi ipa salo, ĩ töpönö Cristo ta wäsä nömöa kule.
- 17 <Sa hĩsu thaa nö, ai töpönö Cristo ta wäsä kule> sa kuuhe, ĩ töpö patamo pi topa päa salo, ta wäsä päa kule. <Paulo a titila tä, Cristo sa ta wäsä pasioma, “Häö. Wi na taköö!” Paulo a pi kuu nö, a pea kitä> ĩ na ĩ töpö pi kuu päoö.
- 18 ĩ nakö pälaö! Kamisa aiki, <Wi na takö a?> sa pi kuu mai kitä. Hi ai töpönö sa pi ipa salo, Cristo ta wäsäö, ĩ na tä kua tä, ai töpönö sa hĩsu thaa salo, Cristo ta wäsäö, ĩ na töpö kua päla tä maaki, ĩ töpönö Cristo ta wäsä salo, sa pi mönaha satia apa kule.
- 19 Awai. Sa pi mönaha apa kitä. Teusö a na makö hapaloö, Jesus Cristo a ösi kua tolele ĩ anö sa pasilipoö, ĩ na sa kua salo, <Sa lisia kopamani kitäö!> ĩ na sa pi kuu nö, sa pi mönaha kule.
- 20 <Paulo a wani tomöpo mi ipö saiö!> ĩ na sa töpö pi thama wani ipö sai. Sa kili mai ha, sa kuationa na, huki ĩ na sa kua soaö. ĩ na sa kua soa nö, <Paulo a kuati pole, ĩ ma tä taa nö, “Cristo a topa apaö” ĩ na makö pi kuu kuleö!> ĩ na sa töpö pi thama pi topa apa sisaö. Sa temö tä, ĩ na sa töpö pi thamaö, sa nomasoma maaki, ĩ na sa töpö pi thama satia soaö, ĩ na sa töpö pi thama pi topa apaö.
- 21 Sa temö tä, Cristo a na sa nokapalo pi topa apa sisaö. Sa nomano nö, Cristo a na sa kuo totio naitio kitä. ĩ na tä kua kutenö, sa nomaso wi ĩ tä topa satia apa.
- 22 ĩ tä topa satia kule maaki, sa noma paio mi tä, Cristo a na sa kalipalo nö, Cristo a na ai töpö satehe epii sa töpö nokapalama kitäö! Önö kutenö, ka pi sa

tä sailöpö taka? Sa temötio wi ĩ sa tä saia hätolöpö? Sa nomaso wi ĩ sa saia hätolöpö? Sa tä sai tai mi ipö.

23 Sa noma pi topa kule maaki, sa temötio wi, ĩ sa tä pi hõtöa kule. Sa konasolöma, Cristo a na sa kutio kitä. Cristo a na sa kutio wi ĩ tä topa satia apa kutenö, sa kōo pi topa apaö.

24 Sa kōo pi topa apa kule maaki, kamakö na Cristo sa ta wäsä paio pia salo, sa noma paio mai kitä. Sa nomasoma, wi na makö kua haiopö?

25 <Ĩ pitili ta> ĩ na sa pi kuu salo, <Sa noma paio mai kitä!> ĩ na sa pi kuu. Kamakö na sa kutiköma, makö õsi õsitioma maaki, makö õsi pataso kitä. <Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu totio nö, makö pi mönahapalo opati wi, kamisanö ĩ na makö thama pia salo, kamakö na sa kutio kōo kitä.

26 Önö kutenö, Jesus Cristo ma thapo salo, kamakö na sa kua kōköma, makö pi mönaha apa kitä. Jesus Cristo anö sa noama waikioma kutenö, makö pi mönaha apa kitä.

27 Pö sömöka taa totikiö! Cristo ta topa apöle ĩ ta hinia totilöheö! Ma ta hinia totilöma, Cristo ma hula mai kitä. <Cristo a kuu noai, ĩ na makö pewö kua totiatalo opapökö!> ĩ na makö kuu kitä. Makö pewö kasiapalo nö, Cristo ma ta hini sinomo nö, Cristo ma ta wäsä satimo opa kitä. ĩ na makö kuaö ha, kamakö na sa waloa kōköma, <Makö kasiapalo opa noa> ĩ na sa kuupökö! Kamakö na sa walo paio mi päla tä maaki, <Hiliposö tili töpö kasiapalo opa thaliö!> ĩ na sa tä kuu hininönöpökö!

28 Makö wanipo sinomo wi ĩ töpö na pö kili ti! Makö kili mi ha, makö wanipo wi ĩ töpö aiki, <Teusö anö ĩ töpö noama asa salo, ĩ ma töpö utitipama mai kitä. Teusö anö makö utitia pasipamani kitä!> ĩ na ĩ töpö pi kuu kitä.

29 Cristo a na makö nokapalo wi ĩ makö na Teusö aiki, <“Cristo a pitili” ĩ na makö pi kuu totiopökö!> kamakö na ĩ na Teusö a kuu asaö. <Cristo ma thapo salo, ai töpönö makö peama kuki kitä!> ĩ na kamakö na Teusö a kuu naio asaö.

30 Cristo sa ta wäsätima kutenö, makö mamö tetela tä, ai töpönö sa peama kipili. Sa peama kipili maaki, Cristo sa ta wäsä satimo kipili. <Paulo a peama kule maaki, Cristo ta wäsä satimo kulaliö!> ĩ na ma ta kuu hini soa kule. Kamisa kua pole na, ĩ na makö kua hõtöa kule.

Filipenses 2

Cristo anö makö pasilipali pia salo, sanöma tä kupaso noai ĩ ta

1 Pi naka. Cristo a na makö koka kutenö, makö õsi lotetea apaö. Cristo anö makö pi ipa salo, makö pi topapalama apatii. Kamakö pewönö Teusö a õsi kua tolele, ĩ ma õsi thapo waikia. Ai tä pea tä, <Ĩ a wani pea päo> makö pi kuu mai, <Häö. ĩ a wani pea saile takö!> ĩ na makö pi kuu sinomoö!

2 Pö hapalo isi waniho soatalo opa tihöö! Pö pewö noimaso totihoö! Makö pi wasöa mai, <Awai. Ī na makö pewö kuapököö!> ĩ na pö kuu ösöho totiataloö! Ī na makö kuaö ha, sa pi mönaha apa kitä.

3 <Samii kamisa pi mönahapalo kuköpö, sa tä thamatii> ĩ na makö pi kuu mai, <Ai töpö pi mönahapalo naio kuköpö, sa tä thama kuleö!> ĩ na pö pi kuu totihoö! <Kamisa na ai töpö aiki, “Wa totiatalo opawö” ĩ na ai töpö kuupö, sa tä thama päa kule> ĩ na pö pi kuu ti! <Kamisanö sa tä taö öpa asa sisaö> ĩ na makö pi kuu maiki. <Ī töpönö tä taö öpa naio soataö> ĩ na pö pi kuu totihoö! <Kamisa na ĩ a topa satia apa> ĩ na makö pi kuupökö.

4 <Samii kamisanö sa tä thaa pi topa wi ĩ sa tä pii sisaö> makö pi kuu mai, <Ai töpönö tä thama pi topa wi ĩ sa tä pi ipa naia kule> ĩ na pö pi kuu totihoö!

5 Cristo a pi tapomo kua noai na, ĩ na pö pi tapomo kua totihoö!

6 Teusö a kui na, ĩ na Cristo a kuoma maaki, <Teusö a kui na, ĩ na sa kuö salo, sanöma sa kupo mai kitäö!> ĩ na Cristo a pi kuu maama.

7 <Teusö a kui na, ĩ na sa kuö maaki, sanöma sa kupasopököö!> ĩ na a pi kuuma. A pi kuu nö, ai töpö na ai tä kalipalo sinomo kua wi na, ĩ na sanöma makö na Jesus Cristo a kalipalo kua pia salo, sanöma tä kupasoma. Sanöma tä mömomö kui na, ĩ na Cristo a mömomö kuo totio opa hõtöoma.

8 A patamo pi topa mai ha, Teusö a hini pi topa apa sisa salo, a säpamonasoma. Hii ti pakalai ti ha a säpamonasoma.

9 Ī na Cristo a kuaö ha, <Pata wa sai kupasopöö!> ĩ na Cristo a na ĩ na Teusö a kuu nö, <Ai töpö pewö na wa kaikanamo totiopöö!> ĩ na Teusö a kuuma.

10 Ī na Teusö a kuuma kutenö, <Jesus a hai, ĩ pata tä sai> ĩ na töpö pewö kuu kuki kitä. Hi tä hētu pata ha töpö kuo wi ĩ töpö, masita tä uli ha töpö kuo wi ĩ töpö, töpö noma waikiso noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö loiki nö, pili töpö maekonö töpö hīta thaiki nö,

11 <Jesus Cristo a hai, ĩ pata tä sai> ĩ na ĩ töpö pewö kuu kuki kitä. Ī na töpö pewö kuu nö, kamakö hai ĩ pö Teusö a na, <Wa topa apa asawöö!> ĩ na ĩ töpö pewö kuu kuki kitä.

Motosi topa kua wi na, ĩ na makö topa kuki wi ĩ ta

12-13 Ipa pö! Pi naka. Sa hiniö! Kamakö na sa kuopili, ĩ tä Cristo ma kai hini kipili. Huki kamakö na sa kua mi tä, Cristo ma kai hini totihoö! Kamakö ösi na Teusö a kalipalotii. <Ī na wa kuapököö!> a kuu tä, <Hai. Awai. Ī na sa kua pi topaö> ĩ na Teusö anö makö pi thamaö. Ī na tä kua tä, <Ī na wa kuapököö!> ĩ na Teusö a pata kuu ha, ĩ na wa kua hõtöo kuki wi, ĩ na Teusö anö makö thama hõtöoö. Önö kutenö, <Teusö a na sa kili salo, wanisala sa tä thaa wani ipö saiö!> ĩ na pö pi kuu! Jesus ma thapo salo, makö kasiapalo nö, Jesus a kua noai na, ĩ na makö kua totiopököö!

14 Pö hapalo pi hĩsuho soatalo tihöö! Makö hapalo hētupaso pi hĩsuho soatalo opa maikiö!

15 Makö hapalo makoka apaö ha, ai töpönö makö a kateha nö, <Ĩ töpö tomöpo mi> ĩ na ĩ töpö kuu mai kitä. Hiopö tä na töpö pi tapomo sinomo wi ĩ töpönö wanisala tä tha apati wi ĩ töpö na makö kua sätäa naine, ĩ makönö toital ma tä thaasaö. Teusö ulupö makö asa kutenö, mumi mumi tä na motosi topa kuu wi na, ĩ na makö kua asaö.

16 ĩ na makö kua asa salo, töpö ösi palimipo wi ĩ ma ta wäsä sinomoö. ĩ na makö kuaö ha, Cristo a walo kōa tä, kamisa aiki, <Sa kasiapaloma maaki, töpö tomöpo ma thaliö!> sa pi kuu mai, <Aitaköö! Kamisa kasiapalo nö, hiliposö tili töpö na Cristo sa ta wäsäma kutenö, ĩ töpö topa apaö> ĩ na sa pi kuupökö.

17 Teusö sa pi mönahapamani pia salo, sa kasiapalo nö, kamakö na Cristo sa wäsä kipili. Pi naka. Sutu ha ai töpönö Teusö a pi mönahapamani pia salo, Teusö a na salo a noki totoma sinomotima. Huki, <Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu wi, ĩ tä na Teusö a pi mönaha sisaö. Teusö sa pi mönahapamani pia salo, <Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu wi, kamisanö ĩ makö thapali kipili. ĩ makö thapalöma kutenö, ai töpönö sa wanipo kipili. Sa wanipoö ha, kamisa aiki, <Sa säa hätopali kitäö! Teusö a na salo a noki totoköpö, ĩ tä hösöka na upa mo puu lösa sinomo kua noai na, ĩ na sa iä uni lösa kua häto kitä. “Cristo a pitili” ĩ na hiliposö tili sa töpö pi thama noai, ĩ tä hösöka ha sa iä uni löa hätoki kitä> ĩ na sa pi kuu kule. ĩ na sa pi kuu kule maaki, sa pi topaiki nö, kamakö na sa pi mönaha apa kule.

18 Kamakö na sa pi mönaha kule na, ĩ na kamisa na pö kua hõtökiö!

Timóteo a, Epaötötiito a, ĩ na töpö kui töpö

19 ĩ na tä kua tä, Jesus Kaikana aiki, <Awai> a kuu ha, kamakö na Timóteo sa simöpa pia kule. Timóteo sa simöpalöma, waiha kamisa na a kopo nö, <Ĩ na hiliposö tili töpö kua thaliö!> ĩ na Timóteo a kuu ha, sa pi mönaha apa kitä.

20 Kamisa pi tapomo kuati wi na, ĩ na Timóteo a pi tapomo kua naitioö. ĩ na ai tä kua mai kitä. ĩ na Timóteo a kua naio sisaö. Makö tomöpo mi tä, kamakö na sa pi honipo kua wi na, ĩ na Timóteo a pi honipo kua naio nö, makö pasilipo pi topa apa kitä.

21 <Ipa wani tä na sa kalipalo pi topa sisaö. Jesus Cristo a na sa kalipalo wani ipö saiö!> ĩ na ai töpö pewö pi kuu.

22 ĩ na Timóteo a kua pasio mai kitä. A topa apaö. A topa apa wi ĩ ma tä taö waikia kule. Põ a na ulu a wai nokapaloti kua wi na, kamisa na ĩ na Timóteo a kuatii. ĩ a solo, Jesus ta topa apöle, ĩ sama ta wäsä sinomoö.

23 ĩ na Timóteo a kuaö ha, <Waiha, sotatu töpö aiki, “Pei. ĩ na wa kuapö” ĩ na kamisa na ĩ na sotatu töpö kuu ha, kamakö na Timóteo sa simöni kitä> ĩ na sa pi kuu kule.

24 <Awai> Jesus Cristo a kuu ha, <Tä tetepo opa mai ha, kamakö na sa huu hõtöo pia kuleö!> ĩ na sa pi kuu kule.

25 Kamakö na Epapötotiito sa simöa naia kōki pia salo. Kamakö aiki, <Paulo a pasilipalöö!> ĩ na Epapötotiito a na makö kuu nö, kamisa na ma simöpalöma. ĩ a na, <Ipa hoosa a> sa kuu. ĩ a solo samakö kasiapalo nö, Cristo sama ta wäsä satimo opa thali. Huki ĩ sa simöa kōki pia salo.

26 Epapötotiito anö makö pewö pi ipa salo, kamakö na a kōo pi topa apa. <Epapötotiito a salipasoma thaliö!> ĩ na ma tä kuu hininöma, Epapötotiito a pi honipo kule.

27 Ma ta hini noai, ĩ pitili ta. A salipalo nö, a moni hotesoma. A moni hotesoma maaki, <Ĩ na a kua pāo> Teusö a pi kuu maama. A salia tä, sa pi ota apama. A nomasoma aköna, pe epii sa pi honipo opa noa kipi. <Paulo a pi honipo opa matimö> ĩ na Teusö a pi pata kuu nö, Epapötotiito a toa komanöma

28 ĩ na tä kuaö ha, kamakö na Epapötotiito sa simöpa pi topa kōa kule. ĩ ma taa konanöma, makö pi mönaha apa kitä. Makö pi mönaha apaö ha, sa pi ota mataso kitä.

29 ĩ na tä kuaö ha, kamakö na Epapötotiito a kopöma, Jesus a thapo naio kutenö, <Aitaköö!> makö pi kuu nö, ma totiapala totio opapököö! Epapötotiito a kua wi na, ĩ na ai töpö kua wi ĩ töpö totiapala opapököö!

30 Kamisa na makö kua naio maama kutenö, Epapötotiito anö sa pasilia pasipalöma. ĩ a solo, Cristo a na samakö kalipaloma. Cristo a na samakö kalipalotima salo, a moni nomasoma. <Sa nomaso kitä maaki, Cristo a na sa kalipalo satimo opa kitäö!> ĩ na Epapötotiito a pi kuuma.

Filipenses 3

<Cristo a pitili> wa pi sai kuu tä, Teusö anö wa totia totipali wi ĩ ta

1 Ipa pö! Sa tä säöka hötötöpo paio mai ha, ĩ na sa kuu pia kule. Sa kuu piale, kamakö na ĩ sa ta kateha waikioma maaki, <Ĩ sa tä säöka kōo wani ipöö!> ĩ na sa pi kuu mi. Makö noama pia salo, ĩ sa tä säöka pi topa satia kōa kule. Teusö a na makö koka kutenö, pö pi mönahaikiö!

2 Pi naka. ĩ na ai töpö kuu: <Pili wa isi ola ösö hosapamo mi tä, ĩ Teusö ulupö wa mai kitäö! Teusö a na wa tomöpo mai kitäö!> ĩ na ĩ töpö pi wani hole kuu nö, pili makö ösö waniapa pi topaö. Pole tä wani kuopa wi. ĩ töpö wanisala apawö. ĩ töpö na pö pi mosaia totikiö!

3 <Pili wa ösö hosalöma, Teusö a na wa topa sisaö> ĩ na ai töpö kuu kule maaki, ĩ töpö holisimo opaö. Pili wa ösinö wanisala tä thaa pi topa apa wi, Teusö anö ĩ tä hosalöma, toitai wa kua sisaki. Pili makö ösö na kuno mai, pili makö ösi na Teusö a kalipaloma kutenö, Teusö a na makö totia apöpasö. Teusö ma ösi pata thapo kutenö, makö Teusömo sinomo wi ĩ makö. Jesus Cristo a na makö koka kutenö, makö pi mönaha apaö. <Pili makö ösö

hosapamoa pälasoma, Teusö a na makö toita mai kitäö!> ĩ na makö pi kuu. <Hösöka pili makö kuati päoö ha, makö totipo mai kitäö!> makö pi kuu kule.

4 Jesus Cristo a thapo pasio mai, ĩ töpö aiki, <Hösöka pili sa kua päa kule maaki, sa kua pole ĩ sa topa waikia kule> ĩ na töpö kuu wi, ĩ ta pitilia aköna, kamisa aiki, <Hösöka pili sa kua päa kule maaki, sa kua pole ĩ sa topa waikia kule> ĩ na sa pi kuu naina pi. Ai töpö na sa totiatalo satia apa asala pi.

5 Sa ose kupaso noai ha, kamisa na 8 tä mumi kua waikia tä, juteu sa kutenö, pili sa isi ösö ola hosapamonasoma. Isöhaeu, epöteu sa hilo kua naine ĩ sa. Pëijamĩ tili sa. Ipa hao a, ipa nao a, ĩ na kilii töpönö epöteu töpö kai thaa nö, ĩ kama töpö kai sai kuoma. Epöteu kama töpö kai sai a hõtöwö, kamisa kai sai a hõtöwö, ĩ na samakö kai a kuapaloma. Moisés a kai a hini totio wi, ĩ patiseu töpö a hilo wi ĩ ai sa.

6 Sa kasiho opama salo, Jesus a thapo wi ĩ sa töpö peamatima. Moisés anö pata töpö noa thaa noai, ĩ sa ta hini totio opama. Ai töpönö sa kateha nö, <Saulu anö Moisés a kai a hini mi salo, wanisala tä thatala apaö> ĩ na ai tä pi kuu mosawio wi ai tä kuo maama.

7 <Ĩ na sa kuati kutenö, Teusö a na sa topa apaö> ĩ na sa pi hole kuu paio kipili maaki, <Ĩ na sa kuatima maaki, Teusö a na sa tomöpo mi ipöö!> ĩ na sa pi kuu nömöa kule. Cristo sa thapo pi topa kutenö, ĩ na sa pi kuu nömöa kule.

8-9 Awai. Ipa Jesus Cristo Kaikana sa taö wi ĩ tä topa satia salo, <Cristo sa thapo mi tä, hösöka sa kua pätio wi ĩ tä pewö topa mi> ĩ na sa pi kutii. Cristo sa tälö nö, ĩ a na sa koka naiki nö, ĩ na sa kua pia salo, Cristo sa thapo mi tä, ĩ tä, sa tä thama päo noai, ĩ sa tä pewö hosalöma. <Wanisala tä hosa wi, ĩ nasimö tä kui na, sa kuati noai, ĩ na ĩ tä pewö kuö> ĩ na sa pi kuu nö, ĩ sa tä pewö hosalöma. <Moisés sa kai a hininöma, Teusö aiki, “Wa toita apö” ĩ na Teusö a kuu kitäö!> ĩ na sa pi kuu mai kitä. <Cristo a pitili> ĩ na sa pi kuu salo, Teusö anö sa totipali kitä.

10 Cristo sa taö pi topa sisaö. Teusö anö Cristo a temöa komanöma, a lotete kupaso noai na, ĩ na sa lotete kupo pi topa hõtöa kule. Cristo a pea kua noai na, ĩ na sa pea kua pi topa hõtöoö. Cristo a noma tä, a kua noai na, ĩ na sa kua pi topa hõtöoö.

11 <Ĩ na sa kuama, sa nomaso noai maaki, Teusö anö sa temöa hõtöa kopamani kitäö!> ĩ na sa pi ku upaö.

Paulo a kasiapalo opati wi ĩ ta

12 <Ĩ na sa kua waikia kuleö!> sa kuu mane. <Wanisala sa tä thatala mai, pe epii sa topa apa waikia kuleö!> ĩ na sa kuu mane. ĩ na sa kuu mi sai maaki, sa kasiapalo opaö. Cristo anö sa täa konö noai, ĩ tä, Cristo aiki, <Toitai a kua totikiö!> ĩ na Cristo a kuuma. Önö kutenö, toitai sa kuo pi topa apaö. Toitai sa kuo pi topa apa kutenö, sa kasiapalo opaö.

13 Ipa pö! <Wanisala sa tä thatala mai, pe epii sa topa waikia kuleö!> ĩ na sa pi kuu mai maaki, sa kuo paiopili, ĩ tä na sa pi motöa soatalo nö, <Ĩ na a kua totio nömöö!> Cristo a kuu wi ĩ tä na sa pi wasiso opaö.

14 Töpö läläapalo tä, noa tä täa pi topa salo, töpö kasiapalo kua wi na, ĩ na sa kasiapalo kua hōtöoö. Jesus Cristo sa thapo kutenö, hi tä hētu ha Teusö a kupoli, ĩ aiki, <Hapo. Kamisa totiatalo kua wi na, ĩ na wa totiatalo kua naiopö. Kamisa na wa kuo mapo mai ha, wa kua soatiopöo!> ĩ na Teusö a kuu piale, ĩ ipa noa tä waikiwö. Önö kutenö, sa kasiapalo opaö.

15 ĩ na makö pewö kuaö! Pe epii Teusö ma kai a hinia totilö noai, ĩ makö pewö aiki, <Teusö a topa kua wi na, ĩ na makö kua pi topa salo, makö kasiapalo opapököo!> ĩ na makö pi kuupököo! ĩ na makö pi kuu totio mi tä, <Ĩ na makö pi kuu totio mi salo> ĩ na kamakö na ĩ na Teusö a kuu kitä.

16 Pe epii Teusö ma kai a hini totio maa noai maaki, ma ta hini waikio noai, ĩ ta hinia totilöheö!

17 Ipa pö! Kamisa uömaö! Kamisamakö kua wi na, ĩ na makö kuapököo! Kamisamakö uöma wi ĩ töpö na pö mamö teteköo!

18 Ai töpö satehe epii töpönö Cristo a wanipo pasio nö, <Wanisala tä hosali pia salo, hi ti pakalai ti ha Cristo a säpamonasomaö!> ĩ na ĩ töpönö ĩ ta kuu hini wani ipö pasi sai. Kamakö na ĩ sa ta wäsä waikitioma, huki ai töpönö Cristo a wanipoö ha, sa ösi ökö pola nö, sa ta wäsä kōa kule.

19 Pea mapo mi ipii, ĩ tä uli hamö ĩ töpö huu pasio kitä. <Teusö sa thapo wani ipö saiö!> ĩ na ĩ töpö pi wani kuu nö, Teusö a na ĩ töpö pi wasiso pasio mai, nii tä na töpö pi wasiso sisaö, tiko töpö suö na ĩ töpö pi wasiso sisaö, ĩ na ĩ töpö kua pasioö. ĩ na ĩ töpö kua tä, ĩ töpönö wanisala tä thapala apati pole maaki, töpö kili mi. <Ĩ na sa kua sinomo pasio päoö! Sa topa waikia alu kuleö!> ĩ na ĩ töpö kuu pi wasöaö. Hi tä hētu ha tä uli kupoli, ĩ tä uli ha ĩ töpö pi tapomo pola nö kuno mai, hi masita tä uli na ĩ töpö pi tapomo sisaö.

20 ĩ na ĩ töpö kua wi maaki, Teusö tä uli ha kamakö pi tapomo sinomo pasitioö. Hi tä hētu ha Teusö a kupoli, ĩ kamakö uli pö sai. ĩ tä uli ha Jesus a kua lasoa. Makö täapa kōo läo wi, ĩ Jesus Cristo Kaikana a hilo wi ĩ a kua lasoa. ĩ a na makö mamö läa kule. A huu kōo tä,

21 makö äpäti, Jesus anö ĩ makö aipöpamani kitä. Jesus a ösö toita apö kui na, ĩ na makö thapamani kitä. Jesus a lotete epö salo, ĩ tä pewö na a simöo tao kua wi na, ĩ na makö aipöama thama taö öpa hōtöo kuki kitä.

Filipenses 4

<Ĩ na makö kuapököo!> Paulo a kuu noai ĩ ta

1 Ipa pö! <Ĩ na makö kua kitä kutenö, Cristo ma hula mai, ĩ a thaa totilöheö!> ĩ na kamakö na sa kuu kule. Makö pi ipawöö! Kamakö na sa pi tapomo sinomoö. Kamakönö sa pi mönahapama wi ĩ makö. <Hiliposö tili töpö na

Cristo sa ta taöma sinomopili, ĩ töpö topa kule> ĩ na kamakönö sa pi thama sinomoö. ĩ na makö kua kutenö, <Cristo a hula tihöö!> ĩ na sa kuu kule.

² ĩ na tä kua tä, Epósiasoma a, Sĭsikisoma a, ĩ na kilii töpö na ĩ na sa kuu pia kule. <Jesus Kaikana ma thapo kutenö, pö hapalo pi hĭsuaha tihöö! Pö hapalo makokoa totihoö!> ĩ na sa kuu kule. ĩ nakö.

³ ĩ na tä kua tä, kamisa na wa kalipalo naio totio wi ĩ wa na ĩ na sa kuu nömöo pia kule. <Epósiasoma a, Sĭsikisoma a, ĩ töpö pi hatukupamanöö! ĩ töpö, Klemĕisi a, kamisa na ai töpö kalipalo naio wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, töpö kalipalo opama. Cristo ta topa apöle ĩ ta taöma hätäpo pia salo, ĩ töpö solo samakö kalipalo opama. ĩ töpö a hilo pole, Teusö anö ĩ tä säöka waikiköma. Töpö ösi palimii ĩ töpö a hilo pole ĩ tä säököle, ĩ tä waheta na ĩ töpö a hilo wi tä säökama sätäa waikia kule. Önö kutenö, Epósiasoma a, Sĭsikisoma a, ĩ na kilii töpönö Cristo ta taöma pia salo, kamisa na ĩ töpö kalipalo opa naioma kutenö, ĩ suö töpö hapalo pi hĭsuha wi, ĩ tä mapamanöö!> ĩ na sa kuu kule.

⁴ Jesus Kaikana a na makö koka kutenö, pö pi mönahapalo opa sinomoö! <Pö pi mönahapalo opa soatioö!> ĩ na sa kuu kōa kuleö!

⁵ <ĩ töpönö ai töpö totiapala apawöö!> ĩ na ai töpö pi thamaö! Jesus Kaikana a huu äwäho waikia kule.

⁶ Pö pi honipo ti! <ĩ tä na sa pi honipo opaö> makö pi kuu mai, Teusö a na ĩ ma tä pewö a kateha nö, <Hapa. Wa topa kutenö, kawa na sa pi mönaha apaö> ĩ na ĩ tä wakala pewö hamö ĩ na makö kuu nö, <ĩ tä thamaö. ĩ tä thamaö!> ĩ na Teusö a na makö nako nö, ĩ na pö kuu sinomoö!

⁷ ĩ na makö kuu sinomoö ha, Teusö anö makö pi topapalama apa wi ĩ tänö makö ösi noama totio kitä. <Wi na Teusö anö wi na tä thama nö, makö pi topapalama apaö?> ĩ na makö pi kuu sinomo wi maaki, Jesus Cristo a na makö koka salo, Teusö anö makö pi topapalama wi ĩ tänö makö ösi noama kitä.

⁸ Ipa pö! Sa tä säöka mapo paio mi tä, ĩ na sa kuu pia kule. Tä toita apii ĩ tä, <ĩ tä topa apa> ĩ na töpö kuu wi ĩ tä, ĩ na tä kui tä na pö pi tapomo sinomoö! Ta pitilia apöle ĩ ta, tä totiatalo opati wi ĩ tä, tä makoko opii ĩ tä, ĩ na tä kui tä na pö pi tapomo sinomoö! Tä wanisala mai ĩ tä, töpö pi pewö topama wi ĩ tä, ta topa apöle ĩ ta, ĩ na tä kui tä na pö pi tapomo sinomoö!

⁹ Kamakönö sa kai a huapili, ĩ tä thama totihoö! <ĩ na makö kuapököö!> sa kuu sinomopili, ĩ na pö kua totihoö! Kamisa kua sinomotipili na, ĩ na pö kua totihoö! ĩ na makö kua totioö ha, Teusö anö makö pi topama sinomo wi, kamakö na ĩ a kua naiki kitä.

<Makö topa> Paulo a kuu noai ĩ ta

¹⁰ Tä tetea waikipaso noai ha, <Paulo a honimo hätole kitäö! Sitipa ma kö simönö nököö!> ĩ na makö ta kuu kōo noa. ĩ na makö kuu kōö ha, Jesus Kaikana a na sa koka naia kutenö, sa pi mönaha apa. <Paulo ma pasilipalö

nököö! Sitipa ma kö simönö nököö!> ĩ na sutu ha ĩ na makö kuu waikioma maaki, <Witi pili a na sitipa sama kö simöpalöpökö?> ĩ na makö pi kuuma.

11 <Paulo a honimo salo, a pea hãtoa. A pea salo, sitipa kökö a kateha kule> ĩ na pö pi kuu ti! <Wi na taköö! Ipa sitipa kökö kua ma apa saile taköö!> sa pi kuu mai kitä. Sa pi hatukua waikipamanöma kutenö, sa tä thapo waikile, ĩ tä na sa pi topa waikia kule.

12 Wani sa tä thapo mi, waiha wani sa tä thapo opaö, ĩ na sa kua thali. Sa pötö öpö, wani sa tä thapo opaö, ĩ na sa kua tä, sa pi topa apaö. Sa ohi, ipa wani tä mii, ĩ na sa kua tä, sa pi mönaha apa hõttöa. ĩ na sa kua maama maaki, Teusö anö sa pi hatukupamanöma salo, huki ĩ na sa kua totioö. <Hãö. Wi na taköö!> sa pi kuu mai kitä.

13 Cristo anö sa lotetepamapo salo, ĩ sa tä pewö thaa taö öpaö. <Wi na sa kua pätakö?> ĩ na sa pi kuu mai kitä!

14 ĩ na sa kua kule maaki, sa pea tä, kamakö aiki, <Paulo a pea apa sai taka> ĩ na makö pi kuu nö, kamisa na sitipa ma kö simöpalöma. Sitipa ma kökö simöpalö noai, ĩ tä na, <Hiliposö tili töpö topa apaö> ĩ na sa pi kuuma.

15 Kamakö na Jesus ta topa apöle, ĩ sa ta wäsä tute tä, Masetônia tä uli ha sa kuoma, sa hulaselöma tä, kamakö na sitipa sa kö täa sisali kipili. ĩ ma tä taö öpaö. Jesus a thapo wi ĩ ai töpönö sitipa kökö simöpa maapili. Hiliposö tili makönö kamisa na sitipa ma kö simöa sisapali kipili.

16 Tesalônika tä uli ha sa kua tä, ipa sitipa kökö matasoma ha, ai sitipa ma kö simöa somatali, ai ma kö sitipa simöa nömöa kotali, ĩ na makö kuama.

17 <Kamisamakö na Paulo anö sitipa kökö täli wi, ĩ tä pii sisaö> ĩ na pö pi kuu tihöö! Sitipa ma kö totoa salo, kamakö na Teusö anö noa tä totoa hõttöki wi ĩ sa tä pi ipaö.

18 Kamisa na sitipa ma kö simöpalö noai, ĩ kökö sitipa kua apa soaleö! Epaötotiito a na ma kökö simöpalö noai, ĩ sa kö tälö noai, ĩ kökö kua apa soaleö! Sitipa ma kö simöpalö noai, ĩ tä na Teusö a pi mönaha. Hi masita tä uli ha Cristo a huu paio mi tä, Teusö a na sanöma makönö salo ma pö totoköpö, ĩ pö ĩsitama noai, Teusö a na ĩ tä ĩsini nisamö toita apa lasoma. Salo pö totokö noai, ĩ tänö Teusö a pi mönahapama kua noai na, ĩ na sitipa ma kö totota wi, ĩ na ĩ tänö Teusö a pi mönahapama kua hõttöa kule.

19 Önö kutenö, ai tökö na makö honimo tä, kamakö na ipa Teusö anö ĩ tä totoma apa kitä. Teusö anö Jesus Cristo a simönö nö, tökö toita apii tökö thapo opöpoli, kamakö na ĩ ai tökö totoma apa kitä.

20 <Kawa toita apö. Wa topa apa asaö!> ĩ na pö Teusö a na ĩ na makö kuupökö. Huki, ĩ na makö kuu soatiopökö. Hi masita tä uli mataso noai ha, ĩ na makö kuu hõttöo soatiopökö. ĩ nakö.

<Makö topa kule?> Paulo a kuu noai ĩ ta

21 Teusö a thapo wi, Jesus Cristo a na ã töpö koka wi, ã töpö pewö na, <“Wa topa kule?” ã na Paulo a kuu kuleö!> ã na makö kuu! Kamisa na Jesus a thapo wi ã töpö kua naio wi ã töpö aiki, <“Wa topa kule?” ã na hiliposö tili töpö pewö na wa tä säököpalö nö, ã na wa kuu!> ã na ã töpö kuu kule.

22 Teusö a thapo wi, ã na ã töpö pewö kuu. Sesa Kaikana a sai pö pata ha töpö kalipalo wi, ã na ã töpö kuu totia apa kule.

23 Jesus Cristo Kaikana a na, ã na sa kuu: <ã töpö pewö totiapala apaö!> ã na sa kuu. ã naköö!

Colossenses

Colossenses 1

1 Paulo sa. <Paulo a simönöö!> Teusö a pi kuu ha, Jesus Cristo anö sa simöpalöma. Jesus Cristo anö sa simöa wi ĩ sa. Kamisa, Timóteo anö Jesus a thapo naio wi ĩ a, ĩ na kilii samakönö hi waheta sama tä simöpali ke.

2 Kolososö tili pö! Teusö anö makö sokamakö noai, ĩ makönö Jesus ma hosa kōo mi ipii, ĩ makö na hi waheta sama tä simöpali ke. Kamakö hai ĩ pō Teusö a na ĩ na sa kuu: <Kolososö tili tōpö totiapala apaö, tōpö pi topapalama apaö, ĩ na wa tōpö thamaö!> ĩ na sa kuu.

Teusö a na Paulo a hapalo nö, Kolososö tili tōpö a wäsä noai ĩ ta

3 Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä hai ĩ pō Teusö a na samakö hapalo nö, makö a wäsä nö, <Aitaköö!> ĩ na samakö kuu kule.

4 <“Jesus Cristo a pitili” ĩ na kolososö tili tōpö pi kutii, Teusö a thapo wi, kolososö tili tōpönö ĩ tōpö pewö pi ipaö, ĩ na kolososö tili tōpö kua kulaliö!> ĩ na tä kuu wi sama ta hini kule. Önö kutenö, <Aitaköö!> ĩ na samakö kuu kule.

5 Jesus Cristo ta pitili ipii ĩ ta topa apöle, kamakö na ĩ ta waloa somakö noai ĩ na ĩ ta kuuma: <Waiha Teusö tä uli ha makö hua konasolöma, Teusö anö makö pi topapalama apa soatio kitäö! ĩ tä na makö mamö lätia kuleö!> ĩ na tä kuuma. ĩ na tä kuu noai, ĩ ma ta hinima. Teusö tä uli ha makö waloköma, Teusö anö makö pi topapalama apa soatio wi, ĩ tä na makö mamö lätia kutenö, <Jesus Cristo a pitili> ĩ na makö pi kutii, Jesus a thapo wi ĩ ma tōpö pewö pi ipaö, ĩ na makö kuaö.

6 Jesus Cristo ta topa apöle, ĩ tä uli pewö hamö ĩ ta pala salo, sanöma tōpö satehe epii tōpö pi topapalo opati kule. ĩ tä kua pole na, kamakö na ĩ ta palalo nö, makö pi topapalo opa hōtöa kule. Teusö anö makö noa mi totiapala apa totio wi, ĩ pitili ma ta hini soma noai, ĩ ma ta hininö nö, makö pi topapalo kuköma, huki makö pi topapalo opa soatia kule.

7 Jesus ta topa apöle, kamakö na Epapötaasö anö ĩ ta wäsäma. Epapötaasö sama pi ipaö. Jesus Cristo anö samakö simöaö, Epapötaasö a simöa naioö, ĩ na samakö pewö thamaö. Jesus anö Epapötaasö a simöa kutenö, a monimo mai a, a pitilimo opa nö, Epapötaasö anö makö pasilipa apatii.

8 ĩ aiki, <Kolososö tili tōpönö ai tōpö pi ipa wi, Teusö a ösi kua tolele ĩ anö ĩ tä totoköma> ĩ na kamisamakö na ĩ na ĩ a kuuma.

9 Önö kutenö, kamisamakö na Epapötaasö anö makö a wäsäö ha, Teusö a na samakö hapalo sinomo nö, makö a wäsä matalo mi. Samakö wäo nö, <Teusö ai. Kawanö wa tä pi ipa wi, ĩ tä na kolososö tili tōpö taöma totihoö! Wa tä pi ipa wi, kawa ösi kua tolele ĩ anö ĩ tōpö na ĩ tä taöma totio nö, ĩ tōpö pi hatukua totipalöö!> ĩ na Teusö a na ĩ na samakö kuu.

10 Teusö anö ĩ na makö thamaö ha, <Ĩ na makö kuationö!> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ ma ta hinia totili kitäö! Makö pi mönahapama sinomo kuki kitäö! Hii ti mo pi siko opii mo pi lalo kua wi na, ĩ na kamakönö toita ma tä laloama kua hötöölö kitä. Teusö ma taö satia apa kitäö!

11 Teusö a na makö a kateha tä, <Teusö ai. Kawa lotete sati ipii, ĩ tänö ĩ töpö pi lotetea totipamanöö!> ĩ na samakö kuu. Teusö anö makö lotetea totipamani ha, makö pea kule maaki, opii makö kasiapalo opati kitä. Makö pi mönaha apa salo,

12 Teusö a na, <Aitaköö!> ĩ na makö kuu kitä. Awai. Kamakö hai ĩ pö Teusö a na, <Aitaköö!> makö kuupökö. Teusö a wakala apii, Teusö a toita apii, ĩ anö kama hai ĩ töpö na a kaikanamo totio piale, ĩ ha Teusö a thapo wi ĩ töpö na tä totoa piale, kolososö tili makö na ĩ tä totoa naiki kitä. Teusö anö makö totia waikipalöma kutenö, makö täpää naini kitä.

13 Mumi mumi tä na Sai tä sai patanö makö ösi uni pewö ökapoti tä, ĩ tä, Teusö anö makö ösi uni ökama kusöa kopalöma. Makö ösi uni kusöa kopalö nö, kama hai ĩ ulu Jesus a pi ipa wi, ĩ a kaikanamo totio wi, ĩ ha Teusö anö makö hilaköma.

14 Teusö a hai ĩ ulu anö makö täa konöma. Kamakönö wanisala tä thaa noai, Teusö a hai ĩ ulu Jesus Cristo anö ĩ tä noa thapalö nö, makö täa konöma.

Ĩ na Jesus Cristo a kuaö

15 Pö Teusö a kui na, ĩ na pelupö Cristo a kuö toti ipö hötöwö. Teusö ma tapa mai maaki, Teusö ulupö Cristo ma tapa kuköma, Teusö ma tapa totiki. Teusö anö ĩ tä pewö thaa paio mai ha, kama hai ĩ pelupö a kuo somama. Pelupö a kuo soma noai ĩ Jesus Cristo a. Somi tä sai tä ĩ tä pewö thaa noai ĩ tä pewö na Teusö a hai ĩ pelupö a tolehea satia apa asa wi ĩ a.

16 Teusö anö pelupö a simöaö ha, pelupö anö ĩ tökö pewö thapalöma. Hi tä hētu hamö tökö kupoli ĩ tökö pewö, hi masita tä uli ha tökö kupai ĩ tökö pewö, ma tökö tapa wi ĩ tökö, ma tökö tapa mai ĩ tökö, Teusö a hai ĩ pelupö anö ĩ tökö pewö thapalöma. Teusö anö kama hai ĩ töpö simöta sinomo wi, ĩ äju töpö a hilo wi, ĩ äju töpö, sai töpö lotetea apöleĩ töpö, töpö kaikanamo lotetea apöle ĩ töpö, ai töpö na ĩ töpö kaikanamo sinomo wi ĩ töpö, Teusö a hai ĩ pelupö anö ĩ töpö pewö thapalöma. Teusö anö pelupö a lotete tolehapalama pia salo, pelupö na ĩ tökö pewö thapamanöma.

17 ĩ tökö pewö kua paia mai ha, Teusö a ulupö kuo somama. ĩ anö ĩ tökö pewö huopoö. ĩ tökö pewö huopo salo, ĩ tökö pewö kua makokoa apötia kule.

18 Pili he hai, ĩ kama sai. Pili a sai hai, ĩ kamakö pasiwö. Jesus Cristo ma thapo wi ĩ makö kokamo sinomoti wi ĩ makö. Cristo anö makö simöa sinomo wi ĩ a. Cristo anö makö kokopalö nö, makö temöa komanöma. Teusö a ulupö kuo soma noai ĩ Cristo a. ĩ töpö pewö na Cristo a kaikanamo asapö, Teusö anö a temöa köa asa somamanöma. Önö kutenö, Cristo a hai ĩ pata tä sai.

- 19 Põ Teusö a kui na, ĩ na pelupö a kuö toti naiwö, Teusö anö ĩ tä pi ipama.
- 20 Önö kutenö, ĩ tökö pewö täa koni pia salo, pelupö a simönöma. <Hii ti pakalai ti ha ipa ulu a säpamonasopö!> ĩ na Teusö a pi kuu nö, a simönöma. ĩ tä, hii ti pakalai ti ha pelupö a säpamonasoö ha, Teusö anö ĩ tökö pewö täa konöma. Hi tä hētu hamö tökö kupoli, ĩ tökö pewö, hi masita tä uli ha tökö kupai, ĩ tökö pewö, ĩ na tökö kui tökö pewö konöma.
- 21 Teusö ma thapo paio mi tä, Teusö a na makö pã apama. ĩ tä, ma wanipo opatima. Wanisala tä na makö pi tapomoa sisatiki nö, wanisala ma tä thatima.
- 22 ĩ na makö kuatima maaki, Teusö a ulupö hai ĩ sanöma tä kupalo nö, a säpamonasoma kutenö, huki makö täa konö nö, kamakö na a noimo kōkōma. ĩ na Teusö anö makö thama waikioma kutenö, Teusö a na makö toitai, makö waloki kitä. Makö walokōma, Teusö aiki, <Makö wanisala. Wanisala ma tä thaa noai ĩ makö> ĩ na huki kamakö na ĩ na Teusö a kuu wi tä kua mai kitä.
- 23 <Jesus Cristo ta pitilia apa> ĩ na pö pi kuu sinomoö! ĩ na makö pi kuu sinomoö ha, <Makö wanisala> ĩ na Teusö a kuu mai kitä. <Jesus Cristo ta pitilia apa> ĩ na makö pi kuu sinomoti ha, makö õsi lotete epö kitä. Sai pili a kolo lototoa apa tä, sai a ola lotete kua wi na, ĩ na wa õsi lotete kua hõtöo kitä. Jesus wa hosa mai kitä. Sai a kolo lototoa apa kua wi na, ĩ na makö kua hõtökōma, <Jesus Cristo ta pitili ipö> ĩ na makö pi kuu mapo mai kitä. Jesus Cristo ta topa apöle, ĩ ma ta hini noai, ĩ tä, kamakö aiki, <Teusö anö makö täapa kōo läo totio kitä!> ĩ na makö õsi kuu kua noai na, ĩ na pö õsi kuu mapo tihöo! Hi masita tä uli pewö hamö sanöma töpö pewö kupai, ĩ hamö Jesus Cristo ta topa apöle ĩ ta wäsä waikioma. Paulo sanö ĩ sa ta wäsä sinomoti wi, ĩ tä na sa kalipalo sinomotii.

Cristo a na pe epii Paulo a kalipalo sinomoti noai ĩ ta

- 24 Kamisanö makö pasilipö ha, ai töpönö sa peamati kuleö! Cristo aiki, <Kamisa pea kua noai na, ĩ na sa thapo wi, ĩ na ĩ töpö pea kua naio kitä!> ĩ na a pi kuuma kutenö, ai töpönö sa peama soatioö. Cristo sa thapoö ha ĩ töpönö sa peamati pole, ĩ tä na sa pi mönaha kule. Cristo ma thapo wi, Cristo anö makö kokapalö noai, ĩ makö lö kui, ĩ Cristo pili a sai uni. ĩ Cristo pili a sai uni na sa peati kule. ĩ Cristo pili a sai uni na sa peati wi, ĩ sa tä pewö hõtötöa totipali pia salo.
- 25 Cristo anö töpö kokapalö noai, ĩ tä uli pewö hamö ĩ töpö kupai, ĩ töpö pewö na sa kalipalo sinomo wi ĩ sa. Teusö anö sa simöpalö nö, <Paulo ai. ĩ töpö pewö na a kalipalo sinomoö! Kolososö tili töpö na a kalipalo naioö! ĩ töpö na sa kai pewö a wäsä totihoö!> ĩ na Teusö anö sa noa thama.
- 26 Teusö sa kai a wäsä pole, nö patapö töpö na ai tänö ĩ ta wäsä paio maama. ĩ töpönö ĩ ta taö paio maama. Huki ĩ ta hasulupo pole, Teusö ma thapo wi ĩ makö na ĩ ta wäsä kule.

27 Teusö aiki, <Ta topa satia apöle ĩ ta wäsä paio maama maaki, huki ipa töpö na ĩ ta wäsä pia kuleö! Juteu töpö pasi mai, ĩ töpö pewö na ĩ ta wäsä naio pia kuleö!> ĩ na Teusö a pi kuuma. Ta wäsä paio maa noai, ĩ na ĩ ta kuu: <Kamakö ösi na Cristo a kua kuleö! Kamakö ösi na Cristo a kua manu kule, Teusö a wakala apii, a toita apii, ĩ na Teusö a kui, ĩ na makö kupaso kitäö!> ĩ na ta kuu.

28 ĩ Cristo sama ta wäsä sinomotii. Töpö kua makoko toita apii, sama töpö pewö thama pia salo, ĩ Cristo sama ta wäsä sinomoö. Cristo a na töpö kokaki salo, töpö makoko toita apii, ĩ na töpö kua wi, Teusö a na ĩ sama töpö waloama pi topa salo, samakö pi mosaiki nö, <ĩ na pö kua totihoö!> ĩ na samakö kuu nö, <ĩ na Cristo ta kuu kuleö!> ĩ na samakö kuu sinomoö.

29 Önö kutenö, Cristo sa wäsäti pamö, Cristo anö sa ösi lotete mapo kutenö, sa kasiapalo opati nö, sa kalipalo opatii. Sa kalipalo opati kutenö, sa motapo opatii.

Colossenses 2

1 Ta hiniheö! Kamakö, laosiséia tili töpö, ai töpönö sa tapa pasia paia manahai ĩ töpö, ĩ na makö kui makö pewö na pe epii sa pi honipo opatii. Kamakö na sa pi honipo salo, sa kasiapalo opa nö, Teusö a na makö a wäsä sinomoö.

2 Makö pi lotetepasoö, makö noimasoö, makö pi hatukupasoö, ĩ na makö kupasopö, Teusö a na pe epii makö a wäsä sinomoö. Makö pi hatukua totipalo nö, Teusö anö tä hasulupama paio maa noai, ĩ ma tä taö kuki kitä. Teusö anö tä hasulupama paio maa noai, ĩ Cristo a. Cristo ma taö kuki kitä.

3 Cristo ma taö kuköma, Teusö anö sanöma töpö pi hatukua totipamani wi, ĩ anö makö pi hatukupamani kitä. Cristo ma taö kuköma, kamakö na Teusö anö ĩ tä pewö taöma apa kitä.

4 Önö kutenö, kamakö na ĩ na sa kuu kule: <Ai töpö aiki, “ĩ naköö! ĩ naköö!” ĩ na ĩ töpö holisi kuu wi, ĩ ma ta hini nö, “ĩ ta topa hätoa” ĩ na makö pi kuu kule maaki, ma. ĩ töpönö makö mönama päoö. ĩ töpö na pö mönamamo tihöö!> ĩ na sa kuu kule.

5 Kamakö na sa pã apa kule maaki, kamakö na sa ösi kua manu kule, ĩ na sa kuu kule. Kamakö na sa pi tapotia kule. Sa pi tapotiki nö, makö kuati wi ĩ sa tä taö, <Cristo a pitili> ĩ na makö pi pewö kuu ösöho lotetea apöle ĩ sa tä taö, ĩ na sa tä taö kua apa salo, sa pi mönaha apa kule.

Cristo a na makö kuati wi ĩ ta

6 Jesus Cristo pata ma tä tälö noai, ĩ tä, <Jesus pata tä pitili> ĩ na makö pi kuu kukö noai na, ĩ na makö pi kuu kua soatiopököö! ĩ na makö pi kuu kua soatio nö,

7 pili ti nasikilinö ti kolo lototoa apa kutenö, pili ti lotete kuo wi na, ĩ na Cristo a na makö kuköpöö! Cristo a na ĩ na makö kuköma, ĩ na makö lotetea kua

hõtöpaso kitä. Sai pili a kolo lototoa tä, ola a sai lototoa hõtöa soataa. Cristo a na makö kuköma kutenö, ĩ a na makö kuo soatiopököö! <Cristo a pitili> makö pi kuuma kutenö, <Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu loteteaalöpököö! Kamakö na Cristo ta wäsä tä, ĩ na ai tä kuu waikioma. <Cristo a pitili> ĩ na makö pi kuu loteteaalö pamö, Teusö a na, <Aitaköö! Wa totiatalo opatiwöö!> ĩ na makö kuu wi ĩ tä pala naisopököö!

8 Kamakö na ai töpö monimo nö, makö täa pi topa wi, ĩ töpö na pö pi mosaia totikiö! Cristo a na makö kua kule maaki, tiko hamö ĩ töpönö makö tälölä pia salo. Önö kutenö, sanöma pata töpö pi kuu päo nö, ta wäsä sinomo noai, huki makö mönama pi topa wi ĩ töpönö ĩ pata töpö kai wäsä nömöo päoö. Cristo ta wäsä mai, sai töpönö ta wäsä wi, ĩ töpönö ĩ sai töpö kai a wäsä tolea päoö.

9 Jesus Cristo a hai, ĩ sanöma tä kupaso noai, Teusö a kui na, ĩ na ĩ a kuö toti naiwö.

10 Teusö anö Cristo a na makö kokamaköma kutenö, makö ösi temöa totipalöma. Huki makö ösi kulahamo waikia kule. Sai töpö lotete epii, ĩ töpö pewö na Cristo a kaikanamo sinomoö. Cristo a hai, ĩ pata tä sai.

11 Teusö anö Cristo a na makö kokamaköma kutenö, Cristo anö makö ösö uni hosapalöma. Sanöma töpönö pili isi ola ösö hanöpalö nö, ösö hosa sinomo wi, ĩ nasimö tä hai kuno mai. Cristo anö makö ösö uni hosapalö nö, wanisala ma tä thaa pi topa sinomo noai, Cristo anö ĩ tä hosalöma.

12 Makö mäi ömamo tä, maa maka ha Cristo a nomawö titia thakö noai na, ĩ na makö mäi ömamo tä, ĩ na makö uni titio kuo naioma. ĩ na makö uni titio kuo naiö ha, Teusö anö Cristo a na makö kokamaki salo, Cristo a temöa thaa komanö noai na, ĩ na makö temöa thaa naia komanöma. Kamakö aiki, <Teusö a lotete toti ipö nö kiliwö ia!> ĩ na makö ösi pi kuu totio wi, ĩ tänö makö temöa kōa naipalöma.

13 Juteu makö pasi mi ipii, ĩ makönö Teusö ma thapo mai ĩ makö kuoma kutenö, wanisala ma tä thatala apatima. Wanisala ma tä tha apatima kutenö, makö temöo maama. Nomawö makö uni kuoma. Nomawö makö uni kuo noai, Teusö anö ĩ makö temöa komanöma. Cristo a na makö koka kutenö, Cristo a temöa thaa kopalö noai na, ĩ na makö temöa thaa naia kōa soapalöma. Teusö anö makö temöa kopalö nö, wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä na Teusö a hīso noai, ĩ tä matasoma.

14 Wanisala ma tä thaa noai, waheta tä na ĩ tä pewö uni säökama kuoma. ĩ tä waheta na soatawö, <ĩ ai tä thaa tihöö! ĩ ai tä thaa tihöö! ĩ ai tä thaa tihöö! ĩ wanisala ma tä thama, ĩ ma tä noa thapali kitäö! Wanisala ma tä thatalati noai, ĩ tä noa na Teusö anö makö peama hõtöo kitäö!> ĩ na Moisés anö töpö noa thaa kōataloti noai, ĩ tä säökama kuo naioma. ĩ tä waheta uni kuoma maaki, hii ti pakala ti ha Jesus a sätamakö noai, ĩ ti ha Teusö anö ĩ tä waheta säökama sätää naimaköma, Teusö anö ĩ tä waheta säökama pewö maa

totipamanöma. <Wanisala ma tä thatala apati noai, ĩ tä noa na wa peama kitäö!> tä kuu wi, ĩ tä pewö a hosa totilöma.

15 Hii ti pakalai ti ha Cristo a pi hĭta tä, sai töpö pata loteteo opa noai, Cristo anö ĩ tä hosalö nö, ĩ sai töpö utitipamanöma. Cristo anö ĩ sai töpö utitipamanö noai, ai töpö na ĩ tä möma hoka apama. ĩ tä möma pia salo, sai töpö ökaiki nö, sai töpö ökala tä, Cristo a huulö pamö, sai töpö nokamaköma.

16 Önö kutenö, kamakö na ai töpö aiki, <Ĭ tä oa tihöö! Ĭ tuu koa tihöö!> ĩ na ĩ töpö kuu kule maaki, ĩ töpö a hini tihöö! ĩ na tä kua tä, ĩ töpö aiki, <Kokamopö tä wakala kuköma, pö Teusömoö! Ai pilipoma ose wai kua toitaki ha, makö Teusömo höttöo sinomoö! Sápatu tä wakala na makö Teusömopököö!> ĩ na ĩ töpönö makö noa thaa sinomo wi, ĩ ta hini naio tihöö!

17 Cristo a walo paio mi tä, juteu töpö Teusömo noai, ĩ tä hai, ĩ Cristo a uni kua paioma. Huki Cristo a sai tapamoa waikilasoma.

18 <Juteu töpö Teusömo kua sinomo kua noai na, ĩ na makö Teusömo kua naiopököö!> ĩ na ai töpönö makö noa thaa wi, kamakö na ĩ töpö aiki, <Makö kuati wi ĩ tä wanisala> ĩ na ĩ töpö kuu kule maaki, ĩ töpö a hini tihöö! ĩ töpö aiki, <Ma tä tai mio wi, kamisa na Teusö anö ĩ tä tapamoma asaö> ĩ na ĩ töpö kuu. ĩ na ĩ töpö kuu nö, <Makö Teusömo pi topa totia tä, nii tä oa paio maikiö!> ĩ na ĩ töpö kuu holisimo opaö. <Teusö a na makö hapalo kua wi na, ĩ na äju töpö na ĩ na pö hapalo kua höttöö!> ĩ na ĩ töpö kutiwö. ĩ töpönö Teusö a kai hini totio mai ha, kama töpö pi saimo päo nö, töpö kuti päö. <Sa wäo tao opa asa wi ĩ sa> ĩ na ĩ töpö holisi kuti päö.

19 Cristo anö makö pewö simöa sinomo wi, ĩ töpönö ĩ a thapo manai, ĩ töpönö Cristo a hulaköma. Cristo a na ĩ töpö koka mi. Cristo anö makö simöa sinomo wi, ĩ pili a he. Cristo pili a sai lö kui, ĩ kamakö pasiwö. Thuu tupö tipöa, somanai totopö kua, ĩ na tä kua kule na, Cristo anö makö kokapalöma, ĩ na makö kua hötöpasö. ĩ na makö kuama, Cristo anö makö patamani. <Ipa töpö patasopököö!> ĩ na Teusö a pi kuu salo, Cristo anö makö kokapalö nö, makö patamani.

20-21 Cristo a noma tä, kamakö uni noma naisoma kutenö, sai töpönö makö uni ökapalöma maaki, Teusö anö makö uni kusöa kopalöma. Hi tä hĕtu ha ĩ sai töpö kaikanamoö, hi masita tä uli ha sanöma töpö simöa naioö, ĩ na sai töpö kua wi, ĩ töpö na makö kusöa kopalöma. Önö kutenö, wi na makö pi kuu salo, hi tä uli ha Teusö a thapo mai, ĩ töpö kua kuatile na, ĩ na makö kua kua naitioö? Kamakö na ai töpö aiki, <Hi tä po tihöö! Hi tä oa tihöö! Hi tä höpöa tihöö!> ĩ na ai töpönö makö noa thaö ha, wi na makö pi kuu salo, ĩ ma ta hini toita apa kule?

22 Sanöma makö iapö, nii tä kua. Ma tä oalöma, tä mato soaö. ĩ na tä kua sinomo wi maaki, <Hi tä höpöa tihöö! Hi tä oa tihöö!> ĩ na ĩ töpö ta kuuwö. Sanöma töpö pi saimo päo wi, ĩ töpönö ĩ ta wäsä sinomo päö.

23 <Makö Teusömo totio pi topa salo, ĩ töpönö makö noa thaa wi, ĩ ma ta hininöpöö!> ĩ na makö pi kuu kule maaki, makö noa thaa wi, ĩ töpö pi saimo päo nö, ta wäsä päoö. <Hi tä höpöa tihöö! Hi nii ma tä oa maikiö!> ĩ na ĩ töpö kuu ha, ai makö aiki, <Makö noa thaa wi ĩ töpö pi hatuka apaö> ĩ na makö pi kuu kule maaki, ĩ töpö pi hatukua mi. <Kama wa honio sapa koo wi ĩ tä topa> ĩ na töpö kuu. ĩ na töpö kuu wi tä kua kutenö, ai makönö ĩ tä pewö a hininö nö, <ĩ töpönö makö noa thati pole, ĩ töpö pi ta hatukua apöle> ĩ na ai makö pi kuu kule maaki, ĩ töpö pi hatukua mane. ĩ töpönö wa noa thaa wi ĩ wa ta hini kule maaki, wanisala wa tä thaa pi topa wi, ĩ tä na wa wasuo tao mai kitä. Wanisala wa tä thaa pi topa wi, ĩ wa tä thaa soatiolö kitä!

Colossenses 3

Hi tä hētu ha Cristo a na makö uni kua naia nasoa wi ĩ ta

1 Cristo a temöa konaso noai, ĩ tä, Cristo a na kamakö uni temöa koo naisoma. Önö kutenö, hi tä hētu ha Teusö a kotö ha Cristo a lotio wi, ĩ tä uli ha tä kule, ĩ tä na pö pi wasiso totihoö!

2-3 Cristo a nomaso noai, ĩ tä makö uni noma naisoma. Teusö a na Cristo a kutio kua wi na, ĩ na makö ösi temöa apati wi, ĩ na Teusö a na ĩ na ĩ tä kutia kua naia hātoa lasoa. Makö ösi temöa apa wi, Teusö a na ĩ tä kua naitia kutenö, hi masita tä uli ha tä kua wi, ĩ tä na makö pi tapotio mai, hi tä hētu ha tä kupoli, ĩ tä na makö pi tapoa sisatiki nö, ĩ tä pii totihoö!

4 Cristo a temöa konaso noai, kamakö ösi ha ĩ a kutia kutenö, makö ösi temötioö. Cristo anö makö ösi temömani wi, sanöma makö na ĩ a tapamo konasoma, ai töpö aiki, <ĩ a toita apö> ĩ na töpö kuu kitä. ĩ a tapamo konaso tä, makö tapamo naio tä, <ĩ töpö toita apö> töpö kuu naio kitä.

<Makö kua paitio noai, ĩ tä hosalöheö!>

5 Önö kutenö, sanöma makönö wanisala ma tä thaa pi topa apati wi ĩ tä noma totimanöheö! Ai tiko tä suö na makö mamopalo wi ĩ tä, ai suö makönö ai wano ma töpö mamopalama wi ĩ tä, sami sami ma tä thaa wi ĩ tä, wanisala ma tä thaa pi topa apa wi ĩ tä, ĩ na tä kui tä maa totipamanöheö! Wani tä na makö pi wasisopalo opa sinomoti wi, ĩ tä maa naipamanöheö! Teusö ma thapo mai, ai tiko ma tä thapo pikio wi, ĩ na ĩ tä wanisala kua wi na, ĩ na wani tä na makö pi wasisopalo opati wi, ĩ na ĩ tä wanisala kua naio soataö.

6 Teusö a kai hini totio mai, ĩ töpönö ĩ wanisala tä pewö thaa wi, ĩ töpö na Teusö a hīso opa nö, töpö peama kitä.

7 Teusö ma thapo paio mi tä, ĩ wanisala ma tä thaa pi topa apa sinomoti salo, wanisala ma tä thaa sinomo opatima.

8 ĩ na makö kuatima maaki, huki ĩ tä hosalöheö! Hīso wi ĩ tä, waitilimo wi ĩ tä, hōla wi ĩ tä, ĩ na tä kui tä pewö hosalöheö! Ai ma ta kateha hiopöa maapököö! Makö hapalo samia maapököö!

9-10 Haloi ösö hotei ma ösö hasupalö nö, ma ösö hosalö nö, tutei ösö ha makö haloa nömöki, ĩ na makö kua kua wi na, ĩ na wanisala ma tä thati noai, ĩ ma tä hosalö nö, tute tä na makö uni haloa nömököma. Önö kutenö, makö hapalo hētupaso nö, makö hapalo holisimo maikiö! Teusö anö makö tutepalöma. Teusö a kua kuati wi na, ĩ na Teusö anö makö thamati kule. <Ipa töpönö sa taö totia apököpököö!> ĩ na Teusö a pi kuu salo, ĩ na makö thama apatii.

11 Teusö anö makö tutepalöma kutenö, <Juteu wa mai kitä. Tiko wa pasiwöö!> ĩ na tä kuu wi tä kua mai kitä. <Wa hapalo tikopö pasii, ĩ wa> tä kuu wi tä kua naio mai kitä. <Waheta tä na wa pi hatukupö mi ipii ĩ wa pasiwö> ĩ na tä kuu wi tä kua naio mai kitä. <Noa mi wa kalipalo mai, ĩ wa asawöö!> tä kuu wi tä kua mai kitä. ĩ na tä kua tä, <Ai pata tä na noa mi wa kalipalo pätio wi ĩ wa pasiwöö!> ĩ na tä kuu wi ĩ tä kua mi ipö. Teusö anö makö pewö tutea waikipalöma kutenö, <Cristo makö. Cristo ma thapo wi ĩ makö pewö> ĩ na tä kuu wi tä kua asaa. Kamakö ösi pewö na Cristo a pilia totia waikia kutenö, ĩ na tä kua asaö.

12 Teusö anö makö thapo pia salo, makö sailö nö, makö thaa sokaköma. Teusö anö makö pi ipa wi ĩ makö. Önö kutenö, toita ma tä thaa wi, ai töpö na ĩ tä möma sinomoö! Ai töpö pea tä, ĩ töpö na makö pi honipo opa nö, ma töpö totiapala sinomopököö! <Pata sa sai waikiwö> ĩ na pö pi kuu tihöö! Makö höla soatalo mai, opii makö hapalo totiopököö!

13 Ai töpö na makö hĭso soatalo mai nököö! Ai tänö kawa na wanisala tä thaö ha, kawa aiki, <Pälaö! Kamisa na ĩ anö wanisala tä thaa pole, ĩ a na sa hĭso mai kitäö!> ĩ na pö pi kuuto totihoö! Cristo pata tä aiki, <Wanisala wa tä thaa noai, ĩ tä na sa hĭso mai kitäö!> ĩ na Cristo a kuu kua noai na, ĩ na ai sanöma töpö na ĩ na pö kuu totiataloö!

14 ĩ na makö kua nö, pö noimaso makokoa totihoö! Makö pewö noimaso makokoa totia tä, toitai makö kupalo toitio kitäö!

15 Makö pi wi na takömo tä, Cristo a na makö hapalo nö, <Kawanö samakö pi topapalama wi ĩ tänö samakö ösi pi makokapalama lätioö> ĩ na pö kuu! Makö höla mai, makö noimasoö, makö pi topapalo sinomoö, ĩ na makö kuationö, Cristo anö makö nakalö nö, makö kokapalöma. Makö kokapalöma, satehe epö makö maaki, samii makö kupasoma. Teusö a na, <Aitaköö! Teusö wa totiatalo opa asawöö!> ĩ na pö pi kuu sinomoö!

16 Cristo ta topa apöle, kamakö ösi ha ĩ ta kuo totiopöö! Makö pi mosaia totiki nö, Cristo ma ta wäsä nö, makö pi hatukupaso sinomopököö! Teusö tä waheta na ama ta kule ĩ ta, Jesus Cristo ama ta, Teusö a ösi kua tolele ĩ anö ama ta totoma wi ĩ ama ta, ĩ na ama tökö a kule, ĩ ma tökö a thaa sinomopököö! ĩ ama ma tökö a thaa pola nö, <Aitaköö! Teusö wa totiatalo opatiwöö!> ĩ na makö kuutopököö!

17 Önö kutenö, ai töpö na makö hapalo tä, <Jesus pata sa tä thapo wi ĩ sa> ĩ na makö pi kuu totila nö, pö hapaloö. Makö kuati wi, ĩ tä na Jesus pata ma tä

pi mönahapamanöpököö! Jesus ma pi mönahapamanö nö, ĩ anö makö totiapala apa sinomoti manu kui, kamakö hai ĩ pö Teusö a na kamakö aiki, <Aitaköö! Wa totiatalo opatiwöö!> ĩ na pö kuu sinomoö!

<Ĩ na makö kuationö!> tä kuu wi ĩ ta

18 Pusopö pö! Cristo ma thapo salo, kamakö hai ĩ peanopö töpö a hini totiataloö!

19 Peanopö pö! Kamakö hai ĩ pusopö töpö noima totihoö! ĩ töpö peama mai, töpö totiapala apaö!

20 Ulu pö. Cristo ma thapo salo, kamakö hai ĩ pö a, pöpönö a, ĩ na töpö kui ma töpö a hini totiataloö! Kamakönö ĩ ma töpö a hini totiatalo wi, Teusö anö ĩ tä pi ipaö.

21 Pö pö! Pöpönö pö! Kamakö hai ĩ ulu töpö hĩsuma maikiö! Ma töpö hĩsumaö ha, ĩ ulu töpö ösi pi wanisala apa kuki kitäö!

22 Pata töpönö makö kalipalama sinomo pätio wi ĩ pö! Sanöma pata töpönö makö kalipalama sinomoti wi, ĩ töpö a hini totiatalo sinomoö! Kamakö aiki, <“Wa kalipalo tao opawö” ĩ na pata sa tä pi thama pia salo, ĩ a mamö tetela tä sa kalipalo opa sisaö> ĩ na pö pi kuu ti! ĩ töpö mamö teteo mi päla tä maaki, Teusö ma pi ipa salo, makö holisimo mai, pö kalipalo makokoa totioö!

23 Makö kalipalo tä, pö kasiapalo totihoö! Makö kalipaloti pola nö, ĩ na makö pi kuupöö! <Sanöma makö na sa kalipalo sisa maneö! Teusö pata tä na sa kalipalo totia kuleö!> ĩ na makö pi kuu sinomopököö!

24 ĩ na makö pi kuu nö, <Sa kalipaloti wi ĩ tä noa na ipa Jesus Cristo pata tänö sa täpäli kitäö!> ĩ na makö pi kuu! Cristo pata tä na makö kalipalo totio opati wi ĩ makö na, Cristo aiki, <Waiha ipa töpö na noa sa tä totoki kitäö!> ĩ na Cristo a kuu totioma.

25 ĩ na tä kua tä, ai töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä noa na Teusö anö ĩ töpö peama kitä. Waiha Teusö anö sanöma töpö pewö kokapalö nö, ai töpönö wanisala tä thaa noai ĩ tä noa na ĩ töpö pewö peamaö, toita tä thaa asa noai, ĩ töpö pewö na noa tä toita apii tä totoa asaki, ĩ na Teusö anö sanöma töpö pewö thama ösöho kitäö!

Colossenses 4

1 Ai ma töpö kalipalama sinomo wi ĩ pata pö! ĩ töpö peama mai, töpö kalipalama makokoa totihoö! ĩ ma töpö kalipalamati pola nö, <Hi tä hētu hamö pata tä kupoli, ĩ anö sa simöa sinomo hōtötio wi ĩ sa> ĩ na makö pi kuupökö.

<Teusö a na makö hapalo mapo maapöö!>

2 Teusö a na makö hapalo sinomoö! Teusö a na makö hapalo pola nö, makö pi mosaia totiki nö, Teusö a na, <Aitaköö! Wa totiatalo opatiwöö!> ĩ na makö kuu!

3 Teusö a na makö hapalo nö, samakö a wäsä naio nö, <Teusö ai. Paulo anö kawa kai a wäsä hoka apapö, ĩ tä totoköö! Sutu ha Cristo ta wäsä paio maa noai, huki Paulo anö ĩ ta wäsäpö, ĩ tä totoa naikiö!> ĩ na Teusö a na ĩ na makö kuu! Paulo sanö Cristo sa ta wäsati ha, hi a sai päka lototoa wi, ĩ a sai ösi ha ai töpönö sa ökapalö nö, sa titiköma, hisa ha sa ökama titia soa kuleö!

4 Önö kutenö, Teusö a na wa hapalo nö, <Paulo anö Cristo ta wäsä hoka kööpö, ĩ tä totoköö! Wa tä totokö nö, Paulo anö ta wäsä makoka apa wi, ĩ tä totoköö!> ĩ na makö kuu! Cristo sa ta wäsä makoka apati wi, Teusö anö ĩ tä pi ipa kutenö, ĩ na makö kuupököö!

5 Cristo a thapo mai, ĩ töpö na makö kua naia salo, makö pi mosaiki nö, pö kua naikiö! ĩ na makö kua naitio nö, kamakö aiki, <Huki hi töpö na Cristo sa ta wäsäpö, tä kupo häto kimatiö! Huki sa ta wäsä totiopököö!> ĩ na pö pi kuu totihoö!

6 ĩ na makö pi kuu nö, ai töpö na makö hapalo salo, pö hapalo wanisala tihöö! Toitai pö hapalo makokoa sisaöö! Nii tä na mötati wa tä kemaköma, ai töpönö ĩ tä oalö nö, <Ĩ nii tä mötati toita apö. Tä toita apö> ĩ na töpö kuu. ĩ na töpö kuu kua wi na, makö hapalo wi ai töpönö ĩ ta hini nö, <Ĩ ta topa apa> ĩ na ma töpö pi thamapököö! Makö hapalo wi ĩ tä na ai ma töpö pi topapalama apapököö! Kamakö na ai töpönö tä hini pi topa tä, <Ĩ naköö! ĩ naköö! ĩ naköö!> pö kuu makokoa mosaia totioö!

Paulo a hai ĩ noi töpö

7 ĩ na tä kua tä, kamakö na Síkiku a waloikitö nö, sa kuati wi ĩ ta wäsä taso kitä. Síkiku anö Jesus Cristo a thapo naio wi ĩ a. ĩ sa pi ipaö. Jesus pata tä na ĩ a kalipalo makoka apa naioö. ĩ a solo samakö kalipalo sinomoö.

8 Síkiku anö makö pi lotetea totia kopamanöpö, kamakö na ĩ sa simöpa pia kule. Samakö kuati pole, ĩ anö ĩ ta wäsä taso kitä.

9 Onésimo sa simöpa naio pia kule. Kamakö hai, ĩ ai a. Onésimo anö Cristo a thapo naio wi ĩ a. ĩ a monimo mai, a noimo soatioö. ĩ sama pi ipa naioö. ĩ a, Síkiku a, ĩ na kilii, kamakö na ĩ töpö waloikitö nö, hisa ha samakö kuati pole, ĩ tä pewö a wäsä kitä.

10 Titita wi ĩ a sai ha sa titile, ĩ a sai ha Atisötaku a titia naia kule. Kolososö tili makö na Atisötaku aiki, <Makö topa kule?> ĩ na a kuu kule. ĩ na Pahanapé a hai ĩ soli Marcos a kuu naia kule. Kamakö na Marcos sa wäsä waikioma maaki, huki sa wäsä kota kule. <Kamakö na Marcos a huu tä, ma totiapalaö!> ĩ na sa kuu kota kuleö!

11 Josué a, ĩ Jusötu a hilo kua naine, ĩ aiki, <Makö topa kule?> ĩ na kamakö na ĩ a kuu naia kule. Atisötaku a, Marcos a, Jusötu a, ĩ na töpö kui töpö hai, ĩ juteu töpö. Jesus a thapo wi ĩ töpö pewö. Sanöma makö na Teusö a kaikanamo totiopö, ĩ sama tä walomaki pia salo, ĩ töpö solo samakö kalipaloti

kule. Kamisa na ai juteu töpö kalipalo naio maama. Atisötaku a, Marcos a, Jusötu a, ĩ na kilii töpönö sa pasiliapala apa soa sisatioö.

12 Epapötaasö aiki, <Makö topa kule?> ĩ na ĩ a kuu naia kule. Kamakö hai, ĩ ai a naiwö. Jesus Cristo a na a kalipalo sinomo wi ĩ a. Teusö a na a hapalo nö, pe epii kamakö a wäsä sinomoö. A hapalo nö, <Teusö ai. Kolososö tili töpö pi loteteapalamaö! ĩ töpö ösi pata totipamanöö! Wa tä thama pi topa apa wi, ĩ töpönö ĩ tä thama totio opa wi, ĩ tä totoköö!> ĩ na Teusö a na ĩ na Epapötaasö a kuu sinomoö.

13 <Ĩ anö, kamakö, laosiséia tili töpö, ietápolisö tili töpö, ĩ na makö kui makö pewö pasilipo pi topa salo, a kasiapalo opati kule> ĩ na kamakö na sa kuu kule.

14 Lucas anö töpö ononopama sinomo wi, ĩ sama pi ipa wi ĩ a, Temasö a, ĩ na töpö kui töpö aiki naiwö, <Makö topa kule?> ĩ na ĩ töpö kuu naia kule.

15 Laosiséia tili töpönö Jesus a thapo wi ĩ töpö, Nĭpasoma a, Nĭpasoma a sai pö ha Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na makö hapalo nö, <“Makö topa kule?” Paulo a kuu kuleö!> ĩ na pö kuu!

16 Hi waheta ma tä möö nö, ma tä kateha waikio noai ha, laosiséia tili töpönö Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpönö hi waheta tä möö nömöopö, ĩ töpö na ĩ tä simöa tolea nömönöö! ĩ na tä kua tä, laosiséia tili töpö na waheta sa tä simönö noai, kamakö na ĩ töpönö ĩ tä waheta simöa tolea nömöo piale, ĩ ma tä möö nömöö!

17 Akipu a na kamakö aiki, <“Ĩ na kamisa na ĩ na a kalipalo kua totihoö!” ĩ na Teusö anö wa noa thaa noai, ĩ na a kalipalo kua totihoö!> ĩ na makö kuu!

18 Kamisa ami sainö hi sa tä säöka totio pia kule: <Makö topa kule?> ĩ na Paulo sa kuu kuleö! Titita wi, ĩ a sai ha sa titile, ĩ tä na pö pi motöo tihöö! Teusö a na sa hapalo nö, <Kolososö tili töpö totiapala totihoö!> ĩ na sa kuu kule.

1 Tessalonicenses

1 Tessalonicenses 1

¹ Paulo sa, Silas a, Timóteo a, ĩ na samakö kui samakönö kamakö na hi waheta sama tä simöpali ke. Mi ha, Tesalônika tä uli ha makö kokamo sinomo wi, ĩ makö na hi waheta sama tä simöpali ke. Kamakö hai ĩ pö Teusö anö makö thapo wi, ĩ makö na. Jesus Cristo Kaikana tänö makö thapo naine, ĩ makö na hi waheta sama tä simöpali ke. ĩ na samakö pi kuu kule. <Kamakö hai ĩ pö Teusö a, Jesus Cristo Kaikana tä, ĩ na killi töpönö makö nö toa apapököö! Makö pi mönahapalama apapöö!> ĩ na samakö pi kuu kule.

Tesalônika tili töpö kasiapalo opa noai ĩ ta

² Kamisamakönö makö a kateha sinomoö. Teusö a na makö a kateha sinomoö. Makö a kateha tä, <Aitaköö! ĩ töpö totiatalo opa sai taköö!> Teusö a na samakö kuu sinomoö.

³ Kuu sinomo nö, <Hapa. Tesalônika tili töpö aiki, “Jesus a pitili” ĩ na ĩ töpö pi kuu salo, ĩ töpö kasiapalo opa thaliö! ĩ töpönö wa pi ipa salo, töpö kalipalo opa nö, ai töpö totiapala sinomo thaliö!> ĩ na Teusö a na samakö kuu nö, <“Jesus Cristo Kaikana tä huu kōo kitäö!” ĩ na tesalônika tili töpö pi kuu salo, wa hosa mai kitäö!> Teusö a na ĩ na samakö kuu sinomoö.

⁴ Ipa pö! Teusö anö makö pi ipaö. Kama hai ĩ pelupö makö thapali pia salo, makö saia totilöma.

⁵ Ōsi topapalama sinomo wi, ĩ sama ta wäsä nö, samakö kuu päo maama. Teusö a ōsi kua tolele, ĩ anö samakö pi hatukupamanöma kutenö, <Pitili ta> samakö pi kuu totioma. ĩ na samakö pi kuu salo, sama ta wäsä totio kipili. Sama ta wäsä tä, kamakö ōsi na Teusö a ōsi kua tolele, ĩ a kalipalo opama. <Jesus a thapo wi, ĩ na ĩ töpö hole kuati ta o> ĩ na makö pi thama pia salo, kamakö na samakö hamamo tä, toitai samakö huu ha,

⁶ kamakönö samakö uöma thali. Jesus Kaikana ma uöma naio thali. Sama ta wäsäpili, ĩ ma ta hininöma kutenö, ai töpönö makö peama apama maaki, Teusö a ōsi kua tolele, ĩ anö makö pi mönahapamanöma.

⁷ ĩ na makö kuama kutenö, ai töpö aiki, <ĩ na ĩ töpö kua kuati wi na, ĩ na sa kua kua naitiopököö!> ĩ na ai ma töpö pi thamama thali. Masetônia tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö kule ĩ töpö, Akaia tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö kua hōtöle ĩ töpö, ĩ na töpö kui ma töpö pi thamama thali.

⁸ Makö kule, ĩ tä uli ha Jesus ta palasoma. Masetônia tili töpö, akaia tili töpö, ĩ na töpö kui töpö na Jesus ta hinia paukua sisa maama. ĩ tä uli pewö hamö, Jesus ma thapo wi, ĩ ta hinia paukua naia soalöma. Jesus ta hinia paukua waikilöma kutenö, <ĩ töpö na sama ta wäsä nököö!> samakö pi kuu mane.

⁹ Kamisamakö na masetônia tili töpö, akaia tili töpö, ĩ na töpö kui töpö pewö hapalo nö, <Paulo a hamamo tä, tesalônika tili töpö pi mönaha apa salo, ĩ

töpönö Paulo a noiapala apa läoma thaliö!> ĩ na töpö kuu thali. ĩ na töpö kuu nö, <Tsalônika tili töpönö hii ti ukutupö, söpala ösökö ukutupö, ĩ na tökö ukutupö kui tökö ukutupö na töpö noamamo sinomoti noai, ĩ tökö ukutöpö a hosalehe nö, Teusö a täa nömöananöma thaliö! Teusö a temii, a pitilii, ĩ a na ĩ töpö kalipalo pi topa apa sisa thaliö!> ĩ na töpö pewö kuu thali.

10 ĩ na töpö kuu nö, <“Hi tä hētu ha Teusö a hai ĩ pelupö a kupoli, hisimö ĩ a huu kota pia lasoi, ĩ sama walo taa soatia kuleö! Teusö a hai ĩ pelupö Jesus a hai, ĩ a noma totisoma maaki, pö anö a temöa komanöma. Sanöma makö pewö wanisala wi, ĩ tä na Teusö a hīsolo nö, makö peama piale, ĩ tä na Jesus anö makö noamaö” ĩ na tsalônika tili töpö kuu thaliö!> ĩ na töpö pewö kuu thali.

1 Tessalonicenses 2

Tsalônika tili töpö na Paulo a kalipaloti noai ĩ ta

1 Ipa pö! Kamakö na samakö hamamo nö, samakö kuo pätio maapili. ĩ ma tä taö waikia kule.

2 Kamakö na samakö hamamo paio mi tä, Hiliposö tä uli ha samakö peama apatima. Samakö wasiama noai ĩ ma tä taö waikia kule. Samakö wasiama apatima maaki, Teusö anö samakö kili mapamanöma kutenö, kamakö na sama ta wäsä pi topa apa kipili. Teusö anö töpö pi topapalama wi, ĩ sama ta wäsä kili maama. ĩ sama ta wäsä kili mi ha, ai töpönö samakö wanipo opama maaki, kamakö na Teusö sama ta wäsä kili maama.

3 Ai töpönö samakö mönama pasila tä kuno mai, samakö pi hatuku upii samakönö Teusö sama ta wäsätii. Samakö pi hatuka apa salo, <ĩ naköö! ĩ na makö kuapöö!> ĩ na samakö kuu. <Hiopö sa tä thaa pi topa salo, ĩ töpö na sa hamamo nö, Teusö sa ta wäsäa päo pia kule> ĩ na samakö pi kuu mi. Samakö wäo nö, makö mönama mi ipö.

4 Teusö anö samakö wapa paio nö, <Awai. Makö pitilimo opa kutenö, ĩ töpö na Jesus ma ta wäsä sinomopököö!> ĩ na Teusö a pi kuu salo, ĩ sama ta wäsäti kule. Jesus sa ta wäsä makokaö ha, <Aitaköö! ĩ ta topa apöle> ĩ na ai töpö pi kuu mi päla tä maaki, <Aitaköö!> ĩ na Teusö a pi kuu pasioö ha, Jesus sama ta wäsä makoka apaö. Samakö ösi pi kuu wi, ĩ tä na Teusö a pi tapotia kutenö, Teusö sama pi mönahapama pi topa sisaö.

5 Kamakö na samakö hapalo tä, makö mönama maapili. ĩ ma tä taö waikia. <Wani tä na sa pi wasiso opa päo salo, Teusö sa kai a wäsä päopököö!> ĩ na samakö pi kuu maapili. Teusö anö ĩ tä taö.

6 <Cristo sama ta wäsäö ha, “Ta wäsä wi ĩ töpö topa apa asaö” ĩ na tsalônika tili töpö kuupököö! Ai töpö kuu naiopököö!> ĩ na samakö pi kuu maapili. <Ta wäsä wi ĩ töpö topa apa asaö> sama ta kuu hini pi topa pola nö kuno mai, kamakö na Cristo sama ta wäsä kipili. <Cristo anö sa simönö wi ĩ sa kutenö, ai sa töpö simöapöö!> ĩ na samakö pi kuu maapili.

7 Samakö lalupalo mai, makö totiapala kipili. Pöpönö anö ulu tä wai totiapala kua wi na, ĩ na kamisamakönö makö totiapala thama hõttöo kipili.

8 Makö pi ipa kuki kipili. Makö pi ipa kuköma kutenö, ĩ na samakö pi kuuma: <Tesalônika tili töpö na Teusö sa ta wäsä nö, sa hapalo sisa mai kitäö! ĩ töpö na sa kutiki nö, sa töpö pasilipotipököö!> ĩ na samakö pi kuuma.

9 Ipa pö! Samakö kalipaloö ha, samakö motapo opapili, ĩ ma tä taö soale kitä. Teusö sama ta wäsä tä, kamakö na wani sama tä sua wani ipö salo, wakalai ha samakö kalipaloö, mumai ha samakö kalipaloö, ĩ na samakö kalipalo kua nö, tiko töpö na sitipa sama kökö sua pasio kipili.

10 Jesus ma thapo wi ĩ makö na samakö wanisalatalo maa kipili. Samakö topa apa kipili. Samakö topa apa salo, kamakönö samakö kateha nö, <Ĩ töpö tomöpo mi> ĩ na makö kuu maama. ĩ na Teusö a kuu hõttöo maama.

11 Kama hai ulu töpö na põ a hapalo kua wi na, ĩ na kamakö na samakö hapalo kua hõttöo kipili. ĩ ma tä taö waikia. <Makö õsi wanisalatalo mai, pö pi topapalo totihoö!> ĩ na samakö kuu hätäpo kipili. <Ĩ na makö kua totiatalopököö!> samakö ku upa kipili.

12 <A toita apii, a wakala apii, ĩ a kaikanamoti wi, ĩ hamö makö kuo naio soatiopö, Teusö anö makö naka kule. Makö naka manu kule, Teusö a kua kuati wi na, ĩ na makö kua kua hõttötiopököö!> samakö ku upa kipili nökö.

13 ĩ na tä kua tä, Teusö anö ta wäsä noai, ĩ sama ta wäsä toleapili, ĩ ma ta hininö nö, ma ta tälö nö, <Sanöma tä kuu päo wi, ĩ ta> makö pi kuu maama. <Teusö a kai a matatä> ĩ na makö pi kuu totio opa kipili. ĩ na makö pi kuuma kutenö, <Aitaköö!> Teusö a na ĩ na samakö kutii. Sama ta wäsäpili, ĩ pitili ta. ĩ Teusö a kai a. Jesus ma thapo wi ĩ makö õsi na ĩ Teusö a kai a kalipalo totioö.

14 Ipa pö. Jutéia tä uli kulati ha Jesus Cristo a thapo wi töpö Teusömo sinomo wi, ĩ ma töpö uöma haio kuköma. Juteu töpönö ĩ töpö peama kua noai na, ĩ na au ai töpönö makö peama thama kua hõttöoma.

15-16 Juteu töpönö Jesus Kaikana a säpamanömae. Teusö a kai a wäsä sinomo noai, ĩ töpö säa naipalöma. Kamisamakö peama nö, samakö sasupalöma. ĩ töpönö Teusö a pi hĩsuhapalamati kule. Teusö anö ai tiko töpö totipali wi, ĩ na sama töpö thapamani pia salo, samakö wäo pia tä, ĩ juteu töpö waninö samakö wasu sinomo thali. ĩ töpönö töpö pewö wanipo totio noa. ĩ juteu töpö hiopöa satimo opati manu kule, huki Teusö anö ĩ töpö peama totio hõttöoma.

Tesalônika tili töpö na Paulo a hamamo pi topa noai ĩ ta

17 Ipa pö! Kamakö na samakö hamamo tä, juteu töpö waninö samakö sasupalöma maaki, kamakö na samakö pi soka maama. Makö pi ipa salo, <Tetepo mai ha tesalônika tili töpö na makö noimo kōo haimonöpököö!> ĩ na samakö kupaloma.

18 <Ī töpö na makö hamamo koonöpö> samakö kuuma. Ī na Paulo sa kutima. Ī na sa kutima maaki, Sai tä sai patanö samakö wasuma.

19 <Jesus Kaikana a huu kota tä, kamakö, tesalônika tili töpö, ĩ na kilii, Jesus a na makö kua naiköpököö!> ĩ na samakö pi kutii. Makö kua naiki ha, makö taa pia salo. Ī tä, kamakö na samakö pi mönaha apa kitä. <Tesalônika tili töpö na sama ta wäsäma salo, huki Teusö sai pö ha ĩ töpö kua naia kuleö!> ĩ na samakö pi kuu kitäö!

20 Kamakönö samakö pi topapalama wi ĩ makö. Samakö pi mönahapamani wi ĩ makö.

1 Tessalonicenses 3

1-2 Ī na tä kua tä, makö pi ipa salo, samakö pi honipo opama. <Wi na tesalônika tili töpö kua totia kule?> samakö pi kuu nö, kamakö na ipa Timóteo sama simönöma. Teusö a na a kalipalo sinomo nö, Cristo ta topa apöle ĩ ta wäsä sinomo wi, ĩ a. Ī sama simönöma. <A hulolöö! Hisa ha, Ateenasö tä uli ha samakö kuo haitiököö!> ĩ na samakö kuuma. Ī na samakö kuu nö, <Ī töpö ösi lotetepamanö nö, “Jesus a pitili’ ĩ na pö pi kuu satimoö!” ĩ na wa kuu!> ĩ na samakö kuu nö,

3 <“Makö peama tä, pö pi wanisalatalo tihöö!” ĩ na wa kuu!> ĩ na samakö kuu nö, kamakö na Timóteo sama simönöma. <Jesus a thapo wi, ai tiko töpönö ĩ töpö peama kitä> tä kuu wi, ĩ ma ta taö waikia kule.

4 Kamakö na samakö hamamo tä, <Ai tiko töpönö makö peama kitäö!> samakö kuu paio kipili. Samakö kuupili, ĩ ta kuo toleo totiatalo opaalöma.

5 Önö kutenö, <Wi na tesalônika tili töpö kua totia kuno mai?> sa kuu nö, <Töpö möa kōakötöö!> sa kuuma. <Sai tä sai patanö sanöma töpö wapa sinomo wi, ĩ a waninö töpö wapa hātomaö!> sa kuu nö, <Töpö wapaö ha, “Jesus a pitili” töpö pi kuu maa hātopasomaö!> sa pi kuuma. <Ī töpö na pe epii sa kalipaloma maaki, “Jesus a pitili” ĩ na töpö pi kuu maa hātopasomaköö!> ĩ na sa pi ku upama. Ī na sa pi ku upa salo, kamakö na Timóteo sa simönöma.

6 Huki ĩ a waloa kōkō solöma. A waloa koiki nö, <“Jesus a pitili” ĩ na töpö pi kuu soa thaliö! Ī töpö noimaso soa thaliö!> a kuu kipili. <“Paulo a, Silas a, ĩ na töpö kui sama töpö pi ipa thaliö!” ĩ na ĩ töpö kuu thaliö! Ī ma töpö möö pi topa kua kōo wi na, ĩ na ĩ töpönö makö möö kōo pi topa kōo hōtöo thaliö!> ĩ na Timóteo a kuu kipili.

7 Ipa pö! Timóteo a kuupili, ĩ sama ta hininö nö, kamakö na samakö pi topa kule. Samakö honimo opaö, samakö pepalo opaö, ĩ na samakö kuati kule maaki, <Jesus a pitili> ĩ na makö pi kuu soatia kutenö, samakö pi topa kule.

8 Jesus a Kaikana na makö mamö teteo satimo opaö ha, samakö pi topa kule.

- ⁹ Kamakö na samakö pi mönaha apa salo, Teusö a na samakö hapalo nö, <Aitaköö! Ī töpö topa apaö ha, samakö pi mönaha apa kuleö!> samakö kuu kule.
- ¹⁰ Wakalai ha Teusö a na samakö hapaloö, mumai ha samakö hapalo hõtöa, ĩ na Teusö a na samakö hapalo kua nö, <Teusö ai! “Jesus a na ĩ töpö mamotea hãwãa hãtole kitãö!” samakö pi kuu salo, ĩ sama töpö möö koo wi, ĩ tä thapalöö! Ī sama töpö möö nö, “Jesus a na makö mamote teteki nö, makö kua totiopöö!” ĩ na sa kuu pia salo!> ĩ na Teusö a na samakö kuu kule.
- ¹¹ Ipa hao Teusö a, Jesus Kaikana a, ĩ na töpö kui töpönö kamakö na samakö simönöpöö! <Sai tä sai pata wasulö nö, tesalônika tili töpö na samakö simöa haitalöö!> ĩ na Teusö a na ĩ na samakö kuu kule.
- ¹² Kamisamakönö makö pi ipa kua wi na, ĩ na makö pipaso kuaalö wi, ĩ na Kaikana tänö ĩ na makö thamapöö! Ai ma töpö pewö pi ipaalö wi, ĩ na Teusö anö ĩ makö thamanöpököö!
- ¹³ Ī na makö thama nö, makö ösi lotetepamanöpö. Makö ösi lotetepamanö nö, <Makö topa apa noa. Makö tomöpo mi maa noa> ĩ na ipa hao Teusö a kuu kitã. Jesus Kaikana a huu koo tä, kama hai ĩ töpö toita apii ĩ töpö kai huu koo tä, ĩ na kamakö na ĩ na Teusö a kuu kitã.

1 Tessalonicenses 4

Teusö ma pi mönaha totiatalamapököö!

- ¹ Ipa pö! Ī na samakö kuu nömöo pia kule. Kamisamakönö makö pi hatukupama tä, <Ī na makö kuapököö! Ī na makö kuaö ha, Teusö ma pi mönaha totiatalama kitãö!> samakö kuti kipili. Samakö kuti ha, <Awai. Ī na samakö kua kitãö!> makö kuu nö, ĩ na makö kua waikia kule maaki, <Ī na makö kua totiopöö!> ĩ na samakö kuu koo kule. <Teusö ma pi mönaha totiatalamapöö!> samakö kuu kule.
- ² Jesus Kaikana tänö samakö simöpalöma salo, <Ī naköö! Ī na makö kuapöö!> samakö kuti kipili. Samakö kutipili, ĩ ma ta taö öpa soa.
- ³ Teusö aiki, <Hiopö wa tä thaa mai, a kua totikiö! A pi mosawikiö! Tiko tä suö na wa sapãko pola nö kuno mai, au husopö a na wa mamote tetee makoka sisaki nö, a kuaö!> ĩ na kamakö na Teusö a kuu.
- ⁴⁻⁵ Jesus a thapo mai, ĩ töpönö Teusö a tai mi kutenö, tiko tä suö na töpö mamote teteo pi topa apa nö, töpö mamoma kua wi na, ĩ na pö kua tihöö! Wa pi hatukuiki nö, wa kuiki nö, wa husopö mai maaki, tiko tä suö na a mamote päatalo ti! <Naiö!> a pi kuu totihoö! Ī na wa kua totio kuköma, hiopö wa tä thaa mai kitã. Hiopö wa tä thaa mi ha, <Ī a wani totiatalo opaö> ĩ na Teusö a kuu kitã. <Ī a wani topa apaö> ĩ na wa noa thamo kuki kitã.

6 Ai tiko tä suö na a thomömo häto tihöö! Ai tä na a salia tihöö! Wa salia apa wi, Jesus Kaikana tänö wa peama kuki kitä. Ī na kamisamakönö makö noa thaa waikio kipili nökö.

7 Teusö anö makö naka pola nö, <Hiopö tä thaa tikiliapaloö!> a kuuma ta o? <Toitai makö kupalotipöö!> ĩ na Teusö a kuu pasioma.

8 Ī na tä kuaö ha, samakö kuuhe, ĩ wa ta hini mi tä, sanöma wa tä kai peama mai, Teusö wa kai peama pasioö. Teusö a ösi kua tolele, Teusö anö kawa na ĩ a ösi totoma wi, ĩ Teusö ma kai peama pasioö.

9 Ipa pö. <Makö noimaso totihoö!> ĩ na hi waheta tä na samakö kuu mai kitä. Teusö anö makö pi hatukua waikipamanöma kutenö, <Makö noimaso totiopöö!> makö kuu waikia kule.

10 Ī na makö kuu nö, kamakö uli pö ha, ĩ Masetônia tä uli pewö hamö töpö pilio wi, ĩ töpö na makö noimo waikia kule. Ipa pö! <Makö noimo waikia kule maaki, pe epii makö noimo satiapököö!> ĩ na samakö ku upaö.

11 <“Sa hapalo opa mai kitäö! Sa höla mai, sa ösi okei, sa kutio kitäö!” ĩ na makö pi kuupököö! “Sa hapalo tikiliapalo mai kitäö! Ai töpö sai pö ha sa lisio soa päatalo mai kitä” makö pi kuupököö! “Sa moimo mai, sa kalipalo totio kitäö!” makö pi kuupököö!> ĩ na samakö kuupili, ĩ samakö kuu kōa kule.

12 Wa höla mai, wa hapalo tikiliapalo mai, wa moimo mai, wa kuaö ha, ai töpö aiki, <Ī a totiatalo opaö> ĩ na wa noa thamo kuki kitä. Wa kalipalo ote epö salo, ai töpö na nii wa tä naka sinomo mai kitä.

Hi masita tä uli ha Jesus a huu kōo piale ĩ ta

13 Ipa pö! Nomawö töpö na makö pi hatukupama pia kule. Ai tä nomasoö ha, ai töpö pi honipo opaö. <Jesus a huu kōa tä, Jesus a na ĩ a kua naiki kitäö!> töpö kuu tai mi salo, pe epii ĩ töpö pi honipo opaö. Ī töpö pi honipo kua wi na, ĩ na makö pi honipo kua maapököö!

14 Pi naka. <“Jesus a noma totisoma maaki, a temöa konasoma” tä kuu wi, ĩ pitili ta> ĩ na makö pewö kuu. Ī na makö kuu nö, <“Jesus a pitili” töpö pi kuu totio noai, ĩ töpö nomaso noai, Teusö anö ĩ töpö, Jesus a, ĩ na töpö kui töpö kai huu kōo kitä> ĩ na makö pewö kuu hōtöoö.

15 Sa kuu piale, ĩ Jesus Kaikana a kai thaliö! Pi naka. Jesus Kaikana a huu kōa tä, töpö noma waikiso noai, ĩ töpö na kamakö temöo pasi soai, ĩ makö palupo mai kitä.

16 Āju pata tänö ai āju töpö simöa sinomo wi, lope epii ĩ a pata komö nö, <Pei. Hukikiö!> a pata kuu ha, ĩ tä soatawö Teusö a hai ĩ hola wi tä hola wi, Teusö anö ĩ ta hinimoma totio kitä. Ī na tä kua tä, hi tä hētu hamö Jesus Kaikana a kulali, ĩ a ithoa konaso kitä. Ī tä Cristo a thapo noai, ĩ töpö nomawö hokōa paipasoö,

17 Ī tā noa ha, temö temö makö sai hoköa nömöpasoo, ĩ na tā kua tā, töpö hoköa paipaso noai, ĩ töpö solo, ilasi tā pata kulali hamö makö ösölo nö, Cristo Kaikana tā na makö waloo läkö laso kitä. Makö waloo läkilö nö, ĩ a na makö kuo soatio kitä.

18 Önö kutenö, sa ta wäsähe, ĩ ma ta wäsä tolea nö, makö pi mönaha hētupasopököo!

1 Tessalonicenses 5

1 Ipa pö! <Wi na tā kuto tā Kaikana tā pata huu kota pia salo?> ai töpö kuu kule maaki, <Waheta tā na kamakö na ĩ sa ta wäsöpökö> sa pi kuu mane.

2 Pi naka. A wani thomömo sinomoti wi, ĩ a wani waloo kua soa pätakö solö wi na, ĩ na Kaikana tā pata waloo kua kua hōtöa soa pätakö solö kitäo! <Huki hisa ha ai tā thomömo pia kuleö!> ĩ na wa pi kuu pola tā kuno mai, pi moti ipii wa kutia tā, mumai ha a wani thomömo kua wi na, ĩ na tā kua kitä. <Huki Jesus a huu kota pia kuleö!> töpö pi kuu pola tā kuno mai, töpö pi moti ipii töpö kutia tā, a huu kota kitä. Sa ta wäsähe, ĩ ma tā taö waikia.

3 Jesus a thapo mai, ĩ töpö aiki, <Makö topa soatia. Wasu töpö mi> ĩ na töpö kuu tā, töpö waniapaso kitä. Suö tā pea wani ipö sai maaki, kama hai ĩ ulu a wasu kuköma, a pea apaö. Suö tā pea kua wi na, ĩ na ĩ töpö kua hōtöo kitä. Töpö waniapamo wani ipö sai maaki, töpö wania totipaso kitä. Töpö waniapa piale, ĩ tänö töpö toköma mai kitä.

4 Ipa pö! Ī na kamakö kua pasio mai kitä. Makö pi hatuka apa salo, mumi mumi tā na makö kuo mai, makö pi motöo mai, makö pi hatuka apa tā, Jesus a waloki kitä. Thomömo sinomo wi ĩ a wani waloo kuki wi na, ĩ na kamakö na ĩ na Jesus a walo kua pasio mai kitä. Jesus a walo tā, <Wi na takö?> ĩ na makö kuu pasio mai kitä.

5 Makö pi hatuka apa salo, wakala apa pa makö kua pasia. Mumi mumi tā na makö kua pasio mi.

6 Önö kutenö, töpö mia tā, töpö pi motöa kua wi na, ĩ na pö kua ti! Ai tiko töpö pi motöa kua wi na, ĩ na pö pi motöa kua naio tihöo! Pö naa heteha totikiö! Pö mio tihöo! Pö pi hatukukiö! Pö pi tapomo totioö!

7 Mumai ha töpö mio halutii. Mumai ha tuu wasui tuu ha töpö polemo halutii.

8 Kamakö pewö hai, wakala tā na kamakö pewö kua pasia salo, makö pi tapomo isi waniho mai, pö pi tapomo makoka totia pasikiö! <Jesus a pitili> ĩ na makö pi kuu mosaio pasiopököo! <Wanisala sama tā thaa wi, sai ta patanö ĩ na sa thama matimö> makö pi kuu nö, Jesus a na makö mamö teteo pasio totiopököo! Makö noimaso pasiopököo! Jesus Cristo anö makö totipama kōo piale, ĩ ma tā tapököo! Ī na makö kua kuköma, Sai tā sai patanö makö namo keo kule maaki, makö utitipama mai kitä.

⁹ Teusö anö makö sailönö, <Sa hĩsolo nö, ĩ sa töpö peamapö> ĩ na Teusö a pi kuu pola nö kuno mai. Teusö anö Jesus Cristo Kaikana tä na makö täapama kōo pia salo, makö sailöma.

¹⁰ Makö täa koni pia salo, Jesus a säpamonasoma. ĩ Jesus a na makö kupalo naitio kōopö, a säpamonasoma. A huu kōa tä, temö temö makö, töpö nomapo noai ĩ töpö, ĩ na makö kui, Jesus a na ĩ makö kupalo naitio kōo kuki kitä.

¹¹ Önö kutenö, ai ma töpö pi topapalamaö, ai ma töpö pasilipoö, ĩ na makö kua kua thali na, ĩ na ma töpö thama soatiopököo!

Paulo anö tesalōnika tili töpö noa thaa noai ĩ ta

¹²⁻¹³ Ipa pö. Kamakö na Teusö a kai a kateha kasiapaloö, makö pi hatukupamani, makö noa thaa sinomoö, ĩ na töpö kua wi, ĩ ma töpö kai a hini totiataloö! Kamakö na ĩ töpö kasiapalo kutenö, ĩ ma töpö pi ipa nö, <Ĩ töpö topa apaö> ĩ na pö pi kuu totihoö! Makö wanihaso mai, pö noimaso totihoö!

¹⁴ Ipa pö. Töpö kalipalo wani ipii, ĩ töpö na, <Pö kalipaloö! Makö moimo maiki> ĩ na makö kuu! Ai töpö kili sinomo wi, ĩ ma töpö kili mapamanöö! Ai töpö utiti ipii, ĩ ma töpö pasilipalöö! Sa töpö katehahe, ĩ töpö na makö pi tapomo nö, <Päla. ĩ sa töpö pasilipa wani ipö saiö!> pö pi kuu soatalo ti! ĩ ma töpö pasilipa soatiopököo!

¹⁵ Kawa na ai tä waninö wanisala tä thama kua noai na, ĩ na ĩ a wani na ĩ na a kua nomöho hōtöo tihöo! Jesus a thapo wi ĩ ma töpö totiapala sinomoö, Jesus a thapo mai ĩ ma töpö totiapala sinomo naioö, ĩ na makö kuatipököo!

¹⁶⁻¹⁸ Jesus a hai, ĩ ai makö kutenö, ĩ na Teusö a pi kuu: <Makö pi mönaha soatiopöo!> a pi kuu. <Kamisa na makö hapalo sinomopököo!> Teusö a pi kuu. <Ĩ tä wakala pewö hamö, “Aitaköö! Teusö a totiatalo opaöo!” ĩ na pö kuu totihoö!> ĩ na Teusö a pi kuu.

¹⁹ ĩ na tä kua tä, Teusö a ösi kua tolele ĩ a kalipaloti tä, a kalipalo mapama kōo läo maikiö!

²⁰ Ai tä aiki, <Kamisa na Teusö a hapalo ke. ĩ na Teusö a kuu ke> ai tä kuu ha, ĩ ta hosa soato ti! <Ĩ Teusö ta mai kitä> ĩ na pö pi kuu soato ti!

²¹ Pö sōmōka taa paiköo! Makö sōmōka taa paiki nö, <Ĩ ta kuu wi, ĩ ta wanisala hātoa. ĩ ta topa hātoa> ĩ na pö pi kuu totihoö! ĩ ma tä pewö wapa paio nö, ta topa apöle ĩ ma ta tälöo!

²² Tä wanisalale, ĩ tä pewö na, <Päläo!> pö kuu soataloö!

²³ Teusö anö makö pi topapalama sinomo wi, ĩ anö makö ösi pewö salupa totiopököo! Pili makö ösi, pili makö sai, ĩ na makö kui, Teusö anö makö umapo nö, makö hiopöati wi ĩ tä pewö maa totipamanöpöo! Kamakö hai ĩ Jesus Cristo Kaikana tä huu kōa tä, makö hiopöa mai ha, makö kuo lätiopöo!

24 Teusö anö makö naka noai, ĩ anö makö mönama mai kitä. Makö nakalö nö, <Makö õsi hiopö maa totipamani pia salo> Teusö a kuuma kutenö, makö õsi hiopö maa totipamani kitäö!

25 Ipa pö. Teusö a na makö hapalo nö, samakö a wäsäö!

26 Mi ha, Jesus a thapo wi ĩ töpö pewö na, <Paulo anö makö pi ipa thaliö!> ĩ na makö kuu!

27 <Hi waheta ma tä möö nö, Jesus a thapo wi ĩ töpö na hi waheta ma ta wäsäö!> ĩ na makö noa thaa kule. <Ĩ naköö!> Kaikana tä kuu ha, ĩ na kamisanö makö noa thaa kule.

28 Jesus Cristo Kaikana tänö makö pewö totiapala totiopököö! ĩ nakö totiwöö!

2 Tessalonicenses

2 Tessalonicenses 1

1 Tesalônika tä uli ha makö pilio wi ĩ makö kokamo nö, makö Teusömo sinomo wi ĩ makö na hi waheta sama tä simöpali ke. Paulo sa, Silas a, Timóteo a, ĩ na samakö kui samakönö hi waheta sama tä simöpali ke. Kamakö pewö hai ĩ pö Teusö a, Jesus Cristo Kaikana tä, ĩ na töpö kui töpönö makö thapo wi, ĩ makö na hi waheta sama tä simöni ke.

2 Kamakö hai ĩ pö Teusö a, Jesus Cristo Kaikana tä, ĩ na töpö kui töpö na samakö hapalo nö, <Tesalônika tili töpö totiapala apaö! Töpö pi topapalamaö!> ĩ na samakö kuu.

Jesus a huu kōa tä, ai töpö peama piale ĩ ta

3 Ipa pö! <Jesus a pitili> makö pi kuu wi, ĩ tä pala kimati. Makö pewö noimaso wi ĩ tä pala naio kimati. ĩ na makö kuaö ha, <“Aitaköö! ĩ töpö topa kimati” ĩ na Teusö a na ĩ na sa kuu sinomopökö> ĩ na samakö pi kuu kuleö!

4 Teusö ma thapoö ha, ai töpönö makö peama kule maaki, Teusö a na, <Päla> makö kuu pola nö kuno mai, <Jesus a pitili> ĩ na makö pi kuu satimo opaö. ĩ na makö pi kuu satimo opaö ha, <ĩ na tesalônika tili töpö kuaö. ĩ töpö topa apa thaliö!> ĩ na samakö kuu. ĩ tä uli pewö hamö ai töpö kokamo nö, töpö Teusömo sinomo wi ĩ töpö na kamisamakönö makö a wäsä nö, <Ai töpönö tesalônika tili töpö peama apa kule maaki, “Jesus a pitili” ĩ na ĩ töpö pi kuu satimo opa thaliö! ĩ na töpö kuati wi, ĩ tä topa apa> ĩ na samakö kuu.

5 Ai töpönö makö peama apati manu kule, <Waiha Teusö anö sanöma makö pewö na tä makokama läo kitäö!> ĩ na makö pi thamaö. Huki Teusö anö makö simöa wi ĩ makö sai kutenö, ai töpönö makö peamatii. Makö peama apati kutenö, waiha Teusö aiki, <Hapo. Sa thapo wi, ĩ makö pasiwö> ĩ na kamakö na ĩ na a kuu asa kuki kitä.

6-8 Teusö a wanisala mai kitä. A pi hatuka apa. Teusö anö makö nö suli pia salo. Makö peamati noai, ĩ töpö peama hōtöo kuki kitä. ĩ töpö peama hōtöo nö, kamakö, kamisamakö, ĩ na makö pewö kui makö peati noai, ĩ tä maa kopamani kitä. Jesus Kaikana a tapamo kōa tä, ĩ na tä kua kitä. Hi tä hētu ha Jesus a kupoli, ĩ anö āju töpö lotete epii töpö kai waloiki nö, koa taka hili toita apii, ĩ taka kai waloiki nö, ai töpö peama kitä. Teusö a tai mio opa noai ĩ töpö, Jesus Kaikana a wäsä wi ĩ ta topale, ĩ ta hini maa noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Jesus anö ĩ töpö peama kitä.

9 Jesus a huu kōa tä, Jesus anö ĩ töpö peama apa nö, ĩ töpö wania totipamani kitäö! Waiha ĩ töpö totipo kota mai kitä. ĩ töpönö Jesus Kaikana a tapa kota mai kitä. Jesus a möamö lotete toita apii, ĩ töpönö ĩ a tapa pasio kota mai kitä.

10 Jesus a huu kōa tä, ĩ na tä kua kitä. Kama hai ĩ töpö ösi ausipalö noai, Jesus a na ĩ töpö kua naia tä, <Jesus a topa apa asawöö!> ĩ na ĩ töpö pewö

kupalo asa kitä. <Jesus a pitili> töpö pi kuu waikile, ĩ töpö aiki, <Jesus a topa apa nõ kilia sai!> ĩ na ĩ töpö kupalo kuki kitä. ĩ na kamakö kupalo naio kuki kitä. Kamisamakönö kamakö na Jesus sama wäsäpili, ĩ ma ta hinia totilö nõ, <Pitili ta> makö pi kuuma kutenö, <Jesus a topa apa nõ kilia sai!> makö kuu naio kitä.

11 ĩ na tä kuaö ha, kamakö hai ĩ Teusö a na makö a wäsä sinomoti nõ, <Tesimalõnika tili wa töpö nakama kutenö, wa töpö topapalöpököö!> ĩ na samakö kuu totiatalo opaö. <“Toitai samakö kuo totiopököö!” ĩ na ĩ töpö kuu manu kule, ĩ töpö topapalöö! Wa lotete epö salo, ĩ töpö topa totipalöö! “Jesus a pitili” ĩ na ĩ töpö pi kuu nõ, toitai tä thaapö, ĩ tä totoköö!> ĩ na Teusö a na ĩ na samakö kuu.

12 ĩ na Teusö anö kamakö na ĩ na ĩ tä totoa thaköma, kamakönö kamakö pewö hai ĩ Kaikana tä Jesus ma kateha nõ, <Jesus a totiatalo opaö> makö kuu kitä. ĩ na tä kua tä, Jesus aiki hõtöwö, <ĩ tesimalõnika tili töpö totiatalo opaö> ĩ na a kuu hõtöo kitä. Kamakö hai ĩ Teusö a, Jesus Cristo Kaikana tä, ĩ na kilii töpönö tesimalõnika tili makö totiapala apati kutenö, <ĩ tesimalõnika tili töpö totiatalo opaö> ĩ na Jesus a kuu kitä.

2 Tessalonicenses 2

Teusö a kai peama totio opa wi ĩ a wani

1 ĩ na tä kua tä, kamakö hai ĩ Jesus Cristo Kaikana tä huu kõo piale, ĩ sama ta wäsä pia kule. Jesus a huu kõa tä, ĩ a na makö kokamo piale, ĩ sama ta wäsä pia kule. ĩ sama ta wäsä nõ, makö noa thaa pia kule.

2 <Jesus Cristo Kaikana tä walo kõo piale, ĩ tä kolo kua totia waikia kuleö!> tä kuu wi, ĩ tä na pö pi honipo ti! Pö pi wi na takömo ti! <“Cristo kaikana tä walo kõo piale, ĩ tä kolo kua waikia kuleö!” ĩ na kamisa na ĩ na Teusö a kuu hasulua apamaö!> ĩ na ai tä kuu hātoma? ĩ na ai tänö Teusö ta wäsä nõ, ĩ na ai tä kuu hātoma? ĩ na tä kua tä, <ĩ na Paulo anö tä säököpalö nõ, “Kaikana tä walo kõo piale, ĩ tä kolo kua waikia kuleö!” ĩ na Paulo a kuu kuleö!> ĩ na ai tä kuu hātoma?

3 Naiö! ĩ na kuno maiö! Ai tänö makö mönama pia tä, pö pi hatukuiköö! Pi naka. Teusö a na töpö pi pälamö opa kuki wi, ĩ tä kupo paio mi tä, Kaikana ta pata huu kõo wi, ĩ tä walo paio mai kitä. Teusö a kai a peama totio opa wi, ĩ a wani hasulua paipaso kitä. Teusö anö a wani peama hõtöo piale, ĩ a wani. Ösi töpö pepalo opa pia wi, ĩ tä uli ha Teusö anö a wani simöpa naio piale, ĩ a wani hasulua paipaso kitä!

4 ĩ a wani aiki, <Teusö a, sai töpö, ĩ na töpö kui wa töpö thapo maikiö! ĩ töpö na wa mamö teteo mai, kamisa na a mamö tetea makokoa sisaikiö!> ĩ na ĩ a wani kuu kitä. Sanöma tä maaki, ĩ na ĩ a wani kuu kitä. Juteu töpö Teusömo sinomo wi, ĩ a sai ha a wani loiki nõ, <Ai tä hai, Teusö a kua satia mai kitä! Kamisa hai, Teusö sa waikiwöö!> ĩ na ĩ a wani kuu kitä.

- 5 Kamakö sai pö na hama sa kuiki nö, kamakö na ĩ na sa kuu waikio kipili.
- 6 ĩ nasimö tänö ĩ a wani wasuti pole, ĩ ma tä taö waikia. <Pei> Teusö a pi kuu paio mai ha, Teusö a kai a peama totio opa wi, ĩ a wani hasulupo mai kitä. <Peiö!> ĩ na Teusö a kuu tä, ĩ a wani hasulua sisapasoö.
- 7 Teusö a kai a peama wi, ĩ ai töpö kua hãtoa waikile kitä maaki, pe epii Teusö a kai peama piale, ai tänö ĩ a wani wasu läapaloö ha, a wani tapamo mai ha, tä kua soa päa kule.
- 8 A wani wasu matasoma, Teusö a kai a peama totio opa wi, ĩ a wani hasulupaso kitä. A wani hasulupaso noai ha, Jesus Kaikana pili a kai hëasinö ĩ a wani säpaso kitä. Jesus a wakala apii a walo tä, a wani säpali kitä.
- 9 Teusö a kai a peama totio opa wi, ĩ a wani waloköma, Sai tä sai patanö ĩ a wani pasilipali kitä. A wani lotetepali kitä. A wani lotetepalöma, ĩ a holisi waninö tä aipöama kitä. Ai sanöma töpö aiki, <Ĩ anö tä aipöama apaö. ĩ a hai, Teusö a sai hãto waikiwö> ĩ na töpö pi thama pia salo, tä aipöama kuki. Töpö kilima wi, ĩ a waninö ĩ tä thama kuki.
- 10 ĩ a waninö wanisala tä thatala apati kutenö, ai töpö mönama kuki kitä. Töpö pepalo opa wi, ĩ tä uli ha töpö huu piale, ĩ töpö mönama kuki. ĩ töpönö pitili tä sai pii aköna, töpö pea sinomo wi, ĩ tä na Teusö anö ĩ töpö täapa kōa läo kitä maaki, ĩ töpönö pitili tä sai pii mi salo, töpö pepalo opa wi, ĩ tä uli ha töpö pea kuki kitä.
- 11 Pitili tä pii mi salo, Teusö anö ĩ töpö pi motömaki. Töpö pi motömaköma, ĩ töpönö holisi tä sai a hini totio kitä.
- 12 Holisi ta hini ha, pea sinomo wi ĩ tä uli ha Teusö anö ĩ töpö simöpali kitä. Pitili ta hini mai, wanisala tä thaa wi ĩ töpönö ĩ tä pi ipaö ha, töpö pea sinomo wi ĩ hamö Teusö anö ĩ töpö simöpali kitä.

<Kamakö na ta wäsäpili, ĩ ta hosa maikiö!>

- 13 Ipa pö. ĩ na kamakö kua pasio mai kitä. Soma tä, Teusö anö makö täapa kōo läo pia salo, makö sailöma. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö makö ösi salupalö nö, makö täapa kōo läöma. Kamakönö pitili ma ta hininöma kutenö, Teusö anö makö täapa kōo läo asama. Önö kutenö, Teusö a na, <Aitaköö!> ĩ na samakö kuupö.
- 14 Ta topa apöle, kamakö na ĩ sama ta wäsä nö, <Teusö anö makö naka kuleö!> samakö kuu kipili. Kamakö pewö hai ĩ Jesus Cristo a Kaikana wakala apii, a toita apii a kupoli, ĩ a kui na, ĩ na Teusö anö makö thaa naipali pia salo, makö nakalöma.
- 15 Ipa pö. Önö kutenö, kamisamakönö kamakö na sama ta wäsäpili, ĩ ta hini totioheö! Kamakö na samakö hapalo nö, waheta sama tä simöpalö nö, sama ta wäsäpili, ĩ ta hosa maikiö! Makö satimo nö, ĩ ta hini totihoö!

16 Kamakö hai ĩ põ Teusö anö makö pi ipama. Makö totiapala sinomo kutenö, makö pasilipo soatio nö, makö pi topapalama soatio wi, ĩ tä totomama. <Teusö anö sa täa koni kitä> pi kuu wi, ĩ tä totoma naioma. ĩ na makö pi kuu wi ĩ ta topa apa. Teusö a, kamakö hai ĩ Jesus Cristo a Kaikana, ĩ na töpö kui töpönö

17 makö pi topapalamapököo! Ai ma töpö totiapala apati wi, kamakö na Teusö anö ĩ tä totoköpököo! Toitai makö hapalo wi, ĩ tä totoa naia soaköpököo!

2 Tessalonicenses 3

<Teusö a na samakö a wäsäo!>

1 Ipa pö! Sama tä säöka hötötöpa paio mai ha, ĩ na samakö kuu soalö pia kule. Teusö a na samakö a wäsäo! Teusö a na makö hapalo nö, <Kawa kai a wäsä wi, ĩ ta pala haitamanö! ĩ ta pala haitamanö nö, “Teusö a kai a pitilii ĩ sa kai a hini totio kitäo!” ĩ na ai töpö pi thamaö! Kamisamakö na wa kai palalo nö, wa kai a hini kua totio kua noai na, ĩ na ai töpö thapamanö!> ĩ na Teusö a na pö kuu!

2 ĩ na makö kuu nö, <Ai töpö wani hiopöa apa wi ĩ töpönö wanisala tä thaa sinomo wi, ĩ töpö na Paulo töpö noamaö!> ĩ na pö kuu! <Jesus a pitili> ai töpö pi kuu mi pasi kutenö, ĩ na pö kuu!

3 <Jesus a pitili> ai töpö pi kuu mi kutenö, <Päla> ĩ töpö kuu kule maaki, Jesus Kaikana aiki, <Päla> ĩ na kamakö na ĩ na Kaikana a kuu pasio mai kitä. Jesus anö makö hosa mai, makö pi lotetepalö nö, Sai tä sai pata wanisala apa wi ĩ a pata na makö noama kitä.

4 Jesus Kaikana tänö makö noama salo, ĩ na samakö pi kuu kule. <“ĩ naköo! ĩ na makö kuapököo!” ĩ na tesalônika tili töpö na samakö kuti wi, ĩ töpönö ĩ ta hinia totilö nö, ĩ na ĩ töpö kua tolea totia kule. ĩ na ĩ töpö kua soasolö kitä> ĩ na samakö pi kuu kule.

5 Teusö a na samakö hapalo nö, <Kawanö samakö pewö pi ipa wi, ĩ tä na tesalônika tili töpö pi hatukua totipamanöo!> samakö kuu nö, <Ai töpönö Cristo a peama apama maaki, kawa na Cristo a mamö teteo satimo opa noai, ĩ tä na ĩ töpö pi hatukua totipamanöo!> ĩ na Teusö a na ĩ na samakö kuu.

<Makö moimo maikiö!>

6 Ipa pö! Kamisamakönö makö noa thaa nö, <“ĩ na makö kuapököo! Makö moimo mai, a kalipalo totioö!” ĩ na samakö kuu kipili maaki, Jesus a thapo wi ĩ ai tä moi ipö tä, ĩ a wani moi ipii, ĩ a wani na pö noimo pakäa häto tihöo!> ĩ na samakö ku upa kule. Jesus Cristo Kaikana sama wäsä totio salo, ĩ na samakö ku upaö.

7 <Paulo töpö kalipalo kua noai na, ĩ na makö kalipalo kua nömöopöo!> makö pi kuu waikia kule. Kamakö na samakö kua naia tä, samakö moimo maapili.

8 Noa mi samakö ia päo maapili. <Kama töpö hai ĩ nii tä noa thapa mi tä, töpö pea häto kitä> ĩ na samakö pi kuuma salo, wakalai ha samakö kalipaloö, mumai ha samakö kalipaloö, ĩ na samakö kuationa, pe epii samakö kalipalo salo, samakö mota apama.

9 <Teusö sama ta wäsä sinomo kutenö, samakö kalipalo maapököo! Tesalônika tili töpö na samakö lio päöpökö o!> samakö kuu päoma aköna, <Awai. ĩ tä topa kuleö!> ĩ na Teusö a pi kuu noa kipi. ĩ na Teusö a pi kuu noa kipi maaki, samakö kalipalo opama. <Paulo sa töpö uömapöo!> ĩ na makö pi thama pia salo, pe epii samakö kalipalo opama.

10 Kamakö na samakö kua tä, <Ai tä kalipalo wani ipö ha, ĩ a wani na nii tä totoa tihöo!> ĩ na kamakö na samakö kuu waikio kipili.

11 ĩ na sama tä kuu hini kule: <Tesalônika tili töpönö Jesus a thapo wi, ĩ ai töpö moi ipö thaliö! ĩ töpö kalipalo mai, töpö wäo kai öpa hätäpo opa pätio thaliö!> ĩ na sama tä kuu hini kule.

12 Töpö moimo wi ĩ töpö na, <Wa wäoti mai, a kalipalo pi motöaö! Au kalipalo wi ĩ tä na a kalipalo pi motöa pasioö! Au kalipalo wi ĩ tä na wa kalipalo nö, au nii wa tä noa thaapököo!> ĩ na samakö ku upaö. ĩ na Jesus Cristo Kaikana tä pi kuu kutenö, ĩ na samakö kuu naia kule.

13 Ipa pö. <Ai makö moimo häkikio mai, toitai tä na pö pewö kalipalo makoka soatioö! “Päla. Sa kalipalo wani ipö saiö!” pö kuu tihöo!> ĩ na samakö kuu kule.

14 Hi waheta tä na samakö kuuhe, ĩ tä na ai tä aiki, <Päla. ĩ sa ta hini wani ipö saiö!> ĩ na ai tä kuu ha, ĩ tä na pö pi hatukuikiö! ĩ a na pö noimopalo totio tihöo! A wani wanisala apa wi, ĩ tä na a wani kilimapö, ĩ a na pö noimopalo ti!

15 ĩ a na makö noimotaloti maa kule maaki, a wani wanipo maikiö! Au hoosa a na opii wa hapalo kua wi na, ĩ na opii wa hapalo kua nö, <Pösa ai, ĩ na a kua tihöo!> ĩ na ĩ a na makö kuu!

<Teusö anö makö pewö totiapatipököo!>

16 Kaikana tä patanö makö pi topapama wi, ĩ anö makö pi topapalama sinomotipököo! Kamakö pewö na ĩ a kuo naiopököo!

17 Hi ola ha Paulo sanö pili sa ami sainö sa tä säököki ke. <Hi waheta tä kuu wi, ĩ Paulo a kai sai a totiwö haö!> ĩ na sa töpö pi thama pia salo, waheta sa tökö pewö simöpali wi, ĩ waheta tökö ola ha pili sa ami sainö sa tä säöka sinomoö. ĩ na sa tä säöka thataö.

18 Jesus Cristo Kaikananö makö pewö totiapala totio sinomopököo! ĩ nakö.

1 Timóteo

1 Timóteo 1

1 Paulo sa. Teusö anö makö täapa kōo läo wi ĩ a, Jesus Cristo a na makö mamö läo sinomo wi ĩ a, ĩ na tōpö kui tōpönö sa noa thaa nö, sa simöa totio noai, ĩ sa.

2 Timóteo wa na hi waheta sa tä simöpali ke. Kamisanö Teusö ulupö wa thapalöma kutenö, <Ipa ulu wa totiwoö!> ĩ na kawa na sa kuu kuleö! Kamakö hai ĩ pō Teusö a, kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä, ĩ na kili tōpö na sa hapalo nö, <Timóteo a totiapala apöo! A pea tä, ma totiapala apaö! A pi honipo mapamanö nö, ma pi topapalama apaö!> ĩ na sa kuu.

<Teusö ta wäsä holisimo wi, ĩ tōpö wasulöö!>

3 Masetônia tä uli hamö sa huu pia tä, <Hi Epesu tä uli ha a kua haikiö!> ĩ na kawa na sa kuu kua noai na, ĩ na kawa na sa kuu kōa kule. Epesu tä uli ha ai tōpönö holisi ta kateha polai, ĩ tōpö na, <Ta holisia apöle, ĩ ta katehati maikiö!> ĩ na wa kuu!

4 <“Ī na nö patapö tōpö kuamaö!” tōpö holisi kuu wi, ĩ ta kateha maikiö!> ĩ na wa kuu! <Ī nö patapö ma tōpö satehe epii ma tōpö a hilapalati maikiö!> ĩ na wa kuu! Ī tōpönö nö patapö tōpö a katehati kuköma, tōpö pewö hapalo isi waniho soa päataloti kitä. Tōpö hapalo isi waniho soa päatalo opati nö, Teusö a pi kuu totile, ĩ tä na ĩ tōpö pi hatukupö mai kitä. <Teusö ta pitili> ĩ na makö pi kuu totia tä, Teusö a pi kuu wi, ĩ tä na makö pi hatuka sisapasoö.

5 Ai ma tōpö wanipo mai, ma tōpö pi ipa sisa kuköpö, wa noa thali ke. Pili makö ösi topa totia tä, ai ma tōpö pi ipa kuki kitä. <Sa tomöpo mi> makö ösi pi kuu mi kutenö, ai ma tōpö pi ipa kuki kitä. <Teusö ta pitili> ĩ na makö pi kuu pitilia apa tä, ai ma tōpö pi ipaö.

6 Ī na ai tōpö kupo mi kutenö, tōpö kai monösoma. Tōpö kai monöno nö, tōpö hapalo osemö soa päatalo opaalöma.

7 Moisés anö pata tōpö noa thaa noai, ĩ tōpönö ĩ ta kateha pi topa apa wi maaki, ĩ ta hini mi ipö. Ī tōpönö ĩ ta kateha apa kulai maaki, tōpö pi moti soawö.

8 Moisés anö tōpö noa thaa noai, ĩ ma ta kateha makoka apa tä, ĩ ta topa apöle kitä. Ī ma tä taö öpaö.

9 Noa thaa wi, witi pili tōpö na ĩ ta hinimoma totio sinomoö? Tōpö topapalo opöle, ĩ tōpö na kuno mai. Tōpö wanisala apa wi ĩ tōpö, hiopö tä thaa sinomo wi ĩ tōpö, pata tōpönö tōpö noa thaa noai, ĩ ta hini mi ipii ĩ tōpö, Teusö a na, <Päla> tōpö kuu wi ĩ tōpö, <Teusö ta pitili mi> tōpö pi kuu wi ĩ tōpö, ĩ na tōpö kui tōpö noa thaa wi, ĩ ta hinimoma sisaö. Pō a säpali, pöpönö a säpali, ai tä säpali, ĩ na tōpö wani kua wi ĩ tōpö,

10 tiko tä suö na peanopö a pi wani saimo opaö, ĩ na tä kua tä, pusopö a lö kui, tiko tä wano na ĩ a pi saimoö, ĩ na ĩ töpö kuati wi ĩ töpö, ai kama wano töpö mamopalo wi ĩ töpö, ai töpönö ai sanöma töpö thomönö nö, töpö läkälölö nö, töpö kalipalama apa wi ĩ töpö, ai töpö holisi wäo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kua wi ĩ töpö noa thaa wi ĩ ta hinimoma hõttöö. Ta wäsä makoka wi ĩ tä na töpö pi pälamö nö, wanisala tä thaa sisa wi ĩ töpö pewö na noa thaa wi ĩ ta hinimoma totio sisaö.

11 Teusö anö ta topa apöle ĩ ta totokö noai, ĩ ta wäsä tä, ĩ ta makoka apaö. Ta topa apöle ĩ ta totokö nö, <Ta wäsä sinomoö!> ĩ na kamisa na ĩ na Teusö a kuu kipili. Teusö a liähä äpii, ĩ a na, <Aitaköö!> ai töpö kuu sinomo wi ĩ anö ta topa apöle ĩ ta totoköma.

Teusö anö sa totiapala noai ĩ ta

12 Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä na, <Aitaköö!> ĩ na sa kuutoö. Jesus sa kai a wäsä tä, ĩ anö sa loteteapalama sinomo thali. <Paulo anö sa kai a hula koo mai kitäö! Sa kai a wäsä satimo opaalo kitäö!> Jesus a pi kuu salo, <Sa kai a wäsä sinomoö!> ĩ na kamisa na Jesus a kuuma. A kuuma kutenö, <Aitaköö!> ĩ na sa kuu sinomoö.

13 Jesus sa kateha wanisala apaö, Jesus a thapo wi ĩ sa töpö peamaö, sa hola apaö, ĩ na sa kuati kipili maaki, <Ĩ na wa wani kuaö ha, wa peama hõttö kitä> Teusö a kuu hõttö pasio maama. <Sa kai a wäsä sinomoö!> ĩ na a kuu pasioma. <Jesus ta pitili> ĩ na sa pi kuu pasio mi tä, sa pi moti ipii sanö wanisala sa tä thaa sinomoti kipili maaki, sa pi wani moti ipö ha, <Ĩ na a wani kua päoö. Wa wani peama hõttö kitä> Teusö a pi kuu maama. Kamisa na a pi honipo opa nö, sa pasilipalöma.

14 Sa wanisala apama maaki, kamakö hai ĩ Jesus pata tänö sa totiapala satia apa hõttöoma. Sa totiapala apa nö, Jesus sa thapoma kutenö, <Jesus ta pitili ipö> ĩ na pata tänö sa pi thamatima. Ai sa töpö pi ipa wi, ĩ na sa ösi thaa naipalöma.

15 <Wanisala tä thaa wi, ĩ töpö täapa koo läo pia salo, hi masita tä uli ha Jesus Cristo a huma> tä kuu wi, ĩ pitili tä sai a. <Ĩ ta pitilia apa> makö kuupökö. Ai töpö pewönö wanisala tä tha apa kule maaki, wanisala sa tä thaa satia apa wi ĩ sa.

16 ĩ töpö na sa wanisala satia apa kule maaki, pe epii sa wanisala hasua satia apa kutenö, kamisa na Jesus a pi honipo nö, sa pasilipalöma. <Pe epii Paulo a wanisala apama maaki, Jesus Cristo anö a peama soata maa noa. Ökö ta o. ĩ na Jesus a kuaö ta o> ĩ na Jesus Cristo anö ai töpö pi thama pia salo, sa pasilipalöma. <Wanisala sa tä thatala apa noai maaki, Jesus sa thapo kuköma, sa palimipaso kitäö! Jesus anö Paulo a totiapala kua noai na, ĩ na sa totiapala kua hõttö kuki kitäö!> ĩ na Jesus anö töpö pi thama pia salo, sa totiapala thama apama.

17 Ai tiko pata tä sai kua mai ha, ĩ Teusö sami a kua sisale, ĩ a pata lö kui, ai töpö pewö na a pata kaikanamo mapo mi ipö, a pata noma mi pikiwö, a tapamo mi ipö pikiwö, ĩ a pata na, <Aitaköö! Teusö a lotete epö sisawöö! A pata toita apö sisawöö!> ĩ na makö pewö kupalo sinomopököö! ĩ naköö!

18 Pösa ai. ĩ na kamisanö Timóteo wa noa thaa kule. <Ĩ na Timóteo a na ĩ na wa kuu!> Teusö a kuu waikioma kutenö, ĩ na sa kuu tolea hõtä kule. Teusö a kuu waikiopili, ĩ tä ha wa pi tapoiki nö, a kasiapaloö! Wasu töpö säpaso tä, töpö kasiapalo kua wi na, ĩ na Teusö ta wäsä holisimo wi ĩ töpö na ĩ na wa kasiapalo kua hõtäö!

19 Wa kasiapalo nö, <Jesus ta pitili> ĩ na wa pi kuu satimoö! <Ĩ naköö! Wanisala sa tä thaa mai, toitai sa kutioköö!> ĩ na pili wa ösi kuu tä, <Päla pasiwöö!> a pi kuu tihöö! Ai töpö aiki, <Ĩ na sa kuapököö! Toitai sa kuopököö!> ĩ na kama töpö ösi pi kuuma maaki, <Päla> töpö pi kuu sapa kōoma kutenö, <Jesus ta pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu maa kopasoma.

20 ĩ na Imeneu a, Alesiätöti a, ĩ na kilii, ĩ na ĩ töpö kuama. Sai tä sai pata na ĩ sa töpö totokö nö, <Sai tä sai patanö ĩ töpö peamapöö!> ĩ na sa pi kuuma. <Töpö peamaö ha, töpö pi hatukua satia kopalo nö, Teusö a na ĩ töpö hapalo hiopöa kota mai kitä> ĩ na sa pi kuu nö, <Sai tä sai patanö ĩ töpö peamapöö!> ĩ na sa pi kuuma.

1 Timóteo 2

Teusö a na makö hapalo tä, ĩ na makö kuapököö!

1 ĩ na tä kua tä, kawa, Jesus a thapo naio wi, ĩ na makö kui, kamisanö ĩ makö noa thaa pia kule. Teusö a na makö hapalo nö, ĩ töpö pewö a wäsäheö! <Ai töpö honimo pasile, ĩ töpö na tä totomaö!> ĩ na pö kuu! Ai töpö topa pasia mi tä, Teusö a na makö hapalo läatalopöö! ĩ na tä kua tä, <Aitaköö! Wa topa apawö> ĩ na Teusö a na ĩ na pö kuu!

2 Kamakö na ai töpö hõla mi, makö pi kilihita mi, ĩ na makö kuapö, Teusö a na pö hapaloö! Teusö a na toitai ma tä thaa nö, ai töpö na toitai ma tä thaa tolea hõtä nö, ĩ na makö kuapi topa salo, Teusö a na pö hapaloö! Teusö a na makö hapalo nö, kaikana töpö, pata töpö pewö, ĩ na töpö kui ma töpö a wäsä sinomopököö! <Pata wa töpö pewö pi hatukumaö!> ĩ na makö kuu!

3 ĩ na Teusö a na makö hapalo wi, ĩ ta topa. <Awai. ĩ tä topa> Teusö a pi kuu. Teusö anö makö pewö täapa kōo läo wi, ĩ na ĩ a pi kuu.

4 <Sanöma sa töpö pewö täapa pi topa apa kōo läo wi, ĩ sa> Teusö a pi kuu. <Pitili tä na sanöma töpö pewö pi hatukupu mi salo> ĩ na Teusö a pi kuu sinomoö.

5 Teusö a kui na, ĩ na ai tä kuö mai kitä. Ai pata tä sai kua mai kitä. Samii Teusö a kua sisaa. Teusö a pata, sanöma makö, ĩ na makö kui makö noimaso

kua wi, ĩ tä thama wi, ĩ samii a kua sisaa. Jesus Cristo a hai, ĩ sanöma tä kupaso noai, ĩ anö ĩ tä thama sisaö.

6 ĩ anö sanöma makö pewö nö läa pia salo, a säpamonasoma. <“Teusö anö makö pewö täapa kōo läo pi ta topa noa” ĩ na huki ĩ na sa töpö pi thama pia salo, huki sa säpamonasopöo!> ĩ na Jesus a pi kuuma.

7 <Jesus wa ta wäsäo!> kamisa na Teusö a kuu nö, sa simöpalöma. Pitili sa. Sa holisimo mai kitä. <Juteu töpö pasi mai, ĩ töpö na ta taömao! Pitili tä sai a wäsöpököo! “Jesus ta pitili” ĩ na töpö pi thamao!> ĩ na kamisa na Teusö a kuu nö, sa simöpalöma.

8 Timóteo ai. Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ sai pö pewö hamö wano töpö kokamoti wi, ĩ töpö na wa hapalo nö, <Teusö a na ĩ pö hapaloö! Makö ösi sami makö aiki kuno mai, makö ösi salumamoa waikiso noai ĩ makö poko sononoiki nö, Teusö a na makö hapalopöo! Makö hĩsu thapaso mai, makö höla mai, ĩ na makö kua nö, Teusö a na pö hapalo sisaaö!> ĩ na wano töpö na, ĩ na wa kuu totiataloö!

9 Suö töpö na wa hapalo nö, <“Kamisa na ai töpö mammo tetea asa wi, ĩ na ĩ sa töpö thama pia salo” ĩ na suö makö pi kuu maiki. Hunuku aipöama maiki. Sitipa noa apii, maa ma ose wai noa apii, ĩ nasimö tä sälähäama maiki. Kama makö na haloi ösö noa apii, ösö haloapalama maiki> ĩ na wa kuu nö,

10 <“Kama ösö liähäapalo opa nö kilia sai” ĩ makönö ĩ na ai wano ma töpö pi thama maikiö! “Kama wanö toitai tä thaa sinomoö” ĩ töpö pi thama pasioö! “Teusö sa thapo wi ĩ sa” suö makö kuu wi, ĩ na ĩ makönö ĩ na ai töpö pi thama totihoö!> ĩ na wa kuu!

11 ĩ na wa kuu nö, <Makö kokamo tä, ai wano tänö tä taöma tä, suö makö hapalo tikiliapalo nö kuno mai, suö makönö ta hini totio sisaheö! “Suö sanö sa tä taö öpa hõtöa salo, sa tä taöma hõtöopö” ĩ na suö makö kuu maikiö!

12 Suö makönö wano töpö na Teusö ma tä waheta wäsä maikiö! Suö makönö wano töpö simöa tihöo! Suö pö sömöka pewö taa totikiö!> ĩ na suö sa töpö noa thaa sinomoö.

13 Pi naka. Teusö anö Adão a thaa somapalöma. ĩ tä noa ha, Epa a thaa nömöpalöma.

14 Adão a mönama maama. Suö tä mönama pasio nö, Teusö a kai hinia mao nö, wanisala tä thama. Önö kutenö, <Suö makönö wano töpö simöa tihöo!> sa kuu.

15 ĩ na sa kuu kule maiki, ĩ na sa kuu hõtöo pia kule. Suö töpö nö läa hõtöo kitä. Suö töpönö ulu töpö thapa tä, Teusö anö ĩ suö töpö nö läa hõtöo kitä. <Jesus ta pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu soatioö, ai töpö noima soatioö, hiopö tä na kama suö töpö noamo nö, toitai tä thaa sinomoö, ĩ na suö töpö kuama, Teusö anö ĩ töpö nö läa hõtöo kitä.

1 Timóteo 3

Teusömo wi ĩ töpö na pata töpö patamo sinomo wi ĩ töpö

1 <“Teusömo wi, ĩ töpö na sa patamo sinomo pi topa apaö” wa pi kuu tä, ĩ tä topa> ĩ na tä kuu wi, ĩ ta pitilia totia apa.

2 Pi naka. Teusömo wi, ĩ töpö na a patamo sinomo pi topa wi, ĩ na ĩ a kuaö. Teusömo wi, ĩ töpö na a patamo wi ĩ anö toitali tä thaa sinomoö. <Ĩ a wanisala> ĩ na ĩ anö ai töpö thama mai kitä. Teusömo wi, ĩ töpö na a patamo wi, ĩ anö sami pusopö a thapo sisaa. ĩ anö tuu wasui, pe epii tuu koa apa mai kitä. A osemo mai kitä. <Wanisala sa tä thaa maiki o!> kama ösi pi kuu nö, wanisala tä thaa mai kitä. Hiopö tä thaa mai, toitali a kuo sinomoö. Hama töpö na, <lpa sai a ha pö kuikiö!> ĩ na ĩ a kuu sinomoö. ĩ anö Teusö a kai a wäsä taö öpaö.

3 Tuu wasui tuu na a polemo mai kitä. A waitilimo mai, a noi ipö. A höla wani ipö. Sitipa kökö na a pi wasiso opa mi.

4 Kama sai pö ha töpö pilia naine, ĩ töpö na toitali a patamo sinomoö. Kama hai ĩ ulu töpö aiki, <lpa hao a hapalo wi, ĩ sa tä hinia totili kitä. “Päla,” ipa hao a na sa kuu mai kitä> ĩ na ĩ anö ĩ na kama hai ĩ ulu töpö pi thama sinomoö.

5 Kama hai ĩ töpö na a patamo tai mi tä, Teusömo wi, ĩ töpö na a patamo totiki kitä ta o?

6 Hi wisa ha Jesus a tälö noai, ĩ a na wa hapalo nö, <Ai töpö na a patamo soata tihöö!> ĩ na wa kuu! Jesus a thapo tetepo mai, ai töpö na ĩ a patamo soaköma, <Pata sa asawöö!> a pi kuu matimöö! <Pata sa asawöö!> ĩ na a pi kuu tä, Teusö anö a peama matimöö! <Wa peama hõtöo kitä> Sai tä sai pata na Teusö a kuu noai na, ĩ na Teusö a kuu kitä. Somi tä, ĩ Sai tä sai pata aiki, <Pata sa asawöö!> ĩ na ĩ a pi wani kuu ha, ĩ tä noa na Teusö anö a wani peama thama noai na, <Pata sa asawö> a pi kuu wi, ĩ na Teusö anö ĩ na ĩ a peama thama matimöö!

7 Teusömo wi ĩ töpö na a patamo sinomo wi ĩ a patanö ai töpö pi thama nö, <Ĩ a totiatalo opawö> ĩ na Teusö a thapo mai, ĩ na ĩ a patanö töpö pi thamapököö! <Ĩ a wani topa apaö> töpö kuu mi tä, Sai tä sai pata läiki nö, ĩ a hiopöpamani. <Teusömo wi, ĩ töpö na a patamo kule maaki, ĩ a hiopöpasso noa> Jesus a thapo mai, ĩ na ĩ töpö kuu kitä.

Jesus a thapo wi ĩ töpö pasilipo wi ĩ a

8 Teusömo wi ĩ töpö pasilipo wi, ĩ sa töpö a kateha nömöo pia kule. ĩ na ĩ töpö kuaö. Hiopö tä thaa mai, toitali töpö kutioö. ĩ töpö holisimo mai kitäö! Pe epii wasu wasu tuu koa apa mai kitä. Sitipa kökö na töpö pi wasiso opa salo, ai töpö mönama nö, sitipa kökö täli, ĩ na ĩ töpö kua mai kitä.

9 Jesus ta pitilia apöle, ai töpönö ĩ ta hasulama noai, Teusömo wi ĩ töpö pasilipo sinomo totio wi, ĩ töpönö ĩ ta hua sinomo kitä. <Jesus sama ta hini totioö> ĩ töpö ösi kuu wi, ĩ töpönö Jesus ta hini sinomo kitä.

10 ĩ töpö wapa paioö! <ĩ töpö wanisala mai kitä. ĩ töpö topa waikia kule> ĩ na ai töpö pi kuu tä, Teusömo wi ĩ töpö pasilipo sinomo kuköpö!

11 ĩ na ĩ töpö kua kua wi na, ĩ na kama töpö hai ĩ pusopö töpö kua kua naio kitä. ĩ pusopö töpönö hiopö tä thaa mai, toitai töpö kuo kitä. ĩ suö töpönö ai sanöma ta kateha hiopöa mai kitä. Pe epii wasu wasu tuu koa apa mai kitä. ĩ suö töpö holisimo mai, töpö pitilimo totio opaö.

12 Teusömo wi, ĩ töpö pasilipo sinomo wi, ĩ töpönö sami pusopö a thapo sisaö. Kama töpö hai ĩ ulu töpö, kama töpö sai pö ha töpö pilia naine ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na ĩ töpö patamo totio opaö.

13 Teusömo wi ĩ töpö pasilipo totio wi, ai töpönö ĩ töpö a kateha tä, <ĩ töpö topa apaö> ĩ na ai töpö kuu kitä. Teusömo wi ĩ töpö pasilipo totio wi ĩ töpö aiki, <“Jesus Cristo ta pitili ipö” sa pi kuu wi ĩ sa> ĩ na ai töpö na ĩ na ĩ töpö kuu kili mai kitä.

14 <Tetepo maa noai ha, kawa na sa huu haio kitä> ĩ na sa pi kuu kule maaki, kawa na hi sa tä waheta simöpali ke.

15 Sa tetepö ha, hi waheta wa tä möö nö, <Häu. ĩ na makö kuapököö! Teusömo wi a sai ha makö kokamo sinomo wi, ĩ na ĩ makö kuapököö!> ĩ na wa pi kuupököö! Teusö a temöo soatio wi, ĩ a pi pata na ĩ makö kokamo sinomoö. ĩ makönö Teusö a kai pitilia apöle, ĩ ma ta taö asaö. Teusö a kai pitilia apöle, ĩ ma ta wäsä asaö.

Teusö ta wäsä hasuluo noai ĩ ta

16 Jesus ma thapo wi, Teusö a ösi kua tolele ĩ anö ĩ ta wäsä hasuluo opa noai, ĩ ta topa apa. Jesus a hai, ĩ sanöma tä kupalo nö, a mömo hasulua apama. <Jesus a totiatalo opa sisaö. Jesus a pitili ipöö!> ĩ na Teusö a ösi kua tolele ĩ a kuuma. Teusö anö kama hai ĩ töpö simöta wi, ĩ äju töpönö Jesus a tapama. ĩ tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpö na ai töpönö Jesus a wäsäma. ĩ ta hini noai ĩ töpö aiki, <Jesus ta pitili ipö> ĩ na ĩ töpö pi kuu nö, a tälöma. Teusö anö Jesus a täa konönöma. ĩ na Jesus Cristo a kuuma.

1 Timóteo 4

Töpö holisimo opa nö, ai töpö mönama apa wi ĩ töpö

1 ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ na ĩ a kuu makoka apaö: <Waiha Jesus a huu äwäho tä, ĩ na tä kua kitäö! “Jesus ta pitilia apa” ĩ na ai töpö pi kuuma maaki, ĩ töpönö ĩ ta hulaki kitäö!> ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ na ĩ a kuu. Sai töpönö sanöma töpö mönama sinomo wi, ĩ sai töpö kai a hua kuki kitä. Sai töpönö ta kateha wi, ĩ ta hua kuki kitä.

² Sai töpönö ĩ ta kateha wi, sanöma töpönö ĩ ta kateha tolemo wi, ĩ töpö aiki, <Sa ta kateha wi, ĩ pitili ta> ĩ töpö kuu kule maaki, töpö holisimo opaö. ĩ töpönö ai töpö mönama pi topa apaö. ĩ töpö holisimo opa kule maaki, <Häö. Sa töpö mönama wanisala sai taköö!> ĩ na töpö pi kuu tai mi.

³ Wano tänö suö tä tää pia tä, <Pö täpaso tihöö! Sinoi wa kuo pätiopöö!> ĩ töpö kuu. <Salo a na a waioö!> ĩ töpö kuu hõttöö. Teusö anö salo pö pewö thapalö nö, <Ipa sanöma töpönö salo pö pewö oapöö!> Teusö a pi kuuma maaki, <Salo a na a waioö!> ĩ töpö kuu pasioö. Teusö aiki, <“Jesus ta pitili” töpö pi kuu wi, ta pitilia apöle, ĩ töpönö ĩ ta taö öpöle, ĩ töpönö salo pö pewö oapöö! “Aitaköö!” kamisa na töpö kuu nö, töpö iapalo topa apapöö!> ĩ na Teusö a pi kuuma.

⁴⁻⁵ Teusö anö tä pewö thapalö noai, ĩ tä pewö toita apö. <Salo ma pö pewö oa kuköpöö!> Teusö a kuuma kutenö, Teusö a na ĩ salo pö pewö toita apö matatä. Kamakö aiki, <Hi wa totopi keö! Hi a totipalöö!> ĩ na Teusö a na ĩ na makö kuu ha, salo a totia apöpali kitä. ĩ ma oali ha, Teusö a pi topa kutenö, <Pälaö. Sa tä oa kili ipaö> pö kuu tihöö! Salo ma tälö nö, Teusö a na, <Aitaköö! Wa totopi keö!> makö kuupökö.

Teusö a na makö kalipalo totiatalo opa wi ĩ makö

⁶ Timóteo ai! Sa kuuhe, Jesus a thapo wi ĩ töpö na ĩ wa ta wäsä tä, Jesus Cristo a na wa kalipalo totiatalo opati wi, ĩ wa totiwöö! <Jesus ta pitili> ta kuu wi, ĩ wa ta hini totio nö, Teusö a kai pitilia apöle, wa ta hua totio nö, ĩ na wa kua kutenö, wa õsi patalo nö, wa tä taö öpa kuki kitä.

⁷ ĩ na tä kua tä, Teusö ta kateha pasia mane, ai tiko ta kateha holisimo pasia päle, ĩ tä na, <Päla> a pi kuu totihoö! ĩ ta kateha osemo opa wi, ĩ ta hini tihöö! Teusö anö wa noa thaa wi, ĩ wa tä hini pi topa totia apa salo, a kasiapalo totihoö!

⁸ Pi naka. Wa kalipalo sinomoö ha, pili wa sai pewö lotetea apöpasoo. Pili wa sai lotetea apöpasoo wi ĩ tä topale maaki, Teusö a kua wi na, ĩ na wa kua hõttö nö, wa õsi lotetea apöpasoo. Wa õsi lotetea apöpasoo wi ĩ tä topa satia apa. Wa õsi lotete epö salo, wa pi topapalo opa kuki. Wa pi topapalo opa kuiki nö, waiha Teusö tä uli ha wa konasolöma, wa pi topapalo opa hõttö kuki.

⁹ Sa kuuhe, ĩ pitili ta. ĩ ta hinia totilöö! <ĩ pitili tä sai a waikiwöö!> wa kuupököö!

¹⁰ Teusö a temö mapo mi ipii ĩ anö sanöma makö pewö täapa koo läo wi ĩ a. <Jesus ta pitili ipö> ĩ na töpö pi kuu wi, Teusö anö ĩ töpö täapa koo läo totio opaö. ĩ Teusö a na makö mammo tetetio salo, makö kasiapalo opa nö, ĩ a na makö kalipalo opaö.

¹¹ Sa kuuhe, ĩ wa ta taömapököö! <ĩ naköö! ĩ naköö!> wa kuu totiatalo opapököö!

¹² <Timóteo a hai, hĩsa tä maaki, “ĩ naköö!” a kuu silia apawö> ĩ na ai töpö pi thama tihöö! A hapalo makoka totioö! Toitai tä thaa sinomoö! Ai töpö noimaö!

<Teusö a pitili> ĩ na a pi kuu totioö! Hiopö tä thaa tihöö! ĩ na wa kuati ha, ai töpönö Jesus a thapo wi ĩ töpönö wa uöma nö, kawa totiatalo kuati wi na, ĩ na ĩ töpö totiatalo kua naiopököö! Toitai wa tä thaa sinomoö ha, ĩ töpö aiki, <Timóteo a hai, hĩsa tä maaki, “Ĩ naköö! ĩ naköö!” a kuu silia apawö> ĩ na ai töpö pi kuu mai kitä.

13 Timóteo ai! Sa walo paio mi tä, Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo tä, Teusö wa tä waheta kateha nö, ĩ wa ta taömapököö! <Ĩ na makö kuapöö!> ĩ na wa kuu totiatalo opatipököö!

14 Teusö a kai wäsä wi ĩ töpönö ta wäsä tä, kawa na, <Teusö a na a kalipalo sinomoö!> ĩ na ĩ töpö kuuma kutenö, kawa na pata töpö ami waliköma. Pata töpö ami walio tä, Teusö a kai a wäsä taö öpa wi, kawa na Teusö anö ĩ tä totoköma. Kawa na Teusö anö ĩ tä totokö noai, ĩ tä na a pi mosaia totikiö! Teusö ta wäsä totihoö!

15 <Timóteo a makoka totio kimatiö!> ĩ na wa töpö pi pewö thamapö, sa kuuhe, ĩ na wa kua totiatalo opatipököö! A kasiapalo opaö!

16 A pi mosaia totikiö! Wa kuati wi, ĩ tä na a pi tapoa totikiö! Wa ta wäsäti wi ĩ tä na a pi tapoa totikiö! ĩ na wa kuati kuköma, kama wa noamo sapamo kōo kitä. Wa kai a hini wi, ĩ wa töpö noama naio kitä.

1 Timóteo 5

Teusö a thapo wi ĩ töpö na ĩ na wa kuatipököö!

1 Ai pata tä päsäpa tihöö! Au hao a na wa hapalo kua wi na, ĩ na ai pata tä na ĩ na wa hapalo kua totiataloö! <Ĩ naköö! ĩ na wa kua mai, ĩ na wa kua totiopököö!> au hao a na wa kuti kua wi na, ĩ na ai pata tä na, ĩ na wa kuu kua totiatalo opatipököö! Au hoose töpö na wa kuti wi na, ĩ na hĩsa töpö na ĩ na wa kuu totiatalo opa naitiopököö! Wa töpö päsäpa maiki.

2 Au nao wa noa thaa kuati wi na, ĩ na pata wa töpö suö noa wani thaa kua totitiopököö! Au sao wa töpö noa thaa kua wi na, ĩ na moko wa töpö noa thaa kua totiopököö! Hiopö tä thaa ti! <Hi moko tä na sa sapäko nö toa nö alu kuikö ö!> wa pi kuu maiki.

Peanopö a nomaso noai, ĩ pusopö töpö na ĩ na wa kuatipököö!

3 ĩ na tä kua tä, peanopö a nomaso noai, ĩ pusopö a na a mamö läapaloö! Kama ai töpö mi ha, a sami ipö tä, ĩ a na a mamö läapaloö!

4 Kama hai ĩ ulu töpö kua tä, ĩ töpö na, <Au nao wa totiapatipököö!> ĩ na wa kuu! Põ a, pöpönö a, põ a patasipö, pöpönö a patasoma, ĩ na töpö kui töpönö kama hai ulu töpö patamanö nö, ulu töpö wai totiapala apa kuati noai na, ĩ na ĩ ulu töpö wai patalo nö, ĩ na kama hai ĩ pata töpö totiapala thama hõtoopököö! <Ĩ naköö!> Teusö a kuuma salo, ĩ na sa kuu kule. Ulu töpönö, kama töpö hai ĩ töpö totiapalaö ha, Teusö a pi mönaha apaö.

5 Peanopö a nomaso noai, ĩ pusopö a hai ĩ kama ai töpö mi toti ipö tä, Teusö a na ĩ a mamö teteo opaö. Mumai ha Teusö a na a hapaloö, wakalai ha Teusö a na a hapaloö, ĩ na ĩ a hapalo kua sinomoö. <Sa pasilipalöö!> a kuu sinomoö.

6 ĩ na ai tä suö kua mai kitä. ĩ tä suö hai ĩ peanopö a nomasoma maaki, a puko opa pi topa sinomo päö. ĩ a wani temö maaki, Teusö a na kama ösi sai temö mi. Nomawö tä kua wi na, ĩ na a kua hõtöö.

7 <“Jesus a thapo wi ĩ töpö tomöpoti mi ipöö!” ĩ na ai töpö kuu matimöö!> sa pi kuu salo, sa kuu ke. Sa kuuhe, ĩ wa ta wäsä nö, wa töpö noa thaa totihoö!

8 Ai tä hai ĩ ai töpö na nii tä totoma mi tä, ĩ a wani tomöpo mi. Kama sai pö ha kama ai töpö sai kule, ĩ töpö na nii tä totoma mi tä, ĩ a wani tomöpo mi ipö kitäö! Kama ai töpö na nii tä totoma mi tä, <ĩ anö Jesus a thapo kuleö!> a kuu ti! Jesus a thapo mai, ĩ töpö tomöpo mi maaki, ĩ töpö na ĩ a wani tomöpo mi tole epö.

9-10 Peanopö töpö nomaso noai, ĩ pusopö ma töpö totiapala sinomopö tä waheta ha ĩ na suö töpö kui töpö a hilo wi, ĩ tä säöka sisaköö! A patasoma toti ipii, ĩ a na 60 tä inama kua wi, ĩ a waninö kama peanopö a hosa mai ha, sami peanopö a thapo noai, ĩ a wani hilo wi ĩ wa tä säökökö nö, ĩ ma wani totiapala apa soatio asapöö! ĩ na tä kua tä, <ĩ a waninö toitali tä thaa sinomo wi, ĩ a> töpö kuu ha, ĩ ma suö totiapala asapöö! Ulu töpö patamani, hama töpö noimaö, Jesus a thapo wi ĩ töpö ami salu sinomoö, töpö peati wi ĩ töpö pasilipaö, toitali tä thaa satimo opaö, ĩ na peanopö a nomaso noai, ĩ pusopö a sinoi, ĩ na ĩ a wani kua sinomo noai, ĩ ma wani totiapala totiopöö! Suö töpö totiapala sinomopö tä waheta ha ĩ suö tä hilo wi ĩ tä säökökö nö, ĩ ma suö totiapala sinomopöö!

11 Töpö patasoma pai mai, ĩ tä waheta ha ĩ töpö a hilo wi, ĩ tä säöka ti! Wano töpö na ĩ töpö mamö teteiki nö, wano tä thapo pi topa salo, Cristo a na ĩ töpö kalipalo sisa wani ipö kitä.

12 <“Cristo a na sa kalipalo sisa sinomo pia salo” ĩ töpö kuu totioma maaki, Cristo a na ĩ töpö kalipalo mataso noa> ĩ na tä kuu wi tä kule kitä.

13 ĩ töpö kalipalo mai, ai töpö sai pö ha ĩ töpö hupaloti päö. Töpö hupaloti päö nö, ai töpö a katehati nö, toitali ta kateha mi. Ai töpö kuati wi, ĩ ta kateha päö.

14-15 Peanopö a nomaso noai, Jesus a na ĩ ai töpö suö nokapalo matalo nö, Sai tä sai pata na ĩ töpö nokasolöma. <Önö kutenö, töpö patasoma pai mai, ĩ töpönö wano töpö täalalöpököö!> sa pi kuu. Wano tä täli, kama ulu töpö thaki, kama sai pö ha a kalipalotii, ĩ na ĩ töpö kua wi, ĩ töpö kuo pasiopököö! ĩ na ĩ töpö kuaö ha, Jesus ma thapo wi ĩ makö wanipo wi, ĩ töpö aiki, <Jesus a thapo wi ĩ töpö tomöpo mi ipö> ĩ töpö kuu tao mai kitä.

16 Ai suö tänö Jesus a thapo wi ĩ anö, kama ai töpö kule ha peanopö a nomaso noai ĩ ai tä wani kua naine, ĩ a wani pasilipopököö! Teusömo wi a sai

ha töpö kokamo sinomo wi ĩ töpönö kuno mai. ĩ töpönö satehe epii suö töpö iama mai kitä. Peanopö töpö nomaso noai, ĩ suö töpö wani hai, ĩ kama ai töpö kua mi tä, Teusömo wi a sai ha töpö kokamo sinomo wi ĩ töpönö ĩ töpö suö na nii tä totoma sisapököö!

Jesus a thapo wi ĩ töpö na töpö patamo wi, ĩ töpö na ĩ na wa kuatipököö!

17 Jesus a thapo wi ĩ töpö na ĩ na wa kuu! <Kamakö na pata töpö patamo totiatalo opati wi, ĩ pata töpö na noa tä totomaö! ĩ töpö kasiapalo nö, Teusö a kai a wäsäö, Teusö ta katehaö, ĩ na töpö kuati kutenö, ĩ töpö na noa tä totomaö!> ĩ na wa kuu!

18 Pi naka. <Au paka wa pata kalipalama tä, a kai pata öka tihöö! A pata oi häto tä, tötiiku mo oa soatalo naiopököö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu. <Sanöma tä kalipalo tä, ĩ a na noa tä totoa kitä> ĩ na Teusö tä waheta kuu nαιοö. Önö kutenö, <Jesus ma thapo wi ĩ makö na pata töpö patamo sinomo wi, ĩ töpö na noa ma tä totoköpököö!> ĩ na wa kuu!

19 <Jesus a thapo wi ĩ töpö na ĩ pata tä patamo sinomo wi ĩ a waninö wanisala tä thaa kipiliö!> ĩ na sami tä kuu sisaö ha, ĩ ta hini ti! ĩ na polakapi töpö kuu ha, ĩ wa ta hini sisapököö!

20 Pata töpönö wanisala tä thaa satimo opaö ha, <ĩ na kuno maiö! ĩ na wa kua maikiö!> ĩ na wa kuu! Ai töpö kilimani pia salo, ai töpö sömöka pewö tala tä, ĩ na wa kuu!

21 <“ĩ naköö! ĩ naköö!” sa kuuhe, ĩ ta hinia totilöö!> ĩ na wa noa thaa kule. Teusö a, Jesus Cristo a, Teusö anö äju töpö sailö noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui, kamisa na ĩ töpö mamö tetela tä, ĩ na kamisanö wa noa thaa kule. Kawa aiki, <Naiö! ĩ a wani hai, ĩ ipa tä kutenö, Paulo anö tä säöka noai, ĩ sa ta hini totio mai kitäö!> a pi kuu ti! <Ipa tä kutenö, a tomöpo mi päla tä maaki, “ĩ na wa kua maikiö!” sa kuu mai kitäö!> a pi kuu ti!

22 Kawa aiki, <Jesus a thapo wi ĩ töpö na a patamo sinomo wi, ĩ na ĩ a kua wi, ĩ na ĩ a kua haita mi salo> a kuu soata tihöö! ĩ a wani na a ami walio soata tihöö! Ai töpönö wanisala tä thaa päla tä maaki, kawanö wanisala tä thaa nαιο ti! Wa ösi samipo pola nö kuno mai, wa kuopöö!

23 ĩ na tä kua tä, maa tuu sino koati maiki. Wa amukumo sinomo salo, wani ipii upa mo puu wasui wa tuu wai koalöö!

24 Ai töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ wanisala tä hatuka apaö. <Wanisala wa tä thaa maikiö!> tä kuu wi, tä kua paia mai ha, tä hatuka apaö. Ai töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ tä hatuka soata mai kitä. Sakimi tä hasulua sisapasö.

25 Wanisala tä thaa wi, ĩ tä hatukua kua wi na, ĩ na toitai tä thaa wi, ĩ na ĩ tä hatukua kua höttöö. Toitai tä thaa wi, ĩ tä hatuku mi tä, sakimi, tä hasulua hötöpasö.

1 Timóteo 6

Pata töpönö ai töpö kalipalama apati wi i töpö

1 <Makö thapo wi, i töpönö makö kalipalamati pole, i ma töpö a hinia totilöö! Ma töpö a hinia totili ha, Teusö a na ai töpö hapalo pi wasöa mai kitäö!> i na wa kuu nö, <Makö moimo mi tä, “Jesus a kai a wäsä wi, i ta holisia hätoa” i na ai töpö kuu mai kitäö!> i na wa kuu!

2 <“Jesus a thapo wi i anö sa kalipalamati pole, i sa hini totio mai kitäö! Sa kalipalo opa mai kitäö!” makö pi kuu mai, “Sa kalipalama sinomoti wi, i anö Jesus a thapo wi i sa pii kutenö, i sa hini totio opa kitäö! Pe epii sa kalipalo opa kitäö!” i na pö pi kuu totioö!> i na wa kuu! Sa kuuhe, i wa ta thalö nö, i na wa kuu totio nömöö!

Sitipa wa pi ipa wi, i tä topa mai kitä

3 Ai tänö ai tiko ta kateha tä, a pi moti ipö. Kamakö hai i Jesus Cristo Kaikana tä kai a makoka apa wi, i a waninö i a kai a hini mi tä, a pi hatukua mi. Teusö a topa kua wi na, i na makö topapalama kua wi, i ta kateha sinomo wi, i ai tä waninö i ta hua mi tä, a pi wani moti ipöö!

4 <Ai tiko sa ta wäsä taö öpa asaö!> i na a pi wani kuu kule. I na a pi wani kuu kule maaki, a pi hatukua mi ipöö! I a waninö a kai a makoka apa wi i a kai hini wani ipö salo, <Naiö! Holisi ta! I na tä kua pasioö!> i na i a wani kuu pi topa siliapawö. Ai töpö na a wani hapalo isi wani soa päatalo pi topa apaö. I na i a wani kuaö ha, ai töpö aiki, <Ki töpö puko opa asatiowö> i na ai töpö pi kutii, töpö hapalo isi waniho opatii, töpö hapalo pi wasöa apaö, <Ki töpö wani wanisala hätowöö!> töpö pi kuu sinomoö, i na ai töpö kua kitä.

5 I na ai töpö kua nö, i töpö holisimo opaö, hiopö tä na i töpö pi tapomo sinomotii, i na i töpö kua naio nö, i töpö hapalo isi wani soatalo opaö. <Sa Teusömo salo, noa sa tä täli kitä> i na i töpö pi kuu.

6 Awai. Teusö wa thapo salo, noa wa tä täa hõtöli kitä. Wani tä aiki kuno mai. Teusö wa thapo wi, i tä noa na, wa pi topapalama wi, Teusö anö i tä totoa hõtöki kitä. Wani tä na wa pi wasiso mi tä, wa pi topa apa kitä.

7 Au nao anö wa thapa tä, wani wa tä kai kupaso kipili ta o? Wa nomano nö, wani wa tä kai konasolö kitä ta o? Pokei wa kupasoma, wa nomasoma, pokei wa konasolöö.

8 Önö kutenö, nii tä, haloi ösö, i na wa tökö thapo tä, <Ipa wani tä na sa kulahamo waikile> wa pi kuupökö. Ai wani tä na wa pi wasiso mai, wa kuapökö.

9 <Ipa wani tä kuo opa nö toa sö ö> i na ai töpö pi kuu ha, kama töpö mönao sapamo opaö. Sanöma tänö salo a wani säpalöpö, sanöma tänö nii tä na salo a wani mönama kua wi na, wani tä na i na ai sanöma töpö mönama kua hõtöö. Töpö pi hatuku mi kutenö, <Sa pea kitä> töpö pi wani kuu pola nö kuno mai, wani tä kuo opa pa, i töpö pi wasiso opa sinomoti nö, töpö pepalo kuki.

10 Sitipa wa pi ipa tä, sitipa wa tälö pia salo, wanisala wa tä thaa matimö. Ai töpö aiki, sitipa na ĩ töpö pi lulua apa salo, <Teusö ta pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu maa waikipasoma. ĩ na töpö pi kuu maa waikipalo nö, töpö pea totio nö, töpö pi topala nö kuno mai, ösi wanisala apa kuköma.

Paulo anö Timóteo a noa thaa noai ĩ ta

11 Timóteo ai. ĩ na ai töpö kua wi maaki, kawa aiki, Teusö wa thapo totia kutenö, wa wanisala maikiö! Jesus a kai a makoka apa wi, ĩ a kai a peamaö, ai tiko ta katehaö, wani tä na a pi wasiso opaö, ĩ na ai töpö kua wi maaki, <ĩ sa tä taa waniwöö! ĩ na sa kua mai kitäö!> ĩ na wa pi kuu! ĩ na wa pi kuu nö, toitai wa kuaö! Teusö a topa kua wi na, ĩ na wa kuaö! <Jesus ta pitili ipö> ĩ na a pi kuu totioö! Teusö a pii totihoö! Ai töpö pewö pii naiö! Wa peama tä, a kasiapaloö! Wa höla mai, ai töpö na a noimoapalo totioö! ĩ na wa kua totihoö!

12 Töpö säsoö ha, töpö kasiapalo kua wi na, ĩ na Jesus wa thapo salo, ĩ na a kasiapalo kua höttöö! <Jesus ta pitili> wa pi kuu sinomo kutenö, wa kasiapalo opa nö, <Teusö anö sa ösi palimipamanömaö! Teusö a na sa kua mapo mai kitäö!> ĩ na a pi kuu sinomoö! Ai töpö satehei, töpö sömöka tala tä, <“Jesus ta pitili ipö” ĩ na sa pi kuu nö, Jesus sa thapo waikia kuleö!> ĩ na wa kuu ha, <Wa ösi palimia hötöpasö kitä> ĩ na Teusö a kuuma. ĩ na a kuu ha, <Teusö anö sa ösi palimipamanömaö! Teusö a na sa kua mapo mai kitäö!> ĩ na a pi kuu sinomoö!

13 Teusö anö töpö pewö temöapalama wi ĩ a, Jesus Cristo a kili mai, Pösiu Pilatosö a na pitili ta wäsä totio opa noai ĩ a, ĩ na töpö kui töpönö sa tapa soala tä,

14 wa noa thaa pia kule. <ĩ naköö! ĩ na wa kuaö!> Teusö a kuu wi, ĩ wa ta hinia totilöö! Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä tapamo kōo paio mai ha, wa ta hinia totilöö! Wa ta hinia totili ha, <Timóteo a toita apö. A tomöpo mi mai kitä> tä kuu wi tä kule kitä.

15 Teusö anö Jesus a simöpa kōo pi topa tä, <Pei. Huki ipa sanöma töpö na Jesus a tapamo kopököö!> ĩ na Teusö a kuu kitä. Teusö a pi topapalo opa wi, ai töpö pewö na ĩ a kaikanamoti wi, ĩ na ĩ a kuu kitä. Kaikana töpö pewö simöa sinomoti wi, ĩ a. Pata töpö pewö simöati wi, ĩ a.

16 Teusö a palimi ipii, ĩ kama saiwö. ĩ na ai tä kua mai kitä. Tä wakala apii tä na a kua sinomo asaö. ĩ tä wakala apö kutenö, ĩ tä na ai töpö atepo tai mi ipö kitä. Ai tänö Teusö a tapa waikio maama. Ai tänö Teusö a tapa tai mi ipö kitä. <Teusö a totiatalo opa asawöö! Teusö a kaikanamo soatio kitäö!> ĩ na makö pewö kuupököö! ĩ naköö!

Wani tä thapo opa wi ĩ töpö na ĩ na wa kuu!

17 ĩ na tä kua tä, huki wani tä thapo opa wi, ĩ töpö na, <“Sa pi tao opa kutenö, wani sa tä thapo opaö” pö kuu ti!> ĩ na wa kuu! <Au wani tä mapo pia wi, ĩ

wani tä na wa mamō teteo mai, Teusö a na a mamō tetea sisaköö! Teusö anö makö pi topapalamapö, kamakö na tä pewö totoma apaö> wa kuu!

18 <Wani ma tä thapo opa wi, ĩ makönö toítai tä thaa totihoö! Ai ma töpö totiapalapököö! Makö ötöa apöpalo nö, ai töpö na kamakö hai ĩ wani ma tä totoaköö!> ĩ na wa kuu!

19 ĩ na wa kuu nö, <Wani tä na makö mamō teteo sisa mai, Teusö a na pö mamō teteköö! Ai töpö na wani tä totoaköö! ĩ na makö kua tä, Teusö a sai pö ha pe epíi kamakö hai ĩ noa tä kua. Wani tä mapo pia wi, ĩ tä aiki kuno mai. Teusö a na makö kuo soatio wi, ĩ ma tä täli kitä> ĩ na wa kuu!

Timóteo a na a kuu waikila nö ta

20 Timóteo ai! Kawa na Teusö a kuu noai, ĩ wa ta hini totilöö! ĩ ta hosa tihöö! Teusö ta kateha mai, tiko ta kateha päle, ĩ tä na a sömöka taa totio tihöö! Ai töpönö ĩ tiko ta kateha nö, <Wa pi hatukupamani wi ĩ ta> ĩ na ĩ töpö kuu kule maaki, ĩ ta isi waniho opa pasioö.

21 Ai töpönö ĩ ta huölöma salo, <Jesus ta pitili> töpö pi kuu matalo nö, tiko tä na töpö pi hanököma. Teusö a na sa hapalo nö, <Timóteo a, Timóteo a kule ha töpö kua naine, ĩ töpö totiapala totihoö!> ĩ na sa kuu. ĩ nakö.

2 Timóteo

2 Timóteo 1

1 Paulo sa. Teusö anö sa simöpa pi topaö ha, Jesus Cristo anö sa simöa wi, ĩ sa. <“Jesus Cristo a na wa kua naiki nö, wa ösi palimipalo nö, temö öpii wa kuo soatio kitäö!” tä kuu wi, Paulo anö ĩ ta wäsä hätäpotipököö!> Jesus a pi kuu salo, sa simöa kule.

2 Timóteo ai! Pösa ai! Wa pi ipa salo, hi waheta sa tä simöpali ke. Pö Teusö a, kamakö hai ĩ Jesus Cristo Kaikana tä, ĩ na kui töpö na sa hapalo nö, <Timóteo a noa mi totiapalaö! A tomöpo mi tä, a totiapala satimoö! ĩ a pi topapalama satia apaö!> ĩ na sa kuu.

Timóteo anö Jesus a thapo pitilimo opa noai ĩ a

3 Ipa nö patapö töpö Teusömo kua noai na, ĩ na sa Teusömo kua höttöö. <Sa holisimo hätoa kule. Wanisala sa tä thaa pi topa soa kule> ĩ na sa pi kuu mai ha, sa pitilimo opa nö, sa Teusömo sinomoö. Teusö a na sa hapalo tä, wa wäsä sinomo nö, <Aitaköö!> ĩ na Teusö a na ĩ na sa kuu.

4 <Sa kōa pasilölöheö!> kawa na sa kuu ha, wa mamö puu soapasopili, ĩ sa tä taö soa tä, mumai ha kawa na sa pi tapoö, wakalai ha kawa na sa pi tapoö, ĩ na sa kua tä, wa möö pi topa apaö. Sa pi mönaha apöpasö pia salo, wa möö pi topa apaö.

5 Jesus wa thapo pitilimo opa wi, ĩ sa tä taö soa kule. Au nao a patasoma Lois anö Jesus a thapo somama, au nao a Euniisi anö Jesus a thapo nömöa, ĩ na ĩ töpönö Jesus a thapo kuo noai na, ĩ na wa kua totia höttöa kule. <Timóteo anö Jesus a thapo hätoa mane kitäö!> sa pi kuu mi.

<Jesus ta wäsä makokoa totioö!>

6 Önö kutenö, <Teusö wa ta wäsä sinomopö, kawa na sa ami walikipili, ĩ tä, Teusö anö wa pasilipo pia salo, kawa ösi na Teusö anö tä totokipili, ĩ tä mapama tihöö! Teusö ta wäsä taö öpa wi ĩ tä totokipili, ĩ tä mapama häto tihöö!> kawa na ĩ na sa ku upa kule.

7 Pi kiliho wi, Teusö anö kamakö na ĩ tä totoa maama. Pi kilihitala nö kuno mai, pi lotetea apa wi, ĩ tä totoköma. Ai tä noima totio wi, ĩ tä totoa naiköma. Osemö pola nö kuno mai, pi mosaio opa wi, Teusö anö ĩ tä totoa naiköma.

8 ĩ na tä kuaö ha, kamakö hai ĩ Jesus Kaikana a wäsä kili tihöö! <Paulo anö Jesus a wäsäma kutenö, a ökama titia kule> wa pi kuu nö, <Paulo a titile, ĩ ipa ai a> ĩ na a kuu kili tihöö! Jesus wa wäsäö ha, wa peama kitä maaki, Teusö anö wa pi lotetepamanöma kutenö, <Sa pea pasio päo> ĩ na a pi kuu totihoö!

9 Teusö anö makö selekepamanöpö, toitai tä thaa sinomo wi, ĩ na Teusö anö ĩ na makö thapali pia salo, makö nakalö nö, makö täapa läo kōoma. <ĩ töpönö toitai tä thaa waikioma salo, sa töpö täa koni kitäö!> ĩ na Teusö a pi kuu

maama. A pi saimo nö, makö totiapala pi topa päa salo, makö täa konöma. Masita tä uli kua paia mai ha, Teusö a pi tapoiki nö, <Ipa ulu a Jesus Cristo sa simönö nö, ipa sanöma sa töpö totiapala apa kitäö!> ĩ na Teusö a pi kuuma.

10 Huki, Jesus Cristo anö makö koni wi, Teusö anö ĩ a simöa waikipalöma kutenö, makö totiapala apa wi, Teusö anö ĩ tä möpalama waikioma. Jesus anö, nomaso wi ĩ tä mapamanö nö, ösi palimipo wi ĩ tä, makö temöo soatio wi ĩ tä, ĩ tä möpalamama. Ta topa apöle ĩ ta wäsä waikioma salo, makö ösi palimipo wi, ĩ tä möpalama waikioma.

11 <Paulo anö ĩ ta wäsätipököö!> Teusö a pi kuu salo, sa simönö nö, <Jesus wa ta wäsä hätäpotipököö!> a kuuma. Önö kutenö, Teusö anö sa simöa wi, ĩ sa. Jesus ta wäsä sinomoti wi, ĩ sa.

12 ĩ na sa kua salo, hi sai a lototole, ĩ a sai ha sa peati kule. Sa peati kule maaki, sa kili mai kitä. <Häö! Wi na taköö!> sa pi kuu mi. <Jesus a pitili> ĩ na sa pi kuupili, ĩ Jesus sa taö öpa. <Teusö a na kama sa uni totopili, Teusö anö ĩ sa noama totio kitä. A huu kōo paio mi tä, sa noama totio kitäö!> ĩ na sa pi ku upaö.

13 Kamisanö ta makoka apa wi, ĩ sa ta kateha makokoatipili, ĩ wa ta hinitipili, kamisa uöma nö, ĩ ta kateha nömöö! Jesus a na wa kua naia kutenö, Jesus wa thapo totitio nö, ai wa töpö noima totitio nö, ĩ na wa kuaö!

14 Kawa na tä totokipili, ĩ tä noamaö! Kawa na Jesus a kai a totokipili, ĩ a kai a wäsä makokoa satimöö! Kamakö na Teusö a ösi kua tolele, kamakö na ĩ a pilitile, ĩ anö wa pi lotetepamani ha, Jesus wa kai a wäsä satimopököö!

Onesípotu anö Paulo a totiapala sisa noai ĩ ta

15 ĩ na tä kua tä, <Ásia tä uli ha töpö pililati, Paulo a na ĩ töpö kuationa maaki, ĩ töpö pewönö Paulo a hosalö nö, a taa kōkölöma. Pisielu a, Ehemósienisö a, ĩ na kilii töpö solo> ĩ na wa ta kuu hini waikio noai kitä.

16-17 Onesípotu anö sa pi topa totiatalama sisama kutenö, Teusö a na, <Onesípotu töpö totiapala apaö!> ĩ na sa kuu. Söpala ösö totonö sa ökatioma maaki, kamisa na Onesípotu a walo kili maama. Hi Homa tä uli pata ha a waloiki nö, a kasiapalo nö, sa taeti nö, sa talalöma.

18 ĩ na a kuuma kutenö, Jesus pata tä na ĩ na sa kuu: <Wa huu kōa tä, Onesípotu a totiapalapököö!> ĩ na sa kuu. Epesu tä uli ha Onesípotu anö sa pasilia totiatala apati noai, ĩ wa tä taö öpaö.

2 Timóteo 2

<A kasiapalo totioö!> Paulo a kuu noai ĩ ta

1 Ipa ulu ai! Jesus Cristo anö makö totiapalama sinomo kutenö, wa pi lotetea totipalo nö, wa kuaö!

- 2** Ai töpö sömöka tala tä, kawa na sa ta wäsäpili, ai töpö na ĩ wa ta wäsä nömöö! Pitilimo opa wi, ĩ töpönö ai töpö na ĩ ta wäsä toleo taö öpapö, ĩ töpö na ĩ wa ta wäsä nömöö!
- 3** Pata töpönö sotatu töpö simönö nö, wasu töpö na ĩ sotatu töpö kasiapalo kua wi na, ĩ na Jesus Cristo anö wa simönöma kutenö, ĩ na a kasiapalo kua totio opa hõtöo! Wa kasiapalo opa wi ĩ wa kutenö, kamisa pea kua wi na, ĩ na wa pea kua naio kuki kitä. Wa pea naio kitä maaki, <Sa pea wani ipö sai> a pi kuu tihöö!
- 4** Sotatu töpö na pata tä simöo sinomoti wi, ĩ sotatu töpönö ĩ pata tä pi mönahapamani pia salo, sotatu töpö pasi mai ĩ töpö kua kuati wi na, ĩ na sotatu töpö kua kua pasio mi. Kawa na Jesus Cristo a simöo sinomoti wi ĩ wanö Jesus wa pi mönahapamani pia salo, Jesus a thapo mai, ĩ töpö kua kuati wi na, ĩ na wa kua pasio maikiö! Jesus a na a kalipalo sisaaö!
- 5** Hĭsa töpö inamo tä, ai hĭsa tä inamo kasiapalo satia apa salo, noa tä täa asali kitä maaki, <Makö inamo tä, ĩ na makö kua totiopököö!> ĩ na pata töpönö hĭsa töpö noa thaa wi, ĩ ai hĭsa tänö ĩ ta hini mi tä, noa tä täa pasio mai kitä. ĩ na tä kua kua wi na, ĩ na wa kua kua hõtöoö. <ĩ na makö kuapököö!> Jesus Kaikana tänö wa noa thaa wi, ĩ wa ta hini mi tä, noa wa tä täa hõtöo pasio mai kitä.
- 6** Hikali a na pe epii ai tä kalipalo opa asa wi, ĩ a na hikali a ha nii tä kule, ĩ a na ĩ nii tä totoa somaki. ĩ tä kua wi na, ĩ na wa kua hõtöopökö. Teusö a na wa kalipalo kasiapalo opaö ha, noa wa tä täa hõtöli kitäö!
- 7** Sa kuuhe, ĩ tä na a pi tapokiö! ĩ tä na wa pi tapoa tä, ĩ tä pewö na Teusö anö wa pi hatukupamani kitä.
- 8** Teusö anö Jesus a temöa komanö noai, nö patapö Davi a hai ĩ pelupö tolewö a hai, ĩ Jesus a kuoma. ĩ sa ta wäsä sinomoö. Jesus ta topa apöle, ĩ sa ta wäsä tä, Jesus a temöa komanö noai ĩ sa ta wäsä sinomo opaö. Jesus sa ta wäsäti wi, ĩ Jesus a na a pi motimo tihöö!
- 9** Jesus sa ta wäsäti kutenö, sa peati kule. Wanisala tä thati wi, söpala ösö totonö ĩ töpö öka kuo wi na, ĩ na sa öka kua hõtöa kule. ĩ na sa öka kua kule maaki, Teusö ta wäsä wi, ĩ tä paukupaso kitä. Teusö ta wäsä satimo opaa.
- 10** Önö kutenö, sa peati kule maaki, sa kasiapalo opaa. Teusö anö töpö sailö noai, ĩ töpö na sa pi tapoiki nö, sa kasiapalo opaö. <Jesus Cristo anö ĩ töpö konöma, Teusö a wakala apii, a toita apii, ĩ a na ĩ töpö kuo soatio kitäö!> ĩ na sa pi kuu salo, sa kasiapalo opaö.
- 11** Sa kuu piale, ĩ ta pitilia apa. Jesus a noma kua noai na, ĩ na makö noma kulasoo ha, Jesus a temöa kua konaso noai na, ĩ na makö temöa kua kono nö, Jesus na makö kuo koo naio kitä.

12 Makö kasiapalo opati tä, Jesus a kaikanamoö, kamakö kaikanamo sätää naia, ĩ na tä kua kitä. Jesus a na makö pi pälamoo ha, kamakö na, <Päla> Jesus a kuu hõttö kitä.

13 Jesus ma monima kitä maaki, Jesus anö makö monima pasio mai kitä. Jesus a pitilimo sinomo asa kutenö, makö monima tai mi ipö kitä.

<Kawa topa apa asawö> ĩ na Teusö a pi thamaö!

14 Sa kuuhe, kawa kule ha töpö kule, ĩ töpö na ĩ wa ta wäsä kōataloö! Teusö anö wa tapa apa kutenö, ta wäsä totioö! <Makö hapalo isi waniho mai, makokoi tä thaa totihoö! Pö hapalo hētupaso pi hĩsuha tihöö!> wa kuu! Makö hapalo hētupaso pi hĩsuha wi, ĩ ta topa mane. Ai töpönö ĩ ta hini kuköma, töpö pi hatukupu mai kitä. Töpö pi moti ipö kitä.

15 <Kawa topa apawö> ĩ na Teusö a pi thamaö! A kasiapaloö! Wa kalipalo opati nö, Teusö a kai a pitilimo opa wi, ĩ a kai a wäsä makoka apaö! Teusö wa kai a wäsä makokoa tä, <Sa ta wäsä makokoa mi salo, Teusö a na sa kili ipaö> ĩ na wa pi kuu mai kitä.

16 Töpö hapalo hētupaso osemo päo wi, Teusö anö ĩ ta hini wani ipii, ĩ ta hini tihöö! ĩ töpö hapalo hētupaso wi, ai töpönö ĩ ta hininöma, töpö wanisala husua apösolö kitä. Teusö a na ĩ töpö pi hanoapalo husua apösolö kitä.

17 ĩ ta wäsä isi waniho wi, ai töpönö ĩ ta hininö nö, töpö wanisala apa kuki kitä ta pi kuti mai. Sonaka tä kuköma, sonaka tänö sãi sãi tä wanisalama kua kua wi na, ĩ na ĩ ta isi waniho wi, ĩ na ĩ tänö töpö ösi wanisala kua husua apösolö kitä. Imeneu a, Pileeto a, ĩ na kilii töpönö ĩ ta wäsä naio thali.

18 Ta pitilia apöle, ĩ ta hosalö nö, <Makö temöa konaso wi, ĩ tä kuo waikiomaö!> ĩ na ĩ töpö kuu. Ai töpönö ĩ ta hininö nö, <Jesus ta pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu matasoma.

19 <Jesus ta pitili> ĩ na ai töpö pi kuu matasoma maaki, Teusö a kai a lotete epö. Sai a kolo lototo opa kuo wi na, ĩ na Teusö anö pili tä uni kolo lototoa thaa hõttöki. ĩ na tä uni kolo lototoa thaa hõttökö nö, sai a kolo na tä sãökama thaa thaki wi na, ĩ na Teusö anö ĩ na tä thaa thaa hõttöki. ĩ na tä thaa thaa hõttökö nö, ĩ na Teusö a kuu: <Kamisanö ipa sa töpö taö öpaö. “Teusö sa thapo wi ĩ sa” makö kuu wi, ĩ makönö wanisala tä thaa hãto maikiö!> ĩ na Teusö a kuu.

20 Sai a pe epii a sai ha, söpala ösö hapoka, söpala ösö holokoto, söpala ösö kaukösö, söpala ösö mokota, tasa tä, kusiali a, ĩ nasimö söpala ösökö noa apii ösökö kua. Söpala ösö noa apii, ĩ oto tä, pötaata tä, ĩ nasimö söpala ösökö noa apii ösökö kua. ĩ na tä kua tä, wani tä noa mi ipii, ĩ hapokasi kökö, hii ti kusiali tökö, ĩ na wani tökö noa mi ipii tökö kua kua hõttöa. Wani tökö noa apii ĩ tökö na, <ĩ tökö toita apa asawö> ĩ na töpö pi kuu. ĩ na tä kua tä, <Tökö noa pasi mai, ĩ tökö toita apö> tä pi kuu wi tä kua mai kitä.

21 Ī na tä kua wi na, ĩ na makö kuaö. Wa wanisala kutenö wa uni salupamonasoma, wanisala wa tä thaa mi tä, wani tökö toita apö kui na, ĩ na makö kupaso kitä. Teusö aiki, <Wa toita apö> Teusö Kaikana tä pi kuu kitä. <Kamisa na wa kalipalo taö öpa asaö. Toitai wa tä thaa taö öpa asaö> ĩ na Teusö a pi kuu kitä.

22 Hĭsa töpönö wanisala tä thaa pi topa apa wi, ĩ tä na a pi kuo naio tihöö! A tokölolöö! Toitai tä thaö, <Teusö ta pitili> wa pi ku upaö, ai wa töpö pi ipaö, ai töpö na wa noimoö, ĩ na wa kasiapalo nö, ĩ na wa kuaö! Töpö ösi ausi ipii, ĩ töpönö Teusö a naka wi ĩ töpö na wa kua naiki nö, ĩ na a kua totihoö!

23 Töpö pi moti ipii, töpö hapalo hētupaso osemo kōataloti wi, ĩ ta hini maikiö! Töpö hapalo hētupaso osemo kōataloti wi, ĩ töpö hölapalo kuki kitä. Ī wa tä taö waikia.

24 Teusö a na a kalipaloti wi, ĩ a höla mai kitä. Ai töpö pewö na a noimo opaö. Ai töpö pi hatukama apaö. Teusö a na a kalipaloti wi, ĩ a hapalo soatalo mai kitä. A hĭso soatalo mai kitä.

25 A höla mai, ĩ a na töpö hapalo pi wasöa apa wi, opii ĩ a hapalo nö, <Ī na makö kua maikiö!> ĩ na a kuu opimo kitä. Ī na a kuu ha, töpö hapalo pi wasöa apa wi, Teusö anö ĩ töpö pi hatukua hātopamani. Ī töpö pi hatukupamani ha, <Häö! Sa ta wäsä tomöpo mi sai taköö!> ĩ na töpö pi kuu nö, tä pitilimo opa wi, ĩ tä taö kuki kitä.

26 Tä pitilimo opa wi, ĩ tä taö kuiki nö, Sai tä sai pata na töpö toköa konasolö kitä. Sai tä sai pata aiki, <Sa hinia totili wi, ĩ na sa töpö thama pia salo!> ĩ na Sai tä pi pata kuu nö, ĩ töpö huölöma maaki, töpö toköa konaso kitä.

2 Timóteo 3

Jesus a huu kōo pia tä, ĩ na töpö kua kitä

1 Sa kuu piale, ĩ tä na a pi hatukuikiö! Jesus Cristo a huu kōo pia tä, sanöma töpö aiki, <Toitai makö kua kuleö!> tä kuu wi tä kua mai kitä.

2 Töpö pipaso mai, kama töpö pio sapamo kōkötaso kitä. Sitipa kökö pi ipa kuki kitä. <Sa pi tao opa asaö> töpö pi kuu nö, <Ī sa tä taö öpa asaleö!> ĩ na töpö kuu kuki kitä. Ai tä na töpö hapalo wanisala kuki kitä. Ī na tä kua tä, pō a, pöpönö a, ĩ na töpö kui töpö a hini mai kitä. Töpö totiapala apa wi maaki, <Aitaköö!> töpö pi kuu totio mai kitä. Teusö a na, <Päla> töpö pi kuu kuki kitä.

3 Ai töpö pii mai kitä. Ai töpö wanipo wi ĩ töpö na ĩ töpö noimo kōo mai, töpö pi hanoa sipa apatii. Ai töpö a kateha wanisala apati kuki kitä. <Naiö! Wanisala sa tä thaa mai kitäö!> töpö pi kuu mai, wanisala tä tha apati kitä. Töpö waitilimo opa kuki kitä. Toitai tä pii pasio mai kitä.

4 Töpö monimo opa kitä. Töpö pi tapomo paio mai ha, <Ī na sa kua soa päta pia kuleö!> ĩ na töpö pi kuu soa päatalo opati kuki kitä. <Pata sa asawöö!>

töpö pi ku upa kuki kitä. <Teusö sa pii mai, sa puko opa wi, ĩ sa tä pi ipa sisaö> töpö pi ku upa kuki kitä.

5 Töpö Teusömo naio kitä maaki, Teusö a kai a hini totio mai kitä. <Sa õsi lotetepamanöö! Sa pi hatukupamanöö!> Teusö a na ĩ töpö kuu mai kitä. ĩ töpö na a kuo naio tihöö!

6 Sa töpö a katehahe, ai töpö sai pö ha ĩ ai töpö lisipalolö nö, suö töpö pi hatukua mi ipii, ĩ suö töpö mönamatii. ĩ suö töpö wanisala apatii. <Hiopö sa tä thaöö!> ĩ töpö pi kuu salo, wanisala tä thatala apa pikitiitii.

7 <Sa pi hatukupö pi topa apa kule> ĩ na ĩ suö töpö pi kuu kule maaki, pitili tä na töpö pi hatukupö mi ipö.

8 Sutu upa Janesö a, Jäpötisö a, ĩ na kilii töpönö Moisés a kai a peama kua noai na, ĩ na holisi ta wäsäti wi, ĩ na ĩ töpönö ta pitilii, ĩ ta peama kua hõttöö. ĩ töpö pi moti ipö. ĩ töpö pi tapopalo wanisala apa pasitiowö. ĩ töpö Teusömo holisimopalo opatiwö.

9 Ai töpönö ĩ töpö kai a hini soatio mai kitä. <Töpö osemö opawö> ĩ na töpö pewö pi kuu kuki kitä. <Janesö a, Jäpötisö a, ĩ na kilii töpö osemö opawö> ĩ na sutu ha töpö pewö pi kuu kua noai na, <Ta pitilii, ĩ ta peama wi ĩ töpö osemö opawö> ĩ na töpö pewö pi kuu hõtölaso kitä.

Paulo anö Timóteo a noa thaa kōo noai ĩ ta

10 Kamisa na kawa mamö teteo thali. Sa ta katehati wi ĩ wa ta taö, sa kuati wi ĩ wa tä taö, <Ĩ na sa kua pi topa apö> sa pi kuti wi ĩ wa tä taö naia, ĩ na wa kua waikia. <Jesus ta pitili> sa pi kuu sinomo wi ĩ tä, sa hĩso soatalo mai ha, sa noi ipii ĩ tä, ai sa töpö pi ipa wi ĩ tä, sa satimo opa wi ĩ tä, ai töpönö sa wanipo nö, sa peama apa wi ĩ tä, ĩ wa tä pewö a taö öpa waikia.

11 Āsiokia tä uli, Ikõniu tä uli, Liisötöta tä uli, ĩ na tökö uli hilo kule, ĩ tökö uli pewö hamö ai töpönö sa peamatima maaki, sa satimo opa hõtöoma. ĩ wa tä taö öpa waikile kitä. Sa peamatima maaki, Teusö anö sa noama hõtötioma.

12 Awai. Jesus a thapo wi, Jesus Cristo a na ĩ töpö kua naia kutenö, Teusö a kai a hininö nö, wanisala tä thatalati mai, ĩ na töpö kua pi topa apa wi, ĩ töpö pepalama apa kitä.

13 Töpö wanisala pasio wi, ĩ töpö holisimo opa wi, ĩ töpönö ai töpö mönamati nö, kama töpö mönamamo sapamo opati nö, wanisala tä thaa huso opati kitä.

14 Kawanö wa ta hua noai, <Pitili tä sai ha> wa pi kuu totio noai, ĩ ta hula kōo ti! Kawa na ĩ ta wäsäti noai, ĩ wa töpö taö öpa kutenö, ĩ ta hula kōo ti!

15 Wa ose tä, Teusö wa tä waheta taö noai, ĩ wa tä taö soa matatä. ĩ Teusö hai ĩ waheta tänö wa pi hatukua pälasö. Wa pi hatukua pälo nö, <Jesus Cristo ta pitili> ĩ na wa pi kuu nö, ĩ na wa kuaö ha, Teusö anö wa täa koni kitä.

16 Teusö tä waheta säöka noai, Teusö anö ĩ töpö pi hatukupamanö nö, kama hai ĩ waheta tä pewö säököpamanöma. Teusö tä wahetanö wa pasilipo nö, wa pi hatukupamani. Teusö tä wahetanö wa noa thaa nö, <Ĩ wanisala wa tä thaa maikiö!> ĩ na tä kuu nö, <Toitai tä thaa totio pasioö!> ĩ na tä kuu.

17 Teusö wa thapo wi ĩ wa tomöpo mi mai ha, toitai wa tä pewö thaa sinomo taö öpapö, ĩ na Teusö tä waheta kuu.

2 Timóteo 4

<Teusö a kai a wäsäö!> Paulo a kuu noai ĩ ta

1-2 Timóteo ai. <Teusö a kai a wäsäö!> ĩ na kawa na, ĩ na sa kuu kule. ĩ na sa kuu nö, <Kawa aiki, “Huki topa apa kuleö! Huki Teusö sa kai wäsä pi topa apa kuleö!” wa pi kuu tä, Teusö a kai a wäsäö! ĩ na tä kua tä, “Huki topa maneö! Huki Teusö sa kai wäsä wani ipö saiö!” wa pi kuu päla nö maaki, ta wäsä satimo hötöoö! Ai töpö tomöpo mi tä, “Ĩ na kuno maiö! ĩ na wa kua totiopököö!” ĩ na wa kuu totiataloö! Ai töpö wanisala tä, “Naiö! Wanisala” wa kuu totiataloö! Ai töpö ösi wanisala tä, töpö ösi topa kōatalamaö! Ai töpö ösi utiti tä, töpö ösi lotetea kopamanöö! Teusö a kai na töpö pi hatukupamanöö! Wa silimo mai, opii wa töpö pi hatukua totipamanöö! Teusö a kai a wäsä totihoö!> kawa na ĩ na sa kuu kuleö! Teusö a, Jesus Cristo a, ĩ na töpö kui töpö sömöka tala tä, sa kuu kuleö! Töpö temii ĩ töpö, töpö nomaso noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na Jesus Cristo anö tä makokama läo kitä. Tä makokama läo nö, <Ĩ na wa kuati kipiliö!> ĩ na a kuu nö, töpö sokamakö nö, ai töpö naka asalö nö, <Hapo. Kamisa na a kua naikiö!> a kuu asa kitä. ĩ na a kuu nö, ai töpö na, <Päla. Kamisa na wa kuo naio mai kitäö!> ĩ na a kuu pasio kitä. ĩ na tä kua wi tä kua läa kutenö, <Teusö a kai a wäsä totihoö!> ĩ na sa kuu kule. Jesus a tapamo kono nö, ĩ töpö pewö na a kaikanamo pia manu kule, <Teusö a kai a wäsäö!> sa kuu totia apa kule.

3 Waiha Teusö a kai a pitili wäsäti wi, ai töpönö ĩ ta hini pi topa mai ha, ai tiko ta hini pi topa pikio kitä. Wanisala tä thaa pi topa satimo opa kutenö, ai tiko töpö a hini pi topa apa kitä. Teusö ta kai a pitili ipii, ĩ ta hini wani ipö salo, <Ki ma töpö naka pasilö nö, ma ta hini pi topa wi, ĩ töpönö ĩ ta wäsä pasile, ĩ ma ta hini pasiopököö!> ĩ na ĩ töpö kuu kitä.

4 ĩ töpönö Teusö tä kai a pitili ipii, ĩ tä na töpö sömöka taa wania kuikönö, <Ĩ na nö patapö töpö kuatima> tä holisi kuu wi, ĩ tä na ĩ töpö sömöka tapalo pasio pätio kitä.

5 Önö kutenö, a pi mosaikiö! A kasiapalo sinomoö! Wa peama tä, a kasiapaloö! Jesus ta topa apöle ĩ ta wäsä sinomoö! Teusö a na wa kalipalo sinomo wi ĩ wa kutenö, a kalipalo makoka apaö!

6 ĩ na tä kua tä, kama sa wäo sapao kōo pia kule. Pi naka. Sa säpa pia kule. Sa säpalöma, Teusö a na sa konasolö kitä.

7 Sa kasiapalo hõttöo sinomotima. <Kamisa na a kalipaloö! Sa kai a wäsä sinomoö!> kamisa na ĩ na Jesus a kuu noai, ĩ sa ta hinia totilö nö, Jesus sa kai a hulapa mai, Jesus a na sa kalipalo waikia totia apöpasoma.

8 Jesus a na sa kalipalo waikia totia apöpasoma kutenö, ĩ tä noa na sa totia kopali kitä. Jesus a huu kõa tä, wanisala sa tä thaa noai, Jesus anö ĩ tä pewö maa kopamanö nö, sa totia totia kopali kitä. Samii sa totipa kõo sisa mai kitä. Ai töpönö Jesus a pi ipa wi, ĩ töpönö a walo taa kõo naio wi, ĩ töpö totia kõa naipali kitä. Jesus a totiatalo opa wi, ĩ anö sanöma makö na tä makokama läo wi, ĩ anö wanisala tä pewö maa kopamanö nö, makö pewö totia totia kopali kitä.

Timóteo a na Paulo a hapalo waikipo wi ĩ ta

9 ĩ na tä kua tä, a huo haitaki solöö!

10 Teusö a hai ĩ tä uli ha makö pilio piale, ĩ tä na Temasö a mammo teteo mai, hi masita tä uli ha makö pilio wi, ĩ tä pi ipa sisa kutenö, Temasö anö sa hosalöma. Sa hosalö nö, Tesalônika tä uli ha a konasolöma. Kötesëisi a hai, Kalásia tä uli ha a kõa pasisolöma. Tito a hai, Taumásia tä uli ha a kõa hõttösolöma.

11 Kamisa na Lucas a kua sisa kule. Kawanö Marcos wa nakalö nö, a kai huoki solöö! <Jesus a na sa kalipalo tä, Marcos anö sa pasilipalöpököö!> ĩ na sa pi kuu.

12 Epesu tä uli hamö Síkiku sa simöpalöma.

13 Hisa ha wa huu tä, Tötôasi tä uli ha Kapu a na ipa haloï sa ösö takölö noai, ĩ wa ösö kõaki solöö! Ipa waheta tökö solo! Salo ösö na tä säökama wi, ĩ wa tökö kõa totiaki solöö!

14 Alesiätöti a hai, söpala ösö na a kalipalo sinomo wi, ĩ anö kamisa na pe epii wanisala tä thama. Wanisala tä thaa noai, Teusö anö ĩ tä noa thaa hõttöpali kitä.

15 Sama ta wäsä noai, ĩ tä na Alesiätöti a hapalo pi wasöa apama kutenö, ĩ a na a pi mosaikiö!

16 Homa tili pata töpönö sa hapalama soma tä, ai tänö sa pasilipa maama. ĩ ipa töpö pewönö sa takölö nö, sa hosalöma. ĩ töpö pewö konasolöma. Töpö konasolöma maaki, Teusö a na kamisa aiki, <ĩ töpönö sa hosalö noai, ĩ töpö na ĩ tä noa thapalöö!> ĩ na sa kuu mi.

17 ĩ töpönö sa pasilipo maama maaki, Jesus pata tänö sa pasilia pasipalö nö, sa lotetepamanöma. Sa pi lotetepamanöma salo, juteu töpö pasi mai ĩ töpö pewö na Jesus sa ta wäsä taö totio opatima. Sa wanipo wi ĩ anö sa oa pi topa apa noai, ĩ a kai wani na Jesus pata tänö sa nö läpoma.

18 Tä wanisala wi, ĩ tä pewö na Jesus Kaikana tänö sa nö läpo nö, sa noama apa nö, hi tä hētu hamö a kaikanamo totio piale, ĩ ha sa tää konönö kitä. Teusö a na sa hapalo nö, ĩ na sa kuu: <“Jesus a totiatalo opa asawöö!” ĩ na makö pewö thama soatiopököö!> ĩ na sa kuu. ĩ naköö!

19 Pötisiila a, Akila a, Onesípotu a sai pö ha töpö kule ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na, <“Wa topa kule?’ wa kuu!” ĩ na Paulo a kuu thaliö!> ĩ na wa kuu!

20 Kotĩtu tä uli ha Etaasötu a kua haipasoma. Miletu tä uli ha Tötópimu a saliaö ha, sa takölöma.

21 Maa tä hălă paio mai ha, a huo haitaki solöö! Eupulu aiki, <Timóteo a na wa tä säököpalö nö, “Wa topa kule?’ ĩ na Eupulu a kuu kuleö!” ĩ na wa kuu!> ĩ na Eupulu a kuu kule. Pötutěisi a, Linu a, Cláudia a, Jesus a thapo wi ĩ töpö pewö, ĩ na töpö kui töpö solo, <Wa topa kule?> kawa na ĩ na ĩ töpö kuu kule.

22 Jesus Kaikana tä na sa hapalo nö, <Timóteo a ösi na a kua totikiö!> ĩ na sa kuu. ĩ na sa kuu nö, <Ĩ töpö pewö totiapala apaö!> ĩ na sa kuu kule. ĩ nakö.

Tito

Tito 1

1 Paulo sa. Teusö anö sa kalipalama sinomo wi, ĩ sa. Jesus Cristo anö sa simönö noai, ĩ sa. Teusö anö töpö sailö noai, <Teusö a pitili> Jesus anö ĩ na ĩ töpö pi thama pia salo, sa simönöma. Teusö ta pitilii, ĩ tä na ĩ töpö pi hatukupamani pia salo, sa simönöma. Töpö pi hatukupamani wi, ĩ töpönö pitili ta hini totioma, ĩ töpö Teusöpöa päpaso kitä. Toitai tä thaa sinomoti wi, ĩ töpö kupaso kitä.

2 <Sa ösi palimia waikipasoma salo, Teusö a na sa kuo soatio kitä> tä kuu wi, ĩ na Jesus anö ĩ töpö pi thama pia salo, sa simönöma. Sutu ha, hi masita tä uli thaa paio mi tä, Teusö a holisimo mi ipii, ĩ aiki, <Sanöma sa töpö ösi palimipamani kitä!> ĩ na sutu ha, ĩ na Teusö a kuu nö,

3 tä tetea apöpasoma tä, <Peiö! Hukikiö!> Teusö a pi kuu nö, <“Teusö anö sanöma makö ösi palimipamani kitä!” tä kuu wi, huki ĩ sa ta hasulupama pia kuleö! Kamisa kai a wäsöpö, huki ĩ ta hasulupama pia kuleö!> ĩ na Teusö a pi kuuma. ĩ na a pi kuu nö, Teusö anö makö täapa koo läo wi, ĩ aiki, <Sa kai a wäsä sinomoö!> ĩ na Teusö anö sa noa thama.

4 Tito ai. Kawa na hi waheta sa tä simöni ke. Kamisamakönö Jesus sama thapo kua wi na, ĩ na kamisanö wa thapamanöma kutenö, kawa hai, ĩ ipa ulu wa totiwo. Kamakö hai ĩ pö Teusö a, Jesus Cristo anö makö täapa koo läo wi ĩ a, ĩ na kilii töpönö wa totiapala nö, wa pi topapalama apa nö, ĩ na ĩ töpö kuapököö!

Jesus a thapo wi ĩ töpö na a patamo wi, ĩ na ĩ a kuaö

5 Tito ai. <Makö kalipalo waikioma maaki, tä tomöpo mi soai, Tito anö ĩ tä topama haiopöö!> sa pi kuu salo, Köteeta tä uli pata ha wa takölö kipili. Wa takölö nö, <Sai pö kuo hätäho pamö Jesus a thapo wi ĩ töpö na töpö patamo wi, ĩ pata töpö thaa hätäha hailalöö!> ĩ na wa noa thaa kipili.

6 <Ĩ a wani tomöpo mi thali> töpö kuu tä, a tomöpo mi ha, ĩ a hai, pata tä thapa ti! Tä husopö wani samiatu tä kuno mai, ĩ pata tä thapa ti! Ai töpö aiki, <Kama hai ulu töpö wanisala sipa apaö. Pata töpö hini mi ipö> ĩ na ai töpö kuu tä, ĩ pö a hai, pata tä thapa ti! Kama ulu töpönö Jesus a thapo wi ĩ töpö hai ĩ pö a hai, pata tä thapa sisaaö!

7 Pata tä hai, Jesus a thapo wi ĩ töpö na a mamö läpalo sinomo wi, Teusö a na ĩ a kalipalo sinomo kutenö, a totiatalo opati kitä. Önö kutenö, pata tä kupo pia wi, ĩ a tomöpo mi kutenö, <Ĩ a wani tomöpo mi> ĩ na ĩ anö ai töpö pi thamaö ha, ĩ a hai, ĩ pata tä kupo mai kitä. Jesus a thapo wi ĩ töpö na a mamö läpalo sinomo wi, ĩ aiki, <Kamisa pi tao opa asa sisaö. Ai töpö pi tao mi pasiwö> ĩ na ĩ a pi kuu maapökö. A hīsoatalo mi, a polemo mi, a waitilimo mi, wani tä pi ipa mi, ĩ na Jesus a thapo wi ĩ töpö na a mamö läpalo sinomo wi ĩ a kupasopö, ĩ na ĩ a kua kitä. ĩ na a kua mi tä, ĩ a hai, pata tä thapa ti!

8 Jesus a thapo wi ĩ tōpō na a mamō läapalo sinomo wi, ĩ anō hama tōpō ösö potehea läatalama sinomoö. ĩ anō toitali tä pii sinomo sisaö. A pi mosaiapalo sinomo opaö. Wanisala tä thatala mi ipii, Teusö a na ĩ a topa apaö. Hiopö tä na a noamo sapao opaö. ĩ na Teusö a thapo wi, ĩ pata tä kupo pia wi, ĩ na a kuaö.

9 Pata tä kupo piale, ĩ a hai, pitili sama ta wäsä sinomo wi, ĩ tä ha a pi luluopököö! ĩ tä ha a pi luluo nö, ĩ anō ĩ ta wäsä nömoo nö, <ĩ naköö! ĩ na wa kua totiopököö!> ĩ na ĩ a kuu tao opa kitä. Ai tōpönö ĩ ta pitilimo wi ĩ ta peama wi, ĩ anō ĩ tōpō kai a makokopamanöpöö!

Tōpō holisimo opa wi, ĩ tōpönö ai tiko ta kateha apaö

10 Pitili ta hini wani ipii, ĩ tōpō kua apa. ĩ tōpō haö päatalo opaö. ĩ tōpönö ai tōpō mōnama sinomoö. ĩ na nö patapö Moisés a kai hini totio wi, ĩ na ĩ tōpō satehe epii ĩ na ĩ tōpō kuaö.

11 Sitipa kökö sua pi topa apa päo salo, ĩ tōpönö ta wäsä tä, noa tä naka silia apawö. Pitilimo totila nö kuno mai, ai tiko ta wäsä soa päoimatasoö ha, tōpō pilia kokale, ĩ ai tōpō pewö aiki, <Jesus ta pitili häto mai kitä> ĩ tōpō pi kulasoö. ĩ na tä kuaö ha, ai tiko ta wäsä holisimo wi, ĩ wa tōpō wasupököö!

12 Köteeta tili tōpō kule, ĩ ai tänö ĩ tōpō pi hatukutama wi, ĩ na ĩ a kuuma: <Köteeta tili tōpō holisimo sinomoö. Salo a waitilimo kua wi na, ĩ na ĩ tōpō waitilimo kuaö. ĩ tōpō ota hatai kuno mai, ĩ tōpō ösö potehepalo pi topa sisaö> ĩ na a kuuma.

13 ĩ na a kuu noai, ĩ pitili ta kutenö, ĩ tōpō na wa hapalo nö, <ĩ na kuno maiö!> ĩ na wa kuu totihoö! <Jesus a pitili> ĩ na ĩ wa tōpō pi thama totio pia salo, ĩ na a kuu totihoö!

14 <Juteu tōpō nö patapönö ta kateha holisimo noai, ĩ pitili ta pi ti!> ĩ na wa kuu totiataloö! <Pitili tä sai a peama wi, ĩ tōpō aiki, “ĩ na wa kuapököö!” tōpō kuu wi maaki, ĩ tōpō hini pikio tihöö!> ĩ na wa kuu totiataloö!

15 Tōpō ösi ausii, ĩ tōpō na salo pö pewö oamo toita apö. Ai a salo na ĩ tōpō waio mai kitä. Jesus a thapo pasia mane, ĩ tōpō ösi samii, ĩ tōpō na ai salo a oamö wanisala apö. Salo a na ĩ tōpō waio opaö. ĩ tōpō pi tapomo wanisala apö. <Ki tä topa. Ki tä wanisala> ĩ na ĩ tōpō pi kuu tai mi.

16 <Teusö sa taö> ĩ tōpō kuu thali maaki, ĩ tōpönö wanisala tä thatala salo, <ĩ tōpönö Teusö a tai mi pasiwö> ĩ na ĩ tōpönö ai tōpō pi thapalama apa pasioö. <ĩ tōpō wanisala apawö> Teusö a pi kuu. ĩ tōpönö Teusö ta hini maapa wi. ĩ tōpönö toitali tä thaa tai mi ipö.

Tito 2

Pitili wa ta hini tä, ĩ na wa kua kitä

- 1** Kawanö pitili wa ta wäsä pola nö, <Ĩ na makö kuapököö!> ĩ na a kuu sinomoö!
- 2** Pata töpö wano na, <Pe epii wasu wasu tuu koa apa ti!> ĩ na wa kuu! <Makö osemö mai, pö pi mosaia totikiö!> ĩ na wa kuu! <“Teusö a pitili” pö pi kuu totihoö! Ma töpö noima totihoö! Teusö ma tä kai hosa mai, makö satimo totihoö!> ĩ na pata töpö wano na, ĩ na wa kuu totiataloö!
- 3** Pata töpö suö nakö, <Teusö a na tä toita apii, ĩ tä thaa sinomo wi, ĩ na makö kuapöö!> ĩ na pata töpö suö na wa kuu naiö! <Ai ma töpö a kateha wanisala maikiö! Pe epii wasu wasu tuu koa apa tihöö!> ĩ na pata töpö suö na ĩ na wa kuu! Toitai tä thaa sinomo wi, ĩ tä na pata töpö suönö moko töpö pi hatukupamanöpököö!
- 4** Moko töpö pi hatukupamanö nö, <Au heano a, au ulu töpö, ĩ na töpö kui wa töpö noima totihoö!> ĩ na moko töpö na opii ĩ na pata töpö suö kuu sinomotipököö!
- 5** Töpö pi mosawi ipii, hiopö tä thaa mai, ai tiko tä wano na sapäko mai, kama töpö sai pö na suö töpö kalipalo makoka sinomoö, töpö kuati wi na, ĩ na pata töpö suönö ĩ na moko töpö thama toitiopököö! Ai töpö totiapalati kua wi na, ĩ na moko töpö thama hõtöopöö! Peanopö a hini totiatalo kua wi na, ĩ na pata töpö suönö ĩ na moko töpö thamapököö! ĩ na moko töpö thamaö ha, ai töpö aiki, <Teusö a kai a topa mi> ĩ na ĩ töpö kuu mai kitä. <Teusö a kai a huati wi, ĩ töpö tomöpo mi. Teusö a kai a holisi hätowö> ai töpö kuu mai kitä.
- 6** Hīsa töpö na, <Pö pi mosaikiö!> wa kuu totiataloö!
- 7** Kawanö toitai wa tä thaa sinomoö! Toitai wa tä thaa sinomoö ha, ai töpönö wa uöma nö, toitai tä thaa naio kitä. Wanisala tä thaa häkikio ti! Teusö a na ai wa töpö pi hatukupama tä, wa ta wäsä holisimo mai, wa suasimo mai, ĩ na wa kua totihoö!
- 8** Wa ta wäsä makoka totiataloö! Wa ta wäsä makokaö ha, makö wanipo wi, ĩ töpö aiki, <Ĩ a wanisala> ĩ na ĩ töpö kuu wi tä kua mai kitä. Teusö a na ai wa töpö pi hatukupama makokaö ha, ĩ töpönö makö a kateha tä, <Teusö ta kateha sinomo wi, ĩ töpö wanisala> ĩ töpö kuu tai mi salo, ĩ töpö kiliso kitä.
- 9** Ai töpö na töpö noa mi kalipalo sinomo wi, ĩ töpö na wa hapalo nö, <Pata töpönö makö noa mi kalipalama sinomo wi, ĩ pata ma töpö a hini nö, ma töpö pi mönahapama sinomoö! ĩ töpö na, “Ĩ na a wani kuti ti!” pö kuu tihöö!> wa kuu nö,
- 10** <Pö thomömo ti! “Ĩ a thomömo tai mi ipö thaliö!” ĩ na makö kalipalama wi, ĩ na ĩ ma pi wani thamaö!> ĩ na wa kuu totiataloö! Ai pata tä na töpö kalipalo sinomo wi, ĩ töpö topati ha, ĩ pata tänö Teusö ta hiopöpama mai kitä. Teusö anö makö täapa kōo läo wi, ĩ Teusö ta hiopöpama mai, <Teusö ta topa apa> ĩ na ĩ a pi kuu kuki kitä.

Teusö anö makö totiapala wi ĩ ta

11 Pi naka. <Teusö anö sanöma makö totiapala apa salo, makö pewö täapa kōo läo pi topa apaö> tä kuu wi, huki ĩ ta kuu hinio kule.

12 ĩ ta kuu hinioö ha, makö pi hatukulo nö, Teusö a hini mai, ĩ töpö kua kua wi na, huki ĩ na makö kua wani ipö. <Teusö anö makö totiapala apaö> tä kuu wi, ĩ ta kuu hinioö ha, <Hi masita tä uli ha makö kua naitia tä, ĩ na makö kuatipököo!> ĩ na makö pi thama thali. <Päla. Wanisala tä na sa pi wasiso wi, ĩ sa tä pii mi ipöö!> ĩ na makö pi thama thali. Wanisala tä na makö pi mosawi, makö topa sinomoö, Teusö ma hini totihoö, huki ĩ na makö kuati wi, huki ĩ na makö thamati thali. Teusö anö makö totiapala wi, ĩ ta wäsäma kutenö, ĩ na makö thamati thali.

13 ĩ ta wäsäma kutenö, kamakö hai ĩ Teusö a pata hai, ĩ Jesus Cristo a hai, ĩ anö makö täapa kōo läo wi, ĩ a tapamoa konaso piale, ĩ tä na makö mammo pewö läa soa kule. <Aitaköö! Kilia apawöö! Ipa pata Jesus a huu kōa waikio kimi> ĩ na makö kuu piale, ĩ tä na makö pi tapoa soatia kule.

14 ĩ Jesus Cristo a lö kui, wanisala ma tä pewö thati noai, ĩ tä noa na a säpamonasoma. A säpamono nö, makö konöma. <Wanisala sa tä thaa wani ipii, toitai sa tä thaa pi topaö> ĩ na Jesus anö makö pi thama pia salo, makö ösi totipalö nö, Jesus anö makö thapo pi topa asa salo, a säpamono nö, makö konöma.

15 Tito ai. Sa kuuhe, ĩ ta katehaö! ĩ wa ta kateha nö, <ĩ naköö! ĩ na makö kuapököö!> ĩ na wa kuu totihoö! ĩ töpö tomöpo mi ha, <ĩ na makö kua maikiö!> wa kuu totihoö! ĩ na wa töpö noa thaa totilöö! <Sa noa thaa maiki. Pata wa ta o?> ĩ na ai tä kuu ha, <ĩ na a kuu ti! Teusö sa tä kai a wäsä wi, ĩ saö!> wa kuu totihoö!

Tito 3

Makö wanisala apama maaki, Teusö anö makö koni

1 <Töpö kaikanamo sinomo wi ĩ töpö, pata töpö, ĩ na töpö kui töpö na, “Päla” kuu ti! ĩ töpö hini totiataloö!> ĩ na wa kuu! Wa kuu nö, <Makö pi mosaiki nö, toitai ma tä thaa sinomoö!

2 Ai ta kateha wanisala ti! Pö hapalo opa tihöö! Makö höla mai, ai töpö pewö na a noimo sinomoö!> ĩ töpö na wa kuu totihoö!

3 Teusö a na makö pi motio opa hōttöo kipili. Teusö ma ta hini hōttöo maapili. Makö mönama sinomo kipili. Wanisala tä pewö na makö pi wasiso opa nö, wanisala ma tä thaa pi topa apa nö, ĩ na makö kuati kipili. <Hi a wani kua wi na, ĩ na sa kua nö toa sö ö> makö pi kuu nö, ai ma töpö hĩsu thaa nö, ĩ na makö kua sinomo kipili. Ai töpönö makö wanipoö, kamakönö ĩ ma töpö wanipo hōttöa, ĩ na makö kuati kipili.

4-5 ĩ na makö kua kipili maaki, Teusö anö makö täapa kōo läoma. <Teusö anö makö totiapala apawö. Makö pi ipawö> ĩ na makö pi thama nö, Teusö anö

makö täa konöma. Toitai ma tä thaa pola tä kuno mai, wanisala ma tä thaa päla tä maaki, Teusö anö makö pi ipa päo salo, makö konöma. Teusö anö makö konöpö, kama ösi kua tolele ĩ a simönöma. A simöni ha, ĩ anö makö ösi salupalöma. Makö ösi salupalöma kutenö, Teusö ulupö makö pewö thapalö nö, makö ösi tikopöpalöma.

6 Jesus Cristo anö makö täapa koo läo wi, Teusö anö ĩ a simönönö nö, Teusö anö a ösi kua tolele, kamakö na ĩ a ösi ithoa totipamaköma.

7 A ösi ithoa totipamakö nö, Teusö anö makö totiapala apa salo, <Ĩ töpö topa kukömaö!> Teusö a pi kuuma. Ĩ na a pi kuu ha, Teusö ulupö makö kupasoma. Teusö ulupö makö kupalo nö, <Sa ösi palimia waikia kutenö, Teusö a na sa pilia soatiopöö!> ĩ na makö ösi kuu sinomoö.

Jesus ma thapo wi ĩ makö aiki, <Toitai sa tä thaa sinomo pia salo> ĩ na makö kuupököö!

8 Tito ai. Sa kuuhe, ĩ pitili ta. <Sa kuuhe, ĩ na a kuu totio nömöoö!> ĩ na sa kuu kule. Ĩ na wa kuu totio nömöoö ha, <Teusö a pitili> töpö pi kuu totio wi, ĩ töpö aiki, <Toitai sa tä thaa sinomo pia salo> ĩ na ĩ töpö pi kuupököö! Sa ta katehahe, ĩ ta topa apa. Töpö pewö topama wi, ĩ ta pasiwö.

9 Ai tiko ta topa mai, ta kua pikia kule. Ai töpö pi saimo päo wi, ĩ töpönö ta kateha isi waniho soa päatalo opa wi, ĩ ta kua pikia kule. Nö patapö töpö a hilo noai, ĩ ta kateha pätio wi, ta kua hõtöa. Moisés a kai a kateha sokamo läapalo opa wi ta kua hõtöa. Ĩ nasimö tä wani a kateha naio tihöö! Ĩ nasimö wa ta kateha tä, wa töpö topapalama pola nö kuno mai, wa töpö hapalama wanisala apa kitä.

10 Ai tä aiki, kama pi wani saimo päo nö, ai töpö hapalama apa wi, ĩ a na, <Ĩ na a kua tihöö!> ĩ na wa kuu! Wa kuu kule maaki, wa kai a hini mi ha, <Ĩ na a kua tihöö!> ĩ na wa kuu kooö! Ĩ na wa kuu koo kule maaki, wa kai a hini mi sati ipö tä, <Pälaö! Ĩ na wa kua päoö> ĩ na wa kuu nö, ĩ wa wani häsiamaö!

11 Ĩ a wani wanisala apa salo, ĩ wa wani häsiamaö! Ĩ a waninö wanisala tä thaö ha, <Ĩ a wani wanisala apöpasö noa> ĩ na tä kuu wi ĩ tä kua.

12 Kawa na ai sa tä simöni pia salo. Átemasö a hätowö. Síkiku a wani hätowö. Sa simöa piale, ĩ a talaso noai ha, kawa hai, Nikópolisö tä uli hamö a hua haitalolöö! Ĩ ha sa kua tä, wa koo hõtöpöpököö! Ĩ ha tä uli ösö holelea soa tä, ĩ ha sa kutio pia salo.

13 Pata töpönö ai töpö noa thaa sinomo wi, ĩ tä säököle, ĩ Senasö anö ĩ tä möö sinomo taö öpa wi ĩ a, Apoolu a solo, töpö hama huu tä, ĩ wa töpö totiapala totihoö! Ĩ töpö huso koo tä, wani tä na töpö honi ipö ha, wa töpö täpälöö!

14 Mi ha, Jesus a thapo wi ĩ töpö na, <Toitai ma tä thaa totihoö!> ĩ na wa kuu nö, <Wani tökö na töpö honimo wi, ĩ ma töpö pasilipalöpököö!> ĩ na wa kuu! Ĩ töpönö toitai tä thaa nö, ai töpö pasilipalö nö, ĩ na ĩ töpö kuaö ha, ĩ töpö tomöpo mi mai kitä.

15 Kamisa na töpö kua naine, ã töpö aiki, <Tito a na wa tä sãököpalö nö, “Wa topa kule?’ ã na kamisa na töpö kule, ã töpö kuu kuleö!” ã na Tito a na ã na wa kuu!> ã na ã töpö kuu kule. Mi ha, ai töpönö Jesus a thapo naio kutenö, samakö pi ipaö. ã töpö na, <“Wa topa kule?” ã na Paulo a kuu kuleö!> ã na wa kuu! Teusö anö makö pewö totiapalapököö!

Filemom

Filemom 1

1-2 Paulo sa. Jesus Cristo sa kai a wäsä sinomoö ha, sa ökapalö noai, ĩ sa. Jesus a thapo naio wi, ĩ Timóteo a solo, hi waheta sama tä simöpali ke. Ipa noi tä Pilemō ai! Cristo a na wa kalipalo naio sinomo wi ĩ wa. Kawa, kawa sai pö ha töpö Teusömo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na killii makö na hi waheta sama tä simöni, Apiasoma wanö Cristo wa thapo naio wi ĩ wa na hi sama tä waheta simöa naini, sotatu töpö kasiapalo kua wi na, ĩ na samakö kasiapalo kua hõtöle, ĩ na samakö kua kua wi na, ĩ na Akipu wa kua kua naio wi, ĩ wa na hi sama tä simöa naini, ĩ na makö kui makö na hi waheta sama tä simöni ke.

3 Kamakö hai ĩ pö Teusö a, kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä, ĩ na killii töpö na sa hapalo nö, <Pilemō a kule ha, ĩ ha ai töpönö wa thapo wi, noa mi ĩ töpö pewö totiapala apaö! ĩ töpö pi topapalama apaö!> ĩ na sa kuu.

Pilemō anö Jesus a thapo wi ĩ a

4-5 Pilemō ai! <Teusö a thapo wi, Pilemō anö ĩ töpö pewö pi ipa thaliö! “Jesus Kaikana a pitili” Pilemō a pi kuu totio thaliö!> ĩ na sa ta kuu hini kule. ĩ na sa ta kuu hini kutenö, Teusö a na, <Aitaköö!> ĩ na Teusö a na sa kuu sinomo nö,

6 <Hapa. “Jesus a pitili” ĩ na Pilemō a solo, ĩ na samakö pewö pi kuu ösöha kutenö, Cristo a na samakö koka naia tä, Cristo anö samakö totiapala apati wi, ĩ tä na samakö pi hatuka totimaköö!> ĩ na Teusö a na, ĩ na sa kuu.

7 Ipa noi täö! Wa töpö pi ipa salo, sa pi mönaha apaö. Sa pi topa apaö. Jesus a thapo wi ĩ wa töpö pi ipa nö, ĩ wa töpö pi mönahapamanöma. Sa pi mönahapalama apa naia kule.

<Onésimo a täa thaa konöö!> Paulo anö Pilemō a noa thaa noai ĩ ta

8 Pilemō ai! Önö kutenö, Cristo anö sa simönöma salo, <ĩ na a kua totihoö!> ĩ na kamisanö wa noa thaa kili mai kitä maaki,

9 wa pi ipa päo salo, wa noa thaa mai kitäö! <ĩ na wa kua mi salo!> ĩ na sa kuu päöö. Pilemō ai! Paulo sa. Patasipö sa wani. Cristo sa wäsätima kutenö, sa ökama wani tititia kule.

10 Hisa ha sa tititia tä, Cristo a na Onésimo sa pi hatukupamanöma kutenö, <Onésimo hai, ipa ulu a> ĩ na sa kuu. Kawa na, <Onésimo a na ĩ na wa kuapö!> ĩ na sa kuu pia kule.

11 ĩ a hai, wa pasilipo wi ĩ a kuo maama maaki, huki wa pasilipo wi ĩ au tä kupaso ke. ĩ anö sa pasilipo naioö.

12 Kamisanö ĩ sa pii hõtöa kule maaki, kawa na ĩ sa simöpa pia kōa kule.

13 Cristo sa ta wäsä sinomoti ha, hi sai a lototole, ĩ a sai ha sa titimakömae. ĩ a sai ha sa titia soa tä, <Hisa ha Pilemō a kua naia mi kutenö, Onésimo anö sa

pasilipopöö!> ĩ na sa pi kuu nö, <Kamisa na a kua naikiö!> ĩ na Onésimo na ĩ na sa kuu pi topama.

14 ĩ na sa kuu pi topama maaki, kawa aiki, <Awai. Kawa na Onésimo a kuo naiopö!> ĩ na wa kuu paio mi tä, <Kamisa na a kua naitikiö!> ĩ na Onésimo a na ĩ na sa kuu mai kitä. ĩ na tä kuaö ha, <Paulo anö sa noa thaa päo salo, “Awai. Paulo a na Onésimo a kua naiopököö!” ĩ na sa kuu päo hōttöo kitä> ĩ na wa pi kuu aköna, <Häö! ĩ na kuno mai> sa pi kuu totia hōttotalopi. Kamisanö wa noa thaa mai ha, kawa pi saimo nö, <Paulo a na Onésimo a kuo naitiopöö!> ĩ na wa pi kuu ha, tä topa sisaa.

15 <Kawa na Onésimo a kalipalo paioma, tiko hamö a asulöma maaki, kawa na a kononö nö, ĩ ha a kuo soatiopö> ĩ na sa pi kuu kule. <Tiko tä sai pö na a kuatalo paio maama kutenö, kawa sai pö ha a kua koiki nö, kawa na a kupalo naitiopö> ĩ na sa pi kuu kule.

16 Sutu ha Onésimo wa noa mi kalipalamati noai, ĩ a kuo paioma maaki, huki Onésimo anö Jesus a thapo naio wi, ĩ a. Önö kutenö, kamisanö Onésimo sa pi ipa wi maaki, kawanö ĩ wa pii satia apaö. Kawa na Onésimo a kalipalo sinomo kutenö, ĩ wa pii kitä maaki, huki ĩ anö Jesus a thapo salo, ĩ wa pii satia apa kitä.

17 Önö kutenö, <Paulo a solo, Teusö a na samakö kalipalo sinomo wi, ĩ samakö> ĩ na wa pi kuu waikia kutenö, kawa na sa walo tä, <Aitaköö! Hisa ha a kua naikiö!> kamisa na wa kuu kua wi na, ĩ na Onésimo a na ĩ na wa kuu!

18 Kawa na Onésimo anö wanisala tä thaa hätopalöma? Kawa na ĩ anö noa tä totoa kōo mai ha, ĩ a kua soa hätoakö? ĩ na tä kuaö ha, kamisa na ĩ noa wa tä nakalöö!

19 ĩ wa tä noa nakaö ha, sa tä noa totoa hōttöki kitä. Paulo sanö ĩ sa tä noa totoki kitä. ĩ na sa kuuhe, kamisa aminö sa tä säöka ke. <Paulo sanö ĩ sa tä noa totoki kitäö!> ĩ na sa kuu ke maaki, kamisa na wa tä noa totoa kōo mai ha, ĩ na wa kua soa kule ta pi kuu mai. Pi naka. Kawa aiki, <Paulo anö Cristo a na sa pi hatukupamani wi, ĩ tä noa na Paulo a na sa kupaloti nö, sa kalipalo sinomotipöö!> ĩ na wa pi kuu aköna, wa pitilimo pi.

20 Ipa Onésimo ai. Cristo wa thapo naio kutenö, sa pi topa kopamanöö! <Onésimo a thaa konöö!> ĩ na sa kuu ha, Cristo wa thapo naio kutenö, <Hai. Awai> ĩ na a kuu totihoö!

21 Sa pi tapoiki nö, <Pilemō a hai, “Hai. Awai. ‘Onésimo wa thaa konöö!’ ĩ na Paulo anö sa noa thaö ha, Onésimo sa thaa koni kitäö! ‘Onésimo wa thaa konö nö, wa totiapala soatiopökö’ ĩ na Paulo a kuu nömoo maama maaki, Onésimo sa totiapala soatio pia salo. Paulo anö sa noa thae, ĩ sa ta hini kitäö!” ĩ na Pilemō a pi kuu kitäö!> ĩ na sa pi kuu salo, kawa na hi waheta sa tä simöpali ke.

22 Ī na tä kua tä, Teusö a na, <Kamisamakö na Paulo a simöpalöö!> makö kuu wi, Teusönö ĩ ta hininöma, tä tetepo opa maa noai ha kamakö na sa hamamo kitä. Önö kutenö, <Sa hama kutapö a sai thaköö!> ĩ na sa kuu kule.

<Wa topa kule?> ai töpö kuu wi ĩ töpö

23 Kawa na Epapötasö a kai simöpasö ke. Kama aiki, Cristo a na ĩ a kalipalo pi topa salo, titita wi a sai ha sa titia soa tä, kamisa na ĩ a kua sätää naitia kule.

24 Kamisa na töpö kalipalo naitio wi, Marcos, Atisötaku, Temasö, Lucas, ĩ na töpö kui töpö solo, kawa na ĩ töpö kai simöa naipaso ke.

25 Jesus Cristo Kaikana tä na makö a wäsä nö, <Ī töpö totiapala totioö!> ĩ na sa kuu. Ī naköö!

Hebreus

Hebreus 1

Jesus anö kamakö pewö na Teusö a kai a wäsä noai ĩ ta

1 Sutu ha kamakö hai ĩ nö patapö töpö na Teusö a hapalo pia salo, kama kai a wäsä sinomoti noai, ĩ töpö na a hapalo somatioma. ĩ töpö na a hapalo somatioö ha, ai nö patapö töpö pewö na ĩ töpönö Teusö a kai a wäsäa tolea nömöa kōatalo opa hōtōtiotima.

2 Sutu ha ĩ na nö patapö töpö na Teusö a hapaloma maaki, huki ola makö na a hapalo pia salo, kama hai ĩ pelupö a simönöma. A simönöma, kamakö pewö na pelupö anö pō a kai a wäsä tolea nömöoma. Somi tä sai tä, pelupö a na Teusö a hapalo nö, <Hutu mosökö pata, pili motokö, pilipoma a, sitikali pö, hi masita tä uli, ĩ na tökö pewö kui tökö thapalöö!> a kuu ha, pelupö anö ĩ tökö pewö thapalöma. ĩ na tä kua tä, Teusö aiki, <Ī wa tökö pewö thapopö!> ĩ na pelupö a na ĩ na pō a kuuma. ĩ tökö pewö thapo noai, kamakö na ĩ a hapaloma.

3 Teusö a wakala kui na, ĩ na pelupö a wakala kuö nai soatawö. Teusö a kui na, ĩ na pelupö a kuö nai soatawö. Hutu mosökö pata, pili motokö, pilipoma a, sitikali pö, hi masita tä uli, Teusö a hai ĩ pelupö anö ĩ tökö pewö huöpoö. A hapalo lotete epii, ĩ tänö ĩ tökö pewö huma makoka apatii. Sanöma makönö wanisala ma tä thaa noai, Teusö a hai ĩ pelupö anö ĩ tä salupalö nö, makö ösi ausipalö nö, ösö öpö hamö a konasolöma. A kononö nö, pelupö a hai, pata tä nai soata kutenö, Teusö a lotete sati ipii, ĩ a kotö ha a loköma.

Āju töpö na Teusö a ulupö hai, ĩ pata tä sati ipöwö

4 Teusö anö kama hai ĩ töpö simöta sinomo wi, ĩ āju töpö hai, ĩ pata töpö sai waikiwö maaki, Teusö anö pelupö a hai, ĩ pata tä thaa satia apöpalöma. Önö kutenö, <Ipa ulu a> Teusö a kuu wi, ĩ a hilo topa satia apa. <Ipa āju töpö> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ töpö a hilo topa maaki, <Ipa ulu a> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ a hilo topa satia apa asaa.

5 Önö kutenö, ĩ na Teusö a kuuma: <“Kawa hai, ipa ulu wa. Kamisa hai, au hao sa” huki ĩ na sa kuu kuleö!> ĩ na pelupö a sai na ĩ na Teusö a kuu asama. Āju tä na a kuu maama. Kama hai ĩ pelupö a sai na a kuu sisama. <Au hao sa kupaso kitä. Ipa ulu wa kupaso kitä> ĩ na ai āju tä na ĩ na a kuu pasio maama. Pelupö a na a kuu sisa asama.

6 ĩ na tä kua tä, Teusö anö kama hai pelupö a kuo soma noai, hi masita tä uli ha sanöma makö pilile, ĩ makö na pelupö a simöpa salo, <“Teusö a ulupö hai, ĩ pata tä sai asawöö!” ĩ na ipa āju töpö pewö kuu kuköpököö!> ĩ na Teusö a kuuma.

7 Ī na tä kua tä, āju tōpō a kateha nō, <Teusō sanō ipoko sa tä thama kua wi na, ĩ na āju sa tōpō thama kua hōtōō. Koa taka āka thama kua wi na, ĩ na āju sa tōpō thaa thama hōtōō> ĩ na Teusō a kuuma.

8 Ī na tä kua tä, Teusō a kaikana pata kui na, ĩ ha pelupō a kaikana wāa hōtōa soata kutenō, <Teusō ai. Ai tōpō na wa kaikanamo mapo mai kitā. Au tōpō na wa kaikanamo makoka apa kuki kitāō!

9 Toitai wa tä thaa pi topa apa sisaō. Wanisala wa tä thaa wani ipō. Önō kutenō au pata tä Teusōnō wa saia asapalōma. Kawa na ai tōpō kua naia kule maaki, Teusō anō wa saia asapalō nō, wa kaikana asapalōma kutenō, pe epī wa pi mōnaha satia apōpamanōmaō!> ĩ na Teusō tä waheta kuu.

10 Ī na tä kua tä, <Kaikana ai. Somi tä sai tä, masita wa tä uli thapalōma. Pili wa aminō hutu mosōkō pata thaa naipalōma.

11 Ī wa tä pewō thapalō noai, ĩ tä pewō mataso kitā maaki, kawa mapo mai kitā. Haloi ösō hotea kulaso wi na, wa tä thapalō noai, ĩ na ĩ tä pewō hotea kulaso kitā.

12 Ai tänō haloi ösō hote hapolokoa kopalō nō, tiko ösō taa thaa nōmōa koni wi na, hutu mosōkō pata, masita tä uli pata, ĩ na tōkō kui, ĩ na wa tōkō hapolokoa thaa hōtōpalō nō, tiko wa tōkō thaa nōmōpali kitāō! Ī tä pewō hoteso kitā maaki, kawa hote pasio mai kitā> ĩ na pelupō a na ĩ na Teusō a kuuma.

13 Ī na a kuu nō, <“Kawa solo makō kaikanamopōō!” ĩ na sa pi kuu salo, kamisa kotō ha a loikisoō! Wa wanipoti wi, ĩ sa tōpō pewō utitipamanō nō, kawa na ĩ sa tōpō kilima kuki kitāō! Sa tōpō utitipama totio paio mi tä, kamisa na wa lotiki nō, wa kaikanamo naiopōkōō!> ĩ na pelupō a na Teusō a kuuma. Āju tōpō na a kuu pasio maama.

14 Wi na āju tōpō kuō pasiwō? Ipoko tä kui na, ĩ na tōpō kuō pasiwō. Pili tōpō sai kua mi. Wi na ĩ tōpō kua pasioō? Teusō anō ĩ tōpō simōa sinomo wi ĩ tōpō. Teusō anō ĩ tōpō simōaō ha, Teusō anō sanōma makō täapa kōo läo piale, huki ĩ āju tōpōnō ĩ makō pasilipo sinomoō.

Hebreus 2

Teusō anō makō täapa kōo läo wi, ĩ tä toita apō

1 Önō kutenō, Teusō a hai ĩ pelupō anō ta wäsā noai, kamakō na ai tōpōnō ĩ ta wäsā tolea noai, ĩ tä na makō pi hanoa maapōō! Ī ma ta hini makoka totiatalo opapōō!

2 Sutu ha Sinai makō pata hamō āju tōpōnō Moisés a na ta wäsā noai, ĩ ta pitilio opama. Ī ta pitili ipii, ai tōpōnō ĩ ta hini pasio mai, Teusō anō ĩ tōpō peama totioma.

3 <Teusö anö makö täapa kōo läo wi ĩ ta toita apö> huki tä kuu wi, kamakö na ĩ ta wäsä noai, ĩ ma ta hini wani tä, pe epii Teusö anö makö peama nömöo kitä. Teusö anö makö täapa kōo läo wi, Jesus pata tänö ĩ ta wäsä somama. Jesus anö ĩ ta wäsä soma noai, Jesus a hini noai, ĩ töpönö ĩ ta wäsä tolea nömöoma. ĩ ta wäsä tolea nömöoö ha, <Pitili ta> samakö pi thamama.

4 <“Teusö anö makö täa koni kitäö!” tä kuu wi, ĩ ta pitili> ĩ na Teusö anö samakö pewö pi thama naio pia salo, tä aipöama pi kiliha apatima. Ai töpö salia apati wi ĩ töpö toapama kōo, ai töpö noma totisoma maaki, töpö temöa komani, Teusö anö ĩ na tä thamatima. ĩ na tä thamati nö, <Kamisa ösi kua tolele ĩ anö tä pewö totoma wi, sanöma töpö na ĩ tä totoma hätäpopö!> ĩ na Teusö a pi kuu noai, sanöma makö na ĩ tä pewö totoma hätäpotima. Önö kutenö, <“Teusö anö makö täa koni kitäö!” tä kuu wi, ĩ pitili tä sai a> ĩ na samakö pi thama totio opama.

Jesus anö makö pasilipalö nö, makö täa koni wi ĩ ta

5 Masita tä uli tutei tä uli na Teusö anö sanöma makö piliama piale, ĩ tä pi na sa hapaloti pole, ĩ tä uli na kamakö na Teusö anö äju töpö kaikanamoma mai kitä. <ĩ töpö na pö kaikanamo!> ĩ na äju töpö na Teusö a kuu pasio maama.

6 Pi naka. ĩ na Teusö tä waheta na ĩ na ai ta kua pasia: <Teusö ai. Sanöma samakö na wa pi tapomo opati nö kiliawö. Sanöma samakö päwö maaki, kamisamakö na wa pi honipo opa nö, samakö pasilipo opatii.

7 Kawanö äju töpö na sanöma samakö komoatalama paioma. Samakö komoatalama paioma maaki, samakö hösöka kopamanö nö, kaikana tä toita apii tä kui na, ĩ na samakö thaa nömöpalöma. “ĩ sanöma töpö totiatalo opawö,” ĩ na kawanö ai töpö thama apama.

8 Kawanö ĩ tä pewö na sanöma samakö kaikanamoma totioma> ĩ na Teusö tä waheta kuu. <ĩ tä pewö na sanöma makö kaikanamoma totioma> tä kuu kutenö, ai tä na makö kaikanamo pasio mai tä kua pasia mai kitä. ĩ tä pewö na makö kaikanamoma totioma maaki, ĩ tä pewö na sanöma makö kaikanamo wi, huki ĩ ma tä tapa mane.

9 ĩ ma tä tapa mane maaki, Jesus ma uni tapa sisa kule. Teusö aiki, <Ipa ulu a hai, sanöma tä kupasopö> ĩ na Teusö a pi kuu ha, pelupö a hai, sanöma tä kupasoma. Äju töpö na Teusö anö Jesus a komoapalama paioma. A komoapaloma kutenö, a nomasoma. Teusö anö sanöma makö noima nö, makö totiapala apa kutenö, sanöma makö pewö noa na Jesus a säpamonasoma. Pe epii a peamamo totio opa paioki nö, a säpamonasoma kutenö, Teusö anö a kaikana totipalöma. Önö kutenö, huki Jesus a möamö toita apii, a kaikana toti ipii, ĩ ma uni tapa kule.

10 Huki a kaikanamo totia kule maaki, a pea totio opa paioma. A pea paio maama köna, a kaikana kupo maa noa kipi. Teusö anö hutu mosökö pata, äju töpö, masita tä uli pata, salo pö, sanöma töpö, ĩ na tökö kui tökö pewö thapo pi topa apa salo, ĩ na tökö pewö thapalöma. Teusö a wakala apii, a toita apii, ĩ

na Teusö a kui, hi tä hētu hamö ĩ a kupoli, ĩ hamö kama hai ĩ ulupö makö satehe epii, makö kuo naiopö, Teusö anö Jesus a kaikanapalöma. Jesus a kaikanapalö noai, ĩ anö Teusö a na Teusö ulupö makö kai konasolöma, Teusö anö makö täa koni.

11 Wanisala ma tä thaa wi, Jesus anö ĩ tä hosalö nö, makö ausipali. Makö ausipali wi ĩ makö, Jesus a, ĩ na kilii makö hai, Teusö ulupö makö pewö. Önö kutenö, Teusö ulupö makö na, <Ipa hoose töpö> ĩ na Jesus a kuu kili mai kitä.

12 ĩ na a kuuma: <Teusö ai. Ipa hoose töpö na kamisanö wa wäsä kitä. ĩ töpö pewö kokamo pa, kawa na au ama sa ta thaa kitä!> ĩ na a kuuma.

13 ĩ na a kuu nö, <Teusö a na sa mamö teteki kitä! “Teusö a pitili” sa pi kuu totio kitä> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu nö, <Kamisa na Teusö anö kama hai ĩ ulu töpö totopö noai, hisa ha ĩ töpö solo samakö kua kule> ĩ na Jesus a kuuma.

14 Teusö ulupö makö sanöma kutenö, pili makö säi, pili makö iä pö, ĩ na tä kui tä kua. Önö kutenö, ĩ na Jesus a kua naipasoma. Jesus a säi, a iä, ĩ na a kua naipasoma. Sai tä sai patanö sanöma töpö säpa taö öpa wi, Jesus anö ĩ a utitia totipali pia salo, sanöma tä kupalo nö, a säpamonasoma. A säpamonaso noai, ĩ tökö, Sai tä sai pata utitia totipalöma.

15 Pata tänö ai töpö noa mi kalipalama pätio nö, töpö peama sinomo wi, ĩ a pata na ĩ töpö kili kua soatio kua wi na, ĩ na makö nomaso wi, ĩ tä na ĩ na makö kili kua soatioma. Makö nomaso wi, ĩ tänö makö uni pewö huöpo totitioma maaki, Jesus anö makö uni täa kōo pi topa salo, a säpamonasoma.

16 Jesus anö äju töpö pasilipopö, a huu maama. Sanöma makö, ĩ Abraão tolewö makö pasilipopö, a huu pasioma.

17 Pi naka. Jesus aiki, <ĩ sanöma sa töpö pasilipo pia salo, Teusö sa täpä sinomo wi, ĩ pata sa kupo pi topa apaö> ĩ na a pi kuu nö, ĩ poose makö kua kuati wi na, ĩ na Jesus a kua kua totipasoma. Makö totiapala apatii, Teusö a na a kalipalo mapo mi, ĩ na Jesus a kua pi topa salo, kamakö kua kua wi na, ĩ na Jesus a kua kua hõtöpasoma. Wanisala ma tä thaa wi, Jesus anö ĩ tä noa maa totipamani pia salo, sanöma tä kupasoma. Sanöma tä kupalo nö, Teusö a täpäpö, Teusö a na a walota asa wi, ĩ a kupasoma.

18 Jesus a hai, ĩ sanöma tä kupasoma tä, Sai tä sai patanö wanisala tä na a simöa totioö ha, a peatima. Önö kutenö, huki Sai tä sai patanö wanisala tä na makö simöa sinomo wi, Jesus anö ĩ makö pasilipo taö öpa kitä.

Hebreus 3

Moisés a hai, pata tä waikiwö maaki, Jesus a hai, pata tä sati ipöwö

1 Teusö anö makö nakalö noai, ĩ makönö Jesus ma thapo naio wi ĩ pö! Jesus a na pö pi tapomo totihoö! <Teusö anö a simönö noai, ĩ Jesus a. Teusö a täpä sinomo wi, ĩ pata tä sai> ĩ na makö kuu wi, ĩ Jesus a na makö pi tapoa totiköo!

² Teusö anö Jesus a sailö nö, <Í na wa tä thamaö!> Í na Teusö anö Jesus a noa thaö ha, Jesus anö Í tä pewö thama totiatalo opatima. Teusö anö sanöma töpö thapo wi, Í töpö ösi pewö hamö Teusö a kua kutenö, Í töpö hai, Teusö a sai pö uni. Teusö a sai pö pewö hamö Moisés a kalipalo makoka apa kuati noai na, Í na Í pö sai pewö hamö Jesus a kalipalo makoka kua hõtötioma.

³ Sanöma wa tä sai pö möö nö, <Sai a toita apö a> wa pi kuu kule maaki, ma, Í sai a thakö noai, Í pili a sai toita sati ipö. Önö kutenö, <Moisés a toita apö> Í na makö kuu kule maaki, <Jesus a toita sati ipö> Í na makö kuu totiopökö.

⁴ Sai pö pewö kule, sanöma töpönö Í sai pö thaköma maaki, Teusö anö Í tä pewö thaa satia apöpalöma.

⁵ Teusö anö Moisés a kalipalama sinomo noai, Í Moisés a. Teusö a thapo noai Í töpö hai, Teusö a sai pö uni kuo noai, Í a sai pö pewö ha Moisés a kalipalo makoka apa soatioma. Moisés a kalipalo pola nö, <Waiha, Í na Teusö a kuu pia salo> Í na Moisés a kutima.

⁶ Teusö anö Moisés a kalipalamati noai, Í a päwö. Jesus a hai, Teusö a hai Í pelupö a toti pasiwö. Jesus anö Teusö a hai Í sai a thapo makoka apaö. Í a sai hai, Í kamakö. Jesus anö makö thapoö. Makö kili mai, <Teusö anö makö täapa koo läo totio kitäö!> Í na makö kuu mapo mi tä, kamakö hai, Teusö a sai pö uni.

Teusö a hai Í töpö mota mapo wi Í ta

⁷ Önö kutenö, Teusö a ösi kua tolele, Í a kuu wi, Í ta hinia totilöö! <Huki, Teusö a hapalo pole, Í wa ta hini nö, “Päla” pö kuu ti!

⁸ Sutu ha, sanöma töpö pilia mai, Í tä uli hamö au kolo töpö huti pamö, Í töpönö Teusö a wapati nö, a kai peama kua ti noai na, Í na pö kua nömötio tihöö!> Í na Teusö a ösi kua tolele, Í na Í a kuu.

⁹ Teusö aiki, <Í hamö 40 tä inama na sa kuati noai, Í töpönö Í tä taa waikioma maaki, Í töpönö sa wapati nö, “Teusö anö makö peama hõtöo häto mai kitäö!” Í na Í töpö pi kutima.

¹⁰ Í na töpö pi kuti ha, Í töpö na sa hīsolo nö, “Í töpö pi wani tapomo wanisala apawö. Sa kai peama apatiwö” Í na sa kuu totioma> Í na Teusö a kuuma.

¹¹ Í na a kuu nö, <Sa hīsō opa salo, “Ki tä uli ha töpö mota mato wi, Í sa tä uli totoa pi topa apama maaki, Í tä uli ha Í töpö lisipo pasio mai kitäö!” Í na sa kuu totia kuleö!> Í na Teusö a kuuma.

¹² Ipa pö! Pö mosawia totikiö! Makö mosawia mi tä, makö pi tapoa wanisala apöki nö, <Teusö a pitili> makö pi kuu mapaso matimöö! Í na makö pi kuu mapalo nö, Teusö a temö öpii, Í a na, <Pälaö!> Í na makö pi kuu totio matimöö!

13 Ī na makö kua maiki. <Huki> tä kuu wi, ĩ tä wakala pewö hamö makö mosawia totiki nö, pö hapalo hētupaso totioö! <Ī naköö! Ī na makö kua totio opapöö!> ĩ na makö kuu hētupaso mi tä, wanisala tä thaa wi, ĩ tänö makö mönamaö ha, Teusö a na, <Päla> makö kuu satimo opa kukö matimöö!

14 Somi tä, kamakö pewö aiki, <Cristo a pitili> makö kuu kukö noai na, ĩ na makö kuu mapo mi tä, Cristo ma thapo wi, ĩ makö sai.

15 Teusö tä waheta aiki, <Huki Teusö ma kai hini tä, Teusö a kuu wi ĩ tä na, “Päla” pö kuu ti! Au kolo töpönö Teusö a kai a peama apa nö, Teusö a na “Päla” töpö kuu satimo opa kua noai na, ĩ na pö kua nömöo tihöö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

16 Teusö a kai a hini nö, a kai a peama apa nö, Teusö a na, <Päla> töpö kuu satimo opa noai, ĩ witi pili töpö kuoma? Esitu tä uli ha töpö kuo noai, tiko tä uli hamö Moisés anö ĩ töpö täa konönö noai, ĩ töpönö Teusö a kai a peamatima.

17 40 tä inama na ai töpö na Teusö a hīso opati noai, ĩ töpö hai, ĩ witi pili töpö pasiwö? Ai töpönö wanisala tä thatala apati salo, sanöma töpö kua mai, ĩ tä uli ha ĩ töpö huti pamö, töpö nomapoti noai, ĩ töpö na Teusö a hīsama.

18 Teusö aiki, <Makö mota apöle, ki tä uli ha ĩ sa tä mapama pi topama maaki, ĩ hamö makö lisipo pasio mai kitäö!> ĩ na Teusö a kuu noai, ĩ witi pili töpö na ĩ na a kuuma? Teusö a kai a hini maa noai, ĩ töpö na a kuu totioma.

19 Önö kutenö, <Teusö a pitili> ĩ na töpö pi kuu mi ipö kutenö, ĩ tä uli ha töpö lisipo pasio maama.

Hebreus 4

1 Teusö aiki, <Makö mota mapo wi, kamakö na ĩ sa tä totoki kitäö!> ĩ na kamakö na Teusö a kuu waikioma kutenö, pö pi mosawia totikiö! Makö pi mosawia mi tä, Teusö aiki, <“Makö mota mapo wi ĩ sa tä totoki kitäö!” ĩ na sa kuu totioma maaki, ĩ ma tä täa hōttöo maama> ĩ na kamakö na ĩ na Teusö a kuu kitäö! Önö kutenö pö pewö pi mosawia totikiö!

2 Kolo töpö na Teusö ta topa apöle ĩ ta wäsä noai, ola makö pewö na ĩ ta wäsä nömöoma. Teusö ta wäsä noai, ĩ kolo töpönö ĩ ta hini hōttöoma maaki, <Pitili taö!> ĩ na ĩ nö patapö töpö pi kuu totio maama kutenö, mota mapo wi ĩ tä uli hamö Teusö anö ĩ töpö lisipama maama.

3 Kamakö aiki, <Teusö ta pitili ipö> ĩ na makö pi kuu totio wi, ĩ makö puko opa asaö. Teusö anö makö mota mapamani wi, ĩ ha makö lisia asapamani. Teusö aiki, <“Mota mapo wi, ĩ sa tä totoki kitä maaki, ĩ töpö na sa tä totoa pasio mai kitäö!” ĩ na sa hīso opa salo, ĩ na sa kuu totioma> ĩ na Teusö a kuuma. Somi tä sai tä, Teusö anö tä pewö thapalö noai, ĩ tökö soatawö, mota mapo wi ĩ tä kua soata naioma maaki, <Ī töpö na, mota mapo wi ĩ sa tä totoa pasio mai kitäö!> ĩ na a kuuma.

- 4 Mota mapo wi ĩ tā wakala kuo noai, Teusö tā wahetanö ĩ ta katehama: <6 tā wakala kui tā wakala na Teusö a kalipaloti nö, a kalipalo paio nö, ĩ hena tā ai tā wakala kuki wi, ĩ tā wakala na Teusö a kalipalo mai, a mota mapasoma> ĩ na Teusö tā waheta kuu.
- 5 ĩ na Teusö tā waheta kuu nö, mota mapo wi ĩ tā pi na a kuu kōo nö, <ĩ tā uli ha sa tōpö mota mapama pi topa apama maaki, ĩ tā uli ha ĩ tōpö lisipo mai kitä!> ĩ na Teusö tā waheta kuu.
- 6 Teusö ta topa apöle, kolo tōpönö ĩ ta hini soma noai, ĩ tōpönö ĩ ta hini totio maama. <Teusö a pitili> ĩ na ĩ kolo tōpö pi kuu mi salo, ĩ tōpönö mota mapo wi ĩ tā tää pasio maama. Önö kutenö, mota mapo wi, ai tiko tōpönö ĩ tā tää asali kitä.
- 7 Mota mapo wi ĩ tā uli ha kolo tōpö lisipo mi ha, Teusö aiki, <Mota mapo wi, waiha ĩ sa tā totoki kitä> a pi kuuma. Huki Teusö anö ĩ tā totoa pi topa kule. Mota mapo wi ĩ tā uli ha kolo tōpö lisipo maa noai ha, waiha Teusö anö Davi a noa thaa nö, <“Huki Teusö ma kai a hini salo, ‘Päla’ pö kuu satimo tihöo!” ĩ na wa kuu> ĩ na Teusö a kuuma.
- 8 Davi a kua paia mai ha, mota mapo totio wi, ĩ tā uli ha Josué anö ĩ kolo tōpö kai lisipasoma aköna, Teusö anö mota mapo wi ĩ tā kuo piale, waiha ĩ ta kateha kōo maa noa kipi.
- 9 Önö kutenö, mota mapo totio piale, Teusö ma thapo wi ĩ makö na ĩ tā kua soa.
- 10 Makö ösi mota mapo totio wi, Teusö anö ĩ tā totoki wi, kawanö ĩ wa tā tälöma, Teusö a kalipalo maa kupaso noai na, ĩ na wa kalipalo maa kua naipasoma kitä.
- 11 Önö kutenö, makö kasiapalo opa nö, mota mapo wi, Teusö anö ĩ tā totoa pole, ĩ ma tā tää totilöpöo! Ma tā tälöma, kolo tōpö kua kua noai na, ĩ na makö kua mai kitä. <Teusö a pitili> ĩ na kolo tōpö pi kuu maa noai, ĩ tōpönö Teusö a kai a hini wani ipö salo, mota mapo wi ĩ tā uli ha ĩ tōpö lisipo pasio maama.
- 12 Teusö a haö wi ĩ Teusö a kai a temö öpö. A lotete epö. Poo a namo pewö hētutule, ĩ a po namo opö maaki, Teusö a kai namo sati ipö. Wa thuu tupö tipöle ha Teusö a kai hēasi kloso, thuu tu ösika hamö kai hēasi kloso, pili wa ösi sai hamö hēasi kloso, pei, wa pi kuu wi, pili wa ösi ha tā titile, ĩ tā hatuka totipamani. Wa tā thaa pi topa wi, ĩ tā hatuka nai soatamani.
- 13 Teusö anö tōpö pewö thapalö noai, Teusö a na ĩ ai tā sosa mai kitä. Teusö anö ĩ tōpö pewö tapa apaö. Teusö a na tā pewö hatuka apaö. ĩ tā pewö hatuka apa kutenö, Teusö a na makö waloiki nö, makö kuati noai, Teusö a na ĩ ma tā pewö a wäsä kitä.

Makö pasilipopö, Teusö a na Jesus a walota sinomoö

14 Teusö a täpöpö, Teusö a na a walota sinomo wi, kamakö hai ĩ pata tä kua. Teusö a hai ĩ pelupö Jesus a hai, ĩ a pata. Makö pasilipali pia salo, hi tä hëtu hamö Teusö a kulali, ĩ ha ĩ Jesus a lisia waikipaso lasoma kutenö, <Jesus sa thapo wi ĩ sa> ĩ na makö kuu wi, ĩ makö aiki, <Jesus a pitili> ĩ na makö pi kuu totio soatiopöo!

15 Teusö a täpä sinomo wi, ĩ kamakö hai ĩ Jesus pata tä hai, kamakö na ĩ a pi honipo soatioö. Wanisala tä na makö simöa sinomo kua wi na, ĩ na Jesus a simöa kua hötöoma. Wanisala tä na Jesus a simöa sinomo hötöoma maaki, wanisala tä thaa pasio maama. Wanisala tä na Jesus a simöa sinomotima kutenö, kamakö na Jesus a pi honipo opa nö, makö pi ipa salo, kamakö na a mamö läo sinomoö.

16 Önö kutenö, makö kili maikiö! Teusö anö makö totiapala pi topa apa wi, ĩ a pata lotio pa makö uni lisipasopököo! Makö uni lisipasoö ha, Teusö anö makö pi ipa salo, makö totiapala apa kitä. Makö peaö ha, Teusö anö makö pasilipali kitä.

Hebreus 5

1 Teusö a täpä sinomo wi, Teusö anö ĩ pata töpö saiapa sinomoö. <Au sanöma wa töpö pasilipapö, sanöma töpönö wanisala tä thaa sinomo wi ĩ tä noa mapama sinomoö!> ĩ na Teusö a pi kuu nö, ĩ pata töpö saiapa sinomoö. ĩ pata töpö saia asali wi, ĩ töpönö Teusö a täpä sinomoö. Sanöma töpönö wanisala tä thaö ha, ĩ pata töpönö ĩ tä noa na Teusö a na nii tä, salo a, ĩ na tökö kui tökö totota sinomoö.

2 ĩ pata töpö utiti ipö nai kutenö, ai töpö pi hatuku mi ipii, ĩ töpönö toitali tä thaa makokoa mi ipii, ĩ töpö na ĩ pata töpö pi honipo opaö.

3 ĩ pata töpö pi honipo opa nö, ai töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa na Teusö a na ĩ pata töpönö salo a totota sinomoö. Ai töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa na sisawö kuno mai. Kama töpö utiti nai kutenö, ĩ töpönö wanisala tä thaa naiö. ĩ töpönö wanisala tä thaa naiö wi, ĩ tä noa na ĩ töpönö salo pö hiima totota naiö soataö.

4 Ai tä aiki, <Teusö sa täpä sinomo wi, ĩ nasimö sa pata kupoöo!> ĩ na ai tä kuu mai kitä. Teusö anö ĩ ai tä nakalö nö, <Kawanö sa täpä sinomo wi, ĩ wa pata kupasopöo!> ĩ na Teusö a kuu sisaö. Teusö anö Atão a naka kua soma noai na, ĩ na ai sanöma töpö naka kua hötöoö.

5 Teusö anö Atão a naka kua noai na, ĩ na Teusö anö ĩ na Cristo a naka kua hötöoma. Cristo aiki, <Teusö sa täpä sinomo wi, ĩ sa pata kupoöo!> ĩ na Cristo a kuu maama. Teusö aiki, Cristo a na, <Sanöma wa töpö pasilipopö, kawanö sa täpä sinomo wi, ĩ nasimö pata wa kupaloö!> ĩ na Teusö a kuu sisama. ĩ na a kuu nö, <Kawa hai ĩ ipa ulu wa. Huki au hao sa kupasoma> ĩ na Cristo a na ĩ na Teusö a kuuma.

6 Waheta tä na ĩ na Teusö a kuu hõttöoma: <Kawanö sa täpä sinomo wi, ĩ na wa kua mapo mai kitäö! Meukiseteki a patanö sa täpä sinomo kua noai na, ĩ na kawanö sa täpä kua sinomo kuki kitäö!> ĩ na Teusö a kuuma.

7 Hi masita tä uli ha Jesus a kua tä, <Sa hoteso wi, ĩ tä na Teusö anö sa noama taö öpa kitäö!> ĩ na Jesus a pi kuu nö, Teusö a na pe epii a hapalo opama. A pi honipo tä, a mamu puu soati pola nö, Teusö a na a komö öpama. ĩ na tä kua tä, Jesus anö Teusö a kai a hini sinomotima kutenö, Teusö anö Jesus a hinia hõtölöma.

8 Jesus a hai, Teusö a ulupö maaki, a pea apatima. A pea apatima kutenö, Teusö a kai a hini totio opa wi, ĩ tä taö öpa kuköma.

9 Jesus a pea apati nö, Teusö a kai a hini totia apöli, ĩ na Jesus a kua salo, a totia apöpasoma. A totia apöpalo nö, sanöma töpönö a kai a hini wi, ĩ töpö täa konö nö, ĩ töpö ösi temöpama totio wi, ĩ Jesus a kupasoma.

10 Teusö anö Meukiseteki a naka kua noai na, ĩ na Jesus a naka kua hõtöo nö, <Kawanö sa täpä sinomo wi, ĩ nasimö pata wa kupasopöö!> ĩ na Teusö a kuuma.

<Jesus a hosa tihöö!> tä kuu wi ĩ ta

11 Sa kuuhe, ĩ tä na sa hapalo lapa pi topa kule maaki, makö pi hatukupo haiatalo mi kutenö, sa ta wäsä totia pikia maa kule.

12 <Jesus ma thapo tetea apa waikia salo, ai töpö na Teusö ma ta taöma sinomo wi ĩ maköö!> ĩ na sa pi kuu pi topa tä, Teusö ta wäsä soma wi, ĩ ma ta hini totio mi soai, ĩ makö soawö. Ulu töpö ose wai kui na, ĩ na makö kuö. Nii ma tä sai oa pasio mai, sui ma tuu sino koa pasitioö.

13 Ai tänö sui tuu koa sinomo pasio wi, ĩ ulu tä pasiwö. ĩ ulu tä aiki, <ĩ tä topa apa. Ai tä wanisala pasiwö> ĩ na ĩ ulu a pi wai kuu tai mi. ĩ ulu töpö ose pi wai kuu tao mi kui na, ĩ na makö kuö.

14 ĩ na tä kua tä, pata töpönö nii tä sai oaö. Pata töpö kutenö, <ĩ tä wanisala pasiwö. Ai tä topa apa asaö> ĩ na ĩ töpö pi kuu taö öpaö.

Hebreus 6

1 Önö kutenö, makö patasopököö! Cristo ta wäsä soma noai, ĩ ma ta hini waikio noai maaki, ĩ ma ta hini sisatioti maikiö! Pata töpö na Cristo ta wäsä asa wi, ĩ ma ta hini nömöopöö! Sai wa kolo thaa waikiköma, wa sai kolo höpöa sapa kōo mi kua wi na, ĩ na Cristo tä kolo a kuö. Ai töpönö Cristo kolo ta wäsä waikio noai, ĩ ma tä kolo a thaa sapamo kōo maapöö! <Wa kuati noai, Teusö a na ĩ tä tomöpo maa noai, ĩ wa tä hosalö nö, “Teusö a pitili” ĩ na a pi kuu totioö!> ĩ na tä kuu wi ĩ kolo ta päwö. ĩ ma ta hini waikioma.

2 Töpö mäi ömo wi ĩ ma ta hinima. Cristo a thapo wi, Teusö anö ĩ töpö totiapalapö, ĩ töpö na ai töpö ami waliköpö, ĩ ma ta hini hõtöoma. Teusö anö

töpö temöma kōo piale, ĩ ma ta hinima. Ōsi töpö pepalo opati wi ĩ tä uli ha Teusö a thapo mai, Teusö anö ĩ töpö simöpa piale ĩ ta, Teusö a thapo asa wi, ĩ töpö na <Hapo. Kamisa na makö kuo soatiopöö!> ĩ na ĩ töpö na Teusö a kuu asa piale ĩ ta, ĩ na ta kui ma ta hini waikioma.

3 ĩ ma tä pewö a hini waikioma kutenö, Cristo ola ma ta hini nömöo nö, makö pi patasopököö! Makö pi pataso wi, Teusö anö ĩ tä pi ipa salo, Cristo ma tä ola a hinipököö!

4 Ai töpönö Cristo a hosa totia konöma, ĩ töpö pi tapoa sapa kotaki kitä ta o? Ōnö kutenö, <Cristo sa sua kōkō o!> ĩ töpö kuu kota mai kitä. Cristo ta wäsä wi ĩ tä na Teusö anö ĩ töpö pi hatuka waikipamanöma. ĩ töpönö Teusö anö tä totoma wi ĩ tä tälöma, Teusö a ōsi kua tolele, kama töpö ōsi na ĩ a ōsi kalipalo opati wi, ĩ töpönö ĩ tä taö öpama.

5 Teusö a kai a totiatalo opati wi, ĩ töpönö ĩ ta taö öpama. Teusö a lotetea apöle, Teusö anö ĩ tä möma piale, ĩ tänö ĩ töpö lotetea waikipamanöma.

6 Ōnö kutenö, ĩ töpönö Cristo a hosa kōa totilöma, <Häö. Sa wanisala apawöö! Cristo sa sua kōökō o!> ĩ na ĩ töpö kuu tai mi kitä. ĩ töpönö Teusö a ulupö hosa kōa totili salo, hii ti pakalai ti ha Cristo a pi sätäa komaki wi ĩ töpö. Cristo a pi sätäa komaki ha, Cristo a na ai töpö hapalo pi wasöa apatii. ĩ na ĩ töpö kua kutenö, <Cristo sa sua kōökō o!> ĩ töpö kuu kōo mai kitä.

7 Ai tänö tä uli thapo pole, maa tänö ĩ tä uli heumati tä, ĩ tä uli ha nii tä kua apököma, Teusö anö ĩ tä uli totiapala apaö.

8 ĩ na tä kua tä, ai tä uli mösököpö öpö pasii, ĩ tä uli ha nii tä haö tomöpo mi pasiwö kutenö, <Häö. ĩ tä uli wanisala pasi waikiwököö! ĩ tä uli na nii tä kua kota maapöö!> ĩ na Teusö a pi kuu nö, ĩ tä uli ĩsimani kitä.

9 Ipa pö! ĩ na sa kuu kule maaki, <ĩ tä uli wanisala kui na, ĩ na makö kua pasia mane> ĩ na sa pi kuu kule. Cristo ma hosa maama kutenö, Teusö anö makö totiapala apa nö, makö thapo soa kule.

10 Teusö a makoka apaö. Teusö ma pi ipa salo, Teusö a na makö kalipalo nö, Cristo a thapo naio wi ĩ ma töpö pasilipo wi, ĩ tä na Teusö a pi moti mi.

11 Makö kasiapalo kua noai na, ĩ na makö kasiapalo kua totia soatio wi, ĩ sama tä pi ipaö. Makö kasiapalo soatioma, <Sa nomano nö, Teusö a na sa konasolö kitä> ĩ na makö kuu wi, ĩ ta kua tolea totia apöle kitä.

12 Makö moimo wi ĩ sama tä pii mi. <Cristo a pitili> ĩ na ai töpö pi kuu nö, töpö kasiapalo soatio wi, ĩ ma töpö uömapöö! <ĩ sa tä totoki kitä> ĩ na Teusö a kuu noai, ĩ töpönö ĩ tä täli kitä.

<ĩ sa tä totoki kitä!> Teusö a kuu noai, ĩ tä kua tolea totio wi ĩ ta

13 Abraão a na Teusö aiki, <Au tolewö sa töpö palamani kitä!> ĩ na a kuu tä, <Pitili ta> ĩ na Abraão a pi thama pi topa salo, <Pata sa sai sisawö, Teusö sa

hilo wi, ĩ sanö au tolewö sa töpö satea totia apöpali kitäö!> ĩ na Teusö a kuuma.

14 <“Wa totiapala apa nö, au ola sa töpö palamani kitäö!” ĩ na sa kuu totia kuleö!> ĩ na Abraão a na, ĩ na Teusö a kuuma.

15 ĩ na a kuu ha, Abraão a silimo mai, kama hai ulu a mi päla tä maaki, <Teusö anö ipa ulu a totopi kitäö!> ĩ na a pi kuu soatioma. Önö kutenö, Teusö anö Abraão a na ulu a wai totoköma.

16 <Pitili ta> ai tänö ai tä pi thama pia salo, <Ai pata sa tä sömöka tamakö nö, sa kuu kuleö!> ĩ na a kuu. ĩ na a kuu ha, ai tänö ĩ ta hini pole, ĩ aiki hõtöwö, <Awai. Pitili tä sai a> ĩ na a pi kuu.

17 ĩ na tä kuu kua wi na, ĩ na Teusö a kuu hõtöoma. <ĩ sa tä totoa totiki kitäö!> ĩ na ai töpö na ĩ na Teusö a kuu noai, <Pitili ta> ĩ na Teusö anö ĩ töpö pi thama pia salo, <Pata sa sai. Ai pata tä kua satia mai kitäö! Pata sa sai, Teusö sa hilo wi, ĩ sanö ĩ sa tä totoa totiki kitäö!> ĩ na a kuuma. Teusö a hai, pata tä waikiwö kutenö, ai pata tä sömöka tamapo maama.

18 Önö kutenö, <“ĩ sa tä totoa totiki kitäö!” ĩ na pata sa sai, Teusö sa hilo wi, ĩ sa kuu totia kuleö!> ĩ na Teusö a kuu noai, ĩ a holisi mai kitä. A kuu waikio noai, ĩ tä na ai tiko ta makea nömöa mai kitä. Önö kutenö, <Teusö anö sa noama totiopöö!> ĩ na makö pi kuu nö, Teusö a na makö ekuköma. <“Makö noama kitäö!” ĩ na Teusö a kuu noai, ĩ pitili ta> ĩ na makö pi kuu sinomo kutenö, makö kili mi.

19 Söpala ösö patanö kutiata a lototoa apa kutenö, tiko hamö a kalä mi kui na, <Cristo anö makö noama kitäö!> makö pi kuu wi, ĩ tänö makö ösi pi monöopo mi. Toitai makö kuuatii. <Hi tä hētu ha Teusö a sai pö kupoli, ĩ a sai ösimö ha watata ösökö uni katöa läle, ĩ ösökö ha Cristo a lisipalo nö, Teusö a kua totile ha, ĩ a sai ha Cristo a lisia tolepasso noai, ĩ Cristo anö makö noama totio kitäö!> ĩ na makö pi kuu sinomoö.

20 Makö pasilipali pia salo, Teusö a kupoli, ĩ ha sanöma makö lisipo paio mi tä, ĩ ha Cristo a paluiki nö, Teusö a täpä sinomo wi, ĩ pata tä kupasoma. Meukiseteki anö Teusö a täpä sinomo kua noai na, ĩ na Cristo anö Teusö a täpä kua sinomo nömöo nö, Teusö a täpä mapo mai kitä.

Hebreus 7

Meukiseteki a pata

1 Salēi tili töpö na Meukiseteki a pata kaikanamo sinomoma. Teusö pata tä sainö Meukiseteki a simöa sinomotima kutenö, Teusö a täpä sinomo wi, ĩ Meukiseteki a pata kuoma. ĩ na Meukiseteki a pata kua tä, ai kaikana töpönö ai töpö wasu kai huu noai, Abraão töpönö ĩ kaikana töpö säamö paa läpalöma. Töpö säamö läpalö nö, Abraão anö kama töpö kai koonö tä, Abraão

a pata na Meukiseteki a pata walokö tasoma. A waloikitö nö, Teusö a na a hapalo nö, <Teusö ai. Abraão a totiapala totioö!> a kuuma.

² Ī na a kuu ha, Abraão anö kaikana töpö a sälö nö, ĩ töpö mati pö tälö noai, ĩ ai tä sua sokalö nö, Meukiseteki a pata na ĩ wani tökö ose totoa selekeköma. <Meukiseteki> ta kuuto wi, ĩ na ĩ a hilo kuuto totioö: <Kaikana tänö toitali tä thaa sinomo wi ĩ a> ĩ na a hilo kuuto totioö. <Salēi tili töpö na a kaikanamo sinomo wi ĩ a> ta kuu wi, ĩ na ĩ ta kuuto totioö: <Töpö hōlati pole, kaikana tänö ĩ töpö noima sinomo wi ĩ a> ĩ na ta kuuto totioö.

³ Meukiseteki a hai ĩ pō a, pöpönö a, kolo töpö, ĩ na töpö kui töpö hilo sãökama kua mi. Meukiseteki a kupaso noai ĩ tä wakala, a nomaso noai ĩ tä wakala, ĩ na tökö wakala kui tökö wakala hilo sãökama kua mai kitä. Teusö a hai ĩ pelupö anö Teusö a täpä sinomo wi, ĩ tä mapo mi kua wi na ĩ na Meukiseteki anö Teusö a täpä sinomo wi, ĩ tä mapo mi kuö hōtōwö.

⁴ Önö kutenö, <Meukiseteki a hai, ĩ pata tä pata kuoma ta o!> ĩ na makö pi kuu kitä. Kamakö hai ĩ kolo Abraão a kuo soma noai, ĩ anö wani tä pata tälö nö, ai tä ose wai sua sokalö nö, Meukiseteki a na ose wai totoa selekeköma.

⁵ Pi naka. Teusö a täpä sinomo wi ĩ töpö hai, Lepii a hai ĩ tolewö töpö. Moisés anö ĩ töpö noa thaa nö, <Kamakö hai ĩ isöhaeu töpö na wani ma tä ose tää tolemo sinomopöö! Kama töpö hai ĩ wani tökö satehe epii tökö kua tä, polakapi wani tökö ose wai tää tolemo sinomotipököö!> ĩ na a kuuma. Lepii töpö, ai isöhaeu töpö, ĩ na töpö kui, Abraão a hai ĩ tolewö töpö pewö maaki, lepii töpönö kama töpö hai ĩ isöhaeu töpö na ĩ wani töpö ose sua sinomoö.

⁶ Ī na Moisés anö töpö noa thama maaki, Meukiseteki a hai, tolewö lepii tä kuo maa noai maaki, Abraão a hai ĩ wani tä ose tälöma. Ī na tä kua tä, <Ī sa tä totoki kitäö!> Abraão a na ĩ na Teusö a kuu asa noai, Teusö a na Meukiseteki anö ĩ a wäsä nö, <Abraão a totiapala totioö!> ĩ na Meukiseteki a pata kuuma.

⁷ Pi naka. Ai tä hai, ĩ pata tä waikiwö maaki, ĩ a na ai tä aiki, <Teusö anö wa totiapala apapököö!> a kuu wi, ĩ pata tä sati ipöwö. Önö kutenö, Abraão a hai, pata tä hōtö waikiwö maaki, Meukiseteki a hai, pata tä sati ipöwö.

⁸ Ī na tä kua tä, sanöma töpö nomapo kua wi na, ĩ na lepii töpö olanö wani tä ose tää sinomo wi, ĩ na ĩ töpö ola nomapo kuaö. Ī na tä kua kule maaki, <Meukiseteki anö wani tä ose tälö noai, ĩ a temö soa> ĩ na Teusö tä waheta kuu. <Meukiseteki a nomasoma> tä waheta kuu soata maama.

⁹⁻¹⁰ Lepii a kua paia mi tä, Abraão a na Meukiseteki a waloköma. Lepii a lö kui, Abraão tolewö tä kutenö, Abraão a ösimö ha a kuo paioma. Önö kutenö, Meukiseteki a na Abraão a patanö wani tä ose totoa tä, lepii a uninö ĩ wani tä ose totoa naiköma. Teusömo wi a sai ha lepii töpö kalipalo sinomo kutenö, wani tä ose tää sinomo wi maaki, ĩ lepii töpö uni na Meukiseteki a patanö wani tä totoa maama. Lepii töpö uninö Meukiseteki a pata na wani tä totoa toleha läa asaköma.

11 Teusö anö isöhaeu töpö noa thaa noai, ĩ na ĩ ta kuoma: <Lepii tolewö töpö hai, ĩ Atão töpönö sa täpä sinomopöö!> ĩ na ta kuuma. Pi naka. ĩ na ĩ lepii töpönö tä thamaö ha, Teusö anö sanöma töpö õsi totipalöma aköna, ai tiko tänö Teusö a täpä sinomo wi, ĩ a kuo kõo maa noa kipi. Lepii töpönö Teusö a na sanöma töpö õsi totia totipama maama kutenö, ai tiko tä kua nömöpasoma. Ai tiko tä kua nömöpasoma noai, lepii tä ola Atão a kui na, ĩ na ĩ a kuo maama. Meukiseteki a kui na ĩ na ai tä kui, ai tä kua tolea nömöa kopasoma.

12 Ai tiko tänö Teusö a täpä sinomo wi, ĩ a kua nömöa kopasoma, Teusö anö makö noa thaa wi, ĩ ai tiko ta kua tolea nömöa kõi.

13 <Ai tiko tä kua kõioma> sa kuuhe, ĩ kamakö hai ĩ Jesus pata tä. Lepii a ola hai, Jesus a kuo maama. Jesus a hai ĩ kolo töpönö Teusö a täpä pasio maama.

14 Jutá a ola hai, Jesus a kuo noai, ĩ ma tä taö. Moisés a pata aiki, <Jutá a hai ĩ ola töpönö Teusö a täpä sinomopöö!> ĩ na a kuu maama. <Lepii a hai ĩ ola makönö Teusö ma täpä sisapököö!> ĩ na Moisés anö lepii töpö hai ĩ ola töpö noa thaa asama.

15 Sa kuu piale, ĩ ma ta hininöma, sa kuuhe, ĩ ma ta taö öpa kuki kitä. Ai tiko tänö Teusö a täpä sinomo wi, ĩ a kua nömöa kopasoma. Meukiseteki a kua noai na, ĩ na ĩ a kua wi a kua nömöa kopasoma.

16 <Jesus a hai, lepii tä ola soatawö kutenö, Teusö a täpä sinomo wi, ĩ a kupasopöö!> ĩ na sanöma töpö kuu wi, ĩ ta kuo maama. Jesus a hai, lepii tä ola kuo maama. Teusö aiki, <Jesus a õsi temöo mapo mi. A õsi temöo soatio kutenö, ĩ anö sa täpä sinomo kuköpö, ĩ Jesus sa thapalöma> ĩ na Teusö a kuuma.

17 Teusö tä wahetanö Jesus a kateha nö, <Meukiseteki a kua noai na, ĩ na wa kua tolea nömöo hõttö soatio kitäö! Teusö wa täpä sinomo wi, ĩ tä mapo mai kitäö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

18 Önö kutenö, sutu upa Moisés anö töpö noa thaa noai, ĩ ta tomöpo maama. ĩ ta utitio opama kutenö, huki ai tiko ta kua nömöa.

19 Moisés anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ta tomöpo maama. ĩ tänö nö patapö töpö totiatalo opa maama. Huki ĩ na tä kua mai kitä. Huki Jesus ma thapo kuköma, Teusö a na makö waloa totiki kitä. ĩ na makö kua wi, ĩ tä topa satia apa.

20-21 Teusö a täpä sinomo wi, ĩ Jesus a kupo tä, ĩ na Teusö a kuu totioma: <“Kawanö sa täpä sinomo wi, ĩ tä mapo mai kitäö!” ĩ na pata sa kuu totia manu kule, waiha, “Pälaö! Kawanö sa täpä sinomo wi, ĩ wa mai kitäö!” ĩ na kawa na sa kuu mai kitäö!> ĩ na Teusö a kuu totioma. Jesus a kua paia mi tä, ai töpö na ĩ na Teusö a kuu totio maama. Ai töpönö Teusö a täpä sinomo

noai, ĩ tōpō na Teusō aiki, <Kamakōnō sa tãpã sinomo wi ĩ tã mapo mai kitãö!> ĩ tōpō na ĩ na Teusō a kuu totio pasio maama.

22 Jesus a na, <“Kawanō sa tãpã sinomo wi ĩ tã mapo mai kitãö!” kawa na ĩ na sa kuu totia kuleö!> ĩ na Jesus a na Teusō a kuu asama. ĩ na a kuuma kutenö, huki Teusō anö sanöma makö noa thaa wi, ĩ ta toita sati ipii ĩ ta kua.

23 ĩ na tã kua tã, Jesus a kua paia mi tã, Teusō a tãpã sinomo noai, ĩ tōpō sateheo opama. ĩ ai tã nomasoö ha, ai tã kua kōa nömöpasoö, ĩ a nomasoö ha, ai a kua kōa nömöpasoö, ĩ na tōpō kua nömöatalotiilö noai, ĩ tōpō sateheo opama.

24 ĩ na tã kua tã, Jesus a noma pasio mai, ĩ anö Teusō a tãpã sinomo wi ĩ tã mapo mi.

25 Jesus a temö soati kutenö, Teusō a na tōpō waloamaki wi, Jesus anö ĩ tōpō tãapa kōo läo totio pia salo, Teusō a na Jesus anö ĩ tōpō a wäsã soatioö. Önö kutenö, Jesus anö ĩ tōpō tãapa taö öpa kōo wi, ĩ tã mapo mai kitã.

26 Pata tänö Teusō a tãpã sinomo wi, ĩ pata tã Jesus. Jesus anö makö pasilipo sisaö. <Jesus a totiatalo opa asawöö!> ĩ na Teusō a pi kuu. Jesus anö wanisala tã thaa tai mi. A makokoa sinomo opatii. Sanöma tōpönö wanisala tã thatala apati wi, ĩ tōpō na Teusō anö Jesus a soka totipalöma. Hutu mosökö hētu tole pata hamö a ösöa tolemanöma. Önö kutenö, Teusō a tãpã sinomo wi, ĩ pata tã Jesus.

27 Ai pata tōpönö Teusō a tãpã sinomo wi, ĩ pata tōpō kua kuati wi na, ĩ na Jesus a kua naio mai kitã. ĩ tōpönö wanisala tã thatalati wi, ĩ tã noa na ĩ kama tōpönö Teusō a na salo pö hiima ĩsi toto, ai sanöma tōpönö wanisala tã thatalati wi ĩ tã noa na salo a hiima ĩsi totoa nömöki, ĩ na ĩ tã wakala pewö hamö ĩ na ĩ tōpō kuaö. Jesus anö wanisala tã thaa mi ipö kutenö, ĩ pata tōpō kua wi na, ĩ na Jesus a kua mi. Sanöma tōpō pewönö wanisala tã thaa wi, ĩ tã noa na Jesus a säpamo waikilasoma kutenö, huki Teusō aiki, <Wanisala tã thaa wi ĩ tã noa na hiima ma pö salo säpapököö!> Teusō a kuu mai kitã.

28 Sutu ha Jesus a kua paia mi tã, Moisés anö nö patapö tōpō noa thaa noai, ĩ na ĩ ta kuuma: <Ai makönö Teusō ma tãpã sinomo wi, ĩ ai pata makö kupasopöö!> ĩ na tã kuuma. ĩ tōpönö Teusō a tãpã sinomo wi, ĩ pata tōpō kupo paio mi tã, ĩ pata tōpönö toitali tã thaa sinomo maa noai maaki, <Teusō ma tãpã sinomo asapöö!> ĩ na Moisés a kuuma. ĩ na a kuuma maaki, Moisés anö nö patapö tōpō noa thaa waikio noai ha, Teusō aiki, <“Ai tiko pata tänö sa tãpã sinomo wi, waiha ĩ a huu kitãö!” ĩ na sa kuu totia kuleö!> ĩ na Teusō a kuu nö, kama hai ĩ pelupö a saipalöma. ĩ pelupö anö wanisala tã thaa tai mi ipö. Toitali tã thaa soatio wi ĩ tã mapo mi.

Hebrews 8

Makö pasilipopö, Jesus anö Teusō a tãpã sinomoö

- 1 Sa kuu pole, ĩ na ĩ ta kuu totia kule. Makö pasilipopö, pata tänö Teusö a täpä sinomo wi, ĩ pata tä kua. ĩ Jesus a. Hi tä hētu ha Teusö a wakala apii, a lotete epii, ĩ a pata lopoli, ĩ a kotö ha Jesus a loa naia.
- 2 Sutu ha sanöma töpönö salo ösö sai pö thakö noai, Teusömo wi ĩ sai a kuoma. ĩ a sai ha Teusö a täpä sinomo asa noai, ĩ ha ĩ töpö kalipalotima. Huki hi tä hētu ha Teusö anö Teusömo wi a sai thakö noai, ĩ a sai kua lasoa. Sanöma tänö ĩ a sai thaa maama. ĩ a sai ha Jesus a kalipalotii.
- 3 Sutu ha Teusö a na nii tä, salo pö hiima, salo pö hiima ĩsi, ĩ na tökö kui tökö totoköpö, Teusö anö ai sanöma töpö saia asapalöma. ĩ töpö saipalö noai, pata töpönö Teusö a täpä sinomo wi, ĩ töpö kupasoma. ĩ na ĩ pata töpönö Teusö a täpä sinomo kua noai na, huki ĩ na Jesus pata tä kua nömöoö. Önö kutenö, Teusö a na Jesus anö tä totoköpö tä kua mi tä, tä tomöpo mai kitä.
- 4 Moisés anö nö patapö töpö noa thaa nö, <Ai makönö Teusö a täpä sinomo wi ĩ makönö Teusö a na ĩ nasimö tä totoa sinomopöö!> ĩ na a kuu noai, huki ĩ töpö kua soa. Teusö a täpä sinomo wi ĩ töpö kua soa kutenö, hi masita tä uli ha Jesus a kuo naio soa aköna, Teusö a täpä sinomo wi, ĩ Jesus a kua mana pi.
- 5 Teusö a täpä sinomo asa wi, ĩ töpönö Teusö a na tä totota sinomo wi, ĩ uni tä päwö. Hi tä hētu ha Jesus a kuati polali, ĩ tä uni päwö. Moisés anö Teusömopö salo ösö sai thakö noai, ĩ a sai hai, hi tä hētu ha Teusömo wi a sai kupoli, ĩ a sai uni hõtöwö. Moisés anö ĩ a sai thaa pia tä, Teusö aiki, <Maa makö hemo pata ha, kawa na salo sa ösö sai ukutupö mömapili, ĩ a sai kui na, ĩ na a sai kui wa sai thaköpöö! ĩ a sai ha sa walo makokota totiopököö!> ĩ na Teusö anö Moisés a noa thama.
- 6 Moisés anö kama hai ĩ töpö pasilipali pia salo, sai a thakö noai a sai ha ai töpönö Teusö a täpä sinomoma. Teusö a täpä sinomo noai, ĩ tä topa apa waikioma maaki, huki Jesus anö Teusö a täpä sinomoti wi, ĩ tä topa satia apa asaa. Huki Teusö anö makö noa thaa wi, ĩ ta topa satia apa naia. Sutu ha Teusö anö Moisés a noa pata thaa noai, ĩ anö kama hai ĩ töpö noa thaa tolea noai, ĩ ta topa apama maaki, huki Teusö anö Jesus a na makö noa thama wi ĩ ta topa satia apa. Sutu ha Teusö aiki, <Tä toita apii sa tä totoki kitäö!> ĩ na a kuuma maaki, <Tä toita sati ipii, ĩ sa tä totoa nömöki kitäö!> huki ĩ na Teusö a kuu asa kule.
- 7 Sutu ha Teusö anö nö patapö töpö noa thaa noai, ĩ ta tomöpo maama. ĩ nö pata töpö ösi utiti ipö kutenö, Teusö a kai a hini tomöpo maama. Önö kutenö, huki Teusö anö sanöma makö noa pewö thaa köone, ĩ ta kua. ĩ ta tomöpo mi mai kitä.
- 8 Teusö aiki, <Kamakö hai, ipa makö maaki, makö makokopo maneö!> ĩ na a pi kuuma. ĩ na a pi kuu nö, <Isöhaeu makö, jutá makö, ĩ na makö kui, kamisanö ĩ makö noa thaa piale, ĩ tute ta. ĩ tute sa ta thaa piale, ĩ tä atea waikia kule.

9 Kamakö hai ĩ kolo sa töpö noa thaa kua noai na, ĩ na sa ta thaa piale, ĩ na ĩ ta kua kua naio mai kitä. ĩ kolo sa töpö noa thaa noai, ĩ tä, Esitu tä uli pata na ĩ töpö kua soa tä, ĩ sa töpö poko tutuapala apa nö, sa töpö täa konönöma. ĩ sa töpö täa konönöma maaki, sa töpö noa thaa noai, ĩ töpönö ĩ ta peama totioma. ĩ töpönö sa hini pasio maama kutenö, ĩ sa töpö a hini hõtöo maama> ĩ na Teusö a kuu nö,

10 <Waiha ĩ na isöhaeu sa töpö noa thaa kitä. Sa töpö noa thaa piale, ĩ töpö ösi ha ĩ sa ta titiköma, ĩ töpönö sa kai hini mapo mai kitäo! ĩ töpö ösi ha sa tä säoka kuki kitäo! Kamisa na, “Ipa Teusö a” ĩ na ĩ töpö kuu ha, ĩ töpö na hõtöwö, “Ipa töpö” sa kuu nomöho hõtöo kitäo!> ĩ na Teusö a kuuma.

11 ĩ na a kuu nö, <ĩ töpö pewönö sa taö kuki kitäo! Pata töpö, pata töpö pasi mai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö pewönö sa taö öpa kuki kitäo! ĩ töpö pewönö sa taö waikia kutenö, “Teusö a na ipa sa töpö pi hatukupamanöpö” ĩ na ai tä pi kuu mai kitä. “Teusö wa taö öpa mi salo” ĩ na kama ai töpö na a kuu mai kitä. ĩ töpö pewönö Teusö a taö öpa waikia kutenö.

12 ĩ töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä na sa hĭso mataso kitä. Wanisala tä thama maaki, ĩ tä noa na sa töpö peama hõtöo mai kitäo!> ĩ na Teusö a kuuma.

13 <Sa töpö noa thaa kuköpö, tute sa ta thapali kitä> ĩ na a kuuma. Teusö anö kolo töpö noa thaa noai, ĩ ta hotea waikiköma kutenö, ai tute ta kua köki. Tä hoteso noai, ĩ tä mapo pia kule.

Hebreus 9

Moisés anö töpö kai Teusömo soma noai, ĩ tä tomöpo maa noai ĩ ta

1 Teusö anö sanöma makö noa thaa soma noai, ĩ na ta kuuma: <ĩ na makö Teusömo kua totiopöo!> ĩ na Teusö a kuu nö, <Makö Teusömo totiopö, salo ma ösö sai thaköö!> ĩ na a kuuma.

2 ĩ a sai thakö noai, ĩ a sai ösimö ha polakapi sai a kai kuoma. Teusö a täpä sinomo wi ĩ töpö lisipo sinomo wi ĩ a sai kai hai, Teusö a kuo wi, ĩ a sai kai a hiloma. ĩ a sai ösimö ha, koa taka sii pi hĭta wi ĩ ti hĭta, Teusö a na ĩsa äi totoköpö, hii ti na ĩ äi maketa wi ĩ tiki hōtoa, ĩ na tiki kuoma.

3 Mötali a sai ösimö ha watata ösö katöo ösimöo läo noai, ĩ tole tömö Teusö a kuo totio sinomo wi, ĩ a sai kai a hilo pasioma.

4 ĩ a sai ösimö ha pähi pähi tä nizamö toita apii, Teusö a na tä ĩsima sinomopö, ĩ tiki ha oto tä patete sutitile, ĩ tiki hĭtama. ĩ ha ai ti holotoi ti ha oto tä patete hauhu sutitile, ĩ tiki pata hōto naioma. ĩ ti ösimö pata ha oto tä holokoto ha mana tökö pi titihile ĩ a holokoto, Atäo a hitihimo noai, ĩ ti äkea konasoso noai ĩ ti, Teusö anö töpö noa thaa noai, polakapi maa makö patete ha ĩ tä säoka noai, ĩ makö patete, ĩ na tökö titio kuoma.

5 Ī ti holotoi ĩ ti hösöka ha polakapi ketupĩ töpö äju ukutupö sutioma. Ī töpö hai, Teusö a wakala apii, ĩ a uni. Ti sohole ĩ ti hösöka ha ĩ ketupĩ töpö maisökö katötio noai, ĩ ha isöhaeu töpönö wanisala tä thaa noai, Teusö anö ĩ tä noa mapama sinomotima. Huki ĩ sa tä pewö a kateha totio mai kitä.

6 Ī na tiki pewö hōtoa thamakömae. Ī na tiki pewö hōtoa thaa waikimakö noai ha, lisito soma paio noai, ĩ a sai kai ösimö ha Teusö a kuo noai, Teusö a täpä sinomo wi, ĩ tä wakala pewö hamö ĩ ha ĩ töpö lisi lisimo sinomo nö, Teusö a na ĩ töpö kalipalo sinomotima.

7 Ī a sai kai tole tömö ai a sai kai ha Teusö a kua totile ha, ĩ ha pata tänö Teusö a täpä sinomo noai, sami ĩ pata tä pata lisito sisama. Ī tä wakala pewö hamö kuno mai. Sami inama tä na a lisipoö, ai tä inama ha a lisia kopasoö, ai tä inama ha a lisia kopasoö, ĩ na ĩ a pata kua sisatioma. Kamanö wanisala tä thaa häto noai ĩ tä, kama hai ĩ isöhaeu töpö pi moti tä, wanisala tä thaa häto noai ĩ tä, ĩ na tä kui tä noa mapamani pia salo, Teusö a kua totile, ĩ a sai kai ha ĩ pata tänö salo hiima a iä kai lisipasoma. Atu ha hiima a säpalö noai, ĩ hiima a iä tälö nö, hiima a iä kai lisipasoma. Tole tömö a sai kai kule, ĩ ha Teusö a kua totile ha, hiima a iä kai lisia tolepasoma.

8 Ai tä inama na Teusö a kua totile, ĩ ha sami ĩ pata tä lisipo sisama kutenö, wi na makö pi kuupö? Teusö a ösi kua tolele ĩ anö makö pewö pi hatukumanöma salo, ĩ na makö pi kuu: <Ī Teusömo wi a sai kuo soma noai, ĩ a sai kua soa tä, Teusö a kua totile, ĩ ha sanöma makö pewö lisipasopö, tä häkopa mai ha tä kua soa kule> ĩ na makö pi kuu totioö.

9 Ī a sai kuo noai, ĩ uni tä kuo päoma. Huki tä kua nömöne, ĩ tä uni kuoma. Teusö a na nii tä, salo pö hiima säpalö noai ĩ pö, ĩ na tökö kui tökö totoma sinomo wi, ĩ tökönö töpö Teusömo wi ĩ töpö ösi totipo totio mai kitä.

10 Teusö anö Cristo a simöpa paio mi tä, töpö Teusömo nö, Teusö a na nii tä, salo pö hiima säpalö noai ĩ pö, ĩ na tökö kui tökö totoa tä, <Makö Teusömo pi topa salo, ĩ nii ma tä oa sisalöö! Ī tuu koa sisalöö! Makö ami sanumo sinomopöö!> ĩ na pata töpönö töpö noa thaa sinomoma. Ī na töpö noa thaa totioma maaki, töpö ösi toma kōo totio maama. Önö kutenö huki Teusö anö makö noa thaa wi ĩ tute ta kua.

11 Huki Cristo a huma. Jesus pata tänö Teusö a täpä sinomo wi ĩ pata tä sai huma. Teusö a na makö ösi totia totipamani wi ĩ a. Hi tä hētu ha sai a na Cristo a kalipalo wi ĩ a sai toita sati ipö. Sanöma töpönö sai a thaa wi, ĩ a sai aiki päwö kuno mai.

12 Sai a ösimö ha Teusö a kua totile, ĩ a sai kai ha a uni lisia waikipasoma. A uni lisia waikipasoma kutenö, a uni lisipo kota mai kitä. Ī a sai kai ha paka a iä pö, posi a iä pö, ĩ na iä pö kui iä pö kai lisipo mai, kama iä pö sai kai lisia totipasoma. Kama iä pö sai kai lisipalo nö, pö a na kama iä pö totokö nö, sanöma makö ösi täapa kōo läoma. Makö ösi täapa kōo läoö ha, ösi temöo wi, ĩ tä mapo mai kitä.

13 Sutu upa Moisés anö töpö noa thaa nö, <Posi a iä pö, paka iä pö, paka okalo īsi, ī na tökö kui, kamakö na ī tökö sopäkäköma, wanisala tä na pili makö ösö ausia kopaso kitä> ī na a kuuma.

14 Ī na tä kuama maaki, huki Cristo a iä pö lotete sati ipö. Cristo a iä pönö makö ösi ausipasoma. Teusö a ösi kua tolele ī a kuo soatio wi, ī anö Cristo a simöaö ha, sanöma makönö wanisala ma tä thaa wi, ī tä pi na Cristo a säpamonasoma. A säpamonasoö ha, Teusö aiki, <Ī naköö! Tä topa waikia kuleö!> ī na a pi kuuma. Cristo a iä pönö makö ösi ausipasoma kutenö, makö kuati noai, ī tä tomöpo maa noai, huki ī tä maa totipaso keö! Ī tä mapasoö ha, Teusö a temö öpii ī a na makö kalipalotii.

15 Önö kutenö, Teusö anö Moisés a noa thaa noai, Moisés anö ī ta wäsä nömöo noai, nö patapö töpönö ī ta hini totio maama kutenö, wanisala tä thaa noai, Cristo anö ī tä noa maa naia kopamani pia salo, a säpamonasoma. A säpamono nö, Teusö anö makö saia waikipalö noai, Cristo anö ī makö noa thaa wi, ī tute ta kua. Ī tute ma ta hinia totilöma, Teusö anö makö totiapala apa soatio kitä. <Kamisanö makö totiapala apa wi ī tä mapo mai kitäö!> Teusö a kuu noai, ī pitili ta kua tolea totio opa kitä.

16-17 Ai sanöma pata tä noma pia salo, waheta tä thaa nö, <Sa nomaso noai ha, ī na makö kua haiopököö!> ī na kama ai ī töpö noa thaa sinomoö. Pata tä noma paio mi tä, kama ai töpönö ī ta hini paio mai kitä. Kama ai töpö noa thaa waikio noai, ī tä waheta säökama kuu wi, pata tä noma totiso noai ha, ī töpönö ī ta hini sisaö.

18 Ī ta kuu wi na, ī na Teusö anö sanöma makö noa thaa wi, ī na ī ta kua hõtöa kule. Teusö anö sanöma töpö noa thaa soma noai, ī na ī ta kuo hõtöoma: <Salo a hiima iä pö kupo mi tä, sa töpö noa thaa wi ī ta tomöpo mai kitäö!> ī na Teusö a pi kuuma.

19 Moisés anö isöhaeu töpö noa thaa wi, ī tä waheta säökököma. Ī tä waheta säökökö nö, ī töpö na Moisés anö ī tä pewö a wäsäma. Ta wäsä nö, paka a, posi a, ī na kökö kui kökö säpalö noai, maa tuu na ī kökö iä tikiliki nö, ī tuunö ī tä waheta mäi sopäkälalöma. Isöhaeu töpö pewö mäi sopäkäa nainanöma. Hisopo ti na oweha köiki hanahai ī a köiki ökakö nö, köiki heumanö nö, ī töpö pewö mäi sopäkälalöma.

20 Töpö mäi sopäkälalö nö, <“Makö noa thaa wi, ī ta hini totioheö!” ī na Teusö anö makö noa thaa noai, ī pitili taö!” ī na makö kuupö, ī a iä pö> ī na Moisés a kuuma.

21 Ī na Moisés anö tä thama kua noai na, ī na töpö Teusömo kuapö a sai thakö noai ī a sai, ī a sai na tökö pewö titio noai ī tökö pewö, iä iä tänö Moisés anö ī tökö pewö mäi sopäkälalöma.

22 <Í iä iä tänö í tókö pewö ausipasopöö!> í na Moisés anö töpö noa thama. Ai tä säpa mi tä, iä iä tä kupo mi tä, sanöma makönö wanisala ma tä thaa wi, í tä noa mapo mai kitä.

Cristo a säpamonaso noai, í tókö, wanisala tä noa maa kopaso noai í ta

23 Moisés anö Teusömo wi a sai thakö noai í a sai, í a sai ösimö ha tókö titio noai í tókö, í na tókö kui tókö pewö hai, í uni tókö pewö. Hi tä hētu hamö Teusö a sai pö kupoli, í a sai uni kuoma. Moisés anö sai a thakö noai í a sai, í a sai ösimö ha wani tókö titio noai í tókö, í na tókö kui, hiima kökö iänö í tókö pewö ausipalöma. Iä iä tänö í tókö pewö mäi sopäkäpa maama aköna, í tókö ausipo maa noa kipi. Í na tä kua tä, Teusö a kupoli ha, í hamö hiima kökö iänö makö ausipamo mi kutenö, í hamö makö lisipo laso mai kitä. Ai tiko tä iä toita sati ipii tä iänö makö lisipama totio sisaö.

24 Teusö a walo sinomopö, sanöma töpönö í a sai thakö noai, í a sai ha Cristo a lisipo maama. Í a sai hai, Teusö a kua totipoli, í a sai uni kuoma. Hi tä hētu ha Teusö a kupoli ha, í a sai na Cristo a lisa sisapaso lasoma. Huki sanöma makö pasilipo totio pia salo, Teusö a kua totipoli ha, í ha Cristo a kua naia nasoa.

25 Teusömo wi a sai ösimö ha a sai kai kua tolele, í a sai kai ösimö ha Teusö a kua totile ha, pata tänö Teusö a täpä sinomo wi, í pata tä patanö í ha salo a hiima iä kai lisipo sinomoö. Ai tä inama na a lisipasoö, ai tä inama na a lisa kopasoö, í na a pata kua sinomotii. Í na Cristo a kua mi. Cristo a säpamo sinomo mai kitä. Teusö a kua totipoli ha, í ha Cristo a lisi lisimo holepalo opa mai kitä.

26 Teusö a kua totipoli hamö, í hamö í tä inama pewö hamö Cristo kama iä pö kai lisi lisimo köataloti lasoa aköna, í tä inama pewö hamö a pea totila pi. Í tä inama pewö hamö Jesus a säpamo köatalotima aköna, í tä inama pewö hamö a pea köapalo toitia noa kipi. Somi tä sai tä Teusö anö töpö pewö thapalö noai, í tä Jesus a peaö, a pea köö, a pea köö, í na a pea kua köataloti noa kipi. Í na a kua maama. Huki hi masita tä uli mapasopö tä atea waikia tä, sanöma töpönö wanisala tä thaa wi, Cristo anö í tä noa mapamani pia salo, sami a pi walosolö pa a säpamoa soasoma.

27 Sami sanöma makö pi nomapo päo wi tä kua. Makö nomaso tä, Teusö a na makö waloköma, makö kuati noai, Teusö anö í tä pewö a kateha hasulua totia apöpali kitä. Tä kateha hasulua totia apa läa päpalö nö, Jesus a thapo mai, Teusö anö í töpö täa köö läo mai kitäö! Í na tä kua tä, Jesus ma thapo wi í makö täa läa köö asali kitäö!

28 Sami sanöma makö noma pi kupo wi na, í na sami Cristo a noma pi kua hõtöa pälasoma. Sanöma töpö pewönö wanisala tä thaa noai, í tä noa mapamani pia salo, Cristo a säpamonasoma. A säpamonaso noai, waiha í a waloa köki kitä. A walo köa tä, sanöma töpönö wanisala tä thaa noai, í tä noa

na a säpamo kota mai kitä. Sanöma töpönö Cristo a walo taa konai, Cristo anö ĩ töpö täapa kōa läo pia salo, a waloa kōkiö!

Hebreus 10

¹ Moisés anö isöhaeu töpö noa thaa noai, ĩ uni tä päwö. Waiha Teusö anö sanöma töpö pewö totiapala apa kuköpö tä uni kuoma. ĩ uni tä kuo päoma kutenö, waiha Teusö anö sanöma makö totiapala apa kuköpö tä na töpö pi hatukuo totio paio maama. ĩ tä inama pewö hamö ĩ töpönö wanisala tä tha apati noai, ĩ tä noa na salo pö hiima sä sinomotima. Önö kutenö, Teusö a na ĩ töpö noimo noai, ĩ töpönö ĩ salo pö hiima säpa sinomotima maaki, Teusö a na ĩ töpö ösi ausipamo totio maama.

² ĩ töpönö wanisala tä tha apati noai, Teusö anö ĩ tä noa mapama paio maama. ĩ tä noa matamanöma aköna, <Huki sa ösi ausi> ĩ na töpö pi kuu noa kipi. Maaki, ĩ töpönö wanisala tä thaa noai, Teusö anö ĩ tä noa mapama paio maama kutenö, ĩ töpö aiki, <Häö. Sa ösi ausi miö! Wanisala sa tä thaa noai, ĩ tä noa kua soaleö!> ĩ na ĩ töpö pi kutima. ĩ na ĩ töpö pi kuti maama aköna, wanisala tä noa na salo pö hiima säpati noai, ĩ tä mapaso noa kipi.

³ ĩ tä inama pewö hamö wanisala tä thaa noai ĩ tä na salo pö hiima sä sinomoti nö, <Haö. Wanisala sa tä thaa noai, ĩ tä noa kua hätoa soale kitä> ĩ na ĩ töpö pi kuu sinomoma.

⁴ Sanöma töpönö wanisala tä thaa wi, paka iä pö, posi a iä pö, ĩ na kökö iä kui kökö iänö ĩ tä noa mapo mai kitä.

⁵ Önö kutenö, hi masita tä uli ha Cristo a huu tä, Teusö a na, <Sanöma töpönö salo pö hiima säpalö noai ĩ pö salo, nii tä, ĩ na tökö kui, kawa na tökö totoki wi, ĩ wa tä pii sisa mai kitä. Kama sanö kawa na sa pewö totoköpö, ĩ wa tä pii satia apa kutenö, kawa na pili sa sai pewö totoköpö, kawanö sa pewö thapalöma.

⁶ Sanöma töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa mapamanöpö, salo pö hiima ĩsi, nii tä, ĩ na tökö kui, kawa na ĩ tökö totoma wi, ĩ tökö na wa pi mönaha sisa mai kitä.

⁷ Önö kutenö, hapa, hisa ha sa kua kuleö! “ĩ na wa kuapöö!” ĩ na wa kuu wi, ĩ na sa kua totiopö sa huu kuleö! Au waheta tä na, “ĩ na wa kuapö” ĩ na wa kuu noai, ĩ na sa kua totio pia salo!> ĩ na Jesus Cristo a kuuma.

⁸ <Sanöma töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa mapamanöpö, salo pö hiima säpalö noai ĩ pö, nii tä, ĩ na tökö kui, kawa na ĩ tökö totoki wi, ĩ wa tä pii sisa mai kitä. ĩ tä na wa pi mönaha sisa mai kitäö!> ĩ na Cristo a kuuma. <Teusö a na salo pö hiima ĩsi totoaköö!> ĩ na Moisés anö kolo töpö noa thama maaki, <Salo pö hiima ĩsi totoki wi, ĩ wa tä pii mi> ĩ na Cristo a kuuma.

⁹ ĩ na a kuu nö, <Hapa. “ĩ na wa kuapöö!” wa kuu wi, ĩ na sa kua totiopö sa huu keö!> ĩ na a kuu nömöoma. Önö kutenö, Jesus Cristo a säpamo

waikilasoma kutenö, Teusö a na wanisala tä noa na salo pö hiima säpalö nö, ĩ salo pö totoa sinomo noai, huki Teusö anö ĩ tä mapamanöma.

10 Jesus Cristo aiki, <Hapa. Kamisa na, “Ĩ na wa kuapöö!” ĩ na wa kuu ha, ĩ na sa kua totio hõttö kitäö!> ĩ na a kuu nö, sanöma makönö wanisala ma tä thaa wi, ĩ tä noa na Teusö a na kama pili a pewö sai totokö nö, a säpamonasoma. A säpamonasoma salo, sanöma makö ösi ausio wi tä kupasoma.

11 Teusö a täpä sinomo wi, ĩ töpö Teusömo pia salo, ĩ tä wakala pewö hamö Teusömo wi a sai ha ĩ töpö pewö kalipalo sinomoö. Wanisala tä thaa noai, ĩ tä noa na ĩ töpönö salo pö hiima ĩsi totota sinomo kule maaki, ĩ tänö wanisala tä noa mapo mai kitä.

12 ĩ na Cristo a kua mane. Sanöma töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa na sami Cristo a pi säpamoa sisasoma. A säpamoa waikilasoma kutenö, wanisala tä noa na salo pö hiima sä sinomo wi, Teusö anö ĩ tä pii mai kitä. Cristo a säpamono nö, Teusö a na kama totoa sapa koiki nö, Teusö a kotö ha a loikilö nö, ĩ ha a loa soatia kupoli.

13 Ai töpönö Cristo a wanipo wi, Teusö anö ĩ töpö peama apa nö, Cristo a na, <Ĩ wa töpö simöa sinomopöö!> ĩ na a kuu kitä. Teusö anö ĩ töpö peama piale, Cristo anö ĩ tä tati kule.

14 Sanöma töpönö wanisala tä tha apati noai, Cristo anö ĩ töpö ösi ausia totia asapalö nö, ĩ töpö ösi totipalöma. Sami kama iä pö pi halaso noai, ĩ tänö ĩ töpö totipalö noai, ĩ töpö ösi ausia apa waikipalöma kutenö, ĩ töpö ösi wanisalapo kōo mai kitä.

15 ĩ na Teusö a ösi kua tolele ĩ a kuu naioö. ĩ a hapalo nö,

16 <“Ipa ai sa töpö noa thaa wi, kama töpö ösi na ĩ sa tä titiki nö, kama töpö ösi na ĩ sa tä säökökö kitäö!” ĩ na Teusö sa kuu kuleö!> ĩ na Teusö a ösi kua tolele ĩ a kuu nö,

17 <“Ĩ töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ sa tä noa maa waikipamanöma kutenö, ĩ tä noa na sa töpö peama kota mai kitäö!” Teusö sa kuu kuleö!> ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ na ĩ a kuu nömöoma.

18 Önö kutenö, sanöma töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa maa waikipasoma salo, wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa na salo pö hiima säpa sinomo wi, ĩ tä kua kota mai kitä. ĩ tä noa na Cristo a säpamo kota naio mai kitä.

Huki Teusö a na makö walo ateo kili mai kitä

19 Ipa pö! Jesus Cristo a säpamono nö, a iä pö halasoma kutenö, Teusö a kua totile, ĩ a sai uni ösimö ha makö lisipo kili mai kitä.

20 Teusö a kua totile ha Jesus anö makö walomaköpö, piliso tutei piliso walomaköma. Teusömo wi a sai ösimö ha watata ösökö katöa soa tä, Teusö a kua totile ha piliso walo maama. Jesus a säpamono nö, pili a sai waniapasoö, watata ösökö katöa ösimöa läle, ĩ ösökö wania naipasoö, ĩ na tä kupasoma

kutenö, Teusö a kua totile ha, piliso waloa totiköma. Í tiso ha makö huu nö, makö ösi temöpasö kitä.

21 Huki makö pasilipopö, pata tänö Teusö a täpä sinomo wi, Teusö a sai pö na í Jesus pata tä kaikanamo wi í a. A kaikanamo nö, Teusö a sai pö thapo wi í a.

22 Önö kutenö, makö pitilimo totio opapököö! <Jesus a pitili> í na makö pi kutipököö! <Wanisala sa tä thaa noai, í tä noa kua hãtoa soa> makö pi kuu mai, maa tuu ausii tuunö makö uni salupamonasopököö! Í na makö kua nö, Teusö a na makö walo ateta sinomopököö!

23 Teusö aiki, <Makö nomano nö, kamisa kupoli ha, í ha makö waloamaki kitä!> í na Teusö a kuuma kutenö, í ha makö waloa totiki kitä. Önö kutenö, kamakö aiki, <“Sa nomano nö, Teusö a na sa konasolö kitä!” í na ai töpö na sa kuu wi, í pitili ta> í na makö pi kuu tao soatiopöö!

24 Makö pi tapoa paiki nö, <Makö noimaso totiopöö! Makö totiapalomo sinomopöö!> í na pö kuu sinomoö!

25 Jesus a thapo wi í töpö kokamo sinomo wi maaki, ai töpö kokamo maa kopasoma. Í töpö kokamo maa kupaso noai na, í na makö kua naio maapöö! Makö kokamo nö, <Í naköö! Í na makö kua totiopököö!> makö kuu sinomoö! Jesus a huu kõo piale, í tä wakala ateo kõo waikile, í ma tä taö öpa salo, <Í na makö kua totiopöö!> í na makö kuu totio sinomopöö!

26 Jesus ta pitilii í ma ta taö waikioma tä, <Päla. Wanisala sa tä thaa sinomo pi topa apaö> í na makö pi kuu nö, wanisala ma tä thaa sinomoti ha, í wanisala ma tä thati wi, í tä noa mapamani wi, ai tä kua mai kitä. Wanisala tä thaa wi í tä noa mapamanöpö, Teusö a na tä totoköpö, ai tä kua mai kitä.

27 Makö kilipaloti wi, í tä kua sisaa. Kamakönö wanisala ma tä thaa noai, í tä noa na Teusö anö makö peama piale, í tä na makö kili totioö. Koa taka patanö Teusö ma wanipo wi, í makö mapama piale, í tä na makö kili wi, í tä kua sisaa.

28 Moisés anö töpö noa thaa noai, í tä na, <Päla totiwö> í na ai tä kuu ha, <Päla> í a kuu pole, ai polakapi töpönö í ta hininö nö, pata töpö na ta wäköma, pata töpö aiki, <Moisés a kai na a wani pälamo opöle, í a wani säpalöö!> í na pata töpö kuu.

29 Í na tä kua manu kule, ai tänö Teusö a ulupö wanipo nö, a hosali ha, Teusö anö í a peama satia apa kitä. Huki Teusö anö makö noa thaa nömöa tä, Cristo a säpamono nö, kama iä pö halaso wi, í a iänö ai tä ösi ausipasoma maaki, í a ösi ausipaso noai í aiki, <Cristo a iänö sanöma makö ösi ausipa mai kitä> a pi kuu nö, Teusö a ösi kua tolele í anö makö totiapala apati wi, í a na í a hapalo pi wasöa apaö ha, pe epii Teusö anö í a peama satia apa kitä.

30 Teusö a kuu noai, ĩ ma tä taö öpaö. ĩ na Teusö a kuuma: <Sa wanipo wi, ĩ töpö na sa suo hõttöo kitäö! Sa peama noai, ĩ sa töpö peama hõttöo kitäö!> ĩ na Teusö a kuuma. <Ipa töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä noa na pata sanö ĩ sa töpö peama kitäö!> ĩ na a Teusö a kuu naioma.

31 Teusö a temö öpii, ĩ anö töpö huöli wi, ĩ tä kilihia apa.

32 Makö kuati noai, ĩ tä na makö pi motöpo maikiö! Teusö anö makö ösi wakalapamanö nö, makö pi hatukupaso noai ha, ai töpönö makö peama apatima maaki, makö kasiapalo satia apa hõttötioma.

33 Ai töpö mamö tetela tä, ai töpönö makö a kateha wanisala apa nö, makö pepalama apatima. ĩ na tä kua tä, makö pea kuati noai na, ĩ na ai töpö pea kua hõttötio noai, ĩ töpö na makö pi honipo salo, <ĩ töpö na sa noima kuköma, ai töpönö sa peama naio matimöö!> ĩ na makö pi kuuma maaki, <Ai töpönö sa peama päo> ĩ na makö pi kuu nö, ĩ ai töpö pepalo opati noai, ĩ töpö na makö noimo satia apa hõttötioma.

34 Cristo a thapo wi ĩ tä noa na titita wi a sai ösimö ha ai töpö tititio noai, ĩ töpö pea kuati noai na, ĩ na makö pea kua naitioma. Ai töpönö au wani tökö pewö tälölöma maaki, makö pi topa satio opama. <Kamisä na Teusö anö tä totopö noai, ĩ tä toita sati ipöwö. ĩ tä mapo mi> ĩ na makö pi kuu salo, <Pälaö! ĩ töpönö ipa wani tökö pewö tälölöma maaki, sa hĩso mai kitäö!> ĩ na makö pi kuuma.

35 Önö kutenö, pö kili tihöö! <Teusö a pitili> ĩ na makö pi kuu totio wi, ĩ tä hosa tihöö! Makö kili mai, <Teusö a pitili> makö pi kuu totio wi, ĩ makö na Teusö anö pe epii noa tä totoa asaki kitäö!

36 Önö kutenö, makö kasiapalo opapöö! Makö kasiapalo opa nö, <ĩ na makö kuapöö!> ĩ na Teusö anö makö noa thaö ha, ĩ na makö kua totio opati kitä. Teusö anö makö noa thaa wi, ĩ ma ta hini totiköma, <Kamakö na ĩ sa tä totoki kitäö!> ĩ na Teusö a kuu noai, ĩ ma tä täa totili.

37 ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Tetepo mai ha, waiha a huu kota piale, lope epii a huu kota pia salöö!

38 Sanöma sa töpö totipalö noai, “Teusö a pitili” ĩ na ĩ töpö pi kuu mapo mi tä, töpö ösi temöo soatio kitäö! ĩ na tä kua tä, kamisa na ai sanöma tä walököpö, tä huu kimi maaki, a wani sapa kopasolö ha, ĩ a na sa pi mönaha mai kitäö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

39 Makö kopasolö wi, ĩ makö mai kitä. Önö kutenö ai ösi töpö pepalo opa piale, ĩ tä uli ha makö huu pia wi makö mai kitä. <Teusö a pitili> makö pi kuu totio wi ĩ makö pasi kutenö, Teusö anö makö ösi temöa asapalöma. Önö kutenö, Teusö a na makö konasolö kitä.

Hebreus 11

<Teusö a pitili> nö pata pö töpö pi kuu totio noai ĩ ta

- 1 <Teusö a pitili> ĩ na wa pi kuu totiköma, <“Ĩ na tä kua kuki kitäö!” sa pi kuu pole, waiha ĩ tä kua tolea totiki kitäö!> ĩ na wa pi kuu totiki kitä. <Ĩ sa tä tapa totio mai maaki, ĩ tä kua totiatalo opaö> ĩ na wa pi kuu kuki kitä.
- 2 <Teusö a pitili> nö patapö töpö pi kuu totioö ha, ĩ töpö na, <Makö topa> ĩ na Teusö a kuuma.
- 3 <Teusö a pitili> makö pi kuu manu kule, kamakö aiki, <Hi masita tä uli, sanöma töpö pewö, hi tä hētu hamö tökö pewö kupoli ĩ tökö, ĩ na tökö kui, Teusö anö ĩ tökö pewö thapalöma. A hapalo päoö ha, tökö pewö kuköma> ĩ na makö pi kuu sinomoö. <Ma tä tapa mane ĩ tänö, ma tä tapa pole, ĩ tä pewö thapalöma> ĩ na makö pi kuu. <Teusö a pitili> ĩ na makö pi kuu kuköma, ĩ na makö pi kuu.
- 4 Apeu aiki, <Teusö a pitili> a pi kuu salo, Teusö a na salo a hiima säpalö noai ĩ a salo totoa makokoa asaköma. Kama hai ĩ pepala Kaĩ anö Teusö a na nii tä totoa naiköma maaki, Apeu anö tä totokö noai, ĩ tä toita satio opa asama. <Teusö a pitili> a pi kuu asama kutenö, Teusö aiki, <Kamisa na wa tä totopae, ĩ tä toita> ĩ na a kuu nö, <Kawa toita waikiwö> ĩ na a kuuma. <Teusö a pitili> Apeu a pi kuu totioma kutenö, a nomasoma maaki, kamakö na a uni hapalo soa.
- 5 ĩ na tä kua tä, Enoki aiki, <Teusö a pitili> a pi kuuma kutenö, a noma maama. Teusö anö temö temö a supölöma. A supölöma, ai töpönö a tapa kōo maama. <Teusö anö Enoki a sua paiolö mi tä, Enoki anö Teusö a pi mönahapamatima> ĩ na Teusö tä waheta kuu.
- 6 Önö kutenö, <Teusö a pitili> wa pi kuu mi tä, Teusö wa pi mönahapama mai kitä. <Teusö a kua. A kua kutenö, sanöma makönö Teusö ma pii totile, Teusö anö ĩ makö pasilipali kitäö! Teusö a na makö walo pi topa apati wi, Teusö anö ĩ makö waloamaki kitäö!> ĩ na wa pi kuu totia mi tä, wa Teusömo totio mai kitä. Teusö a na wa walo laso mai kitä.
- 7 ĩ na tä kua tä, Noé aiki, <Teusö a pitili> a pi kuu totia salo, Teusö a kai a hini totioma. <Waiha ĩ na tä kua kuki kitäö!> ĩ na sanöma töpö pi kuu tai mio opama maaki, <Ĩ na tä kua kuki kitäö!> Teusö a kuu noai, Noé anö ĩ ta hininö nö, kutiata ösö pata thapalöma. ĩ ösö pata na Noé anö kama ai töpö kai titia asaköma kutenö, ĩ töpö nasi tupo asa maama. <Teusö a pitili> Noé a pi kuu asama kutenö, <Ki ai töpönö Teusö a thapo pasio maa noai, ĩ töpö ta wanisala apa pasio noa> ĩ na makö pi thamaö. <Teusö a pitili> Noé a pii kuu ha, <Noé a toita> ĩ na Teusö a pi kuu hōtöoma.
- 8 ĩ na tä kua tä, Abraão aiki, <Teusö a pitili> a pi kuu totia salo, Teusö a hinima. Teusö anö a sailö nö, <Kawa na sa tä uli totoa piale, ĩ hamö a hulolöö!> ĩ na Teusö a kuu ha, Abraão anö kama hai ĩ tä uli takölö nö, a hulaselöma. <Witi tä uli ha Teusö anö sa waloa totimakö taso pia salo?> ĩ na a pi kuu päla nö maaki, a hulaselöma.

9 <Ĩ sa tä uli totoki kitäö!> Teusö a kuu noai, ĩ tä uli ha Abraão a waloikitö nö, <Tiko sa pasiwöö!> a pi kutima maaki, <Teusö a pitili> a pi kuu nö, ĩ tä uli ha a kutioma. Sai a sai ha a kuo totio maama. Salo ösö sai pakitai a sai ha a kupaloti päoma. Abraão a hai ĩ ulu Isaki a, Isaki a hai ĩ ulu Jacó a, ĩ na kilii töpö na, <Hi sa tä uli totoa nömöki kitäö!> ĩ na Teusö a kuu nömöne, salo ösö sai pakitai sai kökö na ĩ töpö kupalo naitioma.

10 Abraão a pi tapoiki nö, <Teusö tä uli ha sai pö kupoli, ĩ pö sai ha sa kutio nömöo pia salo> ĩ na Abraão a pi kutima. Teusö aiki, <Ĩ na sai sa pö thaa thaki pia salo> ĩ na Teusö a pi kuu noai, ĩ sai pö kolo lototopa apö kutenö, sai pö mapo mai, ĩ pö sai na Abraão a kuo nömöo laso pia wi, ĩ tä na Abraão a mamö läpalotima.

11 Pusopö Sata aiki, <Teusö a pitili> a pi kuu naioma. <“Wa patasoma apö waiki maaki, au ulu wa thapali kitäö!” ĩ na kamisa na Teusö a kuu noai, ĩ a pitilimo opaö> ĩ na Sata a pi kulasoma kutenö, kama hai ĩ ulu a wai thapalöma.

12 Önö kutenö, Abraão a patasipöo opa waikio noai maaki, kama hai ĩ tolewö töpö satehea apöpasoma. Sitikali pö satehe epö kui na, maka maka tökö satehe epö kui na, ĩ na Abraão a hai ola tolewö töpö kupasoma.

13 Sa töpö a katehahe, Teusö a na ĩ töpö pewö aiki, <Teusö a pitili> ĩ töpö pi kuu soatio pamö, töpö nomasoma. <Ĩ sa tä totoki kitäö!> ĩ na Teusö a kuu noai, ĩ töpönö ĩ tä tää hökköa totio maama. <Sa tä totoki kitäö!> Teusö a kuu noai, päui ĩ töpönö ĩ tä uni tapati päo nö, töpö pi mönaha apatima. <Hi tä uli hai, ipa tä uli sai mai kitä. Teusö a kupoli ha, ĩ ha ipa tä uli sai kua soa kupoli. Hi tä uli hamö sa huti paio päoö> ĩ na ĩ töpö kuu hoka apatima.

14 Kamakö aiki, <Ĩ na ĩ töpö kuti noai, ĩ töpönö ai tiko tä uli ta pi ipa noa. Hi tä hētu hamö tä uli kupoli, kama töpö hai ĩ tä uli sai kutenö, ĩ tä uli na ĩ töpö ta pilio pi topa satio opa laso noa> ĩ na ĩ töpönö makö pi thamaö.

15 <Makö pilio soma tasopili hamö, ĩ hamö makö pilia kōo kitä nököö!> töpö pi kuu maama. ĩ tä uli ha ĩ töpö kōo pi topaalöma akōna, ĩ tä uli ha ĩ töpö konasolö noa kipi.

16 Hi tä hētu hamö tä uli kupoli, ĩ tä uli toita sati ipö asai, ĩ tä uli pii satia apa asamae. Önö kutenö Teusö aiki, <Ĩ töpö hai, ipa töpö. “Teusö ma thapo wi ĩ maköö!” ĩ na ĩ töpö kuu wi, ĩ ipa töpö sai totiwöö!> ĩ na Teusö a kuu kili mi kutenö, ĩ töpö kutiopö, Teusö anö sai pö thaköma.

17-18 ĩ na tä kua tä, <Teusö a pitili> ĩ na Abraão a pi kuu totio hötötioma. Teusö anö a wapa nö, <Au ulu wa säpalö nö, kamisa na au ulu a totopaö!> ĩ na Teusö a kuu ha, Abraão aiki hötöwö, <Awai> a kuu nö, Teusö a na kama hai ulu a totoki pia salo, <Ipa ulu sa säpakö o> ĩ na a pi kuuma. Kama hai ĩ ulu Isaki a kupo paio mi tä, Teusö aiki, <Au ulu Isaki a kupo pia manu kule, au ola töpö satehea apöpasö kitäö!> ĩ na Teusö a kuu ha, Abraão a pi mönaha

apama maaki, <Au ulu a säpalöö!> waiha, ĩ na Teusö a kuu ha, <Awai. Ipa ulu sa säpali kitä> ĩ na Abraão a pi kuu hõtöoma.

19 ĩ na a pi kuu nö, <Ipa ulu sa säpali kitä maaki, Teusö a lotete epö kutenö, ipa ulu a temöa komani kitäö!> ĩ na Abraão a pi kuuma. ĩ na tä kua tä, Isaki a säpa totio maa noai kitä maaki, <Teusö anö Abraão a hai ĩ pelupö a nomawö temöa komanö nö, Abraão a na a totoa kököma> ĩ na tä kuu wi ta kua.

20 ĩ na tä kua tä, Isaki aiki, <Teusö a pitili> ĩ na a pi kuuma kutenö, kama hai ĩ pelupö töpö Jacó a, Esaú a, ĩ na kilii töpö na, <Teusö anö makö totiapala apa kuki kitäö! Tolewö makö totiapala tolea kuki kitäö!> ĩ na Isaki a kuuma.

21 Jacó a noma pia tä, <Teusö a pitili> ĩ na a pi kuu totioma kutenö, kama hai ĩ pelupö José a hai ĩ ulu töpö na a hapalo hätäpo nö, <Teusö anö wa totiapala haiki kitäö!> ĩ na a kuu hätäpoma. ĩ na a kuu nö, a hitihimo sinomo wi, ĩ tinö a pasihiki nö, Teusö a na a hapalo nö, <Wa totiatalo opatiwöö!> ĩ na a kuuma.

22 ĩ na tä kua tä, José aiki, <Teusö a pitili> a kutima kutenö, a noma nömöo pia salo, ĩ na kama hai ĩ isöhaeu töpö noa thaa tolea nömöoma: <Hi Esitu tä uli ha makö pewö husolo nö, ki hamö makö konasolöpököö!> ĩ na a kuu nö, <Sa nomao noai ha, makö huso salo, pili sa thuu tupö tälölöö!> ĩ na José anö töpö noa thama.

Moisés a kuati noai ĩ ta

23 ĩ na tä kua tä, Moisés a hai ĩ pö a, pöpönö a, ĩ na töpö kui, ĩ töpö aiki, <Teusö a pitili. Teusö a lotete sati ipö> ĩ na ĩ töpö pi kuu totia apa kutenö, Moisés a wai kupasoö ha, 3 pilipoma kökö kui kökö pilipoma na a wai sosamakömae. Esitu tili tä kaikana aiki, <Wano ose kupasoö ha, wa säa soatalöö!> ĩ na kaikana tä patanö isöhaeu töpö noa pewö thama maaki, Moisés a pö a, pöpönö a, ĩ na kilii töpö aiki, <Ipa ulu a wai liähä äpö sai taköö!> ĩ na töpö pi kuu nö, <Pälaö! Kaikana tä na makö kili mai kitäö! Kaikana ma tä kai a hini mai kitäö!> ĩ na töpö kuu nö, Moisés a wai sosamakömae.

24 ĩ na tä kua tä, kaikana tä hai ĩ pete anö Moisés a patamanöma maaki, a patalo nö, <Kamisa hai ĩ isöhaeu sa pasiwöö! “Kaikana tä hai ĩ pete a hai, Moisés a pöpönö a” pö kuu tihöö!> ĩ na Moisés a kuuma.

25 Wanisala tä thaa wi, ĩ tä na sanöma töpö puko opa wi maaki, Moisés aiki, <Wanisala tä na sa puko wani ipö saiö! Wanisala tä thaö ha, töpö puko opa wi maaki, töpö puko opa wi, ĩ tä maa haito opaö> ĩ na Moisés a pi kuuma. Esitu tili töpönö Teusö a hai isöhaeu töpö pepalama apati tä, Moisés aiki, <Isöhaeu sa naiwöö! Esitu tili töpönö sa peama naio soatapököö!> ĩ na a pi kuuma.

26 ĩ na tä kua tä, <Waiha, kamisa na Teusö anö noa tä totopi kitäö!> ĩ na Moisés a pi kuu sinomo salo, <Hi Esitu tä uli ha wani tä toita apii tä kule, ĩ sa tä pii mai kitäö! Teusö anö kaikana tä saia totio piale, ai töpönö ĩ a peama

thama pia kule na, ĩ na esitu tili töpönö sa peama thama naio kuköpöö! Sa pea naio kuki wi ĩ tä noa toita sati ipö kitäö!> ĩ na Moisés a pi kuu sinomotima.

27 <Teusö a pitili> a pi kuu salo, Esitu tä uli hosalölöma. Tä uli hosalölö nö, tiko hamö a hua konasolö ha, pe epii esitu tili tä kaikana hĩso opama. A hĩso opama maaki, ĩ a na Moisés a kili maama. Teusö a tapamo hatuka totio mai maaki, Moisés anö ĩ a uni tapa apati salo, a sapapo pi topa kōo maama.

28 <Teusö a pitili> ĩ na a pi kuti salo, isöhaeu töpö ulu wano töpö ose kupo soma wi, āju tänö ĩ töpö säpa maapö, <Ipa isöhaeu pö! Makö pewö pásökoamopököö! Makö pásökoamo nö, oweha ma kökö sälalö nö, sai päka ha iä iä tä sanöaköheö!> ĩ na Moisés anö töpö noa thama.

29 ĩ na tä kua tä, isöhaeu töpö aiki, <Teusö a pitili> töpö pi kuuma kutenö, Hanahai a kosoto mötali pata hamö piliso hāsiti pata kuköma. ĩ tiso kukö noai, ĩ tiso pata hamö töpö pökatökö lasoma. ĩ tä noa ha, esitu tili töpö wasunö isöhaeu töpö nasö po nö, <Makö pökatöa haitakö lasopököö!> ĩ na töpö kuu kule maaki, maa tuu pata koka kopalo nö, töpö pewö sohopakö nö, töpö nasi pewö tupasoma.

Kanaã tä uli ha isöhaeu töpö kuati noai ĩ ta

30 Isöhaeu töpö aiki, <Teusö a pitili> töpö pi kuu salo, jetikó tili töpö sai pö pata na tä pata hokolole, ĩ ha ĩ isöhaeu töpö iototati pa, 7 tä mumi maa kutalo nö, tä pata hokolole, ĩ ta pata waniapasoma.

31 Jetikó tilisoma tä Haapi a hilo wi, wano töpö na ĩ a suö sakapalo opa sinomoti noai, ĩ aiki, <Teusö a pitili> ĩ na ĩ a pi kuu kuköma kutenö, jetikó tili töpönö Teusö a hini maa noai, Teusö anö ĩ töpö säpama kule maaki, Haapi a säpama pasio maama. Isöhaeu töpönö Jetikó tä uli pata tamati noai, Haapi anö ĩ töpö noama salo, töpö totiapala nö, sai a õsimö ha töpö sosamapoma. Önö kutenö, Teusö anö sami Haapi a noama hõtöo sisama.

32 Ai töpö aiki, <Teusö a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu naio wi, ĩ töpö satehe epö salo, ĩ sa töpö pewö a katepa totio mai kitä. Siteão a, Pataki a, Sāsäu a, Jepöté a, Davi a, Samueu a, Teusö a kai wäsä sinomoti noai ĩ töpö,

33 ĩ na töpö kui, töpö aiki, <Teusö a pitili> ĩ na töpö pi kuu salo, satehe epii wasu töpö peama apama. <Teusö a pitili> ĩ töpö pi kuu noai, ĩ töpönö toita tä thaa sinomoti nö, Teusö a na noa tä sualalöma. <Kamakö na ĩ sa tä totoki kitäö!> Teusö a kuu noai, ĩ töpönö ĩ tä sua hätähalalömae. Öla kökö kai pata sapopali,

34 koa taka pata lumaki, ĩ na ĩ töpö kuama. Ai töpönö poo kökönö ĩ töpö säpa pi topa noai, <Teusö a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuuma kutenö, temii ĩ töpö hua konasolöö, ĩ na tä kua tä, töpö utitio opa noai maaki, Teusö anö ĩ töpö lotetea kopali, Teusö anö ĩ töpö lotetea kopalöma, ĩ töpönö ai tiko töpö wasu sasupali, ĩ na ĩ töpö kuationa.

35 Ai suö töpö aiki, <Teusö a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuuma kutenö, kama ai töpö nomapo noai, Teusö anö ĩ töpö temöa komanöma. ĩ na tä kua tä, Teusö a thapo wi, pe epii ai töpönö ĩ töpö hamiamakö nö, töpö sälalöma. <Teusö wa hosa konöma, wa säpa mai kitäö!> ĩ na ĩ ai töpö kuuma maaki, Teusö a thapo noai, ĩ töpö aiki, <Teusö a pitili> ĩ töpö pi kuu salo, <Sa nomasoma maaki, Teusö anö sa temöa komani kitäö! Sa temöa komanöma, Teusö a na sa kuo soatio kitäö! ĩ tä toita sati ipö kitäö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu salo, <Päla. Sa sä päo. Sa tokö mai kitäö!> ĩ na töpö kuuma.

36 Ai töpönö Teusö a thapo noai, ĩ töpö pepalama apa hõttötioma. ĩ töpö na ai töpö hapalo pi wasöa soataloti nö, ĩ töpö soaalöma. Söpala ösö totonö ai töpö õkapalö nö, töpö tällölö nö, titita wi a sai ha töpö titiköma.

37 Teusö a thapo wi, maa manö ĩ ai töpö sälali, söpala ösö namonö ai töpö pesokö hanönani, poo anö ai töpö tusälali, ĩ na ĩ töpö kuationa. Wasu töpönö ai töpö sasupalöma, ĩ töpö hupalö pepalo opatima. Kama töpö hai ĩ haloi ösö sai kua mi kutenö, oweha ösö, posi ösö, ĩ na ösökö kui ösökö haloapala pätiomae. Nii tä, wani tä, ĩ na tä kui tä na töpö honimopalo totio opatima. Ai töpönö ĩ töpö peama apati nö, ĩ töpö na wanisala tä tha apatimae.

38 ĩ na tä kuaö ha, ĩ töpö tokölölö nö, ai sanöma töpö pilio maa pa ĩ töpö hutii, maa makö pata hamö töpö hutii, maa makö kaiki hamö töpö kuki, masita taka ha ĩ töpö kuo soa päatalo opatii, ĩ na ĩ töpö kuationa. Ai sanöma töpö wanisala apa pasitio noai, ĩ töpö na Teusö a thapo noai, ĩ töpö totiatalo satia apatima.

39 <Teusö a pitili> ĩ na ĩ töpö pi kuu sinomotima kutenö, <Makö toita apö> ĩ na Teusö a kuuma. ĩ na Teusö a kuuma maaki, <Kamakö na ĩ sa tä totoki kitäö!> ĩ na ĩ kolo töpö na Teusö a kuu noai, ĩ töpönö ĩ tä täa paio maama.

40 Teusö aiki, <Waiha Cristo a kupaso noai ha, sa thapo wi ĩ töpö pewö na sa tä totoki kitäö!> ĩ na Teusö a pi kuuma. Önö kutenö, sutu ha kolo töpö kuo noai ĩ töpö, huki ola makö, ĩ na makö kui, Teusö anö ĩ makö pewö totiapala apa nö, makö pewö totia totipali.

Hebreus 12

Jesus a na makö mamö teteapalotipökö!

1 <Teusö a pitili> ĩ na ĩ nö patapö töpö pi kuu totio somatio noai, hi tä hëtu hamö ĩ töpö kõpoli, kamakö na ĩ töpö satehe epii töpö uni loa hokolöa kutenö, makö kasiapalopökö! <Ai töpö lotete wapamoö ha töpö lälapalo kuati wi na, ĩ na makö kua hõttöpökö!> ĩ na Teusö a kuu ha, makö lälapalo sinomopökö! Töpö loa hokolole, ĩ töpö aiki, <Awai. Teusö a lotete. A pitili> ĩ na ĩ töpö kupaloö ha, makö kasiapalo opa nö, makö lälapalo totiopökö! Hute hute ma tä hosälö nö, wanisala ma tä thaa wi, ĩ tänö makö opimoma sinomo wi, ĩ ma tä hosa nainö nö, makö hetehe epö salo, lope epii makö lälapalopö!

2 <Teusö a pitili> ĩ na Jesus anö ĩ na makö pi thama somama. <A pitili> ĩ na makö pi thama soatio kitäö! Önö kutenö, Jesus a na makö mamö teteapalotipököö! Jesus aiki, <Waiha, hi tä hētu hamö sa konasolöma, sa pi mönahapalo kōo soatio laso kitäö!> ĩ na a pi kuu salo, a kasiapalo mapo maama. Sanöma töpö pewö aiki, <Ki töpönö wanisala tä thatima kutenö, hii ti pakalai ti ha töpö pi hīta kuleö!> ĩ na töpö pewö pi kupaloma maaki, Jesus aiki, <Wanisala sa tä thaa maa päo noai ha maaki, hii ti pakalai ti ha sa pi hīta päöpöö!> ĩ na a pi kuuma. ĩ na a pi kuu nö, a säpamono nö, Teusö a lopoli, ĩ tä kotö ha ha Jesus a loa kōkō lasoö.

3 Önö kutenö, ai töpönö wanisala tä tha apati noai, ĩ töpönö Jesus a hīsu thaa nö, a peama sinomotima maaki, a kasiapalo satia apa hōtötio noai, ĩ tä na pö pi tapomo totio sinomoö! Jesus a kuati noai, ĩ tä na makö pi tapomo sinomotima, <Pälaö! Sa kasiapalo wani ipö saiö!> ĩ na makö pi kuu mai kitä. Makö kasiapalo soatio kitäö!

4 Wanisala tä thaa wi, ĩ töpönö makö wanipoti wi, ĩ töpö na makö kasiapalo opati tä, <Häö. Samakö pepaloti hāto alu kuleö!> ĩ na makö pi kuu kule maaki, ĩ töpönö Cristo a säa thapalö noai na, ĩ na makö säa thapa mai ha, makö kua soa kule. ĩ na makö kua soa salo, Teusö a na pö pälamö tihöö!

Kamakö hai pö Teusö anö makö patamati wi ĩ ta

5 Teusö anö makö pi lotetepamani pia salo, Teusö ulupö makö kutenö, kamakö na a hapaloma. A hapalo noai, ĩ tä na makö pi motöpo waikia kule? A hapalo nö, ĩ na a kuuma: <Ipa ulu ai! Teusö pata sanö wa peama pole, ĩ tä na sa kai a hinia totiatalaö! “ĩ na wa kua maikiö!” ĩ na sa kuu ha, “Häö. Sa tomöpo mi waiki kutenö, sa kasiapalo kōatalo mai kitäö!” ĩ na a pi kuu tihöö!

6 Pata sanö sanöma sa töpö pi ipa wi, ĩ sa töpö makokopamani pia salo, sa töpö peama päoö. “Kawa hai, ĩ ipa ulu waö!” ĩ na sa kuu salo, wa peama päa kuleö!> ĩ na Teusö a kuuma.

7 Önö kutenö, makö pea tä, <Kamisa hai, Teusö sa ulupö kutenö, ĩ na Teusö anö sa hole thamati kule ta o> ĩ na Teusö anö makö pi thamaö. ĩ na makö pi thama kutenö, makö pea salo, <Teusö sa ulupö kutenö, Teusö anö sa peama päa kuleö! Önö kutenö, “Sa peama maikiö!” ĩ na sa kuu mai kitäö!> ĩ na pö pi kuu totioö! Pö sanöma wanö au ulu wa makokopamani pia salo, au ulu wa peama sinomoti matatä. ĩ na sanöma makönö kama makö ulupö noa thapasoö.

8 Teusö anö kama hai ĩ ulu töpö makokopama sinomo hōtöoö. Önö kutenö, Teusö anö makö makokopama mi tä, Teusö ulupö makö sai mai kitä. Kama hai ĩ ulu makö holisi päwö.

9 Au hao a, au nao a, ĩ na kilii töpönö makö makokopamanöma, <Ipa hao a sai, ipa nao a sai, ĩ na töpö kuö kutenö, sa makokopalöma> ĩ na makö pi kuu nö, ĩ ma töpö a hini totiatalo opatima. ĩ na tä kua tä, hi tä hētu hamö kamakö

hai ĩ pŏ a kupoli, ĩ ma hinia satia apŏlŏpŏö! ĩ ma hinia totilŏma, makŏ ŏsi temŏapalo opati kitä.

10 Kamakŏ hai ĩ pŏ tŏpŏ, kamakŏ hai ĩ nao tŏpŏ, ĩ na tŏpŏ kui tŏpŏ aiki, <Ipa ulu sa wai makokopamani pia salo, ipa sa wai peama tetehe pola nŏ kuno mai, sami ipa sa pi wai peama sisapŏkŏö!> ĩ na tŏpŏ pi kutima. Teusŏ a lŏ kui, <Ipa ulu sa tŏpŏ makokopamani pia salo, sa tŏpŏ peama pŏö> ĩ na a pi kuu nŏ, <Sa tŏpŏ peama waikioma kutenŏ, toitai tŏpŏ kutio kitäö! Kamisa toita kuati wi na, ĩ na ĩ tŏpŏ toita kua naipasopŏö!> ĩ na Teusŏ a pi kuuma. ĩ na a pi kuu salo, makŏ peama pŏ nŏ, makŏ totipa sinomŏö.

11 Makŏ peama tä, makŏ pi mŏnaha mai kitä. ĩ tä, makŏ pi wanisalatalotii. Makŏ pi wanisalataloti kule maaki, Teusŏ anŏ makŏ peama nŏ, makŏ totipali wi, waiha ĩ makŏnŏ toitai ma tä thaa kuiki nŏ, makŏ pi topa apa kuki kitä.

Toitai ma tä thaa sinomopŏö!

12 Őnŏ kutenŏ, makŏ pi wi na takŏmo mai, pŏ pi lotetea totipaloö!

13 Pŏ huu saliliapalo totioö! Makŏ huu saliliapalo totio kukŏma, tŏpŏ utitii ĩ ma tŏpŏ nokapalamati pole, tiko hamŏ ĩ tŏpŏ huu selekepasŏ wi tä kua mai kitä. Makŏ huu salilia totia tä, makŏ pi lotetea totipasŏ kitäö!

14 Ai tŏpŏ pewŏ na makŏ noimo pi topa sinomŏö! Wanisala ma tä thaa maikiŏ! Makŏ ŏsi ausia apa wi, ĩ ma tä pi ipa sisaaŏ! Ai tä ŏsi ausi mi tä, ĩ anŏ Teusŏ a tapa mai kitä.

15 Pŏ pi mosawia totikiŏ! Teusŏ anŏ makŏ totiapala apa sinomŏ wi, ĩ tä na ai a pi hanoa pasio tihŏö! Nasŏkili tä koami kui na ĩ na ai a kupo tihŏö! ĩ nasŏkili tä patalo nŏ, ĩ pili ti patalo nŏ, pili mokŏ laloki wi, ĩ mokŏ wasu kitä. ĩ na tä kua kua wi na, ĩ na ai wanŏ wanisala wa tä thaa kua kukŏma, satehe epii ai tŏpŏnŏ wa uŏma nŏ, ĩ tŏpŏnŏ wanisala tä thaa naio kukŏ matimŏö!

16 Wa po mane, ĩ a na wa mamopaloti maapŏkŏö! Ai wanŏ Teusŏ wa hinipa maapŏkŏö! Esaú a uŏma maikiŏ! Esaú anŏ Teusŏ a hini maama kutenŏ, poosa a na, <Ipa nii tä totopaŏ! ĩ nii wa tä totopŏma, pata wa kua asapaso kitäö! Sa kua somatasŏ wi ĩ sa maaki, pata sa kupo pi topa mai kitäö!> ĩ na Esaú a kuuma.

17 ĩ na a kuu noai ha, pŏ a na, <Hapa. Kawanŏ sa thaa soma noai ĩ sa kutenŏ, kawa aiki, “Pata a kupaloö!” kamisa na ĩ na wa kuupŏkŏö!> ĩ na Esaú a kuuma. ĩ na Esaú a ŏkŏ pola nŏ, a ku upama maaki, pŏ aiki, <Naiŏ! Kawa aiki, “Pata wa kua asapasopŏö!” ĩ na au hoose wa noa thaa waikio saio noa thali ta> ĩ na pŏ a kuu hŏtŏoma. Sa ta wäsä pole, ĩ ma ta taŏ waikia kule.

Isŏhaeu nŏ patapŏ tŏpŏ kua kua noai na, ĩ na makŏ kua naio maa noai ĩ ta

18 ĩ na tä kua tä, isŏhaeu nŏ patapŏ tŏpŏ kua kua noai na, ĩ na makŏ kua naio maama. Tä hŏpŏa totio wi, ĩ tä na ĩ tŏpŏ walŏa totikŏma. Sinai makŏ pata ha ĩ

töpö waloikitö nö, koa taka pata hili pole, ĩ taka pata, mumi mumi tä pata, ipoko ta pata, ĩ na tökö kui, ĩ töpönö ĩ tökö tapa totioma.

19 ĩ tökö tapa totia tä, pe epii ta pata hola polali ĩ ta hinii, ĩ na tä kua tä, ta pata hapalo polali, ĩ ta hini nömöa, ĩ na töpö kua totioma. Ta pata hapalo polali, ĩ ta hini nö, töpö kili salo, <A hapalo kota tihöö!> ĩ na töpö kuuma.

20 <Ki maa makö pata ha pö huu pakäa häto tihöö! ĩ makö höpöa tihöö! ĩ makö ha ai salo a hiima holeaö ha, maa manö ĩ ma säsä nö, a säpalöheö!> ĩ na ta pata kuu lasoö ha, ĩ isöhaeu töpö kilipalo opa nö, <A hapalo kota tihöö!> ĩ na töpö kuuma.

21 ĩ töpönö ĩ tä pewö tapa polai, ĩ tä pi pata kilihi ipö salo, Moisés aiki, <Pe epii sa kili ipa salo, sa satitimopalo opa kuleö!> ĩ na a kuuma.

22 ĩ na makö kua naio maama. Teusö a temöa apati wi, ĩ a sai pö pata, ĩ Sião tä uli a hilo wi, Jetusalēi tä uli a hilo naine, hi tä hētu hamö ĩ tä uli kupoli, ĩ ha äju töpö satehe pata pilia naipoli, ĩ ha makö uni walokö lasoma.

23 Teusö a thapo asa wi, ĩ töpö na, <lpa ulu makö asawöö!> ĩ na Teusö a kuu wi, hi tä hētu hamö ĩ töpö a hilo wi tä säökama kupoli, ĩ töpö pi mönaha apii töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na makö walokö lasoö, sanöma makö pewö na tä makokama läo sinomo wi, ĩ a pata na makö walokö lasoö, nö patapö töpönö toitali tä thaa noai, Teusö anö ĩ töpö ösi totia totipalö noai, ĩ töpö na makö walokö lasoö, ĩ na makö uni kua lasoma.

24 Jesus anö makö noa thaa noai, ĩ a na makö uni walokö lasoma. Sutu ha Teusö anö nö patapö töpö noa thaa paioma maaki, huki Jesus anö tute ta wäsä nömöo nö, makö noa thaa nömöoma. Makö noa thaa nömöo nö, makö ösi ausipali pia salo, kamakö ösi na kama iä pö uni sopäkaköma. Sutu ha Apeu a säpalö noai, ĩ a iä pö halaso salo, sanöma makö aiki, <Apeu a nö sua hötöso noai kitä> ĩ na Apeu a iänö makö pi thamaö. ĩ na tä kua tä, <Huki kamisa na Teusö a noi ipö> ĩ na Jesus a iänö makö pi thama pasioö. ĩ Jesus a na makö uni walokö lasoma.

25 Önö kutenö, kamakö na Teusö a hapalo wi, ĩ a kai a peama maikiö! Sanöma tä Moisés anö Teusö a kai a wäsä noai, nö patapö töpönö ĩ a kai a peamaö ha, Teusö anö ĩ töpö peama hötöoma. Önö kutenö, hi tä hētu hamö Cristo a kuo noai, ĩ anö Teusö a kai a wäsä noai, kamakönö ĩ ma kai a hini wani ipö tä, Teusö anö makö peama satia apa kitä.

26 Moisés a na Teusö a hapalo nö, hi masita tä uli pata lakö lakömoma totioma. Huki Teusö a hapalo nö, <Masita sa tä uli pata lakö lakömoa totia komani, hutu sa mosökö lakö lakömoa totia naia komani, ĩ na sami ĩ na sa tä pewö lakö lakömoa hätäha thaa totipamani kitäö!> ĩ na Teusö a kuuma.

27 Pi naka. <Sa tä pewö lakö lakömoa thaa totia komani kitäö!> ĩ na ta kuu noai, ĩ na ĩ pili ta kua totia kule. Hi masita tä uli, hutu mosökö pata, ĩ na tä kui, Teusö anö ĩ tä pewö lakö lakömomanö nö, ĩ tä pewö maa kopamani pia salo. ĩ

tä pewö maa kopamanöma, ai tä uli lakö lakömotalo mai, ai tä uli kua asa soatio laso kitä. Ī tä uli mapo mai kitä.

²⁸ Teusö a kaikanamo wi, ĩ tä uli ha makö kaikanamo naio pia wi, ĩ ma tä uli sua piale, ĩ tä uli waniapaso wi tä kua pasia mai kitä. Önö kutenö, Teusö a na, <Aitaköö!> makö kuupököö! Teusö ma pi mönahapamati pia salo, ma kai a peama kili ipa nö, ma kai a hini totiatalo nö, makö Teusömo makokatipöö!

²⁹ Kamakö hai ĩ Teusö a hai, koa taka patanö tä pewö ĩsima wi, ĩ taka kua kua wi na, ĩ na Teusö a kua kua höttöö. Önö kutenö Teusö ma kai a hini totiatalaö!

Hebreus 13

Ī na makö pewö kuapököö!

¹ Cristo makö pewö kutenö, pö noimaso sinomoö!

² Ai tiko töpö hama tapo tä, ma töpö noima nö, <Ipa sai a ha pö pökö kuikiö!> ĩ na makö kuu! Sutu ha ai töpö aiki, <Hi töpö huimii, ĩ äju töpöö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu pola nö kuno mai, <Hi töpö huimii, ĩ töpö na makö noimo nökköö!> ĩ na töpö kuu nö, äju töpö na töpö noimoma. Ī hama töpö tapo noai, ĩ sanöma töpö hama sai kuo maama. Äju töpö kuo pasioma.

³ Ī na tä kua tä, <Titita wi a sai ha töpö titile, ĩ töpö na sa titia naia aköna, sa pea naina pi> ĩ na makö pi kuu nö, ĩ töpö na makö pi honipo nö, ĩ töpö pasilipoö! <Cristo a thapo wi, ai töpönö ĩ töpö pepalama apati wi, ĩ töpö na sa kuo naio aköna, sa pepalo naina pi> ĩ na makö pi kuu nö, ĩ töpö pasilipa naioheö!

⁴ <Peanopö wa sainö au husopö wa po pole, ĩ tä topa. Pusopö wa sainö au heano wa sai po pole, ĩ tä topa naioö> ĩ na makö pewö pi kuupö. Wa po mane, ĩ a na a mäi sotepalo soa päatalo tihöö! Sami sami tä thaa wi ĩ töpö, ai töpö po totia mane, ĩ töpö na ai töpö mamopalo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, Teusö anö ĩ töpö peama kitä ta pi kuu mai.

⁵ Sitipa kökö na makö pi wasisopalo opa maikiö! Kama makönö ma tä thapo waikile, ĩ tä na pö pi mönaha sisaköö! Teusö aiki, <Kamisanö wa hosa mai kitäö! Kawa na sa kuo mapo mai kitäö!> ĩ na a kuuma.

⁶ Önö kutenö, kamakö aiki, <Ai sanöma tänö sa thama kule maaki, ĩ tä na sa kili mai kitäö! Teusö anö sa pasilipo kutenö, ĩ tä na sa kili mai kitä> ĩ na makö kuu totiatalopöö!

⁷ Kamakö na pata töpönö Teusö ta wäsä noai, ĩ tä na pö pi tapomo totioö! Ī töpö kuati noai ĩ tä na makö pi tapomoö, töpö nomaso noai ĩ tä na makö pi tapomo naia, ĩ na pö kuaö! Ī na makö kua nö, <Teusö a pitili> ĩ na ĩ töpö kuti noai, ĩ ma tä uömaö!

- 8** Jesus Cristo a tikopöpo mai kitä. Sutu ha a kuo noai na, ĩ na a kuö soawö. Huki a kuati pole na, waiha ĩ na a kua soatioolö kitä.
- 9** Ai töpönö tiko ta wäpalati wi, ĩ ta hini maikiö! ĩ ma ta hininöma, piliso salilia apöle, ĩ tiso hamö makö huu mai, pili tiso äkoto opii ĩ tiso hamö makö hulasolö kitä. Önö kutenö, Teusö anö makö totiapala apa wi, ĩ tänö makö ösi lotetepama wi, ĩ tä salilia sisaa. Nii tä, salo a, ĩ na tä kui tä na makö waipalo wi, ĩ tä topa mai kitä. <Ĩ tä oa tihöö!> ĩ na pata töpönö makö noa thaa wi, ĩ ma ta hini ha, makö ösi lotetepo mai kitä.
- 10** Jesus Cristo ma iä pö thapoö. Nii tä oamo mai, ĩ tänö ai tä ösi ausipo mai kitä. <Jesus a iä pönö sa ösi ausipasoö> ĩ na makö pi kuu sisaö. Teusömo wi a sai ha Teusö a na salo pö hiima ĩsi totoma sinomo wi ĩ töpö aiki, <Salo a hiima iänö sa ösi ausipaso kitäö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu wi, Jesus Cristo a iä pönö ĩ töpö ösi salupa mai kitä.
- 11** Juteu pata tänö Teusö a täpä sinomo wi, ĩ pata tänö ĩ salo pö hiima iä pö täa sinomoö. ĩ salo pö iä tälö nö, Teusömo wi a sai ösimö ha a sai kai kua tolele, ĩ ha Teusö a kua totile ha, ĩ ha ĩ salo a hiima iä pö kai lisipo sinomoö. Juteu töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ tä noa mapamani pia salo, Teusömo wi a sai ösimö ha a sai kai kua tolele, ĩ ha ĩ salo a iä pö kai lisipo sinomoö. ĩ na tä kua tä, ĩ pili a sai pasi lö kui, juteu töpö sai pö sika ha ĩ pili a sai tälölö nö, atu hamö ĩ pili a sai ĩsima sinomoö.
- 12** Önö kutenö, wanisala ma tä thaa wi, ĩ Jesus kama iä pönö ĩ tä noa mapamani pia salo, juteu töpö sai pö kule, ĩ atu ha a säpamonasoma.
- 13** ĩ na Jesus a kuama kutenö, Jesus a thapo mai, ĩ töpö kule, ĩ atu hamö Jesus a na makö uni nokalalölö nö, <Jesus a na ai töpö hapalo pi wasöa kua noai na, ĩ na kamakö na ai töpö hapalo pi wasöa kua nömöo päöpö!> ĩ na makö pi kuupököö!
- 14** Hi tä uli na sai pö kupai, ĩ sai pö kuo soatio mai kitä. Waiha hi tä hētu ha sai pö kuo pialali, ĩ ma pö sai pi ipa sisaki.
- 15** Önö kutenö, Jesus ma thapo salo, <Wa totiatalo opatiwöö!> ĩ na Teusö a na ĩ na makö kuu sinomopöö! Teusö ma pi mönahapamani pia salo, kama na ĩ ma ta totota sinomopö. <Teusö a hai, ipa pata tä> ĩ na pili makö kai kuu pole, ĩ ma tä totota alu kule.
- 16** ĩ na tä kua tä, toitai ma tä thaa mapo maapöö! Makö pasilipasotipöö! ĩ na makö kupasoti wi, Teusö a na ĩ ma tä totoköma, kamakönö Teusö ma pi mönahapamani kitä.
- 17** Teusö a thapo wi ĩ pata töpönö makö noa thaa wi, ĩ ta hini totioheö! Toitai makö ösi kutiopö, kamakö na ĩ pata töpö mamö läo sinomoö. Waiha ĩ pata töpö na Teusö aiki, <Au töpö na makö mamö läapalo makokoa sinomotima?> ĩ na Teusö a kuu läo pia manu kule, ĩ töpö kasiapalo nö, kamakö na ĩ töpö mamö läapalo sinomotii. ĩ pata ma töpö a hini ha, ma töpö pi mönahapamani

kitä. Ī na tä kua tä, ĩ ma töpö a hini mi ha, ĩ pata töpö õsi wanisala apöpasoma, makö pasilipa tomöpo mai kitä.

18 Teusö a na makö hapalo salo, samakö a wäsä sinomoö! <Wanisala sama tä thatala apatii> ĩ na samakö pi kuu tai mi. Toitai sama tä thaa pi topa apa sinomoö.

19 <Teusö anö kamakö na lope epii sa simöa haia kotaki wi, ĩ sa tä pi ipa kutenö, ĩ tä pi na Teusö a na pö hapaloö!> ĩ na sa kuu totia kule.

20 Teusö anö sanöma makö pi topapalama apaö. Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä nomaso noai, Teusö anö ĩ a temöa komanö nö, a hoköa kopamanöma. Oweha kökö thapo kua wi na, ĩ na pata tä Jesus anö ĩ na makö thapo kua hõtöoö. Makö täapa kōo läo pia salo, a säpamonasoma. A iä pö haa waikisoma kutenö, Jesus anö makö noa thaa noai, ĩ ta topa apöle ĩ ta mapo mai kitä. Kamakö na a kuu noai, ĩ ta kuo soatio kitä.

21 Teusö anö Jesus a temöa kopalö noai, ĩ Teusö anö makö makokapalama totio wi ĩ sa tä pii kule. Toitai ma tä thaa sinomo wi, ĩ Teusö anö makö thamaö! Ī na makö thama kuköma, <Ī na makö kuapöo!> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ ma ta hiniatala totioö! Pili makö õsi na Teusö a kalipaloti wi ĩ sa tä pi ipaö. Pili makö õsi na a kalipalo tä, kamakönö Teusö ma pi mönahapama totio opa kuki kitä. Kamakö õsi na Teusö anö Jesus Cristo a pilimaköma kutenö, Cristo anö makö pasilipo kitä. Makö pasilipo salo, Teusö ma pi mönahapama totio opa kuki kitä. <Cristo a totiatalo opa asatiowöo!> sanöma makö pewö kuu mapo maapököo!

22 Ipa pö! Hi waheta sa tä säöka pole, ĩ tä säökama hototi. Önö kutenö sa kuuhe, ĩ tä pewö a hinia totilöo!

23 Titita wi a sai na ai töpönö Timóteo a titimaköma maaki, a holea kopamanöma thali. <Ī ma ta hini hātoa pasia mane kitä> ĩ na sa pi kuu nö, sa ta wäsä kule. Sa huso paio mi tä, hisa ha Timóteo a walököma, kamakö na ĩ sa kai huu pia salo.

24 Kamakö hai ĩ pata töpö pewö, Teusö a thapo wi ĩ töpö pewö, ĩ na töpö kui töpö na, <“Makö topa kule?” ĩ na a kuu kuleö!> ĩ na makö kuu! <Makö topa kule?> kamakö na ĩ na itália tili töpö kuu naia kule.

25 Teusö anö makö pewö totiapala apati wi ĩ sa tä pi ipa kule.

Tiago

Tiago 1

1 Tiago sa. Teusö a, Jesus Cristo Kaikana tä, ĩ na kilii töpönö sa simöa sinomo wi, ĩ sa. Juteu makönö Teusö ma thapo wi ĩ makö selekepalo nö, ĩ tä uli pewö hamö makö pilia nömökö taso noai, ĩ makö na hi waheta sa tä simöpali ke. Makö topa kule?

Makö pea kule maaki, makö pi mönahapököö!

2 Ipa pö! Makö pepalo pi satehepo opati tä, kamakö aiki, <Häö. Sa pea saile taköö!> ĩ na pö pi kuu tihöö! Pö pi mönahapalo satia apa hõtöoö!

3 Makö pepalo pola tä, <Jesus a pitili. ĩ anö sa pasilipali kitäö!> ĩ na makö pi kuu satia apa kuköma, makö satimo opa sinomoti wi, ĩ makö kupasoö. Jesus ma hosa mai kitä. Önö kutenö, makö pea kule maaki, makö pi mönaha satia apapököö!

4 <Häö. Sa pea kutenö, sa satimo wani ipö saiö!> ĩ na pö pi kuu tihöö! Makö satimo opati kuköma, makö topa apa kuki kitä. Makö tomöpo mi mai kitä.

<Wi na sa kua pätaköö!> wa pi kuu tä, Teusö a na wa hapalopökö

5 <Wi na sa kua nö salia pätaköö!> ĩ na wa pi kuu tä, Teusö a na a hapaloö! Teusö a na wa hapaloö ha, Teusö anö wa pi hatukupamani kitä. Teusö anö wa pi hatuka satia apöpali. <Päla> Teusö a kuu mai kitä. <“Ī wa tä totopaö!” a wani kuu ti!> ĩ na Teusö a kuu mai kitä. ĩ na Teusö a kuaö ha, Teusö a na wa hapaloö ha, wa pi hatukupamani kitä.

6 Wa nako tä, <Teusö anö sa hini häto mai kitä> ĩ na wa pi kuu mai, <Teusö a pitili ipii ĩ anö tä totopi kitä> ĩ na wa pi kuu totio nö, <Teusö anö tä totoa hõtöpi kitä> ĩ na wa pi kuupökö. <Teusö anö sa hini häto mai kitä> ĩ na wa pi kuu tä, pata u hamö ipoko tänö maa tuu pata tepu tepumo kua wi na, ĩ na wa kua kitä.

7-8 <Teusö a pitili> huki ĩ na wa pi kuu nö, Teusö a na wa mamö tetea, <Teusö a pitili häto mai kitä> waiha ĩ na wa pi kuu nömöo nö, Teusö a na wa mamö teteo mai, ĩ na wa kuati kutenö, maa tuu pata tepu tepumo kua wi na, ĩ na wa kuaö. Wa pi sapa sapamo kutenö, <Kamisa na Teusö anö ĩ tä totopi kitä> ĩ na a pi kuu ti! Wa pi sapa sapamo kutenö, kawa na Teusö anö tä totoa mai kitä.

Wani tä na ĩ a wani honimo wi ĩ a, ai tänö wani tä thapo opa wi ĩ a, ĩ na töpö kui töpö

9 Jesus a thapo wi, wani tä na ĩ a wani honimo kule maaki, Teusö a na ĩ a wani topa apaö. Wani tä thapo mai maaki, Teusö a na a wani taamö toita apö kutenö, a pi wani mönahapököö!

10-11 Wani tä thapo opa wi, ĩ a wani mataso kitä. Hole hole tä mapo kua kua wi na, ĩ na wani tä thapo opa wi, ĩ na ĩ a wani maa kua kua hõtöpasö kitä.

Motokö ösöpo tä, wake wake tänö ösö häwälo nö, hole hole tä kelo nö, hole hole tä toita apama maaki, hole hole tä toita apii, ĩ tä maa kua kupaso wi na, ĩ na wani tä thapo opa wi, ĩ na ĩ a wani kua kua kitä. A wani huti pa, a nomawö wani kea soaso kitä. ĩ na tä kuaö ha, <Wani sa tä thapo opa kule maaki, Teusö a na sa tomöpo mi. Ipa wani tä na sa pi topala nö kuno mai, Jesus a na sa mamö wani teteo sisa pia kule> ĩ na wani tä thapo opa wi, Teusö anö ĩ na ĩ a wani thamanöma kutenö, a pi wani mönahapököö!

Wa peati kule maaki, wa satimo opa kuköma, wa pi topa apöki kitä

12 Wa peati kule maaki, Teusö a na wa satimo opa kuköma, wa pi topa apöki kitä. Wa satimo opa wi, ĩ tä noa na Teusö a na wa kua totia naiki kitä. Teusö a pi ipa wi, ĩ töpö pewö na Teusö aiki, <Kamisana wa kopo nö, wa kua totia naiki kitä!> ĩ na Teusö a kuu asaö.

13 Wanisala wa tä thaa pi topa salo, <Wanisala tä thaa wi ĩ tä na Teusö anö sa simöa hätoa kule> ĩ na a pi kuu ti! Teusö anö wanisala tä thaa pi topa mai kitä. Teusö anö wanisala tä thaa wi ĩ tä na ai tä simöa mai kitä ta pi kuu mai.

14 Kawa pi aiki, wanisala tä na wa pi wasiso opa nö, kama wa ösi pi monimo sapamo koo nö, wanisala wa tä thaa pi topa apa kitä.

15 Kama wa aiki, <Höö. Wanisala sa tä thaa totio mi salo> ĩ na pili wa ösi pi kuu päoma maaki, wanisala wa tä thaa totio opa kitä. ĩ wanisala wa tä thaa sinomö ha, Teusö aiki, <Wanisala wa tä thaa totio wi, kamisa na ĩ wa kuo pasio mai kitä> ĩ na Teusö a kuu.

16 Ipa pö! Kamisanö makö pi ipa wi, ĩ ipa pö! Kama makö mönao sapao koo tihöo! <Wanisala tä thaa wi ĩ tä na Teusö anö sa simöa hätoa kule> ĩ na makö pi kuu maiki.

17 Tä tomöpo mi mai, tä toita apii, Teusö anö ĩ nasimö tä pewö totoma sisaö. Teusö anö, hi tä hētu ha sii hili wi, ĩ tä pewö thapalöma. ĩ tä sii wakö lupö kua sinomö kua koo wi na, ĩ na Teusö a kua mai kitä. A tiköpöpo mai ha, a totiatalo opa soatioö. Wanisala tä thatala mai kitä. Mumi mumi tä na Teusö anö makö huatalama mai kitä. Wanisala tä thaa wi, ĩ na Teusö anö makö thatalama mai kitä.

18 Teusö a pi saimo nö, <Ipa ulu sa töpö thapa pi topa kule> ĩ na Teusö a pi kuu nö, kama kai a pitilimo totio opa wi, kamakö na ĩ ta hinimoma waikioma salo, Teusö anö kama hai ĩ ulu makö thapalöma. <Kamisanö sa töpö piäma noai ĩ töpö pewö na ipa ulu töpö topa satia apa kitä> ĩ na Teusö a pi kuu nö, makö sailö nö, kama hai ĩ ulu makö thapalöma.

Teusö ma kai a hini mai, makö sömöka taa pätiköma, kama makö mönao sapamo pätioö

19 Kamisanö makö pi ipa wi, ĩ pö! Sa tä säöka piale, ĩ ma tä möö totihoö! Pi naka. Ai töpö hapalo pola tä, pö sömöka taa paikiö! Pö hapalo höttö soatalo tihöo! Pö hīso soatalo tihöo!

20 <Toitai ma tä thaa sinomoö!> ĩ na Teusö a kuu kule maaki, makö hĩso tä, makö topa mai kitä.

21 ĩ na tä kuaö ha, ĩ makö pewönö wanisala tä pewö hosalalöheö! Wanisala tä thaa wi, ĩ tä pewö hosalalöheö! Teusö a na kamakö aiki, <Kamisa na a hapalo> makö kuu nö, pili makö ösi na Teusö anö kama kai a sätäama wi, ĩ ta sulöheö! ĩ Teusö a kainö makö täapa koo läöpöö!

22 Teusö a kai na pö sömöka taa päo ti! <Ĩ na makö kuapököö!> ĩ na Teusö a kai a kuu wi, ĩ na makö kua totihoö! Ma tä kai a hini totio mai, makö sömöka taa päköma, kama makö mönao sapamo päo koo kitä.

23 Teusö wa kai a hini totio mai, wa sömöka taa päköma, walala a na ai tä moikömö möo sapao kua koo wi na, ĩ na wa kua hõttöo kitä.

24 Walala a na ai tä moikömö möo sapao kooma maaki, a wani hua kononö nö, a wani möo sapao taö maa kopasoö. A wani möo sapao taö maa kopaso kua wi na, Teusö wa kai a hini mi tä, ĩ na wa kua hõttöö. Teusö a kai na wa sömöka taa päo nö, <Häu> wa kuu kule maaki, wa huu koonö pamö wa tä taö maa koo soatasoö.

25 Teusö tä waheta na, <Ĩ na wa kuapököö!> Teusö a kuu wi, ĩ wa tä möö nö, wa sömöka taa pätila nö kuno mai, wa tä tai mio koo haiatalo pola nö kuno mai, ĩ wa ta hini soatio nö, ĩ na wa kuaö ha, wa hutu pamö Teusö anö wa pi topapalama apa kitä. Teusö a kai a wanisala mi. <Ĩ na wa kuapököö!> ĩ na Teusö a kai a kuu wi, ĩ a kainö Sai tä sai pata na wa uni kusöpali. Wanisala wa tä thaa sipa apa wi, ĩ tä na wa uni kusöpali. ĩ wa kai a huaö ha, <Toitai sa tä thaa pia tä, wanisala sa tä thaa pikitio sai taka> ĩ na wa ösi kuu mai kitä.

26 Ai tä aiki, kama kai wasuo sapamo tai mi tä, <Teusö sa thapo wi ĩ sa> ĩ a wani kuu kule maaki, kama a mönao sapamo koo päa kule. <Teusö sa thapo wi ĩ sa> ĩ na a holisi wani kuu päoö.

27 Pi naka. ĩ na Teusö a kuu: <“Teusö sa thapo wi ĩ sa” wa holisi kuu mi tä, wa wanisala mi ipii, wa toita apii, ĩ na wa kua tä, ĩ na wa kuapököö! Wati töpö wai peati wi ĩ töpö, peanopö a nomaso noai ĩ suö töpö peati pole ĩ töpö, ĩ na wa töpö pasilipo kuapököö!> ĩ na Teusö a kuu. A kuu nö, <“Teusö sa thapo wi ĩ sa” wa holisi kuu mi tä, sa thapo mai, ĩ töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ tä na wa noamo sapamo koo kitä> ĩ na Teusö a kuu.

Tiago 2

Ai tä möö asöpo ti!

1 Ipa ai pö! <Jesus Cristo Kaikana tä pitili> ĩ na Jesus a na makö pi kuu totio opa kutenö, kamakö na töpö kokamo naio wi, ĩ töpö pewö noima ösöha totihoö!

2 Makö kokamo tä, ai tänö wani tä thapo opa wi, kama hai haloï ösökö toita apii, ami ha oto söpala ösö thapo wi, ĩ a wani waloki. ĩ na tä kua tä, ai tänö wani tä thapo mai, a haloï ösökö hiopö öpii, ĩ a wani waloa hõtki.

3 ĩ töpö waloköma, wani tä thapo opa wi, ĩ ma wani möö soata nö, <Hapo. Hi lotami ti toita apii ti ha, a loikisoö!> ĩ na ĩ a na makö kuu soatasoö. ĩ tä noa ha, wani tä thapo mai, ĩ a na, <Mi ha a wani öpapalo soa pasio pätaaö!> ĩ ma noa wani thaa soatali. <Hi lotamö ti kotö ha, masita tä ha, a lopalo pasio pätaaö!> ĩ na ĩ ma noa wani thaa soatali.

4 Ipa pö! ĩ na ma noa wani thaa kuköma, <Hi a toita apö. Hi a hiopö pasiwö> ĩ na makö pi kuu hĩsua apatiwö.

5 Kamisanö makö pi ipa wi, ĩ ipa pö! Wani tä thapo mai, Teusö anö ĩ töpö saialalö nö, <“Teusö a pitili” sa pi kuu totio nö, Teusö sa thapo pi topa kule> ĩ na Teusö anö ĩ töpö pi thapalama apama. <Kamisa kaikanamo sinomoti wi, ĩ ha wa kua naiki kitäö!> ĩ na Teusö a pi ipa wi, ĩ na ĩ töpö na Teusö a kuu asama. Önö kutenö, wani tä thapo mai, ĩ töpönö Teusö a pi ipa salo, <Kamisa kaikanamo sinomoti wi, ĩ ha wa kua naiki kitäö!> ĩ na ĩ töpö na Teusö a kuu.

6 ĩ na tä kua wi maaki, wani tä thapo mai, ĩ ma töpö komoapalamatiwö. Wani tä thapo opa asa wi, ĩ töpönö makö peama pia salo, makö namo simöa sinomoö. Wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa na pata töpönö töpö peama sinomo wi ĩ töpö na ĩ töpönö makö namo simöa sinomoö ta pi kuu mai.

7 Wani tä thapo opa asa wi ĩ töpönö Cristo makö a hilo wi, ĩ makö a hila hiopöpala sinomoö ta pi kuu mai.

8 <Kama wa noimo sapao kua kōo wi na, ĩ na ai wa töpö pewö noima kua hõtöopököö!> ĩ na Teusö a Kaikana kuu wi, ĩ ta säökama kutenö, ai ma töpö pewö noima kuköma, makö topatio kitä.

9 ĩ na makö kua mi tä, hi ai ma töpö noimaö, hi ai ma töpö möö asöpo pasioö, ĩ na makö kuama, Teusö ma kai a peama kutenö, makö wanisala apatii.

10 Teusö anö makö noa thaa wi, ai wanö ĩ wa tä pewö a hini waikia kule maaki, Teusö anö makö noa thaa wi, ĩ sami ipii ĩ wa ta hini mi sisawö, sami ipii wanisala wa tä thaa kuköma, Teusö wa tä kai pewö a peama waikia kule.

11 <Tiko tä suö na a sapäko ti!> a pata kuu noai, ĩ a pata aiki, <Ai tä säpa tihöö!> ĩ na ĩ a pata kuu naioma. ĩ na tä kuaö ha, tiko tä suö na wa sapäko mai kitä maaki, ai wa tä säpalöma, Teusö wa kai a peama wi, ĩ wa waikiwö.

12 Waiha Jesus Cristo a na makö waloköma, <Wi na makö kuama?> ĩ na Jesus a kuu kitä. ĩ na a kuu nö, Teusö anö sanöma makö pewö noa thaa noai, ĩ ta kateha kitä. Wanisala ma tä thaa wanio opapö, Teusö anö makö noa thaa noai, Jesus anö ĩ ta kateha kitä. <“ĩ na wa kuapököö!” Teusö anö wa noa thaapili, ĩ na wa kua toitioma?> ĩ na Jesus a kuu kitä. Önö kutenö, wanisala tä thaa tihöö! Pö hapalo wanisala tihöö!

13 Waiha Teusö a na wa tapamonasoma, Teusö a hapalo nö, <Ai tä pea pole, ĩ wa tä pasilipo mai, “A wani pea pasio päo” ĩ na wa kuuma kutenö, wa wani pea hõttöo päo> ĩ na kawa na ĩ na Teusö a kuu hõttöo kitä. Ai tä peati pole, ĩ wa tä noama pasioö ha, waiha Teusö a na wa tapamonasoma, Teusö anö wa noama hõttöo kitä. <Wa wanisala apa thali> ĩ na kawa na, ĩ na Teusö a kuu mai kitä.

<Teusö a pitili> wa pi kuu totio tä, toitai wa tä thaa naio kitä

14 <“Teusö a pitili” sa pi kuu wi ĩ sa> ĩ na wa kuu kule maaki, toitai wa tä thaa mi tä, <“Teusö a pitili” sa pi kuu wi ĩ sa> ĩ na wa kuu päa kule. <Teusö a pitili> wa kuu päo tä, <Teusö anö sa täa koni kitäö!> a pi kuu ti! <Teusö a pitili> wa pi kuu totio tä, toitai wa tä thaa naio kitäö!

15 Pi naka. Jesus a thapo wi ĩ ai tä hai ĩ haloi ösö mi, nii tä mi, ĩ na a kua kule maaki,

16 ĩ a na kawanö haloi ösö totoa mi, wani tä na a täpä totio mai maaki, <A pomoö! Wa pomo nö, a ösö potehepaloö!> ĩ na wa holisi kuu päo tä, wa tomöpo mi.

17 Önö kutenö, toitai wa tä thaa mi tä, <“Teusö a pitili” sa pi kuu wi, ĩ sa> wa kuu päo kutenö, wa tomöpo mai kitä.

18 Kawa na ai tä hapalo nö, <“Teusö a pitili” ĩ na kawa pi kuu kule maaki, kamisanö toitai sa tä thaa sinomo wi, ĩ sa asawöö!> ĩ na kawa na ai tä kuu kitä. ĩ na a kuu nö, <Toitai wa tä thaa mi tä, “Teusö wa thapo wi, ĩ wa” ĩ na kawanö sa pi thama mai kitä. Kamisanö toitai sa tä thaa asa kutenö, “Teusö wa thapo wi ĩ wa” ĩ na kamisanö wa pi thama asa kitä> ĩ na ai tä kuu kitä.

19 Kawa aiki, <Samii Teusö a kua sisaa. Ai tiko pata tä kua sätää mai kitä> ĩ na wa pi kuu wi, ĩ tä topa kule maaki, sai töpö aiki, ĩ sai töpö maaki, <Samii Teusö a kua sisaa> ĩ na sai töpö kuu hõttöö. ĩ na ĩ töpö kuu kutenö, töpö kili salo, töpö satitimo opaö.

20 Wa pi hatukuo maapa wi. Toitai wa tä thaa mi tä, <“Teusö a pitili” sa pi kuu wi ĩ sa> wa kuu päo wi, ĩ tä tomöpo mi wa pi kuu mai.

21 Kamakö hai ĩ nö patapö Abraão a patanö toitai tä thama. <Au ulu a totopaö! Kamisa na oweha ma kökö totopöpö, ma kökö ĩsima kua kua wi na, kamisa na au ulu wa totopöpö, ĩ na au ulu a thamaö!> ĩ na Teusö a kuu ha, Abraão a patanö kama hai ĩ pelupö a totoa hõttököma. Teusö a na kama hai ĩ pelupö Isaki a totoki pia salo, maa makö sutuhule, ĩ makö ha pelupö a alaköma. ĩ na Abraão a pata kuaö ha, Teusö aiki, <ĩ na Abraão anö toitai tä thama kutenö, Abraão a totia kopasoma> ĩ na Teusö a pi kuuma.

22 <Teusö a pitili> ĩ na Abraão a pi pata kuu, toitai tä thaö, ĩ na ĩ a pata kuama. <Teusö a pitili> ĩ na Abraão a pi kuuma salo, toitai tä thaa hõttöoma matatä.

23 Toitai tä thama kutenö, Teusö tä waheta na tä kuu noai, ĩ pitili ta kuo totioma. <“Teusö a pitili” ĩ na Abraão a pi kuuma kutenö, Teusö aiki, “Kamisana Abraão a topa waikia kuleö!” ĩ na Teusö a pi kuuma> ĩ na Teusö tä waheta na ĩ na tä kuu noai, ĩ na Abraão a kua totioma. <Abraão a hai, Teusö a na a noimo sinomo wi, ĩ a. ĩ a na Teusö a noimo hõttö wi, ĩ a> ĩ na ai töpö kuu sinomoma.

24 <“Teusö a pitili” ĩ na sa pi kuu totia kule> ĩ na wa kuu pätioö ha, toitai wa tä thaa mi tä, <Wa topa waikia kule> ĩ na Teusö a kuu mai kitä. <“Teusö a pitili” ĩ na wa pi kuu totioö, toitai wa tä thaö, ĩ na wa kuaö ha, Teusö anö wa totia sisapali> ĩ na kamakö na sa kuu kule.

25 Haapisoma anö wano töpö pewö sapäkama sinomo noai, ĩ a waninö toitai tä thaö ha, Teusö aiki, <Haapisoma a toita> ĩ na a kuuma. Ai tiko töpö uli pata tamati noai, Haapisoma anö ĩ töpö tälönö, töpö noama pia salo, töpö sosamaköma. Ai töpönö ĩ töpö säpa pia tä, tiko tiso hamö Haapisoma anö ĩ töpö simöa konö nö, ĩ na Haapisoma a wani kuationa. ĩ na a kuuma ha, <Wa toita> ĩ na Abraão a na Teusö a kuu kua noai na, ĩ na Haapisoma a na a kuu kua naioma.

26 Pi naka. Pili wa ösi konasolöma, pili wa sai temö mi kua wi na, toita wa tä thaa mi tä, ĩ na wa ösi palimipo kua kua hõttö mai kitä. <Teusö a pitili. Teusö sa thapo wi ĩ sa> wa kuu kule maaki, toitai wa tä thaa mi tä, wa ösi palimipo mai kitä.

Tiago 3

Pili wa äka wani ipii maaki, pe epii wanisala tä tha apaö

1 Ipa pö! Teusö ta wäsä mai, ĩ töpö wanisala kuköma, Teusö anö ĩ töpö peama kitä maaki, kamisamakönö Teusö sama ta wäsä asa wi, ĩ samakö wanisala kuköma, pe epii samakö peama satia apa kitä. ĩ ma tä taö waikia kutenö, <Teusö sa ta wäsä pi topa sinomo wi, ĩ sa> ĩ na makö satehe kuu maiki. Polakapi pö kuu päoö!

2 Kamakö pewönö wanisala ma tä thatala apaö. Wa hapalo makoko sinomoma, wa topa apaö. Wa hapalo makoko sinomo kutenö, wanisala wa tä thaa pia tä, <Naiö! Wanisala sa tä thaa mai kitä> wa kuu tao opa kitä. Kama wa wasuo sapamo tao opa koo kitä.

3 ĩ na tä kua tä, kapalu wa kai huu pia salo, pili a kai ha söpala ösö wani ipii wa ösö hĩka alakö nö, ĩ söpala ösö na thoo toto ökale, ĩ wa toto läkäa äkeleatalaö ha, wa kai huu makoko totiatalo opaimatasoö. Kapalu a pata pe epii maaki, söpala ösö wani ipii ĩ ösönö wa kai pata huu saliliapalo opatii.

4 ĩ na kutiata a pata kua kua hõttöö. Kutiatata a pata pe epii maaki, ipoko tä lope epii ipoko tänö ĩ kutiata a helulua kule maaki, saka wi tä wainö ösö kolo pasitipo pole, ĩ saka wi tä wainö ösö huu makokoapalama hõttöimatasoö. Kutiatata a kai huu wi, ĩ aiki, <ĩ hamököö! ĩ hamököö!> a pi kuu nö, saka wi tä

wainö kutiata ösö kolo hikeheatala kuköma, kutiata a pata huu makokoapalama hõtöölö.

5 Ī na tä kua kua wi na, ĩ na pili wa āka kua hõtöö. Pili wa āka wani ipii maaki, pili wa ākanö wa hapalo nö, <Pe epii sa tä thaa taö öpaö> ĩ na wa kuu. Koa taka wani ipii maaki, koa wa taka hilimanö nö, wa tä uli wakö umömaköma, tä uli pewö wakö pata umösolöö.

6 Koa taka kua kua wi na, ĩ na pili wa āka kua hõtöö. Wa āka pe mai maaki, pili wa ākanö wa ösi wanisalama apaö. Ī tä wakala pewö hamö wa huataloti pamö, pili wa ākanö wanisala wa tä tha apaö. Sai tä sai patanö wa āka wanisalapamanöma, wanisala wa tä thatii. Wanisala wa tä thati kuköma, wa ösi palimipo pasio mai kitä.

7 Salo pö katä wi ĩ pö, uli hamö pö holepalo wi ĩ pö, pata u hamö pö hupalo wi ĩ pö, sanöma töpönö ĩ salo pö pewö wasulö nö, pö noima taö öpa sai maaki,

8 sanöma kama töpö āka wasuo sapao tai mi ipö köwö. Töpö āka wanisala sati ipö. Olö kökö wasu waninö, ai töpö nomapama kua wi na, ĩ na pili wa ākanö ĩ na ai wa töpö nomapama kua hõtöö.

9 Kamakö hai ĩ pö Teusö pata tä na makö hapalo nö, <Wa toita apö> ĩ na makö kuu kule maaki, Teusö a kui na, ĩ na sanöma töpö kui töpö thapalö noai, ĩ ai töpö na makö hapalo nö, <Makö wani wanisala apawö. Pö wani nomatoö!> ĩ na makö kutiwö.

10 Samii makö āka maaki, makö hapalo topatalo kōo, makö hapalo wanisala kōo, ĩ na pili makö āka kuatii. Ī na kuno maiö! Ipa pö! Ī na pö kua tihöö!

11 Uli hamö maa tuu haapo wi, ĩ hamö maa tuu toita apii tuu haapoö, ĩ hamö maa tuu mötatii tuu haapo naia, ĩ na tä kua kitä ta o? Tuu mötatii tuu ha, tuu ökiti tuu haapo tikilia naio kitä ta o?

12 Ipa pö! Piku ti ha aseitona mo laloki kitä ta o? Upa toto na piku mo saloloki kitä ta o? Piku ti ha piku mo lalo soatia sisaö. Upa toto na kama upa mo saloloa sisaki. Ī na tä kua wi na, ĩ na makö kua hõtöö. Makö ösi topa waikia kutenö, toitai pö hapalo sisaaö!

Pi tao opa wi ĩ tä

13 A pi hatuka apa, a pi tao opaö, ĩ na a kua wi, kamakö kule ha ĩ ai a kule kitä? Ī na a kua wi a kua tä, <Ī anö toitai tä thaa sinomoö> ĩ na a pi tao opa wi, ĩ anö ĩ na ai töpö pi thamapököö! Ī na a kua nö, <Sa pi tao tä kuno mai, Teusö anö sa pi hatuka päpamanöma kutenö, toitai sa tä thaa päoö> ĩ na a pi tao opa wi, ĩ na ĩ a pi kuupökö.

14 <Ki a kua wi na, ĩ na sa kua nö toa sö ö> ĩ na wa pi kutii, samii wa puko pi topa sisa asaö, ai wa tä hĩsu thaö, ai wa tä wanipoö, ĩ na wa kuati pole maaki, <Sa pi tao opaö> a holisi kuu ti!

15 Ai wa tä hĩsu thati wi, hi tä hẽtu ha Teusö a kulali, ĩ anö ĩ wa pi hatukupama maa noai kitä. Hi masita tä uli ha sanöma töpö kupai, Teusö a na ĩ ai sanöma töpö pi moti ipö kui na, ĩ na wa pi moti kua pasia. Ai wa tä hĩsu thaa pole, sai tänö ĩ na wa thama pasioö.

16 <Ki a wani kuati wi na, ĩ na sa kua nö toa sö ö> ĩ na wa pi kuu kuköma, <Samii sa puko sisa asapököö!> ĩ na wa pi kuu kuköma, makö hölapalolaso kitä. Wanisala ma tä pewö tha apati kitä.

17 Teusö anö wa pi hatukupamanöma, wa wanisala mai kitä. Wa höla mai, opii wa hapalo totio kitä. Wa noi ipö kitä. Ai wa töpö kai a hini totiatalo opa kuki kitä. Teusö anö wa pi taopamanöma, ai tä pea tä, <Ĩ na a wani kuo päo> ĩ na wa pi kuu mai kitä. Ai wa töpö wanipo pasia, ai wa töpö totiapala asaö, ĩ na wa kua wi tä kua mai kitä. Toitai wa tä thati kuki kitä. Wa holisimo mai kitä. Wa monimo mai kitä. Teusö anö wa pi hatukupamanöma, ĩ na wa kua kitä.

18 Makö höla mai, <Wanai, wanai> makö kuu sinomo kuköma, satehe epii ĩ makö toita kua totipaso kitä.

Tiago 4

Teusö a thapo pasio mai, ĩ töpö kuati wi na, ĩ na makö kua pi topa apa naitiwö

1 Ka pi tänö makö hölama apatii? Wanisala tä na makö pi wasiso hätäpo opa sinomo wi ĩ tänö makö hapalama isi waniho opati nö, makö hölama apatii.

2-3 Ai tänö wani tä thapo pole, ĩ wani tä na makö pi wasiso opa kule maaki, ĩ wani ma tä sua mi salo, ai ma tä säpa pi topa apaö. ĩ wani ma tä sua mi salo, makö hapalo opa nö, makö höla apatii. Teusö a na makö nako pasio mi salo, ma tä sua mi. Teusö a na makö nako kule maaki, makö nako tomöpo mi. <Ai sa töpö pi mönahapamani pia salo, Teusö a na sa nako pia kuleö!> makö pi kuu mai. Makö pi wasiso opa nö, wani ma tä umapo pi topa päo nö, ĩ na makö kuaö ha, Teusö a na makö nako kule maaki, ma tä sua mi.

4 Pusopö anö tiko tä wano pii kua wi na, ĩ na makö kua hötööö. Teusö anö makö thapo kule maaki, Teusö ma pii maapa wi. Teusö ma thapo wi maaki, Teusö a thapo pasio mai, ĩ töpö kuati wi na, ĩ na makö kua pi topa naia tä, Teusö ma wanipo wi, ĩ makö. ĩ ma tä tai mio opapa wi.

5 Teusö tä waheta aiki, <Sanöma makö na Teusö anö kama ösi kua tolele, ĩ a titikö noai, ĩ anö makö pi ipa salo, Teusö ma pii mi tä, “Häö” ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ na ĩ a pi kuu> ĩ na Teusö tä waheta kuu päo mai, tä kuu totio opaö.

6 ĩ na tä kuu kule maaki, Teusö anö makö totiapala satia apaö. Makö totiapala satia apa salo, <“Kamisa na Teusö a kaikanamo wi, ĩ sa tä pii mi” ĩ na ai töpö pi kuu wi, Teusö anö ĩ töpö wanipo hötöo wi maaki, ai töpö aiki pasiwö, “Sa tomöpo mi kutenö, kamisa na Teusö a kaikanamo wi, ĩ sa tä pi ipaö” ĩ na ĩ ai töpö kuu pasio wi, Teusö anö ĩ töpö pasilipo asaö> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

7 Ī na tä kuu ha, kamakö aiki, <Kamisa na a kaikanamoö!> Teusö a na ĩ na pö kuu! Sai tä sai patanö makö thama pia tä, <Naiö!> ĩ na Sai tä sai pata na wa kuu ha, ĩ a wani toköa konasolö kitä.

8 Teusö a na makö ateki ha, kamakö na Teusö a atea hōtōso kitä. <Toitai tä thaaheö!> ĩ na wanisala ma tä thaa wi, ĩ makö na ĩ na sa kuu kule. Teusö ma pii, waiha Teusö ma pii mi, waiha Teusö wa pii kōa, waiha Teusö wa pii mi kōa, ĩ na makö sapa sapamo wi ĩ makö na, <Makö ösi ausipamono nököö!> ĩ na sa kuu kule.

9 Makö wanisala salo, pö pi otatalaloö! Makö wanisala salo, makö ĩkapalo mai, pö ököö! Makö pi mönahapalo mai, pö pi otatalaloö!

10 Ī na makö kuaö ha, <Teusö a na sa tomöpo mi kutenö, sa pi otatalo opaö> ĩ na makö pi kuu nö, kama makö komoapalo sapamo opa kōtia tä, Teusö anö makö hösökapalama satia apa kōo hōtōo kitä.

<Ī a wani wanisala apaö> pö kuti ti!

11 Ipa pö! <Ī a wani wanisala apaö> pö kuu tihöo! Au tä maaki, <Ī a wani wanisala apaö. A tomöpo mi> ĩ na wa noa wani thaa tä, <Teusö anö makö noa thaa noai, ĩ ta wanisala> ĩ na wa kuu kule. <“Makö noimaso totihoö!” ĩ na Teusö anö ĩ na makö noa thaa noai, ĩ ta wanisala> ĩ na wa pi kuu. Ī na wa pi kuu tä, Teusö anö makö noa thaa noai, ĩ wa ta hini mai, Teusö wa tä kai a wanisalama kule.

12 Teusö aiki, <Ī naköo! Ī na wa kuapököo!> ĩ na samii Teusö a kuu sisaö. Teusö a kuu sisa kutenö, <Ī a wanisala apaö> ĩ na Teusö a kuu tao opa sisaö. Teusö sami anö ai töpö täapa taö öpa kōo läo sisaö. Ai ösi töpö pepalo piale, ĩ tä uli ha Teusö anö ai töpö simöapa taö öpa sisaö. Ī na tä kua wi maaki, kawanö au ai wa ta kateha nö, <Ī a wanisala apaö> ĩ na wa wani kutiwö.

<Hena tä, ĩ na sa kua kitä> makö kuu tai mi.

13 Pö sömöka taikiö! <Huki samakö hulasolö kitä. Huki samakö huu maama, hena tä samakö hua totisolö kitä. Ī tä uli hamö samakö hulolö nö, samakö kalipalo nö, pe epii wani ma tä täli pia salo. Samakö kalipaloti tä, sami sama tä inama hasupamani kitäö!> ĩ na makö kuu wi, ĩ makö na, <Pö sömöka taikiö!> ĩ na sa kuu kule.

14 <Ī na samakö kua kitä> ĩ na makö kuu kule maaki, <Hena tä, ĩ na sa kua pia salo> makö kuu tai mi. Masita tä uli ha ilasi tä keo wi, ĩ tä kua wi na, ĩ na makö kua hōtōo päoö. Ilasi tä keo pole, ĩ tökö soatawö, ilasi tä maa kua soataso wi na, ĩ na lope epii ĩ na makö maa kua kua soataso kitä. Lope epii makö maki kitä.

15 <Ī na samakö kua totio kitä> pö kuu soatalo ti! Teusö aiki, <Awai. Ī na makö kuapöo!> ĩ na Teusö a kuu tä, ĩ tökö sisawö, <Teusö anö samakö simöpali ha, ĩ hamö samakö huu kitä> ĩ na makö kuupökö.

16 Ī na makö kuu mai ha, <Teusö anö samakö simöpa mai maaki, kama samakö pi saimo nö, ĩ sama tä thama hõttöo kitä> ĩ na makö pi kutiwö. Ī na makö pi kuti wi ĩ tä wanisala apaö.

17 Toitai wa tä thaa taö öpa wi ĩ wanö toitai wa tä thaa mi tä, wa wanisala apaö.

Tiago 5

Wani tä thapo opa wi, ĩ ai töpö pea hõttöo kitä

1 Wani tä thapo opa wi, ĩ pö! Pö sömöka taikiö! Makö pea pia salo, makö ököpaloö!

2 Au wani tä hotesoö, kusuma anö au halo i ösö wötölali,

3 au sitipa kökö noa apii kökö tösoö, ĩ na au wani tä kuaö. Ai töpönö au sitipa kökö töso öpii kökö möö nö, <Ī a waninö wani tä umapo opati noa> ĩ na ai töpö kuu kitä. Ī tä, au sitipa kökö töso waikilaso noai ha, wa pea kitä. Koa takanö pili wa ösö isisoma tä, wa pea kua wi na, ĩ na makö pea kua hõttöo kitä. Sitipa wa kökö umapo opama kutenö, wa pea kitä. Wani tä umapo wi, Teusö anö ĩ töpö peama apa kitä maaki, hi masita tä uli mapo pia tä, wani wa tä kokama hīsua apawö.

4 Au hikali hamö töpö kalipalo sinomo wi, ĩ töpö na noa ma tä totoa maa noa. Hini nökö. Ī töpö komö nö, töpö a nako kulati. Au hikali a ha wa töpö kalipalamati wi, Teusö anö ĩ töpö komö hini waikilöma. Teusö a Kaikana lotete sati ipii, ĩ anö ĩ töpö komö hini waikilöma. Ī töpö noama totio kitä.

5 Hi tä uli ha makö pilia tä, wani ma tä pewö thapo opa waikia kutenö, wa kua pi topa wi, ĩ na wa kua totia kule. Huki makö ösö poteheo asa sinomoö, wani ma tä thapo opa asaö, ĩ na makö kua kule. Huki makö pea mai maaki, ai töpönö salo a oalöpö, salo a hiima tapupamanö nö, a säpa kua wi na, ĩ na waiha ĩ na makö peama thama hõttöo kitä. Teusö anö makö peama hõttöo kitä.

6 Ai töpö topa apa wi, ĩ ma töpö namo simökö nö, ma töpö säpamanöma. Ī ma töpö säpamanö noai, ĩ töpö loteteapalo hõttöo maama.

Makö silimo mai, pö kasiapalo totihoö!

7 Ipa pö! Ī na tä kuaö ha, Jesus Cristo Kaikana tä huu koo paio mi tä, pö silimo ti! A hikalimo sinomo wi, ĩ a na pö pi tapoikiö! Ī a wani silimo mai, ösö toita apii, ösö pata tatii. Tati tä, maa tä hälä kolo kua kopasoö. Ī tä noa ha, maa hälä maa kotasoö. Ī tä noa ha maa hälä köki. Ī na tä kua tä, ösö patasipölaso wi, ĩ tä na a silimo mai, ösö pata tatii.

8 Kamakö aiki hõtöwö, pö silimo ti! Jesus Cristo Kaikana tä hupö, tä ateo waikile. Pö silimo ti! Pö pi honipo ti!

9 Ipa pö! Wanisala ma tä thaa wi, ĩ ta katehapö, Jesus Cristo a huupö tä atea waikia kule. Kamakö kuo pa a lisipo pia kule. Ī na tä kua manu kule, makö

wanihaso maiki. <Í a wani wanisala apö> pö kuu ti! Makö wanihaso mi tä, <Makö wanisala> Jesus Cristo a kuu mai kitä.

10 Ipa pö! Sutu ha Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ töpö peatima maaki, ĩ töpö satimo opatima. Teusö a kai a hini satimo opa hõtöoma. Í ma töpö uömaö!

11 Í töpö satimotima kutenö, <Í töpö pi topapalo opa noai kitä> ĩ na makö kuu. Jó a pata lö kui, a satimo opatima. Pe epii a peatima maaki, Teusö a na, <Päla> a kuu maama. Í na ma ta kuu hinia waikilöma. Jó a pata satimo opaö ha, Teusö anö a noama hõtöoma. Kamakö aiki naiwö, makö pea tä, <Í na töpö kuo päo> Teusö a pi kuu pola nö kuno mai, makö totiapala apa kitä.

12 Ipa pö! Í na sa kuu totia pia kule. Makö hapalo tä, <Awai> makö kuu pi topa tä, <Awai> ĩ na pö kuu sisaaö! <Ma> makö kuu pi topa tä, <Ma> ĩ na pö kuu sisaaö! Makö holisimo tai mi kutenö, ai ta sätäama tihöö! <Pitili ta> ĩ na ma töpö pi thama pi topa tä, ai ta sätäama tihöö! Hi tä hētu pata ha tä kuo wi ĩ tä, masita tä uli hamö tä kuo wi ĩ tä, ĩ na tä kui, ta sätäama ti! Í ma ta katehaö ha, <Makö tomöpo mi> ĩ na Teusö a kuu matimöö!

13 Kamakö hai ĩ ai tä pea hãtoa kule? A pea salo, Teusö a na ĩ a hapalopökö. Ai tä pi topa kule? A pi topa apa salo, ĩ anö ama ta thaapökö. <Teusö a toita apö> tä ama kuu wi, ĩ na tä ama kui tä ama thaapökö.

<Hi a nö läa konöö! A toa komanöö!> Teusö a na ĩ na makö kuu!

14 Kamakö hai ĩ ai tä aulumo hãtoa kule? A aulumo salo, ĩ anö, Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ pata töpö nakalöpökö. A aulumo wi, ĩ anö Jesus a thapo wi ĩ pata töpö nakalöpökö. Í pata töpö nakaö ha, töpö waloiki nö, a aulumo pole, Teusö a na ĩ a wäsäpökö. Teusö a na ĩ pata töpö hapalo nö, Jesus Kaikana tänö ĩ pata töpö simönöma kutenö, tapu tapu tuunö a aulumo pole ĩ a he hulukupalöpökö.

15 <Teusö a lotete epö> ĩ na ĩ pata töpö pi kuu totio nö, Teusö a na ĩ töpö hapalo nö, <Teusö anö ĩ a toa totia kotamani kitä> ĩ na pata töpö pi kuu salo, a aulumo wi, a toa konaso kitä. Teusö anö a toa komani kitä. A toa komanö nö, a aulumo wi ĩ anö wanisala tä thaa hãto noai, Teusö anö ĩ tä noa maa kopamani kitä.

16 Í na tä kuaö ha, wanisala ma tä thaa wi, au töpö na ĩ ma ta kateha hasulupalö nö, <Í wanisala sa tä thama> ĩ na makö kuu! Í na tä kua tä, Teusö a na makö hapalo nö, <A aulumo pole, ĩ a toa komanöö!> ĩ na makö kuu! Í na makö kuaö ha, makö temöö totiatalo opa kõo kitäö! Toitai tä thaa sinomo wi, Teusö a na ĩ a hapalo wi, ĩ tä lotete epö kitä.

17 Elias a lö kui, kamakö kui na, ĩ na Elias a kuo hõtöoma maaki, Teusö a na a hapalo nö, <Maa tä hãläma tihöö!> ĩ na a kuu ha, 3 tä inama, ai tä inama mötalipo kõa, ĩ na tökö inama kuto tä, masita tä uli ha maa tä hãlä maama.

18 Ī tā noa ha, Teusö a na Elias a hapalo kōo nö, <Maa tā hālää komanöö!> ĩ na a kuu ha, maa tā hālää kōo soatakōma. Maa tā hālää kōo soataiki nö, masita tā uli ha tā kuo wi ĩ tā ākea kōa soatasoma.

19 Ipa pö! Au ai tā waninö Teusö ta pitilii ta hini maa kopasoma tä, ai wanö ĩ a pi wani hatukua kopamani ha, ĩ a waninö ĩ pitili ta hinia totia konōma, kawanö ĩ wa ösi koni.

20 Wanisala tä thatalati wi ĩ a waninö Teusö ta pitilii ta hini mai, tiko hamö a wani huu hanoa kukōma, kawanö ĩ wa wani tää kōa lälöma, ösi töpö pepalo opa pasitio wi, ĩ tā uli ha a wani huu pasio mai kitä. Pe epii ĩ a waninö wanisala tä thama maaki, Teusö anö ĩ tā noa pewö mapamani kitä.

1 Pedro

1 Pedro 1

1 Pedro sa. Jesus Cristo anö sa simönö noai, ï sa. Pötu tä uli, Kalásia tä uli, Kapatósia tä uli, Ásia tä uli, Pisínia tä uli, ï na tökö uli kui tökö uli hamö Teusö ma thapo pasio wi, ï hamö ai töpönö makö selekepamanö noai, ï makö na hi sa tä waheta simöni ke.

2 Kamakö hai ï pö Teusö anö tä pewö taö paioma kutenö, makö saia asalöma. Kama ösi kua tolele, ï anö makö thaa sokakö nö, makö totipalöma. Jesus Cristo ma hinini, Jesus a iä pönö makö ösi ausipamani, ï na makö thamapö, Teusö anö makö saia asalöma. Teusö anö makö totiapala soatioö, makö pi topapalamaö, ï na Teusö anö makö thama totio nö toapököö!

<Teusö anö makö temöa kopalö nö, makö totiapala soatio kitäö!>

3 Jesus Cristo a hai ï pö Teusö a na, <Wa totiatalo opawö> ï na makö pewö kuupökö. Teusö anö makö totiapala apa kutenö, makö ösi palimipamanöma. Jesus Cristo a noma totisoma maaki, temö temö a sai kua kopasoma kutenö, <Teusö anö ï na makö temöa thaa kōa hōtöpalö nö, makö totiapala soatio kitäö!> ï na makö kuu sinomo opaö!

4 <Teusö a na makö kukö lasoma, Teusö anö makö totiapala soatio nö, kamakö na tä toita apii tä totoma pia salo> ï na makö kuu sinomoö. Kamakö na tä toita apii tä totoma piale, ï tä pewö na Teusö a mamö läapalo soatia kupoli. Kamakö na tä totoma pia wi, ï tä palimi. ï tä hote mi. ï tä mapo totio mai kitä.

5 Teusö a na makö walököma, kamakö na ï tä pewö totoma kitä. Kamakö aiki, <Jesus a pitili> makö pi kuu ha, Teusö a lotete epö kutenö, makö noama hōtötio kitäö! Teusö anö makö ösi palimia totipamanö nö, makö totiapala apati wi, hi masita tä uli mapo pia tä, Teusö anö ï tä tapamomani kitä. ï tä tapamoma pia salo, makö noama paitia kule.

6 Önö kutenö, makö pi mönahapököö! Makö pepalo opa kule maaki, makö pi mönahapököö! Makö pepalo soatio mai kitä.

7 <“Jesus a pitili” makö pi kuu wi, ï pitili ta. Makö holisimo päo mi ipö> Teusö ma thamapö, makö pepalo pätia kule. Koa taka na oto tä wapa kule maaki, oto tä palimi toti mai kitä. Oto tä wapa kua wi na, <Jesus a pitili> makö pi kuu wi, ï na ï tä wapa kua hōtöoö. Oto tä noa apö waiki maaki, <Jesus a pitili> makö pi kuu wi, ï tä noa sati ipö. <Jesus a pitili> makö pi kuu wi, ï tä wapa tä, makö pitilimo nö, <Jesus a pitili> makö pi kuu satimoö ha, Jesus a tapamonaso tä, <Makö pitilimo waikioma. Makö totiatalo opawö. Kamisa na makö kuo soatio asapöö!> ï na Jesus a kuu kitä.

8 Jesus ma tapa mane maaki, Jesus ma pi ipaö. Jesus ma tapa paio mane maaki, <Jesus a pitili> makö pi kuu kule. Önö kutenö, makö pi mönaha

totiatalo opaö. Pe epii makö pi mönaha totiatalo opa kutenö, <Wi na sa hapalo kuu päta?> ĩ na makö pi kuu.

⁹ <Jesus a pitili> makö pi kuu salo, makö õsi palimipo waikia kule. Önö kutenö makö pi mönaha apaö.

¹⁰ Teusö anö sanöma makö täapa kōo läo nö, makö õsi palimipamani wi, sutu ha ĩ tä ha ai töpö pi taemo totio nö, ĩ ta katehatima. Teusö a kai a wäsä sinomoti noai, ĩ töpönö. <Waiha, Teusö anö ai töpö noa mi totiapala apa asa nö, ĩ töpö täapa kōo läo pia salo> ĩ töpö kuti noai, ĩ töpönö ta katehatima.

¹¹ ĩ töpö na Cristo a õsi kuo noai, ĩ töpö na Cristo a õsinö ta wäsä nö, <Waiha, Teusö anö a kaikanapa pia wi, ĩ Cristo a pepalo opa kuki kitä maaki, waiha a toita apii, a wakala apii, ĩ na a kua kopalo nö, a kaikanamo totio kitä> ĩ na Cristo a õsinö ta wäsäö ha, Teusö a kai a wäsä tolemo sinomoti wi, ĩ töpö pi tapomo totio nö, <Teusö anö a kaikanamoma pia wi, wi na tä kuto tä, ĩ a waloki? Teusö anö ĩ a kaikanapali wi, ĩ tä wi na tä kua kuki?> ĩ na ĩ töpö pi ku upatima.

¹² Teusö a kai a wäsä sinomoti noai, sutu ha ĩ töpönö Jesus Cristo ta wäsä paioma. Teusö anö ĩ töpö pi hatukupamanöma. <Huki kamakö na Cristo sa simöpa paio mai kitä. Waiha, sanöma sa töpö totiapala totio piale, ĩ töpö na sa simöa asali wi, ĩ Cristo anö ĩ töpö täapa läo kōo asapöö!> ĩ na sutu ha, ĩ na Teusö a kuuma. Huki, Cristo anö makö täapa kōo läo wi, ĩ makö pasiwö. Jesus Cristo anö makö täapa kōo läo wi, huki ĩ ta topa apöle ĩ ta wäsä sinomoti wi, ĩ töpö na Teusö anö kama õsi kua tolele ĩ a simököma kutenö, ĩ töpönö kamakö na ĩ ta wäsä makoka apatima. Jesus Cristo anö sanöma makö täapa kōo läo wi, ĩ tä na äju töpö pi tapoa totitia hõtöa kule.

Makö toitai, makö kuopököö!

¹³ Önö kutenö, pö pi mosaia totikiö! <Wanisala sa tä thaa wani> ĩ na pö pi kuu sinomoö! <Jesus Cristo a tapamo konaso tä, sa totiapala apa kitäö!> ĩ na pö pi kuu sinomo totihoö!

¹⁴ Teusö ulupö makö kutenö, ma hinia totilöö! Makö pi moti hāto soa tä, wanisala ma tä thaa pi topa kua noai na, huki ĩ na pö kua pi topa hāto tihöö!

¹⁵ Teusö anö makö nakalö noai, ĩ a totiatalo kua wi na, ĩ na pö kua totiatalo hõtöö! Toitai ma tä thaa sinomopököö!

¹⁶ Teusö tä waheta aiki, <Kamisa toita kui na, ĩ na pö toita kua hõtöikiö!> ĩ na Teusö a kuu.

¹⁷ Toitai wa tä thaö ha, <Wa topaö> ĩ na Teusönö wa noa thaö. Wanisala wa tä thaa pasia tä, <Wa wanisala apatiwö> ĩ na Teusö anö wa noa thaö pasioö. ĩ na sanöma makö pewö na, ĩ na Teusö a kuu õsöho totio opatii. ĩ Teusö a na makö hapalo tä, <Hapa> ĩ na makö kuu sinomoö. Önö kutenö, Teusö a thapo mai, ĩ töpö na makö pilia naia tä, Teusö ma hini totilöö!

18 Kamakö hai ĩ nõ patapö töpö kua kua pätio noai na, ĩ na ola makö kua tolea nõmõa pätia tä, Teusö anö makö sua konõma. Oto tä, pötaata tä, ĩ nasimö tökö noa hototiatalo sinomo wi, ĩ nasimö tökö noanö makö sua kõo maama.

19 Cristo a iä pö noa apii, ĩ tänö makö sua konõma. Oweha a ose toita apii a kui na, ĩ na Cristo a kuoma. A toita apii, ĩ anö wanisala tä thaa totio maa noai, ai töpönö ĩ a säpalõma. A säpali ha, kama iä pö noa apii, ĩ tänö makö sua konõma.

20 Teusö anö hi masita tä uli thapa paio mai ha, Cristo a sailö nõ, <Waiha, sanõma wa töpö sua konöpöö!> ĩ na Teusö a kuuma maaki, huki hi masita tä uli mapo pia tä, makö totiapalapö, Cristo a tapamonasoma.

21 Cristo a tapamonasoma kutenö, kamakö aiki, <Teusö a pitili> makö pi kuu totiatalo opaö. Cristo a noma totisoma maaki, Teusö anö a temõa kopamanö nõ, a kaikana totia kopalö lasoma. Önö kutenö, <Teusö a pitili> ĩ na makö pi kuu totio nõ, <Teusö anö sa temõa kopamanö nõ, sa totiapala soatio kitä!> ĩ na makö pi kuu totiatalo sinomo opaö.

22 Jesus ma thapo wi ĩ makö noimaso pitilimopö, Teusö ta pitili ipii ĩ ma ta hini nõ, makö õsi ausipamonasoma. Önö kutenö, pö noimaso totihoö!

23 Sanõma tä äpäti ipö kui na, ĩ na kui tänö makö õsi thapa kõo maama. Teusö a palimi ipii, ĩ anö makö õsi thaa asa kopalõma. Makö õsi thaa kopalõma, makö õsi palimipasoma. Önö kutenö pö noimaso totihoö! Teusö a palimi ipii, ĩ a kai mapo mai, ĩ a kainö makö õsi palimipalõma.

24 Sĩsi tä häwäpo kua wi na, ĩ na sanõma makö pewö kuaö. Hole hole tä toita apama maaki, tä silikilasoö. ĩ tä häwäpo kua wi na, ĩ na sanõma makö kua hõtõö. Makö toita apii, makö liähä äpii, makö lotete epii, makö patamoö, ĩ na makö kua kule maaki, waiha makö hotesoö.

25 ĩ na Teusö a kai kua pasio mai kitä. Teusö a kai mapo mai, a kuo soatio kitä. Kamakö na Jesus Cristo ta wäsä noai, ĩ Teusö a kai a totiwö.

1 Pedro 2

1 Önö kutenö, wanisala ma tä thaa wi, ĩ tä hosalõheö! Ai töpö mönama wi ĩ tä, holisimo wi ĩ tä, ai tä wani puko opa asaö ha, <Ĩ na sa kua naio nõ toa sö õ> makö kuu wi ĩ tä, makö hapalo wanisala soatalo opa wi ĩ tä, ĩ na tä kui ĩ tä pewö hosalõheö!

2-3 Teusö pata tänö makö totiapalati wi, ĩ ma tä taö waikia kutenö, ulu tä ose wainö sui tuu pi ipa kua wi na, ĩ na Teusö ma kai pi ipa kua hõtõopököö! Sui tuunö ulu tä patama kua wi na, ĩ na Teusö a kai toitai ĩ a kainö makö õsi patama kua hõtõo kitä. Makö õsi patalo nõ, makö õsi palimia totipaso kitä.

Teusõmo wi ĩ a sai hai, ĩ maa makö sai kui na, ĩ na makö kuö

4-5 Maa mapö satehe epii mapö makea helulua kupolö nö, sai a thaa kua wi na, ĩ na Teusö anö kamakö koka thapalö nö, Teusömo wi a sai kui na, ĩ na makö kuö hõtöwö. Jesus Cristo hai, maa ma palimi, maa ma temö, ĩ na Jesus a kui, ĩ a na pö waloa hõköa totikiö! Sanöma töpönö maa ma sai thaa tä, ai maa ma wanisala wani hosa thali wi na, ĩ na sanöma töpönö Jesus a hosa thaa hõtölöma maaki, Teusö aiki, <Jesus a toita apö> a pi kuu nö, a saia asalöma. Maa makö palimi kui na, ĩ na kamakö kuö hõtöwö. Makö ösi temö lotete epö ha, makö kokapalöma. Makö kokapasoma, Teusömo wi a sai pö kui na, ĩ na makö kupasoö. Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ĩ a sai thatii. ĩ a sai na Teusö a na makö pewö kokamo sinomo kuköpö kutenö, Teusö ma täpä sinomo wi, ĩ kamakö waikiwö. Teusö a na salo ma pö totopati wi, ĩ tä aiki kuno mai. Kamakö ösi na Teusö a ösi kua tolele ĩ a kalipaloti kutenö, Teusö a na makö hapaloö, kama ma kai wäsäö, toitai ma tä thaö, ĩ na makö kuati wi, Teusö a na ĩ nasimö ma tä tomatipöö! ĩ nasimö ma tä tomatati ha, Jesus Cristo anö makö pasilipo kutenö, Teusö aiki, <Kamisa na ma tä totopati wi, ĩ tä topa> ĩ na a kuu.

6 Pi naka. ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Maa ma toita apii, ma noa apii, ĩ sa ma saia totilöma. ĩ sa ma sailö nö, Sião tä uli ha Teusömo wi a sai thati pole, ĩ a sai kolo ha ĩ sa ma thaa somata pia kule. Kamakö aiki, “Teusö anö maa makö sailö noai, ĩ makö totiwö” ĩ na makö pi kuu salo, “Samakö mönama hätoa pikia alu kuleö!” ĩ na makö pi kuu mai kitä> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

7 <Jesus a pitili> makö pi kuu wi, ĩ makö aiki, <ĩ maa ma toita apö. ĩ ma noa apö> ĩ na makö pi kuu. ĩ na tä kua tä, <Jesus a pitili> töpö pi kuu pasio mane, Teusö tä wahetanö ĩ töpö a katehaö. <Maa ma sai thakö noai ĩ töpö aiki, “ĩ maa ma wani wanisala” ĩ na ĩ töpö pi kuu pasio noai, ĩ töpönö ĩ ma hosa pailöma. ĩ ma hosalöma maaki, ĩ ma toita satio opa asa köoma> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

8 <Sanöma töpö wäkápama wi, ĩ maa ma. Töpö kepamani wi, ĩ maa ma> ĩ na Teusö tä waheta kuu naioö. Teusö tä kai a hini pasio mai, ĩ töpö wani kepamanöma. Teusö aiki, <ĩ töpönö sa kai a hini mi kutenö, ĩ töpö kea pasopököö!> ĩ na Teusö a pi kuuma.

9 Teusö anö makö saia totia asalö noai, ĩ makö sai. Kamakönö Teusö Kaikana ma pata täpä sinomo wi ĩ makö. Teusö anö makö sokapalö nö, makö ösi ausipamanö noai, ĩ makö pewö. Teusö anö makö thapo pole, ĩ makö asawö. Aipa apa wi ĩ tä, tä toita apii ĩ tä, Teusönö ĩ na tä thaa kua sinomoti wi, ĩ ma ta wäsäpö, makö sailöma. Mumi mumi tä na makö hupaloti tä, Teusö a hai ĩ tä wakala toita apii tä wakala ha makö huma totio asapö, makö saia asalöma.

10 Teusö a hai ĩ makö kuo paio maa noai maaki, huki Teusö a hai ĩ makö sai toti waikiwö. Teusö anö sanöma makö noa mi totiapala apa wi, ĩ ma tä tai mio opa noai maaki, huki Teusö anö makö totiapala apati wi, kamakö na huki ĩ tä pewö totoköma.

Teusö a thapo mai ĩ töpö na makö kua tikilia naia kutenö, toitai makö kuatipököö!

11 Ipa pö! Teusö ma thapo wi ĩ makö waiki kutenö, huki tiko makö waikiwö. Teusö a sai pö hamö makö konasolöpö makö maaki, hi masita tä uli ha makö hamamopalo paia pätia kule. Önö kutenö, <Wanisala ma tä thaa pi topa apa wi, ĩ nasimö tänö makö ösi namo kusöpa sinomoö. Önö kutenö, wanisala tä thaa pi topa wi, ĩ tä na pö umao totio opaö!> ĩ na sa ku upaö.

12 Toitai tä thaa sinomoheö! Toitai ma tä thaa sinomoö ha, Teusö a thapo mai, ĩ töpö na makö pilia naine, ĩ töpö aiki, <Jesus a thapo wi ĩ töpö wanisala> ĩ na töpö kuu kule maaki, toitai ma tä thaa sinomo wi, ĩ töpönö ĩ tä taa nö, <Jesus a thapo wi ĩ töpönö toitai tä tha apatii> ĩ na ĩ töpö kuu kuki kitä. ĩ na ĩ töpö kuu kuiki nö, waiha sanöma töpö na Teusö a pata walo tä, <Teusö a totiatalo opa asa sai taköö!> ĩ na ĩ töpö kuu naio soatalopö!

Makö simöa sinomo wi, ĩ töpö a hiniheö!

13 Jesus pata tä na töpö hapalo pi wasöa maapö, pata ma töpö a hiniö! Kaikana ma tä pata hini totioö!

14 Kaikana tänö ai pata töpö simöa nö, <Wanisala tä thaa wi ĩ töpö wani peamaö! Toitai tä thaa wi, ĩ töpö toleha asapamanöö!> ĩ na pata töpö noa thaa sinomo asa wi, ĩ ma töpö a hinia naia totilöö!

15 Teusö aiki, <Toitai ma tä thatala apa totihoö! Toitai ma tä thatala apati ha, sa thapo mai, ĩ töpö pi hatukupu mi ipii, ĩ töpö hapalo osemö mai kitä> ĩ na Teusö a pi kuu.

16 Ai sanöma tänö makö simöa maa kule maaki, wanisala tä thaa häto tihöö! Teusö anö makö simöa sinomoti wi, ĩ makö pasi kutenö, Teusö ma kai a hinia totilöö!

17 Ai sanöma ma tä komopama pasio maapököö! Jesus a thapo naio wi, ĩ töpö solo pö noimaso totihoö! Teusö a na makö kili ipa nö, Teusö ma ta hinia totilöö! ĩ na tä kua tä, <Ai sanöma sa tä kaikana hini pasio mai kitä> pö pi kuu häto tihöö!

Jesus a wasisama tä, a hapalo wanisala maa kuo noai na, ĩ na makö kuapököö!

18 Ai töpö na makö kalipalo sinomoti wi, ĩ pö! Makö kalipalama sinomoti wi, ĩ töpö a hiniheö! ĩ töpö na, <Päla> pö kuu ti! Ai töpönö makö kalipalama sinomo wi, ĩ töpö noimo mai, ĩ töpö hapalo wanisalaö, ĩ na ĩ töpö kuati päla tä maaki, ĩ töpö a hinia totilöheö! <Sa totiapala apatii, kamisa na a noimo opatii, ĩ na a kuati wi, ĩ sa hinia sisali pia salo> pö pi kuu tihöö! Makö kalipalama sinomoti wi, ĩ töpönö makö wasisama apa sinomoti päla tä maaki, ĩ töpö a hinia totia nainöö!

19 Makö kalipalo topati kule maaki, ĩ töpönö makö pepalama tikiliapalo naitia tä, <Teusö anö sa tapala waikipoli kitäö> ĩ na makö pi kuutoö! ĩ na makö pi kuu nö, makö kasiapalo satimo opaö ha, <Wa totiatalo opawö a!> ĩ na Teusö a kuu kitä.

20 Wanisala ma tä thaö ha, makö soapalöma, <Wa totiatalo opawö> Teusö a kuu mai kitä. Toitai ma tä thaa kule maaki, makö peama pikia kule maaki, makö kasiapalo satimo opaö ha, <Wa totiatalo opawö> Teusö a kuu totio kitä.

21 <Makö pepalama apati päla tä maaki, pö kasiapalo satia apaö!> ĩ na Teusö a kuu. <Ipai töpönö sa uömapököö!> ĩ na Cristo a pi kuunö, makö noama pia salo, a pea totio opama. Cristo a kuati kua noai na, ĩ na makö kua totio hötöopököö!

22 Cristo anö wanisala tä thaa totio maama. A hapalo holisimotalo maama.

23 ĩ a na ai töpö hapalo wanisala apati kule maaki, a hapalo wanisala hötöo maama. A pepalama apati ha, <Makö pepalama hötöo kitä> ĩ na a kuu maama. <Ipa hao Teusö anö tä makokama läapalo opa wi ĩ a kutenö, kamisa na ai töpönö wanisala tä thaö ha, Teusö anö ĩ töpö peama hötöo pasio kitä!> ĩ na Cristo a ösi kuu makoka apama.

24 Nomawö tänö wanisala tä thatala mi kui na, ĩ na makö pewö kua naiopö. Wanisala tä na nomawö töpö kua kua wi na, ĩ na wanisala tä na ĩ na pö kua kua totio naiö! Toitai tä na temö temö pö sino kukiö! ĩ na Cristo anö makö thamapö, wanisala ma tä thaa noai, hii ti pakalai ti ha ĩ wanisala tä kai sätäköma. Cristo a soa noai ĩ tä, a tiwöha noai ĩ tä, ĩ na tä kua kua noai, ĩ tänö makö toa komani.

25 Oweha kökö monö sinomo kua wi na, ĩ na makö monö kua hötöoma maaki, Cristo anö makö sua konöma. Oweha kökö na ai tä mamö läapalo nö, kökö noama sinomo kua wi na, ĩ na kamakö na Cristo a mamö huu hätäpo kuati nö, ĩ na makö ösi noama kua hötöoö. ĩ Cristo a na makö nokapalopö, makö monö tä, makö sua konöma.

1 Pedro 3

Pusopö töpö, peanopö töpö, ĩ na töpö kui töpö noa thaö

1 ĩ na pusopö makönö au heano töpö a hini kua hötöoheö! Au heano wa hiniti ha, au heano anö Jesus Cristo ta hini mai maaki, wa topa apati ha, au heano anö Jesus Cristo ta hini kuköpö!

2 Kawa hapalo mai ha, Teusö wa hini salo, toitai wa tä thaa sinomo wi, au heano anö ĩ tä taa nö, ĩ anö Jesus a täa kuköpö.

3 <Sa hunuku möamö totia apöpasö, söpala ösö toto noa apii ĩ sa toto haleli, haloi ösö toita apii sa ösö haloa naini, ĩ na sa tökö thaa thalöma, sa liäha apöpasö> a pi kuu tihöo!

4 Pili wa ösö aiki kuno mai. Ösi pili wa sai liäho opa sisapöö! Wa pi hölahatalo mai, wa ösi pi hĩsuha mai, ĩ na wa ösi kuati ha, wa ösi liäha apa kitä. <Wa ösi liäha apa sinomo wi, ĩ tä noa apö sisawö> ĩ na Teusö a kuu.

5 Sutu ha Teusö a thapo noai, ĩ töpö suö aiki, <Teusö a pitilimo opaö> töpö pi kuti noai, ĩ na ĩ töpö suö liähäpamonasoma. Kama töpö hai ĩ peanopö töpö a hini noai, ĩ tänö ĩ suö töpö ösi liähäa apöpamonasoma.

6 ĩ na Sata a kuama. Peanopö Abraão a na, <Sa simöaö!> ĩ na a kuu nö, peanopö a hininöma. Makö kili totio mai, toitai ma tä thaa sinomo kuköma, Sata a kua kua noai na, ĩ na makö kua hõtöo kitä.

7 ĩ na peanopö makö kua naiopö. Au husopö a na wa sätäapalo totia tä, au husopö a na wa pi tapomoti nö, wa pi hatuka apa nö, <Wano sa lotete kui na, ĩ na ipa husopö a lotete kuö mai kitä> ĩ na wa pi kuu totio nö, au husopö a na a hõla tihöö! A komopama tihöö! Teusö anö ösi palimipama wi, kawa na ĩ tä tototaö, au husopö a na ĩ tä toto naia soataki, ĩ na tä kuaö ta pi kuu mai. ĩ na kamakö hai ĩ pusopö töpö na ĩ na makö kua totitioö ha, Teusö a na makö hapalo tä, makö a hinini kitä. Kamakö hai ĩ pusopö töpö na peanopö makö noimo mi tä, Teusö anö makö a hini pasio mai kitä.

Toitai ma tä thaa kule maaki, ai töpönö makö peama hīsua apa wi ĩ ta

8 ĩ na sa kuu mapo pia kule. Kama makö pewö aiki, <ĩ na makö kuapököö!> ĩ na kama pö pewö pi kuu ösöhoö! Ai tä wani pea tä, <ĩ na ĩ a wani kua pasi päoö> pö pi kuu ti! Jesus ma thapo wi ĩ makö noimaso totio opapököö! Ai ma töpö pi ipa nö, ma töpö totiapalapököö! <Pata sa asawöö!> ĩ na pö pi kuu tihöö!

9 Kawa na ai tä waninö wanisala tä thaa tä, ĩ a wani na wanisala tä thaa nomöho hõtöo tihöö! Kawa na ai tä hapalo hiopöaö ha, a hapalo hiopöo nomöho hõtöo soato tihöö! Teusö anö makö naka tä, <Makö totiapala apa kitä> ĩ na Teusö a kuuma kutenö, kawa na ai tä wani wanisala kule maaki, kawanö ĩ a wani totiapala satia apa hõtöoö!

10 Pi naka. ĩ na Teusö tä waheta kuu: <Temii wa kuo lapa pi topa soaö, wa pi topaö, wa hupalo pi topaö, ĩ na wa kua pi topa soa salo, a hapalo wanisalatalo häto tihöö! A kai holisimoatalo häto tihöö!

11-12 Toitai tä thati wi, ĩ töpö na Teusö a mamö läapaloti asa kule. Teusö a na ĩ töpö hapalo tä, Teusö anö ĩ töpö a hini totiatalo asaö. Wanisala tä thatalati wi, Teusö anö ĩ töpö wanipo pasioö. Önö kutenö, wanisala tä thaa pasio mai, toitai tä thaa totihoö! Makö hõlatalo mai, makö noimo sinomoö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu.

13 Toitai ma tä thaa pi topa apa tä, ai töpönö makö wanisalama totio mai kitä.

14 Toitai ma tä tha apa tä, ai töpönö makö peama apa kuköma maaki, makö pi topa satia apa hõtöo kitä. Ai töpönö makö peama wi, ĩ töpö na pö kili tihöö! Pö pi honipo tihöö!

15 <Cristo a hai, ĩ pata tä sai> ĩ na makö pi kuu nö, ĩ a na pö mamö tetea sisaköö! <“Teusö anö sa täa koni kitä” makö pi kuti wi, ĩ ta wäsä makoka totioheö!> ĩ na ai tä kuu ha, <Kui. ĩ sa ta wäsä tai mi> a kuu häto tihöö! ĩ tä

wakala pewö hamö wa pi tapoiki nö, <“Í ta wäsäö!” ai tä kuu ha, sa kili mai ha, Í sa ta wäsä hõttö kitä> Í na pö pi kuu sinomo totihoö!

16 Í ma ta wäsä salo, makö höla mai, opii ta wäsä makoka totioheö! Wanisala tä thaa ti! Wanisala ma tä thama, <Wanisala sa tä thaa silia apa sai taköö!> Í na makö ösi pi kuu matimöö! Wanisala ma tä thaa mi päla tä maaki, kamakö na ai töpö hapalo pi wasöha nö, <Cristo a thapo wi Í töpö wanisala> Í na Í töpö kuu kitä maaki, toitali ma tä thaa sinomo pasio wi Í makö kutenö, Í töpö kiliso kitä.

17 Wanisala ma tä thaa noai, Í tä noa na makö peama wi, Í tä kua. Toitali ma tä thaa noai, Í tä noa na makö peama wi, Í tä kua naia pikia. Önö kutenö, Teusö aiki, <Toitali ma tä thati noai, Í tä noa na ai töpönö wa peama päo> Í na a pi kuu waikila tä, makö peama pole, Í tä topa waikia kule.

18 Sanöma makönö wanisala ma tä thaa wi, Cristo anö Í tä noa thapali pia salo, a säpamo waikilasoma. A säpamo kota mai kitä. Teusö a na makö waloa kökö lasopö, wanisala ma tä thaa noai, Í tä noa na a säpamo waikilasoma. Cristo a hai, sanöma tä kuo noai, Í a nomasoma maaki, a temöa kono nö, ösi a sai kua kopasoma.

19 Ösi a sai kua kopalo nö, titita noai Í a sai ha ai ösi töpö kuo noai, Í hamö Cristo a ösi holepalo nö, Í ösi töpö na Cristo anö Teusö ta wäsäma.

20 Noé anö kutiata a pata thati tä, ai töpönö Teusö ta hini maa pasio soatio noai, Í ösi töpö na Cristo a ösinö Teusö ta wäsäma. Sutu upa Noé a kua soa tä, Teusö aiki, <Í töpönö sa hinia hätoli kitä> Í na Teusö a pi kuu salo, Í töpö säpa paio soata maama. Maa tuu pata ökimo tä, kutiata a pata ha 8 töpö titia sisaki wi, maa tuu pata na Teusö anö Í töpö noama asama.

21 Í maa tuu öki kuo noai, maa tuu na makö mäi ömamo wi, Í tä uni. Huki, Jesus Cristo a temöa konasoma kutenö, maa tuu ha makö mäi ömamo tä, Teusö anö makö täapa kōo läo nö, makö ösi palimipamani. Wa ösö sami tä, maa tuunö wa ösö salupo wi, Í nasimö tä aiki kuno mai. Wa holisimo mai, <Teusö ai! Sa ösi salupa mi salo. Wa hosa mai kitä> Í na wa kuu wi, Í tä pi ha makö mäi ömani.

22 Jesus Cristo a temöa kono nö, ösö hamö a kononö nö, Teusö a kotö ha a kua asa kōa kupoli. Teusö a kotö ha a kua asaiki nö, äju töpö, hi tä hētu ha töpö patamo wi Í töpö, töpö lotete epii Í töpö, Í na töpö kui, Cristo anö Í töpö pewö simöaö.

1 Pedro 4

Teusö a thapo mai, Í ma töpö uöma toitio maikiö!

1 Önö kutenö, Cristo a hai, sanöma tä kupalo nö, pe epii a pea totioma. A pea kule maaki, a kasiapalo satia apama. Í a kasiapalo kua noai na, Í na makö kasiapalo kua hõttöpö, <Cristo a pea kua noai na, Í na sa pea kua hõttö

päöpöö!> ĩ na makö pi kuu totihoö! Wa pea totioma, <Wanisala sa tä thaa kota mai kitä> ĩ na wa pi kuu kitä.

² Önö kutenö, hi masita tä uli ha wa kua soa tä, <“Ĩ na wa kua totihoö!” Teusö a kuu wi, ĩ sa ta hini pi topa apa kule> ĩ na makö pi kuupökö. <Kamisanö sa tä thama pi topa päo wi, ĩ sa tä thama mai kitä> ĩ na makö pi kuupökö.

³ Teusö a thapo mai, ĩ töpönö wanisala tä thaa pi topa apati wi, kamakönö ĩ ma tä thati tä, makö tetea apa waikipasoma. Wanisala ma tä thaa pi topaö, ai tiko tä suö na makö mamö tetehoö, makö polemo opaö, makö saponomo tä wanisala ma tä thaö, tuu wasui ma tuu kopala apaö, Teusö a na, <Samakö pasilipalöö!> makö pi kuu totio mai, ukutupö tä na, <Samakö pasilia totipalöö!> ĩ na makö pi kuu hanoa, ĩ na makö kuatima.

⁴ Teusö a thapo pasio mai, ĩ töpönö hiopö tä thaa isi waniho opa sinomoti wi, ĩ töpö na makö kuo tikilio naio mi, hiopö ma tä thaa naio mi, ĩ na makö kuaö ha, Teusö a thapo mai, ĩ töpö aiki, <Makö aipa apa nö kiliawö> ĩ na ĩ töpö pi kuu nö, makö a wai soatalo opaö.

⁵ ĩ na ĩ töpö kua kule maaki, waiha Teusö anö ĩ töpö peama hötöo kitä. Töpö noma waikilaso noai ĩ töpö, töpö temö soai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na Teusö aiki, <Wi na makö kuati kipili?> ĩ na Teusö a kuu pia salo. ĩ na a kuu nö, ĩ töpö a hini nö, ĩ töpö peama pia salo. Makö a wai ipati wi, Teusö a na ĩ töpö waloköma, <Wi na makö kuatima?> Teusö a kuu kitä. ĩ töpönö wanisala tä thaa noai, ĩ ta kateha kuki kitä.

⁶ Töpö nomapo waikio noai, ĩ töpö na Jesus ta topa apöle ĩ ta wäsäma. Wanisala tä thaa wi, ĩ tä noa na sanöma töpö pewö nomapo sinomo kutenö, ĩ na ĩ töpö noma kua hötösoma. ĩ töpö noma hötösoma maaki, Teusö a ösi palimi kui na, ĩ na kama töpö ösi palimi thaa hötöpamani pia salo, ĩ töpö na Jesus ta topa apöle ĩ ta wäsäma.

⁷ Hi masita tä uli mapo pia kuleö! Önö kutenö, Teusö a na makö hapalo makokapö, pö pi hatukuikiö! Pö pi mosawikiö!

⁸ Ai wa tä noima wi, kawa na ĩ a waninö wanisala tä thama maaki, kawanö ĩ wa hĩsu thaa mai kitä. Önö kutenö, pö noimaso totihoö! Ai wa ta hini waikia kule maaki, sa kuu pole, kawanö ĩ ta hini hasua apa satia apa asaö!

⁹ Teusö a thapo wi ĩ töpö hama talasoö ha, <Häö!> makö kuu mai, <Hisa ha pö kuikiö!> ĩ na makö kuu läto sinomoö!

¹⁰ Kamakö na Teusö anö tä totoma hätäpo noai, ĩ tä umapo häto maiki. Kawa na tä totoa asakö noai, ĩ tänö ai wa töpö pasilipapököö!

¹¹ Teusö wa ta wäsä taö öpa kuköpö, Teusö anö ĩ wa thaa asapalöma, Teusö wa kai a wäsä totiopököö! Ai wa tä pasilipa taö öpa kuköpö, Teusö anö ĩ wa thaa asapalöma, Teusö anö wa lotetepamanöma kutenö, ai wa tä pasilia totipalöö! <Teusö a totiatalo opa asawöö!> ĩ na ma töpö pi thamapö, sa

kuuhe, ĩ na makö kua totiatalotipököö! ĩ töpönö Jesus Cristo a thapo salo, <Teusö a totiatalo opawöö!> ĩ na töpö kuupö. ĩ a pata wakala apö, a toita apö, a lotete epö, ĩ na ĩ a pata kuö soatiowö. Pitili ta. ĩ naköö!

Jesus ma thapo wi ĩ makö pepalo opa wi ĩ ta

12 Ipa pö! Koa takanö söpala ösö noa apii ösö wapa kua wi na, ĩ na kamakö wapa kua hõtoopö, makö peama päoö ha, <Häö! Wi na taköö! Sa peama wi ĩ tä aipa apa nö kilile> ĩ na pö pi kuu ti!

13 Pö pi topa pasikiö! Waiha Cristo a wakala apii, a toita apii, ĩ tä tapamo kōa tä, makö pi mönahapalo opapö, Cristo a pea kua noai na, ĩ na huki makö pea kua paia kule. Önö kutenö, pö pi topaikiö!

14 Cristo ma thapo kutenö, kamakö na ai töpö hapalo wanisala päla tä maaki, makö pi topaikiö! Teusö a ösi kua tolele ĩ a wakala apii, a toita apii, kamakö ösi na ĩ a kua manu kule, kamakö na ai töpö hatalo wanisala kuki kitä. Kamakö ösi na Teusö a ösi kua tolele ĩ a kua waikia salo, makö pi topaikiö!

15 Ai sanöma wa tä säpali, wa thomömoö, wanisala wa tä thaö, ai wa tä isi wanihama sinomo opaö, ĩ na wa kuati noai, ĩ tä na wa peama hõtoköpö, ĩ tä na sa kuu maa kule. ĩ na makö kua naio maapököö!

16 Cristo ma thapoö ha, ai töpönö makö peama kuköpö, ĩ tä na sa kuu kule. Kamakönö Cristo ma thapo kutenö, ai töpönö makö peamaö ha, pö kili ti! ĩ töpönö makö a kateha tä, <Cristo a thapo wi ĩ a> ĩ na ĩ töpö kuu ha, Teusö a na, <Ai taköö! Au ulu Cristo sama thapo wi ĩ samakö waikiwöö!> ĩ na makö kuu totiataloö!

17 Teusö anö tä makokama läapalo piale, ĩ tä pi äwäha waikia kule. Teusö ma thapo wi, Teusö anö ĩ makö na tä makokama läapalo soma wi, ĩ tä kua pia kule. ĩ na tä kua tä, Teusö ta topa apöle ĩ ta hini pasio mai, ĩ töpö na Teusö anö tä makokama läapalo nömöo wi, ĩ töpö peama sati apa pia salo.

18 Pi naka. Toitai tä thaa wi, Teusö anö ĩ töpö täapa kōo läa kule maaki, hi masita tä uli ha ĩ töpö pea paio sinomoö. ĩ töpö topa apa kule maaki, ĩ töpö pea hõtoö. Önö kutenö, Teusö a na töpö pälamö wi ĩ töpönö wanisala tä thapala apati wi, waiha pe epii ĩ töpö pepalo satia apa kuki kitä.

19 Önö kutenö, huki makö noma paio mi tä, Teusö aiki, <Ipa ai töpö pea paio päoö> ĩ na Teusö a pi kuu salo, Teusö a thapo wi ĩ ai makö pea hõtoö kuki kitä. Ai makö pea hõtoö wi, ĩ makö aiki, <Teusö a pitili> makö kuupökö. Teusö anö makö pewö thapalö noai, ĩ aiki, <Makö täapa kōo läo totio kitä> ĩ na ĩ Teusö a kuu wi, ĩ ta pitili ipö salo, <Teusö a pitili> makö kuupökö. ĩ na makö kuu nö, toitai ma tä tha apatipököö!

1 Pedro 5

Pö pasilipaso totihoö!

- 1 Teusö a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö hai ĩ pata makö na sa hapalo nömöo pia kule. Sa patamo hõttöo wi ĩ sa hapalo totio pia kule. Cristo a peati noai, ĩ sa tä taa totio noai ĩ sa. Cristo a wakala apii, a toita apii, ĩ tä tapamo kõa tä, wakala apii, toita apii, ĩ na sa kua naio pia wi ĩ sa.
- 2 Oweha kökö thapo sinomo wi, oweha kökö na ĩ töpö mamö läapalo sinomo nö, kökö pasiliapalati nö, ĩ na ĩ töpö kua kuati kua wi na, ĩ na Teusö anö töpö thapo wi, ĩ töpö na ĩ na pata makö kua kua hõttötiopököö! <“Ipa ai töpö na makö mamö lätiki nö, töpö pasilipa sinomoö!” ĩ na Teusö anö pata sa noa thaa manu kule, ĩ töpö na sa mamö läo wani ipö maaki, ĩ sa töpö pasilipa sinomo päöpököö!> pö pi kuu tihöö! <“ĩ sa töpö pasilipo pi topa apa kutenö, ĩ töpö na sa mamö läiki nö, sa töpö pasilipa sinomo opa kitäö!”> pö pi kuu pasio totihoö! ĩ na makö pi kuu kua wi, Teusö anö ĩ tä pii sisaö. <Teusö a thapo wi ĩ töpö na sa kalipalo wi, ĩ tä noa na sitipa sa kökö tälöpökö o> makö pi kuu mai, <Noa mi päla tä maaki, ĩ töpö na sa kalipalo pi topa päöo> ĩ na pö pi kuu totioö!
- 3 <Sa thapo wi, ĩ töpö pasilipa sinomoö!> ĩ na pata makö na ĩ na Teusö a kuu noai, ĩ ma töpö noa thaa päo maikiö! Pö hapalo päo tihöö! Toitai ma tä thatala wi, ĩ tä möma hatuka totihoö! Jesus a thapo naio wi, ĩ töpönö pata makö uöma naio soatalopököö!
- 4 Sa kuuhe, ĩ na pata makö kuati ha, Jesus anö kamakö na noa tä totoki kitä. Jesus anö kama hai ĩ töpö thapo totio wi, ĩ töpö pasilipa sinomo wi, ĩ a pata tapamo kõa tä, noa tä toita apii, tä mapo mi ipii, pata makö na ĩ tä totoa hõttöki kitäö!
- 5 Kamisanö hĩsa makö noa thaa nömöo pia kuleö! Hĩsa makönö pata töpö a hinia totilöheö! Kamakö pewö aiki, <Sa patamo wi ĩ sa kutenö, ai sa töpö pasilipa pasio mai kitä> pö pi kuu ti! <Sa patamo wi ĩ sa asa kutenö, ai sa töpö pasilipa pasio mai kitä> ĩ na töpö pi kuu pasio wi, Teusö anö ĩ töpö wanipoö. <Pata sa asawö> ĩ na töpö pi kuu mai, ai töpö pasilipa sinomo asa wi, Teusö anö ĩ töpö totiapala apa asaö. Önö kutenö, <Sa patamo wi ĩ sa asa kutenö, ai sa tä pasilipa pasio mai kitäö!> pö pi kuu ti!
- 6 <Teusö a hai, ĩ ipa pata tä sai sisawö> ĩ na makö pi kuu totio sisa nö, Teusö a lotete epii, ĩ anö wa noama taö öpa sisa kutenö, kama wa komo komomo sapamo kõö ha, Teusö anö wa hösökapama pi topa kõa tä, wa hösökatalama kõo hõttöo kitäö!
- 7 Teusö anö makö pasilipa pi topa apa sinomo kutenö, makö pi seheliapalo opati wi, ĩ ma tä thapo pole, Teusö a na ĩ tä totoköö!
- 8 Pö pi hatuka totikiö! Sai tä sai patanö makö wanipo sinomoö. Öla a waitili salo, makö namo keki nö makö oalöpö, öla lämo äsoka kua kua wi na ĩ na Sai tä sai pata lämo äsoka kua kua hõttöoö. Önö kutenö, pö pi mosawiapalo totihoö!

9 <Jesus a pitili> ĩ na pö pi kuu satimoö! Jesus a na pö noamamo satimo opa sinomoö! Jesus a na makö noamamo satimo nö, makö kasiapalo nö, Sai tä sai pata sasupalöheö! ĩ tä uli pewö hamö Jesus a thapo naio wi, ĩ töpö pilipai, ĩ töpö pepalo naitia kule. Jesus ma thapo salo, makö pepalo kuati wi na, ĩ na ĩ töpö pewö pepalo kua naitioö. ĩ ma tä taö waikia kule.

10 Teusö a toita apii, a wakala apii, a palimi ipii, ĩ aiki, <Sanöma töpönö ipa Jesus a thapo kutenö, kamisa toita kuati wi na, ĩ na ĩ töpö toitai, palimi ipii, ĩ na ĩ töpö kua naipasopöö!> ĩ na Teusö a pi kuu salo, makö nakalöma. ĩ anö makö totipali kitäö! Makö pea tetepo opati mai kitäö! Makö pepalo matasoö ha, makö pi ipa wi, ĩ anö makö totiapala apati wi, ĩ Teusö anö makö lotetepamani kitäö! <Jesus a pitili> makö pi kuu mapo mai kitä. Makö lotetepamani ha, makö kasiapalo nö, <Jesus a pitili> makö pi kuu soatio kuki kitäö!

11 Teusö a kaikanamo totio soatiopöö! A kaikanamo mapo maapököö!

Ĩ na sa kuu mapo pia kule

12 Jesus a thapo naia totio opa wi, ĩ ipa Silas a na hi waheta sa tä säököpamani ke. Hototi ipii pätawö. Makö pi topapamanöpö, sa tä säököpamani ke. Sa ta wäsähe, Teusö anö makö totiapala apati wi, ĩ tä sai a. Teusö anö makö totiapala apa manu kule, Teusö a na pö pälamö ti! Pö kasiapalo totihoö!

13 Hi Papilônia tä uli ha Jesus a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, Teusö anö makö naka kua noai na, ĩ na ĩ töpö naka thaa hõtölö noai, ĩ töpö aiki, <Makö topa soa kule?> ĩ na kamakö na ĩ na ĩ töpö kuu kule. Ipa ulu Marcos a hai, <Makö topa kule?> kamakö na ĩ na ĩ a kuu naia kule.

14 Makö noimaso nö, makö kokamo nö, makö hanokopasopököö! Jesus ma thapo wi ĩ makö pi topapalo totio opapököö!

2 Pedro

2 Pedro 1

1 Simão Pedro sa. Jesus Cristo anö sa simönö noai, ï sa. Jesus Cristo a na sa kalipalo sinomo wi ï sa. Jesus Cristo ma tälö noai, ï makö na hi waheta sa tä simöni ke. Jesus a lö kui, kamakö hai ï Teusö a waikiwö. Makö täapa kōo läo noai ï a. Jesus a toita apö, a makoka apa sinomoö, ï na a kuati kutenö, makö pi hatukupamanöma. Makö pi hatukupamani ha, <Jesus a pitili> makö pi kuu kuköma. <Jesus a pitili> kamisamakö pi kuu wi, ï tä toita apö kui na, ï na kamakö aiki, <Jesus a pitili> makö pi kuu kua naine, ï na ï tä toita apö kuö naiwö.

2 Teusö a, kamakö hai ï Jesus pata tä, ï na töpö kui, ï ma töpö taö ha, Teusö anö makö totiapala apaö, makö pi topapalama apatii, ï na makö kua palasolöpöo!

Teusö anö makö pasilipalöma, Teusö ma pi mönahapama taö öpa kuki kitä

3 Teusö anö makö pasilipa kutenö, Teusö ma pi mönahapama taö öpa sinomoö. Teusö a mömomö toita apii, a wakala apii, a totiatalo opaö, ï na Teusö a kua kua wi na, ï na makö kua kua naiopö, Teusö anö makö nakalöma. Makö nakalö noai, ï makönö ï Teusö ma taö öpa kutenö, Teusö a lotetea apöle, ï tänö makö lotetea naipasoma. Makö lotetea naipasoma kutenö, <Ï na makö kuationö!> ï na Teusö a kuu ha, ï na makö kua totiatalo totiopököo!

4 Teusö aiki, <Makö ösi temöpamani, makö pasilipali, makö lotetepali, kamisanö ï na makö thama kuki kitäo!> ï na Teusö a kuu noai, kamakö na ï ta hinimomanöma. Ï ta toita sati ipö asawö. Ï ta makoka totia asaa. Teusö a kua wi na, ï na makö kua naitiopö, kamakö na ï ta hinimomanöma. Ï ta wäki ha, Teusö a thapo mai, ï töpönö wanisala tä thaa pi topa apa sinomoti wi, ï tä pi na makö toköpalo opa kuki.

Makö loteteapaloti nö, ï na makö kuationö!

5 Önö kutenö, ï na makö kuati nö, pö kasiapalo totihoö! <Jesus Cristo a pitili> makö pi kuu wi ï tä na toitai ma tä thaa totio wi, ï tä kokaköo! Toitai ma tä thaa nö, pö pi taoapalo naiöo!

6 Makö pi taoapalo naiö nö, wanisala ma tä thaa pi topa tä, <Naiö! Wanisala sa tä thati mai kitäo!> makö pi kuu! Ï na makö pi kuu hötöa kule maaki, makö pea päla nö maaki, pö kasiapalo totio hötöoö! Makö kasiapalo nö, <Ï na makö kuati kuköpöo!> ï na Teusö a kuu manu kule, ï na makö kua toitio hötöopöo!

7 Ï na makö kuati salo, pö noimaso totihoö! Makö noimaso totio nö, pö pipaso hētupaso totihoö!

8 Ï na makö kua toitio kuköma, kamakö hai Jesus Cristo pata ma tä taö öpa salo, makö tomöpo mi mai kitä. Makö totiatalo opati kuki kitä.

9 Ī na wa kua mi tä, a mamö höpöpö öpii ĩ a huu makoko toita mi kui na, ĩ na wa huu kua naia totipaso kitä. Pai pamö tä kulati, ai tänö ĩ tä tapa mi kui na, ĩ na wa kua naia totipaso kitä. Wa pi mosawipo mai kitä. Wanisala wa tä thati noai, ĩ tä pi na Teusö anö wa salupalö noai, ĩ tä na wa pi tao mapaso kitä.

10 Ipa pö! Önö kutenö, <Teusö anö sa sailö nö, sa nakalö noai ĩ sa> ĩ na makö pi kuu sinomo kuköpö, pö kasiapalo totioö! Makö kasiapalo totio hötötioma, Jesus Cristo ma hosa mai kitä.

11 Ī na makö kua hötötioö ha, kamakö hai ĩ pata tä Jesus Cristo anö makö täa konö noai, ĩ anö töpö simöa sinomo piale ha, ĩ ha ĩ anö makö lisia totipamani kitä. Ī ha Jesus a kaikanamo mapo mai kitä.

Ai töpönö Teusö ta taö mapo maapö, Pedro anö ĩ ta wäsä köataloti noai ĩ ta

12 Teusö sa ta wäsähe, ĩ ma ta taö waikia kule. Kamakö na ĩ pitili sa ta wäsä waikitioma. <Kamisamakö na ta wäsä waikitio noai, ĩ pitili ta waikiwö haö!> ĩ na makö pi kuu sinomoö. Önö kutenö, ĩ ma ta taö waikia kule maaki, <Tä taö maa köa hätopaso matimö> ĩ na sa pi kuu salo, sa ta wäsä köatalotii.

13 <Sa noma paio mi tä, kamakö na ĩ sa ta wäsä köataloti wi, ĩ ta hiniamö toitakö. Sa ta wäsä köataloti mi tä, makö pi motia pätasö matimöö!> ĩ na sa pi kuti kule.

14 Awai. Tä tetepo totila tä kuno mai, sa nomaso kitä. Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä aiki, <Pedro ai. Tä tetepo totila tä kuno mai, wa nomaso kitäö!> ĩ na a kuu totioma.

15 Önö kutenö, sa nomaso noai ha sa ta wäsä sinomo noai, ĩ ma ta taö haio soatiopö, huki sa kasiapalo opatii.

<Jesus sama kai wäsä tä, samakö pi saimo päo maama>

16 Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tä lotete epii, ĩ a walo köo piale, ĩ sama ta katehati noai, ĩ samakö pitilimo opama. Ai töpö pi saimo päo nö, ta wäsäti noai, ĩ sama ta wäsä tolea hötöo päo maama. Jesus pata tä kaikanamo toita apii, pili samakö mamonö ĩ sama tä tapa totio nö, sama ta wäsäma.

17 Pö Teusö anö pelupö Jesus a wakalapalö nö, <Jesus a toita apöö!> ĩ na samakö pi thamani kipili. Teusö a wakala sati ipii, Jesus a na ĩ a hapalo nö, <Ipa ulu sa pi ipa sinomo wi ĩ a. ĩ a na sa pi topa apa sinomoö> ĩ na a kuu kipili.

18 Heuma tä pata hamö Teusö a kuo lasopili hamö, ĩ hamö Jesus Kaikana tä na samakö huu naiopili, ĩ heuma tä pata hamö ta hapalo lasopili, ĩ sama ta hinia naini kipili.

19 Önö kutenö, <Teusö a kai a wäsä sinomo noai, ĩ töpönö ta wäsä noai, ĩ pitili tä sai a totiwö haö!> ĩ na samakö pi ku upa waikio kipili maaki, huki ĩ na samakö pi kuu satia apa soatitii. Teusö ta wäsä noai, ĩ ma ta hini totio wi ĩ tä topa apa. Mumai ha koa taka sii hili kua wi na, ĩ na Teusö ta kua hötöa. Tä

halu paio mi tä, a sômöka taikiö! Ma ta hini totioö ha, halu äwäho tä sitikali a hatuka apa soale, ĩ sitikali a kui na ĩ na Jesus a kui, ĩ anö makö ösi wakalapamanö nö, makö pi hatukupamani kitä.

20 Sa kuu piale, ĩ ta hini totioheö! Teusö a kai wäsä sinomo noai, ĩ töpönö Teusö a kai wäsä tä, kama töpö pi saimo pasio päo maama.

21 <Kama sa pi tapomo pasio päo wi, ĩ sa ta wäsä pasio päopököö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu maama. ĩ töpö ösi na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kalipaloö ha, ĩ töpönö Teusö ta wäsäma.

2 Pedro 2

Ai töpönö Teusö ta wäsä holisimo pasitio wi, ĩ na ĩ töpö kuati noai ĩ ta

Judas 3-16

1 Kolo töpö na ai töpönö Teusö a kai a wäsä holisimo tikiliapaloti kua noai na, ai töpönö kamakö na ĩ na Teusö ta wäsä holisimo tikiliapaloti kua kuki kitä. Holisii ta wäsä kuköma, ai töpönö ĩ ta hininö nö, ĩ töpö isi waniho opa kuki kitä. Ta wäsä holisimo wi, Jesus pata tänö ĩ töpö sua konö noai, ĩ töpönö Jesus a kateha nö, <Jesus a pitili mai kitäö!> ĩ na töpö holisi wäoti wi, ĩ na ĩ töpö kuu kitä. ĩ na töpö kuu ha, ai ösi töpö pea soatio wi, ĩ tä uli ha Teusö anö ĩ töpö simöa pasiki kitä.

2 Ta wäsä holisimo sinomoti wi, ĩ töpönö hiopö tä thatala apati ha, ai töpö satehe epii töpönö hiopö tä thatala apa naio kuki kitä. ĩ töpö holisimo opati ha, ai töpö aiki, <Jesus ta holisi ipö> ĩ na ai töpö thaa totia apömani kitä. Jesus ta pitilia apa kule maaki, ĩ na ai töpö kuu häkikio opa kitä.

3 Teusö ta wäsä holisimo sinomo wi, ĩ töpönö noa tä pi ipa päo salo, ta wäsä sinomoö. Holisi ta wäa päkö nö, kamakö na noa tä naka totili kitä. Teusö aiki, <ĩ töpö wanisala apati kutenö, ĩ sa töpö peama totio pia salo> sutu ha Teusö a pi kuu toitio noai, ĩ ta kua soa. Teusö a napalo soatio kutenö, ai ösi töpö pepalo sinomoti wi, ĩ tä uli hamö töpö simöa totiki pia salo.

4 Äju töpönö wanisala tä thaa noai, Teusö anö ĩ töpö toköapama kōo maama. Töpö pea sinomoti wi, ĩ tä uli hamö Teusö anö ĩ äju töpö simönö nö, mumi mumi tä mötali na töpö ökama titiköma. Waiha Teusö aiki, <Wanisala wa tä thaa noai, ĩ tä noa na wa pea soatio kitäö!> ĩ na sanöma töpö pewö na Teusö a kuu piale, ĩ tä wakala kupo paio mi tä, mumi mumi tä mötali na ĩ äju töpö titia paia päa kule.

5 Sutu ha sanöma töpönö wanisala tä tha apati noai, Teusö anö ĩ töpö toköapama höttöo kōo maama. Töpö wanisala apati noai, ĩ töpö hai ĩ tä uli ha tuu ökimomanö nö, ĩ töpö pewö nomamanöma. Noé a, ai 7 töpö, ĩ na töpö kui töpö totiapala sisama. Noé anö Teusö ta wäsä nö, <Toitai ma tä thaa mi salo> ĩ na a kuu sinomo noai ĩ a, kama ai 7 töpö, ĩ na töpö kui töpö nasi tupo pasio maama.

6 Teusö anö sotoma tili töpö sai pö, komoha tili töpö saipö, ĩ na töpö sai pö kui, Teusö anö ĩ töpö sai pö pewö ĩsia thamanöma. <Wanisala tä thaa noai, Teusö anö ĩ töpö peama kua noai na, ĩ na huki wanisala tä thaa polai, ĩ na Teusö anö ĩ töpö peama kua hõtöo kitä!> ĩ na Teusö anö ĩ na sanöma makö pi thama pia salo, sutu ha ĩ na töpö kuati ha, Teusö anö ĩ töpö pewö matamanöma.

7 Ló anö toitali tä thaa sinomo noai, Teusö anö ĩ a noama asa nö, a sua kōo sisa asalöma. ĩ töpönö hiopö tä thaa sinomo opa kutenö, Ló a pi honipama apatimae.

8 Ló anö toitali tä thaa sinomoti noai, ĩ töpö na ĩ Ló a pilia naia soa tä, ĩ töpönö hiopö tä tha apati noai, Ló anö ĩ tä hini waikioö, tä taa wania apöpasoö, ĩ na Ló a wani kuati nö, ĩ tä wakala pewö na a ösi salia kuköma.

9 Önö kutenö, Teusö a thapo wi ĩ töpö pea tä, Teusö anö ĩ töpö sua taö öpa kōoö. ĩ na tä kua tä, hiopö tä thaa pasitio wi, Teusö anö ĩ töpö sua pasio kōo mii. Teusö anö ĩ töpö toköapama mi kui na, ĩ na tä kua wi, Teusö anö ĩ tä taö öpaö. ĩ töpönö wanisala tä tha apati ha, Teusö aiki, <Wanisala wa tä thaa noai, ĩ tä noa na pe epii wa pea soatio kuki kitä!> ĩ na Teusö a kuu piale, ĩ tä wakala kupo paio mi tä, Teusö anö ĩ töpö uni huölö nö, töpö peamati kule.

10 Hiopö tä thaa pi topa apa wi, ĩ töpö aiki, <Teusö sa hini wani ipö saiö!> ĩ na ĩ töpö kuu wi, Teusö anö ĩ töpö peama totio opa pasio kitä. Teusö ta wäsä holisimo sinomoti wi, ĩ töpö pi kilihipo mi. <Pata sa hõtö waikiwöö!> ĩ na ĩ töpö pi kuu salo, ai töpö a haö hini mi. Hi tä hētu ha töpö kupoli, ĩ töpö a kateha wanisala apatii.

11 Teusö ta wäsä holisimo opati wi, ĩ töpö na äju töpö loteteapalo satia apa kule maaki, äju töpönö hi tä hētu hamö töpö kupoli, ĩ töpö a kateha hiopöa pasio mi. Teusö a na ĩ äju töpö waloiki nö, <ĩ töpö hiopöa apati thaliö!> ĩ na äju töpö kuu mi.

12 Uli tä uli hamö salo pö pi moti kui na, ĩ na Teusö ta wäsä holisimo wi, ĩ na ĩ töpö pi moti kuö naiwö. Salo pö pi hatuku mi ipii, ĩ pö nasö sukö nö, ĩ pö sä wi, ĩ tä kua. Teusö ta wäsä holisimo wi, ĩ töpö pi hatukua mi ipö maaki, ai töpö a kateha apa sinomoö. Salo a säpa kua wi na, ĩ na Teusö anö ĩ töpö maa thaa hõtöpamani kitä.

13 ĩ töpönö ai töpö peama noai, ĩ tä noa na Teusö anö ĩ na ĩ töpö peama thama totiatalo opa hõtöo kuki kitä. Wakala pa ĩ töpönö wanisala tä thatala apati wi, ĩ tä na kama töpö puko opatii. Kamakö na ĩ töpö iapalo naia tä, ĩ töpö holisimo pi topa apa sinomoti salo, wanisala tä thaa pi kilihi ipö. ĩ töpönö ai töpö ösi wanisalama tolea apa salo, makö iapalo wi, ĩ tä sai makokopo totio mi.

14 ĩ töpönö ai tiko tä suö talalö nö, a nö thaö pi topa sinomo opaö. ĩ na ĩ töpö kuati wi, ĩ töpönö wanisala tä thaa mapo mi. ĩ töpönö ai töpö pi mosawi mi ipii,

ĩ töpö mönama sinomoö. Ĩ töpönö wani tä pi ipa sisaö. <Kamakö wanisala apatiwö> Teusö anö ĩ na ĩ töpö noa thaa wi tä kua.

15 Pili tiso salili ipii, ĩ tiso hamö töpö huu totio mai, pili tiso hanone, ĩ tiso hamö ĩ töpö ekuiki nö, töpö monöti kule. Peoo a hai ĩ pelupö Palaão a hai ĩ tiso ha ĩ töpö huu nömöa kule. Palaão anö wani tä sua pi topa päo wi tä na wanisala tä thama.

16 Wanisala tä thaö ha, Palaão a na kapalu a kui na, ĩ na puhu a kui, ĩ a hapalo nö, <Wanisala wa tä thaa totioma> a kuuma. Sanöma tä hapalo kuu wi na, ĩ na puhu a hapalo kuu nö kiliaö ha, Palaão anö wanisala tä thaa osemo opati wi, ĩ tä maa kopasoma.

17 Maa tuu hikita sinomo noai, ĩ taka na maa tuu weheki, taka hāsitia totiki, ĩ na ĩ tuukö hāsitia kua totia kukö noai na, töpö holisimo opa wi, ĩ na ĩ töpö kua hōtöo kuki. <Maa tä hālā pia kuleö!> wa pi kuu kule maaki, tiko hamö ipoko tänö ilasi tä salāa lälöma, tä maa hālā mi kui na, ĩ na ĩ töpö kua hōtöoö. Mumi mumi tä pata kuamö kule hamö, ĩ hamö Teusö anö ĩ töpö hilakö taso pia salo.

18 Ĩ töpönö ta wäsä isi waniho opa päo nö, <Makö pi mosawipamani pia salo, ĩ sa ta hasuluama kuleö!> ĩ na ĩ töpö kuu hōtöa kule maaki, kama töpö pi saimo nö, ta kateha päoö. <Wa tä thaa pi topale, ĩ wa tä thaö ha, wanisala mai kitä> ĩ na ĩ töpönö ĩ ai töpö noa thaa sinomoö. Ĩ töpönö ĩ tä thaa pi topa apa wi, ĩ tä hiopöa apöle maaki, ĩ töpö aiki, <Ĩ tä hiopö pasi mai kitä> ĩ na kama töpö kuu. Ĩ töpö holisi wäo sinomo wi, ĩ töpönö hiopö tä thaa pi topa apati päo salo, ai töpö mönama apati päoö. Wanisala tä tha apati wi, ĩ tä pi na ai töpö tokömö kua piale, ĩ töpö nakalö nö, ĩ töpö mönama sinomoti päoö.

19 Ta wäsä holisimoti wi, ĩ töpö aiki, <Sa ta wäsäti wi, ĩ ma ta hini salo, wa tä thaa pi topa wi, ĩ wa tä thaapöo! Ai tänö wa wasu läo wi tä kua mai kitäo! Ai tänö wa simöa läo mai kitäo!> ĩ na ĩ töpö kuu totia kule maaki, hiopö tä thaa wi, ĩ tänö ĩ töpö simöa sinomoö. Pi naka. Toitai wa tä thaa sinomo wi ĩ tänö wa simöa sinomoö ha, toitai wa tä thaa lapa apöpasö. Ĩ na tä kua tä, wanisala wa tä thaa sinomo pasio wi, ĩ tänö wa simöa sinomoö ha, wanisala wa tä thaa sinomo pasitioö.

20 Jesus Cristo pata tänö sanöma makö täapa kōo läo wi, ai töpönö ĩ a taö öpa kutenö, Teusö a thapo pasio mai ĩ töpönö ai töpö ösi samiamati wi, ĩ tä pi na Jesus a taö öpa wi ĩ töpö toköa soa asasolöo. Önö kutenö, ösi samiamati wi ĩ tä pi na ĩ töpö toköa waikisolöma maaki, waiha ösi samiamati wi ĩ tänö ĩ töpö ösi kai sapa kopalotö nö, töpö simöa kōkōma, ĩ töpönö hiopö tä thaa satia kōoö ha, ĩ töpö kua sapa kōki ke kutenö, tä wanisala satia apaö. Ĩ töpö kua somatio noai, ĩ tä wanisala apa waikitioma maaki, ĩ töpö kua nömöa kotale, ĩ tä wanisala satia apaö.

21 <Ĩ na wa kuaö ha, wa totiatalo opa kitäo!> Teusö ta kuu wi, ĩ töpönö ĩ ta hini maama aköna, Teusö anö wani ipii ĩ töpö peama noa kipi. Teusö anö makö

noa thaa wi, ĩ ta topa apöle, ĩ töpönö ĩ ta hini waikio noai maaki, ĩ ta hini maahe nö, töpö sapa kopasoma, Teusö anö pe epii ĩ töpö peama kitä.

22 ĩ na ta kuu wi ta kua: <Pole a suapaloma ha, ĩ sua sua tä paa pa pole a waloa sapa kökö solöö. Kusi a sanumoa waikitasoma maaki, samio opa pa a paa kua soataki> ĩ na ta kuu wi ta kua. ĩ kökö kua kua wi na, ĩ na ĩ töpönö Teusö ta hini maa kupaso noai, ĩ na ĩ töpö kua kua naioö.

2 Pedro 3

Jesus a walo köo piale ĩ ta

1 Makö pi ipa wi ĩ ipa pö! Kamakö na waheta sa tä simöa waikipali kipili. Huki ai sa tä waheta säököa kopalö nö, sa tä waheta säökama simöpa kota päta pia kule. Makö naa hetehea paitamani, makö pi motimo mi, ĩ na makö pi thama pia salo, polakapi waheta sa tökö säököpalöma.

2 Sutu ha Teusö a thapo noai ĩ töpönö Teusö a kai a wäsä sinomo noai, ĩ ma ta hiniti noai, ĩ tä na makö pi motimo maapöö! Jesus pata tänö makö täa koni wi, ĩ anö kamakö na töpö simönö noai, ĩ töpö kuu noai, ĩ tä taö naio soatiopököö! Jesus anö ĩ töpö noa thaa noai, ĩ töpönö kamakö na ĩ ta wäsä nömöo noai, ĩ tä na pö pi motöo tihöö!

3 Sa kuu piale, ĩ tä na makö pi hatukua soataikiö! Jesus a huu köo pia tä, ai töpönö wanisala tä thaa pi topa apa wi, ĩ töpönö ĩ wanisala tä thaa sinomo wi, ĩ töpö hapalo pi wasöa apati kitä. ĩ töpö hapalo pi wasöa apati nö,

4 <Jesus aiki, “Waiha hi masita tä uli ha sa huu köo kitäö!” ĩ na a kuuma maaki, a huu köa mane. Witi hamö ĩ a kua köa soaköma?> ĩ na ĩ töpö kuu nö, <Kamakö hai ĩ nö patapö töpö noma waikisomaö! Teusö anö hi masita tä uli thapalö noai, ĩ somi tä sai tä hi masita tä uli kuo soata kuo noai na, ĩ na tä kua kua soatio päoimama matatä> ĩ na ĩ töpö kupaloö.

5-6 ĩ na ĩ töpö kupaloti maaki, sa kuu piale, ĩ töpönö ĩ tä taö mapasoma. Pi naka. Sutu upa Teusö a hapalo nö, hi masita tä uli pata, hutu mosökö pata, ĩ na tökö pata kui, Teusö anö ĩ tökö pewö thapalöma. Maa tuu komo ha hi masita tä uli kuo somama. ĩ na tä kua tä, tä uli hösöka nömöpasoma. Tä uli hösöka nömöpasoma, ĩ tä uli kasö pewö hamö maa tuu pewö kua iotokötasoma. ĩ na tä kua tä, Teusö anö hi masita tä uli pata thaa waikipalö noai ha, waihakö nömöwö, maa tuu ökimoa nömömanöma. Tuu pata ökimoa nömömanö nö, sanöma töpö nasi pewö pata tupamanöma. Huki töpö hapalo pi wasöa apati wi, ĩ tuu öki pata na ĩ töpö pi motipo pi topa apa päa alu kule.

7 ĩ na tä kua tä, masita tä uli pata, hutu mosökö pata, ĩ na tökö pata kui, ĩ tökö pata waniapo mane. Teusö a pinö ĩ tökö pata waniapo maa kule. Huki ĩ na tä kua maa kule maaki, waiha Teusö a hapalo kököma, koa taka pata simöpalö nö, hi masita tä uli ĩsimani, Teusö a thapo pasio mai, ĩ töpö ĩsia naimani, ĩ na Teusö anö ĩ na tä thama köo kitä.

8 Ipa noi pö! Sa kuu piale, ĩ tä na makö pi motimoti maikiö! Teusö pata tä pi aiki, <Sami mumi mumi tä kui na, ĩ na inama tä satehe epii, 1.000 tä inama kui, tä inama kuö hõtö pätawö> ĩ na Teusö pata tä pi kuu. ĩ na tä kua tä, <Satehe epii, 1.000 tä inama kui, tä inama kui na, ĩ na sami tä mumi kuö hõtöwö> ĩ na Teusö a pi kuu.

9 ĩ na tä kua tä, ai töpö aiki, <“Waiha sa huu kōo kitäö!” ĩ na Jesus a kuuma maaki, tä tetepo opa päle> ĩ na ai töpö pi kuu. ĩ na ai töpö pi kuu pasia kule maaki, Teusö pata tä na tä tetepo paia mane. Sanöma makö na a pi tapoapaloti päo salo, a opimo päa kule. <Ipa sanöma töpö pewönö wanisala tä thaa wi, ĩ töpönö ĩ tä hosa haiatalo mi salo. Töpö nomano nö, töpö pepalo pasitio wi, ĩ tä uli na ĩ töpö huu pasio maapöö!> ĩ na Teusö a pi kuu salo, Jesus pata tä walo kōo haio mi päwö.

10 Ai töpö motio opa pa, a thomömo wi ĩ a walo kua wi na, ĩ na sanöma töpö motio opa kuo hõtöo pa, ĩ na Jesus pata tä a waloa kua hõtöa kōöpö, tä wakala kua hõtöa päle kitäö! ĩ na tä kua tä, hi tä hētu pata ha pe epii ta pata lalupallo opa lasoa tä, hi tä hētu pata ha tökö pata kupoli, ĩ tökö pewö pata maa soatasoö, hutu mosökö pata, hi masita tä uli, ĩ tökö pewö pata ĩsia soatasoö, hi masita tä uli, hii ti, salo pö, ĩ tökö pewö pata maa soapasoö, ĩ na tä uli kua kitä.

11 ĩ na tä uli pewö mapo piale, ĩ ma tä taö pole kitä manu kule, Teusö ma thalö nö, toitai ma tä thaa sinomopököo!

12 Teusö ma walo taa totio kōö! Jesus aiki, <Ipa ai töpö kasiapalo totio läöo ha, lope epii sa waloa kōki kitäö!> ĩ na Jesus a pi kuu manu kule, makö kasiapalo totio hõtöo läöo! Jesus a walo kōo piale, ĩ tä wakala kua kōki ha, hi tä hētu pata hamö tökö pewö pata kupoli, koa taka patanö ĩ tökö pewö pata ĩsilo nö, tökö pewö pata maa totipaso kitä. Masita tä uli pata, sitikali kōkö pewö pata, pili motokö naiwö, pilipoma a naiwö, ĩ na tökö pewö kui, wake wake tä patanö ĩ tökö pewö ĩsiso kitä.

13 ĩ na tä kua totio kitä maaki, Teusö aiki, <Tute hutu mosökö, tute masita tä uli, ĩ na tökö kui, sa tökö thaa nömöpali kitäö!> ĩ na Teusö a kuuma. Teusö ma thapo wi ĩ makö aiki, <ĩ pitili ta> ĩ na makö pi kuu nö, Teusö anö tä uli tutei tä uli thaa nömöo piale, ĩ ma tä taa lätia kule. ĩ tute tä uli na toitai tä thaa wi ĩ tä kuo soatio kitä.

Jesus a walo kōo pia manu kule, pö kasiapalo hõtöo läöo!

14 Ipa pö! Önö kutenö, Jesus a walo kōo piale, ĩ tä na makö mamö läa läiki nö, makö kasiapalo läöpöo! Makö kasiapalo läo nö, Jesus a walo kōa tä, <Wa ösi sami mi, wa ösi ausi ipö waikiwö, kamisa na wa noimo läöo, ai sanöma töpö na wa noimo naiö, ĩ na wa kuati kuleö!> ĩ na Jesus ma thama totio hõtöo läöpököo!

15 <Sanöma töpönö sa thapo haiatalo mi salo. ĩ sa töpö sua pi topa kōa kuleö!> ĩ na pata tä pi kupaloti salo, a opimo päa kule. ĩ na pö pi motimo

tihöö! Ī tā pi tolewö na kamakö hai ĩ noi tā Paulo a wäo höttöoma. Teusö anö Paulo a pi taopamanöma, Paulo anö ĩ ta kateha nö, tā waheta säöka soapalö nö, kamakö na ĩ tā waheta simöa soalöma.

16 Ai töpö na Paulo anö tökö waheta säökama simönö noai, ĩ tökö waheta säökama pewö na ĩ ta wäsä naioma thali. Paulo anö tā waheta säököpalö noa thali, ĩ ma tā waheta pewö hini totio maa noa thaliö! Paulo anö tā waheta simöpalö noa thali, ĩ tā waheta na ai ta kule ĩ tā na, <Wi na ta kua alu kule taka?> ĩ na makö kupalo päo noa thaliö! Ai töpö pi hatukupo mi ipii, <Jesus a pitili> ĩ töpö pi kuu totio mi ipii, ĩ töpönö Paulo a kai hini totio mi kutenö, kama töpö pi saimoa pälasopama thaliö! Kama töpö pi saimoa pälo nö, Paulo anö tā säököpalö noai, ĩ töpönö ĩ tā waheta wäsä makokopo maa noa thaliö! Teusö tā waheta na ai ta kule, ĩ töpönö ĩ ta wäsä makokopo mi nai soatawö. Ī ta wäsä makokopo naitio mi kutenö, ĩ töpö peamamo pasio kitä. Töpö pea soatiopö tā uli hamö ĩ töpö huu pasio kitä.

17 Ipa pö! Sa kuuhe, ĩ ma tā taö totia waikia kule. Önö kutenö, pö mosaia totikiö! Teusö ta hini pasio mai, ĩ töpönö hiopö tā thaa wi, ĩ töpö a hini maikiö! Ī ma tā holisi a hini kuköma, <Jesus a pitili> makö pi kuu totio wi, ĩ tā mataso matimöö!

18 Ī na makö kuati maapöö! Ī na makö kua totio mai, Jesus anö makö totiapala apati wi, ĩ tänö makö pata totisolöpököö! Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tänö makö tää koni wi, ĩ ma taö öpöle, ĩ tänö makö pata naioolöpököö! Jesus a na kamakö pewö aiki, <Wa totiatalo opawöö!> huki ĩ na makö kuu, waiha ĩ na makö kuta kutamo sinomotii, ĩ na makö kuu soatiopököö!

1 João

1 João 1

Jesus hai, a haö wi ĩ a

1 A haö wi, ĩ Jesus a, ĩ sama wäsä kule. A haö wi, ĩ anö õsi temöama wi, ĩ a. Hi masita tä uli kua paia mi tä, ĩ a kuo somama. ĩ a kuo soma noai, ĩ sama hini kipili. ĩ sama tapa kipili. ĩ sama möö nö, sama höpöa kipili.

2 Õsi temöama wi, ĩ a tapamonasoma. Kama temöo soatio noai, põ a na a kuo soatio noai, kamisamakö na ĩ a tapamono nö, ĩ sama tapa nö, kamakö na ĩ sama wäsä kule.

3 ĩ sama tä tapapili, ĩ sama ta hinipili, kamakö na ĩ sama ta wäsä kule. Põ a, pelupö Jesus Cristo a, ĩ na kilii töpö na samakö noia apa kutenö, <Ĩ töpö na makö noimo naiopököö!> ĩ na makö pi thama pia salo, sama ta wäsä kule.

4 Samakö pi mönaha totio opa kuköpö, ĩ sama ta wäsä wi, ĩ sa tä säököpalö nö, kamakö na sa tä simöpa pia kule.

Teusö a wakala toita apö

5 Jesus Cristo anö ta wäsäpili, kamakö na ĩ sama ta wäsä tolea pia kule. Teusö a pi hatuka apa, a topa apa sinomoö, ĩ na Teusö a kua kutenö, <Teusö a wakala toita apö> ĩ na Jesus a kuu kipili. Teusö anö wanisala tä thaa mi kutenö, <Teusö a na mumi mumi tä kua mai kitä> ĩ na Jesus a kuu kipili.

6 Önö kutenö, mumi mumi tä na wanisala tä thaa wi, ĩ a wani kua wi na, ĩ na kamakönö wanisala ma tä thatima, <Teusö a na sa noimo totia apa kule> ĩ na makö kuu kitä maaki, makö pitilimo totio opa häto mai kitä. Makö holisimo päoö.

7 Wakala tä na Teusö a kua sinomo kuo wi na, ĩ na makö kua hõtöa tä, Jesus a thapo wi ĩ töpö na makö noimo topa apa kitä. Wakala tä na Teusö a kuo sinomo salo, wanisala tä taa wani, ĩ na Teusö a kua wi na, ĩ na makö kua hõtöa tä, Teusö pelupö Jesus anö makö õsi ausia totipamani kitä. Jesus a iä pö kupasoma salo, wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä pewö hosa totilö nö, makö õsi ausia totipamani kitä.

8 <Hö. Wanisala sa tä thaa tai mi. Sa wanisala mai kitä> makö kuu tä, makö mönao sapamoö. Makö pitilimo mi.

9 <Awai. Wanisala sa tä thama> ĩ na makö kuu totioö ha, wanisala ma tä thaa noai, Teusö anö ĩ tä noa tää kōo mai kitä. Teusö a pitilimo opaö, a makoka apaö, ĩ na Teusö a kua kutenö, wanisala ma tä thaa noai, ĩ tä noa tää kōo mai, ĩ wanisala tä pewö hosalö nö, makö õsi ausia totipamani kitä.

10 <Wanisala sa tä thaa maa thaliö!> ĩ na makö kuu hõtöo tä, <Teusö a holisi. Teusö anö sa mönama päoö> ĩ na makö pi kuu päoö. ĩ na makö pi kuu nö,

Teusö ma hini mi sinomo päwö salo, <Wanisala sa tä thaa maa thaliö!> ĩ na makö pi kuu päö.

1 João 2

Jesus a hapalo läatalo opa kitä

¹ Ipa ulu pö! <Wanisala ma tä thaa maiki!> ĩ na sa kuu pia salo, hi waheta sa tä säökopalö nö, kamakö na sa tä simöpa pia kule. <Wanisala ma tä thaa maiki> ĩ na sa kuuhe maiki, wanisala wa tä thaö ha, Jesus Cristo a hapalo läatalo höttö kitä. Wanisala tä thaa mai, ĩ anö makö noama pia salo, pö a na ĩ a hapalo läatalo kitä.

² Kamakö, masita tä uli pewö hamö töpö pilio wi, ĩ töpö solo, ĩ na kamakö pewö wanisala wi, ĩ tä na Teusö a hïso kule maiki, Teusö a hïso maa kopamani pia salo, Jesus a säpamonasoma.

³ <Ĩ naköö! ĩ na wa kuapö!> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ ma ta hini totia tä, ĩ tökö sisawö, <Teusö sa taö> ĩ na makö kuu sisaö.

⁴ <Ĩ na wa kuapöö!> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ wa ta hini mi tä, <Teusö sa taö> ĩ na wa kuu kule maiki, wa holisi kuu pätioö. Wa pitilimo mi ipö nö kiliwö.

⁵ Teusö wa kai hini kuköma, Teusö wa pi ipa wi, ĩ wa. Teusö wa kai hini tä, <Teusö a na sa kuo soatio wi ĩ sa> ĩ na wa kuu kitä.

⁶ <Teusö a na sa kuo soatio wi ĩ sa> ĩ na wa kuu manu kule, Jesus a kua noai na, ĩ na wa kua höttöpöö!

Makö noimaso totihoö!

⁷ Kamisanö makö pi ipa wi, ĩ pö! <Ĩ na makö kuapöö!> ĩ na Teusö a kuu wi, kamakö na sa tä säöka pole, ĩ ta tute mai kitä. Somi tä ĩ ma ta hini waikioma. Somi tä sai tä Teusö ma ta hini tä, <Ĩ na makö kuapöö! Makö wanihaso mai, makö noimaso totihoö!> ĩ na Teusö a kuu wi, somi tä ĩ ma ta hini waikioma.

⁸ ĩ ma ta hini waikioma maiki, kamakö na ĩ sa ta säöka pole, ĩ ta tutea hötöa. <Ai wa töpö noimaö!> ĩ na Teusö a kuu noai, Jesus Cristo a tapamono nö, ĩ ta makokoa totipalöma. Jesus anö töpö noima totio wi, ĩ tä tamananö nö, <Ai wa töpö noima totiopöö!> Teusö a kuu noai, ĩ ta makokoa totipalöma. Wakala tänö tä uli pewö hatukama kua wi na, ĩ na Jesus hai, ĩ wakala tä sai, ĩ anö töpö pi hatukama hötöa waikia kule. Pi motöama wi, ĩ mumi mumi tä mapo waikia kule. ĩ na tä kua kutenö, Jesus anö ai töpö noima kua noai na, ĩ na makö kua höttöö. ĩ na Jesus a, kamakö, ĩ na kilii makö kua salo, <Kamakö na sa tä säöka pole, ĩ tute tä sai a> sa kuuhe, ĩ pitili ta.

⁹ Au ai wa tä wanipo tä, <Sa pi hatukua waikia kutenö, Teusö a na sa topa apa kule> ĩ na wa hole kuu nö, wa pi motöa soale. Mumi mumi tä na wa kua soale.

10 Au ai wa tä noima tä, wa pi hatukua sisaö. Ī tä, wakala tä na wa kua sisaa. Wakala tä na wa kua kutenö, wanisala wa tä thaa mai kitä.

11 Mumi mumi tä na wa huu tä, wa tä tapa mi kutenö, wa monö kua wi na, au ai wa tä wanipo tä, ĩ na wa kua hõttöö. Wa pi hatukupu mai kitä. Mumi mumi tä na wa kua kutenö, wa pi moti ipö.

12 Ipa ulu pö! Makö wanisala wi, Jesus Cristo anö ĩ tä noa thaa waikipalöma kutenö, hi waheta sa tä säököpalö nö, kamakö na sa tä simöa pia kule.

13 Pata pö! Hi masita tä uli kua paia mi tä, a pata kuo somatio noai, ĩ ma pata taö waikia kutenö, hi waheta sa tä säököpalö nö, kamakö na sa tä simöpali ke. Hīsa pö! A wani wanisala apa wi, ĩ ma utitipamanöma kutenö, kamakö na hi waheta sa tä simöpali ke.

14 Ulu pö! Kamakönö pö Teusö ma taö waikia kutenö, kamakö na hi waheta sa tä simöpali ke. Pata pö! Masita tä uli kua paia mi tä, a kuo somatio noai ĩ ma taö waikia kutenö, kamakö na hi waheta sa tä simöpali ke. Hīsa pö! Makö kasiapalo opa nö, Teusö ma kai a hini sinomoti nö, a wanisala apa wi, ĩ ma wani utitipamanö nö, ĩ na makö kuaö ha, kamakö na hi waheta sa tä simöpali ke.

Wanisala ma tä pii maikiö!

15-16 Hi masita tä uli ha Teusö a na töpö waio wi, ĩ töpö kua wi na, ĩ na makö kua pi topa maikiö! Hi masita tä uli ha wanisala tä kuo wi, ĩ ma tä pii maikiö! Wanisala tä na makö pi wasiso opaö, pili makö mamokönö tä tapa wi ĩ tä na makö pi wasiso opaö, <Wani sa tä thapo opa asawö. Kama sa pi saimo nö, sa tä thaa taö öpa asa wi ĩ sa> ĩ na makö pi kuu, ĩ na makö kua pi topa apa tä, Teusö ma uöma mi. Teusö a na töpö waio wi, ĩ ma töpö uöma pasio päö. Ī na tä kuaö ha, hi masita tä uli ha wanisala tä kuo wi, ĩ ma tä pii tä, kamakö hai ĩ pö Teusö ma pii mai kitä.

17 Hi masita tä uli matasoö, masita tä uli ha wanisala tä na wa pi wasiso opa wi ĩ tä matasoö, ĩ na tä maa kutaso kitä maaki, Teusö a kai a hini wi, ĩ töpö mapo mai, Teusö a na töpö kuo soatio kitä.

Töpö holisimo wi ĩ töpö

18 Ipa ulu pö! Jesus Cristo a huu uöho waikia kule. <Cristo a huu paio mai ha, Cristo a wanipo opa wi, ĩ a wani huu paio kitä> ĩ na ma ta kuu hinima. Huki, Cristo a wanipo opa wi, ĩ töpö satehe epii töpö hupalö waikia salo, <Jesus Cristo a huu uöho waikia kule> ĩ na makö pi kuu kule.

19 Cristo a wanipo wi, kamakö na ĩ töpö kokamo naitioma maaki, ĩ töpö kokamo matasoma. Jesus a thapo naiö maama kutenö, ĩ töpö hai, ĩ kamakö pewö kuo maama. Ī na tä kuaö ha, ĩ töpö hulazolöma. Jesus a thapo naiöma aköna, kamakö na ĩ töpö kua naiö soala pi. Ī töpö hulazolöma kutenö, <Ī töpö hai, ĩ kamakö pewö mai kitä> ĩ na makö pi kuu matatä.

20 Kamakö na Cristo anö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a lisipamanöma kutenö, pitili tä na makö pewö pi moti mi.

21 <Pitili tä na ĩ töpö pi moti soa salo, ĩ töpö na waheta sa tä simöpa pia kule> ĩ na sa pi kuu maama. <Pitili ma tä taö waikia salo, kamakö na hi sa tä waheta simöpa pia kule> ĩ na sa pi kuu totioma.

22 A holisi wani wäo wi, ĩ a hapalo nö, <Jesus hai, Teusö anö a simönö nö, a kaikanapalö noai, ĩ a mai kitä> ĩ na a holisi kutii. ĩ aiki, Cristo a wanipo opa wi, ĩ a. <Teusö a hai, ĩ Jesus a hai ĩ pö a mai kitä. Jesus a hai, ĩ Teusö a hai ĩ pelupö a mai kitä> ĩ na ĩ a holisi kutii.

23 <Jesus a hai, ĩ Teusö a ulupö mai kitä> ĩ na ai tä kuu wi, ĩ anö Teusö a thapo mai kitä. <Jesus a hai, ĩ Teusö a hai ĩ pelupö a> ĩ na ai tä kuu wi, ĩ anö Jesus a thapoö.

24 Somi tä, pitili ma ta hini noai, kamakö na ĩ ta kuo soatiopököo! Somi tä, ma ta hini noai, kamakö na ĩ tä kuo soatioö ha, pö Teusö a, Teusö a hai ĩ pelupö a, ĩ na kilii töpö na makö kuo soatio kitä.

25 ĩ töpö na makö kuo soatio wi, ĩ makö na, <Makö ösi palimipali kitä> ĩ na Cristo a kuuma.

26 Jesus a thapo mai, ĩ töpönö makö mönama pia salo. ĩ sa töpö a kateha nö, hi waheta sa tä simöpa pia kule.

27 ĩ töpönö makö mönama pia salo maaki, kamakö na Cristo anö Teusö a ösi kua tolele, ĩ a lisipamanöma kutenö, kamakö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua soatia. A kua soatia kutenö, <Ai tänö makö pi hatukupama mi salo> ĩ na pö pi kuu ti! Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö kamakö ösi na tä pewö a kateha nö, makö pi hatukupama waikia kule. Kamakö ösi na ta kateha wi, ĩ pitili ta. ĩ na tä kuaö ha, Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö ta taöma wi, ĩ ta hini totioheö! Cristo a na makö kuo soatio naiopököo!

Cristo a na makö kuo soatiopököo!

28 Ipa ulu pö! Cristo a na makö kuo soatiopököo! Cristo a na makö kuo soatioö ha, a tapamo kōa tä, makö pi kiliho mai kitä. Cristo a huu kōa tä, makö pi kiliho mi salo, <Wi na sa kuapö taköo!> makö pi kuu mai kitä. Makö mömo kili läo mai kitä.

29 <Teusö anö wanisala tä thaa tai mi. A topa apaö> ĩ na makö kuu manu kule, wanisala tä thaa mai, a topa apaö, ĩ na ai tä kuaö ha, <ĩ a hai, Teusö a hai ĩ pelupö a> ĩ na makö kuu höttö kitä.

1 João 3

Teusö ulupö makö

1 Pö Teusö anö makö pii totio wi, ĩ tä na pö pi tapotikiö! Makö pi ipa salo, <Ipa ulu maköo!> ĩ na kamakö na ĩ na Teusö a kuutoö. Kamakö hai, Teusö ulupö

makö waikiwö. Teusö a thapo mai, ĩ töpönö Teusö a taö maama kutenö, kamakö taö hõttöa mi. <Jesus a thapo wi ĩ töpö hai, ĩ Teusö ulupö töpö> ĩ na ĩ töpö pi kuu mi.

² Kamisanö makö pi ipa wi, ĩ pö! Huki Teusö ulupö makö waikiwö. <Waiha, Teusö tä uli ha ĩ na sa kua kitä> ĩ na makö kuu tai mi maaki, <Jesus Cristo a huu kõa tä, Jesus a kui na, ĩ na sa kua hõttöo kitä> ĩ na makö kuu taö öpaö. Kamakönö Jesus ma tapa totio kitä. Ma tapa totio salo, Jesus a kui na, ĩ na makö kua hõttöo kitä.

³ Jesus Cristo a hai, hiopö tä thaa tai mi. <Aitaköö! Jesus a kui na, ĩ na sa kua hõttöo kitä> ĩ na wa pi kuti tä, Jesus anö hiopö tä thaa mi kua wi na, ĩ na hiopö wa tä thaa wani ipö hõttöo kitä.

⁴ <Ĩ na wa kuapöö!> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ wa ta hini mi tä, wa wanisala apa kitä. ĩ na tä kuaö ha, wanisala wa tä thaa tä, Teusö wa kai a hini mane.

⁵ Sanöma töpönö wanisala tä thaa wi, Cristo anö ĩ tä hosali pia salo, a tapamonasoma. ĩ anö wanisala tä thaa taö mi. ĩ na sa kuu wi, ĩ wa tä taö waikia kule.

⁶ Cristo a na wa kua soatia tä, wanisala wa tä thati mai kitä. Wanisala wa tä thati salo, Jesus Cristo wa taa maa noai kitä. ĩ a na wa pi motöa soale.

⁷ Ipa ulu pö! Makö mönama pia wi, ĩ töpö na pö pi mosawia totikiö! Toitai tä thati wi, ĩ a topa apaö. Cristo a topa kua wi na, ĩ na ĩ a topa kua hõttöö.

⁸ Somi tä sai tä Sai tä sai patanö wanisala tä thatima, ĩ na a wani kua soatioö. ĩ na tä kuaö ha, wanisala tä thati wi, ĩ a hai, ĩ Sai tä sai pata hai ĩ ulu a pasiwö. Sai tä sai patanö tä thaa wi, ĩ tä mapamani pia salo, Teusö a hai ĩ pelupö a tapamonasoma.

⁹ Teusö ulupö wa na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kua salo, wanisala wa tä thati mai kitä. Teusö ulupö wa kutenö, au hao a kua wi na, ĩ na wa kua hõttöö. Wanisala wa tä thaa pikitio mai kitä.

¹⁰ <Wanisala tä thati wi, ĩ a hai, Teusö ulupö a mai kitä. ĩ a hai, ĩ Sai tä sai pata hai ĩ ulu a pasiwö. Teusö ulupö sai lö kui, ĩ na ĩ a kua mai kitä> ĩ na makö kuupököö!

Makö wanihaso mai, makö pi noimaso totihoö!

¹¹ Somi tä, kamakö na ta wäsä nö, <Makö wanihaso mai, makö noimaso totihoö!> ĩ na ma ta kuu hini waikioma.

¹² Kãii a wani kua noai na, ĩ na pö kua ti! Kãii a waninö Sai tä sai pata thapo noai, ĩ a wani kuoma kutenö, kama hai ĩ poosa a säpalöma. Pepala Kãii a waninö wanisala tä thatii, poosa anö toitai tä thaa asatioma, ĩ na tä kuaö ha, poosa a wanipo nö, a säpalöma.

13 Ipa ulu pö! Jesus a thapo mai, ĩ töpönö makö wanipo tä, <Häö. Wi na taka?> pö pi kuu tihöö!

14 Kamakö ai ĩ ma töpö noima salo, <Sa nomano nö, pea sinomo wi, ĩ hamö sa huu piama maaki, huki Teusö anö sa ösi palimipamanö nö, sa ösi topa> ĩ na makö kuu kule. Au ai wa töpö noima kutenö, ĩ na makö kuu kitä. Au ai wa töpö noima mi tä, wa ösi palimipo mai kitä. Wa nomano nö, peama sinomo wi, ĩ hamö wa huu kitä.

15 Au ai wa tä wanipo opa tä, sanöma tä nomama wi, ĩ nasimö wa. Sanöma tä nomama wi, ĩ a ösi wani palimipo pola nö kuno mai, ĩ a wani nomano nö, a pea höttöki kitä matatä.

16 Jesus anö makö noima kutenö, makö noama pia salo, a säpamonasoma. A säpamonasoö ha, <Häu. ĩ na Jesus anö makö noima salo, ĩ na a kuama> ĩ na makö pi kutasoö. ĩ na tä kuaö ha, <Ipa sa töpö noima salo, sa töpö noama nö, sa nomaso kitä maaki, ĩ sa töpö noama satimo opa kitä> ĩ na makö kuu kitä.

17 Wani wa tä thapo opa wi maaki, au ai tä honimo opa tä, <Tä wani honimo pasio päo> ĩ na wa pi kuu tä, Teusö wa pii mi.

Teusö a na makö kili mai kitä

18 Ipa ulu pö! <Ai sa töpö noima apaö> ĩ na makö kai kuu päatalo maiki. Makö pitilimo opa nö, ai ma töpö noima apa nö, ĩ ma töpö noamapököo! ĩ ma töpö täpäpöö!

19 ĩ na ai ma töpö noima kuköma, Teusö a na makö walo tä, <Sa pitilimo opa thaliö! Teusö a na sa kili mi> ĩ na makö pi kuu kitä.

20 <Sa tomöpo mi hätoakö> ĩ na makö pi kuu tä, makö ösi pi hatukua maaki, kamakö na Teusö a pi hatukua satia apa. Teusö anö tä pewö taö öpaö. <Wi na ĩ a kua totioö?> ĩ na Teusö a pi kuu mi. ĩ na tä kuaö ha, <Teusö a na sa kili mi> ĩ na makö pi kuu kitä.

21 Ipa pö! <Sa tomöpo mi> ĩ na makö ösi pi kuu mi tä, Teusö a na makö kili mai kitä.

22 <ĩ naköö! ĩ na wa kuapöö!> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ ma ta hini totiatalo opaö, Teusö ma pi mönahapama sinomoö, ĩ na makö kua salo, Teusö a na ma tä nakali wi, ĩ ma tä täli kitä.

23 Pi naka. Kamakö na Teusö a hapalo nö, <“Teusö a hai ĩ ulu a Jesus Cristo a pitili!” pö pi kuu totihoö! ĩ na makö pi kuu nö, makö wanihaso mai, makö noimaso totihoö!> ĩ na Teusö anö makö noa thaö.

24 Makö noa thaa nö, ĩ ai tänö ta hini totiatalo opa tä, Teusö a na ĩ a kuo soatio kitä. ĩ a na Teusö a kuo soatio höttöoö kitä. Kamakö na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a totoköma kutenö, <Kamakö ösi na Teusö a kua soatioö> ĩ na makö kutii.

1 João 4

Cristo a wanipo opa wi ĩ tä wani

1 Ipa pö! <Teusö sa kai a wäsäti wi, ĩ sa> ai töpö holisi kuu wi, tä uli pewö hamö ĩ töpö satehe epii töpö hupalo opa waikia kule. ĩ na tä kuaö ha, <Teusö a ösi kua tolele, kamisanö ĩ sa thapo salo, sa ta wäsä wi, ĩ Teusö a kai> ĩ ma ta kuu hini tä, <Ĩ pitili ta> ĩ na pö pi kuu soatoolö ti! <Teusö a ösi kua tolele, ĩ töpönö ĩ a thapo hãto mane. Teusö a kai a wäsä hãto mane> ĩ na pö pi kuu paioö! Töpö wäo wi, ĩ töpö na makö sömöka taa totia paiki nököö!

2 Makö sömöka taiki nö, <Jesus a hai, Teusö anö a simöni wi, ĩ a. Teusö anö a simöni wi ĩ a hai, sanöma tä sai kupasoma> töpö wäo wi, ĩ na ĩ töpö kuu ha, <Awai. Teusö a ösi kua tolele, ĩ a kuu wi, ĩ töpönö ĩ ta wäsä nömöa kule> ĩ na makö pi kuu!

3 Ai tä aiki, <Jesus a hai, Teusö anö a simöni wi, ĩ a mai kitä. Teusö anö a simöni wi, ĩ a hai, sanöma tä sai kupo maa noai kitä> ĩ na ai tä wani kuu ha, <Ma. A wäo wi, ĩ anö Teusö a thapo mi salo, sai tä kuu wi, ĩ ta wäsä nömöa pasia paa kule. Teusö a kai a wäsä mane> ĩ na makö pi kuu! Cristo a wanipo opa wi, ĩ tä wani wäo paio nö, <Cristo a hai, ĩ sanöma tä kupo maa noai kitä> ĩ na tä kuu wi, ĩ ta wäsä nömöa pasia paa kule. <Cristo a wanipo opa wi, ĩ tä wani huu kitä> ĩ na ma ta kuu hini waikiopili nökö. Cristo a wanipo opa wi, hi tä uli hamö ĩ a wani huu waikia kule.

4 Ipa ulu pö! Teusö a hai ĩ makö pasiwö. Kamakö ösi na Teusö a kua. Teusö a tai mio wi, ĩ töpö na sai tä sai pata kua pasile, ĩ a pata lotete epö maaki, kamakö ösi na a kule, ĩ a lotete sati ipö. ĩ na tä kua salo, Jesus Cristo a wanipo opa wi, ĩ ma töpö utitia waikipamanöma.

5 ĩ töpö hai, Teusö a tai mio wi, ĩ ai töpö. ĩ na tä kuaö ha, Teusö a tai mi ipii, ĩ töpö pi saimo päo nö, töpö pi tapomo kua wi na, töpö wäo wi, ĩ na ĩ töpö pi tapoa hõtoiiki nö, ĩ töpö wäo päoö. ĩ töpö wäo päo tä, Teusö a tai mi ipii ĩ töpö pewönö, töpö wäo wi, ĩ töpö hini sinomotii.

6 Kamakö hai, Teusö a hai ĩ makö pasiwö. Teusö a taö wi, ĩ töpönö makö hini kitä. Teusö a tai mi ipii, ĩ töpönö makö hini pasio mai kitä. ĩ na tä kuaö ha, Teusö a taö wi, ĩ töpönö makö kai hini salo, kamakö aiki, <Teusö a ösi kua tolele, ĩ a pitilii, ĩ ma thapo kutenö, ma ta wäsä wi, ĩ pitili ta> ĩ na makö kuu kitä. ĩ na makö kuu nö, <Teusö a tai mi ipii, ĩ töpönö makö kai hini mai, ĩ töpönö sai tä holisimo wi ĩ a wani thapo kutenö, ĩ töpönö ta wäsä wi ĩ holisi tä wani a> ĩ na makö kuu hõtöo kitä.

Teusö anö ai töpö noima sinomoti wi ĩ a

7 Makö pi ipa wi, ĩ pö! <Ai sa töpö noima apaö> ĩ na Teusö anö ĩ na makö pi thama pi topa sinomo kutenö, makö noimasopöö! Ai töpö noima wi, ĩ a hai ĩ Teusö ulupö a. Ai töpö noima wi, ĩ anö Teusö a taö.

- 8 Teusö anö ai töpö noima sinomoti wi, ĩ a. Önö kutenö ai tä waninö ai töpö noima mi ipii, ĩ a waninö Teusö a tai mi.
- 9 Teusö anö, pelupö a na makö ösi palimipamani pia salo, hi masita tä uli ha kama hai ĩ pelupö a sami päla tä, a simöpalöma. A simöpalöma kutenö, <Teusö anö makö noima apa noa> ĩ na makö kuu sinomotii.
- 10 Kamakönö Teusö ma noima paila tä kuno mai, Teusö anö makö noima somama. Makö noima soma nö, pelupö a simönöma. Makö wanisalati wi, ĩ tä na kama a hĭso maa kopasopö, Teusö anö pelupö a simönöma. ĩ na Teusö a kuaö ha, <Häu. ĩ na ai töpö noima wi, ĩ na ĩ tä kuaö> ĩ na makö pi thamaö.
- 11 Makö noima wi, ĩ ipa pö! ĩ na pe epii Teusö anö makö noima apama salo, makö noimaso höttöopököö!
- 12 Makö noimaso höttö nö, ai tänö Teusö a tapa maama maaki, makö noimasoö ha, kamakö ösi na Teusö a kua totiki kitä. Makö noimasoö ha, Teusö ma noima totia apöki kitä.
- 13 Kamakö na Teusö anö kama ösi kua tolele, ĩ a totoköma kutenö, <Teusö a na sa kua soatia. Kamisa na Teusö a kua soa höttötia> ĩ na makö kuu kitä.
- 14 Kamisamakö aiki, <Masita tä uli ha sanöma makö pewö kule, ĩ makö täapa koo läo pia salo, Teusö anö pelupö a simöni kipili> ĩ na samakö kuu nö, sama ta wäsätii.
- 15 Ai tä aiki, <Jesus a hai, ĩ Teusö a hai ĩ pelupö a> ĩ na ai töpö na a kuu ha, ĩ a na Teusö a kutia. Teusö a na ĩ a kua höttötia.
- 16 <Teusö anö makö noima apaö> ĩ na makö pi kutii. <Teusö anö makö noima häto mai kitä> ĩ na makö pi kuu mai kitä. Teusö anö makö noima sinomoti wi, ĩ a. Kawanö ai wa töpö noimati tä, Teusö a na wa kutia, kawa na Teusö a kua höttötia, ĩ na tä kuaö.
- 17 Teusö anö töpö pewö noima kua wi na, ĩ na ma töpö thama höttöö. Jesus a kua kuati wi na, ĩ na hi tä uli ha ĩ na makö kua kua höttöö. ĩ na makö kua salo, waiha sanöma töpö na Teusö anö tä makokama läapalo tä, makö kili mai kitä.
- 18 Ai ma töpö noima tä, Teusö a na makö kili mai kitä. Teusö anö ai töpö noima kua wi na, ĩ na ma töpö noima kua höttöa tä, makö kili wi ĩ tä maa kopaso kitä. Ai ma töpö noima tomöpo mi tä, makö kilipalo opa nö, <Teusö anö makö peama häto kitä> ĩ na makö pi kuu kitä.
- 19 Teusö anö makö pewö noima paioma kutenö, kamakönö Teusö a, ai töpö, ĩ na töpö kui, ma töpö noima höttöö.
- 20 Ai tä waninö kama hai ĩ ai a wanipo tä, <Teusö sa noimaö> ĩ na a kuu kule maaki, a holisimo opaö. Kama hai ĩ ai a tapa pole, ĩ a noima mai maaki, Teusö a tapa mai maaki, ĩ a noima kitä ta o?

21 Pi naka. Kamakö na ĩ na Teusö a kuu: <Teusö wa noima wi ĩ wa kutenö, au ai wa tä noima hõttöopököö!> ĩ na Teusö a kuu.

1 João 5

Wanisala tä thaa wi, ĩ tä na sanöma makö simöa sinomo wi, ĩ ma tä utitipamani kitä

1 <Jesus a hai, Teusö anö a simönö noai, ĩ a> makö kuu wi ĩ makö kutenö, Teusö ulupö makö. Põ ma noima wi ĩ makö kutenö, kama hai pelupö ma noima hõttö kitä.

2 Teusö ma noimaö, <Ĩ na makö kuapöö!> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ ma ta hini totili, ĩ na makö kua salo, <Teusö ulupö sa töpö noima wi, ĩ sa> ĩ na makö ösi kuu kitä.

3-4 Teusö ma noima tä, <Ĩ na wa kuapöö!> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ ma ta hini hõttö kitä. Teusö a thapo mai, ĩ töpö aiki, <Teusö a kai a hini maikiö!> ĩ na ĩ töpö ku upa wi maaki, Teusö ulupö makö kupaso noai, ĩ makönö Teusö ma kai a hini satimo opa kitä. Önö kutenö, <Ĩ na wa kuapöö!> ĩ na Teusö a kuu wi, ĩ ma ta hini nö, <Hö. Wi na sa kuapö?> ĩ na makö pi kuu mai kitä. <Jesus a pitili> makö pi kuu salo, wanisala tä thaa wi ĩ tä na sanöma makö simöa sinomo wi, ĩ ma tä utitipamani kitä.

5 Wanisala tä thaa wi ĩ tä na sanöma makö simöa sinomo wi, witi pili anö ĩ tä utitipamani? <Jesus a hai, ĩ Teusö a hai ulu a> ĩ na ai tä pi kuu wi, ĩ anö ĩ tä utitipamani kitä.

Jesus Cristo hai, ĩ Teusö hai pelupö a

6 Teusö hai pelupö a hai, Teusö anö a simöni wi, ĩ Jesus Cristo a hilo wi, ĩ a. ĩ a huoki solö nö, Teusö a kai a wäsä pia tä, maa tuu na a mäi õmamonasoma. A mäi õmamono nö, Teusö a kai a wäsä hõtötöpo tä, a säpamono nö, a iä pö kupasoma. Maa tuu na a mäi õmamo sisa maama. A säpamo hõtölo nö, a iä pö kua hõtöpasoma. ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ a pitilimo opa salo, ĩ na a kuu kule.

7-8 <Teusö a hai, ĩ pelupö Jesus a> ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ na ĩ anö wa pi thamaö. Maa tuu na Jesus a mäi õhomamo noai ĩ tänö, <Teusö a hai, ĩ pelupö Jesus a> ĩ na wa pi thama naioö. Jesus a iä pö kupo wi, ĩ tänö, <Teusö a hai, ĩ pelupö Jesus a> ĩ na wa pi thama naioö.

9 Ai sanöma tä aiki, <Ĩ na tä kuaö> ĩ na ai sanöma tä kuu ha, <Pitili ta> ĩ na makö kuu manu kule, Teusö aiki, <Ĩ na tä kuaö> ĩ na Teusö a kuu ha, <Pitili tä sai a> ĩ na makö kuu totiopöö! Pi naka. ĩ na Teusö a kuu thali: <Jesus a hai, ĩ ipa ulu a> ĩ na Teusö a kuu thali.

10 <Teusö hai pelupö a pitili> wa pi kuu salo, <Teusö anö Jesus a kateha noai, ĩ pitili ta> ĩ na wa ösi kuu kitä. Teusö wa kai a hini mi salo, <Teusö a hai, holisi wäo wi, ĩ a> ĩ na wa pi kutii. <Jesus a hai, ĩ ipa ulu a> ĩ na Teusö a kuu noai

ha maaki, ĩ wa ta peama kutenö, <Teusö a hai, holisi wäo wi, ĩ a> ĩ na wa pi kutii.

11 Pi naka. ĩ na Teusö a kuuma: <Kamisanö ipa ulu a na makö ösi palimipamanöma salo, kamisa na makö kua soatio kitä> ĩ na Teusö a kuuma.

12 Kawanö Teusö hai pelupö wa thapo tä, wa ösi palimipalo nö, Teusö a na wa kua soatio kitä. Teusö hai pelupö wa thapo mi tä, wa ösi palimipo mai kitä. Teusö a na wa kuo naio mai kitä.

<Sa ösi palimia waikia kule. Teusö a na sa kua soatio kitä> ĩ na makö kuupö

13 <Teusö hai pelupö a pitili> makö pi kuu totio wi, ĩ makö na hi waheta sa tä säöka kule. <Sa ösi palimia waikia kule. Teusö a na sa kuo soatio kitä> ĩ na makö pi thama pia salo, hi waheta sa tä säöka kule.

14 Sa kuu piale, ĩ ma ta taö waikia kule. Teusö anö tä pii wi, ĩ ma tä pii naio salo, Teusö a na ĩ ma tä nakalöma, Teusö anö makö a hini hõtöo kitä. ĩ na tä kuaö ha, Teusö a na makö hapalo tä, makö kili mai kitä.

15 <Teusö a na makö nakoö ha, makö a hini hõtöo kitä> ĩ na makö pi kuu kutenö, <Teusö a na ma tä nakali wi, ĩ ma tä täli kitä> ĩ na makö kuu hõtöoö.

16-17 Au ai tänö wanisala tä thaa wi, ĩ wa tä taa tä, Teusö a na wa hapalopökö. Pi naka. Ai wanisala tä thaa kule maaki, ösi töpö pepalo opa wi tä uli hamö ĩ töpö huu pasio mai, ĩ tä kua hõtöa, ai tiko wanisala tä thaa wi, ösi töpö pepalo opa wi, ĩ tä uli hamö ĩ töpö huu pasio wi, ĩ tä kua soka hõtöa, ĩ na tä kuaö. Wanisala tä thaa wi, Teusö a na ĩ tä pewö wanisala maaki, ĩ na tä kuaö. Önö kutenö, ai tänö wanisala tä thaa kule maaki, ösi töpö pepalo opa wi tä uli hamö töpö huu pasio mai, au ai tänö ĩ tä wanisala thaö ha, Teusö a na wa hapalo kuköma, ĩ wanisala tä thaa noai, Teusö anö ĩ a ösi palimipamani kitä. ĩ na tä kua tä, ai tänö ai wanisala tä aipö öpii tä thaa salo, ösi töpö pepalo opa wi tä uli hamö a huu pasio wi, au ai tänö ĩ tä wanisala thaö ha, <Teusö a na wa hapalo läatalopököö!> ĩ na sa kuu mai kitä.

18 Teusö ulupö wanö wanisala wa tä thati mai kitä. Teusö hai pelupö anö wa noama apa salo, a wanisala apati wi, ĩ Sai tä sai pata aiki, Teusö anö ĩ a pata ökaköma. Önö kutenö kawa na a pata sapäko mai kitä.

19 Teusö a hai ĩ makö pewö pasiwö. ĩ ma tä taö waikia. A wanisala apati wi ĩ a waninö, Teusö a thapo mai ĩ töpö pewö simöa sinomoö. ĩ ma tä taö waikia.

20 Hi masita tä uli ha Teusö a hai ĩ pelupö a waloiki nö, Teusö a pitilii ĩ ma taö öpapö, makö pi hatukupamanöma. ĩ ma tä taö naia kule. Teusö a pitilii, ĩ pelupö Jesus Cristo a na makö kua soatioö. Pelupö Jesus a na makö kua kutenö, Teusö a na makö kua naia soataki. Jesus Cristo a hai, Teusö a pitili ipii ĩ a nai soatawö. ĩ anö makö ösi palimipama wi, ĩ a.

21 Ipa ulu pö! Pö pi mosaikiö! Tiko tä na pö noamamo mai, Teusö a na pö noamamo totihoö! ĩ nakö totiwö.

2 João

2 João 1

A kai a pitili ipii, ĩ ma kai a hini sinomo kutenö, makö pi ipaö

1 Teusö a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö na sa patamo sinomo wi ĩ sa. Teusö anö suö wa sailö noai ĩ wa, au ulu töpö, ĩ na killi makö na hi waheta sa tä simöpa pia kule. Kamisanö makö pi ipa sai. Ta pitilia apöle ĩ ta taö öpa wi, ĩ töpönö makö pii hõtöoö.

2 Pili makö ösi pewö na ta pitilii ĩ ta kua hõtöa kule. Kamakö ösi pewö na ĩ pitili ta kuo soatio kitä. ĩ na tä kua kutenö, kamisamakönö makö pi ipaö.

3 Põ Teusö a, pelupö Jesus Cristo a, ĩ na töpö kui töpö holisimo mi. ĩ töpönö makö pi ipaö. ĩ töpönö makö pi ipa salo, makö totiapala apaö, makö pea tä, makö pasilipoö, makö pi topapalama apaö, ĩ na ĩ töpö kua kitä.

4 Au ulu ai sa töpö huu talalö nö, <ĩ töpönö ta pitili ipii ĩ ta hini totio noa> ĩ na sa pi thamama. ĩ na sa pi thamaö ha, sa pi mönaha apama. <Pitili ma ta hinia totilöö!> kamakö pewö na ĩ na põ Teusö a kuuma ha, au ulu ai töpönö ĩ pitili ta hinia totia waikilöma kutenö, sa pi mönaha apama.

5 Suö ai! <Makö pewö noimaso totiopököö!> ĩ na sa kuu kule. <Makö noimasopököö!> sa kuu wi, ĩ tute ta mai kitä. Somi sai tä, ĩ ma ta kuu hini somama.

6 Teusö ma noimaö, ai ma töpö noimaö, ĩ na makö kua tä, <ĩ na makö kuapöö!> ĩ na Teusö anö makö noa thaa wi, ĩ ma ta hinia totili kitä. <ĩ na makö kuapöö! Pö noimaso totihoö!> ĩ na somi tä, ĩ na ma ta kuu hini waikioma.

Ai töpö mönama sinomoti wi, ĩ töpö na makö pi mosawiköö!

7 Ai töpö mönama sinomo wi, ĩ tä uli pewö hamö satehe epii ĩ töpö hupalö opa thali. <Jesus Cristo a hai, ĩ sanöma tä sai kupo totio maama> ĩ na ĩ töpö kuu thali. ĩ na ai tä kuu wi ĩ a hai, töpö mönama sinomo wi ĩ a. Cristo a wanipo opa wi ĩ a.

8 Pö pi mosawiköö! Makö pi mosawi mi tä, ai tänö makö mönama matimö. Makö kasiapalo opati nö, pe epii makö kalipalo opatima maaki, ai tänö makö mönama läköma, makö kalipalo noai ĩ ma tä noa pewö täa makoka koo mai kitä. Makö pi mosawia totia tä, Teusö anö noa tä pewö totoa totia hõtöki kitä.

9 Cristo a kai na ai tä pi wani luluo mai, Cristo a kai a hosa tä, ĩ a waninö Teusö a thapo mi. Cristo a kai na ai tä pi wani lulua apöle, ĩ a waninö põ a thapoö, pelupö a thapoö, ĩ na ĩ a wani kua pasioö.

10 Cristo a kai a wäsä mai, tiko ta wäsä wi, kamakö na ĩ a wani talasoö ha, ĩ a wani naka läo maikiö! <Kamisa sai põ ha a kuiköö!> ĩ na põ kuu ti!

11 <Kamisa sai pö ha a kuiköö!> ĩ na wa kuu kuköma, tiko ta wäsä wi ĩ a waninö wanisala tä thaa kua wi na, ĩ na kawanö wanisala wa tä thaa kua naio kuki kitä. <Ĩ a sai pö ha tiko ta wäsä wi ĩ a naka lälöma kutenö, “Tiko ta wäsä pole, ĩ tä topa waikia kule” ĩ na ĩ a pi wani kuu hãto alu kuleö!> ĩ na ai wa töpö pi thama totio kitä.

Kamakö na sa hama huu pi topa kule

12 Kamakö na sa ta wäsä pi topa apöle ĩ ta kua apa soa kule maaki, waheta tä na ĩ sa tä säökati wani ipö. Kamakö na sa hama waloiki nö, kamakö na pili sa kai sainö sa hapalo pi topa toitia kule. ĩ na sa kua solö ha, ĩ makö pewö pi mönaha apa kuki kitä.

13 Suö ai! Teusö anö au hoosa a sailö noai, ĩ a hai ulu töpö aiki, <“Wa topa kule?” ĩ na ipa nao a hai pepala na ĩ na wa kuu!> ĩ na ĩ töpö kuu kule. ĩ na pätawö.

3 João

3 João 1

Kaiu a topa apaö

- 1** Ipa Kaiu ai! Pitili wa kai a hini sinomo kutenö, wa pi ipaö. Teusö a thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na sa patamo sinomo wi ĩ sa.
- 2** Ipa ai! Teusö a na sa hapalo nö, <Kaiu a topaköö! Salia wi, ĩ tä na a noamaö! Kama ösi sai topa kua wi na, ĩ na kama pili a sai thamaköö!> ĩ na sa kuu kule.
- 3** Jesus a thapo wi ĩ ai töpö walokiso nö, töpö wäo nö, <Teusö a kai a pitilii, Kaiu anö ĩ a kai a hini sinomo nö, a topa apa thaliö!> ĩ na kamisa na ĩ na ĩ töpö kuuma ha, sa pi mönaha apama.
- 4** Kamisa na ai töpö hapalo nö, <“Ipa ulu pö” wa kuu wi ĩ töpönö Teusö a kai a pitilii ĩ a kai a hini sinomo nö, töpö topa thali> ĩ na sa tä kuu hini nö, sa pi mönaha satia apaö.
- 5** Ipa Kaiu ai! Kawa kule ha Teusö a thapo wi ĩ töpö kule, ĩ wa töpö totiapala apa sinomoö. Ai tiko töpönö Teusö a thapo wi ĩ wa töpö totiapala sinomo naioö.
- 6** Kamisamakönö Jesus sama thapo wi ĩ samakö Teusömo tä ĩ töpö hapalo nö, <Kaiu anö samakö noima apa thaliö!> ĩ na ĩ töpö kuu kipili. Önö kutenö, ĩ töpö pasilia kopalöö! Au sai a ha ĩ töpö huso tä, kama töpö hai ĩ nii tä mi ha, nii wa tä totoki, kama töpö hai ĩ sitipa kökö mi ha sitipa wa kökö totoki, ĩ na wa kuaö! ĩ na wa kuaö ha, Teusö a pi mönaha apa kitä.
- 7** Jesus a wäsä hätäpo pia salo, ĩ töpö hama hulasolöma. ĩ töpö hama huu piala nö, Teusö a thapo mai ĩ töpö na ĩ töpönö wani tä sua maama.
- 8** Önö kutenö, Teusö ma thapo wi ĩ makönö ĩ ma töpö pasilipopököö! Ma töpö pasilipalöma, ĩ töpönö Teusö ta pitili ipii ta palamaö, ĩ na tä kua tä, kamakönö Teusö ma ta palama naioö, ĩ na makö pewö kua ösöha kuleö!

Siótötepisö a wanisala

- 9** Jesus ma thapo wi ĩ makö kokamo sinomo wi, ĩ makö na ai waheta sa tä simöni kipili maaki, Siótötepisö a waninö ĩ ta hini totio maa noa thaliö! ĩ a waninö ai töpö pewö simöa pi topa sai.
- 10** Siótötepisö a waninö sa wanipo nö, pe epii sa kateha wanisala apa nö, a holisi wani wäo sinomoö. A holisi wani hapalo nö, <Pei. ĩ na pätawö> ĩ na a pi wani kuu mai, Jesus a thapo wi ĩ töpö hamamo tä, <Kamisa sai pö ha pö kuikiö!> ĩ töpö na a wani kuu naio mi. ĩ na a kuu mi tä, ai töpönö ĩ hama töpö naka pi topa pasia kule maaki, <“Kamisa sai pö ha pö kuikiö!” ĩ na pö kuti tihöö!> ĩ na Siótötepisö a wani kuu sinomoö. ĩ na a wani kuu sinomo nö, ĩ hama töpö naka pi topa wi ĩ töpö na, <Kamisamakö Teusömo tä, pö Teusömo

naio ti! Pö kokamo naio ti!> ĩ na Siótötepisö a wani kuu sinomoö. Önö kutenö, kamakö na sa waloköma, Siótötepisö a wani kuati noai, ĩ sa ta kateha pia salo.

Wanisala wi ĩ töpö uöma ti!

11 Ipa Kaiu ai! Wanisala tä thaa wi, ĩ töpö uöma ti! Toitai tä thaa wi, ĩ töpö uöma totihoö! Ai töpönö toitai tä thaa wi, ĩ Teusö ulupö töpö. Wanisala tä thati wi, ĩ töpönö Teusö a taö manai kitä.

Temétötiu a topa apaö

12 <Temétötiu a lö kui, ĩ a topa apaö> ĩ na töpö pewö kuu. <Temétötiu anö tä kai a pitilia apöle, ĩ ta hini totio kutenö, ĩ a pitilimo opa hõttöö> ĩ na töpö pewö pi kuu. <Temétötiu a topa apaö> ĩ na sa kuu naioö. Sa kuu wi, ĩ pitili ta. ĩ wa tä taö waikia kule.

Kamisanö wa tapa kōo kitä

13 Kawa na ai sa ta wäsä pi topa wi, ĩ sa ta säöka pi topa mane.

14 <Tä tetepo totio mai ha, Kaiu sa talali kitä> ĩ na sa pi kuu nö, wa talalo nö, makö hapalo kitä.

15 Teusö anö wa pi topamapököö! Kawa na töpö noimo wi, ĩ töpö aiki, <Kaiu a na, “Wa topa kule?” ĩ na wa tä säökatakö nö, ĩ na wa kuu!> ĩ na ĩ töpö kuu kule. Kawa kule ha kamakö na töpö noimo wi, ĩ töpö kule, ĩ töpö na, <“Wa topa kule?” ĩ na João anö tä säökatakö nö, ĩ na a kuu kule> ĩ na wa kuu hätäpo totihoö! ĩ na pätawö.

Jude

Jude 1

1 Tiago a hai ĩ poose Jutasö sa. Jesus Cristo anö sa kalipalama sinomo wi ĩ sa. Kamakö hai ĩ pö Teusö anö makö nakalö noai, ĩ makö pi ipa wi, Jesus Cristo anö ĩ makö noama sinomo wi, ĩ makö na hi sa tä waheta simöni ke.

2 Teusö a na kamakö a wäsä nö, <Ĩ töpö na wa pi honipo opa nö, töpö totiapala apatii, töpö pi topapalama apaö, töpö pi ipaö, ĩ na wa kuapököö!> Teusö a na ĩ na sa kuu.

Teusö ta wäsä holisimo wi ĩ töpö

2 Pedro 2.1-22

3 Ipa pö! <Teusö anö makö pewö täapa kōo läo wi, ĩ tä pi na sa tä waheta säököpalö nö, kamakö na ĩ sa tä waheta simöni pia salo!> ĩ na sa pi kuu soata tä, <Ai töpönö ai tiko ta wäsä hätoa pikia kuleö!> ĩ na sa pi kuu nö, <“Ai tiko ta wäsä wi, ĩ ta hini pikio tihöö! Pö kasiapalo totihoö! Teusö ma thapo wi ĩ makö na Teusö anö pitili tä sai totoa waikikö noai, ĩ ta hini sisaheö!” kamakö na sa kuu totio pia salo, kamakö na ĩ sa tä waheta simöa pia kuleö!> ĩ na sa pi kuu totioma.

4 Kamakö pi aiki, <Hisa ha ai töpö lisipaso noai, ĩ töpönö Teusö a thapoö> ĩ na makö pi thama waikioma maaki, ĩ töpö holisimoti päokö. ĩ töpönö wanisala tä thaa pi topa apati päo salo, ĩ na ĩ töpö kuti päoö: <Kamakö pewönö wanisala ma tä thaa noai, Teusö anö ĩ tä noa maa waikipamanöma kutenö, huki sa tä thaa pi topa wi ĩ sa tä thaapököö!> ĩ na ĩ töpö kutii. Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata tänö makö simöa pasio wi, ĩ töpönö ĩ a kai a peama nö, a hosalöma. Sutu ha Teusö tä waheta aiki, <Ĩ töpö holisimo opati nö, wanisala tä tha apati wi, ĩ sa töpö peama kitäö!> ĩ na Teusö tä waheta kuu waikioma kutenö, huki wanisala tä thaa pasia soatile, ĩ töpö na, <Makö wanisala apatiwöö!> ĩ na Teusö anö ĩ na töpö noa thaa kule. Teusö anö ĩ töpö peama totio kitä.

5 Sutu ha esitu tili töpö hai ĩ tä uli na isöhaeu töpö kuo naio noai, Teusö anö ĩ töpö täa konönöma. ĩ töpö täa konönöma maaki, waiha Teusö a na ĩ ai töpö mamote teo mai, ĩ töpö aiki, <Teusö a pitilimo opa nö kiliawö> ĩ na ĩ töpö pi kuu pasio maa noai, Teusö anö ĩ töpö säpalöma. ĩ ma tä taö waikia kule maaki, kamisanö makö pi tapomoma pi topa kuleö!

6 ĩ na tä kua tä <Hisa ha makö kutiki nö, hi tä uli ha makö kalipalo sisaöö!> ĩ na Teusö anö äju töpö noa thaa waikita noai ha, ĩ ai äju töpönö Teusö a kai a hini totio mi salo, ĩ tä uli hosalö nö, tiko tä uli hamö ĩ töpö hulaselöma. Tiko tä uli hamö ĩ töpö huu ha, Teusö anö söpala ösö totonö ĩ töpö ökapalö nö, hi tä komo ha mumi mumi tä pata kuo pa, ĩ hamö Teusö anö ĩ töpö thaköma. ĩ töpö thapa kōo mai kitä. Waiha töpö pepalo sinomo opati kuköpö tä uli ha Teusö anö töpö simöpa piale, ĩ tä wakala kupo paio mi tä, mumi mumi tä kuo pa Teusö anö ĩ äju töpö ökama thaköma.

7 Ī na tä kua tä, sotoma tili töpö, komoha tili töpö, ĩ töpö sai pö kotö ha ai töpö sai pö kotötömo noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö kuo hõtöoma. Ī töpönö hiopö tä thaa nö, kama töpö hai ĩ pusopö töpö na totiwö kuno mai, ai tiko tä suö na töpö mamopaloö, ĩ na tä kua tä, wano töpö pewö maaki, ai wano tä na ai wano tä mamoo, ĩ na töpö kuati noai, ĩ tä noa na Teusö anö töpö peama apama. Koa taka mapo mi ipii, ĩ takanö ĩ töpö ĩsimanöma. Ī töpö ĩsimanö noai, ĩ tä na pö pi tapoa totikiö! Ī töpö ĩsima kua noai na, waiha ĩ na Teusö anö ĩ taka patanö ai töpö ĩsima kua nömoo kitä ta pi kuu mai.

8 Sutu ha ĩ na töpö kuati kua noai na, ĩ na huki kamakö na töpö wäo holisimoti wi, ĩ na ĩ töpö kuati hõtöoo. Kama töpö manimo isi waniha päo nö, kama töpönö sami sami tä thaa nö, kama töpö samia sapa kōo päpasoö. Kama töpö samia sapa kōa päpalo nö, <Teusö anö sa simöa pasitio mai kitä!> ĩ na ĩ töpö pi kuu. ĩ na ĩ töpö pi kuu nö, äju töpö a kateha wanisala apatii.

9 Ī na äju pata tä Mikeu a kua hõtöo maama. Mikeu anö Moisés a nomawö täa pi topaalöo, Sai tä sai patanö Moisés a nomawö täa pi topa naia, ĩ na töpö kuati nö, töpö hapalo pi hĩsuha hētupasoti tä, Mikeu a hapalo wanisala maama. Sai tä sai pata päpäpa kili ipama. <Teusö anö wa päpäpa sisapököo!> ĩ na Sai tä sai pata na ĩ na Mikeu a kuu päoma.

10 Teusö a thapo mai, kamakö na ĩ töpönö ai tiko ta wäsati pole, ai tä pi na ĩ töpö pi hatukupo pola nö kuno mai, ĩ ta kateha wanisala apa pasitioö. Wani ipii ĩ töpö pi hatuka hõtöa kule maaki, salo kökö pi hatuku totio mi kui na ĩ na ĩ töpö kuö hõtöowö. Salo kökönö tä thaa pi topa wi ĩ tä thaa päoö. Kamakö na ai tiko ta wäsati pole, ĩ na ĩ töpö kua hõtöoo. Ī töpönö tä thaa pi topa wi, ĩ tä thaa päoö. Ī tä thaö ha, Teusö anö ĩ töpö peama kitä.

11 Ī töpö pea totio pasio kitä. Kaĩ anö Teusö a kai a hini totio maa kua noai na, ĩ na ĩ töpö kua nömooö. Ī na tä kua tä, Palaão anö sitipa kökö pi ipa päo salo, wanisala tä thaa päo kua noai na, ĩ na ĩ töpönö sitipa kökö pi ipa päo salo, wanisala tä thaa kua hõtöo päoö. Ī na tä kua tä, Koté a kuati noai na, ĩ na ĩ töpö kua nömötioö. Koté anö Moisés a kai peama asa nö hĩsuaö ha, Teusö anö Koté a peama hõtöoma. Huki holisi ta wäsä päo wi, ĩ töpönö Teusö a kai peama hõtöoo ha, Teusö anö ĩ töpö peama totio kitä.

12 Makö pi kalä tä, pata u ösimö na maa ma kua hãtoa wi maanö makö pi isi wanihipama kua wi na, ĩ na makö iapaloti tä, ĩ töpö tikilia naia tä, ĩ na ĩ töpönö ĩ na makö isi wanihapala kua hõtöoo. Makö noimo nö, makö iapalo tä, ĩ töpö iapalo naio nö, ĩ töpö pi kilio mai, <Kamisä ösö poteha somatasopököo!> ĩ na ĩ töpö pi kuu salo, lope epii ĩ töpö iapalo opa asaö. <Ai töpö wani oio pasio päoö> ĩ na ĩ töpö pi ku upaö. <Kamisä pötöpo sisakö> ĩ na ĩ töpö pi ku upaö. Ipoko tänö ilasi tä hasu hasuma haiatalo opa wi, ĩ tä ilasi kua kua wi na, ĩ na ĩ töpö kua hõtöoo. Ī ilasi tä hasuoö ha, <Tä uli amisi ipö maaki, maa tä ke mi ipö> ĩ na sanöma makö kuu kua wi na, <Häö. Ī töpönö ta wäsä kule maaki, sa ösi lotetepo mi ipö sai taköo!> ĩ na makö kuu hõtöoo. Ī na tä kua tä, <Huki ĩ ti na kama mokö lalo kōo pia kule!> ĩ na makö pi kuu kule maaki, <Hähä. Mokö

lalo kōo mi ipō nō kiliwō ia!> ĩ na ĩ tinō makō pi thama kua wi na, <Ĩ tōpō tomōpo mi> ĩ tōpōnō ĩ na makō pi thama hōtōoō. Hikalimoti wi ĩ tōpōnō hii ti ukōpalōma, ti hāwāpo kua wi na, ĩ na ĩ tōpō kuaō. Teusō anō ĩ tōpō peama apa kitā.

13 Mōtati tuu patanō mosi mosi tā palama kua wi na, ĩ na ĩ tōpō kuatii. ĩ na ĩ tōpō kuati wi ĩ tōpōnō wanisala tā thati nō, ĩ tōpōnō hiopō tā palamaō. Sitikali a keopo wi, tiko hamō ĩ sitikali a huu keopo kua wi na, ĩ na pitili tā na ĩ na ĩ tōpō hanoa kua hōtōoō. Mumi mumi tā uli ha Teusō anō ĩ tōpō simōkōma, ĩ tā uli ha ĩ tōpō kua soatio kitā.

14 Sutu ha, somi sai tā, Adāo a hai ĩ tolewō Enoki anō ĩ tōpō a wāsāma. ĩ tōpō a wāsā nō, ĩ na a kuuma: <Sōmōka taiki nōkō. Teusō pata tănō kama hai ĩ āju tōpō satehe kai huu pia salo.

15 Tōpō satehe kai waloiki nō, sanōma tōpō naka soatalō nō, ĩ sanōma tōpō pewōnō wanisala tā thaa noai, Teusō anō ĩ tā pewō a kateha pia salo. ĩ tā pewō a kateha nō, Teusō a thapo pasio mai, ĩ tōpō na, “Wanisala wa tā thatii, kamisa na wa hapalo wanisala soatalo opatii, ĩ na makō kuati thaliō!” ĩ na Teusō a kuu nō, “Önō kutenō, tōpō pea soatio pasio wi, ĩ tā uli ha pō kua pasikiō!” ĩ na Teusō anō ĩ na ĩ tōpō noa thaa pia salo> ĩ na Teusō tā waheta kuu.

16 Kamakō na holisi ta wāsāti wi, ĩ tōpō hapalo wanisala sinomo opaō. ĩ tōpō pi tomōwō mi ipō. <Ĩ tā wanisala. ĩ tā wanisala> ĩ na ĩ tōpō kuu sinomoō. ĩ tōpōnō wanisala tā thaa pi topa wi ĩ tā wanisala thaa sinomoō. <Kamisanō sa tā taō öpa sisaō> ĩ na ĩ tōpō kutii. ĩ na tā kua tā, <Ai tōpōnō sa totiapala apa hōtōopōkōō!> ĩ na ĩ tōpō pi kuu pāo nō, ĩ ai tōpō na, <Wa totiatalo opawō> ĩ na ĩ tōpō kuu pāoō.

<Pō pi mosaia totikiō!> Judas a kuti noai ĩ ta

17 Ipa noi pō! Jesus Cristo pata tănō tōpō simōa somapalō noai, kamakō na ĩ tōpō kuu noai, ĩ tā na pō pi hatukuikiō!

18 ĩ tōpōnō ta wākō nō, <Ĩ tōkō pewō pata mapasoō, ĩ tā wakala maa naia soapasoō, ĩ na tā kua pia tā, wanisala tā thaa pi topa apa sinomo pasitio wi, Teusō ma thapo wi ĩ makō na ĩ tōpō hapalo pi wasōa apa pasio kitā> ĩ na Jesus anō tōpō simōpa soma noai, ĩ na ĩ tōpō kuuma.

19 ĩ tōpō hapalo pi wasōa soatalo opatii, ĩ tōpōnō Teusō a ösi kua tolele, ĩ a thapo mi. Teusō a ösi kua tolele, ĩ anō ĩ tōpō simōa mi kutenō, kama tōpō pi saimo pāo nō, wanisala tā thaa pi topa pāo wi, ĩ tā thaa pāoō. ĩ tōpōnō makō selekea nō hīsua apöpamani.

20 Ipa noi pō! Jesus ma ta hinia totilō nō, Jesus ma tälō nō, ĩ ma thapo wi, ĩ makō kupasoma. Jesus ma thapo wi, ĩ tā toita sati ipō asawō. Jesus ma thapo wi ĩ makō kupasoma kutenō, ma tā palama sinomoō! ĩ na tā kua tā, Teusō a

na pö hapalo sinomo kuikiö! Teusö a na makö hapalo pola tä, Teusö a õsi kua tolele, ĩ anö makö pi hatukua soapamanöpököö!

21 Kamakö na Jesus Cristo pata tä pi honipo opa salo, makö totiapala apa kitä. Makö totiapala apa kutenö, makö õsi temöo soatio wi, ĩ makö õsi palimipo wi, Cristo anö ĩ tä totoki kitä. Cristo anö ĩ tä totoa piale, ĩ ma tä möö läo nö, <Teusö anö sa pi ipawö> ĩ na makö kuu sinomopököö! Teusö ma pii hõtöo soatiopököö!

22 Ai töpö aiki pasiwö, <Kui. Teusö ta pitili häto mai kitä> ĩ na ĩ töpö pi kuu wi, ĩ töpö na pö pi honipo totihoö!

23 Koa taka pata hili soatio wi, ĩ tä uli ha ĩ töpö huu pia tä, ĩ ma töpö täapa kōo läo nö, ai töpönö hiopö tä thaa pi topa sinomo wi, ĩ töpö na pö pi honipo naioö! Makö pi honipo päla nö maaki, pö pi mosaia totikiö! ĩ töpönö wanisala tä thaa wi, ĩ töpö manu kui, makö samimananö matimöo!

Kama sai pö na Teusö anö makö walo komakö laso kitäo!

24-25 <Teusö a totiatalo opa asawöö!> ĩ na makö kuupö. Teusö a kui na, ĩ na ai pata tä kui, tä kua satia mai kitä. Kamakö täapa kōo läo wi, ĩ a hai, ĩ Teusö a. Jesus Cristo pata tä säpamonasoma kutenö, Teusö anö makö konöma. Cristo ma hosa pia tä, Teusö a lotete epö kutenö, makö pi hatukupama taö öpa läo kitä. Makö pi makokapamani, makö pi mönahapamani, ĩ na Teusö anö makö thama taö öpaö. Önö kutenö, Teusö a wakala apii a kupoli, ĩ tä uli hamö makö toita apö, makö pi topapalo opatii, ĩ na makö kui, Teusö anö ĩ makö waloa komakö laso kitä. Teusö a wakala apö. ĩ a lö kui, pata tä sai sisawö. A lotete epö. Teusö anö töpö simöa sinomo wi ĩ a. Hi masita tä uli kupo paio mi tä, ĩ na Teusö a kua sinomoti noai, huki ĩ na a kua soaö. Waiha ĩ na a kua sinomo soatio kitä. Kamakö hai ĩ Jesus Cristo pata ma tä thapo kutenö, Teusö a kuati wi, ĩ tä na, <Aitaköö!> ĩ na makö kuupö. ĩ na ta kua totia kuleö!

Apocalipse

Apocalipse 1

1 Jesus Cristo anö tä hasulupamanö noai, ĩ sa ta wäsä pia kule. Teusö aiki, <Tä kua piale, ĩ tä na Jesus a na makö kalipalo sinomo wi ĩ pö pi hatukuikiö!> ĩ na Teusö a pi kuu salo, Jesus Cristo a na ĩ tä hasulua somapamanöma. Tä hasulua somapamani ha, Jesus Cristo anö kama hai ĩ äju tä simöpalönö nö, <Tä kua piale, João a na ĩ ta wäsätöö!> ĩ na Jesus a kuuma. ĩ na a kuu ha, João sa na ĩ äju tä waloköma.

2 Kamisa na ĩ äju tä waloiki nö, kamisa na tä hasulupamanö solö noai, ai töpö na ĩ sa tä pewö a wäsä kipili. ĩ sa ta wäsä noai, hi waheta tä na ĩ sa tä pewö säököki ke.

3 Tä kua piale, ĩ tä tetepo totio mai ha, ĩ tä kupo soata pia kule. Önö kutenö, ai töpö na ai wanö ĩ waheta wa tä kateha kuköma, ĩ wa pi mönaha apa kuki kitä. ĩ Teusö tä waheta katehaö ha, ĩ tä na ai makö sömöka taiki nö, ĩ ma ta hini totiatalo opa kuköma, makö pi mönaha apa naio kitä.

Jesus a thapo wi töpö kokamo sinomo wi, ĩ 7 töpö pata

4 João sa. Jesus ma thapo wi, Ásia tä uli ha ĩ 7 makö sai pö pata kule ha ĩ makö kokamo sinomo wi, ĩ makö pewö na hi waheta sa tä simöpali ke. Huki Teusö a kutipoli, ĩ a kuo soatio laso noai, waiha hisimö ĩ a huu kōo piale, ĩ Teusö anö makö totiapala apaö, makö pi topapalama apaö, ĩ na Teusö anö makö thama wi, ĩ sa tä pi ipaö. Teusö a ösi kua tolele, kaikana tä lota wi ĩ lotami ti kotö ha ĩ a pata kule, ĩ a patanö makö totiapala naioö, makö pi topapalama apa naioö, ĩ na makö thama wi, ĩ sa tä pii naioö.

5 ĩ na Jesus Cristo anö makö thama naio wi, ĩ sa tä pi ipaö. Jesus Cristo anö pitili toti ipii ĩ ta wäsä wi, ĩ a. Sanöma makö nomasoma, ĩ ai makö temöa konaso kitä maaki, Jesus a temöa kōa somasoma. Sanöma kaikana töpö pewö na a kaikanamo totio opa wi, ĩ Jesus Cristo a. Jesus anö makö pewö pi ipaö. Wanisala ma tä thaa noai, ĩ tänö makö huöpo lototopo opama maaki, Jesus anö makö tholoha kopamanöma. A säpamono nö, kama iä pö haa noai, ĩ tänö makö tholoha kopamanöma.

6 Makö uni kusöa kopamanö nö, kama hai ĩ pö Teusö a na makö kalipalo sinomopö, makö pewö kaikana naipalö nö, kamakönö Teusö ma täpä sinomopö, ĩ makö thapalöma. ĩ Jesus Cristo a na makö pewö aiki, <Wa totiatalo opa asawöö! Wa loteteapalo satia apawöö!> ĩ na makö kuupö. ĩ na tä kuapöö!

7 Möö nökö. Ilasi tökö na a tikiliki nö, a huu kōo kitä. A huu kōo pole, sanöma makö pewönö ĩ ma tä tapa apa kitä. Hii ti pakalai ti ha a sätäa tä, sokopi anö a tiwöha noai, a huu kōone, ĩ töpönö ĩ tä tapa naio soata kitä. A huu kōa tä, ĩ tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ a na ĩ töpö pewö ököpalo opa lälaso kitä. Awai. ĩ na tä kua totio kitä.

8 Teusö pata tä lotete epii, ĩ aiki, <Aupa sa. Ômeke sa naiwö. “Aupa sa” ta kuu pole, “Kolo sa kuo soma noai ĩ sa” ĩ na ta kuu alu kule. “Ômeke sa” ta kuu pasile, “Ola sa kuo soatio kitä” ĩ na ta kuu naia kule. Huki sa kutia, sutu upa sa kua somatioma, waiha sa huu kõo, ĩ na sa kuaö> ĩ na Teusö pata tä kuu.

João anö Jesus a uni tapa noai ĩ ta

9 Kamakö, João sa, ĩ na makö kui makönö Jesus ma thapo wi ĩ makö. Jesus a na makö pewö koka kutenö, ai töpönö makö peama thama wi na ĩ na sa peama thama naia kule. Kamakö õsi na Jesus a kaikanamo sinomo wi, ai töpönö ĩ makö pewö peamati kule maaki, makö kasiapalo hõtötia kule. Teusö sa kai wäsätii, Jesus sa ta wäsätii, ĩ na sa kuati ha, sa peama pi topa salo, mötati tuu ha sanöta Patömosö tä kuo taso pamö sa thakö tasoma.

10 Sanöta Patömosö tä uli kuo taso pamö sa kutia tasoa tä, Jesus pata tä hai ĩ tomĩku tä wakala na Teusö a õsi kua tolele, ĩ anö sa õsi simöa toitioma. Sa õsi simöa toitioö ha kamisa noa ha ta hola wi ĩ ta holamö lotete kui na, ĩ na ta hapalo loteteo kuo opama.

11 Kamisa na ĩ ta pata hapalo nö, ĩ na ta kuuma: <Wa tä tapa piale, waheta tä na ĩ wa tä säökökö nö, tä simöpalöö! Epesu tä uli, Esömihina tä uli, Péhekamu tä uli, Siasita tä uli, Sahasisö tä uli, Pilatéupia tä uli, Laosiséia tä uli, ĩ na 7 tä uli kulali, ĩ ha Teusö a thapo wi ĩ töpö kokamo hätäpo sinomo wi, ĩ töpö na tä waheta simönöö!> ĩ na ta kuuma.

12 ĩ na ta kuu ha, <Kamisa na ĩ witi pili a hapalo kule?> sa pi kuu nö, sa nomöhöa soatalo nö, 7 oto taka wakö pi hĩta thale, ĩ sa taka wakö pi talalöma.

13 ĩ tökö mötali na sanöma tä kupaso noai, ĩ a kui na, ĩ na a kui a huma. Kama hai ĩ haloi ösö lapeo opama. Pili a ami öpaha wäle ha ĩ ha kama hai ĩ haloi ösö halo wäoma. Pili a pesokö na oto toto halukupoma.

14 A hunuku ausio opama. Kahaneitu kõiki ausi ipö, nepi tä ausi ipö, ĩ na tökö ausi kui na, ĩ na a hunuku kuoma. Koa taka sii hili kua wi na, ĩ na pili a mamö sii wakö pewö hili kua totioma.

15 Pötöosi söpala ösö lö kui, ösö sami hosali pia salo, koa taka na ösö hilälä pa ösö sopia toitaso noai ha ösö hölökö hölökömaö ha, ösö wakalapo opa kua wi na, ĩ na a ami wakala kuo soatama. Satehe epii pola kökö a kuu wi na, ĩ na a hapalo kuoma.

16 Kate a poko aminö satehe epii, 7 sitikali kökö kui kökö humöpoö. Poo a namo hētutula tä, a poo holelepalöma. Hi tä hētu sai ha motokö kua tä, motokö sii wakala apa kuo wi na, ĩ na pili a moikömö wakala kuoma.

17 ĩ sa tä talalö nö, a amiki öpahale ha, ĩ ha sa nomawö kea soasoma. Sa nomawö kea soasoma maaki, kamisa na kate a poko ami walipaiki nö, <A kili tihöö! Kolo sa kuo soma noai ĩ sa. Kolo sa kuo noai, ĩ ola sa kuo soatio kitä.

18 Sa temö öpii ĩ sa. Sa nomasoma maaki, sa temöa konasoma. Huki sa noma kota mai ha, sa temöo soatio kitä. Sanöma töpö nomasoma, ĩ sa töpö simöa kuki kitä. Ōsi töpö kule, ĩ töpö sai pö ha taka lototoa apöle, ĩ sa taka häkopalo nö, ĩ ōsi sa töpö simöa kuki kitä.

19 Ōnö kutenö, huki tä kuati pole ĩ tä, waiha tä kua piale ĩ tä, ĩ wa tä pewö tapa pia wi, waheta tä na ĩ tä pewö säökököö!

20 Kate sa poko aminö 7 sitikali sa kökö humöpo pole, ĩ wa tä talalöhe, ĩ kökö na, “Ī ka pi tä uni?” wa pi kuu pole, kawa na ĩ sa ta wäsä hasulupa pia kule. Oto taka sii wakö pi hĭta thale, ĩ 7 taka wakö sii pi kui, wa tökö talalöhe, ĩ sa tökö wäsä hasulupa naio soata pia kule. 7 sitikali kökö kule, kamisanö sa töpö simöta wi ĩ töpö uni. 7 sai kökö pata ha kamisa thapo polai ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na 7 sa töpö simöta wi, ĩ töpö uni. 7 koa taka pi hĭtae, 7 sai kökö pata ha sa thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö uni> ĩ na a kuuma.

Apocalipse 2

Epesu tili töpönö Jesus a thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na

1 Ī na a kuu nö, ĩ na a kuu nömöoma: <Waheta wa tä säököpalö nö, epesu tili töpönö sa thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na ai sa tä simöta wi, ĩ a na ĩ tä waheta simönöö! Ī tä waheta na, ĩ na wa kuu! “Kate a pokonö 7 sitikali kökö humöpo pole, koa taka pi hĭtale, ĩ 7 oto tökö mötali ha a huu pole, ĩ a wäo nö, ĩ na a kuu kule:

2 ‘Makö kuati noai, ĩ sa tä taö öpa kule. Pe epii makö kalipalo opa thali. <Päla> makö kuu mai, makö kasiapalo opa thali. Wanisala tä tha apa wi ĩ ma töpö taa wani. Ī na tä kua tä, ai töpö aiki, <Jesus anö sa simöa sinomo wi ĩ sa> ĩ na töpö holisi kuu wi, ĩ ma töpö wapa nö, <Ma. Jesus anö ĩ töpö simöa sinomo wi ĩ töpö mai kitä. Töpö holisimo päoö> ĩ na ma töpö noa thama.

3 Kamisa na, <Päla> makö kuu mai, opii makö kasiapalo opa nö, kamakönö sa thapo kutenö, ai töpönö makö pepalama apatima. Makö pepalama apatima maaki, kamisa na, <Pälaö!> makö pi kuu maama.

4 Ī na makö kuati kule maaki, <Sami tä na makö tomöpo mane> sa pi kuu kule. Somi tä kamakönö sa pii kuapili na, huki kamakönö ĩ na sa pii kua totia mane.

5 Somi tä, kamakönö sa pi ipapili, ĩ tä na pö pi hatukua totikiö! Ī tä na makö pi hatukuiki nö, <Häö! Wanisala sama tä thaa silia apa sai taköö!> ĩ na makö pi kuu nö, ĩ wanisala ma tä hosalalö nö, somi tä makö kuatipili na, ĩ na pö kua totio kōoö! Makö kuatipili na, ĩ na makö kua totio kōo mi tä, kamakö na sa waloiki nö, makö kule ha koa taka pi hĭta thale, ĩ sa taka pi taa konönö kitä.

6 Ī na makö kua kule maaki, Nikolau töpö kuati pole, kamakönö ĩ ma tä taa wani. Ma tä taa wanine, ĩ tä topa. Nikolau töpö kuati pole, ĩ sa tä taa wani naioö.

7 Önö kutenö, ma ta hini pi topale, ĩ makönö ta hinia totilöö! Ai töpönö Jesus sa thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ töpö na ĩ a kuu wi, ĩ ta hinia totilöheö! Sai tä sai pata na wa palupaso wi, ĩ wa na kamisa aiki, <Teusö tä uli ha sanöma makö temöpama koo wi, ĩ tiki öpale, ĩ tiki na thomo thomo salolole, ĩ wa thomo oalöpö> ĩ na sa kuu kitä' ĩ na Jesus a kuu kuleö!" ĩ na wa kuu!> kamisa na ĩ na Jesus a kuuma.

Esömihina tili töpönö Jesus a thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na

8 ĩ na a kuu nö, ĩ na a kuu nömöoma: <Waheta wa tä säököpalö nö, esömihina tili töpönö sa thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na ai sa tä simöta wi, ĩ a na ĩ tä waheta simönöö! ĩ tä waheta na, ĩ na wa kuu! "A kuo somatio noai ĩ a, waikii a kua naine, ĩ a nomasoma maaki, a temöa konaso noai, ĩ na ĩ a kuu kule:

9 'Makö pepalo opati wi, ĩ sa tä taö öpaö. Wani ma tä thapo maa kule maaki, kamakö na Jesus sanö sa tä totoma wi, ĩ ma tä thapo opa kule. Ma tä thapo opöle, sa tä taö. <Juteu samakö> ai töpö holisi kuu wi, ĩ töpönö Teusö a thapo mi ipö. Sai tä sai pata thapo wi, ĩ töpö pasiwö. ĩ töpönö makö a kateha wanisala apa wi, ĩ sa tä taö.

10 Makö pepalo opa piale, ĩ tä na pö kili tihöö! Pi naka. Sai tä sai patanö wanisala tä na makö wapa pia salo. <ĩ töpönö Jesus a hula hätoki kitä> a pi kuu nö, titita wi a sai ha ai makö titiki kitä. Makö titia tä, 10 tä mumi na makö pepalo opa kitä. Makö pepalo opa nö, makö nomaso kitä maaki, kamakönö Jesus sa hula tihöö! Sa hula mi tä, kamakö na kaikana sa hesowa totoki kitä. Makö ösi palimipaso wi, ĩ a hesowa aiki.

11 Önö kutenö, ma ta hini pi topale, ĩ makönö ta hinia totilöö! Ai töpönö Jesus sa thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ töpö na ĩ a kuu wi, ĩ ta hinia totilöö! Sai tä sai pata na wa palupaso wi, ĩ wa nomasoma, waiha ĩ wa ola noma kota mai kitä. Teusö a na wa kuo naio soatio kitä. Ösi töpö pea mapo mai, ĩ tä uli ha ai töpö huu pasio wi, polakapii ĩ töpö noma pi kupasoö' ĩ na Jesus a kuu kuleö!" ĩ na wa kuu!> kamisa na ĩ na Jesus a kuuma.

Péhekamu tili töpönö Jesus a thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na

12 ĩ na a kuu nö, ĩ na a kuu nömöoma. <Waheta wa tä säököpalö nö, péhekamu tili töpönö sa thapo wi, ĩ töpö na ai sa tä simöta wi, ĩ a na ĩ tä waheta simönöö! ĩ tä waheta na, ĩ na wa kuu! "Poo a ola namo hētutui a poo po pole, ĩ na ĩ a kuu kule:

13 <Witi ha makö pilia?> sa pi kuu mane. Kamakö hai ĩ tä uli ha ai töpö na Sai tä sai pata simöö totio wi, ĩ tä uli ha makö pilia naia kule. ĩ tä uli ha makö pilia naia kule maaki, <Jesus a pitili> ĩ na makö pi kuu sinomo nö, kamakönö Jesus sa hula maama. Sa thapo mapo mai, makö kasiapalo soatia kule. Ātipasö anö sa kai a wäsä sinomotima kutenö, kamakö kule ha Sai tä sai pata pilile, ĩ tä uli ha Ātipasö a säpalöma. A säpalöma maaki, kamisa na, <Päla> makö kuu maama.

14 Ī na makö kuati kule maaki, wani ipii makö tomöpo maa soa kule. Sutu ha Palaki a na Palaão aiki, <Ī naköö! Ī na a kuaö!> a kuu noai, huki ai makönö ĩ ma ta hini totiatalo opa kule. Ī na Palaão a kuuma: <Isöhaeu töpö na wa hapalo nö, “Töpö sai töpömo pia salo, ukutupö tökö na töpö noamamo wi, ĩ tökö ukutupö na nii tä totokö noai, ĩ tä nii na makö iapalopököö! Makö iapalo nö, ai tiko tä suö na makö sapäkäpalopököö!” ĩ na wa kuu! Ī na wa kuu ha, isöhaeu töpönö ĩ ta hini nö, wanisala tä tha apa kitäö!> Palaki a na ĩ na Palaão a kuuma. Ī na a kuu noai, huki ai makönö ĩ nasimö ma ta hini nömöo nö, wanisala ma tä thaa hõtöa kule.

15 Ī na tä kua tä, Nikolau töpönö ta wäsä sinomo wi, ai makönö ĩ ma ta hinia naia kule.

16 Önö kutenö, kamakö aiki, <Teusö sa ta hini totio mai, ai tiko sa ta hiniatala silia apa sai taka. Wanisala sa tä thaa pole, ĩ sa tä hosalö nökö o> ĩ na makö pi kuupököö! Ī na makö pi kuu mi tä, wanisala ma tä thaa wi, ĩ makö na sa wasu huu kitä. Pili sa kai na poo sa holelepali wi, ĩ sa poo wasu kai huu kitäö!

17 Önö kutenö, ma ta hini pi topale, ĩ makönö ta hinia totilöö! Ai töpönö Jesus sa thapo wi ĩ töpö kokamo sinomo wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ töpö na ĩ a kuu wi, ĩ ta hinia totilöö! Maná tä nii sosale, Sai tä sai pata na wa palupaso wi, ĩ wa na ĩ sa tä nii totoki kitä. Maa ma ausi ipii, ĩ maa ma na tute wa hilo pole, ĩ sa tä säökökö nö, kawa na sa tä totoki kitä. Wa hilo wi ĩ tä säököle, ai töpönö ĩ tä taö pasia mai kitä. Kama wa hilo wi, ĩ kama wanö ĩ wa tä taö sisaö' ĩ na Jesus a kuu kuleö!” ĩ na wa kuu!> kamisa na ĩ na Jesus a kuuma.

Siasita tili töpönö Jesus a thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö na

18 Ī na a kuu nö, ĩ na a kuu nömöoma: <Waheta wa tä säököpalö nö, siasita tili töpönö sa thapo wi, ĩ töpö na ai sa tä simöta wi, ĩ a na ĩ tä waheta simönö! Ī tä waheta na, ĩ na wa kuu! “Koa taka sii hili kua wi na, ĩ na pili a mamö sii wakö hili kua hõtöo wi, pötöosi ösö hölököpalöma, ösö wakala apö kui na, ĩ na pili a ami huu wi ĩ a ami wakala apö kuö hõtöi, ĩ na Teusö a hai ĩ pelupö a kui, ĩ na ĩ a kuu kuleö!

19 ‘Huki makö kuati pole, ĩ sa tä taö öpa. Ai ma töpö noima apaö, <Jesus a pitili> makö pi kutii, Teusö a na makö kalipalo opaö, makö kasiapalo opaö, ĩ na makö kuati pole, ĩ sa tä taö öpa. Kamakönö Jesus sa thapo tute tä, toitai ma tä thama maaki, huki toitai ma tä thaa pala apaimati, ĩ sa tä taö öpa.

20 Toitai ma tä thaa pala apa kimati maaki, <Sami tä na makö tomöpo maa sisata kule> sa pi kuu kule. Jesapeusoma aiki, <Teusö sa kai wäsä sinomo wi ĩ sa> a kuti wi, ĩ ma wasuatala maa kule. Kamisa na töpö kalipalo sinomo wi, Jesapeusoma anö ĩ töpö mönama nö, piliso wanisalai tiso ha töpö simöatii. Ī töpö na ta wäsä nö, <Ukutupö tökö na töpö noamamo wi, ĩ tökö ukutupö na nii tökö totoma noai, ĩ tökö nii na makö iapalopököö! Makö iapalo nö, ai ma töpö po mane maaki, ĩ ma töpö mamopalapököö!> ĩ na a kutii.

21 Jesapeusoma a na, <Wano töpö sapäkama tihöö! Ai tiko töpö wano na a sapäko tihöö!> ĩ na sa kuu tetea apa waikia kule maaki, ai tiko töpö wano sapäkama pi topa apati salo, sa hini mane. <Häö. Wanisala sa tä thaa waniwöö!> a pi kuu mane.

22 Önö kutenö, Jesapeusoma a, ĩ anö wano töpö sapäkama sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö aiki, <Wanisala sa tä thaa kota mai kitäö!> töpö kuu mi tä, Jesapeusoma sa häsiapakö nö, ĩ sa pilia komakö nö, ĩ a na wano töpö sakapalo pole, ĩ sa töpö pewö peama apa kitä.

23 Jesapeusoma a hai ĩ ulu sa töpö sälali kitä. Kama hai ĩ ulu sa töpö säpali ha, sa thapo wi ĩ töpö kokamo hätäpo sinomo wi, ĩ töpö pewö aiki, <Sanöma makö pi tapotio wi ĩ tä, ma tä pi ipa wi ĩ tä, ĩ na tä kui, Jesus anö ĩ tä pewö taö öpaö> ĩ na ĩ töpö pi kuu kitä. Makö kuati noai, ĩ sa tä noa totoki kitä.

24 Ai siasita tili makönö Jesapeusoma ma kai a hini totiatalo opa kule maaki, ai makönö ĩ ma kai a hini pasio mai, ĩ ai makö kua pasia kule. <Sai tä kai pata hasulupamanö noai, ĩ ta> ĩ na ai töpö kuu wi, ĩ ma ta hini pasio maama. Pei. <Ī na pätawö. Kamisanö makö noa thaa kōo mai kitä> ĩ na sa kuu kule.

25 <Masita tä uli ha sa huu kōo paio mi tä, pitili ma ta hini waikio noai, ĩ ta hini totioö!> ĩ na makö noa thaa sisa kule.

26-28 Sai tä sai pata na wa palupaso wi, ĩ wanö toitali sa tä thama pi topa wi ĩ wanö ĩ wa tä thama mapo mi ipö tä, kamisanö ĩ wa kaikanapali kitä. Masita tä uli na töpö pilipai, ĩ töpö pewö na ipa hao anö sa kaikanamoma kua noai na, kamisanö ĩ na ĩ wa kaikanamoma thama naio kitä. Kamisa kaikanamo lotete kui na, ĩ na wa kaikanamo lotetea kua naipaso kitä. Söpala ösö lapei ösönö töpö sä wi, ĩ ösö lotete kui na, ĩ na wa kaikanamo wi, ĩ na ĩ tä lotete kupaso kitä. Wa kaikanamo lotete epö salo, ai töpönö wa wanipo sinomo wi, ĩ wa töpö pewö mapamani kitä. Masita hapoka wania kupaso wi na, ĩ na ĩ wa töpö wania thapali kitäö! Hena tä sai tä sitikali wakala apii, ĩ a sitikali toita apö kui na, ĩ na wa kaikana toita apii wa kupaso wi, kawa na ĩ sa tä totoki kitä.

29 Önö kutenö, ma ta hini pi topa wi, ĩ makönö ta hinia totilöö! Ai töpönö Jesus sa thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ töpö na ĩ a kuu wi, ĩ ta hini totioö! ĩ na Jesus a kuu kuleö!” ĩ na wa kuu!> ĩ na Jesus a kuuma.

Apocalypse 3

Sahasisö tili töpönö Jesus a thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö na

1 Ī na a kuu nö, ĩ na a kuu nömöoma: <Waheta wa tä säököpalö nö, sahasisö tili töpönö sa thapo wi, ĩ töpö na ai sa tä simöta wi, ĩ a na ĩ tä waheta simönö! Ī tä waheta na, ĩ na wa kuu! “Teusö a ösi kua tolele, ĩ a pata thapo wi ĩ anö 7 sitikali kökö kui kökö humöpo pole, ĩ na ĩ a kuu kule: ‘Makö kuati pole, ĩ sa tä taö öpaö. Ai töpönö makö a kateha nö, <Teusö ma thapo totio wi, ĩ makö

waikiwö. Teusö ma kai a hini totiatalotiwö> ĩ na ĩ töpö kuu kule maaki, Teusö ma kai a hini mi ipö.

² Pö nanöö! Wani ipii kamakönö sa kai a hini pole, ĩ sa kai hini palaloheö! Ma tä hinipalaalö mi tä, kamakönö sa kai a hini maa totipaso kitä. Kamakönö sa hulaki kitä. Ipa Teusö aiki, <Makö kuati wi ĩ tä makokoa maneö!> ĩ na a pi kuu ha, kamakö na ĩ na sa kuu kule.

³ Önö kutenö, kamakö na Teusö ta wäsä tä, ĩ ma ta hininö noai, ĩ tä na pö pi motöpo tihöö! ĩ ma ta hininö nö, <Wanisala sa tä tha apatipili, ĩ sa tä thaa kota mai kitä!> makö pi kuu! Makö naa mi tä, makö pi motöla tä a thomömo wi a waloa kua hätoki wi na, ĩ na makö pi motöa kula tä, ĩ na kamisa waloa kua hötöa hätotaki kitä.

⁴ ĩ na sa kuu ke maaki, ai sahasisö tili makönö kamakö hai ĩ haloi ma ösökö samima pasio maama. <Wanisala ma tä thaa pasio maama> sa kuu alu kule. ĩ makö topa asa kutenö, haloi ösökö ausi ipii ĩ ma ösökö halolö nö, kamisa solo makö hupalo asatio kitä.

⁵ Sai tä sai pata na wa palupaso wi, ĩ wanö haloi ösökö ausi ipii ĩ wa ösökö haloa naini kitä. Töpö ösi palimi ipii ĩ töpö a hilo wi ĩ tä säököle, ĩ tä waheta na ĩ wa hilo wi ĩ tä säöka naine, ĩ sa tä sanöpa mai kitä. Ipa hao a, kama hai ĩ äju töpö, ĩ na töpö kui töpö na kamisanö wa kateha nö, <Sa thapo wi ĩ a> ĩ na sa kuu hoka apa kitä.

⁶ Önö kutenö, ma ta hini pi topa wi, ĩ makönö ta hinia totilöö! Ai töpönö Jesus sa thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ töpö na ĩ a kuu wi, ĩ ta hini totioö! ĩ na Jesus a kuu kuleö!” ĩ na wa kuu!> ĩ na Jesus a kuuma.

Pilatéupia tili töpönö Jesus a thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi, ĩ töpö na

⁷ ĩ na a kuu nö, ĩ na a kuu nömöoma: <Waheta wa tä säököpalö nö, pilatéupia tili töpönö sa thapo wi, ĩ töpö na ai sa tä simöta wi, ĩ a na ĩ tä waheta simönöö! ĩ tä waheta na, ĩ na wa kuu! “A pitilimo opa wi, Teusö anö ĩ a saia asapalö noai, sutu upa Davi a kaikanamo loteteo opa kuo noai na, ĩ na ĩ a kaikanamo lotete epö kuö hötöwö. A kaikanamo pole, ĩ ha taka lale, ĩ anö ĩ taka häkopalöma, ai tänö ĩ taka laa kōo mai kitä. ĩ na tä kua tä, ĩ anö ĩ taka laa kōkōma, ai tänö ĩ taka häkopa kota mai kitä. ĩ a kaikananö ĩ na tä kuu wi ta wäsä pia kule.

⁸ ‘Makö kuati pole, ĩ sa tä taö. Pe epii makö loteteapalo totia mane maaki, kamakönö sa kai a hini totiatalo opa thali. Kamakönö sa hosa maama. Kamakö palu ha taka holele, kamisanö ĩ sa taka häkopali ke. Sa taka häkoa waikipalöma kutenö, ai tänö ĩ taka laa kōo mai kitä. ĩ taka na makö lisia totipaso kitä.

⁹ Sa kai a hiniö! Ai töpö aiki, <Juteu sa. Teusö sa thapo wi ĩ sa> ĩ na ĩ töpö kuu kule maaki, Teusö a thapo mane. Sai tä sai pata thapo wi ĩ töpö pasiwö.

Kamakö na ĩ sa töpö walomaki ha, <Teusö anö hi pilatéupia tili töpö pi ipawö> ĩ na sa töpö pi thama kitä.

10 <Makö pepalo opati kule maaki, pö kasiapalo satia apaö!> kamakö na sa kuu noai, ĩ ma ta hinia totia apötalöma kutenö, makö kasiapalo hõtöoma. Makö kasiapalo opama kutenö, waiha kamisanö makö noama hõtöo kitä. ĩ tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ sa töpö wapa kuköma, ĩ töpö pewö pepalo opa wi tä kupaso kitä. Ai töpö pewö pepalo opa kitä maaki, makö noama asa kitä.

11 Lope epii sa huu kōo pia kule. Makö pi mosawiki nö, sa kai a hua totilöheö! Kamakönö sa kai a hini mapo mi tä, Sai tä sai pata na makö palupaso wi, Teusö anö ĩ tä noa totoa piale, ai tänö ĩ tä noa thomöa läo mai kitä.

12 Teusömo wi a sai lototomapo wi, ĩ ti pata hĭta kule na, ĩ na Sai wa ta pata peama wi, kamisanö ĩ na ĩ wa thama hõtöo kitä. Teusömo wi a sai ha ti hĭtale, ĩ ti hĭta kuo soatio kua wi na, ĩ na Teusö a sai pö na ĩ na wa kuo kuo soatio kitä! Kawa na ipa Teusö a hilo wi, ĩ sa tä säökökö kitä. Tute tute Jetusalēi tä uli ha Teusö a kupoli, ĩ tä uli itho laso pialei, a sai pata hilo pole, ĩ sa tä säököa naiki kitä! Tute sa hilo pole, Jesus sanö kawa na ĩ sa tä säököa naiki kitä!

13 Önö kutenö, ma ta hini pi topa wi, ĩ makönö ta hinia totilöö! Ai töpönö Jesus sa thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ töpö na ĩ a kuu wi, ĩ ta hini totioö! ĩ na Jesus a Kaikana kuu kuleö!” ĩ na wa kuu!> ĩ na Jesus a kuuma.

Laosiséia tili töpönö Jesus a thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi ĩ töpö na

14 ĩ na a kuu nö, ĩ na a kuu nömöoma: <Waheta wa tä säököpalö nö, laosiséia tili töpönö sa thapo wi, ĩ töpö na ai sa tä simöta wi, ĩ a na ĩ tä waheta simönö! ĩ tä waheta na, ĩ na wa kuu! “A wäo piale, ĩ a pitili ipö kutenö, ‘Awai. Teusö a kuu wi ĩ pitili ta’ ĩ na makö pi thamaö. ĩ a pitilimo opa wi, Teusö a wäsä pitilia sinomo opa wi, ĩ a na Teusö anö ĩ tä pewö pata thapamanöma. Masita tä uli ha tä pewö pata kule ĩ tä, masita tä uli hĕtu pata ha tä kule ĩ tä, ĩ tä pewö pata thapamanöma. Pi naka. A pitilimo opa wi, ĩ na ĩ a kuu kule:

15 ‘Makö kuati pole, ĩ sa tä taö. Tuu sopii tuu kui na, ĩ na makö kuö mi, tuu ösö holelei tuu kui na, ĩ na makö kuö mi, tuu utiti ipii tuu kui na ĩ na makö utiti kua kule. Kamakönö sa wanipo mane maaki, kamakönö sa pii mi. Sa pii aköna, <Topa> sa pi kuu pi. Sa wanipo aköna, <ĩ nakö päla> sa pi kuu pi.

16 Sa wanipo mi, sa pii mi, ĩ na makö kuaö ha, maa tuu utiti kui na, ĩ na makö kuö. ĩ na makö kuö kutenö, maa tuu utitii tuu holelea thapali wi na, ĩ na makö thapali kitä.

17 Kamakö aiki, <Wani sama tä thapo opaö. Samakö honimo mi ipö. Samakö puko opatii> ĩ na makö kuu kule maaki, makö pi moti ipö. Makö pi tomöwö mi. Makö wanisala. Teusö anö tä totoma wi, ĩ ma tä thapo mi. Toitai ma tä thatala

mi kutenö, sinoi töpö kupalo kuati wi na, ĩ na makö kui makö hupalotii. Teusö ma taö totio mi kutenö, makö uni höpöpö öpö.

18 Önö kutenö, ĩ na sa kuu kule. <Oto tä sai toita apö kui na, ĩ na tä kui, kamisanö sa tä totoma wi, ĩ tä täalalöheö! ĩ ma tä tälöma, makö honimo mai kitäö! Kamisa na haloi ösö ausi ipii ösö täa naiananöheö! ĩ ösö na makö halotaköma, toitai ma tä thaa kuköma, makö möamö pi kilihio wi, ĩ tä matasoö. ĩ na tä kua tä, kamisanö pili mamö uni hönöma wi, ĩ nasimö tuu uni sua naiananöheö! ĩ ma tuu sulöma, pili makö mamö ha ma tuu kemaköma, makö höpöpö mai kitä> kamakö na ĩ na sa kuu.

19 Sa töpö pi ipa wi, ĩ töpö na, <Ĩ na makö kua maikiö!> ĩ na sa kuu sinomoö. <Ĩ töpönö wanisala tä thaa kota maapököö!> sa pi kuu nö, ĩ sa töpö makokopama sinomoö. Önö kutenö, pö pi tapoa totikiö! <Wanisala sa tä hosälö nö, ĩ wanisala sa tä thaa kota wani ipöö!> ĩ na pö pi kuu!

20 Hini nökö. Pili wa kotopö sai päka holeo pa sa öpataiki nö, <Sa lisipamanöö!> sa kuti kule. ĩ wa ta hinalö nö, wa taka häkotali ha, au sai a päka ha sa lisia soataso kitä. Sa lisia soatalo nö, kawa na sa noimo nö, makö iapalo soata pia kuleö!

21 Sai tä sai pata na wa palupaso wi, ĩ wa na, <Hapo. Kawa solo, kaikana hai ĩ lotami ti kaikana ti na makö loköpöö! Sai tä sai pata na sa palua totipasoma kutenö, kaikana ti na ipa hao a lole, ĩ ti na ĩ na sa loa kua naikö noai na, ĩ na kaikana ti na sa lole ha, ĩ ti na ĩ na wa loa kua naiköpöö!> sa kuu kitä.

22 Ma ta hini pi topa wi, ĩ makönö ta hinia totilöö! Ai töpönö Jesus sa thapo salo, ĩ töpö kokamo sinomo wi, Teusö a ösi kua tolele, ĩ töpö na ĩ a kuu wi, ĩ ta hini totioö! ĩ na Jesus a kuu kuleö! ĩ na wa kuu!> ĩ na Jesus a kuuma.

Apocalipse 4

Hi tä hētu ha Teusö a kulali, ĩ ha töpö Teusömo wi ĩ ta

1 ĩ na Jesus a kuu noai ha, ai sa tä uni tapa kotama. Hi tä hētu ha Teusö a kulali, ĩ ha taka holeo wi, ĩ sa taka häkoa tapama. Ta pata hola lope epö kui na, ĩ na ta pata hapalo lope epö kui, kamisa na ĩ ta pata hapalo waikio noai, kamisa na ĩ ta pata hapalo kōoma. Pi na ta kuuma: <Hapo. Hisimö a huoki solöö! Tä kua piale, kawa na ĩ sa tä möma pia kuleö!> ĩ na ta pata ha kuuma.

2 ĩ na ta pata ha kuu noai, ĩ tökö soatawö Teusö a ösi kua tolele, ĩ anö sa simöa totioma. Hi tä hētu ha Teusö a kulali, ĩ ha kaikana hai ĩ lotami ti hōtopoli, ĩ ti ha ai tä lotioma.

3 Maa ma ose noa apii, ĩ jasöpi ma wai hilo wi ĩ ma wai, ai ma wai noa apö nai soatai, ĩ sáhasiu ma wai a hilo kua wi ĩ ma wai, ĩ makö wai wakala apö kui na, ĩ na kaikana tä hai ĩ lotami ti na a lotile, ĩ na ĩ a moikömö wakala kuo hōttö soatama. Kaikana ti lotami ti hōtole, ĩ tä tutakö pewö hamö olökö sii äsokoma. Esömetauta ma wakala kui na, ĩ na ĩ olökö sii wakala kuoma.

⁴ Ī kaikana ti lotami hōtole, ĩ ti tutakö pewö hamö ai kaikana tipö satehe epii, tipö hōto āsokoma. 24 tiki kui tiki hōto āsokoma. Ī tiki ha pata töpö satehe epii, ĩ 24 pata töpö kui töpö lohomoma. Kama töpönö haloī ösökö ausi ipii ösökö haloalalöe nö, pili töpö he na oto hesowa pö sohoalalöe nö, töpö lohomoma.

⁵ Ī töpö mötali ha kaikana ti lotami ti hōtole, ĩ ha tä pata sami samimo opaö, ta pata hapalo opaö, sanö ta pata kua naia soataa, tä pata kua apama. Ī ti kotö ha 7 asawa tökö wakö sii hilipalo kule. Ī 7 asawa tökö wakö sii hilipalo pole, ĩ Teusö a ösi kua tolele, ĩ a uni pata.

⁶ Kaikana tä lole, ĩ hisi hisimö, kosoto tuu kui na ĩ na walala tä pata kui, kötisötau maa makö walala kui na ĩ na tä kui tä walala pata pama. Kaikana ti lotami ti hōtole, ĩ ti kotö ha 4 töpö kui ĩ temö temö töpö öpa āsokomoma. Ī pili töpö mamö kuo opama. Pili töpö kotöpö hamö pili töpö mamö sälähä äpö, pili töpö hōo hamö ai töpö mamö sälähä äpö, ĩ na töpö mamö satehe sälähämo opa kuoma.

⁷ Töpö öpatile, ĩ ai a hai, öla a pata kui na, ĩ na ai a pata kuö hōtöwö, ai a soatawö, paka wano a pata kui na, ĩ na ai a pata kuö hōtö soatawö, ai a soatawö lö kui, sanöma tä moikimö kui na, ĩ na ai a moikimö pata kuö nai soatawö, ai a pata nai soatawö lö kui, nonosi a pata katä kua wi na, ĩ na ai a pata mömomö kuö soatawö, ĩ na töpö pata kui töpö pata kuoma.

⁸ Ī 4 temö temö töpö öpale, ĩ töpö maiki pewö pata kuo opama. Ai a na 6 maiki kua, ai a na 6 maiki sätäa hōtöoö, ai a na 6 maiki kua hōtöa, ai a na 6 maiki kua hōtöa, ĩ na töpö maiki pata kumoma. Pili töpö maiki hōo pata hamö töpö mamö sälähämo opama. Pili töpö maiki kotöpö pata hamö ai tä mamö pata sälähämo opa naio soatama. Ī tä wakala pewö pata hamö ĩ töpö pewö pata amamo soatioma. Amamo soatia tä, tä muma konasoö, tä halua konasoö, tä wisa konasoö, tä halua konasoö, ĩ na ĩ töpö pata amamo soatia tä, ĩ na tä wakala hasua kupasoma. Ama ta thaa noai ĩ na ĩ tä ama kua: <Teusö anö wanisala tä thaa pasio mi ipii ĩ ai. Teusö anö wanisala tä thaa pasio mi ipii ĩ ai. Teusö anö wanisala tä thaa pasio mi ipii ĩ ai. Teusö a lotete hasu upö asai, ĩ ai. A kuo soma noai ĩ ai. A kua nömöa kōone, ĩ ai. A walo nömöo kōo piale, ĩ ai> ĩ na tä ama kui, tä ama thaa sinomotima.

⁹ Kaikana tä lota wi ĩ ti na kama a lotile, ĩ a temö kuo soatio wi, ĩ a na ĩ 4 temö temö töpö kui töpö amamo tä, <Wa lotete hasuwö öpö asawö. Wa totiatalo hasuwö öpö asawö. Aitaköö! Kawanö samakö pewö totiapala apati wi ĩ waö!> ĩ na töpö amamo nö, töpö kuu kōatalotima. Töpö kuu kōataloti tä,

¹⁰ mötali ha a lole, ĩ a kotö ha 24 pata töpö kui töpö mäi poa soataiki nö, töpö Teusömo nö, ĩ a na töpö pi tapomo opatima. Ī kaikana tä pata lotile, ĩ a kaikana tä pata na töpö pi tapomo kuiki nö, ĩ töpö pewönö töpö palupaso noai ĩ töpö hai ĩ kökö hesowa pewö sopo polai, ĩ kökö hesowa pewö hasua soatalalö nö, kaikana tä kotö ha ĩ hesowa kökö pewö paa soataköma. Hesowa kökö paa soatakö nö, ĩ na töpö kuoma:

11 <Kamisamakö hai ĩ Teusö a pata! Kawanö ĩ wa tä pewö pata thalalöma. ĩ wa tä pewö pata thapa pi topa salo, wa pi tapoa soataiki nö, wa tä pewö pata thapalöma. ĩ wa tä pewö pata thapa pi topa totio noai, ĩ tä pewö pata kua totia hõtöa. Önö kutenö, kawa na, “Kawa Teusö wa lotete hasuwö öpö asawö. Wa totiatalo hasuwö öpö asawö. Wa lotete sati ipö” ĩ na makö pewö kuupökö> ĩ na pata töpö kuuma.

Apocalypse 5

Oweha anö waheta tä häkopa piale, ĩ a

1 ĩ na tä kua tä, kaikana lota sinomo wi ĩ ti na kama kaikana tä lotile, ĩ kate a pokonö waheta tä säökama pi häsokamai, tä säökama pi po pole, ĩ sa tä tapama. Tä pi säökama hētutui, ĩ tä ola kōo pa 7 tä sōtikipö sutia kula tä, tä pi säökama häsokama po pole, ĩ sa tä talalöma.

2 ĩ tä pi säökama häsokama pi po pole, ĩ sa tä talalö nö, äju tä lotete epii, ĩ sa tä taa nömönanöma. ĩ äju tä aiki, <Waheta tä sutia lototoa päla tä maaki, ai tänö toitali tä thaa sinomo kutenö, ĩ anö sōtikipö tökö hasu hasuma nö, waheta tä häkopa taö öpa wi, ĩ nasimö ai tä kule kitä?> ĩ na lope epii a kuuma.

3 A kuuma maaki, ai tä kuo maama. Hi tä hētū hamö töpö kule ĩ töpö, hi tä uli ha ai töpö kule ĩ töpö, hi tä komo hamö ai töpö kupokili ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö na a kupalo hätäpo hõtöoma maaki, tä waheta häkopalö nö, tä waheta säököle, ĩ tä möö taö öpa wi, ĩ ai tä kuo maama.

4 ĩ tä waheta häkopalö nö, tä waheta säököle, ĩ tä möö taö öpa wi, ĩ ai tä kua mi kutenö, sa ököpalo opatima.

5 Sa ököpalo opaö ha, kamisa na ai pata tä aiki, <A ököpalo tihöö! Jutá a hai ĩ pelupö tolewö töpö pata kule, ĩ ai a hētū hai, kaikana tä Davi a kuo noai, ĩ a hai ĩ ola tolewö tä hai, öla a pata hilo wi, ĩ a palua asa waikipasoma kutenö, 7 sōtikipö tökö sutile, ĩ anö ĩ tökö hasu hasuma taö öpa kitä. ĩ tökö hasu hasuma hõtötöa toitalo nö, tä waheta haposeama taö öpa kitä> ĩ na ĩ ai pata tä kuuma.

6 ĩ na a pata kuu ha, kaikana tä hai ĩ lotami ti hõtöle ha, ĩ ha 4 temö temö töpö öpa äsokole ha, ĩ töpö hōo ha pata töpö öpa tulekea naine, ĩ töpö mötali ha oweha a okalo wai hōtoa tä, sa wai talalöma. Sa talalö nö, <Ki a nomaso noai, ki ĩ a hātoa?> ĩ na ĩ oweha a okalonö sa pi thamama. Sonaköpö satehe epii, ĩ 7 sonaköpö kuoma. ĩ na tä kua tä, pili a mamö lö kui, mamö satehe epii, ĩ 7 pili a mamö kuoma. Pili a mamö hai, Teusö a ösi kua tolele, masita tä uli pewö hamö Teusö anö ĩ a simönö noai, ĩ a uni.

7 ĩ na tä kua tä, oweha a okalo holetaiki nö, kaikana tä lotile, ĩ anö kate a pokonö waheta tä säökama pi po pole, oweha a okalonö ĩ tä säökama pi taa soatalöma.

8 Ī tā waheta sāökama pi taa soatali ha, 4 temö temö töpö, 24 pata töpö, ĩ na töpö kui, ĩ oweha a okalo kotö ha ĩ pili töpö maekonö töpö hĭta thaa soatakö nö, töpö māi poa soataköma. Söpala ösö toto thata thatamaö ha ama ta thaa sinomo wi, ĩ töpönö ĩ nasimö tökö poma. Oto tökö tasa ose ösimö wai ha pähi pähi tā nizamö hääläläämö toita apii, ĩ tökö pi po naio soatamae. Ī pähi pähi tā lö kui, Teusö a na kama hai töpö hapalo wi, ĩ tā uni.

9 Ī töpönö ama tā tutei tā ama ha thama. Pi na tā ama ha kui tā ama ha thama: <Kawa totiatalo opa asatio salo, kawanö ĩ waheta wa tā sua taö öpa asa kitäö! Wa tā sulö nö, sötikipö tökö sutitile, ĩ wa tökö sötikipö häko häkoma taö öpa asa kitä. Hii ti pakalai ti ha wa pi hĭtaköhe nö, wa säpalöma. Wa säpalö noai, ĩ wa iä pönö sanöma wa töpö taa konöma. Pata töpönö töpö kai kule ĩ töpö, ĩ tā uli pewö hamö töpö hapalo aipii, töpö pewö pata kua apöle ĩ töpö, ai töpö lölohö, ai töpö usi, ai töpö ausi, ĩ na töpö kui töpö, hi masita tā uli pewö hamö töpö pata pilipai, ĩ töpö pewö pata, ĩ na töpö kui, kawa iä pönö ĩ ai wa töpö taa konöma. Teusö a na wa töpö totoki pia salo, wa töpö taa konöma.

10 Wa töpö taa konö noai, Teusö a na ĩ töpö kalipalo sinomopö, ĩ töpönö Teusö a täpä sinomopö, wa töpö taa konöma. Wa töpö taa konö noai, ĩ töpö kaikanamo naio kitäö! Masita tā uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpö pewö na ĩ töpö kaikanamo kuki kitäö!> ĩ na ama tā kuu wi tā ama ha thamae.

11 Ī na tā kua tā, sa tā möö kōö ha, āju töpö satehe epii sa töpö talalöma. Sitikali kökö satehe epö kui na, ĩ na āju töpö satehe epii töpö kui, sa töpö talalöma. Kaikana ta pata lole, ĩ tā kotö na ai 4 temö temö töpö öpa tulekele, ĩ tā hōo ha pata töpö öpa tulekea naine, ĩ töpö kotö ha ĩ āju töpö satehe epii töpö öpa tulekeo naioma.

12 Ī āju töpö öpa tulekeo naio noai, ĩ töpö pewönö lope epii ama ta thaa nö, <Oweha a okalo wai säpalöma kutenö, ĩ töpö pewö na ĩ a kaikanamopöö! Sanöma töpö, sai töpö, āju töpö, wani tökö pewö, ĩ na ĩ anö ĩ tökö pewö thapo kuapöö! A pi mosawi kui na, ĩ na ĩ a pi mosawi kuo soatiopöö! A lotete kui na, ĩ na ĩ a loteteo kuo soatiopöö! “Kawa hai, pata waö!” töpö pewö kuupököö! Ai töpö pewö na wa hasua asapasopöö! “Wa totiatalo opati asawöö” ĩ na kawa na töpö pewö kuupököö!> ĩ na ama ta thaa nö, ĩ na ĩ töpö kuuma.

13 Ī na tā kua tā, sa tā möö nö, hi tā hĕtu ha Teusö a kulali, ĩ ha töpö kupoli ĩ töpö, masita tā uli hamö sanöma töpö kua naine ĩ töpö, ĩ tā uli komo hamö töpö kupokili ĩ töpö, mötati tuu pata ha töpö kule ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö ama ta thaa wi, ĩ sa tā ama ha hininöma. Pi na tā ama ha kuu wi tā ama ha thama: <Kama hai ĩ lotami ti na kama kaikana a lotile ĩ a, oweha a okalo, ĩ na töpö kui töpö na, “Makö totiatalo opati asawöö! Kamakö hai, ĩ pata maköö! Ai töpö na makö hasuha asapasopöö!” ĩ na töpö pewö kuu soatio kuköpököö!> ĩ na ama ta thaa nö, ĩ na ĩ töpö pewö kupalotima.

14 Ī na töpö kupaloti ha, ĩ 4 temö temö töpö aiki, <Awai. Ī naköö!> ĩ na ĩ töpö kuu hōtöoma. Ī na töpö kuu hōtöoö ha, masita tā uli ha pata töpö maeko hĭta

thaa soataiki nö, Teusö a na ĩ töpö pewö pi tapoa soataiki nö, <Teusö ai. Wa pi ipawöö! Wa totiatalo opawö> ĩ na ĩ töpö pi kuu soatasoma.

Apocalypse 6

Sötikipö tökö sutitile, ĩ tökö

1 ĩ na tä kua tä, sa mamö tetela tä, sötikipö tökö sutitile, ĩ 7 tökö kui tökönö tä waheta kasö patetepo äkököa apöle, oweha a okalonö sami tä hoköpalöma. ĩ tä hoköpalö noai, ĩ sa tä talalö nö, 4 temö temö töpö kule, lope epii ai tä hapalo kuköma, sanö ta pata klau klaumo kua wi na ĩ na ĩ a hapalo kuu nö, <Hapo!> a kuuma.

2 ĩ na ĩ a kuu ha, sa tä moni möö kuki maaki, kapalu a ausii sa talalöma. ĩ kapalu a kai huu pole, ĩ anö silaka nai poma. ĩ a na a palupaso noai ĩ a hesowa totoköma. ĩ hesowa a, silaka nai naiwö, ĩ na ĩ tökö kai hua kua soasolöö. ĩ tökö kai hua soatalölö nö, ai töpö peama sinomo pi topa apa kutenö, töpö pewö peama soata tasoma.

3 ĩ na tä kua tä, oweha a okalonö sami sötikipö tä hoköa waikipalö noai ha, ai sötikipö tä hoköa nömöa kotalöma. Tä hoköa nömöa kotali ha, sa sömöka taa pasia tä, ai temö temö tä aiki nömöwö, <Hapo!> ta kuuma.

4 ĩ na a kuu tä, ai kapalu a hanahai a huma. ĩ kapalu a kai huu wi, ĩ kama na ai pata tä aiki, <Masita tä uli hamö töpö kule, ĩ töpö säpaso totio wi, ĩ wa tä thamaö!> ĩ na ai pata tä kuuma kutenö, ĩ anö poo a pata täa soatalö nö, kapalu a kai ekua soataköma.

5 ĩ na tä kua tä, oweha a okalonö polakapi sötikipö tökö hoköa waikitalö noai ha, ai tä hoköa nömöa kotalöma. Ai tä hoköa nömöa kotali ha, sa sömöka taa nömöa kota tä, ai temö temö tä aiki nömö kotawö, <Hapo!> ta kuuma. ĩ na ta kuu pa, sa tä moni möö kuki maaki, kapalu a usi ipii sa talalöma. ĩ kapalu a kai huu pole, ĩ anö soatawö hute wapa wi ĩ tä söpöpo pole.

6 ĩ tä, 4 temö temö töpö mötali ha sanöma tä hapalo kua wi na, ĩ na ta hapalo kuu wi, ĩ sa ta hinima. ĩ na ta kutima. <Tä uli oi ipö kutenö, nii tä noa apö. Sami tä wakala na ai tä kalipalo wi, ĩ tä noa na sami kauköso a kasö wai he wäle ha tötiiku mo kopeke löa he wäa pätalöpöö! ĩ na tä kua tä, sami tä wakala na ai tä kalipalo wi, ĩ tä noa na 3 kauköso a kasö wai he wäle ha tötiiku mo kopeke löa he wäa pätaköpöö! Tapu tapu tuu, upa mo puu, ĩ na tuu kui tuu wanisalama tihöö!> ĩ na ta kuuma.

7 ĩ na tä kua tä, oweha a okalonö ĩ 3 sötikipö tökö hoköa waikipalö noai ha, ai tä hoköa nömöa kotalöma. Ai tä hoköa nömöa kotali ha, sa sömöka taa nömöa kota tä, ai temö temö a waiki totii aiki, <Hapo!> ta kuuma.

8 ĩ na ta kutasöö ha, sa tä mötaalöma, kapalu a hanei, a kai hupole ĩ a, ĩ na kilii sa tökö talalöma. ĩ kapalu a kai huu pole, ĩ a na, <Ai töpö säpa wi ĩ ai> ĩ na ai töpö kuutoma. ĩ a na ösi töpö noka naisolöma. Ai tänö ĩ töpö huu pole, ĩ

töpö lotetepamani nö, <Sanöma ma töpö säa häkikilalöpöö!> ĩ na ĩ töpö noa thama. <Poo kökö, oi oi tä, wasu wasu tä, uli hamö salo pö waitili hupalö wi ĩ pö, ĩ na tökö kui tökönö sanöma ma töpö säa häkikia totimananöpöö!> töpö noa thama.

⁹ ĩ na tä kua tä, oweha anö 4 sōtikipö tökö hoköa kōo waikitalö noai ha, ai tä hoköa nömöa kotalö nö, sōpala ösö matakali tiki kule, ĩ tiki hösöka ha Teusö a na salo a säpalö noai ĩ a totoköpö tä thama sinomo wi, ĩ sa tiki talalöma. ĩ tiki komo ha ai ösi sa töpö taa nainanöma. ĩ töpönö Teusö a kai a wäsä mapo mi ipö ha, ai töpönö ĩ töpö säpalö noai, ĩ ösi sa töpö talalöma.

¹⁰ Lope epii ĩ töpö hapalo nö, ĩ na töpö kuuma: <Teusö ai. Wa kaikana lotete hasu upö asai, ĩ wa. Wanisala wa tä thaa pasio mi ipö. Wa pitilimo opaö. Wa thapo mai, ĩ wa töpö peama haiatalo mi salo. Samakö säpalö noai, ĩ tä na samakö nö sua haiatala mi salo> ĩ na lope epii töpö kuuma.

¹¹ ĩ töpö kuu noai, ĩ töpö pewönö halo ĩ ösö ausi ipii ösö täalalöma. ĩ töpö na, <Pö silimo tihöö! Wanai pö kuikiö! Kamakönö Teusö ma thapo wi, Teusö a na ĩ makö kalipalo kua sinomo wi na, ai töpönö Teusö a thapo naio wi, ĩ na Teusö a na ĩ töpö kalipalo kua sinomo naioö. Makö säa thapalö noai na, ĩ na ĩ töpö säa thaa nömöpali kitä. ĩ töpö säa hōtötöa paio mai ha, pö silimo paio tihöö! Kamisanö makö pewö nö sua soatali kitäö!> ĩ na Teusö a kuuma.

¹² ĩ na tä kua tä, sa mamö tetela tä, oweha anö 5 sōtikipö tökö hoköa waikitalö noai ha, ai tä hoköa nömöa kotalöma. Ai tä hoköa nömöa kotali ha, pe epii tä uli pata lakö lakömoma. Tä uli pata lakö lakömonasoma, watata ösö usi kui na, ĩ na pili motokö pata kupasoö, pilipoma pata hai, iä iä tä kui na ĩ na pilipoma pata kupasoö, ĩ na tökö pata kupasoma.

¹³ ĩ na tökö pata kupo tä, ipoko ta patanö thomo thomo tate epii, thomo siko pata kea kulasö wi na, ĩ na masita tä uli hamö ĩ na sitikali kökö siko pata kea hōtösoma.

¹⁴ ĩ ha, waheta tä lapeo opama maaki, tä hāsoko hāsokomo nö, tä mapo kua wi na, ĩ na hutu mosökö hāsoko hāsokomo kua nö, ĩ na hutu mosökö maa kua hōtöpasoma. ĩ na tä kua tä, maa makö pewö pata öpa pasököki, mötati tuu pata ha sanöta tökö kuo wi, ĩ tökö paa pasököa soataki, pata u ha ai sanöta tökö kuo wi, ĩ tökö paa pasököa naia soataki, ĩ na tä kuuma.

¹⁵ ĩ na tä pewö kuaö ha, hi masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpö pewö tokösolöma. Tä uli pe epii tä uli kule ha töpö kule, ĩ töpö na pata töpö kaikanamo pole ĩ töpö pata, ai tä uli wani ipii tä uli ha ai töpö pilile, ĩ töpö na ai töpö kaikanamo naioö, sotatu töpö na pata töpö kaikanamo wi ĩ töpö, wani tökö thapo opa wi ĩ töpö, töpö lotete epii ĩ töpö, ai tänö noa mi toti ipii töpö kalipalamati wi ĩ töpö pewö, ai tänö ai töpö kalipalama mataso noai ĩ töpö pewö, ĩ na töpö kui töpö tokölo nö, kama töpö sosa paimikö pia salo, maa maka ha ai töpö lukösolöö, maa makö sotehele ĩ makö komo ha ai töpö hiläläki, ĩ na töpö kuköma.

16 Ī na tōpō kuiki nō, maa makō na lope epī tōpō lalupalō nō, <Kamisamakō na maa makō pata keloō! Kama hai ĩ lotami ti na kama kaikana tā pata lopoli, kamisamakō na ĩ a mamo pata tetea saileō! Ōnō kutenō, kamisamakō na maa makō pata läikiō! Oweha anō samakō hĩsu thaō öpöle, ĩ oweha a na samakō noamaō!

17 Sanōma samakōnō Teusō sama thapo mai, ĩ samakō na ĩ tōpō hĩso opa salo, ĩ tōpōnō samakō pewō peama piale, huki ĩ tā wakala kuki keō! Samakō peama piale ĩ tā na kama samakō noao sapao kōo mai kitäō!> ĩ na maa makō na ĩ na tōpō kuuma.

Apocalipse 7

Isōhaeu tōpō satehe epī, ĩ 144.000 tōpō kui, ĩ tōpō

1 Ī na tōpō kuu waikio noai ha, 4 āju tōpō kui, hi masita tā uli pata hamō ĩ āju tōpō öpa hātähāa apōlati, ĩ sa tōpō talalōma. Hi masita tā uli pata, mötati tuu pata, hii tiki pewō pata, ĩ na tōkō kui tōkō pata kuo pa, tā ipokomo maapō, 4 ipoko tōkō kui, ĩ āju tōpōnō ĩ tōkō ipoko pewō huōa lälōma.

2 Ī sa tōpō talalō nō, hena tā sai tā, ki hamō motokō huumō kua totio wi hamō ai āju tā hösökapo nömōnati, ĩ āju sa tā taa nömōnanōma. Teusō a temō öpii ĩ a hai ĩ säökama tā pi säa patetea wi, ĩ āju tänō ĩ tā pi humöpoma. ĩ 4 āju tōpō öpa hātähāa apōlati, ĩ tōpō na ĩ āju tā hapalo nō, <Masita tā uli, mötati tuu pata, ĩ na tōkō pata kui tōkō pata waniapamanōō!> ĩ na Teusō a kuu noai, ĩ āju tōpō na lope epī ĩ ai āju tā komō nō,

3 <Kamakō hai ĩ Teusō anō tōpō kalipalama sinomoti wi, ĩ tōpō hūko na säökama tā ma pi säa patetea paio mai ha, hi masita tā uli, mötati tuu pata, hii tiki pewō pata, ĩ na tōpō pewō pata kui, tōkō pewō pata wania paio tihōō!> ĩ na ĩ āju tā kuuma.

4 Ī na tā kua tā, ai tā aiki, <Pili tōpō hūko na Teusō a hai ĩ säökama tā pi säa patetea waikikō noai, ĩ na tōpō kui tōpō kua> ĩ na tā kuu noai, ĩ sa ta hininōma. Satehe epī, 144.000 tōpō kuoma. ĩ tōpō lö kui, isōhaeu tōpō ola soawō.

5-8 Isōhaeu a hai pelupō Jutá tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai ĩ pelupō Hupēi tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai ĩ pelupō Kasi tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai ĩ pelupō Asee tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai ĩ pelupō Napōtalii tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai ĩ pelupō Manasésō tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai ĩ pelupō Simeão tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai ĩ pelupō Lepii tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai ĩ pelupō Isakaa tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai, ĩ pelupō Sepulō tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai ĩ pelupō José tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma. Isōhaeu a hai ĩ pelupō Pēijamī tōpō ola hai, 12.000 tōpō ola kuoma.

9 Ī na tä kua tä, töpö satehe epii sa töpö taa nömönanöma. Pata töpönö töpö kai kua häkikia apöle ĩ töpö, ai töpö lölohö, ai töpö usi, ai töpö ausi, ĩ na töpö kui töpö, ĩ tä uli pewö hamö töpö hapalo aipii töpö pewö pata kua häkikia apöle ĩ töpö, hi masita tä uli pewö hamö töpö pata pilipai, ĩ töpö pewö pata, ĩ na töpö kui töpö kule, ĩ ai sa töpö satehe pata talalöma. Ī töpö satehe epö salo, ai tänö ĩ töpö wapa tai mio opama. <Ī na kilii töpö kua> ai tä kuu tai mioma. Haloĩ ösökö ausi ipii ösökönö ĩ töpö halohoiki nö, ösö hena ola huölö nö, kaikana tä hai lotami ti na Teusö a lole ĩ a pata, ĩ a kotö ha oweha a okalo hōtoa hōtōa soatale ĩ a, ĩ na töpö kui töpö kuo pa ĩ töpö satehe epii töpö öpahatioma.

10 Töpö öpahatiki nö, <Kaikana tä hai lotami ti na kamisakö hai ĩ Teusö a lole ĩ a pata, ĩ a kotö ha oweha a okalo hōtoa hōtōa soatale ĩ a, ĩ na töpö kui töpönö samakö täapa kōo läo wi ĩ töpö> lope epii ĩ na töpö kuuma.

11 Ī na töpö kuu ha, kaikana tä hai lotami ti na Teusö a lole ĩ a, pata töpö, ĩ 4 temö temö töpö, ĩ na töpö kui töpö kule ha äju töpö satehe epii töpö öpa äsokole, kaikana hai ĩ lotami ti kotö ha masita tä na pili töpö moikömö poa mäi hōköiki nö, Teusö a na töpö pi tapomoa soatalo nö, <Teusö a totiatalo opa sai taköö!> ĩ na töpö kuuma.

12 Ī na töpö kuu nö, <Awai. Ī naköö! “Ai taköö! Wa totiatalo opati asawöö” ĩ na kawa na töpö pewö kuupököö! Wa pi mosawia sinomo wi ĩ waö! Kawa na, “Samakö totiapala apati wi ĩ kawa” ĩ na töpö pewö kuu soatiopököö! Ai töpö na wa hasuho asa wi ĩ waö! Kawa hai, pata wa lotete sati ipii ĩ waö! Ī na wa kua wi na, ĩ na wa kua mapo mai kitäö! Ī na wa kua soatio kitäö! Ī naköö!> ĩ na ĩ äju töpö kuuma.

13 Ī na äju töpö kuu ha, kamisa na ai pata tä aiki, <Toitai tä thaa totio salo, haloĩ ösö ausii ösö halopo polahai, ĩ witi pili töpö? Witi hamö ĩ töpö kuamö kua wi ĩ töpö?> ĩ na a kuu ha,

14 <Kui. Kawanö wa tä taö> sa kuu hōtōoma. Ī na sa kuu hōtōoö ha, pata tä aiki, <Pi naka. Ai töpönö ĩ töpö peama apati noai ĩ töpö. Kama töpönö oweha a iä pönö kama töpö hai ĩ haloĩ ösökö salu saluma waikioma kutenö, kama töpö hai ĩ haloĩ ösökö ausia waikia kule.

15 Önö kutenö, kaikana tä hai lotami ti na Teusö a lotile, ĩ ha ĩ töpö öpa tulekeiki nö, wakalai ha Teusömo wi a sai na ĩ töpö kalipaloö, mumai ha töpö kalipalo halutii, ĩ na ĩ töpö kuatii. Kama hai ĩ lotami ti na Teusö a lotile, töpö öpahale, ĩ töpö na ĩ Teusö a kua naia kutenö, ĩ töpö noama sinomotii.

16 Ī töpö lö kui, töpö oi mi, töpö amisi pasio mi, töpö kua soatio kitä. Pili motokö siinö ĩ töpö hä mai kitä. Ai tä wākenö ĩ töpö hä naio mai kitä.

17 Kaikana tä hai ĩ lotami ti hōtole, ĩ ti mötali na oweha a kule, ĩ anö ĩ töpö thapo kuki kitä. Önö kutenö, maa tuu ola na tuu pokö pokömo wi ĩ tuu koalö nö, töpö ösi temöpo kōo wi, ĩ tuu kuo taso pamö ĩ töpö kai hulaselö kitä. Ī tä,

Teusö anö ī tōpō mamō puu pewō sanōa hāsītipamani kitā> ī na ī pata tā kuuma.

Apocalipse 8

Ai sōtikipō tā hokōa kotalō noai ī ta

1 Ī na tā kua tā, oweha anö 6 sōtikipō tōkō hokōa waikīpalō noai ha, samii ai tā sōtikipō hokōa kotalōma, Teusö a kupoli, ī ha tōpō hinio maa pi tetehea toitaso lasoma.

2 Teusö a kotō ha 7 āju tōpō öpahale, ī sa tōpō talalōma. Ī tōpō na 7 hola wi tōkō totoma hātāpoma.

3 Ī tōkō hola wi ī tōkō totoa hātāhāa waikitakō noai ha, pāhi pāhi tā wakō umōmakōma, tā nisamō hālälā toita apii, ī tā titiköpō, ai āju tänō oto tā mokota kai walōa nōmōkōma. Söpala ösō tiki matakali kule, ī tiki hösōka ha Teusö a na tā totoköpō tā thama sinomo wi, ī tiki kotō ha ī āju tā öpatioma. A öpatiki nō, pāhi pāhi tā kua apōle, ī tā pāhi tāta tätama nō, mokota na tā pāhi titiki nō, Teusö a thapo wi, Teusö a na ī tōpō hapalo wi, ī tōpō kai uni tikiliki nō, oto tiki matakali kule, ī tā hösōka na ī tā pewō thama piama.

4 Teusö a na tōpō hapalo wi, pāhi pāhi tā na ī tōpō kai uni tikilila tā, tā wakō umōmakōma, āju tā öpale, ī a amiki ha wākisi tā kule, Teusö a loomō kuo pamō ī tā wākisi pewō ösōamō kua soatasolōö.

5 Ī tā wākisi ösōamō kua soatasolō ha, mokota na ī pāhi pāhi tā pi taa soatalō nō, söpala ösō tiki matakali hösōka ha koa taka hili pole, ī mokota na ī koa taka titipaö ha, koa taka lahoa soatakōma. Ī koa taka lahoa soataki ha, ī āju tänō soatawō, masita tā uli na ī tā pi wakō sāsāa soatakōma. Ī koa taka pi sāsatakōma, ī tōkō soatawō, sanō ta pata, sami samimo opa wi ī tā pata, tā uli pata lakō lakōmo opa wi ī tā pata, ī na tā pata kua soatasoma.

Hola wi ī tōkō

6 Ī na tā kua tā, ī 7 āju tōpōnō 7 hola wi tōkō hola piama.

7 Ai āju tänō ai ta hola somaö ha, maa tā komi amatosi pata pälä wi ī tā, iä iä tā tikilia, koa taka tikilia naia, ī na tā tikilia hākikia kula tā, masita tā uli na ī tā pewō pi pata sāsāa soakōma. Ī tā pewō pi pata sāsāa soakōma, masita tā uli pata īsia sātāa pālasoma. Hii tiki, sīsi tōkō, ī na tōkō kui tōkō īsia naisoma. Ai sami tā uli īsiso, polakapi ai tōkō uli īsi mi, ai sami hii ti īsiso, polakapi ai tiki īsi mi, ai sami sīsi tā īsiso, polakapi ai sīsi tōkō īsi mi, ī na tōkō uli pata īsia kulasoma.

8 Ī na tā kua tā, ai āju tänō ai hola wi ta hola nōmōoma. Ta hola nōmōoö ha, maa makō wakō pata hili kua wi na, ī na tā wakō pata hili kua wi, mōtati tuu pata ha ī tā pata sāsākōma. Tā pata sāsākōma, ī ta patanō mōtati tuu iä pata sātāa asawösökōma. Ai sami mōtati tuu asawösö pata iāpaso, polakapi ai mōtati tuu pata iāpo mi, ī na mōtati tuu pata iä kupasoma.

⁹ Mötati tuu iä pata sätäa asawösöle, ĩ tänö mötati tuu õsimö pata hamö töpö hupalo wi, ĩ ai töpö satehe epii töpö noma hätähäolasoma. Mötati tuu õsimö pata hamö töpö hupalo wi, ai sami tä pata nomasoö, polakapi ai tä pata noma mi, ĩ na töpö noma kulasoma. ĩ tökö nömöwö, kutiata kö pata wania hätähäo nömöo soatalasoma. Ai sami kutiata kökö pata waniapasoö, polakapi ai kutiata kökö pata waniapo mi, ĩ na kutiata kökö wania kupasoma.

¹⁰⁻¹¹ ĩ na tä kua tä, ai äju tänö ai tä hola wi ĩ ta hola nömötama, asawa tä wakö hili kua wi na, ĩ na sitikali a wakö hili kua wi, ĩ a sitikali wakö hili pola tä, a kepasoma. Ai sami pata tuu pata na a kepasoö, polakapi ai pata tuu pata na a keo mi, ĩ na ĩ sitikali wakö hili kua wi, ĩ na ĩ a sitikali kea kupasoma. Wai tuu ola hamö tuu haapo haapomo sinomo wi ĩ tuu na a kea naipasoma. ĩ na ĩ sitikali a kea kupasoö ha, pata tuu pata, wai tuu ola, ĩ na tuukö kui tuu koamia hätähäa apöpasoma. Önö kutenö, ĩ a sitikali hai, ĩ Koami a hilo. Ai sami tuukö koamipasoö, polakapi ai tuukö koamipo mi, ĩ na tuu koamia kupasoma. Sanöma töpönö ĩ koami tuu koalalöma, ĩ tuu koaminö töpö satehe epii töpö nomasoma.

¹² ĩ na tä kua tä, ai äju tänö ai tä hola wi ĩ ta hola nömöo soatama, pili motokö, pilipoma a, sitikali kökö, ĩ tökö kui, tökö kasö pata sälöma. Ai sami pili motokö kasö säö, polakapi ai pili motokö kasö sä mi, ai sami pilipoma a kasö säö, polakapi ai pilipoma kasö sä mi, ai sami sitikali kökö säö, polakapi ai sitikali kökö sä mi, ĩ na tökö kasö pata säa kuköma. Tökö säkö noai, ĩ tökö pata luta lutamo soata lasoma. Önö kutenö, wakala tä maaki, tä wakala lapeo totio maama. Motokö hētupo pia tä, tä pata mumasoö. Mumai ha pilipoma a, sitikali kökö, ĩ na tökö kui tökö sii wakala kuo lapa totio maama. Mötali tä mumi kupo pia tä, pilipoma a, sitikali kökö, ĩ na tökö kui tökö sii lupasoma.

¹³ ĩ na tä kuati noai, ĩ sa tä taa nö, ösö öpö hamö nonosi a katä polali, ĩ nonosi sa taa nömönanöma. ĩ na tä kua soata tä, lope epii ĩ nonosi a hapalo nö, <3 äju tökö kui tökönö ta hola piale, masita tä uli hamö sanöma töpö pilipai, ĩ töpö pewönö ĩ ta hininöma, ĩ töpö pea pasiki kitä. Wanisala tökö kilihi ipii tökö kuki kitä. ĩ töpö na 3 wanisala tökö kui tökö kuki kitä> ĩ na ĩ nonosi a kuuma.

Apocalypse 9

¹ ĩ na tä kua tä, ai äju tänö ai tä hola wi ĩ ta hola nömöo soatama, sa mamo tetela tä, masita tä uli hamö sitikali a keloe, ĩ a sitikali na masa maka kai lale, ĩ tä häkota wi, ĩ tä totoköma.

² ĩ tä totoki ha, ĩ sitikali anö ĩ masa maka kai pata häkoa läpalöma. Masa maka kai pata häkoa läpali ha, ĩ masa maka kai pata ha koa taka wākisi pata sononoa soatama. Hikali a wakö pata umömaköma, taka wākisi pata kuta kutamo kua wi na, ĩ na tä wākisi pata kuta kutamo soatama. ĩ masa maka kai pata ha koa taka wākisi pata sononoa pole, ĩ taka wākisi patanö motokö sii lupamani ha, uli pewö pata muma tipöa soasoma.

- 3 Ī tā wākisi mötali pata ha kusuma pö aipö öpii pö kuo opama. Ī kusuma pö sutu sutumo seteko soata nö, masita tä uli na pö kepa soatama. Sui tä tisina nini kui na, ĩ na kusuma pö nini kua naipasoma.
- 4 Ī kusuma pö na Teusö aiki, <Sĭsi tä, hii tiki, hikali a na nii tä kule ĩ tä, ĩ na tökö pewö kui tökö pewö wania tihöö! Sa thapo mai, ĩ töpö hūko na ipa säökama tä pi säa patetea maa noai, ĩ töpö pewö haikia sisalalöö!> ĩ na Teusö a kuu nö,
- 5 <Ī töpö säpa totio tihöö! 5 kökö pilipoma kui kökö pilipoma na soatiwö, ĩ sanöma töpö peama soatio pätiopököö!> ĩ na Teusö anö ĩ kusuma pö noa thama. ĩ na Teusö anö ĩ kusuma pö noa thaö ha, kusuma pönö ĩ ta hininö nö, ĩ töpö haikia hōtölalöma. ĩ töpö haikilalöma, sui tä nini kui na, ĩ na ĩ kusuma pö nini kuo hōtöoma.
- 6 Ī kusuma pönö töpö haikilalöma, <Sa nomato soa päoö> ĩ na töpö pi kuu kule maaki, töpö nomato päha mi.
- 7 Kapalu kökö wasu kai huu piale, ĩ kökö mömomö kui na, ĩ na ĩ kusuma pö mömomö kuo hōtöoma. Oto hesowa kökö kui na, ĩ na hesowa pö kui, kusuma pö he na ĩ hesowa pö sohoma. Sanöma töpö moikömö kui na, ĩ na ĩ kusuma pö moikömö kuoma.
- 8 Sanöma töpö suö hunuku kui na, ĩ na pili pö kōi kuoma. Öla pö nakökö kui na, ĩ na pili pö nakökö kuoma.
- 9 Sanöma töpönö pili töpö kotopö ha söpala ösö amatosii ösö sätämanö nö, töpö noamo kua wi na, ĩ na ĩ kusuma pö noamamopö, pili töpö kotopö ha söpala ösö amatosi sutitimapomae. Kapalu kökönö ösökö läkäapala wi, ĩ ösökö na sotatu töpö titiki nö, töpö wasu kai huu tä, pe epii ĩ ösökö ami lalupalö kua wi na, ĩ na ĩ kusuma pö maisökö lalupalö kua apa hōtöoma.
- 10 Sui tä tisina namo kui na, ĩ na ĩ kusuma pö tisina namo kumoma. <5 pilipoma kökö kui kökö pilipoma na soatiwö, ĩ pö tisininö sanöma töpö haikipatipöö!> ĩ na Teusö anö ĩ pö noa thama.
- 11 Ī kusuma pö na ai tä kaikanamo wi a kuoma. Masa maka pata na töpö kule, āju tänö ĩ töpö pewö huöpo sinomo wi, kusuma pö na ĩ a kaikanamoma. ĩ a na, <Apatō> ĩ na epöteu töpö kuu. Köteeku töpö aiki, <Apoliāo> töpö kuu. <Ai töpö säpa sinomo wi ĩ a> ta kuu totia alu kule.
- 12 Wanisala tä kilihi ipii, ĩ tä kuo soma noai, ĩ tä hasua waikipaso ke. Wanisala tökö kilihi ipii, polakapii ĩ tökö kuo pia kule.
- 13 Ī na tä kua tä, āju töpönö 5 hola wi tökö hola waikio noai ha, ai āju tänö ai tä hola wi ĩ ta hola nömöo soatama. Teusö a kule ha oto tiki matakali kule, ĩ tiki matakali kasö tilelea hätähäle ha, ĩ ha ta hapalo hätähäle, ĩ sa ta hinima.
- 14 Ī āju tänö hola wi tä po pole, ĩ a na, <Eupötaasisö u pata ha 4 āju töpö kui töpö ökama kulati, ĩ töpö kusöa kopalötöö!> ĩ na ta kuuma.

15 Ī na ta kuu ha, ĩ 4 āju tōpō kusōa kopalō tasoma. Ī āju tōpō aiki, <Pei. Ī nasimō tā inama na ĩ nasimō pilipoma kupo piale, ĩ a pilipoma na ĩ nasimō tā wakala kuiki nō, ki ha tā motokō wāto tā, sanōma tōpō sāa hākikilalōō! Polakapi ma tōpō sāpa mai, sami ma sāpali, ai polakapi ma tōpō sāpa mai, ai sami a sāpali, ĩ na tōpō pewō sāa thaa hākikia thalalōō!> ĩ na Teusō anō ĩ āju tōpō noa thaa noai, ĩ tā wakala na totiwō tōpō kusōa kopalōma.

16 Ī na tā kua tā, sotatu tōpōnō kapalu kōkō kai wasu huu piale, ĩ tōpō satehe epō. <Tōpō satehe epīi, 200.000.000 tōpō kui tōpōnō kapalu kōkō kai wasu huu pia kuleō!> tā kuu wi, ĩ sa ta hinima. 17 Sotatu tōpō, kama tōpō hai ĩ kapalu kōkō, ĩ na tōkō kui sa tōpō uni tapama. Ī sotatu tōpō noamo sapao kōopō, ĩ tōpō kotopō na sōpala ōsō amatosii ōsō sātāa, kapalu kōkō kotopō ha ĩ sōpala ōsō amatosii ōsō sātāa naia, ĩ na tā thapo opamae. Koa taka pata hanaha kui na, ĩ na ĩ sōpala ōsōkō hanaha kuō, maa ma ose noa apīi, ĩ sapiita ma hilo wi, ĩ ma usi kui na, ĩ na ĩ ōsōkō usi kuō, hōsōsōpō taka wakō hane kui na, ĩ na ōsōkō hanō kuō naiwō, ĩ na ĩ sōpala ōsōpō kumoma. Kapalu kōkō he hai, ōla kōkō he pata kui na, ĩ na kapalu kōkō he kui kōkō he tikākāmoma. Ī kapalu kōkō kai na koa taka, koa taka wākisi, hōsōsōpō taka wakō pata, ĩ na taka pata kui taka pata nia niamoma. 18 Koa taka, koa taka wākisi, hōsōsōpō taka wakō, ĩ na tōkō wasu kui, kapalu kōkō kai na ĩ tōkō wasu nia niamo wi, ĩ tōkō wasunō sanōma tōpō sāpalōma. Ī tā uli pewō hamō sanōma tōpō pilipai, ĩ tōpō sāa hākikilalōma. Ai polakapi tōpō sāpa mai, ai sami a sāpali, ai polakapi tōpō sāpa mai, ai sami a sāpali, ĩ na tōpō pewō sāa hākikia thalalōmae. 19 Kapalu kōkō kai, pili kōkō sina, ĩ na tā kui tā wasu upō. Olō kōkō kui na, ĩ na pili kōkō sinakō kuoma. Olō kōkō he kui na, ĩ na pili pō sina ola kumoma. Ī pili pō sinanō sanōma tōpō ōsō wāsātima.

20 Kapalu kōkō wasunō sanōma tōpō sāpa pasio maa noai, ĩ sanōma tōpōnō wanisala tā thaa noai, ĩ tā hosa maama. <Sa wanisala sai takōō! Sai sa tōpō thapo pole ĩ sa tōpō hosalōpōkōō!> tōpō pi kuu maama. <Ī ukutupōnō sa pasilipopōkōō!> ĩ tōpō pi kuu sinomo wi, ĩ ukutupō hai, oto ukutupō, pōtaata ukutōpō, pōtōosi ukutupō, maa ma ukutupō, hii ti ukutōpō, ĩ na tōpō ukutupō kui, tōpō ukutupō thapo pole, ĩ tōpō ukutupōnō tā tapa mi, ta hini mi, tōpō huu mi, ĩ na ĩ tōpō ukutupō kua wi tōpō ukutupō kua kule maaki, ĩ tōpō ukutupō hosa maama.

21 Ī tōpō aiki, <Sa tōpō sāpali, sa ōkamoō, ai sa tōpō po mai maaki, ĩ tōpō na sa sapāko sinomo pāoō, sa thomōmoō, ĩ na sa kua pātiopōō! Ī na sa kua wi, ĩ sa tā hosa mai kitāō!> ĩ na tōpō pi kuuma.

Apocalipse 10

Āju tănō waheta tā po pole ĩ ta

1 Ī na tā kua tā, ai āju tā lotete epīi a ithoolō tā, sa talalōma. Ilasi tā na ĩ āju tā pukosōla tā, pili motokō sii kui na, ĩ na pili a moikimō kuō naiwō, pili he hētu ha olō kōkō sii tokea naia, koa taka wakō lape kui na, ĩ na pili a kononakō lape kuō nai soatawō, ĩ na āju tā kui, sa tā talalōma.

2 Ī āju tănō waheta tā hāsoko hāsokomo sinomo wi, ĩ tā waheta sāōkama pi kusōpalō nō, tā sāōkama pi wai poma. A ithopaiki nō, mōtati tuu pata na kate a konona ōpapaki, masita tā uli na pasiwō, hai a konona ōpa pasipaki, ĩ na ĩ āju tā ōpa pakata kupakō kōlōma.

3 Ī na a kupaiki kōlō nō, lope epīi ōla kōkō pata komō lalupalō kui na, ĩ na ĩ āju tā komō lalupalō kuoma. Lope epīi a komō lalupalō opa noai ha, sanō ta pata

satehe epii, ĩ 7 ta pata kui, ta pata klau klaumo pola nö, ta pata hapalo hõtöoma.

4 ĩ ta pata hapalo pole, ĩ tökö soatawö ĩ sa tä moni säökököma maaki, hi tä hētu ha Teusö a kulali, ĩ ha ai sa ta hinima. Sa ta hini noai, ĩ na ĩ ta kuuma: <ĩ 7 sanö ta pata kuu noai, ai töpö na ĩ ta hasulupama häto tihöö! Wanaikiö! ĩ töpö kai a säöka häto tihöö!> ĩ na ta pata kuuma.

5 ĩ na tä kua tä, mötati tuu pata na äju tä konona öpapaki, masita tä uli na pasiwö, ai a konona öpa naipaki, ĩ na äju tä kupakö noai, ĩ sa talalö noai, hi tä hētu hamö ĩ äju tä poko totokö nö,

6 ĩ na a kuuma: <Teusö a noma mi ipii ĩ anö hutu mosökö pata, masita tä uli, mötati tuu pata, ĩ na tökö pata kui, ĩ tökö pewö thapalö noai, ĩ tökö na ĩ tä pewö kule, ĩ tä thaa naipalö noai, ĩ Teusö a patanö sa hini kutenö, sa kuu piale, ĩ ta pitili. Sa holisimo mi. Pi naka. Tä tetepo mai kitä.

7 Äju töpö satehei, ĩ 6 töpönö hola wi tökö hola waikio noai ha, ai äju tänö ta hola tä, Teusö a kai wäsä sinomo noai, Teusö anö ĩ töpö kalipalama sinomo noai, ĩ töpö na Teusö aiki, “Sa tä thama piale, huki sanöma makönö ĩ ma tä tai mi ipii, waiha ĩ sa tä thama kitäö!” Teusö a kuu noai, waiha ĩ tä thama totio kitä. ĩ äju tänö ta hola tä, ĩ tökö soatawö, Teusö anö ĩ tä thama kitäö!> ĩ na mötati tuu pata na äju kate a konona öpapaki, masita tä ha hai a konona öpapaki, ĩ na a öpa pakata kupakö kölö noai, ĩ na ĩ a kuuma.

8 Hi tä hētu ha Teusö a kulali, ĩ ha ta hapalo noai, ĩ sa ta hini noai, kamisa na ĩ ta hapalo köoma. Ta hapalo nö, <Mötati tuu pata na ai a konona öpaa, masita tä ha ai a konona öpaa, ĩ na äju tä öpa pakata kulati, ĩ a na a hulolöö! ĩ äju tänö tä waheta säökama kusösama pi wai po pole ĩ tä waheta tälötöö!> ĩ na sa noa thama.

9 ĩ na sa noa thaö ha, sa hulolö nö, ĩ äju tä na, <Mi waheta tä säökama pi wai totopa> sa kuu ha, <lka. Tä tälöö! Hi wa tä waheta tätalö nö, tä waheta oa soatalöö! Wa tä waheta oalöma, pili wa niipö hamö tä koami ipö maaki, pili wa kai na puu misa keteti kui na, ĩ na tä waheta ketetia kua apöpasoma kitäö!> a kuuma.

10 A kuu ha, sa tä waheta täa soatalö nö, sa tä oalöma. Sa tä oa tä, pili sa kai na puu misa keteti kui na, ĩ na tä waheta ketetia kua apöpasoma maaki, sa tä sualöma, ĩ tökö soatawö sa niipö ösi koamia apöpasoma.

11 ĩ na tä kua tä, <Teusö wa kai wäsä koo wi, wa kua kopasopököö! Teusö wa kai wäsä koo nö, pata töpönö töpö kai kua häkikia apöle ĩ töpö, ai töpö lölöhö, ai töpö usi, ai töpö ausi, ĩ na töpö kui töpö, töpö hapalo aipö häkikii ĩ töpö pewö pata, kaikana töpö, ĩ na töpö kui töpö pewö a katehaö!> ĩ na sa noa thama.

Apocalypse 11

Polakapi töpönö ta wäsä wi ī töpö

- 1** Ī na tā kua tā, kamisa na wapa wi ti totopöma. Ti totopöma, <A hulolöö! Ī wapa wi ī tinö Teusömo wi ī wa tā uli wapa tasopököö! Ī hakö soatawö söpala ösö tiki matakali kule, ī tiki hösöka ha Teusö a na tā totoköpö tā thama sinomo wi, ī wa tiki wapa naia soatalöö! Ī a sai pata ha töpö Teusömo wi ī wa töpö wapa naio soataaö!
- 2** Sika sika sai pata na tā wapa naio tihöö! Teusö a thapo pasia mane, ī töpö na ī sika sika tā totoa pasia waikikömaö! Teusömo wi ī a sai kotö pata ha ai kökö sai hökkököa apöle, ī hamö Teusö a thapo pasia mai, ī hamö ī töpö hulolö nö, ī tā uli hamö ī töpö hupalo hätäpo pasitio taso kitä. Ī hamö töpö hupalo soatia tasoä tā, ai pilipoma matasoö, 10 tökö mumi hasua kutasoö, polakapi tā mumi hasua kotasö, ī na tā mumi hasua kutasö.
- 3** Sa kai wäsä sinomo wi, ī polakapi töpö mömomö pi wanitalopö, töpö haloī ösökö sīti ipii ī ösökö na kama töpö halo kitä. Ī ösökö na töpö halole, ī sa töpö simöpali kitäö! Sa töpö simöpalöma, sa kai a wäsä soatia tā, 3 inama tökö, ai tā inama mötalipo köa, ī na tökö inama kui tökö inama hasua kupaso kitä. Ī 1.260 tökö mumi kui tökö mumi hasua kupaso kitä> ī na kamisa na ī na tā kuuma.
- 4** Ī tā uli pewö hamö sanöma töpö pewö pilipai, ī töpö na Teusö a kaikanamo wi, ī a kotö pata ha polakapi olipa tiki öpale, Teusö a kai wäsä sinomo wi, ī töpö uni. Ī hamö polakapi koa taka sii pi hītale, Teusö a kai wäsä sinomo wi, ī töpö uni nai soatawö.
- 5** Ai töpönö ī töpö peama pi topale, Teusö a kai wäsä wi, ī pili töpö kai na koa taka pata nia niamo nö, ai töpö īsia soatamani kitä. Awai. Ai töpönö ī polakapi töpö peama pi topa apa wi, ī töpö nomaso kitäö!
- 6** Ī töpönö Teusö a kai a wäsä soatia tā, ī töpönö maa tā häläma maapö, ī töpönö hutu mosökö päka pata kasu taö öpa kule. Maa tuu pewö pata iäpama taö öpa naia kule. Masita tā uli hamö ī töpönö wasu wasu tā thapa pi topa tā, wasu wasu tā thapa taö öpa naia kule.
- 7** Ī polakapi töpönö Teusö ta wäsä mataso noai ha, maa maka pata ha sai tā kuo noai, ī töpö na ī sai tā höla apa läo kitä. Ī a namo kea läiki nö, ī töpö peama totio nö, ī sai tänö ī töpö säa totipali kitä.
- 8** Töpö säa totipalöma, hii ti pakalai ti ha kama töpö hai ī pata tā säpalö noai, ī tā uli mötali pata hamö piliso kua mötalilati, ī tiso hamö ī töpö nomawö paalati kitäö! Ī tā uli hamö töpö pililati, ī töpö wanisala apa kutenö, ī nomawö töpö patile, ī Sotoma tā uli hilo päoö. Ī Esitu tā uli hilo naio päoö.
- 9** Hi tā uli pewö hamö töpö pilipai, ī töpö satehe epii töpönö ī töpö nomawö paale, ī töpö nomawö möti kitä. Pata töpönö töpö kai kua hākikia apöle ī töpö, hi tā masita tā uli pewö hamö töpö pata pilipai, ī töpö pewö pata, töpö hapalo aipö hākikii ī töpö pewö pata, ai töpö lölöhö, ai töpö usi, ai töpö ausi, ī na töpö

kui töpö, ĩ na töpö kui, ĩ satehe epii töpönö ĩ töpö nomawö paale, ĩ töpö mötii. 3 tükö wakala kui tükö wakala na ĩ töpö nomawö möö soatioö. ĩ töpö möö soatia tä, ai tä wakala na nömö kōwö tä motokö hētupasoö. ĩ töpö nomawö möti pole, ĩ töpö aiki soatawö, <Ki töpö nomawö patilia tihöö!> ĩ na töpö kupaloö.

10 Teusö a kai wäsä sinomoti wi, ĩ polakapi töpö sä nö topali ha, hi tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpö pi mönahapalo opa kitä. ĩ kama polakapi töpönö Teusö ta wäsä sinomoö ha, Teusö a thapo mai ĩ töpö pepalo opati noai, ĩ tä maa waikia nö topasoma kutenö, ĩ töpö pewö pi mönahapalo opa kitä. Töpö pi mönahapalo opa salo, noa mi wani töpö totoma hētupaso soa päatalo opa kitä.

11 Teusö a thapo mai ĩ töpönö ĩ polakapi töpö nomawö paale, ĩ töpö möta mötamati tä, 3 tükö mumi kui tükö mumi hasua kutalo nö, tä motokö hētupo kōa tä, töpö temöto kōo wi, Teusö anö ĩ tä hēasi kemanö nö, ĩ töpö nomawö paale, ĩ töpö kai na temöto kōo wi ĩ tä hēasi titikōma, töpö temöa kōo soatasoma. Teusö anö polakapii ĩ töpö hīso ukōa komanōma. ĩ töpö hīso ukōa komani ha, töpö öpa kōo soatasoma. Töpö öpa kōo soatasoö ha, ai töpönö töpö möti noai, pe epii ĩ töpö pewö kilia apösoma.

12 ĩ na tä kua tä, ĩ polakapi töpönö Teusö a kai wäsä sinomo wi ĩ töpö öpa kōo soatalo nö, hi tä hētu hamö ta pata komöpolali, ĩ ta pata hinia kōo soatalōmae. ĩ na ĩ ta pata kuu lasoma. <Hapo. Pö huo kōki solöö!> ĩ na ta pata kuu lasoma. ĩ na ta pata kuu lasoö ha, ilasi tä pata hamö töpö tikilia kōa soapölōma. Ai töpönö ĩ töpö wanipo sinomoti noai, ĩ töpö mamö tetela tä, ilasi tä na ĩ töpö tikiliki nö, hi tä hētu hamö töpö kōa soasolōma.

13 ĩ tükö nömö soatawö, pe epii masita tä uli pata lakö lakōmo nömöo soatama. Tä uli pata lakö lakōmo opaö ha, ĩ tä uli kulati, ĩ a sai pewö pata wania hākikia totipasoma. 10 sai pö kulati, ĩ ai a sai wania pasoö, ĩ sai pö kotö na ai 10 sai pö kulati, ĩ ai a sai wania kōo naia soapasoö, ĩ na töpö sai pö wania hākikia kulasoma. Tä uli pata lakö lakōmoa apöso noai, ĩ tänö ai töpö satehe epii, 7.000 töpö kui töpö säpasoma. Töpö nomapo naio soata mai, ĩ töpö kilia apölo nö, hi tä hētu hamö Teusö a kupoli, ĩ a na ĩ töpö aiki, <Wa kilihia apa nö kiliawöö! Kawa hai, ĩ pata wa waikiwöö!> ĩ na ĩ töpönö Teusö a noa thama.

14 Polakapii Teusö anö sanōma töpö peama pi kua waikipasoma. ĩ töpö peama nömöo piale, ĩ ma tä taa nökö.

15 ĩ na tä kua tä, āju töpönö 6 hola wi tükö hola waikio noai ha, ai āju tänö ai tä hola wi ĩ ta hola nömöo soatama. ĩ ta hola tä, hi tä hētu ha Teusö a kulali, ĩ ha lope epii ai töpö hapalo lasoma. Töpö hapalolö nö, <Masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpö sanōma na kaikana töpö kaikanamo noai, huki kamakö hai ĩ Teusö Kaikana tä, Teusö anö a saia asapolö noai ĩ Cristo a, ĩ na töpö kui, ĩ

töpö sanöma na ĩ töpö kaikanamo nömöo totio wi, ĩ tä kupaso keheö! Teusö a kaikanamo mapo mai kitäö!> ĩ na töpö kuuma.

16 ĩ na tä kua tä, Teusö a kotö na kaikana töpö lota wi, ĩ tiki na satehe epii, ĩ 24 pata töpö lole, ĩ pili töpö maekonö ĩ töpö hĭta thaa soataiki nö, masita tä na töpö moikömö hőköa soataiki nö, Teusö a na töpö pi tapoa soataiki nö,

17 <Teusö ai. Aitaköö! Kawa hai, pata waö! Kawa lotete sati ipö. Sutu ha wa kuoma maaki, huki wa kua soa kule. Wa lotete epö salo, huki kawanö ai wa töpö simöa kolo kua kuköma.

18 Masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpönö wa thapo mai, ĩ töpö na wa hĭso nö, ĩ wa töpö peama pia wi, ĩ tä kupaso ke. Ösi töpö na, “Makö temö tä, wanisala ma tä tha apati noai, ĩ tä na sa kateha pia kuleö!” wa kuu pia wi, ĩ tä kua naipaso ke. Önö kutenö, wa thapo mai ĩ töpö hĭso opaö. ĩ na tä kua tä, wa thapo asa noai, ĩ töpö na noa wa tä totoa piale, ĩ tä kua naipaso ke. Wa kai wäsä sinomo noai, kawa na ĩ töpö kalipalo sinomo noai ĩ töpö, au ai töpö pewö, pata töpö, töpö patamo pasio mai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö pewönö wa kai a hini totiatalo opa noai ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö pewö na noa wa tä totoaki kitä. ĩ na tä kua tä, masita tä uli pewö hamö töpö kule, ai töpönö ĩ töpö peama noai, huki kawanö ĩ töpö peama hőtöa pia kuleö!> töpö mäi pole, ĩ pata töpö kuuma.

19 ĩ na tä kua tä, hi tä hĕtu hamö Teusömo wi ĩ a sai kupoli, ĩ a sai häkopasoma. ĩ a sai häkopasoö ha, Teusö anö töpö noa thaa noai, maa makö patete ha ĩ tä säöka noai, tiki holotoi tiki ösimö ha ĩ makö säökama titile, ĩ sa tiki talalöma. ĩ tökö soatawö, tä pata sami samimo opaö, ta pata lalupalö opaö, sanö ta pata klau klaumo opaö, tä uli pata lakö lakömopalö opaö, pe epii maa tä komi amatosi pata pälapalö opaö, ĩ na tä kuuma.

Apocalypse 12

Suö tä, olö kökö, ĩ na töpö kui töpö

1 ĩ na tä kua tä, hi tä hĕtu hamö uni tä aipö öpii tä tapamo kuköma. ĩ uni tä lö kui, ĩ suö tä. Kama hai ĩ haloi ösö hai, ĩ pili motokö sii. A ami öpahale, ĩ tä komo ha pilipoma a kuoma. ĩ suö tä he na kaikana tä hai ĩ hesowa a sohopo kule. ĩ a hesowa sohopo pole, ĩ hesowa na 12 sitikali kökö kui kökö sitikali tikäkämoma.

2 Kama hai ĩ ulu a wasu kua kutenö, pe epii a ninio opa nö, a lalupalö opa kule.

3 ĩ na tä kua tä, hi tä hĕtu hamö ai uni tä aipö öpii tä tapamoa konasoma. ĩ tä uni hai, ĩ olö kökö pata kui na ĩ na tä kuoma. ĩ olö kökö hanahai ĩ kökö pata. 7 kökö he pata kui kökö he pata kuoma. Pili kökö he pata na 10 pili kökö sonaköpö pata kui tä pata tikäkämo opama. ĩ pili kökö he pewö pata hamö kaikana tä hai ĩ hesowa a kui na ĩ na hesowa pö kui pö hesowa sohopo opama.

4 Pili kökö sina patanö, hutu mosökö kasö pata hamö sitikali kökö pata hõtetea häkikipalölöma. Ai polakapi kökö hõtetea mai, ai sami a hõteteali, ai polakapi kökö hõtetea mai, ai sami a hõteteali, ĩ na sitikali kökö pewö hõtetea thapalöma. ĩ na kökö pewö hõtetea häkikipalölö nö, masita tä uli na soatawö ĩ kökö sitikali pewö pata säsäa soaköma. ĩ kökö sitikali pewö pata säsäa soakö nö, suö tä sipinapi kotö na ĩ kökö olö pata opia soataköma. Ulu tä thatali ha ĩ kökö patanö ulu tä ositi oa läa soatali pia salo, suö tä kotö na kökö pata opia soatakö solöma.

5 ĩ na tä kua tä, hi masita tä uli hamö sanöma töpö pilipai, ĩ töpö pewö na a kaikanamo loteteo opa piale, pöpönö anö ĩ wano ose wai thapali, ĩ tökö soatawö, pöpönö a kua pasia haia päla tä maaki, ai tänö kama hai ĩ ulu a ositi wai sua pasia soatalö nö, kama hai ĩ lotomi ti na Teusö Kaikana tä lopoli, ĩ hamö ulu a ositi kai wai waloa soatakö lasoma.

6 Pöpönö a lö kui, olö kökö pata na a kili salo, poke tä uli hamö pöpönö a hua hõtöa soasolöma. 3 inama tökö, ai tä inama mötalipo köa, ĩ na inama tökö kui tökö inama matalo nö, Teusö anö ĩ suö tä noama soatio pia salo, poke tä uli ha ai tä uli titia õsimöne, ĩ tä uli na suö tä noamapö, Teusö anö ĩ tä uli thakö noai, ĩ tä uli hamö ĩ suö tä simöa pasilöma. ĩ tä uli hamö Teusö anö ĩ suö tä noama soatia tä, satehe epii, 1.260 tökö mumi kui tökö mumi hasuki pia salo.

7 ĩ na tä kua tä, hi tä hētu hamö töpö opaso lasoma. Āju tä Mikeu a, kama hai ĩ töpö simöta sinomo wi ĩ töpö pewö hõtöwö, ĩ na tä kua tökö hõtöwö, olö kökö pata, kama hai ĩ töpö simöta sinomo wi ĩ töpö hõtöwö, ĩ na töpö kui töpö opaso lasoö.

8 ĩ töpö opasolö nö, ĩ olö kökö patanö ĩ töpö peama maama. ĩ olö kökö patanö ĩ töpö peama mi ha, hi tä hētu hamö tä uli kupoli, ĩ olö kökö pata, ĩ olö kökö patanö kama hai ĩ töpö simöta sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, ĩ tä uli hamö ĩ töpö kupalo totio kotio laso maama.

9 ĩ olö kökö pata pe epii ĩ olö kökö pata hosa soalöma. ĩ olö kökö pata hai, sutu ha ĩ olö kökö õsi ha Sai tä sai pata kukö noai, ĩ olö kökö pata. ĩ Sai tä sai pata hai, Diabo, Satanasö, ĩ na ĩ a pata hilo kua kua. ĩ a patanö sanöma töpö pewö mönama sinomo wi, ĩ a. ĩ a pata, kama hai ĩ töpö simöta wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, masita tä uli hamö ĩ töpö pewö säsähäa soataköma.

10 ĩ na tä kua tä, hi tä hētu hamö ta hapalo polahali, ĩ sa ta hinia soatalöma. ĩ ta hapalo nö, <Teusö anö sanöma töpö täapa köo läo wi, huki ĩ tä wakala kupaso keö! Teusö anö Sai tä sai pata hosalöma kutenö, “Teusö a Kaikana apö kutenö, a lotete epö” ĩ na samakö pi thama ke. “Teusö anö Cristo a saipalö noai, ĩ anö ai töpö pewö simöa taö öpaö” ĩ na Cristo anö samakö pi thama ke. Teusö a kupoli hamö, Jesus a thapo naio wi, ĩ hamö Sai tä sai patanö ĩ töpö namo simöa sinomoti laso wi, ĩ hamö ĩ a walo walomo sinomotiilö nö, “ĩ töpönö wanisala tä thaa pasitio thaliö!” ĩ na Teusö a na

wakalai ha a kuu, mumai ha a kuu, ĩ na Teusö a na a kuta kutamo sinomo noai, huki ĩ a hosali keö!> ĩ na ta pata kuuma.

11 ĩ na ta pata kuu nö, <Jesus a hai, ĩ oweha a okalo a hilo wi, ĩ a nomasoma kutenö, Jesus a thapo naio wi, ĩ töpönö oweha a okalo iä pönö Sai tä sai pata peama totio opamaö! ĩ töpönökö nai soatawö Cristo ta pitili ipii ĩ ta wäsä naio soatio wi, ĩ tänö a peama totio opamaö! “Cristo sa thapo asaö ha, ai töpönö sa säpali kitä maaki, Cristo sa hosa mai kitäö!” ĩ na ĩ töpö kuumaö!

12 Önö kutenö, hutu mosökö pata! A pi mönahaikiö! Hi tä hētu hamö makö pilia pasile, ĩ pö pi mönaha naikiö! Masita tä uli pata! Mötati tuu pata! Makö pi mönapo pasio mai kitä. Kamakö na Sai tä sai pata walokö solöma. Wanisala tä thaa wi ĩ tä mapamanöpö tä wakala atepa apa waikia wi, Sai tä sai patanö ĩ tä taö öpa hötöa waikia kutenö, a hĭso opa kuleö!> ĩ na ta pata kuuma.

13 ĩ na tä kua tä, olö kökö pata aiki, <Teusö anö hi masita tä uli na sa säsäa pikikö noa> ĩ na a pi kuu salo, wano ose wai thapalö noai, ĩ suö tä nasö täa soalölöma.

14 ĩ suö tä na ĩ a hua haia soasolöma maaki, poke tä uli na Teusö anö ĩ suö tä hai ĩ tä uli thakö noai, ĩ tä uli kuomö kuo taso pamö ĩ suö tä katäamö kulasolöpö, nonosi a pe epii a maiki pata polakaa, ĩ na nonosi a maiki pata kui, ĩ suö tä na Teusö anö ĩ a maiki pata totoa haikö tasoma. ĩ poke tä uli hamö ĩ suö tä hai ĩ tä uli thaa naiki taso noai, ĩ tä uli hamö ĩ suö tä walokö tasoma, Teusö anö nii tä na ĩ suö tä pasilipo kitä. Teusö anö ĩ suö tä pasilipo soa tä, 3 inama tökö, ai tä inama mötalipo kōa, ĩ na tökö inama kui tökö inama hasupaso kitä. ĩ tä uli hamö olö kökö pata walo haio taso mai kitä.

15 ĩ na tä kua tä, suö tä noa hamö ĩ olö kökö pata huu haioolö nö, ĩ olö kökö kaiki pata na soatawö pata u kui na ĩ na maa tuu kui tuu pata holelea soatama. <ĩ tuu öki pata hamö ĩ suö tä kaläsolöpököö!> ĩ na ĩ olö kökö pi pata kuu nö, ĩ suö tä noa hamö soatawö ĩ tuu pata holelea soatalöma.

16 ĩ tuu holelea soatalöma maaki, masita tä uli patanö ĩ suö tä pasilipo läoma. ĩ masita tä uli kai pata kaka läpalo nö, olö kökö patanö maa tuu holelepali wi, ĩ tuu pewö pata suha läälöma.

17 ĩ tuu pewö pata suha läali ha, ĩ suö tä na olö kökö pata hĭsua apa soatalo nö, ĩ suö tä tolewö ulupö töpö na ĩ olö kökö wasu pata hua tolea soasolöma. Teusö anö sanöma makö noa thaa wi, suö tä tolewö ulupö töpö pewönö ĩ ta hini totio nö, Jesus anö ta wäsä noai, ĩ ta hini pitilia totio opa kutenö, ĩ töpö na olö kökö wasu pata hua tolea soasolöma.

18 Kökö pata hua tolea soalolö nö, mötati tuu kasö pata hamö maka maka tä pata paa katölati, ĩ tä maka maka pata hamö ĩ olö kökö pata waloa soataikitö nö, ĩ hakö soatawö kökö pata öpa soatakö tasoma.

Apocalipse 13

Polakapi sai töpö

1 Ī na tä kua tä, mötati tuu komo pata na sai tä kutioma, a helupo tä, sa talalöma. Ī sai tä na 10 a sonaköpö kuoma. 7 a he kuoma. Ai a sonaköpö na ai a hesowa, ai a sonaköpö na ai a hesowa, ai a sonaköpö na ai a hesowa, ĩ na kökö sonaköpö sohopo kuama. Ī a he pewö na Teusö a kateha wanisala wi ĩ tä säökama sälähämoma.

2 Sai sa tä tapa noai, öla tulu wi a pata kui na, ĩ na a kuoma. Ī sai pili tä ami lö kui, täpä a ami pata kui na, ĩ na usu a ami pata kui, ĩ a ami pata kui na, ĩ na ĩ sai tä ami kuoma. Öla kitanani a pata kui na ĩ na öla leão a pata kui, ĩ a kai pata kui na, ĩ na ĩ sai tä kai kuoma. Olö kökö patanö ĩ sai tä lotetepamanö nö, <Hi kaikana tä hai ĩ lotami ti na a loikiö! Wa loiki nö, ai töpö na a kaikanamo totioö!> ĩ na olö kökönö ĩ sai tä noa thama.

3 Ī na tä kua tä, sami sa he pata möö nö, <Sami a he pata säa hätopalöma> ĩ na sa pi kuuma maaki, ĩ uno uno tä pewö pata hää totia waikia koiki nö, a he temöa waikia konaso noai, ĩ sa he pata tapama. Hi masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ töpönö ĩ sai tä talalö nö, ĩ sai tä na ĩ töpö pi lulua apöki nö, ĩ sai tä na ĩ töpö pewö nokapalo opama.

4 Ī sai tä na olö kökö pata aiki, <Pata a kupaloö! Ai wa töpö simöa sinomopöö!> ĩ na a kuu ha, ĩ olö kökö pata na ĩ töpö pewö aiki, <Kawa hai, kamisamakö hai ĩ pata wa sai a hilo kuleö!> ĩ na töpö kutima. Sai tä na soatawö, <Kawa hai, kamisamakö hai ĩ pata wa sai> ĩ na töpö pewö kupalo naitioma. Ī na töpö kuu nö, <Hi sai tä lotete kui na, ĩ na ai tä lotete kui tä kule kitä ta o? Ī witi pili anö hi a pata säpö, ĩ witi pili a lotetei a kua? Ma. Ai tä kua mai kitä> ĩ na ĩ töpö pewö kupalotima.

5 Ī na tä kua tä, ĩ sai tä aiki, <Pata sa sai> ĩ na a kuu nö, Teusö a kateha wanisala totio opatima. Ī na a hapalo wanisala apama maaki, <Ī na a hapalo kuu tihöö!> ĩ na Teusö a kuu maama. <3 inama tökö, ai inama mötalipo kōa, ĩ na tökö inama kui tökö inama ha a kaikanamo päopöö! 42 pilipoma kökö na a kaikanamo sisapököö!> ĩ na Teusö a pi kuuma.

6 Ī sai tä patanö Teusö a, hi tä hētu hamö Teusö a kupoli ĩ tä uli, ĩ tä uli ha töpö kua kupoli ĩ töpö, ĩ na töpö kui, ĩ sai tä patanö ĩ töpö pewö a kateha hiopöa apama.

7 Teusö a pata hai ĩ töpö na sai tä wasu kai pata ekuiki nö, töpö peama totiopö, olö kökö patanö sai tä pata simököma. Ī sai tä pata simökö nö, <Masita tä uli pewö hamö töpö pilipai ĩ töpö pata, pata töpönö töpö kai kua häkikia apöle ĩ töpö, töpö hapalo aipö häkikii ĩ töpö pewö pata, ai töpö lölöhö, ai töpö usi, ai töpö ausi, ĩ na töpö kui töpö, ĩ na töpö kui töpö pewö pata na a kaikanamoö!> ĩ na ĩ olö kökö patanö sai tä noa pata thama.

8 Ī na sai tä noa pata thaö ha, sai tä pata na ĩ töpö pewö pi tapoiki nö, <Wa totiatalo opa asatiowöö! Kawa hai, pata wa sai> ĩ na töpö kuu kitä. Teusö anö hi masita tä uli thaa paio mai ha, sanöma töpö ösi palimipo wi, ĩ töpö a hilo wi,

ĩ tā sāōka waikikō noai, oweha a okalo sāpalō noai, ĩ anō ĩ tā waheta sāōkama thapo wi ĩ tā waheta na tōpō a hilo wi, ĩ tā sāōkōa pasia mane, ĩ tōpō aiki, <Ĩ sai tā pata totiatalo opa asatiwōō!> ĩ na ĩ tōpō pewō kuu.

9 Sa kai a hini pi topa salo, ma ta hininōkōō!

10 <Titita wi a sai ha wa titiki kitāō!> Teusō a pi kuu ha, wa titia totiki kitāō! ĩ na tā kua tā, <Poo anō ai tănō wa sāpali kitāō!> a pi kuu ha, poo anō wa sāa totipali kitāō! Önō kutenō, Teusō ma thapo wi ĩ pō kasiapalo totioō! <Teusō ta pitili> ĩ na pō pi kuu totioō!

11 ĩ na tā kua tā, masita tā uli na ai sai tā hōsōkapo tā, sa tā talalōma. Kahaneitu a sonakōpō kui na ĩ na polakapi sonakōpō kui, a sonakōpō kuoma. ĩ na a sonakōpō kuoma maaki, olō kōkō pata hapalo kui na, ĩ na a hapalo kuu totioma.

12 Ai sai tā kuo soma noai, ĩ a pata loteteo opa kuo noai na, ĩ na hi a lotete kuō toti ipō nai soatawō. Ai sai tā mamō tetela tā, sai tā kua nōmōne, ĩ anō ai tōpō simōa toitioma. ĩ anō sai tā kuo soma noai, ĩ a na sanōma tōpō pewō pi tapomoma nō, <Ĩ sai tā nomaso noai, ĩ uno uno tā pewō pata hāa totia waikia kōkō noai, ĩ a hai, ĩ pata tā sai> ĩ na sai tā kua nōmōne, ĩ sai tănō tōpō pi thamama.

13 Sai tā kua nōmōne, tōpō kilima wi, ĩ anō ĩ tā aipō öpii tā thalō nō, ĩ anō tōpō kilima sinomotima. Satehe epii ai tōpō mamō tetela tā, hi tā hētu pata hamō koa taka pata hili pola tā, koa taka pata kemanō nasoma.

14 ĩ sai tā lotetepamanōma kutenō, sai tā kuo soma noai, ĩ a mamō tetela tā, sai tā kua nōmōne, ĩ anō sanōma tōpō pewō mōnamanōma. Masita tā uli pewō hamō tōpō pilipai, ĩ tōpō pewō mōnamanōma. ĩ tōpō pewō na ĩ sai tā aiki, <Poo anō sai tā tusälōma maaki, a noma totio maa noai, ĩ a ukutupō thapalōō! “Ĩ sai tā hai ĩ pata tā sai” tōpō pewō kuupō, a ukutupō thakōō!> ĩ na a kuuma.

15 ĩ na tā kua tā, ĩ tōpōnō ukutupō tā thakō noai ha, sai tā kuo nōmōo noai, ĩ a lotetepamani ha, ĩ sai tănō sai tā kuo soma noai, ĩ a ukutupō hīso ukōa komanōma, ĩ a ukutupō hapalopō, a ukutupō temōa konasoma. ĩ a ukutupō na ai tōpō aiki, <Ĩ a ukutupō hai, pata tā sai> ĩ na ĩ ai tōpō kuu pasio mai, ĩ tōpō sāpalōpō, a ukutupō temōa konasoma.

16 Sanōma tōpō pewō, pata tōpō, ai tōpō patamo mai ĩ tōpō, wani tā thapo opa wi ĩ tōpō, wani tā na tōpō honimo wi ĩ tōpō, noa mi tōpō kalipalamati wi ĩ tōpō, noa mai ai tōpō kalipalama pasio mai ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō pewō na ĩ sai tā ukutupō aiki, <Ai tănō kate makō poko ami na tā sāōkōkōpōō! Pili makō hūko na tā sāōkōa naikōpōō!> ĩ na tōpō noa thama.

17 ĩ na tōpō noa thaa noai, ĩ tā na, <Pälāō!> tōpō kuu wi, ĩ tōpō poko na sai tā hilo wi ĩ tā sāōkama kua mi, pili tōpō hūko na ai tā sāōkama kua mi, ĩ na tā kua kutenō, nii tā sua mi, wani tā taa mi, noa tā na ai tōpō na wani tā totoa mi,

ĩ na tä kua kuki kitä. Tä säököle, ĩ sai tä hilo wi ĩ tä säököa kule. Sai tä hilo wi ĩ tä säöka mi tä, sai tä numetu tä säköa pasia kule.

18 <Wi na sai tä numetu säökama kuö?> ĩ na wa pi kuu kule maaki, wa pi hatuku upö tä, wa pi tapoa totiki nö, wa tä taö öpa kitä. Sanöma tä numetu tä säökama kule, ĩ sanöma tä numetu. ĩ tä säökama kule, ĩ 666 a hilo.

Apocalipse 14

Teusö ama ta tutei ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, Sião makö ha oweha a okalo hõtlati, ĩ sa taa nömönanöma. ĩ a na satehe epii ĩ 144.000 töpö kui töpö öpaha naioma. ĩ oweha a, kama hai ĩ pö Teusö a, ĩ na tökö kui tökö a hilo wi, ĩ pili töpö hũko ha ĩ tökö säökama sälähämoma.

2 ĩ sa tä taa nö, hi tä hẽtu hamö ta pata hapalo pole ĩ sa ta hinima. Ta hapalo pole, pola pö pata satehe epii pola pö a hinio kua wi na ĩ na ta hinio kuama. Sanö ta kuu wi na ĩ na a kuuma. Söpala ösö toto thata thatamaö ha ama ta thaa sinomo wi, ĩ ama ta kui na, ĩ na ta hapalo pole, ĩ na ĩ ta hapalo kuuma.

3 Kaikana tä hai ĩ lotami ti na kaikana tä lole ĩ a, 4 temö temö töpö, 24 pata töpö, ĩ na töpö kui töpö kotö ha ĩ 144.000 töpö öpapalotima. Töpö öpapaloti tä, ama ta tutei ama ta thama. Masita tä uli ha ĩ 144.000 töpö kua tä, Teusö anö ĩ töpö nö läpo nö, töpö täa kōa läa asalö noai, ĩ töpönö ĩ ama ta hua totiatalo opa asama.

4 Tiko töpö suö na ĩ töpö mamootalo maama kutenö, ĩ töpö ösi ausio opa sinomotima. Oweha a okalo huatalo pamö ĩ töpö nokapalo sinomo wi, ĩ töpö. Sanöma töpö satehe epii maaki, Teusö anö ĩ töpö sokapalö nö, töpö täa kōa läa asalöma. Teusö a na salo kökö, nii tökö, ĩ na tökö kui tökö totoma soma kua noai na, ĩ na Teusö a, oweha a okalo, ĩ na töpö kui töpö na, ĩ na ĩ töpö totoma soma kua hõtöoma.

5 <Ĩ töpö holisi> tä kuu wi ĩ tä kuo maama. Wanisala tä thaa mai, töpö totiatalo opa sinomotima.

Āju töpönö ta wäsä noai ĩ ta

6 ĩ na tä kua tä, ösö hamö ai āju tä katä polali, ĩ sa talalöma. Masita tä uli pewö hamö töpö pilipai ĩ töpö pata, ai töpö lölöhö, ai töpö usi, ai töpö ausi, ĩ na töpö kui töpö, töpö hapalo aipö hākikii ĩ töpö pewö pata, pata töpönö töpö kai kua hākikia apöle ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö pewö pata na ĩ āju tä wäo pia kule. Ta topa apöle ĩ ta mapo mai, ĩ ta wäsä pia kule.

7 Lope epii ta wäsä nö, ĩ na a kuuma: <Sanöma töpö pewö na Teusö anö tä makokama läapalo pia kuleö! Önö kutenö, Teusö a na pö pi kilihia totikiö! “Teusö a lotetea satia apawöö!” pö kuu! Hutu mosökö pata, masita tä uli, mötati tuu pata, wai tuu ola pewö, ĩ na tä kui, Teusö anö ĩ tä pewö thapalö

noai, ĩ a na makö pi tapoa totiki nö, “Teusö a hai, pata tä sai” ĩ na pö pi kuu totihoö!> ĩ na ĩ äju tä kuuma.

⁸ ĩ äju tä kuu soma noai, ĩ tä noa ha ai äju tä hapalo nömöoma. A hapalo nö, <Papilônia tä uli wania totia waikipaso keö! Papilônia tili töpönö ai sanöma töpö pewö na kama töpö hai ĩ wasu wasu tuu koamananömaö! ĩ wasu wasu tuu hai, sami sami tä tha apa wi, ĩ tä uni> ĩ na äju tä hapalo nömöo noai, ĩ na ĩ a kuuma.

⁹ Polakapi äju töpö hapalo waikio noai ha, ai äju tä nömöwö, <Sai tä, sai tä ukutupö, ĩ na tökö kui tökö na ai tä aiki, “Aitaköö! Kawa hai, ipa pata wa sai” ĩ na ai tä kuu nö, “Pili sa hūko ha sai tä hilo wi tä säökama sutimaköö! Pili sa hūko ha tä säökama sutima mi tä, pili sa ami na tä sutia pasimaköö!” ĩ na ai tä na ĩ na a kuu naio wi,

¹⁰ Teusö anö ĩ a peama naio soata kitäö! Sai tä na, “Kawa hai, ipa pata wa sai” a kuu noai, ĩ anö Teusö a hai ĩ wasu wasu tuu koali kitä. Mokota a na Teusö anö wasu wasu tuu sino sai pata lökö noai, ĩ tuu koali kitä. Wasu wasu tuu hai, Teusö a hīso opa wi ĩ tä uni. Teusö a hai ĩ äju töpö, oweha a okalo, ĩ na töpö kui töpö mamö tetela tä, wasu wasu tuu koalö noai, koa taka, hösösöpö taka wakö, ĩ taka kui takanö pe epii ĩ töpö husi pepalo opa kuki kitä.

¹¹ ĩ takanö ĩ töpö husi pepalo opati wi, ĩ taka wākisi mapo mai ha, ĩ taka wākisi sonoka soatioö. Sai tä, sai tä ukutupö, ĩ na tökö kui tökö na, “Kawa hai, ipa pata wa sai” ĩ na ai töpö kuu wi ĩ töpö, “Sai tä hilo wi, kamisa na ĩ tä säökama sutimaköö!” ĩ na ai töpö kuu naio wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, wakalai ha töpö pepalotii, mumai ha töpö pepalotii, ĩ na ĩ töpö kua sinomotii> ĩ na lope epii ĩ na ĩ äju tä kuuma.

¹² ĩ na töpö kua kutenö, Teusö ma thapo wi ĩ makö kasiapalo totio asapököö! Teusö anö makö noa thaa wi ĩ ma ta hini totioö, Jesus ma hosa mai, ĩ na makö kua wi makö kasiapalo totiopököö!

¹³ ĩ na tä kua tä, hi tä hētu hamö ai ta hapalo nömöne, ĩ sa ta hinima. ĩ na ta kuuma: <Sa kuu piale, ĩ tä säökököö! Jesus pata tä thapo wi ĩ töpö nomasoma, ĩ töpö pi mönaha apa kitä. Teusö a ösi kua tolele, ĩ aiki naiwö, “Awai. ĩ pitili ta” ĩ na a kuu nö, “Masita tä uli ha ĩ töpö kalipalo nö, töpö pepalo opati noai, ĩ tä matasoma kutenö, ĩ töpö pi mönaha apa kitä. Teusö a na ĩ töpö kalipalo noai, ĩ töpö na Teusö anö noa tä totoki kitäö!” ĩ na Teusö a ösi kua tolele, ĩ na ĩ a kuuma> ĩ na ĩ ta kuuma.

Upa mo kopekeama wi ĩ tä hai, sanöma töpö säpali wi, ĩ tä uni

¹⁴ ĩ na tä kua tä, sa tä möö nö, ilasi tä ausii ipii sa tä talalöma. ĩ ilasi tä hösöka na sanöma tä kui na, ĩ na tä kui tä looma. Kaikana tä hai ĩ oto hesowa a kui na, ĩ na hesowa a kui a hesowa sohöpoma. ĩ na tä kua tä, poo a toloko namo opii a poo poma.

15 Ī na tā kua tā, Teusōmo wi a sai na ai āju tā looma, a atutasoma, ilasi tā hōsōka na sanōma tā kui tā lopoli, ĩ tā na lope epīi āju tā komōma. A komō nō, <Huki masita tā uli pewō hamō tōkō kupai, ĩ tōkō sua hātāpo kōpō, huki ĩ tā wakalaō! Ī tā wakala kutenō, mi poo a toloko kai hulolō nō, tōkō pāsā nō, tōkō sua hātāpoō!> ĩ na ĩ āju tā komō kuuma.

16 Ī na a kuu ha, ilasi tā hōsōka na sanōma tā kui tā lopoli, ĩ anō poo a toloko kai hulolō nō, masita tā uli pewō hamō tōkō kupai, ĩ tōkō pāsā nō, ĩ tōkō sua hātāpoma.

17 Ī na tā kua tā, hi tā hētū hamō Teusōmo wi a sai kupoli, ĩ a sai na ai āju tā kuoma, a atua nōmōpaso laso noai, ĩ sa taa nōmōnanōma. Ī anō ai poo a toloko namo opii, a poo po naioma.

18 Ī na tā kua tā, sōpala ōsō matakali hōsōka ha Teusō a na tā totokōpō tā thama sinomo wi, ĩ ōsōkō matakali hīta thale ha ai āju tănō koa taka thapo asa wi, ĩ ha a kule, ĩ a hulāsolōma. A hulolō nō, āju tănō poo a toloko namo opii a poo po pole, ĩ a na lope epīi a komō nō, <Upa mopō tatea apa waikia kuleō! Au poo a toloko namo opii, ĩ wa poo tälō nō, hi masita tā pewō hamō upa mopō kule, ĩ wa mopō pito pälalō nō, mopō pewō sototalalōō!> ĩ na a komō kuuma.

19 Ī na a kuu ha, ĩ āju tănō poo a kai huu nō, mopō pito paotilalō nō, mopō kopeketa wi, ĩ a hapoka kai pata na mokō pewō pata titikōma. Upa mo kopekeama wi ĩ tā hai, Teusō a hīso opa wi, ĩ tā uni.

20 Sai pō sika hamō ĩ hapoka a pata kuoma. Ī hapoka a na āju tănō upa mokō pewō pata titikōma, ĩ upa mopō pewō pata kopekea totikō noai ĩ tā iā pata lösa nō, kapalu a hōtoa tā, kapalu a olai pata wäle ha, ĩ ha tuu ōki iā pata wäoma. Pai pamō tuu ōki pata kalāsolōma. Pai pamō, 300 kilōmetōtu tā kuo taso pamō tuu ōki pata wākō tasoma.

Apocalipse 15

Teusō a hīso opa wi ĩ tuu pi totoakō noai ĩ ta

1 Ī na tā kua tā, hi tā hētū hamō uni tā pata aipō opii, sa tā uni pata talalōma. Ī tā patanō sa pi wi na takōmoa totia apōmanōma. 7 sanōma tōpō peama pi kupaso pia salo, āju tōpō huma. Āju tōpō satehei, 7 tōpō kui tōpō huma. Sanōma tōpō na Teusō a hīso salo, ĩ tōpō peama pole, ĩ tā mapo pia manu kule, ĩ āju tōpōnō sanōma tōpō peama mapo pia kule.

2 Ī na tā kua tā, walala patete pata kui na ĩ na mōtati tuu pata kui, ĩ mōtati tuu pata na koa takapō hilipalo hākikio opōle, ĩ sa tā talalōma. Ai sai tā, ai sai tā ukutupō, ai sai tā na 666 tā sāōkama sātāle, ĩ na tōpō kui, sanōma tōpōnō ĩ tōpō peama noai, ĩ sanōma sa tōpō taa nōmōnanōma. Mōtati tuu pata kui na, ĩ na walala patete pata kui, ĩ a walala kotō pata na ĩ tōpō ōpaiki nō, sōpala ōsō toto hōpō hōpōma nō, ama ta thaa wi, Teusō anō ĩ tōpō na ĩ nasimō toto totokō noai, ĩ toto thama kai ōpatiomaē.

3 Ī toto thama kai öpatikehe nö, Teusö anö Moisés a kalipalama sinomo noai, Ī Moisés a hai ĩ ama ta thamae. Oweha a okalo hai ĩ ama ta thaa naio soatama. Ī na ĩ ama ta kuoma: <Teusö pata tä! Wa lotetea satia apa wi, ĩ wa. Ī wa tä pewö thaa taö öpawö. Wa pi mosawi ipii ĩ wanö wa tä thaa wi, ĩ tä na, “Kilatiha!” ĩ na samakö pi kuu. Kaikana töpö pewö na kama wa kaikanamo satia apaö. Wa pi kuu wi ĩ tä makoka apaö. Ī ta pitili ipö.

4 Toita toti ipii, ĩ kawa sisawö. Teusö a pata! Kawa na samakö pewö kili ipa kitä. “Teusö a hai, pata tä sai. A pata totiatalo opawö” ĩ na samakö pewö kuu kitä. Kawanö toitai wa tä thaa makoka apa sinomo opa wi, ĩ tä tapamo kutenö, kawa na kaikana töpönö kama töpö hai ĩ töpö kai waloki kitä. Töpö waloiki nö, kawa na ĩ töpö pi tapoa totiki nö, “Teusö ai. Pata wa sai” töpö kuu kitä> ĩ na ama ta thaa nö, ĩ na töpö kuuma.

5 Ī na tä kua tä, sa mamö tetea tä, hi tä hētu ha Teusö a kulali, ĩ ha Teusömo wi a sai kupoli, ĩ a sai ösimö ha sai a kai kule ha Teusö a walo walomo sinomo wi, ĩ a sai kai häkopasoma.

6 Ī a sai kai häkopasoma tä, äju töpö satehei, 7 töpö kui töpönö 7 sanöma töpö pewö peama pi kupo piale, Teusömo wi a sai na ĩ äju töpö kuoma, töpö atupoma. Sinanu ũko wai ausi ipii ĩ nasimö haloi ösönö töpö haloiki nö, töpö atupoma. Ī haloi ösöpö pewö wakala apama. Oto tä hauhui oto tökö halehepomae.

7 Ī na tä kua tä, 4 temö temö tökö kui tökö kuo noai, ĩ ai sami tänö ĩ 7 äju töpö na 7 oto tökö tasa totoa hätähäaköma. Teusö a temöo soatio wi, ĩ a hīso opa wi, ĩ tuu pi totoaköma.

8 Teusömo wi ĩ a sai ösimö hamö, Teusö a möamö toita apii, a lotete epii, ĩ na Teusö a kui, ĩ Teusö a kule ha wākisi tä pata sonoko sonokomo opama. Ī 7 äju töpönö 7 sanöma töpö pewö peama pi kupo paio mi tä, Teusömo wi a sai ha ai töpö lisiatalo paio mai kitä.

Apocalipse 16

Teusö a hīso opa wi, 7 tasa tökö na ĩ tuu pi kule, ĩ ta

1 Ī na tä kua tä, 7 äju töpö na Teusömo wi ĩ a sai na ta pata hapalo pole, ĩ sa ta pata hini ipama. Ta pata hapalo nö, <Pei. Teusö a hīso opa wi, 7 tasa tökö na tuu pi kule, masita tä uli pewö hamö ĩ tuu pi lösa hätäpoheö!> ĩ na ta pata kuuma.

2 Ī na ta pata kuu ha, ai äju tänö tasa tä kai hulölö nö, masita tä uli ha ĩ tuu lösa soatama. Ī tuu löpalöma, sai tä hilo wi, ai töpö na ĩ tä säökama sätäle, ĩ sai tä ukutupö na ĩ töpö pi luluo nö, ĩ tä ukutupö na töpö pi tapoati noai, pe epii ĩ töpö walakasöpöa apölasoma. Ī walakasö tänö ĩ töpö ninio opama.

3 Ī na tä kua tä, ai äju tänö kama hai tasa tä na tuu kule, ĩ mötati tuu pata na ĩ tuu löa nömököma. Ī tuu löa nömököma, maa tuu pata kuoma maaki, sanöma

tä nomasoma, tä iäpö kui na, ĩ na tuu pata kupasoma. ĩ na tuu pata kupasoma, ĩ mötati tuu pata hamö kökö pewö hupalo wi ĩ kökö pewö pata nomasoma.

⁴ ĩ na tä kua tä, ĩ polakapi äju töpönö tuu löa waikikö noai ha, pata tuu pewö pata, wai tuupö ola hamö maa tuupö haapo wi ĩ tuupö, ĩ na tuupö kui tuupö pewö hamö ai äju tänö kama hai ĩ tuu löa hätähäaköma. ĩ tuu löa hätähäaköma, ĩ maa tuupö pewö pata hai, iä iä tuu sino pewö pata kupasoma.

⁵ Ai äju tänö tuupö pewö pata thapo wi, ĩ a hapalo tä, sa ta hinima. ĩ na a kuuma: <Teusö ai. Huki wa kua wi, sutu upa ĩ wa kuo soatama. Wa totiatalo opatiwö. Wa makoka apatiwö. Ai wa töpö peama wi, ĩ tä wanisala mai kitä.

⁶ Wa thapo wi ĩ töpö, wa kai wäsä sinomoti wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, ai töpönö ĩ töpö säpati nö, töpö iä hamatima kutenö, huki ĩ töpö na iä iä wa tuu koamanöma. Au töpö säpati noai, ĩ tä noa> ĩ na ĩ äju tä kuuma.

⁷ ĩ na tä kua tä, söpala ösökö matakali ha ta hapalo pole, ĩ sa ta hinima. <Teusö ai. Kawa hai, ĩ pata wa. Wa lotete sati ipö asawö. “Makö wanisala apawöö!” wa kuti wi ĩ pitili tä sai a. ĩ ta makoka apa> ĩ na a kuuma.

⁸ ĩ na tä kua tä, ĩ ³ äju tökö kui tökönö kama töpö hai ĩ tuu löa waikipalö noai ha, ai äju tänö pili motokö na kama hai ĩ tuu löa nömököma. <Pili motokö koa takanö sanöma töpö hämananöpöö!> ĩ na Teusö anö a noa thama.

⁹ ĩ na Teusö anö a noa thaö ha, ĩ pili motokö koa takanö ĩ töpö pewö hämananöma. ĩ töpö pewö hämanani ha, ĩ töpö pewönö Teusö a wai ipama. <Tuu löpalöö!> ĩ na Teusö anö äju töpö noa thaa noai, ĩ töpö na, <Häö. Samakö hiopöa apati salo> ĩ na ĩ töpö kuu maama. <Teusö a hai, pata tä sai sisawöö! A totiatalo opatii!> ĩ na ĩ töpö kuu maama.

¹⁰ ĩ na tä kua tä, ĩ ⁴ äju tökö kui tökönö kama töpö hai ĩ tuu pi löa asa waikipalö noai ha, kaikana tä hai ĩ lotami ti na sai tä lotile, ĩ ti na ai äju tänö kama hai ĩ tuu löa nömököma. Kama hai ĩ tuu löa nömöpalöma, ĩ sai tänö sanöma töpö simöa sinomo wi, ĩ tä uli pewö pata muma soasoma. ĩ tökö soatawö, pe epii ĩ sanöma töpö nini ipö salo, kama töpö äka wötöo opa kööma.

¹¹ Pe epii töpö nini, pe epii töpö walakasöpö, ĩ na töpö kuö salo, Teusö a na töpö hapalo pi wasöa apama. Pe epii ĩ töpö pepalo opa kule maaki, wanisala tä thaa noai, ĩ tä hosa maamae.

¹² ĩ na tä kua tä, ĩ ⁵ äju tökö kui tökönö kama töpö hai ĩ tuu pi löa asa waikipalö noai ha, Eupötaasisö tuu pata hamö ai äju tänö kama hai ĩ tuu löa nömököma. Kama hai ĩ tuu löa nömöpalöma, ĩ tuu pata wehea soatasoma. Motokö huumö kua hena wi hamö ĩ tä uli hamö kaikana töpö huimi, ĩ töpö hai ĩ piliso kupasöpö, ĩ tuu pata wehea läpamanöma.

13 Ī na tä kua tä, ai sai töpö õsi kua tolele, ĩ 3 töpö kui sa töpö talalöma. Ī sai töpö õsi kua tolele, ĩ töpö pewö samio opama. Plõa plõamö a möamö kui na, ĩ na töpö kuoma. Olö kökö kai pata na ai plõa plõamö a holepasoö, ĩ na tä kua tä, sai tä kai pata ha ai plõa plõamö a holepasoö, ĩ na tä kua tä, a wäo holisi ipii, ĩ a kai na ai plõa plõamö a holepasoö, ĩ na tä kuama.

14 Ī plõa plõamö kökö holepaso noai, ĩ kökö hai, sai töpö õsi kua tolele, ĩ töpönö tä aipõama apa sinomo wi ĩ kökö. Teusö a lotete sati ipii ĩ a huu kõo wi, ĩ tä wakala ateo waikia manu kule, Teusö a thapo polai, ĩ töpö na ĩ sai töpönö kaikana töpö kai wasu ekuki pia salo, masita tä uli pewö hamö ĩ kaikana töpö kulati, sai töpönö ĩ töpö kokamoma tasoma.

15 Jesus aiki, <Pö sömöka taikiö! Ai töpö pi motila tä thomömo sinomo wi ĩ a huu kui na, ĩ na ai töpö pi motila tä, ĩ na sa huu kuaima pia salo. Wa mamö läapalo totia asale, ĩ wa pi mönaha apa asapaso kitäö! Au haloi ösökö na wa mamö läapalo totia mi tä, au haloi ösökö thomönönöma, atu hamö hoka apa pa sinoi wa huu kili ipa kitäö!> ĩ na Jesus pata tä kuu kule.

16 Ī na tä kua tä, epöteu töpönö Ahamasietö tä uli a hila noai, ĩ tä uli hamö sai töpö õsi kua tolele, ĩ töpönö kaikana töpö pewö wasu kokamoma tasoma.

17 Ī na tä kua tä, 6 äju tökö kui tökönö kama töpö hai ĩ tuu pi läa asa waikipalö noai ha, hi tä hētu hamö ai äju tänö kama hai ĩ tuu löa nömöpalö lasoma. ĩ tuu löa nömöpalö lasoma, hi tä hētu hamö Teusömo wi a sai kupoli, ĩ a sai ösimö na kaikana tä hai ĩ lotami ti hõtopoli, ĩ ti na ta loiki nö, pe epii ta pata hapalo lasoma. Ta pata hapalo nö, <Pei. Ī sa tä pewö thama waikio keheö!> ĩ na ta pata hapalo kuu lasoma.

18 Ī na ĩ a kuu matalolö nö, tä pata sami samimo opaö, ta pata hapalo opaö, sanö ta pata klau klaumo opaö, uli pata tölöko opaö, pe epii tä uli pata lakö lakömo opaö, ĩ na tä kuama. Pe epii tä uli pata lakö lakömo kua noai na, ĩ na nö patapö töpö kua soa tä, ĩ na tä uli pata kua wi ĩ nasimö tä kuo maama. Sutu ha pe epii tä uli lakö lakömo wi tä kuo paio maama. Sutu ha tä uli pata lakö lakömo hõtöo waikioma maaki, tä uli lakö lakömo nömö kõo noai, pe toti ipii ĩ tä uli pata lakö lakömo pi kiliha satia totio opama.

19 Pe epii tä uli pata lakö lakömo opa nö, sai pö kua apöle, ĩ tä uli pata kakapalo nö, polakapi tä uli asawösö, sami ai tä uli asawösö, ĩ na 3 tä uli asawösö kupasoma. ĩ na tä kua tä, hi masita tä uli pewö hamö sai pö hõkökö öpii sai pö kupai, ĩ sai pö pewö pata waniapasoma. ĩ na tä kua tä, Papilônia tä uli na Teusö a pi tapoa naia soataiki nö, pe epii a hĩso opöle, kama hai ĩ tasa tä na ĩ upa mo puu wasui tuu pi kule, papilônia tili töpö na ĩ tuu pi totoköma.

20 Ī na tä kua tä, maa tuu mötali ha sanöta tökö kule, ĩ tökö pewö pata, maa makö pewö pata, ĩ na tökö kui, tökö pata tapamo maa totia apöpasoma.

21 Ī na tä kua tä, maa tä komi amatosi pata päläma. Ai maa ma pata pei, 40 kilu ma hute pata kui na, ĩ na maa töpö komi pata kui, sanöma töpö hösöka na

ĩ maa tōpō komi hute pata pālāma. Sanōma tōpō na pe epii ĩ maa tōpō komi pata pālāo ha, pe epii ĩ sanōma tōpōnō Teusō a wai kolola apamae.

Apocalipse 17

Suō tănō wano tōpō sapākama sinomo wi ĩ suō tā

1 ĩ na tā kua tā, 7 āju tōpōnō 7 tasa tōkō po pole, kamisa na ĩ ai āju tā waloikiso nō, <Hapo. Suō tā wanisala totii, ĩ a patanō wano tōpō sapākama sinomo wi, ĩ sa mōma pia kule. ĩ suō tā hai, sai pō pata pe epii pō sai pata na tōpō wanisala apii tōpō kule, ĩ tā uni. Satehe epii pata u kule, ĩ tuu kasō pata hamō ĩ sai pō kua kule. Teusō anō ĩ suō a peama pia salo. A peama wi, kamisanō kawa na ĩ sa tā mōma kitā.

2 Masita tā uli pewō pata hamō tōpō kaikanamo totio wi, suō tā na ĩ tōpō pewō sapākopalo opama. Masita tā uli pewō hamō tōpō kupai, ĩ suō anō ĩ tōpō lululō nō, wasu wasu tuu koamananōma. ĩ tuu koamanani ha, ĩ kaikana tōpōnō pe epii sami sami tā thaa totioma. Hiopō tănō tōpō pewō polemopalo opama> ĩ na ĩ āju tā kuuma.

3 ĩ tā, Teusō a ōsi kua tolele, ĩ anō sa ōsi thama toitioma. Sa ōsi thama toitiō ha, ĩ āju tănō sa kai hulolō nō, poke tā uli hamō samakō walokō tasoma. Samakō waloikitō nō, sai tā pata aipō toti ipii, a pata hanaha toti ipii, ĩ na a pata kui, a hōo pata na ĩ suō a tikātile, ĩ sa tā talalōma. ĩ sai tā lö kui, a he satehe epō. 7 tōkō he kuoma. 10 a sonaköpō kuoma. ĩ sai tā pewō na Teusō a kateha wanisala wi tā pewō sāökōoma.

4 Kaikana tōpō hai ĩ haloi ōsō hanaha kui na, ĩ na haloi ōsō kui ōsō na ĩ suō tā haloma. Pe epii oto totokō halepoma. Maa makō ose toita apii, noa apii, makō ose halepo naioma. ĩ suō tănō oto tā mokota poma. ĩ mokota na suō tănō sami sami tā thaa noai, ĩ sami sami tā lahoa totila tā, mokota ha tā pi poma.

5 Pili a hūko ha kama hilo wi ĩ tā sāökōoma. ĩ tā sāökōle, ĩ na ta kuu alu kule: <Papilōnia tā uli. Suō tōpōnō wano tōpō sapākama wi ĩ pōpōnō a. Sami sami tā thaa soma wi ĩ a pata> ĩ na a hilo kua wi tā sāökama. ĩ wa hilo sāökama möö nō, <Wi na ta kuu totia kule?> wa pi thama kitā.

6 ĩ suō sa möö ha, Teusō a thapo wi ĩ tōpō iā pōnō ĩ suō a polemo opama. <Jesus a pitili> ĩ na ĩ tōpō kuu totio nō, Jesus a hosa wanio opama kutenō, Teusō a thapo pasio mai ĩ tōpōnō ĩ tōpō sāpalōma. Tōpō sāpalō noai, ĩ tōpō iā pōnō ĩ suō a polemo opōle, ĩ sa tā talalō nō, pe epii sa pi honipo opama.

7 Sa pi honipo opaō ha, ĩ āju tā aiki, <Wi na wa pi kuu salo wa pi honipo ke? Pi naka. Sai tā hōo ha suō tā tikāle ĩ a, ĩ sai tā aipō öpii, a he satehe epii, 7 a he kuo wi, 10 a sonaköpō kua naine ĩ a, ĩ na tōkō kua wi, kawa na ĩ sa tōkō pewō ha kateha hasulupa pia kule.

8 Sai wa tā hanaha pata talalō noai, ĩ a pata temōo opama maaki, a nomasoma. A nomasoma maaki, maa maka talo opii taka pata hamō a wani

hemopo kōo pia kule. A wani hemoa kopasoma tä, a wani maa kopamani kitä. A mapamo kōo paio mai ha, masita tä uli pewö pata hamö Teusö a thapo mai ĩ töpö kule, ĩ töpönö sai tä talalö nö, ĩ töpö pewö pata kilia apöso kitä. Teusö anö hi masita tä uli thaa paio mai ha, sanöma töpö ösi palimipo wi ĩ töpö a hilo wi, ĩ tä säöka waikikö noai, ĩ tä waheta na ai töpö a hilo wi, ĩ tä säökama kua pasia mane, ĩ töpö kilia apölo nö, “Kilatiha! ĩ sai tä nomasoma maaki, a wani kua kōa pikia sai palohe taköö!” ĩ na ĩ töpö kulaso kitä!> ĩ na äju tä kuuma.

9 ĩ na a kuu nö, <Pi naka. ĩ wa tä taö pi topa apa salo, makö pi tapoa totiki nö, makö pi hatukuo opapököö! Pili he satehe epii, 7 pili a he kule, ĩ 7 heuma tökö uni. ĩ heuma tökö kule ha suö a loa kule. ĩ na tä kua tä, ĩ 7 a he kule, ĩ 7 kaikana töpö uni naiwö.

10 ĩ 7 kaikana töpö kuo noai, ĩ ai 5 töpö kaikanamo maa waikitasoma. Ai sami a kaikanamo kule. Waiha ai kaikana tä kupasopö ai a kua soa kule. ĩ a kaikanapalo nö, ĩ a kaikanamo teteho mai kitä.

11 Sai tä kuo noai, ĩ a nomasoma maaki, a temöa kōo pia kule. ĩ a temöa kōa tä, a kaikanamo nömöo pia kule. Satehe epii, ĩ 7 kaikana töpö kuo noai, ĩ sai tä hai, ĩ ai kaikana tä naiwö. A kaikanamo waikioma maaki, a kaikanamo kōo pia kule. A kaikanamo kōo kitä maaki, ai tänö a kaikanamo maa haipamani kitä.

12 10 wa tökö sonaköpö talalö noai, ĩ tökö hai, ĩ kaikana töpö hōtöwö. ĩ töpö kaikanamo totio paio mai kitä maaki, waiha sai tä solo, hototi ipii töpö kaikanamo päo pia salo.

13 ĩ kaikana töpö noa thaso hētupaso nö, sai tä na, “Kamisamakö kaikanamo kua wi na, ĩ na kawa kaikanamo kua nömöo sisapöö! Kamisamakö lotete epii ĩ samakö kua wi na, ĩ na wa kua nömöo sisapöö!” ĩ na töpö kuu kitä.

14 ĩ na tä kua tä, ĩ töpö kokamo nö, oweha a okalo wanipo nö, töpö wasu ekuki kitä. Töpö wasu ekuki kitä maaki, oweha a, oweha a na töpö nokapalo sinomo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpönö ĩ wasu töpö peama totio kitä. Oweha a hai, pata tä sai pasiwö. Töpö kaikana apii ĩ töpö pewö na a simöo totio wi, ĩ a. Pata töpö pewö na a simöo totio naio wi, ĩ a. Oweha a na töpö nokapalo sinomo wi, Teusö anö ĩ töpö saia asapalöma. ĩ töpö pitilimo opaö. ĩ töpönö Teusö a thapo matalo mi ipö> ĩ na äju tä kuuma.

15 ĩ na a kuu nö, kamisa na ĩ äju tä hapalo soa pa, ĩ na a kuuma: <Suö tänö wano töpö sapäkama sinomo wi, satehe epii pata u kule, ĩ tuu kasö pata hamö ĩ suö tä loopili, ĩ pata u pewö hai, ĩ sanöma töpö uni. Pata töpönö töpö kai kua hākikia apöle ĩ töpö pewö pata, hi masita tä uli pewö hamö töpö pata pilipai, ĩ töpö pewö pata, ai töpö lölöhö, ai töpö usi, ai töpö ausi, ĩ na töpö kui töpö, töpö hapalo aipö hākikia apöle, ĩ töpö pewö pata, ĩ na töpö kui, pata u pewö hai, ĩ töpö uni.

16 Sai tä, 10 sonaköpö tökö, ĩ na tökö kui wa tökö talalö noai, ĩ töpönö ĩ suö a wanisala totii ĩ a wanipo opa kitä. A wanipo opa nö, suö a hai ĩ wani tä pewö sua hötötöa totialalö nö, ĩ a suö oalö nö, koa takanö a ĩsimani kitä.

17 ĩ töpö ösi na Teusö a kalipaloma kutenö, kama Teusö anö suö tä thama pi topa wi, ĩ na ĩ töpönö ĩ suö tä thama totioma. “Suö ma tä peama nököö!” ĩ na Teusö anö ĩ töpö pewö pi thamama. ĩ töpö noa thaso nö, ĩ sai tä na, “Pei. Kamisamakö kaikanamotima maaki, huki kawa kaikanamo sisaaö! Wa pasilia hötöpali kitäö!” ĩ na ĩ töpönö ĩ a noa pata thama. Teusö a kuu noai, ĩ na töpö kua tolea nömöopö, tä kuama.

18 ĩ suö wa talalö noai ĩ a hai, sai pö pata pe epii pö sai na töpö wanisala apii töpö kule, ĩ töpö uni. Masita tä uli pewö hamö kaikana töpö kule, ĩ töpö na suö a kaikanamo satia apa wi, ĩ suö a> ĩ na ĩ äju tä kuuma.

Apocalipse 18

Papilônia tä uli waniapaso noai ĩ ta

1 ĩ na tä kua tä, ai äju tä kaikanamo toti ipii, ĩ a ithoa nömöpaköma. Kama pili a pewö wakala apö kutenö, masita tä uli pewö pata wakala kölöma.

2 A ithopolalö nö, a komö lasoma. A komö nö, <Pei. Huki Papilônia tä uli pewö pata mataso ke. ĩ tä uli pewö pata wania totipaso keheö! Huki ĩ tä uli na salo pö pewö hiopö öpii pö katä wi, ĩ pö huu sisaa. Sai töpö wani hupalö opa sisaa> ĩ na äju tä kuu kai ithopaiki nö,

3 <Papilônia tili töpönö ai sanöma töpö pewö na kama töpö hai wasu wasu tuu koamananöma. ĩ wasu wasu tuu hai, sami sami tä tha apa wi, ĩ tä uni. Masita tä uli pewö hamö töpö kupai, ĩ papilônia tili töpönö ĩ töpö pewö lulualalö nö, wasu wasu tuu koamananöma. Tuu koamanani ha, pe epii sami sami tä thaa totiomae. Masita tä uli pewö pata hamö töpö kaikanamo totio wi ĩ töpö, papilônia tili töpö, ĩ na töpö kui töpönö hiopö tä tha apamae. Pe epii papilônia tili töpönö wani tökö pi ipa sinomoti ha, ĩ töpö na wani tökö totoma sinomo wi, pe epii ĩ töpönö sitipa kökö suatima> ĩ na ĩ äju tä komö kuu lasoma.

4 ĩ na tä kua tä, hi tä hētu ha Teusö a kulali, ĩ ha ai ta pata hapalo pole, ĩ sa ta hinima. Sa ta hini noai, ĩ na ta kuu lasoma: <lpa ai pö! Mi hamöö! Mi tä uli na pö pilio tihöö! Mi töpönö pe epii hiopö tä tha apa wi ĩ töpö na pö pilio koka naio tihöö! Makö kua tikilia naia tä, makö pepalo naio matimöö!

5 ĩ töpönö pe epii wanisala tä tha apatima kutenö, ĩ wanisala tä pata lö kui, hutu mosökö palökö pata hamö ĩ wanisala tä pata sutuho he wäo lasoma. ĩ töpönö wanisala tä tha apati noai, ĩ tä na Teusö a pi motipo mai kitä.

6 ĩ töpönö makö peama thama noai na, ĩ na töpö peama thama hötöoö! Wani ipii töpö peama päo tihöö! Pe epii töpö peama totio soataaö! Kama töpönö wasu wasu tuu thata sinomo opa noai, ĩ a hapoka a na ai tuu wasu sati ipii tuu thaa kulaha totiki nö, ĩ töpö na tuu koama sapa köpöo!

7 Ī tōpō aiki, “Pe epii sa puko waikia kule. Sa totiatalo opa waikia kule. Kaikana tā suō kua wi na, ĩ na sa kua hōtōa kule. Suō watii suō kua wi na, ĩ na sa kua pasio mai kitāō! Sa ōkō mai, sa kua soatio kitāō!” ĩ na tōpō pi kuu pole, ĩ tā noa na pe epii ĩ tōpō peama totihoō!

8 Ī na ĩ tōpō pi kuu wi, ĩ tā hīsuwō na pe epii wanisala tā waloa totoki kitā. Wasu wasu tā, noma soato wi ĩ tā, tōpō ōkōpalo opati wi ĩ tā, oi oi tā pata, ĩ na tā kui ta pata waloa soataki kitā. Tā pata waloa soatakōma, koa taka patanō ĩ tōpō pewō ĩsiso kitā. Teusō anō ĩ tōpō peama wi, ĩ a pata lotete epō kutenō, ĩ na tā thama kuki kitāō!> ĩ na ta pata hapalo kuu lasoma.

9 Ī na tā kua tā, ĩ papilōnia tā uli ĩsimanōma, masita tā uli pewō pata hamō kaikana tōpō kupai, ĩ tōpōnō ĩ wākisi tā pata sonoka talalō nō, tōpō ōkōpaloa apōlaso kitā. Papilōnia tili tōpōnō hiopō tā na ĩ kaikana tōpō lululō noai, ĩ tōpō kaikana ōkōpalo opa kitā.

10 Koa taka pata na tōpō kili salo, pai pamō tōpō ōpatiki nō, <Kilatiha! Papilōnia tili tōpō pata loteteo opama maaki, lope epii ĩ tōpō pata peama apa soatama> ĩ na ĩ kaikana tōpō kupaloma.

11 Papilōnia tā uli ha tōpō kule, ĩ tōpō na wani tā totoma nō, sitipa kōkō sua sinomoti noai, ĩ tōpō ōkōpalo naisoma. Ī tā uli wania nō satipasoō ha, <Witi ha ai wani ma tōkō totoma kotapō?> tōpō pi kuu salo, tōpō pewō pata ōkōpaloa apōlasoō.

12 Ī papilōnia tili tōpō na wani tōkō totoma sinomo noai, ĩ na ĩ wani tōkō kuoma. Oto tā, sōpala ōsō wakala apii ōsō noa apii, ĩ pōtaata ōsō hilo wi ĩ ōsōkō, maa makō ose wai noa apii ĩ makō wai, masulu kōkō noa apii, ĩ petola kōkō a hilo wi ĩ masulu kōkō, haloi ōsō ausi toita apii, ĩ liniu ōsō kui ĩ ōsōkō, haloi ōsō hanaha toita apii ĩ ōsōkō, suō tā haloi ōsō walehe toita apii ĩ ōsōkō, haloi ōsō hanaha aipō sati ipii ĩ nasimō ōsōkō, hii ti nizamō toita apii ĩ ti, elepāsi pili a hīso atho pata ha tōkō namo pata kule, ĩ tōkō pata totipalō nō, wani tōkō ose toita apii tōkō thapa sinomo wi ĩ nasimō wani tōkō, hii tiki noa apii ĩ tiki, sōpala ōsō hanaha toita apii, ĩ pōtōosi a hilo wi ĩ nasimō wani tōkō, sōpala ōsō sai amatosi toti ipii ĩ nasimō tōkō wani, maa ma ōsō takaka toita apii, sai a thaa wi ĩ nasimō makō wani,

13 nii tā hālālāamō totipa apa wi ĩ nasimō tōkō, mōtati tā, paki tā, tuu nizamō toita apii ĩ tuu, ai tuu nizamō toita apii tuu hōnōma wi ĩ tuu, upa mo puu, tapu tapu tuu toita apii, ĩ aseisi tuu hilo wi ĩ tuu, tōtiiku mo, ĩ mo kopeke, paka kōkō, oweha kōkō, kapalu kōkō, kapalu kōkōnō ōsōkō saiapala wi ĩ ōsōkō, noa mai ha sanōma tōpō kalipalotipō ĩ tōpō, ai sanōma tōpō, ĩ na tōkō kui, papilōnia tili tōpōnō ĩ nasimō tōkō sua sinomotima.

14 Papilōnia tili tōpō na wani tōkō totoma sinomo wi, ĩ tōpō aiki, <Papilōnia tili pō! Wani tā toita apii wani tā na makō pi wasiso opati noai, ĩ wani tā pewō matasoma. Oto tā, ai wani tā toita apii ĩ wani tā, ĩ na tōkō kui ma tōkō thapo opa noai, ĩ tōkō kua kota mai kitāō! Matasomaō!> ĩ na tōpō pi honi kuu kule.

15 Ī tōpōnō papilōnia tili tōpō na sitipa kōkō sua sinomo opa noai, ĩ tā uli wakō pata umō totile, ĩ koa taka pata na tōpō kili salo, <Samakō pepalo naio matimōō!> tōpō pi kuu nō, tōpō ōpa hāwāikitō nō, tōpō lalupalō opa nō, tōpō ōkōpalo opa soaso kitā.

16 Tōpō ōkō pola nō, <Hāō! Tōpō pepalo opa noa> tōpō kuu nō, <Papilōnia tā uli toita apa saiopiliō! Haloī ōsō ausi toita apii, haloī ōsō hanaha toita apii, haloī ōsō na oto toto toita apii toto sutio wi ĩ nasimō haloī ōsōkō, maa makō ose noa apii ĩ makō, petola masulu, ĩ na tōkō kui tōkō kuo opa kipiliō!> tōpō kuu kitā.

17-18 Ī na tōpō kuu nō, <Wani tā kuo opa kipili maaki, lope epii wani tōkō pewō maa soatasoma> tōpō kupalo opa kitā. Ī na tā kua tā, mōtati tuu mōtali hamō kutiata pōpōnō ōsōkō pata kai huu sinomo wi ĩ tōpō, ĩ kutiata ōsōkō na tōpō kalipalo sinomo wi ĩ tōpō, ĩ ōsōkō na tōpō pi pata huti pole ĩ tōpō, ĩ kutiata ōsōkō thapo wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō pewō mamō huu tolehaō ha wākisi tā pata talalō nō, tōpō kili hōtōo salo, pai hamō ĩ tōpō pi kalāa pola nō, tōpō lalupalō opama. Tōpō lalupalō nō, <Hāō! Ki tā uli toita apa kuohe na, ĩ na ai tiko tā uli toita apō kui ai tā uli kuo maa noai kitāō!> tōpō kuuma.

19 Ī na tōpō kuu nō, tōpō pi honipo opa salo, kama tōpōnō sopo osi humōnō nō, kama tōpō he hamō sopo osi hulaka sapamo kōo nō, tōpō ōkōpalo pola nō, tōpō lalupalō opa nō, <Hāō! Tōpō pea apa noa. Kutiatā pōpōnō ma ōsō pata thapo wi, ĩ makō pewōnō papilōnia tili tōpō na wani ma tā totomati nō, pe epii sitipa ma kōkō sua sinomo topa apa kipiliō! Ī tā uli ha wani tā kuo opa kipili maaki, lope epii ĩ tā uli wania totia apa saipalohe takōō!> ĩ na tōpō pi honihi kuuma.

20 Ī tā uli waniapasoma kutenō, hi tā hētū hamō makō kupoli, makō pi mōnahapōkōō! Teusō anō makō simōa sinomo wi ĩ makō, Teusō ma kai wāsā sinomo wi ĩ makō, Teusō ma thapo wi ĩ makō pewō, ĩ na pō kui pō! Papilōnia tili tōpōnō makō peamati noai, ĩ tā noa na Teusō anō ĩ tōpō peama hōtōoma salo, makō pi mōnahapōkōō!

21 Ī na tā kua tā, ai āju tā lotete epii ĩ anō maa ma pe epii, sini mo kopekepama sinomo wi ĩ ma pata kui, ĩ ma pata sōpōlō nō, mōtati tuu mōtali ha ĩ ma pata kepamanōma. Ma kepamanō nō, ĩ na a kuuma: <Papilōnia tā uli! Ī maa ma pata kepama thamae na, ĩ na lope epii wa thama hōtōo kitā. Papilōnia wa sai pata tapamo kota mai kitā.

22 Kawa kule ha ama ta hinio kota mai kitā. Sōpala ōsō toto hōpōa nō, ama ta thaa wi ĩ tōpō, thola ōsō hola wi ĩ tōpō, ai hola wi tā hola wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpōnō ama ta thaa sinomo noai, ĩ ama ta hinio kota mai kitā. Hii tiki, sōpala ōsōkō, ĩ na tōkō kui tōkō na papilōnia tili tōpō kalipalo sinomo noai, ĩ na ĩ tōpō kua kota mai kitā. Maa ma patanō sini mo kopekeama wi ĩ ta hinio kota mai kitā.

23 Papiônia tä uli! Kawa kule ha koa taka sii hilipalo opa noai, ĩ taka hilipalo kota mai kitä. Töpö husopö too sinomoö ha, töpö lalupo peheliapalo sinomotima maaki, ta hinipo kota mai kitä. Masita tä uli pewö hamö wani tä sua sinomo wi töpö kua apa kule maaki, papiônia tili makönö wani tä pata sua satia apama. Makö ökamo nö, sanöma ma töpö pewö mönamanöma. Önö kutenö, makö maa totipaso kitä> ĩ na ĩ äju tä kuuma.

24 Teusö a kai wäsä sinomo noai ĩ töpö, Teusö a thapo wi ĩ töpö, masita tä uli pewö hamö töpö kupai ĩ töpö, ĩ na töpö kui, papiônia tili töpönö ĩ töpö sälalö nö, töpö iä hamananö noai, ĩ tä noa na Teusö anö ĩ töpö peama hötöoma.

Apocalipse 19

1 ĩ na tä kua tä, hi tä hētu hamö satehe epii töpö hapalo kua wi na ĩ na ta pata hapalo kui, sa ta pata hinima. ĩ na ta pata kuuma: <Aleluia. “Teusö a totiatalo opawöö!” makö pewö kuupököö! Teusö anö makö täapa kōo läo wi ĩ a. A toita apii, a wakala apii ĩ a. Teusö a lotete epö sisawö. ĩ na kamakö hai ĩ na Teusö pata tä kua wi ĩ a.

2 “Makö wanisala apawöö!” Teusö a kuu wi ĩ pitili tä sai a. ĩ ta makoka apa. Suö tänö wano töpö sapäkama hätäpo wi, Teusö anö ĩ suö tä namo simököma. Teusö anö kama hai ĩ töpö kalipalama sinomo wi, ĩ suö tänö ĩ töpö säpalöma kutenö, Teusö anö ĩ suö tä peama apa hötöoma> satehe epii töpö hapalo noai, ĩ na ĩ töpö kuuma.

3 ĩ na töpö kuu nö, lope epii töpö hapalo kōo nö, <Aleluia. Teusö a totiatalo opawöö! Suö tä hai, ĩ Papiônia tä uli uni hai, ĩ tä uli matasoma. Papiônia tä uli wakö pata umöso noai, ĩ koa taka wäkisi pata mapo mai, ĩ koa taka wäkisi pata sonoka soatia> ĩ na töpö kuuma.

4 ĩ na töpö kuu ha, kaikana tä hai ĩ lotami ti na Teusö a lole, ĩ a kotö na 24 pata töpö, 4 temö temö töpö, ĩ na töpö kui töpö Teusömo pia salo, töpö mäi pohama. ĩ töpö mäi pohaiki nö, Teusö a na töpö pi tapoa totiki nö, <Awai. ĩ naköö! “Teusö a totiatalo opawöö!” makö pewö kuupököö!> ĩ na töpö kuuma.

Oweha anö pusopö a täli wi ĩ ta

5 ĩ na tä kua tä, kaikana tä hai ĩ lotami ti ha ta hapalo pole, ĩ na ta kuuma: <Kamakö hai ĩ Teusö a na, “Wa totiatalo opawöö!” ĩ na makö pewö kuupököö! Teusö a na makö kalipalo sinomo wi ĩ makö, pata makö, patamo totio mai ĩ makö, ĩ na sanöma makö kui makö pewönö Teusö ma kai a hini totio opa wi ĩ makö hai, “Teusö wa totiatalo opawöö!” makö kuu!> ĩ na ta kuuma.

6 ĩ na ta kuu ha, sanöma töpö satehe epii töpö hapalo kua wi na ĩ na ta hapalo kua wi sa ta hinima. Pola a pata pe epii a pola pata kuu wi na, ĩ na a hapalo kuuma. Sanö ta pata klau klaumo opa kua wi na ĩ na ta hapalo wi ĩ na ta kuuma. Ta hapalo nö, ĩ na ta kuuma: <Aleluia. “Teusö a totiatalo opawöö!” makö pewö kuupököö! Kamakö hai ĩ Teusö pata tä lotete sati ipii ĩ a hai, ĩ kaikana tä sai.

7 Makö pi topai, makö pi mönaha apöpököö! “Teusö pata tä hai, ĩ a totiatalo opawö” makö kuupököö! Oweha anö kama hai pusopö a täa pia salo, makö kokamoö, makö iapaloö, ĩ na makö kua pia kuleö! ĩ na tä kua tä, kama hai pusopö a pewö husoa hötötöa waikisomaö!

8 A haloköpö, napä ũko haloi ösö kui na, ĩ na liniu ösö haloi kui, ĩ pusopö anö ĩ ösö täa waikilömaö! ĩ haloi ösö sami mi ipö, ösö ausi ipö, ösö wakala apö, ĩ na ösö kui ösö tälömaö!> ĩ na ta kuuma. ĩ liniu ũko haloi ösö hai, Teusö a thapo wi ĩ töpönö toitai tä thaa wi, ĩ tä uni.

9 ĩ na tä kua tä, kamisa na ĩ äju tä aiki, <Sa kuu pole, ĩ tä säökököö! Oweha a okalo, kama hai pusopö a, ĩ na töpö kui töpö supasolaso tä, ai töpö na, “Hapo! Makö iapalo naiosö!” tä kuu noai, ĩ töpö pi mönaha apa kitä> ĩ na ĩ äju tä kuu nö, <Sa kuuhe, ĩ Teusö a kai pitili ipii ĩ ta> ĩ na a kuuma.

10 ĩ na a kuu ha, ĩ äju tä na, <Wa totiatalo opawöö!> ĩ na sa kuu pia salo, ĩ äju tä ami öpahale ha, ĩ ha sa mäi poa soataköma. Sa mäi poa soataki ha, <ĩ na a kua tihöö! Wa mäi poiki nö, “Wa totiatalo opawöö!” Teusö a na ĩ na a kuu sisaaö! Kawa, ai töpönö Jesus a thapo naio wi ĩ töpö, ĩ na makö kui, Teusö a na makö kalipalo kua wi na, ĩ na Teusö a na ĩ na sa kalipalo kua naioö. Jesus anö ta wäsä noai, ĩ ma ta hini pitilia totia apöle, ĩ makö kui na, ĩ na sa kua naioö> ĩ na ĩ äju tä kuuma. Jesus anö ta wäsä noai, ĩ ma ta hini pitilia totia apöle, Teusö a kai wäsä sinomo wi, ĩ töpönö ĩ ta wäsä tolea nömöo sinomoö.

Sai tä, Teusö a kai wäsä holisimo wi ĩ a, ĩ na töpö kui, Jesus anö ĩ töpö peama wi ĩ ta

11 ĩ na tä kua tä, hutu mosökö palökö pata ha taka häkopoli ĩ sa taka häkoa taa nömönanöma. ĩ sa taka häkoa tapa tä, kapalu a ausii a tapamonasoma. ĩ kapalu a hõo na a tikäiki nö, kapalu a kai huu sinomo wi ĩ a na, <A pitilimo opa wi ĩ a. Teusö a kai hiniatala sinomo opa wi ĩ a> ĩ na töpö kuu. A kaikanamo makoka apati wi ĩ a. Wanisala tä mapamanöpö, a wasu kai hutii.

12 Pili a mamö hai, koa taka äka kui na, ĩ na pili a mamö kuoma. Pili a he na kaikana tä hai hesowa kökö satehe epii kökö hesowa sohoma. Kama a hilo wi, kama na tä säökama sätäo noai, ai töpönö ĩ tä hila tai mio opama. Kamanö ĩ ta hila taö öpa sisama.

13 Iä iä tä na kama hai ĩ haloi ösö kāköma, ösö iäo opama. <Teusö a kai> ĩ na a hilo kuoma.

14 Hi tä hētu hamö sanöma töpö satehe epii töpö kupoli, kapalu a kai huu wi ĩ a na ĩ töpö nokasolöma. ĩ töpö nokapalo pole, ĩ töpö hai ĩ liniu ũko haloi ösö sami mi ipii, ösö ausi ipii, ĩ na ösökö kui ösökö haloalalöhe nö, kapalu kökö ausi ipii ĩ kökö hõo ha töpö tikäkäiki nö, töpö nokaalöma.

15 A haloi ösö iäo opa noai, ĩ a kai ha poo a namo opii a poo ola he salehepasoma. ĩ a pönö hi masita tä uli pewö hamö kaikana töpö kule ĩ töpö, ĩ kakana töpönö töpö kai pilio wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui töpö pewö peama

totioma. Ī tōpō na poo a thapo pole, ĩ a kaikanamo lotetea apa kitā. Pe epī Teusō a lotete epī, wanisala tā na ĩ a hīso opa wi, ĩ kaikana tănō ĩ tā mōma kitā. Upa mo kopekemanō nō, hapoka a pata na ĩ mo puu lösa thama wi na, ĩ na Teusō a thapo mai, ĩ na ĩ tōpō thama hōtōo kitā. A kaikanamo lotetea apa wi, ĩ anō ĩ tōpō peama totio kitā.

16 Kama hai ĩ haloī ösō lapei ösō na ĩ na tā sãökama sätäle, pili a wakō na tā sãökama sätāa naine, ĩ na tā sãökama kuu: <Kaikana tōpō pewō na a kaikanamo satia apa wi ĩ a. Pata tōpō na ĩ pata tā sai sati ipō asawöö!> ĩ na tā sãökama kuuma.

17 Ī na tā kua tā, pili motokō hösōka na ai āju tā öpapoli, ĩ sa tā talalōma. Ösō hamō salo pō katāpalo polali, ĩ salo pō pewō na lope epī ĩ āju tā komō nō, <Hapo. Teusō anō makō iapalama pia kuleō! Makō iapalopō pō kokamosoō!

18 Hapo. Kaikana tōpō pata, pata tōpōnō sotatu tōpō simōa sinomo wi ĩ tōpō, sotatu tōpō, kapalu kōkō, kapalu kōkō kai huu sinomo wi ĩ tōpō, sanōma tōpō pewō, ai tōpō noa mi kalipalama sinomo wi ĩ tōpō, ai tōpō noa mi kalipalama mai ĩ tōpō, tōpō patamo wi ĩ tōpō, tōpō patamo pasio mai ĩ tōpō, ĩ na tōpō pewō pata kui tōpō oalalösoō!> ĩ na salo pō katā wi, ĩ tōpō na ĩ na ĩ āju tā komō kuuma.

19 Ī na tā kua tā, sai sa tā tapa waikio noai ĩ sai sa tā taa kōo nömōnanōma. Hi masita tā uli pewō hamō tōpō kaikanamo wi ĩ tōpō pewō, ĩ kaikana tōpōnō wasu tōpō kai huu sinomo wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui sa tōpō taa nainanōma. Kapalu a hōo na a tikäle ĩ a, ĩ anō kama hai ĩ wasu tōpō kai huu wi ĩ tōpō, ĩ na tōpō kui tōpō na ĩ kaikana tōpō wasu ekuköpō, tōpō kokamo pole, ĩ sa tōpō talalōma.

20 Ī na tā kua tā, ĩ sai tā lototoa lämakōma. Teusō ta wäsā holisimo opa sinomo noai, sai tā mamō tetela tā ĩ anō aipō tā kilihi ipii tā thama sinomoti noai, ĩ a lototoa läa naimakōma. Ī anō aipō tā kilihi ipii tā thama sinomoti salo, ai tōpō mōnama apatima. Sai ta hilo wi, ai tōpō na ĩ tā sãökama sätāamakō noai, ĩ tōpō aiki, ĩ sai tā ukutupō na, <Aitakōō! Wa totiatalo opawöö!> ĩ na ĩ tōpō kuu noai, ĩ tōpō mōnama apatima. Ī na tā kua tā, ĩ sai tā, Teusō ta wäsā holisimo opa sinomo noai ĩ a, ĩ na tōpō kui tōpō temō soa tā, kosoto tuu pata ha koa taka, hösösöpō taka wakō, ĩ na taka kui taka hili pole, ĩ taka na tōpō temō soa päla tā maaki, ĩ tōpō säsäkōma.

21 Ī na tā kua tā, kapalu a ausii a hōo ha a tikāo noai, ĩ a kai ha poo a lisipaso noai, Teusō a thapo mai ĩ tōpō wasu ekukō noai, ĩ a pōnō ĩ tōpō sälalōma. Ī tōpō sälalō noai, ĩ tōpō sãī na salo pō katā wi ĩ pō pewō ösō potehea totipasoma.

Apocalypse 20

1.000 tökö inama na tā kua wi ĩ ta

¹ Ī na tä kua tä, hi tä hētu hamö ai äju tä kupoli, ĩ a itho lasoa tä, kamisanö ĩ sa talalöma. A itho laso noai, ĩ anö masa maka kai lototomaköpö tä, söpala ösö toto hute epii ĩ toto, ĩ na tökö kui tökö poma.

² Ī tökö po nö, ĩ äju tänö olö kökö pata huölö nö, kökö pata öka soatalöma. Ī olö kökö pata hai, sutu ha ĩ olö kökö ösi ha Sai tä sai pata kukö noai, ĩ olö kökö pata. Ī Sai tä sai pata hai, Diabo, Satanasö, ĩ na ĩ a pata hilo kua kua. Ī olö kökö pata öka soatia tä, inama tökö satehe epii, 1.000 tökö inama kui, tökö inama hasupasoma.

³ Ī äju tänö Sai tä sai pata ökapalö nö, masa maka pata hamö a säsäköma. A säsäkö nö, ĩ taka lakö nö, taka lototoa soatamaköma. 1.000 tökö inama kupo paio mi tä, hi masita tä uli pewö hamö sanöma töpö pilipai, Sai tä sai patanö ĩ töpö mönama maapö, masa maka ha ĩ a pata säsäköma. Masa maka ha ĩ a ökama wani säsäköma maaki, waiha, 1.000 tökö inama kui tökö inama matalo nö, wani ipii a pata kusöa kōo paipali kitä. Tetepo mai ha a pata peama sapa kōo soata kitä.

⁴ Ī na tä kua tä, ai kaikana tä hai ĩ lotami sa tiki taa nömönanöma. Ī tiki ha töpö lotile, ĩ töpö na Teusö aiki, <Ma tä makokama lätopököö!> ĩ na Teusö a kuuma. Ī na tä kua tä, Jesus ta wäsäö, Teusö a kai a wäsäö, ĩ na ai töpönö ta wäsä kuaö ha, ĩ töpö olai päpalö noai, ĩ ösi sa töpö taa nainanöma. Sai tä, sai tä ukutupö, ĩ na tökö kui tökö na Teusö a kai wäsä noai ĩ töpö aiki, <Ipa pata töpö sai> ĩ na ĩ töpö pi kuu pasio mai, <Teusö a hai, pata tä sai asawö> ĩ na töpö pi kuu noai ĩ sa töpö talalöma. Kama töpö hūko ha sai tä hilo wi ĩ tä säökama sätäa mi, kama töpö ami ha tä säökama sätäa mi, ĩ na tä kuoma. Ī töpö temöa kono nö, satehe epii, 1.000 tökö inama kui tökö inama na Cristo anö ĩ töpö kai kaikanamo naitioma.

⁵ Ai töpö nomaso noai, ĩ töpö temö kōo paio maama. Ī 1.000 tökö inama mataso noai ha, ĩ töpö temöa nömöa konasoma. Ī 1.000 tökö inama kui tökö inama kolo kupo tä, Cristo a solo töpö kaikanamo naio piale, ĩ töpö temöa kōa somaso kitä.

⁶ Ī töpö temöa kōa somaso wi ĩ töpö pi mönaha apa kitä. Teusö a thapo mai ĩ töpö noma sapa kōa pasiso kitä maaki, töpö temöa kōa somaso wi ĩ töpö noma kota mai kitä. Teusö a na ĩ töpö ösi sokapo mai kitä. Ī töpönö Teusö a, Cristo a, ĩ na killii töpö täpä sinomo kitä. Satehe epii, 1.000 tökö inama kui tökö inama na Cristo anö ĩ töpö kai kaikanamo naitio kitä.

Koa taka pata na Sai tä sai pata säsäki wi ĩ ta

⁷ Ī na tä kua tä, ĩ 1.000 tökö inama kui tökö inama maa toitalo nö, masa maka pata ha Sai tä sai pata ökama titipokili, ĩ a lisia kopamani pia salo.

⁸ A lisia kopamani ha, hi masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, ĩ kokö tili töpö, makokö tili töpö, ĩ na töpö kui, Sai tä sai patanö ĩ töpö pewö mönama pia salo, a huu hätäpoti kitä. A huu hätäpoti pamö töpö lulua hätäpoti nö, töpö wasu kai

huu pia salo, töpö kokamomati kitä. Maa u kasö ha maka maka tä häsiiti katöle, i maka maka tökö satehe kui na, i na i töpö satehe kuö.

⁹ Masita tä uli hamö i töpö wasu hulolö nö, Teusö a thapo wi i töpö na i töpö walokö tasoma. Töpö waloikitö nö, sai pö pata na Teusö a thapo wi i töpö kuahale, Teusö anö i töpö sai pö pi ipa wi, i töpö sai pö kule ha i wasu töpö waloikitö nö, sai pö sika hamö i töpö lämo äsokatima. Töpö lämo äsoka soatia tä, Teusö anö koa taka pata kemanöma, i wasu töpö pewö isisoma.

¹⁰ I na tä kua tä, Sai tä sai patanö töpö mönama apati noai, koa taka pata na i a säsäki kitä. Sai tä, Teusö ta wäsä holisimo opa sinomo noai i a, i na töpö kui töpö temö soa tä, kosoto tuu pata ha koa taka, hösösöpö taka wakö, i na taka kui taka hili polati, i taka na töpö temö soa päla tä maaki, i töpö säsäa waikikö noai, i taka na Sai tä sai pata säsäa nömököma, koa taka patanö i töpö peama mato mai kitä. Mumai ha, wakalai ha, töpö pea soatioö. Waiha töpö pea mapaso wi tä kua mi. Töpö pea soa pätioö.

¹¹ I na tä kua tä, lotami ti ausi pata na kaikana tä pata lotile, i sa tä talalöma. Masita tä uli, hutu mosökö pata, i na tökö uli pewö pata kui, i kaikana tä pata na i tökö kuo naioma maaki, i tökö pata tokösolöma. Tökö pata tokösolö noai, tökö tapa köo maama.

¹² Töpö patamo wi i töpö, töpö patamo mai i töpö, i na töpö kui töpö nomaso noai, i lotami ti kotö pata ha i töpö öpahale, i sa töpö öpa talalöma. I tä, waheta tökö häkopalöma. Tökö häkopalö nö, Teusö anö töpö ösi temöa waikipamanö noai, ai tä waheta na i töpö a hilo säököa sätäle, i tä waheta häkoa naipalöma. I tökö waheta na sanöma töpö pewö kuati noai, i tä säököoma. Lotami ti na kaikana tä lotile, i a patanö i tä säökama möö nö, ai töpö hosali, ai töpö täa köa asali, i na a pata kuatima. Hiopö tä thati noai i töpö hosali, ai töpönö toitai tä thati noai, i töpö pewö täa koni, i na kaikana tä hai i lotami ti na a lotile, i na i a kuama.

¹³ Mötati tuu pata ha töpö nasi tupaso noai i töpö, ai ösi töpö pewö, i na töpö kui, kaikana tä hai i lotami ti ha a pata lotile, i a pata na i töpö pewö waloköma. I ha i töpö pewö waloköma tä, i töpö pewö kuati noai, i kaikana tänö i tä pewö möö totio nö, ai töpönö hiopö tä thati noai i töpö hosa pasili, ai töpönö toitai tä thati noai i töpö täa köa asali, i na a pata kuama.

¹⁴ Kosoto u mötali pata na koa taka pata hili soatile, i taka pata na Teusö a thapo maa noai i ösi töpö pewö säsäa pasiköma. Teusö a na i töpö ösi koonö mi kutenö, i koa taka pata hai, töpö noma konaso wi i koa taka pata.

¹⁵ Teusö anö töpö ösi temöa köo waikipamanö noai, waheta tä na i töpö a hilo säököle, i tä waheta na ai töpö a hilo säököa sätäa mane, i koa taka pata na i töpö säsäköma.

Apocalipse 21

Hutu mosökö tute, masita tä uli tute, i na tökö kui tökö tute

¹ Ī na tä kua tä, hutu mosökö tute, masita tä uli tute, ĩ na tökö kui sa tökö talalöma. Hutu mosökö, masita tä uli, mötati tuu pata, ĩ na tökö pata kui tökö pata tapamo soma noai, ĩ tökö pewö pata tapamo maa kopasoma. Ī tökö pewö pata maa totiköma.

² Ī na tä kua tä, Teusö a hai sai pö pata, Jetusalēi tä uli a hilo wi, ĩ pö sai pata tutei, hi tä hētu hamö ĩ pö sai pata kuo laso wi, pö sai pata ithopaso lasoma. Töpö supasolasopö, suö tänö haloι ösö toita apii ösö halopo wi, ĩ ösö toita kui na, ĩ na Jetusalēi tä uli toita kuoma.

³ Ī tä uli itho lasoa tä, kaikana tä hai lotami ti ha lope epii ta haa tä, sa ta hinima. Ī ta pata haa nö, <Huki sanöma töpö na Teusö a pilio naio wi, huki tä kua kuleö! Ī töpö na Teusö a pilia naiki kitäö! Ī töpö hai, ĩ Teusö a hai ĩ töpö kupaso kitäö! Ī töpö na Teusö a kuo naio totio kitäö!

⁴ Ī töpö na Teusö a kuiki nö, ĩ töpö mamö puu pewö sanöpali kitäö! Nomaso wi tä kua kota mai kitäö! Tä kua soma noai tä pewö maa totia waikitasoma kutenö, ĩ töpö pi ota apa haio wi ĩ tä, ökö wi ĩ tä, ninia apa wi ĩ tä, ĩ na tä kui tä kua kota mai kitäö!> ĩ na ta pata kuuma.

⁵ Ī na tä kua tä, kaikana tä hai ĩ lotami ti na a lotile, ĩ aiki, <Huki ĩ sa tä pewö tutepa totia kuleö!> ĩ na a kuu nö, kamisa na a hapalo nö, <Sa kuu pole, ĩ pitili tä sai a. “Teusö a kuu wi, ĩ tä holisi mi” wa pi kuupököö! Ī na wa pi kuu nö, sa kuu pole, ĩ tä pitili kutenö, tä säökököö!> ĩ na a kuuma.

⁶ Ī na a kuu nö, <Huki ĩ sa tä pewö thama waikio keheö! Aupa sa. Ômekä sa naiwö. “Aupa sa” ta kuu pole, “Kolo sa kuo soma noai ĩ sa” ĩ na ta kuu alu kule. “Ômekä sa” ta kuu pasile, “Ola sa kuo soatio kitä” ĩ na ta kuu naia kule. Ola tuu na maa tuu haapo polali, ĩ tuunö töpö ösi temöpama sinomo wi, ai tä amisi ipii tä na ĩ sa tuu noa mi koamani kitä.

⁷ Kawa na Sai tä sai pata läo läatalo kule maaki, Jesus wa hosa mai, Sai tä sai pata na wa palupalo nö, wa kua tä, toitali tä na Teusö sanö wa täpäli kitä. Sa tä totoa piale, ĩ na ĩ tä kuö: Kamisa hai, au Teusö sa kuki kitä. Kawa hai, ipa ulu wa kupasoö.

⁸ Töpö kilipalo sinomo wi ĩ töpö, Teusö a hosa wi ĩ töpö, hiöpö tä thaa wi ĩ töpö, ai töpö säpa wi ĩ töpö, tiko tä suö nö thaa wi ĩ töpö, töpö ökamo wi ĩ töpö, “Teusö anö sa pasilipo sinomo wi ĩ a” ĩ na töpö pi kuu mai, “Hi ukutupö tänö sa pasilipo pasio wi ĩ tä ukutupö” töpö pi kuu pasio wi ĩ töpö, töpö holisimo wi ĩ töpö, ĩ na töpö kui, kosoto tuu pata ha koa taka, hösösöpö taka pata, ĩ na taka pata kui, ĩ taka pata hamö ĩ töpö pewö säsäki pia salo. Ī töpö noma sapa konaso kitä> ĩ na Teusö a kuuma.

Jetusalēi tä uli tutei tä uli

⁹ Ī na tä kua tä, 7 tasa tökö na 7 sanöma töpö pi peama kupaso wi, 7 äju töpönö ĩ tuu wasu pi po pole, ĩ ai äju tä waloikiso nö, kamisa na ĩ na a kuuma:

<Hapo. Oweha a okalonö pusopö a täa piale, kawa na ĩ sa möma pia kuleö!>
 ĩ na a kuu ha,

10 Teusö a ösi kua tolele ĩ anö sa pi thamaö ha, maa makö ösö öpii makö hemo pata hamö ĩ äju tänö sa kai hemopasoolöma. Sa kai hemopaloolö nö, Teusö a hai ĩ Jetusalēi tä uli mömama. Hi tä hētu pata hamö Teusö a kupoli, ĩ ha ĩ tä uli kuo laso noai, ĩ tä uli ithopasoma.

11 Teusö a möamö wakala kui na, ĩ na ĩ a sai möamö wakala pata kuoma. Maa ma noa apii, ĩ ma wakala sii hili hilimo kua wi na, jasöpi ma walala apii ĩ ma sii hili hilimo kua wi na, ĩ na ĩ tä uli wakö sii pata hili hilimo kuoma.

12 ĩ pö sai kolo pewö pata hokolo ösöo opama. Lisito wi, 12 thaka taka holeo kuoma. ĩ thaka taka kasö pewö hamö 12 äju töpö öpaha hätähämo läoma. ĩ thaka taka hētu pewö hamö isöhaeu töpö ola hilo noai, ĩ 12 töpö pata kui, töpö a hilo wi, ĩ tä säökama pewö sätäo hätähoma.

13 ĩ tä uli kule, ĩ a sai pewö pata hokolole, ĩ tä na thaka taka pö holele, motokö huumö kua hena wi hamö ĩ hamö 3 taka holeamö kua, motokö wisamö kuto wi hamö, ĩ hamö 3 taka holeamö kua hõtöa, ai tä hētu hamö 3 taka holeamö kua hõtöa, ĩ ai tä hētu hamökö hõtöwö 3 taka holeamö kua hõtöa, ĩ na tä kuoma.

14 Tä hokolole, ĩ tä komo ha 12 maa makö kui, makö patilia komoa kule. ĩ makö hõo totoha hatukua soale, ĩ ha oweha a okalonö 12 töpö simönö noai, ĩ ma hõo ha ĩ töpö a hilo wi tä säökama sälähää hätäha kule.

15 Kamisa na äju tä hapalo noai, ĩ anö oto tä hii ti poma. ĩ tinö sai pö kua wäa totile ha, ĩ ha tä wapaö, thaka taka pewö wapa hätäpoö, sai pö hokolo wi ĩ tä pata wapaö, ĩ na tä wapa kuapö ti poma.

16 Sai pö öpa he wäo pa, ĩ ha 4 tökö kasö kui tökö kasö pewö wäo ösöho totio opa hõtöoma. ĩ tinö ĩ äju tänö ĩ tä uli kasö pata wapa kuköma, ĩ tä uli kasö pata lapa apa tasoma. 2.200 kilömetötu tä uli kasö hētu pata wäo tasoma. ĩ na tä kua tä, masita tä uli na sai a lape kui na, ĩ na sai pili a sika pata ösöo opa naio soata lasoma.

17 ĩ tä uli pewö pata wapapalö nö, ĩ äju tänö tä wapa sinomo wi ĩ tinö tä pata hokolole, ĩ tä pata wapa nömöpalöma. ĩ tä pata wapa nömöpalö noai, ĩ tä pata hauhuo opama. 64 metötu ta pata kuoma. Sanöma töpönö tä wapa thama wi na, ĩ na ĩ äju tänö tä wapa thama hõtöoma.

18 ĩ tä pata hokolole, maa makö noa apii, jasöpi makö a hilo wi, ĩ makönö tä pata hokoloma. ĩ tä uli hai, oto tä sino pata kuoma. ĩ oto tä uli lö kui, teia tä wakala kui na ĩ na ĩ pö sai pewö pata möamö kumoma.

19 Tä pata hokolole, ĩ tä pata lototopö, komo hamö maa mapö kule, mapö toita apö, mapö noa apö, ĩ na mapö kui mapö kua komoa. Ai ma hai, ĩ jasöpi ma, ai ma hai ĩ sapiita ma, ai ma hai ĩ akata ma, ai ma hai esömetauta ma,

20 ai ma hai sahatoonika ma, ai ma hai saahasiu ma, ai ma hai kötisoolitu ma, ai ma hai petiilu ma, ai ma hai topaasiu ma, ai ma hai kötisoopötasu ma, ai ma hai jasītu ma, ai ma hai amesiisöta ma, ī na mapö a hilo kui mapö kua komoa.

21 Tä pata hokolole, ī tä pata na thaka takapö holele, ī¹² thaka takapö holelea. Ī thaka takapö lahale, ī takapö pewö hamö petola mapö pewö kua hätähää. Ai taka na sami ai ma, ai taka na sami ai ma, ai taka na sami ai ma, ī na ī takapö pewö na ī na tä pewö kua. Ī tä uli mötali pata na piliso hasule, ī oto tiso sino. Teia tä wakala kui na, ī na ī piliso pewö kuö.

22 Ī tä uli ha Teusömo wi ī sa sai tapa maama. Teusö pata tä lotete sati ipii ī a, oweha a okalo, ī na töpö kui, ī sai pö pewö pata hamö ī töpö kua waikia kutenö, Teusömo wi ī sai kuo maama.

23 <Pili motokö siinö tä wakalapöö! Pilipoma a siinö tä wakala halupöö> tä kuu wi tä kua mai kitä. Teusö a wakalanö ī tä uli wakalamapo sisaö. Oweha a okalonö ī tä uli wakalamapo naio soataö.

24 Ī tä wakala na ī tä uli pewö hamö sanöma töpö pilipai, ī tä wakala na töpö pewö huu hätähäwö. Hi masita tä uli hamö kaikana töpö pewö pata kule, ī tä uli hamö ī kaikana töpönö wani töpö kai waloki pia salo.

25 Ī tä uli ha wakalai ha ī pö sai päka häko soatioö. Mumi mumi tä kua mi ipö kutenö, ī pö sai päka laa mai kitä.

26 Hi masita tä uli pewö hamö töpö pilipai, ī tä uli ha ī töpönö kama töpö hai ī wani töpö kai walopa sinomo pia salo. Ī töpö walopa nö, <Hi tä uli toita apöö!> töpö kuu kitä.

27 Ī tä uli na sami sami tä kai lisipo mi, hiopö tä thaa sinomo wi ī töpö lisipo mi, töpö holisimo wi ī töpö lisipo mi, ī na ī tä uli hamö ī na tä kuaö. Oweha a okalo hai ī tä waheta na töpö ösi temöpamanö noai, ī töpö a hilo pole, ī tä säökama kule. Teusö a hai ī sai pö pata ha ī töpö lisipo sisaö.

Apocalipse 22

<Lope epii sa huu kōo pia kuleö!> Jesus a kuu noai ī ta

1 Ī na tä kua tä, kamisa na ī āju tänö pata u patanö sanöma töpö ösi temöpama sinomo wi, ī tuu möma nömöoma. Maa ma möamö walala apii ma möamö wakala kui na, ī na ī pata tuu möamö kuö. Kaikana tä pata hai lotami ti na Teusö a, oweha a okalo, ī na töpö kui töpö lotile, ī hamö ola tuu kuamö kua.

2 Ī Teusö tä uli mötali pata ha piliso hasule, ī piliso mötali ha ī tuu hasua. Ī tä uli mötali pata ha tuu hasule, ī tuu kasö ha sanöma töpö ösi temöapama wi ī tiki öpa. Ai tä pökatö masi hētu ha sanöma töpö ösi temöapama wi ī ai tiki öpa pökatöa hötöa soata lasoa. Ī tä inama pewö hamö¹² ī ti mokö lalo lalomo pi kupasoö. Ai pilipoma kuta tä, ai mokö lalo, waiha ai pilipoma kuta tä, ai

mokö lalo kōo, pilipoma kökö pewö hamö ĩ na ĩ mokö lalo lalomo kua sinomo opatii. Sanöma töpö pewö toa konasopö, ĩ pili tiki hena.

3 <Wanisala wa tä thaa noai, ĩ tä noa na wa peama kitäö!> ĩ tä uli na Teusö a kuu wi tä kua mai kitä. Kaikana tä pata hai lotami ti na Teusö a, oweha a okalo, ĩ na töpö kui töpö lotile, ĩ tä uli ha ĩ lotami ti pata hōtoa kule. ĩ hamö Teusö anö töpö kalipalama sinomoti wi, ĩ töpö Teusömo soatio kitä.

4 ĩ töpönö Teusö a moikömö tapa soatio kitä. ĩ töpö hūko ha Teusö a hilo wi ĩ tä säökama sätäa.

5 ĩ hamö mumi mumi tä kua kota mai kitä. Teusö pata tänö ĩ töpö wakalapama sinomo kutenö, <Ipa koa sa taka sii hilimanöpököö!> ĩ töpö kuu mai kitä. <Motokö sii wakala haia kotamaköö!> tä kuu wi tä kua mai kitä. Teusö a solo ĩ töpö kaikanamo soatio kitä. Töpö kaikanamo mapo mai kitä.

6 ĩ na tä kua tä, kamisa na ĩ āju tä aiki, <Sa ta wäsä pole, ĩ pitili tä sai a totiwa. “ĩ pitili tä sai a totiwahaö!” töpö pewö pi kuupököö!> ĩ na a kuuma. ĩ na a kuu nö, <Teusö a kai wäsä sinomo wi, ĩ töpö na Teusö pata tänö kama ösi kua tolele ĩ a totoma wi, ĩ Teusö anö kama hai ĩ āju tä hai, ĩ kamisa hai, ĩ sa simöpalö nö, “Sa thapo wi, ĩ töpö na wa hulolö nö, huki tä kua piale, ĩ töpö na ĩ tä mömaö!” ĩ na Teusö anö sa noa thamaö!> ĩ na ĩ āju tä kuuma.

7 ĩ na tä kua tä, Jesus aiki, <Pi naka. Lope epii sa huu kōo pia kuleö! Hi waheta tä na sa kai säökama kule, ĩ wa ta hini totio wi, ĩ wa pi mönaha apa kitä> ĩ na Jesus a kuuma.

8 Joãö sanö ĩ sa tä pewö a wäsähe, ĩ sa tä hinii, ĩ sa tä tapaö, ĩ na sa kuuma. ĩ sa tä hinii, ĩ sa tä tapaö, ĩ na sa kua nö, kamisa na āju tänö ĩ tä pewö pata möma noai, ĩ kama pili amösökö öpahale ha, ĩ tä kotö ha pili sa maeko hīta thaiki nö, sa māi poiki nö, ĩ āju tä na, <Pata wa saiö! Wa totiatalo opa asawöö!> sa moni kuu ke maaki,

9 <Naiö! ĩ na kua tihöö! Kamisa kotö na wa māi po maikiö! Kawa, au töpönö Teusö a thapo naio wi ĩ töpö, Teusö a kai a wäsä sinomo wi ĩ töpö, hi waheta tä na Teusö a kai säökama kule, ĩ ta hini totio wi ĩ töpö, ĩ na makö kui, Teusö a na makö kalipalo sinomo kua wi na, ĩ na sa kua hōtöo wi ĩ sa. Teusö a na wa māi poiki nö, “Wa totiatalo opawöö! Pata wa saiö!” ĩ na Teusö a na ĩ na wa kuu sisaaö!> ĩ na ĩ āju tä kuuma.

10 ĩ na a kuu nö, <Hi tä waheta na Teusö a kai säökama kule, “ĩ na tä kua pia kuleö!” ĩ na tä säökama kuu pole, ĩ na ĩ tä kua totiopö tä ateo waikia kuleö! Önö kutenö, ĩ ta sosamapo tihöö! ĩ tä pewö a wäsä hasulua totihoö!

11 Wanisala tä thaa wi ĩ anö wanisala tä thaa soatiopököö! Sami sami tä thaa wi ĩ anö sami sami tä thatati pasiopököö! Toitai tä thaa wi ĩ anö toitai tä thaa soatio asapököö! Teusö a na ai tä ausipamonaso wi, ĩ a ausio soatio asapököö!> ĩ na ĩ āju tä kuuma.

12 Ī na tä kua tä, Jesus aiki, <Pi naka. A sömöka taikö. Lope epii sa huu kōo pia kuleö! Makö kuati noai, ĩ makö na ĩ sa tä noa totoki pia salo, ĩ sa tä noa kai huu pia kuleö!

13 Aupa sa. Ômekä sa naiwö. Kolo sa kuo soma noai ĩ sa. Ola sa kuo soatio kitä. Sa kua kōhone ĩ sa.

14 Ai tä aiki, “Hii ti mokö oalö nö, töpö ôsi temöo wi ĩ sa mokö oa pi topa kuleö! Teusö tä uli hokolopoli, ĩ ha thaka taka holepoli, ĩ taka ha sa lisipo pi topa kupoliö!” ĩ na ai tä pi kuu salo, kamanö kama hai ĩ haloi ösö uni salupalöma, wanisala tä hosalöma, ĩ a pi mönaha apa kitä.

15 Ī tä uli atu pata hamö ai töpö kuo pasitio pia salo. Sami sami tä thati wi ĩ töpö, ôkamoti wi ĩ töpö, hiopö tä thati wi ĩ töpö, ai töpö säpa wi ĩ töpö, “Teusö anö sa noama wi hi ĩ a” ĩ na töpö pi kuu mai, “Hi tä ukutupönö sa noama pasio wi, hi ĩ tä ukutupö pasiwö” töpö pi kuu wi ĩ töpö, töpö holisimo opati wi ĩ töpö, töpö holisi wäo wi ĩ töpö, ĩ na töpö pewö kui töpö lisipo pasio mai kitä.

16 Makö Teusömo pia salo, makö kokamo sinomo wi ĩ makö pewö na Jesus sanö ipa äju sa tä simöpalö nö, “Sa ta wäsä pole, ĩ töpö na ĩ ta wäsä tolea nömöo kōlöö!” ĩ na ipa äju sa tä noa thama. Kaikana tä Davi a hai, ĩ sa ola. Tä halu wakalaalö pamö sitikali a wakala apii sitikali a kupoli, ĩ kamisa waikiwö> ĩ na Jesus a kuuma.

17 Teusö a ôsi kua tolele ĩ a, peanopö anö pusopö a täa piale ĩ pusopö a, ĩ na töpö kui töpö aiki, <Hapo> ĩ na töpö kuu. Ī wa ta hini pole, <Hapo> wa kuu naiopö. Wa amisi ipii, wa huoki solöpököö! Maa tuunö töpö temöo soatio wi, Teusö anö noa mi ĩ tuu totoma wi, ĩ wa tuu täa pi topa tä, wa huoki solöpököö!

18 Hi tä waheta na Teusö a kai wäsä pole, <Ī na tä kua totio pia kuleö!> tä kuu wi, ĩ ma ta hini pole, ĩ makö na ĩ na sa kuu kule: <Hi waheta tä na ta wäsä waikila tä, ai wanö ai tiko wa ta wäsä sätäa naiköma, Teusö anö wa peama apa kitä. Teusö anö sanöma töpö peama piale, hi waheta tä na ĩ ta wäsä pole, ĩ töpö peama kua piale na, ĩ na Teusö anö wa peama kua naio kitäö! Wa pi saimo päo nö, wa ta wäsä sätäa naioö ha, Teusö anö wa peama naio kitäö!

19 Ī na tä kua tä, hi waheta tä na Teusö a kai wäsä pole, ai wanö ai wa tä uni sanöa kopali ha, “Hii ti mokönö sanöma töpö temöo soatio kitäö!” ĩ na hi waheta tä säökama kuu wi, ĩ wa ti mokö oa pia wi, Teusö anö ĩ tä uni sanöa kōa hōtöpali kitä. “Teusö tä uli na ĩ töpö lisipasopököö!” ĩ na tä säökama kuu naio wi, ĩ tä uli na wa lisipo piale, ĩ tä uni sanöa kōa naipali kitä> ĩ na sa kuu kule.

20 Tä kua totio piale, Jesus anö ĩ ta wäsä pole, ĩ aiki, <Awai. Lope epii sa huu pia saloö!> ĩ na ĩ a kuu kule. Ī na tä kuapöö! Jesus a pata! Lope epii a huoki solöö!

21 Jesus pata tänö makö pewö noa mi totiapala apa wi ĩ sa tä pii totia kule.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil